Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

21937

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI
HIEROSOLYMITANI
SACERDOTIS
Opera quæ exſtant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigiſmundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum eſt, Rufino Aquileienſi) quibus Appendicis loco acceſſit De vita Ioſephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, ſeu de imperio rationis LIBER I. cum paraphraſi Eraſmi Roterodami.

Quæ Græcolatina EDITIO *Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuſcriptorum Codicum collatione caſtigatior facta eſt.*

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

GENEVÆ,
Apud Petrum Aubertum.

M. DC. XXXIV.

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI FRIDERICO V.

COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS hæredi, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

FLAVII Ioſephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: námque primùm tota operis πραγματία de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio, & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd nõ ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu ęquè promptus, ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ

C.debeo,ob manuſcriptorum tuę electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^ti Marquardus Freherus Tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt quam primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII. annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T.C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C.T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos τῶν ἀλλότριος offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppedita uit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T.C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſſimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IO-

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap 9.

ΙΩΣΗΠΟΣ ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ἦ ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ἀθλιωτυχῶν ἐξ ἀνάγκης, μᾶλλον ἦ, ἢ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἰουδαίων. ὃ δὴ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ ἀθλιωτάτοις ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐνδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὲ αἰκαθέσει αὐτοκράτορος ὅπ τῆς ῥωμαίων τιμηθῆναι πόλεως, τοὺς ἦ συγγραφέντας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἐβδόμῃ δὴ καὶ τῇ ἰουδαϊκῇ ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατεθεῖσαν συγγράμμασι. τὴν δ' ἱστορίαν τῶν κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ καὶ οὐ μόνον τῇ ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῇ παρ' ἡμῶν φωνῇ ἐνδόξως ἐκδεδομένα αὐτὸς ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ ἄξιός γε ὢν ἧς δεῖ καὶ τὰ λοιπὰ πίστεως. ἕτερα δ' αὐτοῦ φέρεται συγγράμματα ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῆς ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς ἐπιπλήττει πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων πονηρόν συντάξαντα λόγον πεποίηται καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ βλασφημεῖν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἐτόλμησαν ἐπιχειρήσαντας. Πεποίηται δὲ καὶ ἄλλο κατ' ἀγῶνας συγγράμμα περὶ αὐτοκρατόρος λογισμοῦ, ὃ τινες μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. περὶ τοὺς ἀγῶνας ἢ ἐν τοῖς ἔτι καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ἰσχυρὸν εἰς τὸ θεῖον δυσσεβείας αἱρισαμένων ἐθεσίαν περιέχειν. καὶ πρὸς τῷ τέλει ἦ τῶν εἴκοσι ἀρχαιολογίας ὑπισημαίνεται ὁ αὐτὸς, ὡς αἱ θρησκημάτων ἐν τέτταρσι συγγράψας βιβλίοις καὶ τὰς πατρίους δόξας τῶν ἰουδαίων, περὶ θεοῦ τε καὶ οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, ὅσα τι κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἐξεστὶν θεωρεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' αὐτοῦ ἀπολογίαν ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Matthiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, sed cæteris præliis postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Iosephus non solùm apud gentē suam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorū illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita vt tū statuæ honore in vrbe Roma decoratetur, tum libri ab eo industria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerētur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. historiā item de bello Iudaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Quas res non Græco solùm sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudæorum vetustate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non solùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs suis scriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis instituta cōuiciis & ignominia afficere conabantur, strenuè disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione solā mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabæorum propterea inscribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum sententias & opiniones de Deo, de eius essentia, & de legibus etiam, quamobrem essent quædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itémque in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio eius relictus est: hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenij gloriam statuam quoque meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mūdi vsque ad decimum quartū annum Domitiani Cæsaris, & duos κατὰ ἀπίωνος aduersus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cúmque inuidia nostrorum principum, crucieum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerarunt. Apparuit enim eis tertia die viuens. Multa & hæc & alia mirabilia, carminibus propheratum de eo vaticinantibus, & vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ Ματταθίου ἱερεὺς, αἰνῶν ὡδά τε Ἰουδαίοις, καὶ Ῥωμαίοις ἐπισημότατος γεγονὼς, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam, eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotaparorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Gischalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiásque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdémque mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ πρὸς Ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥπτε τῆς Ἱεροσολύμων πόλεως τὸν τέλειον ὄλεθρον ἅλωσις, καὶ ἡ κατὰ Μασάδαν πολίχνης. πρὸ δὲ τούτων, ἡ κατὰ Ἰωταπάταν, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ συγγραμμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς δὲ φαίνεται, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' ὀξυτητος καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἀφελῶν. παθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ὀπίχαρις, κἂν ὅτι τἀναντία ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τοῦ λόγου δέξιος καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς ἦ, ὡς εἴ τις ἄλλος, ὧν πάθη τοῦ λόγου ὡδαξῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐλεῖραι πάθος, καὶ θεραπεῦσαι δεινότατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi crédi, quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos quoque, qui non in illis eruditis, sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elúcet.

AVTO-

AVTHORES QVORVM POTISSIMVM

teſtimonio partim comprobato, partim confutato Ioſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

ACuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus.
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus.
Iſidorus.
T. Liuius
Lyſimachus.
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus.
Nicolaus Damaſcenus.
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras.
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theopraſtus
Thucydides
Timæus.
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τιὼ αἰτίαν τ̃ συγγραφῆς, κ̀ τ̃ σκοπὸν αὐτῆς προέχον. Κεφ. α
Τίς ἡ τ̃ κόσμου σύστασις, κ̀ ἡ διάταξις τ̃ν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ γήρους Ἀδάμου κ̀ τ̃ν αὐτ̃ δέκα γηρεῶν τ̃ μέχρι τ̃ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγήνετο, κ̀ ὃν τρόπον νῶχος σωθεὶς λάρνακι μί τ̃ συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεννααρ̀ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τ̃ πύργου βαβυλῶνος, κ̀ ἀλλοφωνίας τ̃ν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ὡς οἱ νῶχου ἔκγονοι πᾶσαν τιὼ οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Ὅτι τ̃ν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τ̃ οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ὡς Ἄβραμος ὁ προγόνος ἡμ̃ν ἐξελθὼν ἐκ τ̃ χαλδαίων γῆς, κατέσχεν τιὼ τότε μὲν χαναναίαν, νυνὶ δ̀ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Ὅτι λιμοῦ τιὼ χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, κ̀ διαζεύξας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Ἡ τ̃ν σοδομιτ̃ν διαφθορὰ, ἀσεβείων αὐτοῖς ὑπερπεπτωκότων. Κεφ. ι
Ὡς Ἄβραμος ὑπὸ τοὺς ἀσεβεῖς ὑπὸς ἐστράτευσε, κ̀ τοὺς τε αἰχμαλώτους τ̃ν σοδομιτ̃ν ἔσωσεν, κ̀ τιὼ λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτ̃ν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τ̃ Ἀβράμου παιδὸς, κ̀ τ̃ν ἐκγόνων αὐτ̃ Ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσάκου, ὃς ἦν γνήσιος Ἀβράμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τ̃ Ἀβράμου γυναικὸς, κ̀ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ὡς ἐκ χαπτούρας Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ ξωγλοδυτ̃ν γένος ἐγένετο. Κεφ. ις
Περὶ τ̃ Ἀβράμου τελευτ̃ς. Κεφ. ιζ
Περὶ τ̃ν ἰσάκου υἱῶν, ἡσαύ κ̀ ἰακώβου κ̀ γενέσεως αὐτ̃ν κ̀ ἀνατροφ̃ς. Κεφ. ιη
Ἰακώβου φυγὴ εἰς τιὼ μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφ̃ φόβον. Κεφ. ιθ
Ὡς ἰσακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἕβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Proœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius complectens. CAP. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. CAP. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. CAP. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Sennaar. CAP. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. CAP. V.
Quomodo Noë poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint. CAP. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. CAP. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. CAP. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. CAP. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. CAP. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. CAP. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus. CAP. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. CAP. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. CAP. XV.
Quomodo è Chatuiâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. CAP. XVI.
De obitu Abrahami. CAP. XVII.
De Iſaci filiis Eſauo & Iacobo, & natiuitate eorum. CAP. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. CAP. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. CAP. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS.

Πεοίμιον τὴν αἰτίαν τ̃ συγγεαφ̃ς ἢ τὸν σκοπὸν αὐτ̃ς θεμένον.

Κεφάλαιον ά.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστοείας συγγεάφειν βυλομένοις, ὡ μίαν ἁδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τ̃ς σπευδ̃ς γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλείσον ἀλλήλων διαφεεούσας. τινὲς μὲν γὰ ὅπὶ δεινούμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτ̃ς θηεώμενοι δόξαν, ὅτὶ τοῦτο τ̃ς παιδείας τὸ μέεος ὁεμῶσιν. ἄλλοι ἢ, χάειν ἐκείνοις φέεοντες, ὧν τὴν ἀναγεαφὴν εἰ συμβέβηκεν, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ ῥᾳδιεργίαν ὑπέεσχον. εἰσὶν δ' οἵ τινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτ̃ς τ̃ τῶν πεαγμάτων ἀνάγκης, οἷς πεαττομένοις παέτυχον, ταῦτα γεαφῇ δηλώσῃ θεὶ λαβεῖν. πολλοὶ δὲ καὶ χεησίμων μέγεθος πεαγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, θεοὔτεεψεν τὴν θεὶ αὐτῶν ἱστοείαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν θεοειημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καμοὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰ θεὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πεάξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖεα μαθὼν ἐβιάσθην σκοπ̃σαθαι, διὰ τοὺς ἐν τῇ γεάφειν λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν. ταύτην ἢ τὴν ἐνεστῶσαν ἐνεχειείθην θεαγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν σπουδ̃ς. μέλλει γὰ θεόξειν ἅπασαν τὴν παῤ ἡμῖν ἀεχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τ̃ πολιτεύματος, ἐκ τ̃ Ἑβεαϊκῶν μεθεεμηνευομένην γεαμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ θεότεεον διενοήθην ὅτι τὸν πόλεμον συνέγεαφον ἐδήλωσα,

PROEMIVM CAVSAM SCRIptionis & ſcopum eius complectens.

CAPVT I.

A *QVI ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non vnam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, eáſque multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriaque ex ea captanda, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alÿ quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in*
B *vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognitúque dignas in obſcuro latere non*
C *ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque geſtas, ac demum euentum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis veritatem deprauarunt. Præſens*
D *verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, de-*

cere, vnde primum oriundi Iudei, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatẽ cæteráſque virtutes inſtituti, quibus bellis per tot ſecula geſtis, inuiti ad poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti: ſed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud propriè dicato opere exorſus vſque ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut vſu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnicies mihi inceſſit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: ſed fuerunt qui cupiditate cognoſcendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis diſciplinarum, tum verò rerum geſtarum peritia cum primis auidus, vt qui ipſe in maximis negociis & variis fortunæ caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ ſe tuliſſet, inconcuſſumq; virtutis ſtudiũ perpetuò retinuiſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum molientium fautori, cùm me mei iam ſuppuderet, ſi viderer ignauiam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumq; reſumpſi: ſimul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim noſtri exteris ſua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quod Ptolemæus ſecundus eius nominis rex, totus diſciplinis colligendiſq; libris deditus, magnopere contenderit legem noſtram, eiúſque inſtituta, & viuendi formam præſcriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum noſtrorum nemini ſecundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis noſtri imitarer magnanimitatẽ: & hodie quoque regis illius multos perſimiles putarem, duntaxat quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neque enim totam ſcripturã occupauit ille, ſed legem ſolam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſſi fuerant. Sunt autẽ innumera ſacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum hiſtoriã in ſe complectantur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuerſum autẽ ex huius potiſſimùm hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui Dei voluntati obſequuntur, & leges bene latas trãſgredi verentur, omnia proſperè ſuccedũt ſupra quàm credi poſſit, & felicitas illis præmiũ à Deo proponitur. quòd ſi ab illarum diligenti obſeruatione diſcedant, neque conſilia eorum exitum inueniunt, & boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinũt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legiſlatorem noſtrum probent,

A πίνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, & ποσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς δυσέβειαν & τ' ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τ' τελευταῖον ἀπονητοι πρὸς Ρωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ὁ τῆδε τ' λόγου προβολὴ, καθ' αὐτὸν ἐκεῖνον χωρήσας τ' ἰδίας ἀπὸ ἀρχαίας ἐς τὸ τέλος τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. χρόνῳ δὲ προϊόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι δυναμένοις, ὄκνος μοι & μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἐμῶν καὶ ξένην διαλέκτου συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τ' ἰσοείας ἐπ' αὐτὴν με προὔτεμπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἀπαρτικὸς, διαφερόντως δ' χάρων ἐμπειρίας πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲ αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμασίῳ φύσεως δεδιδυνύμῳ ἰσχὺν & προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμεταχίνητον. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρέσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συμφιλοκαλεῖτο, καὶ ἐμαυτὸ ἀρχομένῳ, εἰ δόξαμι ῥαθυμίᾳ πλέον ἢ πρὸς τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι καὶκεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὡ παρέργως, πρός τε τ' ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεγαλοδώρεαι τ' τοιούτων ἤθελον, & περὶ τ' Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. δῆρων τοίνυν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος ἐκ πλοῦς πρὸς παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ' ἡμέτερον νόμον, & τ' κατ' αὐτὸν διάταξιν τ' πολιτείας εἰς τ' Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δ' τ' παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἐδενὸς ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ πρωτεύοντι βασιλεῖ ταύτης ἐπισαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αὐτεπῶν ἄν, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν χρῆν τῶν καλῶν ἀτόρρητον. κἀμαυτῷ δὴ πρέπειν νόμισα, τῇ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δ' βασιλεῖ πολλὴς ὁμοίως ἐπολαβεῖν καὶ νεῦ ἓν φιλομαθείς. οὐδὲ γὰπασαν ἐκεῖνος ἔφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τῇ νόμῳ παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ὅτι τὴν ἐξήγησιν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὅσα δηλούμενα διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐπῶν ἰσοείας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ παντοίαι μὲν εἰσὶ παράλογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, & στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, & πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνόλου οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἰσοείας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, & τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ ὑλισθαίνειν, πάντα κατορθουῦται πέρα τ' πίστεως, καὶ γέρας ἀδαμονία παρέχει παρὰ θεοῦ. καθ' ὅσον δ' ἀποστῶσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα, ξέπιστα δ' εἰς συμφορὰς ἀηκέστους ὁπότ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν παραδόσωσιν. ἤδη τοίνυν τοῖς ἐντυγχάνουσι τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην θεῷ προσαγαγεῖν, τ' δοκιμάζειν τὸν ἡ-

B

C

D

E

F

G

bent,

μότερον νομοθετῶν, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτὸς κατε- A
νόησεν, καὶ τῇ δυνάμει προσβύσας ἀεὶ τὰς πράξεις
ἀνατίθησιν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτὸν φυλάξας
λόγον τοῦ παρ' ἄλλοις ἀρχαίου μυθολογίας, καίτοί
γε ὅσον οὐδὲ μίκρου χρόνου καὶ παλαιότητα πολλῶν ἐ-
χόντων ἄδειαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ
ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος ἀφ' αὐτῶν οἱ
ποιηταὶ τὰς γλυφὰς τῶν θεῶν, μήπω τὰς ἀνθρώπων
πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν
οὖν ἀκριβῆ τοῦ ἐν τῇ ἀναγραφῇ προϊόντος ὁ λόγος B
αὐτὸς ἐν τῇ οἰκείᾳ τάξει σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ ποιή-
σων τὴν προγματείαν ἐπηγγείλατο, ὑδὲν προσθεὶς
ἢ ἀφελὼν παρ' ὀλίγα. ἐπειδὴ δὲ πάντα σχεδὸν ἐκ τῆς τοῦ
νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀπήρτηται Μωϋσέως, ἀναγκαῖον
ἔργον ἐστὶ καὶ ἐκεῖνα προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τὸν
ἀναγνωσομένων διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος πε-
ρὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοσ-
οῦτον φυσιολογίας κεκινηκώς. χρεὼν οὖν ὅτι πάν- C
των ἐκεῖνον ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τὸν ἑαυτοῦ
μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις
νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν καταναοήσαι, καὶ τῶν
ἔργων τὸν ἐκείνου θεατὴν τῇ νοῇ γνώμενον, ἅττα πρά-
δειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν
τε καὶ περιφέρεσθαι κατακολουθεῖν. ἅτε γὰρ αὐτὸν πρὸ
αὐτῆς γνώσεως νοῦν ἀγαθὸν τῇ νομοθετῇ ταύτης ἀπο-
λειπομένῳ τῆς θεᾶς, ἅτε τῶν γραφησομένων εἰς ἀ- D
ρετῆς λόγον ὠφέλιμον ἀποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ
πρὸ παντὸς ἕτερα διδαχθείη, ὅτι πάντων πατὴρ
τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν κατὰ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς
μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς
ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις συμβάλλει συμ-
φοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεύσας βουληθεὶς τὸ παίδευμα
τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως ἐκ τῶν
συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρ-
ξατο τοῖς ἄλλοις σχεδὸν ἁπλουστέρως. ἀλλ' ὅτι τὸν E
θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας
αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔρ-
γων τῷ θεῷ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὅτι πρὸς τὴν
ὁσιότητα ἔχει ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάν-
των ἔσχεν. οἱ μὲν ἂν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις
ἐπακολουθήσαντες, τὴν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων
εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὸν αἰσχύλον μετέθεσαν, καὶ
πολλὴν ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.
ὁ δὲ ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καθαρὸν τὸν F
ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφοίας, φήθη δεῖν τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς
μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀπαραιτήτως ἐκόλασεν. πρὸς ταύτην ἐν τῷ ὑποθέσιν ποιεῖ-
ται τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους διδάσκων.
φασὶν γὰρ σκοπουμένοις ἔτος, ὑδὲν ἧττον ἄλλον
αὐτοῖς, ἢ τε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν
φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων G
φύσει, σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν. τὰ μὲν, ἀπίστου μὲν
τοῦ νομοθέτου ἀξίους, τὰ δὲ, ἀλληγορεῖσθαι μὴ σεμ-
νότητος. ὅσα δὲ ἐξαθεΐας λέγεσθαι σεσώφρονται, ταῦ-
τα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μὲν τοὺς βουλομένοις καὶ
τὰς αἰτίας ἐκάστου σκοπεῖν, πολλὴν γνοίητ' ἂν ἡ θεω-

bent, si naturam, vt dignum est, considerauit, & virtuti eius cõuenientes semper operationes assignauit, purámque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem tẽporis, rerũque vetustatẽ attinet, impunè poterat qualibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cũ ad tot retro secula etiã poëta ne Deorum quidem suorum natales, nedũ mortaliũ leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quæque ordine docebit, ita vt nos facturos sumus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterum quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat quî factũ sit, vt quum operis inscriptio res gestas polliceatur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariũ existimauit, vel vitam suã rectè dispositurо, vel aliis leges positurо, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregiũ illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquã bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentũ ad virtutẽ auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniaq; cõtueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitã donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut cõuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solẽt: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimũ Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facilè deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis trãstulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnũ incitamentum ad malitiã addiderunt. at noster legislator posteaquã puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quẽmque adniti oportere, vt in partẽ eius aliquam peruenire possit: in eosq; qui neque sapiunt hæc, neque credũt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic consideranti nihil vel absurdũ, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa cõcinnitate iuxta vniuersi naturã sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decẽtissimis allegoriis cõuestita: partim etiã diserte expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

εία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ἰὼ ἐγὼ νῦν ὑπερβαλοῦμαι θεῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μὴ ταύτῃ γράψαι τὴν θεωρηματείαν. πρόκειται δὲ ἤδη δηλῶσαι τὴν ἀφήγησιν τῶν θεωρημάτων, μηθενὸς θεότερον ὧν θεὶ τῆς τοῦ κόσμου καταστάσεως, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ἐν τοῖς ἱεραῖς βίβλοις δύσιν γεγραμμένα, ἔχει δὲ οὕτως.

MVNDI CREATIO, ET Elementorum dispositio.

Τῆς τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Cap. II.

Κεφάλαιον β.

Genesis 1

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, consideratam tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Móyses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irrorationi iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circunfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa comparata, quo genus eorum cresceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessatisse. quamobrem etiam nos vocationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum disserens:

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντος, γνῶναι φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γνοὺς τοῦτο, καταπονήσας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρησε τότε φῶς, καὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἀπ' ἀρχῆς τε καὶ ὄρθρου συναψάμενος. καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν ἔπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγράψασθαι, ὑπερβάλλομαι. μὴ δὴ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιθῆναι, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἡξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετόδη πρὸς τὸ κάτω τῶν δεόντων ὠφέλιμον ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ τρίτῃ, ἵσπερ τὴν γῆν, οὕτω καὶ τὴν θάλασσαν, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν δύθ' ἅμα φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς ὁπηνίκα καὶ δρόμους, οἷς ἂν αὐτὸν ὁρῶν πρόοιτο φανερὰ σημαίνοντα. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῷα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν καὶ βάδην, τὰ δὲ διὰ ἀέρος ἀπῆκεν, συνδησάμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ πρὸς αὐξανέσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῷ τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τετράποδων γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοῦ πάσας ἡμέρας Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιστασίαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτῃ ἄγομεν τὴν ἡμέραν, θεσμοθετοῦντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μὴ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο θεσμοθετῶν τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων ὅτως, ἔπλασε-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ἐψυχώθη. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκλήθη Ἀδαμος. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυῤῥας γῆς φυραθείσης ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρεῖχε δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ τὰ ζῶα θήλεά τε καὶ ἄρσενα ἀποδεικνύμενος. καὶ τοῖς ὀνόματα ἔθηκεν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν Ἀδαμον ὡς ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συναναπαύσειν, ἐπεὶ γὰρ οὐ, ξενιζόμενον δὲ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἕτερος ἔχεσιν, μίαν αὐτὸς κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ Ἀδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγονυῖαν λαβοῦσαν δὲ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα Εὔα λεῖ, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν δὲ ὁ θεὸν καὶ ἀδιάδειστον πρὸς τὴν ἀνάπλεω καταφυτεύσειν παντοίῳ τεθηλότι φυτῷ. ἐν τούτοις δὲ ἦν καὶ τὸ ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκειν τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς τοῦτον τε τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἀπολαύειν. ἀρέσκει δὲ ἐστὶ ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν δὲ κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη χίζεται. καὶ ὁ μὲν Φισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πλῆθος τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' Ἑλλήνων γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρης ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄφεσιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης φορά. σημαίνει δὲ ἤτοι σπέρασμὸν ἢ ἄνθος. τίγρης δὲ, διγλαθ ἐξ οὗ φέρεται τὸ μὴ σενότητος ὀξύ. γεὼν δὲ αὐτῆς ἀγνύπτιε ῥέει. δηλοῖ δὲ ἀπὸ τὴν ἀναβλῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τὴν φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἀναμφίβολος ἀπ' αὐτοῦ, ὁλεθρον γενησόμενον. ὁμοφρονοῦντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὅθις συναπόμενος τῇ Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς διαμυσήσειν ᾤετο, πεπεισμένους τοῖς θεοῦ διαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀπειθῶς καὶ ἀκολούθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τοῦτο τὸ ἀγαθὸν καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, ἃ γενομένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντα τοῦ θεοῦ διάφορον βίον. καὶ παραπείσει μὲν ὅτι τὴν γυναῖκα τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ θεοῦ καταφρονήσαι. γευσαμένη δὲ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡδεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν Ἀδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνίσασιν ἑαυτοῖς ἤδη γεγυμνωμένοις, καὶ σπέρμα ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ ταῦτα δὲ αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν ἀδαμονεῖν, ὡς ὧν πρότερον ἑαυτοῖς ἀναίσχυντον διόντες. τοῦ θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνεισὼς αὐτοῦ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τοῦ δὲ θεὸν ἐξένιζεν τὸ παραπτόμενον, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐπιωθάζων, διὰ τοῦ πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγοντα αὐτὸν καὶ κρύπτοντα. τοῦ δὲ, μηδὲν φθεγγομένου διὰ τὸ συγγινώσκειν αὐτῷ παραβάντι τοῦ θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς ἔγνωσο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον διδαίμονα καὶ κακῶν παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitque in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus, ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquę animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hūc hortum cùm introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiā delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autē & Tigris in rubrum mare exeūt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ad Oriēte exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plātis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolùm illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cùm autem per id tēpus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatē venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierē ſubuertit, vt mandatum Domini comtemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibóque hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbātur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, cōſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita infit: Equidē proſpexerā vobis, quomodo vitam felicem omniſq; mali experte vi-

Gen. 2.

Gen. 3.

ueritis nulla nona cura in animo sollicitati, omnibus quęcunq; ad vsum ac voluptatē conferunt, sua spōte vobis proueuientibus, mea vnius prouidēcia citra omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quibus fruentes vos neque senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longissimè proferretur. tu verò hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, sed propter malam conscientiam. quare & senectus ocyor superueniat, & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri cōsilio cessisset: terrámque nullos posthac fructus sponte proferre iussit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigauit, eo quòd ipsa à serpente decepta Adamum eisdem dolis illectum in calamitates cōiecisset. quin & serpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum est vsus: venenúmque linguæ eius indidit, & hostem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum esse, tum quòd in hoc pernicies hominis sita sit, tum quod ipsa bestia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impositis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem transtulit.

μηδεμιᾷ ξενιζόμενοι τ̃ ψυχλεῖ φρονήσει, παντὸς δ' ὑμῖν αὐτομάτου ὅσα φῶς ἀπόλαυσιν κ̀ ἡδονὴν σωτελεῖ κ̀ τ̃ ἐμοὶ αἰῶνα πρόνοιαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου κ̀ βλαπτωρείας. ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον ἂν οὐκ ἐπέλθοι, C τὸ ζῆν ἐς μακρὸν αὖ ὑμῖν ῥώσιμον. πρὸς δ' εἰς ταῦτα μου τὴν γνώμην σύβεισας ἐβδελύξω τ̃ ἐμὴν ἐντολήν. ὁ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σκαπτὴν ἄγεις, ἀλλ' ὅτι σωφρόνει πονηρόν. Ἄδαμος ὁ παρητεῖτο τ̀ ἁμαρτίας αὐτόν, C παρεκάλει τ̀ θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τ̀ γυναῖκα τὴν γεγονότος ἀπώμνυσι, κ̀ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ὁ δ' αὖ κατηγόρει τοῦ ὄφεως. ὁ ὁ θεὸς ἠτᾶτο γυναικείας συμβελῆς αὐτὸν γνώμην ὑπεπίθ τιμωρίᾳ, τὴν γῆν ἐπὶ μὴ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἶπεν, πονήσει ὁ κ̀ τοῖς ἔργοις ζιβομένοις, τὸ μὴ παρέξειν, τὸ δ' ἐπ ἀξιώσειν. ὕαν ὁ τοὺς C τ̃ ἐξ ὠδῖνων ἀλγηδόνων σκώλαζεν, ὅτι τὸν Ἄδαμον οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις ὠδαιδεσυμφορᾶς συμφορᾶς ὠφέλαβεν. ἀφείλετο ὁ καὶ τ̃ ὄφιν τ̀ φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθεία τῇ φὸς τὸν Ἄδαμον, κ̀ ἰὸν ἐνέθηκεν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, κ̀ ὑποπτήσσειν κ̀ τ̀ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τοῦτο κακοῦ τὸ φὸς ἀνθρώπους κοινόν, κ̀ τ̀ τελευτὴν ῥᾴστης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθ κ̀ τ̀ γῆς εἱλιττώμενον ἐποίησε. D κ̀ ὁ μὲ θεὸς ταῦτα φὸς ἄξας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τ̀ Ἄδαμον C τ̀ ὕαν ἐκ τ̃ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

Cap. III.

De posteritate Adami, & decem ætatibus vsque diluuium.

Gen. 4. NAti sunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis quisque studiis intenti erant. Abel iustitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deū præsentē ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam pessimus esset, lucrumq; solum spectaret, terrā quoque arare primus excogitauit: ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Quū visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborū fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius sacrificiū Deo fuit acceptius, quòd sponte naturæ genitis constaret, quàm ea quæ homo auarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. ideo Cain ægrè ferens prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam esset, multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tēpore cū ipso versari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habēs quod responderet Deo, primum se quoque demirari ait, quî factum sit, quòd frater nusquam compareat. Instante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit se pædagogum fratris, G aut rerū eius obseruatorem esse. Tum Deus coar-

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γόνου Ἀδάμου κ̀ τ̃ αὐτοῦ δέκα γενεῶν τ̃ μέχρι τ̃ κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς C παῖδες ἄρρενες δύο. φερσηφράδται δ' αὐτῷ, ὁ μὲ πρῶτος, κάϊς. κτῆσιν ὁ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελος ὁ, ὁ δεύτερος. σημαίνει ὁ, πένθος τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς C θυγατέρες. οἱ μὲ οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο ὁκάστη δεύμασιν. ἄβελος μὲ γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, κ̀ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτ̃ φερομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῆς φρονοῖτο. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῷ. κάϊς δ, τἆλλα πονηρότατος ἦν, κ̀ φὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρουῆ ἐπενόησεν φῶτος. κ̀ κτείνει κ̀ τ̀ ἀδελφὸν αὐτ̃ ἐπὶ τοιαύτης αἰτίας. θῦσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτῆς, ὁ μὲ κάϊς ἀπὸ τ̃ γεωργίας C τῷ φυτῷ καρπους ἐπῴνεγκεν. ἄβελος δ γάλα, κ̀ τὰ φρωτότοκα τ̃ βοσκημάτων. ὁ θεὸς δ ταύτῃ μᾶλλον ἥδετο τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις κ̀ κ̃ φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ὀλίνοιαν ἀνθρώπου πλεονεκτοῦσι κατὰ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ κάϊς παρωξυνθεὶς ὅτι τῆς φερτεμπήδας τὸν ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν κ̀ τὸν νεκρὸν αὐτ̃ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δ θεὸς σωεὶς τὸ ἔργον ἦλθεν φὸς τὸν κάϊν, φεὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυθανόμενος, ποῖπότε εἶη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ ὄψεσθαι αὐτὸν, τ̀ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτ̃ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ κάϊς ἀποφεύμενος, κ̀ οὐκ ἔχων ὅπ λέγοι φὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν κ̀ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ φρῶτον, ὅτι τἀδελφοῦ μὴ βλεπομένου. παρωξυνθεὶς δ τοῦ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου κ̀ πολυφραγμονοῦντος, οὐκ ἐᾷ παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτ̃, κ̀ τ̃ ὑπ' αὐτ̃ φερομένων ἔλεγεν. ὁ δ θεὸς συνειδὼς ἤλεγχεν ἤδη τὸν

guit

κῶν φονέα τὰ ἀδελφῶ γλυφόμενον. καὶ θαυμάζω φησὶν, εἰ δὴ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας τῇ μὲν ἓν ὅτι τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὸ ἀφίεις, θυσίαν τε ὁλοτελέσαντα καὶ δι' αὐτοῦ ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτῷ χαλεπωτέραν. ἐωδεῖ δὲ αὐτὸν ἐπιθεὶς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τιμωρίσασθαι καὶ τὸ ἑβδόμῳ ἠπείλησε γίγεσθαι. καὶ τῆς γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸ δ', μὴ θείοις ἀλώμενος πεπεισμένος δεδιότος, τὸν τόπον, τὸν ἀπολιπὼν τὸ βόρον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μηδὲν αὐτῷ ἐκ θείων γεγενῆσθαι δεινὸν, δεῖξαι πᾶσιν ἀδεῶς χωρεῖν γῆς, καὶ σημεῖον ὑπερβαλὼν ὡς γνώριμος αὐτῷ εἴη προστάξει ἀπέναι. πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ οἰκίας, ναίδα τόπον ἔτι καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. ὧν ὅτι νεθεσίᾳ τῇ τοῦ κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας, ἡδονὴν μὲν πᾶσαν σκοπεύων αὐτῷ τῷ σώματι, κἂν μεθ' ὕβρεως τοῦ συμπόντων δέοι ταύτην ἔχειν. αὔξων δὲ τὸ οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λησείαν τοῖς συντυχάνουσιν ὠφελίμων, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ὁπλισθυμάτων, καὶ τὰ ἀφειδεστέρως σωτέζων οἱ ἄνθρωποι μέχρι τοῦ ἀσθμῆσαι μετεποιοῦντο, ἀπέραντον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον, ἐκ τοῦ τότων ἀμαθίας, καὶ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν ἀγαγών. ὅθεν τὰ γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο, καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοῖς οἰκείοις καταναγκάσας. καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἀπὸ ἐνώσε τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς, ἐνώσαν ἐκάλεσεν. ἐνώσε δὲ ἰαρέδου υἱὸς ἦν. ἐκ δὲ τούτου μαλέηλ, ἐγένετο παῖς μαθουσάλας. τοῦ δὲ λάμεχ, οἱ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐτοῦ φυέντες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μὲν ἐξ ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπήξατο, καὶ ποιμαίαν ἠγάπησεν. ἰουβάλης δὲ ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. θόβελ δὲ ἐκ τοῦ ἑτέρας γεγενῆσθαι ἰσχύι πάντας ὑπερβάλλων τὰ πολεμικὰ δεξιωτέρως μετῆλθεν, ἐκ τούτων καὶ τὰ ποὸς ἡδονὴν τὴν στόματος ἐκποιεῖσθαι, χάλκειάν τε πρῶτος ἐπενόησε, πατήρ τε θυγατρὸς γνώμενος νααμᾶς ὀνόματι. ἐπεὶ δὲ ὁ λάμεχος τὰ θεία σαφῶς ἐξεπίστατο, ἐώρα δίκην αὐτὸν ὑφέξοντα τοῦ κτείνας ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τοῖς ἑαυτοῦ γυναιξὶν ἐποίησε φανερόν. ἔτι καὶ ζῶντες ἀδάμ, καὶ οἱ ἐκγόνοι τὰ πονηρότατα συνέβη γινέσθαι καὶ δεδοκῆσθαι καὶ μίμησιν, ἄλλον ἄλλα κείσεσθαι τελευτῶντα, πρός τε πολέμους εἶχον ἀκράτως καὶ πρὸς λησείαν ὡρμήκεσαν. ἄλλος δ' εἴτις ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλην ἐπόνοιαν, ἣν θρέσους ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν. ἀδάμος δὲ ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γλυφόμενος, ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ δίκησις τὸν πρὸς αὐτὸ λόγον, ἀβέλ μὲν ἐσφαλμένον, κάϊος δὲ δεῖ τὸ ἐκείνου φόνου πεφυγότος, παιδοποιίας ἐφέσπετο. καὶ δέκα ἔτεσιν εἶχεν αὐτὸν γλυφόσεως ἔρως, ἔτη ἑβδομήκοντα ἤδη καὶ διακόσια ἐνυκότα τοῦ βίου. πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια τελευτᾷ. γίνονται δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε πλείονες καὶ σήθ. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, περάσομαι δὲ μόνα τὰ τοῦ σήθ διελθεῖν. ἔφυ γὰρ οὗτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κείνου διεμέμφετο ἀρετῶν ἐπετήδευσε. καὶ γλυφόμενος αὐτὸς ἄρτιος μιμητὰς αὑτοῦ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φυέντες,

guit Cain parricidij, mirari ſe dicens, quòd negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet, & ſupplicium quidem quod cæde commeruerat ei remittit, ſacrificio placatus ne grauius in ſupplicem ſæuiret: ſed malè ominatus ei & poſteris ipſius, vſque ſeptimam progeniem punirum ſe eſt comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrãs in feras incideret, atque ita periret, ſecurum eſſe iuſſit quod ad hoc periculũ attinet, & impauidè terras peragrare: & ſigno ei iudito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt: atque illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum adfuit vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ ſociis, magiſter illis ad facinoroſam vitã eſt effectus. Adhæc ſimplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & põderibus immutauit, priſtinámque ſinceritatẽ & generoſitatem ignarã talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communitã coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandã tradidit. Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalehel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius muſicæ operam dedit, pſalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quin & ærariam primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterum ſuperſtite etiam tum Adamo, Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dũ poſterior quiſq; fit deterior. nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auarè & ſuperbè inter ſuos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio noſtra recurrat. poſteaquam Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædem ſolum vertiſſet, procreãdis liberis operam dedit, quòd magno prolis deſiderio teneretur, annos iã natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. Sed quia de aliis longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum eſt diſcernere valeret. virtutis ſtudiis ſe totum dedidit, & cùm ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniã erãt omnes bona indole præditi,

& patriam absque seditione incolebant, in perpe- A
tua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scien-
tiam ac cœlestium rerum cognitionem excogita-
uerunt. ne autem inuenta sua ex hominum notitia
dilaberentur, & prius perirent quam perno scerent-
tur, scientes Adamum vniuersalem rerum interi-
tum præcecinisse, vnum incendio, diluuio alte-
rum, excitatis duabus columnis vtrique sua inuen-
ta inscripserunt: vt si lateritiam diluuio deleri con-
tingeret. lapidea superstes hominibus discendi co-
piam faceret, & quæ inscripta continebat, spe-
ctanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab B
ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in
terra Syria.

Cap. IV.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6 IN hunc modum per septem generationes perse-
uerauerunt vnum Deum colentes omnium re-
rum Dominum, sempérque virtutis respectum ha-
bentes. Procedente dein tempore à patriis insti-
tutis degenerarunt, neque humana iura seruan tes, C
neque Deo consuetos honores persoluen .. & &
qui prius certatim virtutem exercuerant, postea
duplo maiore studio malitiam consectabantur: at-
que ita Deum infensum sibi reddiderunt, nam
multi angeli Dei cum mulieribus congressi pro-
geniem procreauerunt insolentem, & hducia ro-
boris omne ius & fas contemnentem: quorum fa-
cinora non absimilia his quæ de gigantib. Græci
memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem
facta eorum molestè & indignè ferens, suadebat vt
in melius voluntates ac opera sua transmutarent: D
verum cum videret illos sibi non patere, totósque
vitiorum dulcedini succumbere, veritus ne & se &
familiam suam interimerent, secedens cum suis in
aliam regionem migrauit. tum Deus viri iustitia
delectatus, non eius solum seculi homines extre-
mæ malitiæ damnauit: sed cum decreuisset vniuer-
sum humanum genus extinguere, aliúdque nouũ
& à vitiis purum instaurare, primum vitam eorum
breuiore spatio circumscripsit, & abrogata longæ-
uitate intra centum & vinginti annos coërcuit, E
dein continentem terrã in pelagi faciem transmu-
tauit, atque ita genus illud aboleuit vniuersum.
Noë autem solus est seruatus, diuino oraculo viã
euadendi & rationem edoctus talem. Arcam qua-
tuor contignationum exstruxit lõgitudine cubi-
torum ccc. latitudine l. patentẽ in altum cubitos
xxx. in eam cum matre liberorum suorum, co-
rúmq; coniugibus conscendit: impositis prius quę
ad vitam sustentandam forent vsui, & omne genus F
animantibus ad seminarium conseruandum iuga-
tim pro sexus ratione introductis, & quibusdam
ex his septenarium vsque numerum. erat autem
arca tam tecto quàm lateribus firmis contra om-
nem vim tempestatum, & vndarum insultum. In
hunc modum seruatus est Noë cum familia, gen-
tis successione ab Adamo decimus. nam Lamecho
est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autem
Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui
cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus G
fuerat Enosi filio. Enosus verò Sethi filius erat, A-
dami nepos. contigit autem hæc vastitas an-
no ætatis Noë sexcentesimo, mense secundo,

μὴν, ὅπερ ἀδὰμ δέκατος. λαμέχ γὰρ ὄντι υἱὸς, ὃν πάππον ἐμὸν μαθουσάλας ἔθετ' ἂν ὁ μαλαήλου ὁ ἰάρεδος ἐγεννήσεν, ὃς ἐκ κάϊος τεκνῶται τῷ ἐνώσῃ σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἔνωσος ὁ σήθου υἱὸς ἐμοῦ τοῦ ἀδάμου. συνέβη δ' τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸν ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νῶχε τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

γὴν τὴν αὐτὴν ἀσεβείας οὐ κατοικήσαντες, ἀλλ' ἀμ-
μόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελευτῆς δυσκόλου
προσαπεόντος. σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τού-
των ἁρμονίαν ἐπενόησαν. ἦσαν δὲ τῷ μὴ ἀφανεῖν
τοῖς ἀνθρώποις τὰ εὑρημένα, μὴ πρὶν εἰς γνῶσιν
ἐλθεῖν φθορᾶς ἄφατον ἀφανισμὸν ἀπειλῆσαι
τὸν ὅλων ἔσεσθαι, τὸ μὲν κατ' ἰχνῶν σεισμός, τὸ δὲ ἕτερον
ἐκ βίας καὶ πλήθους ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμε-
νοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφο-
τέρας ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα. ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης
ἀφανισθείσης ὑπὸ τὴν ἐπομβείας ἡ λιθίνη μένουσα
δηλοῖ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα
δηλοῦσα. καὶ πλινθίνη δ' ὑπ' αὐτῆς ἀναπεφῦκα. μένει δ' ἄχρι τοῦ δεῦρο καὶ τὸν συριάδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. καὶ ὅτι πρότερον νῶχος σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεναὰρ πεδίῳ.

ΚΑὶ ἕτοι μὲν ἐπὶ γηραιᾶς διέμενον θεὸν ἡγέμε-
νοι δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν
ἀποβλέποντες. εἶτα προϊόντος τοῦ χρόνου, μεταβάλ-
λον δὲ πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν παλαιῶν ἐθισμῶν, μήτε
τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντας,
μήτε τοῖς ἀνθρώποις δικαίως ποιέμενοι λόγον. ἀλλ'
ἰδίᾳ πρὸς ἕτερον εἶχον δ' ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα δὲ
κακίας τότ' ὀπισθήνυμοι δι' ὧν ἕκαστον. ἐνθεν
αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ
γυναιξὶ συμμιγέντες, ὕβρεις ἐξήνεγκαν παῖδας, καὶ
παντὸς εὐρόπας καλοῦ, ὃ δὴ τῇ δυνάμει πε-
ποίηκεν. ὅμοια τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λε-
γομένοις ὑφ' ἑλλήνων, ἡ ἔτοι δρᾶσαι πρώτοις δοκοῦσιν. ὁ
νῶχος ἦν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ θεραπευομένοις δυσχεραίνων ἡ
ἀληθῶς ἔχων, ἔπειθεν ὅτι τὸ κρεῖττον τὴν ἀφάνειαν καὶ
τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας ἀλλ'
ἰσχυρῶς ὑπὸ τὴν ἡδονῆς τῶν κακῶν κεκρατημένους, δεί-
σας καὶ μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων,
καὶ τοῖς τέτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ δὲ θεὸς τὸν
μὲν δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δὲ οὐκ ἐκεῖνα
μόνον τὰ κακίας, ἀλλὰ καὶ παῦ ὅσον ἦν ἀνθρώπινον
τότε δόξαν αὐτοῦ ἀφανεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένους ἕτερον
πονηρίας καθαρὸν ὀλιτημένου αὐτοῦ τὸν βίον, καὶ
ποιήσας ἐπὶ οὐ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκο-
σιν, εἰς θάλασσαν τὸ ὕπερον μετέβαλε. καὶ οἱ μὲν ἔτεος
ἀφανίζον πάντες νῶχος ὁ σώζει μόνον, ὑποθεμένου
μηχανὴν αὐτοῦ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιού-
τῳ. λάρνακα τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος
πηχῶν τριακοσίων, πεντήκοντα ὁ τὸ πλάτος, καὶ τριά-
κοντα βάθος, εἰς ταύτην συν τῇ μητρὶ τῶν παίδων
καὶ τούτων γυναῖκαν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς
τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπηρήσειν ἔμελλεν ἐνθέμενος,
ζῶα τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τῆς γένους αὐτοῦ,
ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεκαλλόμενος, ἀλλά τε
τούτων ἑπταπλασίονα τὸν ἀριθμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τὸ
τε τοῖχος χαρτερὰ καὶ τὸ ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ὑπο-
κλύζεσθαι, μηδὲ πίτασσε τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ νῶχος
μὲν ἕτοι μὴ τῶν οἰκείων διασώζει, ἀλλ' αὐτὸς
μὲν ἕτοι ἀδάμου δέκατος. λαμέχ γάρ ὄντι υἱός, ὃν πάππον ἐμὸν μαθουσάλας ἔθετ' ἂν ὁ μαλαήλου ὁ ἰάρεδος ἐγεννήσεν, ὃς ἐκ κάϊος τεκνῶται τῷ ἐνώσῃ σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἔνωσος ὁ σήθου υἱὸς ἐμοῦ τοῦ ἀδάμου. συνέβη δ' τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸν ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νῶχε τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

qui

δίω δὲ ὑπὸ μακεδόνων λεγομένῳ, μεσονακτὴ ὑπὸ A
ἑβραίων. ἔστω γὰρ αἰγύπτιοι τὸ ἐνιαυτὸν ἴσαν δίχα τέμνοντες. μωϋσῆς δὲ τὸν νισὰν ὃς ἔστι ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἔθηκε τῶν ἑορτῶν ἄρχειν, καὶ τοῦτον ἐξ αἰγύπτου τοῖς ἑβραίοις μεθαγαγών. ἔθετο δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅθεν μεγίστους ἐνιαυτοὺς καὶ πράσεις καὶ τἄλλα διοίκησιν, τὸν πρῶτον κόσμον διεφύλαξε. τῷ δ' ἑπομβείαν ἀρξαμένῳ φησὶν ἑβδόμῃ τὸν προκειμένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνῳ δὲ ἔθετο B
ὑπὸ ἀδάμου τὸν πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγέγραπται δὲ ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μὲν πολλῶν ἀκριβείας τὸν τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ὀνομαζομένων ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδάμου μὲν οὖν διακοσιοστῷ ἤδη καὶ ἑξηκοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς σὴθος ἐγένετο. ὃς ἐνακοσίοις μὲν καὶ τεσσαράκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σὴθος δὲ, καὶ πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν ἐν ἔτει, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς C
δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, κοϊνᾶ τὸν παῖδα τὴν τῶν προγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσι, τεκνώσας αὐτὸν πρὸ ἐνακοσιοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔθετο ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. κοϊνᾶς δὲ ἐνὼς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέλεηλον υἱὸν ἔσχεν ἔτει γενόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔθετο ὁ μαλέλεηλος ζήσας πέντε πρὸς ἐνενηκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν ἰαρέδου καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεγονὼς, ἐγέννησεν ἐνωχον εἰς D
δύο καὶ ἑξηκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις διώσας. ἐνωχος δὲ ὁ υἱὸς διακόσιοι ἐνενηκοντα καὶ ἑπτὰ δύο καὶ ἑξηκοντα καὶ τὸν παῖδος αὐτοῦ τυχαόντος, ἔθετο ζήσας πέντε καὶ ἑξηκοντα πρὸς τοῖς τεσσαρακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν δὴ τελευτὴν αὐτὸν ἀναγεγράφασιν. μαθουσάλας δὲ ἐνὼχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε, ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ὧν E
τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὴ καταχὼν ἐνέα καὶ ἐξηκοντα ὅτι ἐνακοσίοις. λάμεχος δὲ ἀρξας ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τὴν προγμάτων ἀποδείκνυσιν πρὸς αὐτὸν τὸν υἱὸν, ὃς λαμέχου γηρώμενος, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἰωβηλαίοις ἔτεσιν ἤρξατο προγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη, τὸν προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξετάζεται δὲ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς γὰρ αὐτῷ παισὶν καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον, ἀλλὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν μόνον ὁράτω. ἐπισημαίνουσι δὲ τοῦ θεοῦ, καὶ ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαρακοντα ὅλας καταφέρειν ὡς ὅτι πήχεις πέντε καὶ δέκα τὴν γῆν ὑπερέχον. καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἄπιον τῶν ἀνθρώπων φθορᾶς πλείονας φυγῆς ἀφορμὰς ἐχόντων. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μὲν ἑβδόμῳ, ἰσαμένου δὲ καὶ εἰκάδι. ἔπειτα τὸν λάρναχος ἐπὶ ἄκραν τινὰ ὄρεως σαθείσης καὶ τὴν ἁρμονίαν, συνεὶς ὁ νῶχος, ἀνοίγει ταύτην. καὶ θεασάμενος γῆν βεβαίαν ἐπὶ αὐτῇ, ἐπεὶ χρηστέρας ἤδη γίγνεσθαι ἐλπίδος, ἠρέμει. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωρησάσης τοῦ ὕδατος, μεθίησι κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὸ ἄλλο τῆς γῆς ἀπολελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλὲς ὄζειν ἤδη ποδὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ πᾶσαν ὁρῶν ἔτι λιμναζομένην, ποδὸς νῶχον ἐπανῆλθε. μετὰ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν ἐπὶ

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marſonane. ſic enim Ægyptij diſtinxerunt annum. Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem primum in ſuis faſtis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque diſpenſationem anni attinet, nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti méſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis milleſimum ſexenteſimum quinquageſimum ſextum. hoc ſpatium temporis relatum eſt in ſacros codices, diligenter annotantibus priſcis illuſtrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ ſiquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum. qui dum quinque & nongentis vixiſſet annis, Cainano filio ſuo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centeſimo nonageſimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malalchelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalchel cum vixiſſet quinque ac nonaginta & octingentis annis, defunctus eſt, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet annorum. cui nouem & ſexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum pater eius exiſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius, quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechum filium habuit quum eſſet annorum octoginta ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuiſſet principatum annis ſeptingentis & ſeptem, Noë filium ſuum rebus præfecit: qui de Lamecho natus eſt agente annum ætatis ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum adminiſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam contracti ſupraſcriptum tempus conficiunt. Non ſunt autem diſquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim ſuis agebant vitam cámque vſque ad ipſorum nepotes extendebant: ſed natales tantum eorum in hac ratione ſunt ſpectandi. Cæterum Deus ſigno Gen. 7. dato imbres emiſit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua ſuper terram extitit: quæ cauſa omnem ſalutem ademit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent. centeſima autem & quinquageſima die poſtquàm pluere deſiit, tandem cœperunt aquæ ſidere, menſe ſeptimo, viceſimo ſeptimo die menſis. deſtituta deinde arca in vertice montis cuiuſdam in Armenia, ſentiens hoc Noë, aperuit eã: & videns circa ipſam aliquantulum terræ, meliore ſpe concepta pauliſper quieuit. mox poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit coruum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tutò exſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſtagnare, ad Noë eſt reuerſus. is poſt ſeptem dies co-

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit,quę A cum lurata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam,poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet,animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & B nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe,& quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures, quin & Nicolaus Damaſcenus lib. xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt,& quen- C dam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe. qui fortaſſis is fuit,de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ.8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus,per ſingulos annos terram inundaret,victimis incenſis præcabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret,& nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque affectis merito ſupplicio ſceleſtis,parceret innocentibus,quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit,& ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius,néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet, vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vi- E tam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclyſmum fruebantur,& ad extremam ſenectutem longæuitatémque,qualis maiorum ſuorum fuerat,peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus,votis eius annuit,negãs ſe deletis interitus,autorẽ fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introductum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos qui- F bus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracundè pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. *Geneſ.9.* Iubeo tamẽ vt ab humana cęde puras manus abſtineatis,& qui contrà fecerit,ſeuerè puniatis. aliorũ animaliũ G vſum ad volũtatem ac libitum veſtrum permitto.

τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὸν ζῆν θεοῦ πέμψεν. ὑπαπελθούσης δ' πεπλωμένης ἅμα, Ϲ θαλὰν ἐλαίας κομιζούσης, ἡ μαθὼν τ' γῆν ἀπηλλαγμένην ϝ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίησιν. αὐτὸς τε μὲν τ' ὕδατος θεσπλήθων, ἡ θύσας τῷ θεῷ, σωτηρίων ἐχέστο τοῖς οἰκείοις. Ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖ δ' ἀπασωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νυῦ οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ὑποδεικνύουσι. τῷ δὲ κατακλυσμῷ τούτῳ καὶ τῆς λάρνακος μέμνηται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ὅστ Ϲ βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. διηγούμενος δὲ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτι πῃ διέξεισι. λέγεται δ' Ϲ τῷ παλαίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἐπὶ μέρους πεσεῖν, καὶ κομίζειν τινὰς ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῶνται δ' μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τὰς ὑποῤῥοπασμούς. μέμνηται δ' τούτου, ἡ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὰ ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικικὴν συγγραψάμενος. ἡ μνασέας δὲ, Ϲ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δ' ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ Ϲ ἑπτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ, λέγων ὧδε. ἔστιν ὑπὲρ τῶν μυκάδων μέγα ὄρος ἡ τὰ ἀρμενίαν, βαρὶς λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸν κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. ἡή τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον, διὰ τ' ἀκρώρειαν σωθῆναι, ἡ τὰ λείψανα τοῦ ξύλου ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. ἡύσατο δ' αὐ θεὸς ἐν τινα Ϲ μωϋσῆς ἀναγράψαι ὁ τοῦ ἰουδαίων νομοθέτης. νῶχος δ' φοβούμενος μὴ καθέλοιεν ἔτος ὑπὸ κλύζῃ τ' γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταφηφισάμενος, ἱέρεια καύσας ἐδέητο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν ἐπὶ τ' φθορᾷ τῶν μὴ ἐν δίκαιον. ἡ μηδὲν ὑπὸ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ὃ κινδυνεύσαι πᾶν ὑπολέσθαι τὸ τῶν ζώων ἦθος. ἀλλὰ τεταμιευμένον τὰς ποινὰς φείδῳ ποιήσασθαι τῶν δίκα χρησόμενα φθειρομένων, ἡ τὸ δεινὸν δίκαφυγεῖν κελευόμενον. κακοδαιμονίσειας δ' τότε ἔσεσθαι σκείνων Ϲ χοίρων κατεδικασμένους, εἰ μὴ θεὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, πρηνδεῖν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τῷ μὲ φρώτου τὸν φόβον Ϲ τῷ ἰσορίαν παθόντας, τῷ δευτέρῳ δ' τῷ ἀπωλείαν, δύμως τε οὖ αὐτὸν θεσπέχεσθαι τῷ θυσίαν παρεκάλει, ἡ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' τ' γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτῃ θεσπλησιεύσας, ἡ πόλεις ἀνασήσαντες, δι' ἐμοῦ ζῶν ἔχοιεν, ἡ μηδενὸς ὢν Ϲ θεῷ ϝ ἐπομβρείας ἀπέλαβον ὑσερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ χῆρας Ϲ βίᾳ μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπερχομένοις. νῶχος δ' ταύτας ποιησαμένῳ τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένδυσεν αὖτῷ τὰς δύχας εἰς τέλος ἄξειν, ὅτε τὰς διαφθαρμένας λέγων αὐτὸς διαλύσαι, καλίας δ' τ' οἰκείαν ταύτην αὐτοῖς ὑποφῆν τῷ δίκῃ. ὅτ' αὖ εἰ ἡμομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει πεσεσαμὼν αὐτοὺς εἰς τ' βίον σῶφρον. τὸ δ' ἐξ μηδὲ τ' ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι ϝ ζῶν, ἢ δόντα τότους ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλ' οἷς ἐξέβιασεν εἰς τῷ ἐμὲ δυσέλεσθαι Ϲ ἀρετὴν, τότους ἐξεβιάσατό με ταύτην αὐτοῖς διαθῆναι τ' δίκην. πεύσομαι δ' τῷ λοιπὸν μὴ τοσούτης ὀργῆς τας πηγεῖας διὰ τοῖς ἀδικήμασιν εἶναι ἐμπιπτούσας, ἡ πολὺ μᾶλλον σῶ ἀβουλομένους. εἰ δ' διὰ πλέον ποτὲ χειμάσαμι, μὴ δείσητε τῷ ὄμβρων τὸ μέγεθος· ἐ γὰ ἔτι τὴν γῆν διαπλύσει τὸ ὕδωρ. παραμενῶ μέντοι σφαζῆς αἰθρωπίνης ἀπέχεσθαι, ἡ καθαρεύειν φόνου, Ϲ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας.

Nomi-

χεῖσθαι ἢ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι πρὸς ἃ βέλεσι A
καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἁπάντων, ὑμᾶς
ἐγὼ πεποίηκα, τά τε χερσαῖα καὶ νηκτῶν, & ὅσα τὴν
μεγίστην φύσιν ἔχει καὶ φωνὰς, χωρεῖς ἀμάχους. ἐν
τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. σημαίνω δὲ ὑμῖν παύλαν ἐσο-
μένην τοῖς ἐμοὶ τὰ ἴσα νοσημάτων. τόξον γὰρ
ἐγὼ τὸ θεῖον παρ' αὐτοῖς ἐνόμισα. καὶ ὁ μὲ θεὸς
ταῦτ' εἰπὼν ἢ ἀποχώμενος ἀπαλλάσσει). νῶχος δὲ
βιὺς μὲν τὰ ἐνιαύσια πεντήκοντα καὶ τετρακόσια
ἔτη, καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον δὶ δαιμόνων δίκαιων, B
τελόντα, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἑνακοσίων καὶ πεντή-
κοντα. μηδεὶς ἢ πρὸς τὸ νεῶν βίον, καὶ τὸ βραχύπτατα
τὸ ἔτος ἃ ζῶμεν συμβαλὼν τὸν τῶν παλαιῶν, ψεῦδη
νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νεῶν
τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον τεκμηρόμε-
νος, μηδὲ ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς ἀφί-
χθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ
ἡγούμενοι, καὶ δίκῃ τὸ τὰς ἕωφὰς ὀπτικὸ εἰστέρας πρὸς C
πλείονα χρόνον εἶ), εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσούτων ἐ-
τῶν. ἔπειτα καὶ διὰ ἀρετὴν & τὴν δικαιοσύνην ὧν ἐπενόουν
ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῆν τὸν θεὸν αὐτοῖς
ὠφελεῖν, ἅπερ οὐκ ἂν ἀσφαλῶς αὐτοῖς προφέρειν,
μὴ ζήσασιν ἑξακοσίοις ἐνιαυτούς. δίκῃ τοσούτων γὰρ ὁ
μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μάρτυρόσι δέμοι τῷ λόγῳ
πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ ὠφελῆ βαρβάροις σοφίαν-
ψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ μανέθων ὁ τὸν D
τῶν αἰγυπτίων ποιησάμενο ἀναγραφὴν, καὶ ἕρμωνος
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, & μώχο τὸ ἐσιάτης,
καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικὰ
συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
ἡσίοδός τε καὶ ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσί-
λαος, καὶ πρὸς τούτοις ἔφορος καὶ νικόλαος ἱστοροῦσι
τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. πρὸ μὲν οὖν τού-
των, ὡς αὖ ἑκάστοις ἦ φίλον, εἴτως σκοπεῖτωσαν.
E

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τῆς πύργου βαβυλῶνος, καὶ διαλέκτου πολυτροπίας.

Οἱ δὲ νῶχε παῖδες, τρεῖς ὄντες, σήμας, καὶ ἰάφθας,
καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τὸν ἐπομ-
βρίας γενόντες, πρῶτοι καταλθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν
εἰς τὰ πεδία, τὸν ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τοὺς
ἄλλους σφόδρα διὰ εἰσέβειας ἤδη τὸν κατακλυσμὸν τὰ
πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν
τόπων καταβασιν, ἐπῆσαν θεμούσαντας μιμητὰς F
αὐτῶν γενέσθαι καὶ τὸ μὲ πεδίον εἰς ὃ πρῶτον αὐτοὺς
κατῴκισαν, καλεῖται σεννααρ. τῷ δὲ θεῷ κελεύσαν-
τος αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν σέλλειν ἀποικίας [ἵνα
μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν
γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολάβοιεν τῶν καρπῶν,] ὑπὸ
ἀμαθίας παρήκουσαν τοῦ θεοῦ, καὶ δίκῃ τοῦτο συμφορᾶς
περιπεσόντες, ἦλθόν τὸν ἀμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ λίθων
πλήθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβάλετο
ποιεῖσθαι τὰς ἀποικίας. οἱ δὲ, ὡς τὴν ἀμάθειαν τὸ ἐκεί- G
νων νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῷ δ' ἰσχὺν αὐτοῖς
τῷ οἰκείαν ἀρτίαν τὸν εὐποιείας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσπίπτουσαν γὰρ τῷ ὠφελεῖν τὸν τοῦ θεοῦ
γνώμης, καὶ τὸ κατ' ὄπτασιν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίας αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαρθέντες, εὐεπιχειρητότεροι
ἡμῖν ὦσι. ἐξῆρε δὲ αὐτοὺς πρός τε ὕβριν τοῦ θεοῦ καὶ καταφρόνησιν ναυρώδης. ὡς ἰωνὸς μὲν ὢν χάμου τοῦ νῶχε,
τολμηρὸς δὲ καὶ χεῖρα ἡγεμὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς μὴ τοῦ θεοῦ διδόναι τὸ δι' ἐκείνου δίδασθαι, ἀλλὰ τὴν
ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. & μετὰ δὲ ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium
quàm natatilium & eorum quæ per sublime fe-
runtur, absque sanguine: nam in hoc ineſt anima.
Arcus cœlestis ſignum vobis erit ceſſaturę meæ ia-
culationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur.
His mandatis & promiſſis Deus abiit. Noë autem
cum poſt diluuium ſuperuiſſet CCCL. annos, to-
túmque hoc tempus feliciter exegiſſet, defunctus
eſt expletis annis in vniuerſum DCCCCL. Nec eſt
cur aliquis præſentem vitam, annorúmque eius
paucitatem cum priſcorum rebus conferendo fi-
dem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræ-
què prorogari videt, coniecturam hinc de illorum
longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum eſ-
ſent, ipſiúſque recens etiam tum opificium, &
commodiore victu ad diuturnitatem vterentur,
merito per tam multos annos viuebant. Præterea
tum propter ſtudium virtutis, tum propter vtilita-
tem inuentarum artium, vt Aſtronomiæ, ac Geo-
metriæ, Deus illis prolixiorem largitus eſt vitam
quarum certitudinem aſſe qui non poterant, ſi mi-
nus DC. annis vixiſſent. ex tot enim magnus annus
conſtat. Atteſtantur autem mihi omnes qui Græ-
cas barbaricáſve antiquitates literis prodiderunt.
Namque & Manetho Ægyptiarum rerum ſcrip-
tor, & Beroſus Chaldaicarum, adhæc Mochus,
Heſtiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum
res proſequuti ſunt, nobiſcum conſonant. Heſio-
dus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acuſi-
laus, Ephorus & Nicolaus, narrant priſcos illos ad
mille annos vitam produxiſſe. De his igitur quiſ-
que vt ſibi viſum fuerit, accipiat.

CAP. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Cha- Geneſ. 10.
mas, centum annis ante diluuium nati, primi
reiectis montibus planiciem habitare cœperunt & E
aliis recèti etiam tum cladis memoria pauidis, nec
audentibus à celſiore loco deſcendere, idem facié-
di autores & exemplum fuere. Campo quem pri-
mum colere ſunt aggreſſi, nomen eſt Senaar. Cæ-
terum Deo iubente vt propagandi multiplicádi-
que generis gratia colonias deducerent, homines
rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus
implicati, offenſum illum errore ſuo ſunt experti. Cùm enim floreret iuuentutis multitudine,
Deus rurſum de colonia deducenda admonebat.
Illi verò obliti ſe ipſius benignitate præſentibus
commodis perfrui, totámque illam felicitatẽ ſuis
viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt
obedientes. Et quod peius erat, conſilium de colo-
niis non fauorem numinis, ſed inſidias interpreta-
bantur, videlicet quo facilius diſperſi poſſent op-
primi. Hanc ſuperbiam Deíque cõtemptum exci-
tauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noë, vir
audax & manu prõptus, ſubinde iactãs, nõ Deo, ſed
propriæ virtuti præſentem felicitatem eos debere:
atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se ex ædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ędificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

A B C D

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10 ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Portrò gentium quædam adhuc seruant deriuatam à suis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E F

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10 ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

G

μόνως ὕστις νομίζων ἀπος πήσειν τὸς ἀνθρώπους παρὰ τῦ θεῦ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτῶ δυνάμει ὑβριοῖεν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπείλει. τῶν γὰρ ὄπλων αὐτοῖς θελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότατον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβαίνειν διανοῆσαι. μετελθόντα δὲ ὁ θεὸς τῇ φερομένων ἀπωλείας. τὸ δὲ πλῆθος πειθόμενον λοῖς τοῖς παρόδοις δόγμασιν ἕπεσθαι, ὀφλιᾶν ἡγούμενοι τὸ ἐκεῖνον τῶ θεῶ. ὁ δὲ πύργον ᾠκοδόμουν, ὑδὲν ἀπολείποντες αὐχμὸς ὑδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε γὰρ θαῦμα ὕψος ἢ προσδόκησιν αἴ τις ὑπὸ πολυχρονίας. τὸ μὲν γὰρ πάχος ἐν ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτῶ μεινάσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ ἐκ πλίνθων ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ ῥεῦσαι. ὕτως δὲ μεμισωτὰς ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἔκρινεν. ὅτι μὴ δι' ὑπὸ τῆ πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς ἅπασιν δὲ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τὴν περὶ τὴν διάλεκτον πρώτων ἐναρξαμένων. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλῦσι. περὶ δὲ τῦ πύργου τούτου καὶ τῶν ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα ὕτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ὅτι τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ὑπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τῦτο βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. περὶ δὲ τῦ λεγομένου σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἑκαταῖος, λέγων ὕτως. τῶν δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τῦ ζευσίθρου διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τὴν βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς οἱ τὼχὼ ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην κατῴκησαν.

ΣΚίδνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῶν ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι, παντα χῦ. καὶ γὰρ ἕκαστος κατελάμβανον τὴν ἐντυχοῦσαν, καὶ εἰς ἓν αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθεῖσαν πᾶσαν αὐτῆν ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ θάλασσαν. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῆ ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμήλιας προσηγορίας. ἔνια δὲ καὶ μεταβαλόν. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι τροπὴν ἔλαβον. ἕλληνες δὴ εἰσὶν οἱ τῦτο κατασκευάσαντες ἄριοι. ἰχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποίησαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωστὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῆ γενόσιν.

Κεφάλαιον ζ.

Οἱ τῆ ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῆ οἰκισάντων προσηγορίαν.

ΗΣαν δὲ τῆ νώχε παῖδων υἱοὶ ὧν ὅτι τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γὰρ τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφθᾶ μὲν οὖν τῦ νώχε παῖδος, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δὲ ὅτοι ἀπὸ ταύρου καὶ

in Asia

ἀμάνου τὴν ὄρων ἀρξάμενοι. Καὶ κατῴκησαν ὅλη μὲν A
τὴν ἀσίας ἄχρι ποταμοῦ Τανάϊδος. ὅλη δὲ τὴν Εὐρώπην
ἕως γαδείρων γῆν, λεὼ ἔτυχον καταλαμβάνοντες. Καὶ
μηδενὸς κατῳκισμένου τὰ ἔθνη τοῖς αὐτὰ ἀπάλλου ὀνόμασι. Τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλάτας καλουμένους, γομαρεῖς δὲ λεγομένους, γομαρεὰς ἔκτισε. μαγώγης δὲ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ μαγώγας ὀνομαζομένους ὠκησε σκύθας δὲ ὑπ' αὐτῶν κατοικοδομουμένους. τῶν δὲ ἰάφθου παίδων, ἰαυανὶς καὶ μήδου, B
ἀπὸ μὲν τοῦ μαθαῖοι γένονται, ἔθνος ὃ νῦν ἑλλήνων μήδοι κέκληνται, ἀπὸ δὲ ἰαυανὶς ἰωνία καὶ πάντες ἕλληνες γεγόνασι. κατῳκίζει δὲ καὶ θοβήλους θόβηλος. οἱ νῦν ἐν τοῖς νεῦ ἤθνεσι καλοῦνται. Καὶ μαγωγεὶ δὲ ὑπὸ μέσχα κατῴκησαν. καππαδόκας μὲν γὰρ αὐτοὺς κέκληνται. τοῦ δὲ ἀρχαίας αὐτῶν κατοικήσεως σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν μάζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυναμένοις ὅτως ποτὲ κατῳκισμένου τὸ ἔθνος. θείρας C
δὲ θείρας μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες δὲ θρᾷκας αὐτοὺς, μετονόμασαν. τῆς δὲ αὐτῆς μὲν ἔθνη ὑπὸ τὴν ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. γομάρου δὲ ἓξ ὧν ἡμεῖς γνωμεύομεν, ἀχαναῖξις μὲν ἀχαναῖξας ὠκισεν, οἳ νῦν ῥηγῖνες ὑπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης δὲ ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους θυγράμμης δὲ θυγραμμαίους. οἳ δόξαν ἕλληνι φρυγὸς ὠνομάσθησαν. ἰαυανὶς δὲ τῶν ἰάφθου, τελῶν αὐτοῦ παίδων γνωμεύων, ἀλίσας μὲν, ἀλισαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρ- D
χεν. ἀρολεῖς δὲ νῦν εἰσι. θαρσεῖς δὲ, θαρσεῖς. ἔστως γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον δὲ, θαρσὸς γὰρ παρ' αὐτοῖς τὴν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ θεὸς τὴν κλῆσιν, αὐτὶ τοῦ θῆτα μεταβαλλόντων. χέθιμος δὲ, χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔχει, κύπρος αὐτὴ νῦν καλεῖται). Καὶ ἀπ' αὐτῆς πᾶσι τε πᾶσαν τὴν τὰ πρὸς ἑῷαν τοῦ δὸς θάλασσαν, χεθὶμ ὑπὸ ἑβραίων ὀνομάζεσθαι. μαρτυρεῖ δὲμος τοῦ λόγου, μία E
τῶν νήσων πόλεων, ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι. κήπιος δὲ ὑπὸ τοῦ ἐξελληνισάντων αὐτὴν καλεῖται, μὴ σθένος ἔχουσα τοῦ χεθίμ τὸ ὄνομα. ἰαφέθου μὲν παῖδες τοσοῦτοι, ὅσαπερ ἔχομεν ἔθνη. ὧν δὲ ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προσθήκων τρέψομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. τὰ δὲ ὀνόματα ἐξ οὗ τὸ ν' γραφῆς διαφερόντως ἑλλήνισιν πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐπιδεχομένων. ἐγὼ δὲ ὁπηχώρησιν ἡμῶν ὁ ἴδιος αὐτοῦ τύπος. ἀλλ' ἐν τε αὐτοῦ χθονὶ F
Καὶ τελευτὴ μία, νῶχος γένοι, νῶε καλεῖται. οὐ τοῦτον δὲ τύπον ὅλη παντὸς σπερῶ χθονὸς. οἱ δὲ χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ συρίας Καὶ ἀμάνου ἡ λιβάνου τοῦ ὄρων χῶν κρατοῦσιν, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐτετράφατο καταλαμβάνοντες, Καὶ τὰ μέχρι τῶν ὠκεανοῦ ἐξιδιασάμενοι. αἱ μὲν τοι προσηγορίαι, τοῦ μὲν Καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν. ἐνίων δὲ μεταβαλλούσαι οὐ μεταρυθμισθεῖσαι πρὸς ἑτέρας δύσγνωστοι τυγχάνουσι. πασαρὼν γὰρ χάμου παίδων γνωμεύων, G
χωσαῖον μὲν οὐδὲν ἐβλαψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες γὰρ ὧν ἦρξεν ἔτι νῦν ὑπὸ ἑαυτοῦ τὸ Καὶ τοῦ ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χωσαῖοι καλοῦνται. ἐπρήθη δὲ Καὶ μεσρεῖους ἡ κατὰ τιὼ προσηγορία μόνη. τιὼ γὰρ αἴγυπτον, μέσρεω, οὐ μεσραίους τοὺς αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτῃ οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἐκαλοῦ δὲ Καὶ φοῦτες τιὼ λιβύην, φοῦτες ἐπ' αὐτὴ καλέσας τὰς ὁπηχρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα·

in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pariqué modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celeberrima cæterarúmque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chethimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nunc Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. attestatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinēt, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, cáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chusonihil detrimēti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis: quàm ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mesræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mesren, & Mesræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine;

& complures apud Græcos hiſtorici eius mentionem faciunt, ſicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præſens nomen ab vno filiorum Meſræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſit dicta, paulo pòſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentémque ſuam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. quorum é numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes. verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut iam ante diximus. Meſræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vſque patet poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſeruauit. Palæſtinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominauit, tum Nethemi, Phæthroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam tes quàm nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, vrbes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum ſucceſſoribus denominauerunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc.

Geneſ. 9.

Poſtquàm terra finito diluuio in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noë cœpit eam colere: quàm cum vitibus conſeuiſſet, ſuóque tempore vindemiaſſet, inuento vini vſu, ſacris prius óperatus epulabatur: ebriúſque factus aſſopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi teueriti parentem operuerunt. Senſit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem ditis deuouit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantùm eius poſteros: quas cum cæteri euaſiſſent, Chananæi liberos vltio diuina eſt conſecuta, ſed de his rebus dicemus poſtea.

Geneſ. 11.

Semæ verò, tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Aſiam vſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. Nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras vrbem Ninum condidit, & ſubditos de ſe Aſſyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerunt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi ſunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potius.

A ἄθεν καὶ τοὺς πλείους τῶν ἑλλήνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τῆς ποταμὸς καὶ τῆς ὁμωνύμου αὐτῷ χώρας, φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νεῦ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσραὶμ υἱῶν ἑνὸς, λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δ' ἐρεῖμνον τοῦ αἰτίαν δι' ἣν αὐτοὺς καὶ ἄφεικαν θεοσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τοῦ νεῦ ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναῖ θεοσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χέσου μὲν ἓξ ὧν σάβας μὲν σαβαίους, εὐίλαιος δὲ εὐιλαίους ἔκτισεν, οἱ νεῦ γέτυλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δὲ, ἀσαβάρροι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ σαβάκτης σαβακτηνούς. ῥώμος δὲ, ῥωμαίους ὠκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίοις αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἐπειρίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαίους δὲ, σαβαίους. ναβρώδης δὲ χέσου υἱὸς τυραννεύσας ὡς ἀπὸ βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τοὺς δὲ μεσραὶμ παίδων ὀκτὼ ὠνομασμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνος δὲ φυλιστίνου τοῦ ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνους δὲ οἱ ἕλληνες αὐτοῦ τοῦ μοῖραν καλέσαι. τοὺς δὲ ἄλλων, λεμαίου καὶ ἐναμία καὶ λαβίμου τοῦ μόνου καθοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τοῦ χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλίμου καὶ χεφθώμου, ὡσεὶ τῶν ὀνομάτων, ὑδὲν ἴσμεν. ὁ δὲ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὡσεὶ ὃ δηλώσομεν ὕστερον, ἀνάστατους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐκύριευσε δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς πόλιν ὁμώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδῶνα δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθος δὲ ἀμάθου κατώκησεν, ἥτις ἐστὶ νεῦ τοῦ μὲν τῶν ὑπαρχείων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτοῦ ὑπεφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ὑπογόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄραδον τοῦ νῆσον ἔσχεν. ἀρκαῖος δὲ, ἀρκεῖ τοῦ ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, ἐμαίου, χετταίου ἰεβουσαίου, εὐδαίου, σεναίου, σαμαραίου, πλεῖ τῶν ὀνομάτων ἐν τῇ ἱερᾶς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι δὲ αὐτῶν ἀνεῖσησαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶχος μὲν τοῦ ἐπομβρείαν τῆς καταφθείσης εἰς τοῦ αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἰώσκα τῷ καρποῦ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξύησε, καὶ παρεῖς εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐωχίας εἶδος μεθυσθεὶς δ, εἰς ὕπνον καταφέρεται. γεμνωμένου δὲ ἀκόσμως ἔκειτο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ὑπαγελῶν δείκνυσιν. οἱ δὲ ὡσεσέλλουσι τὸν πατέρα. καὶ νῶχος ἀθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὔχεται. τῷ δὲ χάμα, δουλείαν τε συγγνώμην αὐτοῦ μὲν ὑ κατηράτο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων ὑπερφυόντων τοῦ ἀρᾶν, τοὺς χαναναίου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός. καὶ ὡσεὶ μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σὴμα δὲ τῷ τρίτῳ τῶν νώχου υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τοῦ μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' ὀφείρου τοῦ ἀρχοῦ πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν δὲ, ἐλυμαίους περσῶν ὀνομάσας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσύρας δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἱ μάλιστα δυναμώθησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νεῦ χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρχὰς αὐτοῦ.

ἀρα-

ἀραμαίους ᾗ, Ἄραμος ἔσχεν, οὓς Ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι, νῦν δὲ λύδους καλοῦσι, λύδοι ᾗ τότε, λυδὰς ἔκτισε. τῶν δὲ Ἀράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, ὕσιος μὲν κτίζει τὴν Τραχωνίτιν καὶ Δαμασκόν. μέση δ' ὅδε τῆς παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρμενίαν ᾗ Ὄτρος, καὶ Γήθερις Βακτριανούς, Μῆσας δὲ, μησαναίους. πασίνου φάραξ ἐν οἷς νῦν καλεῖται). Ἀρφαξάδου δὲ γίνεται) πᾶις, σαλής. τοῦτον ᾗ Ἕβερος, ἀφ' οὗ τοῖς Ἰουδαίοις Ἑβραίοις ἀρχῆθεν ἐπάλυν. Ἕβερος ᾗ Ἰοκτὰν καὶ Φάλεγον ἐγέννησεν. ἐπλήθη δὲ Φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν διαδασμὸν τῆς οἰκήσεως ἔπεσε). Φαλὲκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. Ἰόκτα δὲ τοῦ Ἑβὲρ παίδων ἦσαν οἱ, Ἐλμόδαδος, Σάλεφος, Ἀζερμωθὴς, Ἰεραὴς, Ἰδωράμ, Ὕζαλις, Δακλὴς, Ἤβαλος, Ἐβημαήλος, Σάφας, Ὀφίρης, Εὐϊλὰς, Ἰόβηλος. ἔτοι ἀπὸ νώφλους ποταμοῦ τοῦ Ἰνδικῆς καὶ τοῦ πρὸς αὐτῇ συρίας πρὸς καθίκουσι. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ σήματος παίδων Ἰσραὴλ ποιήσομαι ᾗ περὶ Ἑβραίων τὸν λόγον. Φαλέγου γὰρ τοῦ Ἑβὲρ γίνεται) πᾶις Ῥαγαῦς τοῦτου δὲ, Σερούγος, οὗ Ναχώρης υἱὸς τίκτει). τοῦτου ᾗ Θαῤῥᾶς. πάτηρ δ' ἔστ' Ἀβράμου γίνεται). ὃς δέκατος μὲν ἀπὸ νώε, δεύτερος δ' ἔτει καὶ ἐννενηκοστῷ πρὸς ἑξακοσίοις μετὰ τὸν ἐπομβρείαν ἐγένετο. Θαῤῥᾶς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστὸν πρὸς ἑκατὸν Ἄβραμον. Ναχώρης δὲ Θαῤῥᾶν, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. Σερούγῳ δὲ Ναχώρης πέντε), πρὸς ἔτεσι δευτέρου καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν. Ῥαγαῦ δὲ Σεροῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὃν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥαγαῦν Φάλεγος ἔσχεν. Ἕβερος δὲ, τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γλυκὺ Φάλεγον, γεννηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ σέλευ, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν Ἀρφαξάδης ἐπέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης Λιῶ, μεθ' ἓν δώδεκα τοῦ ἐπομβρείας γενόμενος. Ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, Ναχώρην, καὶ Ἀράνην. τούτων Ἀράνης μὲν καταλειπὼν υἱὸν Λώτον, καὶ σάραν, καὶ Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει ἧρη λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται). γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς, Μελχὰ μὲν, Ναχώρης σάραν δὲ Ἄβραμος. Θάῤῥει δὲ μισήσαντος τοὺς Χαλδαίων ὄχλους τὸ ἀραίου πένθος, μετοικίζονται) πάντες εἰς χαρὰν τῆς μεσοποταμίας. ὅπου δὲ Θάῤῥων τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη διώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέτμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τῆς μωσέως γενέσεως. μεθ' ὃν ὅρος ἦν τῆς ζωῆς ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦθ' ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσῆν συνέβη βιῶναι. Ναχώρη μὲν οὖν τῆς μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, Υ̓͂ζος, Βαὺξος, Μαούλος, Ζάχαμος, Ἄζαμος, Φέλδας, Ἰάδελφας, Βαθουήλος. ἔτοι μὲν, Ναχώρη παῖδες γνήσιοι. τάβαμος δὲ καὶ Γάδαμος καὶ Ταύασος καὶ Μάχας, ἐκ ῥουμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. Βαθουήλῳ δὲ τοῦ Ναχώρου γνησίων παίδων, γίνεται) Ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ Λάβανος υἱός.

Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcíque conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit. Getheris Bactrianos: Meſas verò Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Eſmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Vzalis, Dacles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater cum eſſet annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricelimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphazades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc vſque oſtenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cum Tharrus exoſam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moyſis ætatem: poſt quem CXX. annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldã, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς Ἄβραμος ὁ θεοῦ καὶ πίστει ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατέσχε τὴν μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαία λεγομένην.

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ΑΒραμος δὲ, λώτου τὸν ἀράνου τοῦ ἀδελφὸν υἱόν, τῆς ᾗ γυναικὸς αὐτοῦ σάρρας ἀδελφὴν εἰσεποιήσατο. γνήσιον παῖδα ὄντων. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

Abrahamus verò Lotum Aranis fratris ſui filium, Saræ coniugis ſuæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam eſſet annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam

Gen. 12. 13.

terram mutauit Chananæa: quam & ipſe habitauit, & poſteris reliquit: vir ſapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando ſagax. Cùmque ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum eſſe Deum rerum vniuerſitatis conditorem: de cætero ſi quid ad felicitatem conferat, non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere: eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter adminiſtret. qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cùm nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit: vbi ſedibus poſitis Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen cum nominans, his verbis: Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus, & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit: Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiúſque poſteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre, & vicus oſtenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

A κελεύσαντος εἰς τ χαναναίαν μετελθεῖν. ἐν ᾗ κὴ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναί τε τοῖς πάντων, κὴ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, τοῦ τε ὢν εἰκάσειεν ἀ ἁμαρτῆν. ἀλλὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῆ μείζω τ ἄλλων ἠρημένος, κὴ τ περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν ἰσῶ ἅπασι σωέβαινεν εἶ), κὴ νικήσας καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. ῥᾳστ ἂν γὰρ ὑπ' ἐκείνου μόνου σημειοῦσθαι δημιουργὸν τῆ ὅλων ἕνα. τ δ' λοιπῶν, εἰκαίᾳ πρὸς εὐδαιμονίαν συντελεῖ, κὴ προσαγὴν τὴν τούτου παρέχειν ἕκαστον καὶ οὐ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἰκάζε δὲ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης πάθήμασι, τοῖς τε περὶ τ ἥλιον καὶ τ σελήνην ☾ πᾶσι τοῖς κατ' ἀέρα συμβαίνεσι. δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης ☾ προνοήσαι τ καθ' αὑτοὺς διαξίας. ταύτης δ' ὑστερωῦντας φανερὸς γίνεσθαι μηδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι κὴ τ αὐτ ἐξουσίαν, ἀλλὰ κὴ τ τ κελεύοντ ἰσχὺν ὑπερβεῖν, ᾧ καλῶς ἔχ μόνῳ τ τιμὴν καὶ τ δίκαιοσύνην ἀπονέμειν. διὰ ταῦτα χαλδαίων τε κὴ τ ἄλλων μεσοποταμιτῶν ςασιασάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κὴ βέλτιον κὴ βοηθοῦσαν τ θεὸν, τὴν χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε, ☾ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει ᾗ τῶ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου βιρωσσὸς, ἐκ ὀνομάζων λέγων ἔτως. μετ' ᾗ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ἐν τοῖς χαλδαίοις τις ἰσῶ δίκαιος ἀνὴρ μέγας κὴ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. ἑκαταῖος ᾗ, καὶ τῶν μυθῶν πλέόν τι πεποίηκεν. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτῶν συνέταξάμενος κατέλειπε. νικόλαος ᾗ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱςοριῶν, λέγ ἔτως. Ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἔπηλυς συν ςρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τ ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺ δ' χρόνον μεταναςὰς κὴ ἀπὸ ταύτης τ χώρας συν τῷ σφετέρῳ λαῷ, εἰς τὸν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νυν δ' ἰουδαίαν μετῴκησε, κὴ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱςορούμενα. τῆ δ' Ἀβράμου ἔτι καὶ νυν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυ), Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

B

C

D

E

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

Gen. 12. 13.

FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cogniſceret: aut ſecuturus illorum opinionem ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterùm cùm & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id quod ſuſpicatus fuerat euenit:

F

G

Κεφάλαιον Θ.

Οὐ λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, κὴ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ΛΙμοῦ δ' ὑστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, ἄβραμος αἰγυπτίους δαίμονας ὑπονοεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς τὸν θυμὸν, ἀ τε ἀφθονίας ἀ ἐκείνων μεθέξων, ☾ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λήσειέν τε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ κρείσσοσιν ἀρεσθεῖσι καταχολωθήσειν, ἢ μεγαλοσμήσειν αὐτοῖς δοκῶν τὸ βέλτιον αὐτὸς ἀμείνων φανῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπενόησε τοιαύτην. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ) προσποιήσατο. καὶ κεῖνον τοῦτο ὑποκείναθαι, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε.

τὸ τε

τὸ πρῶτον κάλλος ἐξεβακχεύθη τ' γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ φαραώθης ὁ βασιλεὺς τ' ἀγυπτίων, ἐ τοῖς περὶ αὐτ' λεγομένους ἀρχαιοθεὶς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι σπουδάσας, οἷος τε ἦν ἅψασθ τ' σάρρας. ἐμποδίζει ἦ ὁ θεὸς αὐτῷ τ' ἀδόκιμον ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ στάσει τ' περιεστῶτα. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, τίν' μῆνιν θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσήμαινον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν συνβεῖσαι τῷ ξένου τινὸ γυναῖκα. ὁ ἦ φοβηθεὶς, πρῶτα τινὸ σάρραν τίς εἴη, ἢ τίνα τοῦτον ἐπαγάγοιτο ἐρωτᾷ. πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἄβραμον παρητεῖτο. νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' ἐ γυναῖκα αὐτῷ σπεύδασαι περὶ αὐτινὸ συγγένειαν ποιήσασθαι βουλόμενος ἀλλ' ἐχ' ὑβρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένος δ' ὡρεῖται τε αὐτ' πολλοῖς χρήμασι, ⁊ συνεῖναι ἀγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τήν τε ἀρετὴν ἢ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συμβῆναι γενέσθ. τῶν γὰρ αἰγυπτίων διαφόρους αἱρεσιομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐπιφημιζόντων νόμιμα, ἢ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις καὶ διαπύνων τοὺς λόγους, ὡς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων, κενὸς ⁊ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνετώτατος ἢ δεινὸς ἀνὴρ, ἐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ ⁊ πεῖσαι λέγων πρὸς ὧν ἂν ἐπιχειρήσειεν διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τ' ἀβράμου παρουσίας εἰς ἄγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς ἄγυπτον, ὅθεν ἀπῆλθεν ἢ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τ' χαναναίαν ἀφίκετο, μεσίζεται πρὸς λῶτον τὴν γῆν. τῶν ἦ ποιμένων αὐτοῖς στασιαζόντων περὶ τ' χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν, τινὶ ὁμολογίαν μὴ ἔχοι ⁊ τὴν αἵρεσιν ὑπέρτερα τῶν λώτου. λαβὼν δ' αὐτὸς τ' ὑπ' ἐκείνου καταλελειμμένην ὑποχώριον ᾤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πόλει. παλαιοτέρα τε ἔστιν ἑτέων ἑπτὰ, πρὸ τάνιδος τ' αἰγύπτου. λῶτος ἦ τ' πρὸς τὸ πεδίον κειμένῃ, ⁊ ποταμὸν ἰορδάνην ἔχει, ἐκ ἀποδέν τ' σοδομιτ' πόλεως. ἣ τό τε μὴ ἐῶ ἀγαθὴ, νεῦ ἦ ἠφανίσαι κ' βάλασσαν τ' μελῶν θεοῦ. τὴν ἦ αἰτίαν, κ' χώραν σημανῶ.

A

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον ί.

Η τ' Σοδομιτ' διαφορὰ, ἀσσυρίων αὐτοῖς ὅπως ἐπιτυσσόντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον ἀσυρίων κρατοῦντων τῆς ἀσίας σοδομίτας ἐῶ τὰ πράγματα, εἰς τε πλῆθος ἐπιδεδοκότων αὐτῷ ⁊ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διέπον πέντε τὴν χώραν, Βαλλας, βαρεας, σενάβαρος, ⁊ συμόβορος, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοῖρας δ' ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ὅθ' οὗτοι στρατεύσαντες ἀσσύριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τ' στρατιᾶς ἐπολιόρκουν αὐτούς. στρατιᾶς δ' ἑκάστης ἐῶ εἷς ὅπλα τεταγμένος. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσσύριοι φόρον ἐπέταττον τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοῖς ἐπιταχθεῖσι τὰς αὐτῶν φόρους τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῷ ἦ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἀπέστασαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς ἀσσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μέρφαδου, ἀεισχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. ἔτοι τινὲς τε συμμαχίαν ἅπασαν διηρπάσαντο, καὶ τοὺς τῶν γειτόντων ἐπεγόντες κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ σόδομα,

iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis ſuis cognoſcere, ac muliere etiam potiri cupiuit. Huic malæ libidini Deus obſtitit, peſtilẽtia & ſeditione res regis infeſtans: conſultíque de remedio ſacerdotes, quóve modo placãdum eſſet numen, hanc mali cauſam reſponderũt, quòd hoſpitis matrimonio iniuriã inferre parauiſſet. Rex territus primum ſcitatur, quænam ſit quiſve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo ſatisfecit: ſororem ſe putaſſe non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluiſſe: donatóque magna pecunia, poteſtatem fecit congrediendi cum præſtantiſſimo quoque Ægyptiorum ac doctiſſimo: quo factum eſt vt virtutis nomine in maximam exiſtimationem veniret. nam cùm ea gens in diuerſos ritus & opiniones ſcinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infenſis inter ſe animis agerent, colliſos inter ſe eorum de religione ſermones & à ſeipſis confutatos vaniſſimos eſſe nihilque prorſus veritatis habere declarauit; ob has diſſertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendíque facultatem præ ſe ferret, & numerorum ſcientiam & de ſiderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad ſe aduentum Ægyptij rudes erant huiuſmodi diſciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuerſus inde in Chananæam agros cum Loto diuiſit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis paſcuorum, arbitrium & optionem Loto permiſit: ipſe contentus relicta ſibi portione agri ſubmontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id ſeptem annis eſt antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi ceſſerunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne veſtigium quidem ſuperſit, eſt deleta: cuius rei cauſa mox ſuo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Aſiæ penes Aſſyrios eſſet, & Sodomitarum res tam opibus quam numeroſa iuuentute florebant, vt à quinque regibus adminiſtrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, ſuo quiſq; regno præpoſitus. Hos Aſſyrij bello petierunt, diuiſíſque quadrifariam copiis ſub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commiſſo tandẽ prælio victores Aſſyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata feciſſent, & tributa ſoluiſſent, decimotertio defecerunt: quo factũ eſt vt noua in eos Aſſyriorũ expeditio fieret, ductu & auſpiciis Marphędis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuerſam rapinis vaſtauerunt & gigantum poſteros perdomuerunt. cúmque in agrum Sodomorum eſſet ventum, caſtrametati ſunt in

Genſ. 14

valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, postegregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

Cap. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

His auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedeccus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cujus fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde redituram, exceptis alimentis militum: amicis tãtum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quã voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantam, quæ stellas cæli posset æquare

Gen. 14.

σραζωσεδέκου κὴ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νῦν μέντοι τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτις. περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης, μετὰ πολὺ δηλώσομεν. τῶν δὲ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσυρίοις κὴ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἡττηθέντες, σὺν οἷς κὴ λῶτος ἦν, τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλύθως.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ἄβραμος ὅτι τοὺς ἀσσυρίους ὑπερτεύσας ἐνίκησεν, κὴ πᾶν τε αἰχμαλώτους καὶ σοδομιτῶν ἔσωσεν, κὴ τὴν λείαν ἅπασαν ἀπέλαβεν ἀφείλετο.

Ἀβράμου δὲ ἀκούσαντος τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τε ἅμα περὶ λῶτα συνῆλθε, κὴ οἶκτος περὶ τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων τε καὶ γηπενόντων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς διανοήσας, οὐκ ἀνέμενεν. ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ κατὰ πόμπιλον ὅτι πεσοῦν νύκτα τοῖς ἀσυρίοις περὶ δάνον, ἥτις δὴ ἡ πηγὴ τοῦ ἰορδάνου προσαγορεύεται πηγή, καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὀλίγοιαν τῆς συμφορᾶς ἐχούσας, οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τεθαμμένοι μάχεσθαι δι' ὑπὸ μέθης ἀδυνάτοι ἔφυγον. ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίας σωπλασεν αὐτοὺς εἰς σωβὰ τῆς δαμασκηνῶν γῆς. ὅπερ δείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμίᾳ τῶν μαχομένων, καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ πάντως ἀριθμῶ, τριακοσίοις κὴ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ κὴ τρισὶ φίλοις, ξυνούτω στρατῷ προσγενόμενος. ὁπόσοι δὲ αὐτῶν κὴ διέφυγον, ἀδόξως ἀπέστρεψαν. ἄβραμος δὲ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ ἀσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λῶτον, ἀπέζωσεν μὴ εἰρωνίᾳ. ἀπιὼν δὲ αὐτὸς ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ συλλαβὴν δίκαιος. κὴ λίαν δὴ τοιοῦτος ὁμολογουμένως διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν, κὴ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ καὶ ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμου στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπαρχόντων παρέσχε. κὴ δὴ τὴν εὐωχίαν αὐτὸν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, κὴ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἀβράμου δὲ δεδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ὡς προσῆκε τοὺς ἀσυρίων ἑστῶσιν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δὲ, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, ἐπεὶ αὐ ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ ἠρκοῦτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ προσῆκεν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐχώλευ δὲ ὁ πρῶτος καλεῖτο, καὶ ἔννηρος, καὶ μαβρῆς. ἐπαινέσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ θεός. ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς ἧς ἄξιόν ἐστιν ὅτι τοιαύτας διεπράξω. τοῦ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ' αὐτόν, ἐπεὶ γὰρ οὐ δώσεις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς πλῆθος αὐτῷ τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν.

Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρῃ τῷ θεῷ A
κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιόσ-
δε. δάμαλιν τετταρίζουσαν, καὶ ἔριφον τριετίζουσαν, καὶ
κριὸν ὁμοίως τετταρίζοντα, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύ-
σαντος θεῖλε τῶν ὀρνέων μηδὲν διελών. εἶτα πρὶν σπᾶ-
σαι τὰ βωμοῖ, οἰωνῶν ἐφίπταμένων, ὅπως θυμίαμα καὶ
καπνοῦ, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηρὰς
αὐτοῦ τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ὅτι ἔτη τετρακόσια γεν-
νησομένους καὶ τεῦ αἰγύπτου, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας B
περιέσεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ
χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τεῦ γῆν καὶ τὰς πόλεις. Ἄβρα-
μος μὲν κατῴκει περὶ τεῦ ὠγύτην καλουμένου
δρυός. ἔστι δὲ τῶν χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπόρρωθεν τῶν ἑβρω-
ίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κυήσῃ, ἱ-
κετεύει τὸν θεὸν γονεῦ αὐτῷ παῖδος ἄῤῥενος παρα-
χεῖν τῷ θεῷ ἢ θαρσεῖν αὐτὸν προσκεκλεισμένῳ, τοῖς
τε ἄλλοις ἄζασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς με-
σοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἰσομένων, σάῤῥα C
τῷ θεῖ κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπεν-
δων ἀγάρεω ὄνομα, γένος ὂσαν αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ
αὐτῆς παιδοποιησομένῳ καὶ γνωμένην ἐγκύμων ἡ θε-
ραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάῤῥαν ἐτόλμησε βα-
σιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας προσησομένης εἰς τὸν
ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμης ἢ αὐτεῦ πρὸς
ἀρχὴν προσλιδόντος τῇ σάῤῥᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν,
ἐχ ὑπομένουσα τὰς ταλαιπωρίας. καὶ τὸ θεὸν ἱκέ- D
τευεν οἰκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντάζει δὲ δι' ἐ-
ρήμου προϊούσῃ αὐτεῦ ἄγγελος, κελεύων πρὸς
τὴς δεσπότας ἐπανιέναι. βίᾳ γὰ μείζονος τεύξεσθαι
σωφρονοῦσαν. καὶ γὰ νεῷ εἰς τεῦ δέσποιναν ἀγνώ-
μονα καὶ αὐθάδη γενομένῳ, ἐν τούτοις εἶ) τοῖς κα-
κοῖς προσακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεῦ, καὶ προσωτέ-
ρω χωροῦσαν, ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν ἢ αὐτὴ
ὀπίσω, γνήσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς ἐκείνης E
βασιλεύσοντος. τούτοις πείθε), καὶ ἐπανελθοῦσα
πρὸς τὴς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτῃ ἢ μετ'
ὀ πολὺ ἰσμάηλον, θεόκλυτον αὖ τις εἴποι διὰ τὸ εἰ-
σακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἔ-
κτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ περιτο-
μὴς ἐγγυήθη. εἰς ἕνατον δὲ αὐτῷ, καὶ ἐνενηκοστὸν
παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς
αὐτῷ ἐκ σάῤῥας, ἔσοιτο. κελεύῃ ἢ αὐτὸ καλέσαι, ἴσα-
κον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασι- F
λεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τεῦ χαναναίαν
ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσέταξε δὲ
τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βελόμενος μήτε τοῖς ἄλλοις μὴ
συμφερόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποι-
εῖν ὀγδόην ἡμέρα μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς
περιτομῆς ἐμοὶ ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ
ἀβράμῳ περὶ ἰσμάηλος εἰ ζήσε), πολυχρόνιον
τε ἀπεσήμανεν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα, G
καὶ ἀβραμος μὲν ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ,
περιτέμνε) σὺν παντὶ οἴκῳ, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ
παῖς ἰσμάηλος, καὶ κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἑξηκαιδεκάτου ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑπτὰ
διῆγεν.

numero. His auditis lætus sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic: mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedidisset, decreuit fugere, non ferens afflictionem: Deumque rogabat vt sui misereretur. Itaque per desertum abeunti occurrit angelus iubens vt ad dominos reuerteretur, fore enim eã meliore conditione, modo se modestè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara suscepturus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: eásque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, euestigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum,

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. & 19.

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς τὴ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς εἰς ἁμάρτανον.

ΥΠὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τε αὐ-
θρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῆς παρ' αὐτοῦ χρη-

que beneficiorum eius meminerant,& hospites a- A
uersabantur:denique mutuis etiam libidinibus se-
se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit
superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem eorũ
adeo vastam reddere, vt post hac nec plantas nec
fructum vllum produceret. His ita decretis de So-
domis, Abrahamus conspicatus tres angelos (sede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij sui) ratus esse hospites, assurgens salurauit eos,
rogauitque vt ad se diuertentes fruerentur hospi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex simila B
fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub querc ũ
discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei come-
dere, & de vxore quærebant, vbinam esset Sara. quo
referente, intus eam esse; aiunt se aliquanto post re-
uersuros, eámque inuenturos iam matrem. muliere
autem arridente, & negante fieri posse vt liberos
gigneret ipsa nonagenaria, & marito centesimum
annum agente: non sustinuerunt amplius simula-
re: sed fassi sunt se Dei esse angelos: & quòd missi es-
sent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delẽdos
Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit pro- C
pter Sodomitas, & surgens deprecatus est Deũ ne
promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum esse bonum, a-
lioqui si vel decẽ inter eos essent, omnibus remis-
surum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma. ciues autem cùm vidis-
sent adolescentes forma præstantes ad Lotum di-
uertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt
versi. Loto verò suadente continerent se, neve in
probrum hospitum ruerent, sed hospitio suo non- D
nihil honoris haberent: aut si temperare sibi non
quirent, filias se pro illis eorum libidini exhibitu-
rum: ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem
excæcauit, ne in ædes introitum inuenire possent.
cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad
supplicium adiudicauit. Lotus autem ab ipso præ-
monitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innup-
tis. sponsi enim earum monentẽ de exeundo con- E
temserãt vt delirum qui talia diceret. Tum Deus
iaculatur telum in vrbem, eámque cum ipsis inco-
lis exurit, & agrum quoque pari deuastat incẽdio,
quemadmodum mihi iam dictum est in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respi-
ciens, & curiosius cladem hanc contra mandatum
Dei spectans, in statutam salis est versa. dictum est
mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipse
verò eum filiabus in paruum quoddam rus euasit, F
cui soli ignis omnia circumquaque vastans peper-
cit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum He-
bræorum lingua significãte. In hac solicitudine vi-
tam inopẽ aliquantisper tolerauit. puellę verò vni-
uersum genus humanum extinctum ratæ, astu cir-
cumuento parente, cum inscio sunt congressæ, cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu
nati sũt filij: maiori Moabus, quasi dicas è patre: iu-

μήνων ὡρελείων. εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἐκζέοντας. χαλεπωτέρας οὖν ὅπῃ
τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑβρεως αὐ-
τοῖς, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν
χώραν ὅπως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι, μήτε καρ-
πὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τῷ θεῷ κεί-
νασι περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἄβραμος θεασάμενος τρεῖς
ἀγγέλους, σκάνθῳ ὄντι πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῆ πα-
ρὰ τὴν θύραν οὔσῃ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἀ-
ναστάσας τε αὐτοὺς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας πα-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὀπτῶντων δ', ἄρτους
τε παρατάξειν καὶ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον
θύσας, καὶ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ
καταψυχομένοις οἱ δ', δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθιόντων.
ἐπὶ τε περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη
τυγχάνουσα ἡ σάῤῥα. τῷ δ' εἰπόντος ἔνδον εἶναι, ἥξειν
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ ὑρήσειν αὐτὸν ἤδη μητέρα
γεγηρυμένην. ἡ δ' γυναικὸς ἐν τούτῳ μειδιάσασης,
καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποίαν εἰποῦσης, αὐτῆς μὲν
ἐνενήκοντα ἐτῶν ἐχούσης, τοῦ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ὑπὲρ
κατέχον λανθανόντας, ἀλλ' ἐμιμοῦσαν ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθεὶς μὲν ὁ εἷς, σημαίνων
περὶ τοῦ παιδὸς, δύο δ', σοδομίτας καταστρεψόμενος.
ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἤλγησεν ὅπῃ τοῖς σοδομί-
ταις, καὶ τὸν θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε φείσασθαι, μὴ
τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονη-
ροῖς, τοῦ θεοῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀ-
γαθὸν, εἰ δὲ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τοῦ
ὅπῃ τοῖς ἁμαρτήμασι πονηρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἠσύ-
χαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λῶτος αὐτοῖς ὅπῃ ξενίαν παρεκάλει. λίαν
δὲ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς δὲ
τοῦ ἀβεάμου χρηστότητος.] οἱ δ' σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους ὑπερβολὴ τῆς ὄψεως διαφέροντας,
καὶ πρὸς λῶτον καταχθέντας, ὅπῃ βίαν καὶ ὕβριν αὐτοῖς
τῆς ὥρας ἐτοιμάσωσιν. τοῦ δ' λῶτος παραινοῦντος σω-
φρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' ἀμαθίᾳ τοὺς ξένους, ἀλλ' ἔ-
χειν αἰδῶ τοῦ παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δ' ἔχουσιν ἀ-
κρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτῶν ὑπὲρ ἐκείνων τῆς ὅπῃθυ-
μίας αὐτοῖς λέγοντος παρέξειν, οὐδ' ὕπως ἐποιήσα-
σαν. ὁ δ' θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῶν ὅπῃ τοῖς τολμήμα-
σι, τὰς μὲν ἡμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τοῦ εἰσόδου
τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν ὑρεῖν. σοδομιτῶν δ' κατέκρινε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λῶτος δ' τοῦ θεοῦ τὸ μέλλησαν τῶν σοδο-
μιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπωλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι
παρθένοι ἀνάλαβών. οἱ δὲ μητέρες ὑπερφρόνησαν τῆς
ἐξόδου, ἀληθείαν ὅπι καλεῖν τοῖς ὑπὸ τῶν λώτου λε-
γομένοις. ὁ θεὸς δὲ σκῆπτος εἷλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συν
τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρησι καὶ τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρώσει
ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τὰ ἰουδαϊκὰ ἀ-
ναγράφοντι πόλεμον. ἡ δὲ λώτου γυνὴ σὺν τέκνοις ἀνα-
χάρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονέσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηγορεύκοτος τοῦ θεοῦ τὸ
ποιεῖν, εἰς στήλην ἁλῶν μετεβλήθη. ἱστόρηκα δ' αὐτὴν, ἔτι δὲ καὶ νῦν ὁρωμένην. ὁρᾶται δ' αὐτὸς μὲν τὴν θυγατέ-
ρων εἰς βραχὺ χωρίον καταβὰς, ἀφ' οὗ χαρᾶν ὑπὸ τοῦ πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται. καλοῦσι δὲ ὕπως ἑ-
βραῖοι τὸ ὅλιγον. οὕτω δὲ τὰ περὶ τὴν ἔρημίαν, καὶ ζοφερᾶς ἀπορίας ταλαιπώρως διῆγεν. αἱ δὲ παρθένοι
πᾶν ἀφανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τοῦ πατρὸς πλησιάζεσι βουλομένου λαθεῖν. ἐποίουν δὲ
τοῦτο ὑπὸ τοῦ μὴ γῆν ἀνιλιωτῶν. γίνεται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος. ὅπῃ δ' ἐκ τῆς

ὅπῃ

ἀπὸ πατρὸς. ἄμμανον δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖ). γένους A
μὲν ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. κτίζῃ δ' αὐτ', ὁ μὲν μωα-
βίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος. ἀμμανίτας
δὲ ὁ ἕτερος. συείας τ' κοίλης ὄζιν ἀμφότερα, καὶ
λοιπῷ μὲν, ὅταν τὴν συμπᾶσαν ἐκ σοδομιτῶν ἀνα-
χώρησιν γενέσθαι. ἄβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς γέρ-
ραν τ' παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος χήμαπ
τ' σάρραν, ὁμοια τοῖς πρὶν ὑποκινούμενος ὀλε τ'
φόβον. ἐδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τ' βασιλέα τ' ὀπιχω- B
ρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τ' σάρρας, φθείρειν οἷός
τε ἦν. εἶργε) ἢ τ' ὀπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς
αὐτὸν πεφαντασμένος ἐκ θεοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν
ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν ὑβρίζειν
τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. καὶ ῥᾷον ὀλαπαθεὶς, φεύγει
πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτην ἐπαγάγοι
τὴν νόσον ὑπὲρ ἐκδικίας τ' ξένης, φυλάσσων ἀνύβρι-
στον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν ὖσαν ἐπά-
γεσθαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεταί τε C
παρέξειν αὐτὸν ὑμῖν, τὸ λοιπὸν ἀδείους ἐκείνου
περὶ τ' γυναῖκα γενομένους. ταῦτ' εἰπὼν, μεταπέμ-
πει) τὸν ἄβραμον, συμβαλλόμενον τοὺς φίλων, καὶ
μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισομένης
τὰ τοῦ ἀλλοτρίου ἐκέλευσε δεδιέναι. θεὸν γὰρ αὐτῷ κή-
δεσθαι, καὶ κ' τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνῳ μεμφυ-
κυῖαν ἀνύβριστον κομίζεσθαι. τὸ δ' θεοῦ μάρτυρος ὄν-
τος καὶ τὸ γυναικὸς συνειδότος, ἔλεγε μηδ' αὖ D
ὀρεχθῆναι τ' ἀρχαίου εἰ γαμετὴν ὖσαν ἠπίστατο. ὡς
δ' ἀδελφὴν ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν. ὧδ' καλεῖ) ἢ
φράσας ἔχειν περὶ αὐτὸν, καὶ τ' θεὸν διμῆ ποιεῖν.
παρ' αὐτοῦ τε μίσειν βουλόμενος, πᾶσαν ἀφθονίαν
ὑπάρξειν. ἀπιέναί τε περαιρούμενον, τάξεσθαι πομ-
πῆς, κ' πάντων ὅσων καὶ χρῄζων περὶ αὐτ' ἀφίκοι-
το. τοῦτ' εἰπόντος, ἄβραμος ὅτε τ' συγχύσεων τ' γυ-
ναικὸς ἐψεύσθη ἔλεγεν, ἀδελφὴν δὲ αὐτὴν εἶ) πᾶ-
σαν, καὶ δίχα ταύτης ὑποκείσεως οὐκ ἀσφαλῆ τ' E
ὀπιθυμίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε ὀπὶ τὸ μηδὲν ἁπτ' τ'
νόσου γεγονέναι. περιθυμηθῆναι δ' αὐτὸ περὶ τὴν
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, ἅ παρ' αὐτοῦ μέ-
νειν. καὶ ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν περὶς αὐτὸν νέμε)
καὶ τὰ χρήματα, καὶ σωτήθε) ἀδόλως πολιτεύε-
σθαι, ὑπὲρ τινος φρέατος ποιούμενος τ' ὅρκον, ὃ βηρ-
σεβὰ καλοῦσιν. ὅρκιον ἢ φρέαρ λέγεται αὖ. ὅτε δ'
ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τοῦ ὀπιχωρίων ὠνόμασται. χρύε) ἢ F
ἀβεφίμου μετ' ὀλίγου ἅπας ἐκ σάρρας, ὡς αὐτοῦ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ περείρη). ὃν ἴσακον ὠνόμασε. τοῦτο γέ-
λωτα σημαίνει. ὀλαμβύτοι τὸ τ' σάρραν μεσιδιάσαι
τέξεσθαι φήσαντος αὐτὴν τοῦ θεοῦ, μὴ περσδοκήσαν
ἤδη ὀκτὼ πρεσβυτέραν ὖσαν, τὸν υἱὸν ὅτ' ἐκά-
λεσεν. αὐτὸς μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη. ἑκατὸν δὲ
ἄβραμος. πίπτε) δὲ πᾶς ἑκατέρων περὶ ὑσάτῳ ἔτει.
ὃν δύθις μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι, κατ'
ἐκείνου μὴ τοσαύτας ἔθ' ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι G
ποιεῖσθαι τὰς περίτομας.

niori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum meliusculè habere cœpisset, indicat amicis, quòd Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deúmque propitium redderet. Et siue apud se maneret, nihil ei defore: siue abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinque seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersube vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multo post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isacus est natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circuncisionem celebrent. Genes. 20 Genes. 21

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, eiúsque posteris Arabibus.

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus, alebatur Genes. 21

Κεφάλαιον κγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τῶ ἀβράμου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀράβων.

ΑΡαβες ἢ, μετ' ἔτος ζοστὸν καὶ δέκατον. ἰσμαὴλος γὰρ ὁ κτίσης αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἀβραμε γεγόμενος ἐκ τ' παλ-
λακῆς, ἐν τούτῳ περιτεμνε) περὶ χρόνου, περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.
σάρρα γεννηθεῖσα τὸ ἰσμαήλου ἐκ τ' δούλης αὐτῆς ἀγάρης, τὸ μὲν πρῶτον ἔσεργεν, ὡς δὲν ὀπολείπουσα

enim in ſpem ſucceſſionis, verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc eduearí: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus, iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem,

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 21. ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

ὡς θεὸς ἴδιον εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὑπὸ τῆς μητρομνίας δυσωδυχῆ. τεκοῦσα δ' αὐτὸν τὸν Ἰσαακον, ἐκ πάξίας ἀδυσφόρειας τούτῳ τὸν Ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τὸν πατέρος αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπεισεν οὖν τὸν Ἄβραμον εἰς διανοιαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μὴ σὺν μητρὶ. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσεπίθετο τῇ αὐτοῦ γνώμῃ οἷς ἦν σάρρα ἀπωδύνει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τοῦ ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς παρῄνει τοῖς ὑπὸ τὴν σάρρας προσπίπτουσιν, πείθεις παραδίδου τὸν Ἰσμαήλον τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτὸν χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ ἐπέλθουσιν ἀπέναι, ὁδηγοῦντι τῇ ἀναγκαίᾳ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπῆσαν ἐπιλελοιπότα τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. ὕδατος γὰρ ἀπανίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τὴν ψυχὴν ἀφῇ, προσέρει πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φράζει παρακειμένην, καὶ κελεύει προνοεῖν τοῦ ἀπατεφῆς τοῦ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτὸν ἀγαθὰ θεμιμένειν ἐκ τοῦ Ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δίδωσιν ὑπ' αὐτῶν ἐπιμέλειαν, διαφεύγει τὰς ἀλαπωρίας. ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδὶ, γυναῖον ἄγεται, τὸ γένος ἀργύπτιον, ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ ἧς παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀβδήηλος, ἰδουμᾶς, μίασαμος, μάμμασος, μασμησος, χόδαμος, θεμανὸς, ἰέτουρος, νάφαισος, κάδμασος. ἔθνη πᾶσαι τὰπ' αὐφεῖτις καθήκουσαι πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβαταῖοι τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δὲ ἔθνη οἱ τῶν ἀραβῶν ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβραάμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσαάκου ἐς ὃν γέγονεν ἀβραάμου παῖς.

ΙΣαακον δὲ ὁ πατὴρ ἀβρααμος ἐφηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ ὅτι γήρως κατ' ὀλιγαὶ αὐτῷ τῷ θεῷ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπηρέτευεν πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τὴν τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ πρὸς τὸν θεὸν θρησκείαν ἐπωδυνάκως ἀβραμός τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ὑφ' καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐπίθετο τότε μοί τοι κατὰ τὸ θεῖον βούλησιν ἔτυχεν. ὃς διατάσσειραν αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τὸν πρὸς αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἶπε παρεχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσει, καὶ τὴν παρούσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀσυδῆς ἔχειν τὸν ἰδιον ἰσαακον, ἤτησε τὸν αὐτοῦ θύμα καὶ ἱερεῖον θύσαι. ἐπέλθε δὲ εἰς τὸ μόριον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. ἔτους μὲν ἐμφανίσειν τοῦ πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας ἀποτιμήσειε τὸ ᾧ θεῷ κεχαρισμένον. ἀβραμος δὲ, ὅτι μηδένι κείνων θύσαι τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δὲ ποιεῖν ὡς ἂν τοῦ ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζῶντων, διαπραξάμενον πρὸς τοῦ τε τοῦ θεοῦ φέρησιν, καὶ ὃν εἶχεν αὐτὸς γνώμην πρὸς τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῆς οἰκείων τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν ἰσαακον

μὴ

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ὑποσάξας A
ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος. ἅμα δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας
συνώδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπτον ἦδη
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόν-
τας, μετὰ μόνου τοῦ παιδὸς ἀνέβαινε εἰς τὸ ὄρος, ἐφ'
ᾧ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύε. ἔφε-
ρεν δὲ σὺν αὑτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν
ἱερείου τοῦ δὲ ἰσάκου πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγον-
τος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τί B
δὴ μέλλοι θύειν, ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δέ, τὸν θεὸν αὐτοῖς
παρέξειν ἔλεγεν, ὅταν ἱκανὸν καὶ τοῦτον εἰς ὑπο-
δοχὴν ἀνθρώποις Δεσποτῶν, καὶ τὰ ὄντα τοῦ ἐπ' αὐ-
τοῖς θαρρουμένων ἀφελέσθαι. δώσειν σὺν καὶ ἐκείνῳ ἱε-
ρεῖον, εἴπερ ὑμνῆς μέλλει τῇ θυσίᾳ Δεσπότου χά-
ρειν αὐτῷ. ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τοὺς ξύλους
ἐπενεώχει, καὶ ἰδὼν ἐπῆλθε, λέγει πρὸς τὸν υἱόν, ὦ παῖ,
μυρίας εὐχὰς αἰτησάμενός σε γνήσιόν μοι Δεσ- C
τὴν θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, καὶ ὄντα ὅτι μὴ πρὸ
τοῦ σοῦ ἀνατεθραμμένον ἐφιλοπονησάμην, ἐφ' ᾧ
μᾶλλον εὐδαιμονήσῃ ὤμην, ὡς εἰ σὲ ἰδοιμι τε-
θραμμένον, καὶ τελευτῶντα διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς ἐμαυ-
τοῦ καταλελείποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ θεοῦ τε βουλομένους
πατὴρ ἐγχωμίων, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦν ἀπροπόθε-
μαί σε, φέρε γνησίως τὴν καθιέρωσιν. τῷ θεῷ δὲ πα-
εκχωρῶ σαυτὸν ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τὴν τιμῆς, αἷς D
ὧν ὑμῖν γέγονέ μοι Δεσπότης καὶ σύμμαχος
νῦν ὑπιτυχεῖν. ἐπειδὴ γνωσθεὶς, ὑποθανοίην, ὑπὸ τὸν
κοινὸν ὁδὸν τοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίου θεοῦ
τῶν πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος,
ἄξιον οἶμαί σε κεῖναν τὸν αὐτὸν, μήτε νόσῳ, μήτε πο-
λέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπίπτειν πέ-
φυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν
ἂν ἱερουργίας ἐκείνης ψυχὴν τοῦ σοῦ προσδεξομένην,
καὶ παρ' αὐτῷ καθέζουσαν. ἔσῃ τέ μοι εἰς κηδεμόνα
καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μᾶλλον ἀνατρεφόμενον, τὸν E
θεὸν αὐτὶ σαυτοῦ παρεχημένου. ἴσως δ', πατὴρ δὲ
υἱῷ οὐκ τετυχηκότα γνήσιον ἔδει τὸ φρόνημα ἔχειν,
δέχεσθαι πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς ἁδὲ
γεγονέναι τοῦ ἀρχικοῦ υἱοῦ δίκαιον εἰ θεοῦ καὶ πατρὸς
μέλλει κρίσιν ἀποθεόσθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτοῖς
ἀμφοτέρων βεβήκασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνου τοῦ πα-
τρὸς ταῦτα προαιρουμένου μὴ ὑπακούειν ἄδικον υἱοῦ,
ὥρμησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπράχθη F
τὸ ἔργον μὴ σαίτος ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. βοᾷ μοι ὀνομα-
σὶ τὸν ἀβραμον, εἰργων τὴν τοῦ παιδὸς σφαγήν. καὶ
δὴ θυμήσας ἁμάξης ἀνθρωπίνης, τὴν σφαγὴν αὐτῷ
προτάξας τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, ὡδὲ ὁ πατὴρ ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ διαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν γνώμην,
εἰ καὶ διαῦτα προσαποδοῦναι ὑπακούοι. μαθὼν δὲ
αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ὑποβολὴν τῆς θρησκείας, ἦ- G
δεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχειν, ὑπὲρ ὑστερήσειν δὲ αὐτὸ
ἀεὶ πάσης ὀπιμελείας καὶ γήρους ἀξιοῦντα, ἔσεσθαί
τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσαντα, δὶς αμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις Δεσπόσειν
μεγάλων ἡγεμονίαν προεδήλωτε τὸ γένος τοῦ αὐτοῦ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλεῖστον ὑποδώσειν καὶ μνήμην ἀγώνιον
αὐτοῦ ἔσεσθαι τοῖς γενάρχαις πάντε χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένους ζηλωτὰς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις,
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, ἀρνὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι.

cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus adſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad montem, ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco verò qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt morìaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens, tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obtèqui. iámque minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius, generis memoriam fore ſempiternam, regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, audiráque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixerúntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Sara obitus Abrahami coniugis.

Genes. 23. SAra autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25. POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupaueruntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deum ita testem inuocabant eorũ quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset trãsitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarũ inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ veniisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus

Καὶ τούτων φησὶν ἀγγελίας ἀπηκότας, καταζεῦξαι τὸ ἀλλήλοις ἐξ ὑστερης, ἀπευξάμενον πρὸς τὴν πάτραν. καὶ δῶρα διδαμένως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσαι τῷ θεῷ συλλαμβάνοντας αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιε.

Περὶ σάρρας τῆς Ἀβραάμου γυναικὸς καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάρρα μὲν ὀλίγον ὕστερον τελευτήσασα, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτουσι δ' αὐτὴν ἐν χεβρῶνι, συγχωρήσαντος μὲν τοῦ χαναναίων ἐξ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸ πάφον. ἀβραάμου δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῶν χέβρωνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἀβραάμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐνταῦθα κατεσκεύασαν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαιτούρης ἀβραάμου γαμηθείσης τῷ τῶν τρωγλοδυτῶν ἀφράμῳ ἔθνος ἐγένετο.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαιτούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτοῦ παῖδες ἓξ γίνονται, θρασὺς τε πόνους καρτερεῖν καὶ δεινὸς συνιέναι, ζεμβρανῆς, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάμης, λουσούβακος, σοῦος. φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοῦς μὲν, σαβακαΐμης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτου δὲ, λατούσιμος, ἄσουρος, λουῦρις. μαδάνου δὲ, ἦφα, ὄφρης, ἀνώχος, ἔβιδας, ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐγγόνοις ἀβραάμης ἀποικίων στόλους μηχανᾶται, καὶ πάντα τὴν τρωγλοδύτην καταλαμβάνει, καὶ τὴν εὐδαίμονα ἀραβίας ὅσον ὅπη τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καθήκει. λέγεται δὲ ὡς ἔτος ὁ ὄφρης, στρατεύσας ὅπη τοῦ λιβύου, κατέσχεν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ καθικόμενοι ἐν αὐτῇ, τοῦ γῆ δὲ τὸ ἐκείνου ὄνομα, ἄφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δὲ μοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ὧδε. κλεόδημος φησὶν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχὸς, ὁ ἱεροσολυμίτης τοῦ θεοῦ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαιτούρας ἀβράμου ἐγένοντο παῖδες ἑκανοί. λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ξεῖς, ἄφραν, σουρεῖμ, ἰάφραν. ἀπὸ σουρεὶμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τοῦ δύο ἀφράτε καὶ ἰαφέρα, πόλιν τε ἀφρικὴν καὶ τὴν χώραν ἀφρικὴν ὀνομασθῆναι. τούτους δὲ περικλεῖ στρατεῦσαι ἐπὶ λιβύην καὶ αὐτῶν. γήματά τε τὴν ὄφρην θυγατέρα περικλέα γενέσθαι ἐκ αὐτῆς δέδωκεν. τούτου δὲ γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἱστόρηκε δὴ καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι γυναῖκα γῆς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἀβραάμος ῥεβέκκαν ναχώρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν πρεσβύτατον πέμπει τοῦ οἰκετῶν ὅπη τὴν μνησείαν, ἐγγυσάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δὲ αὐτοῖς τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ὁμολογίων ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς σκεῦος, ὁποῖα τὸ ἀπαύριον ἢ μηδόλως ὀπτωρεύειν ἔτος ἀπερχόμενος χρόνῳ ὁποῖα τὸ ἐξ) χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, θέρους δὲ ὑπὸ αὐδείας, ἔτι δὲ λιμνείων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ ὁλοφύγειν οὐκ ἐνῆν μὴ πρόνοιαι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, οἷς πολὺν ἀφικνεῖται κάρρας. καὶ γεμόμενος ἐν τοῖς πρασείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὐχεταιοῦ τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἣν τῷ παιδὶ ἀβράμος μνησθ-

μνης δυσάμφω ἐξαπέσαλκεν, εἰ κατὰ νοῦν τ̃ αὐτ̃ A
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι συνελτεῖν, ἐν ἐκείναις δρεσθῆ-
ναι, γνωσθῆναί τε αὐτῷ, τ̃ μὲ ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν
ἀρνεμένων, ἐκείνης ἢ αὐτὴ προθυμίας. καὶ ὁ μὲ ὅτι
ταύτης ὧν ἀμελείας, ὅτι τὸ φρέαρ οὐκ ἀναβλύζει, καὶ οὐκ ἀν-
καλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτοῖ οὐδαμοῦ δοῦναι. τ̃ δ'
ἐκ̃ρεπομένων ἔ χρηζουσῶν οἰκαδε κομίζειν, ἀλλ' ἐκ
ἐκείνῳ οὐδαμοῦ. καὶ γὰ ἐδ' ἄλλοθεν εἶ τὸ ὕδωρ μίαν
ἐς ἁπασῶν ἐκείνας τε τ̃ πρὸς τ̃ ξένον ὑπολήπτειν B
δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐ κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους
αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μετέδωσαν λέγουσαν. ἔ
παρέχει αὐτ̃ φιλοφρόνως. ὁ ἦ, ἐν ἐλπίδι μὲ τ̃ ὅλων
γιγνόμενος, βελόμενός ἢ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, ἐπή-
νει τὸ δ' ἀγαθείας αὐτὴν ἔ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ'
οἰκείας πόνε τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν ἐκ ἔφυκε ἐπιμε-
λεῖσθαί τε πόνων ἀλλ' εἰς γονέων. καὶ κατέχει αὐτοῖς
γίγνεσθαι τοιαύτης παιδός. ἔ νυμφεύσειν φησὶν ὡς C
αὐτοῖς ὅτι κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖ-
δας αὐτ̃ τεξομένην γνησίους. ἡ ἦ, καὶ τούτων ἐφθό-
νησεν αὐτ̃ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ ἔ τὸ γένος ἀπε-
σήμαινε. καὶ ῥεβέκκα μὲν φησιν καλεῖσθαι. πατὴρ δ' ἐμοὶ
βαθύηλος ἦν, ἀλλ' ὁ μὲ ἤδη τεθνηκὼς λάβαν ἢ ἀ-
δελφός ἐστιν ἡμέτερος, τοῦτε οἶκον παντὸς σὺν νῷ μετέ-
χει προνοούμενος, ἔ τ̃ ἐμ̃ς παρθενίας ὑπομελούμενος.
τούτων ἀκούσασα, ἔχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι ἔ τοῖς D
εἰρημένοις, τ̃ θεὸν ἔτως ὁρῶν αὐτ̃ τ̃ ὁδὸν σαφῶς συλ-
λαμβανόμενον. καὶ προνοήσασ ὁρμητήν τε καὶ πῖνας
κόσμοις ἐς ὑπερβολὰς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ
κόρῃ ὅτι τ̃ πιεῖν χάριτος ἀμοιβεῖν ἔμελλεν, ἔ γέ-
νεσις δίκαιον τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν, ἀγαθῷ ὄντα
τὰς τοσαύτας παρθένους γιγνομένῳ. ἠξίωτε παρ'
αὐτοῖς καταχθῆναι, τὸ πρωϊαίτερον χωρεῖν τ̃ νυκτὸς
αὐτὸν σφαλερομένης, κόσμον τε φέρον γυναικεῖον πο-
λυτελῆ πιθέσθαι αὐτὸν ὡς ἀσφαλέστερος ἔφασκεν, ἢ E
τούτοις οἷς αὐτῆς ἐπειράθη. τεκμαίρεσθαι ἦ ἔ τῷ
τῆς μητρὸς καὶ ταδελφῆ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἔλε-
γεν, ὡς ὑ δυχεράνουσιν, ἐκ τῆς πρὸ αὐτῷ ἀρετῆς. ὑδὲ
γὰ ἔσεσθαι βαρὺ, μισθόν τε τ̃ ξενίας τελέσας, καὶ δέ-
παναις ἰδίαις χρησάμενον. ἡ ἦ, πρὸ μὲ τῆς τῷ γονέων
φιλανθρωπίας αὐτῆς, ἐρρῶσθαι αὐτὸν εἶπεν,
ἐμέμφετο ἦ ὡς μικροψύχους ὑπειληφότα, πάντων γὰ
ἅμα δὶ μεθέξειν. δηλώσασα ᾗ τοι λαβάνῳ πρό-
τερον ταδελφῷ, συγχωρησάντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν. F
ὡς ἓν τούτῳ γενόμενον παρῆγε τ̃ ξένον, τὰς μὲ καμήλους
αὐτ̃ προσλαβόντες οἱ λαβάνι θεράποντες, ὅτι μέ-
λοιεν. αὐτὸς ἦ δεπνήσων ἠγάγετο σὺν αὐτῷ, καὶ μὲ
τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν ἔ τῷ μητέρα τῆς κό-
ρης ἀνεψιὸς, θαῤῥεῖ μὲν ὅτι γε υἱός. συγγενὴς δ' ὑμέ-
τερος. καχώρησε γὰ τούτων τῷ παίδων ὧν γεγένη πάν-
των, ἀδελφὸς ἦν ἀνεψιοῦ, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμομή-
τριος. πέμπει δίνεα ἔσεσθαι πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τῷ κό- G
ρῳ ταύτῳ παιδὶ τῷ ἑαυτ̃ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς
γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, ἔ μόνος ὅτι τοῖς πᾶσι τεθεραμμέ-
νος ὡ τῷ μὲ ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τ̃ δίδα-
σκοντες ἀτῷ λαβεῖν, καὶ ἠξίωσεν ἀγάλλεσθαι. πρῶτ ἦ τὸ
γένος, τ̃ γάμον πολιτεύεται τοῦτον. ἔ τῷ ἀπεδῷ καὶ τῷ
θεραπεύειν. μὴ ὑβρίσητε. κ̃ ἦ θεῖ βέλησιν, τά τε ἄλλα μοι κ̃ τῷ ὁδὸν ὑπεύτυχησε, καὶ τῷ παῖδα καὶ τ̃
ὑμέτερον οἶκον ἰδεῖν. ἐπεὶ γὰ πλησίον τ̃ πόλεως ἐγένομεν, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ οὐδα-

eũ miserati & hoc signo dignoscerentur, quòd cæteris negantibus ipsa potum roganti præberet. hæc secum volutans accidit ad puteum, poscens ab eis potum: illis verò causantib. aquam se non sine labore acquirere, quam domum deferant, nõ aliis præbeant: vna omnium obi urgats reliquis negando eas vnquam inter homines versatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hospiti potum offert. at ille certa iam spe de euentu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione roganti submiſtrare non grauaretur. scisciatur ex quibusnam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel, quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderant, quæque audiuisset, manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius eminеat: rogabat etiam vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre se mundum muliebrem magni precij, qui nusquam tutior esse possit quàm apud eos quorum probitatem iam esset expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate esse præditos, neque grauatim hospitem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, sed non rectè facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri. cuius permissu ipsum adducturam. quo facto postquam adduxit hospitem, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse verò ad cœnam eum secum duxit. qua peracta sic cum & matrem puellæ est allocutus: Abrahamus filius est Tharri, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eadémque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium suarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm posset opulentissimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationis suæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere succesſerunt, & puellam hanc & vestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem: quod & factum eſt. has igitur nuptias auſpice Deo conciliatas, vos quoque veſtra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accutate huc miſit, veſtro annutu honorate. Illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei ſententiam accedere cognoſcerent, mittunt eam quibus poſtulabatur conditionibus: duxítque illam Iſacus, facultatum paternarum iam dominus.

Cap. XVII.

De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus eſt autem Abrahamus non ita multo poſt, vir in omni virtute eximius, & pro ſua inſigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos CLXXV. ſepultus eſt in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum ſuorum, Iſaci & Iſmahelis.

Cap. XVIII.

De Iſaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum.

Gen. 25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Iſaci gerebat vterum: cuius mole creſcente in dies, anxius conſuluit oraculum. Reſponſum eſt, gemellos ei pariturum Rebeccam, & ab vtroque deſcenſuram gentem autori ſuo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòſt, ſicut prædictum erat, naſcuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hiſpidus. minor verò exeuntis ante ſe calcaneum retinebat. pater autem amabat ſeniorem Eſaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iuniorà matre amatur. Fame autem in ea terra graſſante, Iſacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo ſic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hoſpitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceſſerat. cumque hominem initio magna beneuolentia proſequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Iſaco propitium, ſuúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, receſſit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire: ſed illo vltro cedente, viſi ſunt viciſſe, mox cùm alio loco fodere cœpiſſet, rurſum vi prohibentibus aliis Abimelechi paſtoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio meliorem occaſionem expectans. qua deinde oblata, rege ſponte fodiendi poteſtatem faciente, puteo Rooboth nomen impoſuit, quod ſignificat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Eſcon, hoc eſt pugnam: alterum Syennam, hoc eſt inimicitiam. Itaque Iſaci potentia cum opibus in dies magis ac magis creſcebat. Abimelech autem ratus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum quo parum ſyncerè conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſu-

ηγωμονίας, ἠυξάμην εἰς ταὐτὰ ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γάμος. γάμον ἦν ὑπὸ θείας μηνυόμενον ὄψεως, καὶ ὑμεῖς κυρώσατε. Ἐ ἄβραμον μὲν τοσαύτης ἀπεσκαλκότα συμφορᾶς, τῷ καταυδῦσαι τὸ κόριον τιμήσατε. οἱ δ', καλὰ γὰρ ἐπ' αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τήν τε γνώμην τοῦ θεοῦ συνῆκαν, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἠξίουν τὴν θυγατέρα. γαλεῖ τε αὐτὴν ἴσακος, τῆς προφυμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαλδαίας, εἰς τὰς ἀποικίας ἐξελιλύθησαν.

Κεφάλαιον ιζ.

Περὶ τοῦ ἀβράμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ ἄβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τῷ θεῷ αὐτὸν ἀπροσδεῆ ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὰ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, ἡρῴος ὡς ἑκατόν. καὶ θάπτει ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσάκου καὶ ἰσμαήλου.

Κεφάλαιον ιή.

Περὶ τῆς ἰσάκου γυναικὸς, ῥεβέκκας καὶ γενέσεως αὐτῆς καὶ διαφορᾶς.

ΙΣάκῳ δὲ μετὰ τὴν ἀβράμου τελευτὴν ἐκύει τὸ γύναιον. καὶ τὰ μαστὸς ὅτι μεῖζον ὀγκήσεται, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φράζει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν ῥεβέκκαν. καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἐθνη. τῷ δὲ μείζονι τῶν προτερήσειν τὸ δοκοῦν ἐλάσσον εἶναι. τίκτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ θεόρρησιν τὸν θεὸν, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ὅτι τοὺς πόδας, δασὺ θεμιτῶς ἦν. τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο προϊόντος αὐτὸ καὶ πέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸ πρεσβύτερον, ἰσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς ζιχώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σήθεσθαι, ζίχωμα λέγουσιν. ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ θεοσφιλὴς ὢν. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς αἴγυπτον, τὴν χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὅτι γεράρων ἀπῆρε τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν ἀβράμου. καὶ πολλὴ πάνυ θεὸς αὐτὸν δύνοια χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, ὅτι ζαύτης ὑπὸ φθόνου μείζονα θεὸς τὸν σωτῆρα σκωλύετο. ὁρῶν δὲ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτην θεὸν αὐτὸν ἀποδεχόμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ ζιώτε πάλιν ἐκ μεταβολῆς τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως πειραθεὶς ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὸν λεγόμενον φάραγγα χοῖλον ὑ μακρὰ γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ὄπιπεσόντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ', ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασταμένων ἄλλων τινῶν ἀβιμελέχου ποιμένων, ἐ τοῦτο καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, δυσνώμονι λογισμῷ κτησάμενος αὐτοῦ τὴν ἄδειαν. εἶτα αὐτομάτου ὠθισθέντος αὐτοῦ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, ῥοωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον δηλοσημαίνει τὸ ὄνομα. τῆς δὲ ἑστέρων. τὸ μὲν ἔσκον καλεῖται. μάχης αἴ τις αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, σύενναν. ἔχθραν δηλοσημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτὸ φύσεως νομίζων τὸν ἴσακον, ὑποπτεύει μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως χλιομένης, ἐπ' ἐ φανερᾷ δὲ

ἢ ἔχθρα τ̃ ἰσάκ ὐπεκς αὐτ̃ος, δείσας μὴ τ̃ φσοτέρας A
αὐτ̃ φιλίας ἐδὲν ὄφελος γλύπ̃), φσὸς ἄμυναν ὧν
ἔπαθεν ἰσάκ ξαπέντ̃ος, φιλίαν ἀνωδεν ποιεῖ) φσὸς
αὐτὸν, ἕνα τ̃ στρατηγῶν φίλον ἐπαγόμ̃ος. πάντων ἢ
τετυχηκὼς ὧν ἠξίω, ἀλλὰ τ̃ ἰσάκ χρηςότητα, ὀργῆς
φσοφάτ υ φρσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν
πατέρα χαλεπωμένῳ φσοτιμ̃ήτος, ἀπῆρεν εἰς τὴν
ἑαυτ̃ῦ. τ̃ ἢ ἰσάκ παίδων, ἥσαυς, φβεῖ ὃν μάλις α ὁ
πατὴρ ἠσπ̃άζετ̃ο, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ
ἄδαν τ̃ ἥλων, Ϲ ἀλιβάμην τ̃ ἐτεβέων δ υναϛ- B
ϛύντων ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν
ποήσας φ̃ φβεῖ τ̃ γάμον ἐξουσίας κύριον, Ϲ μὴ ἢ τ̃ῷ
πατρὶ συμβουλδυσάμ̃ος. ὁ δὲ γὰ ἐπέξεφεν ἰσακος
ἐπ' αὐτῷ φ̃ γνώμης γλυκ̃ήπ̃ος. ὁ γὰ ἰῶ αὐτῷ δ' ἡ-
δονῆς συναύξαϛ συγχώρησιν φσὸς τοὺς ὁπιχωρίους.
ὁ δ̃ελόμ̃ος ἢ ἀσθεχθὴς εἶ) τῷ παιδὶ κελδύων ἀ-
φίς αδαι τῶν γυναικῶν, ἕκρινε σιγᾷν. γηραὸς ἢ ὤν,
καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμ̃ύς, φσοσα- C
λεσάμ̃ος τ̃ ἰσαῦ, καὶ τὸ γήρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίχα τ̃
πρώσεως καὶ τῶ κατὰ τὰς ὄψ̃ις πάθυς ἐμποδὼ ἦν
αὐτῷ θεραπδύειν τ̃ θεὸν, ϲπέλδυσεν ἐξελθεῖν ὅπ̃ι
κυνηγέσιον, Ϲ θηρασάμ̃ον ὅσα αὐ αὐτῷ δυνατὸν
γλύπ̃) φ̃αγασδύσας δεῖπνον, ἵνα μ̃ῦ τοῦτο ἱκετδύσει τ̃ θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαν-
τα παρεῖναι τ̃ βίον. ἄδηλον μὴν εἶ) λέγων ὁπότε καὶ
τελδυτήσειε. φσὸ ἢ τούτυ φ̃αγεῖν αὐτῷ ϐέλεδ̃ς
λέγων τὸν θεὸν ταῖς δυχαῖς ταῖς ὑφ' αὐτ̃ φ̃αγ- D
κεκλημ̃ύον. Ϲ ἠσαῦς μὲν, ὅπ̃ι τὸ κυνηγέσιον ἐξωρ-
μησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν δύνοιαν ἀξιῦ-
σα τὴν ἰακώβυ φ̃αγκαλεῖν, καὶ φ̃ὰ τὴν ἰσάκ
γνώμην, ϲπέλδυσεν αὐτὸν ἐείφοις κατασφάξαντα,
δεῖπνον φ̃αγασδύσαι. ὁ ἢ ἰάκωϐ, ὑπηρετεῖ τῇ
μ̃ήτ̃ρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμ̃ύς. ἐπεὶ δ' δ-
ρωτῶς ἰῶ τὸ δεῖπνον, ἐείφε δέρματ̃ ϐραχίονα
φβελαλὼν ἵνα πις δύοιτο φ̃ὰ τῷ πατρὶ δ' τὴν E
δασύτ̃ητα, ἥσαυς εἶ). τὰ γὰ ἄλλα φάντα ὧν ὅμοι, δ' τὸ εἶ) δίδυμος, τούτῳ μόνῳ δ̃ιέφερεν. καὶ φοϐη-
θεὶς, μὴ φρὶν γλυφθαι ϐας δυχὰς ϐρεθεὶς κακουρ-
γῶν εἰς ϐωμὸν τοιοῦτον παρεξωύειν τ̃ πατέρα ποήσαϛ
ϐοῦτα, φσοσφέρε τὸ δεῖπνον τῷ πατρί. Ϲ ἰσακος
ἐπαγόμ̃ος τῷ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ, φσοκα-
λεῖται τ̃ υἱόν. τῷ δὲ, τὸν ϐραχίονα φσοτείναντος ὦ
τὴν αἰγέαν φβεϐέλητο, ϐούτης ἐπαφώμ̃ος, φω-
νῆς μὲν φησὶ ἰακώϐῳ φ̃απλήσιον, κατὰ μὲν τοὶ τὸ F
δ' τειχὸς ϐάθος, ἥσαυς εἶναί μοι δοκεῖς. κὴ μὴν
ὑπολαϐὼν κακοῦργον, δειανήσας, ῥέπ̃ει) εἰς δυ-
χὰς φσὸς φ̃άκλησιν τ̃ θεῦ. δέασται, λέγων, παν-
τὸς ἀγῶνος, κὴ δημ̃ύργ υ δ' ὅλης ὑσίας σὺ γὰ πατεῖ τῷ
ἐμῷ μεγάλῳ ἰσχὺ φσοῦθηκας ἀγαθῶν, Ϲ ἐμὲ τ̃
παρόντων κ̃ήσωσας, κὴ ϐοῖς ἐξ ἐμῦ γλυομ̃ύοις ὑπέχυ
ϐοηθὸς δύμυπς κὴ δωτὴρ ἀεὶ τῷ κρειττόνων ἐσεδ̃ς.
τοῦτ' οὖ κὴ ϐεϐαίωσον. κὴ μὴ φβείδης με δ' τ̃ πα- G
ρεῦσαν ἀδένειαν, δι' ἰῶ κὴ μᾶλλον σου δεόμ̃ος
τυγχάνω. καί μοι παῖδα τόνον δύμυπ σῶζε, καὶ
παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ δ' φυλαγῆς, δοὺς αὐτῷ ϐίον
δύδαίμονα κὴ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δ' ωάμις πα-

spicionem, aliquantisper secesserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quàm pristinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlciscereturprofectus ad illum amicitiam eum eo renouat, vno è suis amicis arbitro adhibito. cùmque Isacus pro naturæ bonitate inimicias suas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cùm esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatúsque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebeca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hœdis ingulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne maturè in malo dolo deprehensus pro faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicatus, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promisisti. hic tuus fauor perpetuus sit precor, néve me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Seruus puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem, & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isacus intellecto errore nihil tamen

ϐ ἔχθρας ἀφ' ὧν ἔπαθεν ἰσάκ ξαπέντ̃ος, φιλίαν ἀνανεοῦται φσὸς αὐτὸν, ἕνα τ̃ στρατηγῶν φίλον ἐπαγόμ̃ος. πάντων ἢ τετυχηκὼς ὧν ἠξίω, ἀλλὰ τ̃ ἰσάκ χρηςότητα, ὀργῆς φσοφάτ υ φρσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα χαλεπωμένῳ φσοτιμ̃ήτος, ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτ̃ῦ. τ̃ ἢ ἰσάκ παίδων, ἥσαυς, φβεῖ ὃν μάλις α ὁ πατὴρ ἠσπ̃άζετ̃ο, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ ἄδαν τ̃ ἥλων, Ϲ ἀλιβάμην τ̃ ἐτεβέων δ υναϛύντων ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν ποήσας φ̃ φβεῖ τ̃ γάμον ἐξουσίας κύριον, Ϲ μὴ ἢ τ̃ῷ πατρὶ συμβουλδυσάμ̃ος. ὁ δὲ γὰ ἐπέξεφεν ἰσακος ἐπ' αὐτῷ φ̃ γνώμης γλυκ̃ήπ̃ος. ὁ γὰ ἰῶ αὐτῷ δ' ἡδονῆς συναύξαϛ συγχώρησιν φσὸς τοὺς ὁπιχωρίους. ὁ δ̃ελόμ̃ος ἢ ἀσθεχθὴς εἶ) τῷ παιδὶ κελδύων ἀφίς αδαι τῶν γυναικῶν, ἕκρινε σιγᾷν. γηραὸς ἢ ὤν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμ̃ύς, φσοσαλεσάμ̃ος τ̃ ἰσαῦ, καὶ τὸ γήρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίχα τ̃ πρώσεως καὶ τῶ κατὰ τὰς ὄψ̃εις πάθυς ἐμποδὼ ἦν αὐτῷ θεραπδύειν τ̃ θεὸν, ϲπέλδυσεν ἐξελθεῖν ὅπ̃ι κυνηγέσιον, Ϲ θηρασάμ̃ον ὅσα αὐ αὐτῷ δυνατὸν γλύπ̃) φ̃αγασδύσας δεῖπνον, ἵνα μ̃ῦ τοῦτο ἱκετδύσει τ̃ θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τ̃ βίον. ἄδηλον μὴν εἶ) λέγων ὁπότε καὶ τελδυτήσειε. φσὸ ἢ τούτυ φ̃αγεῖν αὐτῷ ϐέλεδ̃ς λέγων τὸν θεὸν ταῖς δυχαῖς ταῖς ὑφ' αὐτ̃ φ̃αγκεκλημ̃ύον. Ϲ ἠσαῦς μὲν, ὅπ̃ι τὸ κυνηγέσιον ἐξωρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν δύνοιαν ἀξιῦσα τὴν ἰακώϐυ φ̃αγκαλεῖν, καὶ φ̃ὰ τὴν ἰσάκ γνώμην, ϲπέλδυσεν αὐτὸν ἐείφοις κατασφάξαντα, δεῖπνον φ̃αγασδύσαι. ὁ ἢ ἰάκωϐ, ὑπηρετεῖ τῇ μ̃ήτ̃ρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμ̃ύς. ἐπεὶ δ' δρωτῶς ἰῶ τὸ δεῖπνον, ἐείφε δέρματ̃ ϐραχίονα φβελαλὼν ἵνα πις δύοιτο φ̃ὰ τῷ πατρὶ δ' τὴν δασύτ̃ητα, ἥσαυς εἶ). τὰ γὰ ἄλλα φάντα ὧν ὅμοι, δ' τὸ εἶ) δίδυμος, τούτῳ μόνῳ δ̃ιέφερεν. καὶ φοϐηθεὶς, μὴ φρὶν γλυφθαι ϐας δυχὰς ϐρεθεὶς κακουργῶν εἰς ϐωμὸν τοιοῦτον παρεξωύειν τ̃ πατέρα ποήσαϛ ϐοῦτα, φσοσφέρε τὸ δεῖπνον τῷ πατρί. Ϲ ἰσακος ἐπαγόμ̃ος τῷ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ, φσοκαλεῖται τ̃ υἱόν. τῷ δὲ, τὸν ϐραχίονα φσοτείναντος ὦ τὴν αἰγέαν φβεϐέλητο, ϐούτης ἐπαφώμ̃ος, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώϐῳ φ̃απλήσιον, κατὰ μὲν τοὶ τὸ δ' τειχὸς ϐάθος, ἥσαυς εἶναί μοι δοκεῖς. κὴ μὴν ὑπολαϐὼν κακοῦργον, δειανήσας, ῥέπ̃ει) εἰς δυχὰς φσὸς φ̃άκλησιν τ̃ θεῦ. δέασται, λέγων, παντὸς ἀγῶνος, κὴ δημ̃ύργ υ δ' ὅλης ὑσίας σὺ γὰ πατεῖ τῷ ἐμῷ μεγάλῳ ἰσχὺ φσοῦθηκας ἀγαθῶν, Ϲ ἐμὲ τ̃ παρόντων κ̃ήσωσας, κὴ ϐοῖς ἐξ ἐμῦ γλυομ̃ύοις ὑπέχυ ϐοηθὸς δύμυπς κὴ δωτὴρ ἀεὶ τῷ κρειττόνων ἐσεδ̃ς. τοῦτ' οὖ κὴ ϐεϐαίωσον. κὴ μὴ φβείδης με δ' τ̃ παρεῦσαν ἀδένειαν, δι' ἰῶ κὴ μᾶλλον σου δεόμ̃ος τυγχάνω. καί μοι παῖδα τόνον δύμυπ σῶζε, καὶ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ δ' φυλαγῆς, δοὺς αὐτῷ ϐίον δύδαίμονα κὴ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δ' ωάμις παρεαχεῖν. ποήσεις δ' αὐτὸν, φοϐερεὸν μ̃ ἐχθεῖς, φίλοις ἢ, τίμιον κὴ κεχαρισμ̃ύον. Ϲ ὁ δ̃, νομίζων εἰς ἠσαῦν ποιεῖσθ τὰς δυχὰς, παρεκάλ τ̃ θεόν. ἀρτι ἢ πέπαυ) τοῦτον, κὴ παρὼν ἠσαῦς ὑπὸ τ̃ θηρας, Ϲ τ̃ δ' ἁμαρτίας

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præstantia celebrem fore prædicit, eámque gloriam tum ipsi tum eius posteris mansuram sempiternam: seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus dux erat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

Cap. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Gen. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnem & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei
Gen. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras,

Ἰσαὰκος ἀφθαν όμῳ ἡσυχίαν ἄγει. ἰσαὰς ᾗ ἠξίει καὶ ὁμοίων τ ἀδελφὰ ὧδε τὸ πάσχος τυγχάνειν. ὁ ᾗ πατὴρ ἀνεμίμνῃσε, διὰ τὸ πάσας εἰς ἰάκωβον τὰς δυνάμεις ἀπλωκέναι, πένθει ἦγε δὴ τῇ διαμαρτίᾳ καὶ αὖτε τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲ ἀμφὶ τὸ κυνηγέσιον, καὶ δύναμιν σώματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις διαφανῆσθαι αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτὰ γένος. διελύσθη ᾗ τὰ ἀδελφὰ. ἰάκωβον ᾗ, φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βουλόμενον ἀπολαβεῖν τ δι' ἣν ἔπαθε διαμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται. πείθει γὰρ τ ἄνδρα μεσοποταμίαν ἀγαγέσθαι τῷ ἰακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. ἤδη τε καὶ τ ἰσμαήλου παῖδος ἡσαῦ παρθένον φεύγει γάμον βασεμμαθιώ. ἐγὰ δὲ δύοσιν τοῖς χαναναίοις οἱ φεύγει τὸν ἴσακον, ὡς δὴ τοῖς πρότερον αὖτε γάμοις δυσχερῶς διακείμενον οἷς εἰς τὸ κείνοις κεχαρισμένον τ βασεμμαθὴν παρέλαβε μάλιστα φεύγει αὐτὴν ἀπωδάσας.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ὑπὲρ τὰδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβος ᾗ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τ μητρὸς, καὶ γάμον τ λαβάνῃ θυγατρὸς τῆ κείνης ἀδελφῆ, δοκιμάσαντος ἰσάκη τὸν γάμον διὰ τὸ πεῖθεσθαι τοῖς βελτίοσι τ γυναικὸς, διὰ τ χαναναίας ἐποροῦτο. καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι τοὺς ὁπηχωρίους μῦθος παρ' ἑσπέραν μὴν ἠξίει καταύλιζεσθαι. ὑπαθρος ᾗ νυκτὸς ἐγίνετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτῆ συμφορεμένοις ὑποτιθείς. Καὶ τοιαύτην καὶ τοῖς ὕπνοις ὄψιν ὁρᾷ. ἔδοξε γὰρ αὐτῷ. κλίμακα γῆθεν ἐρηρεισμένην τῷ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δ' αὐτῆς ὄψεις καταπέμπεσθαι σεμνότερον ἢ καθ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόματί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτοις λόγοις. ἰάκωβε, πατρὸς ὄντα σε ἀγαθοῦ, καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆ μεγάλης διαμένειν, κάμνειν δὴ τοῖς παροῦσιν οὐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονον ἐκδέχεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, πρὸς τὸ παῦ κατὰ τ ἐμὴν δύναμιν. ἄβασμόν τε γὰρ ἐγὼ σὲ τ μεσοποταμίας ὁδοῦ ἡγήσομαι ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῆς συγγενῶν, καὶ πατέρα τ σὸν δαίμονα ἀπέφηνα, ὧν οὐκ ἠτίμωμαι μοίραν εἰς σὲ καταθήσομαι. θάρρων οὖν καὶ ταύτην πορεύου τ ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. αὐξήσει γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐσπεύδεις. καὶ γενήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ ᾗ πλῆθος αὐτῆς, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ἡμῖν αὐτῆς καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τοῦτο τ κράτος τ γῆς δίδωμι καὶ παισὶ τοῖς αὐτῆς, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μή τ' ἀλλαβεῖν τὸ πλῆθος τῆς πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τῆς σοὶ προσηκόντων προνοίαν, ἔντε τοῖς νεῳ, καὶ πολὺ πλεῖω ἐν τοῖς ὕστερον. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προηγόρευε. ὁ ᾗ, προσχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς ἐωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τὸ τοὺς λίθους ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προρρήσεως γενομένης. καὶ ἄχλυ ποιεῖται δύσφη ἐπ' αὐτῇ, εἰ κτησάμενος θεὸν ἀπαθὴς ἐπανίοι. τῷ ᾗ θεῷ δεκάτην τ πεποισμένων ποιεῖται, ἔτος αὖθις ἀφικόμενος. τιμῶν τε κεῖνό τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ ἐπέθηκε θέμενος. σημαίνει ᾗ τοῦτο θείαν ἐσίαν καὶ τ θεῖ ἐλλιμένων γλῶτταν. φασὶν ᾗ δὴ τ μεσοποταμίας χρόνῳ ὕστερον εἰς τὴν χαῤῥαν.

καὶ

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις λαβὼν, & παῖδας ἐφήβους, καὶ παρθένους, ὕδωρ τινος ἱδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς ζητῶν ποτέ. εἰς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνεῖται αὐτοῖς, εἰ τυγχάνουσι λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι ζῶντα. οἱ δὲ, πάντες ὅπως ἀδαὴς ἔφασαν. ἐγγὺς γὰρ ἐστὶν ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. & συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, ἵνα θαυμάζειν ὅτι μή πω παρείη. ὡς δὲ ταῦτης μεμαθήκεισαν ἃ ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτοῦ ἀκοῦσαι ποθεῖς. ταῦτα δ' αὐτῷ ἔτι λεγόντων, παρὼν ἡ παῖς σὺν τοῖς ὁπλοφόροις τοῦ ποιμένων καὶ δεικνύουσι τὸ ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος οὗτος ἥκει τὰ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ δὲ παθεῖσα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἰακώβου, ἀφίκνειτο αὐτὸν, τίς τε ὢν, & πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, & ὑπό τινος χρείας ἠμμένος. πύχετο δ' εἴ δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δέομενος. ἰάκωβος δ', οὐχ ὑπὸ τὴ συγγνείας, οὐδὲ τὸ δι' ταύτην ἔνοιας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, ἐπεπλήκτο τε τοῖς κάλλους ὁρῶν ὅσους ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαι τῆς τε γυναικῶν ἰδεῖν. & φησί. ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σὲ & πατέρα τὸν σὸν εἴπερ λαβάνε παῖς τυγχάνεις οἰκειότης ὅτι πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς ἡμέτερος. ἐκ θαῤῥεῖ γὰρ ἀβραμος ἀβραὰμ & ναχὼρ ἦσαν ἡμῖν. ὧν βαθουὴλ ὁ σὸς πάππος ναχώρου γέγονεν παῖς, ἀβραμ δ' & τῆς ἀβραὰμ σάῤῥας, ἴσασιν ἐμὸς πατήρ. ἐγγίον δ' καὶ νεώτερον τοῦτ' ἡμεῖς τῆς συγγνείας ὁμήρυμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λαβάνε πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τοῦ ἀσπὸ καὶ μητρός. αἰσθοῖσι δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τιμὴ πρέπουσαν ἡμῖν συγγνείαν ἀπανεωσόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης ὁποῖα φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις παρεπεπυσμένη πολλὰ τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, & τοῖς γονεῦς εὐγνώμονα ποθοῦσιν αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸ πατέρα ἔνοιας ἐνδακρις γενομένη. περιβάλλει τὸν ἰάκωβον. καὶ καταπασαμένη, τιμὴ δικαιοτάτῃ καὶ μείζονι ἡδονὴ αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅτι τὰ οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κειμένῳ καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι. φαιδρύνεσθαι δ' αὐτῷ παντὸς αὐτάξιον ἀγαθὸν. χωρεῖν τε ἐμέλλειν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα & ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγουμένη, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνοντα. ταῦτ' εἰποῦσα παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν λάβανον. & γνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ μήκους, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις γενόμενος, καὶ εἰκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὁπιφανείς. μὴ γὰρ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὁ λάβαν χαίρειν ἔτι ἐπ' αὐτῷ παρόντι μείζονως ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσει ἔλεγε. τιμὴ δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται μητέρα τε & πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, & θεραπείας τὴν παρ' αὐτοῦ δεομένους, ἀνεπυνθάνετο. παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. ἰάκωβος δ', πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσάκῳ γενέσθαι παῖδας δίδυμους, αὐτόν τε καὶ ἡσαῦ. ὃν ἐπεὶ τῷ πατρὸς δύχων δηλοῦντι σοφίᾳ τὴν μέλλος εἰς αὐτὸν γενομένων, ὑποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφηρημένον τῆς πρὸς τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ἐν ὁ πατὴρ ηὔξατο. ταύτῃ τε εἰ τιμὴ αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τιμὴ τῆς μητρὸς ἐντολήν. πᾶσί τε δὴ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγνοῖς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρυμα δ' τὴν ἐμῆς φησὶν ὑποδημίας σέ τε & τὸν θεὸν ποιήμενον, θαρσῶ τοῖς παροῦσι

& cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcẽtes ac puellas ad puteum quendam ſedentes, popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt an noſcent quendam Labanum ſuum popularem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes, aiunt omnibus ſibi notum. neque enim talem eſſe vt ignotus eſſe poſſit. quin & filiam eius vnà paſcere, demiratíque ſe quòd nondum adſit ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Iacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gauiſa Iacobi aduentu, rogabat quis ſi & vnde ad eos veniret, & cuius rei cauſa: addés optare ſe vt poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quam inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quàm ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Iſacus meus pater eſt. & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt eodem patre ac matre genita, itaque conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita vt par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, ſciénſque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuene, optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiſcitur, crebram illius mentionem faciens: cúmque nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipſe fuit ſecurus iam apud ſuos. tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus gaudere ſe quidem eius præſentia magis quam verbis exprimere poſſet aiebat: rogabat tamen quamobrem veniſſet relictis parentibus ætate confectis, & qui ipſius obſequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum quia fraudatus ſit patris fauſta imprecatione per matris artem in ſe tranſlata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui aduentus, & mandata matris, præſertim cùm omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare ſe in rebus anguſtis poſt Deũ præſidium maximũ in auũculo reperturũ.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes annos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium: quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datę propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur qui nam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liam supposui, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa, deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

Gen. 30.

λάβανος ὁ πρὸς τοὺς θεσμοὺς ὑπισχνεῖται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ δῶρα τιμᾶσθαι πρὸς ἃ τιμᾷ δίκαιον δὲ καὶ περὶ αὐτὸν ποιεῖσθαι καὶ μὴ παρόντος. παραινῶν τε δὲ αὐτὸν θαρρεῖν τῶν παρόντων ἀξιώσειν. καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάσσεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δῶρον ἐπαινέσειν, καὶ τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄντι τυχεῖν τὸν ἔτι συγγλυκῆ. ἰακώβου δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως ἂν αὐτὴν μὲν τὸν παρ' αὐτοῦ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τοῦ ἐκείνου. μαθὼν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥάχηλος γάμον δέ τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχανούσης, ὅτι δέκατον ἦν ἔτος αὐτὸν ἀφίξεως γέγονεν. ὁ δὲ τὸν παῖδος ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν δὲ ὁ πατὴρ τούτοις, δίδωσι τὸν γάμον αὐτοῦ τῆς παιδὸς, ἐπ' ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν δοξάζων ἐλθεῖν. εἰ μή τι παρ' αὐτοῦ μᾶλλόν τινα χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ χαναναίους τὸν οὐ πέμψειν τὴν θυγατέρα. μετεμέλετο γὰρ αὐτὸν καὶ τῆς τῶν ἀδελφῆς εἴδους ἐκεῖ σωσαφθέντος. τῷ δ' ἰακώβῳ τούτοις συγχωρεῖσθαι, ἑπτὰ τὸν χρόνον συντίθεται. τοσοῦτον γὰρ αὐτῷ κέκριται ὑπισχνουμένῳ τὴν πενθερὰν, ἵνα τὴν ἀρετῆς πεῖραν δίδοις, ὅπως ἀνωφελῆ μᾶλλον τὸν εἴη. καὶ πρόσθεν ἐξαμῆναι τὸν λόγον, λάβανος χρόνου διελθόντος, πρὸς πάθει τοῦ δικαίου τὴν γάμων. νυκτὸς δ' ὑπνωμένης, ἐδέετο προσπαθημένου τοῦ ἰακώβου, δὴ καταπλίνει τὴν ἑτέραν τὴν θυγατέρων τοῦ πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, καὶ τοῦ ὄψιν ἀπαρεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκείνῳ ὑπὸ μέθης καὶ σκότους, ἔπειτα μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβεῖν. ὁ δὲ, συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πρᾶξαι. οὐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τοῦ λείαν δόλῳ ἔχειν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο μέντοι γε οὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρᾶν διὰ τούτου μετ' ἄλλου ἐπαγωγίαν. πείθεται δὲ ὁ ἰακώβου οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέσκηπτε. καὶ διελθόντος ἄλλης ἑπταετίας, τοῦ ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τὸ παντὸς ὄντος. ζέλφαν μὲν, λείας. ῥάχηλος δὲ, βάλαν. δούλαι μὲν οὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι δὲ αὐταῖς. καὶ τῆς λείας ἤπτετο δεινὸς ὁ πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἔρως ἀνδρὸς, πρόσθεν παίδων γενομένων ἔσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἰκέτευε τὸν θεὸν διὰ παντὸς. καὶ γίνεται παῖδος ἄρρενος, καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοῦ ἐπεφραμμένῳ αἰδοῦς, ῥουβήλου ὀνομάζει τὸν υἱόν. δι' ὅπ κατ' ἔλεον αὐτῇ τοῦ θεοῦ γέγονε. τοῦτο δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοποιεῖται δ' αὐτῇ ζ' παῖς ἕτερος μετὰ χρόνον. συμεών, ἐπισημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γεγονέναι. εἶτα λευί. κοινωνίας οἷον βεβαιώσεις. μετ' ὀλίγον, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχήλα δὲ φοβουμένη μὴ δόξῃ τοῦ δικαίου τῆς ἀδελφῆς ἧττον πρὸς αἰδοῦς μοίρας τυγχάνῃ, πρὸς καταπλίνει τοῦ ἰακώβου τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δὲ παῖδιον ἐξ αὐτῆς, δάν. θεόκριτον αἱ τινες ἔφασαν, κατὰ τοῦ ἐλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλείμ, δυμηχάνητος οἷον δίκα τὸ ἀπατεχνᾶσθαι πρὸς τοῦ δικαίου τὴν ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λείᾳ ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀπατεχνασαμένῃ. πρὸς καταπλίνει δὲ τὴν σαυτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ τῷ ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχαῖον αἴτιος καλέσειεν αὐτὸν,

καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, ἀσήρ. μαχαιρεὶς λέγοτο αὖ, ἐξ ὧν A
ωρὸς δ' πλειαν τῆ λείᾳ ωροσυλάμβανε. ῥυβήλου
ὃ τ' ωρεσβυτέρου τῆ παίδων τῆ ἰῶν λείας, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῆ μητρὶ, ῥαχήλα θεασαμένη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ὀλιθυμίας τὸ βρώματος
ἠμοιρήκη. τ' δὲ ὁ πρωτόμητις, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώ-
σης ὅτι τ' τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς ωρὸς τὸν ἀνδρὸς,
ῥαχήλα πειθαίνεται τ' θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, ωρὸς χα-
ρήσειν. αὐτῇ ταὐδρὸς ἔλεγε κοιμησομένῃ ωαρ' αὐτῇ B
κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν. τῆς ὃ ωροσιεμένης τὴν
χάριν, ἰάκωβος συνκαθεύδει τῇ λείᾳ, ῥαχήλα χα-
ριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται ωαῖδες αὐτῇ. ἰσσαχα-
ρεὶς μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθῶ ἠμοιρημένον. ζαβελὼν ὃ
ἰσχυρασμένον δύναμα τῇ ωρὸς αὐτὸν. θυγάτηρ δὲ
δείνα. χρόνοις δ' ὕστερον ῥαχήλα γίνεται ὁ ἰώσηπος
υἱός. ωροσθήκην ἠμησομένῳ τινὸς δηλοῖ. τέτον ἅπαντα
τὸν χρόνον, ἔτη δ' ἐστὶν εἴκοσιν, ἐποίμαινε τῷ πενθερῷ.
μὴ ὃ τέτον, ἠξίει τὰς γυναῖκας ἀπαλλαβὼν ἀπαλλάτ- C
θαι ωρὸς αὐτόν. τῶ ὃ ωενθεροῦ μὴ συγχωρεμένου,
κρύφα τέτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὐδ' ἀπεπει-
ρᾶτο, πῶς ἔχοιεν ωρὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δ' ἐχεσόων
ἀθέως, ῥαχήλα καὶ ταῖς τύποις τῶν θεῶν ἃς σέβειν πα-
ρῆιεν ὄντας νόμιμον ἦν, σωματελομένη, σωαπεδίδρα-
σκε μὴ τῆς ἀδελφῆς, οἵτε ἑκατέρων ωαῖδες καὶ θερα-
ωαινίδες σὺν τοῖς ἰοῖς, εἴ τέ τις ἦν κτήσις αὐτῆς. ἐπύ- D
νετο ὃ ἰάκωβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, λα-
βὼν μὴ ωροειδωκότος. ταῖς ὃ τύποις ἐωεφέρετο τ' θεῶν
ἡ ῥαχήλα, καταφρονεῖν μὲν τ' τοιαύτης τιμῆς τῶν θεῶν
διδάξαντος αὐτὸν ἰάκωβος, ἵνα δ' εἰ καταλειφθεῖεν
ὑπὸ τ' πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τέτοις ωρο-
σφεύγουσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος ὃ, μεθ' ἡμέ-
ραν μίαν γνοὺς τὸν τε ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγα-
τέρων, δεινῶς ωαθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυνάμεως E
ἐωεγόμενος, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτινος λόφου
λαμβάνει ωρὸς ἀθυμίαν ἀφορμήν. καὶ τότε μὲν ἐωὶ τὸν
θεὸν, ἡσύχαζεν. ὄναρ ὃ ὁ θεὸς αὐτῷ ὀπτασίας, ωαρήνεσε
λαβόντι τὸν ἰάκωβον καὶ τὰς θυγατέρας ἠρεμεῖν, καὶ μη-
δὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ βλάπτειν. αὐθαδὲς ὃ ποιεῖσθαι
ωρὸς ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ
καταφρονήσας αὐτῷ τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ
ἐξ μάχης. λάβανος ὃ τοιαύτης αὐτῷ ὀπτασίας ὑπὸ τῶ θεῶ ωροῤ- F
ῥήσεως γεγυμνωμένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν ἰάκω-
βον ωροκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐ-
ωεὶ ωρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν
αὐτῷ, ωροφέρων ὅτι καὶ πέμπτα αὐτὸν ἐλθόντα ωρὸς
αὐτὸν καὶ πάντων ἄποθεν ὑπεδέξατο, καὶ ωαῖδάς τε ωο-
θεινὰς τῆς αὐτῷ κτήσεως. καὶ γὰρ θυγατέρας ταῖς
ἐμαῖς συνεζύξατο, τῶν δίκαιόν σου τῶν ωρὸς ἡμᾶς τυ-
χεῖν ἠξιωθῆναι λογιζόμενος. σὺ ὄν, ὅτε δ' ἐντεῦθεν ἀ
ἑαυτῶ καὶ κατωνίας ἧς εἶχες ωρὸς ἐμὲ συγγνείας, ὅτε G
γυναικῶν ἀς ἔγημας, ἀφδῶ ωοτισθεμένῳ, ἀδὲ τέκνων
ὧν εἰμὶ ωάππος, ἐχθρωσομένῳ ωολέμου νόμῳ, κτῆσιν
μὲν ἄγαν τῶν ἐμῶν, θυγατέρας ὃ ἀναπείσας ἀποδρά-
ναι δ' γνῶναι ωοιῆσαι, ἱερά τε ωάτρια βασάσας οἴκοι φε-
ρομένῳ, ἀπό τε τῆς ἐμῆς. τιμιώτατα ωρογόνων καὶ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας δ' αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. καὶ τοῦτα μηδὲ οἱ ωολεμήσαντες τοῖς ἐχθροῖς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγνώμης σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς ἰῶς, θυγατέρων δὲ τῆς ἐαυτῶ ωατρ, ξένῳ
ὃ καὶ ἐφέστιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνωμένῳ ἐδώσας. τοῦτα ἐπόντες λαβεῖν, ἰάκωβος ὁμολογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viſo concupiuit hunc cibum, partémque à ſorore precario petiit. Illa verò denegante, iubentéque contentam eſſe quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe Gen. 31
aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum: quomodo laturæ eſſent peregrinationem. quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, vnà cum ſorore fugiebat: ſimúlque vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Labam reſcire poſſet. ſigilla verò deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugere veniam impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodam colle quieſcentes: quúmque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum: quúmque ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobans quòd pauperem omniúmque egenum ſuſceperit, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reueritus non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æquúmque vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægre ferre, quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe, retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero naſcerentur quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed in proximè ſequentem annum promittebat, quò e:et ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ipſa vectabatur: ſedebátque deſuper dicens mẽſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam etexerunt aræ ſpecie: vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid earum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque ſuos ab iniuria defenderet.

A μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τ̃ θεὸν, ἀλλὰ καὶ παῖδιν ἐμφύσαι, & μ̃ι τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλθεῖν εἰς ταὐτὸ ἂν ὁ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδίκων αὐτὸς ἂν δικασθείης ἐπ' ἄλλῳ κειτῇ. εἰ γὰρ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γενομένης, ἆρ' ταύτης πῶς οὐ δικαίως τὴν δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μέρος αὐτῆς ὀλίγου λαβόντες ἐχόμεθα, τὸ μὲν τοι γε τ̃ῆς θυγατέρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀναπαησόμενος ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' οἰκείαν δικαίαν ἰὼν γυναιξὶ γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας ἔ) συμβέβηκεν. ἔπονται τίνιον ἐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυτ̃ῷ. καὶ ταῦτα μὲν ἆρ' τὸ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. προσενεκάλει ὁ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τ̃ῆς αὐτ̃ῆ, καὶ συζύξας αὐτ̃ῷ τὰς θυγατέρας, ὑπάγμασι χαλεποῖς ἐκρυχώσειν, εἴκοσιν ἐτ̃ῆ ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταρχόν. καὶ τὰ μὲν προφάσει τ̃ῆ γάμων ὑπ' αὐτ̃ῆ γλυόμενα, καίπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. φείρω ὁ, τὰ μ̃ι τοῖς γάμοις, καὶ ἅπις αὖ ἐχθρὸς ἔφυγε. κ̃ῆ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ λάβαν ἐχρήσατο τ̃ῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτ̃ῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι θελήσειε συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τ̃ῆ τεχθησομένων αὐτ̃ῷ παρέξειν ἐὰν ὅτε μ̃ὲν ὅτι καὶ γλοιτο λευκὸν, ποτὲ ὁ τὰ μέλανα τ̃ῆ γλωμῶν. πληθυνόντων ὁ τ̃ῆ ἐπ' ὀνόματι τ̃ῷ ἰακώβῳ πικτομένων, τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν ἐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος ὁ παρέχειν ἐπαγγέλλετο τὸ ἑξῆς, ἀλλὰ τὸ ἐπιφθαλμιᾶν τ̃ῷ πλήθει τῆς κτήσεως, κ̃ῆ ἐπαγγελλόμενος μ̃ὲ ἀλλὰ τὸ δυσέλπιστον γλυέαν τοσαῦτα ψευδόμενος ὁ ὑπισχνούμενος. τὸ μὲν τοι τ̃ῆ ἱερωμάτων, ἐπέλθειν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβὰν τῷ ἔρευναν, ῥαχήλα πιεσθανομένη, καταπίθησι τοῖς τύποις εἰς τῷ σάγῳ τ̃ῆς φερούσης αὐτῷ καμήλε, ἐκαθέζετο ὁ φάσκουσα τῷ κ̃ῇ φύσιν κάθαρσιν αὐτ̃ῆς ἐνοχλεῖν. καὶ λάβαν μὲν, ἀφίσαται τ̃ὸ ὑπλοῖον ἔρευνης, ἐκ αὖ οἰκοθεὶς τῷ θυγατέρα μ̃ὲ τοιούτῳ πάθους τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται ὁ ὅρκους πρὸς ἰάκωβον μηδενὸς αὐτ̃ῷ μνησικακήσειν τ̃ῆ γεγονότων. ἀλλὰ κἀκεῖνο ἀγαπήσειν αὐτ̃ῷ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὑπ' αὐτοῖς ἐποιήσαντο ἆρ' ὅρων τινῶν, ἐφ' οἷς σήλῳ ἀνέθεσαν κ̃ῆ βωμοῦ ἀκμα. ὅθεν γαλάδης λέγεται ὁ βουνός. ἀφ' ἧ νυῖ γαλαδίνῳ καλοῦσι τῷ γλῶ. ἐστιαθέντων δ' ὑπ' τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος, ἀνέζυξεν. ἰακώβῳ ὁ εἰς τῷ χαναναίαν προϊόντι, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τ̃ῆ ἐς ὕστερον. καὶ τ̃ὸ μὲν τόπον προσαγορεύει, θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος ὁ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ῷ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔκασα μ̃ὴ ἀκριβείας προϋπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν δι' τῷ προτέραν ὑποψίαν. ἐντέλλατο ὁ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τ̃ὸ ἡσαῦ. ὅτι νομίσας ἰάκωβ ἄδικον συνδιατᾶσθαι αὐτ̃ῷ τ̃ῇ ὀργ̃ῇ τ̃ὸ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. κ̃ῆ νυῖ τ̃ὸ χρόνον ἱκανὸν ἡγούμενος ἔ) ἀλλάκτῳ, ἐπανίκοι, γυναῖκάς τε κ̃ῆ παῖδας ἐπαγόμενος μ̃ὴ τ̃ῷ δεδιέναι τοῦ, μ̃ὴ τ̃ῆ ἡμιωτάτων ἑαυτὸν ἐκείνῳ ὑποδιδοὺς, ὅτι κείνῳ μέγιστον ἀγαθὸν τὸ, τ̃ῆ ἀδελφ̃ῆ συμμεταλαμβάνειν τ̃ῆ τοῦ τ̃ῆ θεοῦ δεδομένων. & οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἡσαῦς ὁ θεὶ χαρὼς γίνε), κ̃ῆ τ̃ῆ ἀδελφ̃ῆ ὑπλύτας σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ ἰάκωβ πυνθανόμενος ἤκειν αὐτὸν, ὑπαντησόμενον μ̃ὴ τοσούτων ὁπλιτ̃ῆ, ὧν δείφοβος. τ̃ῆ μὲν τοι τῷ ἐλπίδα τ̃ῆ σωτηρίας ἐπέρεπε

& φό-

καὶ θεήσειαν εἶχεν ἐκ τῆς παρόντων ὅπως αὐ αὐτὸς ἀπαθὴς σώζοι τὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοῖς σὺν αὐτῷ τοῖς μὲν θεοῦπεμπτε, τοῖς ἢ λειπομένοις, ἄσσον ἐπέλθειν ἀκολουθεῖν. ὅπως εἰ βιαιοθείεν οἱ θεοπεμφθέντες ὑπὸ θερμοῦ τῶν ἀδελφῶν, καταφυλὴν ἔχοιεν τοῖς ἑπομένοις. καὶ τὸν ἀγκτάξας τοῖς σὺν αὐτῷ τὸ ζῶον, πέμπτῃ τινὰ δῶρα νομίζοντας τὰδελφῷ ὑποζύγια ἢ λῶ τὰ πεμπόμενα, ⁊ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς λιπομένοις ἐμελλεν ἔσεσθ ὡδὰ τὸ ἀναίζειν αὐτῷ. ἦσαν ἢ οἱ πεμφθέντες ἐκ δηαλλαγμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. ἀπῆρε δὲ ὑπὸ τὸ δῶρον τὸ ὀργῆς, εἰ δηαμφοῖ τὸ θυμωμένῳ. ἔτι μὲν τοι ⁊ λόγοις χρηστοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸ εἰρητο τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα συνθεὶς δηὰ πάσης τὸ ἡμέρας νυκτὸς ὑπηνέμενος σκίνει τοῖς σὺν αὐτῷ. κἢ χείμαρρόν τινα ἰάβαχχον λεγόμενον δηαβεβηκότων, ἰάκωβος ὑπολελειμμένῳ φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, ἐκείνῳ πρωταρχόντος τὸ μάχης, ἐπειδή τε τὸ φαντάσματος, ὃ δὴ κἢ φωνῇ χρῆται ⁊ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε ἐφρὸς τοῖς παλαιομένοις παραινοῖ, κἢ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγγέλον νενικηκέναι, κἢ σημεῖον ἡγεῖσθ τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, κἢ τὸ μηδέποτε τὸ γῆνος ἐκλείψειν αὐτὸ, μηδ ὑπερτερόν τινα τὸ ἀνθρώπων τὸ ἰσχύος ἔσεσθαι τὸ ἐκείνου. ἐκέλευέ τε καλεῖν αὐτὸν ἰσοφάλον. σημαίνει ἢ τοῦτο κἢ τὸ, ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀπὸ σκοπὸν ἀγγέλῳ θείῳ. ταῦτα μὲν τοι θεοῦλεγεν, ἰακώβῳ δηανθένος. ὁ δὲ ἄγγελον ἢ θεῖον, τίνα μοίραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ εἶπον, ἀφανὲς γίνεται. ἡσθεὶς ἢ τούτοις ἰάκωβος, φανέρωλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει ἢ, θεῦ πρόσωπον. ⁊ γυμνῷ δηὰ τινὸ μάχιμου ἀλγήματος αὐτὸ θεὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, αὐτός τε ἀπέσχε τῆς τούτου βρώσεως, κἢ δι ἐκεῖνον ἐδὲ ἡμῖν ὄζιν ἐδὰ δήμου πλησίον δὲ ἦδη τὸν ἀδελφὸν πεπυθανόμενος, κελεύει θεοῖέναι τὸ γυναικῶν ἑκατέραν καθ αὑτὸν μὴ τὸ θεραπαινίδων, ἵνα πόρρωθεν ἀφορῶν τὰ ἔργα τὸ ἀνδρῶν μαχαμένων εἰ τοῦτο θελήσειεν ἦσαις. προσκυνεῖ δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἑπτὰς αὐτὸ ηὐόμενον, ὑδὲν θεὶ αὐτὸ δόλιον φρονοῦντα. κἢ ὁ ἦσαις ἀπασάμενος αὐτὸν, ἀπῆρτο τὸ παίδων τὸ ὄχλον ⁊ τὰς γυναῖκας. ἦξέ τε τότε τὸ παῦ μαθὼν θεὶ αὐτὸ, κἢ αὐτὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβῳ ἢ προφασιζομένῳ τὸν κόπον τῆς ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς σαείραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὸ διαίταν, προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τὸ αὐτῷ ξιχώσεως δασείαν. ἰάκωβος ἢ ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νεῦ σκιὰς λεγομένας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆν χαναναίων δὲ ὄζιν ἡ πόλις. τῆς ἢ σικιμιτῆς ἑορτὴν ἀγόντων, δεῖνα ἡ θυγάτηρ λεῖ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφομένη τὸ κόσμον τῆς ὑπηκοείων γυναικῶν. θεασάμενος δὲ αὐτὴν συχέμις ἐμμόρου τῦ βασιλέως ὑός, φθείρῃ δὲ ἁρπαγῆς, κἢ δηαπεθεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύῃ τὸ πατέρα λαβεῖν αὐτῷ θεὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ ἢ πεισθεὶς ἦκε θεὸς τὸν ἰάκωβον, δι ὁμοῦ τῷ παῖδι αὐτὸ συχέμι συζεύξαι δεῖναν κατὰ νόμον. ἰάκωβος ἢ, ἔτ ἀπλήγειν ἔχων δηὰ τὸ ἀξίωμα τῦ ὠδαναλουῶτος, ἔτε νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπεξέναι αὐτὸ βουλὴν ἀγαγεῖν θεὶ ὧν παρεκάλει. ἀπίει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰάκωβον ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰάκωβος δὲ δηλώσας τοῖς παροῦσι, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸ ἐμμόρου τὴν δίκην,

A Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios properè subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multisque ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquãtum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelum Dei viceriť: idque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genúsque eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi. iussítque illum posthac vocari Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis, spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandum læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pediseguis, vt è longinquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante lassitudinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum, & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendum cultum mulierum eus regionis. qua visa Sichemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit. & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium popoſcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione,

Gen. 34.

iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebat incerti quid esset agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, lustrare tentoria, sacrificiúmque quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Cap. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Rebecca enim iam antè defuncta: Isacus quoque eam sequitur, non multo post filij reditum: & sepultus est à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

πῶς βελτίω ποιῆσαι ἢ δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἀπορίαν ἔχοντες γνώμης διεφέροντο. συμεὼν δὲ καὶ λεὺις ὁμομήτριοι δὲ κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συντίθενται τοιάνδε τινα πρᾶξιν. ἐπεὶ ἑορτῆς, ἣν ἄγουσι μάλιστα εἰς αὐτὸν καὶ διωχίαν τεθαμμένων, νύκτωρ παρόντες ἀδεᾶλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὴν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτὸς. φείδονται δὲ τῶν γυναικῶν πρέξαντες δὲ ταῦτα δίχα δὲ τὸ πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὸν ἀδελφόν. ἰακὼβος δὲ ἐκπλαγεὶς πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱεῖς, ὁ θεὸς φάσκων σκέλλουσι θαρρεῖν. ἁγίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ἀπιτελεῖν αἷς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῇ ὄψει τὸ ὄνειρον ὤψατο. ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ὅτε τυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. ὃ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοὺς ἔκρυψεν ὑπὸ σκίμμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρυῦ. ἀπάρας τε ἐκεῖθεν, ἐπὶ βεθήλοις ἔδυσε, ὅπου τὸ ὄπισθεν ἐθειάσατο χωρῶν πρότερον ὅτε δὴ τῆς μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν δὲ προϊὼν ἐπεὶ καὶ τὴν ἐφραθαίαν γίνεται, ἐνθάδε ῥαχὴλαν ἐκ τοκετῶν θανοῦσαν θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν δὲ ἐν χεβρῶνι τιμῆς ἐτύχουσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε, δίχα τοῦ ἐπ' αὐτῷ γλυφθέν. ὠδυνῶν τῇ μητρί. ἦσαν δὲ ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα δηλεῖα δὲ, μία. τέσσαρες ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν δὲ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρῶν δὲ ἐντεῦθεν ὅτε χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐπεὶ δὲ ἰσαακος τὸν βίαιον εἶχε. δὲ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιαζεύξασι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

Τὴν γὰρ ῥεβέκκαν ἰακὼβος ἤ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαακος ἢ μὴν πολὺ τὸν ἀφίξεως τὸν υἱοῦ. καὶ ταφῆς ἐτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείοις προγονικῆς ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐνήμυσε δὲ ἰσαακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἀβραάμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὲν ἀρετῆς, ἔτεσιν ἐκπέπαται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰουδαϊκῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦ καὶ ἰάκωβος ἰσάκιδες παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. Ἐ ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. ά.

Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν δὶ' ἀμφονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.

Ὡς αὐτὸς εἰς αἴγυπτον προαθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διὰ τὸ προὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμωνος ὀλίσημος ἐπεῖ καὶ λαμπρὸς, τοῖς ἀδελφοῖς ἔσχεν ὑποχείριος. Κεφ. γ.

Ἡ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ μετὰ τὸν γνώμωνος πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ τὸν γνόμωνον λιμόν. Κεφ. δ.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διακομιζομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγοῦσι δι' αὐτῆς παρέσχε. Κεφ. ζ.

HAEC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CHP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esaoo Idumea, Iacobo Chananea contigit.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominat⁹ est à sei pso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu fameliçus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus, Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Gen. 35.

Gen. 36.

μέρεσι τὰς ὑπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Πῶς ἰσαὰκ καὶ ἰακωβ⊙ ἰσαὰκου παῖδες ὄντες διείλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ πῶς ἰδὼ ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰακωβ⊙ δὲ πᾶν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὸν ἰσάακου τελευτὴν τὸν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐχ λιὼ ἔλαβον ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τὴν χεβρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, τὴν σαείρα διητᾶτο, καὶ τὴν ἰδουμαίας ἦρχεν, ἐκ τοῦ καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, καὶ διαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ὀνομασίας. ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου τοῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ὀφθαλμῶν δὲ τὸν ἀδελφοῦ φακὴν ἑψομένου πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ δι' ἃ τοῦτ' ἐπὶ μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου δοθῆναι αὐτῷ πρὸς βοσιν. ὁ δὲ ἀποδόμενος τὸ πρωτοτόκιον αὐτοῦ τὴν φαγεῖν, συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠπάτησε. καὶ κεῖνος ὑπὸ τὴν λιμὸν πρωθηθεὶς, ἀπεχωρεῖ τὸν πρωτοτόκιον αὐτῷ μετὰ ὅρκων. ἔνθεν δὴ καὶ ξανθότης τὴν βρώματος, ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ὀνομληθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ἔτους πρωτογόρδυσεν. ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ὀνομάσαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμὸν. ὧν ἰαὺς μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρης, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τὸ γένος. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ραγουήλ⊙ δὲ, ἐκ μασαμήθης ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲν ἦσαν παῖδες πέντε. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμαν⊙, ὄμηρος, ὄφης, ἰόθαμος, ὀκαναζος. ἀμάλικ⊙ δὲ νόθ⊙ λιὼ ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς, θαμνᾶ ὄνομα. ἔτους κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν ζαβολίτιν λεγομένην, καὶ τὸν ἀπὸ ἀμαλίκα κληθεῖσαν ἀμαληκίτιν. πολλὰ δὲ γλωμένη ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέστεζεν ὄνομα, καὶ τοῖς διεφύλαξεν.

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ἐνυπνίοις αὐτῶν τοῖς μέλλουσιν δυσμενεστέροις τὸν μέλλουσαν δυσδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

CAP. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

ΙΑκώβῳ ἢ συνέβη παρελθεῖν εἰς δυδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ἐπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς καὶ θαυμαστὸς ἐβλέπετο. ἦν δὲ ἀνὴρ οὐχ ἧττον ἐν ἔργοις χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἔσαν δ' ὄψυχοι, καὶ δεινοὶ συνίναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῦ φρόνησιν ἔσχε, καὶ τὴν δυδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τὴν λυπηρῶν αὐτοῦ δοξαίτων τὴν ἐπερβολὴν τῆς ἀγαθῶν ἀδηλότητος, καὶ ποιήσαι τὸν ἀπὸ ἀγλυπίας τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγονόσι, τοῦτο διαύτης αἰτίας. ἰώσηπον ἐκ ῥαχήλας παιδοποιησάμενος ἰακώβου. δηλά τε τῶν τοῦ σώματος δυγλύειαν καὶ δηλαψυχῆς ἀρετῶν, φερωνύμει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων πλέον υἱῶν ἠγάπα. τούτῳ γὰρ ἀδελφῶν, ἥτε τοῦ πατρὸς ζορὴ φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος ἥτε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος, τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμιμύσεν, δυδαμονίαν καταγελλόμενα, ζηλοτυποιούντων ἄρα τὸν ἀνθρώπων, τὰς τῶν οἰκειοτάτων δυφορίας. αἱ δ' ὄψις, αἳ κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, διάδε ἦσαν· ἐκ τεμφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν γὰρ τὰ πατρὸς δηλ συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρεος ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν κατὰ τοὺς συμπάθειαν δηφοιτώντων καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν. δοὺς ὥσπερ ἐγερθείς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κρείττω αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξέδετο. λέγων ἰδεῖν δηλ τὸ παρελθόσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα πυρῶν πρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέθηκε τόπῳ, τὰ δὲ ἐκείνων προσρέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. καὶ μέγεθος θαυμάτων τοῦ ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν τοῦ ἐξουσίαν ἐσομένου τῷ μὲν ἰωσήπῳ, τύπτον ὑδέν, ὡς ἀγνώμονι τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεσάφησαν, αἰρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ προὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν δηλ πέμπει τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. ἥ γὰρ ἥλιον, ἑδόξε τοῦ σελήνην καὶ ἑνδεκα λαβόντα, καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς δηλ τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. τούτῳ τοῦ ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν πρὸς τῶν ἀδελφῶν κακόηθος ὑφορώμενος, καὶ τούτων δατυγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τὶ βέλεται σημαίνειν, φράσαι προκαλῶν. ὁ δ' ἡδη τῷ ὀνείρατι. ἥ γὰρ προῤῥησιν αὐτοῦ τῇ δόξῃ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἐκ ἀσυμπαθοῦς εἰκάσας, ἔχαιρεν δηλ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις δυδαιμονίαν γὰρ τοῦ παιδὸς κατηγέλλον. καὶ χαρὰν ἕξειν θεοῦ ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρα, τὸν μὲν αὐξήσης πάντα καὶ ῥεφύσης τὸν δ' ἐκτυποῦντος καὶ τὸν ἰσχὺν ἐπιθέντος εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τοῦ τύπτες ἕνδεκα εἶη, καθάπερ τοὺς ἀστέρας, ἀπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, διαύτην ἐκ ἀσυμπάθειαν τῆς ὄψεως τὴν κρίσιν ἐποιήσατο. τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. καὶ διετίθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοζήλῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα δηλ τὴν ὀνείρατων ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' ἐκ

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrentes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At ille nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

decreuerúntque adoleſcentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cognituru̇m res fratrum, & quid agant renunciaturum.

Cap. III.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

Gen. 37. ILli autem viſo fratre aduentante grauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebántque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus vidēs eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam parturum. Nefariam rem haberi tam Dei quàm hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraternę reos deprehendi, quo ſublato etiam in patrem eam iniuriam redunda turam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem conicĕturos. hos reſpicerent. reputantéſque quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam vererentur ſpectatorem ac teſtem conſilij contra fratrem iniri. hunc ſi à cœpto deſiſtant, acceſſurum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipſius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, eam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe quidem in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus eorum graua turam, ſi videantur ob inuidiam futurę felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Ioſepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo gratiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἰώσηπος ὕπας εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀφ' ὧν ἐγένετο, καὶ πῶς αὐτὸν μῖσος, καὶ ζῆλος μόνος ὀλίγου μὴ καὶ φόνου ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς, παῖς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑπηκόους.

Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἥδησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείῳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν καὶ θείαν βέλησιν ὡς δεδοθέντα. ἀναρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ἐν ποσὶν ὑπερβάλλειν καιρὸν ὥρμησαν. ἔτυχε δὲ αὐτοὺς ῥᾳθύμως ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁμονοητικὸς, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδεχνὺς τὸ μέγεθος τῆς βλαβερνίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις αἰσχρὸν δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνωμοῖς ἀνθρώποις χρήσαι φόνον. πολὺ μὲν γὰρ ἐλαφρότερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφῶν δράσαντας ὀφθῆναι τῷ πατρὶ ἀναρριφθέντα ὑπὸ παιδὸς ἀποσφαγῆναι δικαίᾳ, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποσφαγὴν οὐ κατ' ἀνθρώπινον νόμον συγκλαιομένη. τούτων ἓν αὐτῷ αἱρεῖν λαβόντας, καὶ τὰ λογισμῷ τὸ πεῖσον τε δυνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθῶς καὶ νεωτάτου πραθέντος, ἀποκρύψαι τὴν βλαβερνίας παρεκάλει, καὶ τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα ἤδη καὶ τὴν βέλησιν αὐτοῦ τὸν περὶ τὸν ἀδελφὸν ἐγχωρήσης. ἀποστάντας μὲν τῆς πρὸς ἕξεως ἀγαπήσειν μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἰξάντας. προελθόντας δὲ ὅτι τοῦργον ἀκέραιον ἐστιν ἔτι ἐκ ἐπιτρέψει τὸν ἀδελφοκτονίας δίκην μείναντας αὐτὸν τὴν παντάχῃ παρῆσαν πρόνοιαν, καὶ μήτε τὴν ἐπ' ἠρημίας προαιτιωμένων ὑστερῆσαν μήτε τῆς καὶ τὰς πόλεις. ὁ πᾶς δὲ ἄνθρωπος ἀνήκεστος, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τὸν θεόν. τό τε σωφρονοῦν αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς τλημονεῖσιν ἔλεγχον, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοσοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς σωσικήσῃ τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ὅσην ἀποδρᾶναι. προστεθῇ δὲ καὶ ταῦτα τοῖς πρόσθεν ῥηθεῖσιν, ὡς ἀδελφὸν ἤδη ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἥττοσι φίλοις, ὑφ' ὧν ἀμύνεσθαι ἐδόκουν. ἰώσηπον δὲ ἤδη πονηρὸν εἰς αὐτοὺς ζηλωτὴν ὄντα, ὀλιγαρχήσουσιν. ᾧ τὸ μὲν ἡλικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὴν παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐρανίζειν κηδεμονίαν. ἥττα δὲ αἰτία τῆς ἀναρρίψεως, πολὺ χείρονα τὴν πρᾶξιν αὐτῷ τίθησι, ὀλίγα φθόνον τῆς ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτοῖς τῷ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσουσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μετουσίας, ἐκ ἀλλοξίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ γὰρ ἐν αὐτῷ ὑπολαμβάνειν ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσει πρόσθεν ἓν τὴν ὀργὴν καὶ ὀλίγα τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν. εἰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κειμένων ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες ἀφαιρήσονται τὸν θεὸν ὧν ταῦτα χαρίσηται, καὶ ὁ μὲν ῥοβηλος ταῦτα λέγων καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πλείω, καὶ δεόμενος, ἐπέρρατο τοῖς τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸς ἀποτρέπειν ἐπεί.

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐπράττετο ὑπὸ τῶν λόγων ἐώρα γοῦν μᾶλλον ἐμμανῶς, ἀλλὰ παρεδίδου ἑαυτὸν ὅπως τὴν αἵρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ὅπως ἐκ τοῦ παντὸς ποιήσαιντο τῷ ἔργῳ τὴν αἵρεσιν. καὶ γὰρ ἀμείνων ἐφαίνετο ἡ παρούσα τοῦ πρώτου, πεπεῖσθαι λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δὲ ἐπείσθησαν ὡς τὰ ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, ἀλλ' ἔστιν ὅπως σφόδρα κακοῖς οἷς νῦν παραινεῖ φανεῖσθαι. ἐν γὰρ τούτοις ἔστι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ παρεδίδουσιν, ἀμείνων οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόρροις κακίστερον. ἀνίει γὰρ αὐτοὺς, αὐτόχειρας μὴ μιᾶναι τὰ ἀδελφῶν. ῥίψαντας εἰς τὸν παρακείμενον λάκκον, ἵνα ὑποθανεῖν ἐᾶσαι, καὶ τὸ γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτὸς κερδαίνειν. συναγαγόντων δὲ τούτοις τοὺς νεανίσκους, παραλαβὼν ῥοῦβηλος τὸν μανδύαν, καὶ καλωδίῳ δήσας, πρέμνῳ καθίμησεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ δὴ ἱκανῶς ἄνυδρος ἦν. καὶ ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάττετο· καὶ ζήτησιν χωρίων ποιμνίοις ἁρπαστηρίων. ἰούδας δὲ καὶ αὐτὸς ὢν τοῦ ἰακώβου παῖδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀράβας τοῦ ἰσμαηλιτικοῦ γένους, ἀρώματα καὶ σύρα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἀπὸ τῆς γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν. τῷ ῥουβήλῳ τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀπεμπολῆσαι τοῖς ἀράψιν. ἐκεῖνόν τε δὲ, ὅτι πορρωτάτω γενόμενον κάντεῦθεν ἥξειν τοῖς ξένοις, ἑαυτοὺς τε τοῦ μιάσματος ἵνα ἀπαλλαγήσειν. δόξαν δὲ καὶ τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοσθαι τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἀπὸ τοῦ λάκκου μηνῶν εἴκοσι ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. ῥοῦβηλος δὲ, νύκτωρ ἐπὶ τὸν λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοῖς ἀδελφοῖς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀναλυομένῳ μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μὴ τοῦ ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοῖς ἀδελφοῖς. τοῦ δὲ τὸ φαγθὲν αὐτῷ φερσάντων, παύεται τοῦ πένθους ὁ ῥοῦβηλος. ὡς δὲ ζῶντα ᾠήθη τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέφερεν, τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τῆς ὑπονοίας φόβου τοῦ πατρὸς γένοιντο ζητοῦσι. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνεδεδύκει ὁ ἰώσηπος, διεῤῥήκεσαν δὲ αὐτὸν ὅτε καθίσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δόκησιν ἀφεῖναι ἅμα τεράτου μορφὴν, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτοῦ φανεὶς διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τοῦ φόβου τὸν νοῦν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένου. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν ἰώσηπον ὅτι ἰδεῖν, ὅτι οἷα κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα δὲ τοῦτον εὑρεῖν ἡμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, θεμιτὸν εἶναι θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἰ γε τοῦτον ἐνεδεδύκει οἰκοθεν ἐς ἄλλη. ὁ ἰάκωβος δὲ ὅτι κακοτέραις ὧν ἐλπίσιν ὡς ἰωσηφοδισμένῳ δῆθεν αὐτῷ τὸ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. πίστιν δὲ αὐτοῦ τὸ τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών, καὶ δὲ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅτι νεκρὰ τὸ λοιπὸν ἔτος διήκειτο ὅτι τῷ μειρακίῳ, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τὸ ἐξ ἄλλων παθημοθείας ἐξερημωμένος, ἔτος ἰῶ παθὼ τοῦ κακοῦ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαφάμενος καὶ τῇ λύπῃ χαρὶς, ὡς μὴ θ' ὑπὸ παίδων παρηγορεῖσθαι αὐτῷ ῥᾴον γενέσθαι, μήτε κόμωνται τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πέτεφρὴς ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὃς ἦν τοῦ φαραώθη μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τοῦ ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τοῦ δοὺλῳ τύχης ἐπέτρεπεν. εἰς χεῖρας τε τοῦ καὶ τὸν οἶκον ἐφόρτισεν. ὃς δὲ, τούτων τε ἀπολαύσας, καὶ τῷ ἀρετῷ ἧττος ἦν αὐτὸν, ὡς δὲ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν,

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc sententiam itum est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis ficus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii, aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicati belluarum incursu perisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: Gen. 39.

III.

docuitque prudentiam aduersanti fortunæ non succumbere, si quis ea legitimè, & non secundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque si rem aperiter se faciliùs eò potituram, & in parte felicitatis habituram si contigeret ab hera se rogari, æstimans eum magis ex præsenti conditione quàm ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur vt morbo suo repugnaret, negans vnquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore vt mala cupiditas facilè sedetur. se quiduis potius perpessurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heræ seruum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò repulsa magis etiam accendebat, quòd non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum sollicitandum opportunitatem. quam nacta supplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba descendi: sapies tamen si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuedini posthabui. siue priùs diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perstо. quare aut præsentem voluptatem elige, & amanti obsequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus est Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymásque verborum testes, nec miseratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiæ ptoposito: constantérque restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quæque sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque officij sui monuit, iurísque coniugalis ac consuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præstò esse pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non possit: adesse & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῆς ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δ' ιωμένων, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς δυπραγίας, τὰς κῆ καιρὸν μόνον ἁρμοσμένων. τὴν γὰρ τοῦ δεσπότου γυναικὸς, δέμας τε τὴν εὐμορφίαν, κῆ τὴν ἐκ τοῦ τρόπου τὰς τοιαύτας ἀφορμὰς αὐτῇ δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης, κῆ νομιζούσης εἰ ποιήσαιτο αὐτῇ τὸ φανερὸν ῥᾳδίως πείσαι αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δυτύχημα ἡγησαμένου τὸ τὴν δέησιν αὐτῇ ἐνθῶναι, ὁ τρὸς τὸ χῆμα τὴν τότε δειλείας, ἀλλ' ὁ τρὸς τὴν ἔροπον ἀφορώσης τὴν καὶ τὸν τῆς μεταβολῆς τρόπον, τήν τε ὀπιθυμίαν αὐτοῦ ποιησάσης καταφανῆ κῆ λόγες τοιαύτης τοῦ μίξεως, παρέπεμπε τὴν αἰδῶ σιν, ὁ κείνας ὅσιον εἶ) τοιαύτην αὐτῇ διδόναι χάριν, ἐν ᾗ τὴν θριαμβεύειν κῆ τοσαύτης ἠξιῶκότος τιμῆς, ἀδικίαν συνέβαινεν εἶ) κῆ ὕβριν. ἀλλὰ κρατεῖν τὰ τὴν πάθες κἀκείνῳ τοῦ μηχαλεῖ, τὴν ὑπόγνωσιν τὴν δύξεσθαι τὸν ὀπιθυμίας τοιβαλλόμενος. καλὴ τοιαύτη γάρ τε αὐτῇ τῦτο μὴ παρύσης ἐλπίδος, αὐτὸς τὲ πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγεν, ἢ τοὺς τὴν τὸ καταπτήθης ἔσεσθαι. κῆ γὰρ εἰ τῇ δεσποίνῃ δοῦλον ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον μηδέν, ἢ τοὺς τοιαῦτα τὴν τοιαῦτα πάσχοντων αἰτιολογία πολλοὺ ἂν ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὴν ἔρωτα μὴ τοσοδοκῶσῃ τὸν ἰῶσθαι αὐτὴν ἐνῶς ὑπὸ τὴν κακῦ πολιορκουμένην, δευτέρα πάλιν πεῖρα τοιοτεπιθυμεῖ κἀτεργάσασθαι δημοτελὲς ἐν ἑορτὴν θῆσασθαι, καθ' ἣν εἰς τὸ παίγνιον ὁ γυναῖξι φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκήπτε) νόσον τοὺς τὸν ἄνδρα, θηρωμένην μόνωσιν κῆ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τὴν ἰωσήπου. κῆ γυμνουμένης αὐτὴν ἑαυτῆς, λιπαρωτέρας ἐπὶ τὸν τρώτων αὐτοῦ τοσοδυέγκατο λόγοις. ὡς καλῶς μὲ εἶχεν αὐτὸν μὴ τὸν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶσαι κῆ μηδὲν αὐτοφρικέναι, κατά τε τὴν τὸν ἐκκαλέσασθαι σύνοψιν ὁ τὴν τοῦ πάθες ὑποβολὴν, ὑφ' ᾧ διαθεῖν δέησιν ἅσα τὴν κατ' αὐτὴν αἰδῶ ματος ταπεινωτέραν γνώσεσθαι. φεύγησί τε καὶ νυῦ ἄμεινον ἐνδοὺς, κῆ τὸ ὀπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσει). εἰ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο. ταύτην γεγονέναι καὶ μὴ πλείονος ἀσυδῆς, νόσον τε γὰρ τοσοφασισαμένη καὶ τὴν ἑορτῆς, καὶ τὴν παιγνίρεως τὴν τοὺς αὐτὸν ὁμιλίαν τοσπεμῆσαι. εἰ τε τοῖς τρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας αὐτέκρυσε λογισμοῖς, τοῦ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶ) κείνῃ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπιμένειν. τοσοδοκᾶν τε τὴν παόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν τοσοδέμενον αὐτῆς τοῦ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον ἡγούμενον. ἀμύναν ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποσραφέντα τὴν αἰδῶ σιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὴν σωφροσύνης δόκησιν τοσθέμενον. ὁ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν ἁπάσης εἰς κατηγορείαν αὐτοῦ, κῆ καταψυσαμένης πεῖραν ὀπὶ τὸν δρί. τοσοέξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις πεπεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅπ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀληθείας φέρηται, ταῦτα λεγούσης τὴν γυναικὸς κῆ δακρυούσης, ὅτε οἴκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ὅτ' ἐκάγκασε φόβος, ἀλλὰ τὴν δέησιν αὐτέχειν καὶ τὴν ἀπειλῆς ὑπ' ὀνήσειν δέησας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τοῦ χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον, ἢ τοῦ παόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς αὐτὸς συνοίδη δικαίως ἀπολαμβάνων. χάριν τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, κῆ τὴν τρὸς τὴν ἀνδρα συμβάσεως. κῆ τύτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ τοσκαίρῳ τὴν ὀπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τὸν ὃν μὴν μετανοίαν ἐξέσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ ἡμπομένειν, ὑπὸ ὀπὶ διορθώσει τοῦ ἡμαρτημένων, καὶ φόβον τοῦ κατάφωσιν ἡγεῖσθαι, κῆ χάριν τὴν λαβεῖν ἀγνοουμένης τὴν κακοῦ. τὸν ὃν τοὺς τὴν αἰδοῦς κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχέσης ἀκίνδυνον.

τρὸς

καὶ πρὸς ἔτι πολλῷ τοῦ ἀπὸ τῆς συνειδότος καὶ πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν ἢ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὴ μᾶλλον δεσπόσῃ, μείνασα καθαρᾶ, ἢ δεσποίνης ἐξουσίᾳ χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' ὑ συνεξαμαρτάνοντος αἰσθοῖ. πολὺ γὰρ κρεῖττον εἶ θαρσεῖν ὀπιγνοοῦσιν, τοῖς δὲ βεβιωμένοις, ἢ ὀπὶ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ. ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὁμοῖα, τοῦ τῆς γυναικὸς ὁρμοῦ ὀπισχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ὀπισρέφειν. ἡδὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ασουδῇ, καὶ ὀπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ὑπογνῶσα τὸ πείθειν ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγλυ ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ προσκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε τῆ δωματίε, πρόδηλος γλυομένη μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, προλαγῶς ἔχουσα φθάσαι κατηγόρησαθαι πρὸς τὸν πετεφρῆ ἔγνω τῆ ἰωσήπου, ἢ τούτῳ τῇ ἔρωτι τιμωρῆσαι μὴ αὐτὴ δεινῶς ἐφρησαμένη, προλαβεῖν ὁ τῷ διαβολῇ, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠνήσατο. καὶ κεκάθικο μὲ κατηφὴς ἢ συνεχυμένη, τῷ ὀπὶ τῇ διαμαρτεῖν τ ὀπιθυμίας λύπῃ ὡς ὀπὶ πείρᾳ διαφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δ' τὰνδρὶ καὶ πρὸς τ ὄψιν ταραχθέντι καὶ πυθομένῳ τῷ αἰτίαν, τ κατηγορίας ἰωσήπου κατήρξατο, καὶ τεθνάναι εἶπεν ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτῃ μιᾶναι τῷ σῷ ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, ἅθ οἷ ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκται μισθεὶς ἐσωφρόνησεν, ἅθ' ὢν ἐκ τ σῆς χρηστότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχαρεὶς ὢν αὐ εἰμὶ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβάλου σε ὑβρίσαι γάμον τ σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τῷ σῷ ἀπουσίαν προφυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μέτρῳ ἐδόκει πρότερον δρᾶ τ ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ ἐχὶ φύσει χρηστὸς ὢν τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμῶ προελθεῖν ἐποίησεν ὡς θεὸν, ᾧ τῷ τῆς κτίσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τῷ οἰκονομίαν λαβεῖν ἐχθρὸν. ἢ τῷ πρεσβυτέρων οἱ κατ' αὐτὸν προτιμηθεῖσαν τούτῳ ἢ τ σῆς φανεῖν γυναῖκος. παυσαμένη δ' τῷ γόων, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχείρει βιάσασθαι καταλιπόντ αὐτό. πετεφρὴς δ' μήτε δακρύσαι τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τ τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι πλέον νέμων, ὑπὲ μὲν τῷ τ ἀληθείας ἐξέτασιν ἐκ ἐρέπετο. δοὺς δ' συφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶ κατακείνας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὸν τῷ κακούργων εἱρκτὸν ἐνέβαλεν. ὑπὲ δ' τῇ γυναικὶ ἢ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα ἢ συφροσύνῃ αὐτῆ μάρτυρῶν. ἰώσηπος μὲ οὐ πάντα ὑπὲ τ θεῷ ποιησαμένῳ τὰ πρὸς αὐτὸν, ὐδ' εἰς ἀπολογίαν ὐδ' ἐπ' ἀκριβῆ τῷ γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη. τὰ δεσμὰ δ' καὶ τῷ ἀνάγκῃ στηρῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῷ δεδωκότων θαῤῥῶν, τὸν τῷ ἀρετὴν τ συμφορᾶς καὶ τῷ ἀλήθειαν εἰδότα θεὸν, ἔ πεῖραν τ προνοίας δῶρις ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τῷ ὑπομένειαν καὶ τ πίστιν αὐτὸ καταγνόησας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν, καὶ τὸ ἀξίωμα τ μορφῆς, ὑπανίεται τῷ δεσμῷ, ἢ τὸ δηνὸν ἐλαφρότερον ἐποίει. διαπὴ δ' χρήσασθαι κρεῖττονι δεσμωτῷ ἐπέζευε. τῷ δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τῆς πρὸς τὰ ἔργα ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς ἔρποντων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς καταχρεωθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος τ βασιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργῆς δεδεμένος, καὶ συνδιαφέρων τῷ ἰωσήπῳ τὰς πίστεις,

at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili iure subditum, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientiæ rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur. eámque à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ab obsequium cogere nitebatur. Ibi verò Iosephus intemperias mulieris vlteriùs non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognosceret, decreuit prior Iosephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationẽ tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámque scitante, Ne vidas, inquit, marite, ni scelestum seruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit. Idque die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsque conseruis se præpositum, æquum putauit vxorem quoque tuam attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata ptiùs vxoris fide, audacis facinoris Iosephum damnatũ in maleficorũm carcerẽ coniecit: ob vxoríque pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis. Iosephus autem innocentiam suam Deo committens, neq; se defendere curauit, neque rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorũ necessitatẽ tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirũ potentiorẽ esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam cõfestim est expertus. Custos enim carceris tũ fidem eius ac diligentiã in absoluendis operũ pensis considerãs, tũ formæ dignitatẽ, soluit eũ à vinculis, eámque miseriam aliquantò leuiorẽ reddidit: victu etiã commodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulãtibus ita vt solẽt miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus: familiaritatem cum Iosepho contraxit:

IV. Gen. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somniis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos santiatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœroréque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versamur, & eius qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Ioseph interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A

B

C

D

E

F

G

σωμηθέσεως αὐτῷ μᾶλλον ἐχώρει, ἢ σωτέριά οἱ δοκεῖ ἐσθύειν, ὄναρ ἰδὼν, ἐξέθετο τῷ Ἰωσήπῳ δηλοῦν, εἴτι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐν τῇ βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ ἢ τὰς ἐν τῷ ὀνείρατον φερούσας ἐνόησεν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν ἐν τοῖς ὕπνοις, ἓξ ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀποκρεμαμένους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρυγητὸν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως. διηθήσας τε τὸ γλυκὺς, δοῦναι τῷ βασιλεῖ ποιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν ἐν ἐωραμένον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. ἤξίει δ' εἴπερ μεμοίρας συνέσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν ἀπόρρησιν τοῦ ὄψεως. ὁδὲ, θαρρεῖν τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν ἓξ ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τοῦ δεσμοῦ, τοῦ βασιλέως ποθήσαντος αὐτοῦ τὴν ἀγχόνιαν, καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸν αὐτὸν ἀποκαταστήσειν καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἀπάγειν, ὅσα αὐτῷ τε σκεύῳ προσένηται, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμοῦσι, σκληρῶν μὲν ἐχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἀφαιρῶν τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὠφελοῦν. τρεῖς δὲν φησὶ σὺν ἓξ ἀποθλίβοντα βοτρύων, χερσὶ τῆς πρὸς σέσθαι τὴν βασιλέα. καλῶς ἔοικεν ἰδεῖ σοι τὴν ὄψιν γεγωνημένην, καὶ προμηνύεσαν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐξύγησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μὲν τοι τούτων πειραθεὶς τὴν προκαταγγέλλοντός σοι τὰ ἀγαθά. καὶ γνώμην ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ περίδης ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος, οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τῆς κακούργων ὑπομένομεν κατακεῖσθαι, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὴν ταύτ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν ἓν οἰνοχόῳ χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι ταὐτὸς τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ φιλαίνειν τῷ δεδηλωμένων τῶν τελούτων. δοῦλος δέ τις ὢν τῷ σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ βασιλέως, συνδεδεμένῳ τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτῳ ποιησαμένῳ τὸ ἰωφῶπου ὡσὶ τὸ ὄψεως ἐκείνῳ τὴν ἀποφασιν ἀέλπτως ὢν, καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἰδὼν τεθεαμένος, ἠξίωσε τὸν ἰώσηπον, φράσαι τι καὶ κείνῳ δηλοῦν βούλεσθαι τὰ δοκοῦντα παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδὼν γὰρ τοιαῦτα. ἔοικα φησὶ κανᾶ φέρειν ὧν τὴν κεφαλὴν ἔδοξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ ἔσχατον ὄψεως τε καὶ ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται. κατεπτάμενοι δ' οἰωνοὶ ἅπαντα διεπανῆσαι, μηδένα λόγον αὐτοῖς ποιεμένους ἀποτροπῆς. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τοῖς προτέροις ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσδοκᾶ. ὁ δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπὼν, ὡς ἐβέλτιστ' αὖ ἀγαθῶν ἐρμηνεύτης αὐτῷ γεγονέναι, καὶ ἐκ οἴων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πόσας ἔτι τοῦ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τοῦτο σημαίνει. τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀνασταυροῦσθαι, βορὰν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ἀδὲν ἀμυνεῖν ἑαυτῷ δυναμένῳ. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέρους ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ γενεσιακῇ, γενέθλιον τελοῦντα ὁ βασιλεύς, τὸν μὲν ὅτι τῷ σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσεν. τὸν δ' οἰνοχόον τῷ δεσμῷ ἀπολύσας, ὅτι τῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου καὶ μνήμην τῶν προτερημένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τοῦ εἱρκτοῦ, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησά-

ινσαι μῦθος. φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τ αὐτὴν ἐσπέραν A
ὑπὲρ σιτηρίων θεασάμενος δύο, ἢ μετ αὐτὸν τ ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲ ἡμνημόνευσε, τῆς δ ὀνειράτων κατέχει, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς ἐωραμένοις. ἢ γὰρ ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτα αὐτῷ. ἢ σωκεκλημένος μεθ ἡμέραν ἀγχινοίαν τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τὴν ὀνειράτων τ κρίσιν. ἀποροῦντων δ ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τ δ οἰνοχόον ὁρῶντα τ φαραώθη τ σύγχυσιν, ὑπῆρχεν μνήμη σφᾶς τῶ ἰωσήπου, B
ἢ τ ἐκεῖ τῆς ὀνειράτων σωφίσεως. καὶ προσελθὼν ἐμήνυσεν αὐτῷ τ ἰώσηπον, τίνα τε ὄψιν ἰδὼν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, ἢ τὸ ἀπόβαν ἐκείνῳ φράσαντος, ὅτι τε σωρωθείη ἢ τ αὐτὸν ἡμέραν ὁ ὅπι τ σιτοποιῶν, καὶ κίνδυνο τοῦτο συμβαίη ἢ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσήπου προσηκόντως. δεδιέναι γ οὖν μὲ ὑπὸ πεπεφρᾶς τῶ ὅπι τ μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγε γ αὐτὸν ἑβραίων ἐν ὀλίγοις εἶ γένους ἄμα C τ παῖδος δόξης. τοῦτον οὖν μεταπεμψάμενος, C μὴ δόξῃ τ ἀρχὴ κακοπραγίαν αὐτὸ κατασχεῖν, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τ ὀνειράτων σοι δηλούμενα. κελεύσαντος οὖν τ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸ τ ἰώσηπον ἀναγαγεῖν, τ μὴ ἧκειν ἄροντας, τὸ κεκελευσμένον ποιήσαντες μὴ μελλήσαντες, ἢ τὸ προσαγμα τῶ βασιλέως. ὁ γ, τ δεξιᾶς αὐτὸ λαβόμενος, ὠφελεῖν φησίν. σὺ γάρ μοι νῦν ἄρις ᾖ, C σώσειν ἱκανώτατος, ὑπὸ οἰκέτα τῶ μῶ μεμυρτύρησαι. τῆς αὐτῆς ἀγαθῶν ὢν ἢ τούτῳ μέζω δέδωκας, ἀξίωσον φράσας ὅσα μοι κατὰ τὰς D
ὕπνους ἐνειράτων ὄψεις προδηλοῦσι. βέλομαι δέ σε μηδὲν ὑπὸς ελλόιμον φάβῳ, κολακεύσαι ψευδῆ λόγῳ. ἢ τὸ προς ἡδονὴν. αὐ τἀληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ. ἐδόξα γὰρ πλησμὸν ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν εὐφυεῖς ἅμα ἢ μεγέθη διαφερούσας ἑπτὰ τ ἀριθμὸν, ὑπὸ τῶ νάματος χωρεῖν ὅπι τὸ ἕλος. ἄλλας γ ταύταις τ ἀριθμὸν πλησιάσας ἐκ τ ἕλους ὑπαντήσαι, λίαν κατηγνωμένας C δεινὰς ὁρᾶσθῶν. αἱ κατεσθίουσαι τὰς εὐφυεῖς C μεγάλας, ὑπὸν ὠφελοῦντο χαλεπῶς ὑπὸ τῶ λι- E
μῶ τεταραγμένοι. μ γ ταύτῃ τῇ ὄψιν διεγερθεὶς ὑπὸ τῶ ὕπνου, C τεταραγμένος, ἢ τί ποτε εἴη τὸ φάντασμα παρ ἐμαυτῷ, σκοπῶν καταφέρομαι C πάλιν εἰς ὕπνον, C δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τ πρότερα θαυμασιώτερον, ὃ με C μᾶλλον ἐκφοβεῖ ἢ ταράττῃ. σάχυας ἑπτὰ ἑνὸς ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἀνφυείσας, καρπὸν βαρουμένας ἤδη C πεκλιμένας ὑπὸ τῶ καρποῦ, ἢ τ προς ἀμητὸν ὥρας. ἢ τούτοις ἑτέρας ἑπτὰ σάχυας πλησίον λιφερνεῖ- F
τας ἢ ἀθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἱ δαπανᾶν C καταθέοντες τὰς ὡραίας ζαπέντες, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον. ἰώσηπος ὑπολαβών. ἐνειρος μ δοῦλε εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τ αὐτὸν ἀποσημαίνει τελοῦντὸν τῆς ἐσομένων. τό τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ ἀρότρῳ πονεῖν γεγυμνασμένον, ὑπὸ τ χειρόνων κατεσθιομένας, καὶ οἱ σάχυες ὑπὸ τῆς ἐλαττόνων δαπανώμενοι, λιμὸν ἀγγέλλω καὶ ἀκαρπίαν ὅπι ἔσονται προ- G
κάλαγγέλλουσιν ἔτη, ἵνα ἴσως προτερον δυσαμενήσασιν, ὡς τ τούτων δυσφορίαν τ ἐπῆλθ ὑπὸ τ μ ἔσεσθαι ἀνειδήμον ἴσαν ἀφορίας ἀναλωθῆναι. γένη δ ἡ ἀταξίς τ ἀναγκαίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον γ, αἱ δὲ καταχρωμένας βοῦς δαπανήσασαι τὰς κρείττονας, ἐκ ἴσχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μέν τοι θεὸς, ἐκ ὅπι τῷ λυπεῖν, ἃ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ ὅπως προϊδόντες, κρείττονας ἐνίσ ποιῶν τ τὰς πείρας

structa: Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: conuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris: Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem iudicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam suprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messique iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quod priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis proA uentus reposueris ac dispensaueris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cúmque rex admiratus Ioſedhi prudentiam & sapientiam, percontaretur quonam modo esset in futurum prospiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptiis vtendum parsimonia, & quod præsenti vsui superesset ad futuram necessitatem reseruandum. suasit etiam vt indicta professione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum sat esset, & B non amplius, populo distribueret. ibi rex tam consilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipsum huic dispensationi præficit, iubétque prouidere quæcunque putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi: præfatus neminem sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum, quàm ipsum eius authorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam anulo regis signatorio, & iure purpuræ gestandæ, in sella curuli sublimis per Ægyptum C circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementem sufficeret, nemine sciente causam cur hoc faceret. Trigesimum iam ætatis annum exegerat, in summo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Psonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem significat: sed & coniugium nactus est honoratissimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante virginem Petephræ D Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe: ex qua & liberos genuit anteagrorum sterilitatem. ex his maior dictus est Manasses, quo nomine significatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum significat, eo quòd maiorum suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum septennio per diuitem affluentiam exacto, E octauus annus fame infestabat, & quia malum improuisum erat, promiscua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioſephum accersit, qui mox frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam extitit. nec solùm eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans vniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope F subleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouisset quòd & exteris eo foro vti liceret, solo Beniamine retento, quem è Rachele susceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui postquam in Ægyptum peruenere, Ioſephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam ne tum demum regem coluisse proderat, si Ioſephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de se cogitantibus, quòd adolescens ab

τ κατηγελμένων. σὺ δίνευ ταμιευσάμενος τὰ γενόμενα τὰ κῆ τ ὡρῶν χρόνον γενησόμενα, ποιήσῃς ἀνεπαίσθητον ἀγυπτίοις τὴν ἐπελθουσομένην συμφορὰν. θαυμάσαντος ὃ τὸν βασιλέως τ φρόνησιν, κὴ τὴν σοφίαν τ ἰωσήπου, κὴ πυνθανομένου πίνα C τρόπον ἂν προοικονομήσειεν ἐν τοῖς τ ὀνείρασι κελεύσας τὰ περὶ τὴν μὴ ταύτην, ὡς ἂν ἐλαφροτέρα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας, ὑποτίθετο. κὴ συμβάλλειν φησὶν ποιεῖσθαι τὴν ἀγαθῶν C μὴ κῆ περισσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἀγυπτίοις ὑπερέπειν. ἀλλ' ὅσον ἂν ἀναλώσουσιν ἐκ περισσοῦ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τ ἐνδείας καιρόν. ὑποτίθεσθαί τε παρήνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον παρὰ τὴν γεωργῶν, τὰ ἀγκῶν μόνον εἰς ἀγαπεφίλη χορηγοῦντα. φαραώθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰωσηπον, τῆς τε κρίσεως τὸ ἀνέφατον, C τ συμβουλίας αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν ὡς τε περίτειν ἃ κὴ τῆς πλήθει τὴν ἀγυπτίων καὶ τὴν βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμβάνοι, τ ἀξιοῦσθαι τὴν τοῦ πρόσταγματος ὁδὸν, καὶ πρὸς ἁπάντων ἄριστον αὐτῆς ὑπολαβὼν γνώσεσθαι. ὁ δ', ταύτης αὐτῷ τ ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης, σφραγίδι τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι, ἀγκῶν τ γῆς ἁπάσης ἐλαιώνων ἐφ' ἅρματος, ἤγε τ σῖτον παρὰ τὴν γεωργῶν, τ ἀρκοῦντα πρός τε αὐτόθεν καὶ ἀγαπεφίλη ἑκάστοις ὑπομερῶν, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἔπραττε. τελικοσὸν δ' ἔτος ἤδη τ ἡλικίας αὐτῷ διελήλυθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαβε παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, φονθομφανήχον, ἀπιδὼν αὐτῷ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συνέσεως. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ πατρὸς θυγατέρα τ ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, συνεπράξατός αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἐπ παρθένον ἀσανέθην ὀνόματι. ἐκ ταύτης δ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸς τῆς ἀκαρπίας. μανασσὴς μὲ πρεσβύτερος. σημαίνει δ' ὀπίληθον, διὰ μνησθέντα λήθην τοῦ πατρὸς ἀποτυχημάτων. ὁ δ νεώτερος, ἐφραιμὴς ἀποδίδοις δ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς προγόνων. τῆς δ ἀγυπτίας κῆ τὴν ἰωσήπου τῆς ὀνειράτων ἐξήγησιν, μαθεῖν ὡς ἔτη ἑπτὰ ἀφορούσης, λιμὸς ἥψατο τῆς οἰκουμένης ἔτει. καὶ διὰ τὸ μὴ προπαθημένους ὑπομεῖναι τὸ κακὸν, πανέμφυοι χαλεπῶς ὑπὸ αὐτοῦ πάντες εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δ, ἰώσηπον καλεῖ, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀποδίδοτο, χαλεπαινόντων σιτοῦ ὁμολογουμένως τ πλήθους. καὶ τὴν ἀγορὰν ὑ τοῖς ἐγχωρίοις φυτεύθη μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας ἀνθρώπους κῆ συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπάρχειν τυγχάνειν ἰωσήπου διὰ τὴν διδαμονίαν χρωμένων. πέμπει δ καὶ ἰάκωβος τῆς χαναναίας δεινῶς ἐπιτεχνωμένης, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν ἄγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν κῆ ξένοις. μένει δ κατέχει βενιαμὶν, ὃν ῥαχήλας αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῷ ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν ἄγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνον τῷ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. ἐδέη γὰρ ὧν ὁ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τ ἐκείνῳ. Ϲ γὰρ τὸ διαπεπρᾶσθαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε κῆ τ ἰωσήπου τιμῆς ὑπεμελήθησαν. ὁ δ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς ἐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτῷ, διὰ τὸ μειράκιον μὲν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, ὃς τοῦτο ἢ προσελθεῖν τῇ ἡλικίας A
καὶ τῆ χαρακτήρων ἐπαλλαγμάτων αἰνιγματώδης αὐτοῖς ἦν,
παρ' ἣν μεγάθει τοῦ ἀξιώματος ὑπῆρ εἰς διάνοιαν ἐλθεῖν αὐ-
τοῖς δυναμένοις, διεπειράζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τῆ
ἄλλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς ἐκ ἀποδώσειν, καταπόρους
τε τῆ βασιλέως προσταγμάτων ἐλεγχθῆναι. καὶ πολλαχό-
θεν μὴ αὐτοὺς συνελαυνόμενα, προσφασίζεσθαι ἢ συγγέ-
νειαν. ὑπὲρ γὰρ ἢ δυνατὸν αὐτὸν ἐκ διαφόρου τοιούτους παῖδας καὶ
μορφὰς ἕξειν ὑπὸ φανερᾶς εὐκεφαλίας, δυσπόλυ καὶ βα- B
σιλεῦσιν ὄσοις τὸ τοιαύτης παιδοτροφίας. ὑπὲρ ἢ τῆ γνῶ-
ναι τὰ καθ' ἑκάστους, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τὴν
ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ταῦτ' ἔπραττεν, μαθεῖν τε βουλόμε-
νος καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν. ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ
κεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶεν ἀπεσυλα-
σμένοι τοῦ ἤθους. εἰ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίν-
δυνον τὸ μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, ἐ μηδὲν
ἀδικοῦντα τὰ ἀδελφοῦ καὶ νεωτέρου λαμβάνοντες. κατασάντες τὸ C
πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, ῥεβέκκα προηγουμέ-
νους, ὃς ἐν ἀρετῇ βύτατος αὐτῷ. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, ἐ κατ'
ἀδικίαν δεῦρ' ἥλθομεν, ἐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασι-
λέως προσήκοντα. σωθῆναι γὰρ χρῄζοντες, καὶ καταφυ-
γὴν τῷ σωσόντων τὴ χώραν ἡμῖν κακῶν, τὴν ὑμετέ-
ραν φιλανθρωπίαν κατολαβόντες, ἃς ἐκὶ πολίτας μό-
νον τοῖς αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἡκούομεν τὴν ἀγορὰν τῆ
σίτου προτεθεικέναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις D
παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοι-
νὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τὸ μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ
πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν ἰάκωβ
ὁ ἀνὴρ ἑβραῖος. ᾧ ἡγούμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυ-
ναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων παιόντων, ἥμην δυσαί-
μονες. ἀποθανόντος δ' ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν ἰωσήπου, τὰ
πράγματα ἡμῖν ὅπῃ τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅτε δὲ πατὴρ
κακοῦν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἶρηκ). καὶ ἡμεῖς τότ' ὅπῃ E
τῇ τεθνηκότι συμφορᾷ, καὶ τῇ τῆ πρεσβύτου ταλαι-
πωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε νυνὶ ἐπ' ἀγορὰν σί-
του, τοῦ τε τῆ παιδὸς ὑπομένειαν καὶ τοῦ τὸν οἶκον
πρόνοιαν βενιαμὶ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπισ-
μένοι. δύνασαι γὰρ πέμψας εἰς τὴν ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν,
εἰ τὰ ψευδῆ ὄζειν τῶν λεγομένων. καὶ ῥεβέκκα μὲν τοιούτοις
ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν ἰωσήπου. αὐτὸς δὲ τὰ ἀμείνω
προσήκοντα. ὁ γὰρ τὸν ἰάκωβ ζῶντα μαθὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν F
ὃν ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τοῦτο εἰρηκὼς αὐτοῖς ὡς ὅπῃ
σχολῆς βασανίσων ἐνέβαλεν. τῇ γὰρ ἕβδόμῃ τῆ ἡμερῶν
προσαγαγὼν αὐτοῖς, ἐπεὶ φησὶ δεῖ χρεύζεσθε, μήτ' ὅπῃ
κακουργίᾳ τῆ βασιλέως ἥκειν προσταγμάτων, εἶναί τε
ἀδελφοί, καὶ πατρὸς ὃ λέγετε, πεισεταί με ταῦθ'
ὕπως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε μοὶ ἐξ αὐτῷ ἕνα παρ'
ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πεισόμενον, ἀπελομίσαντες δὲ
τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε πρός με,
τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ μεθ' ἑαυτῶν ἄ- G
γοντες, τοῦτο γάρ ἐσαι πίστωμα τῆς ἀληθείας. οἱ δ' ἐν
μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνεχῶς πρὸς
ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τοῦ ἰωσήπου συμφοράν, ὡς
δικὰ τὰ καθ' ἑκείνε βεβηθέντα τιμωρῆσαι αὐτοὺς τὸ θεῦ
τοιούτοις προσπέσοιεν. ῥεβέκκα δὲ πολὺ ἐν ἰωσήπῳ γένε)

eis distractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant. tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. qui enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus ratò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quidve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus. neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratrésque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducétes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactãtes, adesse diras vltrices fratris per summam immanitatẽ oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum dam-

αὐτοῖς τὴν μεῖωσίαν, ἐξ ἧς ὄφελος ἐδὲν ἰωσήπῳ γένοι) φέρειν δ' αὐτοὺς ἐᾶν ὅπῃ μὴ πάθοιεν, κατ' ἐκδικίαν
ἐκείνε δρῶντα αὐτὰ τῆ θεῦ, καρτερῶς ἠξίε. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, ἐχ ἡγεμόνι τὸ ἰώσηπον
γλώττης τῆς αὐτῷ σωιείαν. κατήφεια δ' πάντας εἶχε πρὸς ῥεβέκκου λόγους, μὴ τῷ προσταγμάτων

nabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tùm iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se rediret, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, protestatem abeundi eis faceret, peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit. & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset, cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Gen. 43.

μετάμελος, ὥσπερ καὶ αὐτὸς ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκεῖνον ὁ θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ἕτερος ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ τῶν πάθους εἰς δάκρυα προὔπιπτε, καὶ μὴ δυλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γνώσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρει, καὶ δραλφπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτοὺς ἢ σεμεῶνα καταλαβὼν ὅμηρον τ' ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν ἀμυσόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τ' ἀγορασίας τῶν σίτου, προστάξεν ἀπιέναι, πελθόντας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὁ πρὸς τῶν ὠνὴν εἶναι τῶν σίτου κεκομικότας, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἐποίησεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' αὐτῶν ἀργύριον αὐτοῖς συμπεσόντα. καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἀφῖχθαι τοῦ βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν καὶ τὸν ἐνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ ἀπιστηθεῖεν. ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα παρὰ τῷ στρατηγῷ μένειν βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστις αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτοῦ γένοιτο. κἄξιον τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τῶν τοῖς ἰδίοις πεφραγμένων. καὶ πρὸς τὸ συμεῶνος δ' καθεῖλε, λυπηρῶς, εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, θαλάσσῃ ἠνέῳτο, προσιέναι καὶ τὸ βενιαμίν. κἀ ὁ μὲ πατὴρ οὐδὲ ῥᾳδίως διομένῳ κἀ τοῖς αὐτοῦ παῖδας ἀπιδιδόντος, ἵν' εἴ τι πάθοιτο βενιαμὶς κἀ τὸ ἀποδημίαν ἀποκτείνειν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ', ἡπόρησαν ὅπῃ τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε πήρυγειον, σακκίοις τὸ σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεθέν. τοῦ δ' σίτου κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν ἀπολείποντος, καὶ τὸ λιμὸ μᾶλλον ἐπομένου, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀνάγκης, ὁ ἰακώβος σκέπτεσθαι ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μὴ τῶν ἀδελφῶν, ἐ γὰ ἐᾶ αὐτοῖς εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τῶν ἐπιγελμένων ἀπερχομένους. κἀ τὸ πάθος ἐν χείροσιν καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινόμενον, τῶν ἰδίων δεομένων ὡς εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰούδα δ', ὁλμηρὸς τἄλλα τὴν φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ πρὸς τὰ ἀδελφὸν δεδοικέναι, ἀδὲ τὰ τύχην δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προσεχώρησε γὰ ἀδὲν τῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ᾧ μὴ πάρεσται ὁ θεὸς, τοῦτο δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὰν δ' ἔτος ἀπώλειαν αὐτῷ μὴ καταδικάζειν, μηδὲ τὴν ἐκ φανερώσεως τ' ἔχοφῆς ὑποψίαν αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως πρὸς τῶν παιδὸς φρονίζοντα φρονίζειν δ' κἀ σεμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τ' βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται. πιστεύσας δ' πρὸς αὐτῷ τῷ θεῷ παραινοῦντος, καὶ αὐτῷ, ὡς ἢ σῶον ἐπαναξόντος τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταστρέφοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πεισθεὶς ἰακώβος παρεδίδου τὸ, βενιαμὶν, καὶ τιμὴ τιμὴν τοῦ σίτου διπλασίονα, πρῶτ τε ὧδε τοῖς χαναναίοις γινομένων τό τε τῆς βαλσάμου μέγεθος καὶ σάκτης τερέβινθόν τε καὶ μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἐπὶ ὧδε τῷ πατρὸς ὅπῃ τῆν παίδων ἐξόδῳ δάκρυα κἀκείνων αὐτῷ. ὁ μὲ γὰ τοῖς υἱοῖς εἰ κομιεῖται σφοῖς ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐφρόντιζεν. εἰ δ', οἱ τὸν πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακοδαίμονα. ἢ μερίσιον δ' αὐτοῖς ἰούδᾳ τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲ πρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ δ', ἐχώρουν τ' ἐπ' ἄγυπτον, μὴ κρεῖττον ἐλπίδος τιμὴ ὅπῃ τοῖς παροῦσιν λύσειν ἰούμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν ἄγυπτον, καταίρονται πρὸς ὧδε τὸν ἰώσηπον. φόβος δ' αὐτοὺς ἐχ' ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ πρὸς τῆς τοῦ

σίτου

ὁπτε πιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουργήσοντες. Ϛ πρὸς τ Ταμίαν τῦ ἰωσήπε πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύρεον, Ϛ νεῦν ἦκειν ἐπανάγοντας αὐτῷ τῦτο. τῦ δ' μηδοπιοῦν εἰδέναι φήσαντος, ἀπήθησαν τῦ δέους, λύσας τε τ συμεῶνα ἀπέλυσεν συνεσόμβιον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντας δ' ἐν τέτῳ καὶ ἰωσήπε ἀπό τ θεραπείας τ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ ϖῶς τ πατρὸς, ἔλεγον ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐῤῥωμένον. ὁ δ' μαθὼν ϖρονοίᾳ τ βενιαμὶν, εἰ ὄντ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὶ ὃν ἑωρακὼς αὐτὸν ἀνέκλαυσεν. τ δ' φησάντων, τ θεὸν ὅτι πᾶσιν εἰπὼν εὖ) προσάτην, τότ δ' πάθος ϖεφορήμενος εἰς δάκρυα, μόλις μὴ βιαζόμενος κατασχεῖν εὖ) τοῖς ἀδελφοῖς. ὅτι δεῖπνον τε αὐτοὺς ϖαραλαμβάνει, καὶ κατακλίνοντας ὥσπερ ὡς καὶ ϖρὸ τῦ παρέκειτο. πάντας δ' αὐτὸς ὁ ἰωσηπος δεξιώμενος, διπλασίοσι μοίραις τ αὐτῷ ϖαρακειμένων τ βενιαμὶν ἐτίμα. ὅτι δ' μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕστερον ἐξάπιντο, κελεύσ τ ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δοθῆναι μεμετρημένον, καὶ τ τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σάκκοις. εἰς δ' τὸ βενιαμὶν φορτίον, ἐν σκύφον ἀργυροῦν ᾧ πίνων ἐχαίρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίησ δ' ταῦτα, δόξειεν βιάζεσθαι τ ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθῶσι τῷ βενιαμὶν κλοπῆς ἀναγομένῳ καὶ δεκάπτι κινδυνεύειν. ἃ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κεκακουργηκότες, ἀπίασι ϖρὸς τ πατέρα, ποιησάντος δ τ οἰκέτ τὰ ἐπεσταλμένα, μεθ' ἡμέραν οὐδὲν τέτων εἰδότες οἱ τ ἰακώβε παῖδες, ἀπίασαν ἀπειληφότες τ σεμεῶνα, καὶ διπλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅτι τε τύτῳ, κἀπὶ τῷ βενιαμὶν δοκομίζειν τῷ πατρὶ καθὼς ὑπέσχετο. ϖεριελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἵππεῖς ἄγοντες τ οἰκέτην ὃς ἀναπέθετο τῷ τῦ βενιαμὶν φορτίῳ τ σκύφον. ταραχθέντες δ' ὑπὸ τ ἀδοκήτ τῆς ἵππων ἐφόδου, καὶ τὴν ἀρπαν πυθόμενοι δι' ὃν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς κὴ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῷ ϖρὸς τὸ δεσπότ, κακίσους ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ τῦτο κὴ τὴν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφρόσυνον τῦ ἰωσήπε δι' μνήμης λαβόντες ἀκ ὠχήσαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι ψευδάθαι σκύφον δ' ὧ φιλοτησίας αὐτοῖς ϖροὔπιεν ἀράμενοι φέροιεν, κέρδος ἄδικον τὴν τε ϖρὸς ἰώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτῷ εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι τιμωρίαν τοιῶν αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν ἃ λαθόντας τ θεὸν, εἰ δ' ἀποδράντας μὴ τῆς κλοπῆς, κἂν τ δι' κακονύμενον οἰκέτην διάλαθον. πυθάνεσθαί τε νεῦν τί ϖαρεληλύθοιεν εἶεν, ὡς ἂν εἰδότες, γνώσεσθαι μόν. τοὶ κολαζομένους αὐτίκα. κὴ ταῦτα κὴ ϖέρα τέτων εἰς αὐτὸς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δ', τότ ἀγνοίας τῷ ϖρὸς αὐτοὺς ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, κὴ τ κουφολογίας τ οἰκέτ ἐθαύμαζον, τολμᾶν ἁρπαν ὑπφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὴν τὸ σίτ τιμὴν ἐν τοῖς σακκοῖς αὐτῷ ἀργυρεῖσαν κατέχον. ἀλλὰ ϖόμισαν μηδὲ ἑνὸς εἰδότ ϖερὶ τὸ ϖεραχθὲν, ϖοσοῦτον δοκοῦσιν τῇ γνώμῃ κακουργῆσαι. τῆς μὴν τοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστότεραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐπέλυον ταύτῃ χρῆσθαι. κἂν εὑρεθῇ τις ὑφηρημένῳ, ἅπαντας κολάζειν. οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν ὡς ἐδόκουν ἀκίνδυνον. οἱ δ', τὴν ἔρευναν μ ἤδιον ἢ ποιήσασθαι. τὴν μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶ) τῷ τ κλοπὴν εὑρεθέντος πεποιεῖσθαι. τὴν δ' ζήτησιν ποιέμενοι, κὴ πάντας τοὺς ἄλλους ἐπιμελουμένους κατὰ τὴν

A

stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

B

VI. Gen. 44.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demitari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem. iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminem veniunt.

C

D

E

F

G

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare: Itáne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit. Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: irámque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

A ἔρδειαν, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἦκον. ἐπ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σκύφον ἐναποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκειβῆ τιὼ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους ἐν τῇ πρὸς τὸν βενιαμὶν φερνπίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάρρουν δ' ὡς ἐδὴ ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ὑρεθησομένης, σκηνίζον τε τοὺς ὑποδιώξαντας, ὡς ἠμποδίζοντας αὐτοῖς τιὼ ὁδὸν δεομένοις ἤδη προκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τῶ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους δυσὶς ἐτράπησαν. καὶ τὰς στολὰς διακαταρρήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε δεδυσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δ' τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ διαφθονηθῆναι. τῷ δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῶ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοῖς αἰτίοις ἐλεγον βιασαμένοις ἀκούσα τὸν πατέρα συναποσεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, ὡς διαλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τοὺς ἀδελφῶν ἑπομένους. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοῖς δὲ πενθίμοις σχήμασι, τί δὴ φησὶν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τῶ θεῶ δ' προνοίας, τοιαῦτα περάτειν εἰς δεσπότην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τῷ δὲ διδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπῳ ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον ὑποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ τεθνηκεν ὅτι τῷ κατὰ τὸν βίον ἀπηλλαχται σκυθρωπῶν. εἰ δ' περιεῖσιν, ὅτι δ' τῷ θεοῦ κατ' αὐτῷ δικαίας τυγχάνει. λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀληθεῖς τῶ πατρὸς ὅτι τῇ λύπῃ ἰῶ ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νυῦ ἔχει καὶ τιὼ ὅτι βενιαμὶν περαθήσουσι. πολὺς δ' ἰῶ καὶ ταῦτα ὁ ῥούβηλος, αὐτῷ καθαπόμενος. ἰωσήπου δ' τοὺς μὲν ἀπολύοντος, ἐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' μόνῃ τῇ τῶ παιδὸς ἡμωρία λέγοντος. ὅτε γὰρ τοῦτον ἀπολύειν σὺν τοῖς ἐδὲν ἐξαμαρτήσασι σῶφρον ἔλεγε. ὅτε συνολάζειν ἐκείνοις τῷ τιὼ κλοπιμῷ εἰργασμένῳ. βαδίζουσι δ' παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοῖς μὲν ἄλλοις, ἔκπληξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας συναπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἄλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τἀδελφῶ σωτηρίας ἔκεινε παρρησιάζεσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ στρατηγὲ τετολμήκαμεν εἰς σὲ, καὶ ἡμωρίας ἄξια, καὶ τῶ κόλασιν ὑποχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τῶ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δ' ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τιὼ δι' αὐτῷ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολελειπται παρὰ σῆς χρηστότητος ἐξευρεθῆναι τιὼ τῶ κινδυνεύειν φυγήν. καὶ νυῦ μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἁμάρτημα, μὴ δ' τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τιὼ σαυτῶ φύσιν, καὶ τιὼ ἀρετιὼ σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὴ τῆς ὀργῆς, ἵν' οἱ τἄλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι καὶ ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυχοῦσιν αὐτῆ χρώμενοι, ἡμοῦ πρὸς αὐτιὼ μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῆς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ὑποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας αἰτιοουμένους, ἀλλὰ σοῦ λαβεῖν αὐτιὼ ἀξιοῦντας. καὶ δὲ ἐδὲ νυῦ πρῶτον αὐτιὼ ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθεῖσιν ὅτι τιὼ ἀγορὰν τῷ σίτου, καὶ

τὴν

τὴν δύπορίαν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρῆναι ἔδεισεσε. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ δεῖσθαι ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τὴν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν ἢ περὶ τὴν εὐεργεσίαν τὴν ὑπὸ σοῦ λαμπρὰν γιγομένην φθονηθῆναι. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι τρόπῳ δίδομεν. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο ἢ ἔρεφες; καὶ ψυχὰς αὖ· ὑφ' λιμοῦ καμεῖν οὐ εἴασας πρότερον ταῖς ἑαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δυνάμενα τὰ ψυχὰς ἡμῖν ἢ σῴζειν δι' ὧν αὖθις μισεῖν ὑποτρομένοις, οἰκτίρειν τε τὸν θεὸν, αἰτίαν παρασκευάσαι βελόμενον, εἰς ὃ δείξειν τὸ κατὰ τὴν ἀρετὴν δεόντες, ἡμᾶς εἰς τοῦτο δεῖσθαι συμφορᾶς. ἵνα ἢ τὴν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσιμον φανῆς τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατὰ ἄλλην πρόφασιν δεομένους ὑπηκοΐας φυλάκιον δοκῆς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας δι' κατάστασιν εἰς χρείαν, ἡμερώτερον δὲ σῶσαι τοὺς ὑφ' τὴν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ δεῖ μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοῖς πλημμελήσασιν ἔπαινον ἰδίᾳ ἔνεστι τοῖς ὑφιεῖσιν, τό γε δεῖ τέτταν ἀόργητον, ὑφ' ὧν τὸ ζῆν ὑπόθυμον τῇ κολάσει γένεται τὴν ἡδικημένων, θεῖ φύσει πρόσκειται. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῶν ἦν ὡς ὑπὸ παίδων ἀποβολῆς ἄλγος πρεῖ τὸ ὑπὲρ ἰωσέπου τελευτῆς ὑπομένομεν, οὐ αὐτὸ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα δεῖ τὸ σωτηρίας λόγοις ἐποιησάμεν, οἱ μὴ ὄσον τὸ σὸν χαριζόμενος ἤθελε σώζειν αὐτὸ καλῶς ἔχοντι. καὶ τέτοις οἱ λυπήσονται τεθνηκότων οὐκ ἔχοντες, παρείχομεν αὖ αὐτοὺς πεισομένους ὅτι καὶ θελήσειας. νυνὶ δ', ὑ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ μὲν νέοι καὶ μὴ πρεσβῦ κατὰ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ τῶ πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτίροντες τὸ ἐκείνε, ταύτας σοὶ ταῖς δεήσεις προσφερόμενον, ἐ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῶν αἷς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ὅτε πονηρὸς αὐτὸς, ὅτε τοιούτοις ἐσομένοις ἐγκύπσεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὢν, καὶ πειραθῆναι τοιούτων ἐχὶ δίκαιος. καὶ νυνὶ μὲν ἀποδημοῦντων, ταῖς ὑφ' ἡμῶν φρονήσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος δ' ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπομένει δι' ταυτὶ πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀφθήσεται διαχρησάμενον, καὶ καλὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγήν. πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀποδύσαντα αὐτὸν εἰς ἀναίσθησιαν μεταλαγῶν. γνόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει νῦν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνηθῆτε πλέον ὁ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος, ἢ ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολομένων ἀίδεσαι, τῷ πατέρων ὀνόματι ταύτῃ χαριζόμενος τὴν δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς προσηνείας, ἀπαθῆς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κοινωνίαν ἢ αὐτὸν τ' ὀνόματος δυσβεῖν δόξεις τὴν ἡμετέρου πατρὸς οἶκτον λαβὼν, ἐφ' οἷς πέπονται τὴν παίδων προσούμενος. σὺν οἷς ἃ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφι-

acceptam laturi ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fame ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est, seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse visa est. eadem planè gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare: vt appareat te proprias quoque offensas benefaciendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quamtumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filiis, non adeò pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & si non haberemus quibus mors nostra luctum ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miseri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nósque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nũcium acceperit, simúlque eius causam, non sustinebit amplius viuere: nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia ne nostri dedecoris rumorẽ sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contingit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cùm iure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, præſtat bene facere quàm malè, & poteſtate contentum ſui iuris non meminiſſe, ſed tantùm ad ſeruandos homines potentiam tibi datam exiſtimare, & quo pluribus ſalutem dederis, hoc teipſum illuſtriorem fore, potes autem fratri erroris venia data nos omnes ſeruare. neque incolumes eſſe poſſumus niſi hoc incolumi, neque domum abſque hoc ad patrem redire licet, ſed hîc ferendum eſt quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præſes petimus, ſi hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias ſupplicio, non ſecus ac ſceleris ſocios. hoc enim ſatius fuerit, quàm ſi præmœrore nobis ipſi manus inferamus. Non addam iuuenem eſſe, & per ætatẽ nõdum ſatis ſapere, & talibus non grauatim veniã dari ſolere: ſed hîc finem dicendi faciam, vt ſiue damnemur, mihi imputetur non ſatis diligenter huic cauſæ patrocinato: ſiue abſoluamur, in ſolidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non ſolum nos ſeruaueris, ſed plura etiam quã nos ipſi in cauſa noſtra quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad ſupplicium accepto, patri eum remittito. Siue ad ſeruitium addicere mauis, ego tuis miniſterris magis ſum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris ſalute libenter ſubeundum, accidens Ioſepho ad pedes, quantum in ſe erat mollire ac placare iram conatur. parique modo & cæteri proſternuntur, pro Beniamine ſeſe offerentes. Ioſephus autem pietate victus & iam ægrè perſonam irati ſuſtinens, ablegat alios qui tum aderant, vt ſine arbitris à fratribus agnoſceretur, cúmque ſoli eſſent, aperit ſeipſum & inſit: Pietatem veſtram & amorem quo fratrem proſequimini non laudare non poſſum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum, cuius quoniam egregium ſpecimen edidiſtis, ne illud quidem in me commiſſum veſtræ naturæ imputare libet, ſed Dei potius voluntati totum adſcribo, qui vobis in præſentia commoda procurauit, & maiora eſt largiturus, ſi nobis propitius fauorem ſuum non ſubtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quàm ſperatam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiſcor, malens vobis vt miniſtris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi noſtræ vtilitati proſpicientis gratiam habere, quàm veſtræ, vt tum videri poterat, malitiæ meminiſſe. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo eſſe, & mali conſilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti errati quicquam contriſtari. quid eſt enim cur vos malè habeat iniquæ quondam veſtræ ſententiæ ponitentia, quam fruſtratam eſſe iam videtis? Læti igitur hac diuina diſpenſatione ite feli-

Gen. 45.

λέσθαι δοιεῦναι, ἢ μηδὲν ἐκείνῳ διενεγκεῖν τῇ χάριτι. τὸ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμενος τετυχηκότα, καλὸν ζημίαν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὑπειδέχνυσθαι, καὶ παρὸν καὶ δυνάλαύειν τὸ μὲ κατὰ τῆτο ἐξουσίας ὡς μὴ δι' ὑπαρχόσης, ὑπιλανθάνεσθαι, μόνον δι' ὑπτερβάφθαι τὸ σώζειν ὑπολαμβάνειν, ὅσῳ τις πλείοσι τῆτο παρέξει μᾶλλον αὐτὰ φαίνεσθαι διδόντα. σὺ γὰ πάντας ἡμᾶς σώσῃς τὰδελφὰ συγγλυκὺς, ὑφ' ὧν ἠτύχηκεν. ὑδὲ γὰ ἡμῖν βιώσιμα, ζύτε πολαθέντος, οἷς γε πρὸς τ πατέρα μὴ ἐξεῖναι ἀνασωθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τῷ βίῳ. καὶ ζσύτε δυνησόμεθα σρατηγὲ καταλείναντες τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ὑποθανεῖν, συγκολάσαι κὴ ἡμᾶς ὡς τὸ ἀδικήματος κοινωνῆσαι. ὲ γὰ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὑπὶ λύπῃ τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀπελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γενόμενοι ὑποθανεῖν ἕτοιμοι. κὴ ὅτι μὲ καὶ νέων ἡμάρτηκε μήπω τὸ φρονεῖν σύνεσιν μόνον, κὴ ὡς ἀνθρώπινον τοῖς τοιέτοις συγγνώμην νέμειν σοι, καταλειπτέον παύομαι περαίτερω λέγειν. ἵν' εἰ μὲ κατακλίνειας ἡμῖν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σωφρονέστερον ἡμᾶς. εἰ δ' ὑπολύσειας κἀκεῖνα τῇ σαυτῆ χρηςότητι σωτηρίων ἀπεψηφίσθαι νομιθῆς, ὲ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ κὴ ὧν δικαίοτερα μᾶλλον φανέμενα τυχεῖν χαριζόμενος, πλέον ἡμῖν αὐτῷ ὑφ' τ ἡμετέρας νόσας σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλῃς, ἐμὲ τιμωρησόμενος αὐτί τέτε, τῷ πατρὶ τέτον ὑποπέμψον, ἵνα κὴ κατέχῃ σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἐκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων. ἰδέσθαι μὲν οὖν πάνδ' ὑπομένω ὑφ' τῆς ἀδελφῆς σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτῃ πρὸ τῶν ἐσώτατα ποδῶν ἑαυτὸν, εἴπως ἐκμαλάξειε τὴν ὀργὴν αὐτῶν, κὴ κατασχεῖν ἀγωνιζόμενος. πρόσχετον γὰ κὴ οἱ ἀδελφοὶ πάντες ἐκδεδιδόντες ἑαυτοὺς ὑφ' τ βενιαμὶν ψυχῆς ὑπολεμένους. ὁ γὰ ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῆ πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὴν τ ὀργῆς φέρειν ὑπόπεισιν, κελεύῃ μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. ἀδιαχώρητον γὰ, ποιεῖ γνώσιμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, κὴ φησίν. τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς ἐκ διανοίας τ θεὸν τ ἀδελφὸν ὑμῶν ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ὄντας τῶν θεὸν ἐμοῦ βεβουλευμένων διείσπω, πάντα ζαῦτα ποιήσας ὅπως πείρα τ ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει γὰ, ὑδὲ θεὸν ἐμὲ νομίζω πονηρὸν γενόμενον, θεῦ γὰ βελήσει τῷ τε νεῷ προσγενόμενος τ ἀγαθῶν ὑπόλαυσιν, καὶ τ ἐς ὕστερον αὖ ὑμῶν ἡμῖν προμήνυμα. πατρός τε οὖν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ὑδ' ἐλπισθεῖσαν, κὴ τοιέτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, ὑδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μνημονεύω. παύσομαι γὰ τ ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ ὡς σωτηρίοις τῷ τῆ θεῆ βεβουλευμένοις εἰς τὰ παρόντα χαρὰν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τὰ βέλομαι καὶ αὐτοὺς λήθην ἐκείνων λαβόντας ἡδέσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοιῦτον ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν ἀχθομένους ὅτι τοῖς ἡμαρτημένοις. μὴ οἰέ δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῆ γε μὴ προσχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. χαίροντας οὖν ὅτι τοῖς ἐκ θεῦ γεγονόσιν, ἅπαντα ζαῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ ταῖς ὑφ' ὑμῶν φρον-

φεστίσιν ἀναλωθεὶς ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς δαιμονίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἀποθανών. αὐτὸν ἤ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε. ἐγὼ δὲ ἀποδήμους εἶναι τῶν ἀγαθῶν δεῖ τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλτάτους, ἄλλως τε καὶ τοῦ λιμοῦ λοιπὸν ἐπὶ πενταετίαν ὑπομένοντος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλλει τοῖς ἀδελφοῖς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τὸ δ' ἐπ' αὐτῷ διαβεβλημένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἀπολιπεῖν ἐδόκει τὸ ἀγνώμον τῶν ἀδελφῶν. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν δυσχερείᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς ἰώσηπον τοὺς ἀδελφούς, ἤσθη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ' οἰκείοις δεχθεὶς ἀγαθοῖς, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου πλήρεις, καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἀποκομίζειν τῷ πατρί. λαβόντας δὲ πλείω πρὸς τὰ ἀδελφῶν, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας πλειόνων ἠξιωμένος βενιαμὶν παρ' αὐτοῖς ἀπέστειλεν. ὡς δ' ἀφικομένων τῷ παίδων ἰάκωβος τὰ περὶ τὸν ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸ θανάτου δεδραπευμένος ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ καὶ ζῇ μὴ λαμπρᾶς δυσδαιμονίας βασιλεῖ συνδιέπων τὴν αἴγυπτον, καὶ τὴν ἅπασαν χρόνον ἐγκεχειρισμένος αὐτῆς ἐπιμέλειαν, ἄπιστον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῇ ἐπιγελμένων, λογιζόμενος τὴν θεοῦ τὴν μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμητο δ' ἤδη πρὸς τὸν ἰώσηπον.

A B C D

ces patri hæc renunciaturi, ne forte illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitentia quod in tã bonũ fratrem peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Ioſephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda, qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Ioſephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Ioſephum properans. VII.

Κεφάλαιον δ'.

Η τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης, πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

CAP. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

Ὡς δὲ κατέσχεν ὅτι τὸ ὅρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος διὰ τὴν δυδαιμονίαν τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἐκεῖ εἰς τὴν χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μεταλθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἐπὶ τοῦ ὑποχημένου, ἅμα τε μὴ δίκαι βουλήσεως θεοῦ γνωμένης εἰς αἴγυπτον ἀφόδου δραφθαρῇ τὸ γένος αὐτοῦ, πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ πρεξέλθῃ τῷ βίῳ πρὶν εἰς ὄψιν ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται σπέφων ἑαυτῷ τῶν τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὄψεις δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνομαστὶ καλέσας, πυθανομένῳ τίς ἐστιν· ἀλλ' ὁ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι τὸν ἀεὶ ἐπαρκοῦντα αὐτῷ καὶ βοηθὸν πρόγονός τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοί γενόμενον. σπερμῶ τε γάρ σοι τὴν ἀρχῆς ἐκ τοῦ παρόντος, ἐγὼ παρεῖχον. καὶ κατ' ἐμὴν βούλησιν, εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνος σὺν ἐλθεῖν, γάμων τε ἀγαθῶν ἐτύχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημάτων ἐνόησας. παρέμεινέ τε σοι γνώμη πᾶσα τῇ ἐμῇ προνοίᾳ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῷ ἰῶν ἐδώκεις ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τὴν αἰγύπτου κύριον ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως ἐποίησα. ἵκω τε νῦν ὁδοῦ τε ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, καὶ εἶναί σοι τελευτὴν ἐν τῇ ἰωσήπου χερσὶν ὀφθησόμενον προειπὼν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τῷ σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγείλων, κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν ἰδίαν γῆν ὑπέσχηκα. τούτῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὴν αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

VT verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Ioſephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, eúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorem? qui cõtra patris tui propositum principem familiæ te constitui, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Ioſephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Ioſephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX. Genes. 46.

E E 2

Eorum nomina cùm ſint duriora, non eram adſcripturus, niſi propter quoſdam qui nos Ægyptios contendunt eſſe non Meſopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Ioſephus iam antea venerat. recenſendi ſunt nunc reliqui, cum ſua quiſque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Eſſaron, Charmiſus. Simeonis ſex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelſemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ, Eſron & Amyrus. Iſſacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Ioſephus filios habuit Manaſſem & Ephræmen. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Boloſſus, Baccharis, Aſabel, Gela, Nemanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. iſti quatuordecim ſuperioribus additi, fiunt numero quadraginta ſeptem: & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor ſequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vſis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Aſſerus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem ſequebantur filij ſeptem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Aſſetum verò vna filia, & mares numero ſex, quorum nomina Iomnes, Eſſus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor ſupradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id ſignificauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. ſed Ioſephus eum refouit, quamuis & ipſe præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iuſſo eo paulatim progredi, ipſe aſſumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adeſſe cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus eſt Ioſephum quibuſnam ſtudiis potiſſimum delectarentur. ait, paſtoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo conſilio reſpondit, ne fortè diſtraherentur, ſed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret ſi circa eadem cum illis ſtudia verſarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut paſcua curare. Iacobo autem ſalutatum ad regem perducto, poſt fauſtas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixiſſet. & cùm audiſſet triginta ſupra centum annos natum, admiratus eſt hominem tam longæuum.

Geneſ. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα δι' τὴν δυσκολίαν αὐτῶν· ἵνα μὴ τοῖ ὦσι τοῖς οὐχὶ τὸν αὐτὸν λαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆ μεσοποταμίας, ἀλλ' ἀγνῶτας ἦ), ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰώσηπος ἤδη προαφήκετο. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν οὐ τοὺς ἐκ τούτου γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλῳ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσαρών, χάρμους. συμεῶνος ἦ, ἓξ, ἰούμηλος, ἰάμηνος, πούθοδος, ἰάχηνος, σόαρος, σαιάρος. λευὶς ἦ λαβὼ γεγόνασιν υἱοὶ, γήλσεμις, κάαθος, μαραῖεος. ἰούδᾳ ἦ παῖδες ἦσαν τρεῖς, σαλᾶς, φαρὲς, ζαρᾶς. οἱ ἦ δύο γεγονότες ἐκ φαρέσου, ἕσρων καὶ ἄμιρος. ἰσσαχὰρ ἦ τέσσαρες, θωλᾶς, φουρᾶς, ἰώβος, σαμάρων. ζεῦς ἦ ζαβυλὼν ἦγε υἱοὺς, σάραδον, ἤλωνα, ἰαήλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ λείας γῆρος, καὶ αὐτὴ σωαγὼ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς δίνα. ζεῦς ἔτοι καὶ τεσσαράκοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων ἰωσήπῳ μὲν γεγόνασιν υἱοὶ, μανασσῆς καὶ ἐφραίμης, βενιαμὶν ἦ τῷ ἑτέρῳ δέκα, βολοσσὸς, βάκχαρις, ἀσάβηλος, γήλας, ναμμανῆς, ἴσης, ἀρὼς, νομφθεὶς, ὀφαΐς, σάρσδος. ἔτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρώτοις κατειλεγμένοι, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαρακοντάδα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γνήσιον ἰακώβῳ γένος, τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δ' αὐτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δάνος, καὶ νεφθαλής. ᾧ τέσσαρες ἐπόντο παῖδες, ἐλεῖνος, γουσῆς, σάρης τε, καὶ ἕλλιμος. δάνῳ μὲν, μονογλυὲς ἦν παιδίον, ὕσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληρῦσιν ἀριθμόν. γάδης ἦ, καὶ ἄσηρος, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ λίας ἦ αὕτη θεραπαινὶς. παῖδες δ' ἐπήοντο, γάδης μὲν, ἑπτὰ, ζοφωνίαν, ὔγιν, σουῒν, ζάβρων, ἀπείνιν, ἐρωὲδιν, ἀρίηλον. ἀσήρωνός τε ἦν θυγάτηρ, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἕξ. οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἦασος, ἰέβης, βαρὶς, ἄβαρός τε καὶ μελμιήλος. τούτων ἑνδεκα ὄντων καὶ προσιθεμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ ἕξιν ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληρῦται, μὴ συγκαταλεγμένου αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν ἦ ἰώσηπος προαγγελλόμενον τὸν πατέρα, καὶ δὲ προλαβὼν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντησόμενος ἔξεισι καὶ κατ' ἠρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δ' ὑπὸ τῆ χαρᾶς ἀπροσδοκήτε τε καὶ μεγάλης γενομένης, μικρῷ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρισεν αὐτὸν ἰώσηπος. ὁδὶ αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. ὁ μὲν γὰρ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ παρὼν γενόμενος ἧττον τῶ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν πρέμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς ἦ προλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ προσγενόμενον μὲν τῶν γένους τὸ ἰακωβον. ὁ ἦ τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατρεπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελῶσι τοῦτον ὑπερέχειν διάγειν. ὁ ἦ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσαπέχειν, τοῦτε μὴ διαζευγμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ὑπιμελεῖσθαι τῶ πατρὸς προνοούμενοι, τοῦτε τοῖς αἰγυπτίοις ἦ) προσφιλεῖς, μηδὲν προσφέροντας τῶν αὐτῶν ἐκείνοις. αἰγυπτίοις γὰρ ἀπρεπῆ ἦν τοῖς νομοὺς ἀναιρεῖσθαι. ἦ ἦ ἰακώβου προσγενομένου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζομένου τε, καὶ κατὰ χόμενον τοῖ τὸν βασιλείας αὐτῷ, ὁ φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τὸν δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τεσσαράκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τὸ μήκους τῆς ζωῆς τὸν ἰάκωβον εἰ πόν.

εἰπόντος δ' ὡς ἥδιον ἂν τὸν πρεσβύτερον ἐπὶ βέβαιον ἔτι, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν ἡλιουπόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν δασπρόσιτον ἔτι μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπαρδόντος, ἐ γὰρ ἀνέβαινε, μήτε ὑόντος τοῦ θεοῦ. προσιόντα τε μηδεμίαν ἑαυτῷ ὑπ' ἀγνοίας πεποιημένων, τοῦ Ἰωσήπου τὸν σῖτον ἐπὶ χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἀπέλειπε, τὴν βοσκημάτων ἐωνοῦντο τὸ σῖτον καὶ τὴν ἀνδραπόδων, οἷς ἦν γῆ τις ἰδία, μοίρα ταύτην παρεχόμενοι ὑπὲρ τιμῆ τροφῆς. ἔτους τε τοῦ βασιλέως πάσης αὐτῷ ἡ οὐσία κυρία γεγενημένη μεθιστάσαν ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίαν ἔχωσι τὴν βασιλεῖ ἡ χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῆς ἱερέων. τούτοις γὰρ ἔμεινεν ἡ χώρα αὐτῆς. ἐδούλωτο δ' αὐτῷ ἐ τὰ σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀρχόμενα τῆς τροφῆς δύσοιαν αὐτοῖς κατανάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπιβαίνοντος, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ Ἰωσήπος εἰς ἑκάστην ἐπαγόμενος πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτῇς τὸ πλῆθος, τὴν τε γῆν αὐτοῖς ἣν ἐκείνων ἐπαχωρούντων βασιλεῖ ἔχειν ἐδωρήσατο, καὶ καρπεῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο, καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τὴν πέμπτην τῆς καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας ἧς ἐδίδοσαν αὐτοῖς ἔσαν αὐτῶν. τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίους τῆς γῆς καθισαμένους χαρά τε ἐλάμβανε, καὶ ὑρίσατο τὰ πράγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ ἐπὶ τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ Ἰωσήπος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω τὴν εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ ἐπὶ αὐτῷ. ὅτε τὸ τελεῖν τὴν πέμπτην τῆς καρπῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῆς ὕστερον βασιλέων. ἰάκωβος δὲ, ἐπεὶ καὶ δέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν, ἐπευξάμενος, τοῖς μὲ κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ θεῖπὼν αὐτοῖς κατὰ προφητείαν ὅσα μέλλει τῇ ὑπ' ἀμφιάς αὐτῷ ἕκαστος καθικνεῖν τὴν χαναναίαν. τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. Ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον διεξελθών, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐδ' ὑπηρέτας πινὲς ἠμείψαντο, προστάξε τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα τοῦ Ἰωσήπου παῖδας Ἐφραίμιον καὶ Μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται διαρεθμοῖς μετ' αὐτῷ τὴν χαναναίαν, ἐξ ὧν ὕστερον ἐρῶ. ἤρξε δὲ τοῦ Ἰωσήπου ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲ τῶν προγόνων ἀποληφθεὶς ἐπ' ἀσεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀγαθὸν γεγονότα. Ἰώσηπος δὲ συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τοὺς πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὅ βουλομένων αὐτῷ συνεπισπέφθαι, δέος γὰρ αὐτοῖς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο τὰ εἰς αὐτὸν ἀδικήματα, ἐκ ἐπόνος ὧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτὸν μεριότητα, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει, μὴ ἔχειν αὐτὸν δι' ὑποψίας. ἀγαγὼν δὲ μετ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πάσῃ τῇ αὐτοῦ οἰκουδῇ χρώμενος ἐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ ὃν ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος,

cúmque ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægyptò, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgò improuisum, qui nihil parati habebat, neque Ioseph frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò non corpora solùm, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari posset. postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem rediit, Ioseph regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorum, quos regi cesserant, vsum fructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Ioseph autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit; & ius quintæ partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

VIII. *Genes. 48. 49. 50.*

Iacobus autem cùm decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquanto pòst tempore. præterea collaudato Iosepho, quòd oblitus iniuriam plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Iosephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent diuisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremò rogauit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cùm vixisset annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Ioseph verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam spectarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene vsus: quibus artibus factum est vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eucheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in AEgypto per annos CCCC.

IX. *Exod.* 1.

AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas ducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

κὴ λογισμῷ πάντα διοικῶν, κὴ τὴν ἰδιοσίαν ταμιεύόμενος. ὃ δὴ κὴ τ Θεομοῦτις δυσαρμονίας ἄρτιον αὐτῷ ὠδᾶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι Θ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μαθ' ἧς προειρήκαμεν ὑπῆρχεν. τελευτῶσι ὃ αὐτῷ κὴ οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες δυσαρμόνως δὴ τ αἰγύπτιε. Θ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μὴ χρόνον αὐτῶν οἱ ἔκγονοι κὴ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν χέβρωνι. τὰ ὃ ἰωσήπε ὁσα ὕστερον ὅτε μετανέστησαν ἐκ τ αἰγύπτε οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. ἔτος γὰρ αὐτοὺς ὁ ἰωσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔχε, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τ χαναναίας, σημανῶ προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλειπον.

Κεφάλαιον ε.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις ζυφεροῖς κὴ ῥαθύμοις ὄσι περὶς πόνες, Θ τῆ τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ κὴ τ κτ φιλοκέρδειαν, συνέβη δυσκόλως περὶς τοὺς ἑβραίους διατεθῆναι κτ φθόνον τ δυσαρμονίας. ὁρῶντες γὰρ τ ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, Θ δι' ἀρετὴν κὴ περὶς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρεῖς, καθ' αὑτῶν εὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. ὧν τ ἦσαν δι' ὑπὸ ἰωσήπε τετυχηκότες, δίκᾳ χρόνε μῆκος λήθην λαβόντες, κὴ τ βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελθούσης, δυσκόλως ἐνέβλεπον τοῖς ἰσραηλίταις, Θ βαλαπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς περιστέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομήσαι τὰς πόλεσι, Θ χώματα, ὅπως αἱ εἴργοι τ ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέβυσσον ἡμῖν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, κὴ τοῖς πόνοις γυμνάζεσθαι συνήθεις. Θ τεσσαράκοντα μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπ' αὐτοῖς διέμενον τὰς ταλαιπωρίας αὐτερφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὴ αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῆ ὑπ- ταγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς περιγμασιν, ἀρτίᾳ μᾶλλον ἀπεδάσαι περὶ τ ἀφανισμὸν τὸ γένους ἡμῖν τοὺς αἰγυπτίους περιγένετο τοιαῦτα. τῆ ἱερογραμματέων τις, κὴ γὰρ ἦσαν οἱ περὶ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῆ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσῃ μὲν τ αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσῃ δ' τοὺς ἰσραηλίτας, ζαφεὶς. ἀρετῆ τε πάντας ὑπερβαλεῖ κὴ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δ' ὁ βασιλεὺς, κὴ γνώμῃ τὴν ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γιγνηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τ ἰσραηλιτῶν εἰς τ ποταμὸν ῥιπτουῦντας διαφθείρειν. ὡς δὲ φυλάσσῃ τε τὰς ὀδύνας τ ἑβραίων γυναικῶν, κὴ τοὺς ἔκγονους αὐτῶν παραπηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας. ὑπὸ δὲ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεύσῃ, αἱ δὲ συνήθειαν ἐμελλον μὴ παραβήσε σθαι τ τ βασιλέως βέλησιν. τοὺς μὲν τοι καταφερνήσαντας τ περὶς ἄλματος, κὴ σώζειν λάθρα τολμήσαντας τὸ τέχθεν, τούτους ἀναρεῖσθαι σὺν τῆ γυναικὶ προσέταξε. δίκην δὲ τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, ὃ καθὸ παίδων ἀπεσερῶντο, κὴ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τ ἀπώλειαν ὑπέρχειν τῆ γυναικῶν. ἀλλὰ κὴ ἡ ὀπίνοια τ τ ἡβης αὐτῶν ὀπλείψεως, φθειρομένων μὲ τῆ πικτομένων, αὐτῶν δ' ἀλα-

λυ-

λυθησομένων, χαλεπὸν αὐτοῖς καὶ δυσωδιαμύθητον A
ἐποίει τὸ συμφορᾶν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ.
κατανοήσας δ' αὖ ὁ θεὸς τὸ τοῦ θεῶ γνώμης ἀδὲ μυείας
τέχνας ὅπῃ τύτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὃν προ-
εῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, ζήσεται λαθὼν τὸ τοῦ βασιλέως
φυλακὰς, καὶ ἀληθὴς ὅπῃ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγονόσιν
ὁ προφήτων δύρεθη. ἀμαραφμὶς, τῶν δὲ γεγονό-
των ἀπὸ τοῖς ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους
μὴ σβεσθῇ τὸ ὀλιγοφησομένης νεότητος ὀλιγλείπῃ, καὶ B
χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, σκύθρωπὸν γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν
ἀμηχανίαις ἦν. καὶ πρὸς ἱκετείαν τὸ θεοῦ ζέπεται, ἀπα-
κλαύσας οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν
τοῦ εἰς αὐτὸν θρησκείας ἀπαλειφθησομένων. δοῦναί τε ἀ-
παλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου σπανοπάθοιεν τὸν
καιρὸν, καὶ τοῦ ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ γένους αὐτοῦ ἐλπίδος. ὁ δὲ
θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετείαν ὀπλισθεὶς,
ἐφίσταται κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ καὶ μήτε ὑπομνώσκειν
αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρακάλει. τὴν τε δύσ- C
βειαν αὐτῶν ἔλεγε δι' μνήμην ἔχειν. καὶ τὴν ὑπὲρ
τούτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἥδη καὶ τοῖς προγό-
νοις αὐτῶν δωρησάμενος τὸ γενέσθαι τοσοῦτον πλῆθος
αὐτοῖς ἐξ ὀλίγων. καὶ ἀβραμον μὲν μόνον ἐκ τοῦ μεσοπο-
ταμίας εἰς τὴν χαναναίαν ἀπαγαγόμενον δι' ἀμοιβῆ-
σαι, τάτε ἄλλα καὶ τοῦ γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν
ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα καὶ τὴν αὐτοῦ
βέλησιν ἀγαθῆς πρὸς τὸ θεὸν γενομένης τεκνῶσαι παῖ- D
δας. καὶ καταλιπεῖν μὲν, ἰσμαήλῳ δὲ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν
ἀφ' ὧν χώραν, τοῖς δ' ἐκ χατούρας τῶν ζωγλοδύ-
των, ἰσάκῳ δὲ τῶν χαναναίαν. ὅσατε πολέμων καὶ
τῶν ἐμῶν φησιν συμμαχίαν ἰσδραγάθησε, κἂν ἀσε-
βεῖς εἶναι δόξητε δι' μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δὲ, καὶ
τοῖς ἐχόμοφύλοις γνώσιμον εἶναι συμβέβηκεν, ὅτι τε
μεγέθει τοῦ δυσμενίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ πᾶσι τοῖς
αὐτοῦ κατέλειπεν. ἓξ μὲν ἑβδομήκοντα τῶν πάντων εἰς E
αἴγυπτον ἀφικομένων, ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤ-
δη γεγόνασιν. νῦν δέ με τὸ κοινῇ συμφέροντος ὑμῶν
ἵσε προνοούμενον, καὶ τοῦ σῆς δυκλείας. ὁ παῖς γὰρ οὗτος,
ὃ τῶν ἡμῖν αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκειναν ὑπολύ-
ναν τὰς ἐξ ἰσραηλιτῶν πικτόμενα, σὺς ἕξαι. καὶ λήσεται
μὲν τοὺς ἐπ' ὀλέθρῳ παρφυλάσσοντας. τραφεὶς δὲ
παρὰ δόξως, τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις
ἀνάγκης ὑπολύσει. μνήμης δὲ ἐφ' ὅσον μέλλει χρόνον τὰ
σύμπαντα τεύξεται παρὰ ἀνθρώποις, οὐχ ἑβραίοις μό- F
νον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζο-
μένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γενησομένοις. ἔσαι δὲ αὐτῷ
καὶ ὁ ἀδελφὸς ἴσετος, ὡς τε τῶν ἐμῶν ἕξειν ἱερω-
σύνην, αὐτόν τε καὶ τοὺς παρόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς
τοῦ χρόνου. ταῦτα δ' ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, διεγερ-
θεὶς ὁ ἀμαραφμὶς, ἐδήλωσε τῇ ἰωαχεβέλῃ. γυνὴ δ'
ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ θεῖος ἔτι μεῖζον δέχεται τῶν τοῦ ὀνείρου
προῤῥήσεων αὐτοῖς σωίσατο. ἐγένετο γὰρ ὡς παιδὸς μόνον G
ὑλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὅπῃ μεγέθει τοσαύτης δυ-
σμενίας ἐσομένης. τοῖς μέν τοι προκατηγγελμένοις
ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πίστιν ὁ ὄνειρος παρεῖχε λαθήσεσθαι τὰς φυλα-
κὰς δι' τὴν ὠδίνων ὀλιγίαν, καὶ τὸ μὴ διαίας αὐτῇ
προσπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ ζῆς μὲν μιᾶς παρ'
αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντες. ἔπειτα δείσας ἀμαραφμὶς μὴ καταφθορὰς γένηται καὶ πρόσων ὅπῃ τοῦ
τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ὀλεῖται μετὰ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν:

& ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regijs obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur, hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriámque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuósque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtrisque solicitudinem auxit, iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentiens eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere, ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hîc verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatorib. iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos, quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahamì erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἐγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ ποιησαμένη τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ τροφὴν. τῷ τε λύσεσθαι πεπιστευκὼς, τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύειν, ἐ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως ζημιοῦσθαι, ἀλλὰ & αὐτῇ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκποιήσειν ἀσφάλειαν ἵνα τοῦ μηδὲν ψεύδος γένηται τῶν εἰρημένων. ταῦτα λογιζόμενοι, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ καταστάσει κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐλακας εἰς τὸ μὴτ' ὀρύσσειν ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἐπεὶ δὲ χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τοῦ μὲν ὕδατος τὴν ὀξὺ τῆς πλέγματος ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἀσφαλὲς πέφυκεν, ἐντιθέασι τὸ παιδίον. καὶ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅπῃ τοῦ θεοῦ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲ ὁ ποταμὸς ὡδηλαβὼν ἔφερε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ἵστω τῆς μητρὸς, αὐτὴ παρεξίει, ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀμόμνυτο τὸ πλέγμα. ἔνθα & διέδεξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲ τὴν ἀνθρωπίαν συνέσιν, πᾶν δ' ὅτι & βεληθεὶν ποιεῖσθαι αὐτοῖς ἀγαθὸν τυγχάνον. καὶ ὀλιγωρήσαντας μὲ τοὺς ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κήδεσθαι νόντας ὄλεθρον & πολλῇ δὲ τότε χρησαμένους ἀνοδῇ. σωζομένους δ' ἐκ ὡδαδόξε καὶ ἀδὸν ἐκ μέσου τοῦ κακῶν διεισπομένους τὴν διαφθορὰν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι καὶ περὶ τὸν παῖδα τοῦτον γενόμενον ἐμφανίζει τὸν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς γὰρ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, & φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τοῦ κοιτίδα περὶς αὐτὴν ἐκκομίσαι. ὡδηγουμένων δ' τοῦ ὅπῃ τοῦτο ἐπαίροντων μὴ τοῦ κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ἐφρηνάπησε, μεγέθος τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτην γὰρ ὁ θεὸς περὶ μωυσῆν ἐχρήσατο ἀνοδῇ, ὡς ὑπὸ πάντων τοῦ καταφρονισμένων δίκα τὴν αὐτοῦ γένεσιν μὴ τοῦ ἄλλων ἐκ τοῦ ἑβραίων γένους ἀπώλεσαν ποιῆσαι ζοφῆς & ὀπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ μὴ προσεσμένῳ δὲ αὐτοῦ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, μὴ τοῦτ' ὅπῃ πολλῶν ποιησάντος, ἡ μιριάμη παρεξυγχάνουσα τοῖς γινομένοις, ἐχ ὡς τε ἐκ ὡδασκόνης δοκεῖν, ἀλλὰ μὴ θεωρίαν, εἶπε μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὅπῃ τροφῆ τὸ παιδὸς μεταπαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγένες ἔχουσιν. εἰ μὴν τί σοι παρὰ ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσεις ἕξα ἂν προσοῖτο θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασαν δὲ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτὴν ἐκποιῆσαι, καὶ τὴν μαλιχουσῶν τινὰ μεταλθεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρὼν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένην. μὴ τὸ παιδίον ἀσμένισαν πῶς προσφύεται τῇ θηλῇ. μὴ ἐνθεῖσης τε τῆς βασιλίδος, πιέζεται τὴν τροφὴν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ παῦ. καὶ αὐτοῦ τὴν ὀπίκλησιν ταύτην μὴ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ μὲν ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δὲ, τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τοῦ προσηγορίαν αὐτοῦ ταύτην τίθενται. καὶ ἐν ὁμολογουμένως μὴ τὴν τοῦ θεοῦ προῤῥησιν φησὶν ἑβραίων ἄνεισος. ἄβραμος μὲν αὐτοῦ πατὴρ ἑβδομος. ἀμαραμὴ μὲ δὲ αὐτὸς ἐν παῖς. κάθη δὲ ὁ πατὴρ. ὁ δὲ λεύι. & λεύι τοῦ ἰακώβου, ὃς ἐν ἰσάκῳ γενόμενος. ἀβραμὴ δὲ ἦν. σώσεις δὲ μὴ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτοῦ, τοῦ δὲ ταύτης μητρὸς πολὺ κρείττω καὶ προσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν φύσιαν ἐν ταῖς παιδιαῖς.

καὶ

καὶ μειζόνων τῆς ὑπ' αὐδενὸς ἠξιωσομένων ἐπαγγελίαν
εἶχε τὰ τότε θεατόμενα. καὶ ζηλωτὴν μὲν αὐτὸν ἐκεκτήμην, θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸν ἡλικίας ἐξῆρε ἀπάσης. θεὸς ἦ κάλλος ὑβρὶς ἀφιλοτίμητος ἰῷ ἔτως, ὡς μισοῦσιν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τὸ εὐμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσιν, ὅπισθεν ἐπιστρέφεσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ ὄψεως τὸ παιδός. ἀφιέναι ἦ τὰ ἀναγκαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ προσαχολεῖν αὐτούς. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκρατος περὶ αὐτὸν ἦσα, κατεῖχετο τοὺς ὁρῶντας. ὅτια δ' αὐτὸν ζῆτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἀ μεμοιραμένην. καὶ ποτε νομίσασα τὸν μωϋσῆν θεὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυέ τε τοῦτον, καὶ ὡς φέροι πόσῳ διδαχῆς εἰ καὶ βελήσει θεῦ μὴ τύχοι παῖδος γνησίου. θεὸς αὐτὸν τε ἔλεγεν. ἀναθρεψαμένη παῖδα μορφῇ τε θεῖον καὶ φρονήματι γενναῖον, θαυμασίως ἦ αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος, ἐμαυτῆς μὲν ἠγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τοῦ ἦ σῆς βασιλείας διάδοχον. ταῦτα λέγουσα ταῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐτίθει τὸ βρέφος. ὁ ἦ λαβὼν καὶ θεοσεμνισάμενος, κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τοῦ θυγατρὸς ἐπίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα. καταφέρει δ' ὁ μωυσῆς εἰς τιὼ γῆν, θεοειλόμενος αὐτὸ καὶ νηπιότητα διῆθεν, ἐπέβαινέ τε αὐτοῦ τοῖς ποσί. καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τιὼ γλῶσσαν αὐτοῦ θεοειπὼν ὅτι ταπεινώσει τὸ αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δεινὸν ἀνεκραγὼς εἶπε, βασιλοῦ, πᾶς ἐκεῖνος ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶ) μὴ τυραννεῖ τῇ θεραπαινίδι τοῦ γεγενότος, ὅτι βεβαίως ἡγεμονίαν τῇ σῇ καὶ παιδὶ τὸ διάδημα. τοῦτον ἀνελὼν, αἰγυπτίοις μὲν τὸ αὐτὸ αὐτοῦ δέος ἄνες. ἑβραίοις ἦ, τιὼ ἐλπίδα τοῦ δι' αὐτοῦ θάρσους ἀφελοῦ. φθαεὶς δ' αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἁρπάσασα, καὶ θεὸς τὸν φόνον οἰκνοῦς ἰῷ ὁ βασιλοὺς, ζῆτον αὐτὸν τοῦ θεοῦ καθαγιάσαντος, ὧ θεόνοια τοῦ μωυσέως τοῦ σωτηρίας ἰῷ. ἐξέφετο οὖν, πολλῆς ὅπιμελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρῆν δι' ἐλπίσιν εἶ) θεὶ τῆς ὅλων. δι' ὑποψίας δ' εἶχον αἰγύπτιοι τιὼ εὐατεροφιὼ αὐτοῦ. μηδ' ἑνὸς ἦ ὄντος φανεροῦ, κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλοὺς, ἡ συγχύσεως διὰ τοῦ εἰκοσιόσεως, ἢ τῆς ἄλλων τινὸς, ὧ πλέον ὑπὲρ ὠφελείας τῆς αἰγυπτίων ἐκ τοῦ θεοειδέναι θαρρεῖν παρῆν, ἀπεῖχον τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ. μωϋσῆς μὲν οὖν τοῦ θεοφρυμένου τρόπου γενηθεὶς καὶ τραφεὶς, ἐκ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανεραν τοῖς αἰγυπτίοις τιὼ ἀρετιὼ ἐποίησε, κἦ τὸ ὅπι ταπεινώσει μὲν τὴν ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει ἦ τῆς ἑβραίων γενομένης, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. αἰθίοπες, θεοτικοι δ' εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τιὼ χώραν αὐτῆς, ἔφερον κἦ ἦγον τὰ τῆς αἰγυπτίων. οἱ δ' ὀργῇ τραπόμενοι ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τὸ καταφερνήσεως. ἐκ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῆς ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τιὼ οἰκείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπικολεσθησαν ἦ διώκοντες αἰθίοπες, ἐκ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν ἁπάσης τὸ αἰγύπτε, τὸ χώρας ὅπλειον ἡπτονθε, κἦ γευσάμενοι τῶν ἀγαθῶν, ἐκέτι αὐτῆς ἀπείχοντο. ὡς ἦ τὰ γειτνιῶντα μέρη φρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων ἐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύειν, θεοῦβησαν ἄχει μέμφεως, καὶ τὸ θαλάσσης, ἐδὲ μιᾶς τῆς πόλεων αὐτοχεῖν δυνηθείσης. τοῦ ἦ κακῷ πιεζόμενοι, θεὸς χρη-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cóuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius formæ oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt
B Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac
C imperio successorem, & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comitet diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum
D volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adimet. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc educatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis
E regiisvel ex aliis optimatibus, qui etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adoleuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & X.
quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes
F qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ
G Ægypti, latè eam populabantur: degustatáque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant: A cumque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed priùs rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. quod factum B gentis vtriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem eundendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis tipam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re C satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cõmentus est ad secutum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca ἐ papyro in arcæ formam fieri cu- D rauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum infectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere im- E punè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. F ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido inclusa, non fluminibus G tantùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

σμοὺς ἀγύπτιοι καὶ μαντείας ξέπονται. συμβαλόντας δ' αὐτοῖς τὸ θεῖ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἐβραίῳ, κωλύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ὠδ' ἄρχειν τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ χρησόμενον. ἡ δ' ὅρκους ποιησαμένῳ ὡς τε μηδὲν ἄθεσίαν κακὸν, ὠδ' ἀδίδωσιν. αὐτὴ μεγάλης μὲν δυσεργασίας κρίνουσα τὴν συμμαχίαν. κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας κτεῖναι προσορθρίσαντας αὐτὸν ὡς πολέμιον, ὑφ' ἡδομῶν νεῦ χρήζοντες αὐτῷ τ' ὄπτικοείας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμούθιδος ὠδ' ἀκληθεὶς, καὶ ὑπὸ τῦ βασιλέως, ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. ἀγυπτίων μὲν, ὡς τοὺς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασάμενοι. οἱ δὲ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένους τοὺς ἀγυπτίους διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πρὶν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτῦ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθε, διὰ τῦ πολέμου ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἐνθα τῆς αὐτῦ συνέσεως θαυμαστὸν ἀπέδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς ἔσης ὀδευθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων ἐκ ὄντα μόνη φέρειν, δυναμένη τε καὶ κακίᾳ τῦ ὄψεως ἀσυνήθει διαφέροντα, τινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, & μὴ προσδοκωμένοις ἀδικεῖν ἐφετὴ γινόμενα) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τῷ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, & πληρώσας ἰβέων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστιν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρωθεῖσι δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ πρὶ μὲν τούτων, παρέπεμψε νεῦ γράφειν, ἐκ ἀγνοουμένων τῶν ἑλλήνων τ' ἴβιδος τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηεστρόφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρωμένους. τοῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, εὐθὺ προσμαθὼν παρὰ τοῖς ἀβίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὑπὲρ τοὺς ἀγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάχιστα πόλεις αὐτῶν ὑπὸ ἐλεῖν καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν ἀβιόπων ἐπεφέρετο. καὶ τ' ἀπὸ μωϋσῆν δύσκολίας γενομένου τὸ τῶν ἀγυπτίων στράτευμα ποιεῖν ἐκ ἐκαμνεν, ὡς πρὶ αὐτὸ ἐπιθησομοῦ καὶ παντελοῦς ἀπαλλάσσεως τ' κίνδυνον εἶ) τοῖς ἀβίοψι. καὶ τέλος, συνελαθέντας εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τ' αἰθιοπίας, ὑπ' ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δ' δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦτο νείλῳ περιέχοντος αὐτὴν & κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων ἀξιόπιστα & ἀσταβόρρα δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτὴν κατέρεῦ περιεγμένου, καὶ πρὸς μὲ τοῖς πολεμίοις προβλημα τοῖς ποταμοῖς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τ' τείχους, ὡς τε ἀνεπίκλυσος εἶ) διαμένειν ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τ' πόλεως τ' ἅλωσιν

φέρειν

φέρεται τοίνυν ἀνδρὸς τῷ μωϋσῇ τελευτῶντος ἀρχήν, εἰς χεῖρας γὰρ ἐλθόντων ἀπάντων οἱ πολέμοι, συνέτυχέν τι τοιοῦτον. θαρβὶς θυγάτηρ λιβύης τοῦ αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι παρατάσσοντα τελευταίαν καὶ μαχόμενον γενναίως ἀποσκοποῦσα, καὶ τὴν διανοίας τοῦ ἐγχειρήσεων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε ἀγυπτίοις ἄρτιον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς δ' αἰθιοπας ἀναλαμβάνουσα, καὶ τοῖς αἰθίοψιν αὐχοῦσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῆς κατορθωμένοις τὸν περὶ τοῦ ὅλου κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῇ. καὶ αὔξοντος τοῦ πάθους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τῆς εἰπεῖν τοῖς πιστοτάτοις ἀγαλλομένῃ περὶ γάμου. προσδεξαμένου δ' τὸν λόγον ὅτι πρὸ τῆς δουῆναι τὴν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστεις ἀφράστους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ καθήσεσθαι τὰς στρατιάς, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ καὶ τὴν αἵρεσιν τῆς αἰθιόπων δυσαρεστήσασα τοῦ θεοῦ, συντέλει τὸν γάμον μωϋσῆς, καὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῆς. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ μωϋσέως, μίσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀπελάμβανον, καὶ θερμότερον ἀπέχεσθαι τῆς κατ' αὐτὸ βελτιόνων ἤξιουν. ὑποτοπούντες μὴ δι' τὴν δυσαρέστησιν νεωτερίσειεν καὶ τὴν ἀγυπτον, διδάσκοντες ἢ τὸν βασιλέα πρὸς τῆς σφαγῆς. ὁ δὲ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν τοῦ πράγματος διάνοιαν, ὑπὸ τὰ φθόνου τῆς μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως, ἐπεχθεὶς ὑπὸ τῆς ἱερογραμματέων, οἷος τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ μωϋσέως ἀναιρέσει. φθάσας δὲ τὴν ὅπου βουλὴν λαθὼν ὑπεξῆσαν. καὶ τῆς ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται δι' τῆς ἐρήμου τὸν δρασμόν, καὶ ὅθεν ἦν ὑπόνοια μὴ λαβεῖν τοὺς ἐκδιώκοντας ἀπορεῖν τε ὧν ξοφῆς, ἀπηλλάττετο τὴν παρειᾶ καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν μαδιάμων ἀφικόμενος πρὸς τῇ μὲν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένῃ, ἐπώνυμον δὲ ἑνὸς τῆς ἀβραάμου γενομένου ἐκ χαττούρας ἰῶν καθεσθεὶς ὅπι πηγῆς φρέατος, ἐκ τε κόπου καὶ τῆς ταλαιπωρείας ἠρέμει μεσημβρίας ὥσης ἐν πόρρω τῆς πόλεως. ἐν ταύτῃ αὐτῷ συμπίπτει καὶ θεοῦ ἐκ διαπρεπῆς τῆς αὐτόθι συσήσασα τελευτὴν αὐτῇ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παραφοῦσα. τῆς γὰρ χωρίων δυσυδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένης τοῦ ὕδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀπαντίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. παραγίνονται οὖν ὅπι τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαί, ῥαγουήλου θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένης τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τῆς τῶν ποιμνίων ἐπιμελούμεναι διὰ τὸ ταύτην ὑπουργίαν εἶναι καὶ γυναιξὶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς ξωγλοδύταις, φθασάσαι τὰ ἀντάρκης ἐκ τοῦ φρέατος ἀντλήσασαι ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις τοὺς δεξαμένας, αἱ πρὸς ἐπιθυμίαν τοῦ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. ἔπεισι αὖτον ἢ ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατεῖν, μωϋσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι ἀδικεῖσθαι ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τῶν τῆς ἀνδρῶν ἐάσας κρείττονα γενέσθαι τοῦ παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν ἔρξειν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, τοῖς δὲ παρέχειν τὴν δέουσαν βοήθειαν. αἱ δὲ μετρησθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῆς ποιμένων αὐτοῖς διηγούμεναι, καὶ τὴν ὑπουργίαν τοῦ ξένου. παρεκάλουν τε μὴ μακρὰν αὐτὰς γενέσθαι τὴν ὑποπίαν μὴ δι' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαν· ὁ δὲ, τοὺς τε παῖδας ἀπε-

Hîc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutémque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatíque ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cùm vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris litore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ, & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebantur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potendam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cúmque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogábantque ne illi hoc

XI.

beneficium peteret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem, deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum

XII. *Exod. 3.* constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum abundabat enim herba, eo quòd valgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat, prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus iussit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitant me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat quorum opera & labore constat Aegyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum secum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

A δέξατο τ' παρὰ τὸν εὐεργετικὸν ἀνδρῶν, καὶ τ' μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκάλεσεν ἀγαγεῖν αὐτῷ τὸν ξόμβριον χάειτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν παρὰ τὸν γαμβρὸν τὴν θυγατέρων ἀπεσήμαινεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὅτι τῇ εὐσεβείᾳ, & τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὡς εἰς ἀναθήσεις εὐεργεσιῶν καταθέως τὸν ὁπικουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάειν, καὶ τῷ μεγάθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτεργον τῆς ὑποίας. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ
B μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν. τ' τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ὑποδέκτην ὑπεμελητὴν καὶ διαπότην. καὶ μωυσῆς μὲν τοίνυν τυχὼν τοιᾶδε τῆς ἐπιγαμίας, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ῥαγουήλῳ, διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ κοσκήματα. κερόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὅπερ τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ πόιμνια· τοῦτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄρειον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ δῆλα τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν θεὸν ὑ καταπεμπθείσης πρότερον, ὑ βουλόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνῳ βάτου νεμόμενον, τοῦ πρὸς αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος αὐτῆς παρῆλθεν ἀβλαβὲς, & τὴν ἐγκάρπων κλάδων ὑδὲν ἠφάνισεν, & ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δ' καὶ
D αὐτῷ μᾶλλον ἔδεισε τοῦ ὄψιν παράδοξον γινομένην. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς τοῦ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόμασι καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ βουλήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δι' τὸ τὸ θεῖον, ἐσήμανεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. & ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δ' μηδὲν τούτοις περιεργότερον. προτρέπεται δ' τὴν ἐσομένην αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ὑπὸ ἀνθρώπων τὴν θεῷ συμπαρέντο. καὶ θαῤῥοῦντα ἐκέλευεν εἰς τὴν ἄιγυπτον ἀπέναι, σεσωσμένον καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, & τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγχρωμένους ἀπαλλάξοντα. καὶ δὴ γὰρ οἰκήσουσι φησὶ ταύτην εὐδαίμονα, ἣν ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῆς πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τ σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μὲν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τ γῆς αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευεν εὐχαριστηρίους ἀφικομένων εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μ' ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται. μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, ἐὰν αὐτός τε θρησεύω καὶ προγόνους οἶδα φανερὰν γινομένην, μανιοδέστερον δ' κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ἄπορος, δ' πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἐμὲ ἄρτι κατοικοῦσι γῆν ἑπεσθαί μοι, πρὸς ἐμὲ αὐτοὺς ἡγοῦμαι. καὶ ἐκεῖνοι πειθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμην φαρμάθην ὑπερέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ
ὁ θεὸς αὐτῷ πρὸς πάντων συνεβούλευε θαῤῥεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ ἐὰν δεῖ μὲν λόγων πειθῶ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευεν δ' τὴν βακτηρίαν ὑπὸ τὴν

γῆν

γλῶ ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπεχεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιή- A
σαντος, δράκων εἵρπεν, ⁊ σωτειλούμενος ἀπειλεῖτο,
ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμυνῇ τῷ κεφαλῷ ἐπανέτεινεν. εἶ-
τα πάλιν βάκτρον ἦν. μετέπιπτε δ' καθεῖναι τῷ δεξιὰν
εἰς τὸν κόλπον ἀφεστάξεν. ὑπακούσας δ' λαβὼν καὶ
πτύσας τῷ χεῖρα ὁμοίαν ἀφεκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σύν-
νθες κατέσπ. κελεύσθεις δ' κ' ἐκ πλησίον ὕδατος λαβὼν
ἔχει τῷ γῆν ἀκχέαι, ὁρᾷ τῷ χεῖρα αἱματώδη γιγο-
μένῳ. θαυμάζοντα δ' ὅτι τούτοις, θαῤῥεῖν παρεκ- B
λέετο, ⁊ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ σωτεσόμενον,
καὶ σημείοις ἀφὸς τὸ πιστεύεσθαι ἀφ' ἁπάσι χρῆσθαι,
ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κ' τὰς ἐμὰς ἐντολὰς
ποιεῖς. κελεύω δ' μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀποδύεσθαι εἰς
τῷ αἴγυπτον, κ' νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, ⁊
μὴ τείβοντα τ' χρόνον, πλείω ποιεῖν τῦτον ἑβραίους
ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦντας. μωϋσῆς δ' ἐκ ἔχων ἀπι-
στεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τ' τούτων βε- C
βαιωμάτων καὶ ἀκεραίας γιγόμενος, δεξάμενος αὐτῷ,
καὶ πειραθεῖναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν αἰγύπτῳ
δεηθεὶς, λιτοβόλει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τῦ
ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μετεχηκότι κ' ὄψεως
ἔτι, καὶ τῷ προσηγορίαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόμα-
τος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱερεῦσι προκαλῇ. καὶ ὁ θεὸς
αὐτῷ σημαίνει τῷ ἑαυτῦ προσηγορίαν, ⁊ πρό-
τερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, ὡδὶ ἧς ἔ μοι θέ-
μις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, ⁊ τότε D
μόνον ἁψάμενος δ' ὁπότε δεηθεὶη συνετύγχανεν. ἐξ
ὧν ἁπάντων πλέον ὡδὶ τῆς ἀληθείας τῷ πυδὶ νέμων,
καὶ τὸν θεὸν δίμφᾳ προθυμότερον ἕξειν πίστιν,
ὅτί τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ ὅτι αἰγυπτίους
κακοῖς ὡδιβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῷ αἰγυπτίων
τεθνάναι βασιλέα φαεμώθη, ἐφ' ᾧπερ αὐτὸς
ἔφυγε, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέ-
λειαν αὐτῷ τῷ συγγενῶν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ
προσαλαβὼν τὸν σεπφώραν, ὃν γαμαμήκει τῷ ῥα- E
γουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρ-
σον καὶ ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὸν αἴγυπτον. τῷ
δ' ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κ' ἑβραίων
δι' ἀλλότριον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος δ', συμμά-
χω τῷ παρόντι θεῷ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους δι' α-
φυγεῖν. γιγομένων δ' αὐτῷ πλησίον τῷ ὀρῶν ὁ ἀ-
δελφὸς ἀαρὼν ὑπεμύησεν τῷ θεῷ κελεύσαντος, ὃς
ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τῷ F
θεῷ τὰς ἐντολάς. προσῆσι δ' αὐτοῖς ὑπεμιτάζον
ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τῷ παρουσίαν αὐτῷ με-
μαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῷ σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς
ἐκ ἦν, παρέσχεν τῷ ὄψιν. οἱ δ' ἐπ' ἐκπλήξεως
τῷ ὡδὰ δόξαν αὐτοῖς γιγομένων ἀνεθάρσουν, καὶ
ὡδὶ τῷ ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεῷ προνομένου
τῆς ἀσφαλείας αὐτῷ. ἐπεὶ δ' καταπειθεὶς εἶχεν
ἤδη τοὺς ἑβραίους ὁ μωϋσῆς, κ' οἷς ἀν κελεύσῃ τού-
τοις ἀκολουθήσειν ὁμολογουμένους, καὶ τῆς ἐλευθε-
είας ἐρῶντας, ὡδαγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τῷ ἡ-
γεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, κ' ὅσα τε ὠφελήσαιεν
αἰγυπτίους ὑπὸ ἀθύμων κακοφερομένους, κ' ἁρπα-
ζομένης αὐτῷ τ' χώρας ἐθνῶν, στρατιᾷ κ' πόνοις χρη-
σάμενος ὡς ὡδὶ οἰκείων. τὰς δ' κινδύνων ὅλη τούτοις ὑπ'
αὐτῷ ἀμοιβὰς ⁊ δικαίας κομιζόμενος ἀπεδίδρασκεν.

vt virga in terrã proiecta fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinũ mittere iussus cùm paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinũ colorem rediit. iussus deinde aquam è propinquo hausta humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur, cùm sciat maximum sibi adiutorẽ affore. vtque apud omnes his prodigiis vtendo fidem illis faciat à Deo se missum, eiúsque iussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, néve diu tempus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionem redderet. Moyses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cũ exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret, vt rem diuinã illi aliquando facturus nominatim eum ad sacrificium inuocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, numquã antea hominum vlli auditũ aut cognitũ, quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror. Moyẽ verò non tunc tantùm, sed quotiescunq; opus esset talium prodigiorũ facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, déque Dei adiutoris fauore, magnam spẽ concepit fore vt tãdem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur. Cúmq; cognouisset Pharaothem Ægyptiorum regẽ sub quo ipse fugerat, esse defunctũ, à Raguele commeatum rogat, vt salua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium suorum vtilitatem proficisci. quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberísque communibus, Gersõ & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum significat, posterius, Dei auxilium, quòd diuina ope insidias Ægyptiorum euasisset. cúmque iam non longè à limitibus abessent, Aaron frater venit obuiam Deo sic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quę diuinitus illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosque Hebræorum, qui aduentum eius præsensérant: & mox ne quid amplius de fide Moysis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi post- *Exod. 5. 7.*
eaquam commemorasset operam suam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, labóréque exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XIII.

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi speciem prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta repræsentare possent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm illorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. *Exod.6.* Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorum querelis vt à cœpto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà mollendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere; qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

τὰ τε κατὰ τὸ σινᾶον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φανὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδει αὐτῷ προσάξειν ὑπ' αὐτοῦ διειλεγθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο. παρεκάλει τὸ μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἴσασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δ' τοῦ βασιλέως μωϋσῆς, ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σινᾶον ὄρος γιγόμενα. ὁ δ', ἀγαναπτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νεῦ ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίας ⸂μαγείαις⸃ καταπλήξειν ὑπηκεχειρικότα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοῖς ἱερεῦσι τοὺς αὐτοὺς ὄφεις αὐτῷ ὀφθῆναι ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν περὶ τούτων ὑπεκμέλειν, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δικαιᾶται. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ φανὲν δόξαν ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. ⸂θερμούθιον⸃ δὲ ἐκπλαγέντες ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, ἀλλ' αὐτὸς μέν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τόσῳ μέν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δ', ἃ κατὰ γοητείαν καὶ πλάνην ἀλλοῖς δόξης τάμοὶ, καὶ θεοῦ πρόνοιαν καὶ δύναμιν φανόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπὶ τῆς γῆς τὴν ῥάβδον, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἤδη δ' ἐπεπόητο καὶ τῶν αἰγυπτίων ῥάβδων οἱ δεξάμενοι ἑκάστη προσιοῦσα κατήσθιεν, μέχρι πάσας ἀπώλεσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν νομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργήν τι μᾶλλον τούτῳ πραχθέντι καταπλήττεται. προσορμηθεὶς δ' ⸂μηδὲν⸃ αὐτῷ προχώρησεν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅπὶ τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄφεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δ', ἀρχὴν αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον ἐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅπὶ τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δ' συνάγειν τὸ ἄχυρον, ⸂τὸ δεινὸν διπλασίου⸃ αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γιγνομένης. ὁ δὲ οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν ῥᾳδιοπαθῆ πρὸς ἑκάτερον ὅπὶ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ προσιὼν πρὸς τὸν βασιλέα ἐπειθεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅπὶ τὸ σινᾶον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι, καὶ μηδὲν ἀπιστεῖν οἷς ἐκείνος βούλεται. τὴν δ' ὀργὴν αὐτοῦ πρὸς παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μή τι λάθῃ τούτων κωλυτὴς γιγόμενος αὐτὸν ἀπαδόσασθαι πάντων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀπιστοῦντα θεοῦ προστάγμασιν. τοῖς δὲ χαλεπῶς αὐτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὸ δεινά. ⸂ἔστι γὰρ⸃ τούτοις, ἔστε μὲν φίλοις, ἔστε γοναὶ τέκνων καὶ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πεισθῆναί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τὸ καὶ τοὺς ἑβραίων λαὸν ἐκπεπλῆσθαι ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τῷ

τῶ ϗ βασιλέως ἐπφαυλίζοντος τοῖς μωϋσέως λό- A
γοις, ☾ μηδὲ μίαν ὅλη τροφὴν ἔτι ποιουμένω, πάθη
δεινὰ τοῖς ἀγυπτίοις κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθή-
σομαι, ὁρᾷ τε τὸ μὴ φρότερον πιστὰ συμβαίνοντα τότε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ ὁρᾷ τὸ βέλεσθαι μωϋ-
σεῖ μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὑποδεῖ-
ξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθεῖσιν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δύσαρεστηθῇ τὸ
θεῖον, μήθ' εἰς ὀργὴν προεξαπένεγκαμένην τῆς ἀ- B
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ
κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων ἐκ ἔχουσιν. οὐχὶ ϗ τοῖς
χρῶσι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοῖς προσιοῦσιν
ἀλγήματα ☾ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. ὧν ϗ
τοιοῦτος μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις ϗ γλυκὺς καὶ πο-
τιμος, καὶ μηδὲν τῆ κῆ φύσιν παρηλλαγμένος.
ὑφ' οὗ τὸ προσδόξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ
δείσας πρὸς τὴν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις C
ἀπέναι. καὶ τῆ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τοῖ γνώ-
μην μετέβαλεν, ἐκ ὑπιέπων τοῖ ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ ϗ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μετὰ τοῖ ἀπαλλα-
γὴν τῆς συμφορᾶς, ἐκ ἔτι σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλ-
λως τοῖς αἰγυπτίοις ὑπιφέρει πληγήν. βατράχων
πλῆθος ἄπειρον τοῖ γῆν αὐτῆ ἐπεβόσκετο. μεσὸς
ϗ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς ὀλέμενομένους τὸ πο-
τὸν τῆ τῶν ζώων ἰχῶσι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀπο- D
θνησκόντων κ σωδιαφθειρομένων τῶ ὕδατι. ἥτε
χώρα μεστὴ κακῆς ἦν ἰλύος, ῥυομένων τε κ
ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῆ διάτας
ἠφάνιζον ἐν βορβόροις δυσιπόμενοι καὶ πόροις, ☾ τοῖς
δυναῖς αὐτῆ ὑπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἦν ☾
δυσώδης ἀποθνησκόντων τῆ βατράχων κ ἐν αὐτῆ
διεφθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῆ κακῶν ἐλαυνο-
μένων τῆ αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βα-
σιλεὺς οἰκέσθαι τοῖς ἑβραίοις λαβόντα. καὶ ὠδυχρὲ- E
μα τοῦτ' εἰπόντος ἠφάνιζο τῆ βατράχων τὸ πλῆθος,
☾ ἥτε γῆ ☾ ὁ ποταμὸς εἰς τοῖ ἰδίαν φύσιν κατέσ-
σαν. φαρὰώθης ϗ ἅμα τῶ πάθους ἀπηλλακτο ἡ γῆ,
καὶ τῆς ἁρπάς ἐπελέλησο, ☾ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις βελόμενος μα-
θεῖν ἐκ ἔτι ἐφίει τοῖς πρὸ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτῃ αὐτοῖς ὑπιέπων.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολῆ μετίει τὸ θεῖον F
αὐτῆ τοῖ ἀπάτῃ. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξώ-
θησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ἀπόλλυντο, μή τε λυρῶσι μή τε χρίσε-
σι φαρμάκων ὁραφθεῖραι τὸ ῥυὲν αὐτῆ δυναμένοι.
☾ προς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῆ αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
ραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τῶ λαῶ, ☾
τοῖ αἰχμῇ ϗ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡ-
μίσους ὑπὸ φαυλότητος ἰωαγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τοῖ ἔξοδον. κ προς
τοῦτο ☩ πάθους λωφήσαντος, τέκνα ☾ γυναῖκας ὅμηρα
τῆ ὑποστροφῆς αὐτῆ καταλιπεῖν αὐτὸς, ἠξίου προσε-
ξαιρεῖσθαι δὴ τ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτῆ τ προ-

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis *Exod.7.* fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens, quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam *Exod.8.9.* plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes, Qua noua peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tan-

ta copia, vt tota regio malo hoc replereturr: præ A quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinæ cederet, sed mulieres quidem cũ viris dimittente, pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus obregis malitiam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B exulceratis intus in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cùm ne sic quidem rex resipisceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽpore, aut in septentrionali regione, vere iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus cõtriuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt, vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantùm, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametsi non ita insaniebat vt causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica cõ- D moda sciens volénsque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse verò negante æquum postulari, alloqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque E luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu absumerẽtur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies ac totidem noctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitum permitteret, his verbis eum Moyses aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium ad- F uersus mala quibus affligimini? Rex verò iratè ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eũ capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturũ, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis vltrò Hebræos rogaturum, vt quamprimum inde proficiscantur, atque his dictis abiit. Deus autem cum decreuisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iussit Moysen edicere populo vt paratum habeant sacrificium, præ- G paratum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos ducat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat.

Exod. 10. 11. 12.

κὴ ἡ γῆ τῆς ὀπωρελείας τῆς ὅλης τῆ γεωργῶν ἀπεστέρησε. εἰ δέ τι κὴ διέφυγε τὸν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο κὴ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων ἐδαπανᾶτο. τῇ γ' φαραώθου μηνὶ ἔτους εἰκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ βελήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλίπεσθαι δ' τὰς παῖδας, ἐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὸν πονηρίαν αὐτῶ ποικίλοις κακοῖς ἔτι μείζοσιν ἐμπεδημηκόσι μετερχόμενον βασανίσαι. ἀλλὰ γὰ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκωμένα τὰ σώματα τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων, κὴ τὸ πολὺ τῆς ἀιγυπτίων ἔθνους ἀπώλλυτο. μηνὶ ὑπὸ ταύτης δ' τῆς πληγῆς σωφρονιζομένω τῶ βασιλέως, χάλαζα μήτε θερμοτέραν τῶ κατ' ἀιγυπτον αἴρος τοῦτο πεπονθότος, μήτε ὁμοία τῆ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος καταιγὶς, μείζων δ' τῆς πάντα τοῖς τὰ βόρεια κὴ τὸν ἀρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀπομάζοντος κατενεχθεῖσα, τὰς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἑστιατα φῦλον ἀκρίδων ὀπνέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν ὠραν, ὥστε θεὸς ἀκρίβεις πάσας τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ὑπὸ τ' γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὸν δίκα νοσοποιίας αἰτίαν κὴ τὰ θεσπισθέντα τῶν κακῶν εἰς σωτῆρα ἔτι τὸ συμφέροντος τὴν ὀπτικὴν ὠφελῆσαι. φαραώθης δ' ὅ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αὐθάδης δ' ἀτίας, ὅμως αὐτεφιλονείκει τῶ θεῶ, κὴ τὸ κρεῖττονος ἐκὼν θεραπεύειν ἐβούλετο. κὴ κελεύει μὲν τὸν μωϋσῆν, μετά τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὸν δ' λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφαρμόσης αὐτοῖς δ' οἰκείας. τὸ δ' μωϋσέως ὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὰ αὐτοὺς τῶ θεῶ τὰς θυσίας ἐκ δ' λείας ἐπενεγκεῖν. κὴ τελοῦμεν δι' ταύτην τὴν ἀτίαν τὸ χεῖρον, σκότος βαθὺ κὴ φέγγους ἄμοιρον θεσπεσίαν τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' ᾧ τὰς τε ὄψεις ὑποκλειομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκείως τε ἀποθνήσκειν, σωτήριον κὴ δεδίναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. ἔστα τούτω διασκεδασθέντος, μετὰ ξεῖς ἡμέρας κὴ τοσαύτας νύκτας, ὡς ὅ μετανοεῖ θεὸς τὴν ἔξοδον τῶν ἑβραίων ὁ φαραώθης, θεσπελθὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχει πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰ σε ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, ἔτι ἐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δ' βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς θεσπεσιωτάτοις ἠπείλησεν αὐτῶ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι, εἰ πάλιν θεῖ τούτων ἐνοχλῶν αὐτῶ θεσπέλθοι. μωϋσῆς δ' αὐτὸς ἐκ ἔτι ποιήσεσθαι θεῖ τούτων λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δ' ἐκεῖνον σὺ κὴ τοῖς πρώτοις τῶν αἰγυπτίων ὠνόμασεν τοὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν. κὴ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ δ' θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσεῖ ὠνόμασεν λαῷ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, ὠνόμασεν ἐσόμενον τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ὃς ὠνόμασε μὲν αἰγυπτίοις φαρμοῦθι καλεῖται, κεισὰν δ' παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐτὸν ξανθικὸν θεσσαροράσιον. ἀπάγειν τοὺς ἑβραίους πάντα ὅπλομενομένους. κὴ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς ἑβραίους θεὸς τ' ἔξοδον, τ διατάξας εἰς φρατρίας, ἐν αὐτῶ σωτῆχεν. ἑκτάσης δ' τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες θεὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἤθουν.

τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἤγνιζον, ὑσσώπῳ κόμας ἀναλαβόντες. καὶ δ ἥπτησαντες, τὰ λοιπὰ τῷ κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελδυσόμενοι. ὅθεν νεῶ ἔτι κῑ τὸ ἔθος ὕτως θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δ ἁβρασία, δι' ὅτι κατ' ἐκείνην τ ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτὲς ἁβρὰς αἰγυπτίοις ἐναπέσκηψεν τὸν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεισε τ νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαπεμφθῆναι τῶν φαραώθη συμβεβλῆσθαι ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. κῑ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι προσέταξεν, εἰ τ χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν αἰγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δώρεις τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ἁβρ τ τάχιον ἐξελθεῖν, οἱ δ καὶ κῑ γλυκεῖαν τοῖς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξίεσαν κλαίοντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαιντο κακοπαθῶς αὐτοῖς τῶν αἰγυπτίων. τὴν δ πορείαν ἐποιοῦντο κῑ λητοῦς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταφθορόμενον τὴν αἴγυπτον. σωτόμως δ ποιούμενοι τὴν ἄφοδον εἰς βεελσεφῶντα χωρίον τεταγοι ὠδαλίνονται τ ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δ τῶν ἀπὸ τ γῆς δύποτε ὠνῆ τ ἐρημίαν, πεφυραμένους τοῖς ἀλδύξεσι καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διεφέροντο. καὶ τότοις ὅπ τεσσαρακονθ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν ζωφὴν ταμιδυόμενοι, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῆ χρώμενοι. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μεταναστευομένων γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις σκοποῦσιν οὐκ ἀριθμητὸν ἦν. οἱ δ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illuceſcente verò quartadecima omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos luſtrabant, aſperſas hyſſopo: & peracta cœna reliquias carnium exuſſerunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque ſolemne manet nobis idem ſacrificium, quã feſtiuitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo quòd Deus illa die præteritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percuſſit. nam peſtis illa nocte abſumpſit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad B regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib⁹ non amplius detinendos Hebræos. tum rex accito Moyſe mandat vt abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus ſubleuandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs diſcederent, alij propter vicinatis conſuetudinem. atque hoc pacto exitum eſt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe C Ægyptum vaſtante. cúmque abeuntes iter ſtrenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter ſolitudinem, macerata farina & modico calore in panis ſpeciem ſolidata ſe ſuſtentabant: quo victu per triginta dies ſunt vſi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipſum parcè diſpenſabant ad neceſſitatem magis quàm ad ſatietatem, quapropter in memoriam eius inopiæ feſta per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, ſexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωυσέως αὐτοῖς ἡγουμένου τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Cap. VI.

Quomodo Moyſe duce AEgyptum reliquerunt.

Κατέλιπον δ τὴν αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κῑ σελλουίου, μ' ἔτη τριακόντα καὶ τετρακόσια ἢ τ πρόγονον ἡμῶν ἄβραμον εἰς τ χαναναίαν ἐλθεῖν. ν' δ ἰακώβου μετανάστασεως εἰς τ αἴγυπτον ἡμιμύρης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆ δ γεγόνει μ' ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δ ἀδελφὸς αὐτῦ ἀαρὼν τεσσαράκοντα πλείοσιν. ἐνθυμούμενον δ κῆ τὰ τῦ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνῳ τοῖς ἰδίοις αὐτῦ καλύψαντος. αἰγύπτιοι δ ὅπ τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετεπέσευν. καὶ τῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κῑ ζημίαν τῦ μωϋσέως τότων γεγονότων ἐπ' αὐτοῖς, ἐγνώκασαν ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα κῆ ὡδήγησαν, ἐλπίζοντες ὡς ἐπαναξοντες αὐτὲς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰρ ἐκεῖ αὐτὲς ἐντὸς εἶναι τῶ θεῶ τὴν δ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσειεν δ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπέλαβον, αὐόπλων τε ὄντων κῆ τὰ τ ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. παρ' ἕκαστον δ ἀναπιμπλαμένους ἡ χωρήσεως ἐπάσπαστον τ δίωξιν, καίτοι χαλεπῆς ὕσης ὁδευθεῖσης τῆς γῆς, οὐ στρατοπέδοις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωϋσῆς δ ταύτην τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγεν, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τ πονηρίας καὶ ὠδαβάσεως τ ὁμολογημένων ἐπάσχοιεν,

D

E

Quomodo Moyſe duce AEgyptum reliquerunt.

RElinquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo poſtquam Abraham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moyſes verò annum tunc agebat octuageſimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam ſecum oſſa Ioſephi, ita vt filiis ſuis mandauerat. Ægyptios autẽ pœnituit quòd Hebræos dimiſiſſent: cúmq; rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præſtigiis Moyſis imputans, decretum eſt vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, perſequebantur, retracturi ſi poſſent aſſequi, non enim timendum ne Deus offendatur, cum ſam ſemel exitus illis ſit cõceſſus. ſperabant etiam facilè ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolùm exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos ideo duxit, vt ſi Ægyptij mutata ſententia perſequi eos vellent, pœnas malitiæ violatíque pacti perſoluerent;

Exod. 12.

XIIII.

néue Palæstini, quos ob veterem simultatem infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obitérque iuxta Dei mandata, in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed vbi ad rubrum mare peruentum est, ecce Ægyptiorum multitudo circonfusa in arctum eos compellit. aderant enim sexcenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia scutatorum peditum. hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusis, quo loco mons præ aspretis inuius ad littus vsque procurrit. atque ita ne fugæ quidem spe relicta Hebræos mare inter & montem obsidione premebant, oppositis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cùm nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiamsi maximè pugnare cuperent, nihil superesse videbant nisi vt turpi deditione saluti consulerent: quo factum est vt Moysen incusarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus significauerat; minimúmque aberat quin propheta lapidato, cõemptisque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectãtium, cum essent rupibus & mari & armatis circumcirca cinctis, nec vlla spes effugij relinqueretur: Moyses autem efferata licet cõtra se turba nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fretus, quem post tot libertatis præsagia probabile non erat permissurum vt aut deleretur, aut in potestatẽ inimicorum relaberentur. cúmque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset, oportebat & in posterum similem eius curam & diligentiam expectare: nunc postquã Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per me vltro vobis præstitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur? imò hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locũm concludi voluit, vt ex tanta necessitate præter vestram æquè ac hostium opinionem seruaret, atque in hunc modum declararet, non solùm potentiam suã, sed fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimùm quando spei supereſt minimum. ergo huius ope freti, qui potest & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum desponderе. potest enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

κὴ δ᾽ἀ παλαιςίνους δυσμενῶς ἔχοντας κ᾽ παλαιὰ ἀπεχθειαν ὄσαν ὁπωσοῦν ἐβελτίετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. ὅμοιος γὰρ ὄςιν τῆ τ᾽ αἰγυπτίων χώρα. κὴ δ᾽ἀ τοῦτο, τ᾽ μ᾽ ἄγουσαν εἰς τ᾽ παλαιςίνην ὐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ δ᾽ἀ τ᾽ ἐρήμε πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν ☪ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τ᾽ χαναναίαν, ἐπ᾽ ᾗ κὴ δ᾽ἀ τὰς ἐντολὰς τ᾽ θεῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τ᾽ λαὸν εἰς τὸ σινᾶον ὄρος ἐκεῖ ποιήσοντας θυσίας. καταλαβόντες ᾗ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μέχλιν παρεσκεύαζοντο, ☪ συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, ☪ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες κὴ τ᾽ θαλάττης ἀπολαμβάνοντες. πελούσῃ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος ὑπὸ ξαχύτητος ὁδοῦ ἄπορον. κὴ φυγῆς ἀπολαμβανόμενοι τοιαύτῃ ἐν τῇ παρούσῃ τῇ πρὸς θάλατταν τὰ ὄρη τοὺς ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ σταδίῳ κῆ σόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι. μή τ᾽ οὖν ὑπομένειν πολιορκημένων ζόπῳ δ᾽ἀ τ᾽ ἐνδειαν τ᾽ ὁπλιτείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορείαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπανίζοντες εἰ κὴ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τὰ πάντα ἀπωλέσθαι καθιςήκεσαν εἰ μὴ ᾠδαδώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. κὴ τ᾽ μωϋσῆν ἠτιῶντο, πάντων ὀπλελησμένοι τ᾽ ἐκ θεῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων, ὡς ☪ τ᾽ πρόσθεν παρορμῆσαι ☪ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιςίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, ᾠδαδόναι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν κὴ ὀδυρμὸς γυναικῶν κὴ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τ᾽ ὄλεθρον, ὄρεσι κὴ θαλάττῃ πρεκεκλεισμένων ☪ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ὐδαμόθεν ἐκ τούτων ὑπονοούντων. μωϋσῆς ᾗ καὶ περ ἀχριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τ᾽ πλῆθος, ὅτ᾽ αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ πρὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, κὴ τῆς θεᾶς κατεφέρνει. τά τε ἄλλα πρὸς τ᾽ ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπεν παρεγενήθη, ☪ μηδ᾽ τότ᾽ αὐτὸς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γενομένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. κὴ ςὰς ἐν μέσοις, ὐδὲ ἀνθρώποις εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον εἶν ἀπιςεῖν, ὡς ὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλοντα. τ᾽ ᾗ τ᾽ θεῦ νῦν ἀπογνώσκειν ὑμᾶς προνοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ᾽ ἧ πάνθ᾽ ὑμῖν ἀπλώτηκεν, ὅσα δι᾽ ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τ᾽ δουλείας, ὐδὲ προσδοκῶσιν ὑπέχεθ. μᾶλλον ᾗ χρὴ ἐν ἀπόροις γεγυμνασμένους εὐθὺς ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἐ κὴ τὸ νεῦ εἰς ταὐτὸν ἡμᾶς προκεκλεῖσθαι τ᾽ δυχωρίαν ἔργον, ἵν᾽ ᾗ ἐξ ἀμηχανίων ὅτε ἓν᾽ αὐτοὶ νομίζετε σωτηρίαν ἕξειν ἓν᾽ οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων ρυσάμενος τὴν τε ἰσχὺν ὑπεδείξηται τ᾽ ἑαυτῆ ☪ τὴν πρὸς ἡμᾶς προνοιαν. ἐ γὰρ ὑπὲ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτῆ συμμαχίαν ὄσαν δίνοιτο δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀνθρωπίνην ἐλπίδα μὴ βλέποι πρὸς τὸ χρεῖττον παροῦσαν. ὅθεν τοίνυν βοηθὸς πεπισμένοι, ᾧ δύναμις ☪ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, κὴ τῆς τηλικούτων ἀσθενειαν καταψηφίσασθαι, μὴ καταπεπλήχθαι τὴν αἰγυπτίων ᾠδασκὴν. μήσ᾽ ὅτι θάλασσα κάθοπιν ὑμῖν, ὁρᾶτε φυγῆς ὁδὸν ἐ παρέχοντα, δι᾽ ἃ τοῦτ᾽ ἀπογνώσκετε τ᾽ σωτηρίας. γένοιτο γὰρ ἂν κὴ ζῶν᾽ ὑμῖν πεδία τ᾽ θεῦ θελήσαντος κὴ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἐβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων διαπορεῖται, φυγὴν δὲ αὐτοῖς παρέχει.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἤλαυνε αὐτοὺς ὁρῶντας τοὺς αἰγυπτίους ὁρώντων. ἐν ὅπλοις γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ τῷ διωγμῷ βεβαρημένοι πρὸς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ἀναβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ ἅλματι μωϋσῆς ἐγένετο, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων. σὺ γὰρ αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παόντων, ἔστε καὶ ῥώμην ἔστε κατ' ὀλίγον ἐστὶν ἀνθρωπίνη. ἀλλ' ἤδη πανταχόθεν σωτήριον στρατὸν τῷ καὶ τὴν σὴν βάλησιν ἀφέντι τὴν αἴγυπτον σὸν ὀξὺν ἐκποιεῖσθαι. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνην καταφεύγομεν. καὶ εἰ πω δὴ καὶ σῆς προνοίας ἔλθοι ἁρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο ὅτι τάχους τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀνελπισίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖσθαι, ἀνάστασον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρὸ τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν ἐκ ἀλλοζύοις δὲ ἐσμὸν τοῖς ὑπόσοις. ἀλλὰ σὺ μὲν ἡ θαλάσσα, σὸν ὂν τὸ πρόκλειστον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιγῆναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρωθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ὑποφάναι καὶ δι' ἀέρος, δόξαν ἰσχύι τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα εἰπὼν ἐπιθείασας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆκε τὴν ὁδὸν ἐβραίοις εἰ καὶ φυγήν. μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ὀλιφάνειαν τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸ πέλαγος ὑπεκεχώρηκὸς αὐτοῖς τὴν ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐβραίοις ἐκέλευεν ἕπεσθαι τῇ θείας ὁδοῦ ποιεμένους τὴν πορείαν, καὶ τῷ κινδύνῳ τῶν παόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάειν ἔχοντας, διὰ τὸ θαλάσσιον ἔτως ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δὲ οὐκ ὀκνούντων ἀλλ' ἐεμένων μὴ ἀσυδῆς, ὡς συμπαόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ὅτι προδήλου ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δὲ ἑώρων ἀβλαβῆς ὅτι τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνους ἠρεμήσοντος τὸ πελάγους. καὶ προστάξαντες τὸ ἵππον κατέβαινον. ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους, καὶ τὸ χεῦον εἰς ταὐτὸ ῥέοντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀντίπεραν γῆν ἀπαθεῖς σῴζοντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεώτεροι σωέβαλεν πρὸς τὴν διῶξιν ὡς ἀδὲν δὴ αὐτοῖς πεισομένων εἰ. αἰγύπτιοι δὲ ἐλαύθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνωμένην, ἀλλ' ὑχὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες, καὶ μέχει σωτηρίας τὸ κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ' ὑχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τότων ὡρμημένοις, ζηλωτὴν θέλησιν. ὡς οὖν ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ὅπιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα καὶ ὑπεκαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατισῶσα τοὺς αἰγυπτίους. ὄμβροι τε ἀπ' ἀέρος κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ συεξαπομένης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ ὅ κατηνέχθησαν, ὅλως δὲ ὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μοῖραν θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συμπεπτώκει. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοῖς ζοφώδης καὶ σκοτόμη κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἵπποι ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὸ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέ-

B

C

D

E

F

G

CAP. VII.

Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis spectãtibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: supereſt vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuamque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti, confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam pernitiem ruentes. postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus euaserant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas non nihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuertere-

tur. Hebræi verò vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo maior eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite qui eos in ſeruitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei & ob præſentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro verſu compoſuit. Hæc ego vt in ſacris codicibus inueni, ita ſigillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus via per mare patuit, ſiue Dei voluntate, ſiue naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Paphylium mare ceſſit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad deſtruendum Perſarum imperium vti decreuiſſet: id quod omnes teſtantur qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita ſentiat. Poſtera verò die cùm æſtus & ventus arma Ægyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moſes id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum iuſſum eſſe iam antè dictum eſt.

Exod. 8. 9.

A φαγ. Τοὺς δ' ἑβραίους εὐδὲ καταρχεῖν ἰῶ ὅπῃ τῇ χαρᾷ τ῀ θεῦ δοξάζειν σωτηρίας καὶ τῇ τ῀ πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἠλλυθερῶσθαι τ῀ ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τ῀ θεὸν ἅπαντες ἀναρχῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲ αὐτοί τε τὸν κίνδυνον ἅπαντες ἀνφυγόντες, καὶ προσέτι τὰς ἐχθρὰς ὁπλοῦντες νεκολασμένους, ὡς ἐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιαῖς ὅλην τ῀ νύκτα. καὶ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τ῀ θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τ῀ δύναμιν χαριστήρια προσέταξεν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συντίθησιν. ἐγὼ μὲ ἓν ὡς δ' εὗρον ἐν τ῀ ἱεραῖς βίβλοις, ἅπαντα ἔκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσῃ δ' μηδεὶς τ῀ λόγε τὸ πάντα δοξάζειν, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείρους ῥᾴθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, εἴτε κ' βούλησιν θεῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε μὴ πρὸ τ῀ ἀλέξανδρον τ῀ βασιλέα τ῀ μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονότα ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην ἐκ ἔχουσιν, παρέχειν τ῀ δι' αὐτ῀ καταλύσαι τ῀ περσῶν ἡγεμονίαν τ῀ θεῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρε πράξεις συγγραφάμενοι. πρὸ μὲ οὖν τούτων ὡς ἐμὲ δοκεῖ διαλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τ῀ ἀιγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τ῀ βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκλυδούσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδ' ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἤγαγε ὅπῃ τὸ σίναγον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τ῀ πλήθους ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ Ϲ προείρηται.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ

Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.

Περὶ τῆς πρὸς ἀμαληκίτας καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.

Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ εἶδος διέφερεν. Κεφ. ε.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θωμιατηρίου τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.

Περὶ τοῦ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.

Περὶ τῶν ἀρῶν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τίνα ἐστὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.

Νόμοι καὶ ἤθη περὶ τοὺς πολεμικούς. Κεφ. ια.

Στάσις κατὰ μωϋσέως διὰ δίψαν, καὶ τῶν στασιαστῶν πόλασις. Κεφ. ιβ.

Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξερευνήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. CAP. II.

Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. CAP. III.

Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.

De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. CAP. V.

De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. CAP. VI.

De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu. CAP. VIII.

De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. CAP. IX.

Leges de ſacrificiis & purificationibus. CAP. X.

Leges belli & conſuetudines. CAP. XI.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. CAP. XII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptæ salutis offuscauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim toto squalida, & nihil omnino humoris habens; vnde fructus prouenire solent. talem autem viam necessariò sunt ingressi. cùm aliam non possent: deferebántque secum aquam priusquam desertum intrarent haustam, duce ita præmonente. qua absumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibique lassis de via & commeatu quoque iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit: inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametsi tantis copiis non posset sufficere: nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos, hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solùm, sed ne iumento quidem. Moyses autem videns eis animum cecidisse, nec habens quod diceret. non enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan- *Exod. 15.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶϊον ὄρος ἐξήγαγε.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ἦ τοῖς ἑβραίοις ἡ σωτηρίας ἔτι ἡδυπαθούσης, δεινῶς ἐλύπη πάλιν αὐτὰς ἀπορία τοῦ σινᾶϊον ὄρος ἢ χώρα τελέως ἦσα ἔρημος, καὶ τὴν τε ὁδὸν ἀφόρητον αὐτοῖς ἀποῆσαι, ἀπανίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὰ ἁρμόδια ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν. φαφαρὰ γάρ ἐστιν καὶ ποτερὸν ἐξ αὐτῆς ὐδὲν, ὅτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦ ἔσων τὴν χώραν ἐξ ἀπάλης ὥδευον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ὀλίγα τοῦ προσδιπορημένης ὕδατος τῷ στρατηγοῦ κεκελευκότος. ἐν τούτῳ δαπανηθέντος, ὀλίγα φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὁπόπονος ἀεὶ σκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ βδελυσσόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὡς πότιμον λοιπὸν, καὶ ὕστερον ἦ παντάπασιν ἀφικνεῖσθαι ἦ τοῦτον οὐδενὸς τὴν ὁδοιπορίαν εἰς μέρη τόπον, ὅτου ἕνεκα τὴν τοῦ ὕδατος πικρίαν ὀνομάσαντες. μάρα γὰρ ἡ πικρία λέγεται, καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ζοφώδους ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοὺς τελέως ὑπελελείπη, κατάγορον ἦ φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ μὴ μᾶλλον ἐμφανὲς, ὑπὸ αὐτοῦ δὲ ἀρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βεβαίαν μὲν τοῖς παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν σκοπὸν δ' ἐν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἦκουον ὡς τὰ ἐξανύτων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζουσιν ἔτι, πικρὸν ἦ σκοῖνο τὸ ὕδωρ ἐν ἄποτον ἔτι, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ τὸ πρόσταγμα τὸ ἀναντίλεκτον, ἐ γὰρ ἐχθρὸς ἦν στρατὸς, ὡς τε τῷ βιαζομένῳ δ' ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε γυναῖον παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσενέστερος, δ' σκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ἦν, τὴν συμφορὰν, τὴν ἀπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ ὑδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέβρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀπηκολούθουν γύ-

vaga

ναμα μὲν γὰρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ A
θεωρᾶν, ἀλλ' ἐκποδίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύειν οὖν ἔφασαν τὸν θεόν, μεταβαλεῖν
τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας ⁊ πόσιμον αὐτοῖς πα-
ρασχεῖν, ἢ καταυδήσαντος τῷ θεῷ τοῦ χάριν, λαβὼν
ὑπὸ τὴν μάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαρρεῖ μέ-
σον, ⁊ μῆκος τοῦ ξύλου ποτισάμενος, ἔπεσπα με-
θεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπηθε τοὺς ἐβραίους τὸν θεὸν ἐπήκοον
ὑπὸ τὴν ἀνάγκης γεγονέναι, ⁊ ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς B
παρέξειν οἷον ἐπιθυμοῦσιν, εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελεύ-
μενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρω-
μένων δ' αὐτοῦ τί χρὴ ποιοῦντας ἐν μεταβάλλοι τὸ ὕ-
δωρ, κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὄντας αἴρειν ἐξαντλεῖν, λέγων
τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προσεπικενω-
θέντος τοῦ πλείονος. ⁊ οἱ μὲν ἐπίνουν. τὸ γὰρ ὑπὸ τῶν συνεχῶν
πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
ἦν. ἅπαντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἴλιον ἀφικνοῦνται, πόρρω- C
θεν μὲν ἀγαθὴν ὀφθεῖσαν. ⁊ γὰρ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά-
ζουσα δ' ἀπελέγχει πονηράν. ⁊ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσανξεῖς τε ἦσαν ⁊ χαμαίζηλοι
διὰ ὕδατος ἀπορίαν ψαφαρᾶς ⁊ παντὸς ὑγροῦ χωρίου. ὅτε
γὰρ ἐκ τῆς πηγῶν δώδεκα ὑσῶν ⁊ ἀριθμὸν ποτεροῦ τι
καὶ πρὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀπαρχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν
ὀλίγαι. ⁊ διαμωμένοις τὴν ψάμμην ὑδὲν ἀπιὼτα. D
κἂν τι ὑγρὸν ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δύσοσμον
ὑπὸ ⁊ θολερὸν ἦν. καρπόν τε φέρειν μὲν ἀσθενῆ τὰ δέν-
δρα διὰ ἀπανίαν ⁊ ἐκ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς ⁊ πα-
ρακλήσεως. εἶχον ἓν ἐν ἀμᾷ ⁊ στρατηγὸν, ⁊ καταβό-
ων αὐτοῦ, τὴν ἀλαμπρωσίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι'
αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ζιακοσίων γὰρ ὁδεύοντες ἡμέ-
ραν, ὅσα μὲν ἐπεφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωτικά. μη-
δενὶ δ' εὐτυχαίοντες δυσέλπιδες ἦσαν εὖ τῶν ὅ- E
λων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὴν δυσνοιαν ὄντες, ⁊
ἐν μνήμῃ εἶχον τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ θεοῦ
⁊ μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτηρίας κωλυόμενοι, δι'
ὀργῆς ⁊ στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὥρ-
μησαν ὡς ἀπιστότατον ⁊ ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὲ ἐ-
ντος ἀπρεδισμένου τοῦ πλήθους ⁊ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κε-
κινημένου τῷ θεῷ θαρρῶν, καὶ τῷ σωτηρίᾳ ⁊ εὖ τοὺς
ὁμοφύλους εὐνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοών- F
των ⁊ τὰς χεῖρας ὅπη τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὀργισθῆναι
τε κεχαρισμένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτα-
τος, κατέπαυσεν ἤρξατο ⁊ ὀργῆς μὴ τῷ παρόντων αὖ-
τοῖς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῷ ἔμπρο-
σθεν εὐεργεσιῶν εὐδαιμόνων. μηδ' ὅτι νεῦν πονοῦσι, ⁊
διανοίας ἐκβαλεῖν τοὺς τοῦ θεοῦ χάριτας ⁊ δωρεάς, ὧν
μεγάλων καὶ ἐκ εὐδαίμονος ἔτυχον γεγονότων. προσ-
δοκᾶν δὲ ⁊ παρούσης ἀπαλλαγήναι ἀμηχανίας ἐκ
⁊ τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τὴν ἀ-
ρετὴν αὐτοῦ, πῶς τε καρτερείας ἔχουσιν καὶ μνήμης τῶν G
προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γνοίησθε, δι' ἃ τὰ ἐν
ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἄφαλεπτοῖς. ἐ-
λέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ὅτε πρὸς τὴν ὑπο-
μονὴν ὅτε πρὸς τὴν μνήμην τῶν δι' γεγονότων, ὅτως
μὲν τοῦ θεοῦ καὶ ⁊ ἐκείνοις γνώμης καὶ ὧν ἐκλελοίπασι
τὴν ἀγυπλον καταφρονοῦντας, ὅτως δὲ πρὸς αὐτὸν
⁊ ὑπηρέτην αὐτοῦ δι' ἀπειθείας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς δι' ὑφ' ὑσμένων πρὸς ὧν εἶποι τις ⁊ φράζειν καὶ ὑπο-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se despiceret, vtque salutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum datorum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ submiſtrarent. quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferéntis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam absumptum desiderabant, & cũ nihil alimentorum in terra deserta inuenirent minimum à desperatione aberant: atque ita præsente egestate præteritorum tam Dei quam Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum insanituri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intẽtantes. cúmque singularem quandam gratiam in vultu præferret, populariqué facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premẽte animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque apparerat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudiné diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrũ eius iniquis odiis persequantur, præsertim cum hactenus in nullo eorũ quæ Dei iussu gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Exod. 16.

Enumerat deinde singillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò internecione deletos inspectauerint: & quomodo in eam vsque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius prouidentia desperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non esse serum auxilium quamtumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur. & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem explorati ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam sustinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in suum vsum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam sibi priuatim timere, cui cæso iniustè nihil mali accidere possit: quàm ipsorum incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat non de nihilo coacitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscensa quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi reposita esset: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moyses descendit ad multitudinem: illi verò animadùertentes promissionibus diuinis lætum, & ipsi posito mœrore vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre, nec ita multo post magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyses rursum ad supplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moyses precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens concreuisset, suspicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, degustat: lætúsque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo descendere, sed alimoniam, quæ ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox prægustatum offert, vt experto crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinè accedebat, aspe-

A λεὼ τ̃ θεῦ κελεύσειεν. καταειθμεῖται δ̃ν πάντα, πῶς τὰ φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατέχειν αὐτοὺς ϖ̃ρὰ τ̃ τ̃ θεῦ γνώμην βιαζόμενοι. καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς πόταμος, ἐκείνοις μ̃ αἷμα καὶ ἄποτος, αὐτοῖς ὑ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε ἀγὰ τ̃ θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς πρῤῥωτάτω, καὶ τ̃ ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῆ ταύτη, σωθείησαν μ̃ αὐτοὶ, τοὺς ὑ ἐχθροὺς ὑπὸ δύσιν ἀπολωλότας. ὅτι τε αὐανίζοντας ὅπλων εἰς ἀποριαν ὁ θεὸς καὶ τύπων κατασήσειεν. τά τε ἄλλα ὅσα ϖ̃ρὸς αὐτοῦ τῷ ἀγαθαρήσεως δόξαν γεγονέναι. ὅτι ϖόθεν ὁ θεὸς ὀκ ϖ̃ροήλογε, καὶ ὡς δ̀υαμις αὐτῷ μὴ ὑπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτοῦ τ̃ ϖρόνοιαν. ἀλλ' ἀοργήτους ϖ̃ρεμθύμως, λογιζομένους μ̃ τὸν ὑπήκουείαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ ϖᾶν πνὸς πειρασθῶσιν δυσκόλως πάρεσιν. ὀργιμένους ὑ ὡς ἀληθῶς ὀλιγωρείαν μέλλειν τ̃ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρα τ̃ ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τ̃ ϖρὸς ἐλευθερείαν ἡδόνης. ἵνα μάθοι πότερόν ποτε καὶ σοφῆς ὑποείας καὶ αὐανὶν ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσὲ ἐνεγκεῖν γνήσιοι. ἢ δηλοῦσιν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσιν ϖ̃ρὸς τοῖς ϖρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως ϖ̃ρομένοις. δεδιέναι ὑ λοιπὸν ὑ χ ὅτως ὑπὲρ τ̃ ἑαυτ̃ σωτηρίας. πείσεσθαι γὰρ ὑδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποθανών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν μὴ δ' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τ̃ θεῦ καταχείνειν νομιθῶσιν. ὅτως ἐν ἐφεύρειν αὐτοὺς, ϖ̃ρ μ̃ τὸ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέχειν, ϖ̃ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν ἐρέψειν. παθεῖν δ' ὑκ ἀλόγως αὐτὸς ἀγὰ τ̃ ἀναίτιον τοῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' ἱκετείαν τ̃ θεῦ καὶ ϖαράκλησιν ἐλθεῖν. ϖ̃ ἀναβὰς ὅπῃ τινα σκοπιὰν ἤτις ϖόρρω τινὰ τῷ λαῷ ϖ̃ τ̃ ἀνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶ τ̃ σωτηρίαν αὐτοῦ, ϖ̃ ὐκ ἐν ἄλλῳ. συμγινώσκειν ὑ τοῖς καὶ ὑπὸ τ̃ ἀνάγκης ὑπὸ τ̃ λαοῦ ϖερικλομένοις φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαρχίας τῆς τ̃ ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῆ γένοις ὄντος. ὁ ὑ θεὸς ϖρονοήσειν τε ἐπαγγέλλει ϖ̃ παρέξειν ἀφορμὴν ὧν ζητοῦσιν. μωϋσῆς ὑ τὸ θεῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει ϖρὸς τὸ πλῆθος. οἱ ὑ, ὡς εἶδον τ̃ ἐπαγγελίας τοῖς ϖερὶ τὸ θεῦ μεγαλότητα, μετέβαλλον ἐν τ̃ κατηφείας ὅπῃ τὸ ἱλαρώτερον. καὶ ϛας ἐκείνος ἐν μέσοις, ἤκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ϖερὶ τὸ θεῦ τ̃ ϖρὸς τὴν ἐνεστηκότων ἀπόρων ἀπαλλαγήν. ϖ̃ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ζέφει ὑ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ὑδὲν ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα) τ̃ μεταξὺ θάλασσαν ὑπὲρ ἐλθὸν, καὶ ὑπὸ κόπου τε ἅμα τ̃ πτήσεως ϖ̃ ϖρόσγαγον μᾶλλον τ̃ ἄλλων ὄν, καταφέρε) εἰς τοὺς ἐφεξῆς. οἱ ὑ συλλαμβάνοντες ὡς ζοφερὸν αὐτοῖς τὸ θεῦ, ταύτῃ μηχανησαμένῃ τῇ ἐνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' ὐχαῖς ζέπε) τ̃ θεῦ ταχείαν καὶ ϖρὸς τὴν ὑπάρχουσιν ποιησαμένῃ τὴν ὑπηκοείαν. δ̀υοῖν ὑ μὴ τὴν ϖρώτην ἀφορμὴν τ̃ ζοφῆς ἡ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. αἰέχοντος γὰρ τ̃ μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅπῃ ταῖς ὐχαῖς, δρόσος κατέλιχθη. καὶ ϖεπηγνυμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς ζοφὸν ἥκειν αὐτοῖς ϖρὸς τὸ θεῦ, γεύεταί τε, καὶ ἡθεὶς τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντος ἡ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας εἶ) τὸ ἔτους τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν ὑ ἡ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀϖ' ὑρανῆ καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῇ αὐτῷ καὶ ἀγαθοεργῇ. ἡ γεύομενος τὸ αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ ὑ μιμούμενοι τ̃ ϛρατηγὸν ἥδονῆ τῷ βρώματι. μέλιτι γὰρ ἴσον τὴν γλυκύτητα

κύτητα καὶ τὴ ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον ὂ τῇ τῷ ἀρωμάτων βδέλλῃ. τὸ ὂ μέγεθος τῷ κοριάνδρῳ σπέρματι. καὶ ὡδὲ συλλογὴν λίαν αὐτὸ ἐσπουδάκεσαν. ὡδαγγέλλε ὂ δὴ ὂξ ἴσου ἀσσάρωνα, τοῦτο δὴ ὅσον μέξον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς μὲν ὀκνηρόνοις αὐτοῖς τὸ βρῶμα ἦν, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἀπορῶσιν ἢ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλλὴν τῷ δυνατωτέρων πλεονεκτούντων ὡδὲ τὴν αἵρεσιν. οἱ μὲν γὰρ πλέον τὸ προσκεχαρμένον μέξου συναγαγόντες οὐδὲν ὡφελιμώτερον εἶχον τὸ κακοπαθῆσαι. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν πλέον ὄφελος. τὸ δ' ὑπολιφθέντος εἰς τὴ ὄπισσαν, ὄνησις οὐδεμία λὼ διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας ἦτον θεῖον λὼ τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον· ἀμοιρεῖ ὂ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῆ ἄλλων ἀπορίαν. ἔτι ὂ καὶ νῦν ἔτι πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε μοῦσῃ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴ ὀλιγοφυΐ. καλοῦσι ὂ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μᾶν, ἐπερώτησις ἐστὶ τὴν ἡμετέραν ἐξαλέκτου, τί τοῦτ' ἔστιν αἰτησείνυσα. καὶ οἱ μὲ χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' οὐρανῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ ὂ ἑξῆς ταύτῃ τεσσαρακοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς ῥαφιδὶν ἦκον ταλαιπωρηθέντες ὑπὸ δίψης εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδαξιν ὀλίγας ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασι ἄυδρον διεξόντες τὴ χῶραν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δι' ὀργῆς τὸν μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ ὂ, τῷ ὁρμῷ τ' πλήθους πρὸς μικρὸν σκληρίνας, ὅτι λιτὰς ἐπέπεται τὸ θεοῦ, παρακαλῶν ὡς ἑαυτῷ αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, ὅπως μὴ πόσου παράσχοιεν διαφθειρομένοις, καὶ ὅτι ἑαυτῇ χάριτος ποτὲ μὴ παρόντος οὐδέν. διὸ εἰς μικρὸν τ' ὕδρευσιν ἐπέβαλλεν, τῷ ὂ μωυσῆ παρέξειν ὑπερκείμενην πέτραν, καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἀναδώσειν. καὶ κελεύει τῷ βακτρίῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, ἵνα ἐώρων αὐτόθι παράκειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ἀπορίαν ὧν δέονται. φροντίζειν γὰρ καὶ τὰ μὴ σφῶν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ μωυσῆς ταῦτα λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ παραγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, προειμένον καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. ἐγὼ γὰρ ἤδη καὶ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν ἔλεγεν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῷ ὂ πρὸς τὴν ἀκολουθοῦντων, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ἀθυμίας ταλαιπωρημένους ἀνάγκη ῥηγνύσθαι κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέσατον. οἱ ὂ τῷ παραδόξῳ τοῦ γεγονότος καταπλαγέντες καὶ πρὸς τὸν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῆς ἔληθον. καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον αὖ εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δῶντος. τόν τε οὖν μωυσῆν ἐθαύμαζον ὅτως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἠμείβοντο τὸν τοῦ θεοῦ καὶ αὐτοὺς προνοιαν. δηλοῖ ὂ ἐν τῷ ἱερᾷ ἀναγεγραμμένη γραφὴ, τὸν θεὸν μωυσῆ προειπεῖν ὅτως καὶ ἡ πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine similis: cúmque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptũ modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit, hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est pertontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eò quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem incidérunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquãtisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur: rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda; Moyses ferit eam virga, quæ cuestigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitùs datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebãt; quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram. Exod. 17.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraelitis inde obtigit.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς τῶν Ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσα ἐκ τῆς πολεμίων λείας ἐσκυλεύσαντο.

I I. *Exod.17.* HEbræorum autem fama longè latéque diſulgata, rumoribúſque de his per omnes gentes circunquaque ſparſis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & miſſis vltro citróque legationibus adhortabantur ſe inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam si modo poſſent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. horum reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priuſquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta priores bellum aggrediantur, cutò poſſe opprimi, conſultiúſque eſſe in deſerto eorum conatus vlciſci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initiis aduerſariorum potentiæ quàm primum obſtare, nec expectare dū quotidianis ſucceſſibus in maius augeatur, & potius cutare ne in diſcrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi cōſilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyſes quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte conſligendum erat: hortatur vt Dei ſententia freti, cuius auſpiciis libertatem ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cōmeatu & aliis huiuſmodi præſidiis ſint inferiores: ſed cùm Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperēt ac ſi humanis etiam opibus eſſent longè ſuperiores. nec ignorare illos quantus ſit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: eúmque fauorem ſatis declaratum dum famem ac ſitim prodigioſè ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aſpirandum, quòd poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatíſque tribunis & optimatibus, vniuerſos & ſingulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris ſui nutus obſeruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & vltrò Moyſen rogabant vt ſe confeſtim in hoſtem duceret, néve intempeſtiua cūctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὲ τῆς Ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλὴ καὶ πάντας διαβοωμένη, καὶ τὸ περὶ αὐτῆς λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ σιωπᾶσαν ἐ μικρὸς τοὺς ἐπιχωρίους εἶχε. καὶ πρεσβευόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πρόσθεσθαι τὰς ἀνδρας διαφθείρῃ. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἐνάγοντες, οἵ τε τὴν Γοβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκείσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πλησίους ὅτι τὸ πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τὸ ἀγυμνάστων ὑποδραπέτας δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἥλαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς ὑποψίαν, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκην αὐτοῖς καὶ περὶ τῆς ἐρήμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ θεραπόντων ἀπαιτοῦντας. ἀλλ' ἐχ ὅτως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχόμενοι δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ σιωπᾶν μᾶλλον, ἢ οἱ θρασύνασαν μείζω κωλύοντες γνώσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὸ θρασὺ δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δ' εὐδημίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῆς ἐῶσι γνώσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβευόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' ἤδη προσδοκῶντι πόλεμον, ὑποπτείαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῆς ἐπιχωρίων. καὶ παόντων ὅτι τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δεῖν, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, ὡς ὑποπτείᾳ μὲν ὂν ἀπάντων, μέλλων δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένους. ἀθυμίας οὖν ὁ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπισδυκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠρεμμένοι, κατανικήσειαν τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισαμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῆς στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδιές, ὅπλων, χρημάτων, ῥοφῆς, τῆς ἄλλων ὧν παόντων ἐκ πεπιθήσεως πολεμοῦσιν ἀνθρωποι, κενοῦσθαι δὲ τῇ θεᾷ τὸ θεῖον συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῆς ἐναντίων ὀλίγον ἀόπλον ἀθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἵοις αὐτοῖς συνοισθένεσιν κινδυνεύεσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷος ἂν δεῖ ὄντας ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου. τοῦτον μὲν δὴ εἰς πρὸς ἀνθρώπους, ἃ δ' ἐκεῖ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν ἐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς δέχεσθαι μὲν εὐμενείαν τοῦ θεοῦ νενικηκέναι. νῦν δὲ γνώσθαι παρεκάλει πρόθυμος τάξις, ὡς τῆς ἁπάντων ὑποψίας αὐτοῖς ἐκ τῷ κρατῆσαι τῆς ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοῖς τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τῆς ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡρμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτε τῆς κακῶν, καὶ τὴν μωυσῆν σπέλδειν ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς δ' ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸ δὲ

ὁ δὴ τ πληθύος ἀποκείνας πᾶν τὸ μάχιμον, ἱππεῖ ἐφίσησιν αὐτῷ, ναυήκει μὲ ἰὼν φυλῆς τ ἐφραμίτιδος, ἀνδρειότατον δὴ κ πόνοις ὑποσιῶαι γλυκαίνον, κ νοῆσαι τε κ εἰπεῖν ἱκανώτατον, κ θρησκεύοντα τ θεὸν ἀκριβῶς, κ μωυσῆ διδάσκαλον τ περὶ θεὸν εὐσεβίας πεποιημένον ἀνδρὶ τοῖς ἑβραίοις. βεαχὺ δέ τι ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἔταξε, τῷ πλείσων ὅτι φυλακὴ παίδων τ γυναικῶν τῷ τε περὶ παντὸς στρατοπέδου. κ νύκτα μὲν πᾶσαν ἐν ἀσφαλείᾳ ἦσαν, τῷ τε ὅπλων εἵνεκα σπουδὴν λῶ ἀναλαμβάνοντες τ τοῖς στρατηγοῖς παρεσχόντος, ὡς ὁρμήσοντες ὅπη τ μάχιμον, ὁπότε κελεύσειεν αὐτοὺς μωυσῆς. διηρώτα δὴ τ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τ ἰησοῦν ὃν τρόπον διατάξειεν τὸ στρατόπεδον. ἡμέρας δὴ φαίνειν τ ἡμέρας, λύθις τόν τε ἰησοῦν ἀνδρ καλεῖ μηδὲν χείρονα φανῆναι κ τὸ ἔργον τ ὕσης περὶ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἀρὰ τ παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας παρὰ τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῖς γεγυμνασμένοις. τῷ τε ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲ ἄπτως παρασπασάμενος τ στρατὸν τοῖς τε λόγοις, καὶ τῇ δι' ἔργων ἀνδρείᾳ ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεῷ τε κ ἰησοῦ ἀνδρὶ δίδους τὸ στράτευμα. πρόσεμισον δὴ οἱ πολέμιοι καὶ χεροὶν ἰῶ ἡ μάχη, πρόθυμία τε καὶ ἀγχελουσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μάχει μὲ οὖν μωυσῆς αἴθις αἴρας τὰς χεῖρας, τοὺς ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τ ἀναπαύσεως τῷ χειρῶν ὁ μωυσῆς ἐχ ὑπομένων (ὀσάκις γὰρ αὖ αὐτὰς κάθιε, τοσαυτάκις ἐλαττᾶσθαι τοὺς οἰκείους ἀπὸ συνέβαινεν) κελεύει τόν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τ ἀδελφῆς μαριάμης τὸν ἀνδρα οὖρον ὄνομα, σαίτας ἑκατέρωθεν αὐτῷ διατεταῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ἐπιέσειεν κάμνειν βουλομένους. καὶ τούτου γενομένου κατακράτος ἐνίκων τοὺς ἀμαληκίτας οἱ ἑβραῖοι. κ πάντες ἀπολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. νικᾶν δὴ καλλίστῳ ἐ καιρωτάτῳ νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι. ἐ γὰρ τῷ διαπρατουσάντων ἐκράτησαν, κ τοῖς πρὸς οἴκους ἐφύβησαν ἀπορήσαντες μεγάλων ἐ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλόντες δὴ κ τὸ στρατόπεδον τῷ πολεμίων πλούτου τε μεγάλου δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ἀδὲ τ ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ἀπορεσιῶτες. ὑπῆρξε δὴ αὐτοῖς ἐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ ἐ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα τῷ ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ πρόειμι μάχη. ἀ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῷ διαπρατουσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ κ τὰ φρονήματα, κ τοῖς πρόσθεν ἅπασιν μετὰ τοῦ ἐκείνων ἤττων ἐγίγνοντο φοβεροί. αὐτοί τε πλούτου μεγάλου δυνάμιν προσέλαβον. πολὺς μὲν γὰρ ὁ ἀργυρός τε κ ὁ χρυσὸς ἐγκατελείφθει ἐν τῷ στρατοπέδῳ, κ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τοῦ διαφθοράν. πολὺ δὲ πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ ἐ κόσμοι πρὸς τὰς στολίσεις. ἥτε ἄλλη θεραπεία κ κατασκευὴ ἐκείνων, λέα τε παντοίαι κτηνῶν, κ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἕξοδ δυκόσμ ἕπεσθαι. φρονήματός τε ὑπεπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ ἐθρασεῖοι. καὶ πολλὴ μεταποίησις ἰῶ ἀρετῆς αὐτοῖς, πρός τε τὸ πονεῖν ἦσαν, ἐν τούτῳ πάντα λαπτὰ νομίζοντες εἶ). καὶ ταύτης μὲν τ μάχης τέτο τὸ πέρας. τῇ δ' ὑσεραίᾳ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῷ πολεμίων, καὶ τὰς παντοδαπὰς φυγόντων συλλεγὴν

tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præfecit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disposuit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, eúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iámque ad manus ventum erat, pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione prælabātur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cúm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incussérunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa ęramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorū & impedimentorū quæ exercitū sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicētes si virtutē strenuè colerēt. Et hoc quidē prælium tale exitū est sortitū. Sequēti verò die Moyses cæsorū cadauera spoliauit, arma quæ fugiētes abiecerāt collegit, & illis quorū opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducē pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem viri comprobante.

adcóque incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit, prædixitque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

ἀρίστοις δῶσι τε τιμὰς ἐδίδου, καὶ τὴ στρατηγὸν ἱπποις ἐκεμάιζεν, μαρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπώλοντο γὰρ ὑπὲρ Ἑβραίων μὲν ὀλίγοι. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδ' ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύσατο νικητήριον ὀνομάσας τὴ θεὸν, προεφήτευέ τε παντελεθρίαν τοῖς ἀμαληκίταις ἀπολεμοῦντας, ἕως μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ἅτε τὸ Ἑβραίοις ὑπεστρατοῦσαν, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε χώρᾳ, καὶ τὰ λαμπρυνομένοις. τόν τε στρατηγὸν δαψιλείας ἀπελάμβανεν. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτοῖς μετὰ τὴν ἀγύπτιον ἐξοδον, ἔτους ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ὀπωρικίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἦγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς Ἑβραίους, μετὰ μάχης πρὸς ἅπαντας συντεταγμένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῖὼν κατ' ὀλίγον ἐν χειμερίῳ μετὰ τὴν ἐξ ἀγύπτου κίνησιν παρῆν ὅπου τὸ σινᾶιον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε ἄλλα ὁ θάμνος αὐτοῖς καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συνετυχεῖν προεφήτευσε.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. *Exod. 18.*

CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebātur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminē volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorū tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tātum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos. curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consulueris, vt lustratis ac recensitis copiis, eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: eásque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουὴλ τῷ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

Καὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς τὴ αὐτοῦ πυνθανόμενος διαφανῆ, ἀσμένως ἀπῄει τὸν τε μωυσῆν καὶ τὴ σεπφώραν δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. ἤδη δὲ μωυσῆς ὅτι τῇ τε πενθερᾷ ἀφίξει. καὶ θύσας δαψιλεῖ τὸ πλῆθος τῷ θάμνῳ πλησίον, ὃς ἀκαπέφλυκτο πυρὸς τὴ φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲ πλῆθος καὶ συγγενείας ὡς ἕκαστοι τὴ δαψιλείας μετελάμβανον. ἀρὰν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι ῥαγουὴλ προσλαβόμενος ὕμνει τε ἦδεν εἰς τὸν θεὸν, ὡς τὴ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τὴ ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ πορισθὲν γεγενημένον, καὶ τὴ στρατηγὸν διήμειψεν ὡς καὶ ἀρετὴ ἐκείνῳ πάντων αὐτοῖς καὶ νοῦ ἀπιστοτάτων. καὶ ῥαγουὴλ πολλὰ μὲ ἐγκώμια τὴ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπειτα προὸς μωυσῆν τὴ ὅτι τῇ σωτηρίᾳ τὴ φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλ τὴ μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν καθιζόντων, καὶ μένον οὐ τῶ δικαίᾳ τυχεῖν ἠμελοῦντο, εἰ διαμπὰς αὐτοῖς ζῆλος γίνοιτο, καὶ ὧδε τοῖς ἡττωμένοις κέρδος ἐδόκει τὸ λειφθέντας, καὶ δικαιοσύνῃ ἀ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲ ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετὴ χρῆσθαι τῶ στρατηγῶ θέλουσιν. παυσάμενον δὲ τῶ θορύβῳ λαβὼν, καὶ συμμονωθεὶς αὐτῷ ἐδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τὰ μὲ ὅπως τοῖς ἥττοσι ταλαιπωρείας ἑτέρους ἐκλύσῃ. ὧδε γὰρ μείζονων καὶ τὴ σωτηρίας τῶ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲ γὰρ ἀγαθοὺς κἀν ἄλλους ἑβραίων διαθλίους. φεισάμενον δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, ἐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν γενόμενον. ἀφθαρσίαν οὖν τὴ ἀρετῆς φησιν αὐτῶ κὴ οἷος γίγονας ὅτι τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σάζειν, τὸ μὴ τὴν ἐγκλημάτων διαφορὰν ὑπίδεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τὴ θεῶ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀκατέλει ζητῶν οἷς αὖ τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. ὑποθήκας δὲ τοῖς ἐμοῖς τῶν ἀνθρωπείων χρησάμενος, τὸν σεαυτὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκριμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

ἐπ' εἰς πεντήκοντα, ἀρχοντάς τε ὅτι τούτοις τάξεις οἱ A
κ' ἑξήκοντα μεριοῦντας ἑξακοσμήσουσι, κ' κ' εἴκοσι
καὶ δέκα συναριθμοῦντας. ἔσῳ δέ τις ὅτι τούτοις εἰς τ'
προσηγορίαν ἀπὸ τ' ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων.
οἱ δ' δοκιμασθέντες κατὰ τὸ πλῆθος πάντως εἰ ἀγαθοὶ
κ' δίκαιοι, σοί τε τ' διαφόρων αὐτοῖς κρινοῦσι, κἂν ἡ τὸ
μεῖζον ὅτι τοῖς ἐν ἀξιώματι τὸ σοὶ τὸ προστάγματος
δύσκολον ὅτι σε τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσῳ γὰρ ἕτερος ἀμ-
φότερα, κ' τῷ δικαίων ἐφεστῶσι τάξον), κ' σὺ τῷ θεῷ B
προσεδρεύων σύμμισεργον αὐ αὐτὸν ποιήσειας τῷ στρα-
τῷ. ταῦτα ραγουήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως
προσήκατο τ' συμβουλίαν. καὶ ποιεῖ κ' τῷ ἐποθήκῃ
τῷ ἑαυτοῦ, τῷ ἕρπε τῷ ὀθνείαν ἐκ ἀποκρυφόμενος,
ἀλλ' σφετερισάμενος αὐτῷ, ἀλλὰ ποήσας φανερὸν τὸν
ἐξευρηκότα τῷ πλήθει. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις δ' ραγου-
ήλου ἐγράψει, ὡς εὑρηκότα τῷ τάξιν τῷ προειρη-
μένῳ, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς
ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ὀθνηγαφομένῳ τὰ C
ὑπ' ἄλλων εὑρημένα, ὡς τε τῷ μωυσέως ἀρετῷ κἀκ
τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ σοὶ μ' ταῦτης δικαίρως ἐν
ἄλλοις τ' γραφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς δ' συγκαλέσας
τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ σινᾶον
ἔλεγεν, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καί τι λαβὼν παρ'
αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ' ἐκέ-
λευσεν πλησίον μέχρι καλῶς ἔχῃ τῷ ὄρει τῷ γειτνίασιν
τῷ θεῷ προτιμήσαντας.

itémq; in manipulos triginta & viginti & de-
cem commilitonum. tum deinde ita distinctis
præfectos imponas, singulis appellatione à nu-
mero subditorum militum indita. Iudices au-
tem viros virtute ac iustitia præstantes populi
suffragiis creabis, qui de controuersiis eorum
decernant, & si fortè quid grauius inciderit, e-
ius cognitionem ad te relegent. atque hoc pa-
cto neque Hebræorum quisquam suo iure
fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum
colens fauorem eius propensiorem exercitui
conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moy-
ses libenter admisit, fecitque quicquid ille mo-
nuerat, non sibi hoc commentum vsurpans,
neque autorem ejus celans, sed pro concione
populo indicans cuius hoc inuentum fuerit.
Quin & in libris suis Ragueli ascribit inuentio-
nem ordinum militarium ac iudiciorum, ma-
lens dignos sua laude non fraudare, quàm si-
bi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque
virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis lo-
cis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his
locis populus hæret, Moyses pro concione ait
se ire in montem Sina collocuturum cum Deo,
& aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq;
vt ipsi interim in propinquo castra metentur,
victimiores Deo futuri.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβαὶ εἰς τὸ σινᾶον ὄρος, κ' λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν
δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν.

CAP. IV.

Moyses consenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀνίει πρὸς τὸ σινᾶον ὑψηλότατον τῷ σοὶ ὁρῶν τυγχάνοντ', καὶ δι' τὴν ἀφροδολὴν τῆς μεγέθους καὶ τῷ κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις οὐ μόνον οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδ' ἀσφαθῶς μὴ δίχα πόνου τῆς ὄψεως δυναμένοις, ἄλλως τε δι' τὸ λόγον E
εἰ πρὸς τοῦτον θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν φοβερὸν & ἀσεβέστατον. ἑβραῖοι δ' κατὰ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετακλίνουσι κ' τὰς ὑπωρείας τῆς ὄρους κατελάμβανον, ἡρμένοι ταῖς διανοίαις ὡς μ' τ' ἐπαγγελείας τῶν ἀγαθῶν λυ προτίνειν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως πρὸς τὸ θεῦ· ἑορτάζοντες δ' τὸν σεμνὸν περιέμενον, ἀγλάζοντες τῷ τε ἄλλῳ ἀγνείαν & διὰ στενοχωρίας τ' γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖ- F
νος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ πρὸς ἀλαλοῦντες τὸν θεὸν δ' ὕμνῳ συμβαλόντα μωυσῆ δωρεὰν δωρεὰν ὑφ' ἧς δ' βιώσονται. ταῖς τ' οὖν διαίταις ἐχρῶντο πολιτευόμεναις, & τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐν-
τρεπτῶς ἐσκιῶς. ὅτι μὲν οὖν ἡμέρας δύο χοῦμενοι δῆλον. τῇ τρίτῃ δ' περὶ τὸν ἥλιον ἀνατεῖν περὶ τι ἀφίζανε τῷ παντὸς σεισμοῦ τῶν ἑβραίων ὑ προτέρων τοῦτο ἰδόντων γινόμενον, καὶ τὸ χωρίον G
& τὰς σκηνὰς ἅπαν πεποιημένοι προσήγγειρεν. καὶ τῷ λοιπῷ παντὸς ἐν ἀθρόᾳ τυγχάνοντες, ἄνεμοί τε σφο-
δροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν κατῆγιζον, ἀστραπαί τε ἅπαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. καὶ κεραυνοὶ κατενε-
χθέντες ἐδήλουν τ' παρουσίαν τ' θεῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν σύμμοιος προσδοκῶντας. & προσ μ' τούτων ὡς δύλε) φερνεί τω ἕκαστος τ' ἐντυγχανομένων. ἐμοὶ δ' ἀνάγκη ταῦτα ἱερεῖν καθάπερ ἐν τ' ἱερᾶς βίβλοις ἀναγέγραπ),

HIs dictis ascendit Sina montem omnium VI.
regionis eius celsissimum, & ob nimiam
altitudinem cautésque præruptas non ascen-
sus tantùm hominum, sed aspectus quoque i-
psos defatigantem, vt non immerito propter
numen incolens religiosus haberetur. Hebræi
verò iuxta mandatum prophetæ motis castris
radices montis occupant, suspensi animis quid-
nam boni ita vt promiserat, esset è Deo repor-
taturus: atque interim dum ductorem suum
expectant, festos dies agebant, castitatem
seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à
congressu mulierum per triduum, sicut iussi
fuerant, & assiduis precibus Deum solicitan-
tes, vt propitius Moysem excipiens, donum si-
bi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam be-
ne ac feliciter degendam conducibile foret. in-
terim & victu sumptuosiore vrebantur: & or-
natu splendidiore vnà cum vxoribus ac libe-
ris excolebantur: atque in hunc modum dua-
bus diebus inter epulas exactis, appetente
iam tertia nubes primum præter solitum su-
pra tota castra Hebræorum sublimis pepen-
dit, tentoria quàm latè patebant contegens,
reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum im-
bre vehementi ruebant, & fulgura simul
crebrò micantia terrebant, fulminaque elisa
significabant Moysen ex sententia cũ Deo pro-
pitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placue-
rit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere
ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate, eiúsque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, & illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repente metus omnis abiit, inque locum eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum numquam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoque tempore me legatum vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum pérque eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quódque humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatẽ ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Iochabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum desiderantibus é petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsumfructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananææ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Iosephus in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruẽtes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritíque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocẽ è sublimi descendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Exod. 20. *Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.*

Secũdũ, Nullius animalis simulacrũ adorandũ

Τοὺς γε μὴν ἑβραίους τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τὴν ἀκοὴν προσβάλλων φόβος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀηθείς τε ἦν αὐτῷ. καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους διαπεφοιτηκὼς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον δ' αὐτοὺς πρὸς τὴν σκηνὴν ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὑτῶν ὅμοια προσδοκῶντες. ἔτι δ' αὐτῶν διαχειμένων ὑπεφάνη μωυσῆς χαίρων τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάσσει τὴν δείσους αὐτούς, καὶ περὶ τῆς μελλόντων κρείττονας ὑπετίθετο τὰς ἐλπίδας, ἀληθείας τε ἐπ' καθαρὸς ἀὴρ τὴν πρὸ ὀλίγου παθῶν λύπην μωυσέως προσγενομένου. ὅπι τούτοις οὐ συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἶποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων σας ὅπι ὑψηλῆ τινὸς ὄθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν, ὧ ἑβραῖοι παθάπερ καὶ πρότερον, ἡμῖν προσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν εὐδαίμονα ἐπολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρέσει καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτὲ τὴν ἔργων, ἃ δι' ἐμέναν ἡμῖν ἤδη πέπραχται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὰ λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τιμὴν δ' ἀρετὴν αὐτῶν καταγνόντες ὑπερίδητε καὶ τὸ μέγεθος τῆς νεοπηκότος, ἐπὶ συμφέρητι τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐγὼ μωυσῆς ὁ ἀμράμου ἐπ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν νεῖλον αἱματορρύτου ὑπὲρ ὑμῶν ῥυθῶν καὶ ποικίλοις δαμάσας κακοῖς τὸ τῆς αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ δι' θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν πλαγχὼν, ὁ ἐπ τὴν ἔρημον ἐξ ἱερᾶς μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας ἀπανίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τὸ ἀπὸ γῆς τε καρπῶν ἐπ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶχος ἐκ τὸ ἐπομβρίας διέφυγεν, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλήτου τὴν χαναναίων κατέσχεν γῆν, δι' ὃν ἴσακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰακώβος δώδεκα παίδων ἀρετᾶς ἐκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδιαστόδυσεν τὰ αἰγυπτίων δυνάμεως, ταῦτ' ὑμῖν τούτοις χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. βεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων πρεσβυτέροις καὶ γυναικῶν. εὐδαίμονα γὰρ βίον ἄξετε τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολάβοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν τικτομένων. ἐπ πολεμίοις ἔσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκραιφνῆς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγκρόμιον. ἔστιν ἐκείνῳ τῷ γένους ὑμῶν καὶ τῆς τούτου μέλει διαμονῆς. ταῦτ' εἰπὼν, προσάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαιεν τοῦ θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐτούς, πρὸ τῆς προσκτίσεων, ἵνα μὴ κλαίειν τῆς λεγομένων ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀθρόων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἦκουον φωνῆς ὑψόθεν παραγγελλομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οὓς μωυσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὓς ἐ θεμιτὸν ὅτιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲ οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ὅτιν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δ' δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Ο τεί-

Ὁ τέτος ἦ ὅτι μηδενὶ φαύλῳ τῷ θεὸν ὀμνύναι.
Ὁ ἦ τέταρτος ἀναπαύειν τὰς ἑβδομάδας ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ὁ ἦ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν.
Ὁ ἦ ἕκτος ἀποκτείνειν φόνου.
Ὁ ἦ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ὁ ἦ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾶν.
Ὁ ἦ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ὁ ἦ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimonium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

καὶ τὸ πλῆθος ἀκούσαν μὲν αὐτοῦ τοῦ θεοῦ περὶ ὧν μωυσῆς διελέχθη χαίρον ὅτι τοῖς προειρημένοις τὸ συλλόγισμα διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τὸ σκηνὴν ἥξειν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. ὁ ἦ τέτος τε πιθεῖ, καὶ περὶ τῆς ὅλων, ὃν αὖ προχθεὶς χρόνον ἐν τοῖς αὖθις ἀπομνήμασιν χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς ἦ πλείονας τῆς νόμων εἰς ἑτέραν ἀναπτέμψαι γραφὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν. ἔτε ἦ τῆς πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σινᾶον ὄρος ἀνίει προειπὼν τοῖς ἑβραίοις. βλεπόντων ἦ αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνῳ βιαιοτέρῳ, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτῆς, δῆλος εἶχεν τοῖς ἑβραίοις, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῆς σωτυχόντων δεινῶν ἀκ ἔστιν ὃ ἔτος ἐλύπησεν αὐτοὺς, ὡς τὸ νομίζειν μωυσεῖ ἀπολωλέναι. εἰ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις. τῆς μὲν, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις προπεσόντα. καὶ μάλιστα ὅσοι περὶ αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύτῃ τῇ ψήφῳ ἔφερον. τῆς ἦ, περὶ τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοὺς ἦ σοφρονας καὶ μηδὲν ἕτερον τῆς λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, τὸ θηρίοις προπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ περὶ αὐτὸν μεταστῆναι δι' ἀρετὴν προσῆσαν εἰκὸς νομίζοντας, περαίνειν ἔχειν δοκεῖ ὁ λογισμὸς ἐποίει. περὶ ἄτε ἦ πρημωθέντες καὶ πλημμύρας ὑπολαμβάνοντες οἵᾳ τυχεῖν ἂν ἄλλῃ δύναμιν σφόδρα λυπέμενοι διετέλουν. καὶ ἔτε τὸ ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἶναι περὶ δοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τὰνδρὸς, ἔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἐδύναντο. τὸ ἦ στρατόπεδον ἐκ ἐθάρρουν μετάγειν μωυσέως αὐτοὺς οἰκεῖ παραμένειν προειρηκότος. ἤδη ἦ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διελελυθυῶν, καὶ τοσέτων νυκτῶν, παρὰν ὑδενὸς τῆς ἀνθρώποις νενομισμένων γενόμενος. χαρᾶς δ' ἐνέπλησεν τὸ στρατιὰν ὀπφανεὶς, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ προνοίαν, ἣν εἶχε περὶ αὐτῆς ἀπεδήλε. τόν τε τρόπον καθ' ὃν διδαμονήσουσιν πολιτευόμενοι, λέγων αὐτὸν κῆ ταύτας ὑποθέσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ὅπ βέλεται γενέσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς θεραπευόμενος, ὅπως κ μεταβαίνοντες ἀλλαχῆ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα δ' ὅλης τὸ σινᾶον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ὀπφοιτῶν συσκηνῶν θαυμαχαίνων τὰς ὑμετέρας δυχὰς. γνώσεται ἦ ἡ σκηνὴ μέτρεις τε κ κατασκευῆ, οἷς αὐτὸς ὑπέθετο, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὑπεδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐφ' ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεῖρ ἰδοῦ ὅτι τῇ γεγραφῆ τοῦ θεοῦ. οἱ ἦ χαίροντες οἷς τε ἑώρων κ οἷς ἤκουσεν τοῦ στρατηγοῦ, κ κατὰ δύναμιν αὐτῆς ἀπεδῆς ἐ κατελείποντο. ἀλλ' εἰσέφερον ἀργυρόν τε καὶ χρυσὸν, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς παλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα. ἀγλαίους τε τείχας καὶ θυρεὰς προβάτων, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας,

Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prænonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperũt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquã eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maximè qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cõuenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præsule ac patrono essent orbati, qualem alibi inueniri credebant impossibile: & neque sollicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebãt, reditum expectare iussi. tãdem XL. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúq; suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse. postularéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circũferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quam primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina, erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiam ligneam elegantem & contra cariem firmam, pilos capratum, & ouium pelles partim hyacinthina partim punicea tinctura,

Exod. 21.

Exod. 24.

Exod. 36.

Exod. 35.

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præfecit ex mandato Dei: sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragijs res commissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror, & Eliabus Ismachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visũ, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa vestes sacerdotales, & cætera quę vel ad tabernaculi ornamentum vel ad diuinũ cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atriũ primo dimensus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos. & in postico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argẽtea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastæ similes, ex ære factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byssinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartum verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byſſo contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byssoque & hyacintho contextum

VII.

τὰς ἢ φοίνικι. αἱ ἢ, πορφύρας ἄνθος, ἑτέραι ἢ λευκὴν παρεῖχον τὴν χρόαν. ἐκρέματο δὲ τοῖς προειρημένοις ἀνθεσι μεμολυσμένα, ⁊ λίνου βύσσου. λίθους τε οὐκ ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθήρμοσμένους, ἀνθρώποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερεν. ὧν γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκάζεν ἡ σκηνή. ἡ δὲ ἐδεῖτο μεταφερομένη ⁊ συμπαρεπομένου ναῷ διέφερεν. τούτων οὖν ἁπάντων συγκομισθέντων ἐκάστου ⁊ πρὸς δύναμιν φιλοτιμησαμένου, τοῖς ἀρχιτέκτοσι τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οἷς ⁊ τὸ πλῆθος αὐ ἐπελέξατο τῆς οὐσίας ἐφ' αὑτοῦ χωρουμένης. τὰ ἢ ὀνόματα αὐτῶν, ⁊ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν. βασάλεος μὲ ὑὸς τοῦ ἰούδα φυλῆς, υἱὸς ἢ μαελάμμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ. ἐλιάβαζος ἢ ἰσαμάχου δανιδὸς φυλῆς. τὸ ἢ πλῆθος ἕτοιμον ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρουμένοις ὑπῆλθεν, ὥς τε μωυσῆς ἀπεῖρξεν αὐτοῖς, ὑποκηρύξαμενος ἀρκεῖν τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προφερήκασι. ἐκόσμουν οὖν πρὸς τὴν τοῦ σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωυσῆς αὐτοὺς ἑκάστα ἐπὶ τὴν μέζω ⁊ τὴν ὑποθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μεγέθους ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀπεδίδασκεν πρὸς τὰς θυσίας ὑποτιθέμενος. φιλοτιμοῦτο ἢ ⁊ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς, ⁊ πρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμου τε ⁊ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ε.

Περὶ τῆ σκηνῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἡ ἐδεῖτο ναῷ μεταφερομένη διέφερεν.

ΠΆντων ἢ ἑτοίμων γεγυμνωμένων χρυσίου τε ⁊ χαλκοῦ, καὶ τῆς ὑφαντῆς, πρόεισιν ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, κατὰ τὴν ἐκάστου δύναμιν, ἴσα τῷ σκηνεῖ. πρῶτον μὲ ἄθλιον διαμετρησάμενος, τὸ μὲ δέκας πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν ἢ τὸ μῆκος, κίονας ἔστησε χαλκέας πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῆς δὲ πλατείας κεφαλὰς εἶχον δραχμικὰς ἑκάστη. δέκα ἢ τῆς ἐν πλάτει κεφαλῶν ⁊ κατόπιν. κεῖνται ἢ τῆς καμάκων ἑκάστη προσῆσαν. κιονόκρανα μὴν ἀργυρέα, βάσεις ἢ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαῖ ἢ ἦσαν δὲ ⁊ τῆς ἐρημισμένης. ἐκρέμετο ἢ τῆς κεῖνται καλῶδαι τοῦ ἀρχαίου ἦλαι χαλκέων πηχέων τὸ μέγεθος ἐνδεδεμένα. οἱ καθ' ἑκάστου κάμακα παρέντες ⁊ τὸ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τοῦ σκηνοῦ ἐμελλον παρέξειν. σπεῖρα δ' ἐκ βύσσου μαλακωτάτη ὅλη πασῶν δρᾶται ὑπὸ τοῦ κιονοκράνου κατοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφέρουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς αὖ μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἕτερα μὲν εἶχον αἱ ἓξ εἰς πλευρὰ τοῦ περιβόλου. τῆς ἢ τετάρτης πλευρῶν, πεντήκοντα δὲ ἔσα πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲ πήχεις ἀπέλειπον κατὰ πύλας, ἐν αἷς αὖ δύο κάμακες εἰσήκεσαν ⁊ μέσον πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἄργυρος ἦν ὁπλιτικὸν πάρεξ τῶν βάσεων. χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν ἢ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἐσῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεσαν ἐρημισμέναι. καὶ κατ' αὐτὸν ἢ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν δεδιπλωμένον. τὸ ἢ κατὰ τὰς πύλας μῆκος μὲ ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε ἢ βάθους, ὕφος ἦν πορφύρας φοίνικας συὺ ὑακίνθῳ ⁊ βύσσῳ πεποιημένον, πολ-

πολλῶν αὐτῷ συναναθουμένων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυποῦντο μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περιφραντήριον ἦν χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπίδα παρεχόμενον, ἐξ ἧς τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς ποδῶν καθαχεῖν παρῆν. ἡ δὲ αὐθεία περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν μακροσκελὴς. τὸ μὲν ἕτερον ἦν σκηνὴ ἴσην αὐτῷ καὶ μέσον, τεταμμένη πρὸς τὰς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀφῇ, ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὅπῃ πήχεις ἐμετρήθη, τριάκοντα. τὸ δὲ B ἕτερος ὅπῃ δέκα δύο εἰσήκει. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοῖχων τόπος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος καὶ βορέαν ἐτέτραπτο. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελίπετο. αἷς ἁθροισθεὶς δὲ αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβαίνοι τὸ ἕτερος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος δίεσιν πηχέως τε καὶ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, ἁρά τε τῆς ἐνδόθεν καὶ τῆς ἐκτὸς μερῶν. C δύο δὲ αὐτῆς ἑκάστῳ προσῆσαν στρόφιγγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. σφῦλαι δὲ ἑκατέρα τέτταρα προσῆν, δεχομένη τὴν στρόφιγγα. τοῖς δὲ κατὰ δύσιν τοίχοις κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τῶν ἀριθμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῆς τὴν συνέλευσιν χρυσέων τάτε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγει δὲ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν, καὶ παρεῖχεν πλάτος ἕκαστον τριάκοντα πηχῶν ὑπ' αὐτῆς. καὶ δὴ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἐντὸς δὲ πήχεις οἱ ἓξ κίονες παρέχονται συνεισελθόντες, αἳ ἕτεροις ποιοῦνται κίοσιν ἐκ πηχέως τεμημένοις, οἷς ἐγγωνίοις ἔθεσαν, δύσις τοῖς μείζοσι ἠσκημένοις. ἕκαστος δὲ τῆς κιόνων λείπον εἶχε χρυσοῦν κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς περ ῥίζαις πισὶν ἐμπεπλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους τε ξαμμένοι τοῖ περαίειαν. καὶ δὴ αὐτῆς ὑπῆρχυσοι σκυταλίδες E ἐλαυνόμεναι πέντε πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος σύνδεσμος ἦσαν τῆς κιόνων ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῇ στρόφιγγι κοχλιῶ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν μία φάλαγξ ἦν ἀπὸ πάντων ἰοῦσα τῆς κιόνων, εἰς ἣν ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῆς σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρας τοίχου τῆς διημικτηρίων, κρατεῖσθαι σὺν ἑαυταῖς γλυσμοῖς τῆς θήλει τῷ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μὲν F τοι πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τὴν σκηνὴν συνεῖχεν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὴν ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ ἀφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖρα δέκα πήχεας ἁρμοσμένους ἐκ τοῦ μυχοῦ τέσσαρας ἵστασι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπερειμένους, ἀφελείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρω ἦν αὐτῆς ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τὴν μὲν τοι ἀφαίρεσιν τὴν τοιαύτην τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς θεοῦ αὐτοῦ ἐόντος τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἥτις τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπιτέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἓξ ἦν τὴν εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἔστησαν χρυσοῦς χαλκείαις βάσεσιν ἑφεστῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεπετάνυσαν δὲ τὴν σκηνὴν ὑφάσμασι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus ablouerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: eráteque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptentiones obuerſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, incaſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alióſve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſibus innixas, poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra 1111. columnas
Exod. 36. situm dicebatur sanctum sanctorum. fuítque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliísque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animãtium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum setenis, obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos mansit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui contiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

Cap. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

Ἐκφῶς συλλεκεραμμένους. καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ πηχῶν δέκα πάσῃ ἐχόθην, ᾧ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ δι' αὐλαίων τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῷ ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτον ἐπὶ τὸ ποιεῖν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἅγια ἁγίων. ὡραῖον ἦ τὸ φάρσος αἰθέσι παντοίοις ὅσα γῆθεν αἴρεται διαπεποικιλμένον, θῆρις τε ἄλλοις ἅπασι συνυφασμένον, ἁ κόσμος εἰ ἔμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον ἦ τούτῳ ἐκ τῆς μελίθης καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χροᾷ παραπλήσιον τὰς ὑπὲ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας παρεβάλλεν καὶ γωνίαν ἑκάστῳ κίονος, κεῖνο κατέχοντος αὐτὸ ὑπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσεως τοῦ κίονος. τὸ ἦ λοιπὸν εἴσοδος αἰεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν ὑποδυομένοις. ὑφῆ ἦ τότε λίνεον μὲν ἰσομέγεθες φάρσος, ἐφελκόμενον ὑπὸ κάλων ὑπαὶ θατέρων τῆς κείνων τῆς τε ὕφει καὶ τῆς κάλῳ διακονούντων, ἐφ' ὅς τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴσασθαι κατὰ γωνίαν. ἔμπροσθεν δὲ ἐκ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὑπερημέροις ἡμέραις. κατὰ ἦ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ νιφετώδης ἐφεστήκῃ συννεφόμενον, σεμνὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ὅθεν δὴ παρέμενεν τὸ ἔθος καὶ τὸν ναὸν ὡκοδομημένων ἡμῶν, ὡς τε τῷ σινδόνα τοιούτῳ τρόπῳ πρεπεῖσθ' τὰς εἰσόδους. δώδεκα δ' ἄλλα φάρση πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ ἦ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέας ἐχόντα γλυφὰς μόσχοις ὑπὶ σωαφῆ θήλυσί τε καὶ ἄρρεσιν συνειλεγμένοις, ὡς ἐν εἴ δοκεῖν. εἰδ' ὑφαντὸν μὲν τὰ ναός, τότ' ἐφύπερθεν ἐσίαζεν, καὶ τὰ τοίχων τὰς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἑστῶτας, ὑπὸ τῆς γῆς ὅσον πήχεως ἀπέχοντα. ἴσαι ἦ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μίαν πλείους τὰ ἀριθμόν, τὸ ἦ μῆκος ὑφαβάλλουσαι ἑβδομήκοντα πήχεις γὰρ ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν τοῖς ἐκ τῶν ἐείων πεποιημέναις, ἐτέταντο μέχρι τῆς γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας ἀετώματι παραπλήσιον, ἃ πᾶς ἀδὰ παρεῖχον, τῇ ἑνδεκάτῃ φάρσους εἰς τοῦτο παρειλημμένου. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων σκληφθέρων κατασκευασμέναι ὑφείσαν, σκέπτι καὶ βοήθεια τοῖς ὑφαντοῖς ἐν τοῖς καύμασιν, καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη χειμημένου. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόρρωθεν θεωμένους. τῇ γὰρ χροᾷ τοῖς κατὰ τὸν οὐρανὸν συμβαίνουσιν ὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ ἦ ἐκ τοῦ τειχὸς καὶ τῆς δι' θέρων πεποιημέναι κατῆσαν ὁμοίως τῇ ὠδὶ τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τὸ ὑπὸ τῆς ὁμβρων ὕδειν ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκιὴ τοῦτον πήγνυται τὸν τρόπον.

F

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς μορφῆς τῆς νομικῆς πλάκας εἰς κατάθεσιν.

Γίνεται ἦ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σήψιν παθεῖν ὐ δυναμένων. ἡ ἦ ἐώρων μὲν καλεῖται καὶ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ ἦ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῆς πέντε σπιθαμῶν. τὸ δὲ βάθος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσοῦ ἦ τὸ ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ὑποκεκρύφθαι τὸν ξύλων. στόφιγξιν τὸ χρυσοῦς τὸ ὑπόθεμα περιπεπωμένον εἶχεν θαυμασῶς, ὁ παντόχοθεν ἴσον ἦν, κατ' ὐδέτερον μέρος ἔχοντας τὴν ἁρμογὴν λυμαινόμενον. ἐπὶ καθ' ἕτερον ἦ τοῖχον τῶν ὑπερθύρων κείμενοι περήσαν χρυσοῖ δύο τοῦ παντὸς ξύλου κρίκοι. καὶ δι' αὐτῶν σανιδωτοὶ ὑπὸ χρυσοῖ καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αἴ ὑπ' αὐτῶν ὁπότε δέοιτο ἄγοιτο κινεμένη.

νεμμήν. ἐ γὰδ ὅπι ζώοις ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τ̃ ἱερέων ἐφέρετο. τῇ δ' ὀπιθέμαπι αὐτ̃ ἦσαν πτέρυπι δύο. χερυβεὶς μ̃ αὐτὰς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄζι πετεινὰ μορφὴ δ' ἐδεσι τ̃ ὑπ' ἀνθρώπων ἑωρεμένων παραπλήσια. μωυσῆς ᾗ φησὶν τῇ θεόνῳ τ̃ θεῦ πτέρυπεις ἑωρακέναι. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τὰς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβήκει, αἷς πέντε μ̃ εἰς ἑκατέραν αἷς δύο ᾗ ἡ ἥμισυ κ̃ μέτωπον, ἐγκατέθετο, & ταύτῃ ἐν τῇ ἀδύτῳ κατατίθησιν.

neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ βαπίζ̃ ἡ λυχνίας χρυσ̃ ἡ ζωμ̃ τ̃ ἐν τῇ σκιν̃ῇ.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi.

ΕΝ ᾗ τῇ ναῷ βάπιζαν ἱδρύε) δελφικαῖς παραπλησίαν. τὸ μ̃κος μ̃ δύο πηχῶν. τὸ ᾗ πλάτος, ἑνὸς πήχεος, ἡ αὐ. θαμβῇ ζιῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μ̃ ἐξ ἡμίσους ἕως τ̃ κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς δωρικῆς περσίθησι τ̃ κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ ᾗ πρὸς αὐτὴν αἰωρητ̃ον τεθράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνε) ᾗ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσά πως κ̃ παλαιστὴν τὸ ἔδαφος, ἕλικος ἐμπεπλεγμένης τό τε ἄνω κ̃ τὸ κάτω μέρος τ̃ σώματος. καθ' ἕκαστον ᾗ τ̃ ποδῶν κ̃ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, ἐκ ἄπωθεν τ̃ ὀπιθέμαζος, ἐν οἷς ἦσαν σφῆλοὶ χρυσοῖ ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖλον γὰδ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κ̃ τὰς κρίκας κοινωθέντας. ἐ γὰδ εἰσὶν διλωτικῆς, ἀλλὰ πρὶν συμπεληθῆν εἰς τὸ ἄπωτερον, εἰς περονίδας τ̃ ἀρχαίου τελευτ̃ντες. ὧν ἡ μ̃ εἰς τὸ περανέχον ἐμβαίνει τ̃ βαπίζης, ἡ ᾗ εἰς τ̃ πόδα, κ̃ τούτοις κ̃ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅπι ταύτης ἐπίθετο γὰδ ἐν τῇ ναῷ τεθραμμένῃ πρὸς ἄρκτον ἐ πόρρω τ̃ μυχ̃, διετίθεσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαρὰς πάνυ, τ̃ ἀλδύρου ἑκ δύο ἀσσαρίων. ὧν μέρος ἑβραίων ἐπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ὑπὲρ ᾗ τῶν ἄρτων ἐτίθεντο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβάνου πλήρεις. μ̃ ᾗ ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῇ καλουμένῳ ὑφ' ἡμ̃ σαββάτῳ. τὴν γὰδ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τ̃ δ' ἄρτων ἐξ ὧν ταύτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν. κατὰ πρόσωπον ᾗ τῆς βαπίζης τῇ πρὸς μεσημβρίαν τεθραμμένῳ τοίχῳ πλησίον ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, ἑπτάκλινος σαθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μ̃ καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς ᾗ τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται ᾗ σφαιρία, & κρίνα συνῳκοδομημένοις & κεκαπνισμένοις, ἑβδομήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως συνεστάθη, πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μέρη εἰς ὅσους τοὺς πλανήτας & τ̃ ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζε) ᾗ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν σοίχῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ὀπιφέρον) αὐταῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῇ πλανήτων τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὁρῶσι ᾗ εἰς τε τὴν ἀνατολὴν κ̃ τὴν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτ̃ κλίνης. μεταξὺ ᾗ αὐτ̃ κ̃ τ̃ βαπίζης ἔνδον ὡς πρόπαν θυμιατήριον, ξύλινον μ̃ ἐξ & τὰ πρόσω λίθῳ σκίν μὴ σπόμενα. στερεὰ ᾗ περιήλατο αὐτῇ λεπὶς, πηχυαῖον μ̃ κ̃ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος ᾗ διπλάσιον. ἐπὶν ᾗ ἐχάλκευ χρύσεα ὑφ' αἷς ὦσα, ἔχουσα κ̃ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. κ̃ τοῦτον δ' ἐν πρόσθιόντα χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι κ̃ σκυταλίδες προσῆσαν αἷς κ̃ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο ᾗ κ̃ πρὸ τ̃ σκιν̃ῆς βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεων ἐπιμελ̃ημένος,

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulare serant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quàm superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiicebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Articas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa alias est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: erátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cum suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aram verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo. *Exod.38.*

CAP. VIII.

De Pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. *Exod.39.* ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anabarchē nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocāt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam èduplicata tela cōfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumētum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis infernus zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta ad talos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emiā dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, hābétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur, maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methit nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

τὸ δ' ὕψος ἔχει, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείας λέπισιν ἐξησκημένος, διὰ τύφω τ' ἐχάρας ἐμφερής. ἐξ ἀδύτου γὰρ ἡ γῆ τὸ ὑπὸ δ' ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τ' βάσεως ἀφαπάντος ἀχ ὑποκειμένης. αὐτικρὺ δ' ἐπίθετο τῷ βωμῷ οἰνοχόαι τε & φιάλαι σὺν θυτικοῖς καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲ σκηνὴ ταύτη τε ἦν & τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνον) δ' καὶ τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, πάσι τε τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ & τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβάχλην προσαγορεύουσι. σημαίνει δ' ἀρχιερέα. τ' μὲ οὖν τῷ ἄλλων στολὴν ταύτην ἔχ) συμβέβηκεν. ὅταν δ' προσίῃ τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνικὼς ἰδ' ὁ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, πρῶτον μὲ περιτίθεται τὸν μανιαχασὴν λεγόμενον. βύσσινος δ' σιμαχτῆρα μὲ δηλοῖ. διάζωμα δ' ὅτι περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωσῆς εἰργασμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. δποτέμνε) δ' ὑπὲρ ἡμισυ, & τελευτῶσαν ἄχρι τ' λαγόνος περὶ αὐτὴν δποσφίγγε). ὅπερ δ' τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθομβὴν καλεῖται. λίνεον τοῦτο σημαίνῃ. χεθὸν γὰρ τὸ λινοῦν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δ' τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιλεχραμμένος τῷ στόματι, & τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατασφιγμένος, ὃν ὑποζώννυται) κῇ. σῆθος ὀλίγον τ' μαχάλης ὑπὲρ αὖω τ' ζώνην περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. δφαίνως δ' ὑφασμένην ὡς τε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. αὖθι δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφαν) φοίνικι & πορφύρᾳ μὲ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα. σήμαιν δ' ὅτι μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τ' ἀρχὴν τ' ἐλίξεως κῇ στέρνων, & περιελθοῦσα πάλιν δεῖται. καὶ κέχυ) μὲ πολλὴ μέχρι & τ' σφυρῶν, ἕως ἂ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. πρὸς γὰρ διαφέρεται ἕτερος ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δ' ἀπαδάζῃ περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ δρόμου, ὅπως μὴ κινούμενος ἐμποδίζῃ) πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅπ' τὸ λαγὼ ὠμοφορεῖ. μανσῆς μὲ ἔν ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν. ἡμεῖς δ' ὧδε βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν, ἥτις γὰρ προσαγορεύε) παρ' αὐτοῖς. ἔστι ὁ χιτὼν κολπέται μὲ ἐδαμόθεν. λαγαρὸν δ' παρέχων τ' βραγχιστῆρα & τ' αὐχένος, ἁρπεδόσιν ὃν τ' ὤμοις, καὶ τ' κῇ στέρνων & μεταφρενον. ἡρτημένας ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν κατακλεῖδα. μανσαβαζανὴς καλεῖται. ὑπὲρ δ' τ' κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ἐ διηνεμένον εἰς πᾶσαν αὖτ', ἀλλ' ἐπὶ λίσον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲ μασναεμφθής. τῇ δ' κατασκευῇ τοιοῦτος ὄζιν ὡς σφαῖρ' δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεποιημένη παχεῖα. & γὰρ ὑποπυκνούμενον ῥάπτε) πολλάκις. ἔπεστα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν σκεπάζει) δίπλωσα μέχρι μετώπου, τιλία τε ῥαφὴν τ' ταινίας & τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀφειπὲς καλύπτουσα, κῇ ὅλῳ δ' τῷ κρανίῳ γνωμένη ὑπίπεδον. ἅρμοσαν δ' ἀκριβῶς ὡς ἂν μὴ περῤῥυῇ πονοῦντος περὶ τ' ἱερουργίαν. κῇ ποία μὲν ὄζιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ ὧνπερ λιπὼν ὑδὲν τῶν προειρημένων. ἐπενδυσάμενος δ' ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρης δ' ὅτι & ἔστ', μεθεὶρ καλεῖται κῇ τιλία ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ περιφέρεται βάμμασιν οἷς ἡ παστὰς ἐν ὑδεὶ ἀφαπεποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένῳ.

κῇ

καὶ πέζαν δ' αὐτῷ περιῤῥαμμένου θύσανοι ῥοῶν χρύσεοι καὶ κώδωνες χρύσεοι καὶ πολλὴν ὑπαπήσευσιν ἡ ὑμαρετείας, ὡς τε μέσον ὑπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον καὶ ῥοᾶν κωδώνιον. ἔστι δὲ ὁ χιτὼν οὗτος ἐκ δυοῖν περιτμημάτων ὡς τε ῥαπτὸς ὑπὲρ τοὺς ὤμους εἶναι καὶ τὰ πλάγια πολυμερῆ. φᾶρος δὲ ἐν ὑπήνεκες, ὑφασμένον χιτῶνα ἔχον ἐροσχωτῆρα πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐῤῥωγότα πρός τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δὲ αὐτῷ περιῤῥέραπται, ὑφ' ἧς τὴ μὴ διελέγχεσθαι τὴν ὑμᾶς τιλὶ δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες ἐκπέφυκασι χιτῶνος ὄξιν. ὑπὲρ δὲ τούτοις ἔπιτον ἐνδύεται τὴ λεγομένην ἐφώδιον, ἑλληνικὴν δὲ ἐπωμίδι παραπλησίαν. γίνεται δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. ὑφαντοῖς ὑπὸ βάθος πηχυαῖος ἔκτεται χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου παρεμφαίνων τῷ στέρνῳ τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιν τε ἡσκημένοις καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶνι ἔοικὸς πεποιημένος. τῷ δὲ ἀμφικένῳ τὰ ἐνδύματος σωσεσι παρέπτημμα ἀριθμοῦ τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφώδει βάμμασι διαπεποικιλμένον. ἐσθὴς μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον. πληροῖ δὲ ἀκριβῶς τὸ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ ῥῆθος ἐξέλιπον. ἐνῆται δὲ ὑπὸ κείκων χρυσέων αὐτῷ τε κατὰ γωνίαν ἑκάστην, κἀκείνῳ τῷ ἴσον παρεσκευασμένων ῥάμματος ὑακίνθου, παραληφθέντος εἰς τὸ παρὰς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κείκοις. παρὰ δὲ τὸ μὴ χαλασθὲν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῷ κείκων καταλιμπανόμενον, ῥαφῇ αὐτὸ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορπῶσι δὲ τιλὶ ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῷ ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοῖς ὑπιθέον χρύσεον ἔχοντες, παρὰ τὸ ταῖς περονίσιν ὑπιπήδιον εἶναι. ἐγγέγραπται δὲ τούτοις, τῷ ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν ὑπιχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ ἓξ τῷ λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δὲ εἰσὶ κατὰ ὦμον τὸν δεξιόν. ὑπίασιν δὲ καὶ τὸν ἐσθῆτα λίθοι δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, ἃ κτητοῖς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ἂν βολὴν ὄντες. ἔστι μὲν οὖν κατὰ στίχον φέρεις, ὑπὸ τεσσάρων διακείμενοι γραμμῇ σιήσκιωται τῷ ὕφει. χρυσὸς δὲ αὐτοὺς σιαπερίεχεται τὰς ἐλίκας σιτιθεὶς τῷ ὕφει παρὰ τὸ μὴ διαῤῥεῖν ἔτως πεπιημένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη τειὰς ὅδε ἐστὶ, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ ἀνθρακα παρέχεται καὶ ἰάσπιν καὶ σάπφειρον. ἡ δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, εἶτα δὲ ἀμέθυσος, ἀχάτης δὲ τέλος· ἑνάδε ὧν τοῖς πᾶσι. τετάρτη δὲ στίχος χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ὅδε. γράμματα δὲ ὑπιτέτμηται πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυλάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῷ λίθων ὀνόματι τετιμημένου κατὰ τάξιν, ὡς ἕκαστον αὐτῷ γεγονέναι συμβέβηκεν. τῷ οὖν κείκων ἀφενῶν ὄντων καθ' αὐτοὺς σιεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους δύο κείκους μείζονας τῇ πέζῃ τῇ ἐσθῆτι, ἃ περ αἴρει πρὸς τὰ βαχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι πιοῦσι, δεξομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ σωπῶσαι κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειραῖς ἐκ χρυσοῦ πεπλεγμένας σωάπτουσαν. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσταμμένον, ἀνέβαινεν κείκῳ περεχόντι τῆς νωτιαίας πέζης τῇ ἐφώδου, καὶ τοῦτο ἵν' ἀσφάλεια τῷ ἐσθῆτι, πρὸς τὸ μὴ περῤῥεῖν. ζώνη δὲ τῷ ἐσθῆτι περιέραπτο βάμμασιν οἷς περεῖπον μετὰ χρυσίου περισφερὴς,

cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt ſuturas habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeuntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolitus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursúmque supra futurum nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando nō satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non novit, huic etiā describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. velti úrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem rendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim menses diuisum.

ἢ ᾠδιοδεύσασα, δεῖται πάλιν ὅπῃ τῇ ῥαφῇ, κὴ κατακρημνᾶται. τοὺς δὲ θυσανοὺς χρυσέας σειρᾶγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐνλαβοῦσαι πάντας ἐμπεδεί-χουσιν αὐτᾶι. πῖλος ὃ ἰδίᾳ μὲν ὁ κὴ φορέσειν αὐτῷ, ὡδαπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑφ' αὐτὸν ὃ σωφεσμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθου πεποικιλ-μένος. ᾠδιέρχεται ὃ στέφανος χρύσεος, ὅπῃ ζωοει-κίαν κεχαλκεύμενος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ, κάλυξ χρύσεος, τῇ δακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγο-μένῃ ὁπομεμιμημένος. ὑὸς ὃ κύαμον ἐλλιῶν οἱ πε-ρὶ ὁμὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες φορταγωγοῦσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμφίᾳ τούτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ὑπο-σάμενος ὐκ ἰδὼν ἀναγνωείσειε, τοῖς ὕπω ὃ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὄῤῥιν ὡσ-τρεῖς σπιθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι. ταύτῃ γὰ ὐκ ἂν ἁ-μάρτοι τις ἐικάζων αὐτήν. τὰ δὲ φύλλα τοῖς σῦζώ-μων. ὐκ μὲν τοι τῶν κλάδων ἀνίσει κάλυκα φορεσε-χῆ τῷ κλωνί. φύεται δ' αὐτὴν ἕλυτρον, ὅπερ ἀ-ποκείνεται καθ' αὑτὸ φερὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλει ῥηγμένης. ὁ ὃ κάλυξ μεγέθους ὅσῃ σκυταλίδος τῶ μικροῦ δακτύλου, κρατεῖ δ' ἐμφερὴς τὴν φορε-γαφήν. σημαινῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκό-σι. σφάῤῥης εἰς δύο μέρη τετμημένης φερὶ τῷ σωθ-μένι, τὴν ἑτέραν ζωμὴν ἔχει φυόμενος, ὑπὸ ῥίζης φερῃ. εἶτα σωμὸν κατ' ὀλίγον ὑποκοι-λαινούσης διαφανῶς τῆς ὑποχωρήσεως, αὐξη-θεῖται πάλιν ἠρέμα κατὰ χεῖλος ὁμοίως ὀμφα-λῷ ῥοιᾶς τετμημένος. ὑπόθεμα δ' αὐτῷ ἡμισ-φαίριον φορασέφυκε. κἀκείνως ἂν εἴποι τὶς τε-θρυλλημένον, ὑφανεσώσας ἔχων τὰς ἐντομὰς ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ ᾠδαπλησίως βλασταίειν, ἀκανθώ-δεις καὶ εἰς ὀξὺ φαντελῶς ὑπολιγούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὅπῃ τῷ ὑποθέματι τὸν καρπὸν ὅλον τὸν κάλυκος, ὁπόταν βοτάνης σπέρματι τῆς σιδη-είτιδος ὅμοιον. ἀφίσιν δ' ἄνθος τῷ τῶ μήκωνος πλαταγῶνι δωάμενον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶ. ἐν τού-του μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ὑπὸ τῶ ἰνίου φορὸς ἑκάτερον τῷ κροτάφων. τὸ ὃ μέτωπον, ἢ μ' ἐφιελὶς ὐκ ἔπεισι, λεγέσθω δὲ ὅπως ὁ κάλυξ. πε-λαμὼν δ' ὄῤῥι χρύσεος, ὃς ἱερᾶς γεάμμασι τῶ θεοῦ τὴν φορσηγορείαν ὑπιτετμημένος ὄῤῥι. καὶ τοιού-τος μ' τῶ ἀρχιερέως ὄῤῥι κόσμος. θαυμάσειε δ' ἄν τις τῷ ἀνθρώπων τὴν φορὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἢ ὡς ἐκφαυλιζόντων ἡμῷ τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν φορείρηνται διατετελέκασιν ἐχθρότες. εἰ γάρ τις τᾶς σκηνᾶς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, κὴ τῶ ἱερέως ἰδοι τὴν στολὴν, τότε σκιᾶν οἷς φορὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην εὑρήσει θεῖον ἄνδρα, Ϛ ματαίως ἡ-μᾶς ὑπὸ τῷ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἔ-κρινα γὰ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν κὴ διατύπωσιν τῷ ὅλων, εἴπερ ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωτέρως σκοπεῖν, εὑρήσει γεγονότα. τὴν τε γὰ σκηνὴν τριάκοντα πηχῶν ὖσαν, νέμησι εἰς τρία, Ϛ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ Ϛ κοινὸν τόπον, τὴν γὴν κὴ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰ ταῦτα πᾶσιν ὄῤῥιν ὑπίβατα. τὴν ὃ τρίτην μοῖραν, μό-νῳ φορέγραψε τῷ θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶ ἀνθρώποις. ὅτι τε τῇ ζω-ωτέζῃ τοὺς δώδεκα θεὶς ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μέρας διηρημένον.

τὴν ὃ

τὴν ϗ λυχνίαν ἑξ ἑβδομήκοντα μοίρων ποήσας συν- A
κεφάλῳ, τὰς ἓπτὰ πλαγίᾳ διαλήμμασι ἠνίξατο. ϗ
λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἑπτὰ τῇ πλαγίῳ τιθεὶς φορεῖν, τοσού-
τους γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τάτε γὰρ φάσι σὺν τεσσά-
ρων ὑφαντέα τὴν τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἥ τε γὰρ
βύσσος τὴν γῆν ὑποσημαίνειν ἔοικε, ἐξ ἧς τὸ ἐξ αὐτῆς
αἰεὶ θάλλειν τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῇ
περιοινίχθαι τὸ κόχλου τοῦ ἁλμυροῦ. τὸν ϗ ἀέρα βύσσινα
δηλοῖ τὸ ὑάκινθος. ϗ ὁ φοῖνιξ δὲ αὖ εἴη τεκμήριον τοῦ B
πυρός. ὑποσημαίνει ϗ ὁ τῆς ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν,
λίνεος ὤν. ὁ ϗ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲ ϗ τοῖς
ῥοίσκοις ἀπεικασμένος, βρονταῖς ϗ κατὰ τὸν τῶν κω-
δώνων φόρον. ϗ τὴν ἐφαπτίδα τῶν πάντων τιθεὶ φύσιν σὺν
τεσσάρων γνέσθαι, δεικθεῖσαν τῷ θεῷ χρυσῷ συνυ-
φασμένῳ, κατ' ἐπίνοιαν οἶμαι τὴν περιούσης ἅπασιν
αὐγῆς. ϗ τὸν ἐσθῆτα δὲ αὖ αμέσον ὄντα τὴν ἐφαπτίδος ἐν ζό-
πῳ γῆς ἔταξε. ϗ γὰρ αὕτη, τὸ μεσαίτατον τόπον ἔχει.
ζώνη τε περιδεύσασα τὸν ὠκεανὸν ὑποσημαίνει, καὶ γὰρ C
ἐστὶ ἐνωδειλῆφε τὰ πάντα. δηλοῖ ϗ τὸν ἥλιον ϗ τὴν
σελήνην τὸ σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸν
ἀρχιερέα. τιθεὶ ϗ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε δὴ μιᾶς
βούλησοι τὰς νοεῖν, εἴτε τὸν ἐσῆτον ἀριθμὸν τῶν οἴκων
τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἑλλῆνες καλοῦσι, τὸ κατ' ἐκεῖνο
γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. ὁ πίλος δέ μοι δοκεῖ τὸ οὐρα-
νοῦ τεκμήριον, ὑακίνθινος πεποιημένος, ἐ γὰρ ἂν ἄλ-
λως ἐφαρμοσθείη αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, τῇ τε στε-
φάνῃ ἠγλαϊσμένος, ϗ ταύτῃ χρυσέᾳ δὲ τιθεὶ αὐγήν, D
ᾗ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. ϗ ταῦτα μὲ ὅτι τοσοῦτον
μοι δεδηλώσθω, πολλάκις ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν
τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῇ πραγμάτων.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς τῶν ἀρχόντων ἱερωσύνης, ϗ ἅτινα περὶ ἱερεῖα ϗ
ἱερουργίαν τινὰ ἐνόμισαν. E

ΩΣ ϗ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀεθημά-
των μήπω καθιερωμένων, ὅπως αὐτὸς ὁ θεὸς μου-
σῇ τὴν ἱερωσύνην ἀαρῶνι τῷ ἀδελφῷ προστάξε δῆ-
ναι, ὡς ἁπάντων δὴ ἀρετὴν τῆς τιμῆς δικαιοτέρῳ τυ-
χεῖν. ϗ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε
ἀρετὴν αὐτῆς ἐ τὴν δύνοιαν διεξίει, ϗ τοῖς κινδύνοις
οἷς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῆς. μαρτυρουμένων δὲ ἐφ' ἅ-
πασιν αὐτῷ, καὶ τὸ προθύμιον ἐνδεικνυ- F
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέ-
λος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἴσως, ἐ δυνα-
τὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δὲ εἰδέναι τοῦτον τῇ σκιᾷ κατασ-
χεθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸ ἱερατεύσαμένῳ καὶ ὑπη-
ρετήσοντος ταῖς θυσίαις ἐ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. ἐ
ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπειτραπείσης, ἐμαυ-
τὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκεινα, δέ τε τὸ φύσει πάν-
τας ἐμαυτοῦ φιλαύτους, ἐ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμοντι G
πρὸς στοτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νεῦσε δὲ αὐ-
τὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τὴν τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκεινε, καὶ
τοῦτον ἤρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰ-
δὼς ὡς ἐστὶ ἐνδύσεται σολλὰ τῷ θεῷ καθωσιω-
μένῳ καὶ βωμῷ ὀπτμέλειαν ἕξει καὶ προθυσίαν ἱε-
ρείων. καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποήσεται πρὸς τὸν θεὸν,

& cum candelabrum è ſeptuaginta par- bus
compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ
feruntur ſubindicauit: & per ſeptem lucernas
impoſitas totidem planetarum curſum. vela
quoque è quatuor coloribus contexta elemen-
torum naturam deſignant. nam byſſus terram
referre videtur, ex qua lini hoc genus proue-
nit: purpura verò mare, eo quòd conchylij
cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus re-
preſentare videtur: ſicut puniceus color ignem.
quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram
ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per
mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua
per tintinabulorum ſtrepitum: è pomis etiam
vniuerſi huius naturam indicat è quatuor co-
loribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut
ego interpretor, propter adiunctam rebus o-
mnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt
inſertus, non aliter quàm terra medium mun-
di locum obtinet. Zona item qua cingitur, O-
ceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa cir-
cumplectitur. duo præterea ſardonyches in ve-
ſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ
ſignificationem habēt. gemmarum etiam duo-
denarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad pa-
rem partium numerum eius circuli quem Gre-
ci zodiacum vocant, nequaquam à vera conie-
ctura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio
videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: a-
lioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona il-
luſtratur aurea propter ſplendorem quo maxi-
mè Deus delectatur. atque hæc in hunc mo-
dum interpretati ſumus per occaſionem, ne la-
tentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſ-
ſimulare videremur.

CAP. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

HIs ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moyſi, iuſſitque vt ſacer- dotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recen- ſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet pu- blicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraelitæ, opera iam ſunt abſolu- ta, qualia vel Deus poposcit, vel noſtræ facul- tates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante o- mnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſa- cerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ip- ſi honorem hunc adiudicaſſem; tum quòd ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi o- ptimè velit, tum quòd mihi conſcius ſim la- borum pro republica ſuſceptorum, quibus ta- le præmium, iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præemineat: cui iam ante ve- ſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſq; ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, *XII. Exod. 28. 29. 30. 40.*

eò libentiùs exauditurum, quod & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, [Abius,
Exod. 37. Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, iteos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel: insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum labórem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cœlum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτε κάλλιστα χρῆσις τῷ ὑμετέρου, καὶ αὐτὸς αὐτὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γνώμῃ προσδέχεται ταύτας. εὐφραίνει δὲ πρόσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. διὸ γὰρ ἀαρὼν διά τε τὸ γένος καὶ τὴν προφητείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν ταὐδελφοῦ, πρὸς τὴν τιμὴν ἀπάντων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβαδος, ἀβιοῦς, ἐλεάζαρος, ἰθάμαρος. ὅσα δὲ τῷ πρὸς τὴν σκηνῆς κατασκευὴν προσκεκομισμένων διὸ ἔδοξε τὰ, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρση σκεπαστήρια ἅ τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετῶν μηδὲν μήτε κονιορτῶν βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐπέλθοι μωυσῆς. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων διὸ, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν. ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς περὶ τὴν σκηνὴν χρείας ἀνάλωτο. ἤγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερεῖς τοιόνδε τινὰ ποιούμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ὀπὸς ἐκπλέκτου σίκλοις πεντακοσίοις, καὶ ἴρεως ἴσους. κινναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἐφ' οἷς δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὁλκὴν κεκομμένα δεῦσαι ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἡλαίνου εἶν, μέτρον δ' ὅσ τοῦτο ὄξυβαφεῖον, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χεῖσμα δυωδέστατον. κατέστησε τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χεῖον ἐκάθαρσε. τὰ τῇ θυόμενα, πολλὰ δ' ὄντ' ταῦτα καὶ ποικίλα κατὰ τὴν σκηνὴν ὅπου τὸ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα σκευοφορεῖσθαι. ὧν ἐκλείπειν τὴν φύσιν ἐπιτηδεῖαν, μὴ δ' ὄχλου χρῆσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας περί τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευε. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὅπου τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸ τὴν ἑαυτέρων ἅπτοντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξεν ἄριστοι τῶν δημιουργῶν βεσέληλος καὶ ἐλίαβος. τῷ γὰρ ἐξευρημένων τοῖς προτέροις, αὐτοὶ προσεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὅπνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν τοῖ βεσέληλον συνέβη κριθῆναι τὸ κράτιστον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μὲν τοῦτο ἀφ' οὗ τὸ ἄγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς προσγεγονὼς ἐτελεύτα. ἀρχομένῳ δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ κατὰ μακεδόνας, νισὰν δὲ κατ' ἑβραίους, νουμηνίᾳ τῷ σκηνῇ ἀφιερῶσι, καὶ παντ' ὅσα πρὸς αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡσθέντα τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ἐφροντικέναι τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξενώθη καὶ κατεσκίωσε τῷ ναῷ τούτῳ, τῇ δὲ παρουσίαν οὔτως ἐποίησεν. ὁ μὲν θεὸς καθαρὸς ὢν, οὐδὲ δὲ τῇ σκηνῇ μόνῃ ἥλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε οὐδὲ δόξει χειμέριον, ὅτε μὴ λευκὸς ὕσης, ὡς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτὸ καταυγάσαι.

ἡδέως

ἡδία ἦ ἀπ' αὐτῆ δ' ἐφοδος ἔρρει καὶ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς δὲ τοὺς τέκτονας οἵας εἰκὸς ἦν δωρεᾶς τὰς τοιαῦτα ἐργασαμένοις τιμήσας, ἔθυε ἐν τῇ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ κατὰ πρόσταγμα τῦ θεῦ, ταῦρον καὶ κριὸν ⁊ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. καὶ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προσόμβια περὶ τὰς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. κἀκ τῦ αἵματος τῦ τε θυμάτων, τοῦ τε σφαγέντος τῦ ἀαρῶνος ⁊ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔρραινεν ἀφαγίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν ⁊ μύρῳ, ἵνα τῦ θεῦ γένωνται. ὅπη μὲ οὖν ἡμέρας ἐπλᾶ, τοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τοῦ τε σκηνοῦ, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμιαμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τ' ταύρων ⁊ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ γένος. τῇ ὀγδόῃ κατήγγειλεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δυνάμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι ⁊ σπουδαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ὑπέφερεν τοῖς λειτουργοῦσιν. ὑπακουόντων δὲ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ πῦρ ἀπέφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ. συνέβη ἦ καὶ ἀαρῶνι συμφορά τις ἐκ τύτε, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ παιδί, γυναίως δ' ὑπ' αὐτῆ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τοῖς ψυχοῖς πρὸς τὰ συμπίπτοντα σφόδρα ἐστί, καὶ κῦ ἐάλησιν τῦ θεῦ ἠλέητο τὸ πάθος γενόμενον. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτῆ τεσσάρων ὄντων ὡς πρόσθεν, δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναδαβος καὶ ἀβιοῦς, κομίσαντες ὅπη τὸν βωμὸν, ἐκ ὧν προσῆκεν μωυσῆς θυμῶσθαι, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαίθησαν τῷ πυρὶ ἐπ' αὐτοὺς τοῦ ὁρμοῦ βαλόντος καὶ τὰ σέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ἔτεις ἀπέθανον. μωυσῆς ἦ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάσαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας ἔξω παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ ἦ αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ὅπη τῷ θανάτῳ πρὸ ὥρας ὕστερον γεγυμνωμένῳ δόξαντες. μόνους ἦ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆ ⁊ τ' πατέρα μὴ φθορτίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκείσαντας τοῦ εἰς τ' θεὸν τιμὴν τῦ περὶ αὐτοὺς σκυθρωποῦ. ἦδη γὰρ ἀαρὼν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ⁊ τ' θεῦ ἱερέας ἀπέφηνε. μωυσῆς ἦ πᾶσαν τιμὴν παραγησάμενος, ἵν' ἐώσα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνη τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. καὶ τ' μὲ εἰς τὸ σίναγον ὁδῶν ἀπεῖχεν εἰς ἦ τ' σκηνὴν εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο παρὰ τ' θεῦ, ἰδιωτεύων καὶ τὴν στολὴν καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν ἐκλόμενος τῆ πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοεῖσθαι αὐτ' βλέπεσθαι. ἔτι ἦ τ' πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' ὃς κεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν τοι καὶ τὴν ὑπαγόρευσιν τ' θεῦ συνετάξατο. δίξειμι μὲ οὖν περὶ τ' πολιτείας καὶ τῶν νόμων. ὁ μὲν τοι περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βέλομαι. ἐδαμόθεν γὰρ προφητῶν κακουργίας κατέλοιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τῷ τῦ θεῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' εἶ τὸν θεὸν ἁπάντων τοῖς ἱερεῦσι κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τῦτ' οὐκ ἐβεβαίοις δῆλον εἶ μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ξένων, τοῖς ἁπαντυχαίουσιν.

A iucundúsque ros distillabat ab ea, præsentiæ fidem populo astruens. Moyses autem distributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietem alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus super aram impositis subitò sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuerent: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit. quòd in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu imposturarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Leuit. 8.

Leuit. 9.

Leuit. 10.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris gestabat (sardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conspiceretur. idque præter naturam suam & consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gestat, in bello victoriam prænunciare Deus solebat. nam prius quàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innotesceret, adesse Deum, opémque & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci quotquot à nostra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita vt negari non possit, essena vocant λόγιον, hoc est oraculum. Desiit tam essen quam sardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarum præuaricationem: de quo aliàs opportunius dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerrúcatis, & omnia prospera in posterum sperantes. donáque Deo tam priuatim quàm publicè per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bubus contribuebant, vt sex plaustra tabernaculo per viam deuehendo inseruirent: & præter hoc vnusquisque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantùm septuaginta. hæc farina erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnusquisque principum alias victimas quæ salutares vocabantur, per singulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino. proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Num. 27.

A τὴν γὰρ λίθων οἷς ὁπὶ τῶ ὤμων φέρειν ὁ ἀρχιερεὺς ἔφοδον, (σαρδόνυχες ἦσαν, & σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ὑγρὸν μαρμαρυγὴν πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) σωτήριον βαίνειν λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρίειν τὸ πρόσωπον τὸ ὁπὶ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεποριπμένον, αὐγῆς ἀποπνεούσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, & μᾶλλον ἔτι τούτοις ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν οὖν & τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἀκροφαλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ὅτι τότε θαυμασιώτερον ἐρῶ.

B λέγω γὰρ τὸν δώδεκα λίθων οἷς κατέστερνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνεγεγραμμένους τῷ ἑαυτοῦ φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμηνύειν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ, μήπω τὰς στρατιὰς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπηκοΐαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα μεμῦσται ἐθνῶν λέγω τὸ μηδὲν αὐτοὺς λέγειν δυνάσθαι τούτους, τὸν ἑαυτῶν λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἑαυτοῦ & ὁ

C σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταῦτα ἐμὲ συγγράφειν τοῦ γραφοῦ, τοῦ θεοῦ δυσχεράναντος ὅτι τῇ παραβάσει τῶν νόμων, ὧν ἐρεῖν μοι δικαιότερον. βέβηκα γὰρ νῦν ὁπὶ τὴν ἑξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακεκοσμημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν ἐκείνην εἶδεν, καὶ βέπεται πρὸς θυσίας τε & ἀνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένην, καὶ περὶ τῶν μελλόντων

D ὡς ἀμεινόνων ὑπερθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινὰς, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν αἱρεῖσθαι καὶ φυλάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι καὶ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται καὶ τοῦ σκηνοῦ ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ξυστὴν, καὶ θυΐσκην. τὴν μὲν δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ξυστὴν καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δὲ ἀμφότερα, σίκλους μὲν αἱ δύο διακοσίας εἶλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηνται. πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων οἷς ὁπὶ τῷ βωμῷ χεῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν

E σὺν ἀρνίῳ ἐτησίῳ ὁλομελῆ καυθησόμενα, & σὺν αὐτοῖς χίμαρρον τὸ ὁπὲρ παραιτήσεως ἁμαρτημάτων. προσπέμπει δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἕκτοι μὲν δὴ θύουσιν ὁπὲρ ἡμέρας δώδεκα καὶ πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὁπὲρ τοῦ σινᾶου ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε τὰ πρὸς τὸν θεὸν πρός τε τὴν προκτέων & τῶν νόμων τὴν συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ κατὰ σύνεσιν

F ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ θεοῦ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ τινὰ ὕφης, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἐβεβαίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἀξιοκρεῶς συντεθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

G

A

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνηθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἔσεσθαι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμου συντελουμένη, καὶ δύο γίνονται τρόποις. ἡ μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ δι' τοῦτο καὶ τὴν περισπουδίαν τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τε ὄσι καὶ κατ' εὐωχίαν δεῖται τῶν θυομένων. ἐρῶ δὲ περὶ τῆς πρώτης. αἴρει ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἄρνιον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοῖς δὲ βοῖς ἐφεῖται θύειν καὶ πρεσβύτας. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τοῦ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαροποιήσαντες, διαμελίζουσι, καὶ πάσαντες ἁλσὶν ὅλα τὰ βωμὸν ἀναπίθασι ξύλων ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοῖς δὲ πόδας τοῦ ἱερείων, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιασμένα προσεπιφέρουσι, τὰς δορὰς τοῦ ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ὅδ' ἐστίν. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὁπόταν τελουῶντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μᾶλλον τοῖς θήλεσι συῶδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ νεφροῖς καὶ τῇ ὑπλόῃ καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν ἐρεῖν τὰ ὀπίσθια τοῦ βωμοῦ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσιν ἀποδόντες, ὅτι δύο ἡμέρας δύσχρηστα τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν. ἃ δ' ἂν ἀναλώσωσι, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τοῦ τελειωμένου τέκνου τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδυνατοῦντες ποιεῖσθαι τὰ τέλεια θύματα τελειοῦσι ἢ ζεύγους δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῶν θυσίας τῶνδε τῶν ζώων, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐρεῖμεν. ὁ μὲν καὶ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο περαιτέσων, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτοῦ ἐτῶν προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς. καὶ τοῖς τε νεφροῖς καὶ τῷ ἄλλῳ πιμελῷ σὺν τοῦ λοβῷ τῷ ἥπατος, ὁπίσθια τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς ἀποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τὰς ἡμέρας ἐν τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ νόμος εἰς τοῦμον αὔριον ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτοῦ δὲ σωφρονῶν, μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, ἐς τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερεῖον ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. διαλλάσσουσι δὲ τοῦ προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ ταῖς δημοσίαις θυσίαις, μὴ ἄλυσιν ὑπερεδάφη καθαρώτατον, ἀρνίῳ μᾶλλον ἀσταρῶνος μέτρον. κριοῦ δὲ δυοῖν, ταύρου δὲ ἓξ ὧν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὅτι τοῦ βωμοῦ μεμαγμένου ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων, ὅτι μὲν βοὸς εἵνος ἥμισυ. ὅτι δὲ κριοῦ, μέρος τοῦτο τέταρτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μερὶς ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἷν μέτρον ἀρχαῖον ἐβραϊκόν.

B

C

D

E

F

G

Cap. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tántùm commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quæ ſolida concremantur. his iugulatis ſacerdotes aram circunquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora vero ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint igni comburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiuſdem ætatis offert: ſacerdóſque ſanguine non vt ante aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renéſque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere. Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoque cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc confecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit. 1.

Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Leuit. 49.

Leuit. 2.

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis annicülis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid fortè per obliuionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem, & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem si quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in suburbanum in locum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pauimentum, rursúsque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifex que adiicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Eiusdem mensis decima quinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimásque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persææ dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ac septenarium perueniatur.

Num. 28. 29. *Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.*

A δωάτας ἢ δύο χόας ἀττικοὺς ποιῆσαι· τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῆς ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. σπένδουσι ἢ θεῖ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἐκ ὧν τελῶν ἐπενέγκει κατ' ὄγκιον σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ὑπβάλλει τῷ βωμῷ δράκα, τὴν ἢ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς εἰς ζοφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἑφθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρασται, ἢ ἠμομένων ἄρτων. ἱερέως ἢ καμίσαντος καὶ ἐπόσσιν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει ἢ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ τὸ γεννῆσαι τὸ ταυτό. ἐᾶ δ' ἄλλως ἢ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενέσθαι διελθεῖν. γίνονται ἢ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους ἀφεύγειν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς αἷς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ἐᾶν ὑπολιπεῖν ὅτι νόμιμον, τῷ ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ἐκ ἢ τοῦ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ὅτιν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῷ αὐτοκτῶν, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ ληγούσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁλοτελοῦσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπταὶ αὐσίοις ἑπτὰ, καὶ κριόν. ἔειφον ἢ ὅτι παραγήσουσιν ἁμαρτάδων, εἴτι κατὰ λήθην γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῃ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι. καὶ ἔειφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην δύνης δύονται ἕως ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔειφον. προσάγουσι ἢ δύο πρὸς τούτοις ἐείφους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐρημίαν πέμπεται, ὑποζωπασμὸς καὶ παράτησις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς προσαγείοις εἰς καθαίστατον ἄγοντες χωρεῖον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθάραντες. συγκατακαίεται ἢ ταῦρος, ἐκ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθεὶς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως ὠδαχόντος. ἐὰν δὲ σφαγῇ τὸ, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐείφου, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ ἑπτάκις, τοῦ ἢ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἔμπροσθεν τοῦ χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, προσθεῖ τῷ μείζονι κρεμάσας εἰς τὸ ἄγιον. πρὸς τούτοις τὰς ὀχοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸν πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὑπαφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχεται ἢ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. τῇ ἢ πέμπτῃ τῆς αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξεπομένου τὸ λοιπὸν τῆς καμῆς πρὸς τὸν χειμέριον ὥραν, σκιὰς πήγνυσθαι κελεύει καθ' οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορωμένους ὑπὲρ φυλακῆς τῶν ἐτῶν. ὅταν τε παρίδων ὑπὸ τύχοιεν, παραγινομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἣν ἀγὰ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαρίστηρια φέροντας ἐν τῇ χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καλῷ ἡ φοίνικος πεποιημένην, τὴν μὲν τῇ δεξιᾷ τοῦ περσέας προσόντος. ἐᾶ ἢ τῇ πρώτῃ τῆς ἡμερῶν τὴν ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ ζιῶν ἢ δέκα βοῶν, ἢ κριῶν ἑνὶ πλειόνων, ἢ κριῶν δύο, καὶ ὠδαίτησιν ἁμαρτιῶν ἐείφους προσιθεμένους. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν ἢ τοῦ ἐείφου, θύεται.

ὑφαι-

ὑφαγιαζοντες ἢ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῷ βοῶν, εἰς ἑ- A
πτὰ καταπτῶσιν. ἀίειναι δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου
κατὰ τλὺ ὀγδόλω ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰ-
ρήκαμεν, μόχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑ-
πτά. ☪ ὑπὲρ ἀμπτημάτων παραγήσεως, ἔριφον.
καὶ ταῦτα μὲ ἐβδομίοις τῶς σιλικὰς πήγνυσιν ὀπτε-
λεῖν ὀξὶ πάτριον. τῷ δὲ μλὺ τῷ ξανθικῷ ὃς νισ-
σὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τὸ ἔτους ὀξὶν ἀρ-
χὴ, τεσσαρεσκαιδεκάτη κατὰ σελκύλω σὺν κερὶ τῷ B
ἡλίου καθεζῶτος, τύτῳ γὸ τῷ μλὺ τὸ ὑπ' αἰγυ-
πτίοις δουλείας ἠλυθερώθημεν, καὶ τλὺ θυσίαν λὺ
τότε ἐξιόντας αἰγύπτου θῦσαι πρόσπον ἡμᾶς πά-
σχα λεγομένλω, δὲ ἔτους ἑκάστου θύειν νόμισε. ☪
δὴ τελοῦμεν αὐτλὺ κατὰ φρατρίας, μηδενὸς τῷ
τεθυμένων εἰς τλὺ ὕστερον τηρουμένου. πέμπτῃ
δὲ καὶ δεκάτῃ ἄζυμα δεχέσθαι τλὺ τῷ πάσχα, ἃ τῷ ἀ-
ζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσα, καθ' λὺ ἀζύ- C
μοις χρῶνται. καὶ καθ' ἑκάστλω ἡμέραν ταῦροι
σφάττονται δύο. καὶ κριὸς μὲ εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρ-
νες. καὶ ταῦτα μὲ ὁλοκαυτῶται πρὸς τὸ θεῷ μὲ τοῖς
πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς δωχίαν κα-
τὰ ἡμέραν ἑκάστλω τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῷ
ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἕκτη δ' ὀξὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῷ
καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, ἃ γὸ ἤρξαντο πρότερον αὐ-
τῶν μεταλαμβάνουσι. ☪ τὸν θεὸν ἡγούμενοι πατέρ
δίκαιον εἶ) πρῶτον, παρ' ἃ τῆς εὐπορείας τύτων ἔ- D
τυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτὸ δ κειθῆς ὀπιφέρουσι
τρόπον τόνδε. φρύξαντες τῷ σαχύων τὸ δράγμα
☪ πίσαντες, ☪ καθαρὰς πρὸς ἀλεσῶν τὰς κειθὰς
ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσαρώνα προσάγουσι τῷ
θεῷ. κὴ μίαν ἐξ αὐτὸ δράκα ὀπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν
ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. κὴ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ
ἔξεστι πᾶσι κὴ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι ἢ ὀπὶ τοῖς ἀπαρ-
χαῖς τῷ καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ θεῷ. ἑ-
βδόμης ἑβδομάδος διαγενομένης μὴ ταύτλω τλὺ E
θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ πεντεκαιδεκάδων ἡμέραι τεσ-
σαρακόντα ἑνέα, τῇ πεντηκοστῇ λὺ ἑβραῖοι ἀσαρθὰ
καλῦσι, σημαίνει ἢ τῦτο πεντηκοστλύ, προσάγουσι τῷ
θεῷ ἀρτον ἀλφίτων μὲ πυρίνων, ἀσαρώνας δύο, μὴ
ζύμης γενομένων. θυμιῶσι ἢ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲ γὸ
τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι
σκυλάζεται, κὴ καταλιπεῖν ὐδὲν ὀξὶν ἐξ αὐτῷ εἰς τὴν
ὑπιοῦσαν συγχεχωρημένον. ὁλοκαυτοῦσι δὲ μόσχους F
δύο τὸν θυσὶ ἑῆς, κὴ κριὸν δύο, κὴ ἄρνας πεντε-
καίδεκα, ἐρίφους ἢ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ὀξὶ ἢ
ἡμέρα τῷ ἑορτῶν, καθ' λὺ ἐχ ὁλοκαυτῦσιν, ὐδὲ τῷ
πόνων τῷ ὀπὶ τοῖς ἔργοις ἔασιν ὐ διδόασιν. ἀλλ' ὁ
πάσας νόμιμον τό τε τῷ θυσίας εἶδος ☪ τὸ τῷ ἀρχῆς
ἀπαλαίπωσον, κὴ πρὸς δωχίας εἰσὶ τελεώτατος. ὅτ
μὲν τοῦν τὸν κοινὸν σῖτος ὁπὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσαρώνες
δ' εἴκοσι ☪ τέσσαρες εἰς τῦτο ἀπαλοιῶντας, ὀπτῶν- G
τας ἀπὸ δύο ἀρτοποιοῦντες μόνῃ τῇ πρὸ τὸ σαββάτου. τῷ
ἢ σαββάτῳ πρωΐ, κομιζόντες ὀπὶ τῆς ἱερᾶς ἐστίας πίνακα κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμέ-
νοι. δύο ἢ χρυσίων ἀπεκειμένων πινάκων λιβανωτὸν γεμόντων διαμένουσιν ἕως τὸ ἑτέρου σαβ-
βάτου. καὶ τότε μὲ αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ ἢ, τοῖς ἱερεῦσι πρὸς τροφὴν δίδονται,
καὶ τὸ λιβανωτὸν θυμιαμένλω ὀπὶ τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ κὴ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα. λιβανωτὸς
ἢ ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλος ὑπὲρ τῷ αὖθις προσίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐπ' τῷ ἰδίων ἀπαλαμά-
των, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τῦτο ποιεῖ, ἄλευρον ἐλαίῳ μεμιγμένον, ☪ πεπηγὸς ὀπήσει βραχείᾳ,

Octauo die feriantur ab omni opere, mactantque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, duráturque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautomata fiunt, additúrq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decima ſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumũtur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolẽt, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam;

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Num. 9. Deut. 16.

Leuit. 2.

estque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solemni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem
Leuit.7.17. dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit.
Leuit.12.13. 14.15. Eiecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec sibi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemtim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & sanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse, & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat.

καὶ εἰς μὴ ὄντι ἀσσαρῶν τὸ ἀλεύρου. τούτου ἡ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὑπιφέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς ἡ τὴν λευιτικὴν φυλὴν τὴν πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφεξελόμενος ἱερὰν ἱσομοίρους, ἤγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενάοις, καὶ θυσίας ἃς δεῖ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερά, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπασιν τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσουσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ περὶ τῶν ζώων ἡ διέκρινεν ἕκαστον ὅπη χρήσιντο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖν. περὶ ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἁρμὸν γραφῆς γένηται, διελθόμεθα, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐπέλυσεν εἰ, τῶν ἡ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μὲν γοῦν παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τοῖς χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ γὰρ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τῶν τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τοῖς βρῶσιν διεκώλυσεν. ὁλόπλου τε γ' στέατος ἀγνίας καὶ προβατείου, γ' τῶν βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε ἡ τ' πόλεως γ' τοὺς λεπρὰ τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τοῖς γονοῖς ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας ἡ ἃς ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ὄπτιος, μετέπεσεν πρὸς ἡμέρας ἑβδόμους. μεθ' ἃς ὡς ἤδη καθαρᾶς, ἐνδημεῖν ἐφῆσιν. ὁμοίως ἡ γ' τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν ἡ γὰρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐπεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, δύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τοῖς μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως ἡ θύουσι καὶ περὶ τὸ τοῦ γονοῦ ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀκουσίως γονὸν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς ἡ λεπροὺς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωθιαττομένους, ἡ νεκροῦ μηδὲν ἁψαμένους. αἴ δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τοῖς ἐρρωμένοις κομίσηται χάριν, ὁ δὴ τοῖστος ποικίλας ἀμοίβεται θυσίας τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσεῖ λέπρα κεκακωμένον, αὐτὸν τε ἀπ' ἀρχῆς φυγεῖν, γ' τῶν ἐπιτυγόντων δεῖ ταύτην τοῖς αἰτίαν κτησάμενον εἰς τοὺς χαναναίους ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, ἐκ αἰ μωυσῆς ὅλη τῇ αὐτῇ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα νομοθέτησεν, οἷς ἄλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων αἱρεῖσθαι. καὶ ταῦτα μὲν πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, γ' τιμῆς ἐπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὅλη σημειώτατας στρατείας στρατηλατοῦντων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ γ' ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' ἐδὲν σκῶλυε καὶ μωυσεῖ, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χεῖρα λῇ, τῷ σοὶ αὐτῷ πλήθει εἶλετο αἰ νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν ταύτῃ οὖσαν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲ περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας πεφαλόμενοι. μωυσῆς ἡ τούτων καθαρὸς ὢν ὢν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῶν γενοσκόπων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

Τὸς ἡ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὴ αὖ τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν A εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἄπεδαι μέχει τεσσαρακοντα ἡμερῶν, αὖ ἄρρεν τὸ τεχθὲν ἢ. διπλασίονας δὲ εἴ) τὰς ἡμέρας δεῖ θηλυτοκίας νενόμικαι. εἰσιοῦσαι μὲν δι μετὰ τὰν προειρημένων προθεσμίαν, θυσίας δεῖ τελεῖν αἷς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν διανέμονται. αὖ δ' ὑπονοήσῃ μεμοίχθαί τις αὐτὰν τὸν γυναῖκα, κομίζει κειθῆς ἀλεσμένης ἀσσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῆς δ' ἐάσας ὅπ- B βάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφάν. τὸν δ' γυναῖκα στήσας πὰς τῷ ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἳ δ' εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, διαγράφει μὲν τὸ θεῖ τὸν προσωπείαν διφθέρα, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὡδὶ δὲ βᾶσαν δ' τὸ στόμιον, τῷ δεξιῷ σκέλους ἔξαρθεσν γλυέαθαι, καὶ τὸν γαστέρα πελθεῖ- C σαν οὕτως ἀποθανεῖν. αὐτὰ δ' ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἕρωτος ἡ τῆς δι' τοῦτο ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνὴρ δι' τὸν ὑπόνοιαν εἴη κεκινημένος, μὲν δεκάτῳ γλυέαθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῷ δ' ὅρκων τελειωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα, εἰς φιάλαν ἐκπιέζει. προκομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴη προσύχοι, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἢν δ' εἰ μὲν ἀδίκως ἐκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται κὴ τελε- D σφορεῖται κατὰ τὸν γαστέρα. ψυσαμένη δ' τὸν αὐδέρα δεῖ τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅπ τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀχμῆς καταστρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ κὴ τὸν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. κὴ πρὸ μὲν τῷ θυσιῶν κὴ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῆς, ταῦτα μὲν τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε. νόμους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δύσαιμον τὸ πρὸς τοὺς γάμους ὑ- E βιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τοῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἴ) γνησίους. κὴ τὸ μίσγεσθαι δ' μητράσιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δ' καὶ πατρὸς σωτείναν γαμετὴν, κὴ πατέθας κὴ ἀδελφᾶς, καὶ παίδων γυναῖξιν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τὸν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἐκώλυσε δ' κὴ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτείνεσιν εἰς σωτηρίαν φοιτᾶν. μὴ δ' τὸν F φορὸς τὰ ἄρρενα μίξιν τιμᾶν, δι' τὸν ἐπ' αὐτοῖς ὠφέλειαν ἡδονὰν θηρωμένους πλάνομον. κατὰ δ' τῷ εἰς ταῦτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τὸν τιμωρίαν. τῷ δ' ἱερέων κὴ διπλασίονα τὸν ἁγνείαν ἐποίησε. τού- των γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, κὴ προσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιρικὰς ἐκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀκμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ παπηλείας, κὴ τὸ πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῷ προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς δηποτοῦν αἰτίας ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μὲν G τοι, οὐδὲ τεθνηκότος αὐδενὸς ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνην δὲ αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φυλάττειν. ὅθεν οὐδὲ νεκρῷ προσίεσιν ὁ ἀρχιερεύς, τῶν λοι- πῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μεταδοῦσιν. ἀφελεῖς δ' εἴ) πᾶσαν ἀφέλκιαν. τὸν δ' μὴ ὁλόκληρον τῷ ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέρα. ἀναβαίνειν δ' ὅπ τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δ' πρὸ τὰς ἱερουργίας καθαρεύειν εἴ), σπουδάζειν δὲ κὴ πρὸ τοῦ αὐτῶν δίαιταν ὡς ταύτην ἀμεμπτον εἴ).

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, XIIII.
aut sacris interesse vsque in quadragesimum
diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit,
duplum eius temporis præscribitur. Ac ne
post præstitutum quidem terminum intrant
absque victimis, quæ partim Deo, partim sa- Num.5.
cerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij su-
spicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ
farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo su-
per altare, quod reliquum est, sacerdotibus ve-
scendum datur. Deinde aliquis sacerdotum
statuit mulierem ad portam, quæ est obuersa
ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in
membrana, defert ei iusiurandum cum impre-
catione, vt si pudicitiam læsisset, luxato cru-
re dextro & ventre dirupto miserè moriatur:
sin autem præ amore nimio, & præ zelotypia
maritus ad iniquam suspicionem sit commo-
tus, decimo mense infantem masculum pariat,
peracto iuramento de membrana deletum no-
men in phialam exprimit, & sumpto è fano pul-
uere humi collecto, atque in poculum aspersо,
ebibendum porrigit. mulier verò si iniustè est
delata, prægnans facta maturè & feliciter enitit-
tur. quòd si & coniugalem fidem & Deum iu-
risiurandi testem fefellit, turpiter moritur, cru-
re luxato, & ventrem aqua intercute inuaden-
te. Hæc sunt quæ Moyses genti suæ de sacrifi-
ciis ac purificationibus præscripsit. Leges au-
tem tulit tales. Adulterium in vniuersum pro-
hibuit, ratus coniugum summam felicitatem,
si fides ac pudicitia seruetur, & reipub. quoque
interesse, vt liberi legitimi proueniant. Item Exod. 22.
incestum cum matre, aut nouerca, cum amita Deut. 17.
aut matertera, cum sorore nutúve, omnésque Leuit. 18.
tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & 20. 21. 29.
cum muliere menstruum fluxum patiente con- Leuit. 21.
gredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui
exformosis moribus turpem voluntatem cap-
tarent: & qui contrà fecissent, capitalem pœ-
nam inflixit. Sacerdotes autem duplo castio-
res esse voluit. hos enim non solùm prædictis
legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam
non quamuis fœminam in coniugalem thorum
admittere, non quæ corpore quæstum fe-
cisset, non seruam aut captiuam, neque cau-
ponariam aut stabulariam, neque à priore ma-
rito quacunque de causa repudiatam. Pontifi-
ci verò ne viduam quidem permisit, quod ta-
men cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed
solum virginem ducere concessit, eámque ser-
uare. Idem nec ad mortuum sinitur accede-
re, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres
& parentes ac liberos mortuos accedere. Ii-
dem iubentur simplices esse, omníque fuco
carere. Quicunque è sacerdotibus integer cor-
pore non esset, partem quidem suam cum
cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascen-
dere, & fanum intrare prohibetur. Nec so-
lum in sacris obeundis puros esse oportet,
sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agtis dedit, intactóſque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus; in quo & debitoribus fænus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri, & emptor, computatíſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit. 25.

CAP XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. Legibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum exceptâ Leuitica: eiúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcéta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum, MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuũ Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptioné à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in medium caſtrorũ illud acceperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebát.

Num. 1.

Num. 2. 3. 4

κὴ δὴ τοῦτον τὴν ἀρίθμησιν οἱ τοῦ ἱεραπίλου σολλοὶ φορέοντες, ἄμωμοί τε εἰσὶ κὴ θεῖ πάντα καθαροὶ κὴ νηφάλιοι, πίνειν οἶνον ἕως ἡ τοῦ σολλοῦ ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι ἢ κὴ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, κὴ κατὰ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲ οὖν ἤδη κὴ κατὰ τὴ ζωῆς χρόνον τὸν αὐτὸν γυμνάσαντα μωυσῆς παρέδωκε. τῷ δὲ αὖθις καὶ περ ὄντι τὸν ἐρημίας διατρίβοντι, προσενόησεν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τοῦ χαναναίων λάβωσι τάδε ποιῶσι. δὶ ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, ἀπό τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δὶ ἑβδόμης ἡμέρας τὸ ἀπὸ τῶν ἔργων προσέταξεν ἀνάπαυσιν. ὅτι τῷ αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τῆς γῆς, κοινοῦ εἶ) τοῖς θέλουσιν τοῦ χρῆσιν, τῷ τε ὁμοφύλων καὶ τῷ ἀλλοτεροχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῷ φυλάττοντας. ποιεῖν ἢ κὴ τοῦτο μὲ ἑβδόμου ἐτῷ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μὲν ὄντ᾽ ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δὶ ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλος. ἐν ᾧ οἵτε χρεῶν τῷ δανείων ἀπολύονται, κὴ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ὄντας ὁμοφύλους κὴ ὡραίους τὴ τῷ νομίμων, τῷ χήματι τὸν δουλείας σκόλασε θανάτου ἐκ ἐπιδεχομένους. ἀποδίδωσι ἢ καὶ τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τοῦτον τὸν τρόπον. ἐνιαυτὸς τοῦ ἰωβήλου, ἐλευθερίαν ἢ σημαίνει τοὔνομα, συμπερχόμενος ἀποδίδωσι τὸ χωρίον κὴ ὁ πριάμενος, καὶ λογισάμενοι τοῖς καρποῖς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνασμένας, τῷ μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, προσδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. τοῦ ἢ αἰαλώματος ὑφβάλλοντος, ὑφ᾽ τοῦ λείποντος καταβάλλων τὸ ἐκνέμενον, ἐξίσαται τὸ κτήσεως. ἴσων ἢ συμπεριθμουμένων τῷ τε καρπῶν κὴ τῶν αἰαλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ ἢ καὶ ὅτι ταῖς οἰκίαις νόμμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπερασμέναις. ὡραῖα γὰρ τῷ ἐν τῇ πόλει περιφερομένων, ἔγνωκεν ἕτερος. εἰ μὲ γὰρ πρὸ τοῦ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ ἢ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴ κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτῃ μωυσῆς τὴ διάταξιν τῷ νόμων, οὐ μόνον τὸ σίναγον καθιδρύσει τοῦ σκηνῆς, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ θεοῦ, κὴ τοῖς ἑβραίοις γεγραμμένοις παραδίδωσιν.

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι κὴ ἤθη περὶ τὰ πολεμικά.

Ἐπειδὴ ἢ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, περὶς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐχώρει, τὴ πολεμικῶν ἤδη κὴ νοῦν ἔχων ἀπλεθαι. προσάσει ἢ τοῖς φυλάρχοις πλοῦ τῆς λιβύηδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐμμαθεῖν τῷ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱερεῖς γὰρ ἦσαν οἱ λιβύται καὶ πάντων ἀτελεῖς. γνομένης ἢ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῷ ὁπλιτεύειν δυναμένων, ἄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τετρακίσιοι προσ ἑξακοσίοις ἢ πεντήκοντα. αὐτὶ ἢ λευὶ, κατέλεξεν εἰς τὲς φυλάρχυς, μανασσοῦ τ᾽ ἰωσήφου παῖδα, ἢ ἐφραίμου αὐτὶ τοῦ ἰωσήπου. δίπους ἢ ἦν αὐτὶ ἰακώβου. προσ ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ ὡραγεῖν τοὺς παῖδας ὡς κὴ προσεῖπον. πυγμήτης ἢ τ᾽ σκηνῆς, μέσην ἀπελάμβανον ξιῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην ὡραστησομένων, ὁδοὶ δὲ μέσαν ἐτέμνοντο.

κὴ πό-

καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῆς πωλουμένων ἕκαστον ἐν A
τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ πάσης ἐν τοῖς ἐρ-
γαστηρίοις ἦσαν. ὑδενί τε ἄλλῳ, ἢ πόλις μεγάνισα μὴ
καθιδρυμένη ἐφάνη. τὰ δὲ πρὸς τῷ σκηνῷ, πρῶτοι
μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔπειτα δὲ οἱ λευῖται πάντες ὄντες
τὸ πλῆθος, ἐκτετάθησαν δὲ αὐτοὶ, τὸ μὲν ἀρσενος ὄσον
ἑξακοσίων εἶχεν ἡμέραν ἡμόμενον, δυσμύριοι δὲ ἑξακί-
λιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν
ἐπὶ τῆ σκηνῆ συνέβαινεν ἐξαίρειν τὸ νεφέλιον, μένειν B
αὐτοῖς ὡς ὑπὸ δημοσίου ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ἐξεπέμπης δὲ
ταύτης, μεγάνισαντας. δύρε δὲ βυκάνης ἔσπον ἐξ ἀρ-
γυρέου πεπεταμένος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πη-
χυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. σεσὶ δὲ ὀστοῦ εὐειγξ αὐλοῦ βραχὺ
παχύτερα. παρέχουσα δὲ ἦχος ἀρκούντως ὑπὸ τῷ σώματι,
πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τὸ σάλπιγξι
ὅμοια πλησίως τελοῦν. ἀσάσσα καλεῖται κῆ τὸ ἑβραίων
γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. ἐν τῇ μὲν ἑτέρᾳ, πρὸς ὅμοι- C
κέλευσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τὸ πλῆθος πρὸς τὰς
ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ἀποσημήναντος ἔδει τοὺς ἀρ-
χὰς συνελθεῖν, σκεψομένους πρὸς τὰ οἰκεῖον. ἀμφοτέ-
ραις δὲ συνῇσε τὸ πλῆθος. ἐν δὲ σκηνῆς μετακινουμένης
ταῦτα ἐγίνετο, ἀποσημήναντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ πρὸ τὰ
ἀνατολῆς ἐσκηνωκότες αἴρεσθαι. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ,
οἱ πρὸς τὰ νῶτον αὐτῆς καθεζόμενοι, εἶτ' ἡ σκηνὴ λυ-
ομένη, μέσην τὴν προϊοῦσαν ἐξ φυλῶν ἐκόμιζετο, καὶ τὴν
ἑπομένων ἐξ. λευῖται δὲ πρὸ τοῦ σκηνῆς πάντες ἦσαν. D
ῥῖτον δὲ σημήναντος, τὸ κῆ λιβὰ τεταγμένων τὴν ἑσκη-
νωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κῆ βορρᾶ. τὰ
δὲ βυκάνας ἐχρῶντο καὶ ὅτι ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς αἷς
προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ
ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον μὲν τὰ ἀναχώ-
ρησιν τὰ ἐξ αἰγύπτου, τὰ πάσχα λεγομένου ὅτι τὰ ἐρήμου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις καὶ μουσέως δι' ἀπορίαν, καὶ τῆς σασασάν-
των κόλασις. E

ΚΑὶ βραχὺ θαλάττων, ἀπανίσαντας τὸ σινᾶου ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας ἐφ' ὧν δηλώσομεν, εἰς τε χωρίον εἰσερημοῦθ λεγόμενον παρῶν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν σασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσῆν αἰτιᾶσθαι τῆς τε κῆ τοῦ ἀποδημίαν αὐτῶν πεπειραμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαν- F
τος ἀπαναστῆναι, τοῦ μὲν ἀπολέσειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑ-
πῆρχε παρέξειν δαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶντας
θαλαττωσίας, ὕδατος μὲν ἀπορίζοντες. εἰ δὲ καὶ τοῦ
μέναν ὀλιγοπεῖν συμβαίη, τέλεον ἀπολέμενοι. πολλὰ
μὲν εἰς τὸν αἴδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐ-
τοῖς παρῆν, μήτε μωυσέως κῆ τῆς πεπραγμένων αὐτῶν
φρὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώ-
σκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς
τοῦτο μᾶλλον ἐκκίνθ, καὶ θορυβῆσαν ἔτι μᾶλλον G
πρὸς τὰ μωυσῆν ἐπετείνεθ. μωυσῆς δὲ θαυμα-
σιώνων αὐτοὺς ὅτως ἀπεγνωκότας, ὑπέχειθ, καὶ πρὸ ἀ-
γρῶν ὑπ' αὐτῶν ὅτως φειδόμενος, πλῆθος αὐτοῖς
παρέξειν πρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείο-
νας. ἀπιστούντων δὲ ὅτι τούτῳ, καί τινος ἐρομένου πόθεν
ἂν τοσούτους δύναιτο μυριάσι τῆς πρόφασιν.

Forum quoque rerum venalium eſt propoſitum, & merces ſuo quæque loco diſpoſitæ: aderántque opifices omnium artium in ſuis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima ſacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi ſeorſum ſunt recenſiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigeſimum *Num. 9.* à natiuitate diem excederent, in hunc cenſum venientibus. Et quandiu nubes ſuper tabernaculum perſeuerabat, tantiſper velut præſente Deo caſtra eodem loco manebant: quoties vetò ſe aliò mouebat, tum etiam ipſi migrabant. *Num. 10.* Inuenit autem & buccinæ ſpeciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò craſſior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum ſufficeret, deſinebátque in extremitatem campanulæ ſimilem, quemadmodum tuba. Aſoſra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad conſultandum de republica excitabantur: vtriſque verò clangentibus vniuerſus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus ſeruabatur. Primo ſigno canente qui in Orientali parte caſtrorum tendebant, excitabantur: ſecundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria ſua fixerant: deinde tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter ſex tribus præcedentes, & alias ſex ponè ſequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem ſignum pars caſtrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum ſeptentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in ſacrificiis, in quibus victimas cædi mos eſt, tam ſabbathis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum paſcha ſolennibus victimis eſt celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

Cap. XII.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. XVI. *Num. 11.*

NOn multò poſt à Sina monte caſtra mouentur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Iſeremoth: vbi denuò populus ſeditionib. agitari cœpit, & laborioſę peregrinationis culpam in Moyſem cóferre. Illius ſuaſu ſe reliquiſſe regionem fertiliſſimam, & nunc non ſolùm eius vbertate carere, verumetiam pro ſperata felicitate in extremis miſeriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & ſi manna quoq; aliquo caſu deficiat, proculdubio fame interituros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum paſſim iactabátur. exortus eſt interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moyſi beneficiorum, bonam ſpẽ habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam fruſtra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita deſperatos, iubet æquo animo eſſe, pollicendo ſe quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamẽ carnium eis exhibiturum, non in vnum tantũ diem, ſed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante vnde tot hominum millibus prouidere poſſit:

Deus, inquit, & ego, quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere: idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat, cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocatúrq; Cabrothaba, quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

XVII. Num. 13. 14.

MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cúmque in mediis constitisset: Duo bona, inquit, Deus nobis dare decreuit, libertatem & felicis terræ possessionem: quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit, vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed pòst magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem, & habitatorum potétiam explorent. Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc vbi locutus est, populus collaudato Moysis consilio, exploratores eligit, duodecim nobilissimos, ex vnaquaque tribu vnum. qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum, vbertásque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrátibus difficilem forecius acquisitionem, quòd flumina superanda essent magna ac profunda, & montes ardui trãscendendi, & vrbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant, atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt, quàm quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere, soluta cócione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omnino nihil auxilij præstare. rursúmque Moysem incusantes, in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atque ita totam noctem inquieti exegerũt, in vtrumque conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

A ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες περὶ ὑμῶν, οὐκ ἀπόσπος ἀμελῶ κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσῃ. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλα τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠθροίζον αὐτὰς ὡσεὶ δύο. ὁ μὲν τοι θεὸς ἐκ εἰς μακρὰν μετήρχετο τὰς ἐθελούσιος τ εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ ἐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρώθαβα, ὅ ὅτι ὀπιθυμίας μνημεῖα.

B

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἱ ἐκισφήσαντες τὸν χαναναίων λαὸν ἐπανελθόντες τοὺς ἑβραίους ἐξεφόβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὸν καλούμενον φάραγγα πλησίον ὄσιν τοῖς χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπὸν ἐνδιατᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζῃ τὸ πλῆθος. καὶ καταστὰς, δύο φησὶ κρίναντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ δωρεῖσθαι ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, τὸ μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, τὸ δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ὅπι τοῖς ὅροις κατοικοῦμεν. κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὀπιόντας ἐ μόνον ἐ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθρόον αὐτῆς ἔθνος. δωδεκαδυαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔργον. ἐ γὰρ ἀμαχητὶ δωδεχωρήσουσιν ἡμῖν τῆς γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν δ' κατασκόπους, οἳ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. πρὸ δ' πάντων ὁμονοῶμεν, καὶ τὸν θεὸν ὃς ὅτι ὅτι πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, δι' ἡμᾶς ἔχωμεν. μωυσέως δ' ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν ἐμαίνετο. καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἳ διελθόντες διὰ τῆς πρὸς ἀγύπτῳ τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅπῃ τε ἀμαθοῦν πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνεῖνται τὸ ὄρος. καὶ τοῦ τε τῆς γῆς φύσιν, καὶ τοὺς τῆδε ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, τεσσαρακοστὰ ἡμέρας εἰς πᾶν καταλεπσάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δ' καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῆ τε τούτων εὐωρεπείᾳ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίεσιν τὸ πλῆθος. φοβοῦντες δ' πάλιν αὐτὸ, τῷ τὴν κτήσεως δύπορον, ποταμούς τε βαθεῖαν λέγοντες ἀδυνάτους διαβαθοὺς ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ βελῶν ὀχυρότητι. ἐν δὲ χεβρῶνι καὶ τοῖς γίγασιν ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθαμβημένοι πάντων οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' ἀγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κατ' τὸν χαναναίαν, αὐτοί τε καταπεπλήγασαν, καὶ τὸ πλῆθος ὕπως ἔχειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' ἄποροι ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, καὶ διελυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ θεοῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δ μόνῳ ὑπαγομένου. καὶ τὸν μωυσῆν πάλιν ἠπιῶντο, καὶ κατιδόων αὐτὸ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνος τὸν ἀρχιερέως. καὶ ποτὲ μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τοὺς ἄνδρας ἐλασφημιῶν, διέκρουσι τὸν νόμον. τρωθὲν δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέχυσι, δι' ἐννοίας ἔχοντες καταλῦσαι τὸν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρῶν, ὅπῃ τὸν ἄγυπτον ὑποστρέφῃ.

C

D

E

F

G

Quem

τῶν ἢ κατασκόπων Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυήχου φυλῆς Ἐ- A
φραιμίτιδος, & Χάλεβος ὁ Ἰούδα φυλῆς, προελθόντες χω-
ρῆσιν εἰς μέσους, & τὸ πλῆθος κατεῖχον θαρσεῖν δρώμε-
νοι, & μήτε ψευδολογίαν καταπείθειν τὸν θεὸν, μήτε πι-
στεύειν τοῖς ὑπὸ τῶν μὴ ταλανθῆναι δεῖ τῶν χαναναίων εἰρηκόσιν
καταπλήττεσθαι μύθοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας & τῆς
κτήσεως αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. ὅτε γὰρ τὴν ὄρων
τὸ μέγεθος, ὅτε τὸν ποταμὸν τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἀσκη- B
κόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὸ ἔργον. καὶ ταῦτα τοῦ θεοῦ
συμπαθοῦντος & ὑπερμαχοῦντος αὐτοῖς. ἴωμεν οὖν
ἔφασαν ὑπὲρ τοῖς πολεμίοις, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας,
ἡγεμόνα τὸν θεὸν πεπιστευκότες καὶ ὁδηγοῦσι ἡμῖν ἑπό-
μενοι. & οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν κα-
ταπραΰνειν τοῦ πλήθους. μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν, πεσόντες
ὑπὲρ τὴν γῆν, τὸν θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας,
ἀλλ' ὅπως τὴν ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ καταστή-
σῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τῆς ἀμηχανίας εἰς ἀθεσίαν αὐτοῖς
πάθους τεταραγμένοις. παρῆν δ' ἡ νεφέλη, καὶ C
σκηνὴν ἐπὶ τὸν σηκὸν, ἐσήμαινε τὴν ὑπαίθριον τοῦ θεοῦ.
μωυσῆς δὲ θαρσήσας, παρεῖναι μὲν τὸ πλῆθος, καὶ τὸν θεὸν
ἐλθεῖν κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῶν ληψεσθαι τιμω-
ρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν δὲ οἱ πατέρες
ὑπὲρ νουθεσίας τοῖς τέκνοις ὑπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς
τὴν σκηνὴν αὐτὸν, & τοῦ μελλήσεως ὑπ' αὐτῶν ἀπω-
λείας ἀποκλαομένου, τὸν θεὸν ὑπομνῆσαι μὲν ὅσα παθόν-
τες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες,
ἀχαρίστοις πρὸς αὐτὸν ἠνέσχοντο. ὅτι τε νεῷ τῇ τοῦ κατα- D
σκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοῖς ἐκείνων λόγοις ἀλη-
θεστέροις τὸν ὑποχέσεως ἠνέσαντο τὸν αὐτοῦ. καὶ δι' ἃ ταύ-
την τὴν ἁμαρτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας αὐτοῦ ἐξαφανίσῃ τὸ
ἔθνος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχει διὰ τιμῆς.
τὴν μέντοι χαναναίαν ἀπαρέξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, δι' ἣν
ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν. αἰσχύνῃ δ' ποιήσειν καὶ ἀπόλιδας
ὅτι τὴν ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταβιῶναι, τῆς
ἀθεμίας ποινὰς ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μέντοι E
τοῖς ἡμετέροις ἀφαιρήσῃ τὴν γῆν ὑπέχειν. κἀκείνοις τὰ
ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μετα-
σχεῖν, ποιήσῃ δεσπότας. ταῦτα δὲ μωυσέως καὶ τοῦ τοῦ θεοῦ
νεύματος δηλεχθέντος, εἰς λύπην & συμφορὰν τὸ πλῆθος
ἐλύετο. & τὸν μωυσῆν παρεκάλει καταλλάξαι αὐτοῖς
γενέσθαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τὴν ἁμαρτίας τὴν τοιᾶ δε ὀρ-
γὴν ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς ἀνάσχειν. ὁ δ' οὐκ
ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτῃ πεῖραν πρόσισεσθαι. μὴ γὰρ F
καὶ κακότητα προσαχθῆναι τὸν θεὸν ἀνθρωπίνῃ εἰς τὸν
ὀργὴν τὰ πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμην καταψηφισάμενον
αὐτοῦ. οὐ δεῖ δὲ ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὤν, τοσαύ-
τας μυριάδας ὀργιζομένας ἐκραύνε, καὶ μετήγαγε
εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἁπτόμενος
τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις
ἀκούσαντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐ-
πέγνωσαν ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἐκπεπεσεῖν. θαυμαστὸς δὲ τὴν
ἀρετὴς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τὸν ἐν τῷ πιστεύεσθαι ἐκ τοῦ G
ἂν εἰπεῖν, οὐ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ
νεῦόν ἐστιν ἐδεὶς ἐβεβαίων ὃς ἐκὶ καθάπερ παρόντος αὐτοῦ
καὶ κολάσοντος ἂν ἐκκοσμῇ πράττειν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νο-
μοθετηθεῖσι κἂν λαθεῖν δύνωνται. & πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα
τεκμήρια, τὸν ἰσχὺν ἄνδρα τοῦτον δυνάμεως ὄντα,

Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiũt, poſito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerẽt, & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet tamen terrã Chananæam eiúſque vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vibe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illã daturum, eóſque commodorum quibus patres ſe per intemperãtiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſémque obſecrabãt, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatíſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotũ, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ volũtati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantùm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanæ argumẽta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

XVIII.

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem
A fitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minùs liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta rediuerunt, malentes Moyſis legibus quàm
B ſuo propoſito obſequi: ídque nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuperetiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, cùm tam valida fames regionem noſtram premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret, &
C in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta: quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim &
D autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque vt videbitur ſentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτου, μέχρι μὲν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τιμὴν τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ μάλα πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῆς ἱερείου μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορεύκοτος, ὅτι τινι τῶν ἐνομιζομένων, ἐπὶ τῷ παρεῖναι ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιέργοις τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπέστησαν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως θεσπίσμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ καλὸν ἦν ἑαυτοῖς θεσπιῳδοῦντες, καὶ τὰ ἐλέγχοντα θεὶ τούτων αὐτοὺς, οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. ὅτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τοῦ ἀυτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τῶ δὲ τῶ πολέμω μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου ὄντος παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλδίρα καὶ τῶν ἑορτῶν τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' εἰσὶν οἱ μὲν ἕξ καὶ ἑξήκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα ἑνὸς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων λείμμον ἓν φαγεῖν, τοσαύτης ἀπορίας τῶν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, ὧν ὅτι μὴ ἀνεξελέγκτως ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τὰ οὐ δεῖ θαυμάζειν εἰ τῶν τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα τοῦ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τῶν πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκευάσμενος ὄντως θεὸς, διὰ μωυσέως καὶ τὴν ἀρετὴν τὴν ἐκείνου. ἀλλὰ θεὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διαλείφεται.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίχα τ̃ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέου καὶ τ̃ πλήθους πρὸς μωυσῆ καὶ τ̃ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν τ̃ ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μ̃ τ̃ στάσεως καταρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βέλησιν τ̃ θεοῦ, τιμὴ δ̀ ἱερωσύνης ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχῶνα καὶ ὠγην τὼς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τ̃ στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τ̃ χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλάμου τ̃ μάντεως. Κεφ. ς.
Ὡς ὑπὸ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro cõtinentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses deuicit Schonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. *Num.14.* HEbræos autem duram vitam in deserto agentes,& multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, tati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potius rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quãprimum conferẽdas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον ά.

A Ἐξεῖων δ' ἦχα τ̃ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους ἡ ἧτα.

ΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὀχ τ̃ ἐρημίαν βίος ἀνδρὶς ☪ χαλεπὸς ὢν, ἐπόνῳ, ἡ κωλύοντος τ̃ θεῦ τ̃ῦ χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. ὑ γὰ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχῆντες λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ ἡ δίχα τ̃ παρ' ἐκείνῳ φροθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τ̃ῦ πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μ̃ αὐτ̃, ἡ θεραγματεύεσθαι μένειν αὐτὸς δυσωπενόουν, ἐν' ἀεὶ τ̃ ἐξ αὐτ̃ βοηθείας ἀρόντας. πολεμεῖν ὁ τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τ̃ θεὸν ὐχὶ μωυσῆ χαριζόμενον ὑπερεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῆ κηδόμενον αὐτ̃ τ̃ ἔθνους δι' ἃς τοὺς προγόνους ὧν ἐπεβόπδυσε. καὶ δι' τὴν αὐτ̃ ἀρετὴν, θερτερόν τε φρονεῖν τ̃ ἐλευθερίαν, καὶ νικᾶν βελομένους πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἰ τε καὶ κατ' αὐτὸς ἱκανοὶ κρατεῖν τ̃ ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτ̃ μωυσῆς ἐθελήσῃ τ̃ θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶ, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τ̃ῦ τ̃ παρ' Αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ῥᾳδίως, μωυσῆ τύραννον ἀνέχεσθαι, ἡ ζῆν θεὸς τ̃ τότε βέλτιον ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτ̃ προσδηλοῖ θεῖ τ̃ῦ ἡμετέρων ἡ τ̃ τρὸς αὐτὸν διάνοιαν, ὡς ὐχὶ ἁπάντων ὁμ τ̃ ἀβράμου γεγενεᾶς ὄντων, ἀλλ' ἑνὸς ἵνα τοῦτον τὸ θεῦ παρεχομένου, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτ̃ μανθάνοντα. δόξειν τε σωετὸς εἶ εἰ τ̃ ἀλαζονείας αὐτ̃ καταγνόντες, ἡ τ̃ῦ θεῦ πίσαντες κτήσασθαι γῆν ἣν αὐτοῖς ὑπέχηται θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τ̃ῷ δι' τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τ̃ θεῦ κωλύοντι προσκοῖεν. τ̃ δυσεβείαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τ̃ ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα συνέβαινεν εἶ δοκεῖν, ὅτι τὴν πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν προσπαμένοι κρατήσειν, ἀλλ' ὐχὶ τὴν ῥᾳδ τ̃ νομοθέτου συμμαχίαν προσμένοντες. ὡς οὖν ταῦτ' ἄμφιον αὐτοῖς ἔξειν ἐκείνων, ☪ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μ̃ ὁ κατα-

πλα-

τεπλαγμένους αὐτῷ τ' ἔφοδον, ὐδὲ τλὺ πλῆθυν, γυναίους A
αὐτοὺς ἐδέξαντο. τῷ ὃ ἑβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ,
καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῷ δεδιωθείσης ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τ' παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τῶ παρ' ἐλπίδας δυσυχήσαι παντάπασιν ἀθυμοῦσιν, ὐδὲν ἔτι χρησὸν προσεδόκα, λογιζόμενον ὅτι
κὴ ταῦτα κῦ μεμῖσῆν θεῦ παθοιεν, προεξορμησάντων
ὅπὶ τὸν πόλεμον τῆς σκεύης δίχα βελήσεως. μωυσῆς ὃ
τοὺς μὲ οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, B
φοβέμενος ὃ μὴ θαρσήσαντες ὅπὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι,
κὴ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν
τλὺ στρατιὰ ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς
τλὺ ἔρημον. κὴ τῦ πλήθους ὑπερέφαντος αὐτὸν πάλιν
σκεύνω, συμπλεκομένου ὃ δίχα τ' αὐτῷ προθυμίας ὐ συνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πολεμίοις, ἀναιρήσας τὸ στράτευμα,
προῆλθεν εἰς τ' ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐ-
τοῖς, κὴ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν C
πρὶν ἢ αὐτὰ τῦ θεῦ τ' εἰς τῦτο καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ ὃ
τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, κὴ μάλιστα αὐτὰ
τὰς κακοπραγίας δυσαρέστοις ἔχ κὴ δυσπειθέσι, τῦτο
κὴ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, κὴ δεῖ τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδὲ ἐν ἀγαθοῖς ὑπομένειν τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τ' ἀπορίας κὴ τ'
συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν κὴ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς
τ' ἡγεμόνα. πάσις ἦν αὐτοῖς οἵαν οὐκ εἴσμεν, ὅτε παρ' ἕλ-
λησιν ὅτε αὐτὰ βαρβάροις γνωμένην, κατέλαβεν. ὑφ' D
ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς,
ὐ μικροῦ λιθοβοληθείς, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ'
αὐτῷ ἀποθανεῖν. ὐδὲ ὁ θεὸς ὃ ἠμέλησε τῦ μηδὲν αὐτοὺς
παθεῖν τ' δεινῶν. ἀλλὰ καὶ περ εἰς τ' νομοθέτην αὐτῷ
ἐξυβρισάντων, Ϲ τὰς συθήκας ἃς αὐτὸς διὰ μωυσέως
αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῷ ὐκ τῦ πασιάζειν αὐτοῖς
ἀναλγήτως δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τλὺ τε οὖν
πάσιν Ϲ ὅσα μὴ ταύτλυ μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, διηγή- E
σομαι, προδιελθὼν τλὺ αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

neque immenſa multitudine perterriti, irruentes in ſe excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæſa, reliquos turpiter vertere terga coactos inſequendo, trepidos in caſtra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantíſque ab irato numine immiſſam eſſe, eo quòd non expectato oracuło ad pugnam prorupiſſent. Moyſes autem videns tum ſuos accepta clade conſternatos, tum hoſtem victoria recenti elatum, veritus ne præſenti ſucceſſu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in deſertum reducere. Cúmque populus poſthac in ducis poteſtate ſe fore polliceretur, malo admonitus nihil abſque ipſius conſilio proſperè ceſſurum, motis caſtris itum eſt in deſertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capeſſerent, quàm ſigno diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vſu venit maximè rebus aduerſis, vt difficiles ſe moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idé accidit. Quum enim eſſent numero ſexcenta millia, & vel in ſecunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egeſtate ac infortunio tam in ſe inuicem quàm in imperatorem ſuum exaſperabantur. Quapropter tanta ſeditione eſt laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuiſſe accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidiſſet, ni Moyſes oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attuliſſet. Ac ne Deus quidem curam eorum prorſus abiecit, ſed tametſi contumelioſos non ſolùm erga legis latorem, verùm etiam in mándata diuina per Moyſem accepta, liberauit tamen è pernicioſiſſima ſeditione, cuius abſque ſua prouidentia non niſi triſtiſſimus exitus expectari poterat. Hanc ſeditionem, & quemadmodum ea ſedata Moyſes rem adminiſtrauerit nunc dicemus, cauſa eius primùm expoſita.

Κεφάλαιον Ϛ'.

Στάσις κατὰ τῦ καὶ πλῆθους πρὸς μωυσῆν, κὴ τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ ἀαρὼν ἱερωσύνης.

Cap. II.

Seditio per Corem aduerſus Moyſem & fratrem propter ſacerdotium excitata.

Κορῆς ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα κὴ γένει κὴ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν παθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν F
μωυσῆν καθεσῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνυ. κὴ
γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ κὴ συγγενής. ἀχθόμενος
ὅτι ταύτης τ' δόξης δικαιότερον αὐτῷ πλεονεῖν σκεύης μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κῦ γένους αὐτὸς ὑπέλαβε.
πρῶτε τοῖς λευίταις, φυλέταις δ' ἦσαν καὶ μάλιστα
πρὸ τοῖς συγγενέσι, κατεβόα. δεινὸν εἶ λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῷ ἠρώμενον κατασκευάσαι, Ϲ κα-
κουργοῦντα κτήσασθαι ταύτλυ ὅπὶ προφάσει τῦ θεῦ
θεωρᾶν, πρὸ τοῖς νόμοις μὴ τὰ δελφὰ τλὺ ἱερω- G
σύνης ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τ' πλήθους ἀλλ' αὐτῷ ψηφισαμένυ. τυραννὶς ὃ τέρπω κατα-
χαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς αὐ θελήσῃ, χαλεπώτερον
ἤδη τυγχάνῃ τ' βιάζεσθαι τότε λελησόπως ἐξυβρίζῃ,

Coresvir genere & opibus inter Hebræos elatus, & populari quadam facundia præditus, videns Moyſem in celſo dignitatis conſtitutum, moleſtè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim eſſet ex eadem tribu & cognatione, iniquum cenſebat ſe illi poſthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & intet cognátos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moyſem ambitioſis artibus ſub prætextu cuiuſdam diuinitatis cum aliorum iniuria ſuæ tantum gloriæ ſtudere, & nuper præter ius & fas ſacerdotium abſque populi ſuffragio fratri Aaroni dediſſe, & alias dignitates quaſi tyrannide arrepta pro libidine diſtribuere. Grauem hanc eſſe iniuriam, quòd ita latenter ſe in dominationem inſinuet, vt priuſquam ſentiri poſſit, populi libertas opprima-

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sic conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eo peruenire desperent, a vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malicios is ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moyses afferre posset, cur Aaroni potissimum & filijs sacerdotium dederit? Si enim ex Leuitica tribu alicui honoris ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem: quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendã, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, ut sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis electo r, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito post habendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium non sua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrùm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας, μὴ ὃ συνιέντας τ ὀπιβουλῆς τ ἰχνὺ ἀφαιρεῖται. ὃς τις γὰρ αὐτῷ συνοίσειν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν μὴ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεμιτὰ νομίζοντα. οἷς ὃ ἄποχρων ἐν τῇ δικαίᾳ τιμᾶσθαι, βίαια μ ἀγαθοὶ βελόμενοι δοκεῖν ἐ πεσφέρεται, τέχνῃ δ ἐ κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν ὃ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανεροὺς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ κ λόγον ἀποδ ἕναι δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρῶνι τοῖς ἱεῦσιν αὐτ τ ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μ γὰρ τ λευϊτιδος φυλῆς τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ ὠδ ᾔρκειν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνω. ἡλίκ μ ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλείστῳ ὃ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰ δὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, εἰκότως ἂν ῥουβήλ τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιαφ μου καὶ φαλαοῖς. πρεσβύτατοι γὰρ ἅπτοι τῶν ταύτην φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων πλουσίᾳ. ἐ

C βέλετο μὴν οὐ ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τὸ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν. ἔργῳ ὃ εἰς ἑαυτὸν ἐπερεμματίζετο τὴν ὄχλ τὸ πλῆθος τιμὴν μετασῆσαι. καὶ ὁ μὴν ταῦτα κακοήθως, μετ ὀλιγωρείας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. πρῳϊόντος δ εἰς τοὺς πλείονας κατ ὀλίγον τὸ λόγου, κ τῶν ἀπεσωμένων πρωτευθυμένων ταῖς κατ ἀαρῶνος

D ὀλιγαρχίαις, ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ σωτεζαγμένοι τῶν κορῆ πεντήκοντα & ὀλιγόστοι τῶν πρώτων ἀνδρες, ἀποδύοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφόν, καὶ τοῦτον αὐτὸν ἀτιμωῦ. ἀπρέπειρο ὃ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τ μωυσεῖ ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μ θορύβ & ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ σκηνῆς τῷ θεῷ πάντες ἐβόσκειν διώκειν τὸν τύραννον, καὶ τ ἀπ αὐτῷ δουλείας ἀπαλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τ θεῷ πρεφάσει

E βίαια πρὸς ἀγματα κελεύοντος. τ γὰρ θεὸν εἴπερ αὐτὸς ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ἄγειν, ἢ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέρως ἔχουσιν φέρονται προνεῖσθαι. κείνοντά τε ἐγκαλεῖν ἀαρῶνι ταύτῃ, ὅτι τῷ πλήθει ποιήσαντι τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ὅτῳ τἀδελφῷ καταλιπεῖν. μωυσῆς ὃ τὸν κορέα ὀλιγολὺν ἐκ πολλῶν πρωϊδών, καὶ τ λαὸν παροξυνόμενον ἰδών, οὐκ ἔδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς πρὸς τῷ πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κ τὴν

F τοῦ θεοῦ πρεαίρεσιν τ ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ὐ κ τὴν αὐτ χάριν, ἧκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὐδέν ἐποιήσατο λόγον. πρὸς ὃ τὸν κορῆ ὅσων ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν κ κ ἄλλα κ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δυνατὸς, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, & σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδέδειξ ὃ τοὺς πεντήκοντα καὶ ὀλιγοστοὺς ἀνδρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ὃ πάντα τ ὁμοίας ὐκ ὄντος ἐρῶ τιμῆς, καὶν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς ἐκ

G πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κ νῦν ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην ἐκ ἐπεδέδη πλούτῳ προσείχε. σὺ γὰρ κ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις οὐ μὴν οὐδὲ δυσμενείᾳ. κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς πρωτόγονα. οὐδὲ φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε τ τοῦ φέρων ἔδωκα τἀδελφ

φ. κ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων τ θεῦ κ τῶν νόμων τ τιμὴν ἐχαριζόμην, ἐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δοῦναι παρέχον ἑτέρῳ συγγνώστεος ὢν ἐμαυτῷ τἀδελφῷ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον δικείμενος.

καὶ

καὶ γὰρ ἔστε σωετὸν ἐμαυτὸν ἀσοτε- A
θέντα τοῖς ἐκ τῆ παλαιομείν, ἀλλὰ τ δίκ τότε δίδ ωμ-
μονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακεργεῖν,
ὅτε θεὸς ἐκ ἂν ωδιεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονέμενον, ὑ δ'
ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι κ ποιοῦντες αὐτῳ χαρίζεσθ. ἀλλ'
αὐτὸς ὑπλεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῳ, τῆς κατὰ
τότο αἰτίας ἡμᾶς ἀπολυθέρωσεν. ὑ μὲν οὖξ ἐμῆς χάρι-
τος λαῶν, ἀλλὰ κ κρίσιν θεῦ, καταπίθησιν αὐτῷ εἰς
μέσον ὑποδικήσιμον τοῖς βελομένοις, ἐκ τῆ ωροκρι- B
θεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ὑπερβαπλῶαι, κ τῆ νεῶ
αὐτῳ συγχωρηθῆναι ωρὶ αὐτῆς ἀποδέσαι, ωρο-
μηθ. τότο γέρας ἔχειν τὸ μὴ ταραζόντας ὑμᾶς ὁρᾶν,
καὶ τοι κ' τῷ ὑμετέραν γνώμην αὐτῳ τυγχάνων. ὃ γὰρ
ἔδωκεν ὁ θεὸς, ἐκ ἁρπαστὸν μὴ τότο C βελομένων ὑ-
μῶν λαβεῖν νομίζοντες. διὸ ἢ κ τὸ μὴ ωροσθαι
παρέχοντες ἐκείνῳ τῷ τιμῷ ἀσεβεῖς. καὶ πάλιν ἀ-
ξιοῦτος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, κ τ ἀσφάλειαν τ
ἐφ' αὐτῇ βεβαιοῦτος ἡμῖν τὸ θεῦ, παντάπασιν δύλο- C
γισον. κρινεῖ τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βέλεται τὰς
ὑφ' ὑμῶν αὐτῳ θυσίας ὑπιτελεῖν, κ ωροσεσάναι τῆς
δυσεβείας. ἄτοπον γὰρ κολῦ ἐφιέμενον τ τιμῆς, τ ὀξυ-
σίαν τῆ τίνι ωδαχεῖν ταύτῃ ἀφελέσθαι τ θεόν. τῆς
οὖν τάσεως κ τ δίκ τότο ταραχῆς, παύσασθ. ωρω-
τὴ ὅτοι τ ἱερωσύνης ἀπιποιεῖσθε, νομίζων ἕκαστος θυ-
μιατήριον οἴκοθεν σὺ θυμιάμασι C πῦρ παρῆτε. κ
σὺ ἢ κορῆ, ωδαχωρήσας τῷ κρίσιν τῇ θεῇ, τ ὑπὲ D
τέτοις αὐτῳ μόνε ψηφοφορίαν, ἀλλὰ κ μὴ σαυτὸν
ποιεῖ τῆ θεῆ κρείττονα. ωδαγάγε ἢ κεκθησόμενος ἅτως
ωρὸς τ γέρως. ἀνεμέσητον δ' οἶμαι κ ἀαρῶνα ωροσ-
δέξασθαι συγκεκθησόμενον, ἡδέως μ ὄντα τῆ αὐτ. μη-
δὲν ἢ μεμφθῆναι τοῖς ωδὰ τῷ ἱερωσύνῃ ωεωαγ-
μένοις δυνάμενον, καὶ θυμιάσατε σωελθόντες ἐν
φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. C θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ περ αὖ
τ θυσίαν ἡδέως κρινεῖεν ὁ θεὸς, ὅδε ὑμῖν ἱερεὺς κεχάρι-
σθαι ὁμήσεται, τ ὑπὲ τὰδελφῷ δίκαβολῆς κεχαρισμένῳ τ E
τιμῇ αὐτῳ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύε
C τ ταραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποφίας.
ἐπήνεσαν ἢ τοῖς εἰρημένοις, C γὰρ διὸ καὶ ἐδώκει χρησὰ
τῷ λαῷ. τότε μ οὖν δίκαλύσει τὸν σύλλογον.

& alioqui qualis erat prudentiæ, me violari iu-
ris reum facere, & huius facinoris præmium al-
teri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale
scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni
aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi
essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc
crimine immunem me reddidit. Attamen licet
non meo beneficio, sed diuina electione hunc
honorem adeptus, non dubitat in medium de-
positum vestris suffragiis committere, nullam
prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus
eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione
posita, malit vos sine seditione videre, tametsi
vestris etiam calculis antè iam comprobatus.
neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus,
quòd vestrum etiam assensum accedere volui-
mus. sed quod ille vltro detulit, salua pietate re-
cusare non licuit: quemadmodum & illud æ-
quum est, vt qui semel dedit, suum donum ra-
tum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudi-
cabit denuò quem velit pro vobis sacra facere,
& pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum
enim fuerit: Corem per ambitionem obstare,
quo minus liberam electionem sui sacerdotis
habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus tur-
bemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras
mane cum sua quisque acerra & igne ac odora-
mentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, &
calculum eius expecta, neque maiorem quàm
Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu
quoque inter cæteros huius honoris competi-
tores iudicandus adesto, nec video cur vel Aa-
ron à petitione debeat excludi, eodem genere
natus, & qui iam in hac functione irreprehen-
sibile sui specimen dedit. vbi verò conueneri-
tis, coram toto populo suffitum facitote, & cu-
ius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea
quoque autoritate confirmabo, méque ab hac
calumnia collatæ per priuatam gratiam in fra-
trem summæ dignitatis exoluam. His auditis
turba & tumultuari simul, & malè suspicari de
Moyse destitit: & insuper consilium eius col-
laudauit tanquam è republica futurum: atque
ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

Ως οἱ μὲν τ τάσεως καταφρονήσαντες, διεφθάρησαν κ' θείῳ πυρὶ τῷ δὲ ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε κ οἱ ἔγγονοι αὐτ. F

Cap. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum.

ΤΗ δ' ὑστέρᾳ συνῆλθον εἰς τὸ ἐκκλησίαν, ωδατιθέμενοι τῇ θυσίᾳ, C τῇ δ' αὐτῆς κρίσῃ τῇ ωρὶ τ ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἔτι θορυβώδη τὸ ἐκκλησίαν, μετεώρου τὸ πλῆθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῇ ἐσομένων. κ τῇ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῇ ἢ φθονήμασι, εἰ ωραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς. ἐδεδίεισαν γὰρ, μὴ τ τάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τ κατασάσεως. ὁ ἢ πᾶς ὅμι- G

Postera verò die reditur in concionem vt sa-
cro facto interessent diuino iudicio, per Num. 16.
quòd competitorum certamen erat dirimen-
dum: erátque nonnihil tumultus, multitudine
suspensa ad euentus expectationem, quibusdam
Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui ve-
rò prudentiores erant, seditionum finem exo-
ptantibus, timebãt enim ne actum esset de re-
publica si vlterius seditio procederet. multitu-
do quoque natura nouarum rerum cupida, &
ad obloquendum magistratibus prona, omni-
bus tumoribus circũsrebatur. Moyses autem
missis ad Dathamum & Abironem viatoribus,

λος φύσει χαίρων τῇ καταβοᾶν τ ἐν τέλει, κ ωρὸς ὅ τις εἴποιεν, ωρὸς τότο τ γνώμην ζέπων ἐθορύβει,
πέμψας ἢ καὶ μωυσῆς ωρὸς ἀβίρωμον C δι. θάμιλιν ὑπηρετὰς, ἐπίλυσιν ἥξειν κατὰ τὸ συγκείμενον,

iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathanus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. B aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter nō dedigna- C beris tei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totum D dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis ser- E uitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi feci sti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique cibū nūquam antè auditū es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, F adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonā causam habentem propter aduersarium diuitē perdere litem sum passus, & nunc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, qua si fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia G tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

καὶ ἀφεμένην τ ἱερωσύνην. ὡς δ' ἔτι ὑπακούεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσεῖ ὑ προϊέσθαι καὶ τὸ λαὸν παντὸς ἂν κακουργίας αὐξανόμενον, ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτοῖς τοὺς πρεσβύτους ἀξιώσας, ἀπῆει πρὸς τοὺς περὶ δαθάμην ὐχ ἡγούμενος δεῖν δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπηκόους. οἱ δ' ὐδὲν ἀντεπόντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ περὶ δαθάμην πυθόμενοι τὸν μωυσεῖ μὴ τῶν ἀξιολόγων τ πλήθους πρὸς αὐτοὺς ὡδηγηκότα, προελθόντες γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί ἂ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἱ τε θεράποντες ἦσαν περὶ αὐτοὺς ὡς εἴ βίαν τινα προσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναχὼν, μεγάλῃ ἐκβοήσας ὡς ἀκουσθῆναι πάσῃ τῇ πλησίον γῆ, Δέσποτα, φησὶ, τῶν ὑπ' οὐρανῷ τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ γένεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὴ ἐξεπόρισας, οἷπερ ἐν πᾶσι δεινοῖς ἐφεύρεσιν ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τούτων ἀκέστας τῶν λόγων, σε γὰρ ἔστι πεπεισμένον, ὅτι τοιοῦτον λανθάνει. ὡς τ ὑδὲ φθονήσεις μοι τ ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαρισίαν δὴ πεφεύξεται θέμενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τ ἐμῆς γενέσεως, αὐτὸς οἶδ' ἀκριβέστερον, ἐκ ἀκοῆ μαθών, ὄψει δ' αὐτοῖς παρὼν γνωμένοις. ἃ δ' δὴ τούτου καὶ πρ ὅπως ἀμύνοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γενοῦ μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπραάμονα κατασησάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δ βουλῇ, καὶ τούτῳ ῥᾳδιούλῳ μοι τῷ πενθερῷ καλλιπόντος, ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ὑπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων πολυπραγμοσύναις. καὶ πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυνὶ δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην πόνους, καὶ πατρὸς δεινοῦ τοὺμὸν ἀπωτάξας προθύμως. νυνὶ οὖν ἐπεὶ κακουργῶν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν καμάτων ὑπάρχει τὸ πρωτεῖον, εἰκότως αὐ αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκείνοις φλύαις καὶ τὸ σπάγον, καὶ τ αὐτὸ φωνῆς ἀκουστὴν τότε σήσας, καὶ θεατὴν τοσάδε ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποιήσας, ὁ κελεύσας ἐκ λιβύης σαλπιγγα, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμφανίσας, ὁ τὴν ἀγυπτίων δυσαμονίαν σήσας, καὶ τ ὑπ' αὐτῶν δουλείας δεσμὸν ἡμῖν ὠδαγὼν, καὶ μακροτέραν ἐμοῦ τὴν φερωνύμου ποήσας μνημονίαν, ὁ γλυκὺν ἡμῖν ἀμεθῶς ἔχουσι τὴν ὁδὸν ποήσας τὸ πέλαγος ἐκ τ ἀναπεπομμένην θάλασσαν τοῖς ἀγυπτίων ἐπικυμίοις ὀλέθρου, ὁ γυμνοῖς ὖσι, τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ πετρίνους ἡμῖν διαφθαρμένας πηγὰς ῥοῦσαι ἀναδιδάσας, καὶ τελέως ἐπιρρεῦσιν ἡμῖν ἐκ πέτρων ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τὴν γῆν δυσερευνήτοις εἰς τροφὴν ἡμῖν ὑποσήσας τοῖς ὑπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανοῦ ζοφερὸν καταπέμψας ὑ τροφὴν ἰσορροπεῖσαν, ὁ νόμων ὑπέροχον ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ δι' ἀκριβείας πολιτείας, ἐλθὲ δέσποτα τῶν ὅλων δικαστὴς μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος. ὡς ἔτι δωρεὰν ἐγὼ παρ' ἐκείνων τινὸς κτ τ δικαίᾳ προσπεπάμην, ὅτι πλούτῳ κατέκεινα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ὅτ' δὴ ἑλλάδι τ κοινῇ πολιτευόμενος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τ ἐμῆς ὑπερηφανιμάτων ὑπονοίας πάρημι, ὡς ἐχὶ σὲ καλέσαντος ἀρωνὶ δ' ὡς τ ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὲ χαρίν. ὄμοσον δ' ἐκ νῦν ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, ἐκ μηδὲν αὐτόματος, ἀλλὰ κτ βέλτιον βεβουλόμενον τὸ σὸν, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ ἢ φροντίζεις τ ἐβεμίες ὑποσύντων μετελθὼν ἀβειρώνλω Ϛ δαθάμλω, οἱ σοῦ καταδικάζεσιν ἀναιδησίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένε. ποιήσεις ἢ φανερὸν τλιὶ ἐπ' αὐτοῖς δίκλω, ὅτε μεμλωότων κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ὀκ τῷ ζλῷ αὐτοὺς μετασήσας, μὴ δ' ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελλυθότας τῷ βίου φανέντας νόμῳ. ἀλλὰ χαίοι φεὶ αὐτοῖς ἅμα τῇ γλυκᾷ ἢ τοῖς ὑπάρχεσιν, ἰῷ πατέσι γλῷ. τέτο γὰρ σῆς ὐπιδειξις ἂν ἰχύος ἅπασι γλύοιτο ἢ διδασκαλία, σωφροσύνης ἢ εἰς τὰς ζαύτα πείσεσθαι φεὶ σοῦ δοξάζοντας ἐχ ὁσία. δύρεθείλω γὰρ ἂν ἔτος, ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν, σὺ φεοξάσεις. εἰ δ' ἀληθεῖς πεποίλωται τὰς κατ' ἐμοῦ δλαβολὰς, τοῖς μὴ ἀπαθεῖς ὑπὸ παντὸς φυλάξεως κακοῦ. ὃν δ' ἐπιφασάμλω ὄλεθρον αὐτοῖς, τέτον ποιήσας ἐμόν. Ϛ δίκλω εἶναι φοξάμλος ὧδε τὲ τ σωὶ ἀδικῆσαι θελήσαντος λαὸν, τὲ λοιπὲ βεαβύων ὁμόνοιαν ἢ εἰρλίλω σῶζε τ πληθὼ ἐπομφάλω τοῖς σοῖς φεοσάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν ἢ ἀκοινώνητον τ τῆ ἡμερτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα ὡς ἐ δίκαιον ὑφ' τ ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντας ἰσοπλίτας τιμωρίαν ἐκτίνειν. ταῦτα εἰπόντος Ϛ δακρύοντος, σείεται μ ἀφνίδιον ἡ γῆ. σάλος δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος ὥσπερ ὀξ ἀνέμε βίας σαλδομφὲς κύματος, πᾶς μ ἔδοσε ὁ λαός. πατάγε ἢ ἢ σκληρᾶ ῥαγδύτος ἦχος ἢ τὰς ἐκείνων σκιὰς, σωίζησιν ἡ γῆ. Ϛ πᾶν δ' ὅσα φύλα τέτοις ἰῷ, ὑπλύσγκεν εἰς αὐτὴν. ἠφανισμφων δ' ἔτως ὡς μηδ' ὀφθῆναι τινὰς γνῶναι, συνῆλθεν τ γῆς τὸ φεὶ ἐκείνοις κεχλωὸς καὶ καθίσαι, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τ φοειρημφων φανερὸν ἦ τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μ ἔτως ἀπώλοντο, ὑπιδειξις τ ἰχύος τῷ θεῷ γλυόμφοι. ὀδύρετο δ' ἄν τις, ὁ μόνον τ συμφορᾶς αὐτὸς, ἢ καθ' αὐτὴν ἔσης ἀξίας οἴκτε, ἀλλ' ὅτι Ϛ τοιαῦτα παθόντων ἐφήθησαν οἱ συγγλφεῖς. τ γὰρ συντεταγμφων ἐκλαθόμφοι, φεὸς τ ὄφιν τ συμβεβηκότος, ἐβεβαίεν τ κρίσιν. ἢ νομίζοντες ὡς ἀλιτηρίους ἀπολολέναι τὰς φεὶ δαθάμλω, ὁ δ' ἐλυπᾶτο. μωυσῆς ἢ καλεῖ τὰς φεὶ τ ἱερωσύνης ἀμιλλωμένας, δέχε τ τῆ ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ὃ φεοσδέξη τ θυσίαν ὁ θεὸς ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχλφεστονημφος. συνελθόντων ἢ πεντήκοντα Ϛ δίακοσίων ἀνδρῶν, οἱ Ϛ δία πατέρων ἀρετὴν ἐπμφτο ὧδε τῆ λαῆ, ἢ δία τ αὐτῶν ἢ κἀκείνοις ὑφρεβάλλοντο, φεσῆλθον καὶ ἀαρὼν Ϛ κορῆς. ἢ φεὸ τ σκιωῆς πάντες καθηλίαζον ὅπ τοῖς θυματηρίοις, ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμφε ἢ πῦρ τοσέτον ὅσον ὐδὲ χλεσπόητον ἰσόρησέ τις ὐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν ἢ ὑποδρομὼ κύματος, ὅτε ἢ βίαν πνδμάτων, ὕλης φεὸς αὐτὸ ὧδαξισείσης αὐτομάτως ἐξεκρύθη. ἀλλ' ὁποῖον θεῦ κελδύσαντος ἀφθείν λαμφὸν Ϛ φλογωδέςατον. ἀφ' ἧ πάντες, οἵ τε δίακόσιοι ἢ οἱ πεντήκοντα ἢ κορῆς ἅξαντες ἐπ' αὐτὸς, ἐφθάρησαν ὡς ἢ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέναι. φεισώζεται ἢ μόνος ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τῶ πνεὸς βλαβείς, τῷ τὸν θεὸν εἶναι τ ἐς ἔδρ κρίσιν ἀπεσαλκότα. μωυσῆς ἢ τέτων ἀπωλωλφότων, βελόμφος τλιὶ τιμωείαν αὐτῶν μνήμη φαραδοθῆναι, καὶ τὸς αὖθις ἐσομφίους αὐτλιὶ μαθεῖν, ἐκέλδυσεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρώνος ὑὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν φῆξαι τὸν χάλκεον καταθέσθαι βωμὸν, ὡσὰν ὑπόμνησις εἶη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, Ϛ

& quòd res Hebræorum cordi tibi sint, iusta in Dathamum & Abironem animaduersione declara, qui te stupidum faciunt meis imposturis circumueniri iactantes. facies autem manifestam aduersus insanos gloriæ tuæ detractores vindictam, si non communi more intereant, ne quis nihil nisi humanum passos existimet, sed terra quam indigni calcant dehiscens cum familiis & facultatibus eos absorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum posteris statuetur, ne quis secus quam pium est de tua maiestate sentire audeat, & meum ministerium ex tua sententia esse comprobabitur. Quòd si vera sunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus sum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum custodia serua intactam & expertem supplicij sceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum est à tua iustitia, illorum pœnas immeritam Israelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndante superficie, non secus quàm pelagus vento fluctuans, vniuersum populum terruit: immani mox sonitu elisso, quà seditiosi tendebant solum subsidit, & eodem momento omnes ad vnum absorbet; sublatisque in hunc modum profanis, hiatus ille ita rursum clauditur, vt ne vestigium quidem eius superesset. Hic finis seditiosæ factionis, illustre argumentum diuinæ prouidentiæ simul & potentiæ, fuitque hic casus eò miserabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos est miseratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei sententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt pestem ac perniciem popularium existimaret. Post Dathamum cum suis extinctum Moyses pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo commissurus electionem, vt ei sit ratum sacerdotium, cuius sacrificium Deo gratissimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri summo in precio semper apud populares habiti, tùm quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi essent, tum quòd ipsi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde stantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ secum attulerant: cùm subito tantus ignis effulsit, quantum nec homines ipsi vnquam excitauerunt, nec in terris sponte ardentibus, nec in syluis per æstum austri flatu collisis & attritis excitatum viderunt, sed qualis diuinitus accendi poterat, fulgẽtissimus simul ac flagrantissimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita sunt absumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: solus Aaron superfuit illæsus, vt manifestum esset diuinitus coortum hoc incendium. His ita absumptis, Moyses volens perpetuam eius supplicij memoriam ad posteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iussit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo consecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cælestẽ

numen humanis dolis putant circumueniri A posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviij obuenerunt.

Num.17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem B perueniſſe, ſine vlla controuerſia poſthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imò penè grauior priore eſt inſecuta. nam ex talibus cauſis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim ſemel animos hominum occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moyſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non C peccatorum odio Deus ſæuiret, ſed à Moyſe ſolicitatus: ægréque ferebant quòd non ſolum impunè tot optimatum morte populum multaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè ceſſiſſe videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt ſuperbæ & nimiæ Moyſis poteſtati modum aliquem ſtatueret. facile enim hoc illi eſſe. D Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus ne qui rurſum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrēt tribuum nominibus inſcriptas. eius enim fore ſacerdotium, in cuius virga E Deus ſignum oſtenderit. quod vbi placuit, inſcriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moyſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoſcebantur, quòd eſſent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem ſpecie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyſes acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina eſſe exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc F genus ligno conſtaret. hac nouitate ſpectaculi vulgus attonitum, omiſſis odiis quibus tam Moyſem quam Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij verſum, ampliùs Deo repugnare deſiit, ratúmque Aaroni ſacerdotium eſſe voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine poſthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyſes autem poſt-

III. eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dica- G
Num.18.35 tam, immunem à malitia feciſſet, ne fortè in pa-
Leui.14.18 randis ad vitam neceſſariis occupati, negli-
& 26. gentiùs ſacra tractarent, mandauit vt poſt armis ac Dei fauore quæſitam Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & inſuper à toto populo de-

ὅτι τῷ ἰσχυὸ τῆ θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δυνάσθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωσθείς, μετὰ τῶν ἱερέων ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τιμῆς. τὸ μὲν οὖν σῶμα εἰς ὕστερον συνέβη παύσασθαι. πολλῷ δὲ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπώτερον. ἐλάμβανε δὲ καὶ ὅτι τὸ χεῖρον θεσπεσίῳ αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον ὠθεῖσθαι μᾶλλον. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπεικότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι ἄνευ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας, οὐκ ἐβούλοντο ταύτην χωρεῖν τὴν εἰς μωυσῆν χάριτος τοῦ θεοῦ πεποιῆσθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην, οὐκ ἔπαυον δὲ τὸν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως θεασάμενοι. καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι τῷ τοῦ θεοῦ θρησκείᾳ ἐπεδείκνυσαν. τὴν δὲ τοιοῦτον ἀνδρῶν ὀλέθρῳ πάντων ἀρίστων ἐζημιῶσθαι τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑποχεῖν δίκην ἔτι καὶ τὸν ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον τἀδελφῷ παραχεῖν. ἔδει ἕνα δὲ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον ἀποποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ παρὰ τῆς οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δίκης ἐχθύετο πολλὴ τὴν πλήθους μείωσαί τι τὴν μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τότ' εἶ(μωυσῆς), καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ σωτηρίαν μᾶλλον ἠρεῖτο τὸν θόρυβον, δείσας μήτι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ χλιαί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ προελθὼν ἠρεῖτο εἰς ἀπολογίαν ὁ καθιερώμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προστιθῶν, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ὑπογεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκείνου τὸν ἱερωσύνην, ὅπερ αὐτὸ θεὸς ὑπεσημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, οὔτε ἄλλοι τὸν ἀαρὼν, ὑπογράψας λαβεῖν ἐν τῇ βακτηρίᾳ. τούτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ καταθῆναι. τῇ δ' ὑπιούσῃ προεκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τότε αὐτῶν καταση μανάμενοι αὐτὰς, οἷ περ ἐκόμιζον, τῷ πλήθει. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἑαυτοῦ περ αὐτὰς κήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ὑπὸ τούτου μεμψιμοιρίας ἔβλεπον. ἐν δὲ τοῦ ἀαρῶνος, βλαστὸς τε καὶ κλάδοις ἀναφυτὰς ἐώρων. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τούτου τῷ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ὑπὸ τοῦ παραδόξου τοῦ θείας, εἰ καί τι ἐξ μίσους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ αὐτῷ κείσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιδυφοβοῦντες τοῖς δεδομένοις τοῦ θεοῦ συνεχώρουν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ χρεοζονήσαντος, βεβαίως ἔσχε τὴν τιμήν. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων στάσις πολὺν ἀκμάσασα χρόνον, τότον ἐπαύσθη τὸν ξόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμου καὶ σπαθὰς ἦν τῶν λαβίτων ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀποείαν μηδὲ ζῆσιν τὸν εἰς τὸν βίον ἀναλισκόμενον ἀμελοῖεν τοῦ ἱερᾶ, καὶ βέλησιν τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευε καταλείπειν τοῖς λαβίταις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς, καὶ τὸ περὶ αὐτῶν γῆς ὑπερβάντας εἰς δυσχιλίους πήχεις ὑπὸ τοῦ τείχων αὐτοῖς αἰεῖναι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν λαὸν ἐξέ-

τασε

ζαξε τ̃ ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τε τοῖς λευί- A
ταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ὅλη τῷ
πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἐξίν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμλω
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια ὅλη πάντων γίνεται, δηλῶσαι. τῶν
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ξισκαίδεκα πα-
ραχωρῆσαι τοὺς λευίτας αὐτοῖς προσέταξε, καὶ τ̃ δε-
κάτης ἧς ὅλη τῷ λαῷ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκά-
τλω αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι ἦ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δί-
καιον τῷ θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρ- B
πῶν ἀποφέρειν. καὶ τ̃ τετραπόδων ἦ τῶν εἰς τὰς θυσίας
νενομισμένων τὸ γιγνόμενον πρῶτον ἂν ἄρσεν ᾖ κατα θῦ-
σαι ὅλη προσφέρειν τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς παυσικὶ σιτεῖ-
σθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῶν δ' ἃ νενομισμένων ἐδίειν
παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς δεκαπότας τῶν
πεπτομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀποφέρειν, ἀνθρώ-
που ἦ πρωτότοκα πέντε σίκλους. εἰ ἦ ἀπαρχὰς αὐ-
τοῖς ⊂ τῆς τῶν προβάτων κουρᾶς. τοὺς τε πετρίοντας
τ̃ σῖτον καὶ ἀρτοποιημένους, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τινὰ C
χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν αὐτοὶς καθιερῶσιν ὄγκῳ πε-
ποιημένοι, ναζαραῖοι ἦ καλουῦται, κομῶντες καὶ οἶ-
νον μ̃ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφιε-
ρῶσιν ὅλη θυσίᾳ τε ἅμα τοῖς κριοῖς νέμεσθαι προὸς
τοὺς ἱερέας. ⊂ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ,
δῶρον ἦ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βελο-
μένους ἀφιέσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλ-
λειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, D
ἄνδρα ἦ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα τ̃ εἰ-
σθένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι προὶ
τούτων ὡς βέλονται διαμάσαι. εἰ ἦ καὶ τοῖς κατ' οἶκον
θύουσιν ὑγιείας ἕνεκα τ̃ αὐτῆς ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀ-
ναγκαῖον νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυσρόν τε καὶ χαλαιὸν
καὶ τ̃ δεξιὸν βραχίονα τῶ θύματος. καὶ τοῖς μ̃ ἱερεῦσι
μωυσῆς τοσαύτλω παρέξων, λιὼ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων
θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ προὸ ταύτης βί-
βλῳ δεδηλώκαμεν, διοπειαν ἐπενόησε. πάντων ἦ τοῖς E
ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε καὶ τοὺς οἰκετὰς ⊂
θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημά-
των ὁλοκαυτουμένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μό-
νοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἦ
ταῦτα μ̃ τλω ϛᾶσιν μωυσῆς διέταξεν, ἁρὰς μ̃ πάσης
τ̃ στρατιᾶς, ὅτι τοὺς τῆς ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε, καὶ
πρέσβεις προὸς τὸν βασιλέα τῶν ἰδουμαίων πέμψας,
ἠξίω ἦ ὁδὸν αὐτῷ δοθῆναι καὶ ἐγγυᾶς ἂς αὐτὸς ἐθέλοι F
λαβεῖν, ὑπὲρ τῶν μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολο-
γῶν, ἀγορᾶντε τῷ στρατῷ χορηγῆσαι, καὶ τιμλω τῶ
ὕδατος αὐτοῖς πολλοῦσιν καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσ-
βεύσατο μωυσῆς ἐκ ἀρεσκόμενος, ἐδὲ συγχωρῶν τλω
ὁδὸν, ἔνοπλον τλω στρατιὰν ἀγαγὼν, προαπλώ-
τα τῷ μωυσῇ κωλύσων αὐτοὺς εἰ τολμήσειαν βίᾳ
περαιοῦσθαι. καὶ μωυσῆς, ἄρχειν γὰρ μάχης ἐ συνεβού-
λευσεν ὁ θεὸς χρωμένῳ, τλω δύναμιν ὑπανῆγε δι' ἐ-
τῆς ἐρήμου ἐκπεραίνων. τότε δὴ ⊂ τλω ἀδελφλω
αὐτῶ μαριάμλω τελευτᾷ τὸ βίου καταλαμβάνει,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra, pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine verò primo genito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti *Num.6.* capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & siquis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacerdotibus Moyses attribuit, prætérque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra *Num.20.* mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. illè verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conaretur, at propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustrauit Moyses populum hunc in modum: Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, *Num.19.*

τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκῖαν, ἀφ' ἧ τλω ἄργυρον κατέλιπε. μηνὸς ἦ ξανθικοῦ νουμηνίᾳ καὶ σελλίῳ. θάπτουσι δ' αὐτλω δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπὲρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι, σεὶν. καὶ πενθήσαντα ὅλη τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μωυσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχλον θηλείαν, ἀρόσεως μὲν ⊂ γεωργίας ἄπειρον, ὁλόκληρον ἦ ξανθλω πᾶσαν, μικρὸν ἀποθεν τῆ στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, simúlque hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes: & hyssopi ramulum intingentes, aspergebãt se die tertia & septima: quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in
Num.20. terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterùm funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cùmque venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, quòd esset moriturus, & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat. atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mensis qui Athenien sibus hecatombæon dicitur,
IIII. Macedonibus Ious, Hebræis sabba. Luxit eum
Num. 21. populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit: Moabitas ab Amoræis disterminans. éstque hæc regio frugifera, & fructus quantum satis est incolis suppeditat. ad eius regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare grauarentur. Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Cap. V.

Quomodo Moyses deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuit que eorum copias.

Num.22. MOyses autem postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptũ ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicẽte, magnopere hac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo, & quò sponte iam propenderent autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt & euestigio instructa acie ad hostem properãt.

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε κὴ τῶ αἵματος ἑπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ κατέναντι τ σκιωνῆς τ θεῦ. ἔπειτα καρμόψας ὡς εἶχεν ὅλης τ δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, κὴ ὕσσωπον, κὴ φοινικοῦν ἔριον. σὺν αὐτοῖς ἅπασαν τ τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ κ τ τίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοὺς δὲ ὑπὸ νεκροῦ μεμιασμένους, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε κὴ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἔρραγον ἑπτὰ τε καὶ ἑβδόμῃ τ ἡμερῶν, καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δ κὴ καθεξῆς εἰς τὰς κληρυχίας φυλὰς ποιεῖν. μ δ τ ὑπὲρ τῶν τοῦ ἀδελφῆς τ στρατηγοῦ κάθαρσιν διαύτην ἐμέμφθη, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τ ἐρήμου κὴ τ ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν ἄραβες ἐνόμιζον, πέτραν δ' ἐπιχωρίως καλοῦσι, κατέβη τὸ ὄρος αὐτὸ, ἀναβὰς ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μωυσέως αὐτῷ δηλώσαντος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν. ἅπαντες τὸ στρατεύματος ὁρῶντος, κατάντες δὲ ἐν τῷ χωρίον, ἀποδύεται τ ἀρχιερωσύνην στολὴν, καὶ παραδοὺς αὐτὴν ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, πρὸς ὃν διὰ τ ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη παρήκει, θνήσκει, τ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορώντος. τῷ δ' αὐτῷ τελευτήσαντι ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δ' ἔτη τὰ πάντα, ἑξήκοντα πρὸς τοῖς εἴκοσι κὴ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δ' κ τ σελεύκου νεμεσία, μηνὸς ὄντος παρὰ μὲν ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λῶος δ' παρὰ μακεδόσι, σαββὰ δ' παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τὸ λαὸ τριακονθήμερον ἄγοντος, ὅτι τοῦτ' ἐλύφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν μωυσῆς τ στρατὸν, παρῆν ὅτι πολεμῶν ἀρνέων. ὃς ἐκ τ τῆς ἀραβίας ὄρων ὁρμώμενος, κὴ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τ ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τὴν τε μωαβίτην καὶ ἀμωρίτην. γῆ δ' αὕτη καρποφόρος κὴ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ φέρειν. πρὸς ἓν σίχωνα τ βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τῷ στρατῷ δι' δόν ὁδὸν ἐφ' ἃς αὐ θελήσῃ πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τ γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε κ τ ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐκεῖνον λυσιτελὲς, εἰ κὴ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνέμβολος, ὁπλίζει τ οἰκεῖον στρατὸν, κὴ τὰς ἑβραίους διαβαίνειν τ ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Κεφάλαιον ε.

Ὡς σιχῶνα κὴ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς κὴ τὴν χώραν αὐτῶν διαφθείρας, κατοικίζει αὐτοῦ τὴν χώραν φυλὴν ἡμίσειαν τῶν ἑβραίων.

ΜΩυσῆς ὁ ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τ ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτε πρόφορον μὲν ἐπεχεῖν δὴν ἔγνω, κὴ τοῖς ἑβραίοις τῆς ἀπορίας, κὴ τῆς δι' αὐτὴν ἀποριας, ὑφ' ἧς ἐπασάσατε αὐτοῖς συνέπεσε, κὴ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι διαγνὺς, ἤρετο τ θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τοῦ δ θεοῦ, καὶ νίκην ἀποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τ ἀγῶνα. κὴ τοῖς στρατιώταις παρῄνει τοῦ αὐτοὺς ἀξίων τ τ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς παυοπολίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δ

ὁ ἡ ἀμορῥαῖος οὐκ ἔτ' ἰδίων ὄντων ὅμοιος αὐτῷ, ἀλλ' A
αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτῷ
παρέχουσα θάττον αὐτῷ δύσψυχον ἔδοξεν εἶναι, τότ' ἀ-
πολέχθη πεφοβημένη. τῷ πρώτῳ οὖν συόδου
οὐκ ὑπομείναντες ἀπισχύσαι καὶ δέξασθαι τοὺς ἑβραίους,
ῥᾷστον), τοῦτο ἑαυτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μά-
χεσθαι παρέξειν. ἐθαῤῥοῦσαν γὰρ τὰς πόλεσιν ὕσας ὀχυρὰς,
παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἰδίᾳ εἰς ἑαυτὰς σωθησομένοις
σιν. ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνόντας αὐτοὺς δίδυσι εἶδον ἐκ- B
κεντοῦντας, καὶ ἀθρόαν ἐπιστάντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον
κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ὑποῤῥαγέντες ἔφευγον ὅτι τῶν πό-
λεων. οἱ δὲ, πρὸς τὸ διώκειν οὐκ ἐκαμνον. ἀλλ' οἷς προ-
πεπονήκεσαν προσεπιπαλαιωρήσαντες προθύμως.
καὶ σφενδονᾶν τε ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς
ἐκβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι δι' τὸ ὅπλοσιν ὄσαν δυσα-
λῆ, κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέθεον τοὺς πολε-
μίους. καὶ τοὺς πορρωτάτω τῶν συλληφθέντων γεγονότας τ C
σφενδόνας καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνος τε
οὐδεὶς ἐγένετο πολυς, ζ θαύμασιν ἐπένευν οἱ διαφυγόντες. ἔ-
καμνον δὲ ὅτι δίψει μᾶλλον, ἢ πινι τῶν πολεμικῶν. καὶ γὰρ
ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὅτι θυμία τῷ πιεῖν ὅτι ποταμὸν τοὺς
πλείους διαβεβηκότας, καὶ ὅσον σωτεταραγμένον ἔφυγε
θεῖσαν τὸν ἔβαλλον. καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες
ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειραν. ὑποδύσκει δ' αὐτῷ ζ
σιχὼν ὁ βασιλεὺς. ἑβραῖοι δὲ νενεκρωμένοις ἐσκύλευον καὶ λείαν
ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν γῆς εἶχον μετ' D
ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διέρχει πᾶσι ἀδεῶς
τὸ στράτευμα, σφετερισμὸν χρώμενον, ἁλισκομένων καὶ τ
πολεμίων. ὑδὲν γὰρ ἀνθίστατον ἦν ἐμπόδιον, τ μαχι-
μῶν πάντας ὑπολωλότος. ἀμορῥαίους μὲν ἦν τοιοῦτο πάθος
κατέλαβεν, ὥστε φρονῆσαι δεινὸς, ὥστε ἀγαθὸς καὶ τὸ ἔρ-
γον γεγονότας. ἑβραῖοι δὲ τ ἐκείνων γῆν παρελάμβανον.
ἔστι δὲ χωρίον ζιὼν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον
τῇ νήσῳ τ φύσιν ὑπάρχον, τῷ μὲν ἀρῶσιν ὑπὸ μεσημ-
βρίας ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτὸ, ἰοβάκχου δὲ τ ἀρκτῴαν E
αὐτὸ πλυρὸν θεῖ διαφορὸς, ὃς εἰς τ ἰορδάνην ποτα-
μὸν ἐκβάλλων ἐκείνου καὶ τῶν ὀνόματος μεταδίδωσι. τὰ
μὲν τοι γε πρὸς τῇ δύσει τ χωρίου θεῖπον αὐτὴν ἰορ-
δάνης. ἔτους δὲ ἐχόντων τ θεσσαράκοντα, ὑπὸ τῶν θεῷ τοῖς
ἰσραηλίταις ὤγης ὁ γαλαδίτης ζ γαυλανίτιδος βα-
σιλεὺς στρατὸν ἄγων, καὶ αὐδέδων μὲν ὡς ὅτι συμμαχίαν
τ σύχωνος φίλε τυγχάνοντος, δύρων δὲ ἐκεῖνον ἤδη
πεπολωλότα, καὶ ὅτως ἔγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς μά- F
χην ἐλθεῖν, πεῖσεσθαι τὴν νομίζων, καὶ τ ἀρετῆς δίκαιον
βαλόμενος λαβεῖν. δίκαιον δὴ τ ἐλπίδος, αὐτός
τε ὑποδύσκει καὶ τῷ μάχῃ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς
αὐτῷ διαφθείρεται. μωυσῆς δὲ τ ποταμὸν ἰάδικον περα-
σταμένος, διέρχει τῆς ὤγου βασιλείας τάς τε πόλεις
καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας.
οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δὲ
ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὤγης δὲ, μέγεθός τε
καὶ κάλλος ἰδεῖν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἰδεῖν δὲ κατὰ χεῖρα
γυναῖος ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων ἔχει τ τε μεγέθους καὶ τ δυσπειθείας πλεονεκτήματα. τ δ' ἰσχὺν αὐτῷ καὶ
τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσατο κλίνην αὐτῷ λαβόντες ἐν ῥαββαθᾶ πόλει τ βασιλείων τ ἀμμανίτιδος, τῇ μὲ
κατασκευῇ, σιδηρέαν, τεσσάρων δὲ πηχῶν τὸ δέος, μῆκει δὲ, τ δ' πλάτους ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε δὴ τοῦ
παίσαντος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ ζ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐ-
τοῖς αἴτιος ὑποθανὼν ὑπῆρξε. ζὸ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τειχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον.

Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerũt. Itaque vix primo conflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iámque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes; ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorum genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glãdibus & iaculis; ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminat, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis, regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quũm iam perditas videret; nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitum ad vnum eſt deletus. Moyſes verò Iobacchoo fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præ da tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis, ea est vrbs copiosa palmis abundans, & balsamum ferens. Iámque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moyses vtendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulóque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

A Ἐλείαν πολλὰ ἰσθμὰ τὰ καὶ θημοσία πάντες ἐπόρησαν. μωυσῆς δ' οὐδὲν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ὅπη τῷ Ἰορδάνῃ καὶ τὸ μέγα πεδίον ἱεριχοῦντος ἀπίπρις. πόλις δ' ὄζιν Ἰουδαίων αὕτη, φοίνικας τε φέρν ἀγαθὴν καὶ βάλσαμον τεμομένη. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ τὰ πρὸς τοὺς πολέμους ὅπιθυμίαν ἐφέρετο. καὶ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν διώκησας, μοῖράς τε τῆς ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δηϊώσοντας τὴν Μαδιανιτῶν γῆν, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῆς ἐκπολιορκήσοντας. τῷ δ' ἐκπολεμηθῆναι πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιάνδε.

B

CAP. IV.

De Balamo vate.

Num. 22. 23. 24.

BAlacus Moabitarum rex, habens veterem C amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas D mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes vt veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio de- E beat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. deditque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò of- F fensus iubet vt legatis assentiatur, is ratus Deum hæc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cúmque nec angelus de via cederet, G nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ Βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ πολέμου ὃν ἐπολέμησαν οἱ Ἑβραῖοι.

Βάλακος ὁ τῶν μοαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παλαιὰς ὕσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς Ἰσραηλίτας τοσοῦτο φυομένους ἑώρα, καὶ περὶ τῶν αὐτῷ πραγμάτων λίαν ἐδεδίει. καὶγὰρ οὐδὲ πίστευσε γλῶ ἄλλῳ πολυπραγμονεῖν τὸν ἑβραίων ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτήσασθαι τὴν χαναναίων καὶ θᾶττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅπη ταῖς εὐπραγίαις, θρασύνοις τε ὑπὸ τῶν κακοπραγίας κατειλημμένοις οὐκ ἔκρινε, κωλύσαι δ' εἰ δύναιτο ῥᾳδίως μεγάλως λογιζόμενος, πρισβεύσας πρὸς μαδιανίτας περὶ αὐτῶν. οἱ δ', ἦν γάρ τις ἀπὸ Εὐφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε καὶ πρὸς αὐτὸν ὅτι πιθείως ἔχων, πέμπουσι μετὰ βαλάκου πρισβεῖς ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, ὧν καλέσαντας καὶ μαντεύσασθαι, ὅπως ἂν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσηται. ὧν καλεσαμένους δὲ τοὺς πρισβεῖς, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ δειπνήσας, ἀπέκρινε τὰ παρὰ θεοῦ δίκαιον εἶναι μὴ ἐξεῖναι ἐφ' οἷς μαδιανίται ὧν καλοῦσι. τὸν δ' ἐμποδὼν σαυτὸς, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρισβεῖς, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὸ δὲ θεὸν ἀπολέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν ὃς αὐτὸν ὅπως ἔστω πλεῖστος δὲ ἀληθείαν καὶ τὰ ταύτης πρόρρησιν ἀγάγοι. τὸ γὰρ στρατὸν ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν ὧν καλοῦσι, δι' ἃ νοίας εἶη τῷ θεῷ. συνεβούλευέ τε, δι' ἃ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἐχθραν τὸ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρισβεῖς ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε. μαδιανίται δὲ βαλάκῃ σφόδρα ἐγκειμένῳ, καὶ δίκην λιπαρεῖν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, αἴρεται τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τὸ πείρας δυσχερεῖς, κελεύει μηδὲν ἀπολέγειν τοῖς πρισβεῖσι. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπτεῖ τοῖς πρισβεῖσι. κἂν τῷ ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον προειλημμένον αἱμασίαις δυπλαῖς, ἡ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο σωθεῖσα τῷ θείῳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῆς θειχῶν αὐλαθήτου ἔχουσα τῆς πληγῆς, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θεῖον. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τῷ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βάλαμον θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ὄντα τὸν πρότερον δέκα ἔτη μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς δεδωκότα, μὴ σοφὸν ὄντα νῦν καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐπαθύνων ὑπηρετεῖν ἐργάτην.

Ταῦτα

παρατυμβύε δ' αὐτῷ δι' ὀνε φωνὴν ἀνθρωπίνην ἔσαι, δηλοφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἀναγκὴς ἐνεκέλευε τῷ πληγῶν, ὡς ἐκ τῦ κτηνους ὄντος ἀτίε, τὴν ὁδὸν αὐτῷ δι' ἀκωλύοντος ποιᾶ γνώμην τῦ θεῦ ἡμομβύε. καταδείσας ὁ βάλαμος, οἷος τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμβύην παρώρμησεν, προσάξας ὅπερ αὐ αὐτὸς κ' νοῶν αὐτῷ ποιήσειε, τῦτο σημαίνειν. κ' ὁ μὲ ταῦτα τῦ θεῦ κελδύσαντος, ἦκεν ὡρὸς βάλακον. δεξαμβύε δ' αὐτὸν τῦ βασιλέως δωρεπῶς ἦεν προαχθεὶς ὅπ τι τῷ ὄρων σκέψαδαι πῶς τὸ τῷ ἰδρυμένον ἔχει στρατόπεδον. βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὴν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπεία φιλοτίμως ἀγόμβος εἰς ὄρος ὅπερ ὑφ' ὑψηλῆς αὐτῷ ἔκειτο τὸ στρατόπεδν σαδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καταβὰν δ' αὐτοὺς ἐκεῖνος, ἑωμούς τε ⸂ ἐπέλδυσεν ἑπτὰ δὶ μάδαι τὴν βασιλέα, κ' τοσύτους ταύρους ⸂ κριὸς ἔδρεψαν. ὑπουργήσαντος ὁ δι' ταχέων τῦ βασιλέως, ὁλοκαυτεῖ θυθέντας, ὡς ἔοπλεν ἰδεῖν σημαινομβύε. ὁ δ' ὡς φησιν. ἔστ' ὁ δυσείμων ὦ ὀθεός τε δίδωσι μυείων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τὸν ἑαυτῦ θεόνοιαν ἐπένδυσεν, ὡς ὐδέν ὄζιν ἀνθρωπεῖον γλῶς, ἐ μὴ κατ' ἀρετὴν κ' ζήλωσιν δικαιοπραγμάτων ἀρίσων καὶ καθαρῶν πομπείας ὑμεῖς ἀμείνους κεῖσθαδαι, καὶ πᾶσι βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείπειν, θεῦ μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, κ' ὅθεν ἂν γλῶσδε πάντων δυσαμενέσεσι τῷ ἐπὶ τὸν ἥλιον ἀναπορεύοντες. γῆν τε οὖν ἐφ' ᾗ ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε κατέξετε, δουλδύσαν ἀεὶ πᾶσιν ὑμετέροις. καὶ τὸ σὸν αὐτῷ κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ κ' θάλασσα. ἀρκέσουσε δ' τῷ κόσμῳ ὠδαχεῖν ἐκάσῃ γῇ τῷ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρους οἰκήτορας. θαυμάζετε τοίνυν ὁμακάριος σφετὸς ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τ' νῦν ὑμῖν ὀλίγων ἡ χαπαπάμα χωρήσει γῆ. τὴν δ' οἰκουμένην οἰκητήριον δ' ἀρίωνος εἶσε προκειμβύην ὑμῖν, κ' τὸ πλῆδος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ὄζιν ὐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ. τοσούτους δ' ἔσιν, ἐκ ἀπαγορδύσει τὸ θεῖον ἀφθονίαν τῷ παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην δ' καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἥρως τὸ πρὸς ὑμᾶς πολέμου λάβοι, κ' θρασυνθεῖεν ὡς τε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ὁ γὸ ἂν ὑποστρέψειεν ἔτι ὁ νικηφόρος, ὁ δ' ὡς τε παῖδας δίφρᾶναι κ' γυναῖκας. τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεῦ προνοίας ἀνῆρπαγ, ὥ κ' τὰ θεσπιτὰ μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λεῖποντα δώσειν. καὶ ὁ μὲ τοιαῦτα ἐπεθείαζεν ἐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ, πρὸ δ' θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὰ κεκινημβύος. τῦ δ' βαλάκου δυσχεραίνοντος, κ' ὠδαβαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν αἰτεῖ μεγάλων λάβοι δωρεῶν ὠδὲ τῷ συμμάχων ὀπικαλοῦντος. ἐλθόντος γὸ ὅτι κατάρᾳ τῷ πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ βαλὰκ φησὶ, θεὶ τῷ ἄλων λογίζη καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι θεὶ τῷ τοιῦτον σιγᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ τῦ θεῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὸ αὖ βάλεται τῦτο καὶ λόγους ὐδὲν ἡμῷ εἰδότων ἀφίσον. ἐγὼ δ' μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ μαθηταὶ δεινθέντες σὺν αὐτοῖ με κακοθύμως ἠγάγετε, ⸂ δι' τῦτο τ' ἀφιξιν ἐποιησάμην, ἵν τί μοι δι' ὀργῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σε τ' ὀπιθυμίαν. κρείττων δ' ὁ θεὸς ὢν ἐγὼ χαρίζεσδ' διεγκεῖν, θεὶ τῷ ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορδύει

A Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turbatur, appatuit ei angelus, obiurgans verberatorem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei volũtatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum pertenit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt factum, mactat victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutíſque ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quãdoquidem Deus vos ſolos hominum complectitur, & vt omnium ſub ſole felicíſſimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuum poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliũ Chananęa contingit, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quam in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtelli numero æquiparãda. Cúmque tam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non enim reuerteture è tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis affetat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licet magnis munetibus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, eáque cauſa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. A quamprimum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propicium, quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, prodeſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non deceet non admittere, alias aras erigamus & ſacra B inſtauremus, ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iteraro quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant, earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram me- C moriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cùm iam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum: Balace, inquit, vósque *Num. 25.* Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interi- D turum, nec bello, aut peſtilentia faméque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruãdæ, ne quando talis clades incidat, qua vniuerſi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ E pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe proripiant. cúmque rogatæ fuerint vt maneant, non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. F Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptati ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur. Illæ libenter & verba iuuenum & complexus admittunt: iámque blanditiis illectos, & cupidine feruentes relinquere parant: tum illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, G ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεταί τ' ἐκείνης βάλκησιν. ὅταν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνης ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τ' κρατὸν τίθεμαι, ὅτ' ἐπαγγέλλεσθαι προεθέμην, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ ἦθος αὐτῆς ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμπεκαπίσατο διελθεῖν. ἀλλ' ὑμῖν αὐτοῖς σῶν ὤν, καὶ παιδίων αὐτοῖς δαίμονα εἶναι κῆλος ἀγώνιον ὠφελεῖν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νεῦε δ', χαρίζεταί γε αὐτῷ σοὶ δοκεῖ ἀπειθὴς ἔσεσθαι καὶ μαδιανίτας, ὧν ἀπώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν ἐκ δίκης, φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν ὠφελησίας ὑπερβαλέσωμεν, εἰ πῶς αὐτὸν θεὸν ἐκκλῖναι μοι τοῖς ἀνθρώποις ἀρὰς ἐνδύσαι. συνεχωρήσαντος δὲ τοῦ βαλάκου, ὃς μὲν τεθνηκὼς τὸ θεῖον ἐκ ἐπένδυσε, τοῖς κατ' ἦθος ἰσχυρὰς ἀρᾶς. πεσὼν δ' ὑπὸ στόμα πάλιν προσῳλεγόμενα τε βασιλεῦσιν ἔσεσθαι ὅσα πόλεσι τοῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίας μὲν οἰκείαν πως συνέβαινε τὴν ἀρχὴν, εἴ τε καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γινόμενα τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τοῦ ἐμοῦ. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίρεται αὐτὸς ὅτι ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος δὲ ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ, καταφρόνησις γινέσθαι τοῖς ἱσραηλίταις, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη κατὰ τὸν περαιοῦν τ' Εὐφράτου γινόμενος, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, βάλακε φησὶ, καὶ τ' μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ θεῷ βάλησιν τῷ θεῷ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲ ἑβραίων γένος οὐκ ἂν ὀλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ὅτ' ἐν πολέμῳ, ὅτ' ἐν λοιμῷ, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπὸ γῆς καρπῶν, ὅτ' ἄλλοτις αἰτία φθόλερος διαφθείρει. φύσει γάρ ἐστιν αὐτῷ τῷ θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐᾶσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπίσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες μᾶλλον αἰσθήσεσιν ὅτι φόβῳ τῷ ἐπαγομένων αὐτοῖς τὰς κλάδας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺ καιρὸν κατ' αὐτῶν καρδίαν παθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῶν θυγατέρων τὰς μάλιστα εὐπρεπεῖς, καὶ διάσασθε καὶ νικῆσαι τὴν ὁρώντων σωφροσύνην ἱκαναὶ δι' τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τ' εὐμορφίαν αὐτῶν ὅτι τὸ μᾶλλον εὐπρεπεῖς, πέμψατε πλησίον ἑσπερίας τ' ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δι' ὁμιλίους συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσάξατε. ἐπειδὰν δ' ἡσχυμμένους ὁρῶσι ταῖς ὀπτικαῖς, καταλιπέτωσαν. καὶ ὠφελημένων μέχρι τοσούτου, ἕως ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τ' τούτοις αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν, τοὺς μαδιανιτῶν τ' μωαβιτῶν σέβωσιν. ἔπειτα δ' αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος αὐτοῖς ἐρρέθη. τῶν δ' μαδιανιτῶν πεμφάντων τὰς θυγατέρας καὶ τοῖς ἐκείνοις παραίνεσιν, οἱ τ' ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τ' εὐπρεπείας αὐτῶν. καὶ ὠφελημένοι εἰς λόγους αὐταῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τ' τῆς κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδ' ἐκ τῆς

τ' πλησιάζειν συνηθείας. αἱ δ' ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδησάμεναι δ' αὐτοὺς τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τ' ὀπτικαῖς ἀκμαζούσης, ὧδε ἀπαλλαγὴν ἐμηνοῦσι. τοὺς δ' ἀθυμία δ' ἡνὶ πρὸς τ' ἀναχώρησιν τ' γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐκέλευον μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτ' ἐσομένας αὐτόθι μένειν καὶ διαιτᾶσθαι. ὅσοι δ' ἐχθροὶ μένειν πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμιλοῦντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μεσίτην ὧν ὑπισχνοῦντο ποιήσειν, δακρύοντες τε
καὶ παντοίως ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς τοῖς γυναιξὶ κατα-
σκευάζοντες εἶναι. αἱ δὲ ὡς δεδουλωμένας αὐτὰς κατ-
νόησαν, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς σωφροσύνης ἐχομένας, ἤρξαντο
τοιάδε αὐτὰς λέγειν, ἡμῖν ὦ νεάνισοι νέοις, οἰκοῖτε εἰσὶ
πατέρων, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ τῶν γονέων
καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδή. κατ' ἐμοὶ μὲν οὖν ὑμῶν
τούτων ἕνεκα τῆσδε δίκαιον ἡμᾶς εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, οὐδ'
ἐμπορευσόμενοι τινὶ ὥραν τινὶ τοῦ σώματος προσηκά-
μεθα τινὶ ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ
δικαίους ὑπολαβοῦσαι, τοιούτους ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίοις
δικαίοις ἐπειδήπερ. καὶ νῦν, ἐπειδὴ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς
φιλοσόφως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν,
οὐδ' αὖται τὴν δέησιν ὑμῶν ἀποτρεψόμεθα. πίστιν δὲ δι-
καίαν λαβοῦσαι τὸν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀ-
γαπησόμεθα τὸν μεθ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ ἀγενῶς.
θεὸς γὰρ, μὴ καὶ κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔ-
πειθ' ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γο-
νεῖς. συγγνώσεσθαι τε ταῦτα φυλαττομένοις ἠξιοῦμεν. τῶν
δὲ μὴ βουλομένων πίστιν δοῦναι ὁμολογοῦντων, καὶ πρὸς μη-
δὲν ἀπιθανόντων ὑπὸ τῆς πρὸς αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦ-
τα ὑμῖν ἔφασαν δίδοσθαι, τοῖς δὲ ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς
ἅπαντας ἀλλοδαπωτάτοις χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς τροφὰς ὑμῶν
ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη
βουλομένοις ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους
σέβειν, καὶ ἐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νεῦ
διανοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸν ἐσομένην, ἢ τὸ τοῖς αὐ-
τοῖς θεοῖς προσκυνεῖν. μεμνῆσθαι δὲ ἐδόκει εἰ γῆς εἰς ἣν
ἀφίχθαι τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοῖς προτρέπεσθε. καὶ ταῦτα τὸ
μὲ ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἁπάντας, τὸ δὲ ὑμετέρα
πρὸς μηδένα τοιοῦτο τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλε-
γον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἠνεῖσθαι ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην
ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι καὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις. οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ
πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολα-
βόντες, καὶ πειθόμενοι αὐτοὺς εἰς ἃ προσκαλοῦντο,
παρέβησαν τὰ πάτρια, θεούς τε πλείονας ἢ νομίσαν-
τες, καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμον τὸν ὑπάρχοντα τοῖς κα-
θιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν
ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τὴν γυναικῶν ὅτι τοῦ-
ναντίον οἷς ὁ νόμος αὐτοῖς ἐπέλυσε ποιοῦντες διετέλουν.
τέως δὲ παντὸς ἦν τῷ στρατῷ τὸ ἀθανατίζειν χωρεῖν τὸ
νέον, καὶ φόβον αὐτοῖς πολὺ χείρω τοῦ προτέρας ἐμπε-
σεῖν, καὶ κίνδυνον παντελῆς τοῦ ἰδίων ἑκατέροις ἀπωλείας.
ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἑκατέροις ἀπλή-
σως ἐνεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν δὲ πα-
τέρων ἐπιφανεῖς ὑπῆρχον, σωφρονεῖν ἔδοξαν. καὶ Ζαμ-
βρίας ὁ τοῦ συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χόσμι σωῶν
μαδιανίτιδι θεῷ θυγατρὶ τῇ σκεινῇ δίωνας δύοντος
ἀνδρὸς καλουμένου ὑπὸ τῆς γυναικὸς θεᾷ τῇ μουσεῖ
δοχθέντων τὰ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἡμπισόμενον, ἐπε-
τέρπετο αὐτοῦ οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ γάμον ἠγεμόνος
ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῷ προσημάτων, δέ-
ους μουσῆς μὴ γένοιτο τὸ χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκ-
κλησίαν τὸν λαὸν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνο-
μα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν θεῖσῆσαι τοὺς ἐκ τοῦ
λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δ', ὡς ἐκ
ἄξια ἀρῶν ἐκ αὐτῶν οὔτε πατέρων τῶν ἡδονὴν
προτιμήσαντες τὸν θεὸν, καὶ τὸν τούτου υἱόν. προσήκειν δ' ὡς ἐπὶ καλῶς αὖ αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A iurando confirmabant, Deum teſtem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bo-
B nos hac hoſpitali gratia non dedignatæ quà vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem noſtrã moleſtè ferre aſſeueratis, ne has quidem preces auerſabimur. quare ſi benenolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcum vt legitimæ nuptæ conuictura ſumus. veremur enim ne libidine exſatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniam vos dare æ-
C quum poſtulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuerſiſſimos, vt cibis etiam propriis veſtro more vtamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis
D amorem iſtum vos non fingere, niſi eoſdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ in quam veniſtis peculiares deos colere malitis: præſertim cùm noſtri per omnes regiones honorentur, veſtrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi ſoli iuxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta eorum comprobant, & quo trahebantur ſequentes à religione patrum deſciſcunt, & plures deos credere inducti, ſacra illis
E eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota caſtra iuuenum impietas inuaderet, & ſeditio priore peior gliſceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua
F turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Choſbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynaſtæ, iuſſus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena coniuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accuſauit, nolens in deſperationem adducere eos qui tantiſper dum latere
G ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcant, & non legum con-

temptu, sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent. absurdum præterea dicebat, quòd cũ in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant, nunc per affluentiã perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu, inquit, Moyses, tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni feciſſes, sæpe iam pœnas dediſſes, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didiciſſes. me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere, cùm ipse multo dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quæ nunc facio, quia benefacta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo, ex multis mihi veritatẽ quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cúmque tanto esset animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit. quo exemplo iuuẽtus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt:

τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἐκ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἴκειν τῇ ὀλιθυμίαις ἑαυτῶν. πρὸς τοῦτοις ἦ δὲ ἄλλον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ὅτι τὴν ἐρήμου, πολὺ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παρεῖναι, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας δι' ἀπορίαν αὐτῶν ἀπολέσθαι. κἦ ὁ μὲ ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, κὴ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπράττον. ἀγασας ἦ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωυσῆ, πρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐπαίδαγκας ἐκ τῆς συνηθείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχημένος. ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὐτῷ ἐχόντων τὸν τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν ἐκ δικαίους ἐθεμίους. ἐμὲ δ' ἐκ ἂν ἀκόλουθον οἷς σὺ πρὸς ἀτόπους τυραννικῶς λάβοις. ἐγὼ δὲ ἄλλο τι μέρει πρῶ ἢ πρὸ χρήματι νόμων ἐ τῷ θεῷ δουλείαν μὴν ἡμῖν, ἀρχὴν ἦ σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ ἐ τὸ κῆ τῶν αὐτεξούσιον, ὁ πᾶσι ἐλευθέροις ὄσι κὴ δεσπότου ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν εἶναι δοκεῖ αμυντίων ἐβεμίους γίνοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν κῆ τοῖς νόμοις τὴν ἐκ τοῦ πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. πολλὴν δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφαιρῆσαι πρηνημένος, κὴ κῆ τῶν ἁπάντων δόξης ἰσχυρὰν ἦ ἑαυτῷ κατασκευάκως. ἃ ἦ πρώτιστα νυνὶ κείνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπεστα πρὸ αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις ἐκ ὀκνήσαιμι. γύναιόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἠγμαι. παρ' ἐμαυτῷ γὰρ ἀκριβῶς τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἐλευθέρου. καὶ γὰρ δὴ λαθεῖν πεφεύγειν. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος πολλῶν ἐμαυτῷ πράγματα παρέξεσθαι τῷ ἀληθείαν, κὴ ἐχ ὡσπερ ἐν τυραννίδι ζῶν τῷ ὅλῳ ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τὸ βίου παντὸς ἀνηρτικότα. χαρίσηται δ' ἂν ἥδιστ' ἐμοὶ τυραννοῦντες αὐτὸν πρὸ ὧν πράξαιμι γνώμης ἐ ἐμῆς ἀποφαινόμενος. τὸ ἦ Ζαμβρίου ταῦτα πρὸ ὧν αὐτὸς τε ἠδίκει κὴ τῷ ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲ λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ ἐ νομοθέτου ἦ ὁρῶν μὴ παραπέρω τοῦ ὑπόνοιαν αὐτῷ πραγματεῖν ἐκ τῆς αὐτικρὺς ὀργμαχίας θελήσαντα. πρώτιστα δὲ μὴ πολλοὶ ἐ τῷ λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γενόμενοι παράσχωσι τὸ πλῆθος. κὴ ὀχλήσεται μὲ ὅτι τοῦτοις ὁ σύλλογος. πρωτελπλίθει δ' ἂν ὅτι πλεῖον ἡ τοῦ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντος Ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς αὐτὸς τότε ἄλλα τῷ νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπέρεχων, ἐλεαζάρου δὲ ἐ ἀρχιερέως υἱὸς ὢν, μωυσέως ἦ ἀδελφοῦ υἱὸς, πρωταλήσας τοῖς πρωταγμένοις ὑπὸ τοῦ Ζαμβρίου, κὴ πρὶν ἰσχυροτέραν γένεσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ δικίας, ἔργῳ ἐ λόγῳ αὐτῷ εἰσπράξασθαι ὀργὰς, ἐ κωλύσαι ὀλαβῶν τὴν ἀνομίαν εἰς πλείονας τῷ ἀρξαμένων ὑ κολαζομένων. τόλμη ἦ ἐ ψυχῆς κὴ σώματος ἀνδρεία τοιοῦτον πρεῦχον, ὡς μὴ πρότερον εἴ πως συσαίη τῷ δεινῶν ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην ἐ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅτι ἐ τοῦ Ζαμβρίου σκηνὴν ἀναῤῥηγμένος αὐτόν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ ἐ τὴν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ ἦ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς αὐτιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ φινεέως τόλμης, ἀπῆρον τὰς ὅτι τοῖς ὁμοίοις Ζαμβρεὶ ἐ αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται δ' οὖν καὶ ὑπὸ τοῦ τέτταρα ἀνδραγαθίας πολλοὶ ἐ ἀναμφισάντων. ἐφθάρησαν ἦ πάντες ἐ λοιμῷ ταύτην ἐπενήνεγκεν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ ἐ νόσον. ὅσοι τε συγγνεῖς ὄντες κωλύειν δίον ἐξώρμων αὐτοὺς ὅτι ταῦτα,

εἰδι-

ἀδικεῖν τὸν θεὸν δοκοῦντες ἀπέθνησκον. ὑπολλύονται μὲν οὖν οὐκ ἐν τῷ τάξεων ἄνδρες ἐκ ἐλάττους τεσσαρακοσίλιων καὶ μυρίων. ὑπὸ δὲ τούτοις παροξυνθεὶς ὁ ἀρχὰς μωυσῆς, ὅτι τῷ μαδιανιτῶν ὄλεθρον τιὼ στρατιὰν ἐξέπεμψε. πρὶν δὲν τὸ ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μὴ μικρὸν ἐρεῖν μοι, προδιηγησάμενοι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον δὲ ὅτι τούτῳ τὸ θεῖον νομοθέτου γνώμῃ μὴ παρελθεῖν ἀναγκαῖον. ὁ δὲ βαλαμον, ὃν ἑλληνιστὶ λέγουσι τὸν τοῦ μαδιανιτῶν ὅπως ἐωθάσωσι τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲ ἀνυπόπτως θεία προνοία, γνώμῃ δὲ τοῦ θεμένου ἡ χρησαμένων τὸ πολεμίων, ὀλίγου τὸ τῆς ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ὑπ' ἐνθυμίοις, νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐπήνεσεν ἀναγράψας αὐτῷ τὰς μαντείας καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὸ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν ἡμῶν μάρτυρος τῷ διελέγχοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς ποτὲ δοκεῖ, ὕστερον σκοπεῖσθαι. μωυσῆς δὲ ὥσπερ οὖν καὶ προεῖπον, ὅτι τιὼ μαδιανίτιν γένει ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας ὀκτακισχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλοφόρους, ἐξ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε φινεές, ὃ μικρὸν πρότερον ἐμπνεύσαντος φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὰ προνομοῦντα τούτοις ζαμβείαν τιμωρησάμενος.

nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus; postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minùs hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus cónsilium dedit, quo effectùm est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religiõ sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eísque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus. Num. 31.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ὅτι μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατώσαντες ἀνῄρουν αὐτούς.

Cap. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritũ regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

Μαδιανῖται δὲ προθυμούμενοι τὸ στρατηγὸν ὅπλοις σφᾶς ἐλαύνοντα, καὶ ὄσον οὐδέπω παρεσόμενον, ὑποδεξόμενοί τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἢ προσδέχοντο τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισάμενοι, προελθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῷ μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ πρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν, ὤχος τε καὶ σοῦρ, ἔτι δὲ ῥοβέης τε καὶ ὔβης. πέμπτος δὲ ῥέκεμος, ἀφ' οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι ταῦ τοῦ παντὸς τὸ ἀρχεῖον τὸ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρέκεμ καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ἁπάντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὰν λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκετῶρας γυναῖκα ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινεὲς κελεύσαντος. ὃς ἦκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν δὲ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἀπείρου τὴν πλῆθος κατασκευῆς ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. τὰς δὲ δυνατωμένας, ἐ ἀβρεσκίαις σφόδρα ἐτύγχανον. ἠχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, πρὸς δισχιλίας καὶ ἑξακισμυρίας. μωυσῆς δὲ μερίσας τιὼ λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δέδωκε, ἐ τοῖς ἱερεῦσι. λευίταις δὲ τὰ ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τιὼ δὲ λοιπιὼ, νέμει τῷ λαῷ. ἐ δισχίλιον τὸν λοιπὸν διὰ μιᾶνος ἀφθονίας μὲ ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δὲ ἀνθρώπων ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδιζομένοις. μωυσῆς δὲ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον ἑαυτῷ ἐποιεῖτο κάλλιστον ὅτι τὰ ταῖς προφητείαις, ἐ στρατηγὸν εἶπον δὲ ἡγησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τιὼ προσασίαν ὑπὲρ ἁπάντων τῆς προαιρέσεως.

MAdianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præsto erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidé seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, bouũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendum nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret. Num. 27. Deut. 3.

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multò antè bello capta fuerat, esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non sponte commissa eo confugissent. Statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

Num. 23.

Num. 35. *Deut.* 4.19. *Ios.* 20.

Nu. 27.36.

VI. *Deut.* 4.

ὁ δ' Ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τοῦ θείου μωυσέως ἐκδιδάξαντος. καὶ τούτῳ δύο φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ τὸ μανασσίτιδος ἡμίσεια, πλήθει τετραπόδων διαφέρουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσῆν δεήσασθαι αὐτοῖς τὴν ἀμφεῖπιν ποιήσασθαι, δοκοῦσαν ὑπτίαν εἶναι. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δειλίαν τὴν πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην, προφάσιν εὐπρεπῆ τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν εὑρῆσθαι, καὶ πρὸς αὐτοὺς διαλεγόμενος, μὴ δεῖν φόβον ἐνδιδόναι, μηδὲ δεῖν τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν προτιθέσθαι τὴν ἄσκησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὀλιγοδείοις καταλιπόντες, δύζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγεν αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτοῖς διδόντος σωσαπεῖναι τὴν χεραῖαν. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμφεῖπιν αὐτοῖς ὀλὴν τὴν συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὀλὴν τέτνις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ πάλλα ὅσα συμφοιτᾶν μέλλοιεν αὐτοῖς ἐν ἀμοιβῇ τοῦ πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τὴν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ληψομένας. ὧν ἓξ εἰς ἀποδείξει τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν εἰς τὴν φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δ' ἔφασαν τὸν τοῦ φόνου ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα καθόδου, ἐχόντων ἐξουσίαν τὴν τὸ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τὴν ὅρων τὴν πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπετέτραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ὑποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. ὅσσα μὲν, ὅτι τοῖς ὄρεσι τὴν ἀραβίας. ἀφίμανον δὲ τὴν γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλαδηνῶν δὲ ἐν τῇ βατανεαδὶ. κτισαμένων δὲ αὐτῶν τὴν χαναναίων γῆν, ἓξ εἰς ἑτέρας πόλεις ἐμελλον ἀνατεθήσεσθαι τὰ λευιτῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑπειλέγοντος. μωυσῆς δὲ προσελθόντων αὐτῷ τὴν ὡρῶν τὴν μανασσίτιδος φυλῆς καὶ διηλέγχθη ὡς τεθνήκοι τις τὴν φυλετῶν ὀνήσιμος ἀνὴρ σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἐκ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μὴν δέ, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μὲν μέλλοσί τινι συνοικεῖν τὴν φυλετῶν, μὲν τὴν κλῆρον πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τισὶ φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πάρῳα φυλῇ καταλιπεῖν. καὶ τότε μὲν ἐκέλευε τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διατάξαι. τὴν δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν καὶ ἑπτακοσίων ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ, φοι-

φοινικόφυτον δή· ὄζει τὸ χωρίον, συνελθόντος τῷ λαῷ A πάντος, λέγει τοιάδε.

habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit. Deut. 4.

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

Cap. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατιῶται, & τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη & τῷ γήρᾳ χρόνον ἐπὶ εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν λυσιμελῆ δεῖ με τῷ ζῆν ἀπελθεῖν, καὶ τὰ πέρα τοῦ Ἰορδάνου προχθησομένων ἐμέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τὸν ὑμέτερον ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας προθυμον. ἀλλ' αἰδίου τε ὑμῖν προφάσεως τῆς ἀγαθῶν ἀπολαύσεως, & μνήμης ἐμαυτοῦ γλυκυμόρους ὑμῖν & ἀφθονίας τῆς κρειττόνων. φέρε οὖν ὑποθέμενος ὃν ἔσπον ὑμεῖς τῶν εὐδαιμονήσητε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῆς καταλείποιτε κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδίου ὑπολαβόντες, ὅπως ἀπέλθω τοῦ βίου. πῆς δίκαιον ἢ ἄξιός εἰμι, δι' ἃ τε τὰς πρότερον ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, & διὰ τὸ τὰς ψυχὰς ὅτι τελευτῇ γλυκυμόρους μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως ἀρχή, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ ἔστι δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις & ἀφελέσθαι τὰ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βούλεται καλῶ τὰ δίκαια αὐτῷ σαφῶς ἕξεις ἄμωμος παραινῶ, καὶ αὖ ὄντες μακάριοι & ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητέ ποτε· ἢ παύσησθε. ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ὄζει ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τῆς τε ὑπόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλην ποτιμήσητε διάταξιν, μήτ' εὐσεβείας ἧς νῦν ἔχει τὸ θεῖον ἕξετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσασθε ζόφον. ταῦτα γὰρ ποιοῦντες, ἀλλκιμώτατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν ἀνάλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων ῥᾴδιον ἐπικρατεῖν. λοιπὸν ἡ ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε πρώτου ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστον ὄζει. ἔσεσθε καὶ τιμὴ τῆς ἄλλων χαρίζεται εὐδαιμονίαν. ὡς & πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριστον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῆς ἀλλοφύλων πλέον ἀξιοζηλοτύπους, καὶ ῥᾳδίᾳ τοῖς αὐθις τιμὴ δόξαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων ἡ αὖ ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῆς νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνεταξάμεν, κατήκοοι & φύλακες γένησθε, & μελετηταὶ τιμὴ σωτηρίαν αὐτῆς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ῥᾳδιουργήμασι ὑμᾶς νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ τοῖς τῆς σεμνῶν ἀρεταῖς, οἷ προνοίαν ἔχουσιν ὑμῶν τὰ συμφέροντος. θεὸς τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' ἃ βούλησιν καλῶ χρήσιμος ὑμῖν ἐγχρώμενος, & μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν σῴσει τιμὴ αὐτοῦ προνοίαν. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προστάτην ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ὑπομνήμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτοῖς χρήσεσθαι τῇ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσοντας ἀρίστας, ἃς ἐπόμενοι, τὰ εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε βουλὴ καὶ τὰ τῶν φυλῶν, ὧν ἀκούσεσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτῶν·

Vlti commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas cxx. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquã non macti virtute, æmulandique omnibus eritis; sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem colueritis, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parẽtes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem ſtam exiſtimetis,ſi mãdatis principum ob murmurauerit is. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis.meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ob hoſtiſtibus.quod non exprobrãdi cauſa dico:nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis,id quod in veſtram etiam rem futurum eſt.& ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini.alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini,Deum fautorem nequaquam eſtis habituri, quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit,iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe.quare quo minus periculi ſit,ne illas violetis,poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate,ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutiùs conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi, & formam admiſtrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum, à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtitura bene viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio ducis mœrebant: memoréſque quanta pericula pertuliſſet,quámque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet:& de futuro ſoliciti, quòd non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant,grauiſſimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes verò ſolabatur eos,& iubens à lacrymis deſiſtere,ad leges accipiendas hortabatur,atque ita tum concio eſt diſſoluta.Nunc priuſquam ad reliqua tranſitum faciam, operæpretium duxi, leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hîc inſerere, quo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autem omnia quæ ille vir ſcripſit, vt nihil ornatus cauſa liceat affingere: ſeriem tantum nouauimus, & leges quas ille ſparſim vt quamque à Deo retulerat,

Deut.7.11.

τιὼ τε ἐλλθερίαν ἡγῶδε μὴ τὸ σφσαγανακτεῖν ὅ-
A αὖ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες σφάττειν ἀξιώσουσιν. νυῶ μὲν γὸ
ἐν τοῖ τοὶς διεργέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τιὼ παῤῥη-
σίαν πίθεδε. ὁ δὴ τὸ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν
ἄμεινον ἕξει τὰ σφάγματα. μηδὲ τιὼ ἴσιω ὅτι
τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἢ κατ' ἐμοῦ πολλάκις
ἐτολμήσατε χρῆδαι. γινώσκετε γὸ ὡς πλειονάκις κιν-
δυνεύσα ἐφ' ὑμῖν ἀποθανεῖν ὑπὸ τοῖ πολεμίων. ταῦ-
τα δ' οὐκ ἀνειδίζειν ὑμᾶς σφοιθέμενο. ἐγὸ ἐπ' ἐξό-
δου τὸ ζιῦ δυχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς
B ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ χαλεσὴν ἐν
ὀργῇ γδόμενος. ἀλλ' ὡς τε τὸ σωφρονίσειν ὑμᾶς
εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τοῦτ' ἀσφαλὲς ἦ) κ μηδὲν
εἰς τοὺς σφσεκπότας ὀξυβείσα ὀῤῥὰ πλέτον, ὃς ὑμῖν
πολὺ ὀῤῥαδάσι τ' ἰορδάνιω, κὴ τιὼ χαναάναν κτησα-
μένοις σφοισήσετα. ἐπεὶ σφαχθέντες εἰς καταφέ-
νησιν ὑπ' αὐτὸ κ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε
κ τιὼ δύναιαν τιὼ σῶδα τὸ θεό. ποιήσαντες δ' τοῦτον
C ἐχθρὸν τιὼ τε γλῶ ἰῶ κτᾶδε κρατηθέντες ὅπλοις
ὑπὸ τῶ πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεδε μ' μείζοων
ὀνείδων. κ σκεδασθέντες, ὀῤῥὰ τῆς οἰκεμένης πᾶσαν
ἐμπλήσετε τ' γῆν κ θάλασσαν τ' αὐτῶ δουλείας. ἔσα
δ' ὑμῖν τούτων πείρων λαμβάνεσιν ἀνωφελὴς ἡ μετά-
νοια, κ ἡ τῶ ὑ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ
βέλοισθε τέτοις ὑμῖν μὴσιν, τῶ πολεμίων μηδένας
ὑπολείπεδε κρατήσαντες αὐτῶ. ἀλλὰ σφάττας ὅπολ
λυσθαι κείνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων σῶζωσυσά-
μενοι τῆς ἐκείνων ὑπερηδύσεως, ὀῤῥαφθείρητε τ' πα-
D ξώαν πολιτείαν. ἔτι δ' κὴ βωμοὶς κ ἄλσι καὶ νεὼς ὀ-
πόσους αὖ ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραινῶ κ δαπανᾶν
πυρὶ τὸ χῶμος αὐτῶ ℭ τιὼ μνήμιω. βεβαία γὸ ἂν οὕτ-
τως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶ οἰκείων ἀγαδῶν ἀσφά-
λεια. ἵνα δ' μὴ δι' ἀμαδίαν τὸ κρείττονος ἡ φύσις ὑ-
μῶ σφὸς τὸ χείρων ὑπονδύσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νό-
μους, ὑπαγορδύσαντός μοι τὸ θεό, κὴ πολιτείαν, ἣς τὸν
κόσμον φυλάξαντες, πάντων δὸ αμονίας ἄζοι κεισθεί-
E τε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, κ
τιὼ δάταξιν τ' πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ' ἐδά-
κρυόν τε καὶ πολλιὼ ὑπεζήτησιν ἐποιοῦντο τὸ στρατη-
γοῦ. μεμνημένοι ὧν κινδυνεύσοι κ σφοθυμηθέντ' τ'
σφὲ αὐτῶ σωτηρίας, κ δυσελπιζοῦντες σφὲ τ' μελ-
λόντων ὡς ἐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἤτλον τε
τὸ θεὸ σφονοσαμένην, ὀῤῥὰ τὸ μωυσιὼ δ') τὸν σῶζα-
καλοιῶτα, ὧν τε ὑπὸ τ' ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν
αὐτῶ μετανοοῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν
εἰς δάκρυα σφοπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου
παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῶ ποιῆσαι πάθος. μωυσῆς
δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ τὸ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπο-
λαμβάνειν ἀπάντων αὐτοὺς χρῆδαι τῇ πολιτείᾳ παρε-
κάλει. καὶ τότε μὲν ἔτι διελύθησαν. βέλομαι δ' τ'
πολιτείαν σφότερον εἰπὼν, τῶ τε μωυσέως ἀξιώμα-
τι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, κ μαθεῖν παρέξων δι'
αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆ-
θεν ἰῶ, ἅτινες ὅτι τιὼ τῶ ἄλλων ζήπεδαι διήνεγκεν.
γέγραπται δ' παῤῥὰ ὡς ἐκείνος κατέλιπεν, ἐδὲν ἡ-
μῶ ὅτι καλλωπισμὸ σφοθέντων, ἐδ' ὅτι μὴ καταλέλοιπε μωυσῆς. γενεωτέρεσαν δ' ἡμῖν τὸ κ γῶμος ἔ-
κρισα τάξαι. σφογεγράῤῥω γὸ ὑπ' ἐκείνε καταλειφθὲν γεγραφότα, καὶ ὡς ἔκασόν τι σῶζα τὸ θεὸ πύθοιτο.

τού-

τοῦτο χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιαγράψαι, μὴ καί τις ἡμῖν ἐνδοιάσῃ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γράφουσι. ἔχει δὲ ἅπασι ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν πολιτείαν. οἷς δὲ κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε, τούτοις ἐπιθήσομεν εἰς τὴν πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἀνθρώπων ἀπόδοσιν, ἵνα συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μὴ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκειται. ἐπεὶ δὲ τὴν χαναναίων γῆν κτισάμενοι, καὶ σχολὴν ἤδη χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα πράττετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀρετὴν διαφανεῖ, ἵνα αὐτὸν ὁ θεὸς αὐτοῦ δεῖξαι προφητεύσας ἐξέλῃται. καὶ ναὸς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριόντες διαφανεῖς τε εἶεν καὶ καθάριοι πρὸς τὴν θέαν. πᾶν δὲ τοὔπιθεν πρόσβασις ἔστω μὴ ἀπὸ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ κατὰ φανοῦς γιγομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε ναὸς ἔστω. Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἑβραίων γένος ἕν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταλευσθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς μὲν ἀποφαίνουσι πόλιν τὸν νέον τοῖς τὸ ἔτος οἱ ἐκ τῶν πεμπτῶν μέρους τῆς γῆς ἧς αἱ ἑβδομὶ κρατοῦσιν, ὅπως τῷ θεῷ μὲν ὑπὲρ γεγενημένων εὐχαριστῶσι, καὶ περὶ τοῦ εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονῶσι, καὶ σπεύδοντες ἀλλήλοις καὶ σπουδαιοχέμενοι φιλεῖσθαι ὦσι. καλὸν γὰρ ἐστὶ μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῆς αὐτῶν κοινωνοῦντας διατριβῆς. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς ὁμιλίας μᾶλλον αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον αὐτῶν ἐντιθέντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. ἔστω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἀπάρχεσθαι ἡμῖν, χωρὶς ἧς διετάξατο τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἣ προφασιζέσθω μὲν διὰ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς θυσίας ὑπηρετείτω καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵνα ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, δεῖ τιμᾶν τὸν δεδωκότος ἀπολαύειν. ἐκ μισθοῦ γυναικὸς πεπορνευμένης θυσίας μὴ τελεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῷ ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρων δ' ἐκ αἰτίας τῆς δεῖ τοῖς σώμασιν ἀρχαίας. Ὁμοίως μηδ' αἰτῶ ὀχθήσει κυνὸς ἤτοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεὸς, οὓς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικά, μηδ' αἰτῶ ἐπωνομασμένου τινὶ τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξύμνῃ καλῶς τὸ ἐξ ἐείης κλινῆς σκεῦος φορεῖται. Τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταῦτα δεδόσθαι. συλλεγέντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν διὰ τὰς θυσίας διὰ ἔτους ἑορτὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐστώσης ὁ ἀρχιερεὺς διὰ βήματος ὑψηλοῦ στὰς, ἐφ' οὗ ἡνίστο ἀκούσας, ἀναγινωσκέσθω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰρχέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus, qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus, vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem cóstabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti rectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium *Deut. 16.* Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat: deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quíque eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicē esse oportet. Sint præterea deci- *Deut. 18.* mæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant. *Exod. 21.* *Deut. 5.*

τοῖς ψυχαῖς ἐγγεγραμμένας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθείσας, μηδέ ποτε ἐξαλειφθείσας δυναμένους

sic enim minus peccabunt, non ignari quid A
sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in deliquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt, ita vt nunquam non legis voluntas intus obseruetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei be- B
neficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & C
iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec aperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuescant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pe- D
cuniis esse corruptos, aut manifestè coargui possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum fa- E
cit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides
Deut.19. non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem F
testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præmetu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici præmiis. G

ἔστω γὰρ καὶ ὰδὲ ἀμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τοῦ ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἱ τε νόμοι πολλὴν ποιοῦς ἀμαρτάνοντας ἀξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφόντων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὡς τε εἰ διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτοῦ, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς ἄτιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτοις τοῖς νόμοις μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὑπνου προσιόντος ὥρα ἕκαστα, μαρτυρεῖν τοῦ θεοῦ τὰς δωρεὰς ἃς ἀπηλλαγείσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέσχε, δικαίας ὄσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ γνομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τοῦ ἤδη γεγονότων, ὅτι ἦ προσηκεν τοῦ ἐσομένων. ὑπογέφειν ἦ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν δυνηρέτησεν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἔκαστον ἀναφαίνειν. ὅσα τε τῷ ἰσχυῷ ὑποσημαίνειν δυνάται τὸ θεῖον καὶ τῷ πρὸς αὐτοὺς εὐνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅτι τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ βραχίονος, ὡς προβλεπτον παντα χόθεν τὸ περὶ αὐτοῖς προθυμον τοῦ θεοῦ. Αρχέτωσαν ἦ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τῷ ἀριστῷ καὶ τῷ περὶ τὸ δίκαιον σπουδῇ προηκηκότες. Ἑκάστη ἦ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τοῦ λοιπῶν φυλῆς. Εστωσαν ἦ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τινα τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων ἁρδοὺς αὐτῶν ὑλαβεστέρως, ὡς τε τοῦ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ ἦ δικασταὶ ἀποφυάσθωσαν κύριοι πρὸς τὸ δόξαντος αὐτοῖς ἔσωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τὴς αὐτοὺς ὅτι διαφορᾶ τοῦ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλῳ τινὰ ἄτιαν προφέρει καθ' ὧν ἂ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφυαμένους. ἔστε γὰρ κἀκεῖνοι χαριζομένους ἔτ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αὖ ἔστω δόξει καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενείσεως ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχύος προσνείμῃ τοῦ ψῆφον κρεῖσθαι. τῷ γὰρ θεῷ ἰσχὺς ὅτι τὸ δίκαιον. Τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τὸ θεὸν δυναστείας ποιεῖ. Ανδ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι πρὸς τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὑποτεταγμένων ἀποφυάσθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τοῦ δίκαιον εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἐπὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἷς ἦ μὴ πλειόνων μάρτις, ἀλλὰ ἑνὸς, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τοῦ μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβουλευμένα. γυναικῶν ἦ μὴ ἐγὼ μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θράσος τὸ ἤθους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν ἦ μήτε δοῦλοι διὰ τοῦ τῆς ψυχῆς ἀληθείαν. οἷς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ τολμηθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πισθῆ, παθέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ προαχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ δείσκηται ὁ ποιήσας, μήθ' ὑπονοείτω τις ὡς διὰ μῖσος ἀπεκτονηκὼς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μιᾶντες προθέμενοι.

μηδενὸς

μηδενὸς ἢ τῆς βιούτων μιμνύοντος, αἱ ἀρχαὶ τῆς πό- A
λεων τῆς πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεφάχθη, &
ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρεῖτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἡ δὲ αὐ ἡ πλησιέ-
στατος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πριάμενοι δάμα-
λιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα & ἀνεπιτήδειον ἀ-
ρότρῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, βοῦς τένοντας κολάπτωσαν
τὰ βοῦς, καὶ χέρνιβας ἐλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τὰ βοὸς
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λοῦται & ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί- B
νης, καθαρὰς ἀναβοσάπωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ὑπὸ
τὸ φόνου. καὶ μήτε δέξασαι, μήτε ἑρωμένων πα-
ρατυχεῖν. ὑπικαλεῖσθαι δὲ ἴλεω τὸν θεὸν, καὶ μη-
κέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος. Αειτο-
κρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, &
μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύ-
τῃ χρῆσθε, βοὶ νόμοις ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐ-
τοὺς ἕκαστα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶ). Deut.17.
Βασιλέως δὲ εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν ἐξ C
ὁμόφυλος, πρόνοια δὲ αὐτῷ δικαιοσύνη καὶ τῆς ἄλ-
λης ἀρετῆς, ὁλόκληρος ἔστω. ὡδαχωρείτω δ' ἐξ
τοῖς μὲν νόμοις & τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν,
πρασσέτω δ', μηδὲν δίχα τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῆς τῆς
γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώ-
μενος, μηδὲ πλῆθος δώκων χρημάτων, μηδ' ἵπ-
πων. ὧν αὐτῷ ὡδαθυμουμένων, ὑφήνανος αὖ τῆς
νόμων ἔσοιτο. κολυέσθω δὲ εἰ τούτων τι ὁλῇ ἀπειθῆς Deut.19.
ἔχοι γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος. O- D
ρους γῆς μὴ ἐξέρω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ ἀλλο-
τρίας πρὸς οὓς ἔστιν ἡμῖν εἰρήνη. φυλαττέσθω δὲ
ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένου ἀναιρεῖν,
ὡς πολέμων ἐντεῦθεν & σάσεως γινομένων ἐκ τῶν πλεο-
νεκτούντας πρόσωτέρω χωρεῖν βέλεσθαι τοῦ ὅρων. μὴ
γὰρ μακρὰν ἔστω τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑφορᾶσθαι τοὺς τῶν ὅρ-
ων μεθαρμοσύτας. Γλῶ ὁ φυτεύσας πρὸ ἐτῶν τεσ- E
σάρων αὖ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τε τοῦ θεοῦ ἀπαρ-
χὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μή τ' αὐτὸς χρήσω, ὁ γὰρ κατὰ
καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐκχθλῶσαι. διασαμόνης ἢ τὸ φύ-
σεως ἀώρως μήτε τοῦ θεοῦ ἁρμόζῃ, μητ' αὐτοῦ τοῦ δε-
σπότου χρῆσθαι. τοῦ ἢ τετάρτῳ ξυλέτω πᾶν τὸ γλυφόμενον,
τότε γὰρ ὅσιον ἔσ), καὶ σωναγαγὼν εἰς τὸ ἱερὰν πόλιν κο-
μιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τοῦ ἄλλου καρποῦ μετὰ τῶν φίλων
δωχέμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν & χηρευ-
σῶν γυναικῶν. πέμπτῳ ἢ ἔτους, κύριος ἔστω τὰ φυτὰ
καρποῦσθαι. Τῷ ἀμπέλοις κατάφυτον γῆν μὴ ἀπεί- F
ρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ξέφθν τοῦτο τὸ φυτὸν. & τοῦ δὲ ἀρό-
σεως πόνων ἀπηλλάχθαι. Βοσὶν ἀρωτῆρ τὴν γῆν, καὶ μηδὲν
ἄλλο ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζυγλίῳ ἄγοντας,
ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, καὶ κείνοις ποιεῖσθαι τὰ ἀρότρον.
ἔσ) ἢ καθαρώτατα σπέρματα & ἀνεπίμικτα, & μὴ συν-
δύο καὶ ξένα σπείρειν. ἀγὰρ τῆς ἀνομοίων κοινωνίας χαί-
ρειν τῇ φύσιν. Μὴ ἢ κτηνέσιν ἐπάγειν ὅσα μὴ συν- G
γένη. δέος γὰρ ἐκ τούτου, μὴ ὀλίβῃ καὶ μέχει τοῦ ἀνθρώ-
πων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τῷ ἀρχῷ ἀπὸ τοῦ
σμικρὰ καὶ τὰ φαῦλα προϊσσον λαβοῦσα. Δεῖ
ἢ μηδὲν ἔσ) τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ ὃ κατὰ μι-
κρὸν ὡδαξοπήσ τοῦ κατὰ τῷ πολιτείαν ἔσοιτο.
ἀλλ' ὡς ἡ πρὸ τοῦ τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδόσι προνοεῖσθαι τῶν κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτων.

quòd si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & abductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abscissis cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec fecisse se, nec, dum fieret interfuisse. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem est optimatum regimen, & in sic administrata republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est, Deum habere præsidem. Attamen si regis vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere, intempestiuus enim est talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bubus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta, nec duûm simul autrium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neque diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat. vt solent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum est autem magnopere, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiant.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant: vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se faciant: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere, aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supereſt, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ *Deut.26.* in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat: quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit.

Ἀμήστας δὲ & συναροῦντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα ἢ τῶν δραγμάτων τοῖς βίου ἀπανίζουσιν ἔρμαιον εἰ) καὶ δῶρημα θεὸς ἀγαθοφυΐ. ὁμοίως ἢ & τῆς ῥώγης ἀπολιπεῖν τὰς ὀπιφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τῶ καρπῶ θεὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τ' ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς δυποεία τοῖς δεομένοις γίνεται, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον τιὼ γεῶ προθυμότερον εἰς τιὼ ἐπιτροφιὼ τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τῶ καθ' αὑτοὺς θεραπευομένων λυσιτελῶς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθοφῆς λόγον ἐχόντων. Μὴ ἢ βοῶν ὅπότε ξίβοιεν τοὺς ἁλῶνας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ὅπ' τ' ἄλωνος. ἐ γὰρ εἰ) δίκαιον εἴργειν τὰς συνεργασαμένους τῶ καρπῶ, καὶ θεὶ τιὼ γένεσιν αὐτῶν πονήσαντας. Μὴ ἢ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ὅπ' τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡραίων μεταλαμβάνειν, ὅπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέτω. μηδὲ ζυγῶντες ὧν εἰς τὰς ληνὰς κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κ' βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῆ τε ἔσης κ' ἀπολλύσης ἀπελθεῖν, ὡς τῷ θεῷ κεχαρισμένον αὖ εἴη. κἂν ὑπ' ἀγροικίας τινὰς οἰκουμένας ἄφαντον λαβεῖν ὠφελεῖτωσαν, ὄντας μὴ ἰσοχωλίτας ὡς κοινωνοὺς & δεσπότας ἀφ' τιὼ συγγένειαν, ἀφηγμένους ἢ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰρ οὐκ ἠγητέον ὅσα τις κ' χρησότητα παρέχων ἀνθρώπῳ λαμβάνει, τῶ θεοῦ τιὼ ἀφθονίαν τ' ἀγαθῶν χορηγοῦντος, οὐκ ὅπ' τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ κ' τὸ δίδοναι φιλοτίμως, κ' ὀκνοῦντος τῷ τοιούτῳ τιὼ ἰδίαν πρὸς τὸν τῆς ἰσοπολιτῶν λαὸν εὔνοιαν, καὶ τιὼ χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τ' θείοντος αὐτοῖς κἀκείνως μεταδιδόντων. Ὁ δὲ ὧδε ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτῃ αἰχίστῃ ἐλάθεσσ ὑποφέρετω. ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν ἀγύπτῳ συμφορῶν, & κατὰ τιὼ ἐρημίαν, θεσμοῖαι τῷ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας δυποείας ἐξ ἐλέε θεσποίας τ' θεοῦ, τιὼ αὐτῆ ταύτῃ ἐξ ὁμοίε πάθες ἀπομείζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστε θεσπέπον τελεῖν, τιὼ μὲν τοῖς λεύίταις, τιὼ δ' ἑτέραν θεὸς τὰς δωχίας, τρίτῃ θεὸς αὐτὰς κατὰ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς δεχανέμησιν τῷ ἀπανιζόντων, γυναιξὶ τε χήρας κ' πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅπ & πρώτων ἑκάστῳ τύχῃ γενόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. κ' τὸν θεὸν ὑφ' ὧ ἐπεκαμψίνης αὐτὰ γῆς ἰῶ αὐτοῖς κτήσασθ παρέχειν εὐλογήσαντας, θυσίας αἷς ὁ νόμος αὐτοῖς ὀπιφέρειν κελεύει ὀπιτελέσαντες, τέτων τὰ θεσπέλεια τοῖς ἱερεῦσι διδόσαν. ἐπεὶ δ' ἢ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων τοῖς δεκάτας ἅμα τοῖς εἰς τοὺς λεύίτας, & τὰς δωχίας τοῖς ἀπαρχᾶς ἀπενεγκοχὼς, ἀπεῖναι μέλλῃ θεὸς αὐτὸν οἴκαδε, σὰς ἄπικρυς τῷ τεμενίσματος, εὐχαειτησάτω μὲν τῷ θεῷ, ὅτι τοῖς ἀπ' ἀγυπτίων αὐτὸς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γεῶ αὐτοὺς ἀγαθῶ κ' πολλῶ ἔδωκε καρποῦσθαι.

μάρτυ-

μάρτυρόμενος ἢ ὡς τὰς τε δεκάτας, κ᾽ τοῖς μωϋσέως A
τελέσειε νόμοις, αἰτησάσθω τὸν θεὸν δίμηνη καὶ ἔλεων
αὐτῇ δῷη παντὸς εἴη), καὶ κοινῇ πᾶσιν εὐφρόσυνος διαμέ-
νειν, φυλάττοντα μὲ ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσπί-
σασθαι ἢ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν ἢ ὅν
ὥρα γάμου ἡλικίαν, παρθένους ἐλευθέρας γενέων ἀ-
γαθῶν. ὁ ἢ μὴ μᾶλλον ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζη-
λοτύπῳ συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν πρότε-
ρον αὐτῆς ἀνδρα. δούλας ἢ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐ-
λευθέροις, μηδ᾽ αἱ ὑπ᾽ ἔρωτος προὶς τοῦτό τινες ἐν- B
βιάζονται. κρατεῖν ἢ τῆς ἐπιθυμίας τὸ δυσπειθές,
καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Ἐπὶ μηδὲ ἡτιμημένῃ
ἐῇ γάμον, ἧς δ᾽ ὕβριν τῷ σώματος τὰς ὀπὶ τῷ γάμῳ
θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοῖτο. ἡδιστον γὰρ ἂν οὕτω
τοῖς παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ πρὸς
ἀρετὴν ὀρθία, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλης ἀ-
γρῶν, μήδ᾽ ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρᾳ συνελθόν-
των. Εἴτις ὡς παρθένον μανῇς δυσάμβως, ἔπειτα μὴ C
τοιαύτην ὄψει, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲ κατηγορεί-
τω χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις.
ἀπολογείσθω ἢ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὅς
ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ τῷ γένους. κ᾽ κεί-
θεῖσα μὴν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατη-
γορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἐχόντος ἐκείνης ἀπο-
πέμπεσθαι αὐτὸν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας.
αὐτῇ δ᾽ ἀδίκοι, καὶ προὶς ἃς ἀδίκει αἰτεῖσθαι δίκην
θεῖν. τῷ ἢ ὀλιγωρῶν καὶ προπετὴς ἐπιγνώσεσθαι D
αἰτίαν κ᾽ διαβολὴν προσιμον ἐπινέτω πληγὰς τεσ-
σαρακοντα μίας λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντη-
κοντα ὀβολοὺς ἀποτινέτω τῷ πατρί. αἱ δ᾽ ἐλέγξῃ
τὸν παρθενικὸν ἐφθαρμένον, δημώσῃς μὲν οὖσα τῷ
μὴ σωφρόνως προσῶναι τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων
γάμων καταλυέσθω. αἱ δ᾽ ἐκ ἱερέων ἢ γεγυνημένη,
καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὑσῶν τινὶ, καὶ τῆς μὲν
ἑτέρας ὀπὶ τιμῇ σφόδρα κ᾽ δύνοια κειμένης ἢ δ᾽ ἑρμία E
κάλλος ἢ κατ᾽ ἄλλην αἰτίαν, φ δ᾽ ἑτέρας ἐκ ἐλάτ-
τονι μοίρᾳ τυγχανούσης, αἱ ὁ ἐκ τ ἀγαπωμένης παῖς
γνώμενος, νεώτερος ὢν τῷ ἐκ τ ἑτέρας φύντος, ἀ-
ξιοῖ διὰ τὸν προὶς τὸν μητέρα τῷ πατρὸς δύνοιαν τῆ
πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς
πατρώας ὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διέ-
ξαμεν, μὴ συγκεχωρήσθω. ἄδικον γὰρ τ τῇ γνώσει
πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τ μητρὸς αὐτῆ ἤντινα προὶς τῇ
διαθέσει τῷ πατρὸς τῆ ὀφειλομένων αὐτῇ στέρεσθαι. ὁ F
κόρην ἄλλῳ καταγνωσθεὶς φθείρας, εἰ μὲ πείσας
προὶς τὸν φθορὰν συγκατάνευσιν λαβὼν, ἀποθνησκέτω
σὺν αὐτῇ. ποτερὸν γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι, ὁ μὲ τὸ αἴσχιστον
πείσας ἑκουσίως ἀτομεῖναι κ᾽ προσπῆσαι τοῦτο τ ἀλό-
τριο γάμου τὸν κόρην. ἢ ὁ προσφθεῖναι αὐτὸν πεισθεῖ-
σα δ᾽ ἡδονὴν ἢ δι᾽ κέρδος προὶς τ ὕβριν. ἐὰν δ᾽ ἄκου μό-
νη προπεσοῦσα διάσῃ) μηδενὸς βοηθοῦντος, μόνος
ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω καταγνωσθεὶς
τὸν, αὐτὸς γαμείτω. ἐὰν ἢ τοῦ παῖδι τ κόρης μὴ δόξῃ G
συνοικίζειν αὐτῇ, πεντήκοντα σίκλους τὸν τιμὸν τ ὕ-
βρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς τ συνοικούσης βιαλό-
μενος διαζυχθῆναι κατ᾽ αἰ δηποτοῦν αἰτίας, πολ-
λαὶ δ᾽ αἱ τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο, χρήμασι μὲ προὶ τὸ μηδέποτε συνελθεῖν ἐχυρίζεσθω. λα-
βοῦσα γὰρ αἱ ὕστερος ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρᾳ. προτερον γὰρ οὐκ ἐφικτέον. εἰ ἢ κ᾽ προὶς ἐκεῖνον κακωθεὶς

testarú que decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet: & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem; decet enim cupiditatibus imperare: & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, affera atque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua in tontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset; postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat: quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

aut post eius mortem prior reducere eam vo-
Deut.25. luerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius ma-
ritus nondum susceptis liberis defunctus fue-
rit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea na-
tum defuncti nomine vocatum, sortis hæ-
redem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec
familiæ deficiunt, & possessiones apud cogna-
tos remanent, mulieri quoque leuior fit cala-
mitas, cùm prioris mariti coniunctissimo vi-
ctutæ. quòd si frater nolit eam ducere, mulier
senatum accedens testetur, quòd volentem eam
in familia manere, & ex ipso liberos gignere,
cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò
senatu causam, siue magnam siue paruam affe-
rat, huc tandem res euadet: vxor fratris soluto
viri illius calceo, & consputa eius facie, me-
rito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti
memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille qui-
dem è curia discedet, in omnem vitam nota-
Deut.21. tus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si
quis vel virginem vel maritatam captiuam ab-
duxerit, eique legitime coniungi voluerit, non
antè ius esto cubile eius tangere, quàm raso
capite sumptóque lugubri habitu cognatos &
amicos in bello amissos deplorauerit, vt ita
mœrore satiata tum demum ad nuptiale con-
uiuium veniat. Bonum enim & iustum est, vt
qui mulierem ex qua liberos gignat accipit,
morem gerat eius affectibus, & non suæ tan-
tùm voluptati indulgens, illius desideria negli-
gat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot e-
nim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt,
tum nuptiis dare operam liceat. Quòd si satia-
ta concupiscentia pro coniuge eam habere de-
dignatus fuerit, nec pro serua quidem eam tra-
ctare ius habeat: sed quocunque mulier abire
maluerit, liberam hoc faciendi potestatem ha-
beat. Quicunque è iunioribus parentes suos
Deut.21. contempserint, & debitum honorem præ pu-
dore aut contumacia reddere eis neglexerint,
& insuper contumaces ac proterui in eos fue-
rint, hos primùm verbis parentes moneant.
nam hos natura fecit idoneos iudices. dicán-
que non voluptatis causa in matrimonium se
conuenisse, neque vt collatis in commune fa-
cultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos
acquirerent, qui se in senectute nutriant, &
necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à
Deo cum gratiarum actione ac gaudio, sum-
ma cura educauisse, nulli rei parcentes quæ
ad eorum salutem & institutionem pertinere
visa sit. nunc quoque quando iuuentutis erra-
tis ignoscendum est, satis sit quòd officij ha-
ctenus oblitus es. proinde resipisce & cogita,
quòd etiam Deus læsis parentibus offenditur,
qui & ipse humani parens est generis, & ad
se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur
hominibus cum quibus illi communis est ap-
pellatio. quin & lex talibus pœnam inclemen-
ter infligit, cuius absit vt tu facias periculum.
His verbis si arrogantia iuuenum emendata
fuerit, per inscitiam commissis debetur venia.

Ἢ πλουτίσαντος αὐτὸ θελήσει γαμεῖν ὁ θεσπε-
σὲς, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τὸν ἄτεκνον ἀνδρὸς
αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμέ-
τω, καὶ τὸν παῖδα τὸν ὀνομάζουν τοῦ τεθνεῶτος καλέ-
σας ὀνόματι, ξεφέτω τοῦ κλήρου ἔχεδοχον. τοῦτο
γὰρ ἢ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει, τὴν οἰκίαν ἐκ ἐλλειπόντων, καὶ τὴν χρημάτων τοῖς συγ-
γενέσι μένοντων. καὶ τοῖς γεναιξὶ κουφισμὸν οἴ-
σει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τὴν θεστέρων ἀνδρῶν
συνοικούσας. ἐὰν ὁ μὴ βέλεται γαμεῖν ὁ ἀδελ-
φὸς, ὅτι τὸν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυρά-
σθω τοῦτ' ὅτι βουλομένῳ αὐτὸν ὅτι τὸ οἴκου μένειν
καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ θεσδέχοτο ὑβρίζων τὸν
τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐρουμένης δ' τὴν γε-
ρουσίας ἥτις ποίαν αἰτίαν ἀλλοξίους ἔχοι θεὸς τὸν γά-
μον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγῃ, θεὸς ταῦτα ῥη-
τέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφοῦ τὰ
σάνδαλα καὶ πτύουσα εἰς τὸ θεόσωπον, ἄξιον
εἶ παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τὸν τοῦ
κατοιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας
ἀπειτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος θρὸς ἅπαντα τὸν βίον.
ἡδὲ ὥπερ αὖ βουληθῇ τινι τὴν δεομένων, γαμείσθω.
αὖ δ' ἀχμαλώτου τις λάβῃ παρθένον, εἴτε μὴ γα-
μημένῳ, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ θεσθετον
ἐξέσω δίκης ἅπασης καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρεσά-
μενον αὐτὸν μὴ πένθος ἀκαλαβοῦσα, ὑποθρίψη-
σαν συγγενεῖς τε φίλους τοὺς ὑπολωλότας ἐν τῇ μά-
χῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ'
ὕστερος ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶ
μὴ δίκαιον παιδοποιὸν ὠφελαμβάνοντα, θεραπεύειν
αὐτῆς τὸ βέλτιον, ἀλλὰ τὸν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα
μόνον τοῦ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν κεχαρισμένου. τελά-
κοντα δ' ἡμερῶν ὅτι τῷ πένθει διελθουσῶν, αὐτάρ-
κεις γὰρ ὅτι τοῖς δακρύοις αὗται τὴν φιλτάτων τοῖς φρο-
νίμοις, τότε χωρεῖν ὅτι τὸν γάμον. εἰδ' ἐμπλησθεὶς
τῆς ὀκνηρίας ὑφηφάνσεν αὐτὸν γαμετὸν ἔχειν,
μὴ κατ' ἐξουσίαν ἔχετο καταδουλοῦν αὐτόν. ἀλλ'
ὅπη βέλεται χωρεῖν ἀπείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχου-
σα. Οσοι δ' αὖ τὴν νεωτέρων θρεφεγνῶσι τοὺς γο-
νεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ δι' ἀμελείαν ἢ
δι' ὑπερφίαν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, θρῶτον μὲν λό-
γοις αὐτοὺς νουθετήσουσιν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ
ἐπεφύκασιν ἕτοι δικάσαι. σωμελθεῖν μὲν ἀλλήλοις,
οὐκ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τὴν τῶν χρημάτων αὐξή-
σεως κοινῶν τ' ἑκατέροις ὑπαρχόντων γνωμῶν. ἀλλ'
ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, καὶ ἐν
αὖ δέωνται παρ' αὐτῶν ἔξουσι. γνώμων δὲ γε μὴ χαρᾶς
καὶ τὸ τὴν θεὸν χάειν εἰδέναι τιμῶ μεγίστῳ ἀφάμενοι
δὲ ἀρετῆς ἀνεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι
τοῦ μὴ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τῶν σῶν καὶ παιδείαν τ'
ἀρίστων εἶ χρησίμου. πῶς γὰρ συγνώμων δὲ δεῖ νέμειν
ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ὅστις χρήσει ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τι-
μῆς ἀλογήσας. καὶ μεταβαλὼν θεὸς σωφρονέσε-
ρον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας
τελμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι μὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ὄζει, καὶ σωαπιμοῦ-
σθαι δοκεῖ τοῖς τῶν αὐτῶν αὐτοῦ θεσπηρείαν ἔχουσι, οὐκ ὢν θεσπικὸν αὐτοῖς ὠδὰ τῶν παίδων τυγ-
χανόντων. καὶ νόμος κολαστὴς γίνεται τῶν ζώντων ἀπαραίτητος, ἢ σὺ μὴ πειρασθείης. κἂν μ' ἐ
τούτοις θεραπεύσηται τὸ τῶν νέων αὐθαδὲς, ἀπολλαττόμενοι τῶν ὅτι τοῖς ἠγνοημένοις ἀνείδων.

ὅτω

οὕτως γὰρ ὅτε νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δυτυχεῖς, ὰν ἐπιδόντες, ὅτε μὲν κολαζόμενον, ὅτε δυ- A
γατέρα. εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τὸ
σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἕνεκα φανῶσιν, ἐχθροὶ δ' ἀποφανοῦσι
ποιεῖ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι καὶ τῶν γονέων βλασφημα-
σι, ὑφαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τύπτων ἔξω τῆς πόλεως τῶ πλή-
θους ἑπομένου, καταλευέσθω. Καὶ μείνας δ' ὅλης τῆς ἡμέρας
εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ
καὶ οἱ ὑποσυρέντες ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῆναι κατακεί-
θέντες. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, καὶ νεκροὶ μηδὲ B
εἰς γῆς ἄμοιρος κείσθω περαιτέρω τῆς δικαίας τιμωρίας
τυννύου. Δανείζειν δὲ ἑβραίων δὴ τόκοις ἔξεστω μηδε-
νὶ, μήτε βρωτὸν, μήτε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον τοσοῦτον εὑ-
δαιμονεῖν τοὺς ὁμοφύλους τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα τοῖς
χρείαις αὐτῶν, κέρδος ἡγεῖσθαι νομίζειν, τοῦ τ' ἐκείνων δυ-
χαειρίαν, καὶ τοῦ ἀμοιβοῦ τοῦ παρὰ θεοῦ ἕνεκα ἐπιγινομένου
δικαιοσύνη. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτε
τινα τῶν καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοσῶ αὐτοῖς τῶν
καρπῶν τοῦ θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μεθ' ἡδονῆς C
ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐ-
τῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἕξοντες. Αν δὲ ἀναγκωτῶσιν
ἀφελεῖν τοῦ ἀποδῶσιν, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν πρὶν ἢ δίκη ἀφελεῖ τούτου γένηται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αἴρειν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δ'
αὐτῶ μηδὲν ἀπολέγοντα τῆς μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐ-
τὸν ἥκοντι. κἂν μὲ δύπορος ἢ ὁ ἐνεχυριασμένος, κατε-
χέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανεικώς. αἱ δὲ πέ- D
νης, δύσπεθέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μᾶλλον αἱ ἱμά-
τιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τῆ
θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύλιον δὲ καὶ τὰ φοβὶ
ταύτῳ σκύβη, μὴ ἀξίνας λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως
μὴ σέρωνται καὶ τῆς ποὸς τὰ σπέρα ὀργάνων, μηδ' ὑπὸ
ἐνδείας πάθωσί τι τῆς χειρόνων. Ἐπ' ἀνθρώπῳ μὲ
κλοπῆ, θανάτος ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφε-
λόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτείνας δὲ δὴ τοῖς E
κατ' οἶκον κλεπτομένοις τὶς, ἀθῶος ἔστω κἂν εἰ ποὸς
διωρύγματι τειχίου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετρα-
πλοῦ τοῦ ζημίαν ἀποτινύτω, πλοῦ βοός. ποινταπλοῦ
δὲ ὑπὲρ τούτου καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ἔντιμον ἀποφε
δέχεσθαι, δοῦλος ἔστω τοῖς καταδικασμένοις.
Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τὶς ἕξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ
ἑβδόμῳ ἐλευθερος ἀφειάθω. Ἐὰν δὲ τέκνον αὐτῶ
γενομένου ὑπ δούλης ποὸς τῷ θριαμβῶ, δέχεσθαι τοῦ δοῦ-
ναι, ἢ τοῦ ποὸς τὰ οἰκεία φιλοσοργίαν βέλῃ δου- F
λεύειν, ἐνιαυτῶ ἰσθήλυ, πεντηκοσὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐ-
λευθερεύσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐ-
λευθέραν ἐπαγέσθω. Ἐὰν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀρ-
γύριον δῦρη κατ' ὁδὸν, δηλησάμενος τὸν ἀπολωλεκό-
τα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ δῦρεν, ἀποδότω, τοῦ
ἐκ τ' ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν ἐκ ἀγαθοῦ ὑπολαμ-
βάνων. Ομοίως δὲ ποὸς βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοί
τις, κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ δύρεθέντος τῶ κυ-
ρίου τοῦ χρῆμα παρ' αὐτῶ φυλαττέτω, μάρτυρόμε- G
νος τ' θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἔξεινα δὲ
παρείναι κτηνῶν τινὶ κακοπαθουμένων ὑπὸ χειμῶ-
νος πεπτοκότων ἐν πηλῶ. σωδιαστόζειν δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μιμεῖσθαι δὲ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἐνθρωμένοις αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλατύνοντα τοῦ ἑτέρου χρείαν.

hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiã legibus dare pœnas videant. quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed cõtumacibus in parẽtes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequẽte turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant suppliciũ, Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est, pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum, non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionẽ, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum. & pignus foris est expectandum. is verò qui afferre debet, nihil cõtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem nõ inops fuerit, qui oppignerauerit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat. septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in viâ inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. lumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in cixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quod si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidé lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quam qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redhibendum quod accepit, in solidum cōdemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἀπόντα καὶ ἄ-
ἐνεον. Ἐν μάχῃ τὰς ὅπου μὴ σίδηρος πληγὰς, φό-
νον εὐθὺς ἐκδικείσθω ταὐτὸν παθόντος τῷ πεπλη-
γότος. αἰ δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅλι
πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ
πλήξας. σωθέντος δὲ μὴ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς
τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα φόλῳ τὸν χρό-
νον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς
ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, αἰ
μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν
ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς φόλῳ τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ γα-
στρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω δὲ καὶ τῷ αὐθεν-
τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀποθνήσκουσης δ'
ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀν-
τὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τὸν νόμου. Φάρ-
μακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας
πεποιημένων ἱσταμένων ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐὰν δέ τις
κτημένος φωραθῇ, τεθνάτω, τοῦτο πάσχων ὁ διέθη-
κεν αὐ ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκευ-
ασμένον. Ὁ πηρώσας, παχέτω τὰ ὅμοια, στερό-
μενος ἕτερον ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα
λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπον-
θότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβε-
βηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλε-
ται ἡμιέσθαι πικρότερος. Βουῒ τοῖς κέρασι πλήττον-
τα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλωος κτεί-
νειέν τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέ-
τω, μὴ δ' εἰς τροφὴν δ' χρησὸς εἶη κατηξιωμένος. ἐὰν
δὲ μὴ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, προειδὼς αὐτοῦ τὴν φύ-
σιν, μὴ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς ἄ-
πος τῷ ὑπὸ τοῦ βοὸς αἰρημένῳ ζημιωμένος. Ἐαὶ δὲ
δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲ κατα-
λιθάσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀπο-
τινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ αἰρημένου. Βοῦς δὲ ἐαὶ ἕτερος
πλησὶς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν μὴ ὁ τεθνεὼς ὁ πλή-
ξας, μὴ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν
διαιρεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ὅπως μη-
δὲς ποιείσθωσαν ὡς τε σανίσιν ὑπιβολᾶς ἔχειν κε-
κλεισμένα, μὴ ὅπως τινὲς εἰσιόντες ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μη-
δὲις κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα
ζῶντον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα τινὸς διαφθαρῇ,
τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. θεσβαλλέ-
σθω δὲ τοῖς σίγλοις ἅπερ ὡς αὐτὶ τείχους ὄντα, ἐκ ἑάσῃ
τινὰς ὑποκυλισθέντας ὑποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκην
δ' ὥσπερ ἱερόν τι κθεῖον χρῆμα ὁ φυλαβὼν, φυλακῆς
ἀξιούσθω. μηδεὶς ὑποσερήσαι συνθείη τὴ πεπισ-
κότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνὴ. μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον
μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τοῦ μηδένα εἶ τὴ ἐξε-
λέγχοντα. καθ' ὅλα μὲ γὰ τὸ συνειδὸς ὑπισάμενον τὸ
αὐτοῦ φρονῆσαι ἕκαστον δ' φεύγειν. κὴ μάρτις ἀρκέ-
μενος αὐτοῦ πάντα ποιείσθω ἃ παρ' ἄλλων ἐπαινῶ αὐτοῦ
παρίζει. μάλισά δ' τὸν θεὸν ὃν εἰδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνῃ.
εἰ δὲ μηδὲν ὑπίβυλον ἀρῶν ὁ πεπισθεὶς ἀπολέσθαι, ἀφι-
κόμενος ὑπὸ τοὺς ἑστῶτας κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν φόλῳ τὸν αὐτοῦ βέλησιν ἀπόλοιτο ἢ κακίαν,
οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ ἕτως ἀνεπαρίατος ἀπείτω. χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέ-
ρει τῶν πεπισθμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐ ἐλαβεν ἀποδοὺς κατεγνώσθω. Ομοίως
δὲ τῶν ἀφὶ φόλα καταθηκῶν, κἂν μισθόν τις ὑποσερήσῃ τῶν ὑπὸ σώματι τοῖς αὐτοῦ ἐργαζομένων,

μεμνή-

μεμνήσθω ὅτι ἐκ δικαστηρίου αἰδρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς αὐτῷ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἰς παρεσκεύασε. ἀλλὰ μηδὲν ἀναβαλλέσθω τινὶ ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν, ὡς ὁ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς οὗ ἂν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν ἐργασάμενον. παῖδας γὰρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δι' τινὰ ἐκείνων αὐτῷ ἀρετὴν, οἵτινος μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φυτὰς ἐκ φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατρῴοις ἡμῶν ἁμαρτίαις λογισμὸν, τῷ νέων πολλὰ διὰ τινὰ ἡμιτέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπερπόντιον ἀφροσύνῃ τοῦ διδάσκεσθαι. Γάλλους ἐκτέμνεσθαι, καὶ συῶδον φύλον τινὰ μετ' αὐτῷ, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιίας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει τοῦ γένους ἡμῶν ὁ θεὸς παρέχει. ἐλαύνειν δ' οὕτως, ὡς δὴ τέκνων σφαγὴν, καὶ σὺν τούτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων ἁμάρτιον. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετεκόμισαντο σὺν τοῦτο καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι δ' ποιεῖν ἀκτομίας, μήτε ἀνθρώποις, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κατὰ τινὰ πολιτείαν διάταξις ἔσω. καὶ ὁ θεὸς ἁρμονίας ἀσφαλῆ αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται. γένοιτο δ' κενὸς μηδεὶς δι' κτήσει τι τούτων καὶ σὺν τοῦ ἀντίον μεταβάλλοι. ἐπεὶ δ' ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ σὺν αἵρεσιν ταραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα σὺν διατάξωμεν, ὡς ἂν σὺν εἰδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν σωτηρίων ἀπορῆτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ὑπὲρ ἡδονῶν ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς ὑφαρπάσητε. γὰρ δὴ ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφρονεῖν καὶ ψυχὰς σὺν ἀρετὴν ἀσκημένους πολεμεῖν νόμιζε, κακίᾳ μένους αὐτοῦ μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτοῦ δεῖ κακῶσαι στρατεύσαντας, μήτε σώσεως ἐμφυλίᾳ καταχύσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς ταναντία πάσχοι τοῖς ἑαυτῷ σὺν τοῦντες, πολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομιζόμενα. χρώμενοί τε νόμοις οἷς ἀγαθὸς δοκιμάσας ὁ θεὸς ὑμᾶς διδοὺς διατελοίητε. ἔργον δ' ὅτι αὖ πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον δεῖ παίδων ὑμετέρων γένηται, ὑμᾶς δὲ θεῖ ἐπιτήδειον σὺν αχθείη. μέλλοντας δ' πολεμεῖν σὺν τοὺς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν ὑμᾶς τοὺς ἐκείνους πολεμίους. σὺν τοῦ τῶν ὅπλων, καλὸν ἔστ' χρῆσθαι λόγοις σὺν αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ στρατιὰν πολλὴν ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, καὶ σὺν τούτων δικαίᾳ τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρεθησόμενοι ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος σὺν τοῦ λαμβάνειν. καὶ πρὸ δομένων μὲ καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρήνην φυλάττεσθε, φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχυρὰ διαφέρουσιν. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγὸν μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὴν ἀρετὴν σὺν τοῦχοντα. πολυαρχία γὰρ σὺν τοῦ τοῖς ὀξέως τὸ σὺν τοῦ πλῆθος ἀνάλκεια ἔχουσιν ἐμπόδιον ἐστὶ, καὶ ἀλαπτὴν πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν καθαρὸν ἐκ πάντων τοῦ ῥώμην σωμάτων, καὶ ψυχῆς ἀτολμίᾳ διαφερόντων. τὸ δὲ δειλὸν ἀποκείναντας, μὴ τοῖς πολεμίοις σὺν τοῦ ἔργον ἔσπειν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοὺς τε νεωστὶ δειμαμένους οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non
procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cum constet Deum nolle vt operarius *Ibidem.*
laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum
iniquitatem puniendi non sunt, nimirum prop-
ter suam virtutem digniores miseratione,
quòd è talibus nati sint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
rum sunt imputanda, qui contempta paren-
tum disciplina multa sibi permittunt facere.
B Spadones abominare & auersare, qui virilitate
& genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum est hoc genus, quòd
non modò posteritatem quantum in se est, sed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim constat, quòd effœ-
minato primum animo etiam corpora habent
C muliebria. similiter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Castrare nec ho-
minem licet, neovllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & instituta sunto, & Deus propitius
inconcussam eam & imperturbatam conser-
uabit. absit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem necesse est homi-
nes vel sponte vel inuitos in turbas ac perи-
cula incidere, age etiam de his pauca præci-
piamus, vt scientes quid opus facto sit, cum
D vsus erit in promptu habeatis salutaria consi-
lia, nec sitis hac parte imparati in ipso tem-
poris articulo. Faxitque Deus vt terram quam
vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes possideatis, nec
hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & institutis, in contrariam disciplinam
vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobatarum obseruatione permaneatis.
E Bella verò vel vobis vel vestris posteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum instabit, caduceatores primùm ad de-
stinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi,
& arma, & super omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
que ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et si quidem quod æquum est persuaderi
F sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam serua-
re: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quò forti viro qui vicarius illi sit, & quasi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed
non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus
autem habendus est virorum tantùm robore tã
G animi quàm corporis præstantium: ignaui ve-
rò minimè admiscendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auersi hostium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem sint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid aspere ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quinquagesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: diuisáque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare, deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta combrobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut.22.

Deut.30.31. 32.33.34.

οἷς ἔπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεχηκότας, ἐὰν κατὰ χώραν. καὶ τοὺς μηπω συναμφοτέρους δὲ, ἀνεως γεγαμηκότας, μὴ πάθῃ τι τῶν φειδόμενοι τῆ ζωῆ καὶ περιῶντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι περὶ τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευόμενοι δὲ, φυλάττετε μήτε τῆ δυχερεστέρων ἐργάσασθαι. πολιορκοῦντας δὲ πόλιν ξύλων ἀπορουμένους, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἡμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῆ ἀνθρώπων γενόνεναι, καὶ φωνῆς αὖ ἀπορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς ἀδίκων αἰτίαν γεγονότα τῷ πολέμου πάσχοι κακῶς ἀδίκως δέ. εἰ δύναμις αὐτοῖς ἢ καὶ μεθικήσαντα αὖ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες δὲ τῆ μάχῃ τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, ἐς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶ χαναναίου ἔθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ χρεὼν ἀφανίσαι. φυλάσσετε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὅς τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῆ σκευῆ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῆ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἔτι πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους παραδίδωσι, περὶ ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῆ λέξομεν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὅτι τοὺς μὲν τοὺς νόμους ζηλοῦντας, ἀλλὰ παραβαίνοντας τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἑξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῆ βιβλίῳ τῆ ἱερᾶ, προφῆτιν ἔχουσαν τὴν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνῳ διημαρτηκότος τῆ ἀληθείας. ταύτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἣν τὰς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τῷ σκηνῇ. τῆ τε λαᾷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθῃ λαβεῖν τὰ ἀμαληκιτῶν ὕβρεως ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὅτι τὴν ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τῷ χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τῷ ἐν αὐτῆ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸ βωμόν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τεθραμμένον, ἀ πόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν, γαριζίου μὲν τῶ ἐν δεξιῶν κειμένου, τῶ δ' ἐν λαίων γεβάλου προσαγορευομένω. μεμαθήσθαι δὲ τῷ στρατιᾷ καθ' ἕξ φυλὰς ὅτι τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀνασῆναι, καὶ συνευλογῆσαι τοὺς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ὅτι τῆ γαριζίειν ἡμομένους διαθεῖναι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τῶ θεῶ καὶ τῷ τῆς νόμων φυλακῆ ἀσυδάζουσιν, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ παραβαινομένους, ἀφημοῖν δὲ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν ἀρχομένων, τὰς προπεμφθείσας ἐπαρᾶσθαι. ἔπειτα καὶ ταῦτα τοῖς παραβαινομένοις κατάρας τίθεσθαι, συμφωνούσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τὰ λεγομένων. ἀνήρασθαι δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε σκλίπειν τὴν μάθησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῆς βωμοῦ παλαιτῆς ἐπέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἣ καὶ φασὶ τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπιτρέπειν ἱερεῖον ἑτέρου· ἐπεὶ δὲ νόμιμον. ταύτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ βραῖον ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διατελεῖ. τῆ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀδέσποτα, ὅρκου τοὺς νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ βουλοίας ἀκριβεῖς λογισαμένους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγενείᾳ χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τῆς τοὺς νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ὠφελεῖσθαι τούτους. ἀλλ' αἴ τε τις τοὺς ἐξ ἅπαντος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, αἴτε πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τοὺς ὑπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀδυνοῖεν, λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτό τὸ μὴ κατὰ βέλτιον ἰδίαν ταῦτα γενέσθαι δεδιυῖας. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τοῦ θεοῦ μᾶλλον καὶ χαρεισμέναι γένοιντο. καὶ ὅπως αἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. προεφήτευσε δὴ καὶ Ἰησοῦς μωυσέως παόντος ἔτι πάνθ' ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις συνταθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμποιίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι παραβαίντες τὴν αὐτοῦ θρησκείαν πειρασθήσονται κακῶν, ὡς ὁπλοῦντι αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταπεπατῆσθαι, καὶ καταφρονηθέντας δουλεύειν ἀδέσποτον ἐθνεσι λυφομένοις οἴκτον ὅτι ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μετανοήσειν δὲ αὐτοὺς ὅτι μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέροις ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὲ τὴν τούτων ἀποβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρομόσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ὅτι τοῖς χαναναίοις στρατιὰν ἐξαγαγεῖν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐ ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπεί φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀπειμι προγόνους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τὸ πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑμῶν, οὐ νῦν ὑμῶν ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ὅπερ τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπίνοιαν τὸ ὅτι τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φρον τίδα λαμβάνοντα συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν ὑμῶν ἡμῖν. μᾶλλον δὲ αὐτὸς οὗτος ὁ θεὸς τὴν ἀφήγησιν αὐτῶν δίδοις καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑποστρατηγὸς χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διεργετεῖν ἠθέλησε. αὐθ' ὧν προδιλογήσας τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλασσόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε θεὸν πρὸ πάντων τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέσχηκε, καὶ μηδὲν ὑμῶν ἔτι παρέξει δίκαιον κάλλιον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲ ἐχθρὸς καὶ ἄνθρωπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτὸ τοῦ νόμων θεμάτων κειμένων. θεοῦ δὲ μὴ προπεπηδηκότα χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς ὑμῖν ἔδωκε.

Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit, vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent, sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri possit superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruituróque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere & venerari conuenit, & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint anteponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si cõstitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari posset.

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 33. 34

Hæc postrema verba Moyse loquente, & singulis tribubus sua fata aperiente, vniuersa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipsius mortem cõceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes, præ se ferebant, quòd tanta esset viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere posset. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœstitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipsum lugebant, quòd prius quam eius virtutem satis degustassent, iam carendum eo, seq; destituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, non esse instante morte dolendum, vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nõ veniat, viso tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiscitur, vbi dispariturus erat, omnes cum fletu sequebantur. Tum Moyses his qui longius aberant manu mota significauit vt consisterent: propiores autem rogabat, ne excessum suum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu prosequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam existimantes, vt quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se inter se lacrymantes. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Iesus. Vt verò in monte Abari vocato constitit, qui celsus è regione Hierichuntis attollitur, & conscendentibus latè Chananææ terræ prospectum exhibet, senatum dimisit. Cúmque post mutuos complexus Eleazaro ac Iesu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam est ablatus. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuersum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno mense minus. Mortuusq; est vltimo anni mense, die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentissimus, & qui consilia bona optime nosset exequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita semper in potestate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam tristius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præsens tantummodo sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æstimant. Atque hæc sunt quæ de Moysis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως ὁ ταῦτα πρὸς τελευτὴν εἰπὼν, καὶ μετ' εὐλογίας ἑκάστη τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὸ μέλλον, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προὔπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας σφοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ πεπονθὸς πάθος. οἱ παῖδες ὁ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέστερα κρατοῦντα λύπης ἐδήλουν ὅτι τὸ ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τὸ πλεῖον αὐτοῖσιν. διὸ ὁ κατ' ὀλίγον τοῖς τε νέοις καὶ προβεβηκόσιν, ἀμφότερα δ' λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷα στέρεσθαι τὸ χαλεπώτατον τοῦ μέλλοντος ἀπεθρηνοῦσαν. τοῖς δὲ καὶ πρὸς τούτοις τὸ πένθος διὰ, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτούς. τίνι δ' ἐφαρμόσει τὸ πλῆθος οἰμωγῆς καὶ ὀδυρμοῦ τις μὴ παραστὰς αὐτῷ τῷ συμβάντος τὸν νομοθέτην. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπασι τοῦ χρόνου μηδὲν ὅτι μέλλοιτο τελευτὴ καταφθεῖν, ὡς καὶ βέλτιον αὐτὸ πάσχοντας θεῖ καὶ φύσεως νόμου, ὅτι τοῖς ἐπὶ τὸ λαὸν προφ- C θεμένοις ἐνικήθη δακρύσαι. παρῃσθημένῳ δ' ἔνθεν ἐ ἔμελλεν ἀφαιρήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ μωυσῆς, τοῖς μὲ πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν παρεμοιῶντας ἐκέλευε. τοῖς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτοῦ δακρυωτὴν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτοῦ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κατ' ἐθέλησιν ἀπελθεῖν αὐτοῦ τὴν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχεσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. D ὡς δ' ὅτι τῷ ὄρει τῷ ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐγένετο, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τῆς χαναναίων καὶ πλείστην παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτῷ κατοπτεύειν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπαζομένων δὲ καὶ τὸν ἐλεάζαρον αὐτοῦ καὶ ἰησοῦν, καὶ προσομιλουμένων αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ὑπερῆρεν αὐτοὺς ἀπὸ, καὶ ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τοῦ θεῖ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι βλασφήσωσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῇ ὑστάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, τοῦ μὲν μακεδόνων, δύστρου καλουμένου, ἀδὰρ δὲ ὑφ' ἡμῶν γινομένου. συνέσει τε τοῖς πώποτ' ἀνθρώποις ὑπερβαλὼν, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. εἰπεῖν τε καὶ πλῆθος ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάττε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκρατέστερ ὡς μηδὲ ἑκείνων τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γνώσεσθαι μόνον αὐτῷ τινὶ προσηνείαν ἐν τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὸ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. στρατηγὸς μὲ ἐν ὀλίγοις, προφήτης δ', οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς δ' ὅτι αὖ φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκούεσθαι τοῦ θεοῦ. πειθοῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δ' οὐκ ἄλλη κατέσχεν ἐθνῶν τὸ μέγεθος, ὅσην τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δι' ὧν ἐποιοῦντο τὴν ἐπιζήτησιν, τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀρετῆς ἐν τούτοις λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν καὶ μωυσέως τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν αὐτῶν καταχλήρευσε φυλαῖς. Κεφ. α.

Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ὑπερβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπεφέροντο συμφορῶν. καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μετὰ ταῦτα τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Ἡ δι' ἃ κανίζυ αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη. Κεφ. δ.

Ὅτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμάρτανε· καὶ ὑπό τινος ἰουδαίου τὴν δουλείαν ἀπαλλάττει. Κεφ. ε.

Ὡς χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαραὰκ καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε, καὶ τὴν χώραν ἐπάκωσαν ἐπὶ ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Ὅτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι διάδοχοι τοῖς πάτρίοις ἔθεσιν ἐπολέμησαν ἰκανῶς χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν ἅπας παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ὡς οἱ υἱοὶ ἦλι τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ὡς ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ὑπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Ieſus Hebræorum imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſit tribubus. CAP. I.

Quomodo poſt mortem imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionib. in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis D c. tantum fuere ſuperſtites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rurſus à Moabitis eſt ſubiugatus, & per Iodem è ſeruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerunt. CAP. IX.

De Sampſonis fortitudine, & quanta mala Palæſtinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio ſunt cæſi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amiſſione prouolutus de throno exſpirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananeis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionẽ instrui: mittítque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturis. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nã & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarẽt quæ promiserant. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores, nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatẽ hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicátur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον ά.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοῖς χαναναίοις, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ χώραν κατακληρουχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὴ τὸν προφηµένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθος λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπλα στρατιᾶ ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξήγαγε τὸ στρατὸν, ὡς καθέξων διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάμενος δὲ τοὺς τῶν ῥουβήλιδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῶν γαδίδος καὶ μανασσήτιδος ἡμίσους (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὸ ἀμορραίων κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῶν χαναναίων γῆς ἑβδόμην οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῷτε σπείρειν τῶν διάνοιαν μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε περὶ αὐτοὺς καμόντα, τῶν τε κοινῶν συμφέρειν, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ παραγγελλόμενα προθύμους. τοὺς δ' ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅπερ τοῦ ἰορδάνου ἔχει σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος αὐτοῦ οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν παρὰ τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τά τε τείχων, ὅσα χαρτερά, καὶ ὅσα μὴ τοιοῦτον ἔχει τὸ χρῆσιμον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τὰς πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συμφέρουσιν. ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἰσοτιμίαν ξένοις προσήκουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ διανοίᾳ πολεμίων. ὡς δὲ ἠλιόμηνος ἐφίστατο, τὸ σκότος ἐπεχώρησεν εἴς τι καταγώνιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ κατέβησαν διαπεσόμενοι, καὶ πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φρουρὰ ἦν, μηνύσοντες τῷ βασιλεῖ πρὸς δεῖπνον ὄντι, κατασκεψάμενοί τινες τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν τῶν ἑβραίων στρατο-

ς ραποπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης A καταγωγίῳ, μετὰ πολλῆς τ' τῦ λανθάνειν προνοίας ὑπάρχειν. ὁ δ' ἀνθὶς πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἀναζεῦν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τίνες βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγναλίδας ὅτι τῦ τείχους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει. τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τῦ βασιλέως ἔλεγεν ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύναι B τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ διατρίψαντες ἀπαλλαγεῖεν. οὓς εἰ φοβεροὶ τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες ἦκον, ἄπονον ἂν λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς ὅτως αὐτοὺς ὑπελθούσης, ὀλίγα ὑπονοήσαντες ὅλον, ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ' ὁρμήσαντες κατ' αὖ ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τῇ ὁδῶν ἀπέρχεσθαι, κ' κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι προσεῖχον, παύονται τῦ πονεῖν. τῇ C δὲ θορύβου κατασαλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῇ ὑποπέλθοι σωτηρίας, ἀλοῦσαν γὰρ ὑποκρύπτουσαν αὐτοὺς, ἃ κἂν διαφυγεῖν τινὰ ἐκ τῆ βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ παντοίως αὐτὴν ὀπολέσθαι κακῶς, ὧδε καλέσασα διὰ μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς χαναναίων γῆς κατασάντες, ἀμοιβὴν ἀπίσαι δυνάνται τῆς νῦν σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευσεν ὅτι τὰ οἰκεῖα, ὁ- D μόσαντας ἢ μὴ σώσειν αὐτὴν ἐ τὰ αὐτῆς ὅταν ἡ πόλιν ἑλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ κ' τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς νομόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τῦ θεῦ διδαχθεῖσαν. οἱ δ', κ' τ' παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν. κ' ὧδε τ' αὖθις ὤμνυον ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. ἰώσηφ δ' ἀν' ἀγαθὴ μελλούσης ἁλίσκεσθαι τ' πόλεως, σωτηρίαν τε τ' αὐτῆς κ' τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ὑποθεμένῃ ἐγκαθεῖρξαι, πρὸ τ' θυρῶν ἀνατείνασαν E φοινικίδας. ὅπως ἰδὼν τ' οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάττη) κακῶς ποιεῖν. μυήσειν γὰρ αὐτὸν ἔφασαν ἅρα τὸ σὸν σώζεσθαι πρόθυμον. εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πίσει τῇ σῶν, σύ τε ἐκ ἀν ἡμῖν ἐπενέγκοις αἰτίαν. τόν τε θεὸν ὃν ὁμωμόκαμεν παραιτούμεθα, μηδενὶ ὡς ὅτι φθάσαι τοὺς ὅρκους δυχερέναι. καὶ οἱ μ' ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν ἅρα τῆ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτούς. καὶ ἁλισθέντες F πρὸς τοὺς οἰκείους ἠσπάσαντο ὅσα προέξαντες ὅτι τῆς πόλεως ἦκον. ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φαίνει τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοθέντα πρὸς τὴν ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπεύξεσθαι τ' ὅρκον. διδόντος δ' τ' στρατηγοῦ τὴν ἄβασον, μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῷ ῥύματι, ὅτε χειμῶνας πορευτὸς, ἐ γὰρ ἐξ ἀνάπαυσις πρόσεστιν, βουλομένοις τε χειμάζειν, ἐκ ἔξοιν κωλύειν παρὰ τὴν πολεμίων ὑπελάμβανε, πορθμῷ τε μὴ τυγχανόντων, ἀβατον αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιή- G σειν τ' πόλεμον μέσας ἀπὸ τὸ πλῆθος. ἐ δύο διηκοσίων ἡμέρας ἰησοῦς, διβίβαζε τόν τε στρατὸν κ' τὴν πληθὺν ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λάϊται, τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ταῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. εἵποντο δ' τοῖς λάϊταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐ δεδιὼς πρὸ αὐτῇ μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τῦ ῥύματος. ὡς δ' τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν, πορευτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τῷ μὲν βάθους ἐπεχομένου,

& nunc diuertẽtes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignoros paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perserutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quantò suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi Deum iam ante significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se funè de mœnibus demisissent: reuersíque ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque auctoritate iusiurádum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò sacerdotibus primis ingressis vadabile est visũ, quòd & aqua decreuisset, *Iosue 3.*

& glarea non amplius vi vndarum voluteretur, sed stabile solum exciperet vestigia, omnes iam intrepidè vadum transibant, tale redditum cernentes quale Deus promiserat. steterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod vbi factum est, & ipsi egressi fluuium, liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castrametatus est.

Iosue.4.5. Porro Iesus ara exstructa è lapidibus quos singuli tribuum principes ex aluco propheta iubente sustulerant, vt monumentum esset prodigiosè refrænati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & paschæ solemnitas eo loci celebrata est omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, post annum ex quo ea primùm vti cœperant quadragesimum.

Iosue.6. Cúmque hæc omnia securè & impunè Israelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus, expugnare vrbes eorum Iesus decreuit. Itaque prima die festiuitatis, sacerdotes arcam gestantes, stipati armatorum custodia, accesserunt ad vrbem septem cornubus clangendo, & ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia senatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in castra reuertebantur. Cúmque per sex continuos dies idem fecissent, septima Iesus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die sine labore capiendam, Deo hanc in potestatem ipsorum tradente, & ruentibus sua sponte mœnibus facilem aditum aperiente. Iussitque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque lassitudine, neque miseratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hostibus permittere: sed quicquid spiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum cessurum reseruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter gestam spolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: solam autem Rachaben cum sua cognatione seruari, propter iusiurandum, ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus instructum exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum arca sacerdotibus, & cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque septies lustrata paulisper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebrei verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem omnes promiscuè cædunt, inopinato mœnium casu consternatos, & subitaneo stupore ad pugnam inutiles. passímque cadaueribus viæ sternebantur, nullum nec præsidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῶ δὲ κάχληκος τῷ μὴ πολὺ ἔξω, μὴ δ' ἔξω τ ῥοῦ ὥσθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅτι τὸ ἐδάφος κειμήλιον, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ὑφεῖπε ποιῆσειν, τοῖστον καταναοιοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διέβαιν τὸ πλῆθος καὶ τἀσφαλὲς ἀφάμενον τύχη. πάντων ὁ διαβαίντων, ἔξῆεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθεσιν ἀφέντες ἤδη τὸ ῥοῦμα χωρεῖν κατὰ τὴν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, ὑδὺς ἐπιβάντων αὐτὸν τῶν ἐβραίων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα σφελθόντες σάδια, βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σαδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἐνσοῖς δὲ, τότε κωμὸν, ὃν ἐκ τῆς λίθων ἕκαστος αἰείλετο τῆς φυλάρχων ἐκ τοῦ ὑδατὸς τοῦ σεφήτου κελεύσαντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γλυπσόμενον τ ἀνακοπῆς τοῦ ῥοῦματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. καὶ τὴν φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς σεότερον συμέβαινε σταυίζειν, τότε ῥαδίως ὑποεμῶντες. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῆς χαναναίων ἐθερίζον, καὶ τἀ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοῖς ἐκ τῆς μαννὴς ἐπελελοίσει ζοφὴ, ζεπταμήνους ὅτι ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δ' ταῦτα ποιοῦντων τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐκ ἐφεξῆεσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰσῆς ἔγνω. καὶ τῇ σρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὰ κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες σερὶ αὐτὰ ἐν κύκλῳ, μέσος τ ὑπὸ τῶν ὁπλιτῶν φυλάτ̣τον λῶ. οἱ καὶ σεσῆεσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῶν σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τ σρατὸν εἰς ἀλκὴν σεριώδυόντε τὸ τεῖχος ἐπομφὴς τ ζερυσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ὑδὲν ἐποῆσαν σεριοτότερον, ἀνέζοξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ὅτι ἡμέρας ἓξ ποησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰσῆς συναγαγὼν, καὶ τ λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλωσιν αὐτῷ τ πόλεως ἐπηγγέλισατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεὸ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τὸ πόνε τῦ σφετέρε τ τειχῶν κατενεχθησομένων. ἀτείνεν μὲν τοι πάνθ' ὁτῳοῦν λάβοιεν παρεκαλοῦετο. καὶ μήτε κάμνοντας ὑπὸ λιῶν τῦ φόνε τ πολεμίων, μήτε ἐλέῳ παραχωρήσαντας, μήτε σερὶ ἁρπαγὴν γινομένους σεριοράν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲ ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' αὖ ἀργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα σκέλλειν ἀγνομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τ καθορθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τ σρώτων ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δ' μόνην ῥαχάβην καὶ τ γένεαν αὐτῆς, διὰ τοὺς γνωμένους σρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τ στρατὸν, σροσῆγε ὅτι τ πόλιν. σελθοῦσαν δ' πάλιν τ πόλιν ἡγουμένης τ κιβωτῦ ἐκ τῆς ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχευούσης τ δύναμιν σρὸς τὸ ἔργον. καὶ σελθόντων ἐπάλξεις, καὶ σρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ σροσενεχθείσης ὑσὸ τ ἑβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, σρὸς τὸν ὧδε δόξαν τ τείχους ἀναζοπὸν καταπεπληγότων, καὶ τῷ σρωτήματος αὐτοῖς σρὸς ἄμυναν ἀλκείου γεγονότος. ἀνεσώζετο δ' οὐδὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀσοσφατόμενοι. παρῆτῆτο δ' ὑδὲν αὐτοῖς, ἀλλὰ πάντες ἀπόλλυντο ἄχει τ γυναικῶν καὶ παιδίων.

τε-

νεκρῶν ἡ πόλις ἰῶ ἀνάπλεως, & διέφυγεν ὐδέν. τὼ A
ἢ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὼ χώραν. ἢ τ ῥα-
χάβιν σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦ-
σαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ θεὸς αὐτὸν ἰησοῦς ἀ-
χθείσῃ, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τ σωτηρίας τῆ κατα-
σκόπων. καί μιν τ διεργασίας ταύτης ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀ-
μοιβαῖς ἀχ ἥτ[ι]να φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτὼ δύ-
θις ἀγροῖς, ἢ δὲ τιμῆς εἶχε τ ἁπάσης τῆς ἢ πόλεως,
εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. & κ τῆ οἰκη- B
σόντων εἴπις παρθηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν ἀρὰς ἐ-
θεῖ, ὅπως, θεμελίως μ τειχῶν βαλλόμενος, σερηθῆ
τὸ πρώτε παιδὸς, πλειώσας ἢ τ νεώτατον τῆ παίδων
ἀποβάλῃ. τ ἢ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς
ὕστερον ἐροῦμεν τὸ ὡὲ αὐτὼ πάθος γιόμενον. ἅπα-
ρεν δ' ἐπ πλῆθος ἐκ τ ἁλώσεως σωαθροίζεται, ἀργύ-
ρεν τε καὶ χρυσὸν, & θεὸς ἐπ χαλκοῦ, μηδενὸς ὠδα-
βαΐζος τὰ δεδομένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ C
διαπαρσαμένων. καὶ ταῦτα μ ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς
τοὺς θησαυροὺς ὠδαδίδωσι κατατίθεσθαι. & ἱεριχοῖς
μ, τὸν ἀπάλεθρ τ τεῖχον. ἀχαρὲς δέ τις, ζεβεδίου
παῖς ὢν, ἐκ φυλῆς ἰούδα, δρᾶν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ
χρυσοῦ μ πᾶσαν ὑφασμένην, μίζαν ἢ χρυσοῦ σαθμὸν
ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ
ὁ κινδυνεύσας εὑρὼν κέρδος τοῦτο τ ἰδίας χρείας ἀ-
φελόμενος, δωρᾶν φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὦ-
ρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ ὠπὶ σκιερῇ κατώρυξεν εἰς D
τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τὲς συνσκηνίτας ἔτι καὶ τ
θεόν. ἐκλήθη ἢ ὁ τόπος ἐν ᾧ σρατόπεδον ἔβαλεν ἰησοῦς
γαλγάλ. σημαίνει ἢ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβά-
τες γὰρ τ ποταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτὲς ἤδη ἀπὸ τε τ αἰγυ-
πτίων καὶ τ ἐν τῇ ἐρήμῳ βλασφημείας ἐνόμισαν. μ ἢ
ἡμέρας ὀλίγας τ ἱεριχουῖτος συμφορᾶς, πέμπει χι-
λίους ὁπλίτας ἰησοῦς εἰς αἶναν πόλιν κεῖ τ ἱεριχῶν-
τος κειμένην. οἱ συμβαλλόντων αὐτοῖς τ αἰναίων τρα- E
πέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ & εἴκοσι. τοῦτ' ἀγ-
γελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην & δεινὴν
ἐποίησεν ἀθυμίαν. ἐκ κ τὸ οἰκεῖον τ ἀπολωλότων, καὶ
τοὺς πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διε-
φθαρμένων, ἀλλὰ κ ἀπόγνωσιν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τ
γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἕξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν
σρατὸν ὅπως τῷ θεῷ θεσπίσαντο, τεθαρρηκότας
ὠδαδόξως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ σάκκους ἐνεν-
δύντες, δι' ὅλης τ ἡμέρας ταῖς κολαῖς ἐν δακρύοις ἦσαν
καὶ πένθει, ξοφῆς ὐδὲ μίαν ἐπιζήτησιν ποιούμενοι. μ- F
ζόνως δὴ τὸ συμβεβηκὸς ἔχον ἀχθόμενοι. βλέπων ἢ
ὅπως ὁ ἰησοῦς τίν τε σρατιὰν κατεπεπληγμένην, κ θεῖ
τ ὅλων πυνθάνων ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παῤ-
ῥησίαν λαμβάνει θεὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἴπεν, ἐχ'
ὑπ' αὐθαδείας θεσπίχθημεν ὡς ταυτὶ ὑπάγεσθαι
τοῖς ὅπλοις τ γῆν, ἀλλὰ μωυσέως τε σὸ δούλε θεὸς
τῶν ἡμᾶς ἐπεχείρησος ὃς δι' πολλῶν τεκμηρίων ἐπι-
γέλλε κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν ταύτην τ γῆν, κ τ σρατὸν
ἡμῶν ἀεὶ τ πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις χρείττονα. π- G
νὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλήρωτε τὰς
σὰς. νυνὶ ἢ ὠδαδόξαν ἐπλανήθημεν, κ τῆς δυνά-
μεως πᾶσαν ἀποβαλόντες, ἐπεί τε τύτοις ὡς ὑ βεβαίοις
τῆ ὠδῇ σοῦ, κ ὧν θεσπίτε μυσῆς ἀπεχόμεθα,

repletáque trucidatis vrbs & postremò incen-
sa rogum defunctis præbuit, in agros quoque
pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum
domesticis qui in diuersorium confugerant,
exploratores periculo exemerunt: ac mox ad
Iesum adductæ, gratiæ sunt ob seruatos specu-
latores actæ, dicente se meritis illam præmiis
remuneraturum. móxque agris donatam, in
honore postea semper habuit. Reliquias au-
tem vrbis quæ incendio supererant, ferro di-
ruit, diris execratus quisquis semel vastatam
instaurare aggrederetur: nimirum vt prima
fundamenta iacti orbaretur filio primogeni-
to, & absoluto opere natu minimum è libe-
ris amitteret. Nec irritam esse voluit Deus im-
precationem, sicut suo loco dicetur. E direp-
tione autem ingens vis argenti ac auri, atque
etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemi-
ne edictum non obseruante, aut sibi prædam
ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus
sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit.
Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc mo-
dum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tri- *Ios.7.8.*
bu Iudæ, nactus paludamentum regium totum
ex auro contextum, & massam auri trecento-
rum siclorum pondo, & iniquum ratus si
nullum periculi precium ad se rediret, sed o-
blatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus re-
bus opus habenti offerret, intra tentorium
in cauum profundum defodit, putans sicut
commilitones ita & Deum se posse fallere. E-
rant tum castra in loco qui vocatur Galgala,
voce libertatem significante. transgressi e-
nim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis &
ab æruminis in deserto exantlatis liberatos e-
xistimabant. Paucis autem pòst diebus quàm
Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia
militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem
sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in
fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt.
Huius incommodi accepti núncius postquam
in castra peruenit, maiorem quàm pro cæso-
rum numero mœstitiam attulit: non tam
propter amissos, tametsi omnes viri fortes &
honore digni fuerant, quam propter desperá-
tionem. Credentes enim se iam ea regione
potitos, & illæsum exercitum habituros vt
Deus promiserat, nunc mirum in modum e-
latos hoc successu animos hostium videbant. Ita-
que saccos induti per totam diem hoc habi-
tu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullá-
que interim corporum curandorum ratione
habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem
videns exercitum sic affectum, & nihil læti am-
plius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur:
Nos, inquit, non nostra temeritate adducti su-
mus, vt terram hanc armis subigere conare-
mur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos exci-
uit, cui multis attestantibus prodigiis pollici-
tus es, traditurum te nobis hanc terram possi-
dendam, & exercitum nostrum ope tua fre-
tum semper in conflictu aduersariis fore
superiorem, atque harum promissionum e-
uentum non semel iam sumus experti.
Nunc autem præter opinionem clade accepta
& militibus aliquot desideratis, hoc casu ter-
riti, & de promissis tuis ac Moysis hæsitantes,

& à prælijs abstinemus, & post talia belli exor- A
dia nihilo feliciores progressus sperare possu-
mus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem,
& præsentem mœrorem victoriam largitus a-
dime, desperationémque in futurum attonitis
exime. Talibus exorabat Deum Iesus, in faciem
humi prolapsus. Responsum deinde accipit,
surgeret & lustraret exercitum pollutum sacri-
legio & violata religione. hanc enim causam
esse præsentis calamitatis: inquisitione autem
facta & pœna à sacrilego exacta, Israelitarum B
fore victoriam. hoc oraculum Iesus populo in-
dicat, & vocato Eleazaro pontifice ac magistra-
tibus sortem per singulas tribus mittebat. cúm-
que sors in Iudæ tribum cecidisset, rursum
per cognationes eius mittebatur. & cum in
Zachariæ cognatione maleficium esset inuen-
tum, eam rursum viritim examinantes, Acha-
rem deprehenderunt. qui videns non esse locũ
tergiuersandi contra diuinum indicium, fur- C
tum fassus res furtiuas in medium protulit:
móxque affectus supplicio, noctu ignominio-
sæ sepulturæ traditur, quemadmodum solent
damnati iudicio publico. Iesus autem lustra-
tum exercitum ad Ainam ducit, & noctu dis-
positis circa vrbem insidiis, diluculo hostem
ad certamẽ prolicit. illis verò audacter ob pro-
ximam victoriam irruentibus, simultata fuga
procul eos ab oppido abstrahit, fusum hostem
existimantes, & quasi victoria iam parta inso-
lescentes. postquam autem subitò conuersis D
copiis in faciem illis obstitit, & aliis qui in in-
sidiis latebant ex composito signum datum est,
coorti celeri cursu ad Ainã feruntur, & auer-
sam eius portam occupant, plerique ciuium
è muris suorum vt tum putabant victoriam
spectantibus, vrbémque ingressi sine discri-
mine cædem ingentem edunt. Interim alia parte
Iesus obuios in fugam vertit: qui vrbem peten-
tes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab
hoste captam ac cum vxoribus ac liberis in E
censam animaduerterunt, per agros dispalati,
cùm sibi inuicem præsidio non possent esse, a-
lij aliis in locis sunt oppressi. Post hanc Aina-
tarum cladem magna multitudo puerorum &
mulierum atque mancipiorum capta est, & su-
pellex sine numero: pecudum item greges non
modici, & insuper signata pecunia multa: erat
enim ea regio prædiues, atque hæc omnia Ie-
sus inter milites partitus est in eis castris quæ
II. habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui F
Iosue 9. non longè à Hierosolymis habitant, cognito
Hierichuntiotum & Ainatarum casu, iámque
in se iturum hostem suspicati, Iesum quidem
precibus flectere non tentauerunt, frustra eas
fore putantes apud eum qui internecinum bel-
lum cum Chananæis gereret: sed maluerunt
vicinos Cepheritas & Cathieremitas in socie-
tatem asciscere, dicentes nec ipsos posse e-
uadere periculum nisi maturè prouiderent:
quòd si suum consilium sequantur, non G
deesse remedium. Quod vbi persuaserunt,
mittunt legatos ad Iesum de fœdere, quos

καὶ χεῖρον ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αἰῴ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δυνάμεις γάρ σοι τούτων ἴασιν δοῦναι, τότε παρὸν ἡμῖν λυπηρὸν νίκλιον ἀθυμοῦντας, καὶ τὴν αὖθις δύσελπις ἀκαιρεμφύσας ὕπνος τῆς διανοίας ἔξελε. ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ὅτι σῶμα πεσὼν πρῶτα τὸν θεὸν ἐκέτευσεν. χρηματίσαντος δ' αὐτῷ τὸν θεὸν, καὶ καθαίρειν τὸ στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε ἱερῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. διὰ δὲ ταῦτα τὴν ναῦν αὐτῆς ἥττων συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δ' τὸν δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκλιον αὐτοῖς ἀεὶ ποιεῖσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει κ' φυλὴν ἑκάστην. τούτου δὲ τὸ πεπολεμημένον ἐκ τ' Ἰούδα φυλῆς ἁλοὺς, κ' φανερὸς πάλιν πρὸς πίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τὸ κακουργήματος, πρὸς τὴν σαχαρίου συγγένειαν ἀνέκειτο. κατ' ἄνδρα δ' τ' ἐξετάσεως γενομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς δ' οὐκ ἔχων ἔξαρνος εἶναι δεινῶς αὐτὸν τὸ θεὸν ἐκπεπολεμηκότος, ὁμολογεῖ τε τὴν κλοπὴν, κ' τὰ φώρια παρῆγεν εἰς μέσον· καὶ ὃς μὲν δίκης ἀπαιρεθεὶς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκου πρόσκοπος τυγχάνει. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆγεν ὅτι τὴν Αἶναν αὐτοὺς, & νυκτὸς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ἐνέδρας πρόλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῆς δ' μὴ θεάσεως αὐτοῖς διὰ τὴν πρότερον νίκλιον ὑπούσης, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἕλκει τὸ τέρπω τούτῳ μαχεῖν αὐτὸς τ' πόλεως, διώκειν οἰομένους, κ' ὡς ὅτι νίκη καταφρονήσαντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τ' δύναμιν κ' πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα τε δοὺς ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέτακτο, κἀκείνους ὅτι τὴν μάχην ἐξανίστησιν. οἱ δ' εἰσεπήδων εἰς τὴν πόλιν τῆς ἔνδον πρὸ τείχεσιν ὄντων, ἐπίων δ' καὶ πρὸς θέαν τῆς ἔξω τ' γνώμην προσαπομένων. κ' οἱ μὲ τὴν πόλιν ἤρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. Ἰησοῦς δ', τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας διασάμενος φεύγειν ἐπέτεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἐπεὶ & ταύτην ἐχομένην ἑώρων, κ' καταπιμπραμένην ὁμοῦ γυναιξὶ κ' τέκνοις κατέλαβον, διὰ τ' ἀγρῶν ἧσσαν σκεδασθέντες, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δ' τ' συμφορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἑάλω, κ' γυμναικῶν, & θεραπείας, κ' τ' ἄλλης ἀποσκευῆς ἀπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, & χρήματα πολλά. & δὴ πλέσιον λῦ τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς διένειμε, γυμνὸς ὢν γαλγάλοις. Γαβαωνῖται δ' κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη κ' τὰ τοῖς αἰνάταις ὁρῶντες, κ' πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦ μὲν προσκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. ὅτι δὲ τύχεσθαί τινος τ' μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ἀλέθρῳ τῷ χαναναίων ἔθνος παντὸς πολεμιωτάτου αὐτοῖς. νεφηρείτας δ' & καθιερημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅτι συμμαχίαν παρεκάλεσαν, ἐφ' αὐτὸς δόξαντας τ' κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες δ' αὐτοὺς, διέγνωσαν δόλῳ παίειν τὴν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δ' τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν

φιλίαν ἀπειροφθόους, ὡς μάλιστα τῆ πολιτῶν ἐδοκίμα- A
ζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῆ πλήθει. οἱ δὲ
ὁμολογεῖν αὐτὲς χαναναίους ὄντας φαλὲς ἠνώμοτοι,
διαφθόξαδαι ἢ τ' ἀλλὰ τῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάοντ-
τες εἰ λέγοιεν ἑαυτὲς μὴ πορρωτάτω πορεύεσθαι κατὰ μηδὲν χα-
ναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τῶν τόπων καθίζειν, ἵνεν τὰ
κῆ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῆ, πολλῶ αὐσαντας ὁδὸν
ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τῦ λόγου τύτε τὸ σχῆμα ὑπε-
δείκνυον. τὰς γὰ ἐσθῆτας καινὰς ὅτι ἔχεσαν οὔ- B
σας, ὑπὸ τῦ μόκους τῆς ὁδοποιίας, αὐτοῖς τεθίφ-
θαι. ξυχῖνας γὰ εἰς τὸ ταύτας πιστῦσθαι πρὸς αὐ-
τὸν ὑπῆκδες ἔλαβον. σαίτες οὖ εἰς μέσους ἔλεγον ὡς
πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆ γαβαωνιτῶν καὶ τῆ ἑωιόκων πό-
λεων, πλεῖσον ἀπεχυσῶν τῆσδε τ' γῆς, ποιησόμβοι
πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' οἷς πάντειον αὐτοῖς ὀξὶ σωθή-
καις. μαθόντες γὰ σὰ θεῦ χάειτος κ) δωρεᾶς τῶ
χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δέδοδαι, τύτοις τ'
ἔλεγον ἥδεσθαι, κ) πολίτας ἀξιοῦν αὐτῆ γνήσ. κ) οἱ C
μὴ ταῦτα λέγοντες κ) ὑπιδείκνυῦτες τὰ τεκμήρια
τῆς ὁδοποιίας, παρεκάλουν ὅπ σωθῆκας καὶ
φιλίαν τοῖς ἑβραίοις. ἰησοῦς ὢ πιστύσας οἷς ἔλεγον, ὡς
ἂκ εἶεν τῦ χαναναίων ἔθνος, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φι-
λίαν, κ) ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μὴ τ' γερουσίας ὄμνυ-
σιν ἔξειν τε φίλους κ) συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλύ-
σεσθαι κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ὑπισχνυμένσαντος
τῦ πλήθους. κ) οἱ μὲ ὧν ἠθελον τυχόντες ἐξ ἀπά- D
της, ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησῦς ὢ τῆσδε τῆς χα-
ναναίας στρατύσας εἰς τὸ ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ
πόρρω τῆ ἱερουσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκη-
μένους, καὶ τῦ ἡγύς ὄντας τῦ χαναναίων, μεταπεμ-
ψάμβος αὐτῆ τοὺς ὑπ' τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐλε-
γχόλει. τῆ δ' ὐκ ἄλλω ἀφορμὴ σωτηρίας ἔχειν
ἢ ταύτῳ πρφασιζομένων, καὶ διὰ τῦτο κ) ἐπ' αὐτὸ
ἐξ ἀνάγκης καταφυγῶν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεά-
ζαρον καὶ τὸ γερουσίαν, καὶ δημοσίοις αὐτοὺς δι- E
καιοῦσθαν ποιεῖν ὅπ τῆ μὴ ὠδαβεῖαν τὸν ὅρκον, ὑπο-
δεικνύουσιν ἐν τοιούτοις. ὁ μὲ δ' καταλαβόσης
αὐτοὺς συμφορᾶς ταυτῷ φυλακὴ κ) ἀσφάλειαν δύ-
εαντο. τῦ ὢ τῆ ἱερουσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέ-
ροντος ὅπ τῆ μετατάξαδαι πρὸς τὸν ἰησοῦ τοὺς γα-
βαωνίτας, καὶ τοὺς τῆ πλησίον ἐθνῶν ὠδὲ καλέσαντος
βασιλέας συναίρεσθαι τῆ κατ' αὐτῆ πολέμῳ, τύτοις F
παρόντας σὺ αὐτῆ, τέσσαρες ὢ ἦσαν, οἱ γαβεωνῖται
ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμβόους ὅπ πνι πηγῆ τ' πό-
λεως ὐκ ἀπαθὲν ὠδαισθάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν,
ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησῦν. ὁ δ' τύτοις μὲ ἰὼ
αὐτοῖς τὰ πρόγματα, ὡς ὑπὸ μ' τύτων, ὀπολεῖσθαι
πρσδοκῶν. ὑπὸ ὢ τῆ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶ χαναναίων γέ-
νους στρατυσάντων σωθῆσεσθαι δι' τὸ τῆ ἡμομβῆ φι-
λίαν ὑπολαμβάοντ. καὶ ἰησοῦς παντρατιᾷ ἀπδύσας ὅπ
τὸ βοήθειαν, κ) δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς αὐσας, ὄρθριος G
πρσβάλλει τοῖς πολεμίοις ἐμπίπλει. κ) τραπέσιν εἰ-
πετο διώκων δι' χωρίων ὑπηλίνων. ὑπὸ ὧν κα-
λεῖται. ἔνθα καὶ τὸ τῦ θεοῦ σωεργείαν ἔμαθεν, ὑπομνύοντος αὐτῆ βροντῆς τε καὶ κα-
ταιμῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾶ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὲ κ) τὸ ἡμέραν
αὐξηθεῖσαν πλέον ὡσεὶ μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὑπῆρ τὸ τῆ ἑβραίων πρόθυμίαν σωέπεσεν. ὡς
τε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν πνι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ μαχηδὰ, καὶ κολάζει πάντας.

maximè credebãt ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos faterentur, & multò tutius si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viti excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas. sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, cuocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defeciisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ vidétes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Maechida, de omnibúsque supplicium sumeret. Ioſ. 10.

creuisse autem eam dies vltra consuetum, exA tat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus quiGabaonitas inuaserant,Iesus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita,prædáque abacta,exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi B generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo,adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio C se non iam tutos putarent,pollicitúsque victoriam,equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem,quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit.fitque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adD eóque sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est,neminéque audente congredi,expugnabat oppida,& quotquot ad manus suas peruenirent interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe SilanteE fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus,in quo tantisper maneret,dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima,altare ira vt Moyses præceperat statuit: &diuiso exercito,inGarizæo monte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis,execrationibúsque peractis & in altari insculptis,in Siluntem sunt reF uersi. Iesus autem iam senex,cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent,toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset, res hactenus G fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales parerat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Ios.11.

III.
Ios.13.14.18

ὅτι ἡ τὸ μῆκος τ̃ ἡμέρας ἐπέδωκε τότε κὴ τῇ συνηθείᾳ ἐπλεόνασε, δηλῶται δὲ τ̃ βιβλίων ἐν τ̃ ἱερ̃ γραμμάτων. κατεστραμμένων δ' ἤδη τ̃ ὧδε τοῖς βασιλεῦσι, οἱ τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν τ̃ χαναναίας ὅπῃ τὸ ὄρειον ἦν σῶς. ☾ πολιὸς τ̃ ἐν αὐτῇ φόνου ἐργασάμενος, ☾ λείαν λαβὼν, παρῆν εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδον. τῇ δ' ὧδε τ̃ ἐβρεμίων ἀρετῆς λόγου πολλ̃ φορτωθέντες εἰς τοὺς ὧδε οἴκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τ̃ ἀπολωλότων πλῆθος. κὴ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ ὧδε λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. κὴ οἱ ἐν τοῖς πεδίνοις τ̃ χαναναίων παλαιόνυμοι ὧδε λαβόντες στρατόπεδα ἔνεσι πρὸς βηρώθῃ πόλει τ̃ γαλιλαίας τῆς ἄνω καθ' ἵσης ἀπόρρω. γαλιλαίων δ' ἐστὶ καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τῷ δ' στρατῷ πάντες, ὁπλιτ̃ μ̃ ἦσαν μυριάδες ἑπτακόσιαι. μύριοι δ' ἱππεῖς κὴ ἅρματα δυσμύρια. καταπλήττει δ' τὸ πλῆθος τ̃ πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τ̃ ἐλπίδα τοῦ κρείττονος δύλαβες ἑωρᾶτο εἶναι δι' ὑφορωλίαν τ̃ θείου. τῷ θεῷ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τ̃ παρ' αὐτοῦ βοηθείας ποθοῦσιν, ὑποχορμύου τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρώσαι θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποχέσεις τοῦ θεοῦ ἡμύμνος, ἐξώρμησεν ὅπῃ τοὺς πολεμίους. καὶ δι' πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, συνάπτει. καὶ καρτερᾶ μάχη γίνεται, κὴ φόνος κρειττόνων πίστεως ὧδε τοῖς ἀνεσωμένοις. δίωκων τ' ὅπῃ πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τ̃ ἐχθρῶν πολλοὺς ὀλίγους διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὁπλιτοποιτῶν πρὸς τὸ πτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἵππους αὐτ̃ αἴρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνέπιμπρα. τήν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμ̃ντος οἷς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἴρων, καὶ πάλιν ὅπῃ λάθοι φονεύων. ἔτος δ' πέμπτον ἤδη παρεληλύθει, κὴ χαναναίων ἐκέτ' ἀδεὴς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δ' ἐκ τ̃ γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸ ὄρειον ἐξᾶ τ̃ ἱερᾶν σκηνὴν, κ̃ σιλῶν πόλιν. ὁπτάδειον δ' ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πρόσταγματα παρέσχη. ☾ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅπῃ σικίμων σὺν ἅπαντι τ̃ λαῷ, βωμόντα ἵσησιν ὅπου προεῖπε μωυσῆς. κὴ νείμας τ̃ στρατιὰν, ὅπῃ μ̃ τ̃ γαριζεῖν ὄρει τ̃ ἡμισείαν ἵσησι. ὅπῃ δ' τ̃ γεβὴλῳ τ̃ ἡμισείαν, ἐν ᾧ κὴ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ λιθοστρωτὸν ☾ τὰς ἱερείας· θύσαντες δ' καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, ☾ ταύτας ὅπῃ τ̃ βωμ̃ γεγραμμένας καταλειπόντες, εἰς τὸν σιλῶν ἀνέβαινον. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὤν, κὴ τὰς τ̃ χαναναίων πόλεις ὀγδοήκοντα ἐκ διαλωτοὺς ὑπό τε τ̃ χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τ̃ τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τ̃ πόλεων πλεονεξίᾳ περιβαλλόμενοι προσεδόκων τὰς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ὑπόγνωσιν τ̃ λαβ̃ (κὴ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τ̃ ἑαυτ̃ οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τὰς ἰσραηλίτας ποιησομένους τ̃ ἔξοδον τ̃ ἀπ' αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν σπεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τ̃ χρόνου) συναγαγὼν τ̃ λαὸν εἰς τ̃ σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε. κὴ αὐτοῦ σὺν πραμόντων, τάτε ἤδη κατορθωμένα κὴ τὰς γεγυμνασμένας πρόξεις ὡς εἰκὸν ἄρισα, κὴ τ̃ θείου τ̃ ὠφελοῦντος αὐτὰς ἀξίαν, ☾ τ̃ ἀρετῆς τ̃ νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ἑξήκοντα καὶ ἕνα τελμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατεῖσθαι δηλῶν, & στρατιὰν ὅσην πο-
τὲ καταλπίσασα τὴν αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχλιν σωπη-
φεν ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ ἡγεμονὰ αὐτοῖς ὑπο-
λελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἐαλώκεσαν,
πρὸς ἃς δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορκίας διὰ τὴν
τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὴν τὴν οἰκητό-
ρων πεποίθησιν, ἤξιον τοὺς σὺν τῷ περίας τῷ Ἰορδάνῃ συ-
νεξορμήσαντας αὐτοῖς, & τὴν κυδαιέων σωσαραμψίως, B
ὄντας συγγενεῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν
αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας. ἕνα τε κατὰ φυ-
λὴν ἀρετῇ προὔχειν μαρτυρηθέντα πέμπειν. οἳ τὴν
γῆν ἐμμερησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες
δηλώσουσιν ἡμῖν ἀβόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος. & ἐπ'
οἷς μὲν τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, συγκάτα-
νον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ ἄνδρας τοὺς ἐμμερησομένους
τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, προδηλοὺς αὐτοῖς τινας
γεωμετρίας ὅπως ἡμῶνας, οἷς παλιωθὲς ἐκ ἤμελλε λή- C
σεσθαι διὰ τὴν τέχνην. ἐντολὰς δοὺς ἀποτίσασθαι κατὰ
τε δυδαίμονος διαμέτρου γῆς, καὶ κατὰ ἦσον ἀγαθῆς. ἡ
γὰρ φύσις τῆς χαναναίων γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἰδοῖ τις
ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ
συγκειμένα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανδυδαίμονα νομισθη-
σόμενα. τοῖς δ' ἰεριχουντίων χωρίοις προσβαλλόμε-
να, & τοῖς ἱεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα. καὶ
τοῖ παντελῶς ὀλίγου αὐτῶν εἰ τὴν γῆν συμβέβηκε, & D
ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλὴν, ἀλλ' ὑποβολὴ εἰς καρ-
πῶν εὐφορίαν τε καὶ κάλλος ἐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας.
& διὰ τοῦτο πρώτοις μᾶλλον ἢ μεθ' ἑτέρους τοὺς κλήρους
εἶναι δεῖν ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων
ἀναξίαν γιγνομένην. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δ'
ἦσαν, περιοδεύσαντες τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν ἐν ἑβ-
δόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλουῶντα πόλιν,
ἔνθα τὸ σκηνεῖον ἐστάκησαν. καὶ ἐπεὶ ἐλεάζαρόν τε
καὶ τὴν γερουσίαν καὶ συὺ τοῖς φυλάρχοις προσκαλεσάν, E
νέμει ταῖς ἑνδεκα φυλαῖς, καὶ τὰ μανασσιτῶν τοῖς ἡμίσε-
σι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέρισιν
ποιησάμενος. κληρωσαμένους δ' αὐτὸ, ἡ μὲν ἰούδα λα-
χοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν ἰουδαίαν, πα-
ρατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῶν ἱεροσολύμων. τὸ δὲ δύ-
ερς, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν, ἐν ᾗ τὰ
κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκάλων & γάζα. συμεωνὶς
δὲ, δευτέρα γὰρ ἐλαχε τῆς ἰδουμαίας τὴν ἀργύπῳ τε καὶ F
τὴν αἰγυπτίαν πρόσορον οὖσαν. βενιαμίται δ', τὴν ὑπὸ
ἰορδάνῃ ποταμοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆ-
κος. τὸ δὲ πλάτος, ἱεροσολύμοις ὁριζομένην καὶ βεθήλοις.
στενότατος δ' ὁ κλῆρος ἐστὶ τῶν ἄλλων ἀρετήν.
ἱεριχοῦντα γὰρ, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον.
ἡ δ' ἐφραίμου φυλὴ, τὴν ἄχρι γαδάρων ὑπὸ ἰορδά-
νου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. δύρειαν δ', ὅσον
ὑπὸ βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελδυτᾶ πεδίον. τὰ μα- G
νασσίτιδος οἱ ἡμίσεις, ὑπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων
πόλεως, πλάτος δ' ὅπη βηθσάνων, ἣν νεῦν σκυθόπο-
λις καλεῖται. καὶ μετὰ τούτοις ἰσάχαρις, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τὰ ποταμὸν τῶν μήκους ποιησάμενη τέρ-
μονα. τὸ δὲ ἰταβύριον ὄρος, τῶν πλάτους. ζα-
βουλωνίται δὲ, τὴν μέχρι γλυκυσεἰτίδος, καθήκουσαν δὲ ἐπὶ κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum apsos manus conserere deuictos, exercitúsque potentissimos prælio superatos, internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis superessent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra Iordanem sita in communem expeditionẽ profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permensi bona fide & absque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab vniuerso populo: móxque eos viros misit ad metiendam terram, adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hísque mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananæa natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent: quòd si iidem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur; cùm tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis secundi, hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnumquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudæa pertinens vsque Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem sortiti sunt, quæ à Iordane amne vsque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vsque Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isacharis in longum patentem à flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsque Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est con- A uallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò ad Orientem spectant vsque Damascum vrbem & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, vsque Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriũtur, quà fines sunt Arces vrbis versus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sũt quicquid vallis ad Occidentem solem vergit, Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia B & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vsque montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis Chananei denominatarum regionem Iesus diuisit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiserat, vt supra diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, A-
Lib. 4. c. 7. mathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc C diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate iam defecta cùm non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicem eius gerebant, negligentiùs rempublicam administrarent, præcepit vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem, & disciplinæ ac religionis incolumitatem: idque eos non ex Moysi tantùm monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde vt Leuitis trigintaocto destinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant. ex his in tribus D profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nusquam à Moysis præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilæa, pòst hæc quod de præda reliquum erat diuisit: supererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum accessio & publicè & priuatim fa- E cta est, tantum erat auri & vestimentorum ac reliquæ supellectilis, tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non possent. Post hæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem sita vnà militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est: Quoniam Deus & pater qui est dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis promisit: vósque opem vestram indigentibus ex mandato Dei F alacriter & impigrè præstitistis, æquum est cùm iam nihil arduum supersit, missionem vobis dari & promptitudine vestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilò segniùs operam vestram nobis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus quod socij periculorum esse voluistis, rogamúsque vt in hac mutua beneuolentia perseueretis, memores amicorũ G & quòd vos quoque vestras possessiones nostris auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem Deo fauẽte & vobis adnitentibus peruenimus,

τλω ὑ ὑπὸ τῦ καρμήλε, κοιλάδα περσαγορδυομένω ἀφ' ὃ καὶ τοιαύτλω ἔϊ), ἀσπείται φέρονται πᾶσαν τλω ὑπὸ σιδῶνος τετραμμένω. ἀρχὴ ὑ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῷ ἐν τῇ μεσόγαί καὶ ἀκτιπούς. τὰ ὑ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τετραμμένα μέχει δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίται παρέλαβον, ἕως τῦ λαβάϊου ὄρους, κ' τῷ τῦ ἰορδάνου πηγῶν αἳ τλω ὁρμλω ἐν τῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐν τῦ καθηκόντος τοῖς ὄρεσι κατὰ βόρεια πόλεως ἀρχῆς παροικούσης. δανίται ὑ, τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμενον τέτραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτω καὶ δώροις ὁριζόμενοι. ἰάμνιαν τε πᾶσαν κ' γιτλαι, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τῦ ὄρους, ὅθεν ἰούδα ἦρκτο φυλή. καὶ ἐξ ὧν ἔθνη τῷ ἡμῶν τῦ χαναναίε φέροντα τλω ἐπωνυμίαν διεῖλεν ὕστος ἑαυτοῖς, καὶ τλω γλω ταῖς ἐννέα κ' τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεσθαι. τλω γὸ ἀμορίτην, καὶ αὐτλω ὕστος ἀφ' ἑνὸς τῷ χαναναίου παίδων καλουμένω μωυσῆς ἤδη πρότερον πεποιηκὼς τοῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τῦτο ὑ καὶ πρότερον διδηλῶκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, Ϲ ἀμαθίους, καὶ ἀρθίους, ἀδιακόσμητα ἐῶ. ἑαυτοῖς δὲ, τῦ χήρους ἐμποδίζοντος ἤδη προήγεσθαι ὅσα κ' νοήσειεν, τῷ τε μετ' αὐτὸν τλω ἡγεμονείαν ὠφελαβόντων ἀμελῶς πρὸς ἁπάντων τῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τῦ χθίους τ' χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῇ κατακεκλημένῃ γῇ. τλω γὸ ἀσφάλειαν αὐτοῖς Ϲ τλω φυλακλω τῷ παρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ Ϲ μωυσῆ αὐτοῖς ἔϊ) προεπεῖν, Ϲ τῦτ' αὐτοῖς πεπροεῖδαι. καὶ τοῖς λδίταις ὑ τὰς ὀκτὼ κ' ἑβδομήκοντα πόλις ὑποδιδόναι. προεληφεισαν γὸ ἤδη κ' τλω ἀμοιρίαν τὰς δέκα. τούτων ξεῖς ὑπονέμει τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐτῆς. πολλὴ γὸ ἦν προθυμία, τῦ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν. τ' μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς χέβρωνα. σίκιμα ὑ τ' ἐφραίμου. τ' νεφθαλίτιδος ὑ κεδέσιν. ἔσι ὑ κ' τ' καθύπερθεν γαλιλαίας τῦτο χωρίον. νέμει ὑ καὶ τ' λείας ὅσα ἐῶ ἔπλοιπά. πλείστη δ' ἐγένετο. κ' μεγάλης πλύτου περιεβέβλητο καὶ κοινῇ πάντες κ' κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτων καὶ τ' ἄλλης κτησιδῆς ἕνεκα. τεσσαράδων ὑ πλήθος, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἐῶ προσχρωμένω. μετὰ δὴ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τ' ἰόρδανον κ' τ' ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς κ' πατὴρ δεσπότης τ' ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτλω ἔδωκε, Ϲ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχητο. συνεργείας ὑ τ' παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολλω τ' ἐκείνῳ δεομένοις, αὐτοὶ εἰς ἅπαντα προθύμως ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου προσμένοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῖ τ' προθυμίας ὑμῶν, ἵνα εἰ κ' πάλιν δέησειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῦ καμοῦσαν αὖθις βεβαιοτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνήδεσθε κινδυνεύων. καὶ ὐχὶ νεῦ μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ προθυμίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῶν ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τλω ὑπολαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς ἀναβάλλεσθε, κ' πονήσαντες εἰς ἃ νῦν διανοίᾳ θεῦ κατέστημεν, ἐπεὶ ὕστος ἐκείνοις αὖ μεταλαμβάνῃ,

γένους

γέγονε πρὸς τῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῆσ σησ ἡμῶν πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαγόμενοι καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ὅτι πλέον, ἢ παρ' ἡμῖν οὐσια, καὶ πρὸς ὃ τι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν προθυμον. ὅτε γὰρ ὧν μουσῆς προεῖπεν ἀπειλείφθητε, καταφρονήσαντες δὲ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ὅτ' ἔστιν ἀδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας οὖν ἡμᾶς δεῖ τὰς κληρυχίας ἀπολύομεν. καὶ παρακαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπολαμβάνειν. μηδὲ ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔτός ἐστιν ἑτέρους ἡμᾶς νοήσητε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἀβραάμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεός τε εἷς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. ἣ τῆς θρησκείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς διὰ μουσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τῷ θεῷ παρέξοντος δύνουν εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν. σκεπτόμενον δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ὅπως ἀφησομένου τοὺς ὑμῶν. ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀσπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμενε. προὔπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν. καὶ διαβάντα οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβήλις φυλὴ καὶ γὰδ δις, καὶ ὅσοι τῆς μανασσητῶν αὐτοῖς συνεῖποντο, βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης ἱδρύονται τοῦ ἰορδάνου, μνημεῖον τοῖς ἐπειτα γηνσιομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν καὶ οἰκησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀπολυθέντας, ἐμεθ' ἧς ἐκεῖνοι γνώμης αὐέσησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν. ἀλλὰ πρὸ τὴν θείαν θρησκείαν τοῦ διαβολοῦ πιθανοῦ νομίζοντες, ἐνόπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ τὸ βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸ ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τὸ παραβοπῆς τὸ πατρίων ἐθῶν. ἐδόκει τὸ συγγένειαν αὐτοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ τὰ πάντα εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ ζόπῳ τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲ, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύοντες πάσπειραν αὐτῶν τὸ γνώμης λαβεῖν πρῶτον. ἔπειτ' αὖ κακοπαθῆ μάθωσι τὸ διάνοιαν αὐτῶν, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, φινεέσιον τὸν ὑὸν ἐλεαζάρου, καὶ δίκα σοῦ αὐτῶν τὸν τιμῇ παρὰ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες, τὸ βωμὸν ὅτι τὸ ὄχθης τὸ ποταμοῦ διαβαίνοντες ἔστησαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀθροισθέντων ἐκκλησίαν συνελέγησαν, πρὸς μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγον, ἢ ὡς τε λόγοις ὑπεπιπλήξαντες γενέσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα πλοῦ, ἐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποδόντας δίκης ἐπ' ὅπλα καὶ τὸν χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις αὖ σωφρονῆσαι σκοπήσαντας ἔτε ποιήσασθαι τοῦ πρέσβειαν, ἵνα τοῦ αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς πρόσχθητε τὸ βωμὸν κατασκευάσαι, μήτε περιπλεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς διαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ἐ γὰρ ἤξιῶμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγυμνασμένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκριβατὰς ὑπάρχοντας, διαζεύχθέντας ἡμῶν τὸ παρόντας εἰς τὸ ἴδιον κλῆρον,

A nec id ſine veſtræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati eſtis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & ſuper omnia noſtram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moyſis mandatis ſatisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad noſtram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum exiſtimetis cognationem noſtram dirimere: néve propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ ſtirps ſumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus. vnus Deus tam noſtros quam veſtros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moyſem inſtituta diligenter obſeruanda ſunt. hoc enim pacto futurus eſt adiutor & propicius: ſicut contrà ſi in alienos ritus degenerauerimus, & ipſe nos auerſabitur. Hæc locutus & ſingillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipſe quidem eodem loco reſtitit: reliqua autem multitudo vniuerſa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à ſe inuicem diuellebantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſecuti altare ſuper ripam Iordanis erigunt, monumentum poſteris & ſignum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Iſraelitas, cùm altare exſtructum ſcirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac ſuſpicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. exiſtimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erãt crimine, quam diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem ſe accinxerunt. Ieſus verò & pontifex Eleazarus cum ſenatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rẽ aggrediendam, & ſciſcitandũ qua mente id fecerint: & ſi fortè malo animo factum deprehenſum ſit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineeſem filium Eleazari, & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoſcant quid ſibi volentes altare in ripa conſtruxiſſent. Vt verò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeſes in concione conſtitit: Maius, inquit, veſtrum delictum eſt quam vt verbis tantũ caſtigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas ſumeremus, ſed reſpectu cognationis, & ea ſpe quòd fortaſſe admonitione ad ſanitatem reduci poſſitis, legationem ad vos ſuſcipimus, vt cognita cauſa extructi altaris, nõ temerè armaſſe nos in vos videamur, ſi piis rationibus adducti id feciſtis: ſin autem in culpa ſitis, iuſtam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perſpectam Dei ſententiam habetis, & legum eius auditores eſtis, diſiunctos à nobis & in veſtram poſſeſſionẽ reuerſos,

IIII. Ioſ. 12.

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius pro-
uidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius
oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari
patrio, externos deos complecti ac Chana-
næorum impietati accedere. Sed venia dabi-
tur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam
prolabamini, ad domesticarum legum reue-
rentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obsti-
natè persistatur, non grauabimur vllum labo-
rem pro legum defensione suscipere, sed ad has
simul & Dei honorem tuendum flumine traie-
cto, pro Chananæis habitos, non secus atque il-
los exterminabimus. Cauete enim putetis quia
extra limitem nostrum estis, extra potestatem
etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt
illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere.
Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapien-
dum esse obstaculo, præstat nouam agrorum
diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus
compascuam relinquere. Satius est vt resipisca-
tis, & à nouitatibus mutato proposito desista-
tis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac
coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne
nobis belli suscipiēdi necessitatem imponatis,
contra quos minimè volumus. In hac enim
concione & consultatione situm est, vtrum pa-
ce nostra & vestris affectibus perpetuò frui ma-
litis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia
belli periculis exponere. Postquam hæc Phi-
neeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro
communis causæ defensione hæc attulerunt:
Viri fratres, nos neque è cognatione deficere
volumus, neque in religione cuius nequaquam
pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum no-
uimus Hebræis omnibus communem, & alta-
re eius æreum quod est ante tabernaculum, nec
aliud vnquam nostras excipiet victimas.
Nam hoc quod nunc ereximus, quòdque
vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad
Deum sacrificiis placandum extructum est,
sed vt perpetuum argumentum exstet no-
stræ necessitudinis, nósque patriæ religionis
admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ
religionis sit initium. & hanc fuisse nobis ex-
truendi causam, Deus ipse testis esto ido-
neus. quapropter meliorem posthac de nobis
opinionem habetote, absítque vt nos affines e-
xistimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ
posteris se obnoxium fecerit, & à patriis mo-
ribus ac ritibus degenerauerit, absque capita-
li pœna expiari non valeat. His auditis Phi-
neeses, collaudatáque eorum constantia, re-
uersus ad Iesum, rem totam apud populum
exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus
esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo
per sacrificia: móxque soluto conuentu, re-
uersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit
domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam
decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus,
& cum senatu magistratibus, tum ex plebe
quotquot erat commodum, vbi vidit omnes
adesse: primùm Dei beneficia in memoriam il-
lis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in
tantas opes tantámque gloriam peruenerant.
hortatur deinde vt dent operam vt Deum
in posterum æquè habeant propicium,
cùm sciant eius beneuolentiam non a-
liis retineri posse quàm pietatis artibus.

Ios.23.24.

A ὃν κατὰ χάριν τῶ θεῶ καὶ τῆς ἐκείνου φιλίας ἡμῖς προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτὸ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὑπφέρειν τοῖς χαναναίων κακοῖς προσεκχωρηκότας. ἀλλ' ἐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μεταγνόησαντες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νόμων ὧν πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ' ὑπομένητε τοῖς ἡμετέροις, ἐ παραιτησόμεθα τὸν ὑφ' ἡμῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ περαιούμενοι τὸν Ἰόρδανον τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτὸ τῆς θεᾶς, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθειρόντες. μὴ γὰρ νομίσητε τῆς διαβάσεως τὸν ποταμὸν, καὶ τῆ τῶ θεῶ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. πανταχῆ δὲ ἐν τοῖς τούτου ἐστέ. καὶ ὑποδέχεται τὴν ἐξουσίαν αὐτὸ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδιάφευκτον. εἰδὲ οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην ἀνέκαθεν μηλόβοτον. ἀλλ' ὑποίσατε σωφρονήσαντες, καὶ ὀπὶ νεαροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παράσχειν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶ σωτηρίας, ἀλλὰ τῆ φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῆδε τῆ ἐκκλησίᾳ κειμένης, ἵνα βουλεύεσθε, λόγοις ἢ τὰ δίκαια συμφέροντα ὑπολαβόντες, ἢ πείραν ἔργων καὶ πολέμου ποιήσειν. τοσαῦτα τῶ φινεέσου διαλεχθέντος οἱ πρεσβῦται τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο πρὸς τὰ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης δεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς ἀποχήσεσθαι, μήτε καὶ νεωτερισμὸν ἀναιρῆσαι τὸν βωμὸν ἐλέγον. ἀλλὰ θεόν τε ἕνα γινώσκειν τὸ βεβαίοις ἅπασι κοινόν. καὶ τὸ πρὸς τὸ σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸ μὴν δοκεῖ γε νυνὶ ἀναιρεθέν, διὸ ὃν καὶ ὑποπτοι γενόμενοι, καὶ καὶ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ὃ ὅπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸ ἀρνεῖσθαι δὲ πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη τῶ σωφρονεῖν καὶ τοῖς παροῦσιν ἐμμεῖναι, ἀλλ' ἠκὶ διαβάσεως ἀρχὴ ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δὲ ἡμῖν τῶ ὅτι τοιαύτη τὸ βωμὸν αὐτὸ κατασκευάσαι γένοιτο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα φρονεῖν ἡμᾶς ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐζώλης εἰσὶ δίκαιοι πάντες ὅσοι τὸ ἀβεβαίου γένους ὄντες νεωτέροις ἐπιχειρῆσιν ἔθεσι, καὶ τῶ συνήθους ἔρωτος παραλλαττόμενοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς Ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῆς ἀπήγγειλε τῶ λαῶ. ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκη στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει, μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν καὶ ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίους ὑπὲρ τούτων τῆ θεᾶ θυσίας ἐπετέλει. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἐνοικεῖ αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγε. ἔτει δὲ ὕστερον εἰκοστῶ, γήρως ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς γερουσίας, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἦν ἐφικτὸν αὐτῶ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τῆ θεῶ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλὰ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινῶ σχήματος εἰς τοῦτο δόξης καὶ οὐσίας προελθοῦσι. φυλάττειν τε τὸν τῶ θεῶ προαίρεσιν, ἔχουσαν ἔτως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ τῆ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῶ

αὐτὸς ἢ καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντι τὸν ζῆλον παραίνεσιν αὐτοῖς ταύτην καταλιπεῖν. κἀκείνους ἠξίωσε ὀλίγα μνήμης ποιήσασθαι τοῦ εὐηργεσίας. ἢ ὁ μὲν, ταῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν μωυσεῖ μὲν ὅτι διδασκαλίᾳ τῶν χρησίμων συνδιέζησε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς δὲ μετὰ τοῦτον ἐκείνου τελευτὴν γίνεται, πέντε καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ὧν ἐνδεὴς, μήτε τῶν τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους δραστήριος καὶ μεγαλόψυχος, ἥ φρονταὶ δοκεῖ τε τὰ κατὰ τὸν εἰρηνικὸν δεξιώτατος, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἁρμόσασθαι. θάπτεται δὲ ἐν πόλει θαμνᾷ τῆς ἐφραΐμ φυλῆς. ἐνήσαν δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεέσης τοῦ παιδὸς τὴν ἀρχιερωσύνην καταλειπών. καὶ μνημεῖον αὐτοῦ καὶ τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μετὰ δὲ τοῦτον τελευτὴν φινεέσης προφητεύει καὶ τὸν θεοῦ βέλτιον ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων γένους τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ διαφέρειν ἐπιμέλειαν. καὶ γὰρ τοῦ λαοῦ ὅλου ἀπειθῆς ἰοῦ μαθεῖν τι τοῦ θεοῦ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τὴν συμμαχίδα, ἐφ' ὥτε ὀλεθρεύεσθαι τοὺς ἐκείνων ὑποτελεῖς, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τοῦτο ποιῶσιν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuo memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽtesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis, per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens sacerdotium, sepulturæ & eius monumentum impositum exstat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineesis à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deum vt Iudæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ἀνδραπόδους τοὺς στρατηγοῦντας οἱ ἰσραηλῖται ποιοῦσι παρίεσι νόμοις μεγάλως ἐπεραίωσαν συμφορῶν, καὶ σταασιάσαντι ἡ συνασμὸς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Cap. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis De. tantum fuere superstites.

Χαναναῖοι δὲ ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ καὶ ζεβεκλων αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν ζεβεκλωων ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονείαν ὑπερέφαντες. τὸ δ' ὄνομα τοῦτο σημαίνει, βεζεκλωῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῆς ἱερουσαλήμ, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, ἐνέφαμβοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' ὑπ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθὼς ἃ κὲ δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πρόσθεν πρότερον ἐν ἐνεφάπλω. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἐς ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δὲ, γῇ θάπτουσι. καὶ διέτεμνον αἱρεσιῶται τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. καὶ τὸν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας, χαλεπὴν δ' ἐν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τειχῶν ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὁθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα, καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. ὑπελείπετο δὲ τὸ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἷς ὅλῳ σωμάτων μεγέθει, καὶ μορφαὶ ὀφθεῖσι τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπερπλησίως, ὑπερδοξον ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυνται δ' ἔτι καὶ νῦν τάφοι ὀκτὼ, μηδὲν τοῖς νῦν πίσιν ἐρχομένοις ἐοικότες. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἦν δ' εἷς τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

At Chananæi, quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorũ bona parte capta Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sæuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles, quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. *Ios.21.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facilè reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatoribus eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis seruati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter duraurit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facti sunt voti compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: depraua ta iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, patrú respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad socceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiã reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentib. habitus. quinta cũ decreuisset domũ repetere, post meridiem ita ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiserũt, nec nisi meliore diei parte trãsacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

Iud. 19.

A διδόασι· ἡ δὲ τῆς ἱέθρας τῆς μαδιανίτιδος ἀπόγονοι, μωυσέως γὰρ ἦν γαμβρὸς, μόνην ἔνεμον, τὴν δὲ πατρίδα καταλιποῦσαι ἠκολούθησαν ἐκείνοις καὶ συνῆσαν αὐτοῖς· ὅτι τὴν ἐρημίαν ἡ Ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνίς, ταύτας μὲν καὶ τὴν ἀρειηλῖτιν τῆς χαναναίας πόλις εἶλον, τὴν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἀφῃροῦντο δὲ αὐτὰς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ἄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων δυποριίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ οὐδὲ μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν διὰ μονῆσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατέτριβεν τὰ ὅπλα. βενιαμῖται δὲ, τέτων γὰρ ἱερουσόλυμα, τοῖς οἰκήτορας αὐτὴν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ ἦτος παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν ἐτέλεινεν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν καὶ σχολοίην. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τὴν βενιαμίτην μιμησάμεναι ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεσθέντας ἀρχούμενοι φόρους ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος ἐδέν ἄξιον τῷ χρόνῳ καὶ τῷ πόνων ἠύξησε τὴν πολιορκίαν. οἱ δὲ καὶ περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσκαρτέρουν. ἐπεὶ δὲ συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῷ ἀναγκαίων, τινας πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ παραδόντι τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. κἀκεῖνος ὅτι τότοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἦτος προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μελαχῶς εἶχον οἱ ἐσφαλίται, τὴν δὲ χῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κτῆνον αὐτοῖς ὑπαδιδόντων, ὑπὸ ξυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου ὀλιγώρησαν, καὶ τὴν πολιτείαν τῶν νόμων ὑπῆτ ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκέσται. παρέζωσθεν δὲ ὅτι τότοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην τῶν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκείνοι χρήσαντο πολλὴ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιρεῦ λαβόμενοι. οἱ δὲ, καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀπόνως, πολλά τε παρὰ τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη δὲ τὴν τρυφὴν ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς ἱερωσίας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, οὐδ' ἀρχὴν ἄλλην οὐδὲ μίαν τῶν πρώτων νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἀκρεοις ἡδονῇ τοῦ κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἄδειαν, εἰσὶς αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προσήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λαβίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῶν ἐφραίμιτῶν κληρυχίας ὢν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῖτ. τῆς δὲ ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ὄζει τὸ χωρίον. ἐρῶν δὲ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς ἠττημένος, ἠτύχει τῆς παρ' ἐκείνης ἐκ ὁμοίων πραγμένος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πάθει, σκῆψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς ἐαρινομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπῆλθε, μηνὶ τεταρτῳ. χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ ὅτι τῆς ἔρωτι, ἦκε πρὸς τὸν πενθερὸν. καὶ δεξαμένου αὐτὸν καὶ τεσσαρας ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διατάξαντος, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, πρὸ δείλης ἔξεισι. βραδίον δὲ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὸν δυσαπέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τρίβων ἐποιοῦντο. θεραπόντων δὲ αὐτοῖς εἷς εἱπέτο.

ἡ δ-

καὶ ὄνος λεῖ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γυναῖον. γε- A
νομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα, σαδίους
δ' ἐλαλύθησαν ἤδη τεσσάκοντα, συνεβάλλετο ὁ
θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυ-
κτὸς αὐτοῖς ὁδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ
ταῦτα δὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, τῷ καιρῷ πολλά-
κις ὄλισθαλῆ & ὑποστὰς ποιοῦντος κὴ τὰ φίλα. τῷ
δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις αὐδρᾶσι ξε-
νεῦσθαι. χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελ- B
θόντας εἴκοσι σάδια, εἰς οἰκίαν ἤξίου καταλεῦσθαι
πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς γαβαῖ,
φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας ἔσης. κὴ μη-
δενὸς ὅπῃ ξενίαν τῷ κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν προ-
καλουμένου, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, & μὲν ἐ-
φραμίτιδος φυλῆς ὢν, ἐν ᾗ τῇ γαβᾷ διατρίβων,
συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, & δι' ἃς αἰ-
τίας σκελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ
λαμβάνοι. ὁ δ', λευίτης μὲν ἔφησεν εἶ, γυναῖον δὲ C
προῖκα τῆς γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τὴν δ'
οἴκησιν ἐδήλου τυγχάνειν ἐν τῇ ἐφραμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ
δὲ πρεσβύτης, & διὰ τὴν συγγένειαν, & διὰ τὸ τὴν
αὐτὴν φυλὴν νέμειν, & μᾶλλον διὰ τὴν σωτυχίαν, παρ'
αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. νεανίαι δέ τινες τῶν γαβα-
λιτῶν, ὅπῃ τὸ ἄγραυλος τὸ γύναιον θεασάμενοι, κὴ τὴν δι-
αφέρειαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ προῆλθον τῆς πρεσβύτου κα-
τηγμένης ἔμαθον, καταφρονήσαντες τὸ ἀσθενείας, & τὸ D
ὀλιγότητος, ἦκον ὅπῃ ταῖς θύραις. τῷ δὲ πρεσβύτῃ προ-
καλουμένῳ ἀπαλλάττεσθαι, κὴ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ
δὲ ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν προσχόντα τὴν ξένην, πρα-
γμάτων ἀπηλλάχθαι. ὡς δὲ συγχυῆ τε λέγοντος, &
λευίτην τὸν πρεσβύτην, κὴ δράσειν αὐτὰς δυνατὰ ὑφ' ἡδονῆς
εἰς τὰς νύμφας ἐξαμαρτάνοντας, ὀλιγώρησεν τὸν δικαίου &
κατεγέλων, ἠπείλουν δὲ ἀποκτενεῖν αὐτόν, ἐμποδίζοντα
τὸν ὑπερθυμίας αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην προσπίπτοντα, & μὴ E
βουλόμενος ταῖς ξέναις ὑπερηδεῖν ὑβριστήν, & ἑαυτῷ
θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τὸν ὑπερθυμίαν
αὐτὰς λέγων, νομιμώτερον δίκαν εἰς ταῖς ξέναις ὕβρεως,
αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσειν ἃς ἐπεδέξατο τύτῳ τῷ τρόπῳ
νομίζων. ὡς δ' ἠδέν τὸν προσδῆς τὸν ὅπῃ τὸν ξένιον ἐνεδί-
δοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην προσλαβεῖν ἀξιοῦντες, ὁ
μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν παράνομον. οἱ δ' ἁρπασά-
μενοι, κὴ προσθέμενοι μᾶλλον τῷ διαφ τὴν ἡδονῆς, ἀπή-
γαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν γυναῖκα. καὶ δι' ὅλης νυκτὸς ἐμ- F
πλησθέντες τὴν ὕβρεως, ἀπέλυσαν πρὶ ἀρχομένου ἡμέ-
ραν. ἡ δ', τεθαλαπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅπῃ
τὸν ξενίαν. κὴ ὑπὸ λύπης ὢν ἐπεπόνθη, & τὴν μὴ τολμᾶν ὑπ'
αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὰνδρὶ, τοῦτον μὲν μᾶλλον τοῖς
ἐγκεκλημένοις ἔχειν αἴτιον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῷ
ψυχῷ ἀφίησιν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ
καταχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώ- G
μενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, θαμυθήσασθαι θέλων-
κὼς, ὡς ἐκ ἐξ ἑκουσίας γνώμης αὐτῷ πράξοι τοῖς
καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπῃ τὴν ξενίαν αὐτῆς. ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν, σωφρόνως πρὸς τὸ μέ-
γεθος τῶν κακῶν, ὑπενθέμενος τῷ κτήνει νεκρὰν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. κὴ διελὼν αὐτὴν κῶλ μέλος
εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλήν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοῖς ἁπάσης τὸν τελευτῆς
γυναικὶ, καὶ τὴν βίαν ταῖς φυλαῖς. οἱ δὲ ὑπὸ τὸν ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῆς βεβιασμένων κακῶς διατε-
θέντες, πρότερον μὲν οὐδενὶ τούτου πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἁρπάσαντες & σπαίρας εἰς τὴν σιλὼν

cúmque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium vt aliquo diuerterent: ne si nox iter faciẽtes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarũ vti hospitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis serò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, quisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatº hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: rogantque sene vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant vt exhibita hospita quieti suæ cõsuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam esse, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in se erat tutos ab iniuria præstare, quos excepetat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges committerẽt: at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, quòd hũc indignissimè rem laturum putaret, humi collapsa expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauiùs suspicans, excitare conabatur. consolaturus eo quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defunctã sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorũ violentia. Tum verò illi nunquã tali antè viso vel audito spectaculo ad indignationẽ gra uiter cõmoti, & iusto furore perciti apud Silũ

Iud. 20.

conuentum faciunt, & congregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis impetere decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit, suadens non ita temere cognatis bellum inferendum, priusquam verbis agerent de criminibus, quando ne in exteros quidem ob iniuriam acceptam armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis. rectum igitur esse ad Gabaenos mittere qui sontes ad supplicium deposcant: qui si dedantur, horum pœna contentos esse debere. sin contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerant, & postulaturi vt pro violatis legibus morte iustas pœnas penderent. Gabaeni verò non dediderunt iuuenes, arbitrati sibi pudendum si alienis imperatis metu belli parerent, cum multitudine ac virtute nulli se cedere videri vellent: erátque magnus apparatus totius tribus, cùm cæteri nõ defuturos se promitterent, si quis eos vi & armis aggredi vellet. Quæ postquam Israelitis à Gabaenis renuntiata sunt, iureiurando sanciũt, neminem ex suis viro Beniamitæ filiam traditurum in cõiugem: & actiore bello persecuturos se eam tribum, quàm maiores eorum Chananæos persecuti sint. Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt vigintiquinque armatorum millia, & insuper sexcentos. ex eo numero fuere quingẽti funditores peritissimi, qui læua manu feriebant. itaque commisso apud Gabam prælio, egregiè vicêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti duobus millibus. & fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset. atque ita Beniamitæ læti se intra mœnia receperunt, Israelitæ verò in castra insperata clade attoniti. Sequenti die prælium instauratur, & Beniamitis rursum vincentibus, decẽmocto millia cadunt ex parte Israelitarum, quo factum est vt castra metu desererent, profectíque Bethela, quæ vrbs non lõge aberat, postridie ieiunio peracto supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira desisteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hostem concederet. Deus verò precibus eorum annuit. & per eũdem vatem fauorem est pollicitus. Ergo diuisis bifariã copiis, dimidiam partem noctu circa vrbem in insidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conserunt, móxque vt impares paulatim pedem referunt. eo magis Beniamitæ instant sponte cedentibus quo longius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quasi prædæ futuri socij. postquàm autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebræi reuersi in pugnam signum dant insidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi se deceptos, & cùm consilium in ancipiti metu non suppeteret, in conuallem quãdam eõpulsi,

συλλεγθέντες, ἡ μετὰ σπουδῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν διὰ τάχους ὥρμηντο, ἡ κρῖναι τοῖς γαβαηνοῖς, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ἐξαίφνης ἔτους πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τὸ νόμου μηδ' ὅπλα τοῖς ἀλλοδαποῖς ἐφιέντος διὰ τοσαύτης εὐσεβείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους πέμψαι πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς ἐξαιτουμένους τοὺς αἰτίους. ἡ παρεχομένων μὲ, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνεσθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς κατηγορήσοντας τῆς νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτήσοντες τοὺς δράσαντας μὴ ὑ νόμιμα, ἡγουμένους ἢ δικαίους, αὐτ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ ἢ γαβαηνοὶ, ὅτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, ἐ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἡγησάμενοι πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες εἰ χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' ἀνυχίαν. ἦσαν ἢ ἐν φασκιδῃ μεγάλη καὶ τῆς ἄλλων φυλετῶν. συναπενοήθησαν δὲ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους. ὡς ἢ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις τὰ περὶ τὴν γαβαηνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα. στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς ὄντας, ἡ τοῖς χαναναίοις τοῖς πρώτοις ἡμῶν παρειλήφαμεν γενομένους. πρόσχημα τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους τοῖς λαιᾷς τὰ χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε μάχης πρὸς τὴν γαβᾶ γενομένης, ἔπεσον οἱ βενιαμίται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πεσεῖν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφθάρησαν ἢ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπαυσε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲ βενιαμῖ), χάρεντες ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλίται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμίται κρατοῦσι, καὶ δηοῦσι τῶν ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι ἑξακόσιοι. μένει δείσαντες τὸ φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. διαγνόμενοι ἢ εἰς βεθήλα πόλιν ἔγγυς κειμένην, καὶ νηστεύσαντες καὶ τὰ ὑστεραίαν τὰ θεὸν ἱκέτευον δῆλα ποιεῖσθαι τὰ ἀρχιερέως παύσασθαι δ' ὀργῆς τὰ πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς θυσίαν αὐτῶν ἥτταις ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ ἢ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα δῆλα ποιεῖσθαι προφητεύσαντος. ποιήσαντες οὖν τὰ στρατιὰν δύο μέρη, τὴν ἡμισείαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συμβάλλουσι τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμίται τῶν ἑβραίων ὑποφευγόντων ἥρεμα, ὅπου πολὺ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἵποντο, ὡς κατὰ τοὺς ἐν τῇ πόλει περισύτας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεσταμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἑβραῖοι. ὅπισθεφέντες δ' ἵστανται εἰς μάχην. καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὁ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ὅλεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ ἢ, ἅμα τε αὐτοῖς ἐπιστρεφομένους ἤλθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεῖχεσαν. ἐ εἰς τι κοῖλον συνειλαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον, περι-

ωδε ιζαντες κατεκοντισαν, ὡς τε πάντας διαφθαρηναι πλεω ἑξακοσίων. ἕτοι ὁ συναφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, ἐς διὰ μέσων ὡσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ὅπη τὰ πλησίον ὄρη, καὶ καταχόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡδὲ διεμερίσθησαν. οἱ μὲν Ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβαὰ ἐμπιπράσασαν, καὶ τάς τε γυναῖκας καὶ τῶν ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις ταῦτα δρῶσιν, ἔτως ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἰάβισον τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ χιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν, καὶ φονεύσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅτι τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς ὠφήχθησαν τοῦ κυ τὴν γυναῖκα πάθει ὠφσλαβόντες καὶ τὸ κυ τὴν ἄρπεσιν τῶν ὁπλιτῶν. μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς ὠφέθεντο, καὶ ὅτι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους, διὰ πρεσβευτῶν σκάλουσι. καθίδρυντο ὁ ὅτι πέτρας τινὸς ῥοὰς καλουμένης κυ τῆς ἐρήμου. οἱ ὁ πρέσβεις, ὡς ἐκ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνοις ἐνθυμουμένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῆς συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρᾶως ἔπειθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τὸ βενιαμίτιδος φυλῆς ὀλεθρον τόγε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσαιτο. συγχωρεῖ μὲν ὁ ὑμῖν ἔλεγον, τῷ ἁπάσης τῆς φυλῆς γένει, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε. οἱ ὁ τῶν καθ' ἑαυτοὺς θεῖ ψήφῳ γενόντων κατ' ἀδικίαν τῶν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατέσαν εἰς τὸ πάτριον φυλὴν, πιθόμενοι τοῖς πρεσκαλεσαμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας. ὡδὲ ὁ τῶν διακοσίων ἐσκόπουν ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν ἀπορήσαντες, παιδοποιῶνται. γενομένων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικήσαι θυγατέρα πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τὸ ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμη καὶ κρίσει, τῷ θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιῆσαι εἰ φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθείη, τάς τε ὁπορκίας ἐχ ὅταν ὑπ' ἀνάγκης γένωνται, χαλεπὰς εἶ καὶ ὀλισθαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν καιρῷ τολμηθῶσι. τῆς ὁ γερουσίας πρὸς τὸ τῶν ὁπορκίας ὄνομα ἀνατλασάσης, ἔφη τὶς τούτοις γυναικῶν ἀπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρῆσαι τὸν ὅρκον. ἑορτῶν ὁ τινὶ ὁπίσω, ἡμῖν, εἴπε, τοῖς ἔτος εἰς σηλὼ συνιοῦσιν ἑορτὴ κυ πανήγυρις αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κυ ἁρπαγὴ ἐφείσθω γαμεῖν Βενιαμίτας ἃς ἂν δυνηθείεν, ἡμῖν ἔτε πρεσβευομένων ἔτε κωλυόντων. πρὸς ὁ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοὺς ἀπίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τε δεῖ τὸ ὀργῆς ὅτι Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένους αὐτῇ καὶ θατέρου ἀμέτρως. καὶ οἱ τοῖς πειθέντες, ψηφίζονται τὸ δὲ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐνέστης ὁ τὸ ἑορτῆς, οἱ μὲν διακόσιοι, κυ δύο καὶ ζεις πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in morem sunt cõfixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeóque indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandum etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputant. & quamuis iustis armis oppressos censerẽt, vt qui contra diuinas leges peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãt. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quo modo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quãdò necessario fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurii mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse, qui filias negligenter custodiuerint: & quod non oportet iræ in Beniamitas nimis indulgere, quia iam antè plus satis contra consanguineos sint vsi. In hanc sententiam concessum est, decretúmque vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi bini trinive ante vrbem insidiabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

Iud. 21.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter A
faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas cor-
ripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, a-
griculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad
priſtinam felicitatem aliquãdo redire poſſent.
Quo factum eſt, vt Beniamitarum tribus, quæ
minimum ab internecione abfuit, prudẽti hoc
Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque
magnis incrementis tam numero quàm opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec feli-
Iud.18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali B
fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum
exercitio, & in colẽdis agris tantùm occupatis
Chananæi in contemptum gentis collegerunt
copias: non quòd ſibi timerent, ſed vt illata Hebræis
aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione
facta, magnóque numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerũt,
& alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt C
Danitæ in montana compellerentur, ne pedem
quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis
quinque viros in mediterranea, diſpecturos nũquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius
diei progreſſi, non longè à Libano & minoris
Iordanis fontibus inuento agro bono ac ferti- D
li, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana,
cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu
denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem
ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo
quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inunda- E
rent.

Cap. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud.3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi
multis laboribus acquiſita, per luxum ac F
voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos
amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis
deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus
exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita. G

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius &
magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorũ ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutatum

αἱ ὃ μὴ παιδιαῖς ἐδὲν ὑφορῶσαι δὴ εἰς τὴν μελλόντων
ἀφυλάκτως ὄδευον. οἱ ὃ συεδιωθέντες εἶχον ἐξανα-
σάντες. καὶ ἔτει μὲ ἔτεσι γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τ' γῆς ἐ-
χώρησαν, καὶ εὐφοίαν ἐποίησαν. πάλιν εἰς τ' ἀρχαίαν
εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲ οὖν ἡ φυλὴ κιν-
δυνεύσασα τελέως ἀφθαρῆναι, τῷ ἀρχαίῳ ζό-
πῳ καὶ τ' ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἰωάθης τε πα-
εκελεύσατο, καὶ ταχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος ⸫ τὰ ἄλλα πάντα
ἐποίησε τ' ὁλιδοσιν. ἐδὲ μὲ οὖν ὁ πόλεμος, ἵνα μὴ παύ-
εται. ὅμοια ὃ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν δανιαδῶν συμβή
φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο ἀρχαθεῖσαν. τῷ
ἰσραηλιτῶν στελεοποιεῖν ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις
ἄσκησιν ⸫ ἀρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τ' γῆς, χαναναῖοι κα-
ταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποίησαν δ' ὠάμιν. ἐδὲν μὲ
αὐτοὶ πείσεσθαι ἀροσδοκῶντες, ὡς ὃ βεβαίαν τ' ποιή-
σειν κακῶς τὲς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας
λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε συμπα-
ρεσκεύαζοντο, ⸫ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵτε πόλεις
αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τ' ἰούδα φυλῆς τ' ἀσκάλωνα καὶ
ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ
πεδίῳ. καὶ δανῖται εἰς τὸ ὄρος ἰωάδησαν συμφυγεῖν,
ἐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ὑπέβατον τὸ πεδίον καταλιπόντες. οἱ
δ' ὕστε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκῦ-
σαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τ' μεσόγαιον,
κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαιντο. οἱδὲ ὁ πόρρω
τῆ λιβάνῳ ὄρους καὶ ἐλαιῶνος ἰορδάνου τ' πηγῶν κατὰ
τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς
ἀφελθόντες, ⸫ καταπεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμ-
φορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ
κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου
παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τ' αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλί-
ταις παρέβαινεν ὑπὸ τε ἀπειρείας τ' πονεῖν τὰ κακὰ καὶ
ὑπὸ τ' ἀφ' τὸ θεῖον ὀλιγωρείας. μεταχινηθέντες γὰρ ἅπαξ
τῆ κόσμῳ τ' πολιτείας, εἰφ' ἕτερον τὸ ἀρὸς τὸ καθ' ἡδο-
νὴν καὶ βέλησιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς καὶ τῶν ὁπλιτικῶν
ἀπὸ τῶν χαναναίων ἀναπίμπλασθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μετὰ ταύτην τὴν καταφρόνησιν ἀπολέσαντες αὐτοὺς ὁ
θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τούτῳ αὐτοῖς θεός. καὶ ἐν σὺν πόνοις μυ-
ρίοις δὲ δαμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπολέσαν
δὲ ῥᾳδίως. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθου τῶν τ'
ἀσυρίων βασιλέως πολλοὺς τε τῶν ὑπαλαξαμένων
ἀπώλεσαν, ⸫ πολιορκήσαντος καὶ κράτος ἠρέθησαν. εἰσὶ
δ' οἱ δι' φόβον ἑκουσίως αὐτῷ ἀρεσεχώρησαν, φόρους
τε τῷ δυνατῷ μείζονας ὑπεβαλλύτες ἐτέλουν, καὶ ὕβρεις
παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τῶν κακῶν
ἔτους ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η δι' κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τὶς, κενίαζος ὄνομα, ἀρασήλεος
ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος, ἐκπαθὲν αὐτῷ μὴ
ἀφιορᾶν ἐν τοιαύτῃ τοὺς ἰσραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους,
ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτὲς ἐκχαρεῖσθαι τολμᾶν, ἀθρο-
ισθέντος συλλαμβανομένους τ' κινδύνων τινὰς αὐτῷ
(ὀλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὑπὲ τῶν παρόντων ἐτύγχανε καὶ παρθυμία μεταβολῆς) πρῶτον μὲ τὸν παρ' αὐτοῖς ὄσαν φρυραν τῷ χειρὶ θεὶς ὅλαφ θείρει. παρσυλλυομένων δ' πλειόνων τῷ συναγωνιζομένων, ἐπὶ τῷ μὴ ὁλαμβάνειν παρὰ τῶν πρώτα τ' ὑπηχθρήσεως, μάχλω τοῖς ἀσυνείοις συμπέπλεσι. καὶ παρὸς τὸ παντελὲς αὐτῷ ἀπωσάμενοι, περαιῶσι τ' διαφόρην ἐβιάζοντο. κενίαζος δ, ὡς ἔργῳ πείραν αὐτῷ λαμβάνει παρὰ τῷ πλήθους ἀρχὴν, ὡς τε κείνειν τ' λαόν. ἐ ἄρξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καὶ διαφθείρει τὸν βίον.

A

B

Κεφάλαιον ε'.

Οὐ πάλιν ὁ λαὸς ἐδουλώθη μωαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰηδαὲ τ' δουλείας ἀπαλλάγη.

ΤΕλευτήσαντος δ' αὐτῷ πάλιν τὰ τ' ἰσραηλιτ' ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει παράπτωματα. καὶ τῷ μὴ ὀφὰ τιμᾶς ἄγειν τ' θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τ' ἀκοσμίας τ' καὶ τ' πολιτείαν, ἔγλωνα τῷ μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον παρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῷ κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τ' ἄλλων ὀλαφέρειν, ὑποτάξαντα παρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τ' δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑπατάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ὑδὲν τ' εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὅτι ἐκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τ' ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τ' ἱκεσίας αὐτῷ ὑπικλασθείς, ἀπήλλαξε τ' ὑπὸ τοῖς μωαβίταις ὑβρεως. ἠλευθέρωσε δ' τῷ τε φῶτα τούτων τ' βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίαν, ἰούδην μὲ τὸνομα, γένει τε παλεῖς, ἐλλιμῆσαί τε ἀνδριότατος, καὶ τῷ σώματι παρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατότατος, τ' χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, ἐ ἀπ' ἐκείνης τ' πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατέχει μὲ ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. σωήθης δ' γίνεται τῷ ἔγλωνι, δωρεᾶς αὐτὸν θεραπόδων καὶ ἐσθῆτος. καὶ ὀφὰ τοῦτο καὶ τοῖς παρὲ τ' βασιλέα παρσφιλὴ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει παρεισπάμενος εἰσέρει παρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀπεῖντο αἱ φυλακαί, ὑπό τε τοῦ καύματος, ἐ παρὸς ἄριστον τεταγμένων. δυσὶ οὖν τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέβιβε δ' ἐν τινι δωματίῳ δεξιῶς παρὸς θέρος ἔχοντι, παρὸς ὁμιλίαν ἐξάπινα. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασιλέως ἐ τοὺς ἐσφυλάττοντας τῷ θεραπόντων ἀπίναι κελεύοντος, ὀφὰ τὸ παρὸς ἰδίαν ὁμιλεῖν. καθεῖρο δ' ὅτι θεόνυ, ἐ δέος εἰσῆλθ' τ' ἰδίαν μὴ ὀφαμάρτῃ, ἐ μὴ δῷ καιρίαν πληγήν. αἰσθόμενον δ' αὐτόν, ὅταρ εἰδὼς ἔχων ἐκ παρσαγματος αὐτῷ δηλῶσαι τοῦ θεοῦ. ἐ ὁ μὲ παρὸς τ' χαρὰν τ' τοῦ ὀνείρατος ἀνεπήδησεν ὑπὸ τοῦ θρόνου. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τ' καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι παρσκλείσας τ' θύρας. οἵτε θεράποντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τεταφθαι νομίζοντες τ' βασιλέα. ὁ δ' ἰούδης τοῖς ἐκτὸς ὑποσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τ' ἐλευθερίας ἀπιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ὑποσημαίνοντας κέρασιν. τούτοις δ' συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ παρὲ τὸν ἔγλωνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. ἐπεὶ δὲ παρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μήτι νεώτερον ἐπὶ παρὲ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

C

D

E

F

G

cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tátúmque primus succesſus valuit, vt indies crescente suorum numero iam aperto marte, hosti pares videantur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatẽ asserunt. reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

POst cuius mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt: idque tanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberẽt: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus: à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Eglonis muneribus, qui tùm in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis priùs foribus. regij famuli interim quiescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clam indicata, autorem se illis libertatis vindicandę præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & illi confestim arma capiebãt, & cornicines per totã eã regionẽ dimittebãt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat. Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam adueſperasceret, veriri ne quid noui homini accidisset, ingressi sũt in cubiculũ;

VIII. *Iud. 3.*

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobatur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excusserunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

CAP. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* ISraelitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem, atque inobediētiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem resipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quod à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad miserationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephtalitidis, eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripta decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabytium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussitque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem vēntus in aduer-

καὶ νεκροὺς δύοντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθίστηκεσαν. καὶ πρὶν τὸ φρικῶδες συσταφιῶσαι, τῶν ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. Ϛ οἱ μὲν καθαχρῆμα ἀναιροῦνται. οἱ δὲ εἰς φυγὴν ζέπουσι· ὡς ὅτι τὸ μωαβίτην σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὸ μυρίους. καὶ ἰσραηλίται θεσπατειληφότες τὴν ἰορδάνου τὰ διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. καὶ κατὰ τὰ διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. Ϛ οἱ μὲν ἑβραῖοι τότῳ τῷ τρόπῳ τὸ ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἐώδης δὲ ἀρτίας ταύτης τιμηθεὶς τῇ τῶν πλήθους ἅπαντος ἡγεμονίᾳ τελευτᾷ τὰ ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καθαχών, ἀνὴρ καὶ δίκα τῆς θεσπιρημένης θεώξεως, ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. Ϛ μὴ τοῦτον, σανάγαρος ὁ ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τὰ ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς χαναναίων αὐτοὺς καταδυλωσαμένων ἠλευθέρωσαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλίται δὲ πάλιν, ὑδὲν γὰρ ὅτι διδαχθῆ τὸ κρείττονος ἐλάμβανον τὰ θεότερον δυτυχημένων, ὑπό τε τὰ μήτε σέβειν τὰ θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ καὶ τὰ ὑπὸ μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας θεὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνῳ τῷ τῶν χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔστι γὰρ ἐξ ἀσώρων πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὴ δὲ ὑπάρχειται τὰ σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατῷ μὲν ὁπλιτῶν ἑξακόσια ἅρεφε μυριάδας, μυρίους δὲ ἱππέας, ἑξακισχιλίων δὲ ἁρμάτων δύπορει. ταύτης ἐν στρατηγῶν τὰ δυνάμεως σισάρης, τιμῆς τὰ πρώτης παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχανέων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, σκέπτωσε δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ὀλιγάζας τελεῖν φόρους. εἶκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες λύυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τὰ δυσχερείας ὄντες ἀναθοὶ, καὶ τῷ θεῷ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὰ ὑβρίν, καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν ἀνανεμοσυνίλιν. Ϛ μεταθέμενοι τὸ λοιποῦ, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς σκὶ τὰ πρεσφερήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, διεβόησαν τινὰ θεσπῆτιν, μάλιστα δὲ σπαίνῃ τέκνωμα καὶ τὰ ἑβραίων γλῶσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι τὰ θεὰ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, Ϛ μὴ ὑπερεισθεῖν ὀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τὰ νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ὅστιν ἀσραπὴ καὶ τὰ ἑβραίων γλῶσαν. μεταπεμψαμένη δ' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ὅπλίξασα τὰ νέων μυρίους σκέλευε χωρεῖν ὅτι τοὺς πολεμίους. ὑποχείριον γὰρ τοῦτον τὰ θεῦ προφρικότος Ϛ νίκην ὑποσημήναντος. βαράκη δὲ φαμένῳ μὴ στρατηγήσῃ μὴ κἀκείνης αὐτῷ συνστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, σὺ μὲ εἶπε, γυναικὶ θαρσαλέος ἀξιώματος ὃ σοι δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δὲ οὐ παραιτοῦμαι. Ϛ συναθροίσαντες μυρίους ἐστράτοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπήντα δὲ αὐτοῖς ὁ σισάρης τὰ βασιλέως κελεύσαντος. καὶ στρατοπεδοῦνται τὰ πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις Ϛ τὰ βάρακον καταπληχθέντας τὸ πλῆθος τὰ πολεμίων, καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβώρα καταῖχε τῷ συμβολῇ ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνων κελεύσατῷ ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὰ θεόν. συνήεσαν οὖν καὶ προσμιγνύουσιν αὐτῷ ὄμβρος ὀπηνέγκαι μέγας καὶ ὕδωρ πολύ, Ϛ χάλαζα.

τὸν

τόν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν χαναναίων αἴ- A
μους τὴν ὄψεσιν αὐτῶν ὀλισκητῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους
αὐτοῖς εἶναι. καὶ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλίται ὄντες τὸ κρύος
ἀνέχεσθαι τοῖς ξίφεσιν ἐκ εἶχον. τοὺς δὲ ἰσραηλίτας ἥττον
τε ἔβλαπτε κατ' ὄπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς τὴν
ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον. ὡς τε
εἰς μέσους ὠθούμενοι τοῖς πολεμίοις, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέ-
κτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν οἰ-
κείων ἵππων ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων B
πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. σισάρης δὲ καταπηδήσας τοῦ
ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν φοπὴν γινομένην, φυγὼν ἀφικνεῖται
πρός τινα τῶν κενεϊτῶν γυναῖκα ἰάλλω ὄνομα. ἣ κρύ-
ψαί τε ἀξιώσαντα δέχεται. καὶ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα
δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν τοῦ μέρους καταψιλέσε-
ρον, εἰς ὕπνον ἐρέπεται. ἡ δὲ ἰάλη κοιμωμένῳ σιδηρέον
ἦλον ἐλάσασα σφύρῃ δεξιᾷ τῶν κροτάφων αὐτοῦ διέπειρε τὸ
ἔδαφος, καὶ τοῖς πόδας τὸ βάραθρον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν
ἐπεδείκνυε τῇ γῇ πεφονευμένον. ἔτους μὲν ἡ νίκη αὕ- C
τη πεδιέσι καὶ τὰ ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα.
βάραχος δὲ στρατεύσας ἐπ' ἄσωσον, ἰαβῖνόν τε ὑπανιπά-
σαντα κτείνει. καὶ τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος, καθελὼν εἰς ἔ-
δαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσ-
σαράκοντα.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις οἰκησάν τε
καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἔτη ἑπτά. D

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράχου καὶ δεβώρας, καὶ τὸν αὐτὸν
καιρὸν, μεθ' ἃ ταῦτα μαδιηνῖται πολεμήσαντες
ἀμαληκίταις τε καὶ ἄραψι, στρατεύσιν ὅτι τοῖς ἰσραη-
λίταις. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν
διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήνεγκε. τοῦτο δὲ ποιοῦντων ἐπ'
ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνεσάλη τὸ πλῆθος,
καὶ τὸν πεδίων ἐξεχώρουν. νομάδας τε καὶ ἀσκήναγα E
ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγεν, ἐν τούτοις
εἶχον φυλάττοντες. οἱ δὲ μαδιηνῖται, καὶ ὥραν θέρους
στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐ-
πέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονημένον αὐτῶν εἰς ἃ βλά-
πτωσι. λιμὸς δὲ ἦν καὶ ἀπορία ἐσθῆτος, καὶ τροφῆς καὶ ἐπο-
ποιΐαν τοῦ θεοῦ ἰκετεύοντες, τὸν θεὸν ἐ-
πικαλούμενοι σώζειν αὐτοὺς ἐδεήθησαν.

Κεφάλαιον η.

Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν. F

ΓΕδεὼν ὁ ἰώσε παῖς, μανασσιτίδος φυλῆς ὢν ὀλί-
γοις, δράγμασι σταχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς
τὴν ληνὸν ἐκόπτε. τοὺς δὲ πολεμίους ἐδεδίει φανε-
ρῶς τοῦτο ποιεῖν ὅτι τῆς ἅλω. φαντάσματος δὲ
αὐτῷ ἐνδείξαντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φύσαντος εὐ-
δαίμονα καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. τοσοῦτον τοῦτο γοῦν ἔ-
φη τεκμήριον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ μέγιστον, τὴν λη-
νὸν νῦν αὐτὴ ἅλως χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ ἐνδεικ- G
νύμενον, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀ-
ναστώζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν
ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶ,
καὶ πλουτούντων πραγμάτων ὀπυίας ἀδενέστερον. ὁ
δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

sos Chananæorum vultus ingerens,& proſpectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolum minus offendebat,ſed alacriores etiam faciebat manifeſtatio Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos.itaque rupta aduerſa acie, turbatíſque ordinibus ,ingentem hoſtium ſtragem ediderunt.atque ita pars talis Iſraelitis cedebãt,pars à ſuomet ipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen.quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quòd ille cùm auidius ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus, quem Iale aggreſſa,ferreum clauum ſopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis ſuperuenientibus,ſolo affixum oſtendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Aſorum, Iabinum obuiam factum interfecit: & ceſo rege,ac vrbe ſolo æquata,quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem *Iud.6.*
ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſocius Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Iſraelitas fecerunt,& cógredi auſos magno prælio vicerunt: vaſtatíſque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per cõtinuos ſeptem annos facerent,Iſraelitas in montana compulſos campeſtri ſolo cedere coegerunt.qui ſpelũcis & ſubterraneis ędificiis excauatis,quicquid hoſtium violentiam euadere poterat,intrò receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebãt,vt poſſent denuò labores eorum vaſtare.Itaque in perpetua fame ac egeſtate viuebant, nec iam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEr idem tempus Gedeõ Iaſi filius, vnus ex *Ibidem.*
primatibus tribus Manaſſetidis,manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalàm hoc in area facere. cúmque ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo charum appellauiſſet.reſpondens,Hoc inquit,meæ felicitatis argumentum eſt maximũ, quòd torcularí nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono eſſet animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri poſſe.nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero,& ſe iuuenẽ eſſe,& tam arduis negotiis imparẽ. Deus aũtquicquid deeſſet ſe ſuppleturũpollicebatur,

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credêtes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius quàm Deo tribuant, nimirum magnis copijs freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerêt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quòd posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sũt Israelitæ, vt merito cõferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tũ Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas, & in eis faces ardentes, vt clã possent hostem inuadere nihil tale expectantem, & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, iubilatóque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetũ faciunt.

Iud. 7.

καὶ νίκην παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸς στρατηγοῦντος. τοῦτ' οὖν ἀκηκοὼς ὁ γεδεὼν πιστὸν τῷ λέοντι ὄντως θεῖος. καὶ παραχρῆμα τοὺς ἀγῶνας ἑτοίμους εἶναι τοῦ στρατιωτικοῦ μυρίων ἀνδρῶν. ὕπνου δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεῶνι, τίνα τε ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοφίλαυτον ὄσαν ἐδήλου, καὶ ὡς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένην. ὅπως τε τὴν νίκην παρέντες τῷ θεῷ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺ στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τὰς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὐ βοηθείας τὸ αὐτοῦ τὸ ἔργον, συμβάλλει παρὰ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος, ἄγειν τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν κατακλιθέντας καὶ ὕπτιος πίνοντας, δύσχρους νομίζειν λαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισυμμόρως καὶ μὴ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ καὶ τοῦτο τῇ θεοῦ ὑποθήκῃ τοῦ γεδεῶνος, ἑξακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβῳ ἐπισπενγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτοις ἐπαγόμενον, ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δὲ ὑπὲρ τοῦ ἰορδάνου μέλλοντες εἰς τὴν ὑπεῖσαν περαιοῦσθαι. γεδεῶνος δὲ ἐν φόβῳ καθεζομένου, καὶ δὲ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐπιτρέπει, τὸν δίον αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βεβλόμενος, κελεύει ἐπισκοπεῖν τῶν στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν τῆς μαδιανιτικῆς σκηνῆς. παρ' αὐτῶν δὲ ἐκείνων λήψεσθαι φήμην καὶ θάρσος. πεφοβημένοι δὲ εἰσὶ, φέρουσι τὰ ἑαυτῶν ἐπίφορα ὑπολαβών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐνηνοχότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγουμένου τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὰ γεδεῶνα. τὸ δὴ τοιοῦτον λίαν μάζαν ἐδόκει κριθίνην ὑπὸ δυτελείας ἀνθρώπους ἄβρωτον, διὰ τὸ στρατοπέδου κυλισθῆναι, τὴν τῶν βασιλέως σκηνὴν καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ δὲ, σημαίνειν ὄλεθρον τῷ στρατῷ τὴν ὄψιν ἐκείνην, λέγων ὅθεν, τοῦτ' αὐτὸς σωφρονεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ ἀσθενὲς καὶ τὸ καλούμενον κρίθινον, δυτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τῷ δ' ἀσιανῶν παντὸς τὸ ἰσραηλιτικὸν ὄχλον ἰδιωτικὸν νενομισμένον, ὅμοιον δὲ τῷ κρίθινῳ ἄρτῳ. καὶ τὸ παραχρῆμα τοῖς ἰσραηλίταις νεῦμα μεγαλοφρονοῦσι, τοῦτ' ἂν εἶναι γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ ἂν τὴν μάζαν φῆς εἰδέναι τὰς σκηνὰς ἡμῖν ἀναιρεῖσθαι, δέδοται μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τὴν καθ' ἡμῶν νίκην ὑπονένευκε. γεδεῶνα δὲ ἀκούσαντα τὸ ἐνύπνιον, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ παρασκευάζει ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηρημένους αὐτοὺς καὶ τὸν τῶν πολεμίων ὄχλον. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ παραγγελλόμενα φερομενοπαθέντες ὑπὸ τῆς δεδηλωμένης ἦσαν. καὶ κατὰ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν, παρεσκεύασε τὸν αὐτὸν στρατιὰν γεδεὼν εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτόν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐνόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κερατίνας κέρας, ἐχρῶντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον δὲ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλείστων δὲ αὐτοῖς ὄντων σκηνῶν καμήλων. καὶ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓν κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δὲ ἑβραῖοι, παρεσκευασμένου αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐν σαλπίγματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμῆσαι μὲν τῶν λαμπάδων ἀναλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τοῦτ'

σὺν ἐποίησαν. ταραχὴ γὰρ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἔκ τε ὑπνώντας, καὶ δίμηνα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ἄλλοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ πλοῖοι, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τὴν γλῶσσαν διαφωνεῖν. ἅπαξ γὰρ καθεστῶτες εἰς ταραχὴν, πᾶν τὸ προσιὸν αἴρειν, νομίζοντες εἶναι πολέμιον. φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμη πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τὰ γεδεῶνος νίκης ἀφικνεῖται, ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας. καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδρᾳ προειλημμένῳ καὶ δυναμένους διαπεφεύγειν χωρίῳ. καὶ προσιόντες, κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο τοὺς βασιλέων, ὠρηβόν τε καὶ ζίβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς προειληφότας τοὺς στρατιώτων ἀναιροῦντες, ὄντας ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύουσι πόρρω πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ ἐκ ἀπηγορευκὼς πόνων, ἀλλὰ διώξας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπασιν διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, ζέβεε καὶ ἑζαρβουνὶν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἤγαγε. διέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀράβων, ὡσεὶ μυριάδες δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς καὶ ἀργυρος καὶ ὑφὴ καὶ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια λαμβάνεται τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν δὲ ὑπεραγθόμενος εἰς ἐφραὶμ τὴν ἑαυτοῦ παρῄδα, κτείνει τοὺς τῶν μαδιανιτῶν βασιλέας. ἡ δὲ ἐφραίμιος φυλὴ, τῇ γεδεῶνος δυσεραίνει δυσχεράνασα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεισαν, τὸ μὴ προσκαλεῖσθαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τιμῶν τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄγων, ὑπ' αὐτὸς ἐλεγεν αὐτοκρατὴς χρησάμενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθεὶς χωρεῖν αὐτῷ, ἀλλὰ τῷ θεῷ κελεύσαντος. τὴν δὲ νίκην οὐκ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατευσαμένων εἶναι. τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς ἑβραίους ὠφέλησε τῶν ἐπὶ τῶν πολεμίων δυσεξίας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοῖς σάσεως ἀρχὴν μέλλοντας ἐρρύσατο. τὴν μὲν οὖν ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἔδωκεν, ὡς δηλώσομεν καθ' ἑαυτόν. γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαίων αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ μετὰ τῶν ἀφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι ἐτάφη.

Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguæ homines eadẽ castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugiẽtem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces cum reliquis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eo properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quod insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: portò Gedeon cum vellet imperium deponere compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι μετὰ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ χρόνῳ διάδοχοι τῆς πόλεως ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἑκατῷ χρόνῳ.

Cap. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

Παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλαὶ γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς δρύμας, ἀβιμέλεχος ὀνόματι, ὃς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὸν ἀναχωρήσας ὑπὸ σικιμα πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, σὺν δυνάμει δὲ ἰκανῇ, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷς ἦν πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ πατρῷον οἶκον, κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθαμ. σώζεται γὰρ εἷς φυγὴν δυτυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βέλεται ποιῶν, αὐτὰ τῶν νομίμων ὑποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τοὺς τῶν δικαίων προϊσαμένους ὠμότατος.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defũcto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, aditúsque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes: & ad quodvis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iorhane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta leges præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus. XII. *Iud. 8. 9.*

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebraretur, ad quã plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatẽ aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuẽtes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eo cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ vt tantisper sui custodiam susciperet, dũ vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum cõuitia iactare. & principis cognati dispositis circa vrbem insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarũ primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum cõtra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbẽ tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualẽ meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmque Abimelechus locũ insidiis aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σκίμποις ἔσης ἑορτῆς, καὶ τῶ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ ἰωθαΐης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀναβὰς ὅπη τὸ ὄρος τὸ γαιζίζειν, ὑπερείτας ἦ τ σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῶ διαχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτῶ λεγόμενα. ἡνιοχομένης ἦ σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γενομένης αὐτοῖς δικαίη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τ τιμῆς τῆς ὅπη τοῖς καρποῖς οἰκείας ἔσης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεν προσγινομένης, τὰ δένδρα τ ὅπη τὸ ἀρκεῖσθαι φερνῆσδος ἐπ ἀπειλείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν ἀπάγειν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένη τοῖς αὐτοῖς τῆ συκῆ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τ ἀρχειν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶ ἐλαιῶν ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δ' αὐτῶν ὡς τε ἀπαλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυεία ἦ ἀγαθὴ ἀπάγειν τ ξυλῶν ὄζων, ὑπισχνεῖται τιὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, κ' ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μὴν τοι σωίζεσθαι αὐτὰ ὑπὸ τιὴν σκιάν. εἰ δ' ὀλεθρεύειν αὐτῆ φερνῶν, ὑπὸ τῶ ἐνόντος πυρὸς διαφθαρεῖν. ταῦτα δ' ὁ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι ἦ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ γενετῶνος πεπειραμένοι, θεωρῶσιν ἀβιμέλεχον ὅπη τῶ ὅλων ὄντα πραγμάτων συὼ αὐτῶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν πυρὸς ἐδὲν διοίσειν. κ' ὁ μὴν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν κ' ἐλπιτὸ λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, διδιὼς ἐπ' ἔτη ξία τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀλίγον ἦ τ ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετανόησαν γὰρ ὅπη τοῖς γενετῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τ πόλεως κ' τ φυλῆς. οἱ ἦ κακοῦν τιὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τ δ' ὥρας τῆς τῶ ξυλῶν γνομένης ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν πρεσβύοντες, μήτι δράσαι κακὸν αὐτοὺς ἀβιμέλεχος. διὸ διαμισθοῦσι ἦ πρὸς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινός γάλλ, συὼ ὁπλίταις κ' συγγενέσι τοῖς αὐτῶ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δόντα διαφθεῖραι αὐτοῖς, ἕως ἂν ξυγήσωσι. πρεσβεύσαμένης ἦ ἐκείνης τ ἀξίωσιν, πρεσβεύσαν δὲ γάλης συὼ αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε συὼ καρπὸς μὴ ἀσφαλείας σωσάης, δὲ διεπιστοῦντες κ' συμμορείαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τ ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ πρὸς τ πόλιν, πολλοὺς τ ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντας διέφθειρον. ζεβέλλος δέ τις τ σικιμιτῶν ἀρχων, ξένος ὢν ἀβιμελέχου, ὅσα παρεξίνησε γάλης τ δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῶ, κ' παρήνει λοχᾶν πρὸ τ πόλεως. πείσειν γὰρ γάλλιον ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. κ' τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνασθαι. γνομένου δὲ τούτου, διαλλαγὰς αὐτῶ μετὰ δίκας πρὸς τ δῆμον. ὅτε συὼ ἀβιμέλεχος ἐπάθοσαν ἐνέδραν. δὲ ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διέβη ὅπη τὸ πρασεῖον, κ' ζεβέλλης σὺν αὐτῶ. ἰδὼν ἦ ὁπλίτας ὁπλισμένους γάλης πρὸς ζεβέλλαν ἐλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθωπλισμένους. τ ἦ σκιὰς εἶναι φαμένου τ πλησίον, πλησίον ἤδη γνομένων, τὸ ἀκριβὲς κατανοῶν, ὁ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι λόχον δ' ἀνδρῶν. δὲ ζεβέλλης, ὁ σὺ μὴν τοι φησὶν ἀβιμελέχω κακίαν ὀνειδίζεις; ἢν ὃν ὀνειδίκυσας τὸ τ σῆς ἀρετῆς μέγεθος εἰς μάχην αὐτῶ συμβαλών; γάλης ἦ θορυβούμενος, συνάπτει τοῖς ἀβιμελέχου. κ' πίπτουσί τ πρὸς αὐτῶ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τ πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, κ' ζεβέλλης πολιτεύει γάλλιον ἐκβληθῆναι τ πόλεως,

κατα-

κατηγορήσας ὡς μελακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχυ στρατιώτας ἀγωνίσατο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξελθσορμῶσι αὖθις κὴ ξυγκτὸν τοῖς σικιμίοις, ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ πρὸ τῆ πόλι, καὶ προσελθόντων, ἡ μὲ ἥμισυ μοῖρα τ στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοῖς πολίταις. οἱ δ' ἄλλοι σικιμῖται μεθέσει· παντοχῆ τε φόνος ἦν. ⁋ καταπατήσας εἰς ἔδαφος τὴ πόλιν, ἐ γὰ αὐτέχε πρὸς πολιορκίαν, ἅλας κὴ τὴν ἐπιπίων ἀπείρας προσῆγε. καὶ σικιμίτας πάντες ἔτως ἀπώλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τ χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τ κίνδυνον, ὅτοι συλλεγόντες ὅπή τινα πέζαν ὀχυρὰν, ἐφ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχῆσαί τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὴν μὴ δυνάμενος. ⁋ φακελοις ὕλης ξηρᾶς προβάλλων πρὸ χωρίου δ' αὐτὸ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως προσιληφθείσης τ πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐκκαῖειν φύσιν ἔχει, ἢ μείζω αἴρουσι φλόγα. ἢ διαφθύγει μὲ ὅπ τῆς πέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲ προσ πεντακοσίους ἢ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲ τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τ ἐπ' αὐτῇ λύπης ἡμισυμῆς, πλὴν ὅτι καταδίκῃ ἐπ' ἀνδρὸς ἐνεργέτου συνθεῖσι κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τὰς ἰσραηλίτας, μειζόνων ἐφιέμενος ἄλλος ἦν, ἢ μηδαμοῦ προσιεμένων τ βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν οὖν ὅπ θήβας. ⁋ τ μὲν πόλιν ἐξ ὁπισθρομῆς αἴρει. πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. ⁋ αὐτὸν πλησίον ὁρμῶντα τ πυλῶν, γυνὴ θεάσαμα τι μύλης βαλοῦσα κὴ τ κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπισιῶ παρεκάλει κτείνειν αὐτὸν, μὴ τ γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτῃ ἐπὶ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀδικίας ποινὴν ἐξέπισε κὴ τὴν εἰς σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὴν ἰωθαμοῦ μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μὲν τοι σὺν ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτῷ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν ὅπ τὰ οἰκεῖα. τὴν δ' ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν ἰαείρης ὁ γαλαδίτης ὑπεδέξατο, ἀνὴρ τότε ἄλλα εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δ' ἀρίστους καὶ τῶν κατὰ τὴν γαλαδίτιν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἐβδ δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν κατασχὼν, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλαδίτης ἀξιοῦται. πάντα δὲ τὰ τῶν ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν κὴ ὕβριν τῶν νόμων ἐφέρετο. ⁋ καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμανίται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν κατασχόντες, ⁋ ὅτι τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν ἐβεβαίουν ἐτόλμων. ἑβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ὑπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο τὸ θεῖ. καὶ θυσίας ἐπέφερόν θ' ὡς καλοῦντες αὐτὸν μειδιάσαντα, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα παύσασθαι τ ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν δὲ στρατιώτων ὅπ τὴν γαλαδηνὴν, ὑπλιτῶν οἱ ὅπλοχώριοι πρὸς τὸ ὄρος διώμοσι τ στρατηγήσοντος,

casione, calumniatus cum quasi volēs malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbē pateret, cæteri verò dispersos circūueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ sunt delecti. Quotquot autem per regionem dispalati periculum euaserant, collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit, & arrepto fascearido, iussísque cæteris idem facere, breui petram strue lignorum circumdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritū. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum interneccione perterritis, videbatur nō fore præsenti fortuna contentus, neque priùs quicturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitū ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manalletide suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenę est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammonitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorū ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt, sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiū ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim non
Iud.7. esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulátque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit, ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientésque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi concessa: finémque seruituti imposuit quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præterquam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Peritus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur: primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent: postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

A λῶ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ δόξῃ τε πάτρῳ ἀρετῇ δύνατος
B καὶ δι' οἰκείαν αὐτὸς στρατιὰν ἰῶ ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι ἅπαντ' αὐτῷ τὸ χρέων τιμὴν ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' ἀ προσίετο τὴν πρόκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ τοῦ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. ἀ γὰρ ἔντα ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον διὰ τὴν μητέρα δι' ἐρωτικὴν ὑπεριμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς τοῦ πατρός, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὰ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν ἐν πρόχειρον μισθοφόρους πρὸς αὐτὸν ὅτι μισθῷ δεχόμενος. ἐπιπαρησάντων δ' αὐτῶν καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. καὶ ποιησάμενος ὀξείαν τοῦ πολέμου πρόνοιαν, ἐν πόλει μασφάκῃ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, ἀπαιτούμενος τὰ ἀλλότρια. ὁ δ', αὐτὸς πέμψας ἠπάτα τὸν ἰσραηλίτην τὸν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τὰ ἀμοραίας αὐτὰς ἠξίου πρὸς χωρεῖν, ὡς παρὼν ἔσης ἀρχῆθεν. ὑποκινούμενος δ' ὁ ἰάφθας, ὡς ὅτε τῆς ἀμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τὰ ἀμμανίτιδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλουσι παρειθείσης. δυνατὸν γὰρ μωυσῆ καὶ ταύτην λαβεῖν. παραχωρεῖν τε ἰδίας εἰκὼν γῆς, ἰῶ θεῷ καθαχθησαμένου μὴ ἑξακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. καὶ τὰς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς
D δ' ὁπλίζεσθαι νίκην, καὶ θυσιάσειν ἐπομόμενος αἱ ζῶος εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανέρχῃ, καὶ πᾶν ὅ τι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερευργήσειν, συμβαλὼν τε νικᾷ πολύ. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως μανιάθης. καὶ λαβὰς εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἀφανίσε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐνιαυτοὺς ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀναστρέφων δ' συμφορᾷ περιπίπτει κατ' ὄψιν ὁμοίᾳ τοῖς κατορθωμένοις αὐτῷ. ὑπαντήσε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δ' ἀνομιμόζας ὅτι τῷ μεγέθει τῶν πάθους, κατεμέμφετο τὸν θεὸν τὴν ὑπάντησιν αὐτῆς τὴν θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον ἐκ ἀκόλουθος περσέπεσεν, ὅτι νίκῃ τῶν πατρὸς καὶ ἐλευθερίᾳ τῶν πολιτῶν τεθνεξομένη. παρεκάλεσε δ' δύο μῆνας αὐτῇ θυγάτηρ πρὸς τὸ μὴ τὴν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ δύχιν. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν περιρημένον χρόνον, μετὰ τοῦτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, ὅτε νόμιμον, ὅτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἐπιτελῶν, μὴ διαβασανίσας τὸν λογισμὸν τὸ γενησόμενον οἷον τὸ πρᾶγμα δόξει τοῖς ἀκούσασι. τὸν δ' ἐφραίμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατεύσασης ὅτι μὴ κοινωνήσαι τὸν ἐπ' ἀμμανίταις ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μένος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τοῦ ὅτι τοῖς προαγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγε ὡς ὅτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἀ βοηθοῦντο, δέον καὶ πρὸ δείσεως ἐγνωκότας ἐπεκβοηθῶαι. ἔπειτ' ὡς ἄδικα πράττῃ
G ὅπλα ἐπιχειροῦσι τοῖς πολεμίοις ἀ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι ὁ τοὺς συγγενεῖς ὠμηκότες. ἠπείλη τε σὺν τοῦ θεοῦ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν αἳ μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾷ, ἢ μετάμεμπτος ἐκ τῆς γαλααδίτης ἐληλύθει, φόνοντε πολλοὺ αὐτῷ εἰργάσατο,

καὶ δι-

καὶ δυσὶν ξαπίνης σὺν παλαιῶν μέρεσι τισὶ σὺν ἀπε- A
ραλμύῳ τῷ Ἰορδάνῃ τὰς διαβάσεις, κτείνει σὺν δισχι-
λίους καὶ τεσσαρακοσμυρίους γεγονότας. αὐτὸς ἢ ἀρξας ἔξ
ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι σεβεέι.
ἣ γαλααδίτης δ' ἐστὶν αὐτῶν. τελευτήσαντος ἢ Ἰάφθα, ἣ
ἀρχὴν ἀνάπαλιν ὧδε λαμβάνει, φυλῆς ὢν ἰούδα, ἐκ Βη-
θλεέμων ἢ πόλεως. τούτῳ ἢ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα. ξιά-
κοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ ἢ θυγατέρες, ἃς καὶ πάντας
ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοῦς, οἷς ἢ, γυ-
ναῖκας ἠγάγετο. σὺν ἔτεσι δ' ὀκτὼ ἐν τῷ ἐπαινεῖ γηρο- B
μένῳ χρόνῳ λόγου ἐστὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθα-
νε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφανοῦς δ'
ὄντος ἀποθανόντος, ὑφ' ὁ μετ' αὐτὸν ὧδε λαβὼν τὴν
ἡγεμονείαν ἦλθεν ἐπ' ἔτη δέκα καταχρὼν αὐτῇ, φυλῆς
ὢν τῆς Ζαβουλῆς ἐπιφανές τι σεμνὸς ἄξιον. ἄβδων ἢ ἦλθε
νος παῖς, φυλῆς μὲν τῆς ἐφραιμίτιδος, πόλεως ἢ τῆς φα-
ραθωνιτῶν γεγονώς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς
μετ' ἦλθεν, μόνης αὖ τῆς δυναστείας μνημονευθείσης, ἀλ- C
λὰ τῶν εἰρήνην καὶ τὴν ἀδειαν τῆς πραγμάτων, λαμ-
πρὸν μηδὲ αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱοὺς δ' ἦσαν
αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τὰ θήλεα καταλείποντες
ξιάκοντα, ἤλασέ τε σὺν αὐτοῖς ἵππους ἑβδομήκοντα,
πᾶσιν ἐπιβάζειν ἀείσοις γεγηνημένοις, καὶ πάντας ὑπὸ
γῆς ἀπολιπών. ἐνήσκει δὲ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν φαραθὼ
λαμπρᾶς τυγχάνει.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῶν Σαμψὼν αἰτίας καὶ ὅσων κακῶν αὐτὸς Παλαιστίνοις ἐγένετο.

Μετὰ ἢ τοῦτον παλαιστῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι
τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον
ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθῆναι τῆς
ἀνάγκης, τούτῳ τῷ τρόπῳ. μανώχης τὶς δανιτῶν
ἐν ὀλίγοις ἄρτιος καὶ τῶν παλαιῶν ὁμολογούμενος πρώ- E
τος, εἶχε γυναῖκα ἐν εὐμορφίᾳ περίβλεπτον, καὶ τὴν καθ'
αὐτὸ διαφέρειν. παίδων δ' ἐκ γυναικῶν αὐτῷ, δυσφο-
ρῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, ἢ θεὸν ἱκέτευεν, ὅτι τὸ περάσδον
συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοκοῦσαν διαδοχὴν
αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δὲ ὄζει τοῦτο περίτον. ἰδὼν ἢ καὶ
μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τοῦτο ζη-
λότυπος ἀκράτως. μονωθείσῃ ἢ τῇ γυναικὶ, φάσμα
ὄντι φάνεται ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανίᾳ κάλλει παραπλήσιος
καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγελιζόμενος αὐτῷ παιδὸς γονὴν F
καὶ θεοῦ πρόνοιαν, καλόν τε καὶ ῥώμῃ ὄντα φανοῦς, ὑφ'
ᾧ ποτήσειν παλαιστίνους ἀνδρεμένῳ, παρήνει τε τὰς
κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσαν δ' αὐτῷ πρὸς ἄλ-
λο μὲν πᾶν ποτὸν ἀπόσροφη, τοῦ θεοῦ τοῦτο πρὸς αὐ-
τοντος, πρὸς ὕδωρ ἢ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ'
εἰπὼν, ὡχετο, κατὰ βάλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ὁ ἢ τοι-
νῦν ὧδε χαίρομένῳ τὰ πρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐπιτηδεύσατο, G
ἐκθαυμάζουσα τοῦ τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγε-
θος, ὡς ἐκεῖνον ἐν τῷ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν καὶ ζηλο-
τυπίαν πρὸς ἰδίαν καὶ ὑποψίαν τοῦ ἐν τοιούτοις πάθοις
κινεμένου. ὁ ἢ βουλόμενος τοῦ ἄλογον τ' αἰδοῦς λύ-
πην σαλεῦσαι, τὸ θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγε-
λον, ὡς αὖ καὶ τῷ αὐτῷ αὐτὸς ὀφθείη. καὶ παραγίνε] πάλ-
ιν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τοῖς πρόσω. καὶ τῇ γυναικὶ φάνε] τοῦ αὐτοῦ μεμονωμένῳ.

plurimisque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, interclusо effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Berthlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septennі gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

Cap. X.

D

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cùmque aliquando sola ageret mulier, spectrũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nunciũ afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqua contẽtus. postremò addẽs à Deo se missum abiit. illa marito reuerso angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet. quæ volens hũc marito stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, vt iterum angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset cõspici: & impetrata hac gratia, rursũ in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri.

XIII. *Iud.* 13.

illa rogat vt pauliſper maneat dum virum ad- A
ducit,quo permittente,cum Manoche mox ad
eum ruertitur.quo viſo, ne tum quidem ſuſpi-
cari deſiit: rogauitque vt ſibi quoque eadem
indicaret.illo reſpondente, ſatis eſſe quòd mu-
lier ſciat:iubet quiſnam eſſet dicere: vt nato fi-
lio referre ei gratiam & munus aliquod dona-
re poſſint.negauit ille ſibi opus muneribus,nec
enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe
nuncium.cúmque iterum rogaretur vt ſaltem
hoſpitalem tractationem admitteret, non an- B
nuit.tandem exoratus vt pauliſper maneret dũ
aliquid affertur,cùm mactaſſet hædum Mano-
ches,coquẽdúmque vxori dediſſet,paratis om-
nibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes
abſque vaſculis.quo facto virga quam geſtabat
carnes attigit: confeſtímque flamma emicante
cum panibus abſumptæ ſunt,& angelus fumo
tanquam vehiculo in cælum aſcendere ab eis
viſus eſt.Manoche autem ſolicito ne quid peri-
culi immineret ex aſpectu numinis, vxor bo- C
no iubet eſſe animo,affirmans, magno ſuo bo-
no Deum ſe vidiſſe: cúmque concepiſſet, dili-
genter mandata retinuit. Nato deinde infanti
Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum
ſignificat, qui mox egregia animi ac corporis
indole prædítus, promiſſo capillitio victúſque
ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat.
Iud.14. Cúmque adoleuiſſet, comitatus parentes in
Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus
tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, D
rogauit ſuos parentes, vt id connubium pro-
curarent.quibus excuſantibus quòd diuerſi eſ-
ſent generis, quódque religio vetaret eiuſmo-
di nuptias,vicit iuuenis pertinacia, effecitque
vt virgo ſibi deſponderetur.crebrò deinde ſpõ-
ſam interuiſens, in itinere in leonem incidit,
nec tamen eius occurſum declinauit licet iner-
mis,ſed nudis manibus adortus beluæ fauces e-
liſit,eiúſque cadauer in dumetum viæ vicinum
abiecit. aliquot pòſt diebus eandem viam ad
puellam remetiens,offendit examẽ apum mel- E
lificare in leonis pectore, & ſumptis inde tri-
bus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ
obtulit.Ad nuptias deinde celebrandas Tham-
nitas conuocat, qui quòd vires eius haberent
ſuſpectas,honoris ſpecie triginta aſſectatores
ex æqualium numero iuueni adhibent iuſſos
obſeruare ne quid auderet. Conuiuis deinde vt
ſit hilareſcentibus ait ſe quæſtionem propoſi-
turum ſuis ſodalibus,quam ſi intra ſex dies ſol-
uerent, cuique ſindonem ſe daturum & tuni- F
cam. qui tum quod ſagaces videri cuperent,
tum quòd lucrum non faſtidirent, iubent
eum proponere. Ille,Ex voraci,inquit, cibus
prodiit, & ex immiti ſuauitas. in his expli-
candis cùm hæſiſſent triduo nec proficerent,
puellam aggrediuntur minis ſimul & preci-
bus vt expilcata ſecretum è marito indicium
ſibi faceret. ille repulſis aliquandiu
blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

ἡ δ' ὀπιμεῖναι δεηθεῖσα ὡς αὐ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα,
συγχωρήσας μίσθωσι τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, θεασά-
μενος, εὐθὺς ἔπαυετο τῆς ὑποψίας. ἠξίωσέ τε
αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μυήσειεν. ἀρνήσειν
φεύσαντος τούτου μόνου εἰδέναι, τίς εἴη λέγων σκή-
λαιεν, ἵνα τῷ παιδὸς γενομένου χάριν αὐτῷ καὶ δω-
ρεὰν ἀποδείξωσι. τῶν δὲ, μηδὲ τινων αὐτῷ δῶρα
φήσαντος, εἰ δὲ γε κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελίσασθαι
τῇ τοῦ παιδὸς γονῆς. τῶ δ', μείναι ἀπάγοντος
καὶ ξενίων μεταλαβεῖν, οὐκ ἐπείσθη. πεισθεὶς δ'
ὅμως λιπαρεσιῶτος ὀπιμεῖναι ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τι κο-
μίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον τῷ μανώχῃ, ἐπὶ τοῦτον ἐ-
πᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα,
προσέταξεν ὅπι τὰ πέτρας ἀποθέσθαι τοῖς τε ἄρτοις
καὶ τοῖς κρέασι χωρὶς τοῦ ἀγγείου. καὶ ποιησάντων, ἅ-
πτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τοῦ κρέως. τὰ δὲ, λαμπάδος
πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀναίνετο. ὁ ἄγγελος ἐκ τοῦ
καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φα-
νερὸς ἦν. μανώχην δ' φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐ-
τοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ
παρεκελεύετο. ὅτι γὰρ συμφέρειν τι τοῦ αὐτοῦ τὸν θεὸν
αὐτοῖς ὠφθῆναι. καὶ κύειν τε ἐκείνην, καὶ φυλακὴν
εἶχε τοῦ ἐνόλων, καὶ γενόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα
καλέσιν. ἰσχυρὸν δ' ὀνοσημαίνει τὸ ὄνομα. αὐξε-
θὲν δ' ὁ παῖς ῥαδίως καὶ δῆλος ἦν θεοφιλεύσων ὑπὸ τῆς
θείας τύχης διάνοιαν σωφρονούσης καὶ τοῦ τοῦ τειχῶν αἱρέ-
σεως. ἀφικόμενος δὲ μετ' τοκέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῶν
παλαιστινῶν, παρανύμφευε ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τοῦ
ἐπιχωρίου. καὶ παρακαλεῖται ὑπὸ τοκέων, ἀγαθαῖ
πρὸς γάμον αὐτῷ τῶν κόρων. τοῦ δ' ἀρνεμένων, διὰ τὸ
μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τὸ θεῖον καὶ τὸ ἑβραίων συμφέρον ἐπι-
νοοῦντος τὸν γάμον, ἐκνίκα μετὰ δύο ἡμέρας τῶν παρ-
θένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς
αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδιξά-
μενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑ-
λῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε
ἀπιὼν πρὸς τὸν κόρον, ὀπτυχαίᾳ σμήνει μελισσῶν
ἐν τοῦ σήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσηδυκότων. καὶ ἀπε-
λόμενος τεία μέλητος κηρία συὺ τοῖς λοιποῖς δώροις
οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῇ δ' θαμνιτῶν πρὸ
τοὺ δυωχίαν τοὺ τῶν γάμων, ἑσία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας,
δὲ δέος τῆς ἰσχύος τοῦ νεανίσκου τεσσάκοντα δόντων
αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑσομένους,
ἔργῳ δ' φύλακας μήπ προδιανοεῖν ἐθελήσειε, τοῦ ποτὲ
προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς ὕσης, οἷα φιλεῖ πρὸς τοῖς
τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψῶν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλ-
λοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ
ποιούμενοι τοὺ ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας
τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ.
φιλοτιμουμένων δ' ὁμοῦ τε συνετῶν δόξαν καὶ κέρδος
ὀφᾶσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν. ὅτι τὸ πάμβορον
γεγυμνεῖ βορᾶν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος.
τῇ δ' ὅτι ζεῖς ἡμέρας ἐ δυναμένων ἐξευρεῖν
τὸ τοὐμφυον, προσκαλουμένων δ' τοὺ κόρου μαθοῦσαν προδ' τὸ ἀνδρὸς αὐτοῖς μυῦσαι, καὶ δὲ ἠπείλουν
αὐτοὺ ἐμπρῆσαι τὸν μὴ προδοῦσαν, ὁ σαμψῶν δυομένης δ' κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μ' ῥῶτον αὐτεῖχεν.
ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα τροπτπέσης, τεκμήριον πιθεμένης δ' πρὸς αὐτοὺ δυσνοίας τὸ
μὰ λέγειν αὐτῇ, μυῦσαι τὰ περὶ τοὺ αἰνίγματος αὐτῇ τὸ λέοντος, ῥία βασάσας μέλιτος κηρία κο-
μίσειν αὐτῇ καὶ ὁ μὲν ὑδὲν ὑφορώμενος ἐδόλου, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὺ ἐνφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κη

καὶ οὐδὲν τῶν ἑβδόμων ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν θεὸν βληθέντα λόγον αὐτῷ διασαφεῖν, πρὶν ἢ δυῶσι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδρειότερόν τι τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἡδιον μέλιτος γεῦμα. ὁ δὲ Σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἅπερ ὑμῖν ἐμφέρει τὸ ἡμέτερον λόγον. καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀπέδωκεν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος ἀσκαλωνιτῶν τοῖς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνουσι. τὴν δὲ γαμετὴν ἐκεῖνον παραλαβοῦσα, καὶ ἣν πρώην ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συνοῦσαν ἄλλῳ νυμφοσόλῳ γεγονότι. θεὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην, Σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω συὶ αὐτῇ παλαγσινοις μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, ὁ θεὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμάζοντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν ὑρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαγσινῶν, καὶ φθείρεται μὲν ἅπαντες αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαγσινοὶ δὲ γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔπραξε, πέμψαντες τοῖς ἄρχουσιν εἰς Θαμνὰ, τὴν γυναῖκα καὶ τοῖς συγγενεῖς ζῶντας κατέφλεξαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας. Σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαγσινῶν ἀποκτείνας αἰτὸν κατῴκει πέτρα δ' ἐστὶ ὀχυρὰ, ἡ Ἰδὰμ φυλῆς. παλαγσῖνοι δὲ ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δὲ δικαίως λεγόντων πρόφασιν αὐτοὺς εἰσπορίζεσθαι πρὸς τῶν Σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόβῳ αὐτοὺς τελοῦντας, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀνέγκλητοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν χιλίοις ὁπλίταις. καὶ καταμεμψάμενοι τῶν εἰς παλαγσινοὺς αὐτῷ τετολμημένων ἄνδρας ἅπαντας τῶν ἓξ ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσειεν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκόντα τοῦθ' ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν θηριωδέστερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν τιθησιν ἐξουσίᾳ. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον ὡς δωσοντες τοῖς παλαγσίνοις. καὶ γενομένων κατά τι χωρίον, ὃ σιαγὼν καλεῖται νῦν δέ τῆς Σαμψῶνος ἀνδραγαθίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης, πάλαι δ' ἐν ἀνώνυμον, ἐκ ἀποθεν ἐσπεδευκότων τῶν παλαγσινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων μὲν χαρᾶς καὶ βοήσεως ὅτι κατωρθωμένοις οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα ὡς ἐπὶ ποσὶν ἦσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο. καὶ πολλοὺς αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους ἐπὶ πολὺ διεμαχθέντας. Σαμψὼν δὲ μείζω ἢ κατὰ θνητὸν φρονῶν, ὡς καὶ θεῖ συνεργείαν ἔλεγε τοῦτο συμβῆναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπήρατο τοῦ γεγονότος, σιαγόνι μὲν τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν ἐπὶ πολὺ διαπεσεῖν δέος τε παρ' αὐτοὺς δέους αὐξῶν. δίψους δ' αὐτὸν ἰσχυροῦ καταλαμβάνοντος, καίπερ οὐδὲν ὢν ἀνθρώπινος ἀρετὴ, τῷ θεῷ πάντα προσεμαρτύρει. καὶ καθαπτόμενος μηδὲν τῶν εἰρημένων θεὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι. ἐπιβοᾶν δὲ βοήθειαν θεὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι τὸν κακῶν. θεὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ἐπικλασθεὶς ὁ θεὸς, πηγὴν κατά τινος πέτρας ἀνῆκεν ἡδίαν καὶ πολλὴν.

A & lacrymans gratam se illi negare, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita solutæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle gustati suauius. Ibi Sampson subiecit, neque muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta, vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Sampson decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrentibus totus frugum prouentus momento ferè temporis conflagratus est. Quo cognito gentis principes, & quid Sampsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc satellitibus, Thamnam vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exusserunt publicè. Sampson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit. ea est petra bene firma, in tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere; dicentéque in hoc se venisse vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantùm deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cúmque ventum esset ad locum, qui obscurus ante nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla asini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit, qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit, supplexque rogauit vt arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuere preces, sed copiosus fons subito è quadam petra

Iud. 15.

protupit. loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat. Poſt hoc præliũ
Iud. 18. iam Paleſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. quo audito Gazęorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocãr. Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus, cæteróque paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, cõſuetúdine eius delectabatur. Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret. Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſáque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit: deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulò poſt aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quòd maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſúmque ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enſm hoc quoque nihil effecit: cúmque vrgere non deſiſteret tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculę ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet, cúmque ſolenne Paleſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret, iubet puerum à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimu-

A ὅθεν ὁ σαμψὼν ἀναλάβων τὸ χωρίον σὺν αὐτῷ καὶ τῇ γαζαίᾳ. καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν μάχην συμψὼν, καταφρονῶν τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἐν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες δὲ τῶν γαζαίων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ θερὴ τῶν πυλῶν ἐπέδραμς καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼν δὲ, ὡς γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσα τε ἄλλα περὶ αὐτοῖς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμαδον, εἰς τὸ ὕπερ ἕβρωνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν δίαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιριζομένης ὑπὸ τῶν παλαιστινοῖς ἐφοδείας δαλάλης ὀνομα αὐτῇ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ τῶν κοινῶν πρόκριτοι προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίας μεθεῖν ὑπὲρ τοῦ σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀλήπτος ὄντι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ ὑπὲρ ποτὲ καὶ τοιαύτην σωφροσύναν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐπεχείρει μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον προὔχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἐπὶ γὰρ φρενῶν ἰσχυρὸς ἦν, αἰτιᾶται τὴν δαλάλην φάρμακα, εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἐπὶ καὶ προειλῆσθαι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων εἶναι. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσημειωσαμένη δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστινῶν, εἰσήγαγεν τοὺς στρατιώτας ἔνδον τινας, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδησε τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀναβοήσασα, ἐδήλωσε παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ σωφρόνως ὁμιλοῦσα αὐτῇ τῷ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ μὴ πίστιν διδοίας τὸ πρὸς αὐτὸν μὴ λέγειν ταῦτ' ἄπερ δεῖται, ὡς ὑπονοουμένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τῆς δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ποιήσασα, ὑδὲν λύουσα, τρίτον ἐνυφαίνᾳ τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιλλᾶτο. ὡς δ' ὑδὲ τούτου γλιομένου ἀληθὲς νύφισιτο, δεομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼν, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ θεῖπεσεῖν, χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐμέου θρέψιν γλιωθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τῷ θεῷ. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ δαιμονίως. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στρήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, παραδίδωσι τοῖς πολεμίοις, ἤκ ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, σκάψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. θερίζοντος δὲ τὸ χεῖρον, ἤυξατο ἡ κόμη τοῦ σαμψών. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωσιμωτάτων ἐν τ' αὐτῷ διωκουμένων, οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων στηρόντων αὐτὸ τὸν ὄροφον, ἄγει μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ὑπὲρ τ' ποτὲ. ὁ δὲ δεινότερον τ κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ἐκδικῆσαι ἐκείνους, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, θερσαναπαύσασθαι χρῄζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνσφαδεῖς αὐ- A
τοῖς ὠθισταβάλλῃ τ' οἶκον, ἀναρραπέντων τῶν κίονων,
τετραχιλίοις ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ὁ κ'
σαμψώνης. κ' τ' μ' τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἄρξαντος τῶν
ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμαζέσθω ὁ ἄξιον τ' ἀρετῆς κ'
τ' ἰσχύος, κ' τῷ θεῷ τ' τελευτῶντι μεγαλόφρονος τ' ἀν-
δρα, & τ' ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευτᾶν θεὸς τοὺς πο-
λεμίους. & τὸ μ' ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν
ἀνθρώπων θεραπεύειν ἥττονι ἀμαρτημάτων ὄση. μαρ- B
τυρεῖν ὁ σπείνῳ τ' εἰς τὰ ἄλλα πάντα τ' ἀρετῆς ἀξιω-
σίαν. οἱ ὁ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν
ἐν σαρεσσᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

labatde, fatigatum. quibus admotus sic eas cō-
cussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, quatria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. His finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirā di ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quod à muliere deceptus est, humanæ infirmitati conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine. cognati verò eius cadauer in patriam repottatum apud Sarasam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς οἱ υἱοὶ ἠλὶ τῶ ἱερέως ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν θεὸν παλαιστίνων μάχῃ.

CAP XI.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

C POst Sampsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis pontifex, in cuius principatu XIV.
tanes valida eam regionem inuasit. quam non *Ruth.1.*
ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quòd oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi prospera fortuna vteretur, filiis suis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orphā, Ruthem Malloni. exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius post alium obiit. quo casu Naamis in maximū mœrorem coniecta, desolata à charissimis quorum consuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re consilio reuerti ad sua decreuit. iam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat. nurus autem eius non sustinebāt ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis suis vixissent, & in reliquis rebus prosperitatem, & docens quòd in se nihil esset opis, rogabat vt manerent, neve relicta patria in euentum incertum sequi miseram socrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiusuis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio-cúmque Naamis à ciuibus suo nomine appellaretur, iustiùs, inquit, vocaretis me Maram. significat autem Hebræorum sermone Naamis felicitatem, Mata dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exibat ad spicilegium, vt cibos sibi pararent, casúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò post superueniisset, conspicatus puellam, de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulò antè ex ipsa cognouerat. qui exosculatus in ea beneuolētiam erga socrum, & affectum erga defunctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit vt sibiipsi metereť quantum posset, ac sumeret: mandauitque villico ne eam prohiberet, & vt vnà cum messoribus prandium ac potū ei præberet. *Ruth.2.*

Μετὰ ὁ τ' σαμψῶνος τελευτὴν θεραίνη τ' ἰσραη-
λιτῶν, ἦλις ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτῳ λιμοῦ γενομέ-
νου ἀβιμέλεχος ὁκ βηθλεμῆ, ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς
ἰούδα φυλῆς, αὐτέχειν τῶν δεινῶν μὴ δυναμένος, τὴν τε
γυναῖκα νααμὶν κ' τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ
γεγονηκμένους, χελλίωνα κ' μάλλωνα ἐπαγόμενος εἰς
τὴν μωαβῖτιν μετοικίζεται. κ' θεραχωρεσάντων αὐτῷ
κ' νοεῖ τῶν θεραμόντων, ἀγεται τοῖς ἰδίοις γυναῖκας D
μωαβίτιδας, χελλίωνι μ' ὀφρᾶ, ῥηθὴ ὁ, μαλλίωνι.
διελθόντων ὁ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέλεχος & μετ' αὐ-
τὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγου τελευτῶσι. κ' ἡ νααμὶς πικρῶς
ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, κ' τ' ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐ-
ρημίαν ἐχ ὑπομένουσα, δι' οὓς κ' τ' πατρίδος ἐξελη-
λύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. κ' γὰ ἤδη καλῶς
τὰ κατ' αὐτὴν ἐπιτεθαῦτο χωρεῖν. ἐκ σκαρτέρουν ὁ
δύο νύμφαι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ἐδὲ παραζευμένη E
βουλομένας συνεξορμᾶν πείθειν ἐδύνατο. ἀλλ' ἐγκει-
μένων δύο μὲν γάμον δυτυχέσειν αὐταῖς & διμαρτύ-
ρησαν παισὶ τ' αὐτῆς γαμηθεῖσαι, κ' τ' ἄλλων ἀγα-
θῶν κτῆσιν, ὅπ τε τὰ θεὸς αὐτὴν ὅτως ὀρᾷ, μένειν αὐ-
τόθι ὠδηγαλεῖ, & μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βου-
λημάτων ἀδήλων, τ' πάτριον γῆν καταλιπούσας. ἡ μ' ἐν ἀφρᾷ μένει. τ' ὁ ῥηθὴν μὲν πεισθεῖσαν
ἀπήγαγε κοινωνὸν παντὸς τοῦ θεοῦ χόνος γενησομέ-
νην. ἐλθοῦσαν ὁ ῥηθὴν μ' τ' πενθερᾶς εἰς τ' βηθλεέμων, F
βόοζος ἀβιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. & ἡ νααμὶς
θεραναγορεύουσιν αὐτὴν ὀνομαστὶ τ' πολιτῶν, δικαίως
ἐσπεμφαν καλώτατα. σημαίνει ὁ κατ' ἐβραίων
γλῶσαν, νααμὶς μ' δυτυχίαν, μάρα ὁ ὀδήνην. ἀμπεῖ
ὁ ἔντος ἀξίας καλαμησομένη κ' συγχώρησιν τ' πενθε-
ρᾶς ἡ ῥηθὴ, ὅπως ζοφῆς δυπορῶν, κ' εἰς τὸ βοόζου τυ-
χέως ἀφικνεῖται χωρίον. ὠδηγημένος ὁ βόοζος μετ'
ὀλίγον, & θεασάμενος τ' κόρην, ἐπέκεινε τ' ἀγροκόμον
θεῖ τ' παιδός. ὁ ὁ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅ-
παντα θεσπεσάμενος ἐδήλωσε τῷ δεσπότῃ. ὁ ὁ, τ' θεῖ
τ' πενθερᾶν δύνοιας ἅμα & μήνιμα τοῦ παιδὸς αὐτῆς φ
συνοίκησεν ἀπασασάμενος, κ' δέξάμενος αὐτὴν πείραν
ἀγαθῶν, καλαμᾶδος μ' αὐτὴν ἐκ ἠξίωσεν, θερίζειν ὁ πᾶν ὅτι κ' δύναιτο κ' λαμβάνειν ὑπὲρ ἐπῇ, πρὸς ἄξας τῷ
ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴ δύσκωλύειν λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ κ' ποτὸν, ὁπότε στίζοι τοὺς θερίζοντας.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam seruauit A
socrui, & vespere cum frugibus collectis simul
attulit: sed & Naamis seruauerat sibi quasdam
partes ciborũ, quos ei vicini contulerãt. narrat
deinde socrui, quid ei Bozus dixerit: auditóque
ex ea quòd cognatus esset, & propter pietatem
forsan curam earum habiturus, exiuit etiam se-
quentibus diebus ad spicilegium cum Bozi an-
Ruth. 3. cillis. post aliquot dies iam hordei tritura per-
acta venit Bozus in suum rus, & cubabat in a-
rea. hoc cognito cogitauit Naamis in rem am- B
barum fore si Ruthe cum eo cubaret: misitque
eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ ne-
fas rata non parere socrui, fecit quod iussa est.
ac primò non sensit hoc Bozus altum dormiẽs,
sed circa mediam noctem experrectus, sen-
tiénsque eam vnà cubare, quæsiuit quænam es-
set, edidit illa nomen, & famulam se in eius po-
testate dixit. Tacuit ille tum, sed mane summo
priusquam famuli ad opus surgerent, excitatam
iussit hordei quantum ferre posset capere, & C
priusquam aliquis eam ibi dormisse videat, ad
socrum redire, cauendos enim tales rumores,
maximè si non de nihilo oriantur. Cæterùm
meum, inquit, consilium est hoc. rogabis eum
qui tibi propinquior est quàm ego, an te vxore
opus habeat. quòd si aiat, sequeris eum: sin mi-
Ruth. 4. nus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi
renunciauit socrui, bonam spem habuerunt,
Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem
verò reuersus ille in oppidum, senatum coire D
fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum ac-
ciuit. Qui postquam venit, Abimelechi, inquit
Bozus, & filiorum sortem possides. fassus est al-
ter possidere se, idque iure propinquitatis. Tum
Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum memi-
nisse oportet, sed omnia iuxta præscriptum ea-
rum facere. ecce adest mulier, quam si vis pos-
sessionem agrorum retinere, lex te ducere iu-
bet. at ille Bozo & sortem & mulierem cessit,
quandoquidem & ipse defunctorum esset co-
gnatus. Sibi enim iam & vxorem esse & liberos. E
Id Bozus apud senatum contestatus iussit mu-
lierem accedere illum, & iuxta legem calceum
ei detractum in faciem incutere. quo facto Bo-
zus duxit Ruthem, & anno elapso natus est il-
lis infans masculus. hunc Naamis nutricans
Obedem de consilio mulierum nominauit, si-
bi in senectute constitutæ inseruiturum. nam
ea vox Hebræis inseruientem significat. ex O-
bede prognatus est Iessæus, ex hoc Dauid rex,
qui posteris suis regnum reliquit per viginti & F
vnam ætates duraturum. Hæc necesse habui de
Ruthe narrare, volens Dei potentiam ostende-
re, cui facile est etiam vulgares homines ad
amplissimam dignitatem perducere, sicut per-
duxit Dauidem ex mediocribus maioribus o-
riundum. Portrò Hebræi per hoc tempus
XV. rebus suis iam labantibus, bellum Palæ-
1. Reg. 2. stinis inferunt ob causam talem: Eli ponti-
fici duo filij fuerunt, Ophnes, & Phineeses.

ῥάθη δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτὸς ἐφύλαξε τῇ ἐκύ-
ρᾳ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τοῦ σαχώνος. ἐτε-
τήρει δ' αὐτὴν καὶ ἡ νααμὶς ἀπὸ μοίρας βρωμάτων
τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖ-
ται δὲ αὐτῇ καὶ τὰ παρὰ τοῦ βόζου πρὸς αὐτὴν εἰρη-
μένα. ἀκηκουῖα δὲ ἐκείνης ὡς συγγενὴς ὄντι, καὶ
τάχα ἂν δι' εὐσέβειαν προνοήσειν αὐτῆς, ἐξέρχει πά-
λιν ταῖς ἐχομένας ἡμέραις ὅπως καλάμης συλλογὴν
σὺν ταῖς τοῦ βόζου θεραπαινίσιν. ἐλθόντε μετ'
ὀλίγας ἡμέρας καὶ βόζος, ἤδη τῆς κριθῆς λε-
λικμημένης, ὅπου τῆς ἅλω ἐκάθευδε. τοῦτο πυ-
θομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται παρακαταλῦναι τὸ ῥοῦ-
θιον αὐτῷ, καὶ δὲ ἔσεσθαι χεῖρον αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ
παιδί. καὶ πέμπει τὸν κόριν ὑπνωσομένῳ αὐτοῦ
παρὰ τοῖς ποσίν. ἡ δ', ὡς ἐδέη γὰρ αὐτολέγειν τῷ ὑπὸ
τὸ ἐκύρας κελευομένων, ὅσον ἠγέρτο, παρεγένετο, καὶ
παραυτίκα μὴ λανθάνει τὸ βόζον καθέως καθυπνω-
κότα. ἀνεγερθεὶς δ' ὡς μέσαν νύκτα, καὶ αἰσθό-
μενος τὸ ἀνθρώπου παρακατακειμένης, ἀνέκραγε τις
εἶη. τὸ δ' εἰπούσης τὸ ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐ-
τὸν δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὴ ἡσυχίαν ἄγει. ὀρ-
θρίος δ' ὡς εἰς οἰκέτας ἀρξάσθαι κινεῖσθαι πρὸς
τὸ ἔργον, ἀνεγείρας αὐτὴν, κελεύει τὴν κριθῶν λαβεῖ-
σαν ὅτι δύναιτο, πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἐκύραν πρὶν
ὀφθῆναι τισὶν αὐτόθι κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ
σφόδρα τὸ δὴ τοιούτοις ὀχλοβολίαι, καὶ μάλιστ' ὅτι γέρ-
οντι. ἂν μὴ τί τε παντὸς ἧττον φησὶν ἔσαι, ἐρωτᾶν
τε ἔγγιστα ἐμοῦ τοῦ γήμειν τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμε-
τῆς ἔστιν αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὲ ἀκολουθήσειν ἐκείνῳ. παρ-
αρτυμένην δ', νόμῳ σε σωοικοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἐ-
κυρᾷ δηλωσάσης, εὐθυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι,
τὸ φρόνιον ἕξειν αὐτῇ βόζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης
τὴμέρας καταβὰν εἰς τὴν πόλιν, τὴν τε ἀγορὰν σὺν
συνῆλθε. καὶ μεταπεμψάμενος ῥάθην, ἐκάλει καὶ
τὸ συγγενῆ. καὶ παραγενομένῃ φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ
τῶν υἱῶν αὐτὸς κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγ-
χωρεῖσθαι τῶν νόμων καὶ ἀγχιστείαν. ἔχουσι, φησὶ
ὁ βόζος, ἐξ ἡμισείας δ' εἶ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ
πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοῖς μᾶλλον. ἰδοὺ δὲ δεῦρ' ἥ-
κει γυναῖον, ὅπερ εἰ θέλεις τῆς ἀγρῶν κρατεῖν, γα-
μεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὲ βόζος καὶ τὸ κλῆρε
τὴν γυναικὸς ἀπαχωρεῖ, συνῆμεν μὲν ὅτι τὸ αὐτοῦ τῆς
πολυτηκότων, εἰ δὲ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ
παῖδας ἤδη. μαρτυραμένου οὖν ὁ βόζος τοὺς γερου-
σίαν ἐκέλευσε τὴ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προελ-
θοῦσαν κατὰ τὸν νόμον τὸ τύπῳ εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ
γνομένῳ τοῦτο, βόζος γαμεῖ τοὺς ῥάθην., καὶ γίνε-
ται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. τοῦτο ἡ νααμὶς
πθωμένη καὶ συμβουλείαν τῆς γυναικῶν, ὠβήδην
ἐκάλεσεν ὅτι γηροκομίᾳ τὰ αὐτῆς τραφησόμενον. ὠ-
βήδης γὰρ καὶ ἐκλεκτὸν τοὺς ἑβραίων ἀποσημαίνῃ δε-
λεύων. ὠβήδου δ' γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης
ὁ βασιλεὺς, τε παισὶ τοῖς αὐτὸ καταλειπὼν τὴ ἡ-
γεμονείαν, ὅτι μίαν καὶ εἴκοσι γήρεας ἀνδρῶν. τὰ μὲ πρὸς ῥάθην, ἀναλημάσω διηγησάμενος, ὅτι δεῖξαι βουλόμε-
νος τὰ τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ παρράδυ ἐφικτὸν ὄντι εἰς ἄξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ὅπτυχόντας, εἰς οἷον
ἀπήγαγε καὶ δαβίδην ἐκ τοιούτων γεγόμενον. ἐβραῖοι δὲ τὰ πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον
ἐπέφερον παλαιστινοῖς, δι' ἃς τοιαύτην αἰτίαν. ἦσαν τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ὄντες, ὀφνῆς τε καὶ φινεέσης.

ὅτοι

οὗτοι ἡ θεὸς ἀνθρώπους ὑβρίζοντας ἡγούμενοι, Ϛ θεὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἐθνικὸς ἀπείχοντο παρανομήματος. ἡ τὰ μὲν ἐφέροντο τῆς χερῶν ἡ πυκνὰ, ἃ ἦ ἐλάμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς τρόπῳ, γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ παρθενομένας ὕβριζον φθορᾶς, ταῖς μὲν βίαι προσφέροντες, τὰς ἦ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' ἐδέου ἀπέλαυσιν ὁ βίος αὐτῶν. ὅτε γοῦν πατὴρ αὐτοῖς ὅπη τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἐδέπω προσδοκῶν ἔξειν ἐκ θεῦ πρωρείαν αὐτοῖς ὅπη τοῖς περιτρομένοις, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. καίτοιδὴ φέρζει τὴν ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτῦ, τῷ τε ἡλὶ, Ϛ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τό τε ὄντι, τότε φανερὸν ὅπη τοῖς ἰδίοις πένθος ἦγε. βέλομαι ἦ τὰ περὶ τῦ προφήτου πρότερον διεξελθών, ἔπειθ' ὕστερος τὰ περὶ τοὺς ἡλὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυσυχίαν τὴν τῷ παντὶ τῷ λαῷ Ἑβραίων ἡγουμένην. ἐλκάνης, λεύτης ἀνὴρ, τὴν ἐν μέσῳ πολιτῶν, ἃ ἐφεξῆς κληρυχίας, ῥαμαθαὶ πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε ἡ φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τὴν δ' ἑτέραν ἄτεκνον ὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένην ἦ μὴ τὴν γυναικῶν τὸ ἐλκάνῃ εἰς σιλὼ πόλιν θύσαι, ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τῦ θεῦ ἐπεπήγει καθὰ προειρήκαμεν, Ϛ πάλιν ἡ τὴν ζωοχίαν νέμοντος μοίρας χρεῶν τοῖς τε γυναιξὶ Ϛ τοῖς τέκνοις, ἄννα θεασαμένη τοὺς τ' ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ προσκαθησαμένους, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, ἡ τ' ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο Ϛ τ' μονώτεως. καὶ τῆς τοιᾶνδε ἀθυμίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὴν σκηνὴν ὤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύσα δοῦναι γονὴν αὐτῇ ἡ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρωτον αὐτῇ γεννώμενον καθιερώσειν ὅπη διακονίαν τῷ θεῷ, δίαιταν ἐχ' ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. διατελούσης δ' ὅπη ταῖς δεήσεις πολὺν χρόνον, ἦλθε ὁ ἀρχιερεὺς, σκαθέζετο γὰρ πρὸ τ' σκηνῆς, ὡς παρεσκεύασαν σκέλυσιν ἀπιέναι. τῆς ἦ πιεῖν ὕδωρ ἐφαμένης, λυπουμένης δ' ὅπη παίδων ἀπορία τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τ' θεὸν καταγγέλλων. ἀθυμουμένη δ' ἔλπις πρὸς τὸν ἄνδρα, ξοφὶν χαίρουσα προσιέναι. Ϛ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεαύτητον αἴ τις εἴποι. παρῆσαν οὖν ἅμα τῷ παιδὶ θύσοντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ὅπη τῷ παιδὶ γεγυμνούσης, παρεδίδου ἡλὶ, ἀναπεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην ἡμούμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ ἰῶ. καὶ σαμούηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε ξεφόμενος. ἐλκάνῃ δ' ἐκ τ' ἀεὶ ἡμέρᾳ τε γίνονται, Ϛ ξεῖς θυγατέρες, σαμούηλος ἦ πεπαλησκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καί ποτε καμαθούμενον ὀνομαστὶ ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ ἦ νόμισας ὑπὸ τῆ ἀρχιερέως προφωνῆσθαι, ἀθροίζεται πρὸς αὐτόν. ἡ φαμένῃ ἦ καλέσαι τὸν ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς ξεῖς τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἡλὶς διαναισθεὶς, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, σιγὴν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον. θεὸς δ' ἔστιν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτόν, ὅτι ἀθυτοῦχαίω· ἡ ἓ θεὸς φθεγξαμένῃ πάλιν ἀκούσας, ἤξιε λαλεῖν ὅπη τοῖς χρεμένοις, ἡ δὲ ὑπερήσειν αὐτὶ ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ διακονίας. Ϛ ὁ θεὸς ἐπεί φησι ἀθυτυχάϊς, μέντοι συμφορὰν ἰσοπαλίταις ἐσομένην λόγε μείζονα, ἡ πᾶσιν τοῖς παρατυχάνσι. Ϛ τοὶς ἡλὶ ἦ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

hi contra omne ius & fas omnia sibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum pudicitiam, vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. postquam autem illorum exitum Deus & patri & Samueli propheræ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda sunt. Heleanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. Is cùm sacrificatum venisset in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votúmque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cum respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præmœrore fastiditis vsa est. in patriam deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit, mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simúlque decimas ex more afferētes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophetámque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque circa fanum, cuius ministeriis educabatur. Heleanæ autem præterea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè silui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respondе. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quam credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros, 1. Reg. 3.

&ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quam meum cultum, idque ne cum ipſorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorſiſſet pontifex, alioqui ſe non contriſtaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones veras cuncta approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud vrbem Amphecam: & nemine ibi occurrente vlterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in caſtra compulſis. Quamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atque ſenatum qui poſtulent arcam in aciem proferri, vt eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qui ſententiam ſemel aduerſum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem eſſe quàm arcam, quæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca viuere ſuſtineant, ne vnquam in conſpectum ſibi veniant. quorum Phineeſes iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouerunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocauiſſe. namque primo impetu in fugam ſunt verſi, in qua triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hoſtium poteſtatem deuenit.

XVI. 1. Reg. 4.

καὶ τὴν ἱερωσύνην μετελθυσομένην εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς ἠγάπησε τοῦ συμφέροντος αὐτοῖς ἕνεκα. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτὸν τὸν προφήτην, ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἐπὶ βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν προσδοκίαν τῆς τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ηὔξετο ὅτι πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν ἀληθῶν βλεπομένων. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ὅπλοις τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δ' ἐξ ὑπάρχου τῆς ἰσραηλιτῶν, συμπεσοῦσιν εἰς τὴν ἐχομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοί, καὶ κτείνουσι μὲν τῆς ἐβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δὲ περὶ τῶν ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν θεοῦσαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ καλοῦντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς ἀδιαπτώτους κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ὀργὴν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὐδὲ ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὅπλα εἰλαύνοις, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ παραγίνεσθαι. φινεέσης δὲ ἤδη καὶ ἱερατεύοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παρακεχωρηκότος ἀπὸ τοῦ γήρως. θάρσος οὐδὲν ὑπολίνεται πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς ἀπὸ τῆς ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ προσιεμένοις τὴν πολεμίων. καταπλήττονται δὲ οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ταῖς μάταιοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις, ἐκ ὁμοίων ἀπολύτησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γνομένης, ἦν μὲν ἔλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τῆς παλαιστινῶν αὖτη γίνεται. ἦν δ' ἐφοβοῦντο πεῖραν ἔστι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτὰς μάτην ὅτι τὴν κιβωτὸν τεθαρακότας. ἐτρέπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τετρακισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἥ τε κιβωτὸς ἤχθη πρὸς τῶν πολεμίων.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cade & arcæ amiſſione prouoluitus de throno exſpirauit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἦλις ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμφορὰν, ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέπνευσεν.

Ibidem.

HAnc cladem & arcæ captiuitatem poſtquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre ſeruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito eiulatu ſuſpicatus id quod res erat, noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit. cúmque audiſſet euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem ſatis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præſciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapſus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonageſimo octauo, principatus XL.

Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τῆς ἁλώσεως τῆς κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὴν ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, παρατετυχὼς τῇ γενομένῃ,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, καθεζόμενος γὰρ ἐπὶ θρόνου ἐφ' ὑψηλῆς θεώρου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπονθέναι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾴων μὲν ὅτι τε τοῖς παισὶ καὶ τῇ συμπολεμήσαντι τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν περιγνωσκὼς τὸ θεῖον τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ περὶ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δῆτα. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτίσθαι παρὰ τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προσπεσεῖν, βαλλήσας, ὑποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου, πταίσας, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα ἐτῶν ἐπὶ τοῖς πᾶσιν, καὶ τέτταρα τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

Ἀπὸ

θνήσκει ἡ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ φινέσου παιδὸς γυνή, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τὴν ἀνδρὸς δυσυχίαν ἐνέσκηψε μὲ αὐτῇ· ἀφορμὴν γέλωτι τὸ ἀεὶ τὴν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἐπαμνιαῖον παῖδα, ὃν μὴ ζήσασα ἰωαχάβην ἀφορμὴν ὀδύνης, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, ὃς καὶ τὴν ἀφαιρεθεῖσαν δύσπλοιαν τότε τῆς στρατιᾶς ἦρξε δ' πρώτος ἠλὶς, ἰθαμὰρ τῷ ἑτέρῳ τῆς ἀαρῶνος ἰὼν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς δὲ παρὸς ὅπερ ἐδέχόμενοι τὴν τιμήν. ἐκεῖνός τε φινέσῃ τῷ παιδὶ αὐτὸ παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης ὑὸς ὢν αὐτῷ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτῷ βόκκει τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτῷ καταλειπεν αὐτῷ. παρ' ὃ διεδέξατο ὄζις ὑὸς ὢν, μεθ' ὃν ἠλὶς ἔχει τὴν ἱερωσύνην, ἀφ' οὗ καὶ νῦν λέγεται ὁ λόγος, ἐς τὸ μέχρις τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς σολομῶνος βασιλείας χρόνων. τότε δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ob hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, ἡ τίνα τρόπον ἀπέστειλαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμουήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμούηλος διὰ τὸ γήρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ καλῶς προϊσαμένων ἐκείνων τὴν ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἤτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀποδείξις βασιλέως σαοὺλου τοῦ νομα, κελεύσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαοὺλου στρατεία ὅπη τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατεύσαμενοι πάλιν ὅπη τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλου πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ὅπη σαοὺλου βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας ὁ δαβίδην τὴν ἀνδρείας, σωώκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλου διέφυγε. καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ χωρήσαντα, ὡς τε ἀνελεῖν, ὑπερήσπασε. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατευσαμένων παλαιστινῶν ὅπη τοὺς ἑβραίους, ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulis Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φοραὶ παλαιστινῶν ἐν ᾗ γῆς αὐτῶν, ἐν τίνα τῶν ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν πρὸς ἴδρασιν.

CAP. I.

Quemodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστῖνοι τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προεῖπα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ἀνέθεσαν τῷ αὐτῶν θεῷ ὡσανεί τι λάφυρον, δαγὼν δ' ἦν οὗτος ἐκαλεῖτο, παρὰ δὲ τὴν ὄπισθεν, πάντες κατὰ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνήσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὀφθαλμοῦσιν αὐτοῖς τοῦτο ποιοῦντι τὸν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπτωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἱδρῦτο. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφιδρῦσαν αὐτὸν ὁμοίως τῇ τοῦτο, δυσφορήσαντες δὲ τῇ γενομένῃ. πολλάκις δὲ φοιτῶντες ταῦτα τὰ δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως τῷ προσκυνοῦντος τὸν κιβωτὸν χήμασιν κείμενον, ἐν ὑποψίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσαντο. καὶ τελευταῖον ἀπέστειλαν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ὑπιφέροντες, πεῖσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῖς θανάτους ἀναλυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες, ἐξεμοῦντες ἀκαθεκτοφορίαν, καὶ παντοίως ὑπὸ τὴν νόσου διαφθαρμένα. τὰ δὲ ὑπὸ τὴν χώραν, μυῶν πλῆθος ἀναλυθὲν κατὰ τὴν γῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἐπιχόρτιον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἔχειν ἀδυνάμενοι, συνῆκαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀναχθῆν, ἐπὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης ἀγχαλωσίαν, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ γενομένην. πέμψαντες δὲ πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἀφ' ἑαυτῶν ἀφεῖναι. τοῖς δὲ, ἐκ ἀνδρὸς ἡ τῶν ἀζωτίων δέησις προσέπεσεν. ἀλλ' ὑποδέξασθαι μὲ αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέστησαν. συνεξεκόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. ἐς πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἐπεμπομένην ἀσκαλωνίτας. μένει δὲ ἐκεῖ παρ' ἐκείνοις. κατὰ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐπιπομένη, πρὸς τὰς ἐχομένας κατοίκουσι πόλεις.

DARTA de Hebræis victoria, sactáque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocãt. Sequẽti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcã: quòd ægrè ferẽtes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorũ vrbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nõnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcã in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbẽ transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuẽtes, cupidè arcã ad se receperũt. móxque eisdẽ quibus illi malis laborauerunt: eã arca enim simul etiam calamitates sunt trãslatę. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidẽ permãsura. agitati enim eisdẽ pestibus, ad vicinas vrbes eã transmittebãt.

1. Reg. 5.

atque in hunc modum quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens. *1.Reg.6.* Quæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent: & cùm conueniſſent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet, nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet: ſuadentéſque vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſit cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remediis euadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam: ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

καὶ τὸν ἄλλον ἐπιφέρεται τὸν τρόπον, τὰς πέντε τῶν παλαιστινῶν πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἐπαγομένη παρ' ἑκάστης τῶν πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτὴν ἔπαθον. ἀπειρηκότες οὖν τοῖς κακοῖς οἱ πεπεισμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλίαν γινόμενοι, τὴν μὴ προσδέχεσθαι τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτῳ μισθῷ κρίνει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, Ἀκκάρωνος καὶ Ἀσκάλωνος, Γάζης, καὶ Ἀζώτου, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, οἷς ὑποδικοῦσαν αὐτὴν τῷ θεῷ, καὶ συνεπιδικοῦσαν αὐτῇ δι' ἃ τοῦτο πρὸς δεινῶν, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν δ' οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἀπαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἀσθενείαν ἀφέροντας. ἀλλὰ ταύτην εἶναι τὴν δύναμιν ὑμῶν καὶ τὴν ἰσχύν. ἃ δὲ ἂν ποτ' αὐτῆς κηδομένῳ θεῷ ἐπιχείρειον ἀνθρώποις γενέσθαι. ἠσυχάζειν δὲ καὶ προσέχειν ἔφη τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, αἰτίαν τούτων ἐκ ἄλλου, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι καὶ χρῆσιν παρεῖσθαι τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς προειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔντε τοῖς ἐπάνω χρόνοις σωφρόσυνῃ καὶ φρονήσει πεπιστευμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἁρμόζειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀναθήματα ἐκ τῆς πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι προσένοσον αὐτῷ τὰ στασιάζειν καὶ κατέχειν ἐν τῷ βίῳ διωκημένους ἐξ αὐτοῦ παθήμασιν, οἷς ἐκεῖνοι ὑπ' αὐτοβλάβειαν. τοσούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῷ καθ' ἡμᾶς θεῖσι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς καὶ θέντας ὅπι τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι. καὶ βοῦς ὑποζεύξαντας ἀρτιτόκους, οἷς μὴ δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καταζεῦξαι μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπόμενα γίνωνται, πίθῳ δὲ αὐτῶν ὄζυτέραν ποικίλην τὴν ποιᾶν. ἐκείνας δ' ἐλάσαντας ἀπὸ κιβωτὸν φεύγουσας ὅπι ἐξόδου καταλιπεῖν, αὐλαῖς ὑπιδέψαντας ἢ βάλον τῆς ὁδῶν ἀπελθεῖν. καὶν μὲν ἐς ἔθνεσιν ἀπίωσιν, καὶ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνουσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τῶν κακῶν. αἰ δ' ἄλλην τράπωνται, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἐκείναν δ' αὖτα καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῆθεν τὴν γνώμην ἐκύρωσαν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ προειρημένα, προσάγουσι τὴν ἅμαξαν ὅπι τὴν τριόδου, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibid. VAccis autem veram viam ingreſſis, & rectà non aliter quam ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

Κεφάλαιον ϛ'.

Νίκη Ἑβραίων σὺν Σαμουήλου στρατηγοῦντος.

Τῶν δὲ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγουμένων τινῶν αὐταῖς ἀπιουσῶν, οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πάντες σπουδῇ καὶ πόρρω τινὰς ἤδη βουλόμενοι μανθάνειν. κώμη δέ τις ἦν τῆς Ἰούδα φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. καὶ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένου, πάντας ἔσωσε χωρεῖν, στῆσαι τὴν ἅμαξαν αὐτόθι.

θέα δὲ

θέα ἦ λεὼ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἐξεκαρεῖς ἐγένοντο. Θέ- A
ρεις γὰρ ὥρᾳ πάντες ὅτι τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν
ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν
ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῆς χειρῶν
ἀφέντες, ἔδραμον δι' ὅτι τὴν ἅμαξαν. καὶ κα-
θελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοῖς αἰδοίοις
εἶχε καὶ τοὺς μῦας τοὺς θέαν ὅτι τινος πέτρας, ἧς
ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ,
καὶ κατδωχηθέντες, τὴν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βοᾶς B
ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαισι-
νῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ ἦ ἐ χόλος τῷ
θεῷ μέτεισιν, ὡς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐν τῇ βαθσά-
μυς κώμης ὡς ἐκ ὄντας ἀξίους ἁψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱε-
ρεῖς γὰρ ἦκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀ-
πέκτεινεν. ἐκλαυσαν ἦ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ
κωμῆται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἦγειραν, οἷον εἰκὸς
ὅτι θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπε- C
θρήνει. τῷ τε μένειν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀνά-
ξιοις ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῆς ἑβραίων
πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδίδοσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ
τῶν παλαισινῶν. κἀκεῖνοι γνόντες τάδε, ἀπῳκίζου-
σιν εἰς καριαθιαρεὶμ πόλιν τοῖς βηθσαμίταις.
ἔνθα τινὲς λύτης τὸ γένος, ἀμναδάβου δόξαν ἔχοντες
ὅτι δικαιοσύνῃ καὶ τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰ-
κίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέποντα τῷ θεῷ τόπον
ἐν ᾧ κατοίκει δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν D
κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τῆς ὑπηρεσίας ταύ-
της ἕως ἐτῶν εἴκοσι προῆκαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν
τῇ καριαθιαρεὶμ, ποιήσασα πρὸς τοῖς παλαισινοῖς
μυῖας τέσσαρας. τῷ ἦ λαῷ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ,
καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῆς καριαθιαρειμ πόλις τὴν κιβω-
τὸν, ἐν' ὀχᾶς καὶ θυσίας τροπαίντος τὸν θεὸν, καὶ
πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν ἐ φι- E
λοτιμίαν, ὁ προφήτης σαμοῦηλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν
προθυμίαν, ὡς δύνασθαι πρὸς ὕστερ ἔχοντας εἰπεῖν
περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῆς ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ,
λέξαι λόγοις οἷς ἦν μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν
προσάξασθαι ἐ πεῖσαι. ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἔτι νεῦ
βαρεῖς μὴ πολέμιοι παλαισινοὶ, θεὸς δ' ὑμῶν
ἄρχεται γίνεσθαι καὶ φίλος, ἐκ ὅτι θυμεῖν ἐλευθερίας
δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δι' ὧν αὖ ἔλθοι πρὸς ὑ-
μᾶς. ἐὰν βέλεσθε μένειν πρὸς τοῦτο ἐξ ὧν τοιοῦτοι δίκα- F
μένεσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δίκαιοι. καὶ τὴν πατρίαν ἐκ-
βαλόντες τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτὸν ὅλαις
ταῖς δίκαιαις προσέχετε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες δίκα-
τελεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, ἐλ-
λείας ἀπαλλαγὴ, ἐ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν οὐθ' ὅ-
πλοις, οὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμά-
χων δυνατὸν ὄζιν. ὁ δὲ τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρ-
έξειν αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθὸς εἶ ἐ δικαίους. εἰρηνικὸς δ'
αὐτὸ τῆς ὑποχίσεων, ἐγὼ γίνομαι. ταῦτ' εἰπόντος ἐπευ-
φήμει τὸ πλῆθος ἡδὺ τῇ παραινέσει. ἐ κατένδυσεν
αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένων τῷ θεῷ. συνάγει δ' αὐ-
τοὺς ὁ σαμοῦηλος, εἴς τινα πόλιν λεγομένην μασφάτην.
κατοπτρόμορον τοῦτο σημαίνῃ κ τὴν ἑβραίων γλῶτ-
ταν. ἐντεῦχεν ὑδροχοάρμοί τε ἀπένδυσιν τῷ θεῷ, κ
νῆστις δύσαντες ὅλην τ ἡμέραν, ἐν' ὀχᾶς ξέπονται.
οὐ λανθάνουσι ἦ τοὺς παλαισινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες.

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt cõcurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur, vt viderent arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. dempram deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt, quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca a Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. 1. Reg. 7. 11.

Cúmque populus toto hoc vicẽnio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraelitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicarum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu aſſuere,

ἀλλὰ μαθόντες ὅτι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν,

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. A quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligẽdum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus B à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in con- C ſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur, deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem re- D tinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſisque plurimis, reliquos vſque Corthæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos E ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant. F

μεγαλη τραπῆ καὶ δυναμει κατ' ἐλπίδα τῦ μὴ παθεῖν μηδὲ ὧν ἐφοβήθησαν μηδὲν ἐπιπεσεῖν τοῖς ἐθνεσίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δρομόντες πρὸς σαμούηλον, ἀναπεπωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου ἔφασκον, καὶ δεῖσθαι τοῦτο ἡμεῖν ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' αἰσαγόντος ἡμᾶς ἐπ' εὐχὰς καὶ θυσίας καὶ ἱκετηρίους συμπομπούς καὶ ἀνάπαυσιν ἐπιτεράτευσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν οὐκ ἄλλη σωτηρίας ἐστὶν, ἢ ἡ σὲ καὶ τὸν θεὸν ἱκετεύσαντος ὑπὲρ σοῦ σῶσαι καὶ ἡμῖν δύναμιν παλαιστάς. ὁ δ' θαρρεῖν τε παρῄνεσε καὶ εὐθύμους αὐτοὺς εἶναι θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῦ ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὑπερέχειν αὐτῶν τὴν δεξιὰν, ὑπὲρ τῆς παρὰ παλαιστινὲς μάχης, καὶ μὴ παιδεῦσαι δεύτερον αὐτοὺς δυσυχήσαντας. ἐπήκοος δ' γίνεται τῶν δικαίων ὁ θεὸς, καὶ παραδέξαμενος, ἐμβρυεῖ δ' συμμάχων τῇ δικαίᾳ τὴν θυσίαν, ὅπως δὴ νίκην αὐτοὺς καὶ κράτος. ἐπὶ δ' ὅλῃ τὸ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἔχοντος τὸν θεὸν, καὶ μήπω πᾶσαν δι' τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, παρῆλθεν ὁ τῦ στρατοπέδου ἡγεμὼν τῶν πολεμίων δυνάμεις, καὶ διατάττεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὴν νίκης ὡς ἀπῳλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τῦ ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὅτι μάχην ἐκείνοις ἀπροσδοκήτων. φειπίπτουσι δ', οἷς ἂν εἰ προθύμως, ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὴν δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποτρέμων καὶ σφαλερὰν κινήσας ποιῆσιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεμβρυομένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι ἐπειτα βεσπαῖς δι' ψοφήσας, καὶ δι' πύρεις ἀστραπαῖς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις ἀφείλατο, καὶ τῦ χειρῶν ἐκπεσόντας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπιξέρχεται δ' σαμούηλος μὴ δι' πλήθους, καὶ πολλοὺς καταφάξας, κατακολουθεῖ μέχρι κορράιων τόπων τινὸς, ἔστω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῦ πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ γνωμένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τὴν πληγὴν, οὐκ ὀλιγοστάσαν ὅτι τὰς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δίους καὶ μνήμης τῆς συμβεβηκότων ἐφύλαξον. ὁδὶ δὲ πάλαι θάρσος τοῖς παλαιστινοῖς ὅτι τοὺς ἑβραίους, τότ' ἐκείνων μὴ τὴν νίκην ἐγίνετο. καὶ σαμούηλος στρατόσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀναιρῇ πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὴν χώραν ἁφαρπάσας τῦ τῆς ἰουδαίων ἀπέτεμεν τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' δὲ μέχρι πόλεως ἀκκάρωνος ἀπὸ τῆς γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. Ην δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν τῆς χαναναίων.

CAP. III.

Quemodo Samuel defitientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura G reddebat. multóq; tempore hãc præcipuam cũ habuit, vt patrijs legib. reſp. adminiſtraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ως σαμούηλος δι' τὸ γήρας ἀδυνατῶν τὰ πράγματα διοικῆν, τοῖς αὐτῦ παισὶ ταῦτα ἐπιχειρίσειν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς δικαστὰς, εἰς ταὐτὸν ἐκάλουσεν συνερχομένους πρὸς τῦ πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δ' δὲ τὸ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν εὐθυμίαν ὅτι χρόνον πολιὰ

ἐπεὶ δ'

ἔπειδὴ γὰρ γέρας ἐφικνεῖτο, καὶ τὰ σωμάτια
περίττεον ἐμποδιζόμενος, τοῖς ἰδίοις τέκνοις ἀρχὴν καὶ τέχνας ἀρίστας τῷ πλήθει ἐπιδεδώκει. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰωήλος προσηγορεύετο. τῷ δὲ νεωτέρῳ ἀβίᾳ ὄνομα ἦν. προσέταξε δὲ τὸν μὲν ἐν Βεθήλῃ πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσουβᾷ, μείζοσι τοῖς ὑπακουσομένοις ἑκατέρῳ λαοῖς. ἐφάπτεται δὲ σαφῶς ἐπὶ παραδείγματι καὶ παιδείᾳ, τὰ μὲν τέκνα τοῖς φύσαντι γίνεσθαί πως ἀλλὰ πολλὰ μὲν χρηστοὶ καὶ μεγίστοις ἐκ πατέρων. πολλοὶ γὰρ φαύλοις ἐξ ἀγαθῶν παρέσχον αὐτοὺς γνωμίμους. τῷ γὰρ τὸν παῖδα ὀλιγωρῆσαι τῆς ἐκείνου ἐπιμελείας, καὶ τὸν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντας, δίκαιον καὶ λαμπρότατον αἱρεῖσθαι τὸ δίκαιον. καὶ τοὺς κείνης καὶ ἁπλῶς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς ξυφλοῦ καὶ πρὸς δίαιτας πολυτελεῖς δικάζοντες, πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἐποίησαν τῷ θεῷ. δεύτερον δὲ τῷ πρόφητῃ πατρὶ αὐτῶν, ὃς πολλοῦ τὸ πλῆθος ἐν δίκαιον ἀπεδίδου εἰσφέρειν καὶ πρόνοιαν.

A

B

C

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς οὐ καλῶς προῃσθάνοντο οἱ υἱοὶ τῆς ἀρχῆς, ὑπ' ἀλλήλων ὑπ' ὀργῆς ἡττώμενοι βασιλεύεσθαι.

Οἱ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τοὺς πρότερον καταστάσιν καὶ πολιτείαν τὴν τοῦ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τε τοῖς πρώτοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συνῆλθεν. διὸ τελευτῶν δ' ἐν Ἁρμαθὰ πόλει. καὶ τὰς τε τῆς ἰδίας ἀδικίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ παρειμένος ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῆς προσημάτων ἐκεῖνον αὐτὸν πρὸς αὐτὰ δύναται ζόπον. ἐδόκουν τε καὶ ἐπιτήδειον ἀποδείξαι τινα αὐτῆς βασιλέα, ὃς ἀρξῃ τοῦ ἔθνους καὶ τιμωρήσεται παλαιστίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῶν πρότερον ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν σαμουήλου οἱ λόγοι δι' ἃ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἤπιπτο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατείας, ὡς θεῖος καὶ μακαρίου ποιήσας τοὺς χρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονήσεως καὶ βασιλέως τῆς ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις, ἔτι ζοφῶς ἐμεμήνυτο ὅτε ὕπνου. ἀθόλως δὲ καὶ νυκτὸς, γράφων τὰς περὶ τῆς προκειμένης ἐνοίας διεκαρτέρει. ἔχοντι δὲ οὕτως, ἀμφισβητεῖται τὸ θεῖον, καὶ ὠδημυθεῖται μὴ ἀνοσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς ἐκ ἐκείνου ἀφηφανισμένους ἀλλ' αὐτόν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος. ταῦτα δὲ ὑφ' ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοῖς ἀπ' ἀγκῶνος μαχαιρᾶσθαι τὰ ἔρια. λήψεσθαι μὲν γὰρ οὐκ εἰς μακρὸν μετέσεσθαι αὐτοὺς ἔλεγον. ὑφ' ἧς οὐδὲν ἂν ὠφέλησεν ἴσας τῶν ἰσομοίρων. ἐλεγχθήσονται δὲ κακοφρονήσαντες, καὶ βελαὶ ἐκ δυσχείρους ἐπὶ καὶ τοῦ σοῦ προφήτου λαβόντες. πολλῶν δέ σε χορηγοῦντος αὐτοῖς ὧν αὐ ἐγὼ προείπω βασιλέα, προσηλώσαντα ποίων τε πειρᾶσθήσονται βασιλεύμενοι κακῶν, καὶ ὁπόσων ἐφ' ᾗ αὐ αὐδῶσι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμουήλος, ἅμα ἕως ἀγγελίσας τοῖς ἰουδαίοις ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοὺς ἐκδημήσαντας τὰ τῆς βασιλέως ἐπιμήνια, καὶ ὅσοις συνεχθήσονται κακοῖς. γνώσεσθαι γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμᾶς ἀπανταύσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρμαμαλάτας ἐν καλιάσουσι,

D

E

F

G

Deinde senio grauante, vt consuetis muniis III.
sufficere non posset, filiis suis principatum & 1. Reg. 8.
curam reip. tradidit: quorum senior Iohel, iu-
nior Abia, nomen erat: mandauítque vt alter
in Bethelis, alter in Barsabe iudiceret, partita
populo, & sua cuique iudici parte attributa. In
his manifestum exemplum exhibitum est, non
semper patribus similes nasci filios, sed inter-
dum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bo-
no mali prognati sunt. Relictis enim paternis
institutis diuersissimam viam ingressi, muneri-
bus corrupti iustitiam opprimebant, & in iu-
dicando non tam veritatis quàm lucri respe-
ctum habebant, solutíque in luxum ac delicias,
tum Dei voluntatem, tum patris contemne-
bant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in po-
pulo iustitia vigeret quàm maximè.

Cap. IV.

*Quòd populus offensus Samuelis filiorum mori-
bus, regem sibi dari postulauit.*

POpulus autem videns rempub. cura & di-
ligentia prophetæ optimè constitutam, la-
befactari per filiorum eius impotentiam, ve-
hementer offensus ad patrem concursum fecit,
qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & com-
memoratis filiorum eius iniquitatibus, quod-
que ipse iam senio debilis, more solito præesse
administrationi rerum non posset, obnixè pre-
cabatur vt regem aliquem declararet; qui toti
genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illa-
tæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc po- IIII.
puli voluntas vehementer Samuelem contri-
stauit, qui propter innatam iustitiam non ama-
bat regiam potestatem vt nimiam. Valde enim
optimatum gubernatione delectabatur, non a-
liam ad felicitatem populi conducibiliorem
existimans. adeóque res hæc hominem solici-
tum habuit, vt nec cibum nec somnum præ
cura caperet, sed per totam noctem se in lec-
to versaret, multa interim animo volutans.
Sic affecto Deus se videndum præbuit, con-
solatus eum ne postulata populi ægrè ferat: di-
cens non tam ad ipsum pertinere hanc contu-
meliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum
esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex
quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti.
verum non multo pòst futurum est, inquit,
vt eos consilij huius serò pœniteat: quando
nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam
erga me æquè ac te ingratitudinem damna-
bunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem e-
go designauero: idque prius quàm facias, pra-
monebis quantum malorum sibi vltro asci-
scant, protestaberísq; eos te inuito ad mutatio-
nẽ status in deterius propetare. His auditis Sa-
muel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum
se illis regem promisit, addens velle se prius
indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in
quantis incommoditatibus erit viuendum.
Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent
vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & satellites & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum aliorúmque instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessariò verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vniuersi è suis largientur. &, vt compendio dicam, seruietis vnà cum omnibus vestris regi, non secus atque domestici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed vrgebat obstinatè vt missa futuri cura regem crearet: quandoquidem nisi regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent, nec esse absurdum, si cùm finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisque suam, & cum tempus erit accersam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

Τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δεσμεῖς ἢ ἄλλους ἢ χιλιάρχους. ποιήσουσι δ' καὶ τεχνίτας ὁπλοποιοὺς, ἢ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε ἢ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ὀπιμελητὰς, ἢ σιταποιοὺς ἀμπέλων. ἢ οὐδὲν ὄσον ὃ μὴ καλυδόμβους ποιήσουσιν, ἀδραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. ἢ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ἀποφανοῦσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. ἢ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἀναγκαίας πλησμονὰς φοβέμεναι ἢ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτήσουσι δ' τὰ ὑμετέρων ἀφαιρήσονται, καὶ ταῦτα δυνέχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ δεκατεύσουσι ἀγέλας ὑμῶν καὶ ποιμνίων. σιωπήσονται δ' οὐκέτι δουλεύοντες μὴ σαῦτων τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτοῦ εἰκόνας ἴσους ἑαυτοῖς. καὶ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων ποιήσει ἢ τὸ πάσχειν αὐτά. ἢ μεταμανόντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς ἢ δωρήσασθαι τὰ χείρω ἀπαλλαγὴν τῶν βασιλέων. ὁ δ' οὐ θεσπίζεται τὰς δήπας, ἀλλὰ ὧδε πέμψας ἐάσει δήπου ὑποφέρειν ὑμᾶς τὰ αὐτῶν κακοβουλίας. ἰδοὺ δ' ἆρα ἢ πρὸς τὰς προρρήσεις τῶν συμβησομένων αὐόπτου τὸ πλῆθος ἢ δύσκολον ἐξελεῖν τὰ δίκαια κρίσιν ἤδη ὧδε τῷ λογισμῷ καθιδρυμένου, οὐδὲ γὰρ ἀπιστήσαντα, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν σαμουήλου λόγων. ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, ἢ μὴ φεστίζειν τῶν ἐσομένων. δῆτα γὰρ πιμελεία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σφῶν αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἰ τῶν πλησιοχώρων βασιλευομένων τινὶ αὐτῶν ἔχειν αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τῶν προειρημένων ἀπεστραμμένους ὁ σαμουήλος, ἀλλ' ὀπιμένοντας, νεῦμά μοι εἶπεν ἅπαντι πρὸς αὐτοὺς ἥκειν. μεταπέμψω δ' ὑμᾶς εἰς δεῖπνον, ὅταν μάθω ὧδε τῷ θεῷ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

Cap. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως σαοὺλ ἀναδείξις καθ' ὑπαγωγὴν τοῦ θεοῦ.

1. Reg. 9. ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cùm eximias asinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cùm perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cùm nusquam compareret, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, cúmque omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinabus: respondit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, superesse quadrantem sicli, cúmque dari posse, nesciebant enim prophetæ mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentísque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam sit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora nisi vt ille primus accumbat.

Ἦν δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κῖς ὄνομα. τοῦτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ὧν ἢ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ στῆμα μέγας, τότε φέγγημα καὶ τῷ ἀγένειαν ἀμείνων τῶν βλεπομένων. σάουλον αὐτὸν ἐκάλουν. εἶχε δ' ὁ κῖς ἄνων αὐτῷ ἐκ δ' κωμῶν καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἤδετο γὰρ αὐτὰς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν κτημάτων, ἢ οὖν μετ' ἑνὸς θεράποντος δεῖ ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ δὲ δεῖ τῷ πάτερι φθάσαι φυλὴν ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ἐπ' ἐν ταύτας ἐπιτυχὼν, ἀπράκτους διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ φόβον αὐτῷ τῷ παρὰ λοιπὸν τῷ φεστίδα. ἢ δ' ἐπομένῳ θεράποντος, ὡς ἐφράσατο κώμην ἀγχοῦ πόλιν, ἔνθα προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντες ἀληθῆ, καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβουλεύοντος. γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ πρὸς τῶν ὄνων τέλος. ἐθὲν ἔχειν παρελθόντας εἶπεν αὐτῷ δ' προφήτης ὁ καὶ ὄψεσθαι αὐτῷ. κεκενωῶς γὰρ ἤδη τὸ ἐφόδιον. τῷ δ' οἰκέτῃ τετραπλοῦν αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος καὶ τοῦτο δώσειν, διὰ γὰρ ἀγνοίας ἢ μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὡς φαίνονται). καὶ πρὸς ἢ πύλας προεῖσιν τυχόντες παρθένους ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσας ἐρωτῶσιν αὐτὰς τοῦ προφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, καὶ σπεύδειν παρεκελεύοντο πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταπλυθῆναι. πολλοὶ γὰρ ἐσιᾶν καὶ προκαταπλίνειν τῶν κεκλημένων. ὁ δὲ σω-

D E F G

ὁ δὲ σαμουήλος ἤδη τοῦτο πολλοῖς ὅτι τῷ ἑσίαν τότε σεσήμαγε. διομόσω γὰρ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐτὸς τῷ θεοῦ, προσεπεῖν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον ἐμιμύσατο. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κατὰ τὸν δὴ τὸν ὥραν. αὐτὸς μὲν ὅτι τῷ δώματος καθεζόμενος, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν ηὐξάμην. πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, καταβαὶς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. σωαστὰ δὲ τῷ σαούλῳ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶναι τὸν ἄρξειν μέλλοντα. σαοῦλος δὲ προσεισι τῷ σαμουήλῳ. καὶ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τὸν οἰκίαν τοῦ προφήτου. ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ σαμουήλου φράσαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τῶν ὄνων ἐπ' ὧν τῷ ζήτησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, τάτε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτὸς κατυρωμένα, προσευχὼν, ἀλλ' ἤττων εἶναι ἐγὼ δ' ἀπόδα ταύτης τῆς ἐλπίδος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατρικὰς ταπεινοτέρας τῆς ἄλλων πατρικῶν. σὺ δὲ παίζεις καὶ γέλωτά με τίθεσαι περὶ μειζόνων ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν χρείαν ἀγαλεγόμενος. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τῷ ἑσίασιν καθεκλίνει, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπάνω τῆς κεκλημένων. ὅτοι δ' ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προσάσει δὲ τοῖς δεκάνοις ὑπόθεσιν τῆς σαούλῳ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δὲ ἡ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες ἀπῆλυον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ δὲ σαοῦλος ὑπὸ τῆς προφήτης σὺν τῆς θεράποντι κατεκοιμήθη. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουήλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης προὔπεμψε. καὶ γυμόμενος ἔξω τῆς πόλεως ἐκέλευε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοῦλος ὑποπέμπεται τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχει τῆς τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς. καὶ καταπασάμενος, ἤδη φησὶ βασιλέα ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένος ὅτι παλαιστινοὺς τε καὶ τῶν ὑφ' ἑαυτῷ ἀμυνεῖν. τοῦτον δὲ ἔσαι σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγνώσκειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ξεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνήσαι τῷ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα. ὧν τὸ μὲν ὡρῶτον, τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἔριφον. ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. ἀσπάσονται δέ σε ξένοι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σωσωθαί σου τοὺς ὄνους διαζηλεύοντι. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, προφήτας ἐκκλησιάζουσιν ὄψῃ δεξῃ. καὶ γυμόμενος ἔνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάνθ' ὁπτιανοῦν ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαί τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δὴ αμονίας ὁ κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν ἴσθι μετ' σοῦ τυγχάνοντα. ἄσπασαί τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρίσηται τύπον θύσωμαι τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προπεμπων, ὑποπέμπει τὸν νεανίσκον. τῷ σαούλῳ δὲ πάντα καὶ τῶν προφητείαν σαμουήλου ἀπιστήσαν. ὡς δ' ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν συγγενοῦς αὐτοῦ ἀβενηρεῖ, καὶ τὸ κεῖνον τῆς ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστοργεν, ἀπορωτῶντος τὸν ὑποδημίας καὶ τῆς κατ' αὐτὸν γενόμενον, τῆς μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ' ὡς ἀφίκοιτο πρὸς σαμουήλον τὸν προφήτην, οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ συσωθαι τοὺς ὄνους ἔφασεν.

A Samuel autem hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus esset Deum, vt certiorem se redderet quem creaturus esset regem, in crastinum se id facturum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cúmque Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum principem. Saulus verò accedens eum salutatum prius rogat vbi propheta habitet; hospitem enim se hoc ignorare. cúmque ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestatem eius fore: supra spem, inquit, meam sunt ista Domine: neque enim ea est mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior est aliis familiis. tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitque ministris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adesset, alii quidem surgentes domum quisque suam reuertebantur, Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autem egressi sunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulque regem salutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro turela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæstinis illato vlciscí debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, secundum hædum. hos tertius sequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino spiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito Deum esse tecum: & saluta patrem tuum & cognatos, Venies autem Galgala, me accersente, vt pro his Deo pacificas hostias immolemus. His prædictis dimisit iuuenem: & quicquid prædictum est occurrit ei in hoc itinere. Postquam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuisset, & ex eo cognouisset inuentas esse asinas.

1. Reg. 10.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita A
inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem
ei contraheret. quamuis enim & amicus esset
& cognatus, tutius tamen ac consultius arbi-
tratus est silentium, reputans credo humanæ •
naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in
amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio
felicitas contingat, tamen alios sibi præferri
iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel popu-
lum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm
frequentes adesse videret, in hanc sententiam B
alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomi-
ne ad vos perferre, Ego vos in libertatem vin-
dicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à
vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro
quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponi-
tis, quod abrogato mihi quantum in vobis est
imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homi-
ni à Deo regi, vnum è vestro numero digniо-
rem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis
tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, C
quidlibet in quemuis licere sibi volet. non e-
nim fieri potest, vt homo erga hominem sic af-
fectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso
conditum. Eia quando plus apud vos potest
temeratius animi impetus quàm vel religio
vel beneficiorum memoria, digeratur multitu-
do per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo
facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein fami-
liarum nominibus in vrnam connectis, Metri
familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim
sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito D
obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, ab-
diderat se, videri volens inuitus ad regnum
accedere. Tanta fuit præditus modestia simul
& temperantia, vt cum plerique vel modica
felicitate potiri vix sui præ lætitia sint compo-
tes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic
tot populorum rex declaratus ac dominus, non
modo non ostentaret se, verùm etiam è subdi-
torum conspectu subduceret, vt non absque
negotio posset inueniri. cúmque nusquam E
comparente Saulo omnes essent solliciti, hæ-
sitantes quidnam fieri oporteat, propheta pre-
cibus Deum appellat, vt latebras indicet, de-
sideratúmque iuuenem exhibere dignetur.
quòd vbi impetratum est, mittit qui eum ad-
ducant: & postquam venit, in medio popu-
li iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt
qui humeris tenus supra omnes excelleret, &
ipsa statura maiestatem regiam præ se fer-
ret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat F
regem, contemplamini quantum omnibus
præeminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúm-
que populus acclamasset, Viuat rex: prophe-
ta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub
regia dominatione erant euentura, recitauit
ea populo rege præsente, & librum in
tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud
posteros prædictionis suæ monumentum.
His ita perfectis, dimisſóque populo, ipse
reuersus est Ramatha in patriam. Saulum G
verò in natale oppidum Gabatha redeuntem
multi boni viri comitabantur, vt nouo re-
gi debitum officium præstantes. Sed plures
mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

φθεὶ ὴ τῆς βασιλείας καὶ τῷ κατ' αὐτὸν, ἃ κ᾽ φθόνον ἀκουόμενα Ϲ ἀπιστίαν ἔχειν ἔμελλε, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ ἐδὲ πρὸς δύσιν σφόδρα δοκοῦντα εἶ) Ϲ βεβαιότερον τῶν ἀφ' αἵματος ὑπ' αὐτῷ στερχόμενον, ἀσφαλὲς ἡ σαφῶς ἐδόξει μένειν, λογισάμενος οἷμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵαν ταῖς ἀληθείαις ἔχειν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δύνοις, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ᾽ ἀχεῖ τῶν ἅμα τῷ θεῷ λαμπρῶν ἀποσώζεται τὴν ἀξίωσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐμφορὰς κακοήθεις τυγχάνουσαν ἤδη καὶ βάσκανοι. σαμούηλος ὁ, συγκαλεῖ λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, κ᾽ πρὸς αὐτὸ διατίθεται λόγους, ὡς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν τῷ θεῷ. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπείνῳ χαρισαμένου, κ᾽ τοὺς πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τ᾽ δυσχερισιῶν. καὶ τὸν μὲν θεὸν ἀποχειροτονῆσαι τῆς βασιλείας, ἐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τῷ πάντων ἀρίστου πρεσατεῖσθαι. θεὸς ὁ πάντων ἄριστος. ἀρεσκώντας δ᾽ ἐχθν ἀνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποταγμένοις κ᾽ βέλησιν Ϲ ὀπιθυμίαις Ϲ τῇ ἄλλων παθῶν ὁρμὴν χρήσονται, δ᾽ ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ᾽ ἐχ᾽ ὡς ἴδιον ἔργον κ᾽ κατασκεύασμα τὸ τῇ ἀνθρώπων γένος ἔτυ ἀγαπήσαι αὐτάρκως. ὁ θεὸς ὁ κατ' αἰτίαν τὴν ἀρίστην κήδοτο. ἀλλ᾽ ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ἡ πρὸς τ᾽ θεὸν ὕβρις, ταχθῆτε πάντες κ᾽ φυλαί τε καὶ σκῆπτρα, Ϲ κλήρους βάλλετε. ποιησάντων ὁ τοῦτο ἐβραίων, ὁ δ᾽ βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης ὁ κληρωθείσης ἔλαχεν ματεὶς καλουμένη πατεία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισσαίου βασιλεύειν παῖς σαοὺλος. γνοὺς ὁ τοῦτο ὁ νεανίσκος φθάσας ἐκ πεδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βελόμενος οἷμαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν κ᾽ σωφροσύνην, ὡς τε τῶν πλείστων ἐδ᾽ ὅτι μικρᾶς δ᾽ εὐφημίας τὴν χάριν καταλαβεῖν δυναμένων, ἀλλ᾽ εἰς τὸ πᾶσι γνώσεσθαι φανερὸς ἐν τοῖς ἀποκρύπτειν. ὁ δ᾽ ὁ μόνον ἐδὲν ἐνέφηνε τοιοῦτον ὅτι βασιλεία, Ϲ τῇ τοσούτων κ᾽ τηλικούτων ἐθνῶν ἀποδειχθῆναι δεσπότης. ἀλλὰ κ᾽ τῆς ὄψεως αὐτὸν δ᾽ τῇ βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, Ϲ ζητεῖν αὐτὸν κ᾽ φθεῖ τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανουμένων καὶ φροντιζόντων ὅτι γένοιτο ἀφανὴς ὁ σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τ᾽ θεὸν, δεῖξαι ποῦποτ᾽ εἴη, καὶ φθάσαι εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ὁ φθασε τῷ θεῷ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ φθάσας γένεται μέσον τῶν πλήθους. ὑπερέσχε δ᾽ ἁπάντων, κ᾽ τὸ ὕψος ἰῷ βασιλικώτατος. λέγει ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε ὁ ὡς κ᾽ κρείττων ἔσται πάντων, κ᾽ δ᾽ ἀρχῆς ἄξιος. ὡς ὁ ἐπιφήμισε τῇ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀπέγνω τῇ βασιλείας ἀπεφωμένῳ. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, τοῖς μετέπειτα γνησίας μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ᾽ ὁπτελέσας ὁ σαμούηλος, ἀπολύει τὸν πλῆθον. καὶ αὐτὸς ὁ εἰς ἀραμαθὰ φθαγίνεται πόλιν. πατεὶς γὰρ ἰῷ αὐτοῦ. σαοὺλ δ᾽ ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴ, ἅς ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ τ᾽ ἀγαθοὶ τὴν προσήκουσαν βα-

σιλεῖ τιμὴν πέμποντες. πονηροὶ ὁ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, κ᾽ τοὺς ἄλλους ἐχλιάζοντο,

Ϲ ὅτι

κὴ ἔτε δώσει τοῦτο φερεσφερεῖν, ἔτ' ὀν αὐτὸ ἢ Ϲ λόγῳ τὸ ἀρίστευεσθαι τ' σαύλου ἐπίδηλο. μᾶλλον δ' ὕστερον ἀρχὴ ἦν πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς ναάσην πόλεμος τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὠδίν γὸ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικημένοις τῶν ἰουδαίων ἐξεπόησι, μὴ πολλῇ Ϲ μαχίμου στρατεύματος ἐξελθὰς ἐπ' αὐτοὺς. κὴ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπάγεται. ἰχνοῦ Ϲ δίκα πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρωσάμενος. σοφίᾳ ἢ κὴ διανοίᾳ, πρὸς τὸ μέλλ' αὖθις ἀπορραίτας δυνηθείας τ' ὑπ' αὐτοῦ δουλείαν ἐξαφυγεῖν, ἀδυνεῖς ποιῶν. τῶν γὸ ἢ κὴ πέρσιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμου νόμῳ, τοῖς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτε. ἐποίει ἢ τοῦτ' ὅπως ἂν ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῶν θυρεῶν κωλυπορούσης, ἀχρηστοι παντελῶς εἶεν. Ϲ ὁ μὲν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅτι τοὺς γαλααδίτας λεγομένους ἐπεστράτευσε. Ϲ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, ἰαβὶς δ' ἔστιν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις, κελεύων ἢ ἀφαιρεῖσθαι σφᾶς αὐτοὺς ὅτι τῶν τοῖς δεξιοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξας, ἢ πολυορκήσας ἀπείλει, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀνασήσειν. τοῦτο δ' αἵρεσιν ὑπ' αὐτοῖς εἶ), πότερον ποτὲ βούλονται ἢ στόματος ἀποτμηθῆν θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ γαλααδῖται κατάπληκτοι, πρὸς μὲν ἕτερον μὴ τολμῆσαν εἰδὲν εἰπεῖν, ὅτ' εἰ ἀφαιδίδασιν αὐτὸς, ὅτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀσχολὶ δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, ἀφαλέσωνται συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμήσουν. εἰ δ' ἄπορος εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, ἀφαδώσειν αὐτὸς ἔφασκον ὅτι τῷ παθεῖν ὅ τι ἂν αὐτῷ δοκῇ. ὁ γὰρ ναάσης καταφρονήσας τῷ τῶν γαλααδιτῶν πλήθους, Ϲ τ' ἀποστάσεως αὐτῶν, ἐδόθη τε αὐτοῖς τὴν ἀσχολίαν, κὴ πέμπειν πρὸς οὓς αὐ θέλωσι συμμάχους ἐπέτρεπε. πέμψαντες οὖν εὐθὺς κὴ πόλιν τοῖς ἰσραηλίταις ἀπήγγελλον τὰ ἀφὰ τοῦ ναάσου, Ϲ τ' ἀπειλήσεις ἐν ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δ' εἰς ἄκρυα κὴ λύπην ὑπὸ τ' ἀκοῆς τῶν ἐξεπέτεσαν τοὺς ἰαβισιτὰς παρῆχθησαι. Ϲ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο παράσχειν συνεχώρησε τὸ δέος. γνωμῶν ἢ τῶν ἀγγέλων κὴ ἐν τῇ σαούλου τοῦ βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἶ) συνέβαινε τοὺς ἰαβισιτὰς φρασάντων, ὁ μὲ λαὸς ἑαυτοὺ τοῖς πρώτοις ἐπαχεν. ὠδύρετο γὸ τ' συμφορὰν τ' τῶν συγγνωῶν. ὁ ἢ σαούλος, ὑπὸ τῶν ἐξ τ' γεωργίαν ἀφαγινόμενος ἤρχων εἰς τοὺ πόλιν, ὅπως τυχὼν κλαίουσι τοὺς αὐτοῦ πολίτας. κὴ πυθόμενος τοὺ αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ ἀφὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἔνθεος γνώμενος, ὑποτέμνει μὲν τοὺς ἰαβισιτὰς, ὑποχόμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀναλεῖν, κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ γενικότας ἤδη καὶ τῶν φόβων ἀπαλλαγμένους ὁ ἥλιος ὑπανείλας ἤδη. ὑπομένειν δ' ἐπέλευσε τινας αὐτῷ, ἡμισομένους τ' ὁδοῦ.

& ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecumq; suppetias implorare. qui vestigio per omnes Israelitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque venissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin' saluæ res essent, & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio: & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugatos, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

Cap. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad I.*Reg.*11.

I.*Reg.*12.

Κεφάλαιον ϛ'.

Σαύλου στρατία ὅτι τ' ἀμμανιτῶν τὸν Ϲ ἡ νίκη.

Βουλόμενος ἢ φόβῳ ζημίας τ' λαὸν ὅτι τ' πρὸς ἀμμανίτας ὁλοκλήρου πόλεμον, κὴ συναλθεῖν αὐτὸς ὀξύτερον, ὑποτεμὼν τ' αὐτῶ βοῶν τὰ νεῦρα, τοῦτο δεδιδάχθη ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τ'

Iordanem non afforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iudææquæ ſola armauit ĸxx. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorũ ſpatium nocte vna emenſus, antè ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos in clytum teddidit, fama longè latéq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus labeſenos ſeruaſſe, in Amanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia mulcta iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam è cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, cõuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicaris, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

ἰορδάνου ὡπλισμένοι καὶ τὴν ὅπλησαν ἀπαντήσουσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσουσιν αὐτῷ καὶ συμπολεμήσουσι τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγῃ. τοῦτ' ὂν δι' ἐλάβειαν τῆς καταπληκτικῆς ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. εὗρεν δὲ τὸ ἀριθμὸν χωρὶς τῆς Ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ὅσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβὰς δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ χοίνων δέκα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδὸν, φθάνει μὴ ἥλιον ἀνέχοντα. τειχῆ δὲ τὸ στρατόπεδα διελὼν, ἐπιπίπτει παντελῶς ἀφυλάκτως ὑπὸ μεσημβρίαν τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀπολλύσι τῶν ἀμμανιτῶν, καὶ ναάσσην τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπενέχθη τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἑβραίους διήγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸν καταφρονοῦντες, τότε μετέστησαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ἤρξατο γὰρ αὐτῷ τοῖς ἰαβισηνοῖς εὐεργετῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀμμανιτῶν ὑπερβαλλούσας χώρα, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέψαι. καὶ πολλὴν λείαν, λαμπρῶς εἰς τὰ οἰκεῖα ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ καὶ θορυβούμενον, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς μὴ βούλεσθαι αὐτὸν ἐπάγειν τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, τίς νῦν εἶπεν ἕτοι καὶ δώσουσιν δίκην. καὶ πάνθ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίᾳ ἡρμοσμένος πρὸς τοὺς ἐξαπολλίζοντας ἕναλχος τοῖς τότων ἀρίοις. σαοῦλος δὲ, τοῦτον μὲν παρεκάλει τὴν ὀργὴν καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ προθυμίαν. ἄμεσε δὲ μή τινα φθείρεσθαι τῶν ὁμοφύλων ἀναιρούμενον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἄτοπον γὰρ εἶ τὴν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φόνῳ καὶ φόνῳ, τὴν ἐκ ταύτης χάριν αὐτοῖς. πρέπειν δὲ μᾶλλον ἡμέρας ἡμέρους ἑορτάζειν. σαμουὴλος δὲ φύσαντος καὶ δίκτεως δεῖν χειροτονίας σαούλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐπέλθοντι γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ πλήθους ὁ προφήτης χρίει τὸν σαοῦλον τῷ ἀγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δ' ὕστερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ ὕστερον ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅτι γὰρ μωυσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀεὶ στρατευόμενοι διετέλουν. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ἀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὸ προτέρων ἐπανῆλθον πολιτείαν, τοῦ μὲν πόλεμον ἀεὶ φεύγειν δόξαντι γεωμέτρᾳ καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ τοῦ ὅλων δικάζειν ὑπερέποντες. καὶ δὴ τοῦτο τὸ χρέων τοῦτον τῆς πολιτείας, κατὰ τὴν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ συμπολλὰς ποιήσας ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐξήρπασεν αἰγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μὴτ' αἰδοῖ χαριζόμενος μήτε ὑποπτεύων μήτε φόβῳ, μήτε ἄλλῳ πρὸς τὸ πάθῃ ὠδ' ἀχωρίσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σαφὲς καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἴ μόχον ἢ βοῦν ἢ τοιοῦτόν τι προσηκάμην ἢ πρὸς τεροῦν αὐτῶν ἀνημέστην δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὸν ἀπασάσας χρείαν ἐλυμηνα.

τοῦτον

τούτων ἔν τι κατειπεῖν παρόντος ὑμῶν τῶ βασιλέως. οἱ A
ἢ ἀνέκραγον μηδὲν τούτων ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, θεοσῆ-
ναι ἢ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τῶ ἔθνους. σαμουήλος ἢ
Ζεύτης ἐξ ἁπάντων αὐτῶ τῆς μαρτυρείας γνομένης, ἐ-
πεὶ δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἔθ' ὑμᾶς
ὧδε ἐμοῦ δ ιώκεσθαι λέγειν, φέρε νῦν μετὰ παῤῥησίας
ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς
τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. δ ιαμνημονεύειν ἢ ὑ-
μᾶς θεσπέκει, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γέ- B
νους ὑμῶν ὁ πάντων ἰάκωβος δ ιὰ λιμὸν εἰς αἴγυπτον
ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ὀλιγανθρωπισθεισῶν,
ἃς εἰς δουλείας ἢ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύ-
πτιοι, ὁ θεὸς δ ιὰ μόνων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως
παρέχειν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τ' ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μω-
σῆν αὐτοῖς καὶ ἀαρῶνα πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον
ὑμᾶς εἰς τόνδε τὸν χῶν ὃν νῦν ἔχετε. ἢ τούτων ἀπο-
λαύσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ, θεοδεδώκατε τῶ θρησκείαν
Ϛ τῶ εὐσέβειαν. ὑ μὲν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑπο- C
χειρίοις γνομένοις, ἠλευθέρωσε. πρῶτον μ' ἀσσυ-
ρίων ἢ τ' ἐκείνων ἰσχὺς ὑπερτέρους ἀπεργασάμενος
ἔσχεσεν, ἀμμανιτῶν κρατῆσαι ὧδε ἀχὼν ἢ μωαβιτῶν,
ἢ τελευταίων παλαιστινῶν. καὶ ταῦτα ὑ βασιλέως ἡ-
γουμένης διεσφάλησθε, ἀλλ' ἰεφθάε Ϛ γεδεῶνος στρα-
τηγοῦντος. τίς οὖν ἔχει ὑμᾶς ἄσκα, φυλεῖν μὴ τ' θεὸν,
ὑπὸ βασιλέα ἢ εἶ) θέλειν; ἀλλ' ἐγὼ μὴ ἀπέδειξα
τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὴ ταῦτα φανερὸν ὑμῖν D
ποιήσω τ' θεὸν ὀρνίζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῆ τῆς
βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλῶσαι τῶδ' ὑμῖν τὸν θεὸν
ὧδε σπουδάσω ἢ σημείων ἐναργῶς. ὃ γὰρ δέπω θερ-
τερον εἶδεν ὑμῶν ἐδεὶς ἐνταῦθα γεγονὸν θέρους
ἀκμῆ χειμῶνα, αἰτησάμενος τ' θεὸν παρέξω τοῦτο
νῦν ὑμῖν δηλωνῶναι. καὶ ταῦτα εἰπόντος θεὸς τὸ
πλῆθος τῦ σαμουήλε, βροντᾶς σημαίνει τὸ θεῖον· καὶ
ἀστραπαῖς ἢ χαλάζης καταφορᾶ, τῶ τῦ θεσπίτου
ὧδε πάντων ἀλήθειαν, ὡς τε θαμβηκότας αὐτοὺς καὶ E
θεοδεδεῖς γνομένους, ἁμαρτάνειν τε ὁμολογεῖν, ἢ κατ'
ἄγνοιαν εἰς τοῦτο θεσπεσεῖν, ἢ ἱκετεύειν τὸν θεσπί-
τῶ ὡς πατέρα χρηστὸν Ϛ ἵλεικῆ τ' θεὸν αὐτοῖς δύ-
μεθῆ κατασῆσαι, ἢ ταύτῶ ἀφεῖναι τῶ ἁμαρτίαν, ἐπ'
θεὸς οἷς ἐζύβεισαν ἄλλοις ἢ παρενόμησαν θεοσε-
ξηργάσαντο. ὁ δὲ ὑπηχεῖται καὶ ὧδακαλέσειν τὸν
θεὸν συγγνώμῃ ὧδε τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. σωε-
βούλευε μὴ τοι δικαίοις εἶ) Ϛ ἀγαθοῖς. ἢ μεμνονεύειν F
ἀεὶ τῶ δ ιὰ τῶν ὧδάβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν
συμπεσόντων. καὶ τῶ σημείων τῦ θεοῦ καὶ τῆς
μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς ἢ τ' με-
τὰ τῦ βασιλέως δυδαιμονίας ὄξιν ὑπεθυμία. οἱ ἢ
τούτων ἀμελήσουσιν, ἔλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῶ
βασιλεῖ μεγάλων ὑπ' θεοῦ πληγῶν. καὶ ὁ σαμουήλος
μ' ταῦτα τοῖς ἑβραίοις θεσπιτδύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς
ὑπὸ τὰ ἰκεῖα, βεβαιώσας ὑπ' δευτέρου τῶ σαούλῳ τὴν G
βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale cum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem poposcitis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1. Reg. 7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus, qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atque hæc omnia confecistis non regũ auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam ætatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes fatérentur se peccasse, & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarétque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quod si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, cõscriptíſq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cũ quibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit. VI. 1. Reg. 13.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς σεσεσμένοι οἱ παλιν ὑπὸ τοὺς ἑβραίους οἱ παλαιστινοὶ ἠπήθησαν.

ΟΤΤΟΣ δ' ἐπλέξας σὺν τ' πλήθους οὓς περὶ ξιχιλίους, τοὺς μ' δισχιλίους δ' ὡς οὓς τε σωμαφυλακεῖν αὐτῶ, λαβὼν αὐτὸς διέζισεν ἐν πόλῃ βεθήλῳ. ἰωνάθης δ' τῶ παιδὸς τοὺς λοιποὺς δ' ὡς οὓς τε σωμαφυλακεῖν αὐτῶ,

quem miſit in Gabam. ille verò expugnauit caſtrum quoddam Palæſtinorum non longè inde diſtans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præſidiis ea communiuerunt, & omni prorſus ferri vſu eis interdixerunt. quamobrem ſi quando agricolis opus eſſet aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum neceſſario, à Palæſtinis inſtrumentum erat petendum. Vt verò audierunt expugnatum caſtrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum ſex millia: & caſtrametati ſunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus eſt Galgala: & dimiſſis præconibus per totam ditionem, edicit, vt qui ſaluam vult libertatem populi, contra Palæſtinos arma capiat: diſſimulans interim eorum potentiam, & negans tales eſſe vt timeri debeant. ſed vbi certo compertum eſt maximum eſſe hoſtium numerum, metus omnes Sauli ſubditos occupat: & pars in ſpeluncas ac loca ſubterranea ſe abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulis autem accerſit prophetam, vt de communi conſilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: ſe enim poſt ſeptem dies venturum, vt immolatis ſabbatho victimis, cum hoſte prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum propheta iuſſerat, ſed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & ſe paulatim à militibus deſeri, victimas ad altare obtulit. Cúmque nunciatum eſſet prophetam aduentare, honoris cauſa obuiam ei prodiit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis ſuis mandatis, ſe abſente preces & ſacrificia quæ Dei voluntate facienda erant pro populo temere occupaſſet. Saulo verò excuſante, expectaſſe ſe ad ſtatutum dierum numerum: ſed cùm milites audito hoſtem relicta Machma petere Galgala, metu ſe deſererent, neceſſitate cogente properaſſe ad ſacrificium: Conſultiùs, inquit, propheta, feciſſes, ſi mihi paruiſſes, & præ nimia feſtinatione Deum, cuius ego mentis interpres ſum, non contempſiſſes. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & poſteris ſucceſſionem parare poteras. Ita Samuel offenſus regis facto domum eſt reuerſus. Saulus autem cum ſexcentis tantùm militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis inſtructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæſtinorum cautum fuiſſe diximus. hi diuiſo trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingreſſi omnia populabantur, ſpectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hoſtem, propter ſuorum paucitatem,

εἰς γάβας ἔπεμψεν. ὁ δ' ἐπολιορκεῖτο φρούριον τῶν παλαιστίνων ὑ πόρρω γαβάλλων. οἱ γὰρ τὰς γάβας παλαιστινοὶ κατασκεφόμενοι τοὺς ἰουδαίους, τότε ὅπλα αὐτοῖς ἀφῃρεθῆτο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῶν χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδηροφορεῖν κρίναντές τι καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀπόρημα οἱ γεωργοὶ ὁπότε δέησοι αὐτοὺς ὁπισοῦσθαί τι τῆς ἐργαλείων, ἢ ὑπνιν ἢ μαχαίριον ἢ ἄλλο τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐποιοῦντο. ὡς δ' ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ὑ τῆς φρουρᾶς αἵρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὑβρεν τὸ καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὅπῃ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ ἑξακισχιλίοις, ἵππων δ' ἐξακισχιλίαις ἐπήγοντο. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ δὴ πάσης κηρύσσει τ' χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὅπῃ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινούς. τὸν δ' ὠμὸν ἐκφαυλίζων αὐτῶν καὶ δυσώρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον ὄν, ὡς τε φοβεῖσθαι δυσκινδύνους πρὸς αὐτούς. καταυσσαντες δ' τὸ πλῆθος τ' παλαιστινῶν οἱ τὸ σαοὺλ, κατεπλάγησαν. καὶ οἱ μὲν, εἰς τὰ σπήλαια ἔτοιμοι ἔκρυψαν αὐτούς. οἱ πλείους δ' εἰς τὸν πέραν τοῦ ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὴ δ' ἦν γάδου καὶ ῥουβήλου. πέμψας δ σαοὺλ πρὸς τὸν σαμοῦηλον καλεῖ πρὸς αὐτὸν συνδιατριβόμενον ἔτι τοῦ πολέμου καὶ τῆς παρασκευῆς. ὁ δ', ἔμελλεν αὐτὸν ἐπιλύσειν αὐτόθι, καὶ συνδιατρίβειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἐπὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τ' ἡμερῶν, ἐπειδ' ὕστερος συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. ἔμελλεν μὲν ὡς ὁ σαμοῦηλος ἐπέστειλεν. οὐκ ἔτι μὴν ἔσχε διατρεῖν τοῦ σαοὺλ. ἀλλ' ὡς εἶδε βραδύνοντα μὲν τὸν σαμοῦηλον, αὐτὸν δ' ὑπὸ τῆς παρασκευῆς καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσῆγαγεν. ἐπεὶ δ' τ' συμμούηλον ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὁδ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη ποιοῦντα ἀκούσαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τοῦ παρουσίαν, μὴ κῦρ βέλτιον γινομένου τῶν θείου τὰς δίκας τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τοῦ πλήθους προλαβών, καλῶς ἐφαρμόσειν καὶ προφητικῶς νόμιμος. ἀπολογουμένου δ' τοῦ σαοὺλ, καὶ προϊμιώνα μὲν τὰς ἡμέρας, αἷς ἔφασκε λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῆς αὐτοῦ στρατιωτῶν δι' φόβον στρατοπεδίας τ' ἐχθρῶν εἰς μαχμᾶ, καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ὅπῃ θύσειεν πρὸς τὸν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμοῦηλος. ἀλλὰ σύφησιν εἰ δίκαιος ἦσθα καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μήδ' ὧν ὑπέστο μοι θεὸς τ' παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἂν σωφρονῆσαι τοῖς πράγμασι γεγονὼς, σοί τ' αὐτῷ πλεῖστον ἂν βασιλεύσαι χρόνον ἐξεγένετο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. καὶ σαμοῦηλος μὲν ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγυμνωμένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαβαὼν πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτοῦ μόνον ἦλθε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ' χώρας ἀναιζύσης σιδήρου καὶ τῆς ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἦ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα ἔξω, καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ' εἰς ξία μέρη τοῦ στρατιὰ οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κατ' τοιαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τοῦ τῆς ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντων τε σαοὺλ τοῦ βασιλέως αὐτῆς, καὶ τοῦ παιδὸς ἰωνάθου, ἀμυνάσθαι τῇ χῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, ὑ δυναμένων.

καθὸ-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχίας ὑπόγονος ὢν ηλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὃς ἐφ-
νεῖ ὑφηλῷ, καὶ τὴν λεπλατεμβόλιον ὁρῶντες, εἰ ἀγωνία
δεινῇ καθεστήκεσαν. σιωπήσεται ὁ σαοὺλ παῖς τοῦ
ὁπλοφόρου, κρύφα παρελθόντος αὐτοῦ εἰς τὰ τῶν πολεμίων
παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ ταραχὴν ἐμποιῆσαι καὶ θό-
ρυβον αὐτοῖς. τοῦ ὁπλοφόρου προθύμως ἐπεσθαι φή-
σαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥκητε, κἂν ὑποθανεῖν δέοι, προς-
λαβὼν τὰ τῆς νεανίσκου σπουδήν, κἀ καταβὰς ἀπὸ τῆς B
βουνῆς, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τοῦ πολε-
μίων στρατόπεδον, ὑπὸ κρημνοῦ, τρισὶν ἄκραις εἰς λεπτὸν
ἀπηκοντημένοις μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ περιεσφανι-
σμένης, ἅσπερ προβόλοις τοῖς ὑπερχειρήσεις ἀπομαχό-
μενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ
στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει προεῖναι τοῦ χωρίου τοῦ
ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶ καὶ συμένειν
ἐκ ἀναβιῶναι μόνον, ἀλλὰ κ μὴ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον
εἰς τὰ παρεμβολὴν, ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον. C
καὶ προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲ ἀναβι-
βῶναι κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον
τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. ἐὰν δ φθέγξονται μηδὲν ὡς
ἀναλουμένους ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐ-
τοῦ τοῦ στρατοπέδου τοῦ πολεμίων, ὑποφανέντος ἤδη τὰ
ἡμέρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλε-
γον, ὡς τοῦ ὑπονόμων καὶ τοῦ σπηλαίων προϊέναι τοὺς
ἑβραίους. κ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε D
ἔφασαν ἐλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησόμεθα
τετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος δ τὸν φωνὴν ὁ τοῦ
σαοὺλ παῖς, ὡς νίκην αὐτοῦ σημαίνουσαν, παραυτίκα
μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ οὗ περ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολε-
μίοις. ὕστερον δὲ μόνον τοῦτον ὅτι τοῦ πέραν ἦκεν,
ἔρημον ὄντα τοῦ φυλακτόντων διὰ τοῦ ὀχυρότητα. κα-
κεῖθεν ἀνερπύσαντες μετὰ πολλῆς ταλαιπωρείας, ἐβιά-
σαντο τὰ τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοῖς πολε-
μίοις. ὀλίγον πεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείνουσι E
μὲν εἴκοσιν. ταραχῆς δ καὶ σπουδῆς αὐτοὺς ἐνέπλησαν. ὡς τινας μὲν φυγεῖν τὰς παντοπλίας ἀπορρίψαν-
τας. οἱ δ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τὸ ἐκ
πολλῶν ἐθνῶν εἶ, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, καὶ
δὴ εἴκαζον ἀναβιῶναι πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἑβραίων ἐκ τοῖς
δύο μόνες, εἰς μάχην ἐξάπονθ. καὶ οἱ μὲ αὐτοῦ ἀπο-
θνήσκειν κτεινόμενοι. τινες δ φεύγοντες κ τοῦ πρῶτον
ἀνθρώπου κατεκρημνίζοντο. τοῦ δ τῶ σαοὺλ κατασκό- F
πων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν παλαιστινῶν φρα-
σάντων τοῦ βασιλεῖ, σαοὺλος πρῶτα μήτις εἴη τοῦ αὐτοῦ
κεχωρισμένος. ἀκούσας δ τοῦ μὲν κ συμ αὐτοῦ τοῦ ὁπλο-
φόρου ἀπουσίαν, κελεύει τοῦ ἀρχιερέα λαβόντα τοῦ ἀρχι-
ερατικὴν στολὴν, προφητεύειν αὐτοῦ περὶ τῶν μελλόντων.
τοῦ δ, νίκην ἔσεσθαι κ κράτος κτῶν τοῦ πολεμίων φράσαντος,
ἐπεξέρχει τοῖς παλαιστινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσ-
βάλλει, κ φονεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτοῦ κ οἱ
πρότερον εἰς τε τοὺς ὑπονόμους κ εἰς τὰ σπήλαια συμ- G
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαοὺλος. ἠυξημένων δ
ὡς μυρίων ἤδη τοῦ ἑβραίων, διώκει τοῖς πολεμίους κα-
τὰ πᾶσαν ἐσκορπισμένους τοῦ χώραν. εἶτε δ ὑπὸ τῆς ὅτι τῇ νίκῃ χαρᾶς ὕπνω ἠυξημένης, συμβαίνει γὰ
μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς ὕπνῳ δυτυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προπίπτει, καὶ πολλὴν
εἶχον κ μέμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰ αὐτοῦ τι τιμωρῆσαι καὶ δίκην ὑπολαβεῖν τῶν δὴ τοῦ παλαιστινῶν

Occupauerant enim collē quendam cum pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerū ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ recipiendum est, quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi, deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant, sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus constati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem insectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per inscitiam, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

VII.

diris deuouit eum,quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet,nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere.Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus referrã apibus,filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes,eásque consensu populi ratas habitas,fauum fortè nactus expressum inde mel edebat:& monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret,edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum.maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse,si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos.Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt:& inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiã tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant,quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent,statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: ídque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est,inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam abeo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat,vniuersos confestim in vnum locum statuit:& ipse cùm filio seorsũ, stans,sorte deprehẽsurus quis in culpa sit.cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset,& cuius peccati sibi esset conscius.tum ille,Equidẽ pater,nihil aliud scio,nisi quod heri dum hostem persequor,edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum,pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil,inquit,deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἵν' ἕτις ἀποχόμενος τῶ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, & μὴ μέχρις ἡ νὺξ ἐπελθοῦσα τ' ἀναιρέσεως καὶ τ' διώξεως αὐτοῖς παύσῃ τῶν πολεμίων, ἔδοξε ἐπάρατος ἦ. τ' ὃ σαοὺλ τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγένοντο βαθυὺ κὴ μελιτοῶν γέμοντα, τ' δρυμοῦ κληρυχίας, ὁ τοῦ σαούλου παῖς, ὐκ ἐπακηκοὼς τ' τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, ὑδὶ τ' ἐπ' αὐτῆ τῶ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ὃ γνοὺς ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπείπεν γεύσασθαί τινα τροφὴ πλέιω δυσμῶν, ἐσθίων μὴν ἐπαύσατο. ἔφη ὃ ὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τ' πατέρα, μὴ μείζονος δ' ἰσχύος αὐ & προθυμίας διώκοντας, εἰ ζοφῆς μετελάμβανον πολλῶ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν ἐχθρῶν & φονεῦσαι. πολλαὶ δ' ἂν κατακόψαντες μυριάδας τ' παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτε ἁρπαγὴν τ' στρατοπέδου τῶν παλαιστινῶν ζέφυρον). & λείαν πολλὴν καὶ ἐσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι & ταῦτ' ἐν αἵματι κατήθιον. ἀπαγγέλλεται ὃ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τ' γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τ' θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐσθίον. κὴ ὁ σαοὺλ κελεύει κυλιοθῶναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. κὴ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τ' ὄχλον τὰ ἱερεῖα. κὴ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δαρυσθαι. τοῦτο γὰρ ὐκ ἐᾶ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. τοῦτο ὃ πάντων κῆ τ' θεὸς αἴτιον τῶ βασιλέως ποιησάντων, ἵσησιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλ, κὴ ὠλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄγειν δ' δοκεῖ ὅτι τ' παρεμβολὴν τ' πολεμίων ὅτι τ' ἁρπαγὴν τ' ἐν αὐτῇ βελόμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῶν στρατιωτῶν ὐκ ὀκνούντων ἕπεσθαι, πολλῶ δ' εἰς ἃ προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἀρχιερέα, ἐπιλύσειν αὐτὸν γνώμας, εἰ δώσων ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βασίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον τ' ἐχθρῶν ἁρπαγῆναι τοῖς ἐν αὐτῷ ἰσχύουσι. εἰπόντος ὃ τῶ ἱερέως, μὴ ἀποκρίνεσθαι τ' θεόν. ἀλλ' ὑ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλ πεπλημμελῆσθαι ἡμῖν φωνῶ ὑ δώσων ὁ θεὸς, ὃς προτέρων αὐτοῖς προμεμύσατο πάντα, κὴ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τ' σιωπῆς. & ὅμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ἢ μὴν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος ἀποκτείνῃ αὐτὸν, & τ' θεὸν ὅπως ἱλάσασθαι, ὡς αὐ εἰ καὶ παρ' ἀλλοῖα κὴ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τ' ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην ἀπελάμβανον. τ' ὃ πλήθους τοῦτο ποιεῖν ἐπιβοήσαντος, ὡς μηχῆμα πάντας ἵσησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστατω ὃ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, κὴ κλήρῳ τὸν ἡμάρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. κὴ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶ ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος ὃ ὑπὸ τ' πατρὸς τί πεπλημμέληκε. καὶ τί φησὶ τ' βίον ὐκ ὀρθῶς ὑδὲ ὁσίως αὐτοῦ διαπεραιαμένου συνέγνωκε, πατὴρ εἶπεν, ἄλλο μὲν ὐδὲν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τινὶ ἀρᾶν αὐτοῦ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαοὺλ δ' ἀποκτίνειν αὐτὸν ὄμνυσι κὴ τ' γλυκύτητος & τῆς φύσεως & τῆς φιλτρων προτιμήσας τ' ὅρκον. ὁ δ' ὑ καταπλήττεται τινὶ ἀπειλῶ τ' θανάτου. ὡδαστισάμενος ὃ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, ὑδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὸ τε τ' δυσεβείας γινόμενος, & ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ ὠφέλημάτιον τὸ καταλιπεῖν ἑβραίοις παλαιστινῶν κρατήσαντας.

ὅτι

διὰ τέτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε & συνέπαθεν. ὤμοσέ τε μὴ θελόφεσθαι τ ἄρτον τ νίκης, ἰωνάθλου δὲ τοῦ θανάτου. καὶ τ μὲν ἕτερος ἐξαρπάζουσι τ τῦ πατρὸς ἀρὰς. αὐτοὶ γὰρ τ δύχας ὑπὲρ τῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τ αὐτὸν ἀπολύσαι τῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τ ἑαυτῦ πόλιν ὑπέστρεψε, θλαφθείσας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῆ πολεμίων. βασιλεύει δ' δυτυχῶς & τὰ πλησιόχωρα τῆ ἐθνῶν πολεμήσας, χειροῦται τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινοὺς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τ ὤβας. ἦσαν γὰρ παῖδες αὐτῷ ξεῖς μὲν ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δ', μερὸβ καὶ μιχαάλ. στατηρὸν δ' εἶχε, τὸν τῦ θείου παῖδα ἀβιήαζον. νῆος δ' ἐκείνος ἐκαλεῖτο. νῆος δ' καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, ἐμοὶ δ' ἀβεννήρ. ἰοῦ δ' καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαούλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' αὐ πολεμήσειν νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς δύναμίαν καὶ μέγεθος δὲ ἁρμονίας ἀγαγὼν, καὶ τῆ ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῆ δ' νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τῦ σώματος ἐποιεῖτο.

A Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, iurántque non laturos ſe vt occidatur Ionathas autor tam luculentę victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæſis circiter ſexaginta millib. hoſtiũ. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinóſque & Idumæos & Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Ieſum, Melchiſum. Filiæ fuerũt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoſte congreſſus ſemper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenque in ſuum deligebat ſatellitium.

B

C

Κεφάλαιον ή.

Σαοὺλου θεὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι & νίκη.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμοὺηλος γὰρ θεραπεύμενος θεὸς τ σαοὺλον, πεμφθῆναι θεὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα θεοκρίνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, & δι' τοῦτο πείθεσθαι καὶ καθήκοον αὐτῷ γνῶναι, ὡς ἀπ' μὲν ἔχοντος τιμὴ τῆ ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τῷ δὲ θεῷ & τ κατ' ἐκεῖνα & τῆ ὅλων θεραπευμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τ θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοῖς ἑβραίοις ἀμαληκῖται διέθηκαν & τ ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τ γῆν ὑπῆρχεσαν αὐτοῖς ἐς ἔλλονδε χώραν, κελεύω πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, & κρατήσαντα μηδὲν αὐτῆ ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν & νηπίων, καὶ τοιαύτῃ γὰρ ὧν τοὺς θεογόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δ' μή τε ὑποζυγίων μήτε ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν & κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δ' ἀναθῶναι τῆ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαληκῖται ὄνομα τ μωυσέως κατακολουθήσαντα ἐντολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ δ' ποιήσειν σαοὺλος τὰ θεοπρόμενα· & δ' πεισθαρχίαν τ θεὸς τὸν θεὸν, ἐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τ ὅρος τοὺς ἀμαληκίτας στρατιὰν λογιζόμενος ἓξ μόνον, ἀλλὰ & τ εὐτέλειαν, & τὸ τάχος ἀναβολῆς ὑ θεοπρέπης ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τ δύναμιν, & ταύτῃ ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, δυείσιν & τ ἰσραηλιτῶν ἔξω τ ἰούδα φυλῆς, ὡσεὶ τεσσαράκοντα μυριάδας. ἡ δ' φυλὴ καθ' αὑτὴν ὅτι στρατιῶται ἑπτακισμύριοι. σαοὺλος δὲ ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῆ ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὑπὲρ τὸν χείμαρρον τίθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπιππεῖν & κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ἕπεται τοὺς πολεμίους καὶ θλαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τῦ θεῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τῆ ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

D

E

F

G

VIII. Samuel autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, vt eum commoneface- 1. Reg. 15.
ret electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par eſſe vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt iniuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionẽ proficiſcũtur, oportet iuſto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, ſæuiréque in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliiſque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vſurpare, ſed omnia Deo ſacra eſſe, vt iuxta Moyſis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantùm, ſed etiam quàm celerrimè mandata exſequeretur, confeſtim omnes vndique copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cũ exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, vt non ſolùm marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiam per vias circumuentos opprimeret. Poſtremò magno prælio in fugam verſos non priùs perſequi deſtitit, quam ad vnũ omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita vt diuinitus prædictum fuerat ſucceſſit, oppidatim bellum circũferre cœpit:

quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nó nulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciẽs. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim tumentis ac pecoribus peperce-runt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque deuictis omnibus à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat, cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quàm primùm rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniáque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel:

καὶ τὰς μὲ μηχανήμασι, τὰς δ' ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν αἰτιοκοδομημένοις, τὰς δ' λιμῷ & δίψει, τὰς δ' ἄλλοις ξόποις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν καὶ πεφάτος ὅτι σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχάρισεν, εἰδὲν ὠμὸν ἐν ἀνθρωπίνης συλλογίσεσιν ἀγεωφάσεσθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν πολεμίοις ταῦτα δρῶν, ἔπειτα θεοῦ ἀγνοῶν τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δ' καὶ τὸ βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄγαγον αἰχμάλωτον. ἐθαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ τούτοις ποιῶν καὶ βάλησιν τοῦ θεοῦ, πάθει δ' νικώμενος ἰδίῳ, & χαριζόμενος ἀκαίρως τοῖς ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἕξιν οἴκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς ὅτως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεύσας πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. σαοὺλος δ', αὐτῷ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν ἡγεμόνα τῶν εἰς ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, τὴν μήνιν ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος ὑπεροφθεὶς ποιησάμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἐσκευασμάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ θηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, τότε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ ἀσεβὴς ἄξιον ἦν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δ' σαοὺλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τ' αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὸν τῶν πολεμίων, ὃν ἀλιπὼν τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔστι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι καθίκνουται. ὃν δ' ὁ μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγνεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγουήλ τοῦ μωυσέως πενθερῷ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. ἡ σαοὺλος μὲν ὡς μηδενὸς ὠφελούσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τοὺς ἀμαληκίτας ἀναιρεῖν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἰκαδε προσῆγεν αὐτὸν ὑπέρευφε χαίρων ὅτι τοῖς καθ' ὑπόθεσιν. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῶν ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἐσκευασμάτων διαρπαγῇ τοῦ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ περιγίνεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἐκείνοις τὴν ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δ' καὶ ὑπὸ κρέσσονος, μηδὲ ὡς ἀνθρώπου βασιλέα. μετανοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τὸν θεσπισθέντα βασιλέα τῶν σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τ' νυκτὸς ὑπὲρ καλεῖν ἤρξατο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοὺλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τὸν συγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν σαοὺλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ εἰκὸς δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ καταμαλακίζεσθαι τοῖς ἀδικουμένοις. ἠνωμένους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ταῦτα γινώσκοντας. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ θεὸς τῇ τοῦ προφήτου δήσει καὶ θλῖψει μὴ μεταμελόμενος, ἅμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα παραγίνεται πρὸς σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχεται, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὐχαριστῶ, δόντι μοι τὴν νίκην. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπραγέχθαι. σαμοῦηλος δ' πρὸς τοῦτ' ὑπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων ἔφη, καὶ βοῶν ἐν τῇ σκηνῇ. ὁ δέ, τὸν λαὸν φησὶ τοῦτο εἰς θυσίας ἀπὸ τῶν ἐναντίων τετηρηκέναι. τὸ μὲν γὰρ τῷ Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἅπαν ἐξαφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν. τὸν δὲ βασιλέα τῶν ἀλλόφυλων μόνον, ὃν ἐπὶ αὐτὸν ἀγαγὼν ἔτρησε πάντα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. ἐκεῖθεν τί δεῖ ποιεῖν βουλεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασαν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις ἐλεγκτὸν ἡγεῖσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἐμφρόνοις καὶ δικαίοις. ἔστι δὲ οἱ εἰσιν, οἱ τῇ βουλῇ καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο προσχθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι αὐτοῖς ποιήσουσι τὸ θεῖον κεκελευκότος. καὶ γὰρ οὐδὲ ὅταν αὐτοὺς μὴ θύῃ τοῖς, ἀλλ' ὅταν ἀπῴθηται δοκῇ. οὐδὲ γὰρ οὐχ ὑποπτεύομεν ὑφ' ἁλιτῆ καὶ μόνῳ τῷ θεῷ πεχαρισμένῳ θρησκεύοντων θρησκείαν, ἔτ' αὖ πολλὰ καὶ πανηλῆ καταθύσασιν ἱερεῖα, ἔτ' αὖ κόσμον ἀνάθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρουσι, δέχεσθαι τοῦτ' οὐκέτι φαμὲν, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσεβείας ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἐν καὶ μόνον τοῦτο. ὅσπερ αὖ φθέξηται καὶ πεκλάδυσι ὁ θεὸς ὀφθαλμὸς ἔχουσι, καὶ πάντα μᾶλλον ἢ σφαγὴν καὶ σφαγὴν τέκνων αἱρεμένοις ὑπάρχειν. καὶ ὅτε θυσίαν ὑπέζητει παρ' αὐτοῦ. καὶ σφαγὴν ὄντων ἢ κἂν ἡ λιτὴ, πωϊὰς ἥδιον τῆς πρεσβυτέρου καὶ σφαγὴν τῆς πλουσιωτέρου δέξεσθαι. οὐ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δ' ὀργῆς ὅτι τοῦ θεοῦ κατεφρόνησας καὶ κατεμωλύσας ὧν ἐπέστελε. πῶς οὖν οἴῃ τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέψειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι μνομένου, πλὴν εἰ μὴ νομίζοις ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενός καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὡρμώμενος τῷ σφαγέντος σοι θεῷ τοῦτ' ἐμέλησας. σὺ δὲ ἀδικεῖν ὁμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν μὴ ἀρνοῦ. σφαγὴν γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. καὶ μόνῳ τοι γε δέος καὶ τὸ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὰ λείαν μετὰ ὑπηχεῖν. ἀλλὰ συγγνώσεται, καὶ θεὸς ἴσθι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸν ἀμάρτειν. παρεκάλει δὲ τὸ προφήτην ὑποστρέψαντα θυσίας χαριστηρίους ὑπὲρ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ, οὐ γὰρ ἔφη θεὸν ἀλλαττόμενον, ἀπίναι πρὸς αὐτόν.

Quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sedgentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetæ consilio se decreturũ. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur; nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõremptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuę felicitatis mandata eius neglexisti. Saulus autem fatsus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterũ, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σαμουὴλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαυίδην ὄντα.

Cap IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

Σαοὺλος δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμούηλον, ἐπιλαμβάνεται τοῦ διπλοΐδος, καὶ διαιρεῖ τῆς ὅλης ἄχρι τοῦ μέσου. ἁρμὸς ἀσπάσας τὸ σαμούηλον ἡμιορεῖται, δηλοῦν τὸ μέλλον. τὰ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ διαρραγῆναι φάσαντος, καὶ λαβεῖν ἑαυτὸν, ἀγαθὸν καὶ δίκαιον. ἐμμένων γὰρ τοῖς θεοῦ τοῖς ἀεὶ κατὰ νόμους, οὐκ ἂν μεταβάλλεσθαι καὶ ἑτέρους ἡγεῖσθαι ἀνθρώπων πάντας ἄνους ἐχειν θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλος ἀκούσας τὰ ἔλεγε, ἀγνοῶν ἢ ποιῶν τὸ σαμούηλον ἐπιορκήσαντα. πρώτου γε μὲν αὐτὸν παρεκάλει τὸ πλῆθος ἐρῶντες σοι αὐτῷ δοξασθῆναι τὸν θεὸν προφητεύσαντος αὐτοῦ, καὶ συνελθεῖν προσκυνεῖν τῷ θεῷ. ἀλλ' ἢ ὁ σαοὺλ ἀγνοῶν βασιλεῖς ἄλλους ἀνάγκης ἔσεσθαι αὐτὸν καὶ πιθανὸν μὴ πῶς ἂν τοιοῦτος ἀναιδὴς ἐπιορκήσαι, εἰς οὐ πολλὰς μητέρας θρηνεῖσθαι ὅτι τέκνοις ὀδύρεσθαι καὶ πένθος ἄγειν ἐποίησας, ἔτους ὀδυνήσεις ὅτι σαυτοῦ ἀφθαρέντι τὴν μητέρα. καὶ πολὺ σοὶ δάκρυμα αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

Saulus autem cum vellet retinere eum, iniecit manum in palliũ: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini naturæ mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabatque salem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum: qui cùm, ô mortem amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas: iussitque eum ibidem in Galgalis

interfici: ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tũ demũ sentiẽs in quæ mala offenso Deo peruenisset, ad Gaba regiam proficiscitur, quod nomen collem significat: nec post illam diem vnquam in prophetę conspectum venit. Samueli verò vicem eius molestè ferenti, Deus hanc curam mittere iussit, & assumpto sacro oleo Bethlema proficisci ad Iessæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere, quem ipse indicasset sibi regno dignum videri. Cúmque propheta diceret vereri se, ne si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, iussus hac de re securus esse, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, quærentibúsque aduentus causam, sacrificatum se venisse dixit. Peracto sacro Iessæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: visóque natu maximo eximia statura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc esse regnaturum. Sed hac parte non est assequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipse admiratus dignum regno ducebat, respondit est, non eadem spectare Deum quæ homines. Tu, inquit, visa iuuenis pulchritudine, iam satis dignum principatu existimas, apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium est regnum, sed animi virtuti, & eum requiro qui hac sit perfectè excultus, pietatéque ac iustitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta iubet Iessæum filios omnes ostendere: móxque & alij quinque adfuerunt. horũ nomina iuxta ætatis ordinẽ sunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanaael, Rael, Asamus. His quoq; visis, qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum, quisnam ex his eligendus esset, & auditò quòd nullus, sciscitatur ex Iessæo, num quos præterea liberos habeat. Quo respondente, esse etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confestim vocetur: non enim licitum esse absque illo sacrum epulum celebrari. qui postquam accitus à patre venit, adolescens colore flauus, & martium quiddã tuens, alioqui liberali specie, tum propheta ad patrem versus submissa voce, Hic est, inquit, quem regnare Deo visum est, & cum dicto accumbit, & proximum sibi adolescentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde sacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat: præcipítque vt iustitiam colat, & operam det, ne vnquam à mandatis Dei discedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuersam illustre nomen consequuturam: Palæstinos quoque ab illo subigendos, & cum quibuscunque gentibus congressus fuerit, semper victorem redituru, insignémque inde gloriam tam sibi paraturum quàm posteris relicturum. Post mandata Samuel domum proficiscitur, simúlque numen deserto Saulo ad Dauidem commigrat.

1. Reg. 16.

A

B

C

D

E

F

G

ἀπὸ θαναεῖν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς ἁρμαθὲν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σάουλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰθόμενος ἐπὶ πεπραχθεῖσι κακῶν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν κατασταθέντα, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει δὲ βουνὸν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκείνην ἐκ τῆς ἡμέρας εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ δὲ λυπουμένῳ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ θεὸς. λαβόντι δὲ τὸ ἄλαον ἔλαιον, εἰς βηθλεμεὲμ ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠδήδου, καὶ χείσαι τῷ ὑῶν αὐτοῦ ὃν αὐτὸς ὑπεδείξῃ βασιλέα γυμνούμενον. ὁ δὲ, δυλαβεῖσθαι φήσας μὴ τοῦτο μαθὼν σάουλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερᾶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ δὲ τὸ ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τὴν προφερομένην ἦλθε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἀπαντάζοντό τε τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. ποήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲρ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτοῦ τὸν πρεσβύτατον τῷ ὑῶν δυμεγέθη καὶ καλὸν, εἰκάσεν ἐκ τῆς δυμορφίας τοῦτον εἶ) τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χείσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐπεθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, ἐπὶ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώποις εἶπε τὸν θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπεις τοῦ νεανίσκου, καὶ δὲ τοῦτον οὐκ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶ). ἐγὼ δὲ ὑπὲρ σωμάτων δυμορφίας ἐπάθλον ποιοῦμαι τοῦ βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὃς τῆς ταύτης ὄντι τελέως δυσεπὴς, δυσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ τε καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς συνίσταται κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐπέλαβεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ὑπιδεῖξαι σαμούηλος. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, οὓς ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάλαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐπαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χρῆσιν τοῦ πρεσβυτέρου ταῖς μορφαῖς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν εἰ τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ὑδέν, πυνθάνεται τὸν ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶ) δαβίδην τοιοῦτον, ποιμαίνειν δὲ καὶ τὴν βοσκημάτων φυλακὴν ὑπομελεῖσθαι. κελεύει κελεῦσαι αὐτὸν ἐπὶ τάχει. καταπλαγῆναι γὰρ εἰς τὴν διωχίαν ἐκ εἶ) δυνατὸν αὐτοῖς ἐποίησε μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τῆς παιδὸς, παῖς ξανθὸς τὴν τῆς χρόας, χαρίεις δὲ τοὺς ὄμμασι καὶ καλὸς ἄλλως, ὕπνος ὀλίγου εἶπεν ἀναχὴ πρὸς αὐτὸν σαμούηλος ὁ βασιλεὺς ἀρίσας τῷ θεῷ. καταπλήσσει δὲ αὐτὸς, καταπλήσσει δὲ ὑπ' αὐτοῦ τὸ παιδίσκον καὶ τὸ ἰεσσαῖον μὴ καὶ τῶν παίδων. ἐπεὶ λαβὼν ἀρώντος τοῦ δαβίδ τὸ ἔλαιον, ἀλείφεται αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ ὃς ἠρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦδ' ὅτι βασιλέα αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. παρὼν δὲ εἶ) ἀδελφὸν καὶ κατήκοον αὐτῷ τῷ προσαγμάτων. ὕστερος γὰρ αὐτῷ ὠδαμῶς τὴν βασιλείαν ὅτι παλαιὸν χρόνον, καὶ τὸ οἰκεῖον λαμπρὸν καὶ θεοβάπτον ἰδιώτην. καταρχήσαντα δὲ καὶ παλαιστικοῦ, καὶ οἷς αἱ ἄθλησι πολεμικῆ, νικῶντα, καὶ θηρῶντα τὸ μάχιμον, κλέος τε ἀοίδιμον ζωντά τ' ἔχειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. καὶ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραγγείλας, πρὸς δὲ τὸ δαβίδου μεταβαίνῃ τὸ θεῖον, κατακλυσθὲν σάουλον.

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τῷ θείῳ πνεύματος εἰς αὐτὸν μετοικισαμένῳ, ὁ δὲ σαοὺλ εἰς ἐπίρρητον πάθη δαιμόνια, πνιγμοὺς αὐτῷ καὶ σπαραγμοὺς ἐπιφέροντα, ὡς τοῖς ἰατροῖς ἄλλῳ μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ δύνασθαι, εἰ δέ τις εὑρεθείη δεξιὸς καὶ ψάλλειν ἐπιστάμενος τὴν κιθάραν, τοῦτον ἐπελθόντα ζητῆσαι τὰς ὀφρὰς τοῦ δαιμονίου, καὶ θεραπεύσει τὰ δαιμόνια, καὶ θεραπεύσει, ποιεῖν γὰρ κεφαλῆς ἐς ἀκρα ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. σαοὺλ δὲ ἐπ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προστάξει τοιοῦτον ἄνθρωπον. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ἐν βηθλεέμῃ πόλει τεθεᾶσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, δώρεπῆ δὲ καλόν, τὰ δὲ ἄλλα πολλῆς ἀποδεῖς ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικοῦ ἄκρον. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐπελθόντα ἀπὸ τοῦ δαβίδην, τὸν ποιμνίων ἐπισπασάμενα. ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν διὰ τὴν δυμορφίας καὶ τὴν αἰδρίας ἀκούσας τῶν νεανίσκων. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαντα σαοὺλῳ. ἐλθόντος δὲ, ἤσθη. καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, ἀλλὰ πάσης εἶχε τιμῆς. ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τιὸν ὑπὸ τῶν δαιμόνων ταραχὴν ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιθάρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτῷ γίνεσθαι τὸν σαοὺλον. πέμπει οὖν πρὸς τὸν πατέρα τὸν παῖδα ἰεσσαῖον, ἵνα παρ' αὐτῷ τὸν δαβίδην κελεύων. ἤδεσθαι γὰρ αὐτοῦ βλεπομένῳ καὶ παρόντι, τὸν δὲ ἐπ ἀπειπεῖν τοῦ σαοὺλῳ, συνεχώρησε δὲ κατέχειν.

A quo factum est vt hic consequo diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac stiãgulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidẽ à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assúmitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cynniram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ι'.

Ἄλλη στρατία παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὑστέροις πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην, ἐπῆσαν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σωχοῦς καὶ ἀζηκοῦς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. αὐτοπρεπὲς δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν ὁ σαοὺλος, καὶ ὅπῃ τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀνάγκαζε τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅπῃ ὁμοίως δέ τινος ὄρους αὐτικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ σαοὺλ στρατοπεδεύσασθαι. διέκοπτε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τις ὄρων ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς δὲ ἐκ τῆς τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως γίττης, αὐτὸς παμμεγεθέστατος, ὃν γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ καὶ κνήμας χάλκειας ὁποίας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς ἔτυχε φορεῖν. τὸ μέγεθος σκηπάσαι μέρη. δόρυ δὲ ἦν, οὐ κοῦφον βάσαγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ὅπῃ τῶν ὤμων αὐτὸ ἄρων ἐφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵπετο δὲ πολλοὶ βασάζοντες τὰ ὅπλα. σὰς δὲ οὗτος ὁ γολίαθος στὰς μεταξὺ τῶν φαλάγγων, βοῇ παύσασθαι μεγάλῃ, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει. μάχης μὲ ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάξω. τίς γὰρ ἀνάγκη σφῶν στρατιὰν ὅλην συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε δ' ὅς τις ἐμοὶ μάχεται σῷζ ὑμετέρων, καὶ βεβαβλήσῃ τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νικᾶσθαι. δηλοῦσι γὰρ ἑαυτοῖς τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολὺ δὲ κρεῖττον ἓν καὶ σωφρονεῖσθαι ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁλέθρου ἢ τὸ πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐδιήλθετο προκαλούμενος ὅπῃ τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸ σαοὺλον

Cap. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt: & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinquie millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus, atque ita per quadraginta dies prouocare hostẽ prædictis conditionibus non destitit, stupéte Saulo

XI. 1. *Reg.* 17.

eum vniuerso exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum signa regia sequebantur, ísque ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne vnumquidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditísque barbari conuiciis grauiter commotus, se paratum dixit vt hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens satius esse vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reuertit est Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc sit perlatum, quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam eius compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quàm viro hostis deiectus videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ est, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsámque feram in me impetum vertentem cauda correptam, solóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrsum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo plutis facio, quicùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis vt rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simúlque ense ac galea. Tum Dauid qui armis gestandis non assueuerat, grauari se his magis quam muniri sentiens. Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere, & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm assumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postquam vidit barbarus, adeò contempsit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τῶν στρατιᾶ. καὶ παρεστάσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας. τῶ δὲ πολέμω συνεστῶτος τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀφεὶς αὐτὸν τοῖς τελείοις ὡς, οἷς ὅτι συμμαχίαν ἡ τοὺς ἡγεμόνας ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὰ ποίμνια πάλιν ἡ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐδιώκετο. μετὰ δὲ πολὺ ἦρχετο πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσαι τι τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τι πράττουσι. τῶ δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ἔστιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῶ ἔλθοι καταβιῶναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν δαβίδης ἤκουσε περὶ ὧν ἐπύθετο ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν στρατὸν καὶ κακίζοντος τὸν παλαιστινῆ ἠγανάκτησε καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸς εἶπεν ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῶ πολεμίω. πρὸς τοῦτο ὁ πρεσβύτερος τ ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπεπλήξεν αὐτῶ, ἔλαττον περὶ ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ φρόνημα εἰπών. ἐπέλυσέ τι πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταφρονηθεὶς δὲ τ ἀδελφῶν, ὑπεχώρησεν, ἐ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μαχεῖσθαι τῶ προκαλουμένω. δηλωσάντων δ' οὗτοι τῶ σαούλω τ τοῦ νεανίσκου τὸ θάρσος, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ πυθομένω τι βούλεται καὶ λέγειν, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἐσῶ φρονήματος, μηδ' οὐλαβὲς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τ ἀλαζονείαν τ πολεμίου χωρὶς αὐτῶ δορὶ μάχης, καὶ τ ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῶ λάβω. γένοιτο μὲ αὐτὸς ἔτι καταγέλαστος ἐνδοξον ἡ τὸν στρατόμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πυροῦμένου φόβητεται ἡ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δεκέντος καὶ τούτου ἔχοντος ἡλικίαν ἀπειθοῦς. τῶ δὲ σαούλω, τὸ μὲ θρασυνόμενον αὐτῶ ἡ τ δυψυχίαν θαυμάζοντος, ὁ θαρρύνοντος ἦ ἐπ' αὐτῶ δορὶ τ ἡλικίαν, ἀλλ' ἀθυμέστερον ἦ δορὶ ταύτω πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ἔφη δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῶ θεῶ θαρρῶν, ὅτι μοι ἐμῦ πεπείραμαι γὰρ αὐτῶ τ βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα με ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, ἡ ἁρπάσαντα ἄρνα δι' ὠδῆς καταλαμβάνω, ἡ τ μὲν ἄρνα ἐκ τ στόματος ἐξαρπάζω τ θηρός. αὐτὸ δ' ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τ οὐρᾶς βασάσας, καὶ προσρήξας τῆ γῆ, διαφθείρω. ταὐτὸ δ' καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διεπέμασα. νομίζεσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων εἷς τ θηρίων, οὐδὲν ὢν ἐκ πολλῶ τ στρατιᾶ καὶ βλασφημῆσαι ἡμᾶς τ θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῆ προθυμία συναρθεὶς καὶ τῆ τόλμη τῶ παιδὸς ὅμοιον γνώσεσθαι τέλος ἔφη τῶ θεῶ σαούλος δέξάμενος, ἔπιπτε φησὶ πρὸς τὸν μάχην. καὶ προθεὶς αὐτῶ τ αὐτῶ θώρακα, ἡ περιζώσας τὸ ξίφος, ἡ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, ἐκ ἐγεγύμνατο γὰρ, ἐ ἦ μεμαθηκὼς φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν θεὶς ὦ βασιλεῦ, φησὶν ἐγὼ κόσμος τῶ καὶ βοηθεῖν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς θέλω σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι. πίθησι οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν ἀράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὸν ποιμενικὸν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῆ δεξιᾶ χειρὶ φέρων, ἐπὶ τὸν γολιάθου ἐπορεύετο. καταφρονεῖ δὲ ἔτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσίσκωψεν, ὡς ἐχ ὅσα πρὸς ἀνθρώπον ὅπλα νενόμικεν ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς ἦ κύνας ἀπελαύνομεν ἡ φυλάσσομεν.

μὴ οὐ-

μὴ αὐτὸν ἀπὸ ἀνθρώπου κυνὰ εἶ δοκεῖς; ὁ δ' ἐχὶ ζύλον, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζων ἀπεκέρνατο. κινεῖ ὃ θεὸς ὀργὴν τ γολιάθου, καὶ ἀρὰς αὐτῷ πάθε ἐκ τ θεοσηγείας τ θεῦ. καὶ δώσειν ἠπείλησε τὰς σάρκας αὐτ τοῖς ὀρνέοις κὴ τοῖς μεταρσίοις θηρευτάσαθ. ἀμοίβε δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲ ἐπέρχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ & δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ ὃ χωρῶν ὅτι σὲ, τ θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σέ τε & τ παῦραν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ τ ἡμετέραις διολέσει. καὶ τομήσω μὴ γάρ σε σήμερον, κὴ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ παραβαλῶ. μαθήσονται ὃ πάντες ὅτι ποθέσηκεν ἑβραίων τὸ θεῖον, & ὅπλα ἡμῖν κὴ ἰσχὺ τούτων ὅσι τὸ κηδόμενον. ἡ δ' ἄλλη ὠδὴ καὶ δύναμις ἀνωφελὴς, θεῦ μὴ παρόντος. ὁ ὃ παλαιστὴς, ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα κὴ δρόμον ἐμποδιζόμενος βαδὴν ὅτι τὸν δαβίδην ὠδαγίνεται, καταφρονῶν καὶ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμῶ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ὑπόνους ἀναρπάσειν.

A num se cànem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustratim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contra vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quam vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

B

Κεφάλαιον ια.

C

Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον κὴ ἧττα τῶν παλαιστινῶν.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequúta que Palæstinorum clades.

Ἅπαντα ὃ ὁ νεανίσκος μᾶλλον συμμάχε μὴ βλεπόμενον τῷ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἦν ὃς ἦν. κὴ ἀνελόμενος ἐκ τ πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τῶν χαράδρων λίθον ἕνα, & ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅτι τὸν γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τ ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς δ' ὑπὸ καρωθέντα πεσεῖν τ γολίαθον ὅτι τ ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσα τῷ πολεμίῳ κἀμφύῳ, κὴ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνῃ τ κεφαλὴν αὐτ. πεσὼν δ' ὁ γολίαθος, ἤτζα & φυγὴ γίνε παλαιστινοῖς. τὸν γὰ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρρίμμυον, κὴ ὡσεὶ τ ὅλων δείσαντες, ἐκ ἔτι μᾶλλον διέγνωσαν. ἀλλ' ἀγρᾷ & ἀκόσμῳ φυγῇ ὠδαδόντες αὐτὰς, διαρπάζῃ τ κινδύνων ἐπῄρῶντο. σαοὺλος ὃ καὶ πᾶς ὁ τ ἑβραίων στρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν ἐπ' αὐτούς. & πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τ ὑπῆς γίτης ὀρίων & τ πυλῶν τ ἀσκάλωνος, κὴ θνήσκουσι μὲ τ παλαιστινῶν εἰς ἑξκισμυρίους, διὸ ὃ ἔστουτοι ἑαυμαστὴν γίνονται. σαοὺλος ὃ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτ, διαρπάζῃ τὸ χαρακώμα καὶ ἐνέπρησεν. τ ὃ κεφαλὴν τῶ γολιάθ δαβίδης εἰς τ ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, & τ ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνου ὃ & μῖσος τῶ σαοὺλ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μᾶλλον κυμβάλων κὴ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ἠδον αἱ μὲ γυναῖκες, ὡς μυριάδας σαοὺλος ἀπώλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι ὃ, ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφανίσθε. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲ ἔλαττον τ μυριάδων πλῆθος ἀπατηθεὶς τῷ νεανίσκῳ, κὴ λογισάμενος μηδὲν ὕστερος μᾶλλον λαμπρὸν δόξης ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τ μὲν φρούτης τάξεως, ἐπεὶ τῷ δέει πλησίον αὐτ κὴ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μεζοτήτας, ὑποδείκνυσι χιλίαρχον, ὅτις αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν ὃ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐκ τῶν κινδύνων τεθνηξόμενον. δαβίδης δὲ πανταχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατόρθου καὶ διωφελῶν ἐβλέπετο,

D

Hvic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Cecidérúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit. 1. *Reg.* 18.

E

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidem decies millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm suæ securitati consultum volens, vt sæpe hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. Dauid autem nusquam diuina ope destitutus, quocunque mitteretur rē feliciter gerebat:

F

G

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum glorioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita aſferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hic quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

Cap. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa vito forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionathã filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ὑποβολὴ τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῖ καὶ τῷ σαύλῃ θυγατέρα παρθένον ἔπι ἔσαν, λαθεῖν ἔρωτα, καὶ τῷ πάθους ὑποκρεμάσωντος γνώσεσθαι φανερὸν καὶ ἀβλαβηθεῖσαν πρὸς τὸ πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν λαμβάνομος τοῦ ὅπι δαβίδην ὑπεβάλης, ἡδέως ἤκουσε, καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸ ἔρωτα μεμυσωντας αὐτῆς ἔφη, γνησόμενον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄριστον αὐτῷ ληψομένῳ. καταγγέλλω δ' εἶπεν αὐτῷ τὸν τοῦ θυγατρὸς μνηστῆρα, αἰ ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', καὶ γέρας ἔτι λαμπρὸν προτιθέντος, καὶ ἐλόμενος ἐπ' ἔργῳ τοιῷδε βόλῳ καὶ ἀπίσῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσει μὴ ὅπι τὴν προῆξιν, ἀβλαφθαρήσεται ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν εὐπρεπῶς, ἀπαλλαγησόμενος δ' αὐτὸς δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' ἐχὶ δι' ἐμαυτοῦ κτείνας. ἀβάπειρον δ' τὸ τοῦ δαβίδου ἀβληοίας κελεύειν τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο ἀβλέπειν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σπέρμα μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαύλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βέλεσθαι δ' αὐτὸν κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἀρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν γνώσεσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' ἐχὶ τοιοῦτον φαίνεται, μᾶλλον ἅπερ ταπεινοῦ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρου. σαύλος δ' ἀγνοίαν αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τοῦ δαβίδου ἀποκρίσεις. ὁ δὲ κρύπτων ἔφη δεῖσθαί με φράζειν αὐτῷ, ὑδὲ ἑδνῶν. ἀπεμπολᾶν γὰρ ὅσον ἔπος τὴν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ συνοικίζειν. γαμβρὸν δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βέλεσθαι δή μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, αἰτεῖ τοῦ γάμου τὸν θυγατρὸς, ὑ χρυσὸν, ὑδ' ἄργυρον, ὑδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν παρὸς οἰκιῶν κομίσῃ, παλαιστινῶν ἢ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τοῦτον ὑδὲν αἰδέστε ποθεινότερον ἔστε λαμπρότερον δῶρον γνοίῃ. τῆτε παιδιᾶς πολὺ τὸ νενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μάρτυρι μεθ' ὧν πολεμίων ἥτταν. κομιδέντων δ' τούτων πρὸς τὸ δαβίδην τῶν λόγων ἡδεῖς, τὸ σαύλον ἐαυτοῦ δαιμόνιον νομίζων αὐτῷ πρὸ τῆς συγγνείας, ὑδὲ βελόσασθαι προμείνας, ὑδ' εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολον ἔσι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ προενοήσας, ὥρμησεν δίχα μὲν τὸ ἑταιρίας ὅπι τοῖς πολεμίοις, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ γάμῳ κατηγγελμένῳ προῆξιν. ὁ δὲ θεὸς δὲ ἐῷ ὁ πάντα ποιῶν δύμερῶ καὶ δυνατὰ, δίδοται τῷ δαβίδῃ. κτείνας δὲ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τὸ βασιλέα, δίχα τοῦ τούτων ὀπισθίξεως, τὸν αὐτῷ τούτων γάμον ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ἐαυμάσας τὸν δαβίδην τὸ ἀνδρείας συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαουλ.

ΣΑυλος ὁ μὲν ἔχων ἀπαφυγεῖν ὃν τὸ ὑποχημένων, αἰσχρὸν δὲ ὑπολαμβάνων, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὀπιβουλῆς, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὀπιχείρων ὁ δαβίδης ἀναποθαίη τὸ γάμον ἐπηγγέλθαι, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰ ὀνόματι. ἔμελλε δὲ μὲν ὅπι πολὺ τοῖς γεγυμνωμένοις ἐμφύειν σαύλος ἀρα. ὁρῶν δὲ τὸ δαβίδην πρὸς τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τοῖς ὄχλοις ἀδοκιμοῦντα, κατέδησε, καὶ τὸ φόβον μὲν ἔχων ὑποκρύψασθαι περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρῳ ἐρηθῆναι συμφορὰ δόξῃ, κτείνειν τὸ δαβίδην διενοεῖτο. καὶ πρὸς ἀσφ τὸ ἀναίρεσιν αὐτῷ, ἰωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τάτοις οἰκετῶν. ὁ δ', τὸν πατέρα δ' ὅτι περὶ Δαβίδη μεγάλης θαυμάσας, οὐκ ὅτι μετρίοις ἀπὸ δ' πολλῆς δυνοίας, ἀλλ' ὅτι θανάτῳ ζημιώσης, καὶ τὸ νεανίσκου ἀγαπῶν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καταδεόμενος, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ παιδὸς ἀπόρρητον & τὴν προαίρεσιν. συμβουλεύει μὴ τοι φυλάσεσθαι ζημιούμενον ἀπροσδόκητον ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ ἀναπαύσεσθαι τὸν πατέρα. & τὸν καιρὸν εὐδιαφανέντος αὐτοῦ θεραπεύσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μαθόντα καὶ ταύτην ἀφαιρήσεσθαι, ὡς ἂν δεῖν ἐπ' αὐτὴν κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος εἰργασάμενον, διεργάτην δ' αὐτοῦ γεγενημένον, δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ὅτι τοῖς μετρίοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως δίκαιο. δηλώσω δέ σοι τὸν τοῦ πατρὸς γνώμην. Δαβίδης δ' πειθεὶς συμβουλίᾳ χρησῇ, ὑπεξίστα δ' τοῦ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπιτύχοντα ἀπεκτεῖναι τὸν Δαβίδην.

ΤΗ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθών, ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβον, ἤρξατο λόγον αὐτοῦ περὶ τοῦ Δαβίδ ποιεῖσθαι. τί καταγνοὺς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προστάξας ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγενημένον, μεῖζον δὲ πρὸς τὴν παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλάξαντα τοὺς ἑβραίων λαόν, ὃν ὅτι τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος ὁλομελὲς ὑποσῆναι τὸν τοῦ πολέμου προσκλησιν. & μὴν ταῦτα νομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ὅτι τούτῳ γέρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληθέστερος αὐτοῦ γένοιτ' ἡμῖν ὁ θάνατος, ὃ δίκαιος τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκαιος τὴν συγγένειαν. σωφρονεῖται γὰρ αὐτοῦ τὰ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τὸν συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα πειράζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, & μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς δυσχερείαν μεγάλην δυσχετήσαντα τὸν σὸν σωτῆρα, ὅτε σοι τοῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐνεχαζομένων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν. εἰρηνεύειν δ' ἀπ' αὐτῷ τῇ ψυχῇ σου παρέχει. δευτέραν δ' τὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐνδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ὀπιλελῆσθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σαοὺλος, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὄμνυσι τὸν παιδί. κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δ' μεταπεμψάμενος τὸν Δαβίδην, σημαίνει τε αὐτοῦ χρησὰ καὶ σωτήρια τὰ περὶ τὸν παιδός. ἄγει δ' πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμενε τοῦ βασιλεῖ Δαβίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς πολλάκις Δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε, καὶ σαοὺλ δὶς ἐπ' αὐτῷ ζημιούμενον ὡς τε ἀνελεῖν οὐ δυνήσεται.

ΚΑτὰ δ' τοῦτον τὸν καιρὸν, τοῦ παλαιστινῶν στρατευσαμένων πάλιν ὅτι τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῷ ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάισι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ σαοὺλος, οὐχ ὡς ἥλπισεν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς αὐτοῦ λυπηθείς, ὡς ἐπισφαλέστερος αὐτὸς ἐν τοῦ ἐκείνου προέξεων γενόμενος.

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuuenem deliuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fugā prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego, patrem salutabo, & nactus occasionem de te mētionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullā enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem tę de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primum è conspectu regis subtraxit.

CAP. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inquit, quānam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierum ignominia populum Hebręum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus? idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem? Iniuria enim hac ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve lævias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eum quemadmodum antè obiret.

CAP. XIV.

Quemodo David aliquoties insidias regis agrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrātibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuíque victor magna eorū strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rē feliciter administratā excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatē periculosā sibi fore existimabat.

Cumque rursum intemperiis vt antè agitaretur, ac citum in cubiculum in quo decumbebat spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare, & illo iussa exequente, spiculum in eum iaculatus est. quòd cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit. Noctu verò misit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians, quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hîc deprehendat, aut nunquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit, diluculôque venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est regi, ea nocte in aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat eum afferri, omnino enim illi moriendum esse. qui cùm reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi ni pareret ac adiuraret comminatum: itaque venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam consequitur. Dauid autem fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eique rem omnem quo erga se animo rex esset indicat, & quàm minimum abfuerit quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idque cùm neque regem vlla in re læsisset, neque in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed fauente Deo cuncta ex sententia confecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibique aliquandiu cùm eo habitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehensuros. quibus cùm idem quòd prioribus accidisset, rursum alios mittit. cùmque tertii quoque prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eò properat.

ἐπεὶ ἦ πάλιν προσελθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει Ⓒ συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκεῖνος ἦ τὰ κελευσθέντα ποιῶν, ἐξαπινάμβνος ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν προσπίπτει ὁ δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει ἦ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς ἦ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τοῦ ἕω φυλάττειν, μὴ καὶ λάθη παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα ὡς ἐγκαλούμενος εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κείσει ὡς δὲ ἀποκτείνῃ. μελχὰ ἦ ἡ γυνὴ δαβίδου θυγάτηρ δὲ τοῦ βασιλέως, τὸ τοῦ παιδὸς μαθοῦσα δόλιον, τῷ ἀνδρὶ παρεῖσα δεῖλας ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, καὶ περὶ τοῦ ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα, ἀδὲ γὰρ αὐτῇ ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου στερηθείσαν. καὶ μή σε φησὶν ἥλιος ἐνταυθοῖ καταλάβοι. ἀγγέλλει γέ σε. φεῦγε ἦ, ὡς τοῦτο σοι δύναται πράξειν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταῦτα ὁ θεὸς μακρυτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν ἂν ἁρπασθῆς ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀπολούμενον. καὶ καθιμήσασα ἦ δι' ἁγείδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκυλάσασα τὴν κλίνην, ὡς δὴ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς ὑπερβολαίοις ἧπαρ ἀγρὸς, ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ παιδὸς αὐτῆς πέμψαντος ὡς τὸν δαβίδην, ὠχλήσας δι' ἀπὸ νυκτὸς εἶπε, τοῖς παρεῖσιν ὑπιδείξασα τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην, καὶ τῷ πηδήματι τὴν ἥπατος σαλεύοντι τὸν ὑπὸ τὸ ὑπερβόλαιον πεσόσαμένην τὸ καταπεῖμενον τὸν δαβίδην ἀθυμοῦντα. ἀπαγγειλάντων ἦ τῷ πεμφθέντων ὅτι νενόσηκε διὰ τῆς νυκτὸς ἀδυνέσειας, ἐκέλευσεν ἔτους ἔχοντα κομισθῆναι. βέλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀπελεῖν. ἐλθόντες ἦ καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλεν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ παιδὸς αὐτῷ ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἂν τοῦ θέους τῆς τοιαύτης συνεργίας. ὑφ' ἧς συγγνώναι καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ κατ' αἵρεσιν γενομένης. ἀ γὰρ ἔτους ἔλεγεν οἴμαι τὸν ἐχθρὸν ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. Ⓒ συγχινώσκει μὲν τῇ κόρῃ σαοὺλος. ὁ δὲ δαβίδης σκηψιῶν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην σαμοὺηλον εἰς ἁρμαθά, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐθήλησε. καὶ ὡς ἅπαντα μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τῆς δόξαν ἐληθεὶς ἀποθανοῖ, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου Ⓒ ὑπιτυχής. τὸ δ' ἐν αὐτῷ ἄπιστον σαοὺλῳ τὰ πρὸς δαβίδην ἀπειθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τοῦ τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τοῦ πόλιν ἁρμαθαΐ, ἄγων ἦ τὸν δαβίδην ἐπί τινα τόπον γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαοὺλῳ ὡδὲ τοῦ προφήτη τυγχάνων ὁ δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμοὺηλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν σκηνησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοὺλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὅτι τὸν δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων ἦ καὶ τῶν τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμοὺηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ἡ πρὸς αὐτὸν σάυλος, ὡσὸ πολλῆ πνεύματος
ἐλαυνόμενος, ἐκφρων γίνεται. καὶ τὼι ἐκεῖσε σπεύσας
αὐτὸν, κατεπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου ἐνώπιον. ἰωνάθης
ἡ ὁ σαύλου παῖς, ἀφικομένῳ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δα-
βίδου, ⁊ πρὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἀποδυομένῳ ὑπερβολῆς,
⁊ λέγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, ὑπ' ἐκείνου σπουδά-
ζοιτο ὡσὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονευθῆναι. μήτε αὐτοῦ
τοῦθ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς δια-
βάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο πράττοντες. ἀλλ'
αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ'
αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσας γὰρ αὐτῷ πρὶ τούτου
μὴ σύμβουλον προσλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καί τ' ἄλλα
πράττοντα. ὁ ἡ ὤμνυεν ἢ μᾶλλον ἤπιστεν ἔχειν. καὶ πιστεύοντ'
ἠξίου προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τἀ-
ληθέσι τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ
θεάσηται πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν
δ' αὐτῷ τὸν πατέρα πρὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὼι
πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ διάθεσιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ'
ἅτε πιστευομένῳ τὼι τῆ σαύλου προαιρέσιν ἰωνά-
θης, ἐπηρώτα τίνος ἂν αὐτῷ βούλεται τυχεῖν. ὁ ἡ, οἶδα
γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέ-
λοντα. νουμηνία μὲν εἰς τὼι ὕπαιθρον ἐστιν, ἔθος δ'
ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δο-
κεῖ, προελθὼν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, λανθά-
νων διατρίβω. σὺ δ' ὅπιζητήσαντος αὐτὸ, λέγε προε-
θεῖναί με εἰς τὼι πατρίδα βηθλέεμα, ἑορτὴν μου τῆς
φυλῆς ἀγούσης. προτεθεὶς, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας.
κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ σωφρόνως ἔχει λέγειν ὅτι φίλοις
ἀποδημοῦσιν, ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὴ, ἴσθι μηδὲν
ὕπουλον παρ' αὐτοῦ εἰ μηδ' ἐχθρόν. αἰ δ' ὡς ἄλλως
ἀποκείνεται, τοῦτ' ἔσται τεκμήριον τῆς κατ' ἐμοῦ βεβου-
λευμένων. μεμύσεις δέ μοι τὼι δράσειαν τὼι τοῦ πα-
τρὸς, οἵκτω τε νέμων τοῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ἣν πίστεις τε
παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοί δοῦναι δε-
αστὴς ὢν αἰκέτῃ σῷ. εἰσὶ δυείσκεις τι σὺ ἐμοὶ πονη-
ρὸν, αὐτὸς αἴνελε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς ἡ τὸ τε-
λευταῖον δυχερέσας τ' λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ'
ἐπηγείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων ἀποκείνεται μεμύειν. ἵνα δ'
αὐτῷ θάρρῃ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, ὠδὲν παρήσειν ὑπὲρ τ' δαβίδου
σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν πολλὼι ὁ-
ρᾶς καὶ παντα χῆ κεχυμένον, καὶ πεῖν ἐρημωθῆναι
με τοῖς λόγοις τὼι διανοίαν ἤδη μου ταύτην εἰδότα,
μάρτυρα ποιοῦμαι τὸν πρὸς σὲ σωθησόμενον, ὡς ἐκ
εἰκὸς τὸν πατέρα πολλάκις αὐτοῦ τῆς προαιρέσεως
διάπειραν λαμβάνων, πεῖν ἢ καταμαθεῖν εἴ τίς ὅστι
καὶ πρὸς τοῖς ἀπορρήτοις αὐτοῦ τῆς ψυχῆς νόους. κα-
τομαθὼν δ' ἐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύσω ἡ πρὸς
σὲ, καὶ πρῶον ὄντα καὶ δυσμενῶς διακείμενον. οἶ-
δεν δὲ ταῦτ' ὁ θεὸς, ὡς αὐτὸν εἴη μετὰ σοῦ διὰ
παντὸς δύχομαι. ἔσι μὲν γὰρ νεῦ, καὶ ἐκ ἀπολείψει
σε. ποιήσει ἡ τῷ ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, αὖτ'
ἐγὼ, χρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τούτων, κἂν
ἀποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σώζε. ⁊ τὼι
πρὸς τῷ παρόντων μοι ἀμοιβὼι, εἰς ἐκεῖνα καταπέμπου.

iámque non longè ab eo loco remotus, prius quam in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit; multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt maller credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem haberet, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clàm te præſtolabor. tu verò cùm requiſieuerit me, dic profectum in patriam Bethleema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectaris eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, quódque non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen illius ope nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit,

1. Reg. 18.

Ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδην,

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero: & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero, iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum; & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterúmque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum racuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, scisciratus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius: Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simúlque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractísque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τὸ πεδίον φεύσας, ὡς ἀγωνιζόμενος διατελεῖ. γνοὺς γὰρ τὰ ἀμφὶ τοῦ πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνος ἐπαγόμενος παῖδα. κἂν ξία ἀκόντια βαλὼν ὅπῃ τὸν σκοπὸν κομίσας τῷ παιδὶ προσάσῃ τὰ ἀκόντια, κεῖθεν γὰρ ἐμφανὲς αὐτῷ, γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ἀμφὶ τοῦ πατρός. αἰ δὲ τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, ἴθι τὰ ἐναντία ἀμφὶ τοῦ βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν οὖν ἀσφαλείας τάξιν παρ' ἐμοῦ, καὶ εἰ δέον μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μνησθῇς τούτων ἀμφὶ τοῦ τῆς δικαιοσύνης κήδεσθαι, σκόπει, καὶ τοῖς υἱοῖς μου χρῆσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταῦτας λαβὼν ἀμφὶ Ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεύς, ἦκεν ὅπι τὸ δεῖπνον. καὶ ἀμφικαθεζομένων αὐτῷ, τὸ μὲν παιδὸς Ἰωνάθου ἐκ δεξιῶν, ἀβενήεσου δ' τοῦ ἀπιστρατηγοῦ ἐκ τοῦ ἑτέρου, ἰδὼν τὸν τοῦ Δαβίδου καθέδραν κενὸν, ἠνύχασεν, ὑπονοήσας ὑ καθαρεύσαντα αὐτὸν ὑπὸ συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς δ' καὶ τῇ δευτέρᾳ τοῦ νεμηνίας ὑ παρῆν, ἐπυνθάνετο ἀμφὶ τοῦ παιδὸς Ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ἐξιάσεως ὁ τοῦ Ἰεσσαίου παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δ' ἀποροῦσθαι καὶ τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὅπερ ἔφαντος αὐτῷ. ἀμφικαλέσαι μὲν οὖν καὶ τοῦτον ἐλθεῖν ὅπι τὸν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τοῦ γὰρ ἔννοιά μου τὸν ἀμφὶ αὐτὸν ὅπίσασαι. τότε τὸν ἀμφὶ Δαβίδην τοῦ πατρὸς Ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ ζαινῶς τὸν ὅλον αὐτῷ βέλησιν εἶδεν. ὑ γὰρ κατέχε τοῦ ὀργῆς σάκλος, ἀλλὰ βλασφημίᾳ ἐξ αὐτομόλων γεγυμνασμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλῃ, καὶ κοινωνὸν τοῦ Δαβίδου καὶ σωτῆρον ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτῷ, ταῦτα φρενοῦντα, καὶ μὴ βελόμενον πειθῆναι τοῦτ' ὅπι μέχρι ἂ θείῃ Δαβίδης ὅπισφαλῶς αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας οὖν ἀγαγεῖν αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δῷ δίκην. ὑποτυχόντος δ' Ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, καὶ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν ὀργὴν ὁ σάκλος ἐξεύγκειν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ διαχρήσασθαι ποθῶν, ὡς ἀμφὶ μικρὸν δ' ἐκείνου αὐτόχειρ καὶ τοῦ παιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως πᾶς ἐκπηδήσας ὑπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπολύπης προσενέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ ἀμφὶ μικρὸν ἀπολέσθαι, τοῦ κατακτεῖναι δ' ἀποθανεῖν Δαβίδην ἀνυκτέρευσεν. ἅμα ὑ ἡμέρᾳ, προ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων ὑ τῷ φίλῳ τὸν τοῦ πατρὸς διάθεσιν ὡς σωτέθετο προσεῖσι. ποιήσας ὑ ὁ Ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῷ καὶ λόγους. ἅμα φανεὶς δ' εὐθὺς, πίπτει προς τῷ Ἰωνάθῃ ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτὸν τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀίσησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρά τε ἀπασάζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὴν τ' ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῷ καὶ τὴν ἐφ' ὁμωμόσῳ ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μόλις δ' ἐκ τῶν δακρύων ἀναπλησθεντες, καὶ μεμνῆσθαι A
τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ἀσπασαμενοι διελύθησαν. Δαβίδης ὁ φυγὼν τὴν βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πόλεμον, εἰσνοσφισθεὶς ἀφικνεῖται πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς, ὅτι τῶν μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σφῶν αὐτῶν, μήτ' οἰκέτην παρόντα, θαυμάσας, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα ἕπεσθαι αὐτῷ, μαθεῖν ἠθελεν. ὁ δ', σφαλῆναι ἀπόῤῥητον ὑπέλαβεν πρὸς τὸν βασιλέως ἔφη, εἰς ἃ συμφοίτας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἐδόκει. τοῖς μὲν γὰρ ἀφικέσθαι εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἅπαντας προσέταξε. ἥξειν δὲ λαβεῖν ἐφόδια. φίλον δὲ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον ὑπεδέχετο, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον συλλήψεσθαι. τυχὸν δὲ τούτων, ἤτοι καὶ ὅπλων τι μὴ ἔχοντος, ῥομφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν δὲ καὶ σαοὺλ δοῦλος γνώριμος σύρος, δώηκας δ' ὄνομα, τὰς τῶν βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, ἔχειν μὲν αὐτὸς ὑπὲρ εἶναι τοῦτον. εἰ δὲ τὸ γολιάθου ῥομφαίαν, ὃν ἀποκτείνας τὸ παλαιστινῶν αὐτὸς ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. λαβὼν C
δὲ τοῦτον ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς ἑβραίων χώρας εἰς γίτταν διέφυγε τὴν παλαιστινῶν, ἧς ἄρχοις ἐβασίλευσεν. δὲ πιστωθεὶς ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτοῖς γενόμενος μεμνύοντων ἐκείνων ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστινῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θανῇ, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ σαοὺλ παρ' ἐκείνῳ πειραθῇ, προσποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ στόματος αὐτὸ φερόμενον, καὶ D
τἄλλα ὅσα σωίζησι μανίας πίσιν παρὰ τῶν γιττῶν βασιλεῖ γνώσεσθαι τὰ νόσα. καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυσχερείας ὡς ἔκφερνα πρὸς αὐτὸν ἀγαγεῖν αἴθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην ὡς τάχος συβαλεῖν. δ' ἀσθεὶς ὑπὸ ἔσω ἐν τῇ γίττης, εἰς τὴν ἰούδα φυλὴν ἐγένετο φυλλί. καὶ ἐν τῷ πρὸς ἀδουλλάμη πόλει ἀπλαίῳ σπηλαίῳ διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δ', μὴ πάσης συγγνώμης ἧκον πρὸς αὐτόν. καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἦ χρεία ἢ φόβος ἐκ σαοὺλ τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγνώκει δ' οἱ E
τοιοῦτοι ὡς τεθρακόσιοι. θαῤῥήσας δ' ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη προσγεγυμνώσης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοῖς γονεῦσι αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδιέξαμενον ἕως ἂν ἀπογνῶ τὸ καθ' αὐτὸν τέλος ἔχειν παρείσει. καταυδόσαντος δ' αὐτῷ τὴν χάριν, καὶ πάσης F
τῆς γονεῦς τοῦ δαβίδου τιμῆς, παρ' ὧν ἐτύγχανον παρ' αὐτοῦ χρέον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ τὸ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, προσελθόντα δ' εἰς τὴν κλεσυχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ οἰκῆσαι, πείθεται. καὶ παραγενόμενος εἰς σάειν πόλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. σαοὺλ δ' ἀκούσας ὅτι μὴ βουλόμενοι ἁφθεὶν δαβίδης, ἐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐκπέσοιεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τὴν δύναμιν, ἣν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακαλεῖν ἔργον, ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντας καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸ βουλεῦον ἐστὶ τὸ βασίλειον ἔχει, καὶ καθίσας ἐν ἀσύρῳ, τόπος δὲ ὧν τις ἦτο προσαγορεύόμενος, τιμῆς πολιτικῆς πρὸ αὐτὸν ὕσης τάξεως, καὶ τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν ἀνδραγαθιῶν,

ac vix tandem multis lamentis exantiati, obtestatique se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò XIII.
meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fugiens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: 1. Reg. 21.
qui solum neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. popoſcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hùc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium regem astrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm ejiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasisset, 1. Reg. 22.
in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alij multi, aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur, rogátque hominem vt parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quòd postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituram suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret, conuocatísque amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio. sic eos est affatus: Viri contribules,

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agri locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noba oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de eventu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cógites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cúmque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare; Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. móxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm

IX. Abimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι σὲ ἀγρῶν τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ πλήθει τῇ ἐν τῇ πλήθει καὶ τάξεων ἠξίωσα. πιστεύομαι τοιαῦτα ποιεῖν εἰ μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ἔδα τῷ ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέχειτε, τοῦμοῦτε παιδὸς ἰωνάθου αὐτῷ τε ὄντος φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς δαβίδην αὐτῷ γεγυμνωμένας. ἐδὲ ὅτι σύμβουλος μοὶ καὶ συνεργὸς ἰωνάθης δεῖ τῇ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένῃ. μέλει γὰρ ὑμῖν οὐδενὶ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπησάντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲ ἐκέλευε τῶν παρόντων. ἔθνος δ' ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτῷ δόσιν εἰπών, ὡς ἴδοι τὸν δαβίδην εἰς νωβαὶ πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὸν ῥομφαίαν τοῦ γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σαοὺλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν ἰεσσαίου παῖδα προσδέξω, καὶ σπίον μοὶ αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὄντι τῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; πῶς δὲ δὴ καὶ πρὸ τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; ἐγὼ δὲ δή σε φεύγοντα ἐμὲ καὶ μισοῦντα τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαθάνην. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐᾶν ἄρνησιν ἐτοίμην τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίας ταῦτα πεπραχέναι ὁμολογεῖ, οὐχὶ δαβίδη χαριζόμενος, ἀλλὰ αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐχθρᾶς παρέχειν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς δυνατοῖς καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀεί σοις. προφητεύσαι δ' οὐ νεωστὶ πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντι δ' ὑπὸ σοῦ πεμφθῆναι καὶ πολλῷ σπουδὴν ὅπως ταχίστην, τὸ μηδὲν πραγματεῖν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον αἰτιᾶσθαι, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἀνῶν ἀκούσῃς δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τῷ τότε μου δοκοῦσαι φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σοὶ καὶ χιλιάρχῳ παρέχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοὺλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδὲ ἀληθῶς πεισθεὶς ἀπολογία. κελεύει δὴ τοῖς ὁπλίταις, προσαθεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς γλώσσης ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥοῦντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δεδιότων μᾶλλον, ἢ τὸ προσταττόμενον τοῦ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόντι προσέταξεν τὸν φόνον. καὶ προσβαλὼν ὁμοίως αὐτῷ πονηρὸς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σαοὺλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, καὶ γυναικῶν οὐ νηπίων, ἐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν οὕτως συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ πάλαι, ὀφλὼν τοῖς ἐκείνου. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ἔργον διαπραξάμενος,

καὶ γε-

καὶ γένεαν ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ὄπι νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὄπι γήρᾳ αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ & τὴν πόλιν ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῆς ἱερέων & θεοφιλῆς αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνοις εἰς τὸ ζῆν τοῖς φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις ἂν μὴ εἰσιν ἰδιῶταί τινες καὶ ταπεινοὶ, τῷ μὴ δύασθαι χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὑπεικεῖς εἰσὶ & μέτριοι, & μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ θεὸς αὐτὸ τοῖς δυνατοῖς τε & πᾶσαν ἀσφάλειαν ἔχει. τότε δ' ἂν καὶ τὸ θεῖον πέπεισε δίκαιον ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ θεατόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δ' εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετεκδυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ὄπι σκηνῇ θεατρικῇ τὰ ἤθη καὶ τοῖς τρόποις ὑποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τολμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ τὸ δυσσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγυσα τὸ φθονεῖσθαι γεγυμνωμένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι, τότ' ὡς ἀκέπτ βλέποντος αὐτοὺς τὸ θεὸν, ἢ δι' ἃ τὴν ἐξουσίαν δεδίστος, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ σέρξωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεσκὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δ', φθονοῦσι. καὶ προαγαγόντες εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τὸ ζῆν ὅτι πονηρᾶς αἰτίας, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῆς ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι διαβολῆς καὶ κατηγορίας ἀβασανίστους, οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δυνάνται. τοῦτο σκῆπτρον ἡμῖν ὁ κισσὸς ποιᾷ, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀριστοκρατείαν καὶ τὸ ὅτι ταῖς πρώταις πολιτείαν ἐβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τετρακοσίους ἀποκτείνας ἱερέας καὶ θεοφήτας ἐκ τῆς θεᾶς ἀχιμέλεχον σοφίας. ὅπι καταβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τούτῳ νεὼν ἀσεβάσας ἱερέων καὶ θεοφήτῃ ἔρημον κατασήσας, τοσούτοις μὲν ἀνέλων, μεῖναι δ' ἐάσας, οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῇ θεὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους γένεσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τῆς ἀχιμελέχου παῖς ὁμόσε διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ τῆς γένους τῆς ὑπὸ σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῆς οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τῆς πατρὸς αἵρεσιν. ὁ δ' ἐξ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα πρὸ αὐτοὺς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν θάνατον. ὑπονοῆσαι γὰρ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ἠπίατο. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σωθῆναι διατείβειν, ὡς ἐκ ἂν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον ὅπως ἤξιον. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν πλανῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν σφαττόμενον ὑπ' αὐτοὺς,

A stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reuereritus, insuperque ciuitate quam patriam ac alumnam sacerdotum, & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium proiecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantúmque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsóque excidio vrbis obruit: & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, cúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædáque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conueherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibique collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere otiosis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam vitum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simúlque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

εἰ ὁ θεὸς ὧδε τῷ θεσφάτῳ πυθόμενος ὑπεξέστη νίκλω. τῷ δ', σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ὅπῃ τοῖς παλαισινοις μετὰ τῆ ἑταίρων, καὶ φόνοτε αὐτῆ πολιῶ ἐξέχετε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ὧδε μείνας τοῖς χιλιανοῖς ἕως ἂ τὰς ἀλῶνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖλον ἀδεῶς. σαύλῳ δ τῷ βασιλεῖ μεμύνται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα ἐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅπῃ παῖς εἰς τε τὰς τῆ ἄλλων ἀκοὰς, καὶ ὡς τὰς τῶ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε συνισεῖον καὶ τὸν ἀποπεμπόντα. χάρει δ σαοῦλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδιν. καὶ θεὸς ἤδη χεροὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπὼν, ἐπεὶ καὶ συνιωάγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῆ λαῆ παντὶ ἀποστέλλειν ὅπῃ τλιὸ κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδιν, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀμαθόμενος ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν ὧδε τῷ θεῷ ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται ἐκδώσουσι τῆ σαύλῳ, ὧδε λαβὼν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τλιὸ ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγελαΐν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν ἀποφυγόντα ὧδε τῆ κιλλιτῆ, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δ ἐκεῖθεν ἀρὰς, εἴς τινα τόπον καλούμενον καλουμένῳ τῆς ζιφλώης παρεγένετο. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τῦ σαύλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπαστάμενος, θαρρεῖν τε ἐκ χρῆσας ὡδὲ τῆ μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν δὲ αὐτὸν καὶ πάσαν τλιὰ ἑβραίων δυνάμιν ἔξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα συὶ μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκοις ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους δυοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπῃρώτησε παραβαίη τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλίπει μικρὰ τῆ φερνίδων καὶ τῆ ἵππου θήκουφίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δ ζιφλωοὶ χαριζόμενοι τῆ σαούλῳ, μεμύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς δχατείβειν τὸν δαβίδιν. καὶ παραδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῷ ἐλθόντι. καταληφθέντων δὲ τῆ τῆς ζιφίνης γενῶν ἐκ ἦν φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλοις. ὁ δ βασιλεὺς ἐπῄνεσεν αὐτοὺς, χάειν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμυκόσι. καὶ ἐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς δυοίας ὑποχόμενος, αὐτοὺς, ἔπεμψε ζητήσοντας τὸν δαβίδιν, καὶ τλιὸ ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολεθήσειν ἀπεκείνατο. καὶ οἱ μὲν ὅπῃ τλιὸ θήκαν καὶ τὴν σύλληψιν τῦ δαβίδου πρῆγον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῆ μεμύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τλιὸ δύνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῆ παρασχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασῆσειν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὅπιθυμίας, οἳ μηδὲν κινδυνεύειν ἐμελλον ἐκ τῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῆ σαούλῳ φιλοτιμίας. δρᾷ δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν ὧδε τῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκλω ζηζύμενον ὅπῃ θανάτῳ καὶ λανθάνειν δυνάμενον, διέβαλλον, καὶ ὧδε ἔδωσειν ὑπέχοντες. γνοὺς δὲ ὁ δαβίδης τλιὸ τῆ ζιφλωῶν κακοήθειαν, καὶ τλιὸ τῦ βασιλέως ἐφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ γενᾶ τῆς ἐκείνων χώρας, φθάνει δ' ὅπῃ τλιὸ μεγάλλω πέτραν τλιὸ ὄσαν ἐν τῇ σίμωνος ἐρήμῳ. ὁρμῆσαν δ' ἐπ' ἐκείνλω διώκειν σαοῦλος.

χῆ γὸ

καὶ γὰρ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς σενῶν, μαθὼν A
τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀφῆ-
κεν. ἀνηκεστέρασαν δὲ τὸν σαοὺλον ὑπὸ τ διώξεως
τὸ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαι-
στινοὶ, πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἑβραίων ἐσχατόκηπον χώραν
ἀκουσάντες. ὅτι γὰρ τούτους ἐπέστρεψε, φύσει πολεμίους
ὄντας, αὐτοῖς ἀμυνάσθαι κρείττονας ἀναγκαιότερον, ἢ
τὸν ἴδιον αὐτοσχάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, εὐαρεστεῖν τ
γῆν κακωθεῖσαν. καὶ Δαβίδης μὲν ὕστερος, ἐκ πολ- B
λοῦ τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ σενὰ τ ἐγκα-
θίσεως ἀφικνεῖται. σαούλῳ δὲ ἀναβαλόντι τοὺς πα-
λαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν Δαβίδην ἐν
τοῖς ἐγκαθίσεσι διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν ὁ τρισχιλίους
ὁπλίτας ὑπλεκτοὺς, ἐπ' αὐτὸν ἤπείγετο. καὶ ἐλθόμενος
ἐπ' πόρρω τῆς τόπων, ὁρᾷ πολὺ τὴν ὁδὸν ἀπήλαιον βα-
θὺ καὶ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος ἀνεωγὸς ἐκ πλά-
τος, ἔνθα σκιέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν τετρα- C
κοσίων κεκρύφθαι. ἐπεὶ δὲ οὐδ' ὅπη τῶν κρυφθῆναι φύ-
σιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεασθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετ'
Δαβίδου, καὶ φράσαντος τὸ θεασαμένου πρὸς τὸν ἐ-
χθρὸν αὐτοῦ πολὺ τὸ θεῖον καιρὸν ἔχειν ἀμυνῆσ, καὶ
συμβουλεύοντος τὸ σαούλ ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ
τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ταλαιπωρείας,
ἀσας δ' ἀποτέμνει τὴν πτέρυγα τὸ ἱματίου μόνην ὁ σαού-
λος ἀμπείχετο. μετανοήσας δ' αὐθὶς, καὶ δίκαιον εἶ-
πε φονεύειν τὸν ἑαυτῶ διαφέρειν, οὐδὲ τὸν ὑπὸ θεῶ D
βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡ-
μᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τίνυσθαι αὐτόν. τῶ δ'
σαούλου τὸ ἁπλαγον ἐκλειπόντος, προσελθὼν ὁ Δα-
βίδης ἀνεκραγε, ἀκούσας σαοὺλον ἀξιῶν. ὅπως φα-
νέντος δ' τῶ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν
ὅτι προσωπον ὡς ἔθος, καὶ φησι, τί πονηρὸς ὧ βα-
σιλεῦ καὶ ψευδεῖς πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντι δεῖ
τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐ-
τοῖς, τοὺς δὲ φιλτάτους δι' ὑφονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς E
ἔργοις σκοπεῖν τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν
γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δ' ἀπόδειξις λυούσα τὰ πραττό-
μενα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφοτέρα πέφυκεν ἀληθὴς
τε καὶ ψευδής. τὰ δ' ἔργα, γυμνὰ ὑπ' ὄψει τὴν διά-
νοιαν πάντα. τίνων, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν μα
πρός σε, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεύσας δεῖ, καὶ μὴ
τοῖς κατηγόροις σῦσιν, οἳ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμενοι, μήτε
δυνάτας γενέσθαι, πρόσθεμενον διώκειν τὴν ἐμὴν
ψυχὴν, καὶ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν F
διὰ φρενῶδος, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀπαίρεσιν, ἵν'
ἀδίκως μεταπορεύῃ. πῶς γὰρ ψευδῆ πρὸς ἐμοῦ δό-
ξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς,
οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τιμήεντα αὐτοῦ
πωρῶσαι δυνάμενον καὶ πρὸς σοῦ λαβεῖν δί-
κην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῶ καιρῶ χρησάμε-
νον, ὃν εἰ σοι κατ' ἐμοῦ προεῖπεσεν, οὐκ ἂν αὐτὸς πα- G
ρῆκας, διαχρήσασθαι ποθῶν νομίζων πολέμιον. ὅ-
τε γάρ σου τὴν πτέρυγα τὸ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε
σου τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμιν. ὑποδείξας δὲ τὸ
ῥάκος ἰδεῖν, πιστεύειν παρέχειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχό-
μην δικαίας ἀμοιβῆς φησιν. σὺ δ' μῖσος ἄδικον οὐκ αἰδῆ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς οὖν κρινάτω, καὶ
τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῶν ἐλέγξαι. σαοὺλος δ' ὅπη τῶν ὡμολόγησε τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurúmque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrísque suis quo minus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari, moxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentem, in qua tum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, lacíniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur: Quam iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs indicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus siuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simúlque pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabítque vter nostrûm æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

modestiáque iuuenis attonitus, ingemuit, si A
milémque gemitum referente Dauide, tex se
iustiùs gemere fassus est. Tu enim, inquit, mul-
torum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà
tibi multarum calámitatum autor. Et nunc
quoquedeclarasti te à priscorum æquitate non
degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniu-
riam expositos nacti, incolumes dimittere ma-
luerunt. Itaque hodie manifestè cerno regnum
tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium
vniuersam Hebræorum gentem concessuram. B
quamobrem postulo vt iureiurando fidem mi-
hi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias
meas traditurum, & familiam meam saluam
esse passurum. pollicitus est id Dauid interpo-
sito iureiurando, atque ita regem in regnum
remisit. In idem tempus mors Samuelis pro-
phetæ incidit, viri qui suo merito in maximo
semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque
virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus te-
stimonium edidit, dum defuncti exequias & se- C
pulturam magnifico sumptu concelebrat: &
postquam iusta exoluit in Ramatha patria se-
pulto luctum in longum tempus prorogat,
non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vi-
num quemuis propriè hæc orbitas pertineret.
fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonita-
tem à natura compositus, & ob has virtutes
Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post
Elis pontificis obitum primùm solus annis D
duodecim, deinde Saule regnante annis decem
& octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tem-
pora inciderunt. In locis autem in quibus tum
Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in
oppido Emma, vir locuples & multorum gre-
gum dominus. habebat enim in pascuis ouium
tria millia: & capras mille: & ab his Dauid
omnem iniuriam abstinuit, grauiter interm-
inatus suis ne vel cupiditaae vel egestate, vel la-
tendi spe impulsi quicquam violarent, sed plu- E
sis iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui
nunquam placuerunt, qui in alienas res manus
auidè iniicerent. in hac disciplina suos contí-
nebat, putans se in hominem probum & sua be-
neuolentia dignum hoc officium collocare.
Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo e-
rat agrestis & malis moribus præditus, sed ho-
nestæ ac prudentis & elegantis mulieris mari-
tus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem
è suis misit salutatum, qui illi in multos annos F
eam felicitatem ominarétur, simúlque rogarét
vt è facultatibus suis aliquid communicaret,
cùm è pastoribus intelligere posset, quòd lon-
go iam tempore in solitudine versati adeò ni-
hil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes
eorum fuisse potiùs videri possint. Quicquid
autem in Dauidem contulerit, in hominem
gratum ac memorem collaturum. Ad hæc po-
stulata homo suo more nimis durè dedit res-
ponsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt G
audiuit esse Iessæi filium: Nunc, inquit, fugitiui
relictis dominis insolenter ac superbè se ge-
runt. Quibus renunciatis Dauid in iram accen-
sus, quadringentis armatis assumptis, & du-
centis ad custodiam impedimentorum relictis
(iam enim sexcentorum manum cogerat)

κὴ τὴν τῦ νεανίσκου μεζότητα κὴ φύσιν ἐκπλαγεὶς,
ἀνέμαξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνου ποιήσαντος, αὐτὸν εἶ-
δικαιον εἶναι ἀπεκείνατο. σὺ μὲν γὰρ φησιν ἀγαθῶν
αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπεδείξω
δ' σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύνην,
οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγ-
γελον. πέπεισμαι δὴ καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς
φυλάττει, κὴ θεμιμένει σε τῶν πάντων τῦ ἐβραίων κρά-
τος. δὸς δή μοι πίστεις ὑόρκοις, μή μὲ τὸ ἦθος ἐξαφα-
νῆσαι, μηδὲ μοι μνησικακοῦντα τοῖς οἰκέταις ἀπωλέ-
σαι. τηρῆσαι δέ μοι κὴ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας δ' καθὼς
ἠξίωσε, δαβίδης, σαοῦλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε
βασιλείαν. αὐτὸς δ' μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τὴν μαθητῶν
ἀνέβη σενεύ. ἀποθνήσκει δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν κὴ σα-
μούηλος ὁ θεοφήτης, ἀνὴρ ὲ τῆς τυχούσης ἀπολαύων
δόξης παρὰ τοῖς ἐβραίοις τιμῆς. ἐσεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν
αὐτῦ & τὴν τῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, τὸ πέν-
θος, ὃ ὅλη πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγετο, κὴ ἡ περὶ τὴν
ταφὴν αὐτῦ & τὴν τῦ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φιλο-
τιμία τε κὴ σπουδή. θάπτουσι κὴ αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι
ἁρμαθᾷ, & ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἐκλαυσαν, ὑ κοι-
νὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου τελευτῇ, ὡς εἰς οἰ-
κεῖον δ' ἕκαστος παθῶν. ἐγένετο δ' αὐτὸς δίκαιος κὴ χρη-
στὸς τὴν φύσιν, κὴ διὰ τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ θεῷ. ἦρ-
ξε δ' κὴ τοῦ ἔθνους τῦ λαῦ, μετὰ τὸν ἀρχιερέως τε-
λευτὴν, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μετὰ δὲ τῦ σαούλου τῦ
βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. κὴ τὰ μὲν περὶ σα-
μούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν. ἦν δέ τις τῶν ζιφαίων,
ἐν πόλεως ἐμμὰ, πλούσιος κὴ πολυθρέμματος. χιλιά-
δων μὲν γὰρ αὐτῷ ποίμνη προβάτων ἐτέμετο, χιλίων
δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε κὴ ἀβλαβῆ
παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, κὴ μήτε ὑπὸ ὀλιθυμίας,
μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, & τὸ δυνά-
σθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. ταύτων δ' ἁπάντων
ἐπάνω πάθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. κὴ τὸ τῶν ἀλλοτρίων
ἄπεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ θεοσεπτεῖν τῷ θεῷ. ταῦ-
τα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίζε-
σθαι ἀγαθῷ, κὴ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς εὐνοίας. ἦν
δ' νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς
κὴ πονηρὸς τοῖς ἤθεσι τὴν μίαν, ἐκ γενικῆς ἀσκήσεως
πεποιημένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς & σώφρο-
νος κὴ τὸ εἶδος ἀπροσδιάφορος λελογχώς. πρὸς οὖν τὸν
νάβαλον τοῦτον κατ' ἐκεῖνα τὰ βοσκήματα καιρὸν,
πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῶν σὺν αὐτῷ, διὰ
τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, & σωμαχεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν
ἐπ' ἔτη πολλά. παραχρῆν δ' ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν
αὐτῷ παρεκάλει, μεμφόμενος τοῖς ποιμέσιν, ὅτι
μηδὲν αὐτοὺς ἠδίκησαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε κὴ
τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρί-
βοντες ἤδη χρόνον. μεταπέμπεται δ' ἀδὲν δαβίδη πα-
ρακόμενος. ταῦτα δ' τῶν πεμφθέντων διακουσάντων
πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα κὴ σκλη-
ρῶς ἀπεκρίνατο. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ὁ δαβίδης,
ὡς τὸν υἱὸν ἴεσσαίου, νῦν ἄρα εἶπε μεγαλο-
φρονεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς οἱ δεσπότας κὴ σεμνύνοντας, τοὺς
δεσπότας καταλειπόντας. ὀργίζεται δ' αὐτῷ φρα-
σάντων ὁ δαβίδης, κὴ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμέ-
νους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δ' φύλακας τῶν σκευῶν καταλειπόν, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους,

ὅτι τ

ὅτι τὸν νάβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A
οἶκον αὐτοῦ καὶ πάντα ὅσα εἶχεν ἀφανίσειν. ἐγὼ δὲ ἀχθε-
σθῆναι μέγιστον ὅτι γέγονεν ἀχάριστος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐ-
πιδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ χρησαμένους, ἀλλ' ὅτι μὴ χεῖρον εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ λελυπημένος. δούλου δέ τινος
τῶν τὰ ποίμνια φυλασσόντων τὰ τοῦ νάβαλου, ἐλθόντος
πρὸς τὴν δέσποιναν μετ' αὐτοῦ, γυναῖκα δὲ ἐκείνου, κα-
τειπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄν- B
δρα, μηδενὸς τυχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑ-
βριστὴν βλασφημίας δεινᾶς, πάσῃ τῇ αὐτοὺς προ-
νοίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν ποιμνίων χρησάμενος. γεγονέναι
δὲ τοῦτο ὅτι τῷ κακῷ τῷ τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκεί-
νου φάσαντος, ἀδιγαία, προσηγορεύετο δὲ ἕτερος, ὅτι-
σάξασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ
μηδὲν εἰποῦσα τῷ ἀνδρὶ (ὑπὸ γὰρ μέθης ἀναίσθη-
τος ἦν) ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινού-
σης δὲ τὰ σφαγὰ τοῦ ὄρους ἀπήντησε δαβίδης μετὰ τετρα- C
κοσίων ὅπλων νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν
ἡ γυνὴ, καταπτήσασα, καὶ πεσοῦσα ὅλη πρόσωπον,
προσεκύνει. καὶ τοῦ μὲν ναβάλου λόγων ἐδεῖτο μὴ
μνησικακεῖν. ὁ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνό-
ματι. νάβαλος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀ-
φρονέστατον δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσα-
σθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι
φησίν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιαιφονίαν D
ἀνθρωπίνῳ αἵματι. μένοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεί-
νος αὐτὸς ἐκδικήσει τοῦδε τοῦ πονηροῦ. ἃ γὰρ ἐκδέ-
χεται κακὰ νάβαλον, ταῦτα καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν σου
κεφαλαῖς συμβήσεται, χθὲς δ' ὀμφῆς μοι, κείνας ἀ-
ξιον, τὰς παρ' ἐμοῦ ταύτας δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν
καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ὅτι τὸν ἀδελφόν μου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ,
εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρᾳ σοι καὶ
φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασι-
λεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀλλὰ σέ φησιν E
ἔγωγε, θεὸς ὑμῶν ἦγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον.
εἰ γὰρ μὴ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶ-
κον τὸν ναβάλου ἕως τῆσδε τῆς νυκτὸς ὀμόσαντος ἀπολέ-
σαι, καὶ μηδένα ὑπολειφθῆναι, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ
καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γενο-
μένου. νῦν δὲ φθάσασα προελάβες καταμειλίξα-
σθαί μου τὸν θυμὸν, κηδομένη σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νά-
βαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν ὑπὸ σὲ τῆς τιμωρίας, ὑ- F
φέξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
βὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰποῦσα, ἀπολύει τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἀδελφὸν μετὰ πολλῶν, διωχούμενον καὶ κε-
καρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγονότων διε-
σάφει. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα,
παρεθλίβη, καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ
τῶν λόγων καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα
ἢ πλείους διαζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέσβεσε ὁ G
νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸν τὸν τελευτὴν ὁ δαβί-
δης, ἐκδικηθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλε-
γεν. ὑποθανεῖν γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δοῦναι δίκην αὐτὸν καθαρὰν ἔχοντι τὴν δι-
καιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ἀποφέροντα τὴν ποινήν.

contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam; illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eique in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabàtque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quo minùs humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus comportantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quòd vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multò pòst Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum cò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quonam vsque processisset. cúmque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem, & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo: nihílque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

1. *Reg.* 26.

A

B

C

D

E

F

G

πέμψας δ' αὐτὸ πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσεσαν ζηλωτὴν ποιούμενος καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡδὺ δ' ἀναξία ἦν ἐπὶ πολλῶν ἀφαδαγῆς ἐκείνης, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν, ὅμως ἦλθε μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἧκε, καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ δίκαι τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε καὶ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, ἣν ἐξ Ἀβεσάρης πόλεως ἔγημε. μελχαὶ ἦ τὴν σαύλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν γνησιωτάτην τῷ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῆς Φελτίης υἱὸς λισᾶ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι Γεθλαΐς. μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες τῶν Ζιφλιῶν, ἀπήγγειλαν τῷ σαύλῳ, ὡς εἴη πόλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναται συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δ', μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, ὅπου στρατοπεδεύσειν ὅτι τινὶ τόπῳ, συνέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν σαύλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐπέλαβε σημαίνων αὐτῷ ποῦ τὴν χώρας σαύλος ἤδη παρεληλύθει. τῶν δ' ἐν συνέλλα φρασάντων, δι' ἀγνυκτερῶν διαλαθὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ σαύλου στρατόπεδον ὡδαγάγε, ἐπαγόμενος τὸν τε Δ ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρυίας Ἀβισάϊον, καὶ Ἀχιμέλεχον τὸν χετταῖον. τοῦ δὲ σαύλου κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τὸν ὁπλιτῶν, καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ἀβενήρου, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ὥστ' αὐτὸς αἴρει τὸν σαύλον, ὑπηνοιξε αὐτῷ τὸν κοίτην ἐν τῷ δόρατος. τὸν γὰρ αὐτῷ ὡδαπεπήγει. ὥστε τὸν Ἀβισάϊον βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμηκότα εἴασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶ δίκην ἀποκτεῖναι κἂν ἦ πονηρός, ἦξεν γὰρ αὐτῷ ὡδαγὰ τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χείρῳ τὴν δίκην, ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ σαύλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων γὰρ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ ἡγεμόνος ἀδόντος αὐτῷ καὶ τῆς τόλμης, διέβησε τοὺς τοῦ βασιλέως. ἀναβὰς δὲ τὸν χείμαρρον, καὶ ὅτι τινὰ κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν ἀκουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ σαύλου, καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀβενήρα, ἀνίστησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν ὀρθὸν ἐστράφου, Δαβίδης εἶπεν ἐγὼ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δὴ ποτε, μέγας τε ὢν, καὶ τιμὴν ἔχων ὡδὲ τὸν βασιλεῖ τιμιώτατος, οὕτως ἀμελῶς τοῦ τοῦ δεσπότου φυλάττεις σῶμα; καὶ ὕπνος ἡδίων ἔστι σοι τοῦτου σωτηρίας καὶ προνοίας. θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵου μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμᾶς εἰς τὸ στρατόπεδον ὅτι τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πηλίκων ὑμᾶς ἔλαθε κακῶν ἐντὸς γενόμενον. σαύλος δὲ γνωρίσας τὸν τοῦ Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὴν φυλακόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως αὐ αὐτὸν ἀπελών, χάριν ἔχειν αὐτῷ τὸν σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἐπ' εἰσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἔτους ἀγαπήσειεν ὡς ὑπ' ἐκείνου εἰργασταμένος.

ὃς

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A
δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχημένον ἐλαύνει καὶ ζοῦ-
την ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τοῖς περὶ τὸν ψυχὸν ἀγω-
νίας, ἠνάγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐ-
τὸς δ' ὁ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ὁδὲ
τὸν ψυχὸν φανερῶς ἀπολυμένου λαμβάνων. ὁ δὲ
δαβίδης, στέμφανζα ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ
τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπειστὼν ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρᾳ τῆς
δίκας φύσεως καὶ τῇ κατ' αὐτὸν πεπραγμένων ἕκα- B
στος, ὃς ὅτι καὶ κατὰ τὸν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖ-
ναί σε δυνηθεὶς, ἀπεχόμην οἶδε. καὶ σαοὺλος μὲν δεύ-
τερον ἀφεψὼν τὰς δαβίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια
καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάγη. φοβηθεὶς δὲ δαβίδης, μὴ μέ-
νων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλου, συμφέρειν ἔκρι-
νεν εἰς τὴν παλαιστίνην ἀναβαὶς, διατρίβειν ἐν αὐτῇ καὶ
μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, παραγένε) πρὸς
ἄγχουσιν τὸν γίτης βασιλέα, μίαν δὲ ἐν αὐτῇ τῶν πέντε
πόλεων. δεξαμένου δὲ αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς αὐ- C
τοῦ, καὶ δύο γυναῖκας, ἀχινοὰν καὶ ἀβιγαίαν, δίνηθ' ἐν γίτῃ. σαού-
λου δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, λόγος ἐκ ἐν ἐν ἐν πέμπειν ἐπ'
αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας παραμικρὸν
ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπεδράσατο.
δαβίδης δὲ ἐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῶν μένειν.
ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώ-
πως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τι- D
νὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ
διατρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶη.
δίδωσι δὲ ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν κα-
λουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον
κτῆμα ἐτίμησεν εἶη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ γὰρ χρόνος ὃν κατῴκη-
σεν δαβίδης ἐν σεκέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μηνῶν
τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενος E
ὁ λάθρα τοῖς πλησιοχώροις τῆς παλαιστινῶν σαρρί-
τας καὶ ἀμαληκίτας διήρπαζεν αὐτῆς τὴν χώραν, καὶ
λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρε-
φεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπέχετο, δεδοικὼς μὴ καταμηνύ-
σωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν δὴ τι
γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τὸν δὲ βασι-
λέως πυνθανομένου, πόσιν ὀπτιπέθμους τὴν λείαν ἀπή-
λασεν, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῆς ἰουδαίων τεταγμένοις, F
καὶ ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦσιν ἐπῶν, πείθει τὸ ἀγ-
χοῦν φρονῆσαι ἅπας. ἤλπισε γὰρ οὗτος, ὅτι δαβίδης ἐ-
πολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῆν
χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. καὶ ὁ τὸν αὐτὸν καιρὸν,
τῆς παλαιστινῶν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας στρατοῦ διε-
γηγερκότων, καὶ πρεσβευσάντων πρὸς τοὺς συμμάχους
ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς
ρεγγᾶν, ἅδην ἔμελλον ἀθροιζόντες ἐξορμᾶν ὅτι τοὺς G
ἑβραίους, ὁ τῆς γιττῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσον-
τα τὸν δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅτι τοὺς ἑ-
βραίους ἤξίω. τοῦ δὲ προθύμως ὑποχομένου, καὶ φά-
σαντος σὺν δυσελπίᾳ καιρὸν, ἐν ᾧ τοῦ ἀμοιβὴν αὐτῷ
τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐ-

Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & sæpe in capitis discrimen abductum, amicorúmque consuetudine orbarum persequi non desistere. illum verò pro hostili infectatione saluté sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteret qui & spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quòd Deus futurus esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum iudex, cui notum esset, quòd ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emissus, retro in regiam se recepit. Cæterùm Dauid veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinam transire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit regem Gittæ, vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem certior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimúmque abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petiit à rege vt ad pristinam erga se hospitalitatē hoc quoque adiceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando oneroſus Gittensibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid postea regnum adeptus adeò dilexit, vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse voluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad regem solebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, regi facilè persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidem si hostiliter gentem propriam tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis sociis die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, rex contrà quo magis eũ sibi deuinciret, promisit se eum re bene gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo præpositurum.

XIV.

1. Reg. 27.

1. Reg. 28.

τὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν ἑκάτων, καὶ τοῦ ἀγῶνος ἅπ' πρὸς τοὺς πολεμίους κατὰ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς
ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποσχέσει τὸ προθύμον αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.

Κεφάλαιον ιά.

Ως στρατευσάμενοι παλαιστινῶν πάλιν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἐπολέμησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ καὶ ὁ σαοὺλ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σὺν τοῖς παισὶν ἀνῃρέθη μαχόμενος.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæteroſque similis vanitatis homines eiecerat, solis prophetis retentis: cúmque audissent Palæstinos Sonnam vsque vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cùm suis copiis illuc occurrit: & iuxta mõtem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij sciscitans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitum auxiliatricem manum subtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænosceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura sciscitantibus prædicunt. cũque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptísque duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad superos animam viri cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contemptura, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestãte ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi strueret, quo deprehensa vetitas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc resciturum, neque se responsum cum aliis communicaturũ, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in cõspectum veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadã specie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopẽ esse cõsilij destitutum à Deo, neque per vates, neque per somniorum visiones futura præsignare dignãte. quapropter ad eum se cõfugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam regi extremum vitæ diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cùm à Deo destitutum se agnoscat. Audi ta-

ΕΤυχε ὴ σαοὺλος ὁ τ̃ ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μὲν ἐνθουσιαστὰς καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους ☪ πᾶσαν τιὴ τοιαύτην τέχνην ἐκ τ̃ χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τ̃ῦ προφητ̃ῦ. Ακούσας ὴ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς ἀφικομένους τ̃ῆς σύννης πόλεως ἐν τ̃ῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς μ̃ὴ τ̃ῆς δ᾽ ἰσχύος. καὶ ὡδηγούμενος πρὸς ὄρει τινὶ γελβουὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀπικρὺ τ̃ῆς πολεμίων. ἰδὼν δ᾽ αὐτὸν ἐκ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἡ τ̃ῆς ἐχθρῶν δύναμις, πολλὴ τε οὖσα καὶ τ̃ῶν οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν ἐξ τ̃ῆς προφητ̃ῆς ἠρώτα πρὸ τ̃ῆς μάχης, καὶ τὸ πρὸ ταύτιων ἐσομένου τέλος προειπεῖν. ὡς δὲ προπεπυσμένῳ ὴ τὸ θεὸ, ἐπὶ μᾶλλον ὁ σαοὺλος κατέδεισε, καὶ τιὴ ψυχιὴ κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ἡ παρόντος αὐτ̃ῷ κ̃ὴ χεῖρα τὸ θεὸ προορώμενος. ζητεῖν δ᾽ αὐτ̃ῷ πελεύει γυναῖόν τι τ̃ῆς ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τ̃ῆς τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλέσθαι, ὡς ἂν γνωσόμενος εἰ κ̃ὴ νοεῖ χωρεῖν αὐτ̃ῷ μέλλοι τὰ προφήματα. τὸ δὲ τ̃ῆς ἐγγαστριμύθου γένος ἀπᾶδον τ̃ῆς νεκρῶν ψυχὰς, δι᾽ αὐτ̃ῆς προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ὑποκησόμενα. μεμυθένος δ᾽ αὐτ̃ῷ ὡδ᾽ ἅπτεσθαι τ̃ῶν οἰκετ̃ῶν εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τ̃ῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπελθὼν τιὴ βασιλικιὴ ἐσθῆτα, δύο ὡδηλαβῶν οἰκέτας οἷς ἤδει πιστοτάτοις ὄντας, ἦλθεν εἰς τ̃ὸ ἔνδοξον πρὸς τ̃ὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ ἀνάγειν αὐτ̃ῷ ψυχιὴν, ὅτεφ αὐ αὐτὸς εἴποι. τ̃ὴ δ᾽ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης ὡ καταφρονήσειν τὸ βασιλέως, ὃς τοῦτο γένος τ̃ῆς μάντεων ἐξήλασεν, ὀδ᾽ αὐτὸν ὴ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ᾽ αὐτ̃ῆς, ἐνεδρεύοντα ὴ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτιὴ ἵνα δ᾽ φ᾽ δίκιιν, ὤμοσε μηδὲν γνέσεσθαι, μηδὲ παρ᾽ ἄλλων ἄγειν αὐτ̃ῆς τιὴ μαντείαν, ἔσεσθαι δ᾽ ἀκίνδυνον. ὡς ὴ τοῖς ὅρκοις αὐτιὴ ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τιὴ σαμουὴλου ψυχιὴ ἀναγαγεῖν αὐτ̃ῷ. ἡ δ᾽ ἀγνοῦσα τὸν σαμούηλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δ᾽ αὐτ̃ῷ, θεασαμένου τὸ γύναιον αἰδέσιμον καὶ θεοφιλεστ̃ῆ ταράττεσθαι ☪ πρὸς τ̃ὸ ὄψιν ἐκπλαγ̃ῆ, ἃ σύ φησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε δὲ αὐτὸν ὁ σαμούηλος. ὑπενδύσαντος δ᾽ ἐκείνου, καὶ τιὴ ταραχιὴν αὐτ̃ῆς ἐκ μέσου πρόθεν χύσιτο, βλέπειν εἶπεν ἀπελθόντα θεῷ τινα τιὴ μορφιὴ ὅμοιον. τ̃ῇ δ᾽ τιὴ εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σχ̃ῆμα ☪ θεαθέντας ☪ τιὴ ἡλικίαν πελθύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη ☪ ἔνδοξον ἐσήμανεν, ἱερατικιὴ δὲ σκεπόμενον διπλοΐδα. ἐγνώρισεν δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμούηλον ὄντα, καὶ σεσὼν ὑπὸ τιὴ γιὴ, προσάζετο ☪ προσκύνησε. τ̃ὴ δ᾽ σαμούηλου ψυχ̃ῆς πυθομένης δ᾽ τι κινήσειν αὐτιὴ καὶ ἀναχθιῆναι ποιήσαι, τιὴ ἀνάγκιιν ἀποδύρεται, τοὺς πολεμίους ὑπερεῖδε βαρεῖς αὐτ̃ῷ, αὐτὸν δ᾽ ἀμηχανεῖν τοῖς παρ̃ὼσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τ̃ῆς θεᾶς, καὶ μήτε σεσρήσεως τυγχάνοντα, μήτε δ᾽ τ̃ῆς προφητ̃ῆς, μήτε δ᾽ ὀνειράτων. καὶ δ᾽ τοῦτο ὅτι σὺ τ̃ὸ ἀεὶ ἐμοῦ σεσηρηκότα μέμφῃ. σαμούηλος ὴ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τ̃ῆς μεταβολ̃ῆς ὁρ̃ῶν, σφαλερὸν μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ᾽ ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, τ̃ῷ θεῷ

τῷ θεῷ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκυε γε μὴν, ὅτι βασι- A
λεῦσαι δεῖ Δαβίδ λιν, καὶ καπερθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν βίον ἀπολέσαι, τῷ θεῷ μὴ πειθόμενον,
ἐν τῷ πρὸς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι καὶ
ζῶν. ἴσθι δὲ καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ χείριον τῶν ἐχθρῶν γε-
νησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὑπὸ
τὰ μάχης μετ' ἐμοῦ γυμνούμενον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ σάε- B
λος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ κατενεχθεὶς
εἰς τὴν ἔδαφος, εἴτε διὰ τὴν προσδοκωμένην ἐν τῇ διη-
λευμένῃ ὀδύνῃ, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν, ἐπειδὴ γὰρ προσενή-
νεκτο ξοφλιὼ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως
κατενυήνεκτο. μόλις δ' ἑαυτῷ γενόμενον, συνηνάγκασεν
ἡ γυνὴ γεύσασθαι, ταύτην αἰτουμένη παρ' αὐτοῦ τὴν χά-
ριν, ἀντὶ τῆς προβολῆς μαντείας ἣν εἶχον αὐτῇ
ποιήσασθαι διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ φόβον ἀγνουμένῃ τὸν ἄνδρα, ὅμως
ὑπέστη καὶ παρέσχεν. αὐτὰρ ὧν παρεκάλει, βάπτεσθαί τε C
αὐτοῦ προθυμίαν καὶ ξοφλιὼ, ὡς ἂν τάχιον ἰσχύοι συλλε-
ξάμενος, εἰς τὸ περὶ οἰκείων ἀποστῆναι στρατοπέδου. αὐ-
τοχόντα δὲ καὶ τελείως ἀπεστραμμένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας,
ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δὲ μόσχον ἕνα συνῆθη
καὶ τοῦ κατ' οἶκον κτημελείας καὶ ξοφῆς ἀξιούμενον ὑπ'
αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερνῆτις, καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυ-
ομένη τῆς κτήσεως, κατασφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα
διαπυράσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ παρατί-
θησι. καὶ σάυλος μὲν ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὸ στρατόπε- D
δον. δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τὴν φιλοτιμίαν τῆς γυναῖκα, ὅτι
καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως, παρ' ἧς αὖ αὐτῇ τὰ κῦρος τοῦ οἶκον ἅπαν ἠμείνω καὶ
ἀφαρκέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὴ πρότερον τεθεαμένη, ἐκ
ἐμπαροινήσαντος τὴν δημοκρατίαν ὑπ' αὐτοῦ καταλυωθείσης,
ἐκ ἀπεστράφη ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν σωτηρίᾳ
γεγονυημένον. ἀλλὰ σωτηρίαν τε, καὶ παρεμυθήσατο,
καὶ πρὸς ἃ δέοιτο λίαν ἀνδρῶς προεξέφατο, καὶ τὸ μό-
νον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τοῦτο παρέσχεν ἑκουσίως καὶ E
φιλοφρόνως, οὐδ' ὑπὸ δυσχερείας ἀμοιβῆς τινὸς γεγυη-
μένης, ἵνα χάριν μέλλουσαν θηρωμένη, τελεσθήσονται
δὲ αὐτὴ ἠπίστατο, φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τὸν ἀγαθόν
τι παρεσκευασμένους φιλοτιμεῖσθαι, ἢ παρ' ὧν αἰτησόμενον
λαβεῖν ὄφελος τούτους προθεραπεύοντας. καλὸν οὖν
ὅτι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν δὴ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ
γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον, μηδὲ μᾶλ-
λον τι προσήκειν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τοῦτον, μηδ'
ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ F
τὰ μὲν περὶ τὴν γυναῖκα, ἐν τοσούτοις ἀρκεῖ διεληλύθασθαι. τὴν
δὲ πόλεσι καὶ δήμοις, καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προ-
σήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἃ προσαχθήσονται πάντες ἀ-
ρετὴν διώκειν, καὶ δηλοῦσθαι δόξαν, καὶ μνήμην αἰωνίαν πα-
ρασχεῖν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλοῦ καὶ βασιλεῦσιν
ἐθνῶν, καὶ ἄρχουσι πόλεων, ὑπηνυμίαν καὶ ἀναδιδοῦ τῷ
καλῶν ἐνθήσοντα, καὶ πρὸς τε τοὺς κινδύνους, καὶ τὸ ὑπὲρ
τῆς πατρίδων θάνατον προφερόμενον, καὶ πάντων κα- G
ταφρονεῖν διδάξοντα τῶν δεινῶν. ἔχω δὲ αἰτίαν τοῦ λόγου
τούτου, σύμβολον τῷ ἱερέων βασιλέα. δεῖ γὰρ καίπερ
εἰδότα τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ὑπειμένον θάνατον,
τῷ προφήτῃ προσεμπεσόντα, ἐξ ἧς ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ
φιλοψυχήσαντα πρὸ ἕναν τοῖς οἰκείοις τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt David assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sine ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. reſistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita quà victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est, vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captans, quæ iamiam motiturum præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentię nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de mulière illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliísque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò nõ licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar.

1. Reg. 11.

2. Reg. 29.

Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium venisse. at illis non probabatur, quod veterem hostem in auxilium accíuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem se reconciliandi domino, si hostibus eius detrimẽtum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huiusexpeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nõ probatur.

καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν παντὶ μετὰ τῆς τέκνων τοῖς κινδυνεύουσι, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὴ τούτων, ἀφ' ἧς τὴν βασιλευομένων μαχόμενος, ἢ τοὺς παῖδας ὑποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλεῖπειν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαπὸν ἡγήσονται τὸ τέρπον. δίκαιος γὰρ ἐμοὶ δοκεῖ τὸν ἔπαινον καὶ τὸ ἀήττητον μᾶλλον ἔχειν. οὗτος σωφρονῶν καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τιμῶ μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρποῦσθαι δ' ἀπάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὅτι πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώους ὑποστρέψοντας, ἐπειδὴ αὖ τι δυστυχήσωσιν λαμπρὸν, ἃ μοι δοκῶσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ὑποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τῆς τοιούτων εὐτυχίας καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμματον εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κακίζειν, τυγχάνειν δ' ὑποδοχῆς, δύσχολοι δ' καὶ μεγαλόστομοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφεύγοντες μόνοι δίκαιοι αὖ λέγοιντο πάντες οἱ σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μελλόντι ὑποδόντας αὐτοῖς, ἐπ' αὐτῷ σαλδοῦσιν, ἀδεῶς ἦσαν ἡγεμόνα, κἂν ἔργα πολλὰ δυστυχήσαμενοι τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ δυνατὸν χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὴ δὲ κατακλαῦσαι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγνωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρεῖα ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὅτι δείσας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μετὰ τὸν θάνατον δύσκλειας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς ταύτην καταλίποιεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ὑμνεῖν ἀ κακοῖς εἶναι προσῆκε τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἁδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἐπὶ τούτων πλέον προσῆκε σαοῦλα τὸν δύσκλειαν λέγειν ἐδυνάμην, ὕλλον ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπεχθάλως αὐτῷ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπαίνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβλυσε. κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν παλαισινῶν ὡς προεῖπον, καὶ κατ' ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατραπὰς ἐξαριθμουμένων τὸν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαισινῶν, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νεῶν τε κἀρετὸς ἀμοιβὴν ἐπίσασθαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίαν πολέμιον. ὃν ὁποτέρᾳ συνεβούλευον, μὴ μέγα δ' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τοῦ καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τὸν τόπον ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐκέλευον ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶναι δαβίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαισινῶν ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γιτῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτύρῳ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ εὐσέβειαν καὶ δίκαιαν, καὶ ἀφ' ἧς τὸ συμμαχον ἐπαγόμην, ἃ δοκεῖ ἦ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μετ' ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὀκνήσῃς ἄδηλον, κἀκεῖ φύλαξόν μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς Σικέλλαν ὁ τῆς γυναικὸς βασιλεὺς, ἦκεν εἰς Σικελλα. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῆς Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν, αἱρεῖ τὴν Σικελλαν κατὰ κράτος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἐκ τε αὐτῆς Σικέλλης καὶ τῶν ἄλλης τῆς παλαιστινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. Δαβὶδ δὲ ἐπιπορθημένην ἤδη τὴν Σικελλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ ἅπαντα πεπρασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ἀθρόον ἀνιᾶται θυμοῦ, καὶ ἐσθῆτα κλαίων καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιῆν τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν ἐπλεῖσται ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. ὀκνοῦντος δὲ καὶ βληθεῖς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀληθινῶν ὅτι τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτὸς γὰρ τῆς γενομένης ἠτιῶντο. ἀναχὼν δ' ὀλίγον τῆς λύπης, καὶ ἀξίαν ὡρᾶς τοῦ θεοῦ ἀναστήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιάθαρ ἐνδύσασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν, καὶ χρησμοῦσαι εἰ δώσει τοῖς Ἀμαληκίταις δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σώσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. τοῦ δ' ἀρχιερέως δι' ὠκείων κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ὡδαγούμενος δ' ὅτι που χείμαρρον, Βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ ἀθρόως ἐντυγχάνει Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, ἕξ γὰρ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, τροφὴν αὐτὸν ποτέ καὶ τροφῆ παραστησάμενος καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δ' Αἰγύπτιος μὲν ἐσήμαινεν, Αἰγύπτιος ὤν. καταλειφθῆναι δ' ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἕωσ μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' αὐτὸν τῶν καταπρησάντων καὶ διηρπακότων ἀλλά τε τὰ Ἰεδαίας καὶ τὴν Σικελλαν ἔνι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαβίδης οὑτῳ ὅτι τοῖς Ἀμαληκίτας ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γῆν ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀεισωτοῦντας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῶν λείας ἀπολαβόντας, ὅπερεστὸν αἰφνιδίως, πολλὴν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ διωχεῖσθαι τεταγμένοι, πάντες ἦσαν ἀκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἀδαπεδημένων, ὅπη καταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῶν, ἀπηρεμοῦτο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὴν τροφὴν τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλοις τὰς προπόσεσι διέφθειρεν, οἴνους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενηνεγμένους. ὁπόσοι δ' ἔφθησαν ἀθρόοι τὰς παστοφόρους ἐξ ἀναπαύσεως αὐτῶν σκιᾶς, τούτους ἐδέησε χερσὶν τῶν γυμνῶν καθοπλισμένων ἀπέσφαττε. διέμειναν δ', οἱ σὺν τῷ Δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναμενοῦντες ὑπὸ πρωΐας ἕως ἐπέσχεν, ὡς μὴ πλειοφθῶσι τῶν Ἀμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους. καὶ αὐτοὶ δ' ἐσπάσι καμήλοις ὑπερβάντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ τἄλλα πάντα ἃ διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολεμίοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δ' ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα διακοσίους μὲν διωκόμενοις αὐτοῖς ἔπεσθαι, καταλελοίπεσαν ὅτι τῷ σπουδῶν, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ἀφειλείας τε καὶ λείας

A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu abium, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur.

B Dauid autem vicum suum vastatum inueniés, omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum &

C liberorum militibus faxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deũ consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Basselum peruenisset, incidit in

D quendam Ægyptium errantem, iámque inopiá & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potú priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimisque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos

E in terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac comportationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt,

F non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis egrè quadringenti celeritate camelorũ ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxoréſque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locũ peruenerunt vbi ducentos minus expeditos ad custodiam

G impedimentorum reliquerant, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent, aiebántque contentos esse oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, vt victoria diuinitus concessa, receptísque ex hoste spoliis, vniuersi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim asseruauerint. ex eo prætudicio mos in posterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerúnt, & iis qui interim circa impedimentorum custodiam sunt versati. Reuersus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares misit. atque in hunc modum circa Sicellam, & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi, & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. ibi Saulus & filij contra hostem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honestis vulneribus confecti luctuosam hosti victoriã relinquerent, totam vim hostium in se conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremo & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum vniuersus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus suorum caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipse verò post multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec subsistere, nec sibi ipse manus inferre valeret, obsecrauit armigerum vt se ferro transfigeret, priusquam viuus in hostium potestatem fieret. quòd cùm armiger ob maiestatis reuerentiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere se non posset, circunspiciens iuuenem proximum rogat, quísnam esset: auditóque esse Amalecitam, orat vt se iuuaret effi-ere, quòd ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata exsecutus est, ademptis aureis armillis & corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se proripuit. armiger autem regius conspecta Sauli nece, ipse quoque se iugulauit. pari modo & vniuersum eius satellitium vnà cum domino suo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem sitam habitant, quíque campestres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque vrbes confugerunt: quæ Palæstini deserta nacti, facilè occupara ipsi posthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè consecuta est, dum cæsorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filios: úmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A ἐκ ἠξίουν αὐτοὺς ἀπομερίζειν, ὡ συναπολουθήσαντας, ἀλλὰ μελαπιδέντας ὠδὶ τιὼ δίωξιν, ἀγαπήσειν ἢ ἀσεσωμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. δαβιδὴς ἢ πονηρὸν ἡ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπέφαινε τιὼ γνώμην. εἰ γὰρ ἄξιος τὸ θεῖ παραχάντος αὐτοῖς ἀμυνάσθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι ἢ πάντα αὐτῶν, πᾶσιν ἐξ ἴσης τοῖς στρατευσαμένοις μεμίζεσθαι τιὼ ὠφέλειαν. ταῦτ' ὀπὶ φυλακὴ μὲν σωζῶν μειωμένων. ἡ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἔσχε ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεῦη φυλάσσοντες. ἠνύσθη δ' ἐν σικέλλα δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδα φυλῇ συνήθεσι ἡ φίλοις, ὁπομοίας τῶν λαφύρων. ἡ τὰ μὲν ὠδὶ τὴν σικέλλων πόρθησιν, ἡ ἁμαληκιτῶν αἵρεσιν, ἅτινας ἐνήνετο. τῶν ἢ παλαιστινῶν συμβαλόντων, ἡ καρτερᾶς μάχης ἠνυσθείσης, νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ πολλοὶ ἀναιρεθῶσι τῶν ἐναντίων. σαοὺλος ἢ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ὡ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἠγωνίζοντο μενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, ἡ ὧν βόλως ἔχειν δυνάσθαι τοῖς πολεμίοις τ' ὅλης αὐτοῖς δόξης ὑποκειμένης, εἰδὼς γὰρ ἀσεβέστερον τοῦτο εἶχον, ὑπερέχοντι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τιὼ τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. ἡ ὠσεκυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαιστινῶν καταβαλόντες. ἦσαν ἢ οἱ σαούλε παῖδες, ἰωνάθης, ἡ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισούς. τούτων πεσόντων, ξέπεται τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. ἡ ἀκοσμία ὡ σύγχυσις γίνεται ὡ φόνος ὑπαγμένων τῶν πολεμίων. σαοὺλος ἢ φεύγει, καρτερὸν σῖφος ἔχων ὠδὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαιστινῶν ὑπερεμφαίνων ἀπορησας ἡ τοξότας, πάντας μὲν ὑποβάλλει πλεὼ ὀλίγων. αὐτὸς ἢ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, ἡ πολλὰ ξαύματα λαβὼν, ὡς μηκέτι δύνασθαι καρτερεῖν, μηδ' αἰτήσασθαι τὰς πληγὰς, ὑποκτεῖναι μὲν αὐτὸν παθένει, κελεύει ἢ τὸν ὁπλοφόρεν, ἀπασάμενον τ' ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτὸ διελάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοῖς πολεμίοις. μὴ δυνάμενος ἢ τὸ ὁπλοφόρεν κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τιὼ ἰδίαν ἀπασάμενος, ἡ σπασας ὑπὸ τιὼ ἀκμιὼ, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. ἡ μὴ δυνάμενος ὠσασθαι μηδ' ἐπερείσας δόρατι βάλλειν αὐτὸ τὸν σίδηρον ὑπερφέρεται, ἡ νεανίσκου τινὸς ἐξῶτος, πυθόμενος τίς εἴη, ἡ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὄν, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τιὼ ῥομφαίαν, δόρατι μὴ τῆς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, ἀποθανεῖν αὐτῷ τελευτιὼ οἷαν αὐτὸς βέλεται. ποιήσας ἢ τοῦτο, ἡ ὠσελόμενος ὠδὶ τὸν βραχίονα αὐτῷ χρυσὸν ἡ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ὃν ποδῶν ἐνήνετο. θεασάμενος δ' ὁπλοφόρεν σαοὺλον αὐτηρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' ὑδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τὸ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ὠδὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες ἢ τῶν ἑβραίων οἱ τιὼ κοιλάδα πέραν τὸ ἰορδάνε κατοικοῦντες, ἡ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοὺλος πέπτωκε, ἡ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ὡ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ ἢ παλαιστινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑπὸν σκυλεύοντες οἱ παλαιστινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς,

ὑπιγχάνει τ σαούλε, ὡ τὸ παίδων αὐτοῦ σώματα, ἡ σκυλεύσαντες, ὑποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς,

ὡ κ

καὶ πᾶσαν περιήγειλαν τὴν χώραν, πέμψαντες ὅτι A
πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν,
ἀνέθηκαν εἰς τὸ Ἀσταρτεῖον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνε-
σταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣν νῦν
Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισσᾷ
πόλει τῆς Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες ὅτι λελάβηκε τὰ
σώματα Σαοὺλ νεκρὸν, καὶ Ἰωνάθαν τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησά-
μενοι προϊδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότα-
τοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἦν δὲ πόλις αὕτη καὶ σώματων
ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύ- B
σαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ
τείχει τῷ πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα Σαοὺλ
καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς Ἰαβισσὰ, μηδὲ τῶν
πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ βλημασάν-
των διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύ-
σαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας
τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ
σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι
καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, C
μήτε ποτῷ, μήτε βοφῆς γευσάμενοι. τέτο σαοὺλος τὸ
τέλος ἔσχε προφητεύσαντος σαμουήλ, διὰ τὸ παρακοῦ-
σαι τῷ θεῷ τῷ ἐπ' Ἀμαληκίταις ἐντολῶν. ὅτι τὸν Ἀχι-
μελέχ τὸν ἀρχιερέως γήμαι, καὶ Ἀχιμέλεχον αὐτὸν,
καὶ τὴν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δ', σαμου-
ὴλ ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος
δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ σαοὺλος μὲν, ἔτω κατέστρεψε τὸν βίον.

& dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes occidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt: porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethsanæ, quæ nunc est Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquam auditum est in Iabissa vrbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquammulti fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robustos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Iabissæni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum septem in lamentis & planctu eos exegerunt. His finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Abimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem subuertit. Regnauítque viuente Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem est sortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν ἀπ' μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δ' ἄλλων πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθου φονευθέντος ὑπὸ δυοῖν φίλων, ἅπασαν ἡ βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δ' αβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Ηγνομήν πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὑπὸ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οτι τῷ πρὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ς ασιασάντων, ἐπὶ πολὺ σαφὸς ἐξεβλήθη ἡ ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὑπὸ τὸν πατέρα δ' αβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἐπὶ πρείων, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit. CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ὡς Δαβίδης ἐν Χεβρῶνι μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ὁ χειρῶνι, τῶν δὲ ἄλλων σκήπτρου ὁ Σαούλου παῖς.

A

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Saulis filius paternum regnum obtinet.

ΣΥΝΕΒΗ ἢ ταύτῃ γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαβίδης τοὺς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δὲ αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἐχόντος ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ φανεὶς τις ἐλθὼν ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς παλαιστινοὺς ὁ τὸν σαοῦλον ἀπελών, τήν τε ἐσθῆτα περιῤῥηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα περιχεάμενος. ὁ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκοι τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθαι δ' ἀτυχὲς αὐτῆς τὸ τέλος ἐθνῶν, πολλῶν μὲν ἀναῤῥιθεισῶν τοῖς ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν σαοῦλου, μὴ ὄντος τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς ἀτυχῶν τῇ ἔροπῇ τῶν ἑβραίων, καὶ τῷ βασιλεῖ πεφυγότι παρών. ὃν δὲ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, ἀθλιωθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ γὰρ αὐτὸν ὑπερεσπάσθαι, δεῖν τε τῶν ἑταίρων ὑβρίσεσθαι αὐτὸν ἀθετηθῆναι καταῤῥασσόμενον. καὶ σύμβολα τῆς ἀναῤῥήσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἀναδησάμενος τὸν σαοῦλον νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. δαβίδης δ', μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ σαοῦλον θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύμενος μὲν τὴν ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δὲ αὐτῷ τὴν λύπην καὶ χαλεπωτέραν, ὁ σαοῦλε παῖς ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ στοργῆς ἄπιστος γεγενημένος. τοσαύτην δὲ ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότα χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὑτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀπελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὰ τοῦ ἀμαληκίτου γένους, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἀπολέσθαι. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπᾴδας ἐπαίνους

B

C

D

Hoc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solum ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

1. *Reg.* 1.

in laudem Sauli & Ionathæ composuit, quæ in A
hodiernum vsque diem leguntur. His extremis
2.Reg.2. officiis honorato rege, luctúque finito, cõsu-
luit Deum per prophetã, quámnam ex vrbibus
Iudæ tribus habitandam sibi concederet. cúm-
que responsum esset Hebronem concedi, reli-
cta Sicella eò commigrauit, ambabus vxoribus
illò adductis, & cohorte domestica: móxq; to-
ta tribus ad eum locum confluens, regem eum
communi suffragio declarauit. Audito deinde
quod Saulum cum filiis Iabiseni in Galaditide B
regione sepelissent, misit illuc qui collaudato
eorum facinore, gratiam illis referendam suo
nomine pollicerentur, simúlque nunciarent,
quòd Iudæ tribus regem se consalutasset. In-
terea Sauli copiarum præfectus Abenerus fi-
lius Neri, vir strenuus, & ad magnas res obeun-
das natus, quàm primum cognouit cecidisse re-
gem & Ionatham, alió́sque duos eius filios,
properè in castra delatus, reliquum ex omni-
bus filiis nomine Iebosthum periculo eripit, & C
superato vnà cum illo Iordane, totius populi
regem eum constituit, excepta tribu Iudæ: re-
giámque ei elegit apud locum qui Hebraicè
Manalis dictus, interpretatur castrum. inde
profectus est cum dilectissimo milite, vt prælio
cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Daui-
dem regem creauissent. Huic occurrit Ioabus
Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre
Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelem,
vniuersúmque Dauidis exercitum ducens: & D
cùm circa quendam fonticulum apud vrbem
Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium ex-
plicat. Cúmque Abenerus dixisset cupere se ex-
periri vtrius partis prestantiores milites essent,
ex pacto vtrinque duodeni ad certamen sunt
destinati. qui progressi inter vtramque aciem,
emissis priùs pilis, gladios stringunt: compre-
hésísque aduersariorum capitibus, latera & il-
li feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum
se conficerent. quo facto exercitus etiam con- E
flixerunt, & post acre certamen, partes Abene-
ri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioa-
bus non destitit persequi, sed tergis eorum hæ-
rens hortabatur suos vt ne defatigarentur: i-
démque etiam fratres eius faciebant, præcipuè
iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem
celebris, & non solùm cum hominibus, sed cũ
equis etiam cursu contendere solitus. is tũ Abe-
nerum rectà insequebatur, nec in sinistram nec F
in dextram deflectens. Conuersus autem Abe-
nerus, & impetum eius frustrari volens, pri-
mùm vnius militis armatura cum eo depasci
voluit, vt persequi desineret. deinde rogabat ne
se in hanc necessitatem adduceret, vt illo inter-
fecto, in fratris eius conspectum posthac veni-
re non auderet. cúmque ille his verbis nihil
moueretur, sed persequi pergeret, ita vt versa
hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus
infligit, vt in vestigio concideret. qui ve- G

σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δὲ τοῦ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τοῦ προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτοῦ διδόναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σίκελλαν, εἰς ἐκείνην παραγίνεται, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆς γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτος ἀποδώσειν αὐτοῖ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας σπουδῆς ὑπισχνούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτόνηκεν αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπείχθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν περιλειπόμενον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, ἰεβόσθος δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ παντὸς ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, κατὰ μὲν τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν, μανάλιν. κατὰ δὲ τὴν ἑλλήνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐπιλέκτου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς προαιρούμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπήντησε δ' αὐτῷ ἰώαβος, ὁ σαρουίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ σουρὶ, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς δαβίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ καὶ τῶν ἀδελφῶν ἀβισαίου καὶ ἀσαήλου, καὶ πάντων τῶν δαβίδου ὁπλιτῶν. καὶ περιτυχὼν ἐπί τινος κρηνίδος ἐν γαβαὼ πόλει παρατάσσεται πρὸς μάχην. τοῦ δ' ἀβεννήρου φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχει, συντίθενται παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, σπῶνται τὰς μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτοὺς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως οὗ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τοῦ ἀβεννήρου. καὶ τραπέντας οὐκ ἀνίει διώκων ὁ ἰώαβος, ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο παρακελευόμενος τοῖς ὁπλίταις ἐκ ποδὸς ἕπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀπαγορεύοντας, οἵ τε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ διαφανέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσάηλος, ἐπί τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. οὐ γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταστάντα εἰς ἅμιλλαν λέγουσι παραδραμεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβέννηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥύμης καὶ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς οὐδέτερον ἐγκλιθεὶς τῶν μερῶν. ἐπιστραφέντος δὲ τοῦ ἀβεννήρου, καὶ κατασοφίζεσθαι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενος τῆς διώξεως ἀφελέσθαι τὴν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παρρησίαν. οὐ προσιεμένου δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ἐπιμείναντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τοὐπίσω καιρίως, παραχρῆμα ἀπέκτεινεν.

οἱ δὲ

οἱ ἢ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τ̃ ἀβέννηρον, ὡς ἦλθον ὅπῃ τ̃ A
τόπων ἔ κεῖθι συνέβαινε τ̃ ἀσαήλου, θέντες αὐτοὺς τ̃ νε-
κρὸν, ἐκ ἔτι τοῖς πολεμίοις ἐδίωκον. ὁ ἢ ἰώαβος αὐτὸς καὶ
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀβισαῖος, παραδραμόντες τὸ πῶμα,
καὶ τ̃ πλείονος ὄντες τ̃ ἀβέννηρον ἀπιόντες τ̃ ὑπὲρ τ̃
τελευτικότος ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχει καὶ θερθυ-
μίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινός, ὁμοῦ τὸν καλοῦσι, ἐ-
δίωξαν τ̃ ἀβέννηρον, ἤδη θερὶ δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀνα-
βὰς δ' ὅπῃ τινα βουνὸν, ὡς ἦν ἐπ' ἐκείνῳ πρὸ τόπῳ B
μ̃ τ̃ βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτοὺς τε κατεσκέπτετο καὶ τ̃
ἀβέννηρον. τοῦτο ἢ ἀνακεχρότος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν
ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα καὶ μάχην παροξύνειν.
ἁμάρτῃ γὰρ καὶ τ̃ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀσαήλον, ὃς παραι-
νοῦντος μὴ διώκειν ἐκ ἐπείθη, καὶ δι' τοῦτο βληθεὶς
ἀνῃρέθη. συμφρονήσας δ' ἀβέννηρος τοῦτοις τοῖς
λόγοις ὁ ἰώαβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι
σημαίνας τοῖς στρατιώταις, καὶ ν̃ ὅπῃ πολὺ διώξεως ἐπέ- C
σχε. καὶ οὕτω μὲν ἐπ' ἐκείνῃ κατεστρατοπεδεύσαν τῇ τό-
πῳ τ̃ νίκῃ ταύτην. ἀβέννηρος ἢ δ' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας
καὶ περαιωσάμενος τ̃ ἰορδάνου ποταμὸν, ἀφικνεῖται
πρὸς τ̃ τ̃ σαοὺλ παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἰεβοσθον.
τῇ δ' ἐχομένῃ, τοῖς νεκροῖς διαριθμήσας, ἅπαντας
ἐκήδευσεν. ἔπεσον ἢ, τ̃ μ̃ ἀβέννηρ στρατιωτ̃ῶν, ὡς τρια-
κόσιοι καὶ ἑξήκοντα. τ̃ ἢ δαβίδ, δέκα πρὸς τοῖς ἑνιέα,
καὶ ἀσαήλος. ἃ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν ἰώαβος καὶ
ἀβισαῖος εἰς βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρῴῳ D
μνήματι, πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμενεν ἄχρι πολλοῦ, τ̃ μὲν μ̃ δα-
βίδ, κρειττόνων ἀεὶ γινομένων, καὶ πλείων ἐν τοῖς καιν-
οῦσι φερομένων, τ̃ ἢ σαοὺλ παίδων, καὶ τῷ ὑπηκόων
αὐτῷ, κ̃ πᾶσαν χρόνον ἡμέραν ἐλαττ̃μένων. ἐγίνοντο
ἢ κ̃ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ παῖδες τῷ δαβίδῃ, τ̃ ἀριθ-
μὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος
ἐκ μητρὸς ἀχίνας γεγόμενος, ἄμνων ἐκαλεῖτο. ὁ ἢ δεύ- E
τερος, ἐκ γυναικὸς ἀβιγαίας, δ' ἀντίπλος. τῷ τρίτῳ δ'
ἐκ τ̃ θολομαΐδ θυγατρὸς μαχάμης φωῦπ τῶ γεσι-
ρῶν βασιλέως ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ γε τέταρτον,
ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς ἀγγίτης πρεσηγόρευσε. τ̃ πέμ-
πτον ἢ ἔ τ̃ ἕκτον γεγενέσθαι καὶ γάλα ἐπωνόμασε. τῇ δ'
ἐμφυλίῳ πολέμου συνεχῶτος, καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔρ-
γα ἔ μάχῃ πυκνῶς μετ' ἐκατέρου τῷ βασιλέως,
ἀβέννηρ ὁ τῶ σαοὺλ στρατοῦ ἀρχιστράτηγος, συνετός F
τε ὢν καὶ σφόδρα ἔννους ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας
συμμεῖναι τῷ ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν. καὶ διέμειναν ἱ-
κανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐν
ἐγκλήματι γεγόμενος ἀβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς
συνέλθοι τῇ σαοὺλ παλλακῇ, ῥαισφᾷ μὲν τοὔνομα,
σιβάθῃ θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ ἰεβόσθε, θρα-
συλογήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὑ δικαίων τῷ παρ' αὐτοῦ
τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ θεὶ αὐτὸν χρώμενος, πει- G
θεῖ μὲν τὸν βασιλείαν εἰς δαβίδην μεταστῆ-
σαι, ὑποδείκνυσι δ' ὡς ὑ διὰ τὸν ἰδίαν ῥᾳθυμίαν
καὶ σαοὺσιν ἀρχὴ τ̃ πέραν ἰορδάνου, διὰ ἢ τ̃ αὐτοῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις παρ' αὐτοῦ ἐθέλει, ἢ μὲν ἕξει αὐτὸν ἑταῖρον ἔ φίλον αἰσθησόμενος τ̃ λαὸν, τ̃ σαοὺλ μ̃ ἀπο-
στῆναι παιδὸς, αὐτὸν ἢ ὑποδείξασθαι πάσης χώρας βασιλέα. τ̃ ἢ δαβίδ ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
ἐφ' οἷς ἀβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, ἔ πρῶτον τεκμήριον παρασχεῖν τ̃ συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

rò cum eo Abenerum insectabantur: postquam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerum, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore cõsistit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset, visus est nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Ieboslthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorũ qui sub Sauli filij degebãt imperio, in dies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus, quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebros partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Ieboslthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem transfaturum, & declaraturum quòd Ieboslthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus, & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cum vehementer hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

& quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebostho ad Dauidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse, eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trãsisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Ieboshthi satellitium. ad quosquum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat; & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarẽt, quasi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam fact is ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

ἀναστήσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλην τ̃ γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαισιῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τ̃ μελχόλην, ἀποστάσας φελτίου, τ̃ τε συνοικοῦντος αὐτῇ, καὶ πρὸς τοῦτο καὶ ἰεβόσθε συμπεῖσαντος. ἐπιγράφει δὲ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γερουσιάρχας τ̃ πλήθους καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀπὸ τοῦ νῦν μὲν ἰεβόσθε, δαβίδη δ' προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψειν τῆς ὁρμῆς, νῦν μέν τοι γε ἐπιζέποντι χωρεῖν εἰ βέλοντ). ἐπεὶ δὲ εἰδέναι τ̃ θεὸν ἀφὰ σαμουήλου τ̃ προφήτου, δαβίδην χρηστὸν ἔσεσθαι, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προφητεῖν δ' ὅτι παλαισιοις ἐκεῖνος αὐτὸς ἡμῶν ἥσει), καὶ πάσης κρατήσας ὑποχείριον. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς ἐβένηρος γνώμην εἶχον αὐτῷ πρὸς τ̃ προγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πεισθέντων δ' τούτων, ἀβένηρος συγκαλεῖται τ̃ βενιαμίτην φυλήν, οἱ δὲ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, ἐταῦτα πρὸς αὐτοὺς διελεχθείς, ἐπεὶ μηδὲν ἀπικρεόντας ἑώρα, προσιθεμένους δ' οἷς ἐβούλετο, ὡδήγησεν ὡς εἰκοσι τῶν ἑταίρων, ἥκε πρὸς δαβίδην, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαμβάνοντας αὐτός. πιστότερα δὲ τῶν δ' ἄλλα πραττόμενον ὅσα δ' αὐτῷ ἕκαστοι ποιοῦμεν ἦ) δοκεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾶς καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ὅπου συχνὰς ἡμέρας, ἐξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ ποιήσῃ τ̃ ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δ' τ̃ δαβίδου τ̃ ἀβένηρα, καὶ ὀλίγον ἁλόντων εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, ἐμαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβένηρος, καὶ μικρὸν ἐμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅπου σωθήσεσθαι καὶ ὁμολογίας δ' ἠγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲ ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσῃ) ἕξει, συνεργὸν τε τ̃ βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοῖς πράγμασι ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς καὶ τ̃ στρατηγείας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον ἐπὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲ ὅπως χρὴ δόλῳ βαλεῖν αὐτὸν πρὸς τ̃ βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβένηρος συντίθεται. πάντα δὲ ποιεῖν αὐτὸν ὅπως τῷ βεβαιώσασθαι τῷ σαύλου παιδὶ τ̃ ἡγεμονείαν. ὅπως ἂν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῶν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῆς καταστρεφομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν δαβίδην τούτοις, δόλῳ παρεξιωμένου ἑώρα, ζήτησιν ταύτης ἐλπιστέραν ὁδὸν, καὶ κτείνας ἀβένηρα ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας ἂν καὶ τοὺς γερουσιάρχας τ̃ πλήθους καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀπὸ τοῦ νῦν μὲν ἰεβόσθε, δαβίδη δ' προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψειν τῆς ὁρμῆς, νῦν μέν τοι γε ἐπιζέποντι χωρεῖν εἰ βέλοντ). ἐπεὶ δὲ εἰδέναι τ̃ θεὸν ἀφὰ σαμουήλου τ̃ προφήτου, δαβίδην χρηστὸν ἔσεσθαι, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προφητεῖν δ' ὅτι παλαισιοις ἐκεῖνος αὐτὸς ἡμῶν ἥσει), καὶ πάσης κρατήσας ὑποχείριον. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς ἐβένηρος γνώμην εἶχον αὐτῷ πρὸς τ̃ προγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πεισθέντων δ' τούτων, ἀβένηρος συγκαλεῖται τ̃ βενιαμίτην φυλήν, οἱ δὲ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, ἐταῦτα πρὸς αὐτοὺς διελεχθείς, ἐπεὶ μηδὲν ἀπικρεόντας ἑώρα, προσιθεμένους δ' οἷς ἐβούλετο, ὡδήγησεν ὡς εἰκοσι τῶν ἑταίρων, ἥκε πρὸς δαβίδην, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαμβάνοντας αὐτός. πιστότερα δὲ τῶν δ' ἄλλα πραττόμενον ὅσα δ' αὐτῷ ἕκαστοι ποιοῦμεν ἦ) δοκεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾶς καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ὅπου συχνὰς ἡμέρας, ἐξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ ποιήσῃ τ̃ ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δ' τ̃ δαβίδου τ̃ ἀβένηρα, καὶ ὀλίγον ἁλόντων εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, ἐμαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβένηρος, καὶ μικρὸν ἐμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅπου σωθήσεσθαι καὶ ὁμολογίας δ' ἠγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲ ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσῃ) ἕξει, συνεργὸν τε τ̃ βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοῖς πράγμασι ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς καὶ τ̃ στρατηγείας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον ἐπὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲ ὅπως χρὴ δόλῳ βαλεῖν αὐτὸν πρὸς τ̃ βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβένηρος συντίθεται. πάντα δὲ ποιεῖν αὐτὸν ὅπως τῷ βεβαιώσασθαι τῷ σαύλου παιδὶ τ̃ ἡγεμονείαν. ὅπως ἂν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῶν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῆς καταστρεφομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν δαβίδην τούτοις, δόλῳ παρεξιωμένου ἑώρα, ζήτησιν ταύτης ἐλπιστέραν ὁδὸν, καὶ κτείνας ἀβένηρα ἀπολαβεῖν. πέμπει τοὺς ὑπιδιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τῶ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ πρὸς τ̃ προγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβένηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ πρὸς τ̃ ἀγγέλων, κατέλαβον δὲ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ ὑποσιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι σ' χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τ̃ συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

beneuo-

καὶ δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' ἂν οἱ φίλος (ὑποκρίνοντο) καὶ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπτολον τὴν ἀπιβουλὴν τὰ τῇ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ προάγμασιν ἐγχειρεῖν τῶν ἀτόποις) ἀποστᾶς μὴ οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ διαλεξόμενος. ὡς δ' ἀγαγὼν ἢ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασάμενος τὴν μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾷ μὲν ἀβέννερος τέτον ἐπεβουλευθεὶς τὸ τρόπον ὑπὸ ἰωάβ, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε πιμωρήσαντος ἀσαὴλ τῷ ἀδελφῷ ὃν διώκοντα βαλὼν ἀβέννερος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τῇ χεβρῶνι μάχῃ. ὡς ἢ τἀληθὲς εἶχε, δείσαντος περὶ τὴν ἡγεμονίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ τέτων αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι ἢ παρὰ δαβίδου τὸ πρώτιλα τάξιν ἀβέννερος. ἐκ τέτων δὲ τις κατανοήσειεν, ὅσα τὸ πτολίπορα τολμῶσιν ἀνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ τὸ μηδενὶ τέτων ὠφελεχωρῆσαι. πτίσασθαι καὶ αὐτὰ ποθοῦντες, ἀλλὰ μυρίων κακῶν λαμβάνοσι. καὶ δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐτοῖς τὰ ὠφελημένης πρεπούσιν, ὡς ἐκ ὁμοίᾳ δεινῇ τυγχάνοντος πορίσασθαι τηλικᾶτο μέγεθος ἐξεσίας, καὶ συνήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς χρώμενον, εἴ τι τέτων ἀποστέρησαι, καὶ δὲ ἰσορροπῶν ἔχοντος συμφορᾶς. διὰ τέτο καὶ χαλεπώτερα μηχανῶνται καὶ τολμῶσι ἔργα πάντες φόβῳ τὸ ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ πρὸ μὲν τέτων ἐν βεβαίοσιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκέσας ἀπηρημένον τὸν ἀβέννερον, ἤλγησε μὲν τὸν ψυχῇ. ἐμέρτύρατο ἢ πάντας αἰνατείνων εἰς τὸν θεὸν τὸ δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ἔτε κοινωνὸς εἴη τὸ ἀβεννήρ σφαγῆς, ἔτε κατ' ἐντολὴν καὶ βέλησιν ἰδίαν ἀποθάνοι. ἀρὰς ἢ κατὰ τὸ πεφονδικότος αὐτὸν δεινὰς ἐπίθετο, καὶ τὸ οἶκον αὐτὸ, καὶ τοὺς συμπροάξαντας, ὑποθυμίους ἐποιεῖτο τοῖς ὑπὸ τὸ τετελδυτηκότος ποινᾶς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι πρὸς τὰς πρὸς καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν ἀβεννήρῳ τέτον εἰρηκέναι. προεστάτει μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸ ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτὸ τὸ σῶμα, περιρρηξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας ἢ σάκκους. ταῦτα ἢ ποιεῖν, προάγοντας τὸ κλίνλω. αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετὰ τὸ γεγενημότον καὶ τῆς ἐν ἡγεμονίας ὄντων, κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τό τε δῦνεν τὸ πρὸς τὸ ζῶντα, καὶ τὸ δὴ τελθηκότα λύπλω, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ γνώμλω αὐτῷ). θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπιτάφιος τε συγγραψάμενος θρήνες, αὐτὸς ὅτι τὸ τάφῳ σας προῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ὅτως δ' αὐτὸν ὁ ἀβεννήρ φυγέχει θανάτος, ὡς μηδὲ ξοφλὼ αἰσχυνόμενον αὐτὸν τῶν ἑταίρων λαβεῖν. ἀλλ' ὤμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἡλίε δυσμῶν. ταῦτ' δῦνοιαν αὐτῷ ὠφελῆ τὸ πλῆθος ἐκίνησεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸ ἀβέννερον φιλοσόργως διακείμενοι, σφόδρα αὖτε τὸν πρὸς αὐτὸ τιμῶν ἀποθανόντα, καὶ φυλακῇ τὸ πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸ ἀξιώσαι τὸ νομιζομένων ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐχθρὸν ἡγούμενον ὑβρίσαι ἀπόσμως ἀφῆ, καὶ ἠμελημένην τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τὸ φύσιν ἔχαιρε, καὶ αὐτὴν ἐκ ὡς ἐλογιζομένην πρόνοιαν εἰς αὐτὸν τὸ βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, οἵοιν τυγχάνοντα τὸ ἀβεννήρ νεκρὸν ἐώρα. πρὸς τέτοις οὖν μάλιστα δαβίδην ἐλίχεως δόξης ἀγαθῆς, ποιέμενον πρόνοιαν ἰδίᾳ εἰκὸς, ὡς ἐθεὶς ὑπεπίπτειν ὑπ' αὐτὸ φονδικῶν τὸ ἀβέννερον.

A beneuolentiam præ se ferens, (vt sæpe sit cùm ab obrexendas insidias malum aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita abductum in locum portæ solitarium, vno tantùm fratre Abisæo præsente stricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidiis à Ioabo interceptus, vt ipse videri volebat in vltionem fratris Asaelis, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat. re autem vera quòd miserè timeret, ne honore quem obtinebat privaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod semel nacti sunt amittant, maiora etiam non reformidant: sic existimantes, leuius incommodum esse ad summum fastigium non peruenire, quàm ab assuetis iam bonis excidere, ideóque plus illis semper audaciæ superest, dum timent ne pristina felicitate priuentur. Sed de his satis est paucis admonuisse. Porrò Dauid audita Abneri nece vehementer indoluit, sublatáque ad cælum dextera magna voce protestatus est, quòd nec iubente se nec conscio cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris socios præiudicio suo damnauit. Valde enim solicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum, edixitque vt totus populus defleret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret, scissis vestibus & saccos indutus: atque hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipse vna cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis satis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipsius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem sepultum, ac epitaphio à se composito honoratum, stans super monumentum primus deplorauit, suóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Abneri morte affectus est, vt nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed iuratus ieiunium vsque ad solis occasum seruauerit. quod sanè non mediocrem ipsi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abneri studiosi vehementer hunc defuncti extremum honorem & seruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contulisset quæ in amicos conferri solent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominiosæ sepulturæ tradidisset: tum considerantes pro se quisque egregiam regis benignitatem, eandem sibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ suæ consuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abnerum. quin & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

CAP. II.

Ieboſthe amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2. Reg. 4

IEbosthus autem Sauli filius morte eius aduita grauiter hoc tulit, quod priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Ieboſthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Ieboſthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Ieboſthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini eædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Ieboſthi cæde libenter auditurum. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputque Ieboſthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuersi Hebræorum

ἔλεξε· ὁ δὲ θεὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡ τυχοῦσα ἡδύνατο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἐμοὶ δὲ τοῖς ἐθνικοῖς πράγμασι βλάβη, στερηθέντων αὐτὸν σώζειν βουλῆς τε ἀρίστης καὶ ῥώμης χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων ἐκ ἐόντων τῶν ὑμῶν ἀνεκδίκητον. δίκης δ' αὐτὸν ὁ, ὡς ἐδὲν ἰσάβοον καὶ ἀβιασάρον τοὺς σαρεῖα παῖδας ποιεῖν ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδώσει τὰ ὑπὲρ τῶν βουλομένων αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ Ἀβεννῆρος μὲν εἰς τοῦτο κατέστρεψε τέλος τοῦ βίου.

Κεφάλαιον Γ'.

Οτι τῶν ἰεβόσθου φονευθέντων ὑπὸ ἐπιβούλων φίλων, ἅπασαν ἡ βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν.

ΑΚούσας δὲ τὴν τελευτὴν αὐτὸς ὁ σαοὺλος παῖς ἰέβοσθος, ἐφέρετο λύπην, καὶ δεῖν ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραχόντος. ἀλλ' ὑπερπαθήσας καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβεννήρου θάνατος. ὀκ ἐπέβιω δὲ καὶ αὐτὸς πολλὰ χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερεμμαίων υἱῶν, βαναάθα, τοῦ δὲ ἑτέρου θαάνος ὄνομα ἦν, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἦσαν γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, καὶ τῶν πρώτων τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰέβοσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδου τεύξοντο δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον διέντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰέβοσθον, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρέντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐρημωρίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τε τὸν κόπον καὶ τὸν ἐργασίας ἧς μετεσχηκείζετο καὶ τῷ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆδαι τὸν σαοὺλος παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῆς ἐπικειμένων, πρὸς τὸν λυποῦμενόν τε τὴν χάειν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παραγίνονται. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθου, συμίσων αὐτοὺς ὡσεὶ δύνοι, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀπηρκότας. ὁ δ' ὡς ὐκ ἤλπιζον ἅτινος αὐτῷ προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ὠμότατα δίκην ὑφέξοντες, ὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλος φονέα, καὶ τὸν στέφανον ἠμπυάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν αἵρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμοι. ἢ μεταβεβλῆδαί με, καὶ μηκέτ' ἐξ τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χάρειν κακοῦργοις αὐδρᾶσι, καὶ χάειτας ἠμήσαδαι τὰς κυκλοκτόνους ὑμῶν προάξεις, ἀπηρκότων ὅτι τὸν αὐτῶν ποίτης αὐδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δὲ δι' πολλῆς δύνοίας καὶ τιμῆς ἐχηκόα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολαδέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τὸν νομίσαντα ἡδέως ἔξειν με τὴν ἰεβόδου τελευτὴν, τοῦτον ἀπολεῖν. ὁ γὰρ εὐμάδε μάλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν τοῦδ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν ἀρὰν αὐτοὺς ἀρησάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὴν ἰεβόδου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβεννῆρ

τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐπιδῆσαι. τέλος δὲ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ τοῦ λαοῦ τοῦ ἑβραίων

πρῶ-

ἀφῶτοι δὲ πρὸς Δαβίδην εἰς χεβρῶνα, ὅτε χιλίαρ- A
χοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, ᾧ παρεδίδοσαν αὐτοὺς, τιθέ τε
ὑπὸ νοιαν ἐπὶ καὶ σαοὺλου ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸ ὑπο-
μιμνήσκοντες, καὶ τὴ τιμὴν ἣν ἡγοῦμενον τότε χιλίαρ-
χον τιμᾶσθαι ὑπὲλειπον, ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ τῦ θεῦ
ἀλλὰ σαμουήλου τ προφήτου χρεστονηθείη, καὶ παῖδες αὐ-
τῦ, καὶ ὡς τ ἐβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισα-
μένῳ παλαιστινοὺς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δ,
ταύτης τε ἀποδέχει τ προθυμίας αὐτοὺς, καὶ παρα- B
καλέσας ἀγαθύνειν, ἐλπίδα μετάνοιαν αὐτοῖς ἐκ τ
τοιούτοις εἶ), καὶ θωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἔπεμ-
ψε τ λαὸν ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς
ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ἑπτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φο-
ροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιδηρᾶς. ἦσαν δ, τῶν σαοὺλ
παρὰ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρεῖς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν
δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δ τ συμεῶνος φυλῆς,
ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δ τ λευίτιδος, τετρακισχίλιοι C
ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰωάδαμον. μεθ' οὗτον ἦν ὁ
ἀρχιερεὺς σαδδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δυσὶ συγγενέσιν ἡγε-
μόσιν. ἐκ δ τ βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται τετρακισχί-
λιοι. ἡ γὰρ φυλὴ πρὸς ἐμένεν ἐπὶ πλεῖ τῦ ἤθους τῦ σαοὺλ
πρὸ βασιλεύσαι πρόσθεν. ἐκ δ τ ἐφραίμου φυ-
λῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ πλεῖ δυνατωτάτων καὶ
κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δ τ μανασσίτιδος φυλῆς
τῦ ἡμίσους, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δ τ ἰσσαχάρου φυ-
λῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁ- D
πλῖται δ δισμύριοι. ἐκ δ τ ζαβυλῶνος φυλῆς, ὁπλι-
τῶν ἐπιλέκτων, πέντε μυριάδες. αὕτη δὲ ἡ φυλὴ μόνη
πᾶσα πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. ἦσαν πάντες τ αὐτὸν
ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τ γάδου φυλῆς. ἐκ δ τ νεφθαλί-
τιδος φυλῆς, θυρεοῦ καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὁπλοις χρώ-
μενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναρίθ-
μητος ἦσα, ἐκ δ τ δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύ- E
ριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δ τ ἀσήρου φυλῆς, μυριάδες
τέσσαρες. ἐκ δ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν τῦ ἰορδάνου, καὶ
τῦ λοιπῦ τ μανασσίτιδος φυλῆς ὡπλισμένων θυρεοῦ
καὶ δορὶ καὶ περικεφαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώ-
δεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίας εἶχῶντο. τοῦτο δὲ
τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην συνῆλθε, μεθ'
ὅλης ὡδαμοδῆς σπουδῆς καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς βοσκὴν
πάντων, καὶ μᾶλ γνώμην τ δαβίδου βασιλεύειν ἐπύ-
θοντο. ὅτι δ ἔδει ἡμέρας ἑορτάσαντος τὸν λαὸν, καὶ κα- F
τᾴδοντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μεθ' ἑαυτῦ
ἐκεῖθεν ἀρᾶς, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῶν δ κατοικούντων
τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, ἔθνος δ' ἦσαν ἔτι χαναναίων,
ἀποκλῄσαντων αὐτῶν τὰς πύλας, καὶ ὅτι πεπιστευμένους
τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν τὸ λελωβημένον σπ-
σάντων ὅπλοις τῦ βασιλέως ὅτι τῦ τείχους, καὶ λε-
γόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν ὅτι ἀναπηρεῖς, ταῦ-
τα δ ἐθαρσύνοντο καταφρονοῦντες τῆς τῶν τειχῶν ὀχυρό-
τητος, ὀργισθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ G
πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς διὰ τῦτ'
αὐτὸν ἑλεῖν, ὅτι ἐμφανίζων τὴν ἰσχὺν, καὶ καταπλήττων εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις
τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει κρατῶν τ
κάτω πόλιν. ἐπὶ δ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς
ὑποχέσει καὶ γερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους
ὅτι τὰ ἔργα τῶν στρατιωτῶν παρασκευάσαι, καὶ τοῦ διὰ τῆς ὑποκειμένων φαράγγων ὅτι τ ἄκραν ἀναβαίη,

proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, seque & sua omnia illi dediderunt, commemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quòd diuino suffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: eique soli destinatum esset vt perdomitis Palæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2. Reg. 5.
At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius: ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebãtur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia. ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáque ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladiis vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorũmque ad victum commodorum, omnésque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulisque operati essent, Dauid cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: 2. Paralip. 12.

promisitque ei qui per subiectam vallem inartem euasisset, totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitерentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi capta Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit, vrbemque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis, rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tempus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit, septem anni fuêre, & mẽses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celebertima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde eiectis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri auoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligẽdam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator, deuictæ regionis agros suis diuisit, postquem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim. Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege, tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eũ, vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde aliàs quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũxit, filiósque etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abessalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palestinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IIII. Palęstini autẽ cognito quòd Hebręi Dauidẽ regẽ creassent, collecto contra eos exercitu & occupata conualle quæ dicitur Gigãtum nõ procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt.

καὶ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγείαν ἅπαντος τοῦ λαοῦ δόσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δὲ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίστασθαι δι' ὅπλων τὴν στρατηγίαν, ὁ σαρυία παῖς Ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνεβόησεν ἀναβαί, φησὶ τὰ βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶ.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαζὼν τὴν πόλιν ἐξίδωσεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ᾤκισεν δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν δὲ τοὺς ἰεβουσαίους ὁ δ' ἄνεως, καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβίδ ἐπωνόμασε, καὶ τὸ ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέζησε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν ὁ ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτά ἐστι ἔτη καὶ μῆνες ἕξ. ἀπὸ δὲ ἧς ἦν βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπρότερος ἐπὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, τοῦ θεοῦ προνοουμένου χρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ἐπίδοσιν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν ἑταῖρος ὁ τυρίων βασιλεύς, φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεάς, ξύλα κέδρινα καὶ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβίδης δὲ, τήν τε ἄνω πόλιν προσλαβών, καὶ τὸ ἄκρον συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. καὶ περιτειχίσας ὅπλ μελητιεὺ τὴν τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, αὐτὸς ἑαυτῷ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅτι γὰρ ἀβραάμου τοῦ προγόνου ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μεθ' ἑαυτὴν δὲ αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ ὅμηρος ταύτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα καὶ τὸ ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἐπὶ δὲ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τοῦ ἰησοῦ τοῦ στρατηγοῦ ὅτε χαναναίους στρατείας, καὶ τοῦ πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, καὶ ἐκ ἐπὶ τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰεραηλῖται, μάχεις δ' δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντεκαίδεκα. ποιήσομαι δὲ καὶ μνήμην ὀρφόνα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, ὃν ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ τοῦ δαβίδου διὰ τὸν πρὸς τοὺς ἑβραίους δύνοιαν αὐτοῦ, καὶ τινα καὶ χάριν καὶ σπουδὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, ὀλίγον ὕστερον διαφθορᾶς σπουδαῖος. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ἔσαις αὐτοῦ δαβίδης, καὶ παλλακὰς εἶχεν. ἐποήσατο δὲ καὶ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, ὃς πρωτόγονος ἦν, ἅμας, ἔμνος, ἐβαναάδαν, σολομῶν, ἰεβαρ, ἐλιλεὺ, φάλνα, ἰωναφλεὺ, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν ἐννέα, ἐξ ἀγνῶν ἦσαν γεγονότες γυναικῶν τελευταίους δὲ ἐκ παλλακίδων δύο, ἐκ τῆς παλλακίδος θαμάρας ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱερολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τὴν γιγάντων καλουμένην, τόπος δ' ἐστὶν ἐν πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ δὲ

ὁ ἢ τ̃ ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοφητείας, ἢ τῷ κελεῦσαι τ̃ θεὸν, ἢ πρὸς τ̃ ἐσομένων λαβεῖν ἐγγνητὴν ἐκεῖνον ἑαυτ̃, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐπέλθοντ̃ ἀρχιερέα τὶ δοκεῖ τ̃ θεᾷ, ἢ ποδαπὸν ἔσαι τὸ τ̃ μάχης τέλος προλέγειν αὐτ̃. προφητεύσαντος ἢ νίκην ἢ κράτος, ἐξάγει τ̃ δύναμιν ὅπι τοὺς παλαισταίους. ἢ ὑμοθυμίᾳ συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν ἀφνιδίως ὄπισθεν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτ̃ ἀπέκτεινε, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ἐπολαίβη ἢ μηδεὶς ὀλίγην τ̃ τ̃ παλαισταίων στρατιὰν ἐλθεῖν ὅπι τοὺς ἑβραίους, τ̃ τάχει ἢ ἵππου ἢ τ̃ μηδὲν ἔργον ὑπολιπέσθαι ὑμνάρχου, μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτ̃ τὴν βαρύτητα ἢ τ̃ ἀγχονίαν, ἀλλὰ γνωσόμενος συρίαν ἅπασαν ἐφοινίκην, ἢ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, ἐπὶ τῷ πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ ἢ μόνον λύ ἄτοπον, τοσαυτάκις αὐτοῖς ἡττωμένοις, ἢ πολλὰς ὑποβαλόντας μυριάδας, μᾶ μείζονος ὑπέρας τοῖς ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, ἢ ταύτας παίσαντες τ̃ μάχαις, ζηπλασίῳ στρατ̃ ἐπῆλθον τ̃ δαβίδ, ἢ εἰς ταυτὸ χωρίον ἱστρατοπεδεύσαντο. πάλιν ἢ τῷ βασιλέως τ̃ ἰσραηλιτ̃ ἐρωμένου τὸν θεὸν, πρὶ τ̃ περὶ τὴν μάχην ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεύς, ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τ̃ στρατιὰν, ἐκ ἄποθεν μὲν ἔσαι τῷ τ̃ πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ προτέρων, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι, μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, ἢ ὃν αὐτ̃ καιρὸν προεῖπεν ὁ θεὸς σαρεῖν, ὑδὲν ὄπιχων ἐφ' ἑτοίμου ἤδη ἐφαίνετ' ἐξῆλθε τ̃ νίκην. ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τ̃ πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' οὐθὶς ἀπὸ τ̃ συμβολῆς τροπαίοντας ἐνέκειντο κτείνων. ἢ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως γαζαρων, ἥδ' ἔσιν ὅρος αὐτ̃ τ̃ χώρας, ἁρπάσας αὐτ̃ τὴν παρεμβολὴν, ἐπολὺν ὄχλον ἐν αὐτῇ πλοῦτον, ἢ τοὺς θεοὺς αὐτ̃ διέφθειρεν. τούτου δ' ἀποβαίτος ἐπὶ τ̃ μάχης τὸ τέλος, ἔδοξε δαβὶδ ἢ συμβουλίῳ μᾶ τ̃ γερόντων ἢ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταθέμενα θαι τ̃ ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τ̃ χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τ̃ ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας, ἢ παρὰ θέσθαι εἰς καιρὸν διαρείμ, μεταπεμψάμενα τὸν θεὸν κιβωτὸν ἐξ αὐτ̃ εἰς ἱερουσάλυμα, ἐπὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὸν, θυσίαις ἢ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἐπὶ σαοὺλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐπράχθη, ἐκ ἂν δεινὸν ὑδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τὸ λαὸ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ὡδὶ γίνεται· ὁ βασιλεὺς ὅπι τὸν κιβωτὸν, λῦ βαστάσαντες ἐκ τ̃ ἁμαραθὰβ οἰκίας οἱ ἱερεῖς, ἢ ὑπόθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἔλκειν ἐκέλευον τε ἐπαισιν ἐπιστρέψαι μᾶ τὴν βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς ἢ σὺν αὐτ̃ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, ἢ ᾄδοντες παν εἶδος μέλους ὑπηχέον, συρίττε ἔχῳ ποικίλῳ κεχρυσμένων ἐπορχήσεων καὶ ψαλμῷ, ἔτι ἢ σάλπιγγος ἢ κυμβάλων, κατάγοντες τὸν κιβωτὸν εἰς ἱερουσάλυμα. ὡς δ' ἄχρι τ̃ χειμῶνος ἄλωνος, τόπου τινὸς ὕπο καλουμένου προῆλθε, τελευτᾷ ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν τ̃ θεοῦ. πρὶ βοῶν γὰρ ὑπνωσάντων τὸν κιβωτὸν, ἐπιστάντος τῷ χείρε καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὢν ἱερεὺς ἅψατο ταύτης, ἀποθανεῖν ἐποίησε· καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἢ ὁ λαὸς, ἐλυσφόρησαν ὑπὸ τ̃ θανάτου τῷ ὀζᾷ. ὁ ἢ τόπος ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἔτι καὶ νῦν ὀζᾶ ὀνομαστὶ καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem qui tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxiliū illis tulisse: quę causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quò priùs loco castrametate sunt ausi. Regè verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cōtinendum, nec prius ad pugnam educendum, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quòd vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam neptunum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus ventum est terga vertit. nec segnius Hebræus institit, fodiendóque terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezarā quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum cōsilio omne suæ tribus robur ex tota eorū ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est: bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

2. Reg. 6.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem A
passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam
reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in
eam extensa morte mulctatus sit, supersedit il-
lam Hierosolyma inducere: diuertènsque pau-
lum in villam hominis cuiusdam iusti nomine
Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam de-
posuit. quæ per tres integros menses hoc hos-
pitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiús-
que domum multis felicitatibus cumulauit.
Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere B
& humili repentè vsque ad inuidiam eorum
qui incrementa eius viderant felix extitisset, ni-
hil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam
transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus de-
portaretur, deduceretúrque à septem choris à se in
hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim
cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Micho-
le vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc
improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, re-
posuerunt eam in tabernaculum à Dauide in C
hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuo-
sè ac splendidè sacrificatum est, & totus popu-
lus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm
viris ac pueris in singulos distribueretur libum
panis subcinericij, & laganum frixum, & frus-
tum de victima. atque his epulis populo pasto
ipse domum reuertitur. Huic occurrens Mi-
chole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi,
quæcunque Deus propitius largiri solet, repre-
hendit; tamen quòd præter decorum tantus rex D
saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum
& ancillarum partes quasdam inter saltandum
denudarit. at ille non pudere se huius facti re-
spondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum
& patri ipsius mulieris & aliis omnibus præ-
tulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltatu-
rum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut
ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole
ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed
ex alio marito, cui pater à priore abstractam E
tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco
2. Reg. 7. dicetur. Cæterum rex videns res suas quoti-
dianis successibus per Dei fauorem proficere,
peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in
alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni
exornata artificio, arcam pateretur in taberna-
culo iacere: itaque decreuit exædificare Deo
templum, quemadmodum Moyses prædixerat.
communicatóque super ea re consilio cum Na-
thane propheta, cùm is autor esset proposita F
exequendi, polliceretúrque Deum opem ad hoc
laturum, auidior etiam struendi templi factus
est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per vi-
sionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret,
gratam quidem sibi esse eius voluntatem,
quòd primus omnium de ædificando tem-
plo cogitauerit: non tamen se permit-
tere vt is qui multis bellis implicitus ho-
stili sanguine manus polluerat, sacratissi- G
mum fanum construeret. Verumtamen post-
quam longam vitam rex ad vltimam se-
nectutem prouectus felici fine clauserit, exstru-
endum esse templum à filio eius & successore,

δείσας ὁ δαβίδης κὴ λογισάμενος μὴ ταὐτὸ πάθῃ τῷ
ὀζᾷ δξάμενος τλὴ κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει,
ἐκείνῃ διὸ μόνον ἐξέτεινεν τ χεῖρα πρὸς αὐτλὴ ἔ-
πτας ἀποθανόντος, ἐκ εἰσδέχε) μὴν αὐτλὴ πρὸς ἑαυτὸν
εἰς τ πόλιν, ἀλλ' ἐκκλίσας εἰς τι χωρίον οἰκίας δικαίᾳ
ὠβαδάμου ὄνομα, λευίτᾳ τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τ κιβωτ
κατέθηκεν. διετέλεσε δ' ὅπι ζεῖς ὅλους μιῶς αὐτόθι, ἐ τ
οἶκον τ ὠβεδάμου εὐξησέ τε ἐ πολλῶν αὐτῷ μετέδω-
κεν ἀγαθῶν. ἀκούσας ὁ βασιλδὺς ὅτι ταῦτα συμβέβη-
κεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας κὴ ταπεινότητος ἀθρόως
δυδαίμων κὴ ζηλωτὸς πᾶσι τοῖς ὁρῶσι ἐ πυν-
θανομένοις τ οἰκίαν αὐτῷ, θαρσήσας ὡς εὐδενὸς κακῦ
προσδοκήσοντος, τ κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει.
τῷ μὲν ἱερέων βασαζόντων αὐτλὴ, ἑπτὰ δ χορῶν ἐς
δεκόσμησεν ὁ βασιλδὺς προαγόντων, αὐτὸ δ' ἐν κιν-
ύρᾳ παίζοντος κὴ κρεσιωῦτος, ὥς τε κὴ τ γυναῖκα μι-
χαλλὼ σαύλε δ θυγατέρα τῦ πρώτυ βασιλέως, ἰδοῦ-
σαν αὐτὸν τᾶτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκρίσαντες δ
τ κιβωτὸν, πιθέσαν ὑπὸ τλὴ σκηνλὴ ἣν δαβίδης ἔ-
πηξεν αὐτῇ, κὴ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς κὴ εἰ-
ρηνικὰς ἀνέωγε. κὴ τὸν ὄχλον ἑσιᾷ πάντα, κὴ γυναιξὶ
κὴ ἀνδράσι κὴ νηπίοις ἄρτους κολλυρίδα ἀρτυ κὴ
ἐφαρίτλω κὴ λάγανον ταγλωσσὸν ἐ μερίδα θύματος.
κὴ τ μὲν λαὸν ὕπω κατευωχήσας ἀπεμψεν. αὐτὸς δ'
εἰς τ οἶκον τ αὐτοῦ ἀπεγίνετο. ἀσπασαμένη δ' αὐτὸν
μιχάλη ἡ γυνὴ, σαύλου δ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτὸν
κατηύχετο, κὴ ὡς τῷ θεῷ γένοιτο ἥτις πάνθ' ὅσα
ἀνθρώπῳ αὐτῷ δυνατὸν, δύμενεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ
κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦ-
τος βασιλδὺς, κὴ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως κὴ ἐν
δούλοις ἐ θεραπαινίσιν. ὁ δ' ὑπ' αἰδοῦς ταῦτα ποιή-
σας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν ἐ
τῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῷ ἄλλων ἁπάντων προεκρίνατο,
παίζειν τε πολλάκις κὴ χορεύσαι μηδένα τῦ δόξαι
ταῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν κὴ αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησά-
μενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὖτη, δαβίδη μὲν συνοι-
κοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα δ ὕστερον, ὥ
παρέδωκεν αὐτλὼ ὁ πατὴρ ὁ σαύλος, τότε δπασαμένος
αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ περὶ μὲν τούτων
κὴ χώραν δηλώσομεν. ὁρῶν δ ὁ βασιλδὺς κὴ πᾶσαν
τὰ πράγματα αὐτῷ ἡδὺν ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς τῦ
θεῦ βουλήσεως, ἐνόμιζεν ἐκαμῦτάνειν αὐτὸν, εἰ μόνον
αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρυ πεποιημένοις, ὑφλοῖς τε, κὴ
καλλίσλω τλὴ ἄλλλω κατασκδλὼ ἔχοι, θεωρᾶ τὴν
κιβωτὸν ἐ σκλνῇ κειμένην. καὶ ἐβέλετο τῷ θεῷ κα-
τασκδάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ περὶ τού-
των ναθαία τῷ προφήτῃ διαλεχθείς, ἐπεὶ ποιεῖν ὃπ
περ ὥρμητας προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τῷ θεῷ πρὸς ἅ-
παντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, ἔχειν ἤδη περὶ τλὴ τῦ
ναῦ κατασκδλὼ προθυμότερον. τῷ θεῷ δ κατ' ὄνει-
ρλω τλὴ νύκτα τῷ ναθαία φανέντος λέγειν τῷ δα-
βίδῃ, ὡς τλὴ μὲν προαίρεσιν αὐτῷ καὶ τλὴ ὑπερθυ-
μίαν ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν
βουλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκδάσαι, τῦ δ ταύ-
τλω τλὴ δόξαν λαβόντος. οὐκ ὀπίζεται δὲ,
πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ ἐ φόνῳ τῷ ἐχθρῶν
μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὲν τοι γε τὸν θάνατον αὐτῷ, χρησάντος καὶ μα-
κρὸν αἰῶνα βίον, ἔσεσθαι τ ναὸν ὑπὸ τῦ παιδὸς τῦ μετ' αὐτὸν τλὴ βασιλείαν παραλημψομένου,

κληθη-

κληθησομένῳ ὃ σολομῶντος. ἐφ' ᾧ τε προσήσεσθαι καὶ προνοεῖν A
ὡς παιδὶ ἰδίῳ κατεπηγγέλλετο, τὴν βασιλείαν τέκνων
ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ ἀδιάδοτον αὐτῷ ἀμύητον τύχῃ
τόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ μαθὼν ταῦτα ὁ τοῦ προφήτου
δαβίδης, καὶ θεὶς χάριτας ὑμνούμενος ὅτι περὶ τοῖς ἐκγόνοις
αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀσφαλῆ καὶ ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν
οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον καὶ προβόητον, πρὸς τὴν
κιβωτὸν ἀπῆλθε), καὶ πεσὼν ὅτι μετέστησεν, ἠξίωτο
προσκυνῆσαι, καὶ θεὸν πάντων δυνάστην τὸν θεὸν, ὧν B
τε αὐτοῦ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινοῦ καὶ ποιμένος εἰς τη-
λικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχετο τὴν προνοίας, ἵλεω ἐ-
βεβαίου καὶ τούτων ἐλπιδοφορίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰ-
πὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nō vltra morbos & tertæ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lætus, quod iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in facié adorauit Deū gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiā suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorum augere atque ornare non desineret, atque ita gratiis actis, hymnóque decantato à tabernaculo digressus est.

Κεφάλαιον ε'.

Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χαρισάμενος C
φόρου τοῖς ὑπ' αὐτὸν τελεῖν.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

ΔΙαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπως τοὺς πα- V.
λαιστινοὺς στρατεύσειεν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴ- 2. Reg. 8.
θυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ
θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους,
ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας
καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὸ στράτευμα, καὶ προ-
σημείλας αὐτῇ περὶ πόλεμον ἑτοίμην παρεσκευάσμενον
τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτοῦ, D
ἀφικόμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ὅπως τοὺς παλαιστινοὺς ἥκε.
κρατήσας δι' αὐτοῦ τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τὴν χώρας ὑποτε-
μόμενος, καὶ προσοίσας ὅπως τῇ τῶν ἑβραίων, ὅπως τοὺς
μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ δύο μέρη τῆς
στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δὲ λειπό-
μενον αἰχμαλώτων ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ὑπετάξας
κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπως ἀδράζαρον τὸν ἀράβων βα-
σιλέα τὸν σωφηνῶν ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ
περὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τῶν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφ- E
θειρεν ὡς δισμυρίους. τῶν δ' ἱππέων, ὡς πεντακισχι-
λίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν
αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα παρέταξεν αὐτῷ φυ-
λαχθησόμενα.

Κεφάλαιον ς'.

Η ἡγεμὼν πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

ΑΚούσας δὲ ὁ δαμασκῶν καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδα- F
δος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδράζαρον, φίλος
ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἧκεν ἰσχυρὰς συμμαχήσων, ἀ-
παλλάξαι δι' ὡς παρασκευὴν συμβαλὼν περὶ τὸν δυ-
φράτην ποταμόν. πάσας δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ὑποβα-
λὼν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα μυριάδες
ἀποθανόντες τῶν στρατιωτῶν, οἱ δὲ λοιποὶ
πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικό-
λαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. μετὰ δὲ G
ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἄδαδος
ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης συ-
είας, ἐξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγ-
κας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίας, καὶ πολλὰς
μάχας κινδυνεύσας, ὑστάτῃ τε περὶ τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ
ἡττήθη ἄριστος ἐδόξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ.

INterim Adadus Damasci & Syrorum rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum validò exercitu in auxilium eius properat; sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partē amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Lōgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regē se & viriū & animi robore præstātissimum declarauit:

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte: hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Potrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitium Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bettæam & Machonem: eásque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A

B

C

D

E

F

G

θεὸς τούτοις ὁ κῆ θεὶ τ ὑπογόνων αὐτ φησι, ἐὰς μ τ ἐκείνε τελδτίω, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, τ βασιλείαν κ τὸ ὄνομα, λέγων ὅτως. τελδτήσαντος δ' ἐκείνε, ὑπόγονοι ὅτι δέκα ἡμεὰς ἐβασίλδυον, ἑκάστ φ δ' πάρδος, ἅμα τ ἀρχ κ τοῦτο ἐκδεχομέν ὥσπερ οἱ πτολεμαῖοι ἐν ἀρχ. μέγιστον δ πάντων δυνηθεὶς, ὁ τρίτος ἀναμαχέσασθ βυλόμενος τ τ θεοπάτορος ἧτταν, στρατεύσας ὅτι ἰουδαίοις, ἐπόρθησε τ νεω σαμαρεῖτιν καλομέν. ὁ δ μέμφετ ὁ τ ἀληθείας, ἔστι γάρ ὅτιν ἄδαδος ὁ στρατδυσάμενος ὅτι σαμαρείαν, ἀχάβ βασιλδύοντος τ ἰσρα ηλιτ, θεὶ δ κ χώραν ὕστερον ἐρῶμεν. δαβίδης ὁ στρατδυσάμενος ὅτι δαμασκὸν κ τ ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποίησατο. κ φρουρὰς ἐν τ χώρα καταστήσας, κ φόρους αὐτοῖς τελεῖν θείσας, ὑπέστρεψε, κ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας κ τὰς πανοπλίας ἃς οἱ τ ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τ θε εἰς ἱερσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τ αἰγυπτίων βασιλδὺς σουσακος στρατδύσας ὅτι τ ἱερὸν αὐτ ῥοβόαμον ἔλαβε, κ πολὺν ἄλλον ἐκ τ ἱερσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μ ὖν ὅταν ἔλθωμεν ὅτι τ οἰκεῖον αὐτοῦ τόπον, δηλώσομεν. ὁ δ τοῦ ἑβραίων βασιλδὺς, τ θεῷ συμπνέοντος αὐτ, κ τοῖς πολέμοις σκευατορθουῦτος, κ τ καλλίστας τῶν ἀδραζάρε πόλεων ἐπεστράτευσε, βετθὰμ κ μάχωνι. κ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτος διήρπασε. χρυσὸς δ ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς κ ἄργυρος. ἔτι δ ὁ χαλκὸς, ὃν τ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ κ ὁ σολομῶν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν δ καλουμένην ἐποίησε, κ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λυτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δ ὁ τῆς ἀμαθῆς βασιλδὺς, τὰ περὶ τὸν ἀδραζαρον ἐπύθετο, τ υἱὸν δύναμιν αὐτ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτ, κ τὸν δαβίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ κ πίστει γνοὺς ἐκήδατο, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμον υἱὸν αὐτ. καὶ περὶ τ, τ ἀδραζαρον ἐχθρὸν ὄντ αὐτῷ πολεμήσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, κ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν τ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ κ δῶρα σκεύη τ ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα κ ἀργύρεα τ χάλκεα. δαβίδης ὁ ποιησάμενος τ συμμαχίαν πρὸς τ θάνον, τοῦτο γὰρ ὠνόμαζε τὸν βασιλέα τ ἀμαθῆς, κ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτ τ υἱὸν μ τιμῆς τ πρεπούσης ἐκατέρας. τὰ δ πεμφθέντα ὑπ' αὐτ τ ἄλλων χρυσὸν κ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἵλκυσε κ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τ θε. ἐκ αὐτὰ ὁ πολεμοῦτι μόνῳ, κ τ σπαθᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν κ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ πέμψαντος αὐτ μ δυνάμεως εἰς τ ἰδουμαίαν, ἀβεσσᾶον τὸν ἰωάβ τ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνε τῶν ἰδουμαίων νίκλω ἔδωκε. μυρίους δ αὐτῶν κ ὀκτακισχιλίους ἀβεσσᾶος διέφθειρε τ μάχῃ. καὶ τ ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς καταβαλὼν ὁ βασιλδὺς, φόρους τε τῆς χώρας, τ τῆς ἑκάστ κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἐν δ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰώαβον. ὅτι δὲ τῶν ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχίλε κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φυλῆς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλος δ ἦν αὐτῷ. γραμματέα δὲ σεισὰ ἐποίησε. βαναΐα δ τοῦ ἰάδου, τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἔλαβε δίδωσιν.

οἱ δ

οἱ ἢ περισβύτεροι πάντες αὐτοῦ, πλὴ τὸ σῶμα καὶ τῶν τοῦ φυλακὴν ἦσαν. ἐμνήσθη ἢ καὶ περὶ Ἰωνάθαν τὸν σαοὺλ παῖδα σωθησομένων καὶ ὄρκων, καὶ τῆς ἐκείνῳ πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀσυλῆς. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος ἦν ὧν ποτε πάσχων πρὸς τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ εἴτις ἐκ τῶν γένους αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀφέλοιτο Ἰωνάθη τῶν ἐπαιρείας ἀποδώσει. ἀχθέντος οὖν τινος, ἣν δὴ Μεμφιβόσθε μὲν ὑπὸ σαούλε, δυνατὸν ἦ γνώσκειν τοῖς ἐκ τῶν γένους αὐτοῦ πρώτοις, ἀνέκρινεν εἰ τινα ἔχοι λείψανον τοῦ Ἰωνάθη περισκόντων ζῶντα, καὶ κομίσαιτο τὰς παρὰ βασιλέως χαρίτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε πρὸς Ἰωνάθε. φήσαντος δ' ὑὸν αὐτοῦ πρόπαιδα, μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς πόδας. τῆς γὰρ τροφοῦ, μὴ τὸ παραγγελθὲν τῷ πατρὶ τοῦ παιδὸς ἐκ τοῦ πάππου ἐν τῇ μάχῃ πεσόντος, ἁρπασάσης καὶ φυγούσης ὑπὸ τοῦ ὤμου αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τοὺς πόδας. μαθὼν ὅπου τε καὶ πρός τινι ᾖ, πέμψας πρὸς τὸν μάχιρον εἰς Λαβαθὰ πόλιν, πρὸς οὗτος γὰρ ὁ τοῦ Ἰωνάθη παῖς ἐτράφετο, μεταπέμπεται πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν ἢ ὁ μεμφιβόσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ὀπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ ἢ δαβίδης, θαρρεῖν τε προσέταξε καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν παρῶν οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ σαοὺλος ἐκτήσατο. σύσσιτόν τε καὶ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ τραπέζης. τὸν ἢ παῖδος προσκυνήσαντος ὅτι τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν σιβὰ, τόν τε παρῶον οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν τὴν σαούλε κτῆσιν. αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ προνοούμενον, ἀπάντων τὴν προσοδον εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν. ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅτι τὴν αὐτοῦ τράπεζαν. αὐτόν τε τὸν σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δ' ἕτοι πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτῶν, τὸν ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ. ταῦτα διαταξαμένου τοῦ βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς προσκυνήσας, καὶ πάντα ποιήσειν εἰπὼν, ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ Ἰωνάθη παῖς ἐν ἱεροσολύμοις κατῴκει, συνεσιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας τυγχάνων. ἐνῆν δὲ αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν μίχαιον προσηγόρευσε. καὶ οἱ μὲν περιλειφθέντες ἐκ τοῦ σαούλε γένους καὶ Ἰωνάθε, τούτων ἔτυχον παρὰ δαβίδου τῆς τιμῆς. τελευτήσαντος ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέως ναάσου, φίλος δ' ὢν αὐτὸς αὐτῷ, καὶ δεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παιδὸς, πέμψας δαβὶδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. φράσων τε φέρειν ὅτι τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς παραινῶν καὶ τὴν αὐτὴν φιλίαν μένειν ἣν πρὸς ἐκεῖνον ὢν τούτῳ προσδοκᾶν. οἱ ἢ τοῦ ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὑπ' τὸν τοῦ δαβίδου τρόπον ταῦτ' ἐδέξαντο. καὶ παρώτρυναν τὸν βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τὴν χώρας δαβίδην καὶ τὴν αὐτοῦ δυνάμεως ὅτι προφάσει φιλανθρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς, ἀπαρηγορήτῳ συμφορᾷ περιπέσῃ. ταῦτ' ἐν δόξας πυθανώτερα λέγειν τοῖς ἄρχουσιν ἢ τἀληθὲς εἶχεν ὁ τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ναάσου πᾶς, τοὺς πρὸς τὴν δαβίδε πεμφθέντας πρόσωπος χαλεπῶς προσβλέψας. ἐρήσας γὰρ αὐτοὺς τὰ ἡμίσεα τῶν γενείων καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων ἀποτεμών, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἃ λόγοις τὰς ὑποκειμένας.

A omnes regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis venit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderisque mutui quod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cúmque abductus esset ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo respondente superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham B oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus verò postquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iussus est bono animo esse, & omnia quæ cuperet de benignissimo rege sibi polliceri, & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætus promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito C Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussitque eum villicatione agrorum susceptà, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi D filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterũ cum per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quàm pater expertus fuerat, amicitiam è se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quam de Dauide suspicari par erat, malitiosè E hanc legationem missam interpretati sunt, cõcitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem se coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte eorũ barbis, præcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit. F

VI. 1. Reg. 10.

Quam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſ- A
ſimulans non negleƈturum ſe iniuriam cum
contumelia coniunƈtam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra
ius gentium legationis à rege eorum exaƈturũ.
Quod poſteaquam perlatum eſt ad regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfeƈtos, conſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis
legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem
cum mille talentis ſocietatem eius has merce- B
de impetrauerunt, adduƈto in ſuas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia,
conduxerunt etiam regem Michæ regionis, &
quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti-
duo millia militum in armis habebant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus ſocietas, Deo fretum: & ſcientem quòd bonam cauſam haberet, iuſsísque armis iniuriam ſibi illatam vlciſceretur. Itaque Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum
contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam D
eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus verò vrbem egreſſis, & duas ſeorſim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis conſtabat, in
patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis militum, ipſe Syro aliiſque regibus ſe oppoſuit: reliquis Abiſæo fratri traditis, iuſſit vt cõtra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius E
vt ſi videret Syros ſibi præualere, adduƈto properè ſuo militè ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum Ammanitas ægrè ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatúſque vt generosè & alacriter rem gereret, daréque operam ne quam ignominiam acciperet, ipſe Syros aggreditur. qui cùm aliquantiſper magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadentibus terga vertere ſunt coaƈti. quo viſo Amma- F
nitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite aduentãtem non expectauerunt, ſed moti ſociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè mulƈtatis hoſtibus victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti ſe impares in poſterum quieſcerent. ſed miſſis nunciis ad Chalamam Syrorum tranſeuphratenſium regẽ eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex octoginta peditum, equitum verò decem milli- G
bus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Iordanem tranſgreſſus illis occurrit, & commiſſo prælio victor euaſit, cæſis peditum quadraginta, equitum verò ſeptem millibus. Sabecus quoque hoſtiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex quo poſtea curã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ὁ Ταῦτα Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ἐπὶ πε-
ριοψόμενος τὴν ὕβριν καὶ τὸ προπηλακισμὸν, ἀλλὰ πο-
λεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς ἀδι-
κίας εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰσπραξόμενος τὸ βασι-
λέα. συνέντες ὁ οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρε-
σπονδήκασι καὶ δίκην ἀφ' ὑβρεως τίσουσιν, παρεσκευά-
ζοντο εἰς τὸ πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρον
τὸν τῆς μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα,
σύμμαχον αὐτὸν ὑπὲρ τούτῳ γενέσθαι τῆς μιαφονίας, παρεκά-
λεσαν. ἔσουβαν. ἦσαν ὁ τοῖς βασιλεύσι τούτοις πεζῶν
δύο μυριάδες. προσεμισθώσαντο ὁ καὶ τὸν ἀπὸ μιχαὴ
χαλεμβίτης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἰσοβον ὄνο-
μα. καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὑπὸ τοὺς μεσοποτάμους στρατεύσας
ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΥ καταπλαγὴ ὁ τὸν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν ἀμμανι-
τῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ
δικαίως αὐτοὺς ἀφ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ
ἰώαβον τὸν ἀπιστράτηγον, δοὺς αὐτῷ τὸν στρατιᾶς τὸ ἀκ-
μαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ ὁ πρὸς τῇ
μητροπόλει τῶν ἀμμανιτῶν ἀφαμβᾶ κατεστρατοπεδεύ-
σατο. τῶν ὁ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ οὐδὲν τάξαμένων
ἐκ ὁμοῦ, διχῇ ὁ, τὸ μὲν γὰρ ἐπικούρικον ἐν τῷ πεδίῳ
καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς
τὴν πύλας ἀπικνεῖται τῶν ἐβραίων. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, ἀπ-
εμηχανᾶτο. καὶ τοῖς μὲν αὐθρωπωτάτοις ὅπλεξάμενος,
ἀπαντᾶν τάσσεται τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸ βασιλεῦ-
σι. τὸ δὲ ἄλλο στῖφος ἀδελφῷ τῷ ἀβεσσαΐῳ, τοῖς
ἀμμανίταις ἐπέλθειν ἀπαντᾶν τάξαι. εἰπὼν αὐ τὸν
σύρους ἰδὴ βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους,
μεταγνόντα τὸ φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δὲ αὐτὸ
τοῦτο ποιήσειν ἔμελε αὐτὸς, αὖ ὑπὸ τῶν ἀμμανιτῶν αὐτὸν
καταπονούμενον θεάσηται. πρεσπεμψάμενος οὖν τὸν
ἀδελφὸν, καὶ παραλέσας δίψυχος καὶ μὴ προθυ-
μίας ἅπαντα δράσειν, ἀχνύμενος φοβερμένος προπε-
σούσης ἀγωνίσασθαι, τὸ μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις
μαχησόμενον. αὐτὸς ὁ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀ-
λίγον ἀπιχόντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν
ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν
τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τὸ
ἀβεσσαῖον, καὶ τὴν μετ' αὐτὸ στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ
μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον.
κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς
τὸ βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθημα τοὺς
ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τὺς
χρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς
χαλάμαν τὸν τῆς πέραν δυφράτου σύρων βασιλέα,
μισθῶν ὁ τοῦτον ὑπὲρ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν ἀπιστρατη-
γὸν σάβεκον, πεζῶν ὁ μυριάδας ὀκτὼ. καὶ ἱππέων μυ-
ρίους. γνοὺς ὁ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν
τοὺς ἀμμανίτας τοσαύτῃ δυνάμει συνηθροικότας,
οὐκέτι δι' στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ' αὐ-
τὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποτα-
μὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην,
ἐνίκησε. καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τέσσα-
ρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε ὁ,
καὶ τὸν στρατηγὸν τῶν χαλαμᾶ σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀ-
πέθανεν.

πόλεως. οἱ δὲ μεσοποταμῖται τοῦτο ἠμύνοντο τῷ πό- A
λει μάχης, αὐτοὶ δαβίδῃ παρέδωσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. ☾ ὁ μὲν ὥρᾳ χειμῶνος ἀνέστρεφεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἀρχομένου δὲ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν αὐτοκράτορα ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ δὲ τήν τε γῆν ἅπασαν αὐτῶν ἐπιὼν καὶ διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν μητρόπολιν συνέκλεισας ἀφείλετο τὴν ἀκρόπολιν. συνέπεσε δὲ καὶ δαβίδῃ πάθημα δεινὸν, ὃ νῦν ἐρῶ. ☾ θεοσεβὴς, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάττων διατελέσας, B
μόνης δὲ ἁλίσκεται ἁμαρτίας ὑπὸ τῆς τύχης τῶν βασιλείων ἐν ᾧ περιπατῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ ὥρας ἔθος, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν ὑπερφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ βηθσαβέ. ἥττηται τε τῷ κάλλει τῆς γυναικὸς, ☾ τῆς ὀπτηθυμίας κατασχεῖν οὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γνοὺς δὲ ἐγκύμονα τὴν γυναῖκα, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῆς ἁμαρτήματος C
σκέψηταί τινα τῷ λαθεῖν ὁδὸν, ἐπιθυμοῦσα γὰρ αὐτὸν καὶ τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μεμοιχευμένον μεταπέμπεται μὲν τὸν ἰωάβην ὁπλοφόρον ὄντα τῆς πολιορκίας, αὐτὸν δὲ τὴν γυναῖκα, βηθσαβέαν ὄνομα. καὶ φθαρέντα, καὶ φθείραντα τὴν τῆς γραπτῆς καὶ τῆς πολιορκίας ἀπέκειτο. λέγοντος δὲ πάντα καὶ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πραγμένα, βασάσας ὁ μὲν τὰ δείπνα μέρη, πρόσθιδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ βηθσαβέα τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρε- D
κοιμήθη δὲ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς δὲ ἔγνωσαν ταῦτ' ὁ βασιλεὺς, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὅπως μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔλθοι διὰ τοῦτο χρόνου, πάντων ἀνθρώπων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ' οὐκ εἴα δίκαιον εἶπε, τῷ συσκηνοῦντι αὐτῷ, ☾ τῇ γραπτῇ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαυούσης καὶ ξυφῶν. ταῦτα εἰπόντα, μείναι τὴν ἡμέραν ἐκεί- E
νην προστάξειν, ὡς τὴν ὀπτῶσαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. κληθεὶς δ' ὑπὸ δείπνου ἐπὶ τὸ βασιλέως ἰέναι καὶ μέχρι μέσης προελθὼν ἐπὶ τὸν πότῳ δεξιουμένῳ τὸν βασιλέως αὐτὸν ὑπὸπιπτούσας προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναικὸς ὀπτηθυμίαν. ὅπερ τούτῳ ὑποπτεύσας ὁ βασιλεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσαι πρὸς αὐτῶν τὸν F
ἰέναι. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν τρόπον τιμωρίας, ἵνα μὴ φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βουληθεὶς, ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε μέρος τῆς πολεμίων τάξεως, ἐν ᾧ καὶ ὁ κινδυνώδη μαχόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοὺς γὰρ συμπροθύμους ἀναχωρῆσαι ἐν τῇ μάχης ἐκέλευσε. ταῦτα γράψας καὶ σημειωάμενος τῇ αὐτῇ σφραγῖδι, τῷ ὑπηρέτῃ ἔδωκεν ἰέναι, κομίσαι πρὸς ἰώαβον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα ἰώαβος, καὶ τὸν τῶν βασιλέως θεραπόντων ἀναγνοὺς, καὶ ὃν ἤδει τόπον τοῖς G
πολεμίοις αὐτῷ χαλεποὺς γνωσθέντα, κατὰ τοῦτον ἔστησε τὸν ἰέναι, ἵνα αὐτῷ τινὰς τῶν ἀρίστων τῆς στρατιᾶς αὐτὸς δὲ ἀπόνοιᾳ τῇ δυνάμει πρὸς ὑπομονὴν θήσειν ἔφησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναφέραντες τὸ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὅπερ δὲ αὐτὸν γυναῖον στρατιώτῃ, καὶ δόξαν ἔχοντα πρόθυμόν τε τῷ βασιλεῖ καὶ παρὸν τοῖς ὁμοφύλοις ἐν ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀγαναιτῶν ἤξιε. τῷ δὲ ἰέναι προθύμως ἅπερ αὐτὸς τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ προθυμουμέ-

ri eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnæ euentu, sine mora legatione ad Dauidem cum muneribus missa, deditionem fecerunt. quæ ita apperente iam hyeme Hierosolyma est reuersus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longè latéque vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gētis metropolim obsidione cinxit: Quo tempore Dauid tametsi vir iustus ac pius & patriarum legum obseruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in solario regiæ more solito deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabee: victúsque eius pulchritudine, & á concupita sibi temperare non valens, accitam ad se complexus est. Paulò post mulier grauidam se sentiens, nunciat regi vt dispiciat quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulterii damnatam supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, iussítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia & inter satellites regis nocte eam exegit. quo cognito rex scisciatur est ex eo, quamobrem tanto post tempore domum reuersus, ad vxorem non iuisset; idque præter communem omnium hominum morem, quicunque petegrè ad suos redeunt. respondit ille, non esse æquum vt interim dum imperator tuus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitant, ipse in vxoris amplexibus se oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de industria crebrioribus propinationibus inuitante ab ebrietatem vsque progressus, nihilominus tum quoque proforibus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex scripsit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim vt quà primum periculi esset hosti opponeretur, moxque à sociis, quo facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis; epistolam Uriæ commisit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est se cū toto exercitu affore, si qua parte muri suffossa aditū intra vrbē patefeciissent: hortatus eū vt existimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones sibi parauerat respondens, libenter potius quàm grauatim iussa capesseret. cūmque Vrias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adiungendo clā imperauit,

VII. 2. Reg. xi.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaque cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repente porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferróque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, opportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis bene aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, irasci desiit: iussítque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi ascivit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem graui-
2. Reg. 12. ter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorum-que armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam si esset filia. cum verò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

νοις, ἰδίᾳ καταλιπεῖν ὅταν ἐξορμήσωσιν ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὐδὲ τὴν πόλιν ἔβρεξεν, δείσαντες οἱ ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἡ εἰρὰ συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναῤῥῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπεσόντες τοῖς ἀνδρειοτάτοις αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, αἰφνιδίως καὶ μὴ ῥᾳθύμου πολλοῦ τοῖς ἐκθοῦσιν ἐπιχυθέντων. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρία, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθάπερ ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. ἀγχωμαθεὶς δ' Οὐρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμενε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ἁρμὴν αὐτῷ ἐκδεξάμενος ἀναῤῥεῖ μὲν ὑπ' ὀλίγους. κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. συνῆν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῇ ἑταίρων. τούτων ὕστερον ἡμερῶν, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἐὰν δέῃ αὐτὸν Ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη. προσδῶναι δὲ τούτοις αὐτὸν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς ἐλέπωσι, καὶ τὸν Οὐρίου θάνατον. τὸν δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα πρὸς τοὺς ἀγγέλους, δυσφορήσαντος, φάσκοντος ἀμυρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον νουνομίοις καὶ μηχαναῖς ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν Γεδεῶνος υἱὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὸν Θήβας πύργον ἐλεῖν ἐβιάζετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ αὐθρώστατος ὤν, ἀλλὰ τὸ δυσχερέστατον τῆς βουλῆς, αἰχρῶς ἀπέθανεν ἑαυτὸν μεμνημένους, ἔδει μὴ προσιέναι τῷ τείχει τοὺς πολεμίους. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ προαχθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρους ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μιμεῖσθαι ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' ὕστερον ἔχοντι καὶ τὴν εἰρὰν θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύει μὲν τὸν ὀργήν. ἰωάβῳ δὲ ἐπέλυσε λέγειν αὐθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰς τοῦ πολέμου φύσεις ἔχειν τοιαύτας. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις δυνατὸν προφθεῖναι συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τὸν πολιορκίας, ὅπως μηδὲν διαπεσοῦσι κατ' αὐτὰς, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκίσαντας καὶ ταῦτα ποιησαμένους, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐσταλμένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπῄει. ἡ δὲ, τοῦ ἀνδρὸς γυνὴ βεβαθσαβὴ, τὸν θάνατον τὸν ἀνδρὸς πυθομένη, ὀδὴ συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ λύπης καὶ τοῦ ἐπ' ἀνδρὶ πάθους, ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄῤῥεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. τοῦτον δὲ οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν δαβίδην, τῷ προφήτῃ νάθαν φανεὶς κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ νάθαν, ἀγαθὸς ὢν καὶ συνετὸς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτην πλέον ἢ τοῦ δικαίου νέμουσι, τὰς μὲν ὠδὰς τοῦ θεοῦ γεγυμνωμένας ἀπειλαῖς ἠσυχάσειν ἔφειναν, ἄλλοις δὲ λόγοις χρησοῖς πρὸς αὐτὸν διέξιμεν. καὶ δὴ τοιοῦτόν τινα τρόπον, ὡς καὶ τὰ φερόμενα, ποιησαμένου σαφῆς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γάρ ἔφησεν ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατῳκηκέναι πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ἱππουρίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τοῦ πένητος δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς αὐξήσας συνεθραπτόμενος αὐτῇ τὰ ὅσια καὶ φιλοσορκία πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἦ τὶς αὐ χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τοῦ πλουσίῳ τὸ μὲν ἰδίων ἀφεῖναι ἐκεῖνος βουκολημάτων ἠξίωσε κατανεύσας διακωλῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸν ἀμνὰδα τοῦ πένητος ἀπέσφα-

A πέσφαξε, καὶ ταύτην παρασκευάσας εἱστίασε τὸν ξένον. σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος οὗτος τὸν βασιλέα, καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν νάθαν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπεφήνατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε ἀπαιτῆσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθας δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἔλεγεν ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὑτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δὲ αὐτῷ καὶ παρεγύμνου τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βα- B σιλέα τῆς ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον· ῥυσαμένου δὲ ἔτι πρὸ τοῦ τὸν ἐκ τῆς σαούλου χειρῶν, δόντος δὲ αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο, καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειεν ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τῷ θεῷ. καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων. ἐπιβουλευθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐ- C κείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα, φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δὲ καὶ τὸ παιδίον σοι παραχρῆμα τὸν ἐξ αὐτῆς γεγεννημένον. ταραχθέντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μετὰ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβῆσαι λέγοντος, ἦν γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβής, καὶ μηδὲν ἁμαρτὼν ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν οὐρίας γυναῖκα, οἰκτείρει ὁ θεός. καὶ διαλλάττεται φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασι- D λείαν ἐπαγγειλάμενος. μετανοοῦντι γὰρ περὶ τῶν γεγενημένων, οὐκέτι χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τῷ δ' ἐκ τῆς οὐρίας γυναικὸς γενομένῳ παιδὶ δαβίδῃ, νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεύς, τροφὴν μὲν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτά, καίτοι γε ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων οὐ προσηνέγκατο. μέλαιναν δὲ περιθέμενος ἐσθῆτα, πεσὼν ἐπὶ σάκκου κατὰ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα E γὰρ ἔστερξεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δὲ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδός, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀπόσχηται καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν ἐπὶ τέκνου πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος οὕτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάκου. ταραττομένων δὲ αἰσθόμενος τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεύς, καὶ ταῦτα πασχόντων ἃ μάλιστα συγκρύψαι τι θέλουσι συμβαίνει, συνεὶς ὅτι F τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν τἀληθές, ἀνίσταται. καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λευκήν, εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεοῦ παραγίνεται. καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ παραθεῖναι, πολλὴν ἐπὶ τῷ παραλόγῳ τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρεῖχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ἐπὶ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάντα δρᾷ τετελευτηκότος. τήν τε αἰτίαν δεηθέντες ἐπι- G δεῖξαι πρῶτον αὐτοῖς πυθέσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τὸ γεγενημένον, ὁ δὲ, ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδός, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις εὐμενῆ καταστήσειν. ἀποθανόντος δὲ οὐκέτι χρείαν εἶναι λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπῄνεσαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε. καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα τοῦ προφήτου κελεύσαντος. ἰώαβος δὲ, τῇ πολιορκίᾳ τοὺς ἀμμα-

A iugulatam & apparatam hospiti apposuit. His verbis rex grauiter commotus, scelestum hominem illum facinus hoc ausum pronūtiauit, iustúmque esse vt quadruplum pro adempta ouicula restituatur, & ipse insuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter subiecit, ipsum esse qui hac pœna dignus sit, suopte iudicio nefarij sceleris damnatus. ac tum demum illi exposuit in quantam indignationem numinis incurrisset, cuius fauore vniuersæ gentis He- B bræorum rex constitutus, circumquaque vicinatum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium consecutus esset: nō semel antea liberatus è Sauli manibus, nunc cùm eiusdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano simul atque diuino iure, alienam eum duxisse vxorem, marito ipsius interfecto & hosti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipsius quoque mulieres ab vno è filiis per vim constuprandas, & C ipsum insidiis ab eodem appetendum, vt proclàm admisso peccato, in propatulo pœnas persoluat. quin & puerum ex ea natum sine mora esse interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente se peccasse in Deum (erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiserat) placatus Deus recepto in gratiam promisit & regnum & vitam ei seruaturum se esse. post pœnitentiam enim non ampliùs se irasci. Atque ita Nathan postquam D futura regi aperuisset, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Danidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœstissimus pater dolenter ferens per septem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum degustaret: sed atratus & sacco amictus, humi prostratus iacebat, & à Deo salutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrē diligebat. septima verò die mortuo puero, familiares nō audebant hoc regi indicare, veriti ne re cogni- E ta pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abstineret desiderio defuncti infantis, cuius morbū tam impotēter tulisset. qui cùm turbatam familiam sentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis postquam veritatem cōperit, cōfestim surrexit: lotus deinde sumptáque veste candida, ad Dei tabernaculum properauit posthac iussis famulis vt cœnā sibi apponerent præter omnem opinionem. admirationi fuit omni- F bus cognatis & domesticis, stupētib. quòd cùm nihil horū ęgrotāte puero fecisset, nunc post eius obitū omnia simul faceret: impetratáque prius licētia, causam sciscitabantur. Tū ille: Nō intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de salute eius sperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem: nunc postquam is obiit, superuacaneum sit inaniter mœrore confici. His auditis omnes sapientiam eius laudauerūt. nec G ita multo pòst Bethsabe grauida exactis legitimis naturæ mensibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

A tereà Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur. ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham pro-
B ficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, quā postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos, prius ad vnum interemit: nec mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expu-

VIII. 2. *Reg.* 13.

C gnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine, ex eadem qua Abesalomus genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorē sibi contraheret. id malum deprehendit Iona-
D thas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere: accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriā quādam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mit-
E tat, cuius ministeriis releuatus eò citius conualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatísque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille non ea gustauit,
F sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent, dicens se absque strepitu quiescere cupere, quo facto iussit sororem in intimum conclaue paratam cœnam inferre. quod cum puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit vt sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine. nefas est te rem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, quæ nihil præ-
G ter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est. non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

A νίζας ἰσχυρᾶς ἐνάκει, τῶν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος, καὶ τῆς τῶν ἄλλων εὐπορίας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδείᾳ ποτοῦ καὶ τροφῆς, ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτηντο, καὶ τούτω ὥστε μὴ τελέως αὐτοῖς ἐπιλείπειν τὴν πηγὴν διαφιλέστερον χρώμενοι. γράφει δὲ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὴν νίκην αὐτὸς ἐπιγραφείη. ταῦτα ἰωάβου γράψαντος, ἀποδεξάμενος τῆς εὐνοίας καὶ τῆς πίστεως ὁ
B βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἧκεν ἐπὶ τὴν ῥαβαθᾶς πόρθησιν. καὶ κατὰ κράτος ἑλὼν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δὲ, τὸν τοῦ βασιλέως τῶν ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἕλκοντα χρυσοῦ τάλαντον, καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δαβίδης. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας τῶν ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κατὰ κράτος.
C ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱεροσόλυμα τοῦ βασιλέως, πάθος μέγα αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος εὐπρεπὴς, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφοτάτας γυναῖκας, θημάρα ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς ἀβεσαλώμῳ μητρὸς κεκοινωνηκυῖα. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῶν δαβίδου παίδων ἀμνὼν ἐρασθεὶς, ὡς οὔτε διὰ τὴν παρθενείαν αὐτῆς, οὔτε διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τῆς ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλε-
D πῶς διέκειτο. καὶ τότε σῶμα τῆς ὀδύνης αὐτὸν κατεσθιούσης κατισχναίνετο καὶ τὴν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος δὲ ταῦτα πάσχων γίνεται ἰωνάθῃ τινὶ συγγενεῖ καὶ φίλῳ, συνετὸς δ' ἦν οὗτος ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην πρωΐαν τὸν ἀμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μὲν τοίγε αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς οὕτως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. τοῦ δὲ ἀμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ
E μηχανὴν εἰς τὸ περιγενέσθαι τῶν εὐκταίων ὑπετίθετο. νόσον γὰρ ὑποκρίνασθαι παρῄνεσεν. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ διακονησομένην, ἐκέλευσε παρακαλέσαι. ῥάων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου. τούτου γινομένου, κατακλιθεὶς ὁ ἀμνὼν ἐπὶ τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κατὰ τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. παραγινομένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ συνεπισκοπουμένου πῶς ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀχθῆναι. ἡκούσῃ δὲ προσέταξεν
F ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστοὺς, αὐτουργῷ γινομένῃ. προσοίσεσθαι γὰρ ἥδιον ἐκ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἡ δ' ἐμβλέποντος τἀδελφοῦ φυράσασα τὸ ἄλευρον, καὶ πλάσασα κολλυρίδας, καὶ τηγανίσασα, προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐγεύσατο. προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις παραιτήσασθαι πάντας περὶ τοῦ δωματίου, βούλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου καὶ ταραχῆς ἀπηλ-
G λαγμένον. ὡς δὲ τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τὴν ἀδελφὴν ἐκέλευσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δὲ τοῦτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπειρᾶτο. ἀνακραγοῦσα δὲ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ δὲ ἀσεβήσῃς εἶπεν ἀδελφὲ τοὺς νόμους παραβὰς, καὶ δεινὴν περιβαλὼν σαυτῷ αἰσχύνην. παῦσαι δ' οὕτως ἀδίκου καὶ μιαρᾶς ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος καὶ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε περὶ τούτου διαλεχθῆναι τῷ πατρὶ, συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ τῆς ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν.

ὁ δ'

ὁ δ' ἀπειθῆ), τῷ ἔρωτι κρώμενος, Ⓒ τοῖς τῦ πάθους κέντροις μωσπιζόμενος διάζεται τ' ἀδελφήν. μῖσος δ' οὐθέως μᾶλ τ' ὀργὴν εἰσέρχεται τ' ἀμνῶνα, Ⓒ ωρὸς λοιδωρησάμενος ἐκέλευσεν αὐτὴν ἄσαν ἀπιέναι. τ' δ' χεῖρα τὴν ὕβριν κὴ ὀργὴ τῦτο ἀπεκαλύσης, εἰ διασαμένος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ὑπιξέποι μεῖναι, ἀλλὰ τ' παρεχρῆμα ἀπαλλάτεσθαι κελεύσειν ἡμέρα κὴ φωτὶ, ἵνα Ⓒ μάρτυσι τῆς αἰχμώνης ωρὸς τοῖσι, ωρόσταξεν αὐτὴν ἐκβαλεῖν τῶν οἰκέτην. ἡ δ', ωρὶ αλγὴς ὅτι τὴν ὕβριν κὴ τὴν βίαν ἠλαμβάνη, ωρὸς ῥήξασα τὸν χιτῶνα (ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χειρίδας ἄχρι τῶν σφυρῶν ωρὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) κὴ ωόδον καταχεαμένη τ' κεφαλῆς, ἀπῆει ὀργὴ τ' πόλεως βοῶσα Ⓒ ὠδυρομένη τὴν βίαν. ωρυτυχὼν δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀβεσάλωμος, αἰσθόμενος τίνος αὐτῇ δεινῦ συμβάντος ἕπως ἔχει. κατεπούσης δ' αὐτῆς ωρὸς αὐτὸν τ' ὕβριν, ἠσυχάζειν κὴ μᾶλλον φέρειν παρῄνει, κὴ μὴ νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφῦ. ἡ δ' πεισθεῖσα παύεται τ' βοῆς, κὴ τὸ ωρὸς πολλοὺς τὴν βίαν ἀνφέρειν. κὴ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς δ' τῦθ' ὁ πατὴρ δαβίδης τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο. φιλῶν δ' τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, ωρεσβύτατος γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δ' ἀβεσάλωμος, ἐμίσει μὲ χαλεπῶς αὐτὸν, κὴ λανθάνων καιρὸν εἰς ἄμνωνα αὐτῷ τ' ἀμβρίας ὄρνιθίδιον παρεφύλασσεν. ἔτος δ' ἦδη τοῖς ωρὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ πᾶσι μασι διελήλυθε δεύτερον. κὴ μέλλων ὅπι τὸν τῷ ἰδίων κειρὰν ἀρνέαν θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δ' ὅστιν αὕτη τ' ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλῃ τὸν πατέρα σὺν κὴ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν ωρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν. παραπεσαμένου δ' ὡς αὖ μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ὑποσείλας παρεκάλεσε. πέμψαντος δ', τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπλίσκα ἑλέσθαι τὸν ἀμνῶνα μέθη παρεσκευασμένον κὴ κάρῳ, νοσήσαντος αὐτὸν φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque ad noctem illic manere nō patiatur; sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat, mandauit famulò vt eam eiiceret: illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciatus est quid mali haberet quòd ita sese afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ή.

Οὡς τῷ ωρὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ σασκευάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεκλήθη τ' αἰχνῆς.

Cap. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt.

Ὡς δ' ἐποίησαν τὸ ωρόσταχθεν, ἔκπληξις κὴ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. Ⓒ δείσαντες ωρὶ ἑαυτῷ, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο ωρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ ωροσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς ὅπι παισὶν ὁμοῦ τοσούτοις ὑπολωλόσι, κὴ τῷ ὑπ' ἀδελφῦ, τ' λύπης κάπι τῷ κτεῖναι δυναμένης πικρότερον σωαρπαγὰς ὑπὸ τῷ πάθους, ἔτι τὴν αἰτίαν αἰσθέσθαι. ὕστ' ἄλλοθι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου ωροσηγγελμένου κακοῦ, κὴ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος ωρὸς μένειν. ἀλλὰ καταῤῥήξαμένου τὴν ἐσθῆτα, κὴ ῥίψας αὐτὸν ὅπι τὴν γῆν, ἔκειτο ωεσὼν τοῖς ἑαυτῦ ἅπασι. κὴ τοῖς ὑποθεραπεύουσι δεδηλωμένοις, κὴ τ' αἰτίαν ἐπιγνῶσι. ὁ δ' σαμμᾶ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ πᾶς ἰωνάθης, αἰσθέσθαί τι τ' λύπης παρεκάλῃ. κὴ μὴ ωρὶ ἄλλων μὲν πεπόνθασιν ὡς τεθνᾶσιν. ὑδὲ γὰρ ἀπίαν δύνασθαι ὑπολαμβάνειν. ωρὶ ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ ὀργὴ τὴν θημάρης ὕβριν ὑποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τὴν αἵρεσιν τὴν ἐκείνου.

The son of Dauid, Abesalomus, slayeth his brother Amnon, and flieth to Thalmai king of Gessur.

Ὡς δ' ἐποίησαν τὸ ωρόσταχθεν, ἔκπληξις κὴ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. Ⓒ δείσαντες ωρὶ ἑαυτῷ, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο ωρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ ωροσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς ὅπι παισὶν ὁμοῦ τοσούτοις ὑπολωλόσι, κὴ τῷ ὑπ' ἀδελφῦ, τ' λύπης κάπι τῷ κτεῖναι δυναμένης πικρότερον σωαρπαγὰς ὑπὸ τῷ πάθους, ἔτι τὴν αἰτίαν αἰσθέσθαι. ὕστ' ἄλλοθι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου ωροσηγγελμένου κακοῦ, κὴ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος ωρὸς μένειν. ἀλλὰ καταῤῥήξαμένου τὴν ἐσθῆτα, κὴ ῥίψας αὐτὸν ὅπι τὴν γῆν, ἔκειτο ωεσὼν τοῖς ἑαυτῦ ἅπασι. κὴ τοῖς ὑποθεραπεύουσι δεδηλωμένοις, κὴ τ' αἰτίαν ἐπιγνῶσι. ὁ δ' σαμμᾶ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ πᾶς ἰωνάθης, αἰσθέσθαί τι τ' λύπης παρεκάλῃ. κὴ μὴ ωρὶ ἄλλων μὲν πεπόνθασιν ὡς τεθνᾶσιν. ὑδὲ γὰρ ἀπίαν δύνασθαι ὑπολαμβάνειν. ωρὶ ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ ὀργὴ τὴν θημάρης ὕβριν ὑποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τὴν αἵρεσιν τὴν ἐκείνου.

VT verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, ídque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nā de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eū tale aliquid ausus sit:

interea ſonitus aduentãtium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat. denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe haberet: iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandẽ natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò ineruduiſſe, vt cùm ſoli eſſent, ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret, nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium a ſuentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma, quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natíque ſunt ei filij tres, & vna filia formoſiſſima, quę Salomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

2. reg. 14.

μεταξὺ ἢ κτύπος ἱππων & θόρυβος προϊόντων παρ' αὐτῶν ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τ βασιλέως παῖδες, οἱ διαδραμόντες ἀπὸ τ ἑσιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνῶσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ὁρῶν οὓς ἀπηγγέλει μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἐνῆν δὲ πάντων δάκρυα καὶ κόπος, τοῦ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τῶ βασιλέως δ' ὡς ὑπὸ παιδὶ κατεσφαγμένῳ. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς Γεσσύρα πρὸς τὸν πάππον τ πρὸς μητρὸς, δυνάστην ὄντα τ ἐκεῖ χώρας, καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει. τῆ δ' Δαβίδου προαιρέσιν ἔχοντος ὑπὲρ τ υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμπειν, οὐκ ὑπὲρ τιμωρίᾳ κατελθόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τῶ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ἰώαβος ὁ στρατηγὸς παρώρμησε. γύναιον γάρ τι τῶν ἡλικίαν ἤδη πρεσβυτικὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν χήμασι πενθίμοις. παίδων δὲ ἐν ἀγροικίας αὐτῇ διαφερομένων καὶ πρὸς φιλονεικίαν ἐξαπτόντων, ἑτέρου τῶ καταπαῦσαι δυναμένου φανέντος, ἔλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγέντα ἀποθανεῖν. ἠξίου τε τῷ συγγνώμων ὑπὲρ τ ἀνηκέστων ὠργισμένων & ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαρίσασθαι τῶν στοργὴν αὐτῆς τῶ παιδὸς, καὶ μὴ τοὺς ὑπολοίπους τ γηρωκομίας αὐτῶν ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι. τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ἐὰν δὲ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ δ ἀπουδῆς, ἢ τῷ παρ' αὐτῶ φόβῳ. τῆ δ' συγκαταθέσαντος οἷς τὸ γυναῖον ἱκέτευεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν οἶδα σῆ τῇ χρηστότητι καθικτείσαντί μου τὸ γήρας καὶ τῶν μικρὸν ἀπαρδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ πρὸς δ σῆς μοι ἡ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτῶ παιδὶ πρῶτον καταλλάγηθι, καὶ τ πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πεισθείην ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδοκέναι τῶν χάριν, ἀπὸ σου μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ τῷ παιδί. ἀνόητον δ' ἂν εἴη πρεσθεῖναι τῷ πρὸς γνώμιλον ἀποθανόντι καὶ ἄλλον ἑκουσίως. σωεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑπόβλητον ὄντα τῶν σπέρμα ἰωάβου καὶ δ τούτου ἀπουδῆς, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῆς πρεσβύτιδος πυθόμενος ἅπερ ἐχόντ' ἀληθῆς ἔμαθε, προσκαλεσάμενος ἰώαβον, ὅπως τυχεῖν τε τῶν προκειμένων καὶ νοῶν φασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ἐὰν δὲ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τῶν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς λόγους ἀσπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τῶν Γεσσύρα παραυτίκα, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον πρὸς λαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε πρασσόμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, ὕπως γὰρ ὅτως ἔχειν ὡς τ δῶμ ἰδεῖν κατελθόντα. & ὁ μὲν, τοῦτο τ παῖδος κελεύσαντος, ἐξέκλινε τ ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τ πρὸς τῆ οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ὀπιβέβλητο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τ λύπης καὶ τ μὴ τυγχάνειν τ προσηκούσης ὅπλ μελείας ὑπὸ βασιλέως. ἀλλ' ἔτι ἐξεῖχε καὶ διέφερε πᾶν τὸ εἶδος, καὶ τῷ μεγέθει τ σώματος καὶ τοὺς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαγωμένους ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοίνυν τὸ βάθος τ κόμης αὐτοῦ, ὡς μόλις αὐτ ἡμέραις διακοσίοις ὀκτὼ, σταθμὸν ἔλκυσαν σίκλοι διακόσιοι. ἔτοι δὲ εἰσι πέντε μναῖ. διέφυε μὲν τοι γ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ἔτων μὲν ἀρρένων πατὴρ γινόμενος, μιᾶς δ' θυγατρὸς, τ μορφὴν ἀρίστης, ὧν ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει, & γίνεται παῖδιον ἐξ αὐτῆς, Ἀβίας ὄνομα πέμπ.

πέμψας δ' ὁ ἀβεσάλωμος πρὸς ἰώαβον, ἰδ' ἔστο αὐτὸ A
τελέως καταπραΰναι τὸ πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε
καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δ' ἰωάβου, τῷ ἰ-
δίων τινὰς ὑποτείλας, τὴν ὁμορροῦσαν αὐτῷ χώραν
ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ προχθὲν μαθών, ἦκε πρὸς
τὸν ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυ-
θόμενος. ὁ δ' ἀπεκρίνατο τοῦτ' εἶπεν δεῖν ἀγα-
γεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελουῦτα τῶν ἐν-
τολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιούμην. B
καὶ δὴ δέομαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν χαλε-
πώτατα, ὡς ἔγωγε δεινοτέραν τῆς φυγῆς κεῖνο τὴν
κάθοδον, ἔπ τοῦ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πει-
θεὶς δ' ὁ ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτει-
ράσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς
περὶ τοῦ παιδὸς, ὅπως αὐτὸν ἡδέως διαπάθησιν, ὡς
δυθέως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν
ὅπι τοῦ ἐδάφους, καὶ συγγνώμην αὐτοῦ τῶν ἡ- C
μαρτημένων αἰτησαμένου τε, & τῶν γεγονότων ἀμνησίαν ἐ-
παγγέλλεται. ὁ δ' ἀβεσάλωμος, τοιούτων αὐτῷ τῶν
φίλων τοῦ βασιλέως ὑποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους,
ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δ' ἅρματα σκέπτηται. καὶ
ὁπλοφόρους περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια
παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὅπι τὰς κρίσεις ἤκουσι & ἐ-
λαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὥς τε φίλῳ τὸ μὴ D
συμβούλοις ἀγαθοὺς εἶ τῷ πατρὶ, τύχα δ' αὐτῷ καὶ
ἀδίκως ἐπαγκότι περὶ τὴν κρίσιν, δύνοιαν αὐτῷ παρὰ
πάντων κατεσκεύασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην
ἔσχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὴν αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν δύνο-
μίαν. τοῦτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔ-
χειν ἤδη τὴν φιλίαν τῶν ὄχλων δύνοιαν ἐνόμιζε, μὴ ὢν
τοῦ πατρὸς αὐτὸ καταλλαγὴν τεσσαρων ἐτῶν ἤδη πα-
ρελιλυθότων, ἐδόκει προσελθὼν, εἰς χεβρῶνα συγ-
χωρήσαι πρόθυτα θυσίαν ἀποδώσων τῷ θεῷ. φύ- E
γοντα γὰρ τοῦτο δόξαντος ἦ δαβίδ & ἀξίωσιν ἀφέντος,
πορεύεσθαι, & πολὺς ὅπισω ἐῤῥύησεν ὄχλος, ὅπι πολλοὶ
αὐτῷ διαπέμψαντος. παρῆν δ' & ὁ δαβίδου σύμβουλος
ἀχιτόφελος, & διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῆς
ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὰ ὅπι χείρησιν, ὡς δ' ὅπι-
θυσίαν μετεσταλμένοι. & βασιλέως ὑπὸ πάντων ὑπο-
δείκνυται, τοῦτο γὰρ ἔπραττησάτο. ὡς δ' ἀπηγγέλθη
ταῦτα δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ φίλα & παι- F
δὸς ἥκοντι, δείσας ἅμα καὶ τὴν ἀσεβείας & τόλμης αὐ-
τὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲν τῶν ὅπι τοῖς ἡμαρτημένοις
συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι
καὶ φιλανομωτέρεσι ἐπεβάλετο, βασιλείᾳ πρῶτον μὲν
ὑπὸ & θεοῦ δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ
γεγυμνικότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου.
καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλων τοῖς ὅπτιμο εἰοτάτους, & πε-
ρὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀνοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς
& περὶ πάντων ὅπερ ἔφας κρίτῃ τῷ θεῷ, καταλιπὼν G
τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν
ἐκ τῆς ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους περιθύ-
μως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁ-
πλιτῶν, οἳ καὶ & πρώτης αὐτῷ φυγῆς συνοικῶσιν ὅτε ἐζη σαύλος. & δ' ἀβιάθαρον καὶ σαδώκον τοὺς ἀρχιερέας,
συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας & λευίτας ἅπαντας, μὴ & κυβωτὸν μόνον ἔπεισεν, ὡς τοῦ θεοῦ &
μὴ μεταχομιζομένης αὐτῆς ῥυσαμένου. ἐπιτίλαζε δ' ἕκαστα τῶν γινομένων, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere, & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mãdata de conciliando sibi patre negligeret. quam obrem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriã quàm exiliũ fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accurratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audira ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simúlque mandauit vt de omnibus quæ ineiderent per clanculários nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. Reg. 13.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
ſtiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illuſtris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Aſcendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymãtibus
renunciatum eſt etiam Achitophelem mutatis
ſtudiis in partes Abeſalomi cõceſſiſſe: quo vix
aliud triſtius ei inhac calamite accidit. quam-
obrem precatus eſt Deum, vt Abeſalomi ani- B
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim
ne eius conſiliis contra ſe vteretur, viri pruden-
tiſſimi & oculatiſſimi in diſpiciendo quid fa-
cto opus eſſet. Quumque in verticem montis
peruenisſet, reſpiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia conſtantem, nomine Chuſim. hunc conſpi-
catus ſciſſo amictu & caput cineribus oppleto
tum, & mutabilitatem rerum deplorantem, ſo- C
latus eſt pro tempore iuſſum æquo animo præ-
ſentem ſtatum ferre: ac poſtremo obnixè pre-
catus eſt, vt ſimulato Abeſalomi partium ſtu-
dio, diligenter ſecreta eius perſcrutaretur, &
Achitophelis conſiliis ſemper ſe opponeret: ſic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
ſi vnà maneret. atque ita perſuaſus à Dauide, eo
relicto Hieroſolyma ſe cõtulit: quò paulò pòſt
etiam Abeſalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progreſſus obuiam habuit Sibã Mem- D
phibosthi ſeruum, quem ipſe ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miſerat, agentem
præ ſe duos aſinos neceſſariis ad victum onu-
ſtos. Is obtulit ei vt quicquid vellet ſibi ac ſuis
2. Reg. 16. acciperet, ſimúlque rogatus vbinam Memphi-
boſthum reliquiſſet, Hieroſolymis relictum
reſpondit. ſperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõceſſe- E
rat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum vt talibus poſſeſſionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauiſus eſt. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram ſuperuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, ſaxis eum ſi-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exaſperatus ad con-
uitia, ſanguinarium & multorum malorum
cauſam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiáſque agebat F
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam
ſæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abiſæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præſentia mala noui alicuius
motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in G
nos immiſit. Mirum verò ſi hæc ab iſto pati-
mur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus.
Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis ſuccumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis curſim cum conuitiis aſſectante.

πιστοὺς δ' ἔχε πρὸς πάντα δμηκόνους, παῖδας ἀχίμα-
νον μὲν σαδώκου ἰωνάθην δ' ἀβιαθάρ. ἐθὶς δ' ὁ
γιτθαῖος, συνεξώρμησεν αὐτῷ, διασάμενος τὴν δα-
βίδου ἔλλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀπέπειθεν, ἐκ δὲ τῶν
μᾶλλον δύνοις αὐτῷ κατεφαίη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
δὲ τὸ ἐλαιῶνος ὄρος γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
συὼ αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
συὼ τῷ ἀβεσαλώμῳ, ἐς τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέτεινε
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν
ἐπεκαλεῖτο δέομενος, ἀπαλλοτριῶσαι τὴν ἀβεσα-
λώμου διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ
μὴ πανουργία συμβουλῶν πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρε-
νήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γινόμενος δ'
ὅπῃ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀνατσκόπει τὴν πόλιν, ἐς μὴ
πολλῶν δακρύων ὡς ἂν βασιλείας σκῆπτρων, ἠυχετο
τῷ θεῷ. συνιὼν δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος,
χουσὶς ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμέ-
νον, καὶ τὴν κεφαλὴν κατοδοῦ πλήρη, ἐς θρηνοῦντα
τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης
παρεκάλει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν
ἀβεσάλωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ὑπόρρη-
τα τῆς διανοίας αὐτῷ καταμηνοεῖν, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου
συμβουλίαις ἀντιπαρέασειν. ἐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν
αὐτὸν συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ νομόμενον. καὶ ὁ
μὲν πεισθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ἐ πολὺ ἐς
ἀβεσάλωμος. ὀλίγον δ' τῷ δαβίδῃ παρελθόντι σι-
βᾶς ὁ τοῦ μεμφιβόθου δοῦλος συνιὼν ἐσθῆτα μὲν ὑπὸ
ἱππασίαν ἀπὸ ἀλκείου τῷ κτήσεως, ἃς δεδώρητο τῷ
ἰωνάθου τοῦ σαύλου παιδὸς υἱῷ, μεθ' ζεύγους ὄνων κα-
ταπεφορτισμένων τοῖς ὀπτισθίοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε
λαμβάνειν, ὧν αὐτός τε καὶ οἱ συὼ αὐτῷ δέοιντο. συνι-
σταμένων δ' ποῦ καταλέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ὡ
ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι
βασιλέα διὰ τὴν ὑπαρέχουσαν ταραχὴν, εἰς μνήμην
ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς σαῦλος. ἀγανακτήσας δ' ὅπι
τούτῳ πάνθ' ὅσα τῷ μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾶ
χαρίζεται. πολὺ γὰρ δικαιότερον αὐτὸν ἐκείνῳ ταῦτ'
ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν σιβᾶς προσχαρὴς
ἦν. δαβίδ δ' ὡς ἐγγὺς ἐγένετο βαχορὶμ καλούμενον
τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαύλου συγγενὴς ὄνομα σεμεῖ,
υἱὸς ὢν γηρᾶ. καὶ λίθοις τε ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει.
προσιστάμενος δ' τῷ φίλων καὶ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον
βλασφημῶν διετέλει, μιαφόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν
κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευε δ' καὶ τ' ἵππος, ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπά-
ρατον, ἐξιέναι ἐς τῷ θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογεῖ τ' βα-
σιλείας αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τ' ὑβρ
ὧν ἥμαρτεν εἰς αὐτὸ δεσπότου δίκην αὐτῷ εἰσπραξα-
μένῳ. πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ὁρμισμένων ὑπ' ὀργῆς,
ἐ μάλιστα ἀβισαΐου διαχρήσασθαι βλωμένῳ σεμεῖ,
δαβίδης αὐτὸν τ' ὀργῆς ἐπαύσατο, μὴ τοῖς παροῦσι κα-
κοῖς ἑτέραν προσεξεργασώμεθά φησι καινοτέραν ἀ-
φορμήν. ἐ γὰρ δὴ τ' προσλυασόντος μοι τάδε κύνος
αἰδὼς τὶς ἢ φρονὴς ὑπάρχει τῷ θεῷ ; τῷ θεῷ ; εἶκω, δ' ὃν σοὶ
ἐφ' ἡμᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' ὁδὸν ὑπὸ τούτου
μεταβαίνων, ὅπου γε ἐ παιδὸς ἀσεβοῖς πεισεί-
σμαι. ἀλλὰ ἔσαί τις ἴσως οἶκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τούτου θελήσαντος. λίαν δ'
οὐ τὴν ὁδὸν ἐ φρονπίζων τῷ σεμεῖ ὡδὶ τὸ ἕτερον μέρος τῷ ὄρους διαβέχοντος καὶ κακηγορουμένου.

παρα-

ωδαγθμάμβος δ' ὅτι τ ἰόρδανον, ἀνελάμβανε τοὺς A
ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμθμους. ἀβεσαλώμου ὃ ϵ ἀ-
χιτοφέλου τ συμβέλια ωδαγθμομθμα εἰς ἱεροσόλυ-
μα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, ϗ δαβὶδ ὁ φίλος ἦκε πρὸς
αὐτούς. ϗ προσκυνήσας αὐτὸν σωήυχετο τλὺ βασι-
λείαν εἰς ἀῶνα, ϗ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαν-
τος δ' ἐκείνε πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλος ὢν τοῖς νεῦ
μάλιστα τ πατρὸς αὐτε μεθθμθμθμος, πρὸς ἅπαν-
τας εἶ δόξας, ϗ σὺν αὐτῷ νεῦν ὄτι, ἀλλὰ κἀγὼ μι- B
πὼν ἐκεῖνον, μεταβάνει πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑποκρί-
νεται ϗ σωφρόνως, εἴπε γὰρ ἕπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ θεῷ,
ϗ τῷ πανὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σοῦ δίκαιος γε-
θθμθμένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τ γὰρ βασιλείαν ἔλα-
βον παρὰ τ θεῦ. τλὺ αὐτλὺ μὴν τοῖς πίσιν ϗ δύνοιαν
ἐνδείξομαι, πίς δύμθμος εἶ φίλος, ἵν οἶδά με τῷ
πατρί σε παρεσκευθμένον. ἀγανακτεῖν δ' ὑδὲν πρόσηκεν
τοῖς παροῦσι, ϗ γὰρ εἰς ἄλλου οἰκίαν ἡ βασιλεία με-
τέβηκε, μεμθμήκε ὃ ὅτι τ αὐτῆς, ἡνίκα ωδαλαβόντος. C
ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑπόπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. ϗ καλέ-
σας τ ἀχιτόφελον, συνεβυλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ
δ' παρήνεσε, ταῖς τ παλλακαῖς αὐτῷ παλλακῆς συνελθεῖν.
ὡς τούτῳ παρέσεσθαι τ λαὸν ἕλεγε, πίς δύσαντα ὡς ἀ-
δελφαλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτόν ὄτι, ϵ μὴ πολλῆς συν-
στρατεύσεθε προθυμίας ὅτι τ πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦ-
ρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδο-
κῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πειθεὶς δ τῇ συμβυλείᾳ, D
κελεύει σκηνὰς αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅτι τ βασι-
λείᾳ, τ πανθομθμοις ὁρῶντος, ϗ παρελθὼν, συνέρχεται τ
τ παλλακῆς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κτ τλὺ νάθαν
προφητείαν, λὺ τῷ δαβὶδ ἡ σημαίνουσα τ ὑπ τῦ παιδὸς
ἐπανομθμίαν ὑπόθεσιν προεφήτευσε.

Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus persseueraturũ, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent, inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Κεφάλαιον θ'.

*Ωε στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὅτι τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώ- E
λετο σὺν τῷ στρατῷ.*

Cap IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

Ποιήσας δ' ἀβεσάλωμος τὰ παραινεθέν-
τα αὐτῷ ὑπὸ τῦ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐ-
τὸν συμβουλεύειν ἠξίου πρὸς τὸν πόλεμον τῦ πρὸς τὸν
πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτας ἀιτήσαντος
ἐκείνου, ϵ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτῷ ϵ τοὺς σὺν αὐτῷ
στόους ἀναιρεῖν ὑποχομθμένε, ϵ βέβαιον τότε τ βασιλείαν
ἑσέσθαι φήσαντος, δαβὶδ ὁ μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν F
γνώμην μεταλαμβάνεται τ χρείαν, τὸν δ' αβίσδου ἀρχι-
φίλον. ὅτως γὰρ αὐτὸν ἐκείνος ἐκάλει. ϗ τλὺ ἀχιτοφέ-
λε γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί ϗ αὐτῷ δοκεῖ πρὸς αὐ-
τῆς ἐπανορθώσετο. ὁ δ' συνιδὼν ὅτι γνωμθμέρων ὧν ἀχιτό-
φελος συνεβύλευσε, κινδυνεύσῃ δαβίδης συλληφθεὶς
ὑποθανεῖν, ἐναντίαν ἐποιήσατο γνώμην εἰσφέρων. ὁ γὰρ
ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τλὺ τ παῖδος ϗ τλὺ τ σὺν
αὐτῷ νεῦν ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι ϗ πολλοὺς πολέμους πε-
πολέμηκε. ϗ πάντοτε κρατῆσαι τ πολεμίων ἀπήλλαχ).
νεῦν δ εἰκὸς αὐτὸν ὅτι στρατοπεδεύσειν μέσην, στρατηγῆσαι
γὰρ ἱκανώτατον, ϗ προφθεῖν ἀπάτην ἐπερχομθμων πο-
λεμίων. ἀλλὰ ϗ τ ἑσπέραν ὑποδυομένων τοῖς ἰδίοις εἰς
πανὶ τῷ αὐλώνων αὐτὸν ὑποκρύψει, ἡ πρὸς πέτρα τινὶ λοχήσῃ. συμβαλόντων δ τ ἡμετέρων, οἱ μ ἐκείνου,
πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τῷ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀπιςήσονται.

Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus persseueraturũ, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent, inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Oc Achitophelis consilium executus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit: Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vretur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. 1. Reg. 17.

interim ille ex improuiso superueniens, suis animum addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende igitur meum quoque consilium, sanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, si in aperto campo assequaris, quòd ille paucos circa se habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si pater intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Abesalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, vt Chusis consultor magis placeret, qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consilium eis exposuit, quódque ipsius comprobatum sit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarentúrque eum, vt sine mora Iordanem transiret: ne fortè filius mutata sententia persequatur eum, & priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Abesalomo decretum sit: mandarúntque vt quantum possent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui uestigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quum à quibusdam equitibus conspecti, apud Abesalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hierosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à superuenientibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi non negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu frustra persequuti, retro sunt reuersi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non esse amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rursum extractos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta poterunt festinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abesalomi conatus illi renuntiauerunt: qui suos confestim Iordanem transire edicit, quamuis nox esset, nihil cunctati passus. Porrò Achitophel vbi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso iumento Gelmonem patriam petit. Ibi conuocatis omnibus domesticis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat, addens quoniam non persuasisset, certo se breui perituram.

Ἐ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὑπεφάνης ἐξάφνης, οἷς μὲ δύψυχίαι πρὸς τοὺς κινδύνους ἀθαρσαλέους, τοὺς ἢ σοὺς καταπλήξεται. ἀθρόως δὴ τόινυν κὴ τλιὺ ἐμὴν συμβουλείαν τῆ λογισμῷ. Ἐ ταύτ' ὀπτίμους ἀρίστα, τ μὲ ἀχιτοφέλη γνώμλιν παραίτησαι. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τλιὺ χώραν τῆ ἑβραίων, παρεγγείλον αὐτοῖς τλιὺ ὑπὲ τὸν πατέρα σου στρατείαν. Ἐ ἀθροίσαντ τλιὺ δλιύαμιν, τὸ πολέμου γόνου στρατηγὸς, κὴ μὴ πρόδυσης τοῦτον ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ ἀθρόα ῥαδίως αὐτὸν, αἰ ἐν φανερᾷ καταλάβης ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλομένων τλιὺ σὲ ἀπουδλιὺ ὑπολείπεσθαι κὴ ἀθυμίαν. αἰ δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἀθρόλιοι, μηχαναῖς κὴ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομὲν ἐκείνλιν τλιὺ πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν διδοκίμησε μᾶλλον αχιτόφελου, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου ἀθρησείθη παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὲν τοιγὰρ λιὼ τῇ τούτου διανοίᾳ τλιὺ τὰ χουσὶ συμβουλιὺ σῶσαι ἀμείνονα εἰ) δοκεῖν. αὐδύσας ὢν πρὸς τοὺς ἀρχιερείας σάδοκον κὴ ἀβιάθαρον, τλιύ τε αχιτόφελ γνώμλιν ἐξέφηνεν αὐτοῖς Ἐ τ ἑαυτοῦ, κὴ ὅτι δεδωκὼς ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραινεθέντα πρεσβεύειν, ἐκέλευσε μλιύειν πέμψας δαβίδ ἢ κὴ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλλυόμενα. Ἐ πρὸς ἀθρόλιοι δαβίδ τάχιστα διαβῆναι τ ἰορδάνλιν, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ, κὴ φθὰς ἐν ἀσφαλείᾳ γλιύ), φθάσας καταλάβῃ. οἱ ὢν ἀρχιερεῖς ἐξεπέμπεδες τοῖς υἱοῖς ἔξω τ πόλεως κεκρυμμένοις εἶχον, ὅπως διακομίσωσι πρὸς τ δαβίδην τὰ πρασσόμενα. πέμψαντες ἐν παιδὶ θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλλυόμενα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προσέταξαν μὴ ἀθρόδης ταῦτα δαβίδ ἢ σημαίνλι. οἱ δ' ἀδὴν εἰς ἀναβολὰς Ἐ μέλλοντ' ἀφρέοντο. λαβόντες ὢν τὰς τ πατέρων ἐντολὰς, δυσεβεῖς ἅμα κὴ πιστοὶ γόνου) δόκουσι. κὴ δ' ὑπηρεσίας τὸ τάχος κὴ τ ὀξύτητα κελεύοντες ἄριστον εἰ) ἠπείγοντο συμβαλεῖν δαβίδ ἢ. γλυκυμένης δ' αὐτοῖς ὑπὸ σαδίων δ πόλεως δύο, θέονταί τινες ἱππεῖς κὴ διαβάλλουσι πρὸς τ ἀβεσάλωμον. ὁ δ' ὀθὺς ἔπεμψε τοῖς συλληψομένοις. νοήσαντες ὢν τοῦτο οἱ τῆ ἀρχιερέων παῖδες, ἐκβαπέντες τ ὁδοῦ, ἀθρόχειμα εἰς κώμλιν τινὰ τῆ ἱεροσολυμιτῆ ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἐδωκαν. βοχχώρης λιὼ ὄνομα τῇ κώμη. γυναικὸς δ' ἐδεήθησαν τινὸς κρύψαι κὴ θάψειν αὐτοῖς τ ἀσφάλειαν. ἡ ὢν καθιμήσασα τοῖς νεανίσκοις εἰς φρέαρ Ἐ πλάκας ἄνωθεν ἐείων ἐπεβάλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτοὺς, Ἐ ὡσεὶ αὐτῆ ἀπέκειτον εἰ θεάσαιτο, ἰδιτῖν ἐκ ἠρνήσατο. ἀπιόντας γὰρ παρ' αὐτῆ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν τοιγὰρ σωτόμως διώξουσι, καταλήψεσθαι προῦλεγεν. ὡς δ' ὀπὶ πολὺ διώξαντες ἐ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν ὁπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζ δύξαντας ἡ γυνὴ κὴ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῆ ἐπ συλλήψεως εἶ), ἀναπήσασα τλιὺ προκειμένλιν ὁδὸν ἀνύειν παρεκελεύσατο. κὴ πολλῇ σπουδῇ κὴ χεῖρα χρησάμενοι πρὸς τὴν ὁδοποιείαν, ἦκον πρὸς δαβίδην. κὴ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλλυόμενα. ὁ ὢν, δείσας τ ἰορδάνην, τὸν μὲν ἑαυτοῦ προσέταξεν ἡμέρᾳ νυκτὸς ὕσης, κὴ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτλιύ. αχιτόφελος ὢν, τ γνώμης αὐτοῦ παραδεδοκιμασθείσης, ὄνους τε κτήνους ἐξορμήσας εἰς γελμῶνα τλιὺ πατρίδα. κὴ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. κὴ ὡς ὑ πειθοὺς, φανερὸς ὢν ἐκ εἰς μακρὸν ἀπολούμενος.

δαβὶ-

Δαβίδην γὰρ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅτι τιμὴ βασιλείας. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶναι τὸ ζῆν αὐτὸν ἀγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ φεύγειν αὐτὸν εἰς πόλεμον Δαβίδῃ, ὃς καθόλου πάντα συνίστατο Ἀβεσσαλώμῳ. ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήγξατο αὐτόν. καὶ τὸν μὲν Ἀχιτόφελον, ταύτῃ θανάτου δικαίᾳ αὐτὸν ἡμύναντο, καθελόντες ἀπὸ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ Δαβίδης, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην κατὰ τὸ προσῆκον ἦλθεν εἰς παρεμβολὰς καλλίστας καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν Μαναΐμ). διῆγον δ' αὐτὸν ἅπαντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δ' ἔτοι Βερζέλαος ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῆς ἀμμανίτιδος δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. ἔτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ τὰ ὀλιγοδεῖα εὐθηνίαν παρεῖχον, ὡς μήτε κλίνας ὀλιγεῖν ἐσομένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ πρὸς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ πρὸς τὰ χρήσιμα διπορίαν διαρκῆ παρασχεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. Ἀβεσσαλώμης δ', ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν πρὸς ἅπασαν τὴν ἐβραίων ὀλιγοδεῖα, καὶ διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ἐπόρρω κατέζυξε πρὸς παρεμβολὰς ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, κατασήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἁπάσης, εἰς τὸν Ἰωάβου τάξιν τὸν συγγενοῦς αὐτοῦ. παῖδος μὲν γὰρ Ἰεθέρου, ἰσθαρσὺν μητρὸς δ', Ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα Ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαβίδου. ὡς δ' ἐξαριθμήσας τοὺς σὺν αὐτῷ Δαβίδης, ἐξῆλθε τριακιλίους ἄρειν ὄντας, καὶ ἐγὼ μόνον ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ Ἀβεσσαλώμης ἔλθῃ. προσθεὶς δὲ τοῖς ἴσοι χιλιάρχοις καὶ δηλῶν εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀβεσσαΐῳ. τὸ δὲ τρίτον μοῖραν ἐπεχείρησεν ἐθάῳ, συμπέμψει μὲν ὅτι καὶ φίλῳ, ὅτι δὲ τῆς γενέτιδος πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν ἐκ ἐάσαν οἱ φίλοι, γνώμῃ κατασχόντες σοφωτάτῃ. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀπορβαλεῖν ἐλπίδα χρησίμου ἔφασκον. αὐτὸν δὲ ἡττηθέντες ἑνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ θεὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα παρασκευάζειν αὐτὸν ἰσχύν. ὑπονοήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς εἶναι ἄλλο μετ' αὐτοῦ στράτευμα ἔτι. ἡθροισμένοις δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, ὡρίσειν μὲν αὐτὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἔχειν. σκήπτρον δὲ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς στρατηγοῖς ὅτι τὸ πόλεμον παρακαλῶ θεοθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνήμην εἴ τινος μείζονος ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς Ἀβεσσαλώμου, κρατήσαντας ἁπάντων, μὴ κακόν αὐτὸν ἐργάσωνται τι τολμήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τοὺς στρατιώτας. Ἰωάβης δὲ καταξάντος τοὺς δυνάμεως ἄκρου τοῦ πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπιθεν περιβεβληκὼς ὄρυμον, ἀπαντᾷ τοὺς στρατιώτας καὶ Ἀβεσσαλώμης. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῷ μὲν, ὑπὲρ τοῦ τοὺς βασιλείαν ἀπολαβεῖν Δαβίδην παρασκευασθέντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῷ δ' ἵνα μὴ καὶ ταύτῃ Ἀβεσσαλώμης ἁφαιρεθῇ καὶ δόξῃ τοῦ παντὶ δίκας καλαθεὶς, ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, ὑδὲν ἀνοσιώτατον, ὅτι ποιεῖν ἔστι πάσχειν, ἔτι δὲ τῷ πλείονον ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῷ σὺν Ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

A Dauidem enim omnino superiorem hoc bello fore, & amissum regnum recepturum esse. Præstat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificandum se præbere. His dictis in penitissimas ædes digressus, seq; se suspendit. atque ita Achitophelem, suopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid superato vt diximus Iordane, peruenit Castrum, pulchertimam ac munitissimam eius tractus vrbem. Ibi cum summa beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus est, partim præsenti hominis necessitate motis, partim reuerentia pristinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Machitus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum suis præbebant, vt nec lecti strati eis deesset, nec panis B ac vinum, quin & carnium copia semper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad lassitudinis refectionem opus esset. Interim Abesalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, constitit non longè à Castro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpositi exercitui cognato eius Amasa. prognatus enim erat patre Iotharsa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, sorores erant Dauidis. Rex autem recensitis qui circa se erant, 2. Reg. 18. comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abesalomus prior ipsum aggrediatur, sed creatis tribunis, diuisóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abisæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, sed è Gitta oriundo. Ipsum autem volentem adesse in exercitu amici prohibuerunt, ídque prudentissima ratione. Si enim eo præsente vincerentur, nihil spei reliquum fore. quòd si vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipsum refugissent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hostem suspicaturum, alium exercitum circa regem esse. Placuit hoc consilium: itaque persuasus apud Castrum mansit. sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obtestabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum strenuam ac fidelem operam sibi nauarent: & vt post victoriam filio parcerent, ne occiso illo, aliquid mali in seipsum statueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emisit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerso hostium aciem suam explicuisset in planicie syluam à tergo habente, Abesalomus quoque suos contrà eduxit: & congressi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abesalomus & hoc priuetur, & patri insuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præstarent, ignominiosum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus succumbere:

contrà regẽ vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegernnt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multò plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa multa regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbinam pendentem viderit, móxque defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cõgestis saxis obtuerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcẽdum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicés quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: ficut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

Cap. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abesalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

ἀρχιεῶν γὸ αὐτοὺς ζοῦσους ἐξ μεγίστων τ̃ ἢ δαβίδου στρατιωτ῀ ἵνα τ῀ζοῦτον μεταλάβωσιν οἱ δαβίδου, γνώμη τε σεσύχοντες, κ῀ τ῀ τ῀ πολεμίων ὅπως ἡμῖν φόνους τας ἢ δίκ δρυμῶν κ῀ φαράγγων, ἐπόμβμοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς ἔκτεινον, ὡς φόνους τας πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὸ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τ῀ς ἡμέρας. οἱ ἢ τ῀ δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὀπὶ τὸν ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὸ αὐτοῖς ὑπό τε τ῀ κάλλους κ῀ τ̃ μεγέθους ἐγίνετο δείσας ἢ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ὀπίβας τ῀ς ἡμιόνου ἐπὶ βασιλικ῀ς, ἔφυγε. φερόμβος ἢ μ῀ῦ ῥύμης, κ῀ ὑπὸ τ῀ σάλυ κ῀ τ῀ς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐπλακείσης αὐτ῀ τ̃ κόμης ἔμεινε δένδρω μεγάλοις ὀπίπολυ κλάδοις ἐμπεσμβύω, ὡς δαδύως ἀναπρεμᾶται. κ῀ τὸ μ῀ κτῆνος ὑπὸ ἐξύπτιος ὡς ὀπὶ πείμβνον τ̃ διαστόλιν ἐπιφέρειν ἐχώρει σεσωτέρω. ὁ δ' ἐν τ῀ κλάδων ἐωρημβύος ἐσρατεῦτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τὰς ἰδὼν τ῀ δαβίδου στρατιωτ῀, ἐδήλωσεν ἰωάβω. κ῀ πεντήκοντα οἰκλους αὐ αὐτ῀ δεδωκέναι τῷ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ καλῶν ἀπέκτεινε τὸν ἀβεσάλωμον, ἐδ' εἰ δισχιλίους εἶπεν ἐμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν δέδωκά μου τ῀ τ῀ δεσπότου παῖδα, κ῀ ταῦτ' ἐκείνου πείσαντος μ῀ῦ ἀκόντων φείσασθαί σε τῶ νεανίσκου δηθέντος. ὁ ἢ, καλέσας αὐτ῀ δεῖξαι ποῦ κρεμάμβνον ἴδοι τ῀ ἀβεσάλωμον, ἐξέδυσας κ῀ τ῀ς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ ἢ τὰ τῶ ἰωάβου καμίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρεῖς αὐτὸς τ῀ δένδρου κατέβαλον τ῀ νεκρόν. κ῀ τ῀ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ κ῀ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτ῀ λίθους, ὡς ἀναπλησθῆναι, κ῀ τὸ χῆμα τάφου κ῀ μέγεθος λαβεῖν. σημείας ἢ ἀναπλητικὸν ὁ ἰώαβος ἀπέσχετο τῶ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τιμ῀ τ῀ς πολεμίων δυνάμεν, φειδόμβνος τ῀ ὁμοφύλων. ἔστησε δ' ἀβεσάλωμος ἐν τ῀ κοιλάδι τ῀ βασιλικ῀ς στήλην λίθου μόνολιθον δύο σταδίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς κ῀ τ῀ τέκνων αὐτ῀ διαφθαρέντων ἐν τ῀ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὸ ἦσαν αὐτ῀ ἄρρενα μὲν τρία, θυγάτηρ ἢ μία θαμάρα τοὔνομα, ὡς προεμνήσθημεν. συνοικήσας δ' αὐτ῀ς τ῀ δαβίδου ἐγγονῷ ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ δεύτερος τιμ῀ βασιλείαν ἀβιᾶ. ἐπὶ μὲν τοῦτον ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τ῀ ἰσορίᾳ δηλώσομεν.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς δαβίδης εἰς τιμ῀ βασιλείαν πάλιν ἀπ῀λθε, κ῀ τίνες ἀνῄρεσαν ἀβεσάλωμον.

ΜΕτὰ δὲ τιμ῀ ἀβεσαλώμου τελευτιμ῀, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσκέδη. Αχιμᾶς ἢ ὁ σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ σεσυνελθὼν, ἐδέετο αὐτ῀ τ῀ νίκην ὀπιξέναι πορευθέντι δαβίδ῀ μηνύσοντα, κ῀ ὅτι τ῀ ὠφελ῀ τοῦ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε. ἐπὶ σεσοίας, διαγελάσασθαι. ἐπὶ τὸν μὲν ὁ σεσ῀κεν ἐκείνων αὐτ῀ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γενήμβνον, νυνὶ ἀπέναι δηλώσοντα θάνατον τ῀ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτ῀, μένειν δ' ἠξίου. καλέσας ἢ τ῀ χυσὶν, ἐκείνῳ σεσόταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τ῀ βασιλεῖ. τοῦ δ' ἀχιμᾶ πάλιν δηθέντος αὐτὸν ὀπὶ τιμ῀ ἀγγελίαν ἀφεῖναι, ὡς μόνης γὸ αὐτὸν πεποιήσθαι τ῀ς νίκης, ἡσυχάσειν δ' ὡς τ῀ ἀβεσαλώμου τελευτ῀ς, ἐπέτρεψεν αὐτ῀ τιμ῀ σεσὸς τὸν δαβίδην ἄφιξιν. κ῀ τιμ῀ ὀπισθοτέραν ἐμβαλὼν τ῀ ὁδῶν, καὶ γὸ μόνος αὐτιμ῀ ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάσει. καθε-

καθεζομένῳ δὲ δαβίδῃ μεταξὺ τῶν πυλῶν καὶ περι- A
μένοντι πότ' αὐτῷ τὶς ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγ-
γείλῃ τὰ κατ' αὐτὸν, τῶν σκοπῶν τὶς ἰδὼν τὸν ἀχιμὰν
τρέχοντα, καὶ μήπω τίς ἐστι γνωρίσαι δυνάμενος εἶπε
πρὸς τὸν δαβίδην βλέπειν τινὰ παραγινόμενον πρὸς
αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ'
ὀλίγον ἕπεσθαί τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀ-
κεῖνον δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν ἀχιμὰν
ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγενημένον τὸν σαδώκου παῖδα B
τοῦ ἀρχιερέως προστρέχειν ἐσήμαινεν. ὁ δὲ δαβίδης,
περιχαρὴς γενόμενος, ἀγαθῶν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν
εἶναι, καί τινων εὐκταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. καὶ
μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ ἀχι-
μὰς, προσεκύνει τὸν βασιλέα. καὶ πυνθανομένῳ περὶ
τῆς μάχης, νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένου
δὲ τί καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφα-
σκεν εὐθὺς ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῶν πολε-
μίων γενομένης, ἀκοῦσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόν- C
των τὸν ἀβεσάλωμον. καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν διὰ τὸ
πεμφθέντα ὑπὸ ἰωάβου δηλῶσαι τὴν νίκην γενέσθαι.
παραγενομένου δὲ τοῦ χουσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ
τὴν νίκην σημάναντος, περὶ τοῦ παιδὸς αὐτὸν ἀνέ-
κρινεν. ὁ δ' ἐχθροῖς εἶπε τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν
ἀβεσαλώμῳ γένοιτο. τοῦτο ὁ λόγος, οὐδὲ τὴν ἐπὶ νί-
κῃ χαρὰν εἴασεν, οὔτ' αὐτῷ μεῖναι μεγίστην οὖσαν, οὔτε
τοῖς στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλό-
τατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ D
στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν σπαραττόμενος, καὶ παν-
τοίως αὐτὸν αἰκιζόμενος. καὶ τέκνον ἐκβοῶν, εἴθε
μοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοι τε-
λευτῆσαι. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔ-
τι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ ἰώαβος,
ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς, ᾐ-
σχύνθησαν μετὰ τοῦ τῶν νενικηκότων σχήματος εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν πόλιν. κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι E
πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. κατακαλυψαμένου
δὲ τοῦ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν
ἰώαβος, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φησὶ, λανθάνεις
διαβάλλων σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας
σὲ καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν δὲ τὴν σὴν
γενεὰν δοκεῖς μισεῖν. στέργειν δὲ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ
ποθεῖν οὐκέτ' ὄντας οἳ δίκῃ τεθνήκασιν. εἰ γὰρ ἀβε-
σάλωμος ἐκράτησε, καὶ τὴν βασιλείαν βεβαίως
κατέσχεν, οὐδενὸς ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον. F
ἀλλὰ πάντες ἂν ἀπὸ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἀρξάμενοι τέκ-
νων, ἀπολώλαμεν οἰκτρῶς, οὐ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πο-
λεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεῶντας ἐπὶ τοῖς
κακοῖς κολαζόντων. σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν
ἐπὶ μᾶλλον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς οὕτως ἐ-
γένετο. παυσάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προελ-
θὼν ὤφθητι τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς
καὶ τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας εὐχαρίστησον.
ὡς ἔγωγε τήμερον, ἂν ἐπιμένῃς τοῖς ἄρτι πραττομένοις, G
ἀναπείσας ἀποστῆναί σου τὸν λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν
ἑτέρῳ παραδοῦναι, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς
ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώαβος, ἀπέστρεψεν
ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἤγαγεν εἰς τὸν περὶ τῶν πραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μετασχηματίσας
γὰρ αὐτὸν δαβίδης, καὶ ποιήσας ἐπιτήδειον εἰς τὴν τοῦ πλήθους θέαν, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν,

Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorum vnus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo pòſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſpondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium, ſpeculator iam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum ſalutat: & ſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quod iubente Ioabo properè diſcedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chuſis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo. Hæc verba in cauſa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe affligtans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cùm enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed demiſſo capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere deſiderio filij perſeueraret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus. Quid facis, inquit, ô rex? an neſcis quòd hoc pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes, atque adeò teipſum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infeſtiſſimos, & iuſtiſſima pœna abſumptos deſiderare non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qui quum eſſet tuus filius, tantopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age quòd ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui ſi quà cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus regi mœſtitiam excuſſit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior eſſet militi eius conſpectus, pro foribus portæ conſedit,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc eiecto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset, In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα σωθέντα μεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ κατασπάσασθαι. ☪ ταῦτα μὲν οὕτως ἐχε τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῆς ἐφραίμου μετ' ἀβεσαλώμου νόμῳ παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ῥυσάμενος αὐτοὺς πολέμων παρέσχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐνεχείρησαν. καὶ νῦν τεθνηκότος τοῦ καταδεέντος ὑπ' αὐτῆς ἡγεμόνος, ἐδικαίουν δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δικαίως ἂν πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τῆς δ' ἁμαρτίας, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ δαβίδῃ. κἀκεῖνος ἤδη ἦττον ἔπεμψε πρὸς σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμᾶς συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμεσᾶ τῷ στρατηγῷ προσέταξεν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτὸ μὴ πείθει τὸ πλῆθος δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δὲ παρ' αὐτοῦ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁπάντων τῶν λαῶν στρατηγίαν καὶ αὐτῷ καὶ ἀβεσάλωμος παρέξειν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δὲ τὸν ἀμεσᾶν ἔπεισαν τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ φρεντισι. καὶ πείθει γὰρ τὴν φυλὴν, πρεσβείαν πέμψαι πρὸς δαβίδην παρόσβεις, παρακαλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλῖται, προξενημένου τοῦ ἀμεσᾶ. τῆς μὲν πρεσβείων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γήρα παῖς σεμείας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπήγετο. καὶ σιβᾶς ὁ ἀπελλάθεος σαούλου, ☪ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετ' οἰκετῶν εἴκοσι. ἔτοιμοι σὺν τῇ ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾳδίᾳ διάβῃ μετὰ τῆς ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅπου τὸν ἰόρδανον, ἠσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' αἰτᾶσθαι ὅπως τὴν γέφυραν σεμεῖς, καταχὼν αὐτοῦ τοῖς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώμην αὐτὴν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ γεγενῆσθαι. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δὲ αἰτουμένου αὐτοῦ ☪ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφὸς, ἔφη τοῦτο οὐκ εἶπεν ὁ τεθνηξῆ βλασφημήσας τὸν χρὸν τοῦ θεοῦ κατασθένται βασιλεύειν; δαβίδης δ' ὑπισχνεῖται εἰς αὐτὸν, καὶ παύεσθ' εἶπεν ὦ σαρεία παῖδες. μὴ κινήσῃ τι πάλιν ἡμῖν καινὰς ὅπως ταῖς πρώ-

ταις ταραχαὶς καὶ στάσεις. ἐγὼ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίημι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σὺ τε εἶναι ὦ σεμεία, θάρρει. καὶ δίεπε μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ-

ἐπλεύ-

ἀπλύτησε ἢ αὐτῷ. ☩ ὁ σαοὺλ υἱωνὸς μεμφίβοσθος, A
ῥυσᾶδάνθ τ ἐαθῆτα ϖδικείμενος, ☩ τ κόμιν ἐαθεῖαν
ϗ κατημελημμένην ἔχων. μ ἢ δ τ δαβίδου φυγὴν, ἔτε
ἀπεκείρατο λυπούμενος, ἔτε καθῆρε τὴν ἐαθῆτα,
καταπείνας αὐτὸν συμφορὰν ταύτην ὅτι τῇ τε βασι-
λέως μεταβολῇ. διεβέβλητο ἢ καὶ ὑπὸ τε ὀπιτρό-
που σιβᾶ ϖδὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπαισαμένου δ' αὐτὸν
☩ ϖδοσκυνήσαντος, ἤρξατο ϖυνθάνεσθαι τί δή ποτ'
ἀ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἂν τῆς φυγῆς. ὁ B
δ' ἀδίκημα τοῦτ' ἔλεγεν εἶ σιβᾶ. κελεύσαντος γὰρ παρα-
σκευάσασθαι τὰ ϖδὸς τὴν ἔξοδον ϗ ἐφέψησεν,
ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπόδου τινὸς, ἔτως παρήκουσεν.
εἰ μὲν γοῦν γε τὰς βάσεις εἶχον ἐῤῥωμένας, ϗκ ἂν ἀπε-
λείφθην σε, χρῆναι ϖδὸς τὴν φυγὴν ταύτας δυ-
νάμενος. ἀ τοῦτο ἢ μόνον ἠδίκησέ μου τὴν ϖδὸς σὲ
δέσποτα δυσέβειαν, ἀλλὰ ϗ ϖδοσδιέβαλε, καὶ δι- C
ψεύσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τοῦτων ἁδὲν ἡ
δεξιά σου σὴ ϖδοίεται, δικάζειν τε ἔσα, ϗ τὴν ἀλή-
θειαν ἰδεῖν ἰσχύειν τε βέλτιστε, ϗ τὸ θεῖον ἀγαπᾶσα.
μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὸ τε πάππου τε
μοῦ, ☩ τ ὅλης ἡμῶν γλυκείας ὀφειλέτης εἰς σὲ ὄντα
λωλεῖναι; σὺ μέτριος ϗ χρηστὸς ἐκρύβης, τότε μάλιστα
πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς
ἴσης αὐτῷ τιμωρείας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον ἢ σὸν ἔκει-
νας ἐμὲ καὶ ὅτι τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ ἁ- D
δὲν ἀπέλειπον τῷ συγγνῶναι τε μάλιστα τιμωμένου.
ταῦτ' εἰπόντος, ἔτε τ μεμφίβοσθον ἔγνω κολάζειν, ἔτ'
ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ἴσως
μὲν τε σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φη-
σας, αὐτῷ ἢ συγγνώσεσθαι ὑπέσχετο, τῆς ἴσης αὐτῷ
τε ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ ἢ μεμφίβο-
σθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σιβας, ἐμοὶ δ' ἀπό-
χρη τε, σε τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βερζελλον δὲ
τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν ϗ καλὸν, ϗ πολλὰ E
παρεχόμενον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, δαβίδην τε
ϖροπέμψαντα μέχρι τ ἰορδάνου, παρεκάλει συνελ-
θεῖν ἕως τῆς ἱεροσολύμων. γηροκομήσειν γὰρ αὐ-
τὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ
ϖροφοιτήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ ἢ, πάνυ τῆς οἴκοι παρη-
τεῖτο τὴν μετ' αὐτῷ διατριβὴν, ϗ τὸ γῆρας λέγων ἀ
τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολάβειν τῆς ἡδέων,
εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη ϖροβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε κα- F
ταλύσεως ἤδη ϗ ταφῆς ϖροφοιτεῖν, ὅπη ταύτην ἥδιον
βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν
ἀπολαῦσαι. ἔτε γὰρ τροφῆς ἔτε ποτῆ συνιέναι δι'
τὸν χρόνον. ἀποκλείεσθαι δ' αὐτῷ ϗ τὰς ἀκοὰς ἤ-
δη ϖρὸς αὐλῶν ἦχους ϗ μέλη τῆς ἄλλων ὀργάνων ὅ-
σα ϖρὸς βασιλέσι τέρπει τοὺς ἐνδιατρυφῶντας. ἔ-
τως δὲ λιπαρῶς δεομένου, σὲ μὲν εἰπεῖν, ἀπολύω,
τὸν δὲ ἀχίμαανον υἱόν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτῷ με-
ταδώσω τῆς ἀγαθῶν. καὶ βερζελλος μὲν κατα- G
λιπὼν τὸν υἱόν, καὶ ϖροσκυνήσας τὸν βασιλέα, ϗ
ϖάντων ἐπισδεξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυ-
χλεύ, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. ☩δ γίνεται δ' εἰς γάλ-
γαλα δαβίδης, τε λαῦ πάντος ἤδη τὸ ἥμισυ ϖρὸς
αὐτὸν ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνουῦται
δ' εἰς γάλγαλα ϖρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας ϖρῶ-
τοι, μ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα ϖρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

Post hæc Memphibosthus Saulinepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad profectionem necessaria, verba tua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui pallus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm enim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, licerétque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura solicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferre debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum feciſtis, quod nobis nescientibus ad regem veniſtis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Absalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur, & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquíſque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum, raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

2. Reg. 20.

ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπαντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν τοῖς προληφθεῖσιν. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον προθυμήσεσθαι, καὶ σπεύσοντες φθάσαι. ὑ μέντοι γε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅτι τοῦτο δυσφορεῖν, ὕστερον πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. Ταῦτα τῆς τῶ Ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῆς ἄλλων ἀρχοντες, οὐκ ἠνύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῆς ἀποκαλοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ἔδωκε τῷ θεῷ λαῶν, πάντων ἡμᾶς ἴσῃ συγγενεῖς πεποιηται. καὶ διὰ τοῦτο μὲ λαὸς ἅπας ἕνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ὑμεῖς. καὶ προσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐποιησατε δίκαια κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τις πονηρὸς, καὶ σάσει χαίρων, ὄνομα σαβαῖος, υἱὸς βοχορέου τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, σὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, ὅτ' ἔχει τις ἡμῖν μοῖραν ἐν Δαβίδου, οὔτε κλῆρον ἔνδα τῷ Ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας πέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀνέλυθησαν ἐκεῖνοι, Δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσπευσεν αὐτὸν εἰς τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν Ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλην μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προσάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὀφειλόμενα τοῖς δημιουργοῖς, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. Ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τῷ τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς Ἰωάβος ἦν δίδωσιν. Σκέλδυσε δὲ σφᾶς ἐπὶ σὸν δύναμιν συναγαγόντα ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, μετὰ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα δῷ δοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορέου. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ ἀμεσαὶ, καὶ περὶ τὴν ἀθεσιν τῆς σφαγῆς βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπανήει, τῇ τρίτῃ τῆς ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἰωάβον ἔλεγε, οὐκ εἰς σύμφορον ἀποχλεῖ τῷ σαβαίῳ διδόναι. μὴ γὰρ μείζονος ἐν πλείονι φθάσειδῇ, μείζοσιν κακῶν καὶ πραγμάτων ἄπορος ἡ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσηγμένη. μὴ θέλειν τοίνυν ἔτι μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ὅσην φθάλαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβρασάμου τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. ἀπούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκεύάσῃ. Ἰωάβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἑπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ὅπη τὸν σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ὅτιν αὕτη σαδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῆς Ἱεροσολύμων, γεγυμνωμένος, πολλὴν ἀμεσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπλοῦσησεν αὐτῷ. περιζωσάμενος δ' μάχαιραν, καὶ θήκαν ἐνδεδυμένος Ἰωάβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τὸν ἀμεσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὴν διὰ τῆς χειρὸς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸ γενείου λαβόμενος, οὐ προσιδόμενον εἰς τὴν ἀριστερὰ πλῆξας ἀπέκτεινεν, ἔργον δεινοπαθοῦντος παντελῶς ἀσόπου, ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγγνῶναι καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Ἀβέννηρ ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ παράνομον μίασμα πρόφασις δικαίας ἀγνώστου ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς Ἀσαὴλος ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος. τῷ δ' Ἀμεσσαῖ φόνῳ οὐδὲν τοιοῦτον ἔχει παραιτήλυμμα. διὸ κτείνας ὁ στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβαῖον καταλιπεῖν ἕνα τῶν νεκρῶν, βοᾶν ἐπειλάμενος πρὸς τὴν στρατιὰν, ὅτι τεθνήκει μὲν Ἀμεσσαῖ δικαίως, οὐ μετ' αἰτίας κολαζόμενος. εἰ δ' φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τοῦ στρατηγοῦ Ἰωάβου, καὶ ἀδεσπότῳ τοῦ τούτου ἀδελφοῦ κειμένῳ τῷ σώματος ὅτι τῆς ὁδοῦ, καὶ παντὸς τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συῤῥέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἑξάμυοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἰς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, πέθηκεν αὐτόθι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γινομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τοῦ Ἰωάβου. διώξαντι δ' αὐτῷ διὰ πάσης τῆς Ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, δηλοῖ τις ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγομένῃ. παραγινόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ἐπορύσσειν ἐπέλουσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ διέλαθεν γὰρ αὐτὸν τὶ ἐν τῇ πόλει, καλεσαῖς πρὸς αὐτοὺς διαπεθεῖν. γύναιον δέ τι σοφὸν καὶ συνετὸν, ἐπ' ἐχάτης ἤδη τὴν παρίδα κειμένην θεασάμενον, ἀναβαὶ ὅπι τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται διὰ τῆς ὁπλιτῆς τὸν Ἰωάβον. προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοῖς βασιλεῖς καὶ τοῖς στρατηγοῖς ἀποδείξειν, ἵνα τοῖς πολεμίοις τοῖς ἑβραίων ἐξάρωσι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἀπάντων. οὐ δ' ἀπεδάζῃς μητρόπολιν Ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πρόθησαι, μηδὲν ἐξαμύρτειν. ὁ δ' ἴλεως μὲν ἔχειαι τὸν θεὸν αὐτῷ διαμένειν. αὐτὸς δ' ἔτος ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τῶν λαῶν φονεῦσαι, ἐκ ὅπι πόλιν ἐξελεῖν βέλεσθαι πολιχνύτην. λεῴων μὲν τοι παρ' αὐτῷ τὸν αἰτάσασθαι τῆς βασιλέι πρὸς τιμωρίαν σαβαῖον ὑὸν Βοχορείν, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ παρὰ τοῦ Ἰωάβου, μικρὸν ὑπισχεῖν δηθεῖσα, τὴν γὰρ κεφαλὴν διὰτοῦ ῥιφθήσεσθαι τοῦ πολεμίου, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ βέλεσθαι, εἰποῦσα, κακοὶ κακῶς μὴ πάντων ἀπολέσθαι καὶ γυναικῶν ὑπ' ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ μηδὲ τῆς ὄψι γνωρίμου, καὶ τάφου ἔχειν αὐτὸ δαβίδ ὡσαυτ' ἀνεργετήσαντος ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν ὡσαύτως καὶ πλειόνων αὐτιτρεῖν μίαν πόλιν, πειθθέντες τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες τοῦ σαβαῖ, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ Ἰωάβου στράτευμα. τότε γινομένου σημείνας ἀναλυτικὸν ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ παραγινόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυται πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίσπερ γὰρ καὶ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπι τῆς σωματοφυλάκων καὶ τῆς ἑξακοσίων, ἀφεστῶτα δ' ἐποίησεν ὅπι τῆς φόρων, καὶ σαβάθην καὶ ἀχίλαον, ὅπι τοῦ ὑπομνηματογράφων, σουσὰν δ' γραμματέα, σάδωκον δ' καὶ ἀβιαθὰρ, ἀπέφηνεν ἱερεῖς μὲν δ' τούτοις τῆς χώρας λιμοῦ φθειρομένης, ἱκέτευσε δαβίδης τὸν θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἴασιν φανερὰν ποιῆσαι τοῦ νόσου. τῷ δὲ προφήτῃ εἰπόντων βέλεσθαι τὸν θεὸν σποδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hoc enim de causa iam ante Abneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum, prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit, quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à via remotam deposuit, & veste contexit. quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim itascebatur quòd portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Italitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: nóxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, cúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasis, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiathаro mansit.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat, XII. 2. Reg. 21.

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis contertam, & lanceam gerens trecenos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos missó à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palestinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. Reg. 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ σεπτὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐαν δίκην λάβωσι αὐτοὶ θέλουσιν οἱ γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῆς ἀνηρημένων τούτῳ αὐτοῖς ἐπενεγκεῖν, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῆς κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα ἔδοξε τῷ θεοπρόπῳ ἔμαθεν ὅτι ζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπεται τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῆς δ' ὀκ τοῦ ὄχλου τοῦ σαοῦλ παραλαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων τοὺς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθε φεισάμενος ἰωνάθου παιδός. παραλαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβέλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕειν παραχρῆμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν τοὺς γούνου καρπῶν ἀναπαλεῖν ἀπολύσας τοῦ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν ἀθλιώσην ἡ τῆς ἐβραίων χώρα. στρατεύεται δ' μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ὅπι παλαιστινοὺς, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ ῥεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. Ὁ δὲ ῥωμύλος ἔκλυτος, ὤφθη ὑπό τινος τῶν πολεμίων, ἄκμηνος μὴν τὸ σῶμα, ἀράφε ὁ παιδός. ὅστις ὢν μὴ κατόγονος τῶν γιγάντων. ἔχων δ' Ὁ ξυσόν, ἐν τῷ λαβεῖν συνέλκειν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, Ὁ θώρακα ἀλυσειδωτὸν, Ὁ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὅπι τραφεὶς ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο δὲ ὑπὸ τῦ κόπου. ὑπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης ἀβεσσαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ὑπερήσπισε θεῖναι κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. ἰδόντες δ' ὅπι τῶν παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν πεσὼν τι τῶν ὅλων, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἐπ μεθέξουσι πολὺν διώσαντος χρόνον. συνελθόντων δὲ τῶν παλαιστινῶν εἰς γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἦσαν δ' τότε καὶ σφόδρα εὐδοκίμησεν σοβαχὶς ὁ χετταῖος, εἷς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδριστάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχένων προγόνους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονέντων, ἄπρος τε ἡ νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἧτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἦσαν δὲ νεφαῖος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, Ὁ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι διαλιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῶν ἑβραίων χώρας ἐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρῳ τῶν βάσεων Ὁ τῶν χειρῶν, ἑνὶ πλείοσι εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. ὃν δ' ἐν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός, ἀκούσας αὐτοῦ, Ὁ δ' ὅλης νίκης ῥοπὴ γλυόμενος, δόξαν ἀρίστης ἀπηνέγκατο. καὶ ἔστι δὲ ὁ παλαιστινὸς νῦν τῶν γιγάντων κατόγονος εἰ. μὴ ὢ ταύτῃ τῇ μάχῃ, ἐκ ἐπὶ τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολεμίων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ἀπολάβων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρου ποικίλου. τοῖς μὲν γὰρ τεμέτρους, τοῖς ὢ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν.

κατὰ

κατά τε τ᾽ τ᾽ καλυμμύων σαββάτων ἡμέραν, καὶ κῦ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ ὄ τ᾽ ὀργάνων ὄζιν ἰδία διαύτη τῆς τὸν ψόπον. ἡ μὲ κιννύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμύη, τύπτεται πλήκτρῳ. ἡ ὄ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε ἰῶ πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ δὴ μὲ τέτταρα ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν ὡς τε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τὴν τῆ᾽ προειρημμύων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούντως λέλεκται. τῆ᾽ ὄ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ δὴ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τέτων δ᾽ οἱ διασημότατοι καὶ λαμπροὶ τὰς προέξεις, ὀκτὼ ἐγένοντο. ὧν πέντε μόνον διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰ ἐτὰς τ᾽ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσιν ἕτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰ ἦσαν ἕτοι καὶ χώραν ὑπάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲ οὖν, Ἰεσσαμος υἱὸς Αχεμαίου. ὃς πολλάκις εἰς τ᾽ διάταξιν ἐμπεσῶν τῆ᾽ πολεμίων, ἐ πρὶν ἀνέπαυτο μαχόμμυος, πρὶν ἑπτακοσίους αὐτῆ᾽ κατέβαλε. μετ᾽ αὐτὸν ἰῶ ἐλεάζαρος υἱὸς δωδαίου, ὃς ἰῶ μὲ τ᾽ βασιλέως ἐν ἀρασάμοις ἕτος ποτε, τ᾽ ἰσραηλιτῶν καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τ᾽ παλαιστινῶν καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῆ᾽ πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τ᾽ αἵματος προσκολληθῆναι τ᾽ ῥομφαίαν αὐτὸ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεταμμύους ὑπ᾽ αὐτὸ παλαιστίνους, καταβαίνειν διώκειν, καὶ θαυμαστὸν καὶ ἀξιόλογον τότε νίκην, ἀραῖς, τῷ μὲ ἐλεαζάρῳ κτείνοντος, ἑπομμύους ὄ τ᾽ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεμμύους. ἦτος ὄ ἰῶ, ἰλᾶ μὴ υἱὸς, σεβαῖ ὄνομα. καὶ ἔστι ἐν τοῖς προὸς παλαιστινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σιαγόνα λεγόμμυον αὐτῷ διαταξαμμύων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τ᾽ δύναμιν φοβηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέσχη μόνος ὡς στρατεύμα. στάξις, καὶ τοὺς μὲ αὐτῆ᾽ κατέβαλεν, τοὺς δ᾽ ἐ καρτερήσαντος αὐτὸ τ᾽ ἰσχυὸ καὶ τ᾽ βίαν, ἀλλ᾽ εἰς φυγὴν ὁπορραφέντας ἐδίωξε. ταῦτα μὲ ἔργα χῶρων, καὶ μάχης οἱ ἑῆς ἐπεδείξαντο. καθ᾽ ὃν ὄ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τ᾽ βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῆ᾽ παλαιστινῶν δύναμις πολεμήσαι, δαβίδης μὲ ὅτι τ᾽ ἀκρόπολιν αἰῆλθεν ὡς προειρήκαμμυ, πολυόρμμυος τῷ θεῷ προὲ τῷ πολέμῳ. τ᾽ ὄ τ᾽ ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κλμμύης, ἡ μέχρι πόλεως βηθλεέμ διατείνει, σαδίους ἑβδομήκοντα ἀπεχούσης εἰκοσί, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἔχομμυ ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλισα τὸ προὸς τῆ᾽ λάκκῳ τῆ᾽ προὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ὄξ αὐτὸ πιεῖν αὐτὸ κομίσειε, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δίδοιν. ταῦτ᾽ ἀκούσαντες οἱ ἑῆς ἄνδρες ἕτοι, ὡς δι᾽ χρῆμα ἐκδραμόντες, καὶ διὰ μέσε τε τῆ᾽ πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεέμ, καὶ τε ὕδατος ἀρυσάμμυοι, πάλιν διὰ τ᾽ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν προὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοῖς παλαιστινοὺς καταπλαγέντας αὐτῆ᾽ τὸ θράσος καὶ τῳ δυσχίαν, ἠρεμῆσαι, καὶ μηδὲν ἐπ᾽ αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότητος. κομισθέντος ὄ τε ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κινδύνῳ καὶ αἵματι φήσας αὐθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι, καὶ διὰ τέτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔπεισε ὄ αὐτὸ τῷ θεῷ, καὶ προὲ τῆς σωτηρίας τῆ᾽ ἀνδρῶν δυχερισήσας αὐτῷ. μᾶ τέτοις ἰῶ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβισαῖος. καὶ γὰ ἔστι μιᾶ ἡμέρᾳ τῆ᾽ πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῆ᾽ γῆρει. προσληθεὶς γὰ ὑπ᾽ ἀδελφῶν διασήμων ἐν τῇ μωαβίτιδι χώρᾳ κατ᾽ ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῆ᾽. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ γῆρος, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμμύου, γυμνὸς ὁπλισμμύον τῆ᾽ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. προελόμμυος γὰ αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμμυον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. species autẽ instrumẽtorũ hæ fuêre: cinnyra decẽ chordis intenditur, & plectro pulsatur: nabla duodecim sonos continet, sed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod sanè de prædictorum instrumentorũ natura, ne prorsus ignorẽtur, dixisse sufficit. Porrò rex fortissimos viros circa se habuit, sed maximè insignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutẽ commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui possent vel regiones subigere, vel magnas gẽtes debellare. Primus Issæmus filius Achemei, qui non semel in aciem hostium irruens non prius à cæde abstitit, quàm nongentos occideret. Post hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Israelitis multitudine hostium territis & in fugã versis, solus locũ suũ non deseruit: & congressus cũ hostib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterã adglutinaretur: quo viso reuersi in prælium Israelitæ cedentem iam hostem vrgẽdo admirãdam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro sternente, vulgo verò militum prostratos spoliãte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Palæstino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerso constitissent, Hebræique rursum territi loco cederent, solus in aciei vicem hosti se opposuit: & non paucis letho datis, reliquos impressionem eius non sustinẽtes, & in fugam effusos insectatus est. Hæc fuerũt facinora que hi tres in præliis ediderũt. Eo verò tempore, quo rege Hierosolymis agẽte Palæstinorum exercitus vsque ad vrbem accessit, & dum ille cõsulturus Deũ de bello, arcẽ ascendit, in ea valle castra metatus est, quæ xx. stadiorum spacio vsque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quam bonam aquam habemus in patria mea, maximè in cisterna portæ vicina: ô si quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argẽti accipere: tres isti his auditis euestigio excurrerunt, & cùm per media hostiũ castra Bethlema peruenissent, hausta aqua per eãdẽ viã ad regẽ sunt reuersi, attonitis audacia tanta barbaris, nec ausis paucitatẽ eorũ contẽnere. eã aquam rex bibere noluit, dicens periculo sanguinis emptam, & ob hoc sibi non conuenire: sed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Post hos erat Ioabi frater Abisæus, qui vna die DC. hostes interemit. Quintus Banaias, genere sacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illustribus, vtrũque cõfecit. Rursum ex prouocatione cũ miræ staturę Ægyptio certans, inermis cum armato, hasta ex ipsius manibus extorta hominem confodit: quo insignior fuit victoria, quod adhuc viuenti adẽptis armis, priùs cum spoliauit, mox propriis armis occidit. Est & aliud eius facinus, quod iam dictis, quãtum ad animositatem vel præferri potest, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd A
anguſtum eſſet, videbat breui fore vt id niuibus
oppleretur, atque ita deſperato exitu, & ſalute
rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna i-
ter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm
deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu ba-
culi quem gerebat exanimauit. nec deteriores
virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm
XIII. Dauid volens cognoſcere quantus millium
2.Reg.24. numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus
præceptorum Moyſis, qui prædixerat quoties B
cenſeretur populus in ſingula eius capita pen-
dendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum impe-
ratorem vt iret ad cenſum peragendum. quo
excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coegit
ſine mora ad imperata exequenda proficiſci.
Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium
principibus tribuum & ſcribis, obita tota If-
raelitarum regione, & cognito quanta eſſet
populi multitudo, poſt nouem menſes & vi-
ginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem nu- C
merum ei populi reddidit, abſque tribu Beni-
amitica: quam nondum ad cenſum vocauerat.
ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœni-
tuit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat au-
tem reliquorum Iſraelitarum numerus non-
genta millia, duntaxat eorum qui ad militiam
eſſent idonei. In Iudæ verò tribu quadringinta
millia cenſebãtur. Prophetis deinde referenti-
dus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſup-
plex orare cœpit, vt propitius redditus facti D
huius daret veniam. Qui exoratus Gadum pro-
phetam ad eum miſit, tres optiones offeren-
tem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem
per ſeptennium duraturam, aut bellum per
tres menſes iniquo Marte cum hoſte geren-
dum, aut peſtilentiam per triduum inter He-
bræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato
propter difficilem inter hæc mala electionem,
& propheta vrgente ad celerem reſponſionem,
vt Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi E
famem peteret, ſui magis quàm aliorum ratio-
nem habuiſſe videri poſſet: quandoquidem ipſi
nihil periculi eſſet multum frumenti in hor-
reis habenti, illis non item: quod ſi per tres mẽ-
ſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi con-
ſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe co-
hortem haberet: optauit malum regnantibus
æquè ac regnatis commune, in quo omnibus
par metus imminet: præfatus melius eſſe inci-
re in manus Dei, quàm in manus hoſtiũ. Hæc i-
ta vt audiuit propheta Deo renũciante, peſtilẽ- F
tia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſu
merẽtur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere.
Mors enim vna erat, ſed plurimis & incõpertis
cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium
efferebatur, & clanculũ obrepẽs malũ celeriter
exitium afferebat. quidam enim repentè cum
vehementi dolore, & amaro cruciatu animam
exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne
curationem quidem ferre poterãt, ſed inter of-
ficio medicorũ expirabãt. alij ſubitò tenebris ob
oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur. G

προσαιθμῆσαι δ' αὖ τὸν αὐτὸν ⸂ τοῦτο τοῖς προφη-
μένοις προέξεσι, καὶ ὡς πρῶτον αὐτῷ κατ' εὐτυχίαν, καὶ
ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλι-
σθὼν ἐνέπεσε. γενὲς δ' ὄντος τοῦ σώματος, δῆλος ἦν ἀφα-
νὴς ἐσόμενος, ἐμφερηχθέντος αὐτοῦ τῇ χιόνι. πόρρω οὖν οὐδ'
ἕνα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τοῦ δ' Δαι-
δὸς ἀκούσας ὁ Βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, καὶ θεὸς τὸν
ἐλθὼν, καταβὰς εἰς τὸ σῶμα, πλήξας αὐτὸν μαχό-
μενον τῷ μὴ χεῖρας ἔχειν ξύλῳ, ὃ δὴ καὶ χρῆμα ἀπέκτεινε. καὶ
οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα ἦσαν, τουτέστι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρ-
χον. ὁ δὲ βασιλεὺς Δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσα
μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῇ μωύσεως ἐντολῶν ἐκλαθό-
μενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ
ἑκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ θεῷ τέλεσθαι ἡμίσικλον, προσ-
έταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, παροξυνθέντι πάνυ τὸ ὄχλου
ἐξαριθμῆσαι. τοῦ δ' ἐξ ἀνάγκης εἰπόντος τοῦτο
ποιήσειν, ἐκ ἐπείθη, προσέταξε δὲ μηδὲν μελλήσαντι,
βαδίζειν ὅπῃ τιλὼ ἐξαριθμήσειν τὸ ἐβραίων. Ἰώαβος δὲ,
τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν προσλαβὼν ⸂ γραμματεῖς,
ὅπλων τε τῶν ἰσοφαλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον δεῖ
κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸ βασι-
λέα, μὴ μιᾶς ἐντέα ⸂ ἡμέρας εἰκοσι. καὶ τὸ ἀριθμὸν ἀ-
πέδωκε τῷ βασιλεῖ τῶν λαῶν, χωρὶς δὲ βενιαμίτιδος φυ-
λῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τιλὼ
λευιτῶν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἀ-
μύρτων. ἦν δὲ τῶν ἄλλων ἰσοφαλιτῶν ἀριθμὸς ὁ ἐνήκοντα
μυριάδες, ὅπλα βαστάζων καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. καὶ
ἦν ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦ-
σαν. τῷ δὲ προφήτῃ δηλωσάντων τῶν Δαβίδη ὅτι δι' ὀρ-
γῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παραλέγειν
ἀμύνειν γίνεσθαι καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. γάδου δὲ
προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἐκ τριῶν αἱρέσεως
κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξῃ τούτων ἓν ἂν δοκιμάσῃ, πό-
τερον θέλῃ λιμὸν γενέσθαι καὶ τὴν χώραν ἐπὶ ἔτη ἑπτά. ἢ
ἐκ τριῶν μιᾶς πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ
λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ὅτι ἐκ τριῶν ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις.
ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν,
ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συνεχυμένος. τοῦ δὲ προφήτου,
τοῦτο δεῖν ἐκ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαν-
τος ὑποκρίνασθαι ταχέως ἵνα ἀπαλλαγείλη τὴν αἵρεσιν αὐτῶν
τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσεται,
ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲ ἀφόβως,
ὅτι πολὺ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ
βλαβερῶς. αἱ δέ γε ἕλῃ τοὺς ἐκ τριῶν μιᾶς νικωμένους
αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φεύ-
γεια, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον,
ἠτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχο-
μένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἅπασιν γίνεται, προειπὼν
ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ
τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγ-
γελε τῷ θεῷ. ὁ δὲ, τὸν λοιμὸν καὶ τιλὼ φθορὰν ἔπεμψε
τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δὲ μονοχρόνως. ὥστε
ῥᾴδιον κατανοῆσαι τιλὼ νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲ
κακὸν, ἓν ἦν. μυρίαις δ' αὐτοὺς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν
ὑδὲ ὁπνοῦσαι δυναμένους αἰκίζεται. ἄλλος γὰρ
ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τιλὼ πλάνην ἐπέφερε. τῇ μὲν αἰφνι-
δίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τιλὼ ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίων δὲ καὶ μέχρι μόνων τῶν πα-
θήμασι, καὶ μηδ' εἰς κλίσιαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς ἀπανωμένων.

οἱ δὲ

οἱ δ' ἀφνίδιον σπότους αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐπισκοτοῦντος, ἀδεισιδαίμονες ὑπολαμβάνοντες ἔνιοι τῷ οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστῳ τῷ ταφῆς. ἀπώλοντο δ' ἀρξαμένης ἕωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτούς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δ' ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κἀκεῖσε πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον ἐπὶ αὐτοῦ φερόμενον ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐπασπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς εἰη δίκαιος κολασθῆναι ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πρόβατα σώζεσθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ ἰωτιβόλει τὸν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείδεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατακύσας δὲ ὁ θεὸς τὴν ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι καὶ θυσιαστήριον εἰς τὴν ἅλω τοῦ Ἰεβουσαίου ὀρεννᾶ, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαβίδης δὲ ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ὡθεῖς ἔπεμψεν ὅπῃ τὸν ἀθεμελίωτον αὐτοῦ τόπον. ὀρέννα δὲ τὸ σῖτον ἁλοῶν, ἐπεὶ τὴν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντα ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, Ἰεβουσαῖος, φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα Δαβίδῃ. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο δεινόν, ὅτε τὴν πόλιν κατεστρέφατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. τοῦ δὲ ὀρεννᾶ πυθομένου τί παρεῖη πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, οὐ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν οὕτως ἑκόντα τὴν θυσίαν προσέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπῶν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐτὸν οὐκ ἐξιλαμβάνειν παντὸς, εἰ δίκαιον προῖκα θυσίαν ἐπιτελεῖν. τοῦ δὲ ὀρεννᾶ φήσαντος ποιεῖν ὅπῃ βέλτιστα, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας αἰτίας εἰρηνικὰς. καταφανὴς δὲ τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν εὐμενὲς γίνεται. σωθὲν δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἅθεμον τὸν ὑὸν αὐτοῦ Ἰσακον ὥστε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάττεσθαι τοῦ παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατέθυσεν ὁ ἄβεμος, αἰτὶ τοῦ παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ἐρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαβίδης τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἐκεῖνε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεύσας τοῦ λαοῦ παντὸς, καὶ οἰκοδομήσας ναὸν τῷ θεῷ. ταύτῃ δυσόχως ἀφῆκεν εἰς τὸ γλυπόμενον τῷ φωνεῖ. ὁ γὰρ θεὸς τὸν προφήτην ὑποσείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομήσειν αὐτοῦ τὸν ὑὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι. μὴ δὲ ταύτῃ τῇ προφητείᾳ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς παροίκους, καὶ διρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ὡς ἄφερεν τοῖς λίθοις, καὶ χιλίοις δὲ καὶ πεντακοσίοις τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἐτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθη σατα,

nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absolutâ commoriebantur. quo factum est vt à matutinâ horâ vsque ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint ablumpta. Iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vibē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cęterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suā familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mādatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatū locum se contulit. Oronna verò circa triturā frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestū acciderit, quēadmodum superiùs diximus. Hoc percontāte, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocaustomata gratis largiri se dixit, precatúque vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Oronna verò dicente factutum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructó que ibi altari, sacrificia & holocaustomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocaustoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulādus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exaudirū, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare uniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocē Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eū misso, illic templum extruendum prædixit a filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuehēdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis præfecit. magnam quoq. vim ferri ac ęris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrādē,

XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri: ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vt pote alienam nõ tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cęmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, eúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſupellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad principes. Pręgrauãte aũt iã ſenio, & corpore per ætatẽ frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex cõmuni medicorũ cõſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc.n. fore cõtra frigus remediũ, fouẽte eum puella, inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat eũiã enim præ ſenio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. *Reg.* 1.

τυείων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων ἢ σιδωνίων. ἐπεσάλκει γὰρ αὐτοῖς ἡ τῶν ξύλων χαρηγίαν, φοῖς τε ἑτοίμους ἔλεγε ταῦτα ποιήσασθαι πρὸς νεῦ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμην τὴν ὕλην πρὸς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καταλείπῃ, ἢ μὴ τότε συμποιεῖσθαι νέος ὤν, & τῶν ἐκείνων ἄπειρος ἔργων ἡλικίαν, ἀλλὰ παρασκευὴν ἔχων, ὅπως τελῇ τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς δαβίδης ἔτι ζῶν ἐβουλήθη τὸν υἱὸν ἀποδεῖξαι βασιλέα.

Καλέσας οὖν τὸν παῖδα σολομῶνα, κελεύσας τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ οἰκοδομῆσαι τῆς βασιλείας. λέγων, ὡς αὐτὸς βουλόμενον κωλύσειεν ὁ θεὸς, ἅμα τε & πολέμοις πεφυρμένον. προεῖπε δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, ἢ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, ὃν προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἐβραίων χώραν, δύδαίμονα κατασήσειν ἐπ' αὐτῷ, τῆς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς ἢ δὴ τῷ μεγίστῳ πάντων εἰρήνῃ ἢ πολέμων ἀπαλλαγῇ ἢ σάσεων ἐμφυλίων. σὺ δ' οὖν, ἐπεὶ προῆς τῆς ψυχῆς ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, δύσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος ἢ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ & τοὺς νόμους, οὓς δι' μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ ὑπερβαίνειν ὅπλιζε. τὸν δὲ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἴλετο αὐτῷ γενέσθαι, ἀπόδασον ὑποδοῦναι τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ὑποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, προ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἑτοίμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκοῦ δὲ & σιδήρου, ἀριθμῷ πλείονα συντέθεικα. ξύλων δὲ & λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. εἰ δέτι τούτοις σοι προσδέῃ, σὺ προσθήσεις. νομοθέτου δίκην τάττε, ἄρισος ἔσῃ τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων προσάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ & τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τὴν οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν, σχεῖν τε τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὴ τούτων εἰρήνην & ὁμονοίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς δυσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ὑποθέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸς πολλῷ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μὲν τὴν τοῦ γένους ταύτην κατάσχεσιν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν προὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ ψυχομένου δι' τὸν χρόνον, δυσεσίης ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ἐπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐκ πάσης τῆς χώρας δυσιδὴς ἐπιλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ προὸς τὸ ῥίγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τὴν κόρης, ἐζήτησεν ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη τοὔνομα. ἡ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ ἥρως ἦν προὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ προεῖμὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τέταρτος

Τέταρτος ὑὸς Δαβίδ ϗ, νεανίας καλὸς καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ ἀγίθης γεγονώς, Ἀδωνίας ὁ μετὰ ταῦτα ὑπερήφανος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῳ τὴν διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς πρόδρομους. ταῦτ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ' ἐπέσχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐδὲ μέχρι τοῦ πύθεσθαι διὰ τί ταῦτα πράττοι προῆλθεν. συνεργοὺς δ' εἶχεν Ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν Ἰωάβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρην. μόνοι δ' αὐτῷ ἀντέπρασσον, ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης Νάθαν, καὶ Βαναίας ὁ ὕπαρχος τῶν σωματοφυλάκων, καὶ Σεμεΐς, ὁ Δαβίδ ϗ φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δὲ Ἀδωνίου παρασκευασαμένου δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παράδεισῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶντος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον, καὶ Ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ Νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ὕπαρχον τῶν σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὅπως τὴν ἐξίασιν. τοῦτο πρὸς τὸν Σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα Βεθσαβεὲ, Νάθαν ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασιλεύσει, καὶ ταῦτ' ἀγνοεῖ Δαβίδης. συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτὴν, καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δὲ Ἀδωνίας τῷ ἀρχῷ ἤδη παρελάβοι. ταῦτα δὴ πρὸς βασιλέα διαλεγομένης ὁ προφήτης ἐπεισελεύσεσθαι καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ὅπι μαρτυρήσειν. ἡ δὲ Βεθσαβεὲ, πεσοῦσα πρὸς τὸν Νάθαν, παρῆσαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ καθὰ ὁ προφήτης ὑπεθέτο διεξέρχεται, τότε δεῖπνον τῷ Ἀδωνίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῷ κεκλημένοις Ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ Ἰώαβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῷ χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τοὺς ἀναγκαίων αὐτῷ φίλων μεμυήσασθαι. ἔλεγε τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τινα χειροτονήσοντα βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοεῖν ἑαυτῷ, ὡς τε μὴ τὸν ἀπαλλαγὴν αὐτῷ βασιλεύσας, αὐτὸν τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει. διαλεγομένης δ' ἔτι τὸν γυναικὸς, ἤγγειλαν οἱ τὸ σωματικὸν παρεσῶτες, ὅτι βέλει Νάθας ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ δὲ βασιλέως ἐπιδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξει τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ παραδοίη τὴν ἀρχὴν ἐπιτιθέατο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιησάντα δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῷ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν Ἰώαβον, οἳ μὴ κρότου καὶ παιδιᾶς διωχούμενοι πολλῆς ἀφώνου αὐτῷ συνδυχῶν τὴν ἡγεμονίαν. ἐπάλεσέ τε ἔτι ἐμὲ, ἔτε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, ἔτε Βαναίαν τὸν ὕπαρχον τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιον δὲ εἰ ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ καὶ τὴν σὴν γνώμην ἐξήνεγκε. ταῦτα τῷ Νάθᾳ φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν Βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει δὲ ἐκ τοῦ δωματίου, τοῦ προφήτου Δαβίδου μόνου. ὃ δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρώην ὤμοσα, καὶ τοῦτον ὅπι τοῦ μοῦ καθεδεῖσθαι θρόνου. καὶ ταῦτ' ἔσαι σήμερον. προσκυνησάσης δὲ αὐτὸν τῆς γυναικὸς, καὶ μακρὸν δεξαμένης αὐτῷ βίον Σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ὅπι τῶν σωματοφυλάκων, καὶ Δαβίδου μόνου κελεύει Δαβίδου λαβεῖν Νάθαν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν υἱὸν

mentio. Cæterum quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauítque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eũ, nec cõpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus, & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quam filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cũ rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetrataque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, exposuítque ordine quemadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiã totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubiculatij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum põtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniẽte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauí, eúmq. in solio meo sessurum, ídque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine protequentium multitudo acclamaret: In ęternum Solomon rex in solio regno sedeat, vt notum fiat vniuerso populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis sese oblectatus, vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. quo audito propipiunt se omnes è conuiuio, & suã quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quódq; rogaret fidem sibi dari de obliuione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venissel, nouúmque regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, vnà cum sacerdotibus ac Leuitis. quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent xxxviii. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti milliatiudices vero populi & scribas eorum sex millia. sanitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantumdémque eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato vsque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari põtificum & omniũ prin-

A αὐτῷ σολομῶνα ὅπι τλὼ βασιλικλὼ ἡμίονον, ἔξω τ πόλεως ἀγαγεῖν ὅπι τ ωιηὴν τλὼ λεγομήλιν γιόν. ☾ ωειχείσαν ζας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ὅπτ δὲ ἐξαγ βασιλέα. τῦτο ἢ ποιῆσαγ ωεσσέταξε σάδωκον τ ἀρχιέρεα, ἢ νάθαν τὸν ωεσφήτλω, ἀκολεθοιῦτάς τε ωεσσέταξε δ᾽ἀ μέσης τ πόλεως, τοῖς κέρασιν ὅπισαλπίζοιζας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τ βασιλέα καθίσαγ ὅπι τῦ βασιλικῦ θρόνυ. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ὅπο δεδειγμήον αὐτ ὑπὸ τ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ᾽ ἐωέταλ ἢ ωᾶσι τ ἀρχῆς, ἵνα δύσεβῶς ἢ δικαίως ωεσς ἢ τ ἢ ἐβεμίαν ἔθνοις παντὸς ἢ τ ἰσδα φυλῆς. βαναία ἢ δξαμήνυσε τ θεὸν σολομῶνι δύμυῆ ἡγεῖσθαι, μηδὲ μικρὸν δ᾽αλειπόντες, ἀναβιβάζυσιν ὅπι τλὼ ἡμίονον τ σολομῶνα. ἢ ωεράγοντες ἔξω τ πόλεως ὅπι τλὼ πηγὴν, ☾ τῷ ἐλαίῳ χείσαντες εἰσῆγον εἰς τλὼ πόλιν ἐπιφημοῦντες, ἢ τ βασιλείαν αὐτῷ ἡγεῖσθαι πολυχρόνιον δύχόμυοι. ἢ ωᾶσαγ ὁδὸν ἀγόντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζυσιν αὐτ ὅπι τὸ θρόνυ. ☾ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ᾽ δωχίαν δύθυς ἐτράπη ☾ ἑορτλὼ, χορεύων ἢ αὐλοῖς ἱερπόμυος, ὡς ὑπὸ τ πλήθους τῷ ὀργάνων ἅπασαν ωᾶσιχεῖσθαι τλὼ γῆν ἢ ἀέρα. ὡς δ᾽ ἤκθοντο τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε ☾ οἱ παρόντες ὅπι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε γραμματεὺς ἰωάβος ἔλεγλν ἐκ ἀρίσκειας ζῖς ἤχοις ὑδὲ τῇ σάλπιγγι. ωᾶσι γὰρ ειμήνυε τ δεῖπνε, ἢ μηδενὸς ἠχυομένυ, πάντων δ᾽ ἐπ᾽ ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσρέχει ωρὸς αὐτοὺς ὁ τῦ ἀρχιερέως ἀβιαθάρυ παῖς ἰωνάθης. τῦ δ᾽ ἀδωνία θεασαμήνυ τὸν νεανίαν ἡδέως, ἢ ωροσειπόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλυ πάντ᾽ αὐτῖς τὰ ωρὶ τὸν σολομῶνα, ἢ τ δαβίδ βασιλέως γνώμλν. ἀναπηδήσαντες δ᾽ ὑπ τῦ συμποσίυ ὅτε ἀδωνίας ☾ οἱ κεκλημήοι πάντες ἔφυγον ωρὸς ἑαυτοὺς ἕκασοι. φοβηθεὶς δ᾽ ἀδωνίας τὸν βασιλέα ωρὶ τῷ γεγονότων, ἱκέτης γίνεται τῦ θυσιασηρίυ, ὃ δὴ ωροσεῖχεν ἑλλαβόμυος. δηλῦται τῦτο σολομῶνι ωεποιηκώς, ☾ πίσεις ἀξιῶν παρ᾽ αὐτ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακῆσαι, μηδ᾽ ἐργάσασθ᾽ δ᾽νὸν αὐτὸν μηδέν. ὁ ἢ, ἡμέρως πάνυ ἢ σωφρόνως, ἢ τ τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ᾽ εἰ ληφθείη πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ ἄιτιον ἢ τιμωρίας ἔσεσθ, ☾ πέμψας αὐτὸν ἀνίσησιν ὑπὸ τ ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ ωρὸς αὐτὸν ἢ ωροσκυνήσαντα, εἰς τλὼ ἰδίαν οἰκίαν ἀωελθεῖν ωκέλδυσε μηδὲν ὑφορώμυον, ἢ τῦ λοιπῦ παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ τῦτο συμφέρον ἤξιον. βελόμυος ἢ δαβίδης, παντὸς τῦ λαῦ ὑποδεῖξαι τ ὑὸν βασιλέα, συγκαλεῖ ζῖς ἀρχοντας εἰς ἱερασόλυμα, ἢ ζῖς ἱερεῖς ἢ ζῖς λδίτας. ἐξαριθμήσας ἢ τούτους ωρῶτον, δυείσιν τ ὑπὸ ξιάκοντα, ξισμυρίοις ὀκτακισχιλίοις, ἐξ ὧν ἀωέδειξεν ὑπομελητὰς τ οἰκοδομίας τῦ ναοῦ, δισμυρίοις τριακισχιλίοις. κριτὰς ἢ τῦ λαῦ ☾ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωρεῖς ἢ τριακισχιλίους τῦ οἴκυ τῦ θεῦ. ἢ τοσούτους ὑμνοδοὺς τῦ θεῦ, ἀδόντας ζῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκεύασε καθὼς ωροφήκαμεν. διημήρισε δ᾽ αὐτοὺς ἢ ταξιας, ἢ χωρίσας ὑπ τ φυλῆς ζῖς ἱερεῖς δῦρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας ταξιας. ἢ ὑπ μὲν τ ἐλεαζάρυ οἰκίας, ἑκκαίδεκα. ὑπ ἢ τ ἰθαμάρυ ὀκτώ. διέταξε ἢ μίαν πατριὰν δέχεσθαι τῷ θεῷ, ὅπι ἡμέρας ὀκτώ, ὑπὸ σαββάτου, ὅπι σάββατον. ἢ ἔτως αἱ ταξιαι ωᾶσαι διεκληρώ-

σαντο, δαβίδ τε ωροφήτυ, ἢ σαδώκυ ἢ ἀβιαθάρυ παρόντων τ ἀρχιερέων, ἢ ωάντων τ ἀρχόντων. ἢ ἡ ωρώτη

μὴ

μὴν ἀναβάσει πατριὰ ἐγράφη πρώτη. ἡ δὲ δευτέρα ἀκωλύτως ἄχρι τῆς εἴκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὸ λευίτικος φυλῆς, εἴκοσι μέρη τὰ τέσσαρα. καὶ πληρωσαμένων καὶ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν ζόφον τῆς ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅτε καὶ ἡμέραις ὀκτώ. τοῖς δ' ἀπογόνοις τοῦ μωυσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φύλακας τῶν θησαυρῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς ἀναθημάτων ἃ σωρεύθη τοῖς βασιλεῖς ἀναθεῖναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς λευίτικος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μὴν ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν σκηνὴν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ ταξιάρχαις. εἶχε δὲ ἑκάστη τῶν μοιρῶν, δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὧν ἐκέλευσε θεραπεύειν καὶ φυλάττειν ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἄριστον ἤδη καὶ δίκαιον, ὁπηρέτους τε τῶν θησαυρῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλως, καὶ κτηνῶν, ὧν ἐξ ἀναγκαίου ἡγησάμην μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων. ὡς δὲ ἅπαντα τούτων καὶ τὴν εἰρημένην διέταξε τάξιν, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς ὑπὲρ πάσης θεραπείας καὶ κτήσεως τῶν βασιλέως τεταγμένους, ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμογενεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τὸ πολέμους καὶ τῷ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιάνθαι τὰ δεξιά. τὸν δὲ υἱὸν ἐκέλευσε τὸν διαδεξόμενον τὴν βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γενομένων, ἵστε τὸν ἰούδαν ἀποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἓξ ὄντων προτιμηθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, ἅπερ ἀξιῶ κἀγὼ τοῖς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὅπερ αἰτοῦμαι ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν ἅπαντα. τὸ δὲ δεινὸν γὰρ θεοῦ θέλοντος ἑαυτὸν ἀλλοφύλων κρατοῦντα δουλεύειν. χαίρειν δὲ ἐπ' ἀδελφοῖς τούτοις τυχόντι τῆς τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὲ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην αἰὰ πᾶσαν τὴν χώραν διαμεῖναι, καὶ τὸ ἅπαντα ταύτῃ διαμένειν χρόνον, ᾧ αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλέως. ἐὰν δὲ αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, εὐσεβῆ καὶ δίκαιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων ὦ τέκνον. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα διαβαίνων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἔσονται, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων ἕκαστον ὤφειλεν. πρὸς παρώρμησε δὲ

A cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima,& poſt hãc ſecunda, deincépſque vſque vigeſimam quartam:quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticã quoque tribum in partes vigintiquatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Móyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei,& donariorum quæ reges ſolẽt de-

B dicare. inſtituítque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eíſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: voluítque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurioni-

C bus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus

D regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hũc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & popalares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regnique ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit,

E & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quam-

F primùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè cuenient, ſi te fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriarúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, earúmque numerus & quantitas ac capaci-

G tas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam A
ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes &
tribum Leuiticam, vt eum adiuuarẽt, tum pro-
pter ætatem nondum ſat maturam, tum quia
diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad tem-
plum ædificandum, quam quidem fabricam
nequaquam fore difficilem, præparata per ſe
iam antè materia, multis auri talentis, plurimis
item argenti, & trabibus fabroríumque ac cæ-
mentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſ-
que omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe B
in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria
millia talentorum auri puriſſimi, ad exornan-
dum adytum & currum Dei cherubinos, quos
oporteret ſupra arcam ſtare eámque protege-
re. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fe-
cit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſa-
cerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque
conferentium, & multa liberaliter ac magnifi-
cè pollicentium. obtulerunt enim ſe contribu-
turos talentorum auri quinque millia, & ſtate- C
res decem mille. argenti verò centum millia,
ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui
lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tra-
debat in theſauros reponendum: quorum curæ
præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomi-
ne Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum
populum, & maximè Dauid viſa principum ac
ſacerdotum reliquorúmque omnium prom-
ptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac D
conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fa-
bricatorémque rerum tam humanarum quàm
diuinarum, & præſidem ac gubernatorem ge-
neris Hebræorum, eorúmque felicitatis & re-
gni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus
omni populo bona omnia, priuatímque filio
mentem bonam & iuſtam, omníque virtute
prẽditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes
perſolueret. Illi verò proſtrati humi deum ado
rauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omni- E
bus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant,
gratias egerunt. Sequẽti verò die ſacrificia ſunt
inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille a-
gnis in holocauſtoma oblatis: ad pacifica quo-
que ſacrificia multis millibus victimarum ma-
ctatis: & tota ea die rex vna cum omni populo
feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò
eſt inũctus & legitimus rex declaratus: ſimulq;
Sadocus pontifex totius multitudinis deſigna- F
tus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in
ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum
obedientes ei fuerunt.

Cap. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. Reg. 2.

PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſe-
nium morbo, videns iam inſtare ſibi mor-
tem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, G
fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam
omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt com-
munem ingredior, quam remetiri non licebit.
nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapro-
pter viuens adhuc & morti vicinus iterum at-
que iterum te moneo quæ & antè conſului, vt
iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deũ, qui te
hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præce-
pta eius & leges, quas nobis per Moyſẽ demiſit:

Ϲ λάῳοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ περὶ τὸ ἔρ-
γον. καὶ τοῖς ἀρχοντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγω-
νίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέ-
σθαι τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, Ϲ τὴν βασιλείας πρεσβύτην.
μέρη δ' αὐτοῖς Ϲ ἡ σφόδρα ὑπέπονον τὴν οἰκοδομίαν
ἀπέφηνεν αὐτός. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ'
ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη
παρεσκευασμένα, σμαράγδους τε καὶ πάσης ἰδίας λί-
θους πολυτελοῦς. καὶ νεῶ δ' ἐπὶ τὴν ἰδίας ἀρχῆς ὑπερκόσια Ϲ
ἄλλα χιλίατα τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν
εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οὓς
ἔφες ἅπαν δήσειν τὴν κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπησάντος
δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς λευί-
τιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποικίλων
ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοψύχους ἐγίνετο. χρυ-
σίου μὲν γὰρ ὑπέσχησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια.
καὶ ϛατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα. καὶ
σιδήρου μυριάδας ταλάντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος
ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε Ϲ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυ-
ροὺς. ὧν ἐπεξεύρισεν ὁ μωυσέως ἐκγονος ἴαλος. ὅθεν
τούτοις, ἥδετο τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν ἀσυδῆ Ϲ
τῶν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων Ϲ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάν-
των ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πα-
τέρα τε καὶ γίνεσιν τῶν ὅλων ἀποκαλῶν, Ϲ δημιουργὸν
ἀνθρωπίνων καὶ θείων; οἷς αὐτὸν ἐκόμισεν πρὸς ἅπαν
τε καὶ κινδυνεύοντα γένους ἑβραίων Ϲ τοῦτον δὲ δι' αμνησίας,
ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ὅθεν τοῦτος δὲ ἐξάμβους ἅμα
τε πάντα λαὸς τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι διάνοιαν ὑγιᾶ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν
ἐρρωμένην, ἐπέλαβε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν.
καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τὴν γῆν προσεκύνησαν. εὐχαρί-
στησαν ὁμοῦ καὶ δαβίδῃ πρὸς πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν
παρελαβόντος ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑπάτῃ, θυσίας τῷ
θεῷ παρέσχησαν, μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς ἑξακοσίους, καὶ
χιλίους ἀμνούς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰ-
ρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καθασφά-
ξαντες. καὶ δ' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν
παντὶ τῷ λαῷ. Ϲ σολομὼν, δεύτερον ἔχρισαν τῷ
ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρ-
χιερέα τοῦ πληθύος ἁπάσης. εἶτε τὸ βασίλειον ἀγα-
γόντες σολομῶνα, Ϲ καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θρόνου τοῦ
πατρὸς ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέρας ὑπήκοον αὐτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλιπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον δ' χρόνον, Ϲ δαβίδης καταπεσὼν εἰς
νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευ-
τᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς
ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν
ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος, ἐξ ἧς ἀνέπι θ' οἷόν τε
ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τοῦ βίου πράττειν. διὸ ζῶν
ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευτᾶν, παραι-
νῶ σοι ταῦτ' ἃ καὶ πρόσθεν ἔφθην συμβαλόμενος, δικαίῳ
μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τῆς βα-
σιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντο-
λὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε
ἡμῖν,

ἡμῖν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, μήτ' A ἄλλῳ πάθει τοιούτῳ ἐξαμαρτάνειν. τὸ γὰρ τῆς θείας πρὸς σαυτὸν εὐνοίας ἀπολεῖς, ἂν βαίνῃς τὰ νόμιμα, καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν ἀποστρέψεις τὴν γνώμην. Τοιοῦτον δέ σε αὐτὴ παρέχων, οἷόν τε εἶναί δεῖ, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι, καθέξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῷ γένει, & οἶκος ἄλλος ἑβραίων οὐκ ἔσται ποτὲ δεσπόσειν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ πάντων ἀρχήσομεν. μέμνησο δὲ & τὴν ἰωάβου τοῦ στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείναντος δίκῃ ζηλοτυπίαν B δύο στρατηγοὺς δικαίους & ἀγαθούς, ἀβεννήρου τὸν νήρου παῖδα, καὶ τὸν ἀμεσαὶ υἱὸν ἰεθθαναί. ὃν ὅπως αὐτοῖσι δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ & κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος ἰώαβος ὢν, μέχρι νυῦν τὴν δίκην διέφυγε. παραπέμπω δέ σοι, καὶ τοὺς βερζελλᾶ τοῦ γαλαδίτου παῖδας, οὓς ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ προθυμίᾳ τοῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. ὑπερκατάρχομαι γὰρ δυποιίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρά τὴν φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεολυτοῦμαι. καὶ τὴν γῆρᾳ ἐμὸν σεμνεῖν, τὴν ἐκ τοῦ βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς C πολλὰ βλασφημήσας με παρὰ τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησε ὅτε τὸν ἰορδάνην, καὶ πίστις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νυῦν ὅπιζήτησας αἰτίαν δίκαιον, ἄμυναι. ταῦτα παραγγείσας τῷ παιδὶ πρός τε τὸν ὅλων πραγμάτων, καὶ πρὸς τοὺς φίλων, καὶ ὃς ἠδέ τιμωρίας ἀξίους ἐγκυμονοῦντας, ἀπέθανεν, ἔτη μὲ βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας ἐπὰ μὲν ἐν χεβρῶνι τοῦ ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἓξ, ἐν ἱεροσολύμοις δ', ἁπάσης τῆς χώρας, D τρία καὶ τριάκοντα. ἦν δ' ἀρίστος ἀνὴρ ἐκράτει, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ἣν ἔδει τὸν βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσῆκεν. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δ' ἵπποις ἀγῶσι, πρῶτος ὑπὲρ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τὸν πονεῖν καὶ μάχεσθαι παρακελευόμενος τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τὰς προφάσεις, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸν προσόντα ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ συνιδεῖν καὶ τὰ μελλόντων, καὶ τὰ τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος, σώφρων, ὑπήκοος, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμ- E φοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶ) προσῆκε. μηδὲν ὅλως παρὰ τοσοῦτο μέγεθος οὐσίας ἀμύητον, ἢ τὸ πρὸς τὰ ἀρίστας γυναῖκα. κατέλειπε δὲ καὶ πλεῖστον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεύς, οὐδ' ἑβραίων οὔτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἐθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις διαφερόντως, τοῖς τε ἄλλοις οἷς πρὸ κηδείαν νομίζε) βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ & πλεῖστον αὐτῷ πολὺ καὶ ἄφθονον συνεκόμισεν. ὧν τὴν F ὑπερβολὴν τεκμήρατ' ἄν τις ῥᾳδίως ἐκ τοῦ λεχθησομένου. μετὰ γὰρ χρόνον ἐπὶ χιλίοις καὶ τριακοσίοις, ὑρκανος ὁ ἀρχιερεύς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ εὐσεβοῦς ὑπελθόντος, ἵνα ὁ δημοτίων, ἐκόλουθος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τὸ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὸ στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ δυπορῶν, ἀνοίξας οἶκον τινὰ τῶν δαβίδ & μνημάτων, καὶ βασάσας τριχίλια τάλαντα μέρος ἔδωκεν αὐτόχῳ, & διέλυσεν ὕστερ τὴν πολιορκίαν. καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μετ' ὀλίγον, ἐτέρων πολλῶν διαφθειρομένων, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεύς, ἕτερον G ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τὰ μὲν τοι γε θήκας τῶν βασιλέων ἐδεῖς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμένοι πρὸς τὸ μὴ φανερὰ εἶ) τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅτι τοσοῦτον ἀπόχρη δεδηλῶσθαι.

& caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per quæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex; Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quídve in futurum conduceret, adhæc sobrius, mitis, begninus erga calamitosos, iustus, humanus, quę quidem præcipuæ sunt regum virtures. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solénia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorúmque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui regum cineres continent, neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἀπελάβων, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀπέστησε τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τοῦ ροβοάμου, τὴν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμου ἀποδείξαντος βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ως σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ὅτι τὸν υἱὸν τοῦ ροβοάμου, καὶ ἥττα, καὶ ὅτι τὴν ἱεροβοάμου γυναῖκα βασίνης τὸν ὄνομα διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ὑπεστρατία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιὰ παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ως τῆς ἀβεσαρὴ γυναικὸς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ως ἄδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς διὲπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον ά. A

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέλυε.

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν ἄτιος γεγόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ διαπότην, καὶ τοῦ θεοῦ βούλησιν καθίσαντος ὅτι τοῦ θρόνου, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπεφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελεύτησαν καλῶς αὐτοῦ τὰ πρόγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρῆ καὶ παντελῆ μοναρχίαν τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τοῦ παιδὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βεθσαβεέ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δεῖται τινος πρὸς αὐτὸν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἥδιστα παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τοῦ βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ ὅλα τὸν ἡλικίαν, καὶ ὅλα τὸν τοῦ πλήθους προαίρεσιν οὖσαν αὐτῷ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τοῦ θεοῦ γνώμην σέργει καὶ ἀγαπᾷ τοῦ ὑπ' αὐτὸν δ' ἐλείαν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεται πράγμασιν. ἰδεῖν δὲ οὖν δεῖται πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι θυγατρὶ τῇ παιδὶ συγκοιμωμένῃ πρὸς γάμον αὐτῷ ἀβισάκην. ἃ γὰρ πλησιάσαι τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆρας αὐτῷ, μένειν δ' ἐπὶ παρθένον. ἡ δὲ βεθσαβεὲ, καὶ δεηθείσης πραγμάτων ὑπέσχετο, καὶ καταπροθύμως τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τοῦ τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένης, καὶ δι' εὐσπορίαν αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, ὡς ἤλπιζε ἀπαλλάττεται πρὸς τὸν γάμου. ἡ δὲ, τοῦ σολομῶνος μητὴρ, δι' εὐνοίας ὥρμησεν ὅτι τὸν υἱὸν, διαλεξομένη περὶ ὧν ἀδωνίας δεηθείη κατεπηγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσπαλαίσαντος, ἐπεὶ παρήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ συνέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum ſuę genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter geſtis ſenio cõfectus deceſſerit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm poſteaquã Solomon eius filius, ætate etiã tum iuuenis, regnum adeptus ex ſententia patris & decreto diuini numinis in ſolio conſedit, populus quidem totus, vt nouis regibus ſolet, fauſtis acclamationibus precatus eſt ei perpetuam rerum felicitatem, & poſt regnum bene adminiſtratum diuturnam ſenectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus eſt regnum, acceſſit ad regis matrem, eámque blandè ſalutauit. Qua quærente nunquid veniſſet quòd opera ſua opus haberet, omniáque benignè pollicente, orſus eſt dicere, ipſam quoque noſſe, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi conſenſu regnum ſibi deberetur. ſed quoniam Deo viſum ſit id transferre in filium eius Solomonem, ſe quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum eſſe præſenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro ſe intercederet, eique perſuaderet vt bona eius pace liceat ſibi ducere Abiſacem cum patre cubare ſolitam. Eſſe enim adhuc virginem, quòd pater præ ſenio congredi cum ea non valuiſſet. Bethſabe verò promiſit operam ſuam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum ſperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris eſſent acceſſuræ: atque ita plenum ſpe hominem dimiſit: móxque ipſa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiſerat. cui cùm rex occurriſſet, complexúque eam excepiſſet, deducta in cubiculum in quo tum erat regia ſella, ſedit, iuſſitque alteram matri à dextris poni.

3. Reg. 2.

Quę postquam cōsedit, Vham, inquit, gratiam A fili peteti mihi annue, neque tuo renutu tristiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid vellet, pium enim esse, matri quidlibet cōcedere: nec oportuisse eam sic præfati, ac si negaturū suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, vt virginem Abisacem Adoniæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mirarique se quòd nō eadem opera postularet, vt regnum ei tanquam nato grandiori cederet, B quàndo Abisacæ coniugium expetat, habens amicos potentes, Ioabum imperatorem copiarū & Abiatharum sacerdotem. Móxque accito Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo sacerdote, Te, inquit, supplicio eximūt tum alij labores acti cum meo patre, tum illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcā transtulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cōspe- C ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri viue. atque ibi vsque ad mortem dege, quandoquidem talia commisisti, propter quæ indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc itaque causam ablatus est sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & trāslatus est in genus Phineesis ad Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente D priuatam vitam egerunt hi: filius Ioſephi pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami verò Maræothus, & Maræothi Arophęus, Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui primus Dauide regnante pontifex est creatus. Porrò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde extimuit. eius enim amicitiam magis quàm regis coluerat, & ideo non immeritò malè suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde quæsiturum existimans, propter notam regis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de E Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui citaret eum ad suum tribunal causam dicturū. Ioabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius responso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi caput eius ita vt vellet abscinderetur, & hāc pœnam lueret pro duobus imperatoribus, quos cōtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus verò sepeliri, vt peccata eius apud posteros manerent, ipse verò ac pater innocentes essent quod F ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hęc abrogato Abiatharo pontificatu, rex solum Sadocū id sacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperauit, domo Hierosolymis extructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit, esse capite mulctandum, nec contentus interminatione, iureiurando ho- G minem ad id mandatum seruandum adegit.

σας σκέλδυσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθλιῦαι τῇ μητρί. καθεζομένης δ' ἡ βεθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ χάριν αἴτημόν μοι κατάδυσον καὶ μηδὲν ἀξαρνήσων δύσκολον μηδ' ὀκνηρὸν ἀπεργάσῃ. ἡ δ' ὁλομόνος πρὸς αὐτὴν καλδιόντος, πάντα γὰρ ὅσιον εἶ μητρὶ παρέχειν, καὶ τὰ προσομνυμένου ἡ ἀρχιὼ ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας ἔτυχεν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρνησιν ὑφορωμένη. δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν ἀβισάκλω ἀδωνίᾳ τἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸ λόγον, ἀποπέμπει πρὸς τὴν μητέρα, μείζονα δ' ὀργὴν αὐτῷ προσγράφων εἰ τὸν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς ἐ προσεχώρησαν καὶ τὴν βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ προσῆκεν, τὴν γάμον αἰτῷ τὸν ἀβισάκης αἰτουμένῳ, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, ἰσάβον τὸν στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος βαναίαν τὸν υἱὸν τὸν σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι προστάξαι αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν εἶπε, φάσκει σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ παιδί μου συνέκαμες, καὶ ἡ κιβωτὸς, ἣν σὺν αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένῳ μὴ ἀδωνία καὶ τὰ σκεῦνε φονεύσαντι, μήτε ἐνθάδε ἴδοι, μήτε εἰς ὄψιν ἀπαντᾶν τοῦ ἐμοῦ, ἀλλὰ εἰς τοῦ παιδὸς πορευθεὶς, ἐν τοῖς ἀγροις ζῆν, καὶ τέτον ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἀμάρτων τοῦ μηκέτι εἶ δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καθαλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τὴν ἱερατικῆς τιμῆς ἡ ἰθαμάρου οἶκος ὑπὸ τοῦ προειρημένου αἰτίαν, καθὼς τῷ ἀβιαθάρ πάππῳ προεῖπεν ὁ θεὸς ἠλί. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσαν γένος, πρὸς σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ φινεέσαν γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἦλθον πρώτου ταύτην προλαβόντος, ἦσαν δὲ οἵδε. ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱός, βοκκίας. τούτου δ' ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δ' μαραίωθος, μαραιώθου δ', ἀεσφαῖος, ἀεσφαίου δ', ἀχίτωβος, ἀχιτώβου δ', σάδωκος, ὃς πρῶτος ὑπὸ δαβίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰσάβος δ' ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκέσας τοῦ ἀδωνίᾳ, προδιδοὺς ἐγένετο. φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τοῦ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, ἀλλὰ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν ἐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ προξενῆσαι ἐκ τοῦ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας τοῦ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελλόντων αὐτῷ τοῦ ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλευσεν ἀναστήσαντα αὐτὸν ὑπὸ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. ἰσάβος δ' ἐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίου δ' τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ τοῦ βασιλεῖ δηλώσαντος, προστάξαι σολομὼν ἐκεῖ τοῦ κεφαλοῦ αὐτῷ ἀποτμηθῆναι καθὼς βούλεται, καὶ ταύτῃ λαβεῖν τοῦ δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰσάβος ἀδίκως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὡς τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπειν τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δ' ἰσάβου τελευτῆς, αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. καὶ βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως. σάδωκον δ' ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἀβιαθάρου τόπον ὃν μετεστήσατο. σεμεὶ δ' ὧδε προστάξει, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύμοις αὐτοῦ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. ἀκούσαντι δὲ τούτῳ, θάνατον ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῇ δὲ μεγέθει τῆ ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι.

σεμεΐ

σημείῳ ἢ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν διαβιβλὼ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων δὲ ἐτῶν τριῶν ἀκούσας δύο δούλους φυγάδας αὐτοῦ ἐν γίτθοις τυγχάνοντας, ἔρριπται δὲ καὶ τοὺς οἰκέτας ἐπανελθόντος δὲ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς ἀθυμῶν, ὡς καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτῷ καταφρονήσαντος, καὶ τὸ μεῖζον τῶν ὅρκων τοῦ θεοῦ μηδεμίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς ἔφερε. καὶ καλέσας αὐτὸν, ὦ σὺ φήσιν ὤμοσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελθόντα ποτὲ ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ αἰδῇ διαβραίσας τὸ τῆς ἐπιορκίας δίκλειν, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἧς ὢν τὸν πατέρα μου ἀδικῶ τὴν φυγὴν ὕβρεσιν ἐπιφορήσομαί σοι ποτὲ γὰρ ἡμῶν ἐν οἷς κακοῖς μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δικήματα κολαζόντων, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ φοβουμένοις ἀδικεῖν δοκοῦσιν, μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἐὰν αὖ παρ' αὐτίκα πλημμελήσαντες ἔδοσαν. καὶ σεμεΐου μὲν κελευσθεὶς βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη δὲ τῆς βασιλείας βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κακολασμένων, ἄγεται τὴν φαραὼθ τοῦ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καταισθάσας τὰ τείχη τῆς ἱερουσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τοῦ πρόσθεν ὄντων, διεῖπε τὰ πρόσφατα λοιπὸν ὑπὸ πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ νεότητος πρός τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων, καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ παλαιστὴν ἐπέσκηλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ' ὅσα αἱ τῶν χρόνων προβεβήκοτες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ὑπερτελῶν.

A Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triénio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramẽtum etiam Dei violatum. Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulentiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatũ puniantur. sed per omne tempus quo propter impunitatem sec uri sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

B

C

Solomõ autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratísque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat.

II. 3. Reg. 3.

D

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, καὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τῆς πλούτου καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

CAP. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit.

ΕΓνω δὲ εἰς χεβρῶνα προσῆλθόμενος, ὅπου τὸν χαλκοῦν θυσιαστήριον τὸ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θῦσαι τῷ θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τοῦτο δὲ ποιήσας μεγάλως ἐδόξε τὸν θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατ' ἐκείνην τὴν νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαι τινας αὐτὸ τῆς δυσεβείας δώσει αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν δὲ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα καὶ θεῷ προσφέρειν ἥδιστα, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ᾔτησεν. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐ δὲ ἄργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ δοκεῖν νενόμισται προσήκειν τοῖς πλείστοις μόνα σπουδῆς ἄξια, καὶ θεοῦ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ διάνοιαν νοερὰν ὑγιῆ, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τοῦτον κρίνω καὶ τὰ δίκαια λαβὼν ἀπαλλάττοιμι. τούτοις ἡδέως τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τὰ τε ἄλλα πάνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη προσέθηκε τῷ σολομῶνι, δόξαν ἐπαγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πάντων σωφροσύνην καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τις ἂν ἀνθρώπων ἔσχεν ἔστε βασιλέων ἔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τῷ βασιλείαν ὅπως πλεῖστον ὑπομενοῖτο χρόνον, αἰ δικαίος τε ὢν ἀγαθὸς καὶ εὐσεβὴς καὶ θεοσεβὴς καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἐκεῖνος ἄριστος. ταῦτα τοῦ θεοῦ σολομῶν ἀκούσας, εὐφράνθησαν ἐκ τῆς πόλεως. καὶ θεσπεσιάσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τὴν σκηνὴν μεγάλας ὁλοκαύστους θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

E

F

G

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorũ pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimũ quiddam ac maximum petiit: quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argẽtum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectũ bonum, vt his acceptis populũ hunc verè ac iustè iudicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam quæ non petierat additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualé antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparēt. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eadémque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuū illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi: & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quā mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset, alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cāpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac pene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiā nomine Basimā. Maritimā verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

A ταύτας ἡ ταῖς ἡμέραις κείσις ἐπ' αὐτὸν ἦλθη δυσερὴς, ἧς τὸ τέλος δύρεῖν λῷ ὑπόπονον. τὸ ἢ πρᾶγμα πρὸ ὃ συνέβαινεν εἶ) τλὼ δίκλω, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τ κείσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, κ) ζητοῦσιν μεταξὺ πραγμάτων γινόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τῦ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ὑποφαίνεσθαι πρὸ τ ζητουμένων δυνηθῶσι. δύο γυναῖκες ἑταίραι τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μετ' εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμᾶς ὅτι μιᾶς ἡμέρας ὑποτεκεῖν κ) τλὼ αὐτλὼ ὥρᾳ ἄρρενα παιδία. τείτης ἢ ἡμέρας διελθούσης, ὑπνοιμηθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὕτη, τῦτο μὲν ὑποκτείνει. ἐμὲ ἀσα ἢ ζοῦμον ἐκ τῦ γονάτων πρὸς αὐτλὼ μεταφέρει, κ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωὶ ἢ δίλλω ὀρέξαι βυλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν ἐχ ὁρᾷ. τὸ ἢ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι πρόκειμενον. ἀκριβῶς γὰρ κατανοήσασα τῦτο ἐγνων. ὅθεν ἅπαντα τ ἐμὸν ἰόν, κ) ἐκ ὑπολαμβάνουσα, κατατρέφομαι δέσποτα ὅπως τλὼ πρὸς σὲ βοήθειαν. τὸ γὰρ εἶ) μόνας, κ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀρνεῖται πρᾶγμα. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀπέκρινε τλὼ ἑτέραν τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι. τ ἢ ἀρνουμένης τῦτο πεποιηκέναι, τὸ ἢ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ ἢ τ ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπονοοῦντος τ κείσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι πρὸς τ δύρεσιν αὐτῶν πάντων διανοίᾳ τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι ζητοῦν. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν κ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεται τινα τῶν σωματοφυλάκων, κ) ἀσπασάμενον προστάξει τλὼ μαχαίραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκάτερα λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τῦτο ζῶντος κ) τῦ τετελευτηκότος. ὅπη τούτῳ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λαοβούλων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίῳ τὸν βασιλέα, μεταξὺ ἢ τ μὲ ἀληθοῦς μητρὸς ἀνακεκραγούσης τῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ πρὸς ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀριστεῖδος γὰρ ἔλεγεν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρούμενον ἰδεῖν τὸ παιδίον, κ) πρὸς ἔτι βασανισθῆναι κ αὐτλὼ ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὀπτῶνος τὰς ἑκατέρων φωνὰς ὑπὸ τῆς ἀληθείας γεγυμνωμένας, τῇ μὲν ἀνακεκραγούσῃ τὸ παιδίον προσέκεινε. μητέρα γὰρ αὐτλὼ ἀληθῶς εἶ). τῆς ἢ ἄλλης κατέγνω πονηρίας, τό τε ἔλεον ὑποκριθεισάσης, κ τὸ τῆς φίλης συμβαλούσης ὑπολλύμενον θεάσασθαι. τῦτο μέγα δεῖγμα κ τεκμήριον τ τῆς βασιλέως φρονήσεως κ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καθ' ἑκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσεῖχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ κ ἡγεμόνες ἦσαν τ χώρας ἁπάσης, ὅδε. τῆς μ' ἐφραίμου κληρουχίας, ἄρης. ὅπη ἢ τῆς βενιαμίτιδος τοπαρχίας λῷ ὁ κλῆρος. τλὼ ἢ τῶν δώρων κ τλὼ ὑπαλίαν διανάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γαμβρικῶς τλὼ σολομῶνος θυγατέρα. τὸ ἢ μέγα πεδίον λῷ ὑπὸ βαναΐα τῷ ἀχίλε παιδί. προσυπῆρχε ἢ κ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τλὼ ἢ γαλααδίτλω κ) γαυλωνίτλω ἕως τῦ λιβάνου ὄρεως κ) πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας κ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς διῆπεν. ἀχινάδαβος ἢ, τ γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπεξόπλε, συνοικῶν κ) αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασιμαθ τῇ νόμᾳ. τ ἢ πρὸς ἀρκὴν πᾶσαν γαλιλαίαν εἶχε βαναχάτης. σαφά-

σαφάτης δὲ, τὸ ἰταβύριον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τ̃ γαλιλαίαν ἄχρι τ̃ ποταμοῦ ἰορδάνου χώραν, ὅλη δὲ τούτων πάσαν ἐπετέτραπτο. συβεὶς δὲ τ̃ βενιαμιτίδος κληρουχίαν ἐγκεχειρισμένος. ταβαρὴς ἦν εἶχε τιλὶ πέραν τ̃ ἰορδάνου χώραν. ὅλη ἦ τούτων εἰς πάλιν ἀρχὴν ἀποδέδεικτο. θαυμασιὼ ἦ ὅπως δοσιν ἔλαβεν ὅτε τ̃ ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν ἔτραπέντων καὶ τιλὶ τ̃ γ̃ς ἐπιμελείαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ προσπαίζομενοι, καὶ προσέτι τ̃ ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀπολαύοντες ἡμφορέμενοι, πρὸς τὸ σιωαύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα ἐποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν. ἦσαν ἦ ἕτεροι τ̃ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τ̃ τε σύρων γ̃ς καὶ τ̃ ἀλλοφύλων, ἥπερ ἰὼ ἀπ' εὐφράτε ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τ̃ αἰγυπτίων, ἐπῆρχον συλέγοντες αὐτ̃ φόρους ὧδε τ̃ ἐνῶν. συνετέλουν ἦ ἐπ τ̃ τραπέζη καθ' ἡμέραν, καὶ τ̃ δείπνω τ̃ βασιλέως συμιδάλεως μὲν κόρους ἑξήκοντα. ἀλδίρου δὲ ἑξήκοντα. σπιρσοὶ ἦ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σπιρσοὶ αρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα παρεξ τ̃ ἐπ' ἀγρας ἐλάφων λέγω καὶ βυβάλων, καὶ τ̃ πτηνῶν καὶ ἰχθύων, συνομίζετο καθ' ἡμέραν τ̃ βασιλεῖ ὧδα τ̃ ἀλλοφύλων. τοσοῦτον ἦ πλῆθος ἰὼ ἁρμάτων σολομῶνι, ὡς τέσσαρας εἶ μυριάδας φατνῶν τ̃ ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρεὶς ἦ ὑστέρων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, τ̃ βασιλεῖ προσήδρευον ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ ἦ λοιποὶ, κ̃ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατέμενον. ὁ δὲ αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τιλὶ τὲ βασιλέως δαπάνης πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ὀπτήδεια, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον. τοσαύτη δὲ ἰὼ ὁ θεὸς σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὡς τε τοὺς ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους. καὶ μηδὲ τοὺς αἰγυπτίους, οἱ πάντων σοφίᾳ διενεγκεῖν λέγονται, συγκεκριμένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλεῖσον ἀφεστηκότας τ̃ βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε ἦ καὶ διαύγημα σοφία καὶ τ̃ τὸν αὐτὸν κανὸν δόξαν ἐχόντων ὧδα τοῖς ἑβραίοις ὅτι δεινότητι. ὧν ἃ παρελθύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν ἦ, ἄθανος ὁ αἴμανος, καὶ χαλκέος, καὶ δόδανος, υἱοὶ ἡμάωνος. συνετάξατο ἦ καὶ βιβλία ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ ὠδαβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους χιλίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἶδος δένδρου ὠδαβόλει εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν ἦ τρόπον καὶ πρὶ κτηνῶν καὶ τ̃ ἑρπετῶν ἀπάντων ζώων καὶ τ̃ νηκτ̃, καὶ τ̃ πτηνῶν. οὐδὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον. ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐφιλοσόφησεν, καὶ τιλὼ ἀκριβεστάτω τ̃ ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπιδείξασθαι. παρέσχε δὲ αὐτ̃ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τιλὼ κατὰ τ̃ δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδὰς τε συνετάξατο αἷς παραμυθεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν ἐνδώσουσι. καὶ αὕτη μέχρι νεῦ παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰσόρριζα γάρ τινα ἐλεάζαρον τ̃ ὁμοφύλων, ἐπισπανῶ παρόντος καὶ τ̃ υἱῶν αὐτ̃, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλης στρατιωτικ̃ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τ̃ δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τύτων. ὁ ἦ τ̃ θεραπείας τρόπος, τοιόσδε ἰὼ. προσφέρων τ̃ ῥινὶ τὸ δαιμονιζομένω τ̃ δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφενδόνῃ ῥίζας ὑφ' ὧν ὑπέδυε σολομών, ἔπειτα ἐξέλκυεν ὀσφραινομένω δι' τ̃ μυκτήρων τὸ δαιμόνιον,

Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rurium his omnibus vnus præerat princeps. Mirãdum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regij alij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętérque aues & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebãt. & qui regiis impensis pręerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum; idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pellũtur: & cõiurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi.n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in prętẽtia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci annulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicata, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dęmo-

nium:& collapso mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionē faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dęmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quòd reliquisset hominem. quo facto nemini dubiū erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare, vt omnibus nota sit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum successisset,vehementer est gauisus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum.neque enim priùs à subiugandis hostibus destitit,quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur, & præsenti otio decreui vti ad extruendum cœlesti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidē hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operariis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomónique in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eosdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias,quo vt pote insulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in nostris quàm Tyriorum annalibus: & si cui libuerit hæc certiùs cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum cōseruatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta consonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus quin scripta nostra reiiciantur, nisi talia sunt vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit.Cæterum Solomō rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eū est

3. Reg. 5.

ἢ πεσόντος δ' θεὸς τῶ ἀνθρώπῳ, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκιε, σολομῶνος τε μεμνημένος, ἢ τὰς ἐπῳδὰς αἷς συνέθηκεν ἐκεῖνος διηλέγχων. βυλόμενος ἢ πεῖσαι ἢ ἐπιδεῖξαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ ἐλεάζαρος,ὅτι ταύτην ἔχει τὴν ἰσχύν,ἐτίθει μικρὸν ἔμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτηρα,ἐκ τῆς δ' ἀμφοῖν ἐκέλευσε τὸν ἄνθρωπον ἐξιόντα τῶ ἀνθρώπῳ,ταῦτ' αἰσθέσθαι ποιήσας ἢ ἀφανῆ γενέσθαι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου ἢ τούτου,σαφὴς ἡ σολομῶνος κατέστη σύνεσις ἐκ σοφία. δι' ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ἢ ἀγαθότης, ἢ λάθη μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς βασιλέως ἐκεῖ πᾶσ εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολή,ἐκεῖ τοῦτον εἰπεῖν προήχθημεν. ὁ ἢ τῆς τυείων βασιλεὺς ἐιρώμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν,ἐχάρη. φίλος ἢν ἐτύγχανε τῆ δαβίδη. ἢ πέμψας πρὸς αὐτὸν,ἠσπάζετο τε ἐκ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ὅτις ἔλλει ἢ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἐιρώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκεύασαι τῶ θεῶ ναόν,διὰ τοὺς πολέμους ἢ τοὺς συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ἐ ἢ ἐπαύσατο πρότερον ἢ τοῖς ἐχθροῖς καταστρεφόμενος,πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ ἢ χάριν οἶδα τῶ θεῶ τὴν παρούσης εἰρήνης, ἢ δι' ταύτην ὀχλῶν,οἰκοδομῆσαι τῶ θεῶ βούλομαι τὸν οἶκον. ἢ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ τοῦτο ἔσεσθαι τῶ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί τινας τῶν ἐμῶν εἰς λίβανον τὸ ὄρος,κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ὅτις ἡμετέρους ἔχουσι τοὺς ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν θέσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγνοὺς ἢ τὰ ὅτι σολομὼν ἐιρώμος,ἢ τοῖς ἑπτακαλμύσιοις ἥδεις αὐτιγράφῳ τῶ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἐιρώμος,βασιλεῖ σολομῶνι. τὰ μὲ θεὸν δίκαιον ἄξιον,ὅτι σοι τὰ παρόντα παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ ἢ τέκτοις ἡδόμενος,ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἑπτακαλμύσια. τεμῶν γὰρ ξύλα πολλὰ ἢ μεγάλα κέδρου τε ἐ κυπαρίσσου, δίκῃ τῆς ἐμῆς ὅτι θάλασσαν καταπέμψω ἢ κελεύσω τοῖς ἐμοῖς σχεδίαις πεζαμένους εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τὰ αὐτοῦ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι,ἐπειθὴ οἱ σοὶ δέξονται εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως παρέχῃς ἡμῖν αὖτε τούτων σῖτον,ᾧ δίκῃ τὸ νῆσον οἰκεῖν δύνασθαι,φρόντισον. δικαίᾳ δ' ἄρχει τὰ τήμερον, τὰ τῆς ὅτις ὀλῶν τούτων ἀντιγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ ἢ παρὰ τυείοις. ὡς τ' εἴτις θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δυνηθεὶς τ' ὅπι τυείων γραμματοφυλακίων δημοσίων,λέγει συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα ὑφ' ὡν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντευξομένους, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τ' ἀληθείας λέγομεν,μηδὲ πιθανοῖς τισι ἢ πρὸς ἀπάτην ἢ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἰσοτείαν δικαλαμβάνοντες, τὴν μὲν ἐκφεύγειν σπεύδομεν, πίστιν δὲ δοῦναι ἀξιοῦμεν. ὑδὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατέχοντας τὸν τρόπον τῆς ἀναγραπτείας,ἀθῶοι ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἀλλὰ μὴ μετ' ἀποδείξεως ἢ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ ἢ βασιλεὺς σολομὼν,ὡς ἐπόμαθε τὰ παρὰ τῶ τυείων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν διάνοιαν ἐσκέψατο,

ἢ οἷς

καὶ οἷς ἤξίωσε, τέτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ A
κατ' ἔτος πέμψας δισχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἐλαίου
βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωροῦσαι ξέστας ἑβδομή-
κοντα ☾ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον ☾ οἶνου παρεῖχεν. ἡ μὲν
οὖν εἰρήνη φιλία ☾ συλλαμψις ἀπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον
ηὐξησε, καὶ δεδόξασται ὁμολογουμένη εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ἑξηκοντα
χιλίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐ-
τὴν σωφρόνως. μερίσας γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ὅλην μῆνα B
ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μῆνας ἀναπαύεσθαι πα-
ραγενομένους ὅλην τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἐπάλιν οἱ διαδε-
χόμενοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι καὶ τὸν ὁρισμὸν χρόνον.
ἐπῆλθε δ' οὕτως συμβαῖνε τοῖς πρώτοις μερίσι δεκα τετάρ-
της μοίρας ἀπαντᾶν ὅλην ἔργον. γενόμενοι δ' ὑπὸ τέλεσι
φόρε τούτε ἀδώρητος. ἦσαν δ' ἐν τῷ παρείκων, οὓς
Δαβίδης καταλελοίπει, τῷ μὲν ἀριθμὸν ὑπερβάλλοντες τὴν
ἀλήθειαν καὶ τοῖς ἄλλοις ὕλαις, ἑπτὰ μυριάδες. τῶν δὲ C
λατόμων καὶ τεκτόνων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ὅπως ἅπαν ξυ-
χίλιοι καὶ ξιακόσιοι. παρεσκεύαζε δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς
τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τῶ ναῶ θεμελίους. ἁρμόσαντας
δὲ ὡρῶτον καὶ σωδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, καταπομπεύειν
ἔτως εἰς τὴν πόλιν, ἐγλύετο δὲ ταῦτα ὑπὸ τῶν οἰ-
κοδόμων τῶν ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἵρωμος
ἔπεμψε τεχνίτας. τῆς δ' οἰκοδομίας τῶ ναῶ σολομὼν
ἤρξατο, τετάρτον ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μὴν
δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτέμισιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι D
δὲ ἴαρ, μῆ ἔτη τετρακόσια καὶ ἑνενήκοντα καὶ δύο, τῆς
ἀπ' ἀιγύπτου τῶν ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μετὰ δὲ χί-
λια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τὴν χαναάιαν ἐκ
τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβείας
μῆ χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ τῶ
πρώτου γλυφθέντος ἀδάμου ἕως ἧ τὸν ναὸν ὠκοδόμη-
σεν ὁ σολομὼν, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη ξιχίλια καὶ
ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι E
χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη, τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας
ἐνδέκατον ἐνεστήκει εἰρώμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τύ-
ρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῶ ναῶ διαγέγονε χρόνος ἐτῶν
τεσσαράκοντα καὶ διακόσιον. βάλλεται μὲν οὖν τῶ ναῶ
θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὑπὸ μήκιστον τ' γῆς βάθος, ὕλης
λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον αἰτέχειν δυναμένης. οἵ
τε τὴ γῆ συμφύεσθαι ἐμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα
τῆς ἐπικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ
τὴν κάτωθεν ἰσχύν, ὡς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῶν ἐπι- F
κοδομηθησομένων, ☾ κάλλος πρωτέλειαν, ἃ βάρος
ἂν ἤμελλον ἐκ ἴσον ἐξ τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος
καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουρ-
γίας, ἐπενοεῖτο, ἀπήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀρεφῆς
ἐκ λευκῆς λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ὡς ἐξή-
κοντα πηχῶν, τῶν δ' αὐτῶν, καὶ τὸ μῆκος, δέκα δ' εἴ-
κοσι. κατὰ τοῦτο δ' ἄλλος ὡς ἐγηγερμένος ἴσος τοῖς μέ-
τροις. ὥστε εἶν τὸ πᾶν ὕψος τῶ ναῶ, πηχῶν ἑκατὸν ☾
εἴκοσι. τετράπλο δὲ πρὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ δὲ πρόναον ἀπὸ
τοῦ, πρόσπαν ὅπως πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος,
πρὸς τὸ εὖρος τῶ μήκους τετραγώνου. ἔχον δὲ πλά-
τος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἀνεγηγερμένον, πηχῶν
ἑκατὸν εἴκοσι. περιῳκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ

remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ horum exorta, maioribúsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma durauerit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteręque materiæ LXXM. & cæmentarij LXXXM. magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conueherent: idque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto, secundo mense, quem Macedones Artemisium vocánt, Iar verò Hebræi, annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuiũ verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è saxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi constituxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum,

III. 3. Reg. 6.

τεσσαράκοντα βραχέσιν οἴκοις. οἱ συνοχῆτε τῶ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι δοκὸς πυκνότητα καὶ πλήθος ἔξωθεν ἐνειλημμένοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
series cellarum erat extructa, super quam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam superius non erat circum ædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem suum quæque tectū habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissimis trabibus erat consertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. B
His trabibus subnexa erant laquearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrēs perstringeret. Tota verò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vsquam mallei aut cuiuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia quàm arte congesta viderentur. C
Porrò ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, vt cochleam in hunc vsum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, sed à lateribus inerant parua hostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diuiso deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliquum quadraginta cubitorum spatium in vsum sacerdotum consecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore separante fores apposuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacinto, purpura, cocco, byssóque splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos quaquauersum patente dedicauit duos cherubinos ex auro solido, vtrumque quinque cubitorum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam specie fuerint, nemo vel coniicere potest vel eloqui. Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon accersiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariū insignem in quauis materia, sed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vsus est

3. *Reg.* 17.

δύσεις μὴν εἶχεν εἰκοσι πέντε πήχεις. μῆκος ἦ τὸ αὐτοὺς, ὕψος ἦ εἴκοσι. ἐπωικοδόμητο ἦ τούτοις ἄνωθεν οἰκοι ἕτεροι, ϛ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὸν ἴσοι κ᾽ τοῖς μέτροις ϛ τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τ κάτωθεν οἴκων ϖδαπλήσιον. ὁ δὲ ὑπέρωος ἐκ λῶ περιωκοδομημένος. ὄροφος δ᾽ αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρε. κ᾽ τοῖς μ̄ οἴκοις ἴδιος ἕδρᾶ ἦν ἑκάστῳ, ϖρὸς τοὺς πλησίον ϗ συνάπτων. τοῖς δ᾽ ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δ᾽ ἀλλήλων δεδεμένη μηχαναῖς δοκοῖς, κ᾽ διοικήσαις ἁπάντων ὡς τοῖς μέσοις τοίχοις ὑπ᾽ αὐτῶν συγκεχυμένους ξύλων ἐρρωμένως ἕρεισις δι᾽ ἃ τοῦτο γίνεσθαι. τὸν δ᾽ ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγον ϗ αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ἐξεσμένον εἰς φατνώματα κ᾽ ϖρὸν κόλλησιν χρυσᾶ. τοὺς ἦ τοίχους, κεδρίναις δαλαβῶν σανίσι, χρυσὸν αὐταῖς ἐνετόρνευσεν, ὥς τε σίλβειν ἅπαντα τ ναὸν ϛ περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσᾶ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ᾽ ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, κ᾽ πολλὴ τέχνη ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐγένετο συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ κ᾽ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλα τινὸς ἐργαλεῖα τεχνικὰ τοῖς καταναῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίχα δ᾽ τούτων χρήσεως πᾶσαν ἁρμοῦσθαι τὴν τούτων ὕλην ϖροσφυᾶ. ὡς εὐσύνον τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ἦ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον διὰ τοῦ δύσεως τοῦ τοίχου. ἐ γὰ εἶχον θύραν μεγάλην κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πλευρῶν ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε ἦ τὸν ναὸν κ᾽ ἐνδοθεν κ᾽ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις σιωδεδεμένοις. ὡς τε αὖτ᾽ ὀχυρωμάτων κ᾽ ῥώμης τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν ἦ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μ̄ ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν ἦ, τεσσαρακοντα πηχῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτειχὼν ἦ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολλὴν ἐργασάμενος, κ᾽ τορείαν ποικίλην. καταπέτασε ἦ ταύτας ὑφέσιν βυσσινέσιον, ἐξ ὑακίνθου ϛ πορφύρας ϛ κοκκίνου πεποιημένους. ὑ μὲν, ἀλλὰ κ᾽ βύσσου λαμπροτάτης κ᾽ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ᾽ εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ δύσει, τῷ δ᾽ αὐτῷ κ᾽ τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ᾽ ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ὧν πέντε πήχεις ἑκτεταμέναι. διὸ ὑ μακρὰν ἀπ᾽ ἀλλήλων αὐτὰς ἀφῆκεν. ἵνα τῷ πτέρυγων, τῇ μὲν, ἅπτων τὸ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶ. αἱ δ᾽ ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπην τυγχάνουσι. τὰς ἦ χερουβεὶς, ὑδεὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν ὑδ᾽ εἰκάσαι δύναται. κατέγρωσε δὲ κ᾽ τοῦ ναοῦ τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσᾶ. ἐπέθηκε ἦ κ᾽ τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ, θύρας ϖρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, δύσεις ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ᾽ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ᾽ εἰπεῖν, ὑδὲν εἴασε τ ναοῦ μέρος, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἐνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἐπῆν. κατεπέτασε ἦ κ᾽ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ ἦ τ προναοῦ πύλη, πλήθουσα ὑδὲν εἶχε. μεζαπέμπτῳ δ᾽ ἐκ Τύρου σολομὼν παρὰ εἰράμου τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μ̄ ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε δ᾽ φυλῆς. πατρὸς ἦ τυρίου, γένος ἰσραηλίτου. ἔτι, ἅπαντος μ̄ ὅτις ἡμιν εἶχεν ἔργου. μάλιστα ἦ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι κ᾽ ἄργυρον κ᾽ χαλκόν.

ὑφ

ὑφ' ἓ δὴ κ) πάντα κ) τλὼ τῶ βασιλέως βάλησιν τὰ
ἐν τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκάσατο ἢ ὁ χείραμος
ἐπὶ κ) σύλης δύο χαλκοῦς ἔσωθεν τὸ πάχος τεσσάρων
δακτύλων. ἰδ ἢ τὸ μὲ ὕψος τοῖς κίοσιν, ὀκτωκαίδεκα
πηχέων. ἡ δὲ περίμετρος, δέκα κ) δύο πηχῶν. χωνδυ-
τὸν ἢ ἐφεκτέρα κεφαλὴ κρίνον ἐφεστήκει τὸ ὕψος ὂν
πέντε πήχεις ἐπηρμένον. ᾧ περιέκειτο δίκτυον ἑλάτη
χάλκινον περιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρίνα. τού-
του ἢ ἀπήρτιστο κ) δισοιχίαν, κ) ῥοὰς δρακόσιας. τού-
των τῆ κίονων, τὸν μὲ ἕτερον κ) τλὼ δεξιαὶ ἔστησε
πρὸ τοῦ πυλῶνος τοῦ ναοῦ, καλέσας αὐτὸν ἰάχειν.
τὸν ἢ ἕτερον κ) τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, βοάζ.
ἐχώνδυσε ἢ κ) θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον
ἐσχηματισμένον, σμιλήθη ἢ τὸ χαλκούργημα, θάλασσα
δὲ τὸ μέγεθος. ἰδ ὁ λεπὴρ τλὼ δρόμετρον πηχῶν
δέκα, κ) ὅλη παλαισιαῖον πάχος κεχωνδυμένος. ὑπεί
κεισο ἢ κ) τὸ μεσαίτατον τῶ κύτους αὐτοῦ περιαγο-
μένη εἰς ἕλικας δέκα. ἰδ ἢ τλὼ δρόμετρον πήχεος.
περιεστήκεσαν ἢ περὶ αὐτλὼ μόχοι δώδεκα, πρὸς τὰ
κλίματα τῆ τεσσάρων αἰτέμων βλέποντες, καθ' ἕκα-
στον αὐτῆ ῥεῖς. ἦσαν τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς
ὑπικαθέζεσθαι ἡμισφαίριον, κ) περιαγωγὴν ἔνδον
ὑπεῖνεῖσαν. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάθους δισχιλίους.
ἐποίησε ἢ κ) λουτῆρων δέκα βάσεις χαλκᾶς τετρα-
γώνων. τούτων ἑκάστη μῆκος ἐγόνει πήχεων πέντε,
πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἓξ. συνεκέκλειτο ἢ τὸ ἔργον
κ) μέσης τετορνευμένοις, ἵπποις τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι
κ) γωνίαν ἑξῶτες τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τῆς βάσεως
ἐξ ἑκατέρου μέσης ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα.
ἰδ ἢ ταῦτα τειχῆ διηρημένα, ἑκάστω ἢ χώραν ὅσος
ἐπεῖχεν εἰς ὑπόβασιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἑτε-
τόρευτο, πημὲν λέων, πηδὲ ταῦρος κ) ἀετός. ὅλη ἢ τῆ
κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κ) τὰ πλευρά τε τοῦ
νευμένοις. τὸ ἢ πᾶν ἔργον ὅλη τεσσάρων ἐωρευμένον
ἔσχων εἰσήκει. χωνδυτοὶ δ' ἦσαν ἕτοι, πλήμναις κ) αὐ-
τυγαῖς πήχεως κ) ἡμίσεως ἔχοντες τλὼ δρόμετρον. ἐθαύ-
μασεν αἴ τις τὰς ἀψίδας τῆ τοίχων θεασάμενος,
πῶς συντετορευμέναι κ) τοῖς πλευροῖς τῆ βάσεων
προσλιπομέναι ἁρμονίως τ' αὐτοῦ συνέκειντο. ἦσαν δ'
ὅμως ἵπποις ἔχουσαι τὰς ἢ γωνίας ἄνωθεν συνέκλειον
ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκάθητο αὐτοῦ
κ) κλοιὸν ὑπερειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἐπα-
ναπαυόμενον ἀετὸ ℂ λέοντος αὐταῖς ἐφηρμοσμένων,
ὡς σύμφυτα ζῶντ' ἐῖν δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ ἢ
τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κα-
τασκευὴ τῆ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. προσεξειργάσατο
ἢ κ) κυθρογαύλους δέκα λεπῆρας χρυγγύλους χαλ-
κοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα χόας. τὸ γὰρ ὕ-
ψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, κ) ἴσταντο ἀπ' ἀλλήλων
αὐτοῖς διεστήκει τὰ χείλη. τίθησι ἢ τοὺς λεπῆρας τέ-
τους ὅλη τῆ δέκα βάσεων τῆ κλιθεισῶν μεχωνῶθ.
πέντε ἢ λεπῆρας ἐξ ἀριστερῶν μέρεις τῶ ναοῦ. ἑτέ-
τραπτο ἢ τοῦτο κ) βορέαν ἄνεμον. κ) τοσούτους ἐν τῶ
δεξιοῦ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τλὼ ἀνατολλώ. κα-
τὰ δ' αὐτὸ κ) τλὼ θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας ἢ ὕδατος, τλὼ μὲ θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
πτειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῆ τὰς χεῖρας κ) τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅλη τὸν
βωμόν. τοὺς ἢ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἔντος τῆ ὁλοκαυτουμένων ζώων, κ) τοὺς πόδας αὐτῆ.

in omnib⁹ quæ artificiosè in tẽplo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cõplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant reticula ærea, quæ operiebãt lilia, dependebántque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtriusque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis sustinebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erátque mirum videre rotarum circumferẽtias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta: erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum, Lancium item aurearum ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensuratum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit CCM. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit: Circumdedit deinde templo sẽptum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc sẽptum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

A κατεσκεύασε· ἦν δὲ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσοῦτον εὖρος, τὸ δ' ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δ' αὐτὰ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδίσκας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἐ μὲν ἄλλα πρὸς τοῦτους καὶ λεβήτιδας καὶ ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐκμιμήσιον εἰς χαλκεῖ, τέλειν αὐγὴν ὁμοίου χρυσοῦ καὶ τὸ κάλλος. ἔστησε δὲ καὶ τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ μίαν τράπεζαν μεγάλην χρυσῆν, ἐφ' ἧς ἐπέθεσαν τοὺς ἄρτους τοῖς θεῖς. καὶ ταύτης ὡσαύτως λυχνίας μυρίας πρὸς αὐ B ἑνὸς τρόπῳ λαμπηδόνας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ ἀσκόδρα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τεσσαρισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὸν μωσέως πρόσταγμά. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ὑπεκειμένην ἄρτοις πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέναντι τῆς λυχνίας. ταύτην δὲ κατ' ὀλίγον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσὸς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. C ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τοῦ περιβόλου πήχεων ἑκατὸν οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ οὐ κεκωλυτὸς ἐμέλλε κατοικεῖσθαι. οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυρίους ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ δισμυρίους. πινάκων δὲ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτώ, τούτων δ' ἀργυρᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δ' οἷς ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' D ἐλαίου, χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυροῦς δὲ, οἷς τοσούτους. Τὰ μέτρα δὲ τῆς μωσέως εἶν καὶ ἑκατὸν ὡσαύτως, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, διπλάσιονα. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζον θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅτε τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. τὴν δὲ στέφανον εἰς ὃν μωσῆς τὸν θεὸν ἐγράψε, μίαν μόνην, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε E τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων καὶ μωσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τοῖς λευίταις ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἑξδρηκόντα, ἃ καλεῖται ναύλας καὶ κιννύρας ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμύρια. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὸν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ F μεγαλοφρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ χρησάμενος τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον ἐκτησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περέβαλε δὲ τῷ ναῷ κύκλῳ, γείσιον μὲν καὶ τὴν ὑπερκειμένην γλῶτταν, θεῖον δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς ἓξ πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, ἐξέχοντα μὲν τοὺς πολλοὺς G εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδους, μόνοις δὲ ἀπερυφέλιξε τούτοις τοῖς ἱερεῦσι σημαίνοντα. τοῦτο δ' ἔξωθεν ἱερὸν ἀπεδόμησεν ἐν περιβόλῳ κήπου σταδίους ἐννέα μεγάλας καὶ πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἐσωθεν ἱερῶν μεγάλας δὲ ἐμφορήσας φάραγγας, αἳ δὴ βάθος ἄπειρον εἶχον ὀρύξαντας εἰς τοῦτο τοῖς λαοῖς πᾶσιν οἱ ὁμόφυλοι ἀγνείᾳ καὶ καθαρείᾳ τῶν νομίμων εἰσιέναι. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγῳ παντὶ ἀνάπιστον, μέλλοντας δὲ εἰπεῖν καὶ τὸ ὄψεως, τὸ τῶν ἐξωθεν ἱερῶν. μεγάλας δὲ ἐμφορήσας φάραγγας, αἳ δὴ βάθος ἄπειρον εἶχον ὀρύξαντας εἰς τοῦτο τοῖς λαοῖς πᾶσιν οἱ ὁμόφυλοι ἀγνείᾳ καὶ καθαρείᾳ τῶν νομίμων εἰσιέναι. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγῳ παντὶ ἀνάπιστον, μέλλοντας δὲ εἰπεῖν καὶ τὸ ὄψεως, τὸ τῶν

καὶ αἰα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τριακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπλεύροις τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ δὴ τοῦτο ὑπῆρξεν ὃν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοᾶις διπλαῖς μὴν τοῦ καταπετάσματος, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ὑπερηρτισμένας. ὀροφαὶ δ' αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φαλινώμασιν ἐξησμένοις· τὰς δὲ θύρας τοῦ ἱεροῦ πάσας ἐπέχρυσεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τούτων τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῆς εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συντελέσας, καὶ πλούτου καὶ εὐθυμίας ὑπερβολὴν ποιησάμενος ὡς αὐτὸς ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τοῦ παντὸς κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν ἔτεσιν ὀλίγοις πρὸς τὸ μέγεθος συλλεγόμενα τοῦ ναοῦ συμπεραθῆναι, γράψας τοῖς ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὀφείλοντός τε τὸν ναὸν καὶ μεταπεμπομένου τὸν θεὸν κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ παραγενηθείσης εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνίασιν. ὑπὸ μὲν τῆς ὑπερχωείων θερείᾳ, ὑπὸ δὲ τῶν μακεδόνων ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τῆς σκηνοπηγίας καιρὸς, ἑορτῆς σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βαστάσαντες οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν μωυσῆς ἐπῆξατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν λειτουργίαν τῆς θυσιῶν τῷ θεῷ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. παρῆν δὲ μὴ θυσιῶν αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λεύϊ). πρόνδρομος τε καὶ πολλῶν ἱερείων ἅμαξαι τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περιέχοντα ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς παρ' ἑκάστοις τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ὑπόνοιαν θεοῦ καὶ κατοικισμὸν κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ δὴ ὑμνοῦντες ἅμα καὶ χορεύοντες ἕως ἐπὶ τὸν ναὸν ἦλθον ἐκόμισαν. τούτῳ μὲν ἐν τῷ πρόπυλῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεὶν τὰ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοὺς θαρσοὺς συμπλέξασαι, καὶ δὴ ἦσαν ὑπὸ τῶν τεχνίτου κατασκευασθεῖσαι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινὶ καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς ἁδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοῖς δέκα λόγοις τοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σινᾳῷ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτοῖς ἔσωζον. ἦν δὲ λυχνία καὶ ἡ τράπεζα, καὶ τὸν θυμὸν τὸν χρύσεον, ἕστασαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις, ἃς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστασι πρὸ τοῦ ναοῦ ἔμπροσθεν τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ κατανοεῖσθαι ῥᾴδιον καὶ ἐλλείπειν τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συνάλισας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆθος νεφέλης ὁ σκηνὴν, ὁδὸν οἷον ὥρας χειμῶνος ὑετῷ γέμων ἴσα), κεχυμένον δὲ καὶ καταμμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποίησε τὴν διάνοιαν δὲ πάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελελυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατοικοῦντος ἤδη ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ ταύτης εἶχον αὐτὸν τῆς γνώμης. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεστηκὼς, ἐτύγχανε δὲ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

A eam vertici montis, in quo templum extructũ est æquauit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit duplicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ populum Hierosolyma congregare, ad spectãdum templum, & ad transferendam illuc arcã Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mẽse conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽpus scenopegia, festum apud Hebręos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses constructerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserúntque illò cum victimis tam rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine viã perfundentes, & insitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aër suauitate repletus etiam longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubinos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt, cõtinebat hęc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cęterùm altare æreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, rex qui tũ fortè sedebat, assurrexit: verbísquè & se & Deo

B

C

D

E

F

1111. 3. Reg. 8.

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qui- A
dem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque B te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet C prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem aſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo D pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es E retinendus, quam voce, quam ex aëre hauri-mus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es F pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt propitium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam G poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligẽte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis prẽuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οὐ τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπελάμβανε, & καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν ἀΐδιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, κἀξ ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονὼς τὸν οὐρανὸν οἶδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, ἐν οἷς ἅπαντων ἐσὺ τούτοις ἀρχηγέτης καὶ χώρημα. τοῦτον δέ σοι κατασκευάσαντι ναὸν ἐπώνυμον, ὡς αὖ πάλιν αὐτοῦ σοι τὰς δυνάμεις θύοντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ παραισθησόμεθα ἐλαττούμενοι ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν ἐκ ἀφέστηκας ἐφ' ἑαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾶν & πάντα ἀκούειν, ἐν δὲ νεῷ ὅπου σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπῃς τοὺς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔλαττος εἶ. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βεβουλευμένῳ καὶ ἐφ' ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' ἐπιθειάσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τὴν θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβὶδ τῷ πατρὶ, φησὶ, τὰ μελλόντα πάντα καθ' ὡς ἀπέβαινεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γενόμενα τὰ λείποντα δηλώσει, καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθεῖναι ὄνομα τῷ μέλλοντι παῖδι καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσειν αὐτῷ βασιλεὺς μὲν τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἐνθυμούμενος. ἀβλέποντας καὶ τὰ ἐκείνου προφητείαν ἐπιτελεῖ, τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἐξίης. καὶ μηδεμίνος ἐπομνώσκειν ὧν ὑπέσχηται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς ἐκ εὐσεβοῦς, πῆς οὐσίας ἐπὶ τὴν ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. & τὴν δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἀπαγών. ἔργοις μὲν εἶπεν ἐ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ἀξίαν ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀνεπιδεὲς γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων χρεῖαν ἔχειν τοιούτων ἀμοιβῆς. ᾧ γὲ ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ δεσπόζα κρείττονες γεγόναμεν, τοῦτο τιμὴ σοῦ ἀλογεῖν μεγαλοψυχία πρέπει, & τῷ ὑπηγμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν ἐυχαριστεῖν ἀνάγκη. τίνι καὶ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μειζόνως, καὶ δεξαμένους ἀμείνονα ἐκ ἔστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ ἀέρος ἐχόμεθά τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιέναι οἴδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι, τῷ τε τῷ πατρὶ πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην ἀπήγαγες δόξαν. ἔπειτα δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποίηκότι. δέομαι δὲ τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα θεοῦ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἅπαν, ὡς ἂν ὁμολόγησας Δαβὶδ ἢ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ τῷ μετὰ τελευτὴν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, & τὸ ἐκείνου γένος αὐτοῦ διαδοχῆς ἀμείψει μειζίας. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ὑπάρχοιτο, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετοῦ ἢ συγχάρεις εὐδόκει. πρὸς δὲ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖράν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἐνοικίσαι, ὡς αὖ & ὅπῃ γῆς ἡμῖν ᾖ δοκῆς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ τοῦτον ὄντων κύριος, ἐχ ὅπως γε ἂν ὁ τυχὼν ναὸς ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἐπόρθητον ὡς ἴδιον ἐν πολεμίων εἰς ἄπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείας κτήματος εὐδαιμονῇ. κἂν ἁμάρτῃ ποτε ὁ λαὸς, ἐπειδὴ πληγή τινι κεκωδωνῆ δίκῃ τοῦ ἁμάρτοντος ἐν σοῦ γῆς ἀκαρπία καὶ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων ἢ πεπηρώσεων, οἷς σὺ τοὺς εὐδοκιμοῦντας τι τῶν σῶν μεταρχῇ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθρόος εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε ἢ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ λῦσῃ συμφορῶν ἀπαλλάξῃς.

Τού-

ταύτῃ δ' ἐκ ἐβραίοις μόνον δίομαι σῷζῃ σοῦ τὴν A
βοήθειαν εἰ σφαλείσιν, ἀλλὰ γὲ κἂν ὑπὸ περάτων τ
οἰκημένοις τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, περὶ ἐπόμενοι
τ τυχεῖν τινὸς ἀγαθῆς λιπαρησόμενοι, δῶς αὐτοῖς ἐπή-
κοος γενόμενος. ἵνα γὲ αὖ μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ
μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευάσαι σοι
τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' ἐκ ἀπανθρωποι τὴν φύσιν ἐσμεν,
οὐδ' ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς ἐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ
πᾶσι κοινὴν τὴν ὑπὸ σῆς βοήθειαν, καὶ τὴν τῆς ἀ- B
γαθῶν ὄντων, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, κ
ῥίψας ἑαυτὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, κ ὑπὲ πολλὴν ὥραν πρὸς-
κυνήσας, εἶτα τὰ θυσίας τῷ βωμῷ προσῆγε. κ γα-
μίσας τὴν ὁλοκλήρων ἱερείων σφαγὴς ἔτα τὸ θεὸν ἡ-
δέως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὲ ἐξ
αἴρος ἐξαφθὲν κ πάντων ὁρώντων ὑπὲ τὸν βωμὸν
ἆξαν, τὰ θυσίαν ἥρπασε κ κατεδέσατο. ταύτης δὲ τῆς
ἐπιφανίας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλος ἐπὶ τούτῳ εἰκά-
σας εἶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τὸ θεὸ ἐξετελεῖς ἐσομένης. καὶ C
πιθεὶς προσκυνεῖ πεσὼν ὑπὲ τοὔδαφος. ὁ δ' βασιλεὺς
ἐλογεῖν τε ἤρξατο, κ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρήν-
μα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τὸ θεὸ πρὸς αὐ-
τοὺς εὐμενείας, εὐχομένους δ' ἀεὶ τοιαῦτα ὑποβαίνειν τὸ
παρ' ἐκείνῃ, κ τὴν δικαίαν αὐτοῖς καθαρὰν ὑπὸ πά-
σης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ & θρησκείᾳ,
κ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν
ὁ θεὸς δεδωκώς. ἐσεσθαι γὲ ἅπερ εὐδαίμονι τὸ ἐ- D
βραίων ἔθνος, & παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώ-
τερον. παρεκάλει τε μιμνῄσκεσθαι ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ
παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ κ βέβαια ἕξουσι, κ μεί-
ζω καὶ πλείω κτήσονται. ὑ γὲ λαβεῖν αὐτὰ μόνον
δὲ εὐσέβειαν κ δικαιοσύνην, ἀλὰ ταῦτα προσῆκεν
ἐπιλαμβάνειν. εἶ δ' τοῖς ἀνθρώποις ἅπασι μέγα τὸ
κτήσασθαί τῳ ἐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ πε-
ποιημένα & μηδὲν ἀμαρτεῖν εἰς ἐλάττωσιν αὐτῷ. ὁ μὲν
οὖν βασιλεὺς ἀγαλλιασθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀφ- E
λύει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτὸ & τ
πάντων ἑβραίων. ὡς μάχοις μὲν καταβύσας μυρίους
καὶ δισχιλίους, προβάτων δ' μυριάδας δώδεκα. τὸν
γὲ ναὸν τότε πρῶτον ἔγνωσαν ἱεραργημάτων. καὶ κα-
τηυωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ & τέκνοις
ἑβραῖοι. ἐπ δ' καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορ-
τὴν, προς τὸ ναῦ λαμπρῶς κ μεγαλοπρεπῶς ὅτι ἐπ
ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγον ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ F
κατευωχούμενος. ἐπεὶ δ' ἔσχον αὐτοῖς ὅσα χρῶντας
ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ,
πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι τὸ βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπῆ-
σαν, εὐχαριστήσαντες τῷ βασιλεῖ, πᾶς τε πρὸς αὐ-
τοὺς πρόνοιας, κ ὧν ἐπεθύμησε ἔρωτα, κ εὐξάμενοι
τῷ θεῷ πρόσφορον αὐτοῖς εἰς πολιτείαν χρόνον σολομῶ-
να βασιλέα. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μετ' χαρᾶς
καὶ παῤῥησίας, ὑμνοις εἰς τὸν θεὸν ἄδοντες, ὡς ὑπὸ
τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ὑπὲ τὰ οἰκεῖα πα-
ντας αὐτοὺς. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν G
ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλ-
λος ἐφορίσαντες αὐτῇ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῇ μεγά-
λων κ ἑορτῆς μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὅπερ δ' ὑπέσχετο τῷ βασι-
λεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐτέλεσεν αὐτῷ τῆς δίκης ἐπίκουρον τὸν θεὸν γενόμενος. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τ ναὸν,
καὶ ἀφθαρτον ἐν αὐτῷ μένοι τὴν ἐκείνου αὐτῷ καὶ τῆς αὐτοῦ πλήθους τὰ δίκαια ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani tumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiáque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio prouidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cœtum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnó'que sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festí'que diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent:

3. Reg. 9.

in primisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & oblitioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excindendum: & neque generis ipsius reliquias manfuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structuretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamẽ pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit, Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ precioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ἢ πρῶτον ἐμμένοντα τοῖς τῶ πατρὸς ἔθεσι ἔλεγεν εἰς ὕψος καὶ μέγεθος δόξης αἴσιον ἄπειμεν, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῶ γένους αὐτῶ καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς. προσθήσειν μὴν τοῖς ὑπηκόοις ἃ νῦν ἐπανορθούμεθα καὶ λήθειν αὐτῶν ποιούμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, προρρίζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῶ γένους τι λείψανον αὐτῶν ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρέξεσθαι. πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ νόσοις ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐμβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεὼ οἰκοδομηθέντα καταφρηπησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. καταπαύσειν δ' καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δὲ ἐναλλαγὴν μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς προσοίκους ἁπάντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ἔτους ἐμισήθησαν ἱεραῖοι τῶ θεῶ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλῆτον παρ' αὐτοῖς παρελθόντες. καὶ ταῦτ' τῶν ὑπαλειπομένων ἀκούειν, ὁμολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τοῖς τῶν πατρίων νομίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῶ τὸν θεὸν εἰπεῖν, κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναλέγεται. μετ' ὀλίγον τὴν τῶ ναῶ κατασκευὴν, ἔτεσιν ὕστερα καθὼς προεῖρηκαμεν γεγονυίαν, τὴν τῶν βασιλέων οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἐν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. ὁ γὰρ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα καὶ θαυμαστῆς δόξης καὶ παραδόξου τετυχηκὸς, ἔτι καὶ θεῶ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τῶ νεῶ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῶ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοιούτου χορηγοῦ καὶ τῆς αὐτῆς ἑτοιμασθῆναι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῶ γενέσθαι, βεβαίως ἐνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὖν ἀξιολόγως κατὰ τὴν δυμονίαν τῆς ἱεραίων χώρας ἐκ τῶ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὕστερον ἐκ τούτου σοφάζεσθαι καὶ σωφρὸν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῆ γραφῆ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἐν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς κύλοις ἠρεισμένος, ὧν εἰς τὰς κείσεις ἐκ τὴν τῶν στεγασμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, ἐκ χωρῆσαι συμπόδων ἀνθρώπων ὅτι δικας συνελθυδότων πανσυδασεν. ἑκατὸν μὲ πηχῶν τὸ μῆκος, δέκα ἦ, πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος ἑξήκοντα. κίοσι μὲ τετραγώνοις ἀσειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐσεγασμένον ἦ ποικιθίως. ἰσομέτρεις ἦ φλιαῖς, ἐκ θυρώμασι τριγλύφοις, ἀσφαλῶτε ὁμοῦ ἐκ κεκαλλωπισμένοις. ἕτερος ἦ οἶκος ἐν μέσῳ κῆ ὅλου τῶ πλάτους τετραγωνος, τετράπηχων. δέκα πηχῶν ἑξήκοντα, ἀντικρὺς ἔχων ναόν, παχέσι κύλοις ἀνατεταμένον. ἐν ἦ ἐν αὐτῶ ἐξέδρα ἀγαθρεστὴς, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἢ παρέζυκτο κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῆ βασιλίσση, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν δίαιταν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τῶν στεγασμάτων κατόλωσιν, ἐστρωμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσας λίθοις διακαπήκεσιν, ἕτερα ἦ ἔφισε τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατεμφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλέων οἴκων θεωρία ἢ μεταλλάσσειν τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαγομένη.

ἐκ τὸ δὲ

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆς κάλλος ὅλη τετροιχίαν ἐν συ- A
φασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν
διηκριβωμένον. ὑφ' ὧν ἐπεποίητο ἄνδρα καὶ φυτὰ παντοία
σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐπηρεμαμένοις αὐτῆς πε-
τάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑφῆβο-
λίου λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτὰ λίθον.
τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν ἐν παντοποι-
κίλμασι χρώμασι καὶ γεφυρᾶις. πρὸς καταστάσει δὲ
πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ B
καὶ στοὰς μηκίστας, καὶ ἐν κάλλει τῆς βασιλείων κειμέ-
νας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμ-
πόσια χρυσοῦ πρέπειν. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τέτον
ἔχειν ἔδει πρὸς τιμὴν τῆς ὑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη
πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασε. δύσκολον δ' ὀξὺν
καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τιμὴν ποικιλίαν τῆς
βασιλείων, ὅσα μὲν ἐν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα,
πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ
ἀφανῆ, τό τε τῆς ἀναγομένων εἰς ἀέρα κάλλος, καὶ τὰ C
ἄλση πρὸς θηρείαν διατερπτικάτιμα, καὶ θέσεις ὑπο-
φυγὴν καὶ σκέπην τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ'
εἰπεῖν τιμὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ, καὶ κέ-
δρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποιήσατο. Τοῖς
ὀρόφοις καὶ τοῖς τοίχοις τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσᾶ λί-
θοις διανθίσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τῆ θεῷ
ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. ἐπραξάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέ-
φαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατα- D
σκευῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοῖς, ἑκάτερθεν
δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφεστήκεσαν,
τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δὲ ἐνήλα-
τον τῆ θρόνου, χεῖρες ἦσαν ἀντεχόμεναι τὸν βασιλέα.
ἀνεκέκλειτο δὲ εἰς μέσην περιτομὴν τὰ κατ' ὄπιν αὐτῆς
βλέποντος, χρυσᾶ δὲ ἅπας διεκεκόσμητο. ταῦτα ὁ σο-
λομὼν εἰκοσαετίᾳ κατεσκεύασεν, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῆς
χρυσὸν, πλείω δὲ ἄργυρον ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς εἴ-
ρωμος εἰς τιμὴν οἰκοδομίαν συνεπέπεικεν, ἔτι δὲ καὶ ξύλα E
κέδρου καὶ πίτυος. ἀντεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις
δωρειαῖς τὸν εἴρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῆς
καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα ἔδει τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς καὶ
προεπεπείραμεν ἤδη, χρήζων διετέλει. πρὸς τούτοις
δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθ-
μὸν, ὑπόρρω τῆς τύρου κειμένας ἐχαρίσατο. αἷς ἐπελ-
θὼν καὶ καταπόησας εἴρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δω-
ρεᾷ, πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῆς πόλεων
ἔλεγεν. καὶ ἐκ τότε προσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. με- F
θερμηνευόμενον γὰρ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτ-
ταν, ἐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λό-
γους αἰνιγματώδεις διετέμνατο πρὸς τὸν σολομῶ-
να ὁ τῆς τυρίων βασιλεύς, ἀξιῶν ὅπως αὐτῆς
τούτοις σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀποριας τῆς ἐν αὐτοῖς ζητου-
μένοις ἀπαλλάξῃ. τὸν δ' οὐδὲν ὄντα καὶ σωστὸν, οὐδὲν
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῇ λογισμῷ,
καὶ μαθὼν αὐτῆς τὴν διάνοιαν ἀνεφώνησε. μέμνη- G
ται δὲ τούτων τῆς δύο βασιλέων, καὶ μάνανδρος ὁ
μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων
ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ὅτως. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν
παρ' αὐτῆ ὁ εἴρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐβασίλευσε ἑβδομήκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχω-
σε τὸ δυτὴ χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελ-
θὼν ἤνεγκεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελών τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò ſculptorum admirabile artificium oſtentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum ſpecies, frondibus & foliis tanta ſubtilitate expreſſis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod ſupererat vſque ad lacunar, opere albario tectum, & diſcoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longiſſimæ, in quibus ſplendidiſſima triclinia refecta auro, vt quæ aurea ſupellectili ad omne regij conuiuij miniſterium erant inſtructiſſima. Difficile eſt enumerare amplitudinem ac varietatem aulatum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ ſub terra latebant, quæve in aërem elegantiſſimè attollebantur. In ſumma totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento conſtabat: diſpoſitis per parietes & laquearia variis lapillis auro incluſis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande ſolium cælatum, ſpecie tribunalis, quòd ſex gradibus aſcendebatur, in quorum ſingulis extremitatibus leonum effigies erant impoſitæ, totidem aliis ſupernè imminentibus. qua verò parte rex inſidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus tergum ſuum reſpiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipſe maximis donis Iromum eſt remuneratus, ſingulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd inſulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro diſſita ei donauit: quæ cùm ille perluſtrata ſatis conſideraſſet, & non valde probaſſet, renuntiari iuſſit Solomoni, ſibi non eſſe opus eis oppidis, & ex eo terra Chabelon eſt appellata: voce Phœnicum lingua, id quod diſplicet ſignificante. Quæſtiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem tranſmiſit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem ſibi omnem eximeret. At ille callens huiuſmodi rerum ac natura prudentiſſimus, nihil inexplicatum relinquebat: ſed omnia ratione peruincens, & perſcrutatus eorum intellectum, apertiſſimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum ſermonem eſt interpretatus, in hunc modum ſcribens: Defuncto Abibalo ſucceſſit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos xxxiiii. hic aggeſſit ad inſulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Astartæ noua instaurauit: primusq; Herculi statuam erexit mense Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, quòd debita tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymorum rege iniuncta dissoluebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè separatum erat, medio spatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conscenso deinde Libano materiem ad structuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hierosolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quòd cùm ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Asorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palestinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, occisisque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd esset natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est super Syriam, eiusque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quod mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum sit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quíque multis annis auum nostrum Abrahamum præcessit, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint,

καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ ἡρακλέους, καὶ τὴν Δ ἀσταρτης. πρῶτος τε τῷ ἡρακλέους ἔγειρεν ἐποίησε ἐν τῷ περιτείχῳ μέρει. τοῖς τε ἰουδαίοις ἐπιστρατεύσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτοὺς, ἀνέστρεψε. δηλοῖ τοῦτον ἐν ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέταττε σολομών, ὁ ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ δίος, λέγων ἔτως. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἴρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τὸ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δὲ τυφαννοῦντα ἱεροσολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δ' ἀβδήμονά τινα τύριον αὐθις τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τῷ εἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίος μὲν ἔτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' εἶδε τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργοις προὶς ἀσφάλειαν δόμμα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς δὲ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠγεῖτο δεῖν καὶ τοὺς προβόλοις εἶ), ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δ' καὶ πόλεις ταῖς εὐρυτάταις εὐαεί θμοις, ἀσωρεὼν τε καὶ μαγεδὼν, τὴν δὲ τὴν δ' γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστινῶν χώρας ὑπαρχουσαν, καὶ φαραὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς σὺν στρατεύματος καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κράτος, ἀποκτείνας δ' πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ δὲ ἀπῆγειρεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν οὖσαν ὀχυρὰν φύσει δὲ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶ) δυναμένην. ἐν πόρρῳ δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηταχώρα τὴ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δ' ἑτέρα, βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατεσκεύασε δ' καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἀπιτηδείως ἐχούσας τῇ τε τῶν ἀέρων ὑγρασίᾳ, καὶ τοῖς ὡραίοις ὑφυείς, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐδρόσοις. ἐμβαλὼν δ' καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπάνω συρίας καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δ' τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. ἄπτον δ' τὴν τὴν πόλιν ἔτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκείσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν ὑδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εὑ), φησὶ δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι δ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ τὴν ἐπὶ νῦν καλεῖται θδμ τοῖς σύροις. οἱ δ' ἕλληνες αὐτὴν παλμυρὰν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ᾠκοδόμησε. πρὸς δὲ τοὺς ὑπολαμβάνοντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μυναίου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν ἀβραάμου, μέχρι σολομῶνος, πλείονων ἐτῶν τετρακοσίων καὶ χιλίων μάλιστα διελελυθότων, φαραὼνες ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ὑπὸ τῦ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξαντος βασιλέως Φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τῦ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' ἀγνωτέρους βασιλέα σημαίνει. οἴμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν ἡ βασιλεῖς ἡρῶνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μεταλαμβάνειν. καὶ γὰρ οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τῦ πρώτου βασιλέως. Ὁ οἱ ῥωμαίων ἡ αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων χρηματίσαντες ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀπὸ τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω ἡ καὶ ἐκδόξαν τὴν ἀλικαρνασέα ἀφ' οὗ τοῦτο μετὰ μικρὸν τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τετρακοσίοις καὶ τεσσαράκοντα τοσούτοις βασιλέας αἰγυπτίων ἡγήσεσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραώθης ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μὴ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης λέγει τοὔνομα νικαύλην καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς ἡ γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῖσαν ὄνομα. ἐγὼ ἡ καὶ ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς ἡμῶν βιβλίοις δεῖξω, ὅτι μετὰ Φαραώθα τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. νῦν ἡ τούτων ἐπεμνήθην, ἵνα φανῇ τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ ἡ βασιλεὺς σολομών, τοὺς ὑπὸ τὴν χαναναίων οὐχ ὑπακούοντας (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτεινον ὄρει καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προσέταξε, καὶ πρὸς τὸ θητεύειν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐπιτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ἀπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τῷ γὰρ ἐβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' ἦν ἄλλο τοιοῦτον ἔθνος πολλὰ τῷ θεῷ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίον ἐκ τούτων πιεῖσθαι τὸ θητικὸν, ἐκείνους καταλογὰν εἰς τοῦτο τὸ χῶμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἦσαν. τῷ ἡ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγε, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῷ διετέλουν εὐλαφέσαν τῷ βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγματείας ἐφ' ἃς αὐτῷ ἔχρηζεν. ἐναυπηγήσατο ἡ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερις. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, ἐπόρρω εἰλαπῆς πόλεως, ἡ χώρα τὸ πρὶν ἰουδαίων ἦν. ἔτυχε ἡ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκεῖθεν τῷ εἰρώμου τῷ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῷ θαλασσίων ὑπηρέτας ἐπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐπίστασθαι, πλεύσαντας μετὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφείραν, νῦν δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ὄντα αὐτὴν, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν ἡ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à patentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm cccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit; quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa; quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant; & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nõ procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam; aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam; 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quo- A
que egregiam, Solomonis virtute ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi, eum quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuítque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos B
onuſtos auro & variis aromatibus lapillíſque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magíſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis con- C
templaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, D
ſed apud regem ingenuè faſſa eſt, quantoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non po- E
tuit tamen res ita pro dignitate repræſentare ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præ- F
ficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti G
negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφίᾳ δ΄ ἐκπεπονημένῳ καὶ τἄλλα θαυμαστὸν, ἀκούσαν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ὑπῆλθεμία τ' ὄψεως αὐτὸ καὶ τῇ ὁσημέραι φύσει τῇ ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἤγαγε. πειθοῦς γὰρ οὐδὲν τῆς πείρας, ἀλλ' οὐχ οὕτω τῆς ἀκοῆς, ἰσῶς εἰκὸς ὄντι καὶ ψεύδη δόξῃ συγκαταπίπτειν καὶ μεταπεῖσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ὑπὸ τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βεβαιωθῆναι λαβεῖν πεῖραν, αὐτίκα προτείνασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ὑπερβολῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτίκα ἀφικομένῳ ἥδεως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτὸν φιλότιμος ἦν. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θᾶττον ἢ προσεδόκα τὰς ἐπιλύσεις. ἤδη δ' ἐξεπλήσσετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ σολομῶνος ὅσην ὑπερβάλλουσαν αὐτὸν καὶ ἢ ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμανθάνουσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τοῦτο κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους. οὐκ ἦττον ἢ τῆς διατάξεως τῆς οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθεώρα φύσιν. ὑπερεξέπληττε δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος δρυμὸς ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῆς καθημέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς ὑποδοσκόης αὖτε καὶ διακονίας. ἥτε τῆς ὑπηρετούντων ἑσθῆς, καὶ τὸ μετ' ὄψεως αὐτῆς εὐσχήμονες διακονίαν διαφέρειν. οὐκ ἦκουσε ἢ καθ' ἡμέραν ὁλοκαυτώματα τῷ θεῷ θυσίας, καὶ τὸ τῆς ἱερέων καὶ λευιτῶν εὐταξίας καὶ αὐτὰς ὁπλοθήκας. ταῦτ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, καὶ καταχεῖν ἀδυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῆς βλεπομένης, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὸν θαυμασιῶς διακειμένην. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα προσῆλθε λόγους εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἐλέγχεται σφόδρα τὴν διάνοιαν ὅτι τοῖς προφερομένοις ἤττημένη. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὡς βασιλεῖ τὰ δ' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστίας ἐγίνετο. τῇ γὰρ σὺν ἀγαθῶν ὧν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὴ τὴν σοφίαν καὶ τῷ φρονεῖν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δέδωσιν, ἃ φθονῆς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ὅσα ἀληθῆς, πολὺ καταδεεστέραν τῷ εὐδαιμονίᾳ ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νεῷ παροῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον. τὸ δ' ἀξίωμα τῆς μεγαλότητος, οὐκ ἔστιν ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι σωτὴρ σιν. ἔγωγ' οὖν, οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις ἀλλὰ πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστεύθημεν πιστεύουσα, πολλῷ πλείω τούτων ἱστόρησα. καὶ μακαριόν τε τῆς ἐβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, δούλους τε τοὺς σοὺς καὶ φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν τῆς σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογήσειεν αἴτιος τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ὅτι τε σε ποιῆσαι βασιλέα. θαυμάσιος δ' καὶ τῆς λόγων, πῶς αὐτὸν διέθηκεν ὁ βασιλεύς, ἔτι καὶ ταῖς δωρεαῖς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. εἴκοσι μὲν γὰρ αὐτῇ τάλαντα ἔδωκε χρυσοῦ. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τῶ ὀποβαλσάμου ῥίζαν ἐκ τοῦ ἴδιου ἔφερε, θάλπος τῆς γυναικὸς ἔχομεν. αὐτεπαρήσατο δ' αὐτὸν σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ὀρθυμίαν ἐξελέξατο, ὑδὲν γὰρ ὧν τι δεηθεῖσα λαβεῖν ἀπέρχεν, ἀλλ' ἑτοιμάτερες ὧν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο θεράπαιναν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἀξίαν πεφυκέναι τὴν μεγαλοφροσύνην ὑπεδείκνυτο,

ἡ μὲ

καὶ ἡ βασίλισσα Αἰγυπτίων καὶ τῆς αὐθιοπίας βασίλισσα, ὧν θεσπεσίκαμεν τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τοῦ βασιλέως τοῦ παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. καὶ ἦν τὸ αὐτὸν κομιδῆντων ἀπὸ τῆς χρυσῆς καλουμένης γῆς λίθων πολυτελοῖς τοῦ βασιλέως, καὶ ξύλων πολυτίμων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ βασιλείου κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῶν μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πάντων δὲ τῶν πώποτε κομισθέντων αὐτῷ, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ' ἂν τις ὅτι τὰ τῆς σεβύκης ξύλα τοῖς ναοῖς εἶδος λεγόμενοις, καὶ ταύτην ὑπὸ τῶν παραθαλαττιτῶν θεσπιζομένην ὅτι καταπλήξει τοὺς ὁνομάζων λαμβάνειν ἔστι δὲ παπλήσια. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γίνεται. λευκότερα δὲ ὄντα καὶ γιλβοντα πολλῷ. τοῦτο μὲν πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἀγνοησαι. μηδὲ τιὼ φύσιν τῶν ἀληθοῦς πρόνοιαν, ἐπεὶ ἀλλὰ τῶν βασιλέως χρείαν ἐμποιῆσαι μᾶλλον αὐτῆς, δύναμιν εἶδ) καὶ φιλανθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ γὰρ τῶν χρυσῶν σταθμὸς τῶν κομισθέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα καὶ ἕξ, μὴ συγκαταριθμουμένων τῶν ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς ἀραβίας ὕπαρχοι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τὸν χρυσὸν εἰς ἑξακοσίων κατασκευὴν θυρεῶν ἀνὰ σίκλους ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας ἑτέρας ἑξακοσίας, ἀγούσης ἑκάστης μνᾶς χρυσίου ἕξ. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμῶνα λιβάνου καλούμενον. ἐμοὶ μὲν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκπώματα ἅπαντα χρυσᾶ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἐκμάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τὴν ἄλλην τοῦ σκεύους ἅπασαν πολυτέλειαν χρυσίου ἅπασαν ἐμηχανήσατο. ἰδεῖν δὲ ἦν ὅπη τὰς ἀρχόρους ὑπεστρώσατο καὶ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ δὲ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατεσκεύασε, ἀπάγειν εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορείαν προστάξειν. ὧν ἐξεμπολωμένων, ἀργυρος καὶ χρυσὸς ἐνομίζετο τοῦ βασιλεῖ. καὶ πολεῖς ἐλέφας ἀθίοπές τε καὶ πίθηκοι. τὸν δὲ πλοῦν ἀπεῖσαί τε καὶ ἐπανερχόμενοι ἔτεσιν ἐτεσιν ἐλεῦον. φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν ἐπεπόρευτο ἀγαθοῦσα τὸν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν, ὡς τοῖς τε παντα χῆ βασιλέως ὀρθῶς μεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ ὠφελησόμενοι, τοῖς λεγομένοις δὲ ἐπιβολὴν ἀποστοῦντες, καὶ δωρεᾶς μεγάλας προσεπιφανίζειν τὸν ἀεὶ κατὰ καιρὸν παρόντα. ἐντεῦθεν δὲ αὐτῷ, σπουδὴ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλεκτρεῖς ἐλέφαντας, καὶ ἀρωμάτων γλυκυτάτων, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ τῶν ἀχθοφόρων ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμη καὶ κάλλει τοῦ βασιλέως ὄψιν ἀξιοῦσθαι ἐπιλέγειν. ὡς τε τοῖς ἔσιν αὐτῷ προσφέρειν ἄρσεσι καὶ ἵπποις ὁπόσοι τῶν πεμπομένων προσέτι παῖσαι τὸν ἀρωμάτων ἀριθμὸν, τετρακοσίοις προσιστορεῖν. ἦν δὲ αὐτῷ προστρέχοντα, χίλια, ὑπῆρχον δὲ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἐποιοῦντο δὲ ἔτοι, πρὸς δὲ μορφὴν καὶ τοχος, ὡς μήτ' ἀναγκαίτερος ἑτέρους ἄλλους εἶδ) συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ἀνυπέρβλητος, ἀλλὰ καλλίους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀφθαμίλλητον αὐτῷ εἶδ) τιμὴν ἐξυπτᾶν. ἐστρατοπεδεύοντο δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν ὡραίων αὐθουῶτες, ὑπερπεσόντες δὲ τὸ ὕψος ὄντες ἀρτιπρεπεῖς, καὶ πολὺ τοῦ ἄλλων ὑπερέχοντες, μετρίας μὲν καθειμένους χαίτας, ἐνδεδυκότας δὲ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ὑπῆγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπεσπένδον ταῖς κόμαις, ὡς γιλβειν αὐτῷ τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναπλωμένης.

Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex tulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vius est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulneam materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent, atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide precioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabrefacta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim naugia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant, multumque eboris, & mancipia Æthiophica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celebertima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea curruſque & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi cum pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, mane solebat vrbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm esset elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constrauit, tum vt vltro citróque commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoque parte principatus sui magnificentiam. Distributisque oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca verò vbi alebantur, currium oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmatum precio constituto: quos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumque esset omnium regum gloriosissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus descisscendo, indignum antè gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis semel Moysi in-
3. *Reg.* 11. stitutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductísque vxoribus è principibus virísque illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò consuetudine earum est captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assueuit: quamuis iam antè quoque à præscripto legum discesserat, quando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum pòst apposuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat,

Τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθαπερεὶ μέρη τῶν ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, ἐσθῆτι λευκῇ ἡμφιεσμένος ἐλαμπρᾷ, πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δ' χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲ Ἑττάν, ὕδασι δίοισι καὶ πολλοῖσι πεποτισμένον ἀπορροίαις ἀπτέρποις ὁμοῦ καὶ πλείσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρεύμενος ἐποιεῖτο. θεῖα δ' δὲ πάντα ἐπιμελούμενος διανοίᾳ τε ἐσπουδῆ, ἐλέγετο ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τῆς ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειαν οὖσαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλαν, πρός τε τὸ ῥᾴδιον ἰέναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τῆς πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμερίσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲ δὲ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων προσηγόρευσε. τῷ δ' ἀργυρίου τοσοῦτον ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεύς, ὅσον λίθον καὶ τῆς λίθων, καὶ τῆς κεδρίνων ξύλων ἀνεφθέγη ὄντων ὥσπερ καὶ τῆς συκαμίνων πλήθει τὰ δ' ἰουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις ἀγυπτίου κομίζουσιν αὐτῷ, παρασκευὴν, τὸ μὲ ἅρμα συὶ ἵππους δυοῖν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτός τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν διαφόρου διέπεμπεν αὐτούς. γνώμης δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῶν πρὸ αὐτοῦ τινῶν ἐβραίων ἀρχὴν ἐχόντων, ἐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχει τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, ἐκ εἰς ὅμοιον οἷς προεῤῥήκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τινῶ τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, ἐ τὰς ἐπιχωρίοις μόνον ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γάμους, συδωνίας καὶ συρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, οἷς ἀπηγόρευσε συναναμίγνυσθαι ταῖς ἐκ ὁμοφύλοις, τοῖς δ' ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεοῖς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς πρὸς αὐτὰς ἐρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπεισδυόμενον τὸ νομοθέτου προεσπόντος μὴ γαμεῖν τοῖς ἀλλοτριοχώροις, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπιπλακέντες ἔθεσι τοῖς πατρίοις ἐπιορκῶσι, μηδὲ τοῖς ἐκείνων σέβουσι θεοῖς, παρέντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲ κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ ἐπισήμων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύτῃς καὶ τινὶ τῶν βασιλέως τοῦ ἀγυπτίων θυγατρὶ, διὸ μὲν ἐπρατεύετο πρὸς αὐτοῦ ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις, ἐ τῆς δυσεσείας καὶ φιλοσοφίας ἰσυαγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τοῦ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ λογισμοῦ ἐξὸν τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος αὐτέχειν πρὸς τινὰ μιμῆσιν τοῦ ἐπιχωρίου ἐπιτηδεύματος, ἔτι μᾶλλον τοῦ ἰδίου θεοῦ καταλιγώρησε. τοῖς δὲ τοῦ γάμου τοῦ ἐπεισάκτων πρὸς ἐπιτέλει. ἐ μετὰ τούτων δὲ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τινὰ φυλακὴν τοῦ νομίμου. ὅτε τοῦ χαλκοῦν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τοῦ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι, καὶ τοῦ λεόντων τοῦ πρὸς τῷ θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τινὶ ἐκείνου δόξαν, ᾗ αὐτῷ συνέβη καταλειπεῖν ἀφ' τινὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν.

ἐ μι-

οὐ μιμησάμβρος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ καὶ A
τοῖς ὕστερον φανέντος & τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραγέ-
νεσθαι, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ
τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, ὅτι λανθάνειν αὐτὸν δεῖ τοῖς πα-
ρανομήμασι λέγων, ὡς ὅτι πολὺ χαρίσεται τοῖς
προγόνοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν ἐκ ἀφαιρε-
θήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαβὶδ ἡ τοῦ
θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο δόξαν ποιήσειν ἐκείνα. τελευ-
τήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα δόξαθήσεσθαι, ἐκ ἅπασ- B
τα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς
μόνας καταλείψειν τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλειπὼν
τῷ υἱωνῷ τῷ Δαβίδου, διὰ αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν
ἠγάπησεν, καὶ δι' τὴν πόλιν Ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔ-
σχεν ἐβεβλήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ
σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδνὸν ἀγαθῶν ἐφ'
οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηρὰν.
οὐ πολὺς δὲ διῆλθε χρόνος ἀφ' ἧς κατήγγειλεν ὁ προ- C
φήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐ-
τὸν ἄδης ἤγειρεν ὁ θεὸς, Ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δὲ
αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν τῶν
Ἰδουμαίων, γένος ἐκ βασιλικῶν ἀπερμάτων. κατα-
φυγόντος δὲ τὸν Ἰδουμαίαν Ἰωάβου τοῦ Δαβίδου
στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ φέρειν ὅπλα
δυναμένους διαφθείραντος μηνὶ ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς
τὸν Φαραώνην τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως
αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκόν τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώ- D
ραν εἰς διατροφήν. καὶ γνώμην ἐν ἡλικίᾳ, λίαν
ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι
πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα Θαφίνην. ἐξ ἧς
γίνεται αὐτῷ γνώμην, τοῖς τῶν βασιλέως παισὶ συναν-
τράφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαβίδου θάνατον ἐν Αἰγύ-
πτῳ, καὶ τὸν Ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραώνου
ἀπολύσαι αὐτῷ βασιλέα εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βα-
σιλέως ἀπαρνουμένου, τίνος ἕνδειὰν ὢν ἢ τί παθὼν
ἀπολύεσθαι καταλιπεῖν αὐτὸν, σχολὴν πολλὰκις E
καὶ παραλῶν, τότε μὲν ἐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον
δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα
κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προειρημένας παρανο-
μίας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐταῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρή-
σαντος τοῦ θεοῦ φαραώνῃ, ὁ Ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν Ἰδου-
μαίαν. καὶ μὴ διυπνηθεὶς αὐτὴν ἀποστῆναι τοῦ σολο-
μῶνος, κατεῖχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ ἐκ τῶν ἐλά-
τητος δὲ αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἁρας
ἐκεῖθεν, εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δὲ ἐκεῖ F
τινὶ ῥαζάρῳ μὲν ὀνόματι, τὸν δὲ τῆς σοφηνῆς ἀποδε-
δεγμένον βασιλέα ἀδρόζαρον διαστάντα ὅπλα, καὶ
λῃστεύοντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔ-
χοντι πρὸς αὐτὸν σίφος λῃστικὸν, ἀναβαίνει. καὶ κα-
τασχὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀποδέικνυ-
ται. καὶ κατατρέχων τὴν τῆς ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει
κακῶς, & διήρπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦ-
τα μὲν ἐκ τοῦ Ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἰ-
δρεμίοις. ἐπιτίθεται δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμο-
φύλων τοῖς ἱεροβόαμος υἱὸς ναβαλαίου, κατὰ προφη-
τείαν πάλαι γνωμένην αὐτῷ τοῖς προγόνοις ἐπελ-
πίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέν-
τα, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς παιδευόμενον, ὡς εἶδε γνησίως καὶ τολμηρὸν σολομῶνι ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτι τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον προσέβαλεν.

discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit, ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentiam illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, regẽ adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achias, Silunte oppido oriundus. Is ſaluratum cum de via paulùm ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio, propter promiſſionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſique principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumen ſeruauit.

CAP. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

SOlomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: ſepelitúrque Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, excepto peccato ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterùm
VIII. defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma
3. *Reg.* 12. Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet.

ἔτους ἢ τῆς ἀρχῆς μεγενόμενον, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξατο, & χρεῖας αὐτοῦ στρατηγίαν ὅπῃ τὴν ἰωσήπου φυλὴν ἔδωκεν. ἀπιόντι ἢ τοῦ ἱεροβοάμου κατ' ὄνειρον τὸν κομῆτην ἐκ τῆς ἱεροσολύμων, συμβιώτης προφήτης, ἐκ πόλεως μικρᾶς σιλὼ, ἀχία ἢ ὄνομα, κατασπάσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποβὰς εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς εἷς ἄλλος. χίσας δ' εἰς δώδεκα φάρη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβόαμον λαβεῖν τὰ δέκα, προφητῶν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, κατὰ χίσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τοῦ παιδὸς μὲν τοῦ τούτου δι' ἃ τὸν θεὸν δαβίδην ἡγουμένην ὁμολογίαν αὐτοῦ, μίαν φυλὴν κατὰ τὴν ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ ἢ, ἔφη, δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτήσαντος, καὶ ταῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδιδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μεταπέπωκε τὴν αὐτοῦ γνώμην ὁ θεὸς, δίκαιος ἴσθι, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, προκειμένου σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ θεοῦ θεὸν τιμῆς ἀθλα μείζονα τῶν ἁπάντων, ἡγήσασθαι τηλικούτῳ, ἡλίκον οἶδα δαβίδην ἡγούμενον. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τοῦ προφήτου λόγοις ὁ ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν καὶ νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, ἐκ πρώτου. ἡγούμενος ἢ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τοῦ ὑπὸ ἀχίᾳ δεδηλωμένου, διὸ τὰς ἀπειθεῖν ἐπιχείρει τοῦ λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ πράττειν εἰς αὐτὸν τὴν μεμνημένην. μαθὼν ἢ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας ἢ τοῦτο ἱεροβόαμος, πρὸς σούσακον φεύγει τὸν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ βασιλέα φυλαχθῆναι.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀπέστη τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου, τὴν δὲ δεκα φυλῶν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα.

ΑΠοθνήσκει ἢ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας ἢ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται ἢ ἐν ἱεροσολύμοις. παῖδας ὑπολιπὼν δι' ἁμαρτίαν τε & πλοῦτον καὶ φρονήσεως τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε θεὸς ὑπὲρ τοῦ γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρεμύησε. μετὰ ὧν καὶ τὴν δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἐβραίοις, εἰς ὀργὴν ἔτεσιν ἔδοξέ μοι διασαφῆσαι. μετὰ ἢ τὸν σολομῶνος τελευτὴν, διαδέξαμένου τὸ παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτοῦ γεγονώς, νόμας τοὔνομα, πέμψαντες δῆθεν εἰς τὴν αἴγυπτον οἱ τῆς ὄχλων ἀρχοντες, ἐκάλουν τὸν ἱεροβόαμον. ἀφικομένου ἢ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβοάμου εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἱ τε ἄρχοντες αὐτῷ τε λαῷ, καὶ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αἰσθάνεσθαί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ἡγεῖσθαι χρηστότερον τοῦ πατρὸς. βαρυὺ γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δύνασθαι ἢ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν ἀφ' τὴν ὑπείκειαν, ἢ ἀφ' τὸν φόβον. ὁ ἢ μὴ ἔφη ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνασθαι περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὑποπτος μὲν διὰ γίνεται, μὴ ὧν ἀφ' χρῆμα ὑπανδύσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὴν. πρὸ-

πρέπειν γὰρ ἠξίουν ἐπὶ τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι τι μὴ παραυτίκα ἀπεπτεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχειν. συγκαλέσας οὖν τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πεδαπλοῦ δεῖ ποιήσασθαι τὴν ὑπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς αὐτοὺς καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρῄνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον. χειρώσεσθαι γὰρ ὕστερον εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῷ ὑπηκόων ἀγαπᾶσθαι τὸ πρᾶον μᾶλλον καὶ ἧττον μικρὸν ἰσόσημον τῷ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὸν ὕστερον καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παῦν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ γνώσεσθαι βασιλέα, γνώμῃ ἀπεσείφη, τῷ θεῷ ποιήσαντος οἶμαι καταπειθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας οὖν τοὺς μειρακίσκους τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τινὰ τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπεῖν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐπέλαβε λέγειν. τοὺς οὖν, ὕστερον γὰρ ἡ νεότης, ὕστερον ὁ θεὸς ἠφῄρηνοεῖν τὰ κρείττω, παρῄνεσαν ὑποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληρευχίας ἐπειράθησαν ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτοὺ λήψεσθαι πεῖραν δυσκόλου, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνεδύετει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν ἀπειλοῦντας. τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρέπειν τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑπόκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκμάσμενον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκοῦσαί τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, οἷα μάλιστα δὴ καὶ φιλάνθρωπον, τινὰ τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τινὰ τῶν φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο καὶ τινὰ τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν ἀχίας. πληγέντες οὖν ὑπὸ τῶν λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου τοῦ ἀληθοῦντος, ὡς ὅπῃ πεῖρα τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῖς ἐπὶ συγχύσεως πρὸς δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου ἔφασαν τινὰ ἡμέραν. ἀναχωρεῖν δ' αὐτῶν μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἀπείλησαν. ὕστερον δ' ἔσχον πικρῶς τοῦ ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτὸ τὸν ὑπὲρ τῶν φόρων ἀδώρημον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα πρεπτέτερον ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον λιθοβολήσαντες αὐτοῖς, ποιήσειεν μαλακωτέρους, ἐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντος αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ῥοβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτειναν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὑπεβὰς δίφρου ὑπὲρ ἁρμάτος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴν, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῆς δαβίδου παίδων ὄντος αὖ, τὴν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῆς θεραμάτων κύριον. ῥοβόαμος δ' ὁ σολομῶντος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷς τε τῶν λαῶν ὀκτωκαίδεκα παρ' αὐτῷ στρατὸν μυριάδας ὑπλιτικοῦς, ἐξελθεῖν ὑπὲρ τὴν ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, ἐ γὰρ ἐᾷ διήκειν τοῖς ὁμοφύλοις πολεμεῖν, οὕτ' ἔλεγε. καὶ ταῦτα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ μεταίρεσιν τοῦ πλήθους ὅπως ἀσφαλῶς γενήσεσθαι, ἐ κατέξηλθε. διηγήσομαι δ' πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῆς ἰσραηλίτιδος βασιλεὺς ἐπραξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ῥοβοάμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γενήσεσθαι δηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ αὖ ὕστερος ἄρχει παντὸς τοῦ ἰσραὴλ τὸ σύστημα.

Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat vtiliora cernere, authores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum; postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset perueniendum, per indignationem vno ore exclamant; nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoque pertinax ita fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in tumulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarum indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere; nisi Deus per prophetam interc essisset, admonens nefas esse ciuile bellum mouere, præsertim cùm Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, actum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc B modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notū vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem C infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem D Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populū decepit, autor ei factus patriæ religionis deserēdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatē abducerētur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: E móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittēte superuenit à Hierosolymis propheta nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege
3. Reg. 13. ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum F ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: móxque, sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset ex- G anime. Altare quoque diruptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν δίαιταν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν φανυήλᾳ πόλει λεγομένῃ. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν διαγαγεῖν, μετανοήσαν ἴσως, καὶ δελεασθὲν ὑπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσει δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τοῦ γενομένου τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτεχνᾶταί τι τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν δάνῃ, ἡ δέ ἐστι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι ναΐσκων. καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἓν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν οὔ μοι δοκεῖ νῦν ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν οὕτως ὁδὸν προσκυνεῖν. ἄνθρωπος καὶ κατεσκεύασε τὸν ναὸν, πεποίηκα δὲ κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὴν δὲ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατῳκημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τῶν ἀαρῶνος υἱῶν. ἀλλ᾽ ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ταῦτ᾽ εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τῆς πατρῴου θρησκείας ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ χώραν δηλώσομεν. ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ ἑόρταζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. γενόμενος δ᾽ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ᾽ ἐπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, παραγίνεται πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς ψευδιερεῖς τοὺς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, καὶ ἀσεβῶν, ἐπὶ σοῦ καύσει. ἵνα μέντοιγε πιστεύσωσι οὗτοι τοῦθ᾽ οὕτως ἕξειν, σημεῖον αὐτοῖς προερῶ γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ᾽ αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ᾽ εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ᾽ ἡ χεὶρ, εὐθὺς παρείθη, καὶ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐρράγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ᾽ αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα προγνω- A
σιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι
τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τοῦτ' αὐτοῦ πα-
ραχρῆμα. ὁ δὲ καὶ χαίρων ἐπ' αὐτῇ τὴν προφήτην παρεκάλεσε δειπνῆσαι παρ' αὐτοῦ.
ἰάδων δὲ ἔφη, οὐκ ἐπομόσαι εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ
γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ
αὐτοῦ τὸν θεὸν ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ
δι' αὐτῆς ποιήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἐφα- B
σκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας.
αὐτὸς δὲ ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν προσώπων
ἐκ τῆς προφητικῆς, ἐκ ἀγαθῆς διανοίας. ἐν δέ τις ἐν
τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱερο-
βοάμος, ἀπατεώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέ-
γοντος. ἔδει τότε μὲν κληπῆρις ἐν δίκῃ τὸ ἀπὸ τοῦ χήρους
ἀθένειαν. τῷ δὲ παίδων αὐτῷ διηγησαμένων τὰ περὶ τοῦ
παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τὸ σημεῖον τὸ C
γενομένου, καὶ ὡς παρεθεῖσαν αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἱερο βοά-
μος, δέξαμένου πάλιν ἐκείνην ζῶσαν ἀποκάθοι. δεῖσας
μὴ παρὰ δοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος τῷ δὲ βασιλεῖ,
καὶ πλείονος ἀποκάθοι τιμῆς, προστάξε τοῖς παισὶν
ὑποδῆσαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ
παρασκευάσαι. τοῦ δὲ ἀναβάντος ὁ προστάγμασιν,
ἔπιβας ἐλαύνε τὸν προφήτην. ὁ καταλαβὼν ἀναπαυό-
μενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς ὑπε- D
γέθους ἠσπάσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν
εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τοῦ δὲ φήσαντος κε-
κωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι τοῦδέ τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ
τῇ πόλει, ἀλλ' ἐκεῖ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηόρυκέ σοι
τὸ θεῖον τοῦδε θάπεζαν ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ
κἀγὼ, καὶ σὺ αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας.
καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σὲ
πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς,
ἀνέστρεψεν. ἀριστώντων δ' ἐπὶ τῷ φιλοφρονεμένων, ὁ θεὸς E
ὑπεφαίνε τῷ ἰάδωνι. καὶ τοῦδε βάντα τὰς ἐντολὰς αὐ-
τοῦ, τιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε. καὶ ποδαπὸν, ἐδήλου. λέοντα
γὰρ αὐτοῦ καθ' ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασεν,
ἀφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τὸν ἐν τοῖς παλαιοῖς μνήμασι
ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἶμαι καθ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ
βέλησιν, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ ἰάδωνος λόγοις ἱερο-
βοάμος ἐλπίσας ψεῦδος. πορευομένῳ δ' οἱ νεανίσκῳ τῷ
ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ κα- F
ταφαγόντα αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸν μὲν ὄνον
οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. φυλαττόμενος δ', ἐφύλαττε
καὶ ἐκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν τινὲς τῶν ὁ-
δοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγελαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ
ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν
πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῆς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐν-
ταλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα, συνθάψαι ἐκείνῳ
θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶπε πάντα ὅσα προεφήτευσε G
καθ' ὑπὸ πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τῷ ἱερέων,
καὶ τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὑβριθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ
τιμὴ τελευτὴν ἁδὲν συνθάψαι ἐκείνῳ ταφεὶς, τῷ ὀστῶν ἀ ἐνω-
θησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα
ἐντειλάμενος τοῖς ἰδίοις, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς προσέ-
στι τῷ ἱεροβοάμῳ καὶ τί δήποτ' ἐταράχθης εἶπεν ὑπὸ τῷ τοῦ ἀνδρὸς λόγων; ὡς δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον
αὐτῷ καὶ τὸ αὐτοῦ χεῖρα, διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄρειον ἀποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην
αὐτὸν τὴν δόξαν ἀναλύειν πανουργῶν, καὶ πιθανοῖς περὶ τῶν γεγυμνασμένων χρώμενος λόγοις ἐλαττῶν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν.

Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

IX. Erat in ea vrbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt eueſtigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere, nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumẽto necauit, nihil lęso asino; imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rẽ visam pseudophrophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibíque magnificè sepeliit, monitis filiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent. Vera. n. esse quæcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetæ reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ lassitudine manum eius obtorpuisse, dum altari infert victimas, ac deinde post quietem pristinum vigorem recepisse. Altare quoque recētis etiam tum structurę, quòd totae tantarum victimarum molem non ferret, disruptum concidisse. Postremò vatis mortem indicat, à leone essenecatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuisse. His dictis regi persuasit, & mentem eius à Deo & iustis ac piis operibus in totum auersam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim posthac contra omne ius ac fas debacchatus est, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis semetipse nouis scelcribus superaret.

X. Sed hoc omisso de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cōdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethsur, Socho, Odolam, Ipa, Maresa, Zipha, Adorem, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ sitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica sorte muniuit, singulisque sua præsidia & præfectos imposuit, frumēto, vino, oleo, cæterisque commeatibus abundè instructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus sufficeret. Ad hunc Hierosolymis degentem è tota Israelitarum ditione confluxerunt sacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iusti patrias suas relinquebant, vt Hierosolymis Deum colere liceret, offensi Hieroboami tyrannyde, qui eos ad suarum vitularum adorationem vi adigere volebat, quo factum est vt Roboami regnum integro triennio talibus accessionibus crescerct. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiusdam mulieris tres liberos suscepisset, superduxit postea cognatam aliam, Macham è Thamare Abesalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus est, & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, prę omnibus tamē amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò sexaginta. Abiam verò Machę filium successorem sibi designauit, eiusque fidei thesauros suos & munitissimas quasque vrbes credidit. Sed vt plerunque solēt mortales fortuna blandiēte corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim sui regni tanta incrementa, ad iniustas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem sui pertraheret: quandoquidem ea est rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magistratuum moribus etiam subditi deprauētur, quorum modestia ceu norma corrigi debebāt, & pro virtutibus vitia eorum sequantur: alioquin nisi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: sicut sub Roboamo cōtigit, populo leges ac pietatem egregiè cōtemnente, ne iustitiæ studiis regem suum offenderet.

A B C D E F G

ὀπτχθρεῖ γὰρ πείθει αὐτὸ ὡς ὑπὸ κόπου μὲ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσῃ βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δὲ θυσιαστήριον ὂν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγῆναι καὶ πεσεῖν διὰ βάρος τῶν ἐπενεγκεμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον τῷ τὰ σημεῖα ταῦτα προφητεύσαντος, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπωλοῖτο. ὅτου δὲ οὐδὲν ὅτ' εἶχεν, ὅτ' ἐφθέγξατο προφήτης ταῦτ' εἰπών, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν δίκαιον αὐτοῦ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν δικαίων τῶν θείων ἔργων ὅπῃ τὰς ἀσεβεῖς προάξεις παρώρμησεν. ὅτου δ' ἐζύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρηνόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τί καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. τὰ μὲν οὖν περὶ ἱεροβοάμου, ὅπῃ τὸ παρόντος ἡμῖν διηλώθω. ὁ δὲ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεῖπα μοι, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, Βηθλεέμ, καὶ Ἠταμέ, Θεκωὲ, καὶ Βηθσοὺρ, καὶ Σοχὼ, καὶ Ὀδολάμ, καὶ Εἰπὰν, καὶ Μῶρησαν, καὶ Ζιφὰ, Ἀδωραΐμ, καὶ Λαχεῖς, καὶ Ζηκὰ, καὶ Σαραΐμ, καὶ Ἠλὼμ, καὶ Χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδᾳ κληρουχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμὶδ κληρουχίᾳ. καὶ τείχεσιν, πύλαις τε κατέσχεν ἐν ἀπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, τάττε ἄλλα πρὸς ἀφθονίαν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων διαφυλῶς ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σιφάνας εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δ' οἱ πᾶσι τοῖς ἰσραηλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ λευῖ), καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶν πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, κατέλειπον τὰς αὐτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ὃ μὲν ἡδέως εἶχον προσιωεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς διαμάχας αἷς ἱεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὴν ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἕξ. γήμας δὲ συνῆλθέ τινα καὶ ἔξεις ποιησάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἤγετο ὕστερον τὴν ἐκ τοῦ ἀβεσσαλώμου θυγατρὸς θαμάρης, μαχαίλου ὄνομα καὶ αὐτὴν ὄσαν συνῆλθε. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστερξε τὴν μαχάρ. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ξιάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δ' ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ἐκ τῆς μαχάρης ἄβιαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ὅπῃς δύσει. ἄπιστον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ ἀδικίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῆς προαιρέσεως μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὔξησις τέως μὲν γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην ὅτε βλέπων ῥοβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξεφάνη προάξεις, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὰς ψευδῆ τῶν αὐομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων τρόποις. καὶ ὡς ἔλαχεν ἡ ἀπείρων ἀσελγείας τὸν αὐτῶν σωφροσύνην ἀδιαπέμποντες, ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἕπονται. ὃ γὰρ ἔνεστιν ἀνθρώποις δοκεῖν τὰ τῶν βασιλέων ἔργα, μιμεῖται πᾶς ὁ τούτοις. τοῖς τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντες αὐτὸ καὶ ἀδικοῦντες, συνδιάζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ θέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον ιδ'. A

Σουσακεὶμ ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατεύσας ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ, καθελὼν τὴν πόλιν τὰ τῶν ἱερῶν λάφυρα, καὶ θησαυροὺς τοὺς βασιλικοὺς ἀνελόμενος, εἰς Αἴγυπτον μετῴκισεν.

Τιμωρὸν ὁ θεὸς εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ θεὸς ἐπιπέμπει τῷ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖ σουσακον. ὃν ἐσφαλμένως ἡρόδοτος τὰς θεμένους αὐτοῦ σεσώστρει προσαγορεύει. ἐστρατεύετο γὰρ ὁ σούσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπὶ τὴν ἱερουσαλὴμ στρατεύσας μετὰ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τὸν ἀριθμὸν ἐξηκολούθει. ἱππέων δὲ μυριάδες ἓξ. πεζῶν δὲ μυριάδες τεσσαράκοντα. τούτων τοὺς πλείστους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἁπάσας. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τὴν ἱερουσαλήμ. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς διὰ τὸν σουσακεὶμ στρατιὰν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, δύναμιν νίκης καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀναθλῖψαι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ προφήτης σαμαΐας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, λύθησαν τὰς ψυχὰς καὶ ἔπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογοῦνται πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ὑποδρόμους τοῖς ἐχθροῖς ἐποίησε, διὰ τὸ αὐτὸν ἀσεβεῖς καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταδὼν δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ἔτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τὸν προφήτην. ποιήσω μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἄμεινον, ἢ θεῷ. παραλαβὼν δὲ ὁ σούσακος ἀναχωρεῖ τὴν πόλιν, δεδιότα μὲν ῥοβοάμον διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμενε τὴν ἡμερίαν σωθήναις, ἀλλ' ἐβούλετο τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξενέγκασθαι τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών. ἔλαβε δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν παρὰ τοῦ σωφήνης βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀπέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα μέντοι δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος ἔλαβε μόνον τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν παλαιστίνην συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δ' ὅτι τὴν ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλονότι πεχειρωμένον ὑπὸ τοῦ αἰγυπτίου. λέγει γὰρ ὅτι φύλας καταλειπεν ἐν τῇ τῆς ἀμαχητὶ καθαιρεθέντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. ῥοβοάμος δ' αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ δὲ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον δὲ ἐστὶν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τὸν ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅτι αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσῶν θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκέας ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. ἐπεὶ δὲ τῆς μὲν στρατηγίας ἀδιφανοῦς, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς λαμβάνοντος ἀσφάλειαν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δίκῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ,

Cap. IV. A

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus, Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos tertuit, dicens Deum minari defecturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria inscupta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idem ait Aethiopas quoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem quòd nulli alij circuncidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibente, cò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum diximus, supereſt vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, essétne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiẽti præsenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum locui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg. 14.

A βασιλεύσας δ' αὐτῷ, ἐπτακαίδεκα. τὸν χρόνον ἀλαζὼν ἀνὴρ & ἀσύντος, καὶ δι' ὃ τὸ μὴ πεισθέσθαι τοῖς πατρώοις φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς Ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τοῦ δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μέν, τοιοῦτον ἔχει τέλος. τὰ δ' ὡς ἱεροβόαμον ἀκόλουθα τούτων ἔχομεν πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. ἔθος γὰρ ἦν αὐτῷ διὰ παντὸς οὐδὲ πρέμνσεν εἰς τὸν θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθημέραν ὅπου τοῦ ὑψηλῶν βωμοὺς αἴρας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμέλλεν οὐκ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τὴν γενεᾶς ἐκφῦσαι τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸ παιδὸς ὃν ὀβίμελον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μεθίστησιν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην, & χῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορεύεσθαι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. ἦν γὰρ θαυμαστὸν ἀνδρα, καὶ τὰ μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ καὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι. πορευομένην δ' ἐκέλευσε καὶ τὸ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτὴ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχιας. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς θύρας ἠμαυρωμένου διὰ τὸ γῆρας, ὑπεφάνεις ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ ὧν παρεῖσιν ὑποκρίνασθαι. παιζούσης δ' αὐτὴν γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν ἀληθείας, ὃς ἀφιξομένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τινας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπέλθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπεὶ σημεῖόν σε μικρὸν & μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, & ἀποχίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπών, χωνεύτους θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. ὕστος σε πάλιν καθαιρήσω. καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σε τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξελήρεταί σ' ὑπ' ἐμοῦ λαὸς παντὸς, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ ἱεροβοάμου γένους. μεθέξει δ' τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλελοιπόν. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα φράσασα ἀπόδραθι πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινοῦ τιμηθεὶς πένθους. & μόνος τῶν ἐκ τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς εὑρέθη. ταῦτα οὖν προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ ταραγμένη, καὶ τὸν τοῦ προειρημένου παιδὸς θάνατον φθάνουσα, ἔρριψεν ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπτομένην τελευτὴν, ἀθλίαν τοῦ παιδὸς ἐπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀσυδῆ μὲν αὐτυχοῦσαν χρωμένην δὲ τὸν υἱόν. ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπείγεσθαι θεῖσα θάνατον ὄψεσθαι νεκρὸν, ἀναγκαίᾳ δ' ἰδεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ φθάνουσαν, τὸν μὲν ἐκπεπυσμένον καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης ἄρρητον, τὸν δὲ βασιλεῖ, πάντα ἀπηγγελκότα.

Κεφάλαιον ε'.

Στρατεία ἱεροβοάμου κατὰ τοῦ υἱοῦ ῥοβοάμου, καὶ τῶν δύο φυλῶν τοῦ ἱεροβοάμου ἡττηθείσης, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

ΙΕροβόαμος δὲ οὐδὲν τούτων φροντίσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατιᾷ, δυσὶ τῶν ῥοβοάμου παίδων τὴν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ παιδὸς ὑφαιρεῖσθαι μέλλοντος ἀβίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δὲ ἀκούσας τὴν ἔφοδον τοῦ ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτὴν οὐ κατεπλάγη, θυμούμενος δ' ἐπάνω τοῦ νέου τοῖς φρονήμασι καὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ πολεμεῖν, στρατιὰν διαλέξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπαντᾷ τῷ ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάρων. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἠυξήπτετο. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἡ δὲ τοῦ ἱεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους αὐτοπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλῆς τινος τόπου ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἱεροβόαμον ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτοῦ μετὰ ἡσυχίας ἠξίωσε. θορυβούμενης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβὶδ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς ὅπως αἴτιος τοῦ μὴ παῖδός, πρὸς δούλῳ ἱεροβοάμῳ προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ὑπὸ τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκελευσμένους πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὸ μὲν γὰρ πλεῖον μέχρι νῦν ἱεροβοάμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ὑπερπλείονα χρόνον, ἀλλὰ δικῇ καὶ τοῦ παρελπλυθότος δίκην τῷ θεῷ, παύσει τὴν ὠμότητα, καὶ τῆς ὕβρεων ἃς ὑβρίσθη εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπείθων. οἱ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ μὴ παιδὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐκλησιάζων ὁμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλείᾳ πεισθεὶς, ἐγκατελείφατε μὲν τὸν δεσπότην ὑπ' ὀργῆς ἐκεῖνον, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπεστάσατε. καίτοι συνεγνωκέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, νέῳ καὶ λόγων μόνων δυσκόλων, ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρός τι δυχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν, καὶ ἡ ἀμαθία τῶν παρεστώτων ἔξω ἦλθεν ἔργον, δέος τε σολομῶντα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ εἶχεν ἂν τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας τὰς τῶν πατέρων ἐπανορθώσεις. ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ἔστε τότ' ἔστε νῦν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πεποιθόσι πρὸς τὴν νίκης; ἢ τῇ χρυσᾶς θαμάλεσι, καὶ τοῖς ὅπλοις τῶν ὁρῶν βωμοῖς, ἃ δόγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῖν, ἀλλ' ἐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τίνι ἡμετέραν στρατιὰν καταβάλλον; ἀλλ' οὐδὲ δὴ τις οὕτω ἰσχὺς μυριάδων στρατοῦ μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένου. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τοῦ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ἀποκεῖσθαι συμβέβηκεν. ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένον ἀπ' ἀρχῆς τὸ νόμιμον, καὶ τὸν ἴδιον θεὸν σεβομένοις. οὗ αἱ χεῖρες ἐποίησαν ὑμᾶς ὕλης φθαρτῆς, καὶ ὀπίνοια πονηροῦ βασιλέως ὅπερ τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ θεοσεβὲς ὑμᾶς ὅπερ τοσοῦτο μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

Cap. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadraginta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo cõſtitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Quòd Dauidi atque eius poſteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quo magis miror cur deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, itati deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legéſque eius omnium quæ vnquã fuêre ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe non ſolùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliquid per ætatẽ peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſiotibus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumẽta ſunt? An fortè multitudo qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cõtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quę profectò penes nos eſt, qui cõſtãter in ſeruãdis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili ſculpſerũt, nec; ſceleſtus rex commẽtus eſt ad imponẽdũ vulgo ignobili: ſed qui cõditor eſt omniũ, & principiũ huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quãobrẽ nũc quoque ſuadeo vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis.

Deum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponens, illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cæleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus: è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis vingintiduobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Machæi filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenitque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

Cap. VI.

Æthiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nõ-

Ταῦτα μὲ ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔπι δ' αὐτὸ λέγοντος, λάθρα πως τῆ στρατιᾶ τῆ ἰεροβοάμου πέμψε προκυκλωσομένους τ' ἀβίαν ἔκ τινων ἐφαρῶν τῆ στρατοπέδε μερῶν. μέσε δ' αὐτὸ φθειληφθέντος τῆ πολεμίων, ἡ μὲ στρατιὰ κατέδεισε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε Ϛ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῆ θεῆ παρεκάλει. τῦτον γὰρ ἐκ κυκλῶ πρὸς τ' πολεμίων. οἱ δ' ὁμῶ πάντες ὅπλα λεσάμενοι τ' τῆ θεῆ συμμαχίαν, τῆ ἱερέων τῆ σάλπιγγι σημαίνοντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπι τοὺς πολεμίους. Ϛ τῆ μὲ, ἔθρυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῆ ἐξέλυσεν ὁ θεὸς. τῶ γὰ ἀβία στρατιὰ, ῥᾴστέραν ἐποίησεν. ὅσους γὰ ἐκπότε ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἔθ' ἑλλήνων ἔτε βαρβάρων, τοσύτους ἀποκτείναντες τ' ἰεροβοάμου δυνάμεως, θαυμαστῶ Ϛ ἀξιόλογον νίκην τῆ θεῆ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰ μυριάδας τ' ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆ διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἔλοντες κατὰ κράτος, τήν τε βηθήλων καὶ τ' τοπαρχίαν αὐτ', καὶ τ' ἰσανὰ, καὶ τ' τοπαρχίαν αὐτῆς. Ϛ ἰεροβοάμος μὲ, ἐκ ἔπι μετ' αὐτὸν τ' ἥτταν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ᾤκει ζῶν χρόνον. τελευτᾶ δ' οὗτος ὀλίγον τῆ νίκη χρόνον διοίσας, ἔτη βασιλεύσας ἑπτὰ. καὶ θάπτε ὢν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει γ' ἐκ υἱοὺς μὲν δύο Ϛ εἴκοσι. θυγατέρας γ' ἐξκαίδεκα. πάντας γ' τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τ' βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μήτηρ τῆ νεανίσκε, μαχαίρα τομῶμα. τύτε κρατέντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆ ἰσοπλεύρε εἰρήνης, ὅπι ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲ πρὸ ἀβίαν τ' ῥοβοάμε τῆ σολομῶνος, ἅπερ παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε γ' καὶ ἰεροβοάμος ὁ τῆ δέκα φυλῶν βασιλεύς, ἀρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχε δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τ' βασιλείας ἀσανε διελήλυθότος. ἦρξε γ' ὁ τῆ ἰεροβοάμε παῖς ἔτη δύο, τῆ πατρὶ τ' ἀσέβειαν καὶ τ' πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν γ' τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ὅπι γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ἔσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. ὑπεκβαλθεὶς γ' ἐκεῖ ὑπὸ φίλε τινὸς βασάμε ὄνομα, μοχθείλε γ' παιδὸς, ἀπεθνήσκει. ὃς μὲ τῶ τελευτὴν αὐτ' τ' βασιλείαν ἐδέξαλαβεν, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμε γένος διέφθαρε. Ϛ σωτῆρα καὶ τῶ θεῦ προφητείαν, τοὺς μὲ ἐν τῆ πόλει τῆ ἰεροβοάμε συγγενῶν ὑποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἀσαφαχθῆναι Ϛ δαπανηθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἰεροβοάμε οἶκος, τ' ἀσεβείας αὐτ' καὶ τῆ ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ὑπεραπεία τῆς ἱεροσολύμοις βασιλεύσαντος ἀσάνε, καὶ διαφθορὰ τῶν στρατῶν.

Ὁ γ' τ' ἰεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος ἦν, τ' ἦθος ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶττων μητ' ἐννοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν δυσέβειαν εἶχε καὶ τὴν τῆ νομίμων φυσικὴν τὴν ἀναφορᾶν. κατόρθωσε γ' τὴν αὐτῆ βασιλείαν ἐπικόφας ἔτη ποιῆσαι ἐν αὐτῆ, καὶ καθαρθεὶς ἀπὸ πάσης κηλίδος, στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτικὸν ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστην, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ γ' τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξότας, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη γ' αὐτῶ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαραῖος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς, ἐπε-

ὀγδοήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων δὲ δέκα χιλιάσι, τριακοσίοις δ' ἅρμασι. καὶ μέχρι πόλεως Μαρήσας, ἔστι δ' αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτοῦ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν Ἄσανος. καὶ ἀντιπαρατάξας αὐτῷ τὴν στρατιὰν, ἔν τινι φάραγγι Σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως οὐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ τῶν Αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας, νίκην ᾔτει παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τὰς πολλὰς κτεῖναι μυριάδας τῶν πολεμίων. οὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἐλθεῖν ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ δυναμένῃ καὶ τοὺς ὀλίγους ἀπεργάσασθαι κρείττους τῶν πλειόνων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ἰσχυόντων, ἀντιτάξασθαι πρὸς μάχην τῷ Ζαραίῳ. ταῦτα λέγοντος Ἀσάνου, νίκην ἐσήμαινεν ὁ θεός. καὶ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ θεοῦ πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν Αἰθιόπων. καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς Γεραρίτιδος χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς ἀναιρέσεως, ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον γὰρ Γεραρῶν, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, ὡς πολὺν μὲν ἐκφορῆσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. Ἄσανος μὲν οὖν καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ τοιαύτην παρὰ τοῦ θεοῦ νίκην λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. παραγινομένοις δὲ αὐτοῖς ἀπήντησε κατὰ τὴν ὁδὸν προφήτης Ἀζαρίας ὄνομα. ὃς ἐπισχεῖν κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς, ὅτι ταύτης εἶεν τῆς νίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τετυχότες, ὅτι δικαίους καὶ ὁσίους αὐτοὺς παρέσχον, καὶ πάντα κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ πεποιηκότας. ἐπιμένουσι μὲν οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὸ ζῆν μετ' εὐδαιμονίας παρέξειν τὸν θεόν. ἀπολείπουσι δὲ τὴν θρησκείαν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι, καὶ γενήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται προφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γενήσονται, καὶ τὸ ἔθνος κατὰ πάσης σπαρήσεται γῆς, ἔπηλυν βίον καὶ ἀλήτην βιωσόμενον. καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχουσι συνεβούλευεν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμενείας αὐτοῖς τοῦ θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν πρόνοιαν ἐποιοῦντο, κοινῇ τε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν τοῦ θείου. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμελησομένους. καὶ ταῦτα μὲν Ἀσάνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πλήθους τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Βασάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ἱεροβοάμου υἱὸν Νάβαδον, καὶ κατασχόντα τὴν ἀρχήν. οὗτος γὰρ ἐν Θαρσῇ πόλει διατρίβων, καὶ ταύτην οἰκητήριον πεποιημένος, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη καὶ τέσσαρα. πονηρὸς δὲ καὶ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ἱεροβόαμον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτῷ πέμψας Ἰηοῦν τὸν προφήτην προεῖπε διαφθείρειν αὐτοῦ πᾶν γένος, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν Ἱεροβοάμου κακοῖς περιβαλεῖν οἶκον ἐξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γενόμενος, οὐκ ἠμείψατο τὴν εὐεργεσίαν τῷ δικαίως προστῆναι τοῦ πλήθους καὶ εὐσεβῶς. ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς οὖσι τοιούτοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τῷ θεῷ φίλα. τὸν δὲ κάκιστον Ἱεροβόαμον ἐμιμήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς ἀπολομένης τὴν ἐκείνου πονηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πεῖραν οὖν ἥξειν εἰκότως τῶν ὁμοίων συμφορῶν αὐτὸν ἔλεγεν, ὅμοιον αὐτῷ γενόμενον. Βασάνης δὲ προακηκοὼς τὰ μέλλοντα κακὰ αὐτῷ συμβήσεσθαι μεθ' ὅλης τῆς γενεᾶς ἐπὶ τοῖς τετολμημένοις, οὐ πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, καὶ περὶ τῶν παρῳχημένων ἐκ τοῦ τότε γοῦν

genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maresam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinem exclamauit Deum inuocans, orá¦que vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso rex alacris cum hoste conflixit, cæsís que plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. Idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam. is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: sequuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibiipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio sarta tecta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio cæso regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, sceleratior, magísque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus priùs Hieroboamum cladibus profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrãdo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita. quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis se cõtaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquã cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

3.Reg.16.

posterum & anteactorũ pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut proposito præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetã ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritùs autẽ eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficiscí, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanem. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco cóndidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Masipha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

Cap. VII.

Basana stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Asbabus filius, regnum obtinent.

Deinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatẽ, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum iuuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cũ ea se quoque cõcremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinũ regnare volẽtibus. Cuius factio quum tãdem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet.

μεζανοήσας συγγνώμης τ̃ θεῦ τύχοι. ἀλλ' ὅσῳ οἱ προηκμάζων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὖ τὸ κακοῦσθαι, ἡ ἀγαλείπτως τὸ τοῦτο ἐνεργῶντες, ὕπνῳ μ̀ ἔασεν ὁ θεὸς προφήτου αὐτ̃ τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μετ' ἐκεῖνον κακοῖς, ὀλέθρῳ γ̀ ἡδονῆς καὶ οἰκείας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. κ̀ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς τὸ αὐτὸν πόνοις προστίθει. ἔτελεύτησεν, τὸν στρατηγὸν τ̃ βασιλέως πάλιν ἐπιλαβὼν πόλεώς τινὸ τ̃ ἐν ἀφανοῦς ῥαμαθῶν τοὔνομα, ἐφόδων ἀπειχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. κ̀ καταλαβόμενος αὐτὸν, οὐχὶ προσδιεγνωκὼς καταλιπεῖν ὃν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὁρμηθέντες τ̀ ἀσσύριοι βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τὴν ἐπιχείρησιν τ̃ πολεμίου, κ̀ λογισάμενος ὡς πολλὰ δι' αὐτὸν κακὰ τὴν ὑπ' αὐτ̃ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶν στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τ̀ δαμασκηνῶν βασιλέα φρίσβεις κ̀ χρυσὸν καὶ ἀργύριον, παρακαλῶν συμμαχίαν, κ̀ ὑπομιμνήσκων ὅτι κ̀ πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δ̀ τ̃ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, κ̀ συμμαχίαν ἐποήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τ̀ βασσὰν φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτὸ βασιλευομένας πόλεις τὰς ἡγεμόνας τ̀ ἰδίας δυνάμεως ἐπέλθειν κακοῦν αὐτάς. οἱ δ̀, τὰς μ̀ ἐπεπόνθεσαν. τὰς δ̀ ἁρπάσαντες πορθοῦντες, τὴν τε ἰωαὰν λεηλατοῦσι, κ̀ δᾶνα, κ̀ ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τ̃ ἰσραηλιτ̃ βασιλεὺς, τὸ μ̀ οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μ̃ δ̀ ἀνασθῆς ὡς ἐκθήσων τοῖς οἰκείοις κακοῖς ἀπέστρεψεν. ἄσανος δ̀, ὡς τ̀ φοβηθεὶς ὑπ' αὐτ̃ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀπήγειρεν ἐν αὐτ̃ τόπῳ δύο κατασκὰς, ἡ μὴν γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ δ̀, μασφά. κ̀ μ̃ ταῦτα μὴν κρατῆσαι ἐκ ἔφθασεν ὁ βασσᾶης τ̀ δὴ τὸν ἄσανον στρατᾷ, ἐφθάσθη δ̀ ὑπὸ τ̃ χρεών. κ̀ θάπτεται μὴν ἐν ἀρσανῇ πόλει. διαλαμβάνει δ' αὐτ̃ τὴν ἀρχὴν πᾶς ἤλανος. οὗτ' ἄρξας ἐτῶν δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὀπαδῶν ζαμβρίου τ̃ ἱππάρχου τ̃ ἡμισείας τάξεως. κρατυνθέντα δ' αὐτὸν διὰ τ̃ οἰκονόμου αὐτ̃ ὡσαὶ τοὔνομα, πείσας διαβαλεῖν τ̀ ὑπ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δι' αὐτὸν μεμνημένον τ̀ δι' αὐτὸν ὀπαδῶν κ̀ ἡγεμόνων. ὅτοι δ̀ ἅπαντες δι' τὴν πολυορκίαν τ̀ γαβαθῶν ἐγίνοντο τ̃ παλαιστῶν.

Κεφάλαιον ζ.

Ως τ̀ βασσᾶου ἡμιαὶ διαφθαρέισης, ἐβασίλευσεν τ̀ ἰσραηλιτ̀ ζαμβρίης κ̀ οἱ υἱοὶ αὐτ̃ ἄχαβ.

Φονεύσας δ̀ τὸν ἤλανον ὁ ἱππαρχος ζαμβρίης, αὐτὸς βασιλεύει. κ̀ πᾶσαν τ̀ βασσᾶου ἡλικίαν κτ̀ τὴν γενεὰν διαφθείρει. τ̀ δὲ αὐτ̃ τρόπῳ συμβῆναι τὸν οἶκον αὐτ̃ διαῤῥίζον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς δηλώσομεν ἀναγράφοντες. ἡ δ̀ πολιορκῆσα τ̀ γαβαθηλὼ στρατιὰ, πυθομένη τὸν θεὸν τ̀ βασιλέα, ἐν ὅσῳ ζαμβρίης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔσχε τ̀ βασιλείαν, κ̀ αὐτὸν τ̀ ἡγεμόνα αὐτῆς ἀμβρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τῆς γαβαθῶνος ἀναστήσας τ̀ στρατὸν, εἰς θαρσηλὼ διαγίνεται τὸ βασίλειον. κ̀ προσβαλὼν τῇ πόλει, κ̃ κρατος αἴρει. ζαμβρίης δ̀ τὴν πόλιν ἰδὼν ἡμμωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχότατον τ̃ βασιλείων. κ̀ ὑποπρήσας αὐτὰ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. δίχη δ' δὲ διὰ τ̀ ἰσραηλιτ̃ λαός. κ̀ οἱ μ̀ αὐτ̃ θάμαρον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δ̀ τ̀ ἀμβρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τὸν κρείττονα ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνουσι τ̀ θάμαρον,

κ̀

καὶ παντὸς βασιλεύει ὁ ἀμαζίνος τὸ ὄχλω. ξιακοσ ϛ̄ ἢ ἔτει τ̄ ἀσσυρ βασιλείας, ἦρξεν ὁ ἀμαζίνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰ μ̄ ἓξ, ἐν θαρσῃ πόλει, τὰ ἢ λοιπὰ, ἐν μαρίωνι, ἀπὸ ἢ ἑλλήνων σαμάρεια καλυμένη. ἐφεσπορδυσε δ' αὐτῷ αὐτὸς σαμάραγον, ἀπὸ τ̄ τὸ ὄρος ἀποδομένου αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τ̄ πόλιν, σαμάρεαν. διέφερε δ' οὐδὲν τῶν ἐφ' αὐτῷ βασιλευσάντων, ἢ τῇ χείρων αὐτῶν ἦν). ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἄπος ἥσουσιν ἀπὸ τ̄ θεοῦ τὸν λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ διὰ τοῦτο δ' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν, καὶ μηδένα τῷ γένει ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε ἢ ☾ ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος. μαθεῖν δ' ἔξεστιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον ἐπιστροφὴν ἔχει τ̄ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. ☾ πῶς μ̄ ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς μισεῖ ἢ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προρρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῷ ἰσραηλιτῷ βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν ἀνομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες ἠρέθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῶν, ὁ ἢ τ̄ ἰεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ἄσανος, ☾ δι' εὐσέβειαν ☾ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ εὐδαιμονικὸν τοῦ θεοῦ προήχθη γῆρας, καὶ τεσσαρακοστὸν καὶ ἓν ἄρξας ἔτος, εὐμοίρως ἀπέβανε. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τ̄ ἡγεμονείαν ὁ ἱὸς, ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τοὔνομα γεγονυίας. τοῦτον μιμητὴν δαβὶδ ὑ τ̄ προπάππου κατά τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτῳ τῷ βασιλέως ὑ κατεπέγει νεῦν λέγειν. ὁ ἢ ἄχαβος ὁ τ̄ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μ̄ ἐν σαμαρείᾳ. τ̄ δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι ☾ δύο. μηδὲν κινήσας τῶν θεοῦ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσαις θεὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δ' αὐτοῦ τὰ κακουργήματα, καὶ τὸν θεὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὸν ἱεροβοάμου ζηλώσας δυσσεβείαν. καὶ γὰρ ἔθυε δαμάλεως, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας προσκυνήσας. καὶ τούτοις ἄλλα πλάσματα ἐμηχανήσατο. ἔγημε ἢ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα ἰθοβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ἰωῦ ὄνομα. ἀφ' ἧς τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἰωῦ ἢ τὸ γύναιον δρασήλιόν τε καὶ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν ☾ μανίαν προέπεσεν, ὡς τε ☾ ναὸν τοῦ τυρίων θεοῦ, ὃν βὲλ προσαγορεύουσιν, οἰκοδόμησε, καὶ βωμοὺς παντοίων δένδρων κατεφύτευσε, καθίδρυσε ἢ καὶ ἱερεῖς ☾ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τούτους περὶ αὐτὸν εἶχεν, αἰδοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ. προφήτης δέ τις τ̄ μεγίστου θεοῦ ἐν πόλεως θεσβώνης τ̄ γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβῳ, προλέγειν αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δέσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιήμενος πρὸς χειμάρρῳ τινὶ τὴν διαῤῥοιβὴν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τὴν καὶ ῥοφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἐκλιπραινθέντος ἢ τ̄ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἄπωθεν τ̄ σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ κεῖται, πορεύεται τ̄ θεοῦ κελεύσαντος. εὑρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτοῦ παρέξει τροφάς. ὧν δ' ἐν πύλῃ τ̄ πόλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τὴν ἢ θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶ τ̄ μέλλουσαν αὐτὸν διατρέφειν, προσελθὼν παρεκάλεσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορδομένης μεταπεμψάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμωσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίκυν ἀλεύρου δράκα,

Trigeſimo anno regni Aſani regnauit Amarinus annis duodecim, ſex Tharſæ, reliquos ſex Marcone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipſe Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs ſita eſt. Hic nihil à priorib. regib. differebat, niſi quòd illis fuit ſceleratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto ſuo genere extirparentur. Hic Samariæ diem ſuum obiit, ſuccedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ ſint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Iſraelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis ſublati ſunt. Aſanus verò Hieroſolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iuſtitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit ſenectam, & poſt vnum & quadraginta regni annos bona morte deceſſit. cui mox Ioſaphatus ſucceſſit filius, ex Abida matre natus, omnium teſtimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem ſanctiſſimum regem retulit, quemadmodum pòſt dicetur.

Cæterùm Achabus Iſraelitarum rex habitauit Samariæ vbi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum inſtitutis mutans, niſi ſi quid fortè deterius commentus eſt. Omnium enim impietates repreſẽtauit ac ſcelera, ſed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo conſecratas adorauit, & alias ſuper hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domeſticos illius deos colere didicit. Erat hęc mulierecula audax & temeraria, adeóque impotentis inſaniæ, vt nõ verita ſit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam ſacerdotes & falſos vates inſtituit. Quin & ipſe rex hoc genus hominum frequens circa ſe habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè ſe reges ſuperans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Theſbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus ſit, nec rorẽ, donec ipſe vates non cõpareret. Additóque iureiurando quo magis rẽ confirmaret, ſeceſſit ad tractũ auſtralẽ, vbi ad torrentẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quotidie per corvos afferebatur. qui poſtquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus eſt Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem ſitum eſt. Illic enim ſe mulierem viduam inuenturum præmonitus fuerat, quæ alimenta ſuppeditaret. Iámque non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & ſignificante Deo hanc fore eius altricem, ſalutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret abeuntémque iam reuocans, & panem portare iuſſit. Iurauit illa nihil ſibi domi eſſe præter v-

XIII.

3. Reg. 17.

nicũ farinæ pugillum & olei paululum: veniſſéque ſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio panẽ coqueret, quem vbi comediſſent fame abſumerẽtur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans: & primùm mihi paululũ paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunque propheta petierat fecit: deincépſque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cùm ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna vis tonitruũ. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tẽpore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo prævalente expiraſſet, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideò mulctatam ſe filij morte dictitans: Ille conſolabundus iubet eã ſibi tradere filium, breui receptuã viuum: acceptúmque mox in propriũ cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſpitij gratiam altrici relatã extincto ipſius puero: rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſeráte, & prophetæ gratificante, ne vi leretur infortuniũ ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum ad victũ neceſſariarum penuria, vt non ſolùm hominibus panis deeſſet, verùm etiam equis cæteriſque iumentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq. ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbique fontes & torrentes perquirere, ſicubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cúmque multum quæſitus propheta Elias nuſquam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliã diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius & quo tempore Iezabel regina in prophetas fæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentãdos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur. Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

3. *Reg.* 18.

κὴ ὀλίγον ἔλαιον, προῤῥεῦς ὃ συνειλεχὼς τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ κὴ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεθ' ὃν, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δεδαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἐλεήμονος. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἀπιθι, κὴ τὰ χρείαν ἔχοντα ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ διακόνησον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ἐπιλείψειν ἀλεύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἔλαίᾳ τὸ πεφάμενον, μέχρις ἂν ὑσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, ὡδαγωγημένη πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, κὴ αὐτή τε ἔσχε καὶ τὸ τέκνον ἐχορήγει τὴν διαῤῥοφὴν κὴ τῷ προφήτῃ. ἐπέλειπε δ' οὐδὲν αὐτοὺς τέκνον, ἄχρις ὃ κὴ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται δ' τῆς ἀνομβρίας ταύτης, κὴ Μένανδρος ἐν ταῖς ἱθοβάλου τοῦ τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγων ὧδε. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ ἱερᾶ βερετέου μηνὸς, ἕως τοῦ ἑξῆς μηνὸς ἔτους ἱερᾶ βερετέου. ἐποιήσατο δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὺς ἱκανοὺς βεβληκέναι, ἔκτισε πόλιν βότρυν ἔκτισε τ ὅτι φοινίκη. κὴ αὐζατεῖ ἐν λιβύῃ. κὴ ταῦτα μὲν δηλῶν τὴν ἐπ' ἀχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, κὴ γὰρ τοῦτο κὴ ἰθόβαλος ἐβασίλευσε τυρίων, ὁ μέναν δρος ἀναγέγραφεν. ἡ δ' γυνὴ ὧδε πως περὶ τούτων εἰπομένη, ἡ τ προφήτην διαῤῥήξασα, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς κὴ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι κὴ δόξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη κὴ φωνὰς οἵας ὑπονοῆσαι τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηγόρει τ παρ' αὐτὴν παρουσίας τ προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, κὴ διὰ τοῦτο τὸ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δ' παρεκελεύετο θαῤῥεῖν κὴ ὠδηδουῶσαν τ υἱὸν αὐτῆς. ζῶντα δὲ αὐτὸν ἀποδώσειν. ὠδηδούσης οὖν αὐτῇ, βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, κὴ καταθεὶς ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τ θεόν; ὡ καλῶς ἀμείψασθαί τ ὑποδεξαμένου κὴ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαρπασάμενον. ἐδεῖτο τε τ ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ κὴ ὠδηδοκεῖν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δ' θεοῦ κατοικτειρήσαντος μὲ τ μητέρα, βουληθέντος δ' τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ὅτι κακοῦ παρεῖναι, ὠδηδὼ πᾶσαν πρόσοδον ἀνεβίωσεν. ἡ δ' ὀχαείσει τῷ προφήτῃ. κὴ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτοῦ διαλέγεται. χρόνου δ' ὀλίγου διελθόντος, ὠδηγήθη πρὸς ἀχάβον τὸν βασιλέα, κὴ βέλησιν τοῦ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τ ὑμβρὸν μέλλουν ἔσεσθαι. λιμὸς δ' τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, κὴ πολλὴ τῷ ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον αὐθρώποις ἄρτων ἀπαρτίζειν, ἀλλὰ κὴ τ γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις κὴ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ὅτι χρήσιμα διὰ τ ἀνομβρίαν ἀποδιδόναι. τὸν οὖν ὑπεμελόμενον αὐτοῦ τῶν κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς τῶν ὑδάτων, κὴ τοὺς χειμάῤῥους, ἴν' εἴπου παρ' αὐτοῖς ὀῤῥωδεῖη πόα, ταύτην εἰς τροφὴν ἀμισάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. κὴ δειπέμψας κὴ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην Ἠλίαν, ἐχ ὁῤῶν συνέπεσθαι ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς μερισαμένοις τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠβδιὰς καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπήεσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνεβεβήκει δ' κὴ ὃν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κτείνειν τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, κ ζῆσαι αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον κὴ ὕδωρ. μονωθέντι δ' αὖ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὠβδιᾷ, συνέμιξεν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. κ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὴς εἰη. κὴ μαθὼν, προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δ' πρὸς τ βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε κὴ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δ' τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τ ὑποκτεῖναι ζητοῦντα κ πᾶσαν ἐρευνήσαντα κὴ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅπ μηδένα τόπον κατέλιπεν· εἰς ὃν ἐκ ἀπάξειε τοὺς A
ἀνάξοντας εἰ λάβοιεν ὅπη θανάτῳ. ☩ γὰρ δίλαβεῖσθαι
πρὸς αὐτὸν ἔφασκε μὴ τὸ θεῖ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς
ἄλλον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα ὀχμώντων αὐτὸ πέμψαν-
τος τοῦ βασιλέως, ☩ μὴ δυναμένε εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη
γῆς, ἀπαθαίη. προσοεῖν οὖν αὐτὸ τὰ σωτήρια παρε-
κάλει, τὸ πρὸς τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ αὐτομὰν λέγων, ὅτι
σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς
ἄλλους ἀπηρκυίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς ☩ ζω- B
γομένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δ', μηδὲν δεδιότα βαδίζειν ἐκέλευε
πρὸς τὸν βασιλέα, θεοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκους, ὅτι πάν-
τως κατ' ἐκεῖνον ἀχάβῳ φαήσεται τὴ ἡμέραν. μεμύ-
σαντος δὲ τῷ βασιλεῖ τὸ ὠφελεῖν τὴ ἠλίαν, ὑπέμεινεν ὁ
ἄχαβος. καὶ δίηρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τὸ ἐφεξῆς
λαὸν κακώσας, καὶ τὴ ἀκαρπίας αἴτιος γεγυμνμένος. ὁ δ'
ἠλὶν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πε-
ποιηκέναι, καὶ τὸ θεῖον αὐτοῦ, ξενικὰς εἰσενεγκόντας τὴ
χώρᾳ θεὰς, καὶ τούτοις σέβοντας, τὸ ἴδιον αὐτοῦ θεὸς μόνος C
ὂν θεὸς, ὑπελελοιπότας. νεῦ μὴν τοίνε ἀπελθόντας
ἐκέλευε πάντα τὸ λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι
πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ, καὶ τοὺς τὰ γυναικὸς
ἑστιῶντας ὅσοι τὸ ἀριθμὸν εἶησαν, ☩ τοὺς τὸ ἄλσεων προφή-
τας ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δ' συνέδραμον
πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβε διαπέμψαν-
τος, καθεὶς αὐτὸ ὁ προφήτης ἠλίας μεταξύ, μέχρι πότε
διηρημένοι αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ ☩ τὸ δόξας, ἕπεσθε βιώ- D
σεσθαι ἔφασκε. νομίσαντας μὲ γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ ☩ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ, καὶ τὸ ἐντολὰς αὐτοῦ παρεύειν.
μηδὲν δὲ τούτων ἡμεμφύες, ἀλλὰ πρὸς τὸ ξενικῶν ὑπερπλη-
σθέντας ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε
καταπολεμεῖν. τοῦ δὲ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀπο-
κρινομένε, ἠξίωσεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, τό τε τῆς
ξενικῶν θεῶν ἰσχύος, καὶ τὸ τὸ ἰδίε, μόνος ὢν αὐτὸς προφή-
της, ἐκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτοὺς τε
βοῦν. ☩ ταύτην θύσας ὑπιθεῖναι ξύλοις, πυρὸς δὲ ὑ- E
φαφθέντος. κἀκείνους τοῦτο ποιήσαντας ὑπικαλέσασθαι
τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακῦσαι τὰ ξύλα. ἠμομένε γὰρ τότε,
μαθήσεσθαι τότε τὸ ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. ἀρεσάσης δὲ τὰ
γνώμης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμέ-
νους βοῦν, πρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτοῦ ὑπικαλέσα-
σθαι θεούς. ἐπεὶ δ' ἤδη ἀπολύτα πᾶσα τὰ δυνὰ
ὑπιλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, ἀκόπων ὁ ἠλίας, F
μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ
ὑποδημεῖν αὐτοῖς, ἢ καθεύδειν. τῇ δ' ἀπ' ὄρθρε τοῦτο
ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τεμνόντων αὐτοὺς,
μαχαίραις ☩ σπερμάσαις κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων
αὐτὸς ὑπιτελεῖν τὰ θυσίαν, ἐκέλευσε τοῖς μὲ ἀναχω-
ρῆσαι, τοῖς δ' ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ
λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τοῦ δ' ὄχλε προσελθόν-
τος, λαβὼν δώδεκα λίθους, κατὰ φυλὰς τοῦ λαοῦ τῆ ἐ-
βδόμων, ἀνέστησεν ἐξ αὐτῆ θυσιαστήριον, καὶ πρὸς αὐτὸ G
ἀξαμένῳ ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς χεῖρας
ὑπὸ τὸ βωμὸν, ☩ κατ' αὐτῆ ὑπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, πίσαρας
ἐπὸ τὸ κρεῖνος ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδα-
τος, κατασπεδάσαι τὸ θυσιαστηρίε, ὡς ὑπερβάλλειν αὐ-
τὸ ☩ τὸν ἀξαμένῳ ἅπασαν ὕδατος χαμαθεν πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο εὔ-
χεσθαι τῷ θεῷ ☩ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολλὰ ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὸν τὴν
αὐτοῦ δυνάμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ ἀέρος, τῷ πλήθει ὁρῶντι, ὅπη τὸν βωμὸν ἔπεσε,

Quis enim locus eſt ad quem attractuſo te nō miſerit? Nunc fieri poteſt, vt dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus quo agitaris alio rapiat: & rex te non reperto fruſtratus in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, quum ſcire poſſis quàm ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta ſuggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, ſacramento interpoſito ſe quoque eadem die in eius conſpectum venturum. Quo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius properat: & cum indignatione, Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator? túne ſterilitatis huius autor? At ille nihilo blādior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimúlque ſuos & vxoris vates, quorū numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad conſtitutum locum cōfluxerunt, Elias in medio conſiſtit, &, Quouſque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, hunc & mandata eius ſequimini: quòd ſi non huic, ſed externis diuinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, vt quo certiore argumēto vel proprij vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare ſuos deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores ſacrā rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cúmque ſuis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, ſi fortè aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à mane vſque meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſua corpora incidentibus, cùm iam ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis illis faniticis iuſſit vulgum propius obſeruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtaurauit, fodítque circū illud foſſam bene profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimáque deſuper impoſita, quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit effundi, ita vt foſſa quoque repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precatíque vt erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhunc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum A aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo visto Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & solum verum confitendo: cæteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus conficta: móxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim visurum pluuiã: quo abeunte Elias verticém Carmeli conscen- B dit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussítque famulum ascenso quodã scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui post- C quam ad Israelam vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Israelam Azari vrbem currens prosequutus est.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit D in vrbem Bersube, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cúmque precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vsque montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem acce- E pisse proditur: vbi nactus amplam quandam spẽcum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe desertum coleret: ait se occisis externorum deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & ter- F ræmotus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuersus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam

Ϛ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναπτῦξαι τὴν τὸ ὕδωρ, καὶ φαφαρὸν γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅτι τὸν γῆν Ϛ προσκυνοῦσιν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δὲ ἄλλους ὀνόματα τοῦ φαύλου καὶ ἀνόητου δόξης ἐποιημένα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλία τοῦτο παραγγείαντος. ἔφη γὰρ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὕοντα. Ϛ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δ' ὅτι τὸ ἀκρωτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅτι τῆς γῆς, προσπρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ὅτι πνα σκοπὴν εἰς τὸ θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδη νεφέλην ἐγειρομένην πόθεν, φράζειν αὐτῷ. μέχει γὰρ τότε καθαρὸν ἦν) συνέβαινε τὸ ἀέρος. τοῦ δ' ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδομον ἤδη καθίσας ἐωρακέναι, μελανόμενον εἰπέ τι τοῦ ἀέρος, καὶ πλέον ἴχνους ἀνθρωπίνου. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσραὴλ πόλιν ᾤχετο. μετ' ὀλίγου δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῖλαψ ὑπῆλθε), καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γεγόμενος, τῷ τε βασιλέως ἅρματι μέχει τῆς ἰσραήλας ἀζαρὲ πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τάτε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἠλίου γεγόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτένειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσειε. φοβηθεὶς δ' ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἔστ' ἐσχάτην δ' ἔστιν αὕτη τῆς χώρας τῆς ἰούδα φυλὴν ἐχόντων καὶ τὸ ἱδουμαίων γῆν. καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸ θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, ἢ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχηται), κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινὸς, ἀναστὰς εὑρίσκει ἐγκεκρυμμένον αὐτῷ ζοφὴν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς ζοφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ᾤχετο), ἔνθα μωυσῆς τοῖς νόμοις ἐντυγχάνειν τοῦ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι καὶ διατελεῖ ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐρωμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεῖη καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. δι' ἃ τὸ, κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι δὲ ὅτι τούτῳ πρὸς πρωφείαν τοῦ γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δ' ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαθρον τῇ ὁπαούσῃ, γνώσεσθαι γὰρ ἅττος τι δεῖ ποιεῖν, προσῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. Ϛ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γνωσθεῖσιν αὐτὸν προσηλθε), κρατῆσειν γὰρ ἑβδόμην τῆς ἐχθρῶν αὐτοῦ. προστάξαί τε ὑποστρέφαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ὑποδεῖξαι τὸ πλήθους βασιλέα ἰηοὺν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ δὲ τῆς σύρων ἀζάηλον. αὐτὸ αὐτῷ δὲ προφήτην ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ χρισθῆναι ἐκ πόλεως ἀβελας. διαφθερεῖ δὲ τὸ ἀσεβοῦς ὄχλου, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δὲ ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἐβεσίων χώραν. Ϛ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

Ϛ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδε- A
κα, παρελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον ἑαυτοῦ. ὁ δ'
ἐλισαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δ' συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο
ποιεῖν, ὑποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ λαβὼν ἠλίου τὸν ἄ-
παντα χρόνον τῆς ζωῆς ⸗ μαθητὴς ⸗ οἰκέτης, καὶ τὰ μὲν
πρῶτα τοῦ διδασκάλου προφήτου, διαῦτα δέ. νάβουθος δέ τις
ὑπὸ πόλεως ἀζάρης, ἀγροικίαν ὢν τοῦ βασιλέως πα- B
ρακαλοῦντος αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλη-
σίον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀγροῦ, ἵνα συνάψας εἰς αὐτὸ ποιήσῃ
κτῆμα. εἰ δὲ μὴ θέλοιτο χρήματα λαβεῖν, δυνατὸν εἶναι
ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινὰ τῶν ἐκείνου. τοῦτο μὲν οὐ φησι
ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τιμὴν ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ἣν ἐκλε-
γομένου τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει τῇ μὴ
τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεύς, ἔστε λυτρὸν προσε-
νέγκατο, ἔστε τροφήν. ἡ δὲ ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ
πυνθανομένης ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λέγει, μήτε ἄρι- C
στον αὐτῷ ὠφελοῖτο, μήτε δεῖπνον, δηλήσατο αὐτῇ τὴν
ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησάμενος ὀλιγωρίᾳ πρὸς
αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδιεφθορὼς ὑβρι-
σθεὶη μὴ τυχὼν ὧν ἤξιε. ἡ δέ, μὴ μικροψυχεῖν ὅτι τού-
τοις παρεκάλει. παυσάμενον δὲ αὐτὴν λύπης, ὅτι τὴν σωμάτων
θεραπείαν τοῦ σώματος προνοίαν. μελήσειν δὲ αὐτῇ περὶ
τοῦ ναβούθου τιμωρίας. καὶ ψεύδους πέμπει χρά- D
ματα πρὸς τοὺς ἐπιφέροντας τῷ ἰσραηλίτῃ, ὡς τὸ
ἀχάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύουσα, καὶ ποιησαμέ-
νους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτῷ ναβούθου. εἶτα δὲ
αὐτὸν ἀγροὺς ὑπάνους. ψευδομαρτυρούμενον δὲ ὑπὸ εἰς
βλιμηστάς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν
θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι,
καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ ξόπῳ. καὶ ναβούθου μὲν ὡς
ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτως καταμαρτυρηθεὶς βλασ-
φημήσαι τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ E
πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα,
εἴσησι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονομεῖν τοῦ ναβούθου
ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἥδη τοῖς
γεγυμνωμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν κλίνης, ὀφόμενος
ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεός,
πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸ ναβούθου χωρίον, ἀ-
χάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ περὶ τῆς προφασμένων ἐρη-
σόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου
κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, F
ἐπιστὰς τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, ἀ-
γρὸν δὲ οὐδὲ ὅτι ἀμαρτήματι ληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ
ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυ-
νῶν διαπνηθῆναι συνέβη, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸ τῆς
γυναικὸς χυθήσεσθαι, καὶ παῖδα αὐτοῦ τὸν γένους ὑπολεῖσθαι,
διαῦτα ἀσεβήσαντα τετολμηκότος, καὶ πρὸς τοὺς πατρίους
νόμους πολίτην ἀδίκως ἀπηρηκότος. ἀχάβου δὲ, λύπη τε
προφασμένων εἰσῆλθε καὶ μεταμέλος, καὶ σακκίον G
ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῖς ποσὶ διῆλθε, καὶ ἀπόμενος
τροφῆς, ἀπομολογούμενος δὲ τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸν θεὸν
ἔτως ἐξιλεούμενος. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν
προφήτην εἶπεν, ἐπαρκαλεῖσθαι τὸν θεὸν ἡμῶν ἐπὶ τοῖς γε τετολμημένοις μετανοεῖ. τελέσειν δὲ
τὸν ἀπειλὸν ὅτι τῷ υἱῷ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐθέλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit: qui eucstigio prophetare occœpit, relictisque bubus, sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen vt priùs sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum sequutus est, indiuiduus post hæc minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita se habuerunt.

XIV. 3. Reg. 21.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regiis fundis contiguum, sæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod è regiis pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum. gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare voluit, nec cibum sumere. Iezabela verò scitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Vsum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contra horratur vt magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad Israelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac regi feciſse conuitium, à populo est saxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, regem accedit, suadétque vt sine suo sumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capessat: & ille exiliens præ gaudio, ad visendum id prædium eucstigio se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiso vero domino eius prædij hæreditatem iniustè sibi vsurparet. Quem vbi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior fassus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratu se obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & regis & reginæ sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppressérat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia subiit, & indutus saccum, nudísque pedibus à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, se quidem vsque post eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem sceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damaſci & Syria rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20.

DVm hæc circa Achabum geruntur, eodẽ tempore Adadi filius Syrorum & Damaſci rex contractis è toto regno ſuo copiis, aſcitiſque vltra Euphratem triginta duobus ſociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligẽs ſe imparem eius copiis, à congreſſu quidem abſtinuit, ſed coactis ex agris in vrbes munitiſſimas omnibus ipſe manſit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmiſſimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obſeſſam vrbẽ oppugnare cœpit. miſſoque caduceatore ad Achabum, petiit vt ſibi liceret legatos ad eum mittere, propoſituros quidnam peteret: quo impetrato cùm veniſſent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores eſſe Adadi. quod ſi ipſe quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his ſumere, abducto exercitu regem obſidionem ſoluturum. Achabus verò iubet legatos regi ſuo renunciare, & ipſum & ſuos omnes, facultatéſque vniuerſas in poteſtate illius fore. Poſt hanc legationem rurſum aliam Syrus miſit, poſtulans vt quandoquidem ipſius confeſſione omnia ſua eſſent, admitteret craſtina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos ſcrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, ſibi haberet. Achabus lætus ſecunda legatione Syri, aduocata concione, dicit ſe libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos ſuos, omnéſque facultates proprias fuiſſe traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiiſſe. Nunc verò miſiſſe eum famulos qui omnium ædes ſcrutentur, & nihil in eis quod ſit pulcherrimum relinquant, nimirum belli anſam quærentem: vt quandoquidem ſciat propter amorem ciuium paratum rebus ſuis non parcere, occaſionem belli ex illorum rebus arripiat, facturum ſe tamen, quicquid ipſis viſum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum eſſe cum ſuis mandatis inſolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc reſponſũ referendum dedit, quòd primis poſtulatis nunc quoque conſentiat ſecuritatis ciuium gratia, poſteriora non admittat. atque ita eos dimiſit. Hoc reſponſo commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum eſſe fiducia mœnium, ſe verò parem illis aggerem excitaturum, ſi vel pugillum terræ ſinguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò reſpõdẽre, inter armatos non verbis ſed factis decernẽdum, legati reuerſi cœnanti tum fortè cum triginta ſociis regibus reſponſa referunt. Ille eueſtigio mandat circũuallari vrbẽ & aggeré erigi,

Κεφάλαιον ή.

Ως ὁ Ἄδαδος Δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' Ἄχαβον στρατεύσας ἡττήθη.

Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἄχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὁ τοῦ Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῆς Σύρων καὶ Δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλείας τοσαύτας τριάκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ὅτι τὸν Ἄχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ τὰς δυνάμεις, πρὸς μὲν μάχην μὴ παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμεινεν ἐν σαμαρείᾳ. τείχη δὲ αὐτῇ λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τἆλλα, δυσάλωτος εἶδέναι. ὁ δὲ σύρος, ἐπαλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ὅτι σαμάρειαν, καὶ περικαθήσας αὐτὴν τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς ἄχαβον, ἠξίου πρεσβύτας δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτοῦ δηλώσει τὸ βέλος. τοῦ δὲ ἰσραηλιτῶν βασιλέως πέμψαντος δεηθέντας, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, τὸν ἄχαβε πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αἰ δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτοῦ τούτων ὅσα βέλεται συγχώρησιν, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δὲ ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐπέλθοντες πορεύθεῖσι λέγειν αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὁμολογηκότα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὸ δηῶσαι ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρεύνησαι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐπέλθοντα διδόναι πᾶν ὅ τι ἂν ἐν αὐτοῖς ὁρᾶσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψουσιν. ἄχαβος δ' ἀγαθεὶς, ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τὸν τοῦ βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἕτοιμος ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παραδοῦναι τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἀποχωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὁπόσῃ πρεσβεύσατο πρῶτον ὁ σύρος. νυνὶ δὲ ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκείας ἐρεύνησαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, παραινεῖ βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαίμην, ἀφορμὴν δὲ ἂν τοῦ παρὰ τῶν ὑμετέρων ἀνδρῶν παραγματεύομενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὲν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῷ κατ' αὐτὸν συμβούλῳ, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασι λεγόμενος λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον αἰτηθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νυνὶ ἐμμένει τῆς τῆς πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον αἰτήσασιν οὐκ ὑπανύει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερα τοῦ τείχους, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις ἐπεγείρων αὐτοῦ τὸ στράτευμα, καὶ δράκα γῆν λαμβάνοντας. ἐμφανίζων αὐτοῦ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλήττων. τῷ δὲ ἀχάβου μὴ καυχᾶσθαι δεῖν ὁπλισαμένου καθωπλισμένῳ, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρίνεσθαι νικώμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δεηθέντες καταλαβόντα τὰ βασίλεια μετὰ τριάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτοῦ τὸν ὑπόκρισιν. ὁ δὲ, διὰ τίνος τοῦτο προσέταξε, καὶ προσεχαράκου τὸν πόλιν, καὶ χώ-

καὶ χώματα βάλλειν, καὶ μηδένα ξόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ὧν δ' ἄχαβος τέτταρα θεραπόμενον ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ θαῤῥεῖ ὑπὸ καὶ τὸ φόβων ἀπολύει, θεσπίτε τινὸς αὐτῷ θεσπελθόντος, καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῷ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δ', διὰ τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένου σὺ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἐκείνων. καλέσας δὴ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς διῴθησεν ἐπ' ὠκυποδίοις καὶ ξιάκοντα δύο, μαθὼν τὸν σύεον θεὸς δωχίαν καὶ ἄπαντα τεταγμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τοῦ δὲ σκοπῶν ἀπαντησάντων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, συντεινάμενος αὐτὸ μὲν εἰς μάχην ὡσὶ θεσπελευθότες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι θεὸς αὐτόν, εἰ δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτο ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμως ἄχαβος καὶ τὰ ἄλλα στρατιὰ ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινεν καὶ τοὺς ἄλλους ἄχει τὸ στρατόπεδον ἀπᾶν. ἰδὼν δὲ τούτους νικῶντας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαρπίσει καὶ τὰ ἄλλα στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, ἀφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύεσι, ἐκφόβησεν αὐτούς. ἐδόκει δὲ θεσπεσόντα αὐτοὺς ἐπεξελάσεσθαι. καὶ δὴ τοῦτο γνωσθεὶς καὶ μεθύουσι θεσπέβαλλον, ὡς τε τὰς πανοπλίας ἐν τῷ στρατοπέδῳ φόνους καταλιπεῖν, καὶ τὰ βασιλέα δηλαδὴ ἁρπασθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύεσι λύσαν, ἀναγκάσας αὐτούς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλῆτος δὲ οὐ μικρὸν, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, καὶ τὰ ἅρματα παραδόντα καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ θεσπίτε ὠδαδικὰδος φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ὀπώρᾳ πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τοῦ σύεσι, ὁ μὲν ἄχαβος, θεὸς τούτοις λύει. ὁ δὲ ἄδαδος, διαφθαρεὶς ἐν τῇ μάχῃ, μεθ' ὅσης ἐδυνήθη στρατιᾶς, σωσεβελλάσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ὀπίσω στρατεύσῃ τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νῦν ὑπ' αὐτῶν νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποτὲ μαθόντες τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε θεὸς τάδε, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπήγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταλέξαι, αὐτ' ἐκείνων στρατάρχας καθιστάντα. εἰς δὲ τὴν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἴσην τῷ χάδρᾳ τῷ αὐτῶν ἵπποις καὶ ἅρμασι. δοκιμάσας οὕτω ταῦτα εἰρηδὸς καλῶς ἔτεσι διεκόσμησε τὴν δύναμιν. ἀρξάμενος δὲ τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε διὰ τοῦ ἐφραΐμ, καὶ γενόμενος θεὸς πόλει τινὶ, ἄφεκα δὴ αὐτὴν ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύειν πεδίῳ. ἄχαβος δὲ ἀναστήσας αὐτὸν μὴ τῆς δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ἐν ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, θεὸς τοῖς πολεμίοις ἀπωδαβαλλόμενον. τοῦ δὲ θεσπίτου θεσπελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῶν φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ὀπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἂν τοῖς πεδίοις ὑπαρχούσαν ὁπερεὶ εἴη δοκεῖ τοῖς σύεσι, ἐπὶ μὲ ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἠύχαζον. τῇ δὲ ἑβδόμῃ τέτταρα, τοῦ ὀρθρίου θεσπελθόντων ἐν τὸ στρατοπέδου τῶν πολεμίων, καὶ ὡδαξαμένων θεὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, κρατερᾶς τῆς μάχης γενομένης, ἔτρεψε τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cedendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni opa bellum apparat. Portò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽtumque in sua ditione tam equitum quam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, dedítque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contrà quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis signis acriter vtrinque pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia, in prælio verò centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliquot fidissimis famulis comitatus in quandam subterraneã cellam se abdidit, quibus clementiam Israelitici regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consueto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induti saccos, & restibus capita redimiti, qui tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantùm gratiam petere Adadum significant, deditítium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, quòd è pugna euasisset, fratrísque loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli accepta sacramenti fide nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset, Achabus porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptúmque osculo iussit esse bono animo, & nihil se indignum timere. Adadus actis gratiis quàm longa sibi vita daretur memorem se fore huius beneficij professus est, redditurúmque Israelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in suum regnum remissus est. Post talem Sirorum contra Israelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, accessit ad quendam Israelitam iussitque eum vt vulnus sibi in caput infligeret, addẽs Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu perituru̇m. Quod quum ita euenisset, alterum propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad regem, dicens se commilitonem eius esse, & à tribuno captiuum quendam asseruandum accepisse: quo fuga elapso periclitari se nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus sit si captiuus effugeret. Respondente verò Achabo meritò id passurum, soluto capite agnoscendum se Michæas præbuit. Hac autem arte vsus est, quo maiorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in regem animaduersurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelios dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim vt ipse ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offensus, iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

A

B

C

D

E

F

G

ἡ δυνάμεων ἐπέκλιζε τὰ τῶν Σύρων. οἱ δὲ, ἡ τοῦ ἁρμάτων, ἡ ὑπὸ ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἐχόντων δὲ ὁλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν Ἄφηκα πόλιν αὐτῶν, ἀπέθανον δὲ ἡ αὐτοὶ, τῇ ταχέως αὐτοῖς ἐπιπεσόντων, ὄντες διὰ μυρίοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλοι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἄδαδος, φόβῳ μετὰ τινος πιστότητος τῶν οἰκετῶν, εἰς καταγαιον οἶκον ἐρύβη. τούτων δὲ, φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων τοὺς τοῦ ἰσραηλίτου βασιλέως, καὶ δυνήσεσθαι τῷ σωτηρίᾳ χρῆσθαι δεόμενος δὲ ἱκετείας χεναμένους τινὰ σωτηρίαν αὐτῷ παρὰ ἀχάβου λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δὲ, σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινίκα τὴ κεφαλῆς περὶ θέμενοι, ὅπερ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸ ἄδαδον σῴζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτὸ τὸ χαείτος γενησόμενον. ὁ δὲ, σωτήριόν φησας αὐτὸ περιόντα, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότα, τιμὰς καὶ δώσειν λέγοντα αὐτὸν ἀδελφῷ προσήκοι κεχρηματίσθαι. λαβόντες δὲ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, πρεσβεύουσι παραλαβόντες ἐκ τῆς οἰκίας ἐν ᾗ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ ἀχάβῳ, ἐφ' ἁρμάτος καθεζομένῳ. ὁ δὲ, προσκυνήσαν αὐτὸ. ἄχαβος δὲ ὑπολαβὼν αὐτὸ τῇ δεξιᾷ, ἀνεβίβασεν ὀπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαῤῥεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν ἀπόρων προσδοκᾶν. ἄδαδος δὲ εὐχαρίστει, καὶ παρ' ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ὑπομνήμονα δώσειν τῆς φιλανθρωπίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῷ ἰσραηλίτῃ ἃς ἀπολώλεκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ δαμασκὸν, ὡς τὰ ἁβελαύειν εἰς αὐτὸν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀπώσειν. ὠμοσάτην δὲ αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτὸ ἄχαβος, ἀποπέμπει εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς ἀδάδου τοῦ σύρων βασιλέως τοσαῦτα, ὅτι ἄχαβον καὶ τοὺς ἰσραηλίτας, τοιοῦτον εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοὔνομα προσελθὼν τῷ ἰσραηλίτῃ, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο δὲ ποιήσειν, καὶ βέλησιν τοῦ θεοῦ. τοῦ δὲ μὴ πειθέντος προσεῖπεν αὐτῷ ὡς δικαίως πάσχοντι, τῆς τοῦ θεοῦ προστάγματος, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνει δὲ τούτου τὸν ἄνθρωπον, προσέσειν ἕτερον πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προστάσσων. πλήξαντος δὲ ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κρᾶνιον, καταδησάμενος τὴ κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συμπαρατυχεῖν, καὶ ὡς δαλαβεῖν ὅτι φυλακὴν τινα τῶν αἰχμαλώτων ὡς τὸ ταξιάρχου. φυγόντος δὲ αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ ὡς δεδωκότος δὴ ἀποθανεῖν. ἀπειλῆσαι γὰρ αὐτὸ εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτενεῖν. δίκαιον δὲ φήσαντος ἀχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν, διεγνώσθη ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. πέπεισται δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τοῦ ἡγουμένου πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸ διαφθορᾶς τὴν τιμωρίαν ἄδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, καὶ ποιῆ μὲ ἀποθανεῖν αὐτὸ ὑπ' ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δὲ ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸ μὲν, ἐγκλείσαντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν. συσκηνούμενος δὲ αὐτὸς δὴ τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'. A CHAP. IX.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

De Iosaphato rege Hierosolymorum.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐπαίνειται δὲ ὅτι τὴν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τοῦ ἐφραὶμ ὀρεινῇ χώρᾳ κατασήσας, ἃς δὲν ἦν τὸν πατέρα ἀβιᾶ τοῦ πάππου καταλειφθείσας τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἐπὶ ἔτη δώδεκα βασιλεύοντος τοῦ δεκαφυλῶν, φρουρὰς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ἀμφότερα καὶ σωφρονοῦντα τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβὴς, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀεὶ ποιῶν καὶ σπουδαίως τοῦ θεοῦ ζητῶν. ἐπῃνεῖτο δ' αὐτὸν καὶ οἱ πέριξ βασιλεῖς ἀφθονίας, ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύτατον, καὶ δόξαν ἀρετῆς μεγίστην. ἔτῳ γὰρ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐκέλευε τοῦ λαοῦ περιελθόντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν ὑπ' αὐτὸν διδάξαι τοὺς πόλεις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ παιδάζειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἦλθεν πᾶν τὸ πλῆθος ἕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε περιχώριοι διετέλουν σέβοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, τακτὰς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἀρνας ἑξήκοντα καὶ ἑπτακοσίους. ἔτι δὲ τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὀχυρῶσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους πλείστου. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες ἑπτακόσιαι, ὧν ἔδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωάννης ἦν, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτακοσίους δέκα τὸ πλῆθος τοῦ βασιλεῖ παρεσκευάκει, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωράμῳ τῷ ἀχάβου θυγατέρα τὴν τῶν δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. προὐθέντα δ' αὐτὸν μετὰ χένον τινὰ εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι κατὰ τοῦ σύρου βασιλέως, ἵνα πάλιν ἐν γαλαδίτιδι πόλιν ἀράμαθαν ἀφέλῃται. τὴν γὰρ πατρὸς αὐτοῦ πρῶτον τυγχάνουσαν, ἀφῃρῆσθαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τοῦ δὲ ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὰρ εἶναι δυνάμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μετὰ πεμφθέντων τοῦ δυνάμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προεξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὅτι τὸ ἰδίου θρόνου ἑκάτεροι, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν εἴ τινες εἰσὶ προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀνακρῖναι, περὶ τῆς ὅτι τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τοῦ ἀχάβου πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅτι ζῶν τὴν ὀλομίνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης δ' ἡμέρας.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Iosaphatum Hierosolymorum regem reuertor: qui aucto suo regno, & præsidiis per vrbes ditionis suæ dispositis, ne illas quidem sine præsidio reliquit, quas Abias auus in sorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd esset vir iustus ac pius, & per singulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum est vt & ipsi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod missitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio conuocatis principibus & sacerdotibus eius regionis, iussit eos obire vniuersam ditionem, & populum oppidatim leges Moysis, earúmque obseruatiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi sunt, vt certamen huius studij inter eos susceptum videri posset. Finitimæ quoque gentes constanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo seruantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persoluebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, parémque hœdorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene instructos contra hostem aluit: ex tribu Iudæ scutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica sagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta scutatorum millia absque militibus, qui per oppidorum præsidia fuêre dispositi. Duxit deinde filio suo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuisset ei Samariam inuisere, benignissimè ab Achabo exceptus est, atque etiam militia quæ suum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúsque est ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipsius Syri patre ceperat. Iosaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copiis, progressi extra mœnia duo reges, & sedente in suo quisque solio, stipendia militibus numerabant. Iosaphatus verò censebat (si qui prophetæ essent) accersendos, & consulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat vsque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.

ACHAB verò accitis suis prophetis numero quadringẽtis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percõtatusque est Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Iemblæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci missus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quam malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum verò spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cedendum sit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri cũ prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sãguinem, quemadmodũ lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qui longe præstantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd perituris sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quòd hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandã cornibus vniuersam Syriã. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος ἡττᾶται τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται.

ΚΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, τὸν ἀριθμὸν ὄντας τετρακοσίους, ἐπύθετο τοῦ θεοῦ εἰ δώσει αὐτῷ στρατευσαμένῳ ἐπὶ τὸν ἄδαδον νίκην καὶ καθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐπέφερεν μέλλοι τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβιβαζόντων ἐπιστρατεύσαι. κρατήσειν γὰρ τοὺς σύρους, καὶ λήψεσθαι ὑποχείριον αὐτὸν ὡς τὸ πρῶτον. συνεὶς δὲ τῶν λόγων ἰωσάφατος, ὅτι ψευδοπροφήτας συντυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ἔστι προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, εἶναι μὲν ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύσαντα, καὶ προειπόντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τῶν σύρων βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ μιχαΐαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τοῦ δ' ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προσαχθῆναι, πέμψας δυνοῦχον, ἄγει τὸν μιχαΐαν. ᾧ δὲ τὴν ὁδὸν ὁ δυνοῦχος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τοῦ βασιλέως προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θείου φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ δόξῃ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ τἀληθῆ ἔδοξε συνωρκίσατο, δείξαι τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ ἀσκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων ἀνῃρημένων τὰ ποίμνια. ἔλεγέ τε σημαίνειν τοῖς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναχωρεῖν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαΐα πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὸν ταὐθρώπου πρός με διάθεσιν. τοῦ δὲ μιχαΐα εἰπόντος, ὡς πρόσοιτο αὐτῷ πάντων ἀκεραίων τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρωρμήσειεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἐπ' εὐνοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθών, τῶν μὲν μιχαΐα μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμηρίοις δὲ ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. τὸν γὰρ τεθνεῶτα ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζαρᾷ πόλει, ἐν τῷ ναβεθαὶ ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνῶν λιχμήσασθαι προσοιπεῖν, καθὼς καὶ ναβὲθ τὸν δι' αὐτὸν καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔστι ψεύδεται τοῦ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, ὃς πρὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων ταύτης τεθνήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰ ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. δι' ὃς γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφάτω με τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβὼν θελήσαντος ἀπεξηράνε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντας γεγονός. ὡς οὖν πληξάντος αὐτοῦ τὸν μιχαΐαν, σιωπᾶν μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαρρήσας ἄγειν τὴν στρατιὰν προθύμως ἐῶ ὅπη τὸν σύεσιν. εἰκὸς γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανοτέρους ποιεῖ τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δὲ, σιδήρεια ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτοῦ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν καταστρέψαι συρίαν, μιχαΐου δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόντος

τὸν

τ σελίδιον ταμεῖον ἐν ταμείῳ κρυβησόμενον ἀμείνω ἂν ζητοῦντα φυγεῖν τ ψευδολογίας τ δηλω, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀχάμωνα τὸν τ πόλεως ἄρχοντα, κ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου κ ὕδατος αὐτῷ πλειστότερον. κ ἄχαβος μέ, κ ἰωσάφατος ὁ τ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθ τὴν γαλααδίτιδος. ὁ δ τ σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτὸ τ στρατείαν, ἀντεπήγαγε αὐτοῖς τ αὐτὸ στράτευμα. κ ἐκ ἀποθεν τ ἀραμάθης στρατοπεδεύει). συνέβαινε δ, ὅτε ἄχαβος κ ἰωσάφατος, διαθέσθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ δ ἱεροσολύμων βασιλέα, τ αὐτὸ στολὴν ἔχοντα στρῶαι ἐν τῇ παρατάξει καταφρονοῦμεν τὰ ὑπὸ τῶν μαχαίρων φοβηθῆναι. ὧρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν κ δίκα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν δὴ ἀδαδος ὁ τ σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατᾷ δίχα τ ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων αἱρεῖν, μόνον δ τ βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δ σύροι, τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐν ὥρᾳ τοῦ τ τάξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν, κ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν ἐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης δ' ἠοῦς ἄχει δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναν ἕνδεκα κ τ τοῦ βασιλέως ἑκατόν, ζητοῦντες τ ἄχαβον ἀνελεῖν μόνον, κ δύρειν ἐ δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τ ἀδάδου ἄμανος ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πέρασε τ βασιλέα διὰ τ θώρακος, κ τ πνεύμονος. ἄχαβος δ τὸ μὲ συμβεβηκὸς ἐκ ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ ταπεινῶσαν. τ δ' ἰώσιον ἐκέλευσεν διαρρέψαι τὸ αἷμα καὶ ἐξηγεῖσθαι τ μάχης. χαλεπῶς γὰ βεβλῆσθαι κ καιρίως. ὀδυνώμενος δ, ἔστη δὴ τὸ ἅρματος, ἄχει δύνοντος τ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲ σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν εἰς τ παρεμβολήν. ἀπαγγείλαντος δ τ στρατοκήρυκος ὅτι τέθνηκεν ἄχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες δ τ ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. κ τὸ αἷμα ἀποπλυναίτης ἐν τῇ ἑλκάφα κρήνῃ, ὧν δ καθημαγμένον τῷ τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τ ἡλίᾳ προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰ κύνες, ἀπέλιχμησαντο τὸ αἷμα. αἱ δ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δ ἐν ῥαμαθῶν, μιχαίᾳ τοῦτο προειρηκότος. συμβαῖνον οὖν ἀχάβῳ τ ὑπὸ τ δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τε τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, κ τιμᾶν αὐτὸ πάσαις κ σέβειν, κ τῆς ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν κ βέλτιον πιθανώτερα δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας, κ τ δίκα τῶν τοιούτων προγνώσεως ἐδέν ὄφελος, παρέχοντος ἑαυτὸ τῷ θεῷ, τὰ δεῖ φυλάξασθαι. λοιδεῖσθαί τε πόλιν ἐκ τῶν τὸν βασιλέα γενομένων σοχαζομένους προτιμᾶν τῶν χρεὼν ἰσχύειν, ὅτι μηδ' προγινωσκόμενον αὐτὸ δύναται φυγεῖν ὄντα. ἀλλ' ὑπάρχειν τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησάσας, ἃς εἰς τὸ πόθεν αὐτῶν κρατήσαι προειδέναι. φάνη δ' ἂν κ ἄχαβος ὑπὸ τούτου τῶν ἐγνοιαν ἀπατηθείς, ὡς ἀπισῆσαι μὲ τοῖς προλέγουσιν τῶν ἦτταν. τοῖς δ τὰ πρὸς χάριν προφητεύουσι πειθεὶς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quærentãs ne leue pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magistratum vibis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges versus Ramatham cum copijs profecti sunt. quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo faciliùs Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto cum circumuenerũt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperunt. à mane autem vsque ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam iussit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõtem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusque prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eísque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea repuratio hoc loco subit animum, quòd insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως στρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὅτι μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτῶν. Κεφ. α.

Ως ἰώραμος βασιλεύων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τιμὴ ἀρχικὴ πᾶσαν λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἅπαν δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γεγόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.

Στρατεία τοῦ ἰωράμου τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτι τοὺς σύρους. Κεφ. δ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη εἰκοσιοκτώ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅτι γενεαὶ τέσσαρες. Κεφ. ς.

Ως γοθολία, τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη πέντε. καὶ ἀπελθὼν αὐτοῦ ὁ ἀρχιερεὺς ἰωάδης, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατευσάμενος ὅτι ἰδουμαίους, καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οτι στρατεύσαντος ἀρασὶν ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τοῦτον αὐτὸν, ὅτι δαμασκὸν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως καὶ κρατοῦς ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὴν βασιλέα. τοὺς δὲ ἀνθρώπους αἰχμάλωτους εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε καὶ κρατοῦς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῶν ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῴκησας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τῶν κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Iorami Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contrà Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rasc Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassar Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

Κεφάλαιον ά. A Cap. I.

Ως στρατευσάμενος ὁ Ἰώραμος ὑπὲρ μισαηλίας πρὸς τοὺς Μωαβίτας ἐκράτησεν αὐτῶν.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὑποστρέφοντι εἰς Ἱεροσόλυμα, διὰ τὴν συμμαχίας τὴν πρὸς Ἄχαβον τὸν τῆς Ἰσραηλίτιδος βασιλέα, ἐνέβαλε τῆς σύρων βασιλεὺς πολεμούντι τοῖς Ἰουδαίων ἐθνεσιν ὡς προεῖπαμεν, ἐποίησε δὲ ὁ προφήτης συντυχὼν ἠτιάσατο τὴν πρὸς Ἄχαβον συμμαχίας ἄνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. τὸν γὰρ θεὸν, ἀνδρὸς μὲν ὅλη τούτῳ σχεθεῖν δίκαιον. ῥύσασθαι μέν τοι, καίπερ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ἔσαν ἀγαθὸν ἔλεγεν ἐν τῷ πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἐλαίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἔφευγε τὸ θεῖον. μὴ ζῶντα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε διελθόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, πάτριον νόμιμα τὰ διὰ μωυσέως παρὰ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν δικαιοσύνην τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς καθίστη ἐν ἑκάστῃ πόλει τῆς βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς ἕνεκα ὧν τοὺς δικαίου φροντιοῦντας, πείσειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῆς ἐν εὐπροχῇ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένους ἐν δουλείᾳ ὄντων. βραβεύειν δ' ἅπασι τὸ ἴσον, ὀλιγωρήσαντας ὅτι, καὶ τῆς κρύφα φρονηθησομένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, κατὰ πόλιν ἑκάστην τῆς δύο φυλῶν ἐπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῆς ἱερέων, καὶ ἐκ τῆς λευιτῶν, καὶ τῆς τῶν φρατρῶν τῶν πληθους φερομένων. παραινέσας δὲ μὴ μελεῖν καὶ δικαίας ποιεῖσθαι πάσας μὲν τὰς κρίσεις. αἱ δὲ περὶ μειζόνων διαφορὰν ἔχοντες τῆς ἐμφύλων τινὲς ἐκ τῆς ἄλλων πέμψουσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μετὰ πλείστης ἀκριβείας ἀνεξετάστως δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν τε ναὸν ἔχη τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ βασιλεὺς ἔχει, προσήκειν ἀνεξετάστως καὶ δικαστὰς. ἄρχοντας δὲ

Iosaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deũ enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutísque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est reddetent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos prius monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

4. *Reg.* 3. 2. *Paralip.* 19.

numero præpoſuit, Amaſiã ſacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balſamum. Ioſaphatus autem cùm audiſſet hoſtes ſuperato lacu in regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuináque ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigêre, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantùm pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos canebant. Diluculo verò progreſſus rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni propheticæ, & non ſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos ſacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendáſque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus regis conſilium, idque mox etiam exequuti ſunt. Deus verò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita vt alij in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus verò proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum exercitu rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi ſãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

αὐτῷ ἀποδείκνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἀπὸ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἱσταμένους. ὁ μὲν βασιλεὺς, τῶν τόπων διέταττε τὰ πράγματα. καὶ ὡς τάχιστα αὐτὸν ἤκουσεν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτὸν μοαβίτας καὶ ἀμμανίτας, συμπαραλαβόντες καὶ ἀράβων μεγάλην μοῖραν, καὶ κατεστρατεύοντας πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τριακοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῆς Ἱεροσολύμων. γινώσκεται δὲ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δὲ Ἰωσαφάτης ὅτι τὴν λίμνην διαβαίνουσι οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην αὐτοῦ χώραν, δείσας εἰς σύγκλησιν συνάγει τὸν δῆμον τῆς Ἱεροσολυμείτιδος εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ ἵσταται, καὶ ἐπικαλεῖται τὸν θεὸν παρασχεῖν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχὺν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὑπὲρ στρατεύσαντας. καὶ γὰρ τοῦτο δεδηλῶσθαι τοῖς τὸ ἱερὸν κατασκευασαμένοις αὐτῷ, ὅπως ἐὰν μάχηται τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῖς ἐπ' αὐτῷ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμυνόμενα, οἱ τὸν ἐπ' αὐτῷ δοθεῖσαν γνῶ εἰς κατάληψιν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτοῖς. ταῦτ' ἀκούσας, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν ἦν τὸ πλῆθος, γυναῖξίν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευον. ἰαζίηλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσον τὸν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε· τοῦ τε πλήθους λέγων, καὶ τοῦ βασιλέως, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προστάξας δὲ τῇ ὁπλίσει τὸν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. δυήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδδης ἀναβάσεως, λεγομένη δὲ ἐξοχή. καὶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, σαφῶς δὲ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τοῦ δὲ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅτι πρόσωπον, προσεκύνουν τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ δὲ λευῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πίστιν θεῖναι τοῖς ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ καταπλαγῆναι τοῖς αὐτοῖς εἰς μάχην. προσῆσαν δὲ τοῖς ἱερεῖς μὲν τῇ σάλπιγγι, καὶ λευῖται μὲν τοῖς ὑμνοῦσιν, δύναμιν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἤρεσε δὲ ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίουν. ὁ δὲ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοῖς ἀμμανίταις. οἱ δὲ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀποκτείνειν, ὡς ἐπὶ τοσούτοις στρατιᾶς ἀνάσασθαι μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύειν τοῖς πολεμίοις, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤδη μὲν ὅτι τοῦ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὴν νίκην ἔδωκεν. ἐπέστρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅτι ἓξ ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀπηρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δὲ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν ὑπελόγησεν, ἀφ' ἧς καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔθυσεν πρὸς εὐχαριστηρίους θυσίας ὅτι πολλὰς ἡμέρας μὴ μόνον τοὺς πολεμίων αὐτῷ ἀφῃρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ θεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πᾶσιν ἔτι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ τῷ Θεῷ τὸ λοιπὸν συμμαχοιῦντος. καὶ A vt res eius ſub diuini numinis tutela eſſe pro
Ἰωσαφάτης μὲ ἔκδοτος μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅτι τε δι- comperto crederent : manſitque vſque extre-
καιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς τὸ Θεῖον εὐσεβείᾳ διήνεγκεν. ἦν δὲ φί- mum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem ami-
λος & τῷ Ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν Ἰσραηλιτῶν, cus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat:
πρὸς ὃν κοινώσας ὅπως κατασκευὴν νεῶν, εἰς τε πόντον cum quo inita ſocietate parandarum nauium,
πλευσουμένων, καὶ τὰ ὅπη θέρους ἐμπορεύσεσθαι, διήμαρτε τῆς κτή- quæ merces in Pontum peterent, ac emporia
σεως. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non
οὐκ ἔτι ἐπὶ τοιαύτας ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἱερο- bene regerentur præ magnitudine. Quo factum
σολύμων βασιλέα Ἰωσαφάτην ὧδε εἶχεν. ὁ δὲ Ἀχά- B eſt vt hæc cura vacauerit in poſterum. Atque
βου παῖς Ὀχοζίας, ἐβασίλευε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν σαμα- hactenus de Ioſaphato.
ρείᾳ πεπιθμένος τὴν διαίταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος Achabi verò filius Ochozias regnauit apud IIII.
τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ πρώτῳ Israelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & 4. Reg. 1.
διανομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀπατήσαντι ἁμαρτεῖν. τελευτῶντος vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autē vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu contracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos : iuberétque eos reuerti, & regi dicere eum nō reualiturum. Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quod demirāte celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiūt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi : iuſſiſſéque renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebāt hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt niſi ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus, conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt, móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit : qui & ipſe cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horū militū volens ac libens deſcēde, nóſque ad regē ſequere.

τοῦ θεσπίσαντος. ἐτελεύτησε δὲ ὁ Ἀχάβου παῖς Ὀχοζίας, ἐβασίλευσε δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν σαμα-
ρείᾳ πεπιθμένος τὴν διαίταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ πρώτῳ
διανομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀπατήσαντι ἁμαρτεῖν. τελευτῶντος δὲ τοῦ βασιλέως ἔτους ἤδη δευτέρου ἔχοντος, ὁ τῶν μωαβιτῶν
ἀφίστατο βασιλεύς αὐτῷ, καὶ τοὺς φόρους οὓς ἔμπροσθεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συμ-
βὰν δὲ τὸν Ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ τῶν στέγης τὸν οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν Ἀκκάρων
θεὸν μυῖαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ, πυθησόμενον περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων θεὸς Ἠλίᾳ
τῷ προφήτῃ, προστάττει αὐτῷ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυθησομένοις αὐτὸν εἰ θεὸν ὁ Ἰσρα-
ηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυθησομέ-
νους. ἀπελθόντα τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βα-
σιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὸν νόσον. τοῦ δὲ Ἠλία ποήσαντος
ἃ προσέταξεν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ'
αὐτοῦ, ὡς δὲ χρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυ
μάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτή-
σαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ
κωλύσαι μὴ πρόσω χωρεῖν, αἰτιασάμενον δὲ σοὶ
λέγειν ἐξ οὗ τόπου τοῦ Ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ὅτι κάκιον ἕξει
νόσου. τοῦ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτοῖς τὸν ταῦτα εἰρη-
κότα καλέσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δασυν, καὶ ζώνην
περιειλημμένον δερματίνην. συνεὶς δὲ ἐκ τούτων Ἠ-
λίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας
ἐπ' αὐτὸν τάξιαρχον, & πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀνῆλθεν
πρὸς αὐτὸν ἐπὶ λόφου. δύρων δὲ τὸν Ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς
τάξιαρχος ὅτι τῶν κορυφῆς τοῦ ὄρους καθεζόμενον, κα-
ταβαίνειν ἐπὶ λόφου πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύοντος δὲ
τοῦ ἐκείνου. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄκοντα βιάσασθαι. ὁ δὲ
εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πεῖρα τοῦ προφήτης ἀληθὴς
ὑπάρχειν, δύξασαν πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πεσὸν ἀπολέσαι
τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, δύχεται, καὶ φρικτὸν κατενεχ-
θὲν, διαφθείρει τόν τε τάξιαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τῶν
δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ,
παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει τάξιαρχον ὅτι τὸν Ἠλίαν
σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους & τὸν πρῶτον ἀπέκτεινεν.
ἀπειλήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβεῖν
αὐτὸν εἰ μὴ κατέλθοι βουλόμενος, δύχεται κατ' αὐ-
τοῦ πῦρ διεχρήσατο καθὼς & τὸν ἄλλον τάξιαρχον.
πυθανόμενος δὲ καὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τρί-
τον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὤν, & λίαν ὑπείκων
τῷ ἤθει, ἐλθὼν ὅτι τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν ἦν
τὸ Ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως διακόνων πρόσ-
ταγμα παρεῖναι πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτοῦ αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῖ-
σαι δὲ ἐπαξιοῦν αὐτὸν ἤδη τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβαίνειν πρὸς τὸν βασιλέα.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quod liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit, vir alioqui nõ ignauus, & ad res gerẽdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exẽptus est, nec in hodiernũ vsque mortaliũ quisquã scire potuit quisnã fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus acceptо post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vẽturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantã iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deũ quánã sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu prophetа adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A ἀποδεξάμενος ὁ τὴν δικαιότητα τῶν λόγων καὶ τὸ αἰσχῖον τῆς ἤθους ὁ ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ὠδηγούμενος ὁ πρὸς τὴν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ κὴ τὴν θεὸν ἐδήλωσε λέγων. ἐπειδὴ καταγνοὺς αὐτὸ ὡς ἐκ ὄντος θεῦ, κὴ πρὸς τὴν νόσον ἰδὲν ἀληθὲς προφήτην δυναμένου, πρὸς ὃν τὴν ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτῆς πυθησόμενος ποδαπὸν ἔσεσθαι τὸ τέλος τῆς νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ. καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προ-

B εῖπεν ἠλίας ἀπέθανε. διαδεξαμένου δὲ αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπας γὰρ κατέστρεφε τὸν βίον. ὁ δὲ ἰώραμος ὢν, τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν ζηλοσάμενος, καὶ ἀσεβείαν πρὸς τὸν θεὸν. παρῆς γὰρ τοῦτον θρησκεύειν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. ἦν δὲ τἄλλα δραστήριος. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, ἠλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. κὴ ἐδὴλωσεν ἡμῖν μάχεις τῆς σήμερον αὐτὸ τὴν τελευτὴν. μαθητὴν δὲ ἐλισσαῖον κατέλειπεν, ὡς καὶ προεῖπον ἐδηλώσαμεν. πρὸς μὲν τοι γε ἠλία καὶ ἐνώχε τὸν γλυφόμενον

C πρὸς τῆς ἐπομβείας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγράπτας βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θάνατον δὲ αὐτῶν, ἐδεὶς οἶδεν. τὸν δὲ λαβὼν ὁ τὴν βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τὴν μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισεῖ ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας ἑκατὸν προβάτων σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε κὴ πρὸς ἰωσαφάτην, ὃν καλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῷ τῷ πατρὶ,

D συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις ἐκφέρειν μέλλοντι, ὅτος αἴτιος αὐτῷ τῆς βασιλείας. ὁ δ' ἐμνήσθη αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ κὴ τὸν ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγκάσειν ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατεύεσθαι. ἰώραμος ὁ ἕωθεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τὸ ἰωσαφάτου πρὸς τὴν συμμαχίας κομισθέντων ἀναλαβὼν τὸν αὐτῷ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς ἄγειν τὴν ἐρήμου τῆς ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὸν ὁδοιπορίαν ὅτι

E τοὺς πολεμίους, ἃ γὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτῃ ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ ξενῆς βασιλεῖς ἐκ τῆς ἱεροσολύμων. ὁ τε τούτων αὐτῷ, κὴ ὁ τῆς σαμάρειας κὴ ὁ τῆς ἰδουμαίας. κὴ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἄποριαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ προσέσεσθαι, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῆς ἡγουμένου, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν ἰώραμον, κὴ ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν ἀπασάμενος ἀγαθοὶ τοὺς ξενῆς βασιλέας ἐμαχέτη προδιδόντας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσουν

F δὲ αὐτὸν ἰωσαφάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναί εἴτις αὐτοῖς τῶν θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ἔστιν. οἰκέτου δέ τινος τῶν ἰωσάμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλία μαθητὴν ἐλισσαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ

G ξενῆς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραγενέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατασκηνῶν, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπὶ τῆς στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. τοῦ δ', μὴ διοχλεῖν αὐτῷ φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, κὴ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἰ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδόκει προφητεύειν καὶ σώ-

ζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμόσας τὸν θεὸν ἐκ ἂν ἀποκριθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' ἰωσαφάτην ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀχθέν-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζήτησε γὰρ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γιγόμενος προστάξαι τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς ὀρύξαι βόθρους. ὅτε γὰρ νέφος, ὅτε πνεύματος γιγομένου, ὅτε ὑετῶ καταῤῥαγήντος, ὄψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς αὐ καὶ τὸν στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἔσαι δ' ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατήσετε τῶν ἐχθρῶν & καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πόλεις λήψεσθε τῶν μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν κόψετε, τιμὴ δ' χώραν δηώσετε, πηγὰς δ' καὶ ποταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου, τῇ ὑπαύσῃ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χειμάρρους σφοδρῶς ἐῤῥύει. πολὺ γὰρ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὸν θεὸν ὗσαι συνέπεσεν, ὥς τε δύρειν τιμὴ στρατιὰν, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς ἑῶς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ διὰ τῆς ἐρήμου ποιεμένους τιμὴ ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δύθις συλλέξας στρατιὰν ἐκέλευσε, διὰ τῶν ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τιμὴ χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δ' ὑπὸ τιμὴ ἀνατολιὼ τῆ ἡλίᾳ τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ ὑδὲ μακρὰν ἰὼ τῆς μωαβίτιδος) αἷματι τιμὴ χρόαν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλισα πρὸς τιμὴ αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινοκότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τῆ ποταμοῦ αἵματι αὐτοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνιμ ὥτες ἔχειν ὑπολαβόντες ἤξίωσαν αὐτοὺς ὅπι διαρπαγιὼ τῶν πολεμίων σκυλεύσαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὡρμήσαντες ὡς ὅπι ἑτοίμιω ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαφθείρεται μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πρὸς αὐτῶν δ' τῶν πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τιμὴ ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δ' εἰς τιμὴ μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνισαν πληροῦντες τῶν ἐκ τῶν χειμάρρων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, & τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν σωδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τιμὴ πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἀναρεθῆναι κατακράζος, ὥρμησε μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν διὰ τῶ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου, καὶ ὁμέως αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖσθαι. καὶ πειραθεὶς, ὡς ἠδυνήθη φυγεῖν, ὅπιτυγχάνει γὰρ ὅπιμελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τιμὴ πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. τὸν γὰρ τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὅπι τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, κατώκτειραν τ' ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τιμὴ οἰκίαν ἀπέστρεψεν. ἰωσαφάτης δ' ὠφελημένος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν, ὀλίγον ὑπερβιώσας χρόνον μετὰ τιμὴ στρατείαν ἐκείνιω ἀπέθανε, ζήσας ἀνθρώπων ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ἰὼ μιμητὴς τῶν προβίδου ἔργων.

A Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu supperente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & B copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres C reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne clàm in ditionem suam impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed D valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum iglarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante holocautoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & F humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II. A

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Κεφάλαιον Ϛ.

Ὡς ἰώραμος βασιλεὺς Ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ λαῶν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramus per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἐκγόνους, ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος ἀπέδειξε, τὸν πατρὸς ὄνομα τοῦ κατὰ μητέρα ἀδελφοῦ, βασιλεύοντι δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου ὄντι παιδί. ὠδαβηλόμβος δὲ ὑπὸ τῶν μωαβίτιδος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς πολεμίαν, εἶχε σὺν αὐτῷ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, ὃν πρὸς προφῆξεις βέλομαι διελθεῖν. λαμπροὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσοφεῖς ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβεδίου, τοῦ ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς καὶ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὑπὸ δ' ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρουμένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸς δανεισμοῦ βαρεῖαν κεκρυμμένους. ἐπεὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἄγεσθαι νῦν ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτὴν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐρημίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐλεῆσαί τε καὶ βοηθεῖν τινα βοήθειαν. πυθομένῳ δ' αὐτῷ τί ἔχοι δὴ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχύ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθόντα ἐκέλευσεν αἰτῆσαι χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τοῦ οἰκητηρίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον· τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσῃ ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδιδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. ἡδυνήσεσθαι δὲ καὶ περισσότερον ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ὡς πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλισαῖος μὲν ἔτους ἀπήλλαξε τὴν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ὑπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἔπεμπεν εἰδὼς φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτὸς παραινῶν, εἰ γὰρ ἐν αὐτῷ σύοις πυκτοῖς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἐκ δὴ τοῦ θείου ὥρμητο τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄδαδος δὲ, τῆς δὴ βουλῆς διαμαρτὼν, ὡς τὴν ἰδίων αὐτὸς καταμηνυσάντων τοῦ ἐπέσθαι πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προδότας ἔλεγε τὴν ἀπορρήτων αὐτὸ, καὶ θανάτου ἀπειλεῖ, φανερὸς τῆς δὴ χειρήσεως, ἵνα μόνοις ἐκείνοις δῆτα δύσῃ, τὸν πολεμίῳ γνωσθήσῃ. φήσαντος δὲ τινὸς τῶν παρόντων μὴ ψεύδεσθαι δοξεῖν αὐτὸν, μηδὲ ὑπονοεῖν αὐτὸν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτὸ κατειρηκότων τοῦ ἐκπεμψιν τὸν ἀναιρησόντων αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅτι ἐλισαῖος ὀξὺν ὁ προφήτης ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὸς ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτὸ βεβουλευμένα, προστάξει πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδαδος δὴ τὴν πόλιν δύναμιν πολλῷ ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς μύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φυλακῇ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ τάχος δραμὼν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δειλίαν παρεθάρσυνε, καὶ τῇ θείᾳ συμμάχῳ καταφρονᾶν, ἀδεὴς ἦν.

παρε-

παρεκάλει τε τὸν θεὸν πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν βεβαίωσιν θαρσος ἐμφανίσαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν ὡς δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τῆς δεήσεως γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θεράποντος τοῦ Ἐλισσαίου πεπυκνωμένον θεάσασθαι παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρσεῖσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισσαῖος δὲ μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς τοῦ πολεμίων ὄψεις ἀμαυρώσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐτοῖς ὑπιβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γνομένης δὲ καὶ τούτου παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε τίνα ζητοῦντες ἦλθον. τοῦ δὲ, τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον εἰπόντων, ὑποδήσειν ὑπέσχετο, εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δόξαν ἐπεσκοτισμένοι, ἀπεδέχοντο εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς Ἐλισσαῖος εἰς Σαμάρειαν, ἰωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προστάξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ φρουρῆσαι τοῖς στρατιώταις τὴν αὐτὴν δύναμιν. τῷ θεῷ δὲ νύξαντι καθαρὰν τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέντες, ἑώρων αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἐκπλήξει δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν σύρων οἷον εἰκὸς ἐφ' ὅτῳ θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμένων, καὶ τοῦ βασιλέως ἰωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοντιδίσαι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν ἐλισσαῖος. τοὺς δὲ νόμῳ ληφθέντας πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτοις δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι τὸν ἐκείνῳ χώραν. θεία δὲ δυνάμει θεὸς αὐτοὺς εἰς εἰδότας ἐλθεῖν. συνεβάλλετό τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόσει καὶ ξαπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. ἰωράμῳ μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθόμενος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύρους, ἀπέλυσε πρὸς ἄνδρα τὸν αὐτοῦ βασιλέα. τοῦ δὲ ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ ἀνὴρ τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τοῦ ἰσραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφήτην ὡς τὸ θεῖον ἔτους ἐκ παλαιοῦ σεβόμενος, κρύφα μὲν ἐκέτι διέγνω τοῦ ἰσραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τὸν ἐλισσαῖον δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τοῦ πλήθει τε στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων πρεπόντως τοῦ πολεμίων. καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν ἰώραμον. ὃς ἐκ ἡγούμενον αὐτὸν ἀξιόμαχον ἐᾶν τοῖς σύροις, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θαῤῥῶν τῇ τοῦ τειχῶν ὀχυρότητι. ἄνδρα δὲ λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ γοῦν καὶ ἀπαίρῃ τοῦ ἐπιτηδείων πᾶσης ἐσόμενα τοὺς Σαμαρεῖς, πρόσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔτους δὲ ἐπέλειπε τὸν ἰώραμον ἡ τοῦ ἀναγκαίων ἀπορία, ὡς δὴ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πρεσθεῦσαι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νομίσματος, ξέστην κόπρου περιστερῶν ἀπὸ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοῖς ἐβραίοις. ἰὼν δὲ ἐν φόβῳ μὴ δι' ἀπορίαν τοῦ λιμοῦ πρόδοσίν τινα τοῖς ἐχθροῖς ἡ πόλιν ὁ ἰώραμος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπεπερήκει τὰ τείχη καὶ τοὺς φύλακας μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. καὶ τοῦ βλέπεσθαι καὶ φρουρεῖν ἀφαιρούμενος καὶ τοῦ βλέπεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ζώντων τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἐφθασεν. ἀναπεφυσῶσά δέ τινος γυναικὸς, δέησιν ἐλέησον. νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὸν τοῦ πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἁλῶναι αὐτῷ, μήτε λήνοις ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ παράσχοιεν αὐτῇ δεομένῃ.

rogauitque Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostium caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoque, dedit se in medium illorum, interrogans quem quærerēt: quibus respondentibus, Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mēte à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt hostium oculis caligine illam tolleret. at illi recepta oculorum acie, conclusos se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque attoniti & inopes & consilij hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse perductos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi reuersi omnia quæ eis contigêre suo regi renuntiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simúlq; variis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum regem clàm molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere, potētiorem se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatísque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se cōtinuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argēteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus, & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbē clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cùmque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putās eam aliquid cibi petere commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

IV.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore loramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestímque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cæpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in craftinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo væniret satum similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra imputati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sæuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' ὑδενὸς μὴ χρήζειν εἰπούσης τούτων οὐδ' ἐπεχλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κελεύσαντος λέγειν ἢ διδάσκειν περὶ ὧν δεῖζητεῖ. σεωθήκας ἔφη ποιήσασθαι μὴ τ' ἑτέρας γυναικὸς γεγενιώσης αὐτῇ ἢ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπεὶ τὰ τῆ λιμοῦ ἢ τῆς ἐνδείας ἰῶ ἀμήχανα, δόξαντα τὰ τέκνα, ἰῶ δ' ἄρρεν ἑκατέρα παρδίον, αὐὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ φησι πρώτη τοὺμὸν κατέσφαξα. ἢ τῆ παρελθούσαν ἡμέραν, τοὺμὸν ἐτεράφημεν ἀμφοτέραι. ἡ δ' ὐ βέλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ δεδραβάνει τῆ σεωθήκῃ, κἀ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τὸτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώραμον ἀκούσαντα, ἢ ῥηξάμενος τῆ ἐσθῆτα, ἢ δεινὸν ἀναβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅτι τὸν πεφήτην ἐλισαῖον πληρωθεὶς, αὐτὸν ὥρμησεν, ὅπι μὴ δοῦναι τῷ θεῷ πόρον αὐτοῖς ἢ δραφυγεῖν τῆ πρεσχόντων κακῶν δυνῶν. τὸν τε ὑποτεμοῦντα αὐτοῦ τ' κεφαλῆ, δίδυς ἐξέπεμπε. ἢ ὁ μὲν ὅτι τῆ αἰρήσειν ἐπείγετο τὸ πεφήτε. τ' ὃ ἐλισαῖον ὐκ ἔλαθεν ἢ τ' βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἴκοθε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμέμυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώραμος ὁ τῦ φονέως υἱὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τ' κεφαλῆ. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τῦτο πρεσαχθεὶς ἀφίκηται, δραφυλάξαθε εἰσιέναι μέλλοντα πρεσαποθλίψαι τῇ θύρᾳ ἢ καταχεῖν. ἀκολυθήσει γὰ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ δραγλυόμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβελλημένος. ☪ οἱ μὲ τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῦ βασιλέως ὅτι τῆ αἰρήσειν τῦ ἐλισαῖε ἐποίησαν. ἰώραμος ὃ καταγνοὺς τ' ὅτι τ' πεφήτῆ ὀργῆς, ἢ δίκας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτ' ὁ τῦτο πρεσαχθεὶς, ἐπέδυσε κελύσαι γλυεῖς τ' φόνον, ἢ δραστῶσαι τ' πεφήτην. ἀφικόμενος ὃ πρὸς αὐτὸν, ἠτιᾶτο ὅτι μὴ δρᾷ τῦ θεῦ λύσιν αὐτοῖς τῆ παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' ἔτως ὑπ' αὐτῆ φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισαῖος ὃ, εἰς τῆ ὑπισοῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνῆ τῆ ὥραν ἰῶ ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔστε δὲ πολλῆ δυσρείας ζοφῆς. ἢ πεφθάσαι μὲ ἐν τῆ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς σάτα. ὠνεῖσθαι ὃ σεμιδάλεως σᾶτον σίκλε. ταῦτα τὸν τ' ἰώραμον ἢ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰ πρετρεψε. πρσδύεται γὰ τῷ πεφήτῃ δίκα τῆ ὅτι τοῖς πρσπεπειραμένοις ἀληθειαν ὐκ ὤφλεν. ἀλλὰ ἢ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τ' ἡμέρας ☪ ταλαίπωρον ἡ πρσδοκωμένη κῦφον αὐτοῖς ἐποίει. ὁ ὃ τ' ἕτερος μοίρας ἡγεμὼν τῷ βασιλεῖ φίλος ὤν, ἢ τότε φέρων αὐτ' ἐπερηρεισμένον, ἅπερ εἶπας λέγεις ὦ πεφήτα. ἢ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκείνῃ τὸν θεὸν ἐξ ὐρανῦ καταράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, ὕτως ἀμήχανον ☪ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γλυεῖς. ☪ ὁ πεφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲ εἶπεν ὄψῃ τῦτο λαμβάνοντα τὸ τέλος. ὁ μεταλήψῃ δ' ὐδενὸς τῷ ὑπαρξάντων. ἐξέβη δ' οὖν τῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἠλισσαῖε πρσειρημένα. νόμος ἰῶ ἐν τῆ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπραν ἔχοντας ἢ μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῷ ἐνίστων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ' πόλεως. ἄνδρες οὖν τ' ἀριθμὸν τέσσαρες, δίκα ταύτῃ τῆ αἰτίαν πρὸ τῷ πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς δίκα τῆ ὑπαρξάντων τῦ λιμοῦ ζοφῆ ἐπιφέροντος, εἰσελθεῖν μὲ εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι δίκα τὸν νόμον, κἂν ὀξυτραπῇ δ' αὐτοῖς δίκα φθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τῦτο δὲ πείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορία ζοφῆς, πρδεδώκασι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκεῖναι. ὡς εἰ μὲ φείσαιντο αὐτῷ ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, δίκα ἀναπαύσοντες. ταύτῃ κυρώσαντες τῆ βουλῆ, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τῦ πρῶ πολεμίων, ἦρχεν

ἦρχετο δ' ἤδη τοῖς σύροις ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνηχεῖν, καὶ ταύτῃ ἐγγυτέρω φέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τέτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὡς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τ' Ἀδέκα λέγοντες ὡς ἰώραμος ὁ τῆς ἰσραηλίτιδος βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχες, τόν τε τῆς αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῆς νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. προσιόντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπακούειν τὸ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ γὰρ αὐτὸς προεφοβεῖτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβε καταλιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῆς σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γλυόμενοι πρὸς τὴν παρεμβολὴν, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες ἔσω εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς δ' ἕνα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πίοντες ἐβάσασαν ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκέμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀναχεχωρηκόναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλοῦντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τῶ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδραν καὶ τέχνην ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τῆς σύρων βασιλέως, ὅπως γνόντος ὑμᾶς τῆς λιμοῦ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων ὅτι διαρπαγὴν ἐξελθόντων τὴν παρεμβολῆς ἀφυλάκτως ὅτι πέσῃ, καὶ κτείνῃ μὴν αὐτοῖς, ἀμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραγγῶ, δεῖ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φεισαμένους τῆς τοὺς πολεμίους ἀνακεχωρηκέναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωστώτατα ὑπονοήσεις. πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῆς ἱππέων τοὺς τὴν ἄχει ἰορδάνην πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπολοχώντων τῆς πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῆς στρατιᾶς γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν αὐτοπόπως προελθοῦσαν. προσαπειλήσει δέ φησι τοῖς ὑπὸ τὸ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τῆς ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπώλωνται. ἀρεσθεὶς δὴ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφομένους ἔπεμψαν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων εὗσαν, μεστὴν δὲ στίων καὶ ὅπλων δύσης. ἃ διὰ τὸ κούφοι πρὸς τὸ φεύγειν εἶ, ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος διαφθήκεν. ὀστέλες δ' ἐδὲν ἐδὲ ὀλίγον ὠφελοῦτο, ἀλλὰ πολὺν μὲ χρυσόν. πολὺν δ' ἄργυρον. ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γε μὴν σίτου μυριάδας καὶ κριθῆς, ἃς ἐδ' ὅναρ ἤλπισαν ὑπερτυχόντες, τῆς μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ὠνεῖας δύο μὲ σάτα κριθῆς σίκλε. σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλε καὶ τὴν ἐλισαιέ προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σᾶτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ὤνατο τῆς ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστὰθεὶς γὰρ ὑπὸ τῶ βασιλέως ὅπι τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes
B sine ordine ad fugam se expediunt, relictísque intra castra & equis & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressíque vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum
C quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: ídque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent, mox à principio. quapropter ad
D mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant,
E & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & eucstigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquásque sarcinas, quo expiditiores
F fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei sicli emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticiniũ. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac
G copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet proruētis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtereret, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascū reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelē honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iussō, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnātes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatū, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eū iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille annos ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

4. Reg. 8.

V.

Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

4. Reg. 8.

ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνώδωσιν ὑπ' ἀλλήλων ἀθρόμβοι συμπατηθέντες ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τέτων ἀποθνήσκει τὸν τρόπον, τλῳ τελευτλῳ αὐτῷ προφητεύσαντος ἐλισσαίε, ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτὸ πᾶσι τὴν ἐσομένης ἀπορείας τῆς βλιτηδείων λεγομένοις, μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἔπεισε δοῦναι. ὁ δὲ τῆς σύρων βασιλεὺς ἄδερος ὀνομασθεὶς εἰς δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τλῳ ταραχλῳ σκεύλῳ συνέβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐχόμενο, σφόδρα τῇ δυσμενῇ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. σημήναντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς δαμασκὸν ἐλισαίου τὸ προφήτου, γνοὺς ὁ ἄδερ, τὸν πιστότατον τῆς οἰκετῆς ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, & δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ δύναιτο τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. ἀζάηλος δὲ μετὰ καμήλων τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, αἳ τὰ κάλλιστα & τὰ τιμιώτατα, τῆς ἐν δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερεν δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ ἄδερος τὸ βασιλέως πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι καὶ πύθεσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴδιον ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸ μὲν ἀζάηλον σκέλυσι μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τὸ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακά, μετὰ τλῳ ἄδερος τελευτλῳ. ἀνακείναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλε τλῳ αἰτίαν τῆς συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῆς ἰσραηλιτῆς ἐλεῶν, ὧν ὅσα σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῆς τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, προσρηγνὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τῷ δ' ἀζάηλε λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην ἔχ) συμβέβηκεν ὡς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τὸν ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ὡδαγλυόμενος πρὸς τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βελτίω περὶ τῆς νόσε κατήγγειλε. τῇ δ' ὑπαίσῃ δίκτυον ὑπέβαλὼν αὐτῷ ἐπέβρεχον, τὸν μὲν σεσηγάλῃ διέφθειρε, τλῳ δ' ἀρχλῳ αὐτὸς παρέλαβε, δρασηέος τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλῷ ἔχων ὠδὰ τῆς σύρων δύναμιν καὶ τὸ δήμου τῆς δαμασκλιῶν. ὑφ' ᾧ μάχει νικᾷ αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἀρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται δι' τὰς ἀνδρείας καὶ τῆς ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τλῳ τῆς δαμασκλιῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάσλῳ ἡμέραν ὑπάτε τιμῇ τῆς βασιλέως, καὶ σεμνύονται τλῳ τούτων ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, & οὐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῆς ἰσραηλιτῆς βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τλῳ ἄδερος τελευτλῳ, ἀνέπνευσεν ἐκ τῆς φόβων, καὶ τὸ δέος ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δὲ ὁ τῆς ἱεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τέτῳ γὰρ ἦν τοῦτο καθὼς προεῖρηκα μοι ἔμπροσθεν ὄνομα, ὡδαλαβὼν τὴν ἀρχλὼ, διὰ τὸ ὅτι σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτὸς, καὶ τῆς πατρίων φίλων οὐ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχλὼ καὶ τλῳ δηλῶσιν τῆς πονηρείας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διαφυγὼν τῆς τῶν ἰσραὴλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρεμίμησαν εἰς τὰ πάτρια τῆς ἑβραίων ἔθη, καὶ τλῳ τῶν θεῶν θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ & ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, γοθολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβε συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς διὰ τὸν θεὸν Δαβὶδ ἠθέλησε τοῦτο τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰωράμος δὲ ἐδίλιπεν ἐκάστης ἡμέρας καινοργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δὲ αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτῷ τῷ πατρὶ, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστήσαντων, ἰωράμος μὴ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. ζεύξει μὲν πρώτῃ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε, πορρωτέρω δὲ οὐ προῆλθεν. ὤνησε μέν τι τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην λαβίναν νεμόμενοι. λοιμὸς δ' ὕστερον ἐμμανὴς ὡς τε τὸν λαὸν ἀναγκάζειν ὀρεσκιρτεῖν τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας προσκυνεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις θεοῖς. ταῦτα δ' αὐτῷ πράττοντι καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τῆς ἀρχαίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ τοῦ προφήτου ἐπιστολή, ἣ τὸν θεὸν ἐδήλου μεγάλην παρ' αὐτοῦ ληψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τοῦ ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατακολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ἐπιχωρίου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ ἀχαβος τοὺς ἰσραηλίτας ἐβιάσατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε πιμωρίαν, ἣν αὐτῷ τούτων ὑφέξειν ἐμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὀλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τοιαύτῃ νόσῳ τὸ νηδύος, ὅτι πολὺ βασανισθεὶς, ἐκ τῶν ἑτέρων αὐτοῦ δι' ὑστερολιῶν τῆς τῶν ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυέντων. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' ὕστερος ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἠλίας.

A Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem deprauare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium impositoquam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius regum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum aguoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

B

C

D

E

Κεφάλαιον γ'.

Οτι στρατηλάσαντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε δυνάμις αὐτοῦ πᾶσα διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἐξ ὑπνίου, καὶ ὁ νεὸς πύπις αὐτὸς ἀσθενὴς ἡμιόλῳ, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς Ἀράβων τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν ἰωράμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἰς δὲ αὐτῷ περιελείφθη τῶν παίδων ἀφυζῶν τοὺς πολεμίους, ὀχοζίας ὄνομα. μὴ δὲ ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὸ προειρημένον ὑπὸ τοῦ προφήτου ὅτι πλεῖστον νοσήσας χρόνον, ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπιδῶν αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. προεύβεσε δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μᾶλλον θεῷ, μὴ δὲ κηδείας τῆς βασιλεύσι πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ἅτε ταῖς παροιμίαις ἐκκηδεύσαντα αὐτὸν θήκαις, ἅτε ἄλλης τιμῆς ἠξιωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. παραδίδωκε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

Nec multo pòst exercitus Arabum qui vetus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IV.

Κεφάλαιον δ'.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Σπατία τῶ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὑπὸ Συρίας.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accédensque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

Ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸν ἄδεος τελευτὴν, ἐλπίσας ἁραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲ ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων ὑπ' ἀκαιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρὶν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τὸν στρατιὰν ἅπασαν, ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηοῦ. ἤδη γὰρ αὐτὸν εἰλήφει κῆρας. προσῆκτο δ' αὐτὸν μετὰ τὸν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἄλειμον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηοῦ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἄλλα τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπισχνεῖλας ἐκέλευσε, καὶ τέρπω φυγῆς ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δὲ χριόμενος ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηοῦν ἀνίσκει καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δὲ ἔφη, βούλεσθαι πρός τινων αὐτῷ διαλεχθῆναι. τοῦ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, εἰς ὀλέθρῳ τοῦ οἴκου τοῦ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀδικῶς ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὄντερ οἱ ἱεροβοάμου τοῦ ναβαταίου παῖδες καὶ βάασα προῤῥιζος ἐξῆλθεν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου οἰκείας. καὶ ὁμοῦ ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὅπῃ τῆς στρατιᾶς ὁρᾶθῆναι. ὁ δὲ ἰηοῦς προελθὼν ἦκεν ὅπῃ τὸν τόπον ἔνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθίζετο. πυθανομένων δὲ, καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τι πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, μὴ προσοίσειν μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ δὴ τοῖς λόγοις μεμιγότος ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τοῦ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος προειλόμενος αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηοῦν εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθεήσας τὸν στρατιὰν, ἔμελλεν ὁρμᾶν ὅπῃ ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν, ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τὸν πληγὴν, ὃν ἔλαβε πρὸς τῇ ἁραμάθῃ πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. υἱὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὑποπτεύσαντες δὲ πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος ὑπὸ τὸν συγχρόνειαν ἐλήλυθεν. ἰηοῦς δὲ βουλόμενος ἀφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἤξίει μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποδραπέτα μηνῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τέως ἐσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῷ τῆς δυνάμεως, καὶ τοῖς ἀχαειμφίοις ἅπασι ὑποδείξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἰωρεθεὶς τῷ ἱππάρχῳ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ὁ περὶ ἱερουσαλὴμ βασιλεὺς ὀχοσίας.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα δολαθὼν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῷ ἱππέων ὀπλεκτοτάτῳ ἀναλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γνωμένης δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰώραμος καθιστήκει, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοῦ, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ προσελαύνειν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ δίδωσι σκέλευσιν ἀπαντῆσαί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦ ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῆς εἰρήνης. πυνθάνεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μᾶλλον περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἑπόμενον δ' αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγῆναι τῷ πλήθει τῷ προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδοιπορεῖν. πέμψαντος δὲ καὶ τοῦτον τὸν βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, τελευτᾶον αὐτὸς ὄπιθας ἁρμήτος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῆς ἰεσραηλίτων βασιλεῖ, παρελθὼν γὰρ αὐτὸς ὡς ἔφημεν ἐμπροσθεν ὀφόμους αὐτὸν, πῶς ἂν ἄμωμητος ἔχοι δόξῃ συγχύσεως, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. χολαίνοντά τε καὶ μετὰ δυσταξίας ὤδευεν ἰηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ ναβώθ τὸν ἰωράμου, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρᾳ καὶ δόλῳ κατεστρᾶσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τῷ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ ἰώραμος μὲν δίδυς πεσὼν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προσέταξε βαδίκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβώθ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ἀχάβ ποτε αὐτὸς τὸν ναβώθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθιζομένους ὀπίσθεν τὸ ἅρματος τοῦ ἀχάβ λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συμβῆναι γένεσθαι, καὶ τὴν προφητείαν τὴν ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δύσας πρὸς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρείας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέτρεψε, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦν ὑπολαβών. ὁ δὲ διωκίσας καὶ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὄπιθας ἱππεὺς φεύγει τὸν ἰηοῦν εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπεύόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς ἱεροσόλυμα, τὸ ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

Κεφάλαιον ς'.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐλθὼν εἰς ἰεσραέλα τὴν ἰεζαβέλα καὶ ἑβδομήκοντα υἱοὺς αὐτοῦ ἀπέκτεινε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀπέκτειναν.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, προσμηνυθείσης τὴν ἰεζαβέλα, καὶ ἑβδομήκοντα υἱῶν τοῦ πάππου, καὶ λοὺς εἶπε δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν ἀδελφοῦ. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

CAP. V.

Ioramus à Ieu Magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

MIlites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis nisciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi eueſtigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu, regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illò veniſſe diximus, exiit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satín saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longe sceleratior.

CAP. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progenies.

IEu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominũ suum occidit. Ille suspiciens rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi solum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esset è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pædagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deessent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppressérat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præsecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Iesraelam miserũt. Quæ cùm eò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Iesraelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

4. *Reg.* 10.

καὶ καταβάσαν ἥκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ τέλος τοῖς δυσὶν ἔχοις προσέταξεν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δ', τότε τεῖχος προσέρραισε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων ὕστερος ἀπέθανε. Τούτων δὴ γλυμμένων παρελθὼν ἐποιεῖς εἰς τὰ βασίλεια συὼ τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτατο, προσάξας τοῖς οἰκέταις ἐζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. δεῖγμα δ' ἐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες τῶν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀνεγκέα. τὸ δ' ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν διεσπασμένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰηοῦς, ἐθαύμασε τῶν ἡλίου προφητείαν. εἶπε γὰρ αὐτῷ εἰς ἰεσραέλα προφῆτε τέτον ἀπολεῖσθαι τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, ξεφορμένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς ἰηοῦς, τῶν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τῶν δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβε παίδων, ἀποδείξειν βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἔστι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σεφανίς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰσπορεύεσθαι δίκην τῶν δεσπότου. Ταῦτα δ' ἔφη, δεδιὼς βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. ἀναγνῶντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, αὐτίκα ἔφασαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὐτῷ τε ὑπακούειν κελεύων, & τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς ἐφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς ἰηοῦ. οἱ δ' ἐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐποίησαν. καὶ συνελόντες εἰς πίνακα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰεσραέλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δειπνοῦντι μὲν τῶν φίλων τῷ ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προῆσιν ὀφόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν δίκῃ τὸν δεσπότην τὸν αὐτοῦ στρατεύσαιτο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. τούτοις δὲ πάντας ἐκ αὐτὸς ἀνελεῖν. γινώσκειν δ' αὐτοὺς ἐξῆς τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε, προσδιαφθείρας δ' ἡ τοὺς ἐδοῦ τοῖς ἱεσραηλίταις δυσθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσεπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῆς ἱεροσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπαντήσαντές τε ἠσέσμον καὶ τὸν αὐτῆς βασιλέα ὀχοζίαν ἥκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ᾔδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰηοῦς δ', καὶ

Τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. συναντᾷ δ' αὐτοῖς μετὰ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀπαντήσαντα αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τῶν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τῶν ἀχάβου. ἰηοῦς δ' ἀναβάντα ὅπη τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ὅπως δείξειν, πῶς ἀδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας & τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιλὼ μὲν τῷ μεγίστου θεῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπτέον, τοὺς δὲ ξενικοὺς σεβομιωτέον, πιμπρήσται. κάλλιστον δὴ θεαμάτων, καὶ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηροὺς. τούτοις πειθεὶς ὁ ἰωνάδαβος ἀναβαὶς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν ἀφίκετο. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἰηοῦς, ἀποκτίνει. βυλόμενος δὲ, μηδένα τῆς ψευδοσεφητῆς, μηδ' ἱερέων τῆς ἀχάβου θεῶν πιμωρίαν ἀφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν ἄχαβος θεῶν εἰσπήσασθαι σεβομιωτέον, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ σεφήτας ἥξιου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας καὶ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ἐπιτελεῖν τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολιφθέντα τῆς ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχάβου, βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν κατ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν αὐτὸς πάσαν τιλὼ τῆς ἰσραηλιτῆς χώραν, τοῖς ἄξονται σεβὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας σεβοστάξειν. ἠβούλιτο γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον σεβιτυγχάνειν. τῶν δ' εἰπόντων μηδένα παρεῖναι ξένον, καθαρσαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, σφάξησιν ἔξωθεν ὀγδήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οὓς ἔδει πίσους τῆς ὅπλων. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοσεφήτας, καὶ νεῶ τοῖς πατρίοις ἔθεσι τιμωρεῖν πολιὼ ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῆς ἀφυγόντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν ὕστερον ἀπὸ τῆς ξενικῶν θεῶν τιλὼ σαμαρείας. ἦν δὲ ὁ βααλ, τυρίων μὲν θεός. ἄχαβος δὲ τῆς πενθερᾶς βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθοβάλῳ τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ σεφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἧξιε. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις σεβομιωτέον τοῖς ἰσραηλίταις ἐκέλευσε. ταῦτα διαπεφραγμένος καὶ σεβομόσαντι τὴν κολάσεως τῆς ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ σεφήτου σεφεῖπεν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοῖς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῆς ἰσραηλίτιδος. καὶ τὰ μὲν σεὶ ἰηοῦ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῆς ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἔτη ἓξ πέντε, καὶ αὐτῶν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἰζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

Cap. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa pontifex Ochoziæ filium regem constituit.

ΓΟθολία ἡ τοῦ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰωράμου ταδελφὸν καὶ τιλὼ ὀχοζίᾳ τοῦ παιδὸς, καὶ τὸ γένος τῆς βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπεβούλευε μηδένα τῆς ἐκ τοῦ δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος ὡς αὐτὴ μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεύσειεν ἔτι γένοιτο. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ὤετο διεπράξατο. διεσώθη γὰρ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, τέταρτος γὰρ τοιοῦτος τιλὼ τελευτιλὼ διέφυγε. ἰωῦ ὀχοζίᾳ ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεὲθ ὄνομα. ταύτην σιωλὼ ὁ ἀρχιερεὺς ἰωάδος.

DVm Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Danidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioadæ nupta. VII. 4. Reg. 12.

hæc regiam ingreſſa, cùm inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymotum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt, inquit, rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in tẽplo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua igitur in regiam ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere. illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circundedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat. populusquoque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia. Venientẽ deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos eum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua, magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus, iubet mulierem arripi, duciq; in torrentem cedronis, atque illic pœnas luere.

εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον διέφυγε μετὰ τῆς τροφούσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθανόντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωαδὸς ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῆς ἱεροσολύμων, καὶ τῆς δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος πρὸ ἰώασος πέντε τοὺς ἀριθμοὺς ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρεσυμένοις, τέλος δ' βασιλείαν τῷ παιδὶ συμβιβάσαι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδὲς ἁγιάζουσι τῆς συνερχομένων βεβαιότατα, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οἷς ὁ ἱερεὺς ἰώασος κοινωνοὺς τῆς θεάξεως παρειλήφει, πορευθέντες εἰς ἅπασαν τέλος χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῆς φυλῶν ἡγεμόνας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μέλλω φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόρρητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπεράξεως δέομενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτοῦ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, ἔδειξε παῖδα ὃν ἐν τῷ δαβίδου γένους ἔτρεφεν, οὗτος ὑμῖν, εἶπε, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἴσε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχει τὸ παντὸς χρόνου. παραγγέλλω δὲ τέλος τρίτῳ ὑμῶν μοίραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τέλος δ' τετάρτῳ τὰς φυλακὰς ἐφεσᾶσαι τῶν πυλῶν ἅπασας. ἡ δ' μὴ ταύτῳ ἐχέτω τέλος τῆς αἰσιοπομπίας καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δ' τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν ἔχειν τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐσπασμένους δορυφορεῖν τε, τὸν δ' τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι παραυτίκα. δείσαντες δ' μηδένα φθάμενοι τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόντες, ἔργῳ τέλος προαίρεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δ' ἰώασος τέλος ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην τοῦ δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαντ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν συναγαμένους τέλος χεῖρα καὶ τέλος εἴσοδον τοῖς ἐπεισκύουσιν οὕτως ὑποτειχίσοντας. συναγαγόντες δ' τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώασος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δ' πλῆθος χαίρον καὶ κροταλίζον ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῇ δ' θορύβου καὶ τῆς ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραχθεῖσα σφόδρα τῇ ψυχῇ μετὰ τῆς ἰδίας ἐξεπήδησε στρατιᾶς ἐν τῷ βασιλείῳ. βοηθουμένου δ' εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσέρχονται. τοῖς δ' ἐπομένοις ὁπλίταις εἶδεν εἰσελθεῖν οἱ περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τάξεως ἐφεσταγμένων. ἰδοῦσα δ' γοθολία τὸν παῖδα ὑπὸ τῆς στολῆς ἐστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑπερβαλόντα αὐτῇ, καὶ τέλος ἀρχέλεω ἀφελέσθαι στρατεύσαντα. ἰώασος δ' καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τέλος γοθολίαν εἰς τέλος φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀπελεῖν ἐκεῖ. μὴ γὰ

A B C D E F G

μὴ γὰρ βέλτιον μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τῇ ἀληθείαν τιμωρησαμένων. προσέταξε δή, κἂν βοηθῶν τις προσέλθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς γοθολίας οἱ προσταξάμενοι τὴν αἵρεσιν αὐτῆς ὅπη τῇ πύλῃ τῇ ἱππίων τῶν βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν γοθολίαν τοῦτον ἐστρατήγει τὸν τρόπον, συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκησεν ὑπομνεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ προνοεῖν αὐτῷ τῆς σωτηρίας, καὶ ὅπως πλείον ἀρχῆς. ἐπειτ' αὐτὸν τὰ βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, δοῦναί πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μὴν ταῦτα εἰσβραμόντος τὸν τοῦ βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωράμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ μαανθὰν ἀπέκτειναν. τῷ δὲ ὄντι μέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος καθὰ διέταξεν δαβίδου τοῦ βασιλέως, καὶλεύσας αὐτοὺς δὶς τῆς ἡμέρας ὑπηρετεῖν τὰς νενομισμένας τοῦ ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινας καὶ πυλωρὸς ὑπὲρ φυλακῆς τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λαθόντα. τούτων δὲ ἕκαστα διδάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ καθῆλαβὼν ἄγει τὸν ἰωάσον εἰς τὸ βασίλειον, καὶ καθίσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπεφήμησέ τε τῷ πλήθος, καὶ πρὸς ἡδονὴν ξαπέντες ὅπη πολλὰς ἑόρτασαν ἡμέρας, ἡ μὲν τοιγὰρ πόλις, ὅπη τὴν γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἰωᾶς δὲ ὁ ἰώασος ὅτε τῷ βασιλείαν παρέλαβεν, ἑπτὰ. μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, παρὰ δὲ βηρσαβεέ. πολλὴν δ' ἐποιήσατο τοῦ νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὰ τοῦ θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, πρὸ πάντα χρόνον ὃν ὁ ἰωάδος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν δόντος τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θηλείαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν πρὸς τοῦ βασιλέως ἰωάσου ὡς τὴν γοθολίας ὑπεβλήθη διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

A neque enim fas esse templū veneficæ supplicio pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductā extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiā successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templū, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad B obseruationē legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructerat, in veri Dei cōtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiā sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiā templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cumq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatē per aliquot dies egit, omnibus sceleſtæ mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autē legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est. 4. Reg. 12.

C D

Κεφάλαιον ή.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅπη τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅπη τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατιάς.

CAP. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

VIII. 4. Reg. 13.

Ἀζάηλος ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῶν ἐπιβάς, διέφθειρεν τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὰ ἀπαλλαγὴν τῆς ῥυβηνιτῶν, καὶ γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἔτι δὲ καὶ τῆς γαλααδίτιδος καὶ βατανάας, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. καὶ δὴ ἔφθη αὐτὸν ἐποιῶν ἀμυνάσθαι κακουῦτα τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰς τὸ θεῖον ἀφροσύνης γλυσθεὶς, καὶ καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δ' ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰωάζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τῷ θεῷ, καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἄπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας ἐφ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν, ὡς ὑπισκύλιον καὶ ἀναίρεσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωράμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

Azael autē Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorū gerēs regionis trās Iordanē sitæ orientales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebātur. nec nō Galaditicam & Bataneā, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instauraudi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionē Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsū eius instaurationis, cò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorū liberis tuēdi & sarciēdi templi cu-

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nõ A
fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege
incusante quòd voluntati suæ non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendã pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantũ liberet per B
foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cũ primùm videretur collatum quantum sat esset, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmẽtarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cõparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid C
ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperq; quotidianis sacrificiis altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tũ quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum mo- D
numenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè descruit: móxque & primates populi ad eundum modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationẽ misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitiã compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cum to- E
tis familiis perierant, neq. prophetarum cõminationib. moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam pontificis Ioadi filium rex in ipso templo saxis iussit obrui oblitus patris eius beneficiorum tãtum, quia propheta diuinitus constitutus, pro cõcione populũ & regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cõtenerẽt. Moriẽs tamẽ Zacharias testẽ & F
iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amatũ præmiũ sibi repẽderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex impressione in regnũ eius facta, & Gitta primũ direpta atque euersa mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securita- G
tem, ne oppugnatus in extremũ rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vibe abstinuit.

ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μ̃ὲν οὐκ ἐποίησε, σωρεὺς ὡς ἐβούλοὺς δυ-
γνωμόνως προήσεται τὸ ἀργύριον. τρίτῳ δὲ καὶ εἰκο-
στῷ δὲ βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου τὸν βασιλέως
αὐτόν τε καὶ λοίπους, καὶ ὡς ὠδακύσαντας ὧν προσε-
τάξεν ἀπιστοῦμεν, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προ-
νοεῖσθαι τῆς ὑπισοδύης τοῦ ναοῦ, στρατηγήματι χρῆται
πρὸς τὸν συλλογεῖς τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, ᾧ τὸ
πλῆθος οὐδέπω ἔφερε ζιστω. ξύλινον καταστησάσας θη-
σαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ μίαν
ἐποίησεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν πλησίον τοῦ βωμοῦ, ἐκέ-
λευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς
ὀπῆς, εἰς τὸν ὑπισοδύην τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς
οὐ διετέθη. καὶ πολὺν ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι
καὶ συνεισφέροντες ἔθεσιαν. κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν καὶ
παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον
ὁ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ γαζοφυλακίων, ἔπειτ'
εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης
ἡμέρας. ὡς δ' ὑπερῴντος τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν
τοῦ χρημάτων, ἔπεμψαν μαθήμενοι λατόμους καὶ οἰ-
κοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδου καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος, καὶ
ὅπι ξύλα μεγάλα καὶ καλλίστης ὕλης. ὑπισοδαθέν-
τος δὲ τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἐκ
ὀλίγου δὲ λοῦ, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύ-
ματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίας τε
πολυτελέσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν παίοντες διετέλουν.
καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωάδου χρόνον ἔζη, τῆς προσε-
κούσης εὐτύχησε πολιτείας. ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος,
ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα, δίκαιος δὲ καὶ
χρησὸς νομόμενος καὶ ἑτέρῳ ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐν
Ἱεροσολύμοις, ὅτι τοῦ διαβίδου γένους τοῦ βασιλείαν
ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος τοῦ ὑπο-
μέλειαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ
καὶ οἱ τῶν πλήθους πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς
τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἁρίσα εἶ). δυσε-
βάνας δ' ὁ θεὸς ὅπι τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν
ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε
τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ
δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ὑπιθυμίαν ἀφ' αὑτῶν εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ
νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' ὅσα οἱ προ-
φῆται προῦλεγον πεισθέντες μετανοῆσαι. καὶ μετελθεῖν
ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα ὠδανομήσαντες ἐτόλμησαν. ἀλλὰ
καὶ ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωάδου λίθοις ὁ βασι-
λεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ὑποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι τοῦ θεοῦ
προφητεύειν αὐτὸν ὑποδέξαντος σφᾶς ἐν μέσῳ τῷ
πλήθει, συνεβούλευεν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια
πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλων ὑφέξουσι μὴ πει-
θόμενοι, προῦλεγε. τελευτῶν μού τοι ζαχαρίας, μάρ-
τυρα καὶ δικαστὴν ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεῖτο, ἀπὸ
χρηστῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέχειν Ἰωά-
σῳ πικρῶς καὶ βιαίως ὑπομένοντος. ἔδωκε μού τοις
ἐκ εἰς μάχην ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρεκόμι-
σεν. ἐμβαλόντος γὰρ ἀζαήλου τοῦ σύρων βασιλέως εἰς

τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τὴν γῆτταν καταστρεψαμένου καὶ λεπλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύῃ εἰς ἱεροσόλυμα. φοβη-
θεὶς δὲ ὁ Ἰωάσος, πάντας κενώσας τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τοῦ βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθελὼν,
ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ δὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεφθεὶς τῇ τῶν
χρημάτων ἐφόδῳ, τὸν στρατὸν ἐκ ἐπῆγαγε ὅπι τὰ ἱεροσόλυμα, νόσῳ μού τοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ Ἰωάσος,

ὅπι-

ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου, οἳ τὸν θάνατον A
ἐνεδείξαντες Ἰωάδου παιδὸς, ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ,
καὶ διεφθάρη παρὰ αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις,
οὐκ ἐν ταῖς ταφαῖς τῶν προγόνων, ἀσε-
βὴς νομισθείς. ἐβίωσε δ' ἔτη μὲν μ καὶ πεντήκοντα.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς Ἀμασίας ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατεύσας κατὰ
Ἰδουμαίων καὶ Ἀμαληκιτῶν ἐνίκησεν.

Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διαδέχεται Ἀμασίας ὁ παῖς. B
εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ τῶν Ἰωάσου βασιλείας, παρέ-
λαβε τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν Ἰωάζας ὁ τοῦ Ἰηοῦ υἱὸς ἐν
Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτὰ, τῷ μὲν
πατρὶ οὐδὲν μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ οἱ
πρῶτοι τοῦ θεοῦ καταφρονήσαντες. ἐπαπέστειλεν δ' αὐτῷ
καὶ συμφορὰν ὁ θεὸς τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων
βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς
στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐ-
τοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦ- C
τα δ' ἔπαθεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς, καὶ τὴν ἐλπισθεῖσαν
προφητείαν, ὅτε ἀζήλου βασιλεύσειν προεῖπε τῶν
Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν, διὰ τοσαυτίνων τὸν διεσώθην. ὧν
δὲ ἐν ἀπορίᾳ ὄντα καμόντα Ἰωάζαν, δεῖται δέησιν καὶ ἱκε-
τείαν τοῦ θεοῦ καταφυγὼν, ῥύσασθαι τῶν ἀζαήλου χειρῶν
αὐτὸν βασιλέων καὶ μὴ περιιδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμε-
νον. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ὑποδεχόμε-
νος, καὶ εὐσεβεστῶν μᾶλλον τοῖς δυναμένοις τελέως ἀπολ- D
λύειν, δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ
τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη,
ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ ἀν-
θῆσαι. μὴ δὲ τοῦ Ἰωάζου τελευτὴν, ἐνιαύτῳ τὴν ἀρχὴν ὁ
υἱὸς αὐτοῦ Ἰωὰς, ὃς ἕβδομον ἤδη καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος βασι-
λεύοντος Ἰωάσου τοῦ Ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν
ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν
εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. καὶ
κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑξκαίδεκα. ἀγαθὸς δὲ ἦν καὶ δι- E
καίως ὁμοίως τῷ πάππῳ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν
ἁλισκόμενον τὸ προφήτου, γηραιᾷ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς
ὃν νόσον ἐμπεπτωκότος, ἧκεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς
πρὸς αὐτὸν ὑπισχνούμενος. καταλαβὼν δὲ αὐτὸν ἐν
ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ πατέρα
τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, καὶ ὅπλον. δὲ αὐτὸν γὰρ μηδέποτε
χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τῶν ἐκείνου
προφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νικᾶν δὲ
ἀπείναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξο- F
πλισμένους τοῖς σύεσι καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ὅτ' αὐ-
τῷ τοίνυν ζῆν ἐπ' ἀσφαλὲς ἔλεγεν, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν
καὶ συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν τοῦ βίου. ταῦτα ὀ-
δυρόμενον ἰλισσαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον
ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆν, σὺν τῇ ναὶ τοῦτο. ποιήσαν-
τος οὖν ὑπερπὲς τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ὁπλαβόμε-
νος αὐτὸς, ἐκέλευσε τοξεύειν. τοῦ δὲ βέλη αὐτὸς προεῖ-
μένου, ἔπα διαπαυσαμένου, πλείω μὲν ἔτεινεν ἀφεὶς, οὐ
μέντοι ἂν τῶν Σύρων βασιλείαν ἐξεῖλες. ἐπεὶ G
δὲ τρισὶν ἠκέσθης μόνοις, τοσαύτας καὶ μάχας νε-
νίσεις, συμβαλὼν τοῖς σύεσιν, ἵνα τὴν χώραν, ἣν ἀ-
πέτεμον τοῦ σοῦ πατρὸς ἀνακτήσῃ. καὶ ὁ μὲν βασι-

Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Cap. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

IN regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tātopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti superessent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiū non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orās Deū, vt se ē manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autē qui nō solùm perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eū è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuítque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iā admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatū Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adēpto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cū illo hanc etiā relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regē consolatus afferri arcū postulat, eumque regē iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cū emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionē quam tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit,

λεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος
καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμαστὰ γὰρ καὶ ἀξιόδοξα δι' αὐτοῦ ἐπεδείξατο ἔργα,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. Secundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. cósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, cóscripto flore iuuentutis, vt pote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones hiscopiis idoneos attribuit, deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarũ gentes exercitum ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauente vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaque dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantum copiis cõtra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta, in magnã petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea viginti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si pro inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vsq; Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cæsisq; tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλίτην βασιλέα ἰωάδαν ἡττᾶται.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τῆ ἰωάσου βασιλείας τοῦ ἰσραηλίτου, ἐβασίλευσεν ἀμασίας τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, πολίτιδος τὸ γένος. θαυμασιώτατος τὴν δικαιοσύνην, καὶ ταύτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅπη τὰ φονεύσαντα καὶ τὸν ἀρχέλαον, ἔγνω δεῖν φωτὸν ἰωάσαν τιμωρῆσαι τοῖς παισὶ, τοὺς ὑπὲρ μὲν τῶν πατέρων φίλους κολάσαι, καὶ τέκνους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, ἐπεὶ εἰργάσαντο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς ἐκέλευσε μὴ ὑπὲρ πατέρων ἁμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ὁπλέξας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ περὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς ἑξακοσίας μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν ἰσραηλίτην βασιλέα μισθοῦται δέκα μυριάδας ὁπλίτην, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς ἀμαληκίταις ἐθνεσι καὶ ἰδουμαίοις καὶ γαβιλίταις ὁπισρατεύσασθαι πολεμούντα τε πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τὸν τοῦ ἰσραηλίτου λαὸν ἀπολῦσαι συνεβούλευσεν. εἰ γὰρ ἀσεβῆ, εἰ γὰρ θεὸν ἥττων αὐτῷ προλέγων χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. προεῖσθαι δὲ τὴν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον νικήσειν τῷ θεῷ. δυσφορήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὅτι τὴν ὀφθεῖσαν τὸν μισθὸν ἀπολωλέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παραυτίκα γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλεπῶς δὲ τὸν μισθὸν εἰπὼν αὐτὸς ἢ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅτι τὰ προειρημένα τῆς ἐθνῶν ἐσφάτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, ζωντους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οὓς ὅτι τῷ μεγάλῳ ἀγαγὼν πέτρᾳ, ἥτις ἐστὶν ὅτι τῷ ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ πάντων ἐθνῶν. ἀμασίου δ' ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῆς ἰσραηλίτου, οὓς ἀπέλυσε μισθοφόρους, ἀγανακτήσαντες ὅτι τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἰς τὸν ἀπόλυσιν, ἐπὶ γὰρ αὐτῷ τοῦτο παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτῷ τὴν βασιλείαν, καὶ μέχρι βηθσεμίρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, χιλιάδες δ' ἀνθρώπων ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ τῶν τοῖς καταρθώμασιν ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων ἄπρακτον αὐτῷ θεὸν ἡγούμενον, εὐθαρσῶν ἤρξατο. ὡς δ' ἐπὶ τὸν ἀμαληκιτῶν

χώρας

χώρας ἐπόμισε, τούτοις σεβόμενος διετέλει. προσελ- A
θὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τούτοις
ἡγεῖται θεοῖς, οἱ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο μηδὲν ὠ-
φέλησαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου, ἀλλ' ὑφ'
εἷλον πολλοὺς τῶν αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ τοὺς αἰχμα-
λωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τοῦτο τῷ
βόπῳ, καθὼς αὖ τις τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγα-
γε. τῷ δὴ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν
ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, B
εἰ πολυπραγμονῆ. καὶ ὁ μέ, ἡσυχάζειν εἶπεν. οὐκ ἀμε-
λήσειν δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων τὸν θεὸν προσύ-
λεγμα. ἀμασίας δὴ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι τοῦ δυσφορίας ὑ
δυνάμενος, εἰς ὕβριν τοῦ θεοῦ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβρει-
ζεν, ἀλλὰ φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν ἰάσῳ τῷ τοῦ ἰσρα-
λιτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν πᾶσι τοῖς
λαοῖς, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ,
δαβίδ τε καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βουλόμενον δύνασθαι εἰ-
δέναι πολέμῳ περὶ τοῦ ἀρχῆς κριθησόμενον. ἀντέγραψε C
δὴ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. ἦν
ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄ-
κανθος αὐτὴ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἔπεμψε μνᾶς δυσ-
μόρῳ τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδί. με-
ταξὺ δὴ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρερχόμενον κα-
τεπάτησε τὴν ἄκανθον. τοῦτο οὖν ἔσται σοι παράδειγμα
τοῦ μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι, μηδ' ὅτι τὴν πρὸς ἀμαλη-
κίτας μάχην εὐτύχησας, ὅτι ταύτῃ γαυρούμενος σαυ- D
τῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ὄψῃ. ταῦτα δὴ
ἀκούσας ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ὅτι τὴν στρατιὰν παρε-
ξεύχθη, τοῦ θεοῦ παρορμήσαντος αὐτὸν οἴεται πρὸς αὐτὴν,
ἵνα τῷ ὠφελημένῳ εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς
δ' ἐξῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ συνά-
πτειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίου στράτευμα φόβος
ἀφνίδιος τε καταπλήξας οἵαν θεὸς ἐκ δυμῆς ὧν πέ-
πεισιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, δρα-
ματαρέντων ὑπὸ τοῦ δέους αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν, E
λιφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον.
ἠπείλησε δ' αὐτῷ θανάτου οἱ μὴ πείσειε τοὺς ἱεροσο-
λυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τὸ
στρατοπεδεύειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης τε
τοῦ ζῆν δέους, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον.
ὁ δὲ δρακόψας τὸ τείχους ὡς τε τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ'
ἅρματος εἰσήλασε διὰ τοῦ δρακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν F
ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε οὕτω τοῦ τέρ-
πω γιγνόμενος τῶν ἱεροσολύμων, τοῖς τοῦ θεοῦ θησαυροῖς
ἀπείλητο, καὶ ὅσος ἦν τοῦ ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν
τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτως αὐτὸν ἀπολύσας
τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα
δὴ ἐγίνετο περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ
δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μετὰ ταῦτα ὀπιβου-
λοθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λάχισαν πό- G
λιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τῶν ὀπιβούλων πεμψάντων ἐκεῖ
τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαν-
τες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρεψε δ' ἔτος ἀμασίου τὸν βίον, δέκατον καὶ τὸν νεωτερισμὸν τῆς
πρὸς τὸν θεὸν ἀλογωρείας, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' εἰνέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinétes cædi & captiuos trahi passi sint, quin & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbã Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret. tũ ille se quidem quieturum dixit, Deum tamẽ vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nõ capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cõculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conferrentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spaciũ mœnibus, curru per id intestitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum demisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

Κεφάλαιον ια΄.

Ως ὀζίας τὰ πλείξ ἔθνη ἐχειρώσατο.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oracvlo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, nō dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim. *Ionæ 1.* Iussus enim à Deo proficisci in regnum Ninij, & illic prædicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percōtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. *4. Reg. 14. 15* Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itē successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Ιασὶχε᾽) δ᾽ αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας ζωὸμα. πεπλ-
ηρωκότι δ᾽ ἔτει τ᾽ ἀμασίᾳ βασιλείας ἐβασί-
λευσε τῆ᾽ ἰσραηλιτῶ᾽ ἰωάσ᾽ υἱὸς ἰεροβόαμος ἐν σα-
μαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· ἔτους ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲ᾽ εἰς
τ᾽ θεὸν ὑβρεισὴς κ᾽ ἀθέμιστος δ᾽ ἡνῶς ἐγένετο, εἰδωλά τε
σεβόμενος, κ᾽ πολλοῖς ἀτόποις κ᾽ ξένοις ἐγχρῶν ἔργοις,
τῶ᾽ ὑ λαῶ᾽ τ᾽ ἰσραηλιτ᾽, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε.
τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα
τοῖς σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τ᾽ ἐκείνων δυνάμεως, κ᾽
πλατυνῶαι τ᾽ αὐτῶ᾽ βασιλείαν, τοῖς μ᾽ κῶ᾽ τ᾽ ἄρκτον μέρε-
σιν, ἕως ἀμάθε πόλεως, τοῖς ὑ κῶ᾽ τ᾽ μεσημβρίαν, ἕως
τ᾽ ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ᾽ χανα-
ναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖπε. στρατεύ-
σας ἐν ὅπλοις τοὺς σύρους ὁ ἰεροβόαμος, κατεστρέψε᾽) πᾶσαν
αὐτῶ᾽ τ᾽ χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον ὑ
ἡγησάμην, τὴ᾽ ἀκρίβειαν τῶ᾽ πραγμάτων παρα-
δοῦναι ὑπεχνημένος, ὅσα κ᾽ περὶ τοῦ προφήτου τούτου
λέγεται ἐν ταῖς ἐβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα,
διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πορευθῆναι
μ᾽ εἰς τὴ᾽ νίνυ βασιλείαν, κηρύξαι δ᾽ ἐκεῖ ἠμόμενον
ἐν τῇ πόλει, ὅτι τ᾽ ἀρχὴ᾽ ἀπολέσει, δείσας ἐκ ἀπῆλ-
θεν, ἀλλ᾽ ἀποδιδράσκειν τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, κ᾽
πλοῖον εὑρὼν ἐμβαὶς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ἀπω-
μνυμένου ὑ χειμῶνος σφοδροτάτου κ᾽ κινδυνεύοντος
καταδῦναι τοὺς σκάφους, οἱ μ᾽ ναῦται κ᾽ ὁ κυβερνήτης, κ᾽
αὐτὸς ὁ ναύκληρος, εὐχὰς ἐποιοῦντο χαριστηρίους εἰ
δεφύγοιεν τ᾽ θάλασσαν. ὁ ὑ ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐ-
τὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὢν τοῖς ἄλλοις ἑώρα ποιοῦντας,
μεμυούμενος. αὐξόντος δ᾽ ἔτι μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, κ᾽
βιαιοτέρας ἠνυμένης ὑπὸ τ᾽ πνευμάτων τ᾽ θαλάσ-
σης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῶ᾽ ἐμπλεόντων
ἄτοπον αὐτοῖς ἐ᾽) τῷ χειμῶνος, σωμένθεντο κλῆρον, τίνων
ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφή-
της λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη κ᾽ τί
μετέρχε᾽), τό μ᾽ ἔθνος ἔλεγε, ἑβραῖος ἐ᾽), προφήτης ὑ
τοῦ μεγίστου θεοῦ. σωεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλουσιν
ἀποδράσαι τ᾽ παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ
πέλαγος, ἄτοπον γὰ αὐτοῖς ἐ᾽) τῷ χειμῶνος. οἱ ὑ, τὸ μ᾽
πρῶτον ἐκ ἐτόλμων τοιοῦτο ἀσέβημα ἐ᾽) ξένον ἄν-
θρωπον κ᾽ πεπισευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν ἔτι
τοῦς ἀπώλειαν ἐκβάλλειν. τελευταῖον δ᾽ ὑφορμιζομένῳ
τῷ κακοῦ, κ᾽ ὅσον ἔτι μέλλοντος βαπτίζεσθαι τ᾽ σκά-
φους, ὑπό τε τοῦ προφήτου παρορμηθέντες, κ᾽ ὑπὸ τοῦ
θείου τοῦ περὶ τ᾽ ἑαυτῶ᾽ σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τ᾽
θάλασσαν. κ᾽ ὁ μ᾽ χειμὼν ἐς ἀλήθειαν ὑ, λόγος ὑπὸ τοῦ
κτίσαντος καταποθέντα ζῶντα εἰς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας,
εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβαθῶαι πόντον, ζῶντα κ᾽ μη-
δὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τοῦ θεοῦ δηθεὶς,
συγγνώμην αὐτῶ᾽ παρασχεῖν τῶ᾽ ἡμαρτημένων, ἀπῆλ-
θεν εἰς τὴν νινεύου πόλιν. καὶ σαθεὶς ἐπήκοον ἐπή-
ρυσεν, ὡς μετ᾽ ὀλίγον πάλιν ἀποβαλεῖσι τὴν ἀρ-
χὴν τῆς οὐσίας, κ᾽ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. βε-
βασιλευκὼς ὑ τὴν περὶ αὐτοῦ δήλησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένα. ἰεροβόαμος δ᾽ ὁ βασιλεύς, μ᾽ πάσης δι-
καιοσύνης τὸν βίον διαγαγών, κ᾽ ἀρχὰς ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. κ᾽ θάπτεται μ᾽ ἐν σαμαρείᾳ. δια-
δέχεται δ᾽ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν ὑ τρόπον κ᾽ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔ-
τος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἰεροβοάμου, τ᾽ δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχίας τε τοὔνομα, ἀς τῆς ἦ τὸ ηλιος. ἀγαθὸς A
δ' ἰῶ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, & μεγαλόφρων, καὶ προνοήσας
τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος ἦ καὶ
δὴ παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἔλαβε
κὴ κράτος, ἴτων καὶ ἀμμίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τεί-
χη. μεθ' ἕτερα τούτῳ τὴν στρατείαν ἐπήλθε τοῖς τῆ ἀγυπτίῳ
γειτνιῶσιν ἄρασι. καὶ πόλιν κτίσας δὴ τὴν ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης, κατέσκευεν αὐτῇ φρουράν. ἐπειτα τοὺς ἀμμα-
νίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπέτασε τελεῖν, B
καὶ πάντα μέχρι τῶν ἀγυπτίων ὅρων χθρωσάμενος, τὴν ἱε-
ροσολύμων ἦρχετο ποιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα
γὰρ τῶν τειχῶν, ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου καταβέβληντο, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλι-
γωρίας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμη-
σε καὶ κατεσκεύασεν, ὅσα τε ἰῶ κατεσκαμμένα, ὑπὸ τοῦ τῶν
ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως ὅτε τὴν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχ-
μάλωτον τὴν ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρόσοικο-
δόμησε δὲ καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ
ἑκατόν. καὶ φρέατα δ' ἐπετείχησε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. & C
πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἰῶ δ' αὐτῷ καὶ ὑποζυ-
γίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἀπείρου τι πλῆθος. φύ-
σεως γὰρ ἰῶ ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφό-
δρα τὴν γῆς ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς
πηλίων ἀπέρμασι. στρατιὰς δ' εἶχεν ὁπλίτας πρὸ
αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ χιλιάκοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ
ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι γενναῖοι καὶ τὰ ἀλκιμὰ αὐτόσα-
τοι, τὰ ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν D
ὅλην στρατιὰν & ὥπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, καὶ θυ-
ρεοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ
& πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας
κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα & ἅρπαγας,
καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. γενόμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συστά-
σει & διαφθαρὴ τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῦ τύφου,
καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεπούσῃ τὸ ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅ-
παντα βαρκοὺς τὸν χαρακτῆρα ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὐτὸς δ' E
ἰῶ ὁ πρὸς τὸν θεὸν δυσσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὠ-
λιγώρει δ' ὑπ' ὑπερβολῆς, καὶ κατηνέχθη πρὸς τὰ τῆς
παρρησίας ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τῶν ἀγαθῶν
λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, ἃ συνη-
θίζει πρὸς ἰῶν καλῶς αὐτῷ ἠγάγῳ. ἐπιόσης δ' ἡ-
μέρας ὁπομήνου, καὶ πανδήμου ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱε-
ρατικὴν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος ὁπλθυσιάσων
ὁπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ τῷ θεῷ. τὸν δ' ἀρχιερέως ἀζαρίαν,
ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν & F
μὴ δεῖν ὁπθύειν εἶπον. μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν
τοῖς ἐκ τοῦ ἀαρῶνος γένους. καταβοῶντος γ' ἐκείνου καὶ μὴ
παρανομεῖν εἰς τὸν θεόν. ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς
θάνατον, εἰμὴ τάχιον ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δ', σεισμὸς
ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας. καὶ φλὰξ ἀπὸ τοῦ ναοῦ, φέγγος ἡ-
λίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, & τῇ τοῦ βασιλέως ὄψει προ-
σέπεσεν. ὡς τῷ μὲν δίθεως λέπραν ὁπορραμεῖν, πρὸς δὲ
τὸ πόλεως, πρὸς τῇ καλυμμένῃ ἐρωγῇ τοῦ ὄρους ἀπορρά-
γῆναι τὸ ἥμισυ τοῦ κατὰ τὸ μίλιον, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας G
σταδίους ὁπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι. ὡς τάς τε πα-
ρόδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς βασιλικοὺς τοὺς βασι-
λικούς. ἐπεὶ δὲ κατειλημμένῳ τινὶ ὄφιν τοῦ βα-
σιλέως ὑπὸ τὰ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἐφρόντιζόν τε αὐτῷ
τινὶ συμφορᾶν, καὶ ἐκέλευον ἐκείνας τῆς πόλεως, ὡς
ἐναγῆ. ὁ δὲ ὑπ' ἀγνοίας τοῦ συμβεβηκότος δεινὸν καὶ τοῦ μηκέτ' αὐτῷ παρρησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει,

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendíque rebus solers & industrius. is susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & conditа vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucas turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā dispositas: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit eriam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit. habuit præterea selectorū militū trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore prædíti ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dúmque in his studiis & paratib⁹ versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternā cœpit non magnificare, nec religionis nec pietatis admodum obseruans, ita vt ad paternam impietatem videretur procliuior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quòd fortunæ fauorem & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templū ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Accurrit eò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regem cōpescuit, vociferans ac negā, hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram desineret. Tum rex commotus mortem illis ni quiescerent minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fissóque supernè templo radius solis os regis improbum ferit, quod cuestigio lepra cōtactum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis reuulsum, per quatuor stadia volutū, obiectu demum Orientalis mōtis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquā in facie regis lepra animaduerterunt, diuinitus inflictā ei plagam indicauerunt, & vt tanquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabessi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obstirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus mille talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis L. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autẽ hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sarciẽdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib⁹ communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tãtúmque regnũ auxit, vt tã domi felix esset, quã foris formidabilis.

τῆς ὑπ' ἀνθρωπον δίκαιος καὶ τῆς πρὸς τοῦτ' εὐσεβείας θεὸν ἀσεβείας ταλαίπωρον ὄντα καὶ οἰκτρὰν ὑπομείναντα δίκην. Ἐχρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτου δ' ἀποζῶν βίον, τῷ παιδὸς αὐτοῦ Ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. τούτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη δὲ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις. ὁ δὲ τοῦ Ἱεροβοάμου παῖς Ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῆς Ἰσραηλίτιδος, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπό τινος φίλου, Σελήσμου μὲν τοὔνομα, Ἰαβήσου δὲ υἱοῦ, ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβὼν, πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτῷ κατέσχε ἑβδομήκοντα. ὁ δὲ στρατηγὸς μεναήμης κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν Θαψηνῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅπας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀναιρεῖ τὸν Σέλησμον. καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς Θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείοντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὰ περιέξ ἐδήωσε χώραν ἐν τῇ πόλιν καὶ κρείττος λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν Θαψιατῶν προσχωρήσασι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσαντο, μηδὲ νηπίων φείσάμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν καὶ καταλήψεσιν οὐδὲ ἀγριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς σύγγνωστον δίκαιον ἦν ἀθετῆσαι ἡμῶν νόμους ὑποχειρίους, ταῦτα τοῖς ὁμοφύλοις ἔπος εἰρήκασιν. βασιλεύσας οὖν τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου τούτου ὁ μεναήμης ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπέβλεπε τοῖς Ἀσσυρίοις. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνέλεγε τὸ πλῆθος μεναήμῳ, προσχθὲν καὶ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελεσάντων δὲ μὴ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ὑπὸ σαμάρειαν. καταλείπει δὲ τὴν βασιλείας τοῦ υἱὸν φακείαν διάδοχον. ὃς τῇ τοῦ πατρὸς καταικολουθήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἐπιβουλευθεὶς δὲ συμποδίῳ μὲν φίλων ἀπέθανε, φακείου τινὸς ὃς ἦν χιλίαρχος ὑπεβουλεύσαντος αὐτῷ, παῖδος δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ πολλὰ καὶ δολόφρων. ὁ δὲ τῆς Ἀσσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ὅπως ἐπευσάμενος τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν καὶ τὴν πρὸς αὐτοῖς τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κυδίδαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν διηλεύσθω. Ἰώθαμος δὲ ὁ Ὀζίου παῖς, ἐβασίλευε τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀστῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ Ἱερούσης. οὗτος ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ὑπομελητὴς δὲ τῆς κατὰ τὴν πόλιν. ὅσα γὰρ ὑπασπιδὴς ἐδεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐχειρίσατο. σοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ προπύλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῆς τειχῶν αὐλῆς ἀνέστησε, πύργοις πολυμεγέθεσι καὶ δυσαλώτοις οἰκοδομήσας. καὶ τἄλλων εἴ τι κατὰ τὴν βασιλείαν ἠμέλητο, πολλὴν ὑπερφυῆ ἐποιεῖτο, στρατὸν δισμύριον δὲ καὶ τὰς ἀμμανίτας καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἦρξε δὲ ἔτη ἑκκαίδεκα τῆς βασιλείας, ὡς τε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δὲ οἰκείοις εὐδαίμονα.

ἰῶ

λῶ δέ τις κ᾽ τοῦτον τ᾽ καιρὸν προφήτης νάαμος τοὔνο- A
μα, ὃς περὶ τ᾽ ἀσυρίων καταστροφῆς κ᾽ τ᾽ νίνυε προφη-
τεύων ἔλεγεν ὅτας. ἴσαι νινύαι κολυμβήθρᾳ ὕδατος
κινεμένη, ὅτως ὁ δῆμος ἅπας ταράσσοιτο, κυμαι-
δωνιζόμενος οἰχήσει φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλή-
λους, στῆτε στῆτε, μείνατε, κ᾽ χρυσὸν αὐτοῖς κ᾽ ἀργύριον ἁρ-
πάσατε. ἴσαι δ᾽ ἀδεῖς βεληνόμενος. στύζιν γὰρ αὐτῆ ἐ-
θελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ
αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἕξις ἕξει στ᾽ θρῆνος, πάρεσίς τε τῆ B
μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τὸ φόβε μέλαιναι τελέως αὐ-
τοῖς γνώσον. ποῦ ἦ ἴσαι τὸ κατοικητήριον τῆ λεόντων
κ᾽ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύα, ὅτι ἀφα-
νίσω σε, κ᾽ ἐκέτι λέοντες ἐκ σῆ πορεύσονται τῆ
κόσμῳ. κ᾽ ἄλλα ἦ πολλὰ προς τοῦτοις, ἃ προφή-
τευσεν ἦν ὁ προφήτης περὶ νινύης, λέγειν ἐκ ἀναγ-
καῖον ἡγησάμεν. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς
δόξω, παρέλιπον. σωνέβη ἦ πάντα τὰ προφηθέντα
περὶ νινύης, μετ᾽ ἔτη ἑκατὸν κ᾽ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν C
σοῦ τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Nau- XII.
mus nomine, qui de Assyriorum & Ninī sub-
uersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Nini-
ue piscina aquarum fluctuans, ita & populus
eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicent-
que, state, state, eripite aurum, eripite argētum:
& nemo valet. mallent enim vitam seruare quā
facultates. occupabit enim eos graue dissidium
& lamentatio, & dissolutio membrorum, & fa-
cies eorū præ pauore fient lusidæ. Vbi erit post-
hac domicilium leonum, & mater catulorum
leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Dele-
bo te, nec posthac amplius leones ex te egressi
mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue
in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nō
est necesse repetere, alioquin molestus videri
possem lectorem plus æquo onerans. Euenerūt
autē omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post
annum CXV. Et de his quidem hactenus.

Κεφάλαιον ιβ'.

*Ὡς στρατευσάμενος ὁ δραάσης ὁ δαμασκοῦ βασιλεὺς ὅλῃ ἱεροσολυ-
μίτης ἐπολέμησεν· ἀχάζης τὴν βασιλείαν παρὰ τὴν βασιλέα ἀσσυ-
ρίων ὅλῃ δαμασκὸν στρατεύσασθαι.*

CAP. XII.

Rasē Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

Ὁ δ᾽ ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν κ᾽ τεσ-
σαράκοντα, βασιλεύσας δ᾽ ἐξ αὐτῆ, ἐκκαίδε-
κα. θάπτε δ᾽ ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχεται δ᾽ D
εἰς τ᾽ ὑὸν αὐτῆ ἀχάζης ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβήσατος εἰς
τ᾽ θεὸν ἡμόμενος, κ᾽ τοὺς παρ᾽ ἰουδαίοις νόμους, τοὺς
ἰσραηλιτῆ βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱερο-
σολύμοις ἀνασήσας, κ᾽ θύων ἐπ᾽ αὐτῆ τοῖς εἰδώλοις,
οἷς κ᾽ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κ᾽ τὰ χαναναίων ἔθη,
καὶ τούτοις ἄλλα πλεῖστα διεπράσατο. ἔχοντος
δ᾽ ἔτους καὶ μεμηνότος, ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ τῆ
σύρων καὶ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, κ᾽ φακείας
ὁ τῆ ἰσραηλιτῆ. φίλοι γὰρ ἦσαν. συναλάσαντες αὐ- E
τοὶ εἰς ἱεροσόλυμα, ὅλῃ πολιὼ ἐπολιόρκουν χρόνον
ὅσῳ τὼ τῆ τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ ἦ τῆ
σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὼ πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θα-
λάσσῃ πόλιν ἠλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας,
ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύροις. τοὺς δ᾽ ἐν τοῖς φρουρίοις
ὁμοίως κ᾽ τοὺς πέριξ ἰουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν
πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μῆ τῆς στρατιᾶς
ἀπέβαλεν. ὁ ἦ τῆ ἱεροσολυμιτῆ βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς F
σύρους ἐπ᾽ οἴκε κεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξίομα-
χος εἶ τῇ τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλεῖ, τὼ δύναμιν ἐπ᾽
αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν σὺν κ᾽ μέρει τῇ
θεῷ, ὃν ὅλῃ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτῆ πολλοῖς ἅμα καὶ
μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὰρ αὐτῆ μυριάδες κατ᾽ ἐκεί-
νῳ τῷ ἡμέραν ὑπὸ τῆ ἰσραηλιτῆ ἀνῃρέθησαν. ὧν
ὁ στρατηγὸς ζαχαρίαν τὸν ὑὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβο-
λῇ τ᾽ βασιλέως ἀχάζε, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν ὕπατε-
πον τ᾽ βασιλείας ἁπάσης ἐφικάμ, κ᾽ τὸν τῆς ἰούδα φυ-
λῆς στρατηγὸν ἔλκανα, ἀχμαλώτων ἔλαβε. καὶ ἐκ G
τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀ-
πήγαγον, πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ᾽ ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῆς στρατιᾶς
πρὸ τῆ τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς ἐ δῶσι τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἐδήλου γρήσθαι.

Iothamus autē è viuis abiit ætatis anno XLI. XIII.
cùm regnasset annos sexdecim: & quo in re-
giis conditoriis depositus, regnum ad Achazen
eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga
Deum impiissimus, omnium, & patriarum le-
gum desertor, ad imitationem Israeliticorum
regum se contulit, aras Hierosolymis erigens,
& in eis idolis sacrificās, quibus etiam propriū
filium holocautoma obtulit ritu Chananæorū,
& his similia multa perpetrauit. Hunc ita insa-
nientem duo simul reges, Rasēs Damascenorū
& Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: e-
rant enim amici & socij: & compulsum Hiero-
solyma multum diuque frustra oppugnauerūt,
quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ
rex ad mare rubrū Elam vrbem occupat, & ne-
catis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò
deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & ma-
gno Iudæorum numero interfecto, cum exerci-
tu ex manubiis ditato domū reuersus est. Hie-
rosolymitanus autem rex postquam cognouit
Syros abiisse domum, putans se Israelitarū rege
non inferiorem viribus, eduxit contra eum co-
pias. & cùm irato Deo cōmisisset præliū pro-
pter tot impia facinora, victus est. centum enim
& viginti millia tunc cecidērunt de Hierosoly-
mitarum exercitu. In eodē prælio Zacharias
supremus dux Israelitarū cū Amia filio Achazæ
cōgressus, superatū occidit, & patri modo Ericā
prætorianorū præfectum adeptus interemit, &
Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum
in potestatem suam redegit, magnum præterea
captiuorum vtriusque sexus numerum è Ben-
iamitica tribu abegerunt, & opima præda diti-
ti reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidā
qui in ea vrbe per id tempus prophēta erat, oc-
currens illis ante mœnia, magna voce hanc vi- 4. Reg. 16.
ctoriam non ipsorum virtute partā asseuerabat

sed quòd Deus regi Achazæ iratsceretur, incu- A
sabátque eos quòd non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabãt se passuros vt ciues sui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. satis esse præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere. Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & C
vlterius, cúmque non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

Cap. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

4. *Reg.* 16. 17. A Chazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnatáque Damasco, Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. E
Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros ad hunc modũ tractatos, rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actísque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen F
deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem verò acceptam, Assyriorum venerari cœpit numina, quiduis potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, G
ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has insanas impietates tandem moriatur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filio.

ὀργὴ ἦν τοῦ θεοῦ χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τὸν βασιλέα. καὶ καταφρονήσαντες, τῇ μὲ δωρεᾷ τῇ κατ' αὐτὸ μὴ ἀρεσθέντας, ἀλλὰ θλιψοντας τοὺς ἐκ τῆς ἰδίας φυλῆς καὶ συναιχμαλώτους συνηλθόν. καὶ παρεκάλουν αὐτοὺς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀσεβήσαντας γὰρ τοῦ θεοῦ δίκην ὑφέξειν. ὁ δὴ ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθών, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων, αἰτίας δέ τις βαραχίας ὀνόματι τῶν δοκιμώτατον ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μεθ' αὐτοῦ τρεῖς, ἔλεγον μὴ ὑπερβλέψειν τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολλώμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ. μόνον γὰρ ἀπόχρη τὸ θεοὺς αὐτοὺς ἡμᾶς ἁμαρτεῖν, ὡς οἱ θεσπῳδοὶ λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. ῥᾳδιαλαβόντες οὖν οἱ θεσπιωτάτοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε καὶ θεραπείας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. ὡδὲν ἧττον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τὴν ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς καθ' ἡρᾴδης ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῆς τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ αἰθιόπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν, ἔπειρα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

ΑΧάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ ὠδάκειν παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ σύρους καὶ δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τὴν πρεσβείαν ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ὅπλοις τοὺς σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὴν δαμασκὸν καὶ ῥαῆτος εἷλε, καὶ τὸν βασιλέα ἀράσσων ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν ἀσσυρίων μετασήσας τινάς, εἰς τὴν δαμασκὸν κατῴκησε. τὴν δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπεραξαμένῳ τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἀρᾶς τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ, καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βασάσας ἦκεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν ἀσσυρίων βασιλεῖ καὶ τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἦν δ' ἔτος αὐτοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ὤν. ὁ βασιλεὺς, ὡς τὰ ἐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῶν θεραπεύων, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεοὺς, καὶ πάντας ἐᾶσαι μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν παρῶν καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῶν ἥττης ὁρμιζόμενος ἦν ἄτιμος. ὅτι τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ πύλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ὑπιφέρειν, καὶ θεραπεύσαι τὸν ἀληθῆ θεὸν αὐτόν. ταῦτ' ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. τὸν δ' ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

ἀπὸ-

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τῶν αὐτοῦ οἰκετῶν ἡ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν A
βασιλεὺς Φακέας, ὑπὸ βουλευσάντος αὐτῷ φίλου τινὸς
ὠσηὲ τοὔνομα. ὃς χρόνῳ τινὶ βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα,
πονηρός τε ὢν, καὶ τῷ θεῷ ὀλίγωρος. στρατεύει δὲ
ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ
κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν οὐκ εἶχεν ἵσως ὅμμηνι καὶ σύμ
μαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ
τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηὲ,
ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ὁ Ἰεροσολύμοις, ἀχάζου υἱός, καὶ B
Ἀβίας ἀρχῆς τὸ γένος. φύσει δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία
καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν
παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ
τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν.
ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας,
ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς ὀλί-
τας τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας καὶ μὴ ἀποδόντας τὰ θεοῖς
θεὸν ὁσίων τιμὰς πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων C
κακῶν ὀλοφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τὸ δίκαιον, καὶ ἀπαιτη-
θέντες ὃς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεοὺς τούτοις θεοσκυ-
νεῖν. παρ' ἐμοῦ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν
τὸ ἀσεβεῖν, τούτου μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθε, καθαρὰν δ'
αὐτοῖς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ
λευίτας, καὶ συνελθόντας ἅπαντας ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ κα-
θάραντας αὐτὸ τῶν ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ
πάτριον ἀνακαλέσασθε τιμήν. ἕτω γὰρ τὸν θεὸν ὅμμηνι D
ποιήσαμεν, ἀφέντα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως,
οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ σύρεπόσαντες τὰ σκῦπη τοῦ
θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τοῦ βω-
μοῦ θυσίας ἐπέφερον. θαπέμψας ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν
ὑπ' αὐτὸν χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν
τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πολὺν γὰρ ἐπιλελοίπει
χρόνον ἀπὸ τῆς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀθεμι-
τίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ τοὺς ἰσραηλίτας προτρε-
πόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἀτοπὶ βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν E
ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὑπο-
τρέπειν αὐτοῖς ἀθεμιτομένοις εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν
ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦ-
τα δ' ἔλεγε, παραμυθούμενος εἰ πως ὑπακούσειαν αὐτοῦ, εἰ
μὴ θέλωσι, τοῦ γε ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους
γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἰσραηλῖται, καταγελῶντες τοῦ πρέσ-
βεως, καὶ δηλώσαντων αὐτοῖς τὰ κατὰ τὸν ἴδιον βασι-
λέως, ἃ μόνον οὐκ ἐπείθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, F
ὡς ἀνοήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως
ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πήσονται μὴ
μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέπτυον. καὶ
τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ
μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε παρανομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ
χεῖρα τῶν προειρημένων ἀπενεγκεῖν. καὶ οὐ πρότερον
ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνό-
μενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐποίησεν ὑποχειρίους. καὶ
τοῦτο μὲν τότων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι G
τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβουλίτου καὶ ἰσσαχά-
ρου πειθόντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέ-
βειαν μετεβάλλοντο. καὶ ἦσαν πάντες εἰς ἱεροσόλυ-
μα πρὸς ἐζεκίαν σπεύδοντες ὅπως τῷ θεῷ προσ-
κυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐ-
ζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ
παντὸς, ἔθυσεν αὐτῷ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἀρίθμους τοσούτους. ὑπερθέντες δὲ τὰς χεῖρας

Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas. qui cùm regnum ſcelere quæſitum per annos ix. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hūc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba fecille: Ne ipſi quidē ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nó redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidē veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, hortor vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cōuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem & veri Dei cultum rediret. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorū feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarēt, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerunt. nec his facinoribus comtenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiū eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq. Iſacharis prophetarum monitis parētes ad pietatē ſunt conuerſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciā cōfluxerūt, vt Deū adorarēt. Poſtquā aūt ea multitudo cōuenit, rex aſcēſo tēplo vnà cū principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidē arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues B DC. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter cũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille qua- C dringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus D fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis, atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, E penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

CAP. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. 4. *Reg.* 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex comperto quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

τ̃ κεφαλαίς τ̃ ἱερείων αὐτὸς θ᾽ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. καὶ οἱ μ̃ ἐθυόν τε καὶ ὁλοκαύτουν. οἱ δ᾽ λευῖται ὡσεὶ ὧτως ἐν κύκλῳ μ̃ τ̃ μουσικῶν ὀργάνων, ἤδον ὕμνους εἰς τ̃ θεὸν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τ̃ Δαβίδ. οἱ δ᾽ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δ᾽ ἡμοιμένων, ὅτι πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τ̃ θεόν. ἔπειτα θύ μ̃ βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους. τῷ πλήθ᾽ δ᾽ πρὸς δωρεὰν ἐχαρίσαντο βῦς μ̃ ἑξακοσίους, τὰ δ᾽ λοιπὰ θρέμματα χιλία. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τούτοις δ᾽ ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος, δωρεῖτο μ̃ τ̃ λαῦ, τῷ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἐν σαββάτῳ δ᾽ τ̃ τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τ̃ λεγομένῳ πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ᾽ ἡμέρας ἑπτά. τῷ δ᾽ πλήθει πάρεξ ὧν ἐπαλλείρησαν αὐτοὶ, ταύρους μ̃ διχιλίους, θρέμματα δ᾽ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μ̃ ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δ᾽ χίλια ℂ πεντακόσια. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὑπὸ σολομῶνος τοῦ βασιλέως ἐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δ᾽ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, καὶ τ̃ πόλιν δ᾽ πάντες ἐκάθαραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ὑπετελεῖσθαι προσέταξε καὶ τ̃ νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τοῦ πλήθους ἀναδίδοσθαι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν᾽ ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ εὐδαιμόνωσι, καὶ τ̃ θεραπείας ὦσιν ἀχώριστοι τοῦ θεοῦ. καὶ τὸ μ̃ πλῆθος σωρεισάμενοι παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ὑποθήκας δ᾽ ℂ ταμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων ℂ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ γυναιξί. καὶ ἔστε πάλιν εἰς τ̃ ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δ᾽ τὸν προειρημένον ζῆσον ὁ βασιλεὺς κατασκευάμενος, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς παλαισίνους, καὶ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ὑπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῆς πολεμίων. ὁ δ᾽ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτῇ καταστρέψασθαι τ̃ ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῇ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτοις ἀποδώσ. ἐζεκίας δ᾽ ὁ βασιλεὺς, τῆς μ̃ ἀπειλῆς οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δ᾽ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῇ προφήτῃ ἡσαΐᾳ, παρ᾽ ᾧ πάντ᾽ ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπιστεύετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅτι τ̃ παρόντος ἐχέτω. τὰ δὲ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

Κεφάλαιον ιδ᾽.

Ὡς σαλμανάσαρος τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, καὶ εἰς πάσας δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῴκισας, τ̃ τῶν ἰουδαίων ἔθνος εἰς τὴν αὐτὴν μετήγαγε χώραν.

ΣΑλμανασάρης δ᾽ ὁ τ̃ ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τ̃ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σύας τ̃ τ̃ αἰγυπτίων βασιλέα, πολλαχοῦ αὐτὸν ὅτι συμμαχίαν τὴν κατ᾽ αὐτοῦ, παροξυνθεὶς, ἐστράτευσεν ὅτι τ̃ σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τ̃ ὠσηὲ βασιλείας. ὃ δ᾽ ἑξαμβύης δ᾽ αὐτὸν τῷ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κ̃ κράτος τ̃ σαμάρειαν, ἐνάτου μ̃ ἔτους ὠσηὲ βασιλεύοντος, ἕβδομον δ᾽ ἐζεκίου τοῦ τῆς ἰουδαίων βασιλέως. καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀῤῥὼν ἀφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα, ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσὶὴ ζῶντα ἔλαβε. Καὶ μετα- A
στήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χώθου τόπου τινός,
ἔστι δὲ ἐν περσίδι ποταμὸς τὸ τ' ἔχων τοὔνομα, κα-
τῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν
χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραη-
λιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μετὰ ἔτη ἀριθμὸν ἐνακοσίων
τεσσαράκοντα ἑπτά, ἀφ' ἧς χρόνου τὴν ἀρχὴν ἐξελ-
θόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέσχον τὴν χώ-
ραν. ἀπὸ ἧς στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἕως ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς Β
ἄπος αὐτὸς ἀπὸ ῥοβοάμου τοῦ δαβίδου γενεᾶς τὴν βα-
σιλείαν ἱεῤῥοβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον
δεδήλωται, ἔτη ὅσα ὀκτακόσια τεσσαράκοντα, μείους
ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. Καὶ τέλος μὲν τοῖς ἰσραηλίταις
τοιοῦτο κατέλαβε συμβαίνειν τοὺς νόμους, καὶ συγκύ-
σαντας τὸν θεσπίτην, οἱ προὔλεγον ταύτην αὐτοῖς
τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένους τῆς ἀσεβημάτων.
ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστάσιασαν πρὸς
ῥοβόαμον, τὸν τούτου δοῦλον ὑποδείξαντες βασιλέα, C
ὃς εἰς τὸ θεῖον ὠκαμμάτων, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτο ἐποί-
ησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου συνδανομίαν. ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἦν ἐν ἀξίος δίκης ταύτην ὑπέχειν. ὁ δὲ
τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε συ-
ρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δ' ὄνομα τούτου τοῦ βα-
σιλέως, ἐν ταῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστρά-
τευσε γὰρ ὅτι τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλουλαίου. μάρτυρεῖ δὲ τοῦτο καὶ μῴανδρος, ὃς τῶν D
χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν
τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτ-
ταν, ὅτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασί-
λευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ἄπος αὐτὸν κιττιέων,
ἀναπλεύσας, πολεμήσετο αὐτοὺς πάλιν. ὅτι τούτους
πέμψας ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην
πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τις ἀποσάμενος εἰρήνην, μὴ πάν-
των ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέσχε τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρ-
κη καὶ ἡ πάλαι τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῶν τῶν E
ἀσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων οὐκ
ἐπορίζοντο, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε,
φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ
ἐπικώπους ὀκτακοσίους. ἃς ὅτι πλεύσαντες τύριοι ναυ-
σὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν αὐτοπάλων ἀφανερισθεῖσῶν,
λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐ-
πετάθη δὴ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ ἀπὸ ταύτα. ἀναζεύ-
ξας δ' ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, κατέστησε φύλακας
ὅπη τὸ ποταμοῦ, μὴ ὑδραγωγῶν οἱ ἀφαιρωλύσωσι τυρίοις F
ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γενόμενον, ἐκαρτέρησαν
πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων
ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμαναασάρου τοῦ
ἀσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς
σαμάρειαν χουθαῖοι, ταύτην μὲν ἐχρῶντο μέχει δεῦρο
τῇ θεοσηβείᾳ, ἀφ' ἧς ἐκ τῆς χουθᾶς καλουμένης
χώρας μεταχθεῖσαι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι,
καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι καθ' ἔθνος ἴδιον G
θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν,
καὶ τούτους καθὼς ἐν πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι
παροξύνουσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοι-
μὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μη-
δεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

cum quo etiã Oseas rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per ipsum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo pòst Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius imperata detractarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octogintis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore nõ mediocrem rei nauali gloriã sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniũtur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præſentem ſalutem allaturum eſſe. miſſis igitur ad regem Aſſyrium legatis, petierunt vt ſacerdotes aliquot è captiuis Iſraelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque ceſſauit peſtilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præſenti ſemper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos ſe eorum appellant, vt pote à Ioſepho oriundos, & hac ratione ſanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduerſis eos aſpiciunt, nihil ad ſe pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipſi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὃν ἤμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἐλάβεν αἰχμαλώτων τοῖς ἰσραηλίταις πολεμήσας, δοῦναι. πέμψαντος δὲ τὰ τε νόμιμα, καὶ τὸν περὶ τὸν θεὸν τοῦτον ὅσιον διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τῶ λοιμοῦ παῦλαν ἐπαύσαντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴν τὸν ἐθνικῶν γλῶτταν χουθαῖοι, κατὰ δὲ τὸν ἑλλήνων συμβέβηκεν. οἱ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὴ δὲ πρόσωπα ἐλπίσωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τὸν ἀρχὴν ἐνεῦθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ παραγένωνται ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς πρόσηκειν λέγουσιν, οὐδὲ δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς δύνοιας ἢ χρῆσις, ἀλλὰ μεδίκους

B ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔξομεν δ' καιρόν τινα εἰπεῖν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Σ ξατεία τῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ως ἐφθάρη τὸ τοῦ ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νύκτι, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ δυοὶ υἱῶν τοῦ τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης ἀγόντων ἑζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών. Κεφ. γ.

Οτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ καταχόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὸν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ως τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάων, στρατευσάμενον ὅπι βαβυλωνίους, καὶ ποιούμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάντα, μάχης δ' ἡμομένης, ξαμπτίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμίται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τῦ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἰωάγκασεν εἶναι καὶ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἀφέστησε τὰ τοῦ αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Οτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὅπι ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, φοβηθεὶς ἑαυτόν. Κεφ. η.

Οπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις καὶ τότον τὸν καιρὸν, πρὸς τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum rex Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezecię regis oppugnatio.

Κεφάλαιον ά.

Σεναχηρίβ τῦ ἀσσυρίων βασιλέως στρατεία εἰς ἱεροσόλυμα, ϗ πολιορκία τῦ βασιλέως ἐζεκίου.

4. *Reg.* 18.

A Ezecię duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu eũ aggressus est, omnésque vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudę tribu & Bẽiamitica. Iámq; ducturus erat Hierosolymia, cùm ad illũ venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittẽs. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talẽta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniá, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cũ copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacẽ ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnibus exercitu castrametati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiũ. ille quod sibi metueret prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissẽt, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magnus rex Senacherib us scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolẽs exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Ægyptiis,

A ΕΖΕΚΙΟΥ τῦ τῆς δύο φυλῶν βασιλέως, πέμπτον ἤδη ϗ δέκατον ἔτος ἡ ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήρειβος ὄνομα, στρατεύει μὴ πολλῆς ῥᾳδιουργίας ἐπ' αὐτόν. ϗ κρατήσας τὸ ἁπάσας αἱρει τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, ϗ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὸν δῆμον ὅτι ἱεροσόλυμα, φθάσει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, ϗ ὑπακούσεσθαι, ϗ φόρον ὃν αὐ τάξηται τελέσειν ὑπισχνούμενος. σεναχήρειβος ἤ μαθὼν τὰ ῥᾳδιὰ τῆς πρίσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τῶν ἀξίωσιν προσδέχεται, ϗ ἀργυρίου μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου ἤ τριάκοντα λαβὼν, φίλος ἀναχορεῖν ὡμολόγει, πίστεις δοὺς τοῖς πρεσβευταῖς ἐνόρκους, ἢ μὲν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἔτους ἀναιρήσειν. ὁ δ' ἐζεκίας πειθθεὶς, ϗ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τῦ πολεμίου, ϗ τῦ λοιποῦ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ ἤ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῆς μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, ϗ αἰθίοπας, τὸν ἤ στρατηγὸν ραψάκην μὴ πολλῆς ἰσχύος σὺν ϗ δυσὶν ἄλλοις τῆς ἐν τέλει καταλείπει, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων ἤ τὰ ὀνόματα, θαρατὰ ϗ ἀνάχαρις ἦν. ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῆς τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ ἤ, αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας ὑ προείσι, ξεῖς ἤ τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις ἀπῆ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ὑπέρτερον ἐλιακίμον ὄνομα, ϗ σομνᾶον, ϗ ἰωάχον τὸν ὑπὲ τῆς ὑπομνημάτων. οὗτοι μὲν οὖν προσελθόντες ἀπήντησαν τῶν ἡγεμόνων δ στρατιᾶς τῶν ἀσσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, ἐκάλεσεν ἀπελθόντας ἐζεκίαν λέγειν, ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήρειβος πιστεύει αὐτὸ τινι θαῤῥῶν ϗ πεποιθὼς φόβῳ δεινότητι αὐτῦ, ϗ ἀκροάσασθαι μὴ θέλῃ, ϗ τῷ στρατιᾷ αὐτῦ ὑδέχεσθαι τὴν πόλιν. ἢ δῆτα τοὺς αἰγυπτίους, τῷ

τῳ ἑαυτῆ στρατιᾷ ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῷ κατα- A
γωνίσασθαι. εἰ δ' ἦν τοῦτο τοσοῦδε ἄξιον, δῆλον ὡς αὐτῷ ὅτι
ἀνόητος ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερείδεται
τεθλασμένῳ, ἐπὶ ᾧ τὴν χεῖρα διαπαρεὶς ἤθετο τὸ ἔλαβεν. εἰδέναι δὲ ὅτι οὐ βουλήσει θεοῦ
τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταστρέφε-
σθαι οὐ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν ἐδώκει, ἵνα τὸν αὐτὸν
τρόπον, οὐ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα
δὴ τῷ ῥαψάκῃ ἑβραΐδι λέγοντα, τῆς γὰρ γλώττης εἶχεν B
ἔμπειρος, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπα-
κοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συνεῖς κελεύειν ἠξίου.
σιωπῆς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ
θέος, μείζονι καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνα-
το αὐτῷ ἑβραΐδι λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασι-
λέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἔλωνται πα-
ραδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ
ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι ψευδακρώμενοι μάταιαις, αὐτέχειν
πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, καὶ τῶν δυνάμιν ἡμῶν ἀπόσεως C
νομίζετε, δισχιλίους ἐκ τοῦ ἐμοῦ παρόντος ἵππου εἰς ἑτοι-
μασίαν ὑμῖν παρέχειν ἕτοιμός εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους
ὀπισθάτας δόντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ'
οὐκ αὐτὸς γε μὴ ἔχετε, τούτοις μὴ δῶτε. τί τοιγαροῦν
βεβαδύνετε ψευδισθναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ
ληψομένοις ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἐκούσιον
τοῦ ψευδόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμι- D
ωθρόοις ὅτι κίνδυνον, καὶ συμφορῶν ἄπιον φαίνεται. ταῦτ'
ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τὸ στρατηγοῦ τοῦ
ἀσυρίων λέγοντος, ἀπηγγέλλων ἑκάστα. ὁ δὲ θεὸς ταῦ-
τα, τῷ βασιλικῷ ἀποδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ
σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πατρίῳ νό-
μῳ πᾶσιν ὅτι προσώπον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι
τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἢ τὴν ὀλε-
θρεῖ. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς
ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ποιη- E
σάμενον θυσίας ὑπὲρ τοῦ κοινῆς σωτηρίας παρακαλεῖν
αὐτὸν, πεμφθῆναι μὲν ταῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῖ-
ναι δὲ τὸν αὐτῶν λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρη-
ματίσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ τὸν βασιλέα
καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμαχητὶ τοὺς πο-
λεμίους ἥττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ ὀλί μεν-
οι νυῶν εἰσὶ θεράποντες. τὸν γὰρ θεὸν βουλόεσθαι ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τῶν τῶν ἀσυρίων F
στρατηγέων ὀφθαλμοῦ τῶντα τὸν ὅτι τῷ ἀγνῴτου προσ-
μάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἀπολεῖσθαι σι-
δήρῳ προὔλεγεν. ἔτυχε δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γε-
γραφὼς τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσύριος ὑβρίζοντας, ἐν αἷς ἀπόπτον
μὲν αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τῷ ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρεσθαι δουλείαν, ἐθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρω-
μένῳ. ἀπειλῶν δὲ παντελεθρίᾳ διαφθείρειν αὐτὸν πα-
ραλαβὼν, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτὸς δέξαι
τῷ στρατιᾷ εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, κατα- G
φρονεῖ δὴ τῷ ὑπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς δὲ ὑβρίσολας
πύλας εἰς τὸν ναὸν ὅσον κατέθετο. πόλιν δὲ τῷ θεῷ
τὰς δίχας αὐτοῦ ποιησαμένῳ περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῆς
ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκουσεν αὐτὸν
ἔφασκε γενησόμενα. καὶ ὃ τὸ παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀσυρίου, τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἐ-
σεῖς τῷ ὑπ' αὐτοῦ ὑβριζόμενος γενησόμενον μετ' εἰρήνης, καὶ τῷ ἰδίων ὑπομελήσεσθαι κτημάτων, ἐδὲν φόβε-
μένους. τοῦ δὲ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῷ ἀσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ὑπὸ τοὺς αἰγυπτίους ὑπεκλῆς,

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solùm non sustinetur, sed læsus etiam manum transfigitur. Scire autē eū oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezechiam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraicè respōdit: debere eos audire mādata regis, & quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitū nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cūctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oracuio iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victū discessurum cum ignominia, & posituram feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezechiam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrque internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus urbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminē. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

4. Reg. 19.

rediit ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusij: iámque aggerem penè mœnibus æquauerat, & videbatur assultum propediem facturus, cùm audiuit aduentare Tharsicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum suppetias, & per desertum copias ducere, vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit, nimirum quòd idem & rex esset & sacerdos. Oppugnãs, inquit, Pelusium, hac de causa obsidionem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratũ magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat quòd pro Assyrio scribit Arabem. Vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hostium arcus & reliqua arma corroderent: quod factum est vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit, totámque Asiam atque Ægyptum bello infestauerit, his verbis narrat.

IV.

Cap. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quẽ sub Rapsacis imperio reliquerat. peste diuinitus immissa deletum, prima nocte posteaquam vrbem oppugnare cœperat, absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militũ. qua clade territus, & de reliquis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit, ad regiã quæ Ninus dicitur. Vbi paulo pòst per insidias seniorum è filiis suis, Adramelchi & Selennari, vitam amisit, occisus in ipso templo Arasci, quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis, & in Armeniam fugientibus, Assarachodas minor filius in regnum successit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Cap. III.

Ezechias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliquit.

III. 4. *Reg.* 20. EZechias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo persoluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius ope hostem partim peste deletum, partim metu simili exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ. Dúmque totus circa Dei cultũ occupatur paulò pòst in grauẽ morbũ incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquam melius sperantibus: nec tam vitæ periculum angebat regem, quàm quòd sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur, & regnũ sine legitimo hærede futurũ.

ἀπροσκλητος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, δι' ἁμαρτίαν τοιαύτην. πολεις αὐτῷ χεῶνος ἐτρίβετο πρὸς τ πηλησίον πολιορκίαν, καὶ τ χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ προσ τοῖς τείχεσιν ἤγειρε, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούσ τ τ αἰθιόπων βασιλέα θαρσικὸν πολλὴν ἄγοντα δύναμιν ὅπως συμμαχίᾳ τοῖς αἰγυπτίοις ἥξει, διεγνωκότα ποιήσασθ τ πορείαν διὰ τ ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τ τῶν ἀσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς ἐν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς συναχήριβος, ὅτι τ ἱερέα τ ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγον, ὡς δὴ ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἔλθων ἱερέα ὄντα τ ἡφαίστου. πολιορκῶν ἦ τὸ πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν διὰ αἰτίας τοιαύτης. νύξαντος δ' ὁ βασιλεὺς, τῶν αἰγυπτίων τῷ θεῷ, ὑ ἠρώμενος ὑπήκοος ὁ θεὸς, πληγὴν ἐπισκήπτει τῷ ἀραβι. πλαπᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἡ ἡρόδοτος ἐκ ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μᾶ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἐχόντα τὰ τόξα τὸν βασιλέα, τ στρατιὰν ἀπάγειν ὑπὸ τὸ πηλουσίου. καὶ ἡρόδοτος μὲν ὧδε ἱστορεῖ. βηρωσὸς δ' ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγράφαμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ συναχηρίβου, ὅτι τῶν ἀσυρίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσατο τῇ ἀσίᾳ καὶ τῇ αἰγύπτῳ, λέγων ὧδε.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ὑ ἰδίων υἱῶν τύπτεται ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ συναχήριβος ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ραψάκη δύναμιν, τῷ θεῷ λοιμικῷ ἐπισκήψαντος αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ νόσον, καὶ τλιω πρώτῳ τῆς πολιορκίας νύκτα, διεφθείρονται μυριάδες ὀκτακισχίλιοι καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δέος ἀγωνίαν κατασὰς, καὶ δείσας μὴ τοῦ στρατοῦ παντὸς, φεύγει μὴ δ λοιπῆς δυνάμεως εἰς τλιω αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τλιω νίνυ προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαξίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χεῶνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τ πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελενναρὰ, τελευτᾷ τ βίον, καὶ ἀνετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες διὰ τῷ φόνῳ τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τ ἀρμενίαν ἀπῆλθαν. διαδέχεται δ τ βασιλείαν συναχήριβος ἀσαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τ ἀσυρίων στρατοῦ τ ὅτι τοῖς ἱεροσολυμίταις τέλος, τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὴν μισθὸν χρόνον μετὰ εἰρήνης διάγων ἐζεκίας ἐπλούτησε διαδεχεται τ βασιλείας μανασσὴς καταλιπών.

ΕΖεκίας δ' ὁ βασιλεὺς ὧδε δόξης ἀπαλλαγεὶς τῶν φόβων, χαριστήριους σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐτετέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τ πολεμίων, τοὺς μ διαφθειράσης, τοὺς ἦ φόβῳ τ ὁμοίως τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τ θεοῦ. πάσῃ ἦ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν θεὸν, μετ' οὐ πολὺ, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπέγνωσο μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρησὸν ἦ περὶ αὐτοῦ ὑδὲν προσδοκῶν ὑδὲ οἱ φίλοι. τῇ ἦ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δ' εἰπὲ ὑπὸ τῶν βασιλέως αὐτοῦ τ ἀπαγγελίαν λογιζομένου, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τ οἶκον καὶ τ ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κόμιον

κάμνων οὖν ὑπ' αὐτῆς τ̃ δυσνοίας μάλιστα Ⓒ ὀδυρόμενος ἱκέτευε τ̃ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέχει τέκνων γονῆς, ἢ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται), τ̃ ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, ἢ τ̃ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ δι' ἃ τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ̃ ἐπὶ τ̃ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τ̃ ἀπονοηθεῖσαν τελευτὴν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ ἐπιθεῖναι ἔμελλε, ἀλλὰ τ̃ παῖδας αὐτῷ γνησίους τοὺς ἀποδεξομένους τ̃ ἡγεμονείαν ἐκείνου, πέμψας ἡσαΐαν τ̃ προφήτην, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτῷ ὅτι δι' ἃ φοβεῖται τ̃ νόσον μὴ ζῶσι ἡμέρας, Ⓒ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γνήσιοι). ταῦτα τ̃ προφήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, δι' ἃ τὴν ἐπιβολὴν τ̃ νόσου, καὶ τὸ ἀπαράδοξον τῆς ἐπαγγελμάτων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι Ⓒ πρόσιον ἠξίου ποιῆσαι τ̃ ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκειν παρὰ τοῦ θεοῦ. τὰ γὰρ ἀπίθανα καὶ μείζω τ̃ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστεται πράγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλεται) σημεῖον γνῶναι τ̃ ἥλιον ἤξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰ ὅπη δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνασα ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅπη τὸν αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας αὖτις πάλιν ἀπαγαγεῖν. τοῦ γὰρ προφήτου τ̃ θεὸν παρακαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον τοῦτ' ἐπιδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύσις λυθεὶς τῆς νόσου, ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσευξάμενος, ὀλίγας ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συμβᾶν τ̃ τ̃ ἀσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μηδῶν καταλυθῆναι. δηλώσων γὰρ ταῦτ' ἐν ἑτέροις. ὁ γὰρ βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσαντας, συμμαχόν τε αὐτὸν εἰς παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ γὰρ τοῖς πρεσβεύταις ἡδέως ἀποδεξάμενος, Ⓒ ἐξιασάμενος, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας αὐτοῖς, καὶ τ̃ τῆς ὅπλων κατασκευῆς, καὶ τ̃ ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ βαλλάδῃ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἡσαΐας γὰρ τοῦ προφήτου πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, Ⓒ συνθασομένου πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ βαβυλῶνος ἔλεγε κατὰ τ̃ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. ἐπιδεῖξαι γὰρ πάντ' αὐτοῖς, ὅπως εἰδόντες τ̃ πλῆθος καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου σχολάζοιμεν, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ γὰρ προφήτης ἐπετύχων, ἵνα φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν τῷ πλῆθος καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου σχολάζομενοι, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ γὰρ προφήτης ἐπετύχων, ἵνα φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν τῷ πλῆθος μεταπεμπόμενον τ̃ πλῆθος, καὶ τὰς δυνάμεις δυναμιούμενος, Ⓒ ἀπολέσαντας τῷ ἄνδρας εἰ), τῷ βαβυλωνίῳ δηλώσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τ̃ θεόν. ὁ δ' ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἐφη μὲν ἐκ ἂν βούλεσθαι τοιαύταις συμφοραῖς τὸ ἔθνος αὐτῷ περιπεσεῖν. ἐπεὶ δ' ἐκ ἦν) δυνατὸν τὰ τῆς θεοῦ διδόμενα μεταβαλεῖν, ἠυχεῖτο μένειν τ̃ αὐτῷ ζωῆς εἰρήνην ὑπάρξαι. μνημονεύει τ̃ τῆς βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδαν βηρωσός. ὧν δ' οὖν ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θεῖος καὶ θαυμάσιος τ̃ ἀληθείαν, πεποιθὼς τῇ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῷ τέλους γνωσθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ ἐκ οὗτος μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τ̃ ἀριθμὸν τὸν αὐτὸν ἐποίησαν. Ⓒ πᾶν εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένηται παρ' ἡμῖν, καὶ τ̃ ἐκείνων καταβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελλόμενα ἔσται. βασιλεὺς δ' ὁ προειρημένος χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, Ⓒ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἐνέα.

A hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec proctearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq; eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanum principatus quæreret, misso ad eũ propheta Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbum euaderet: & superuiuens annos 15. nonnisi relicto hærede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ B morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missùm illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm C Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostendit, & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro constabat ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait ẽ Babylone missos à rege venisse: ostendisséque se illis omnia, vt visis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs. tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo pòst transferentur in Babyloniam, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltẽ ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorũ regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus superuixisset in pace, obiit post annum vitæ quar- 111.
G tum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos eadem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassẽ quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquum totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniũ ob perperam administratam rempũblicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prædicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι στρατεύσαντος ἐπὶ τὸν μανασσῆν τοῦ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλέως αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγεν, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσεν.

Διαδέξαμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβᾶς τὸ ὄνομα πολίτιδος γεγενῶς, ἀπεῤῥήξε μὲν αὐτὸν τῶν πατρῴων διατριβῶν, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτρέπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ὑπερβαλλόμενος. ἐν τῷ γὰρ τεσσαρακοστῷ καὶ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἐνεπλήσθη τῆς ἀσεβείας ταύτης, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν παρανομίας, εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει γὰρ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ὑπὸ γὰρ τῶν εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τῆς θεοφητείας ἔφειδε. καὶ τέως δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀνῄρει, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς τούτοις πέμπει θεοφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, ἃ ὧν αὐτοῖς ἠπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἃς συνέβη αὐτοῖς πεῖσεσθαι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἰσραηλίταις εἰς αὐτὸν ἐκβοᾶν ἐζήτουν. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ὀλίγοις ἄνδρες παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς προσθήσειν κακοῦ τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ὑπὸ τῆς θεοφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, ὑπὸ τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἐπέμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐπλήσατο, καὶ τὴν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ἑτοιμότερον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ὄντι, καὶ πάντων ἄριστον ἑαυτὸν νομίζων, εἰδέναι τοῦ θεοῦ προσήκειν αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο δ' ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτοῦ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἀπαστώζεται. θυόμενος δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῷ μὲν πρεσβυτέρων ἀμπτημάτων πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸ μνήμιον ἐπαύσατο, εἰ δυνατὸν αὐτοῦ γένοιτο δ' ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβεβλῆσθαι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν τῷ θεῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ καταρρεῖν αὐτὸν διμοῦ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὸς μὲν ἐπράττειν τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸς μικρὸν ἐκρήσατο συμφορᾷ, δι' τὴν ἀναρχίαν πολιτείαν. ὑπερβαλόμενος δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ὃν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τοῦ ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὲν πολλῆς ὑπερβαλόμενος ἀπειθῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ὑπερβαλεῖν, αἵας ἦσαί τε καὶ πύργοις ὑψηλοτάτοις, τά τε περὶ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δι' ἐπιτηδείων πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἔτη τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακάριος εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τοῦ χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν ἀσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς

ἐν τοῖς αὐτοῦ κήποις. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ περιέρχεται ἀμώσον. μητρὸς ἐμαλσιμμὼ

μὴ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ ἧ πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχούσης. οὗτος μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἅ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν, ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτοῦ, ἔτη δύο. μετῆλθε δὲ αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ τε πατρὶ συνθάπτουσι τὸ ἄμωσον, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωσίᾳ ὠδαδίδωσι, ὀκταετεῖ τὴν ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. Ineius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Κεφάλαιον ε.

Περὶ Ἰωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

Ωμητὴρ ἐκ πόλεως Βοσκὲθ, ἰεδὴ ἧ τοὔνομα, τῇ ἧ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν οὐ γεγονώς, ἀλλὰ διὰ τὴν βασιλέως ὑποτυπώσεων ἐκ σκοποῦ καὶ κανόνι πρὸς τὸν ὅλης τοῦ βίου ὑποτυπώσεως κεχρημένος. ἡλικόμενος ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα, τὴν δυσέβειαν καὶ τὴν ἀνομοσυνίαν ἐπεδείξατο. τὴν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρήνει τὸν πρὸς τοὺς εἰδώλων δόξης ἀκμὴ θεῶν ὄντων C ὑπὸς απτας, σέβειν τὸ πάτριον θεόν. τότε τοὺς προγόνων ὑποσκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἀμέμπτως διόρθωσε συνεχῶς ὡς αὖ ὁ φρονιμώτατος καὶ νοῆσαι τὸ θεῖον ἱκανώτατος. ὅσα δὲ ἁμάρτοιεν οὐ γεγονότα, καὶ κατ' ἀγνοιαν, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμμελῶς. ταῦτα δὲ ἐποίει, σοφίᾳ καὶ ὑποψίᾳ τῇ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν προτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ καὶ ὠφελούσῃ. τοῖς γὰρ νόμοις ὡς αὖ κατακολουθῶν ἔτυχε πρὸς τὴν τάξιν τὴν πολιτείας καὶ τὸν πρὸς τὸ θεῖον D δυσεβείας, δυοδεῖν τε συνέβαινε, ἀλλὰ τὸ τοὺ τούτων παρανομίαν μὴ τυγχάνειν. ἀλλ' ἐξηφανίσθαι, πρώτων γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τοὺ χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτοῦ κατέσκαψεν, εἴτι δ' αὖ ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, πρυϋβείζων, κατέαγε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸν λαὸν ἀπὸ τὸν πρὸς αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸν τῶν θεῶν θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε ἧ τινας κριτὰς καὶ ὁλοκόπους, ὡς αὖ διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις προσήκοντα, πρὸς παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς ὑκ ἔλασσον αὐτὸ πρεῖποντες. δι' ἀπεμφαίνομένους ἧ κατ' πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοῖς βουλομένοις εἰσφέρειν κομίζειν, ὡς ὁλοκαινίσῃ τὸ ναοῦ ὅσον τὶς ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχει. κομιζόντων ἧ τῶν χρημάτων, τῆς ὁλοκληρίας τὸ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τὸν τε ὁπὶ τὸν πόλεως F ἀρχιερέα, καὶ τὸν γραμματέα σαφεῖ, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων Ἰωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἐλιακίαν. οἳ μηδὲν ὑποθέσει μὴ δ' ἀναβολῇ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ὁλοκαινίσιν χρήσιμα προμηθεύσαντες, εἶχοντο τῶν ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ἔτους ὁλοκαινισθείς, τὴν τοῦ βασιλέως δυσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὄγδοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς Ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κε- G λεύων τὸ ἀργυρὸν τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν διακονίαν. ἔτι ἧ καὶ ὅσος αὖ ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομίζων ἧ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλιακίας, ἐντυγχάνει τοῖς ἱεροῖς βίβλοις τοῦ μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένοις, καὶ προκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφεῖ, ὁ ἧ ἀναγνοὺς, προσήνεγκε πρὸς τὸν βασιλέα,

HVius mater fuit ex oppido Boseta, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatum esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quã si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis diis dicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morum cẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicunque vellent conferrent aurum & argentum in reparationẽ templi, idque suo quisque arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuum in templum sartum tectũ præstandũ cõmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ commentariensi, & pontifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbebant operi: atque ita instauratum est templum & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe- 4. *Reg.* 22.

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem, & cõuocatis intimis aliquot amicis, ipsóque scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deũ placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve eiecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus cõmodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad respiscendum tãto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deindestans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem, si quod vas in templo supereesset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, iãtum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnũ secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit vt omissis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq; soli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectũ int⁹ delitesceret. quadrigas etiã solis, quas superiores reges in vestibulo tẽpli cõsecrauerunt.

4. Reg. 23.

Τοὺς ἀλλοφύλους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσεβεῖν, καὶ τούτῳ θεσπεσιόχειν. τάς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρώνησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοι τι τῶν εἰδώλων ἀνόσιον. ἐ μὲν οὖν πάντα ὅσα κελεύσειε γρυέδης τέλος ἔχοντα ἐδήλου, θαυμάζω δὲ τὰς βίβλους αὐτῶ ἀκούσας δὲ ἐμπρήξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους πέμψαι, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν ὁλδᾶ, γυναῖκα δὲ σαλλούμου τοῦ ἐν δίξῃ τινὸς, καὶ δι' ἀκριβείας ὑπομνήσοντας, καὶ προσελθόντας, ἐκέλευε λέγειν ἱλάσκεσθαι τὸν θεὸν, καὶ πειρᾶσθαι ποιεῖν ἵλεων. δέος γὰρ εἰ μὴ θαβάντων τοὺς μωυσέως νόμους τοῦ προγόνων αὐτοῦ κινδυνεύσειν ἁπάντων ἡγεῖσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας, εἰς ἀλλοτρίας ἐρήμους πάντων, κατασκήψειν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις θαρρεῖν τοῦ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῆ δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲ θεῖον, κατ' αὐτοῦ ψῆφον ἐξήνεγκεν, ἣν οὐκ ἐκτροπαῖς αἵτις ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὰ νῦν παρόντων ἀγαθῶν θαβάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτω μεταξὺ χρόνῳ μὴ μετανοήσαντας, τοῦ τε προφήτου τοῦτο παρανομούντων σωφρονεῖν, καὶ τὰ ὅπη τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, ἵν' ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεὸς ὄζει, καὶ οὐδὲν ἐψεύσθη τούτων ὧν αὐτοῖς δι' αὐτοῦ προφήτου κατήγγειλε, πάντας αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μὴν τοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφέξειν ἐπὶ τοῖς συμφοραῖς. μὴ δὲ τὰ ἐκείνου τελευτὴν, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ὑπερθεῖναι. οἱ δὲ οὖν ἡ γυναικὸς προφητεύσασης, ἐλθόντες ἀπήγγελαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προπέμψας πανταχοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῷ πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα σας ὅπη τὸ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ὑπεποιήσατο καὶ πίστεις ἀνέλαβεν, ἢ μὲν θρησκεύσαι τὸν θεὸν καὶ φυλάξας τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ παραμενεῖν τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο. θύοντες τε θαβρήσαντες τὸν θεὸν ἱκέτευον, ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προστάξεν εἴπερ θεμιτὸν τοῦ προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν καταφρύσας αὐτὰ τῷ ἀποδὸν αὐτῷ διέφθειρε. τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, ἐκ ὄντας ἐκ τοῦ ἀαρῶνος γένους ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος, ἦκεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφήτου ὅπη τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμον θυσιάζοντος αὐτῷ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγείλαντα τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ δαβίδου γένους, ἰωσίας ὀνόματι, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέν. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς ἐπὶ τοὺς ἄλλους τῆς ἱερουσαλὴμ, ὅσοι τιμὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὴ τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς

ὐ μὴν, ἀλλὰ κ τὰ τοῖς βασιλ δυομήνοις ἐρισ ὦπα ἀῤῥησ-
τα ἃ κατεσκδασαν οἱ ϖρ ὀγνοι, κ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον ἦν
ὃ ϖρσεκύνουν ὡς θεῷ ἐβάσασε. κ καθαρίσας ὅπω τὴν
χώραν ἅπασαν εἰς ἱερ σόλυμα τ λαὸν συνεκάλεσε,
καὶ κεῖ τ ἄζυμον ἑορτὴν κ τ πάσχα λεγομήνην ἤγα-
γν, ἐθυσησατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, ϖροβατα χιλίους
ἀρνας, ἕξ μυρίους, βοῦς δ εἰς ὁλοκαυτώματα τρι-
χιλίους. παρεῖχον δ ϖρ ἱερέων οἱ ϖρῶτοι δῷ τὸ πά-
σχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἀρνας δισχιλίους ἑξακοσίους. κ τοῖς
λοιπαῖς πεντακισχιλίους ἀρνας ἔδωσαν οἱ ϖρσεστῶτες
αὐτῷ, βοῦς δ πεντακοσίους. κ γνομήνης ὥτως ἀφθόνου
τ ἱερείων ὑποδείας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυ-
σέως νόμοις, ἐκάστ ϖρ ἱερέων ὀξηγουμήνου τοῖς ὄχλοις.
τοσαύτη μὲν δὴ ἄλλως ὥτως ἀχθῶσα τοῖς ἐθνεσιν ἑορ-
τὴ ὐκ ἀπ ϖρ σαμουήλου τ ϖροφήτου χρόνων ἄγιον ἐγ-
νετο, ϖάντα κ νόμοις κ τ ἀρχαίαν ἀκρίβειαν τηρησις τῆς
πατρίου συνηθείας ὑπερπλουτοῦσα. ζήσας δ' ἐν εἰρήνη
μ τούτοις ἰωσίας, ἔτι τε κ πλούτῳ κ τῇ ἄλλῃ ϖᾶσιν
δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

A & si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitũ dignabatur, de medio sustulit. Cæterùm lustrata ad hunc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad celebrandũ festum azymorum, quod dicitur pascha: dedítque populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia & sexcentos; & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta esset victimarũ copia, immolabantur omnes iuxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam vsque diẽ nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est quia tum omnia iuxta præscripta legum & antiquas consuetudines peragebant.

B

Post hæc Iosias cùm pace, diuitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit huiusmodi.

C

VI.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάως τῷ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεῖ, κ ὑπερφέρων εἰς ἄγωνα ἦλθεν εἰς ἱερουσόλυμα, κ αὐτὸ ἰωσίαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωάχαζον ἀπέδειξε βασιλέα.

Cap. IV.

Nechao rege Ægypti contra Babylonis per Iudæam exercitum ducere volente, Iosias vetare conatus prælio victus occiditur.

NΕχάως ὁ τ αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐκλεξας στρατιὰν
ὅλην τ ὑφράτην εἴλασε ϖοταμὸν, μήδοις ϖολε-
μῶν κ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τ ἀσύριον κατέλυσαν ἀρ-
χεῖον, τ δ' ἀσίας βασιλεύσαν, ϖόθον εἶχεν. γνομένου δ' D
αὐτοῦ μ μήδην ϖόλιν, ἣν δ' αὐτὴ τ ἰωσίου βασιλείας,
μ δυνάμεως εἴργν αὐτὸν ὡς τ ἰδίας ϖοιεῖσθαι χώρας
τ ὅλην τοὺς μήδους ἔλασιν. ϖέμψας ὁ κήρυκα ϖρὸς αὐτ
ὁ νεχάως, ὐκ ἐϖ' αὐτὸν στρατόν ἐλεγν, ἀλλ' ὅλην τ δυ-
φράτην ὁρμηνέαν. μὴ ϖαρξύνεσθ δ' αὐτὸν ἐκέλευεν ὡ-
ς ϖολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζν ἐφ' ὃ διέγνωκεν.
ἰωσίας δ' ϖρσίετο τὰ ϖρὸς τὸν νεχάω, ἀλλ' ὅτως ἔ-
χειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τ οἰκείαν διέρχεσθαι, τ ϖε-
ϖρωμένην ἀλαζονίαν οἴμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν ϖαρορμη-
σάσης, ἵνα λάβῃ ϖρόφασιν καθ' αὐτοῦ. διϊστάσαντος δ' E
αὐτοῦ τ δύναμιν, κ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὅλην κέρας
ὀχομένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τ αἰγυπτίων, ἔπαυσε τῆς
ϖρὸς τ μάχην ϖσπουδῆς. τρωματι δὲ ϖεσὼν ἐν, ἐκέλευσεν ἀναχωρῆσαι τὸ στρατευμα, κ ὑπέστρεψεν
εἰς ἱερουσόλυμα. τελευτᾷ δ' ἐκ τ πληγῆς ἐκεῖ τ βίον,
κ κηδεύε μὲν ἐν τ ϖατρῴαις θήκαις μεγαλοϖρεπῶς,
βιώσας μ ἔτη ἑξακονταεννέα, βασιλεύσας δ τούτων, ἐν
κ ἑξήκοντα. ϖένθος δ ἐϖ' αὐτῷ μέγα τῷ λαῷ ϖαν- F
τὸς ἦχθη ϖολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένου κ κατηφοῦντος.
ἱερεμίας δ' ὁ ϖροφήτης, ὅπερ καὶ ϖερὶ αὐτοῦ συνέταξε
μέλος θρηνητικὸν, ὃ κ μέχρι νῦν διαμένει. ἔθος δ'
ὁ ϖροφήτης, κ τὰ μέλλοντα τῇ ϖόλει δεινὰ ϖροσημαίρεσθαι, ἐν γράμμασι καταλιϖὼν, ἃ τ νῦν ἐφ' ἡμῖν γε-
νομένοις ἄλωσιν, τλεό τε βαβυλωνίαν αἵρεσιν. ὃ μόνον
δ ἔθει ϖροειθάνισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ κ ὁ
ϖροφήτης ἰεζεκίηλος, ὃς ϖρῶτος ϖερὶ τούτων δύο βι- G
βλία γράψας κατέλιϖεν. ἦσαν δ οἱ δύο τῷ γένει
ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱερουσολύμοις διῆγε,
ἀϖὸ τεσσαρακαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως
οὗ κατεσκάφη ἡ ϖόλις κ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβαίνοντα ϖερὶ τοῦτον τὸν ϖροφήτην, κ χώραν διελόσθαι. τελευτήσαντος δ ἰωσίου καθὼς ϖροειρήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ ϖαῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰωάζος

Nechaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnũ quærere. Cúmque processisset vsque Menden, oppidum ditionis Iosiæ, opposuit se ei, vetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus eũ inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cùm vixisset annos triginta nouẽ, regnasset triginta vnum. Luxit eũ populus multis diebus lamentis, & tristitia mortẽ eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumẽto scriptos reliquit. erãt aũt hi duo sacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13. regni Iosiæ vsque dũ templum vnà cum vrbe est dirutũ: cuius suo loco mentionẽ faciemus. Portrò mortuo quemadmodum diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata est oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit. 4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβουχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωάκιμον φίλον καὶ σύμμαχον ἐποιήσατο.

ΕΤος δ' αὐτῷ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὴν βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τις ναβουχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς ὅτι καρχαβησὰν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διανοούμενος τῷ τῶν αἰγυπτίων νεχάῳ, ἐπὶ τοῦτο γὰρ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δὲ τὴν βαβυλωνίων προαίρεσιν καὶ τὴν ὑπ' αὐτῷ στρατείαν ὁ νεχάως, ἐπὶ αὐτὸς ὠλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν ναβουχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅπως τὸν εὐφράτην συμβολῆς γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διαβὰς δὲ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι πηλουσίου πᾶσαν κατελάμβανε συρίαν πάρεξ τῆς ἰουδαίας. τέσσαρα δ' ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβουχοδονόσορος, ὁδὸς ἦν τῷ ἰωακίμῳ τῷ τῆς ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ὅπως τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόβος αἱρῇ τὸν ἰωάκιμον, ἣν πολεμήσειεν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν εἰρήνην αὖ πικαταλλαξάμενος τῆς χρημάτων, λύει καὶ αὖθις φόβος, οἷς ἔταξεν ὅπως ἔτη τρία τῷ δὲ τῷ στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅπως τὸν βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόβους αὖθις μὴ δοὺς, διέψευσθη τὴν ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι ποιήσασθαι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. ταῦτα δ' ὁ θεσπίτης ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τῆς ἐλπίδα τῆς αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχουσι, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως αἱρεθῆναι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς ὠφέλειαν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῶν σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τῷ βασιλέως τῷ προφήτῃ τὸν ἱερεμίαν ἠπίωντο, καὶ ὑπάγοντες δίκην καταψηφισθῆναι πρὸς θανασίαν ἠξίουν. οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐψηφίσαντο τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ καὶ ἀπέγνωσαν τῆς πρεσβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθεῖναι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡς μόνον τοῦτον προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ἀπὸ τῆς τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τοῦ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τούτοις

Τούτοις καταπραϋνάντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύ- A
σαντο τ' κατεψηφισμένης αὐτῷ κολάσεως τ' ἱερεμίαν,
ὃς ἁπάσας τὰς αὐτῷ προφητείας συγγραψάμενος, νη-
στεύοντος τ' δήμου, κ' ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ
ἐνάτῳ τῷ πέμπτῳ ἔτει ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω
τοῦ βίβλον, ὡς προεῖπε τῷ μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ
πόλει κ' τῷ ναῷ κ' τοῖς ὄχλοις ὡς σωτηταχώς. ἀκού-
σαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον,
κ' κελεύουσιν αὐτόν τε Ⓒ τὸν γραμματέα βαρύχον B
ἀποδρᾶναι ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή ποι δῆλοι γένωνται. τὸ δ'
βίβλιον αὐτό, φέροντες τῷ βασιλεῖ δίδοασιν. ὁ δ' πα-
ρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἀνέλυσε τὸν ἑαυτοῦ γραμμα-
τέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δ' τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ
κ' ὀργισθεὶς ὁ βασιλεύς, διέρρηξέ τε κ' βαλὼν εἰς πῦρ
ἔφλεξε. ζητηθέντας δ' τόν τε ἱερεμίαν κ' τὸν γραμμα-
τέα βαρύχον ἀνέλυσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολα-
σθησομένους. ἔτοι μὴν εὐθὺ διαφθείρουσιν αὐτοῦ τ' ὀργήν. C

Κεφάλαιον ή.

ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωάκιμον πάλιν τὰ πρὸς αἰγυπτίους φρο-
νήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωαχίμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ
καταστήσατο βασιλέα.

ΜΕτ' ὀλίγον δ' χρόνον στρατεύσαμένου ἐπ' αὐ-
τὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, κ' D
τὸ δέος τὸ ὠφελὰ τῶν προειρημένων ὑπὸ τοῦ προφή-
του. τούτοις δ' δὲν νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδ' ἀπο-
κλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὸν, οὐκ
ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους κ' κάλλει
διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μὴ τοῦ βα-
σιλέως ἰωακίμου, ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ
τῶν τειχῶν. τὸν δ' υἱὸν αὐτοῦ ἰωάχιμον κατέστησε βασι-
λέα τῆς χώρας κ' τ' πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι ξι-
χιλίους ὄντας τ' ἀριθμὸν, αὐτοὺς ἀκμαλώτους λαβὼν E
ἀπήγαγε εἰς βαβυλῶνα, ἐν δ' τούτοις ὡς ὁ προφήτης
ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. κ' τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν
βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ κ' τεσσαράκοντα,
βασιλεύσαντα δ' τέτταρα ἐνδέκα. ὁ δ' διαδεξάμενος αὐ-
τοῦ τ' βασιλείαν ἰωάχιμος, ὃν μητρὸς μὲν νοσῆς ὄνο-
μα, πολίτιδος δ', ἐβασίλευσεν μηνὰς ξεῖς ἡμέρας
δέκα. F

Κεφάλαιον θ'.

ὅτι μαβουσάλης, ἐγκρατὴς τῶν ἰωαχίμου πραδόντος
ἑαυτὸν γίνεται.

ΤΟν δ' τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόξαν τοῦ βασι-
λείαν ἰωαχίμῳ, ὠφελῆσαι ἔλαβε δέος. ἔ-
δεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναι-
ρέσεως, ἀποστήσῃ τοῦ χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν G
δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις.
ὁ δ' φύσει χρηστὸς ὢν κ' δίκαιος, οὐκ ἠξίου τοῦ πό-
λιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν θεωρᾶν. ἀλλὰ ἀπάρας
τοῦ μητέρα Ⓒ τοὺς συγγενεῖς, ὠφελίδωσι τοῖς
πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτῷ λαβών· ὑπὲρ τ' μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν
μήτε τοῦ πόλιν, οἷς οὐδ' ἐνιαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτοῦ βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ
τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας ἀκμαλώτους ἀγαγεῖν, ἡλικίαν,

atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiúsque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto itatus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

Cap. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vrbe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque exclusit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

Cap. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dedisse Regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymiseum obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4. Reg. 25.

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babyloniis conſtituitur.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua fratre Ioachimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires cõiungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ ἅπαντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο. καὶ τὸν ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τούτους μεμιαθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ.

Κεφάλαιον ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

ΤΟν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκοις παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μὲν φυλάξειν αὐτῶν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις δυνήσειν. σεδεκίας δὲ οὐδὲ εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ἀφρόνης. καὶ γὰρ οἱ καὶ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τάς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ ἀδικίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἀνδράσιν, εἰ δὲ ἐν αὐτοῖς πονηροὺς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατᾶσιν αὐτὸν πεποιθέναι, ὡς ἐκεῖ πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι σφετερίσονται ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδὲ οὕτως ὀφείλοντα γενέσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ σωτήριά οἱ πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεποιθέναι. διέφθειραν δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ δῆλον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προφητεύων δὲ καὶ ἰεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τροπὰς συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἐπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῖς δὲ προφητείαις αὐτοῦ σεδεκίας ἠπίστησεν, ὀκ ἴσα αὐτοῖς ἀγούσας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἰεζεκίηλος εἰπὼν, ὀκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ διὰ τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδὲ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοὺς, καὶ ἅπαντα αὐτῷ καὶ τὰς προφητείας ἀπλώτησε, ἅπερ δικαιότερον δηλώσομεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ὅτι ἔτι ὀκτὼ κατέχων, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσίθη καταλύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκείνου ἐβούλοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτήν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄγκοις ὁ σύμμαχος αὐτοῦ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ ἐξεφάμιλλος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης δίωκει τῆς συρίας. ὡς δὲ ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξαπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἐπὶ πολεμήσειν καὶ τοῖς ὁμοφύλοις,

ὅτε

ὥστε ἀναστῆσαι ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴν A
πάντων ἦν ἄξειν τοὺς αἰχμαλώτους τῶν τε ναῶν σκευῶν,
ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία ἦ τούτων ἡ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας προεφήτευσεν,
ὡς ἄρα σφᾶς μὴ κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα.
οὐδὲ ἦν τῶν Αἰγυπτίων ἐλπὶς ὄφελος, ἀλλὰ
νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος, ἐπιστρατεύσει εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε ἡ τῶν λιμῶν
διαφθαρεῖ τὸ δῆμον, ἡ τοὺς οὐδαμοῦ λειφθέντας αἰχ- B
μαλώτους ἕξει, ἡ τὰς ὑσίας διαρπάσει, ἡ τὸν ἐν τῷ
ναῷ πλοῦτον ἐκφορήσας ἔτι ἐ αὐτὸν ἐμπρήσει, ἡ
καθαιρήσει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ ἡ
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι
δὲ ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ
μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τὴν-
δε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, ἐ τὰ
ἱεροσόλυμα καθαρήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερε- C
μίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ἐπῃσθάνετο. οἱ ἦ ἡγεμό-
νες ἡ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεπικότα τῶν φρενῶν αὐτὸν
ἔτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν ἦ αὐτῷ που εἰς τὴν πατρί-
δα ἀπαγγέλλειν λεγομένων ἀκηκοὼς, σαθροῖς ἦ ἀ-
πέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, συντυχὼν ἡ τὴν ὁδὸν
τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς
πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ ἦ ψευδῆ μὲν
ἐκεῖνον ἔλεγχον αἰτίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, βασίζειν δ' αὐ-
τὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' ἐ πειθοῖς, ἀλλὰ D
συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχον-
τας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν ἡ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυ-
λάττετο πρὸς τιμωρίαν. ἡ χρόνον μὲν τινα διῆγεν,
ἕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα. ἔτῃ δ' ἐνάτῳ
τῆς σεδεκίου βασιλείας, ἐ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου
μηνὸς, ἐφθείρει τὸ δεύτερον ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασι-
λεὺς δὴ τὰ ἱεροσόλυμα, ἐ προσκαθήσας αὐτῇ μησὶν
ὀκτωκαίδεκα, μετὰ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. E
συνεπέθετο δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱερο-
σολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς ἐ φθο-
ρὰ λοιμική, ἐνσκηψάντων σφοδρῶς. ἐν ἦ τῇ εἱρκτῇ
τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας ἐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ'
ἐπεκρόγει, ἡ ἐκήρυσσε παραινῶν τῷ πλήθει δέξασθαι
τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς πανοικὶ τοῦτο ποιήσαντας, εἰ ἦ μὴ διαφθαρήσε-
σθαι. προὔλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ὅπλισαίμεν τὴν ἐν τῇ πό- F
λει πάντως ἀπολεῖται θατέρωσε λιμῷ διαπεπτηθείς,
ἢ σιδήρῳ τῷ τῶν πολεμίων. εἰ ἦ φύγει πρὸς τοὺς πο-
λεμίους, διαδράσεται τὸν θάνατον. ἐδὲ ἐν αὐτοῖς ἦ ὄν-
τας τοῖς δεινοῖς ὅπλισαίμεν οἱ ταὐτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμό-
νων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἰλθόντες πρὸς τ'
βασιλέα, ἡ κατηγορεῖτες, ἡ ἠτιῶντο τὸν προφήτην
ὡς μαινόμενον, ἐ τὰς ψυχὰς αὐτῷ προκαταπλήττα, G
ἡ τῆς τῶν ἐχθρῶν καταγελίας πρόθυμον ἐπλύον-
τα τὸ πλῆθος. ἑτοίμων δὲ ἦν αὐτὸ ὑπ' αὐτοῦ ἡ τ' πα-
τρίδος. ὁ ἦ ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἀ-
λώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, ἡ πάντως ἀπολεῖσθαι. ὁ
ἦ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος ἡ δικαιοσύνης, ἐδὲν ἰδίᾳ παροξυνθῆναι, ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπε-
χθάνηται δοὺς τοῖστον καιρὸν αὐτοπροάττων τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅπ αἱ θέ-
λοιεν. οἱ ἦ τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, δύο εἰς τ' εἱρκτὴν εἰσελθόντες, ἡ συλαβόντες αὐτὸν, εἰς
τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ πτηνεῖς ἀποθάνῃ. ὁ ἦ προφήτης ὑπὸ
τοῦ πλήθους προσχεθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τῶν δ' αἰκητῶν τις τ' βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰσθόμ τὸ γεγὼς,

quòd ve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptísq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquándo libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis X X. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enerũatem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertendã esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽda m cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vlque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis charioribus, genere Æthiops,

renunciat domino quid propheræ acciderit, dicens non rectè principes statuisse & amicos, quòd vatem in cœnum demersérint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris consilij, quòd principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funémque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops assumptis quemadmodum iussus erat sociis, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut præceptis suis optemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vere or apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam sæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim se internuncio iubere Deum, si modò velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quàm vniuerso populo. Tum rex, se quidem cùpere facere quæ vates in rem communem consuleret: sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurum, si ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimisit: iussu n nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur, cúrnam esset à reg. accersitus: sed prætexendum quòd venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta: volebant enim scire quánam de causa accessisset ad Sedeciam.

τὸ περὶ τὸν προφήτου πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων ἐκ ὀρθῶς ταῦτα τοῖς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτου, καὶ τὸ δεῖν τῷ δεσμῷ θανάτου πικρότερον ἕτοιμον ὄντα ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐπὶ τῇ ὠμότητι τὸν προφήτου τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, τριάκοντα τοὺς βασιλικῶν ὠμοβάντα, καὶ χοινίκα, καὶ πᾶν ὁ θεὸς τιὼ τὸ προφήτου σωτηρίαν ὅπνοεῖ χρήσιμον, μετὰ ἀκηδίας ἀνελκύσαι τ' ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, ὠμοβαθὼν οἷς ἐπετάγη, ἀνέσπασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τ' προφήτου καὶ ὀλίγα ἔμεινεν ἀφύλακτον. μεταπεμψάμενος δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φάζειν αὐτῷ ὠμὰ τοῦ θεοῦ, καὶ θεὸς τὰ παρόντα σημαίνει ἐρωτᾷ· ἔχειν μὲν ἔλεγεν, ἀπιστεῖσθαι δ' ἑπτὼν, ἐὰν παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ὀλέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νυῦ εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον ἐκ ἐᾷ ἡμῖν ὅπως ἐκτεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες; δύλαβεῖμαι δ' νυῦ γε τιὼ ἀληθειαν εἰπεῖν, μή με καταχείνης θανάτῳ. τοῦ δ' βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς ὅτε αὐτὸς αὐτὸν αἱρήσει, ὅτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαῤῥήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, σωεβάλλουσεν αὐτῷ ὠμὰ θυμιαν τ' πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δ' αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγεν, εἴγε βέλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον ἀλαφυλεῖν. καὶ μήτε τιὼ πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παράπιον ἔσεσθαι τῇ κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τ' συμφορᾶς. ὁ δ' ταῦτ' ἀκούσας, βέλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωσίσειν αὐτῷ γινόμενα. δεδιέναι δ' τοὺς αὐτομολήσαντας τῇ φίλων προς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ ὀλιβληθεὶς ὑπ' αὐτῇ τῇ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτιω ὑπονοεῖν τιὼ τιμωρίαν ἔλεγεν. ὀλεκρὸς γὰρ κακῶ πειρασθήσεσθαι, ὠμοβάντα τοῖς βαβυλωνίοις, ὅτ' αὐτὸν ὅτε τὰ τέκνα, ὅτε τὰς γυναῖκας· ὠφέλειν δ' καὶ τὸν ναὸν ἁπασθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προς ἄξας αὐτῷ, μηδενὶ τῇ πολιτῇ τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δ' τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτῷ μετάπεμπτον γεγονέναι πιυθανόνται τί κληθεὶς εἶπε προς αὐτὸν φάζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι προς αὐτούς, ὅτι δεηθεὶη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνῃ καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο προς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπιυθανόνται δ' ἐλθόντες προς τὸν προφήτου, τί περὶ αὐτῷ ἀφίκοιτο προς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν ὕστως ἐλέχθη.

Cap. XI.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, exstructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores státes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec seguiter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec pesti succúbentibus,

Κεφάλαιον ιά.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορις τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δ' πολιορκίας τῇ ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐντεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀφ' αὐτῷ ἀείρας τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δ' καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τιὼ πολιορκίαν. ἐκαμνον γὰρ ὅτε προς τὸν λιμὸν, ὅτε προς τιὼ νόσον τιὼ λοιμικιὼ.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ περ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῷ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς δόλους τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καθοπλιζόμενοι, ἀλλ' ἀπὸ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐτεπιστοῦντες, ὡς ἐπὶ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῷ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθεῖσαν τῇ ἀναίρεσιν αἱρεμένων ἐπὶ τῆς πόλεως, τῷ δ' τῇ σωτηρίαν ἐκ ἐν ἄλλῳ πεθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν ἀπτοφυείσκοντας οἷς μάταια τὰ τῷ ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ἕως μὲν ἐπτακαίδεκα, ἕως ἧς διεφθάρησαν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καὶ τῷ βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῷ πύργων εἰς αὐτοὺς ἐκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἁρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑνάτῃ ἡμέρᾳ. εἷλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῷ βαβυλωνίων, οἷς ὄνομα ἦν τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δ' τῷ ἡγεμόνων ὀνόματα εἴπῃς ἂν ζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα παρθήσαντες ὑπέταξαν, νηρηλέαρος, ἀρέμαντος, ἐμεζάρος, ναβῶσαρις, ἐχαρσαμψαρίς. ἁλόσης δ' τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῷ ἡγεμόνων τῷ πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, φθαλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῷ ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθασάντων δ' τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δ' ἐκ ἄπωθεν ἱππεις χωῦτος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δ' φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοῖς πολεμίοις ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκεδάσθησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. φθειλειφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῷ τέκνων καὶ τῷ γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. φθαγθρώμενοι δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράφρονα καὶ ἀπειλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμύνονα τῷ προτέρων λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποχόμενος. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲ λαβόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου δὲ αὐτὴν ὅσαν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δεινῶν, χρησαμένῳ δ' τῇ δυνάμει καὶ τῷ φθρόνου. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σε τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δ' τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς μὲν ἐκέλευσε φθαγεῖν καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτῷ τε σεδεκίου καὶ τῷ ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῷ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῷ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς δ' καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ ἐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τῇ τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἅπαντα τεταγμένως, ἃ δεῖ γίνεσθαι προλέγει, τῇ τε τῷ ἀνθρώπων ἀγνοίαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προφητῶν οὐδὲν ἐάθησαν τῷ ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι ὄντες τοῖς συμφοραῖς παραδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι, τῇ δὲ αὐτῷ πείραν λαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐν τῷ ἀβραίου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέστρεψαν τὸν βίον,

A sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit permẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperúntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in detertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub autoram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum; accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, eucstigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abduceretur ad Babylonium, & coràm tum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet; per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis dirueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Diruti Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos, pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus

Anni mundi.

εἴκοσι μὴν καὶ ἓξ ἡμέρους, μέχρι τῆ τελευταίου βασιλέως. ἔτη ὃ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τὼ ἀρχὼ κατέχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σάουλος, ὢν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ ὃ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτῶ στρατηγὸν ναβουζαρδάνω εἰς ιεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πρησάξας ἅμα καὶ καταφρῶσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τὴν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὼ βαβυλωνίαν μεταστῆσαι. ὃς ἡμέρους ἐν τοῖς ιεροσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾶ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάζει τὰ σκεύη τῶ θεῶ χρυσά τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι τε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοὺς & τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὴ ταῦτα, ἀπῆλε τὸν ναὸν μὴν πέμπτῳ, τῆ νουμηνία ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτωκαιδεκάτῳ ὃ τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέφρησε ὃ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὼ πόλιν κατέσκαψεν. ἐνεφρήσθη ὃ ὁ ναὸς, μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, & μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧ κατεσκευάσθη. τῆ δ' ἐξ ἀργύρου μεταναστάσει τῶ λαῶ, τότε ὧν ἔτη χίλια ἑξηκοντασῶ, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῆ ὃ κατακλυσμῶ μέχρι τῆς τῶ ναῶ πρηθήσεως, χρόνος ὧν ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα, μῆνες ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ ἧ ὃ ἐκλήσθη ἄδαμος μέχρι τῶ τὸν ναὸν συμβαίνων, ἔτη ὅσ' ἐστὶ χίλια πεντακόσια δεκατέσσαρα, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὴν οὖν τὸ τούτων τῶ ἐτῶν πλῆθος, ὅσα ὃ ἐφράχθη, καθ' ἕκαστον τῶ συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ ὃ στρατηγὸς τῶ τῶ βαβυλωνίων βασιλέως, καθασκάψας τὰ ιεροσόλυμα, & τὸν λαὸν μεταναστήσας, ἐλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ιερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ιερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς ὃ ἦσαν ἔτι, & τὸν ὀπὶ τῶ πλείσων εὐνοῦχον, καὶ τοὺς φίλους τῶ σεδεκίᾳ ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτῶ, & ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν πρόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ ὃ βασιλεὺς, τὸ μὴν ἀρχιερέως καὶ τῶ ἡγεμόνων, σπέλδουσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν. αὐτὸς ὃ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐπείγετο καὶ ἰωσάδοκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τῶ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ ὃ τὸ ἔθνος διεξήλθομὲν τὸ τῶ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμὲν καὶ τοῖς χρόνοις αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τῶ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὼ ἀρχιερωσύνω καταδέξαντες ὅτι τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὴν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τῶ ναῶ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμᾶς διαδέχεται τὼ πρώτου. καὶ μῆν ἀχιμᾶν, ἀζαρίας. τούτου ὃ ἰωράμου. τῶ ὃ ἰωράμου ἰσους, μετ' αὐτὸν ἀξιωράμους. τούτου ὃ φιδίας, τῶ ὃ φιδία σουδέας. τῶ ὃ σουδέα, ἰοῦλος. τῶ ὃ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου ὃ οὐρείας. οὐρίου ὃ, νηρίας. τῶ ὃ νηρία, ὠδίας. τούτου ὃ σαλδοῦμος, σαλδούμου ὃ, ἐλκίας, ἐλκία ὃ σαρέας, τῶ ὃ ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ὅτοι πάντες παῖδες ὧδε πατρὸς διεδέξαντο τὼ ἀρχιερωσύνω. ὡς δ' ἡγεμόνευς ὃ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς, σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ, θάψας ἤ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τε ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τῷ ναῷ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν λαὸν κατῴκισεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τοῦ ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτοῖς ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, αἰκάμου παῖδα τοῦ δὲ γεγονότων, ὅπερ καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τοῦ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεμψεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ ὡδαγμένον. κελεῦσαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν, εἰ ἄρα τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο ὑπακούσῃ τοῦ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, ὡς ἔπεσθαι ἤθελεν, ὅτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν, ἡδέως δ' εἶχεν ὅπου τοῖς ἐρείπιοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς διαζῆσαι λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ προσάξας, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενος δ' αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μισφαθᾷ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νέον δ' ὄντα καὶ τῆς πατρῴας γλώττης διαφέροντος πολὺ δυνάμενον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοῖς βαβυλωνίοις ἥκουσαν ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μισφαθᾶ. ἡγεμόνες δ' ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωαάνης υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐκ δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους, ἦν τις ἰσμαῆλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνδιῆγεν αὐτοῦ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτοις τοίνυν γνωμένοις αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας δὲ τὴν χώραν, ὑπὲρ πείσεσθαι δίκην. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς τούτοις λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἴτις σχολοίη, τυγχάνοι τῆς προθυμίας, συμβούλους κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μὴ τῶν ἰδίων, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προεῖπε. προσκυδάζεσθαι δ' αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρὸς ὄῃ, σῖτον ℂ οἶνον ℂ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δι' ἃ τὸν χειμῶνος ζήσεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τὴς χώρας, εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδεδομένης δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοῖς ὑπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, ℂ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, ℂ τὴν χώραν κατῴκησαν.

A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Propheta verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, posteaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphatam. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt dirutæ instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustentetur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, impositò certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

καταγνόντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὸν τοῦ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωαάνης ℂ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, παρηγάπησαν αὐτὸν, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμπειν ἰσμαῆλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant: ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficilè fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, cúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, tati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficiscí in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ἅπως αὐτὸς ἀρχὴν τῆς ἰσραηλιτῶν, καὶ γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥυσεσθαί τε μὴν τῆς ὑπουλίας ἔλεγον αὐτὸν, εἰ αὐτοῖς ἐφιστεῖναι τὸν ἰσμαήλου ὡς ἀδόλως γνωσομένοις. ἀδόλευτον γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, πανωλεθρίαν ἀπώλειαν ἥξειν τῆς ὑπολειπομένων τῆς τῆς ἰσραηλιτῶν ἰσχύος, ὁ δὲ αὐτοῖς ὡμολόγει, κατὰ ἀνδρὸς δὲ πεπονθότος, ὑπουλεῖν τοιαύτην ἐμφανίσειν. εἰκὸς γὰρ εἶναι, ἀδικηθέντα τηλικαύτην ἐρημίαν ὧν ἔχρηζε μὴ διαμαρτόντα, ἵνα τοὺς πονηροὺς εἰς τὸν ὑπερβαλόντα καὶ ἀόσιον ὑπερθῶμαι, εἰς τὸ μὴ ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ὑπουλευσάμενον σῶσαι, σπουδάσαι δὲ αὐτὸν, αὐτάχειρα ζητεῖν αὐτῷ γενέσθαι. ὁ μὲν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πίστιν δόντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὧδε καταθέμενον αὐτῷ, διαφθεῖραι. καὶ ὁ μὲν ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γεδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' ὀλιγοστῷ ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ἀφικνεῖται πρὸς γεδολίαν εἰς μασφαθὰ πόλιν ἰσμαήλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρᾶς ἑστιάσεως καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλου, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ὑποσφάττει τὸν γεδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον αἱρεῖσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῇ στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑπούσῃ μετὰ δώρων ἥκων πρὸς γεδολίαν τῶν ὑπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλος, εἰστιᾶν καλεῖ πρὸς γεδολίαν, καὶ παρελθόντων, ὑποκλείσας τοῦ αὐλοῦ, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δ' τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῶν ἀνενέγκαι, ἐπιπλά τε καὶ ἐδητὸν καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, ἀνέθετο γεδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα διαπραξάμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γεδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἔχοντες ἀνδραλαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθύμως διεστάθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάννου ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ ἰωάννης ἀνδραλαβὼν οὓς ἀνέσωσεν ἐκ τοῦ ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα τόπον μάνδραν λεγόμενον ἀφίκνεται, καὶ τῇ μὲν ἡμέραν ἐκείνῃ, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἄραντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γεδολίᾳ τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ὅτου

ὄντων δ' ὅτι ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερε- A
μίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωαάννης ὁ τοῦ καρέᾳ, & οἱ σὺν αὐτῷ
ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀ-
μηχανῆσιν αὐτοῖς, περὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐ-
τοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱε-
ρεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου δέκα ἡμέρας
αὐτοῖς προσ τὸν θεόν, σωέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ
φανέντα τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι ἰωαάννῃ & τοῖς ἄλλοις
ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μενοῦσι μὲν αὐ- B
τοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσαι, καὶ προήσειν ἔχει,
καὶ τηρήσει παρὰ τῶν βαβυλωνίων οὓς δεδίασιν ἀπα-
θεῖς. πορευομένους δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολείψειν, κὴ ταῦ-
τα δηλώσειν ὀργισθεὶς ἃ κὴ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἔμ-
προσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωαά-
νῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφή-
της, οὐκ ὀλιγοῦτο, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου
μενεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον δὲ C
βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ
θεοῦ, πείθειν δὲ μενεῖν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν βα-
βυλωνίων δαφθαρῶσι. παρακούσας οὖν ὅτε λαὸς
& ὁ ἰωαάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵν' αὐτοῖς δοκῇ
τοῦ προφήτου παρινέσειν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον,
ἄγων κὴ τὸν ἱερεμίαν κὴ τὸν βαρούχον. γνομένων δὲ
αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλον-
τα στρατεύειν ὅτι τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βα-
σιλέα, καὶ προειπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἄ- D
λλοσιν τῆς αἰγύπτου, κὴ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενῆ.
τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει·
κὴ ταῦτα σωέβη. τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων
πορθήσεως ἔτει, ὃ ὄγδοον τεῖτον κὴ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχο-
δονοσόρου, στρατεύει ὁ αὐτὸς ὅτι τὴν κοίλην συρίαν.
& καταχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε κὴ ἀμμανίτας κὴ
μωαβίτας, ποιησάμενος δ' ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη,
ἐνέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρεφόμενος αὐτήν. E
καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα κτείνει, κατασήσας δ' ἕτε-
ρον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας
ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἐβραίων ἔθνος ἐν
τούτῳ τέλει γενόμενον παρελήφαμεν ὡς ἐλθὸν πέ-
ραν τοῦ εὐφράτου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ
τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος
ὡσήε. ἐπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου
τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, κὴ ὃς ὑπε- F
λείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἀλόντων. σαλμανασάρης
μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὖτ'
αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς
περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς
ἐκλήθησαν, τὴν τε χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσ-
ηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς,
τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, ὑδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν
κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα κὴ ἱε- G
ροσόλυμα κὴ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸ
δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμα-
λωσίας, ὅτι τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, ἔτη ρλ' μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα σωέβη γενέσθαι.
ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυνατωτάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, & τοὺς
σπερμάτων τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ & ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, κὴ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων
ἦσαν προβλεπτοί, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας πρὸς αὐτῶν
ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ κὴ τοὺς ἐν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλι-
κίας δεηθεὶς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ κὴ τὰ ὁπλιτικά,

priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iusserit. cúmq; propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Persidè & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per L X X. annos deserta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationẽ intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de suâ mensa victum, XII.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes, vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioso facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebãtur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vt pote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

Daniel.2.

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ἦσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοί, ὡς ἐν ὀλίγῳ σπέλλουσι διαφέρειν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τῆς σεδεκίου γένους, τέσσαρες καλοὶ τε κἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δ' ἀνανίας, ὁ δ' μισαήλος, ὁ δ' τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δ' ἀνανίαν σεδράχιον, μισαῆλον δ' μισάχιον. τὸν δ' ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτοις ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν φύσεως καὶ ἀνδρὸς τοὺς περὶ τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γινομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ σίτῳ διετέλει. δόξαν δ' δανιήλῳ μὴ τῶν συγγνωμῶν στοχάζεσθαι αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχῇ τῶν τιμαλείαν αὐτῷ ὀπτετραμμένῳ δυνούχῳ, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δ' αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς διατροφὴν, καὶ εἴτι τῶν ἀψύχων ἕτερον βούλοιτο. πρὸς γὰρ τῷ διαιτᾶν αὐτοὺς ἐπικινδύνως, τῆς δ' ἑτέρας προφέρειν. ὁ δ', εἰ μὲν ἑτοίμως ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῷ τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῷ βασιλεῖ γενόμενοι, ἐν τῇ τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροπῆς τῶν χαρακτήρων, συμμεταβαλεῖν γὰρ αἰτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων ὑπαθούντων, ἐλεγχθέντες ἄτοποι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταγνῶσιν. ἔχοντα δίνεν πρὸς τοῦτο δύλαβῶς τὸν ἀρχιπον, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταῦτα φυλάξειν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόντας μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ὑπομένειν δοῖς αὐτοῖς ὡς ὐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαβησομένων. εἰ δ' μειωθέντας ἰδοι καὶ πάχιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τὴν προτέραν αὐτοῖς διαιταν ἄγειν. ὡς δ', ὁ μόνον ὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῷ τροφῷ ἐκείνῳ προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων διαφέρεσθαι τὰ σώματα, καὶ ἐντεῦθεν μείζονες γίνοντο, ὡς δοῖς μὲν ἐνδεεστέρως ἐπιλαμβάνειν, οἷς τῷ βασιλικῷ συνέβαινεν εἰ χορηγίαν, δοῖς δ' μὴ τὸ δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιπος ἀμὴ ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε δοῖς πασὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς κῆ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς διὰ τοῦτο καθαρῶν κῆ πρὸς τῷ παιδείαν ἀκραφνῶν γεγυμνασμένων, κῆ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν δυνατωτέρων, ὅτε γὰρ ἐκείνας ἐλωβοῦντο κῆ βαρείας εἶχον ὑπὸ ξυφῆς ποικίλης, ὐδὲ ταῦτα μαλακώτερα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσαν ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἧς ἰῶν ἁπτὰ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δ' δανιήλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, πρὸς κρίσεις ὀνείρων ἐπιτουδάκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐγίνετο. μῆ δ' ἔτος δεύτερον τῆς αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, ἃ τῶν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ κῆ τοῖς ὕπνοις ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν ἐπιλαθόμενον, ἀφανὲς ἐν τῇ κοίτῃ. μεταπεμψάμενος δ' τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. κῆ τὸ συμβεβηκὸς πρὸς τῶν λήθην ὧν εἶδε μειούμενον, σπέλλουσιν αὐτοὺς λέγειν ὅτι τε ἰῶ τὸ ὄναρ, καὶ τὸ σημεῖον. τῷ δ', ἀδυνάτου ἐν λεγόντων ἀνθρώποις τοῦτ' ἄρειν, εἰ δ'

οἱ δ' αὐτοῖς ἐκθοιτο τὴν ὄψιν τῶ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχομένων, θανάτον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάξε δ' πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιησας τὸ κελευθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. δανιὴλος δ' ἀκούσας ὅτι προστάξει πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις ὢν καὶ αὐτὸν μετὰ τῆς συγγενῶν κινδυνεύειν, προσεισιν ἀρίοχῳ τῷ τὴν σωματοφυλάκων τῶ βασιλέως ἀρχὴν πεπισμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἰς προσταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ παρὰ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτοῦ δηλοῦν ἀπελπισμένῳ, φήσαντες μὴ δύνασθαι, παρεξιέναι αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν ἀρίοχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὴν αἴρεσιν ὑπισχεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δ' ἀρίοχος ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ δανιὴλον ἀξιοῦν. ἡδὺ δ' μὴν κελεύει τὴν αἴρεσιν τῶν μάγων ὑπισχεῖν, ἕως γνῶ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ δανιήλου· ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς σωθῆναι, ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δῆλον ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπολέλησο δι' ἀπὸ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασόμενος, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς αὐ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. δανιὴλος δὲ γνοὺς ὡδὶ τοῦ θεοῦ ταῦτα, εὐχαριστήσας αἴσατο, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀγνῶτας ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς τὴν τεθνεῶσαν τὴν διάνοιαν ἔχοντας, εἰς θυμίαν τὰς περὶ τοῦ βίου διήγειρεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ θεῷ μετ' αὐτοῦ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γνωμοῦσης ἡμέρας ὡδὶ γίνεται πρὸς τὸν ἀρίοχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν ἄξιον πρὸς τὸν βασιλέα. δηλώσας γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησιν ἰδεῖν πρὸ τῆς παρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα δανιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ εὑρεῖν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. ἃ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, ἐδεῖ ὅτι τὴν διάνοιαν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησιν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι περί τε τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ ἐν τῷ κοίτῃ αὐτῷ φανερὸν ἐποίησεν. ἐκ ἦττον γὰρ τ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, περὶ τ' σῆς αὐτοῦ δόξης ἐφρόντιζον, ἀδίκως ὕπως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς κἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς ἐδὲν μὴ ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προστάξας, ὅσῃ' ἰῶ ἔργον θεοῦ, τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν προσήκοντι περὶ τῶ, τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου παντὸς, μὴ σὲ, καταλοιμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. ἧς τὸ μὲν κεφαλὴν συνίβαινεν εἶ χρυσίαν, τοὺς δ' ὤμους καὶ τὰς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὴν δ' γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δ' καὶ πόδας, σιδηροῦς.

quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauítque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito quòd cùm oblitus esset somnij, iussisset eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret: spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit cædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, ídque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cupere. Ergo cùm hæc te cura teneret, quísnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde saxum vidisti abruptum à monte in A statuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: eúmque ingruente venti vi difflatum in terras diuersissimas. Saxum verò illud tam magnum accepisse incrementum, vt quantum est terrarum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te si- B gnificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus vestrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argento ac ære validior. adiecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narra- C re non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis auidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros euentus cupiens discere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porrò Nabuchodonosorus his auditis agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus D honoribus. Nec hoc contentus imposito ei Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eóque simul eius consanguineos: qui ob hæc inuidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem. Rex fabrefacta aurea statua, alta

Daniel 3. sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni sua ditione principes, eísque mandauit, vt quamprimùm tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorent E statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quòd nollent patrias leges transgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina seruati sunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, F sed quasi sentiens iniustè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim suam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos esse animaduerteret: quo factum est vt semper

Daniel 4. in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòst, rursum aliud dormiens rex vidit insomnium, quòd priuatus regno vitam acturus esset inter bestias, & post exactum G eò modo septennium, denuò restituendus esset in pristinum imperium. quo viso rursum conuocatis magis percontatus est quid significet.

ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγῆναι, ἐμπεσεῖν τῇ αὐδειαίτῃ, ⁊ τῦτον καταβαλόντα, συντρίψαι, ⁊ μηδὲν αὐτῆ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον, ⁊ τὸν χαλκὸν, ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἄνεμον πνεύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγῆναι διαπαντός. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτῆ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρωκέναι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτῆ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε δηλοῖ, ⁊ τοὺς σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες ⁊ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ σὴν ἑτερός τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκῆν ἡμφιεσμένος· ⁊ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχυρὰν, ὁμοίαν σιδήρῳ, ⁊ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν ὁμοίαν τὴν σιδήρου φύσιν, εἴπερ γε αὐτῆς στερροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ ⁊ τοῦ ἀργυροῦ ⁊ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ ⁊ περὶ τοῦ λίθου δανιήλου τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε ταῦτα ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα ⁊ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, ἀ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας γλιχόμενος ἀ περιέστηκε πολυπραγμονεῖν, ὡς ⁊ περὶ τῶν ἀδήλων εἰδήσεται βέλεσθαι μαθεῖν, ἀναδιδάσκω τὸ βιβλίον ἀναγινώσκειν τοῦ δανιήλου, εὑρήσει δὲ ταῦτα ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος ἀκούσας ταῦτα ⁊ ὀπτανόμενος τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ δανιήλου φύσιν. ⁊ πεσὼν ὅλῃ προσώπῳ, ὡ τρόπῳ τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τούτῳ τὸν δανιήλου ἠσπάζετο, ⁊ θύειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. ἀ μὲν, ἀλλὰ ⁊ τὴν προσηγορίαν αὐτῷ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ὑπέτεροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, ⁊ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου ⁊ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆ βαβυλῶνος πεδίῳ, ⁊ μέλλων καθιεροῦν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς φρώτους, φρῶτον αὐτοῖς προσάξας, ὅτε σημαντήσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἠπείλησεν εἰς τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὴ τὸ σημαντήσης ἐπακῦσαι τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τὸ δανιήλου συγγενεῖς ἀ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. ⁊ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, δίκαιος εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ σῴζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφθείρουσι τὸν θάνατον. ἀ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ ⁊ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, καμεῖν δ' ἀθενὲς ἰῶ ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τῷ θεῷ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παρασκευάσαντος. τοῦτο συνέσησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους ⁊ θεοφιλεῖς. διὸ μὴ πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτῆ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δ' ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ ⁊ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσόντα τῆς ἀρχῆς, μὴ θηείων ἔξει τὴν διαιταν, καὶ ἀφεζήσας οὔτως δὴ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τοῦναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀπήγγειλεν αὐτοὺς ᾗ αὐτῆ, καὶ τὸ σημαῖνει λέγειν ἠξίου. ἦν μὲ

τῆς μὲν οὖν ἄλλον εὑρεῖν εἰδότα τὴν τοῦ ἐνυπνίου διάνοιαν οὐκ ἔστιν ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιήλου δὲ μόνου καὶ ταῦτα ἔκεινε, καὶ καθὼς ἔδει τε αὐτὸν προεῖπεν ἀπέβη. διατείνας γὰρ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸν προειρημένον χρόνον ἐδένος ἐπιόντος ἀνθίσταται τοῖς προάγμασιν ὁ θεὸς τὴν ἐπανοδον, δεηθεὶς τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἔκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις διείσπω βιβλίοις. καὶ γὰρ οὐδεὶς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὰ τῆδε πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἀσφαλισάμενος μόνοντε μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποσχημένος. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακοντατρία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δεσπότης καὶ τῆς πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχίστερος γενόμενος. μέμνηται δὲ αὐτοῦ τῆς πρώτης ἐκστρατείας καὶ ἥττονος τῆς χαλδαϊκῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ ταγμένος στρατάρχης, ἐπὶ αἰγύπτῳ καὶ τοῖς πρὸ τοῦ κοίλου συρίας καὶ τοῦ φοινίκων τόποις, ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, ἐδυνάμωσε αὐτὸς ἐπὶ κακοπαθεῖν συσήσας τῷ ναβουχοδονοσόρῳ ὅτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινα τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ καὶ καταξάμενος, αὐτοῦ τε ἐκράτησε, καὶ τοῦ χώρου ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέν. αἰσθόμενος δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον τοῦ τοῦ πατρὸς τελευτοῦ ναβουχοδονόσορος, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τοῦ αἴγυπτον πράγματα καὶ τοῦ λοιποῦ χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῶν κατὰ τοῦ αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συνταξας ποι τῶν φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τοῦ βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς ἀπὸ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. παραλαβὼν δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα ὑπὸ τῶν χαλδαίων, καὶ ἀπηλευθερωμένου τοῦ βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις παραχωρομένοις, συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἀπωτατοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δὲ ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τοῦ τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν προσκτισάμενος, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν πολεμὸν ἀναστρέψαντας ὅτι ἡ πόλιν περικαθιζειν. περιεβάλετο δὲ τρεῖς μὲν τὴν ἑπτὰ πόλεως περιβόλους, ἓξεις δὲ ἕξω, τοῦτο δὲ τῆς ὁπῆς πλέον. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τοῦ πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱερωφορεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασίλεια ἐγγύθεν αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάστημα καὶ τοῦ λοιποῦ πολυτέλειαν, περιττὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πολὺ ὄσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερφανα συνετελέσθησαν ἡμέρας δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα ἀνωκοδόμησε, τοῦ ὄψιν ὁποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hîc prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis infero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius historiæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.

B

C Pater autẽ Nabuchodonosorus audito quòd Satrapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non posset ampliùs ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus verò non multo pòst patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris circũdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cõtiguam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, superne consitas variis arborum generibus,

XIII.

D

E

F

G

atque ita celebratos illos penſiles hortos abſoluit, eo quòd vxor educata in Media concupiſſet quandam patriæ ſuæ ſimilitudinem. Horum hortorum etiam Megaſthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi oſtendere conatur quòd hic rex virtute & rerum geſtarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. ſubiugaſſe enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hiſpaniæ. Sed & Diocles in ſecundo rerum Perſicarum libro eius regis mentionem facit, & Philoſtratus tam in Phœnicum quàm in Indorum hiſtoriis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc ſunt quæ de hoc rege apud hiſtoricos inuenio.

κὴ καταφυτεύσας λιθίνοις παντοδαποῖς, ἐξήρτησε κὴ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἐγὰ τὸ τοῦ γυναίκα αὐτῷ ἐπιθυμεῖν τῆς οἰκείας διαθέσεως, ὡς τεθεσμμένου ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαθένης δέ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτοῦ, δι' ἧς ἀποφαίνειν πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ & τῷ μεγέθει τῶν πράξεων, ἡρακλέους τε τὸν παλαιὸν καταστρέψασθαι λιβύης τοῦ πόλιν, κὴ ἰβηρίαν. κὴ διοκλῆς ὁ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, κὴ φιλόστρατος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς αὐτοῦ κὴ φοινικαῖς ἱστορίαις. ὅτι ἔτεσι ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. & τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἐστί.

CAP. XII.

De ſucceſſoribus Nabuchodonoſori, & quòd Cyrus eorum imperium in Perſas tranſtulit, & quomodo ſe tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, κὴ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, κὴ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις κὴ τῶν τοῦ καιροῦ. ἅδα παῖς βαβυλωνίοις.

CÆterùm poſt Nabuchodonoſori obitum Abilamarodachus eius filius regnum ſuſcepit, qui mox Hieroſolymorum regem Iechoniam è vinculis dimiſit, & inter neceſſarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ ſuæ præfectum. Pater enim eius fidem non ſeruauerat Iechoniæ, qui ſe ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione ſponte tradiderat, reſpectu ſolius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, ſicut antè diximus. Abimalarodacho poſt decimumoctauum regni ſui annum defuncto Nigliſar filius ſucceſſit, cúmque regnaſſet annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde ſucceſſione ad Laboſordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm menſibus hæſiſſet, poſt mortem eius tranſiit ad Balthaſarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Perſarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigioſa viſio ei contigit. Diſcumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vaſorum argenteorum quæ regiæ menſæ adhiberi ſolent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuiſſet, iubet è ſuo templo afferri vaſa Dei, quæ ſpoliatis Hieroſolymis Nabuchodonoſor in vſum ſuum veritus vertere, in Dei ſui templo repoſuerat. Ipſe verò iam mero calens auſus eſt ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo ſyllabas quaſdam ſcribentem, qua viſione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & ſomniorum interpretationem profitetur, poſtulans vt ſibi enarrent id quod erat ſcriptum.

Μετὰ δὲ τοῦ ναβουχοδονοσόρου τελευτὴν ἀβιλαμάροδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς λύδις τῆς ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχωνίαν τῆς δεσμῆς ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτοῦ δωρεὰς δοὺς, & ποιήσας αὐτὸν ὁμὸ τῆς ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλείων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ ἰεχωνίᾳ, παραδοὺς μὲν γυναικῶν κὴ τέκνων κὴ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ἐκεῖνῳ & πατρίδος, ὡς αὐ μὴ καταστραφείη ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προεῖρηκαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαροδάχου μὲν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταρχὰς αὐτοῦ ἔτη τεσσαράκοντα, καθαιρέσει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται & βασιλείας ἡ ἀγαδοχὴ, κὴ μιᾶς ποιήσασα παρ' αὐτοῦ τοὺς πάντας σύνεδρα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοαΐδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ὅθι τοῦτον στρατεύσι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, κὴ δαρεῖος ὁ μήδων, κὴ πολιορκουμένῳ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι κὴ τερατῶδες ἰδεῖν συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκύλων ἦν πολὺς ἀργυρος, εἰς ἱερείαν πεποιημένων βασιλικὴν, μεθ' ἧς παλλακίδων κὴ τῆς φίλων. δόξαν δ' αὐτοῦ, κομιδῆ μὰν καλῶς ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, ἐκ ἐχρῆτο μηδ', εἰς ἃ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δ' ὑπὸ θείας πεπληγὰς, ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι, μεθ' ὑβρεως πίνων κὴ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐν τοῖς τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, κὴ τοῦ τοίχου πινακὶς συλλαβὰς ἐγγεγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους κὴ τοὺς χαλδαίους, κὴ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα κὴ τὰ ἐνύπνια κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτοῦ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα.

Daniel. 5.

τοῦ δ'

τῆς ἢ μάγων ἐδὲν δύεσθαι, ἐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς ὀδῦ τῆς ὠδῆς ἀδόξω λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τὸν τὰ γεγράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην ἔξήγησιν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπισχνούμενος, στρεπτὸν ὡσιαυχένιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. Τούτου γνωσθέντος τὸ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες καὶ φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν ὕρεσιν τῆς γεγραμμάτων, ἐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὅτι τοῦτο θεασαμένη τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, ὠδῆν ἄρασθαι ἤρξατο καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς Ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ τοῦ πορθήσαντος Ἱεροσόλυμα δανιὴλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς Ναβουχοδονόσορῳ τῷ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυναμένου εἰπεῖν ἃ ὤφελεν ἔχρηζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἠξίει παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι ἃ δεῖ τῆς γεγραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῶν ἐχ δυνάντων αὐτὰ καταγνόντα, κἂν σπουδαῖον ἢ τὸ τοῦ θεοῦ σημαινόμενον. Ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τὸν δανιὴλον ὁ Βαλτάσαρσος. καὶ δεξαμενὴς ὡς πύθοιτο ἃ δεῖ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἂν μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὑπόνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μηνύειν ἠξίει. τὸν δὲ ποιήσαντα πορφύραν δώσειν ἐνδύσασθαι, καὶ χρύσεον ὡσὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτοῦ ὑπισημότατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πυθόμενος. δανιὴλος ἢ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίει, τὸ δὲ σοφὸν καὶ τὸ θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ ἄφθονα τοῖς δεομένοις ὠφελεῖν. μηνύειν ἢ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δι' αὐτοῦ τοῦ βίου. ὅπ μηδ' οἷς ὁ θεὸς αὐτοῦ δέδωκε τὰς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐπολάθη, τούτοις ἔμαθεν ἀσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ Ναβουχοδονόσορ μεθ' αὑτὸς εἰς δίαιταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δέ τούτοις τὸν θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῆς ἀνθρώπων μέχρις ἔ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. καὶ πολλὰ μὴν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς ἢ σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τῆς παλλακίδων δικονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ δέ τ' γεγραμμένων προκαταγγεῖλαι, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου ἢ τὰ γεγραμμένα τάδε. μάνη, τοῦτο δ' ἑλληνὶ γλώσσῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠριθμηκεν ὁ θεὸς, καὶ πρόσθεν ὅτι σοὶ βραχὺ χρόνον. θεκέλ, σημαίνει τοῦτο σαθμόν, στησας οὖν σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένου δηλοῖ. φαρές, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ καὶ ἑλλάδα γλῶσσαν. κλάσει σοι ἀφαιρεθῆ σε τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν καὶ πέρσαις ἀφανεμεῖ. δανιὴλος ἢ ταῦτα σημαίνειν τοῦ βασιλέως φράσαντος τὰ ἐν τοῦ τοίχου γράμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρσον οἷον εἰκὸς ἐφ' ἑτέρα χαλεπαῖς τοῖς δηλωμένοις λύπη καὶ συμφορᾷ καταλαβεῖν. ὁ μὴν ὡς πρόφητη κακῶν αὐτοῦ γεγυμνωμένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δέδωσιν,

magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac sollicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ, vt coarguta cæterorum insciti, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltatar accersit Danielem: & præfatus se resciuisse de eius sapientia, de que spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scitantido cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & priſtinum imperium, ac dein per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum præmuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi patum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, cúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum incidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animdauertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per trigenta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur, Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tùm satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, idque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὴν ἐφ' οἷς δυθήσονται λογιζόμενος, ἴδιον αὐτὸ καὶ τῆς περιφημίας ἀλλ' οὐχὶ τῦ προφητεύσαντος εἶη. τὰ δ' ὡμολογημένα κεῖναι αὐδεὶς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συμφορὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτος ἐκεῖνε. μετ' ὀλίγον δ' χρόνον, αὐτός τε ἑλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τῦ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρες γὰρ ὄνομα ἐφ' οὗ τὴν ἅρπαγὴν τῆς βαβυλῶνος συμβῆναι γέγραπται, βασιλεύσαντος αὐτὸ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῦτον μὲν οὖν ναβουχοδονόσορ τῦ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος δίεστιν παρειλήφαμεν γεγόμενον. δαρεῖος δ' τῦτον καθελύσαντι τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ κύρε τῦ συγγενοῦς, ἔτος ἓν καὶ ἑξηκοστὸν δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἶλεν. ὃς ἦν ἀστυάγους υἱός. ἕτερον δ' παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς καὶ δανιήλου τὸν προφήτην λαβὼν, ἤγαγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῦ τιμῆς μετεδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῦ. τῦτον γὰρ σατραπῶν ἦν, οἷς ὅπη τῦτ' ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιήλος δίνων ὢν ἐν δισὶν τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτῦ μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένος ἐφαίνετο. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῦ ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητοῦντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῦ ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ δόκιμον ὄντα παρὰ δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν ὑδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος θηρίων, ἄχθος αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθείη καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, ὑδὲ λυπεῖν ἠνώχει τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων ἄρχειν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς ὑδὲν εἶχον ὃ κατεπόντες αὐτὸ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὸν παρ' αὐτὸ τιμὸν ἀρχὴν καὶ διαβολῆ, τέρπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιήλον, τὰς τῆς ἡμέρας προσδυχόμενον τῷ θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν ἀρκικήν, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλον αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτὸ ἤρεσε δόξειεν ὅπη τριάκοντα ἡμέρας αἰτεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δέηται αὐτῦ καὶ δυχόμενος εἴη. τὸν μὲν τοίνυν αὐτῦ παραβαίνοντα ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τὸν λεόντων ἔκειναν ῥίψαι λάκκον ἀπολέμενον. ὁ δ' βασιλεὺς ὑ σωισθὼν τ' κακουργίαν αὐτῦ, ὑδὲ ὅπη τὸν δανιήλον ταῦτα κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῦ ἔφη δεδογμένοις. καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῦ ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προέγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲ ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ παραβαίνειν τὰ προστάγματα, ἠρέμουν. δανιήλῳ δ' φρονεῖν ὑδὲ ποσὸν τότον ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἰσάμενος ἤυχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δ' σατράπαι τ' ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐπιβάδα λαβεῖν ὅπη τὸν δανιήλον παραφανείσης, δῆθις ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρουν ὡς παραβαίνοντος μόνε τῦ δανιήλε τὰ προστεταγμένα, μηδενὸς τῶν ἄλλων ὁλμῆτος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τῦτ' ἐ δι' δυσέβειαν ἀλλὰ δι' φυλακὴν καὶ δι' τήρησιν ὑπὸ τῦ φθόνου. ἀπὸ γὰρ μείζονος ἧς προσεδόκων δυνοίας τῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντας, ὡς καταφρονήσαντι τῶν ἐκείνου προσταγμάτων, συγγνώμην ἑτοίμην νέμειν, καὶ αὐτὸ τῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, ἐ μεταβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτειν

ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἡδὲν μὴ πάθοι δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὅλον τῷ σημείῳ κείμενον αὐτῷ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ δι' ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆγεν, ἀγωνιῶν περὶ τοῦ Δανιήλου. μετ' ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὅλον τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τῷ σφραγίδι δῦρων, ἢ σημειοφόρος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τοῦ δὲ ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὴ τὸ θεῖον καὶ τοῦ Θεοῦ τοῦτου σῶσαι, ἐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ὡς βληθησομένους πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ἄρα κόρον αὐτοῖς ἐ προσαθίξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ τῷ σατραπῶν ὡμὰ βληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεπαίρατον ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες ἐ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ἐ τὸ φεισαῦ οἶμαι, μικρὸν ἐμπροσθον ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις αὖ αὐτὴ ζώοις πρὸς τιμωρίαν ἐγένοιτο, τοῦ θεοῦ προαγομένου. διαφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβουλευσάντων Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλου ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσεκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶ ἀληθῆ, καὶ τὸ παῦ κράτος ἔχοντα. ἔρρε ἢ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ ἕτος ὑπάρχοντος ἐ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς ἦ Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βαρὶν, ὑστρεπέστατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἣ μέχει δεῦρο μὴ ὅτι καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκαστος αὐτοῦ ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. οὔτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταυτὸν ἀνθρώποις καὶ παλαιοῦται, καὶ τοῦ ἰσχνὰ λυόμενα ὑπὸ τῆς ἐτῆς, καὶ τοῦ διαφθείρεται μιαινόμενα. θαπτουσι δ' ἐν τῇ βαρεῖ τοὺς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ παρθων ἄχει τὸ δεῦρο. καὶ ταυτοῦ πεπισμένος, ἰουδαῖος ὢν ἱερεύς, ἐ τοῦτο γένεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον ἢ τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ ὃ μάλιστα θαυμάσαιτο. τίς ἂν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ ὡμαδόξως ὡς ἐνί τινι τῶν μειζόνων δυτυχήθη προφητῶν, καὶ ὡμὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμῆ τε καὶ δόξῃ ὡμὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους· καὶ πολυτίμους δὲ μνήμης αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὴ συγγεγραφάμενος καταλέλοιπεν,

A hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit, & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille respondere illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam conici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores petissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decõrem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea tutti sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cũ ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræ motu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto etupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem, vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque vetiturũ per dies MCCXCVI. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hiſque exoritutum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel.8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νεῦ, καὶ πεπιστώκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι θεοπίλως ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ὑποβήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τούτων δυχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, θεοπίλος ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς δὲ μὴ τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων, εὔνοιαν ὅπασᾶσθαι πρὸς πάντων. ὑπὸ δὲ τὸ τέλος αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θειότητος, πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑποφέρεσθαι. καταλιπὼν γεγράφας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀπροσφάλλακτον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν γυμνάζεσθαι ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τοὺς φίλων, καὶ πάσι μὲν δῆλα σῶμα ταραχθὲν ὑπὸ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δ' ἁψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀνίστασθαι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς γενεάς. ἀναστὰς δ' αὐτὸς, διεχθεῖσαν κριὸν ἐσήμαινε μέγαν, πολλὰ μὲν ἀκρωρυκότα κέρατα, τελευταῖον δ' αὐτοῦ ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσασθαι δὲ τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τῷ κριῷ. καὶ τοῖς κέρασι ἀφάξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὑπὸ τὸν γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, ἧ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τέτραμμένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀναφυῆναι καὶ ἄλλο μικρότερον αὔξεσθαι. ὃ αὐξῆσαι ἐλέγθαι δ' ὁ τοσαῦτα ὑποδείκνυς θεὸς, πολεμήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, καὶ τὸν πόλιν αἱρήσειν κατὰ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε περὶ τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ὑπὲρ ἡμέρας ασϟς. ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ δανιῆλος ἔγραψε. κρῖναι δ' αὐτῷ τὸν ὄψιν τὸ φαντάσματος ἐδήλα τὸν θεὸν ἕτως. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἕκατον κέρας σημαίνειν τὸν ἕκατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῶν ἑλλήνων τὰς βασιλεύων ἔσαι, ὃς τῷ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ καταλήψεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τὸ ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν διατροφὴν ἐκάστε, τοὺς διαδόχους μὴ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὅτι μὴ παῖδας αὐτῷ τούτους ὄντας, ὅτι συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὴν πόλιν καὶ τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη ζία κωλύσοντα ὑπιτελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα ἡμῶν σαυίβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' αντιόχου τοῦ ὀπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ δανιῆλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δανιῆλος καὶ περὶ τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε,

ὅτι

καὶ ὅτι ὑπ' αὐτοῦ ἐρημωθήσεται. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος θεοῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλιπεν, ὡς τοῖς ἀπαγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ τοῦδε θεοῦ τιμῇ τὸ Δανιῆλον, καὶ τοὺς ὀλιγοχρονίους ἐκ τούτων δείσειν πεπλανημένους, οἳ τὴν τε θείαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν ἐξ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως ἀμοίρου τῆς ὅλων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἰδιόχρως καὶ φύσεως τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. οὓς εἰ τοῦτον ἀπλῶς ἀπῆλθος ἰδοὺ τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ ταῖς ναυσὶν ἐρήμοις κυβερνήτου καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ἢ καὶ τὰ ἅρματα φυσιζεπόμενα μὴ ἐχόντα τοὺς ἰδιοχρωῦντας συνέβαινε, ὑπὸ τῆς ἀφρόντιστε φορᾶς ἀπωλόλεσι καὶ διεφθείρετο. τοῖς γοῦν φερομένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ θεῷ μηδεμίας εἰ καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὑποφαινόμενοι πρόνοιαν. ἐγὼ γὰρ αὖ κἀγὼ τοῦτο ἐκεῖνα προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτισμῷ τινὶ τὸν κόσμον διάγειν πάντα ὁρῶμεν ὑποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω τοῦτον ὡς ἔλεγον καὶ διέγνων, ἵππος ἐγεγράφα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτοῦ, ἀνέγκλητον ἐχέτω τοῦτο ἐπεγνωσμένου.

& quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli: quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἀπὸ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α

Ὅτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β

Ὡς κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἀπεκώλυσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπεως βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ

Ὡς μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως ἔσχε πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε

Ὅτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρὸν τῶν ἰουδαίων ἅπαν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε δι' ἀμανίου δόλον. Κεφ. ς

Ὡς βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ὑβρισεν. Κεφ. ζ

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. CAP. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. II.

Cyro mortuo, Cambyses eius filius & successor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Darius Hystaspis filius Persarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. CAP. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. CAP. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. CAP. VI.

Bagoses penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. CAP. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

ΠΡΩΤΟ ὃ τῶν τῆς κύρου βασιλείας, τῶν δὲ ἰωὴ ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστωσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, περὶ κατασκαφῆς τῆς πόλιν, ὡς μετὰ τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην τὴν δουλείαν ὅτι ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸν πάτριον ἀποκαταστήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέχει. παρορμήσας δὲ τὴν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅπ κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, ὃν οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶναι ὃν τὸ τῆς ἱερουσαλὴμ ἔθνος θρησκεύει. καὶ δὲ τοῦτόν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δὴ ἔγνω κύρος, ἀναγνώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῶν αὐτοῦ προφητείας ὁ ἰσαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν σι. ἔδει γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅτι βούλομαι κύρῳ ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἰσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ καθαιρεθῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ οἰκοδομῆσαί τε τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα,

CAP. I.

Cyrus Persarum rex Iudaeos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in aedificationem templi pecunia.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit trãsmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatem & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiúsque posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo rediturí essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem cõstituit, hunc illum esse credo quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Iudæam, & templum suum ædificare denuò. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exequendi quæ scripta legerat: conuocatísque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere vt proficiscantur in patriam, vrbemque Hierosolyma,

1. Esdr. 1.
3. Esdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenisſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerti vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: pſycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argẽteæ MMCCCC. præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accìpere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in ſimilam artabas bis mille quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis eiúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCLXII.

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτόν τε γεάψειν τοῖς γειτονδύουσιν ἐκείνη τῇ χώρᾳ τῷ ἰουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατεραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἀργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ ωερὶ τούτοις θρέμματα ωερὶς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγείλαντος τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα & τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λεῦῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ἐ θέλοντες. καὶ ωαραγινομένοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸν ναὸν κατασκευὴ, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δ' ἄργυρον, οἱ δ' βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε δύχας ἀπεδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπιτέλουν, ὥσπερ ἀναπτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας ωερὶ τὸν θρησκείαν συνηθείας. ἀπέπεμψε δ' αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος εἰς τὸν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δ' ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, ωερσάξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ. τελεσθέντος δ' αὐτοῦ, ωαραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δ' καὶ ὑπιστολὴν ωερὶ τούτων ἐν συρίᾳ σατεράπαις κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σωτῆρι καὶ σατραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ὃν τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ ωρότερον. κατέωεμψα δὲ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοις μὲν ξεστοῖς ξυσὶ ποιησάμενοι δόμοις. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ θύσουσι τῷ θεῷ. τοὺς δὲ εἰς ταῦτα δαπάνους, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ χρημάτων βάλομαι. & τὰ σκεύη δ' ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεύς, ἔπεμψα ωαραδοὺς μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα ἀγαγόμενοι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοσοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι υ. θηκύκλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα υ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. ἀποσβεῖα χρύσεα λ. ἀργύρεα τ. φιάλαι χρύσιναι λ'. ἀργύρεαι βυ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δ' αὐτοῖς καὶ τοῦτο ἀποστεγόνων εἰθισμένοις τιμεῖν, κτεῖνάν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας βφ'. κελεύω δὲ τοῦτων χορηγίαν, ἐκ τοῦ τῶν σαμαρείας γίνεσθαι φόρων. ποιήσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ ωροσφέροντες δέξονται τῷ θεῷ ωερὶ σωτηρίας τε τοῦ βασιλέως & τῶν γένους αὐτοῦ, ὅπως ὑ ωερσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δ' ωαραβαίνοντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας, ἀπὸ σταυροῦ θέλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ὑπὲρ μὲν ὑπιστολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τῷ δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας σωιελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξβ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὅτι ιουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῆ Καμβύσου ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸν ἱερὸν, ἐμποδῶν γεγόμενοι τοῖς ἔργοις.

Βαλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ σφᾶς τὴν οἰκοδομικὴν αὐτῶν λίαν ἐπιτηδείαν, τὰ σφέτερα ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χωρίον, οἷς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ἡγεμονεύοντας, ἐμποδίζειν τοῖς ἰουδαίοις περὶ τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χωρίοις τὸ περὶ τοὺς ἰουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ περὶ τε ἄλλους ἀσχοληθέντι πολέμοις ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ὅτι μασσαγέτας οὐδὲς συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτῃσι, καὶ μωαβίτῃσι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπισχνούμενοι καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδές σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ προστάγματα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεύς, καὶ οἱ τῆς βελῆς τῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κριταί. γινώσκειν σε δεῖ βασιλέα, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ἀποστάτιν πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπισχνούμενοί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μὴν τοίγε τούτων γενομένων, ὅτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν ἀποροῦσιν, οὐδὲ ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀπειπόντες, καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῶν περὶ τὸν ναὸν καὶ σπουδαζομένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ἀγνοεῖν, ὅπως ὑπισχνῇ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑποστάτας καὶ τῶν βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ δὴ τοῦτο καὶ πάλαι πρεμνώθη. ἔδοξε δὴ ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι τῆς πόλεως οὕτως συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ὑπολαβούσης, ὑποκλείσεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς καμβύσης ὁ κύρου οὐ παύσει ἀπεργάσασθαι τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

Ἀναγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπισχνουμένην, καὶ φύσει πονηρὸς ὤν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τε γράφοντι τὰ προστιθέντα, καὶ βελσέμῳ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνοικοῦσι, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγω. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ὑπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες προσπεπτωκότες. καὶ βασιλεῖς αὐτῆς ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστέταχα μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν

Cap. II.

Regij duces & ſatrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti ſunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perſide ac Media traductis Salmanaſar Aſſyriorum rex in Samaria Iſraelitis inde ſublatis nouas ſedes dederat, rogabant ſatrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum inſtaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente vtpote diſtracto in alia negocia, qui demum Maſſagetico bello periit. Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epiſtola. Domine, ſerui tui, Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus Phœnices ac Syriæ. Cognoſcere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam reſtituunt, fotúmque rerum venalium reparant, etiam mœnia & templum extruunt. quòd ſi ita pergere ſinantur, ſcito eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim ſeipſos regibus imperare potius quàm ſeruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, viſum eſt noſtri officij non diſſimulare hoc negotium, & admonere vt inſpicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum deſertores & hoſtes, vrbémque ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd ſi hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum abſoluat, intercludetur tibi via in Phœnicem & cauam Syriam.

II. 1. *Eſdr.* 4.

Cap. III.

Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyſes autem lecta epiſtola, cùm eſſet alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathymo commentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas miſiſtis literis, iuſſi inſpici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum eſt vrbem iſtam ſemper inimicam fuiſſe regibus, habitatoreſque eius ſeditioſos perpetuò ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cótinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebellesfuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis euestigio conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅλι πλέον αὐξηθῇ τὰ τ κακίας αὐτῆς, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀφιστήσι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῆς γεγραμμάτων, ὁ ῥάθυμος κὴ σεμέλιος γραμματεὺς, ⁊ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ταχὺ μὲν ἱππεῖς ὑπερβάντες ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. κὴ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν κὴ τὸν ναόν. κὴ ταῦτα μὲν ἐπεχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τῆς περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη θ'. καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μετὰ δὲ τὴν τῆς μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ τ καμβύσου θανάτου τὴν περσῶν ἀρχὴν ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῆς περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

1. *Esdr.* 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum sattrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. sattrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ, & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & sattrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potẽtiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τὰ θεοῦ, ὅσα νῦν ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀποδέδεικτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ κὴ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλιπε τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τ βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, κὴ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης, τούς τε περὶ αὐτὸν κὴ τοὺς οἴκοι γεγονότας, ⁊ τοὺς τῆς μήδων ἡγεμόνας ⁊ σατράπας τ περσίδος, ⁊ τοπάρχας τ ἰνδικῆς ἄχρι τ αἰθιοπίας κὴ τοὺς στρατηγοὺς τ ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου κὴ πλησμονῆς, ἀπέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὅλη τ κοίτην, κὴ βραχὺ τ νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται. κὴ μηκέτι καταλαβὼν ὑπνου δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μετὰ τῶν ἑαυτοῦ σωματοφυλάκων, κὴ τοὺς λόγον ἐρωτᾷ τινα, ἐφ' ᾧ αὐτὸς ἀναγορεύειν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον κὴ συνετώτερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερηφάνου νικητηρίου, πορφύραν ἐνδύσασθαι, κὴ ἐν σκεύεσι χρυσοῖς πίνειν, ⁊ ὅλῃ χρυσίου καθεύδειν, κὴ ἅρμα χρυσοχάλινον κὴ κίδαριν βυσσίνην, κὴ περιαυχένιον χρυσοῦν. κὴ μετ' αὐτὸν ἕξειν πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, κὴ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταῦτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχυρίζει, τὸν δεύτερον δ', εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δ' εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τοῦτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ὁρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας κὴ τοπάρχας τῆς περσίδος ⁊ μηδικῆς, κὴ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῆς σωματοφυλάκων ἔκρισιν ἐπέλυσε πάντων ἀκουόντων ὑποφάνειαν τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῆς προκειμένων. κὴ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τοὺ τῆ οἴνου δύναμιν, ὕστις αὐτὸν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τοὺ ἰσχὺ τῆ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλουσαν δύναμιν τούτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ τῆς πινόντων αὐτὸν κὴ ἀπατᾷ τοὺ διάνοιαν, κὴ τοὺ τῆ βασιλέως,

τὴν τῆ

τῇ τῦ ὀρφανοῦ κὴ δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν τίθησι, κὴ τὸν τῦ δούλου διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν τῦ ἐλευθέρου. ἥτε τῦ πένητος, ὁμοία γίνεται τῇ τῦ πλουσίου. μεταποιεῖ γὰρ κὴ μεταλλυνᾷ τὰς ψυχὰς ἐν αὐτᾶις ὑγιόμενος, κὰὴ ἥν μὲν ἐν συμφορᾷ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπῆν, τοὺς δ' ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, κὴ ποιεῖ δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲ μικρὸν φθέγγεσθαι, ἀλαζόνων δ' μεμνῆσθαι κὴ τῶν τοῖς δυσ- B μοις προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναθήτους ἀπεργάζεται, κὴ φίλων κὴ συνήθων ἐξαίρει μνήμην. ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, κὴ κῆ τῶν φιλτάτων, κὴ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. ὅταν δ' ὑφαντες τύχωσι κὴ καταλύπη ἀγρὶ τὸ νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀΐσαντες μηδὲν ὧν ἔπραξαν πρὸ τὸ μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δύ- C είσκω τὸν οἶνον ἰσχυροτάτων πάντων κὴ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ἀποφαινόμενος περὶ τὸ ἰσχύος τῦ οἴνου τὰ προειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τὸ τῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην κὴ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σώσειν δοκεῖ. τὸν γὰρ τέρπον τ' ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους περικρατεῖν, οἳ καὶ τὸν τῶν γῆν καταναγκάζουσι κὴ τὸν θάλασσαν εἰς χρησίμων αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, κὴ τῶν ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ γὰρ D τῦ κρατίστου κὴ ἰσχυροτάτου ζῶν δεσπόζοντες, αὐτὰ πέρβλητοι τῶν δύναμιν ὄντι κὴ τῶν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὑπατεύοντες καὶ κινδύνους τοῖς ἄρχομένοις, ἀκόντων, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὅπη τοῖς ἐχθροῖς, καταπειθεῖς ὄντα τ' ἰσχὺν τῶν αὐτῶν ἔχουσι, κὴ ὄρη μὲν κατεργάζεσθαι Ϲ τείχη δ' καθαιρᾶν κὴ πύργους κελεύουσι. κὴ κτείνεσθαι γε οἱ κελευσθέντες κὴ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν προστάγματα. νικήσαντες γε τῶν ὠφελείαν τὴν E ἐκ τ' πολέμου τῷ βασιλεῖ νομίζουσι. Ϲ οἱ μὴ στρατευόμενοι γε, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι κὴ ἀεργοῦντες, ὅταν ποτίσαντες καὶ πᾶσαν τ' τῶν ἔργων ταλαιπωρείαν ὑπομείναντες, θερίσωσι κὴ τοὺς καρποὺς συνέλωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' αὖ ὕδατι εἴπη κὴ κελεύσῃ, τῦτο ἐξ ἀνάγκης ὑδὲν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲ ζυφῆς ἁπάσης Ϲ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττει γε ὑπὸ γρηγορούντων, κὴ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ τῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ ὐδεὶς τολμᾷ F κοιμώμενον, ὐδὲ τῷ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖται πρόνοιαν. ἀλλ' ἔν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τ βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς οὖν ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τῶν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι σιωπήσαντος; Ϲ τέτε, φησὶ τ' τῶν γυναικῶν κὴ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως ἰσχυρὸς μὲν κὴ ὁ οἶνος κὴ ὁ βασιλεύς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βασιλέα γίνη παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ τίκτουσαί τε καὶ ζέφουσαι. καθ' ὅλε δ' ὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ φασὶ τέτων ἔχομεν. κὴ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, Ϲ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ἐπιμελείας κὴ φυλακῆς ἀξιούμεθα. κὴ ὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζεύξασθαι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι κὴ ἄργυρον, Ϲ ἄλλό τι τ πολυτελῶν, κὴ σπουδῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν μορφὴν γυναῖκα,

vt non ſecus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: ſeruum quoque ſuæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat', & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas ſubingreditur. nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atque vſuris oppreſſos facit aliquantiſper videri ſibi omnium ditiſſimos, vt obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduerſus chariſſimos, eóſque facit videri alieniſſimos. cúmque edormito temeto pet noctem ſobrij fuerint redditi, ſurgunt omnino inſcij quæ eis per ebrietatem patrata ſunt. quo fit vt his argumentis perſuas°, vinum ducam rem omniūlōgè potētiſſimam ſimul & violētiſſimā. Poſtquā primus prolata ſua de vino ſententia dicendi finē fecit, tū ſecūdus cœpit extollere poteſtatē regiā, huius vires aſſeuerans eſſe maximas omniū quæ intellectu ac potūtia prædita ſunt. id conatus eſt probare his rationibus. Omnium rerum penes homines eſſe imperium, qui & terras & maria ad quoſcūque vſus ſeruire ſibi adigunt. at ipſis hominib° reges imperitare, eíſque quidlibet pro ſuo mandare arbitrio. proinde qui in fortiſſimū animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò exiſtimandā inſuperabilem. quid quòd dum ad bella pericula ſubditos mittunt, omnes eorū imperata obſequēter faciūt, ſiue dū per eos obiiciūtur hoſtib. ſiue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū montib. ipſáque rerū natura bellum gerere ipſorū iuſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vſque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuerſa ad regem redeunt. lā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, poſt lōgos labores & ſudores comparatis fructibus regi tributa perſoluunt: & quicquid ille iuſſerit, hoc neceſſariò ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis mētu nuſquā diſcedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, ſed vnā hanc curā putans neceſſariam, in hac vna eſt aſſiduus. Et quî fieri poteſt, vt non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. ſic docere aggreſſus eſt. Confeſſū eſt & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen eſt potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil eſt omnino quod non illis acceptū ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texūtur hatū opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita: nec vllo pacto poſſumus carere fœminis. ſed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

sísque rebus aliis,simul atq. mulíerem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiscimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apamẽ Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem, & adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum.Dixi,inquit,&declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus est. Namcùm terra sit maxima,cælũ item immensæ altitudinis,& sol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iustus est & verax, consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia sunt,& celeres habent exitus, veritas verò immortalis est atq. sempiterna.Quin & ea quæ ab illis percipimus, nec mortalia sũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,sed iusta & legitima secretáque ab omni labe iniustitiæ.his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè,& quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat,iussit eũ rex postulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.se cõcessurũ,vt viro sapienti,& qui prudẽtia vincat cæteros. quare posthac,inquit,assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eũvoti,quo se obligauerat si adipisceretur potestatẽ regiã:id autẽ erat,denuò cõdere Hierosolyma,&ibiDei tẽplũ instaurare,ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorũ inde sublata,& Babylonẽ perlata,restituere.Hæc est, inquit,mea postulatio,quã nũc mihi permittis sapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lætus assurgẽs excepit eũ osculo,móxq.scripsit toparchis & satrapis,iubẽseos deducere Zorobabelẽ,eósq.qui vnà profecturi erãt ad instituẽdã & absoluẽdã tẽpli fabricã.Mãdauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib. vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hierosol.& instaurãtẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq. adscriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudæos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint. & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsusàIudæis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauæ habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

πάντα σκεῦνα ἀφέντες, πῶς εἰδῆ τ' ὀρθοῦσης προσκλώσαμεν, & ὑπομένομεν ὥδε χορῆσαι τ' ὄντων ἡμῖν, ἵνα τ' καλλιστεύωμεν & μεταλάβωμεν. εἰ καταλείπομεν ἢ πατέρα & μητέρα & τ' φιλτάτων λήθην πολλάκις ἐχόμεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφίεναι μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. ὅτως δ' αὖ μάλιστα τ' ἰσχὺν τ' γυναικῶν καταγνόησαν. ὑπὲρ πονοῦντες & πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν προσφιλῶνταί τινα ἐκ τ' πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς ἐπαποίσαις τ' ἰσχὺν διδάσκει; καὶ τ' βασιλέα ἢ τ' τοσοῦτον κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τῆς παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ' αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαιρουμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ προσπαθείσης ἀνεχόμενον, καὶ μεθ' ἡδονῆς μειδιῶντα, ὀργιζομένης ἢ συνθρωπάζοντα. καὶ τῇ τ' παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τ' γυναῖκα, & διαλλάττοντα ἐκ τοῦ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν ἔστοτε δυχεραίνουσαν ἔβλεπεν.εἰς ἀλλήλους ἢ ἀφορῶντων τ' σατραπῶν καὶ ἡσυχαζόντων ὧδε τ' ἀληθείας ἤρξατο λέγειν.ἀπέδειξα μὲν εἰπών, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀδενέστερα ἢ ὅμως καὶ αὗται & βασιλεὺς τ' ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα ἢ πάντα κινεῖται κατὰ βάλησιν τοῦ θεοῦ, ἀληθινὸς δὲ ὅστιν οὗτος & δίκαιος, ὑπὸ τ' αὐτῆς αἰτίας δεῖ καὶ τ' ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν πρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἐπὶ γε μὲν τὰ μὲ ἄλλα, θνητὰ καὶ ὠκύμορα ἔστ' συμβέβηκε, τ' ἰσχὺν ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια ἢ ἀθάνατον ἔχει μα καὶ αἰώνιον. παρέχει ἢ ἡμῖν ἐκ ἄλλο χεῖνῳ μεμαγμένον, ἐ δὲ πρωτείαν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα.καὶ καταπαύει μὲ ὁ Ζοροβάβελος.τ' πρώτην τ' ἀληθείας λόγον.ἐπιβοήσαντος ἢ πλήθους ὡς ἀρίστα εἰπόντος,καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἀνίκητον καὶ ἀμίσθωτον ἔχοι πρωτοστατῶν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχειν ὧν αὐτὸς ἐθέλοι ὑπερεχόμενος. δώσειν γὰρ ὄντι σοφῷ, καὶ τ' ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συγκαθεδεῖσθαι δέ μοι φησὶ καὶ κληθήσει συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τ' εὐχῆς ἐθέσθαι, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὐτὰ δ' ἐθοικοδομῆσαι μὲν ἱερὸν ὅλυμα, καθασκευάσαι ἢ & αὐτοῖς τὸν τ' θεοῦ ναὸν, ἀποκαταστῆσαι ἢ καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα κόμισεν. καὶ τοῦτο ἔφη εὐμὸν αἴτημα ὅστιν ὃ μοι ναὸν ὑπεξέστεως αἰτήσασθαι,κελεύσει σοφὰ καὶ σωστικὸν. ἡσθεὶς δὴ τούτοις ὁ βασιλεὺς,ἀναστὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις & σατράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τὸν ζοροβάβελον, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσιν ἐπὶ τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι τ' ναοῦ. ἐπέστειλε ἢ καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐκ τοῦ λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκαθασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τὴν ἰουδαίαν τῶν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς αὐτῷ σατράπας ἐκώλυσεν ἐπιτάττειν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀπεκά τε πᾶσαν λῆν αὐ καθέξειν ἐλευθέρους τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε ἢ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἳ τ' ἰουδαίων

IV.

ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ σεσσάρα τάλαντα σεντήκοντα εἰς τ̀ οἰκοδομίαν τ̃ ἱερ̃ σοσθῆναι, θύειν τ̀ αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, τ̀ χορηγίαν ἅπασαν κ τ̀ ἱερὰν στολὴν ἡ σεσαπδύσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς κ οἱ ἱερεῖς ἐκ τ̃ ἰδίων γίνεσθ, κ τοῖς λδίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνῦσι τὸν θεὸν, κ τοῖς φύλαξι τ̃ πόλεως τ̃ ναῦ, σεσστάξε κλήρους γ̃ σοσθῆναι, κ κ̄ ἔκρισον ἔτος ὡρισμένον τι σεσὸς τὴν βίᾳ χρείαν ἀργύριον. πέμψας τ̀ καὶ τὰ σκεύη κ πάντα ὅσα κύρος σεσὸ αὐτ̃ ἐβεβλήθη σρὸς τ̃ ἰουδαίων ἀποκατάστασις, ταῦτα κ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν τ̀ τούτων σλ̃ τ̃ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τ̃ βασιλείων, κ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ηὐχαρίστει ἤρξατο τ̃ σοφίας καὶ τ̃ ἐπ̀ αὐτῇ νίκης, ὧν δ' ἀρεῖος παρόντος ἔλαβεν. ὑ γ̀ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σ̃ φησι δίκαιος τυχὼν δίκης. ταῦτ' οὖν σρὸς τ̀ σαρόντων εὐχαριστήσας τ̃ θεῷ, τ σεὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. κ τοῖς ὁμοφύλοις ἀπήγγελίσατο τὰ σλ̃ τ̃ βασιλέως. οἱ δ' ἀκούσαντες, ηὐχαρίστουν μὲν τ̃ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδίδοτι τὴν πατρίδα γῆν. εἰς δ' πότον κ κώμους ἐτράπεντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, κ τ̀ ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τ̃ πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔσειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἠγεμόνας σὺν τ̃ παρ̃ίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, κ σοζυγίοις ἐτελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμπέμψαντος ἕως τ̃ ἱεροσολύμων ᾠδεῦον μ̄ χαρᾶς καὶ ζυφῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι κ σειφορούμενοι τοῖς κυμβάλοις. σροσέπεμψε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ σολυσόμενον τ̃ ἰουδαίων πλῆθος μ̄ παιδιᾶς. κ οἱ μ̄ ὄντες ἀπ' ἐσεως ἐξ ἑκάστης παρ̃ίας ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένοι. ἐμοὶ δ' οὐκ ἔδοξε τὰ τ̃ πατριῶν καταλέγειν ὀνόματα ἵνα μὴ τ̀ τ̃ ἀναγινωσκόντων ἡδονὴν τῆς συναφῆς τ̃ σεπραγμένων ἀποσώσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς σοιήσω τ̀ διήγησιν. τὸ δ' κεφάλαιον τ̃ ἀπερχομένων ἔτη ιβ'. τ̃ ἡλικίαν γεγονότων, ἀπ' τῆς ἰούδα φυλῆς κ βενιαμίτιδος μ̄ μυριάδες υ ξ β'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λδῖται δὲ τέσσαρες τ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δ' ἀναμίξ καὶ σαιδίων σώματα μ̄ τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. σάρεξ δ' τούτων λδῖται μ̄ ἦσαν ὑμνωδοὶ ρ κή. πυλωροὶ δ' ρί. δοῦλοι δ' ἱερ̀ τπβ'. ἄλλοι τε σρὸς τούτοις λέγοντες μὴ ἐξ̃ τ̃ ἰσραηλιτ̃, ὑ δυνάμενοι δ' ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐτ̃ ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δ' κ ἀπ̀ τ̃ ἱερέων ἀπ̀ τῆς τιμῆς ἠγεμόνοι γυναῖκας, ὧν ἕτ' αὐτοὶ τὸ γένος ἔσχον εἰπεῖν, ἕτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τ̃ λδιτ̃ καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δ' τ̃ σεσαπόντων πλῆθος, εἵπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἑπτά. ψάλται δ' καὶ ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ἡμίονοι δ' τῆς καταριθμηθείσης πλήθους ἦν, ὁ σαλαθιήλ υἱὸς ζοροβάβελος, ἐκ τ̃ μόνων τ̃ δαβίδ, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, κ ἰησοῦς ὁ ἰωσεδέκου τ̃ ἀρχιερέως, σρὸς τούτοις ὁ μ̄δοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ τ̃ σλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ σωνεβάλλοντο μνᾶς μ̄ χρυσίου ρ. ἀργύρου δ' σεντακισχιλίας. ὥστε μ̄ οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λδῖται καὶ μέρος τι τ̃ σαντὸς λαοῦ τ̃ ἰουδαίων, ὅσον ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper ꝛ. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque tẽpli certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior, cõfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viã emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXXV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribuliũ suffragiis ad ducatum electi, qui etiam cõtulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A
se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pon-
tifex & Zorobabel princeps, dimissis circum
oppida nunciis è tota regione populum Hiero-
solyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum
eorum conuenientem: & ædificauerunt altare
in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
crificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ
dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à
finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹.
Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B
idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, &
post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, vi-
ctimásque sabbatorum atque omnium sanctа-
rum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, redde-
bant ea sacrificantes à nouilunio mensis septi-
mi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi,
expendentes multas pecunias in cæmentarios
& fabros, & multum alimentorum in cibos
eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim
Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C
drinas de Libano deferentes, quibus mox in ra-
tes compactis, in Ioppensem portum eas per-
ducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum
à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à redi-
tu Iudæorum secundo, mense secundo, quando
iactis templi fundamentis prima die Decem-
bris cœperunt superstruere: præposuerúntque
operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ
annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus D
fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abina-
dabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura
& diligentia commissum negotium tractanti-
bus, celeriùs opinione crescebat templi ædifi-
cium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes
ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphiq́ue pro-
genies canebant sacros hymnos, in Dei laudem
à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ
& Leuitæ cognationúmque principes ætate
prouectiores, qui & illud priùs templum vidi- E
re meminerant magnum & opulentum, & hoc
recèns pro præsentium fortunarum tenuitate
deteriùs fieri animáduertebant, reputãtes quã-
tum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde
mæstitia temperare à lacrymis non poterant:
vulgus autem contentum erat præsenti tem-
plo, vt quod nulla priorum temporum compa-
ratione seipsum cruciabat, nec vllum detrimẽ-
tũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum
ac sacerdotum multo deteriore conditione res F
suas esse existimantium gemitus, vix concentu
tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem
inimici auditis tubis, & lætantium atque do-
lentium promiscuis vociferationibus, accurre-
runt volentes causam discere: & cognito quòd
Iudæi è captiuitate Babylonica postliminio re-
uersi templum instaurarent, adeunt Zorobabe-
lem ac Iesum, principesq́ue cognationum po-
stulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie- G
bant Deũ colere, & eius gloriari nomine, reli-
gionísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo
tempore quo Salmanasar Assyriotũ rex è Chu-
thia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀπεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ μ
ὑπὸ βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδῳ, ἀφικόμενοι ὅτε ἀ
χιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, πολὺς ὄχλος ἀπὸ τ
χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα παντοδαπεί, μιᾷ τε
θυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσια-
στήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἵδρυτο ἀποκοδομηθέντος τόπου
ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ
κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦσαν ἐν
ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθα-
νομένων. ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν
καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ἐκέλευσε διετάξατο. καὶ προσ-
φορὰς μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς καλενδῶν ἐνδελεχισμοὺς, καὶ
τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν.
οἵ τε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν θυόντες ἀπὸ
νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τ οἰκοδο-
μίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρή-
ματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς εἰσαγομένων. τοῖς
τε σιδωνίοις καὶ τυρίοις ἐδίδου καὶ κέδρινα καταγουσι
ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, ἵνα σὺν αὐτοῖς καὶ χειδίαν πρξαμέ-
νοις, εἰς τ τῆς ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον
μὲν κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δαρεῖος κελεύσαντος ἐχώρε-
ι. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῷ
ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ ἀναγομένων, συνείχετο ἡ
τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοὺς θεμελίους ἀνιέραντες τῇ
νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς, τ δευτέρᾳ ἔτους ἐπω-
κοδόμουν, προσπαμένων τῶν ἔργων, λοιπόν τε τοὺς
εἴκοσιν ἔτους ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱεῖς αὐτοῦ,
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλιμιλ τ ἀδελφὸν ἰούδα τ ἀμι-
ναδάβου, καὶ τοὺς υἱεῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπου-
δαμένων ἀσεδῆ τῶν τῶν ὑπεμέλησαν εἰσηχθεισμένων,
θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αἴ τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρτι-
σθέντος δὲ τ ἱερᾶ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τ στολῇσι
κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖ-
δες, ἅπαντες ὕμνουν τ θεὸν, ὡς τ εἰς αὐτὸν δίκαιον
δαβίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λευῖται
καὶ τ πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι, τ πρότερον ναὸν τοῖς
μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον,
καὶ τ γεγονημένον ὁρῶντες νῦν πτωχείας ἐνδεέστερον
τῷ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τ ἀρχαίας δι-
δαμονίας ὑποβεβηκὸς καὶ τ ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμε-
νοι, κατήφουν καὶ τ ὄπτ τούτῳ λύπης κρατεῖν ἐδυνά-
μενοι, μέχρι θρίνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς
ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν,
τῷ πρότερον ὄντος ἐδένα λόγον ποιούμενος, οὐδ' ἀνά-
μνησιν, οὐδὲ πρὸς τινὰ σύγκρισιν ἐκείνῳ βασανίζων
αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλαττόσιν οἷς ὑπέλαβεν. ὑπερεφώνει δὲ
τῶν τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τινὰ τῶν πλήθους χαρὰ,
ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδάκρυον ἐλατ-
τοῦσθαι τὸν ναὸν τῶν καταφθέντος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς
τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμαρεῖται, ἐτύγχανον
γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενια-
μίτιδι, συνέδραμον τινὰ αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν
θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βα-
βυλῶνα τῶν ἰουδαίων εἰακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προ-
σῆσαν τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις
τ πατριῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς σπουδαπλῶαι συγκατασκευάσαι τ ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τ οἰκοδομίας. σεβόμεθα
γὰρ καὶ ἐλαττον ἐκείνων τ θεὸν ἐφασκον, καὶ τοῦτον ὑποθυόμεθα. καὶ τ θρησκείας ἴσως δὲ θυμεῖν ἐξ ἐκείνου τ
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τ χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνθάδε.

Τούτοις

τούτοις αὐτῷ ποιησαμένων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος καὶ A Ad quæ postulata illi de communi sententia re-
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρικῶν ἡγεμόνες τῶν ἰσραηλι- sponderunt, ad simul ædificandum admitti eos
τῶν, φασὶν αὐτοῖς ἔφασκον. τὸ μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀ- non posse, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius
δύνατον εἶ) κοινωνεῖν, αὐτῷ προσαχθέντων κατα- ipsos ædificare iusserint: licere tamen eis ibi a-
σκευάσαι τὸν ναὸν, προστεθὲν μὲν ὑπὸ κύρου, πεῦ ἢ ὑπὸ dorare. idque facere vetari eorum neminem, aç
δαρείου. προσκυνεῖν ἢ αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶ) ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ
κοινὸν εἰ βέλονται πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις omnibus hominibus eò venientibus templum
ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκού- ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic
σαντες οἱ χυθαῖοι, τὴν μὲν προσηγορίαν οἱ σαμαρεῖται enim nos Samaritas appellamus, indignè tule-
ταύτην ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν. B πείθουσι τὰ ἐν συρίᾳ runt: & instigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas
ἔθνη τοὺς σατράπας δηνθλῶν τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ rogarent quemadmodum sub Cyro primum ac
ὑπὸ κύρου προτερον, εἶτ' ὑπὸ καμβύσου μετ' αὐτὸν, ὑπο- mox sub Cambyse, vt templi ædificationẽ im-
χεῖν τινὰ τῷ ναῷ κατασκευὴν, καὶ ἀπειλεῖσι τοῖς pedirent, Iudæorúmque conatus & diligentem
ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζημίαν τοιαύτην. circa hoc opus operam quoad liceret de indu-
κ) ὁ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἀναβαίνων εἰς ἱεροσόλυ- stria remorarentur. Per idem tempus ascendit
μα σισίννης τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχος, καὶ σαρα- Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfe-
βαζάνης μετὰ τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἰου- C ctus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, ro-
δαίων ἐροῦντας, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος ὅπως gauerúntque Iudæorum principes, cuius per-
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶ) μᾶλλον ἢ missu templũ sic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm
ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τοῖς τοιαῦτα καὶ τὰ τείχη περιβεβλή- fanum existimari possit: & cur tam firmis mœ-
κασι τὴν πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρ- nibus & porticibus vrbem cinxissent. Respon-
χιερεὺς ἰησοῦς, δούλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶ) τοῦ μεγίστου derunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei
θεοῦ. τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βα- maximi, cui templum hoc extructum à quodã
σιλέως αὐτῷ δολάμονος, καὶ πάντας ὑποβάλλοντος eius gentis rege fortunatissimo & in omni vir-
ἀρετῇ, πολιὼ δραμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων tute excellentissimo per multas ætates incolu-
ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυ- me steterit. Deinde ob maiorum suorũ impie-
λωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ D tatem per Nabuchodonosorum Babyloniorum
κράτος αὐτὴν τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέ- & Chaldæorum regem expugnata & deleta vr-
πρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμάλωτον, μετα- be, templóque spoliato ac incenso, & populo
γαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλω- in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum
νίας καὶ περσίδος βασιλεύς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, re-
τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετῆνεγκεν ἐξ αὐτοῦ ναβουχο- gio diplomate mandasse templi instaurationẽ,
δονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβαβέλῳ καὶ & donatia vasáque per Nabuchodonosorũ su-
σαθδαὶ καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προστάξαι κο- blata tradidisse Zorobabeli & Mithridati æra-
μίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ὑποκα- E rij sui præfecto, vt ea deportarẽt Hierosolyma,
τασῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέστειλεν ὑπ' ἐμ- rursúmque in templum instauratum reponerẽt.
μέτρει γραφῆς, ἀβάσαρον καλέσας ἀναβαίνα εἰς ἱερο- eiusdem enim regis mandato Abassarum mis-
σόλυμα, τὰ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι προθύμως. ὃς sum ad eam vrbem, vt daret operam vt id tem-
μὴ τὸ λαβεῖν σαθδὶ κύρου γράμματα σαθδαίου μένος, plum primo quoque tempore absolueretur. eũ
ἀλλὰ τοῖς θεμελίοις καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκεί- acceptis regiis literis confestim venisse, & fun-
νου τοῦ χρόνου καταστάζομος μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο, damenta iecisse. atque ex eo tempore nunquam
ἀλλὰ τινὰ τῶν ἐχθρῶν κακοπραγίαν ὅτι ἀτελής. εἰ οὖν F inimicas gẽtes interturbare ædificationem, at-
βέλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅ- que impedire destitisse. Quare si illis ita videre-
πως ὑπισχνούμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, tur, scriberent Dario, vt inspectis regiis cõmẽ-
εὑρῇ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦ- tariis manifestum fiat vera ipsos omnia dicere.
τα ἐπόντων τοῦ ζοροβαβέλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισί- His auditis Sisines & alij cum eo, noluerunt æ-
ννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τοῖς μὲν οἰκοδομίαν ὑπισχεῖν dificationem inhibere inconsulto Dario, sed
οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. σαθδα- confestim ei de hac re scripserunt. Iudæis autẽ
χηνὰ δὲ αὐτοῖς περὶ τούτου ἔγραψαν. τῶν δὲ ἰου- solicitis & metuentibus ne regem pœniteat
δαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδό- iussisse reparari Hierosolyma, duo prophetæ
ξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ G qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias
κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προ- bono animo eos esse iubebant, nec à Persis
φῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν quicquam timere: quandoquidem ipsi com-
αὐτοὺς παῴρμων, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πι-
στεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντελαμόως εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀπιέμενοι. δαρεῖος δὲ τῶν
σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων, κατηγορούντων δὲ τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν
ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ καθασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα,
καὶ προσθήκας ὑπισχνουμένων τῷ καμβύσου δὲ ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Dari⁹ Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterísque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostriis dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitæ cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos cccc. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

μαθὼν παρ' αὐτῷ ἐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτὸ τὴν τῷ ἱεροσολύμων ἀποκατάσασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ κ τὰ πρὸς τὸ σισίνη κ τ' συν αὐτῷ κομιδῇ ἐνία ἀπέγνω γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. ☪ εὑρέθη ἐν Ἀβατάνοις τῇ βαρει τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τ βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τ ναὸν οἰκοδομηθῆναι τ ἐν ἱεροσολύμοις, κ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μ πηχῶν ἐξήκοντα, δύος ὂ πρὸς αὐτῷ, δι' ἁ δόμων λιθίνων δύο ξυλίνε δόμου ἑνὸς ἐγχωρίε. καὶ τ ἐς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῆ τε βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. προσέταξε ὂ ☪ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τὸν ὂ ὑπομέλειαν τούτων ἔχ ἀβασσάρῃ τε ἐπάρχῳ, κ τ συρίας τε κ φοινίκης ἡγεμόνος, κ τῶν ἑταίρων αὐτ. ὅπως αὐτοὶ μ, ἀφέξωνται τε τόπου. τοῖς ὂ ἄλλοις τ θεὸν ἰουδαίοις κ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ὅπ ἐφῶσιν οἰκοδομηθῆναι τ ναόν. κ συλλαβέσθαι ὂ προς τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ τε φόρου τ χώρας ἧς ἐπιτετρόπευντο, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς κ ἄρνους κ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν κ ἔλαιον κ οἶνον, κ τ ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. ὑχων ὂ ὑπ' σωτηρίας τε βασιλέως καὶ περσῶν. τοὺς ὂ φθείραντας π ἐπεσαλμῶν, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασαυρωθῆναι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸν βασιλικὸν καταταγῆναι κτῆσιν. ☪ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ θεῷ, ὅπως ἐπὶ τις ὑπχειρήσειε ἀλλοιῶσαι τὴν οἰκοδομίαν τε ναε, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, ὑπέχη τῆς ἀδικίας. ταῦτ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τε κύρου διαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἱππάρχῃ, καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τ ὑπογεγραμμένων ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τε κύρε, ἀπέσταλκα. κ βέλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ προέχει. ἐρρῶσθε. μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ὑπογεγραμμένης ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτην τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάτουν οὖν τῷ ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τ ἰουδαίων, ☪ τῷ ἡγεόντων τοῖς ἀρχυσι. ☪ ἰώυετο κ πολλὴ σπουδὴ ἡ κατασκεύη τε ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίε καὶ ζαχαρίε, κ τὰ προστάγματα θεῦ κ μ βεβαίσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείε τῷ βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τὸ δ' ἀνάλωτον τ δαρείε βασιλείας ἔτους, εἰκάδι ☪ τρίτῃ μηνὸς ἐνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὼ ἄδαρ, τῷ ὂ μακεδόσιν δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς ☪ οἱ λεῦῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῷ ἰσραηλιτῷ πλῆθος, ἀναγνωστικὸς τῷ προτέρων ἀγαθῶν μ τὴν ἀγμαλωσίαν κ τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπειληφέναι, ταύρους ρ. κριοὺς σ. ἄρνας υ. χιμάρους ιβ. κ φυλὴν, ὅσαύτας γὰρ εἰσιν αἱ τῷ ἰσραηλιτῷ φυλαὶ, ὑπ ὧν ἥμαρτον ἑκάστη. ἀνέστησάν τε κ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λεῦῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστε πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, κ τὰς ἐν κύκλῳ τε ναοῦ στοὰς τὸ ἔνδοθεν ἱερε. ἐκτάσας δὲ τῆς τῷ ἀζύμων ἑορτῆς, μὴν τῷ πρώτῳ, κ μ μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένῳ, κ ὃ ἡμᾶς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῷ κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, ☪ τὴν ἑορτὴν ἦγαγον ἀγνεύοντες μετὰ γυναικῶν ☪ τέκνων τῷ πατρῴω νόμῳ κ τὴν

καὶ τὸ πάσχα θερσαγοραδυομβίῳ θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁλοπελέσαντες κατευωχήθησαν ὅλὰς ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὁλοφέροντες τῷ θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας ὁλοτελοῦντες, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸ τῶν περσῶν βασιλέως ὀξύτατον ὀμβρῳ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὡσῳ τούτων ὁλοδαψιλευόμενοι τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τῇ περὶ τὸ θεὸν φιλοτιμίᾳ, κατῴκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς θερισκεύσαν τῷ θερμάτων, ἄρχεις δὲ τοῦ ἀσαμωναίου συνέβη βασιλεύειν ἐκγόνους. θεὸ μὲν γὰρ τὸ αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαούλου πρῶτον ἀρξάμενοι καὶ δαβίδ, ὅπ ἔτη φ λβ', μιῶας ς, ἡμέρας ί. θεὸ ἦ τῷ βασιλέων τέτων ἄρχοντες αὐτοῖς διέπον, οἱ θερσαγοραδύμβιοι κειταὶ καὶ μόναρχοι καὶ τέτον πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι πλέον ἢ φ διήγαγον μὴ μωυσιῶ ὑποθαυόντα καὶ ἱνσοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν θεὶ τῷ ἀνασωθέντων ἐκ τοῦ αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρυ καὶ δαρείυ χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ ἦ σαμβρεῖς ἀπεχθῶς θερὸς αὐτοὺς καὶ βασκαίνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς ἰουδαίους εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγχύσιαν θεραποιούμενοι τῷ περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν, ὅσα τε καὶ ἐκελεύθησαν ἐκ τῷ φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον. τοὺς τε ἱππάρχους ἀνεδάζοντας εἰς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῷ ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν θρεσβυομβίοις τοῖς ἱεροσολυμίταις θερὸς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῷ σαμβρεῖ τῷ. καὶ θρεσβεύσι ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῷ ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς ἦ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας αἷς κεῖ τὸ σαμβρεῖ τῷ ἐπιφερεῖν, ἔγνω παρὰ τῷ θρεσβεων ὁ βασιλεύς, θοὺς αὐτοῖς ὁλοτελοῦ, κομίζειν θερὸς τοὺς ἱππάρχους τὸ σαμβρείας καὶ τὴν θελλοῦ ἀπέπεμψε. τὰ ἦ γεγραμμένα ἐν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγλαπᾷ καὶ σαμβαβᾷ τοῖς ἱππάρχοις σαμβρεῖ τῷ, σαδράκῃ καὶ βοβήλωνι, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῷ τοῖς ἐν σαμβρείᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀναίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων θρεσβυταὶ ἠπώτο ὑμῶν ὡς ἐνοχλουῦντας αὐτοῖς θερὸς τὸ οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ θεσπέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὸ ὁλοτελοῦ, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ζαζοφυλακίε τῷ φόρων τῆς σαμβρείας, πάνθ' ὅσα θερὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ὄξι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιοῦσιν, ἵνα μὴ ὀχαλείπωσι καθημέραν θύοντες, καὶ ὡσῳ ἐμοῦ καὶ περσῶν ὀυχόμβιοι τῷ θεῷ. καὶ ἡ μὲν ὁλοτελοῦ, ταῦτα θερεῖχον.

A na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tẽporib. egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decẽ. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati Iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autẽ infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quòd inde essentoriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitũ interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquíque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Κεφάλαιον έ.

ὁτι ξέρξης ὁ δαρείυ οἰκείως θερὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη.

CAP. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

V. 1. *Esdr. 7.*

ΔΑρείυ ἦ τελευτήσαντος ὡδεδαλαβὼν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τὸ θερὶ θεὸν δυσέβειάν τε καὶ τιμήν. ἅπαντα γὰρ ἀκολέθως τῷ πατρὶ τὰ θερὶ τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ θερὶ τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτατα. καὶ ἐκεῖνον ἦ τὸν χρόνον ἀρχιερεὺς ἦν ἰησοῦ παῖς, ἰωακείμος ὄνομα. ὑπῆρχε ἦ καὶ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ὑπολαύων ἀγαθῆς ὡδὸ τῷ πλήθε, πρῶτος ἱερεὺς τοῦ λαοῦ καλούμενος

Defuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos summma beneuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras,

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit. & cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syriæ satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũ Hierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxta Dei legem: vtque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur,Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicem te commendaui,scribens eis, vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent. Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis. Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti: quin & nescientes doce liberè,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam accepram referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans. Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit. qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram beneuolẽtia,omnes vehemẽter sunt lætati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere.. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tam sacerdotum & Leuitarum, quam ianitorum sacrorumque vel cantorum vel ministrorum.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congregauit:

ἔσδρας. ὃς ἦν μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὤν, γίνεται φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνοὺς δὲ αἰτιολογίαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπαγαγόμενός τινας τῶν ἐν βαβυλῶνι τῶν ἰουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τῆς συρίας ἐπιστολὰς, αἷς ἦς αὐτοὺς γνωρισθήσεσθαι τοῖς εἴη. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὴν τοιαύτην. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ θείου νόμου χαίρειν. φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ, τοὺς βελομένους ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ τῶν ἰουδαίων ἔθνους, καὶ ἱερέων καὶ λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, συναπαίρειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προστάξαι. καὶ ὁ βελόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι καὶ τοῖς ἑπτὰ μετὰ με συμβούλοις, ὅπως κατὰ τὴν ἰουδαίαν ἐπισκέψωνται τὸν νόμον τοῦ θεοῦ ἀκολούθως, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἅπερ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι, καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῷ βαβυλωνίων ὀνομασμένον τῷ θεῷ τοῦτο πᾶν εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βέλῃ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσται σοι μετὰ τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. καὶ ὅσων ἂν ὑπάρχειν λάβῃς, καὶ ταῦτα προσεξεργάσῃ, καὶ εἰς αὐτὰ δαπανήσεις ἐν τῇ βασιλικῇ ποιεύμενος ταμιεφυλακίᾳ. ἐπράψαμεν δὲ καὶ τοῖς ταμίαις τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ἵνα τὰ παρὰ ἔσδρα τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τοῦ τοῦ θεοῦ νόμων ὑπισχνούμενον ὑπομεληθῶσιν. ὅπως μὴ μεθεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα ἀξίως καὶ μέχρι πυροῦ κόρων ἑκατὸν ὑπιτελείσθω τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον. καὶ ὑμῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις καὶ ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς καὶ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι τοῦ ἱεροῦ, μήτε φόρους ὑπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ὑπίβολον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γλῦπτε. καὶ σὺ δὲ ἔσδρα κατὰ τὴν θεοῦ σοφίαν ὑποδείξον κριτὰς, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ὑπισχνουμένους σε τὸν νόμον. καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι δὲ παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' αἴ τις τοῦ ὁμοεθνῶν σε καταβαίνῃ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑποχὴ τιμωρίαν ὡς ἐκ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ὑπισχνούμενος μὴ, ὀλιγωρῶν δὲ παρακούων καταφρονῶν. κολασθήσονται δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔρρωσο. λαβὼν δὲ ἔσδρας ταύτην τὴν ὑπισχνουμένην, ὡρμήθη καὶ τῷ θεῷ προσπεσεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστότητος σκέπτον ἄπιον ὁμολογῶν γεγονέναι, καὶ διὰ τοῦτο τὴν πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν ὀφείλειν. ἀναγνοὺς δὲ ἐν βαβυλῶνι τὴν ὑπισχνουμένην τοῖς αὐτόθι παρούσιν ἰουδαίοις, αὐτὴν μὲν κατέχει. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῆς, ὡρμήθη πάντας ἐπιστεῖλαι τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς κατὰ τὴν μηδίαν ὄντας. μαθόντες δὲ ἔτοι τοῦ βασιλέως καὶ τὴν πρὸς τὸν θεὸν δικαιοσύνην, καὶ τὴν πρὸς τὸν ἔσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μετὰ χαρᾶς ἀπήντησαν. πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, προθυμούμενοι τὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῆς ἰσραηλιτῶν, καὶ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλαὶ εἰσὶ συμβεβηκεν εἶναι τὴν τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακουούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμὸν

γνωσθῆναι, μὴ δυναμένην. πρὸς δὲ ἔσδραν ἀφικνουμένους, ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ θυρώρων, καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τῶν ἀρχιφυλητῶν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ εὐφράτου, καὶ ξεῖς

καὶ ξένης ἀπολαβόντας ἐκεῖ ἡμέρας, τῆς εἰσόδου αὐτοῖς πεποιήσαντος, ὅπως ἀγαθὴ πομπὴ γένηται τοῦ θεοῦ σὺν αὐτοῖς· καὶ ἦν ἐπὶ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς μισθοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ παθεῖν ἄπαστον, ἢ θεοῦ τοῦ πολεμίων, ἢ τινος ἄλλου δυσκόλου συμπαντήσοντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ Ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δύναμις αὐτοὺς ὁ θεὸς. καὶ ἠσχύνθην ἵππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς συμπέμψοντας. ποιμάρμοι γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς, ἅπαντες ἀπὸ τοῦ ὑφεστῶτος δωδεκάτου τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ἔρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ἱερόσολυμα μιᾷ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ ἀνέγκαντα τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ Ἔσδρας (ἦσαν γὰρ τοῦ θεοῦ ἱερῶν γάζοις) παρέδωκε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χ'. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ'. χρυσᾶ σκεύη τάλαντα κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, ζυθμοῦ τάλαντα ιβ'. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μήσοντες ἱσεμνίζειν. ἀνέθηκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τοῦ ὁλοκαυτώσεων νενομισμένας γενέσθαι θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς καὶ ἄρνας οβ'. ἐρίφους εἰς παράτηση τῆς ἡμαρτημένων ιβ'. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γεγραμμένα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ μὲν ἔξωθεν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀναγκαῖον ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ μέχρι πάσαν αὐτοῦ χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. μεθεχώρησε δ' αὐτοῦ κείναντος αὐτὸν ἄξιον οἴμαι τοῦ θεοῦ τῆς βουληθέντων ἀγαθοῦ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χεόνῳ δ' ὕστερον μεσολαβόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τῶν πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐνδεβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυμνοὶ γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δ' βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ ποιῆσαι δὲ πάντας ὀργὴν λαβών, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέρρηξε μὲν ἐθνὸς ὑπὸ λύπης τὰ ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν δ' ἀφεώσων, καὶ τὰ γένεια ὑβείζων, ὅτι τὴν γῆν τε ἑαυτὸν ἔρριψεν ὅτι τοῦ τὰ ἁμάρτια ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν σιωπᾶν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα τέκνα ἐκ ἀκουσθήσεται, διέμενεν ὅτι ὁ γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτοικοι πάντες, πλήσιοντες τ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι τοῦ γεγονότος λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀίασας δ' ὑπὸ τῆς γῆς ὁ Ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸ οὐρανὸν ἀρχιερεὺς μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας ὑπὲρ τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀσεβειῶν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν αὐτίκα καὶ λέγων ὅτι ἐκ τότε συμφορᾶς αὐτῷ καὶ αἰχμαλωσίας ἐξεισώσαντα, καὶ πάλιν εἰς Ἱερόσολυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῷ, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νεῦ ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεποιηκόσι, δὲ ὅτι τὴν τοῦ θεοῦ χρηστότητα καὶ τοῦτος ἀφέπαι τὴν κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δεήσεων. ἀθροισθέντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν συνῆλθον, καὶ γυναῖξί καὶ τέκνοις συνῆλθον, καὶ χαίρων τις ὀδύρων, κρᾶτος ἐν Ἱερόσολυμα τῆς προσελθών, αὐτοῖς μὲν ἀμάρτειν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς δὲ τοιαῦτα μεμίχθαι γυναῖκας. ἔπειτα δ' αὐτὸν ἀξιοῦσαι πάντας, συμβαλεῖν αὐτοῖς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. καὶ ἀποκρίνασθαι δὲ τοὺς ἐκ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. πειθεὶς οὖν τούτοις ὁ Ἔσδρας, ἐποίησεν ὁμόσαι τοὺς φυλάρχους τῆς ἱερέων καὶ τῆς λευίτης καὶ ἱσραηλίτης, ἀποστέμψαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τῶν ἀρχόντων συμβουλεύ. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, ἔδωκε

A vbi peracto triduano ieiunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum xii. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, tauros xii. pro communi salute populi, arietes & agnos lxxii. hircos pro peccatis xii. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristítia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus; Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cóserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cófitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasítque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiit tem-

plũ & cõtulit ſe in domiciliũ Ioãnis & Eliaſibi, ibíque totã cã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuerſi intra biduum aut triduum Hieroſolyma conuenirẽt, & quiſquis per cõtemptũ nõ adfuerit intra præſcriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius ſacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriuſq. tribus homines, vigeſima die noni menſis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque conſediſſent in ſuperiore parte tẽpli præſentibus etiam ſenioribus, & frigus propter anni tempꝰ eſſet moleſtũ, ſurgẽs Eſdras accuſauit
1. Eſdr. 10. eos qui cõtra leges duxiſſent vxores alienigenas. nũc ſi velint rẽ Deo gratã & ſibimetipſis vtilem facere, ablegãdas eſſe vxores eiuſmodi. acclamatũ eſt facturos id oẽs æquo animo, ſed eſſe earũ nõ paruũ numerũ, & tẽpus eſſe hybernũ, nec poſſe rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus eſſe vt negociũ hoc differatur aliquãtiſper, & tũ demũ principes aliquot qui ſint alieni ab hac culpa, cũ ſelectis vndecunque ſenioribus inquiſitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præſcriptũ vxores duxerint. cõſenſerũt oẽs in cã ĩẽrétiã, & prima die menſis decimi cœpta inquiſitione, quæ durauit vſque primã diem menſis ſequẽtis, inuenerũt multos tã exleſu põtificis cognatione quã ex cæteris ſacerdotibus ac Leuitis & aliis Iſraelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerunt, pluris faciẽtes legũ obſeruantiã, quã naturales affectꝰ quãtũuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽſere nõ eſt neceſſe. atq. ita Eſdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc conſuetudinem emẽdauit, vt in poſterũ hæc reformatio ſtabilis ac firma permaneat. Septimo autẽ mẽſe dũ ſcenopegiæ feſtũ celebratur, & fermè totus populꝰ cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem quæ Oriẽtalẽ portã ſpectat, rogauerunt Eſdram vt eis legem Moyſis legeret: quod & fecit, ſtans in medio multitudinis, à mane vſq. meridiẽ. ex qua lectione non ſolũ in præſens & futurũ diſcebant quid eſſet iuſtum, ſed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur ſic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuiſſent perpeſſi, ſi præſcripta legis diligẽter obſeruaſſent. Eſdras autẽ vidẽs eos ad hũc modũ affectos, iuſſit vt domum abirent: eſſe. n. feſtum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur vt ad epulas verſi, ita vt feſto die decet, hilariter agerent: & hac anteactorũ pœnitentia in futurum ſe munirent, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi ſequẽtes eius monita cœperũt re vera feſtũ agere, quod cùm per octo dies feciſſẽt, digreſſi ſunt in proprias patrias, magnam gratiam Eſdræ habẽtes ob reformatam rempublicam: quo factum eſt vt poſt comparatam ſibi apud populum egregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus. Quo tẽpore cùm etiam Ioacimus pontifex eſſet mortuus, filius eius Eliaſimus in ſacerdotium ei ſucceſſit.

ὥρμησεν ἐκ τῆ ἱερᾶ εἰς τὸ παστοφόριον Ἰωάνου τ̃ ἐλιασίβυ, κ̀ μηδενὸς ὅλως δ̀χ τ̃ λύπῃ γευσάμενος ἐκείνων τ̃ ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι νηστεύων ὑ κηρύγματος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τ̃ αἰχμαλωσίας σωνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τ̃ μ̀ ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐκ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τ̃ πλήθους, κ̀ τ̃ ὑσίας αὐτ̃ κ̀ τ̃ τ̃ πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, σωνῆλθον οἱ ἐκ τ̃ ἰεσδαϊκῆς κ̀ βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, ἐπὶ δὲ τῆ ἐνάτῃ μηνὸς, ὃς κ̀ μ̃ ἔβδομος τυγχάνει, κ̀ ὑ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται. καθισάντων ὑ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τῆ ἱερᾶ, παρόντων ἅμα κ̀ τ̃ πρεσβυτέρων, ℭ ὑπὸ τῆ κρίσεως ἀνδρῶς δεδακρυμένων, ἀναστὰς ἔσδρας, ἠπάτησε σφᾶς, λέγων παρανομῆσαι γήμαντας ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. νυνὶ μ̀ τοι γε ποιήσειν αὐτοὺς, τ̃ μ̃ θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα ὑ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ὑ ποιήσειν μὲν τῆτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ ὑ πλῆθος ἦ πολύ, ℭ τ̃ ὥραν τ̃ ἔτους χειμέριον, κ̀ τὸ ἔργον ἐ μιᾶς, ἐ ὑ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες τῶτοις, κ̀ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὠδαγμένοι σαν, λαβόντες χρόνον, κ̀ πρεσβυτέρους ἐξ ἑ αἱ θελήσωσι τόπου, τοὺς συμπεπλεγμένους τὸ τ̃ γεγαμηκότων πλῆθος. κ̀ τῶτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τ̃ νουμηνίᾳ τ̃ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τ̃ ἀλλοεθνίσιν, ἕως τ̃ τ̃ μηνὸς τ̃ ἐχομένου νουμηνίας, ποιησάμενοι τ̃ ἔρευναν, πολλοὺς ἐκ τε τ̃ τ̃ τ̃ ἱησοῦ εὑρηκόνων τ̃ ἀρχιερέως, κ̀ τ̃ τ̃ ἱερέων κ̀ λευιτ̃ κ̀ ἱεροψαλτ̃, οἳ κ̀ τὰς γυναῖκας κ̀ τὰ ἐξ αὐτ̃ γεγονημένα, τ̃ τ̃ νόμων φυλακῆς ἢ τ̃ τ̃ πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιούμενοι πλείονα πόνον, ἀνδρὶς ἐξέβαλον. ℭ θυσίας ἐξομνύζοντες τ̃ θεὸν ἐπωμόσαν, κρεῶς καθαθύσαντες αὐτῷ. τὰ ὑ ὀνόματα αὐτ̃ λέγειν, ἐκ ἐδόξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ. τὸ μ̀ οὖν ἁμάρτημα τὸ πρὸς τοὺς γάμους τ̃ πρεσειρημένων, ἔτους ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐκαθάρισε τ̃ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτῃ τῷ λοιπῷ μόνιμον εἶ. τῇ ὑ ἑβδόμῃ μὴν τ̃ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, κ̀ χρεὼν παντὸς τ̃ λαῦ σωνελθυθότος ἐπ' αὐτὴν, ἀνελθόντες εἰς τὸ αἴθριον τ̃ ναῦ πρὸς τ̃ πόλιν τ̃ ὅπῃ τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδέήθησαν τ̃ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ ὑ μέσος τ̃ πλήθους σταθεὶς ἀέγνω, κ̀ τῶτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ὑ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τ̃ νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν κ̀ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ, πρὶ ὑ τῆ παρωχημένων ἐνδυσφόρεσεν, κ̀ μέχρι τ̃ δακρύειν προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῆ πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ὑ ἔσδρας ἔτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπέναι πρὸς αὐτὰς κ̀ μὴ δακρύειν. εἶ γὰ ἑορτὴν κ̀ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, ὁ γὰ ὀξέναι. προετρέπετο ὑ μᾶλλον πρὸς φωχίαν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. κ̀ μετάνοιαν κ̀ λύτρωσιν τ̃ ὅπῃ τοῖς ἠμπρακόσιν ἐξημπρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἕξειν κ̀ φυλακὴν τ̃ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ὑ ταῦτα ἔσδρα παραγινομένου ἑορτάζειν ἤρξαντο. ℭ τῶτο ποιοῦντες ἀφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μ̃ ὕμνων τ̃ θεῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τ̃ περὶ τὸ πολίτευμα θαυμαζόντων ἔσδρα χάριν εἰδότες. ὡ σωέβη μ̃ τῶν θαυμαστ̃ λαοῦ δόξαν γηραιὸν τελευτῆσαι τὸν βίον, κ̀ ταφῆναι μ̃ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ ὑ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ℭ ἰωακείμου τ̃ ἀρχιερέως τεθνηκότος, πῶς αὖτε ἐλιάσιμος τῶν ἀρχιερωσυνῶν διεδέξατο.

τῆ ὑ

τῷ ὑ ἀρχιμαλωτισθέντων τὰς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βα- A
σιλέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, ἐξιππασᾶτο μὲν τῆς
μητροπόλεως περσῶν σύσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς
ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραΐδι
φωνῇ ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἶεν. ὑφηγουμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς ἰουδαίας, πῶς αὐτῷ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ B
μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι.
κακῶς δ' ἐχόντων εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῷ εἰς ἔδαφος
τὰ τείχη, καὶ τὰ πύλας ἔθνη πολλὰ δηλαθέναι κακὰ τοὺς
ἰουδαίους, ἡμέρας μὲ καταδρεχόντων τὴν χώραν καὶ δηλο-
πατζόντων, νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολ-
λοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῷ ἱεροσολύμων αἰχμαλω-
τους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δεδεκέναι νεκθημέ-
ρων νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τὴν συμφορᾶς
τοὺς ὁμοφύλους. ἐ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄρχει τίνος C
εἶπεν ὦ δέσποτα ἐπόνηται ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ὥστος ἁρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγόναμεν; δεξαί-
μενος δ' αὐτὸ πρὸς τὴν πύλη καὶ ζητῦ ἀποδυσόμενον
προσελθὼν τὸν ἤγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλί-
νεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἄθυμος ὡς εἶχε μὴ ἀπολεσάμενος,
δεδακρυόησεν ἐπὶ δυσὶ τῷ βασιλεῖ τὸν ὅτι τῦ πότε δεδα-
κρυίκεν. ὡς ὑ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη, καὶ ἡ-
δίων αὐτῷ γνόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κα- D
τηφυσπυθρωπακότα θεασάμενος, δεδὰ τὶ κατηφὴς εἴη ἀπέ-
κρινεν. ὁ ὑ τῦ θεῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ προσθῶ πα-
ρασχεῖν αὐτῷ λέγοντι, πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι
μὴ βλέπειν τοιῦτος, μηδὲ τὸν ψυχικὰ λυπῆν, ὅπου τῆς
πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα
προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ τὰ γῆς τὰ
τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτ; ἀλλὰ χα-
ρεισαί μοι πορευθέντι τὸ τεῖχος ἀναλεῖραι, καὶ τῦ ἱερῦ τὸ
λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ ὑ βασιλεὺς, δίδόναι τὸ E
αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ προὶς τοὺς σατράπας κο-
μίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ
πᾶσαν φιλάξωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλεται. πέπαυσο
δὲ φησι λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τὸν λοιποῦ δεκόνῃ.
ὁ δὲ ἐν νεεμίας προσκυνήσας τῷ θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ
τὴν εὐαρεστήσεως δυχαριστήσας, τὸ κατηφὲς τὴν προσώπου
καὶ συγκεχυμένον, ἀπωσκάψατο τῇ τῷ ἐπαγγελμένων
ἡδονῇ. καλέσας ὑ αὐτὸν τῇ δίψῃ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς F
σαδαῖον ὕπαρχον κομίσαι τὸν τὴν συείας καὶ φοινίκης καὶ
σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ πρὸς τε τὴν τιμῆς τὸν νεεμίου, καὶ
χορηγείας τὴν εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπιτηδείως ἄλκει. γνόμε-
νος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῷ ὁμοφύλων ἐθε-
λόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ προσκαλεσάμενος, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύον-
τος ξέρξου. ἐ δίδας τῷ θεῷ τὰς ὑπὸ σολὰς ἀποδί-
δωσι τῷ σαδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχίαις, καὶ συγ- G
καλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, ἔστας ἐν μέσῳ
τῷ ἱερῷ, τοιῦτος ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. ἄν-
δρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μνήμην τῷ πατέρων
ἐσχήκοτες, ἐ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, προσκυνοῦν-
τες, καὶ δίκαι τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἐν ἐγκατελεί-
πτατε τὴν ἐφ' ἡμῖν πρόνοιαν ἀμελῆ, συνήργησε δέ μοι
πρὸς τῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀνασήσω, καὶ τὸ λείψανον τῦ ἱερῦ τελειώσω. βέλομαι
δ' ὑμᾶς τῦ τῦ γεγονότων ἡμῖν ἐν τῷ δυσμενείαν σαφῶς εἰδότας, ἐ ὅτι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν
ἡμᾶς πρὸ ταύτην φιλοτιμουμένους, ἐνισχύσοντας καὶ πολλὰ προσματεύσοντας πρὸς αὐτὴν ἡμῖν ἐμπόδιον,

Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se cõfabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias repertiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hæc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilatior videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abiterso à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimoquinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximus memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod supereſt ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quá infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ molientur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

1. Esd. 1.

2. Esd. 2.

primùm forti animo ſitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè reſiſtet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis, ſed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempeſtiuum eſt hoc facere. Hæc locutus continuò iuſſit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida: pollicituſque ſe quoque cũ domeſticis velle adiutare impigrè, cõcionẽ dimiſit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni eſt indita, quãdo à Babylonia ſunt reuerſi, quia Iudæ tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritaſque & Syriæ Cauæ incolas perlata eſt, iniquiſſimè tulerunt, nec vmquam ceſſauerunt inſidiari & conatus ipſorũ impedire: interceptiſque multis Iudæis, tentauerũt ipſum Neemiam per cõductitios ſicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores ſpargentes quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent: Neemiam verò nihil horum ab inſtituto deterrere potuit, ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus intrepidꝰ pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens. eam autẽ ſalutis propriæ curam nõ ideo habuit, quòd mortẽ timeret, ſed quia certò ſciebat ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia. iuſſitque in poſterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem non ſine gladio erat, ſimilitérque qui materiam ei ſuggerebat: ſcuta verò non longè inde in promptu eſſe voluit, & tubicines interuallo quingentorum paſſuum, vt ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, vt populus arreptis armis reſiſteret, néve inermis ab hoſte poſſet opprimi. ipſe verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec ſomno vtens niſi quantum poſtularet neceſſitas: atque ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus menſibus. tãtũ enim tẽporis elapſũ eſt donec abſoluerẽtur mœnia, 28. regni Xerxis anno, menſe 9. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo ſacrificauerunt, & 8. dies in epulis traduxerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus eſt audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns nõ ſatis magnam in vrbe populi frequentiã, perſuaſit circunquaq. vicinis ſacerdotibus & Leuitis vt migrarent in vrbem inibi habitaturi, extructis eis de ſuo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in vrbem cõferre iuſſit, vt eſſet vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibẽter fecerunt: & hoc pacto factũ eſt vt vrbs magis frequentaretur in poſterum. Poſt hæc & alia multa honeſta & laude digna opera Neemias iam ſenex defunctus eſt, vir ad virtutem & iuſtitiã natus, & in populares ſuos beneficentiſſimus relicto ſẽpiterno ſui monumento in Hieroſ. mœnibus. atq. hæc ſunt quæ Xerxe regnãte geſta ſunt.

2. Eſdr. 4.6

θαῤῥεῖν πρὸς τὸν θεὸν πρῶτον, ὡς μὴ πρὸς τὸ ἐκείνων ἀπέχθειαν ἐπορμῶμεν, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοῖς ἀνίεναι τὴν οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο ἴδιος ὄν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν δύθις τοὺς ἀρχοντας μερῆσαι τὸ τεῖχος, μὴ ὀλιγανέμιαν τὴν ἐργασίαν αὐτοῖς τοῦ λαοῦ, μηδὲ κώμας μὴ πόλεις, μὴ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ὑποχόμενος δὲ μὴ αὐτὸς μὲν τὸν οἰκετῶν συλλήψεσι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. μὴ ἰσθ' ἅμα πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ δὲ Ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε καὶ χώρα δι' εὐσημείας αὐτῆς μετέλαβον. ἀκούσαντες δὲ τὸν τῶν τείχων οἰκοδομὴν σπουδαζόμενον ἀμανῖται μὴ μωαβῖται μὴ σαμάρειται, μὴ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, μὴ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλούς τε τῶν Ἰουδαίων ἀπέκτεινα, μὴ αὐτὸν ἐζήτουν τὸν νεεμίαν διαφθεῖραι μαθόμενοι πρὸς τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον δὲ μὴ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλον, μὴ φήμας αὐτοῖς διέσελλον, ὡς πολλῶν ἐπισπάδην αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκταραττόμενοι, μικρὸν δὲ οἰκοδομίας ἀπέσησαν. τὴν δὲ νεεμίαν, ὑδὲν τούτων ἐξέστησε δι' ἀσθενῆς δὲ πρὸς τὸ ἔργον, ἀλλὰ σῖφος τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιβαλλόμενος, ἀζήτητος ὑπέμενεν, ἐπὶ δὲ εἰς τὸ ἔργον ὅπλα θυμίας ἀναμιγνύντων μὴ τὸν ἀλαπρωείας. ἔτως τε συνετελεσμένως μὴ περιφανῶς δι' σωτηρίας εἶχεν, ἐκ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ περιφανῶς ὅτι μὴ τοῦ αὐτὸς τελευτήσειν, ἐκ ἔτ' αὐτὸς τοῖς πολίταις ἀναστήσας τὰ τείχη. ἐκέλευσε δὲ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομεῖν τὰς ὅπλα περιζωννυμένους ἐργάζεσθαι. μὴ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, μὴ ὁ τὴν ὕλην ὡδῷ κομίζων. θυρεὺς δ' ἕκαστα αὐτῷ ἐκέλευσε κεῖσθαι, μὴ σαλπιγκτὰς δὲ πεντακοσίων ἕστησε ποδῶν, περὶ ὃ ἂν ἐξαίφνης αἱ ὅπλα φανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημῆναι τοῦ λαοῦ, ἵνα ἁπλισμένοι μάχωνται, μὴ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ὅπλα ἐπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιῆρχεν τὸν πόλεως τὸν κύκλον, ὑδὲν μόνων ἐδὲ τοῖς ἔργοις, ὑδὲ τῇ διαίτῃ μὴ τοῖς ὕπνοις, ὑδενὶ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. μὴ τὴν ἐπίμεινε τὴν ταλαιπωρίαν, ἐπὶ ἔτη β μὴ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ δὲ τοῦ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, ὀγδόῳ μὴ εἰκοστῷ δι' ξέρξου βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος δὲ τῶν τειχῶν λαβόντων, νεεμίας μὴ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τοῦ θεοῦ ὑπὲρ δι' τούτων οἰκοδομίας. ἔδοξεν ἐφ' ἡμέρας ἡ δυσχερέμενοι. τὰ μὲν ἔνεθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, δι' τοῦ τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσθείσης, ἐδυσφόρει. νεεμίας δὲ τὸν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπεμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πέριξ πόλιν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὸν πόλιν μὴ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων. τὸν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ῥᾳδίως διωκεῖν ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεεμίας διετάξατο, πολυανθρωπτέραν δὲ τὴν τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτως συνέβη γενέσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ, μὴ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο ζηλωτὴς τὰ τῷ φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τοῦ ἱεροσολύμων τεῖχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ς'.

Οτι Καπλάδυνος ἀρταξέρξου, μικρῦ δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε διὰ Ἀμάνου δόλου.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξῃ ἕλληνες καλοῦσι, σωέβη μεταβολῆναι. τούτῳ τῷ περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, σχεδὸν ἀπώλετο τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὑπολέσθαι. τῆς δ' αἰτίας μετ' ὀλίγον μνησθήσομαι. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημε ἰουδαίαν γυναῖκα, τοῖς γένεσιν ὖσαν τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ὑπὸ ἰνδίας ἄχρις αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ὑσῶν ἀρχόντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοῖς τε φίλοις καὶ τὰ περσῶν ἔθνη καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν ὑποδεξάμενος εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἐν βασιλεῖ τῷ πλούτου ἐνδοξαζομένῳ τὴν ὑπόδειξιν ποιήσασθαι ὅτι ἡμέρας ρπ. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοῖς προσβύτας αὐτῶν ἐν σούσοις ὅτι ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἐν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον ἐσκήνωτο. σκιώωμα πηξάμενος ἐκ χρυσίων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὑφῆνα λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας καταπλίνεσθαι. δικονομοῦτο δὲ σκηνώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἀβαλίθου πολυτελοῖς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις μὴ διάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ὅπη τρέπεσθαι αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βάλεται τῶν καταχειμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. διαπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων ἀφεμένους, καὶ ἑορτάζειν ἅπασι τὰ βασίλεια αὐτῶν πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα διάγειν συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἵν' ὅπη δείξαι βουλόμενος ἐσιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῷ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς δυνέχους ὑπὸς εἰλαύζοις πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον ἀνέμενε παραιτουμένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὴ τὸ συμπόσιον. ἀνασκάπτα δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρίσθείη παρ' αὐτῆς. κληθέντα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταττε δ' οὖν δηλονότι τίνα κατ' αὐτῆς νόμον ὀφείλουσιν. ὁδὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, ἐκ αὐτοῦ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονεμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἀρχὴν δηλαδὴ γενέσθαι τὸν βίον. ἀδημία γὰρ τὸ συνοικοῦντος αὐθέως αὐτῷ ποιήσεται, πρόδηλον τὴν τοῦ βασιλέως ὑφηφανίαν πρὸς τὸν κρατοῦντα ἁπάντων, ἔχουσα. πρόκειται δὲ τοῦτο συμβεβίζουσαν αὐτῷ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, δηλαδὴ τοῖς ἔθνεσι τὰ περὶ τῆς βασιλέως κεκυρωμένα, ἔδοξε τοῦ σώματος ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum multari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec dis- A iungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quòd volũtati suæ non
Esth. 2. liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes eum amici, consulunt vt inutilem mulieris amorem ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. nouа enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit rex consilium, móxque mandauit B certis hominibus vt forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exquentibus inuenta est Babylone Esther puella vtroque parente orbata, quæ apud patruum Mardochæum educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in se oculos conuertebat. itaque vni C eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissimè, odoramentis atque vnguentis preciosissimis quibus principes fœminæ corpus curare solent, quotidie delibuta. atque hac tractatione per sex menses vsæ sunt quadringintæ numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & regis lecto tempestiuas, vnam singulis diebus mittebat ad eum, qui pòst complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta verò E- D sthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimisitque quos Agaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos, & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mensem integrum: & ingressæ regiam vxori diadema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interro E gata quónam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibique degens obuersabatur quotidie circa regiam, scisciians, de puella quomodo se haberet. diligebat enim eam haud secus quàm propriam filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dum sederet in régio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis F contrà faceret, plecteretur capite. rex interim virgam tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: isque virgæ contactu eximebatur periculo. Et de his quidem hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò G territus, veritatem per quæstiones inuenit:

ἀγαπείμενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ μὴ φέρων τὴν ἀγάπην, καταλλαγὴναι μὲ αὐτῇ ἀγὲ τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος ἦ ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὴν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελούμενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι ἦ πρεπόντως καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ὡραίας, ὧν ἡ πρόκειται ἐχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῇ, καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην σύνοικον ὑπαποκόπτον καὶ μικρὸν γενέσθαι τῆς συνουσίας. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προστάξε πᾶν ὁπλεξαμένους τὰς δοκίμους ἐπ' εὐμορφίᾳ τῆν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν ἦ πολλῶν, εὑρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ ἣν τῷ θείῳ μαρδοχαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφομένη. ἦν δὲ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν ἦ πρώτων παρὰ τοῖς ἰουδαίοις. πασῶν ἦ τὴν ἰδέαν συνέβαινε, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ, τῶν κάλλει διαφέρειν, καὶ τὴν χάριν τῶν προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον ἐπείγεσθαι. παραδοθεῖσα ἦ αὐτῇ παρὰ τὸν εὐνοῦχον εἰς ὑπομέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προνοίας μύρων τε καὶ ἀφθονίας καὶ πολυτελείας τῶν ἀλειμμάτων, οἷς χρῄζει τὰ σώματα, καθαρσμῶν. καὶ τούτων ἀπέλαβον ὅτι μῆνας ς'. τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν ἔσαν. ὅτε ἦ ἐνόμιζεν ὑποχρεοῦντας τῶν προειρημένων τὴν ὑπομέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ βασιλεύειν αὐτὰς ὑπὸ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γεγενῆσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ ἦ πλησιάζων δυσὶ ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικομένης ἦ τῆς ἐσθήσεως πρὸς αὐτὸν ἠδεῖς αὐτῇ καὶ πεσὼν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀδήρῳ καλουμένῳ. διέπεμψε ἦ τοῖς ἀγγέλοις λεγομένοις εἰς παῖν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους παραγγέλλων. αὐτὸς ἦ πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰσίᾳ ὅτι μῆνα ὅλον ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτοῦ. εἰσελθούσης ἦ εἰς τὸ βασίλειον, περιέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ σωφρόνησεν ἔτος ἑβδόμον, μὴ ποιησάσης φανερὸν αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἐξ ὅπερ εἴη τυγχάνουσα. μέλλοντας ἦ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ Βαβυλῶνος εἰς σοῦσαν περσίδος, αὐτόθι διῆγεν ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τίνα διάγει τρόπον. ἔστεργε γὰρ αὐτὴν, ὡς αὐτῆ θυγατέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα τῶν ἰδίων αὐτοῦ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλίτην ὑπὸ τῷ θρόνου καθέζοιτο. πρίεσθαι ἦν τὸν θρόνον αὐτῷ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆτο μὲν τοι λόγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἵν' ὅταν τινὰ σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐκτείνειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.

καὶ πρὶ μὲν τούτων, ἀκηκοώτας ἡμῶν δεδήλωται. χρόνῳ ἦ ὕστερον ὑπεβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ βαγαθώ καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν ὑπουλίαν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος ἦ δι' ἀγγέλων τῆς ἐσθήσεως, φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ὑπουλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, τάληθὲς ἐζήτει. καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἀπεσώσατο, τὸν δὲ Μαρδοχαῖον A
τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς ἀντὶ τῆς σωτηρίας χαρι-
σόμενον, μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα
συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ πρόσ-
μενειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον εὐαγκαλί-
στατον τοῦ βασιλέως. ἀμαῦ δὲ ἀμαδάθου μὲν υἱόν, τὸ
γένος δὲ ἀμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα,
προσκυνοῦσι οἱ τε ξένοι καὶ Πέρσαι. ταύτην αὐτοῦ
τὴν τιμὴν ἀρταξέρξης κελεύοντος γίνεται. Μαρδο- B
χαίου δὲ σοφίαν καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτοῦ νόμον ἐκ προσ-
κυνοῦντος ἄνθρωπον, ὑπεραφυλάξας ὁ ἀμάνης, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον,
ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύ-
θεροι Πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, οὗτος δὲ δοῦλος ὢν,
οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρ-
δοχαῖον, αὐτὸν μὲν ἀτιμάσασθαι πρὸς κόλασιν οὐδὲ C
βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω
πᾶν ἀφανίσαι, καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι
καὶ τὸ γένος τῆς ἀμαληκιτικῆς ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν
διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγορῶν λέ-
γων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρμένον τε καὶ ἀνὰ
αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυ-
λον, ἴδιά τε θρησκείαν τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἴδια
νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ
τοῖς ὑπηκόοις τοῦ σοῦ λαοῦ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. D
τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διοργασίαν
καταλιπεῖν, κελεύσεις ἀφορίζον ὀπολέσαι, μηδέ τι
αὐτοῦ λείψανον καλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυ-
λαχθέντων, μή τε ἀρχμαλωσίαν, ἵνα μήποτε μὴ ζημιω-
θῇ τοῖς φόροις τοῖς παρ' αὐτοῦ γινομένοις, ἐκ τῆς ἰδίας
οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάν-
των ἀργυρίου σ'. ὅπου αἱ κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ
χρήματα παρέσχεν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ὑπὸ τούτων εἰρη-
νεύθῃ τοῖς κακοῖς ἡ βασιλεία. Ταῦτα τῷ ἀμάνῃ ἀξιώ- E
σαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτοῦ χαρίζεται, καὶ
τοῖς ἀνθρώποις ὧς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅτι βέλεται. τυχὼν
δὲ ὧν ἐπεθύμει ἀμάνης, οὐδὲ χρῆμα πέμπει δόκιμα-
μα ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη φέρον τοῦτον
τὸν τρόπον. Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ὑπὸ ἰνδι-
κῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας καὶ καὶ ρ σατραπείαν ἄρχουσι, τάδε
γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλή-
θην κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας
ὑπερήφανον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκα- F
θεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὄντως ἐπιεικῆ καὶ πρᾶον ἐμαυτὸν παρ-
σχὼν καὶ προνοσάμενος εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐ-
ζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ὀπολαβεῖν αὐτοῖς γέ-
νοιτο. τῇ δὲ ἐμῇ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ
τὴν πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ
διατηρεῖ ἐμὴ πίστιν καὶ βεβαίαν διοίαν ἀμάνης, κἀπ' ἀμφο-
τέρων ὑποδεξαμένου μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀκαμε
μάχθαι δυσμενεῖς ἔθνος καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. Καὶ τῷ G
βασιλεῖ ἀνυπότακτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθε
σι, καὶ καὶ μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις
πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ διατέ-
ρου μου πατρὸς ἀμάνης, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις
ὀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδὲ ἐλεᾶν πλέον ἢ τοῖς ἐναντιωτάτοις πεπιστευκόσι καὶ
χαριζομένοις. Τοῦτο γενέσθω βούλομαι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ιβ μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ παν-
ταχόθεν ἡμῶν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, καὶ λοιποῦ μετ' εἰρήνης ἡμῶν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

& illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantùm nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet. & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volénſque pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit ipſum ad ſupplicium deposcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecuniæ cariturus, modò regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc ſententiam: Rex magnus Artaxerxes CXXXII. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil ſuperbum aut ſæuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iutis tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem regibus, & depranatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decimæ tertiæ die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totum noſtris hoſtibus, in poſterũ pace ac ſecuritate frui nobis liceat.

Eſth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem A
sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in
diem præscriptum sese expediebant, idemque
studium erat & Susis in vrbe regia. Rex inte-
rim & Aman conuiuiis vacabant & compora-
Esther. 4. tionibus, perturbata ciuitate & futuri expecta-
tione suspensa. At Mardochæus re cognita, sciſ-
sis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere fe-
rebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans,
maximam gentem internecioni esse addictam:
& vociferando talia vsque regium palatium de-
latus, ibi demum constitit. B non enim fas erat
illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius
erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris
vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fue-
rant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lu-
gentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ
nunciatum est, Mardochæum in tam misera-
bili habitu stare pro foribus palatij, perturbata
hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent.
Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum C
cessasset causa propter quam eum habitum
sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achra-
theum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, sci-
tatum quid mali accidisset homini, vt talem
cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vel-
let deponere. ibi Mardochæus omnem causam
eunucho exponit ordine, & quòd edictum re-
gium per vniuersam ditionem esset diuulga-
tum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit A- D
man, vt internecionem eius gentis à rege redi-
meret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi
ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis
mandatis, vt supplex regem adiret super hoc
negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ
gentis ad tempus infra dignitatem sese demit-
tere, & deprecari eius periculum. Amanem e-
nim, cuius secunda sit post regem dignitas, in-
citare cum crebris contra Iudæos accusationi-
bus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo E
nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse
inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolu-
mitatem donare volens, virgam auream pro-
tenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc
fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum
per eundem eunuchum orat eadem, dicens non
oportere eam respectum habere salutis pro-
priæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc
nunc facere negligat, Deum quidem omnino
laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua fa- F
milia daturam pœnas eis quos tunc contem-
neret. Tum Esther non mutato nuncio iubet
patruum Susis concionem Iudæorum aduoca-
re, & pro reginæ salute triduanum ieiunium
indicere: se quoque idem facturam pollicita
cum ancillis domesticis, ac tum demum vel
contra legem adituram regem, & mortem et-
iam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Pa-
ruit ille reginæ & indicto suis publico ieiunio, G
ipse quoque supplex Deum precatus est, ne po-
pulum suum deleri permitteret, sed quemad-
modum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

τούτοις κομισθέντος τοῦ προστάγματος εἰς τοὺς πόλεις καὶ
τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὅτι τὴν τῶν ἰουδαίων ἀ-
πώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν προειρη-
μένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπαύετο δ' τοῦτο, καὶ ἐν τῇ
σύσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ ἀμάνης, πρὸς πότους
καὶ πότοις ἦσαν, ἡ δὲ ταραχὴ δι' ὅλης ἦν ἡ πόλις. ὁ δὲ μαρδο-
χαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, διερρηξάμενος τὴν ἐσθῆ-
τα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ καταχεάμενος σποδὸν
ἐφ' ἁρμάτου, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικῆ-
σαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῆς βασι-
λείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰ-
σελθεῖν αὐτὸν τοιοῦτον προκεκαλυμμένον σχῆμα. τὸ δ' αὐτὸ
καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν ταῖς πόλεσιν ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ
πρὸς τούτων προστεθὲν γράμματα, θρηνοῦντες καὶ
τὰς κατηγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι, τὸ
δ' ἀπήγγειλαν τινὲς τῇ βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖον ἐν
ἵππου οἰκτρῷ σχήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταρα-
χθεῖσα πρὸς τὴν ἀπολιν, ἐξέπεμψε τοὺς μετ-
αμφιέσοντας αὐτόν. ὁ πεισθέντος δ' ἀποδύσασθαι
τὸν σάκκον, ἐγὼ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθεὶς λαβεῖν δεινὰ
πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον
ἀχεάθεον, καὶ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστει-
λε πρὸς μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος
αὐτῷ σκυθρωποῦ πεπθεῖ, καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο προκεί-
μενος, ἀφ' αὐτῆς παρακελεύσης, ἀπέστειλε. ὁ δὲ
μαρδοχαῖος, ἐπέδειξε τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, ὅτε
γράμμα τὸ κατὰ τῶν ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ
τῷ βασιλεῖ χώραν ἀφαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημά-
των ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἔθνους ὡνήσατο
παρὰ τοῦ βασιλέως ἀμάνης. δοὺς δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἀπό-
γραφον τῶν ἐν σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἐ-
σθῆρα, καὶ περὶ τούτων ἐνδεῖξαι τοῦ βασιλέως ἐπε-
τέλλετο, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τοῦ ἔθνους μὴ ἀφεῖσ-
αι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ᾧ παραπήσεται τοὺς
ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. τὸν δὲ τῶν
δευτέραν ἔχοντα τοῦ βασιλεῖ τιμὴν ἀμάνην, κατη-
γορήσαντα τῶν ἰουδαίων, παρωξυγκέναι κατ' αὐτῶν
τὸν βασιλέα. ταῦτα γνῶσα, πέμπει πάλιν πρὸς
μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεῖσα πρὸς τοῦ
βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος,
ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προ-
τείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ δὲ αὖ τοῦτο ποιήσειν ὁ
βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὐκ
ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται.
μαρδοχαῖος δ' τούτοις κομισαμένου αὐτῷ τοῦ εὐνούχου
πρὸς τῆς ἐσθῆρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέ-
λευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν ἕνα σκοπεῖν σωτηρίαν,
ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελείσειε τοῦτο
νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν πρὸς τοῦ θεοῦ πάν-
των, αὐτὴν δ' καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τ' ἀλλο-
φυλιθέντων ἀφανισθῆναι. εἰ δ' ἐσθῆρα, ἀπέστειλε μὲ
τοῦ μαρδοχαίου τὸν αὐτὸν πέμψασα δακτύλιον, εἰς σῦσα
παραδοθέντα, τοὺς ἐκεῖ ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγα-
γεῖν. καὶ νηστεύσαι πάντων ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ἓξ εἰς ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μετ' τῶν θεραπαι-
νίδων, τό τε προσελθεῖν τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. καὶ
μαρδοχαῖος μὲν καὶ τὰς τῆς ἐσθῆρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐπαίνησε νηστεύσαι, καὶ τὸν θεὸν σωὶ αὐτοῖς ἱκέτευ-
σε, μηδὲ νῦν ὑπερίδειν αὐτὸ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτὸ πολλάκις πρεσβεύσαι,
καὶ ἀ-

καὶ ἁμαρτήμασι συνέγνω, καὶ νεῦ αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς κατηγελημένης ἀπωλείας. εἰδὲ γὰρ ἁμάρτων τι κινδυνεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν ἕνεκα τιμωρίας τῆς ἁμάρτου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσας μηδ' ἴσον σοὶ δέσποτα φησὶ τιμὴν παρέσχον, ταύτην ἐκείνῳ προσαγεῖν ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα καὶ τὴν μὴ προβαίνοντων τοῖς σοῖς νόμοις ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, προκαλοῦσι προνοῆσαί τι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐν ἀπόσῃ γῇ ἰσοπολίταις ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ προ ὀφθαλμῶν αὐτοῖς εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ ἐθήρα ἡ ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ περιθεμένη ἐθνῶν προσευχὴν, καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσι διαταξαμένη, τρισὶν ἡμέραις ἥτει τὸν θεὸν ἐλεημοσύνας μὴ αὐτοῖς, δοῦσα δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πραϋτητι μὲν τοὺς λόγους προκαλέσαι, τὸ δ' εἶδος ὑπερηφανέστερον δ' προσηνέστερας ἔσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ προὸς τὴν παράτησιν δ' ὀργῆς εἰπὶ παροξυνθεὶς προὸς αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ προὸς τὴν συμπροσίαν τῷ ἀμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐχάτοις σαλᾷ ὄντων. μῖσος τε γνοὺσαν τῷ βασιλεῖ προὸς τοὺς ἐχθροὺς τῷ ἰουδαίων, καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐαὶ ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ καταισχυνάσαντας. ταῦτα ἱκετεύσα τὸν θεὸν ὅπ ξεὶς ἡμέρας, ἀποδύεται μὴν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρεὼν τὴν βασίλισσαν, συνὼ δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ὑποστρεφομένη αὐτοῖ καύφως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη, τὸ βαθὺ τοῦ ἐνδύματος ἐ μέχει δ' γῆς κεχυμένον ἄκρεις ἀσπάρει τοῖς δακτύλοις, ἥκει προὸς τὸν βασιλέα, μετὰ μὲν τὸ προσεῖναι ἐρυθήματος, προσώπεις δ' καὶ ἀσμενοὺ ὑπικειμένη τὸ κάλλος. εἰσήει δ' προὸς αὐτὸν μετὰ δέους. ὡς δὲ κατὰ προσωπον αὐτὸ καθεζομένη ὅπ τοῦ θρόνου γίνεται τὸν βασιλικὸν προσκεκυμένον κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἑαθῆτος, χρυσοῦ δ' καὶ λίθων πολυτελῶς, φοβερώτερον καὶ θεὸ αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καὶ τι κἀκείνου προσιόντος αὐτοῖ ἀπλωέστερον, καὶ ἀχανεκαυμένῳ ὑπὸ τ' ὀργῆς τοῦ προσώπου, πάρεσις δοὺς αὐτοῖ ὑπὸ δέους λαμβάνει, καὶ τοῖς προ πλουτοῦν ἴσον ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δ' βασιλεὺς καὶ βλέπων οἷμαι τοῦ θεοῦ, τὴν ὀργὴν μετέβαλε. καὶ δέσας προὸς τ' γυναικὸς μὴ καὶ πάθη τι τῷ χειρόνων ὑπὸ τοῦ φόβου, ἀνεπήδησεν ὑπὸ τοῦ θρόνου, καὶ τοὺς ἀγκάλας αὐτοῖ ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, κατασχολόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαρρεῖν προκαλῶν ἐ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν ὅτι προὸς αὐτὸν ἄκλητος ἦλθοι. τὸν δὲ νόμον τοῦτον προὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι τὴν δ' ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσιν ἐξεῖναι ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἀνεπίθει τῇ χειρὶ, καὶ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅπ τ' αὐχένα αὐτῆς ἅψα τὸν νόμον, δι' λαβείας αὐτοῖ ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρησασα, θαῤῥοῦσα εἶπεν, ἐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον ἃ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, δι' ὑπερχώρει μου τὸ πνεῦμα, ἐ κατελειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μ' ἀθυμίας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ καταλάμβανει, καὶ τοῖ ἐθήρα δι' ψυχεῖν ἐ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάῤῥυνεν, ὡς αὐτὸ καὶ τὰ ἡμίση τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τοῦτον προσχωρήσαντος αὐτῇ. ἡ δ' ἐθήρα ὅπ ἐσίασεν αὐτὸν μετὰ ἁμάνου τοῦ φίλου προὸς αὐτοῖ ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτοῖ δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δ' ἐκάνδυσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

A & indulsisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Amanem irâ percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam anteà formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pedissequis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem summis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtâ venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit sublimem in solio, insignémque cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè toruiùs eam ac subirato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse securam quòd inuocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi verò vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius inseruit, & cerulcem eius virgâ permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cùm annuisset, ambóque venissent,

Esthus.

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libéter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset; in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Est. 6.

τὴν ἐθέλειν ἐπιλάβεσθαι αὐτῆς ἅπερ οὖν βούλεται. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' αὖ τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὴν ὑστεραίαν ἀναβάλλεσθαι φάσκειν αὐτὴν τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. τῇ δὲ βασιλίσσης ὑποχομένου, ὁ Ἀμάνης ἐξῆλθε περιχαρὴς, ὅτι τῆς μόνον ἠξιῶθη συνδειπνεῖν τῇ βασιλεῖ καὶ τῇ ἑσθήρᾳ. καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον ὑφηνιοκτήσεν, ὅδεν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτὸ θεασαμένου πρὸς τιμὴν ἐγήγετο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα Ζαρέζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παόντων ἐπυνθάνετο τὴν τιμὴν, ἣς ἐ παρὰ τὸ βασιλέως ἀπολαύοι μόνε, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ σύμπασαν ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, πάλιν εἰς τὴν ὑπόστασιν. εἶπέ τι μὴ ἀρέσκειν; μαρδοχαῖον ὁρᾶν ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δ' γυναικὸς αὐτὸ Ζαρέζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον κατασκευάσαι πηχῶν ν', καὶ πρωὶ παρὰ τὸ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασαυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαρέσας τὴν γνώμην, προστάξαι τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, ὃ ἔσπασε τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν ἦν ἕτοιμον. ὁ δὲ θεὸς καταγελᾷ τ' ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ ἐνυπνιομένῳ. τὸ γὰρ βασιλέως ἐξαίφνης ἀγρύπνου ἐπείσης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὃ δ' ἐ βουλόμενος ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐξαφεζόντων αὐτὸν ἀναλῶσαι, τὰ γράμματα κομίσαντα καὶ τὴν τῶν αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὴν ἰδίαν πρόξεων, ἀναγνῶναι αὐτοῦ προστάξαι. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τὶς δι' ἀρίσεως ἐν τινι γέρᾳ εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐλέγετο. ἔτυχε δὲ ἐξ πίσιν δωρεᾶς τετυχηκὼς μεγίστων, ἤκει καὶ ὅτι βαγαθὼ καὶ θεοδέστου τοὺς ὑπερβαλόντας δυνάμει τοῦ βασιλέως, ὧν μαρδοχαῖος μεμυητὴς ἦν γνώριμος. φράσαντος δὲ μόνον τοῦτο τῷ γραμματεῖ, κἀμβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρόξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶ), κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τὴν ὅτι τούτῳ τεταγμένων ἐπιτηδείοτο. μαθὼν δὲ, ὡς ὀρθρος ὄξιν ἤδη, προστάξε τῶν φίλων ὃν αὐ πρὸ τ' αὐλῆς ὄρωσιν ἤδη παόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὥστε ἀμάνην ὑρηθῆναι. δαίτην γὰρ τῆς συμπόσεως ὥρας ἐληλύθει, πρὸ τῆ μαρδοχαίου θανάτου δηνοῦμενος αὐτῷ. τῶν οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνης εἴη πρὸ τ' αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δὲ, φίλον εἶπεν εἰδώς σε ἐμοὶ τιμῶντι μόνον ἄνωθεν, συμβουλεῦσαί μοι θέλοντα, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινὰ σφόδρα, ἢ ἐμαυτὸν μεγαλοφρόνως ἀξίως. ὁ δὲ ἀμάνης λογισάμενος ἐμὲ ἂν δ' ἐφ' γνώμῃ ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὐτοῦ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον, ἢν ᾖ ἄριστα ἔχ), ταῦτα φάναι ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιτο τὸν ἄνδρα τιμᾶν, ὃν φῆς ἀγαπᾶν, δεῖν κελεύειν, ποίησον ἐφ' ἵππου βασιλέως, τῷ αὐτῷ ἐσθῆτα σὺν φορεμάτι, καὶ στέφανον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ προάγοντα τῆς ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι οὕτως τιμᾶται τῆς τιμῆς, ὃν αὖ ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲ

ἐμοὶ οὖν ἀμάνης, ταῦτα συμβάλλουσιν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡδέως τῇ παραινέσει, προελθὼν φησί, ἔχεις δὴ κατὰ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον, ὃν ἐπέθηκεν μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δοὺς, κήρυττε προάγων αὐτὸ τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος ἀναληφθεὶς, καὶ ἤδη δίκαιος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐφεύρου, ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσαι σώσαντί μου τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας ἐλπίδα πᾶσαν; τὴν δίκαιον συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον ὁρῶν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς τἀληθὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, ὕστερος ἡμῖν ταῖς συμφοραῖς θαυμαλαῖς; πειθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, αἰτὶ τῆς σωτηρίας, ἵν' αὐτῷ παρέχῃ, ζητεῖ τότε ἐπιβουλεύσαντας δυνέχους ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἵνα ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διατέλει, καὶ περιτίθεται τὸ περιαυχένιον, καὶ ἐπιβὰς ὑπὶ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιεῖπε τὴν πόλιν, ἀμάνε προάγοντος καὶ κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσαι ποιὰ τῷ βασιλέως, ὃν ἂν τιμᾷ καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐπερῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ προσήνεγκεν, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' ἐκέτ' ἀμύναδαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν ἐπ' αὐτῷ. ταῦτα δὲ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἧκον οἱ τῆς εὐνῆρος δύνεχοι τὸν ἀμάνην ὑπὶ τὸ δεῖπνον ὑπαναδύδοντες. σαβουχάδας τε τὴν δύνεχων εἷς, ἰδὼν τὸν σαυρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὑπὶ μαρδοχαῖον παρεσκευάκεισαν, καὶ πυθόμενος πρός τινος τῶν οἰκετῶν ὑπὶ τὸ τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δὲ ὡς ὑπὶ τὸν τῆ βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ τὸ ἀμάνου δυωχηθεὶς, ἦλθε τὸν βασίλισσαν λέξων αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ὑπιτυχεῖν ὡς ληψομένην ὑπὲρ ἃ ὑπεθυμεῖτο ἔχῃ, τὸν τῆ λαῆ κίνδυνον ὑποδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ ἔθνους ἀναιρεθῆναι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι πρὶ τούτων τοὺς λόγους. ἐὰν γὰρ αὖ λυπρολπέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμποληθῆναι. μέτειον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τῆ βασιλίσσης ὑπό τίνος εἴη ταῦτα μεμηνύμενα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατεσκευακέναι τῷ βασιλεῖ ἔλεγε. ταραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τῆ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τὸ ἐθήκεσε ὁ ἀμάνης πρᾶξαι δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν συγγνώμην τῆ ἁμαρτημάτων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τε τῆς κλίνης αὐτῆς αὐτῷ πεσόντος, καὶ τοῦ βασιλίσσαν παρακαλουῦτος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τῷ ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, ἔφατο ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ὑπιχειρεῖς, ἀμαυῆ δὲ πρὸς τοῦτο κρίσεπλαγήτου, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σαβουχάδας ὁ δύνεχος παρελθὼν κατηγόρει τῆ ἀμάνου, ὡς δύο σαυρὸν ὑπὶ τῆς οἰκίας αὐτῷ παρεσκευασμένον ὑπὶ μαρδοχαῖον.

Id consulunt Aman putans hunc honorem non alij deberi quam sibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & sic ornatum equo insidentem ipse præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conseruatoris. His præter omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúque ante aulam Mardochæum sacco amictam, iussit eo depositò induere purpuram. Qui veritatem rei nescius, sed illudi sibi putans: Scelestissime, inquit, adeóne calamitati nostræ insultas? Persuasus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, próque detectis eunuchorum insidiis, induit purpuram qua rex ipse vti est solitus: & ornatus torque, conscensóque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perlustrata deinde vrbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum se contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Respõderunt illi, ademptam iam ei omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifestè Deus sit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Estheris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas visa crucè defixa in ipsius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, scitatúsque è quodam famulo in quem vsum parata sit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad supplicium deposcere, tũc quidem siluit. Cæterùm postquam rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit reginam indicare quidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negotia eius interpellaturã fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussisset, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt se ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in Amanem inuecta est, dicens hunc, quòd pessimè erga eos affectus esset, autorem talis consilij. Tum rex turbatus recepit se in horros è conuiuio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simúlque in lectum eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc viso magis etiam commotus: Scelestissime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam. *Esth. 7.*

id enim ſibi compertum ex ipſius famulo, cùm ad inuitandum eum veniſſet. eſſéque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio, quàm quòd in Mardochæum excogitauerat: iuſſitque vt confeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iuſtitiámque ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non ſolùm Amanem merito ſupplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo inſcio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vſus periit, & facultates eius reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum eſſe coniugis ex ipſa didicerat, annullũ accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò poſſeſſiones Amanis ei largita eſt. rogauit deinde regem vt Iudæis præſentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, ſparſis quàm latè pateret imperium. neque enim ſe poſſe viuere, niſi & patria ſalua, & ſuis popularibus. rex autem pollicitus eſt nihil ipſa inuita ſe mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permiſit etiam vt ipſius nomine quicquid vellet de Iudæis ſcriberet, & regio ſigillo obſignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio ſignaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis regiis, iuſſit eos pro Iudæis ſcribere ad magiſtratus omnium gentium, quæ ſitæ ſunt Indiam inter & Æthiopiam ſub centum xxvii. ſatrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non ſolùm erga inferiores exercent ſuperbiam, verumetiam contra ipſos autores beneficij non verentur inſoleſcere, quantum in ſe eſt tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vſquam eſt inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos eam adepti ſunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant ſe poſſe fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpoſiti cum poteſtate adminiſtrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miſeros adducunt in ſalutis periculum: id quod non è priſcis exẽplis aut fama auditis vobis poteſt eſſe perſpicuum, ſed ex facinore quod ſub noſtris admiſſum eſt oculis: vt poſthac non oporteat mentem adhibere qualibuſcunque criminibus vel potiùs calumniis, ſed de cognitis cauſis iudicare: & ſi quidem peccatũ ſit, ſeuerè animaduertere: ſin contrà, abſoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Perſici ſanguinis

Eſth. 8.

τοῦτο γὰρ αὐτῷ σημανθησομένῳ τὸν οἰκέτην ἐπιπεῖν, ἅτε καλέσων αὐτὸν ὅπῃ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. ἐξ) ὃ τὸν σταυρὸν ἔλεγε, ν' πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, ἐκ ἄλλης τιμωρίας ἀξιοῦν ἐκεῖνον τ ἀμάνιν, ἢ τῆ κῆ μῤδοχαίου γενομένῃ. κὴ κελεύει ωὖθ' ἁρπάσαι αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ προσηλωθέντα, ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, κὴ τιμὴ σοφίαν αὐτοῦ κὴ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τιμὴ ἀμάνου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ κὴ τιμὴ κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἐξ). κὴ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ἔστιν γνῶναι παρεχόμενος, ὡς ἃ κατ' ἑτέρου τὶς παρεσκεύασε, ταῦτα λαμβάνει κατ' ἐαυτῦ πρῶτον ἑτοιμασάμενος. ἀμάνης μὴν οὖν ἀμαζήτῳ παρὰ τῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τῦτον διέφθαρη ἑτέρων. τιμὴ ἢ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μῤδοχαῖον δὲ προσπαλεσάμενος, & γνῶναι ἐδήλωσεν αὐτῷ τιμὴ πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐσθῆτα, ἣν ἐδώκειν ἀμάνῃ δακτύλιον, τῦτον μῤδοχαίῳ δόσθαι. δωρεῖται ἢ κὴ ἡ βασίλισσα μῤδοχαίῳ, τιμὴ ἀμάνου κτῆσιν, κὴ δεῖται τῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τῦ πρὸ ἑαυτῆς ζωῆς φόβου τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, δηλῶσα τὰ γεγραφέντα κατὰ πᾶσαν τιμὴ χώραν ὑπὸ ἀμάνου τῦ ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθαρείσης, κὴ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον. ὁ ἢ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐπιτρεψόμενος, μηδ' οἷς βέλεται σπουδὴν ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βέλεται παρήτησε περὶ τῶν ἰουδαίων ἐκείνῃ ἐν τῦ βασιλέως ὀνόματος, κὴ σημειωσαμένῳ αὐτῦ τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τιμὴ βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν περὶ τῶν ἐγγεγραμμένων σπουδάσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις & ἄρχουσιν, ὑπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατραπῶν ἡγουμένοις. τὰ δὲ γεγραφέντα, τῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι κὴ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ δι' μέγεθος δωρεῶν κὴ τιμῆς, ὧ δι' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων σπαρῶσιν, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἀξυβρίζειν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκησαν τοὺς δωρεῖσθαι, τὸ δύσκαιρον ἐξ ἀνθρώπων ἀφαιρεῦντες. κὴ δι' ἀπειροκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κάρη εἰς τοὺς ἀτίους ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὅπ τούτοις νομίζουσι, κὴ τιμὴ ἐξ αὐτοῦ δυσφθύσεσθαι δίκην. ἔνιοι ἢ τούτων προσασίαν προσγράψαντες ὅπερ ἀπέντες παρὰ τῶν φίλων, κὴ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, ωὖθ' ὁμολογοῦμενοι τοῖς κρατοῦσιν ψεύδεσιν ἀτίας κὴ διαβολῆς ἔπεισαν κῆ μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς σπουδαίως ἀπολέσθαι. τῦτο ἢ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων μὲν ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, ἔστιν ἰδεῖν ὄντα ἔχον, ἀλλ' ἐν τῷ παρὰ τὰς ἡμετέρας ὄψεις τεθολωμένῳ, ὡς διαβολαῖς μὴν κὴ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἐπὶ τῦ λαοῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειρῶσι, κρίνειν ἢ ὅσα τὶς αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, & κολάζειν μὴν ἂν ἢ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσιέμενον. ὡς μὴν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὴν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τῦ περσῶν αἵματος,

ὑπέξενω-

ὑπῆρχεν ὠφθεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρη- A
στότητος, ὅπῃ τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑπερβλέπειν, καὶ μετ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ πάντων τιμῆς ὑποφέρεσθαι, τῇ δυτυχίᾳ οὐκ ἐνέγκειν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀγαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπιβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν ἄριστον αὐτῷ τ' ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν διεργέτην μου καὶ σωτῆρα μόρδοχαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῶν τῆδε βίου τ' ἀρχῆς ἐσθῆραν, κακούργως καὶ μετὰ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενος. Τούτῳ γὰρ μὲ τῷ τρόπῳ τῆς δυσσεβούντων ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δ' οὐκ ὑπὸ τῶν ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας ἰουδαίους, ὑ πονηρεύεσθαι καταγνούς, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας, οὓς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, ὑ μόνον ἀπολύω τῆς ἐν τῷ προσταχθέντων ὑπὸ ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν βέλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν σούσοις αἰκίσας αὖρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, τῷ ταῦτα ἐφορῶντος θεῷ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. κελεύω δ' ὑμᾶς τὸ ἀπήγορον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθεῖναι εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοῖς ἰουδαίοις ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοῖς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμύνωνται, τῇ ιγ' τοῦ ιβ' μηνὸς, ὅς ἐστιν ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν. ἔσῃ δ' ἀγαθὴ μνὴ τοῖς δυνοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δ' ἐν τῷ ὑπερβαλόντων κολάσεως. εἰδέναι μὲν δὴ βέλομαι, ἔθνειν καὶ B
πᾶν ἔθνος, κἂν τῷ γεγραμμένων τινὸς ὠλιγωρήσῃ, ὅπῃ μὴ πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν δὴ γεγραμμένα, προτεθήτω καθ' ὅλης τ' ἡμῶν ὑπηκόου χώρας, καὶ ὡδασκαλίσθωσαν πάντας εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ὑπηκόους ἐξορμήσαντες τ' προκειμένην ὁδὸν ἤϊσαν. ὁ δὲ μόρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν στρεπτὸν πε- F
ριέθηκεν, ἐξῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ἔτος τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν διασῴαν αὐτῶν. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φέγγος ἐπιθερμῶν τῆς τοῦ βασιλέως γραμμάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τῆς ἰουδαίων, καὶ τοῖς κατὰ χώραν ἐπῆλθεν. ὡς πολλὰ καὶ τῆς ἄλλων ἐθνῶν, δέος τὸν ἐν τῆς ἰουδαίων φόβον ἐξετιμούμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἐπικίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου προγραπτεύεσθαι. G
καὶ δὴ τοῦ ιβ' μηνὸς τῇ ιγ', ὅς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τῆς βασιλέως γράμματα ἐδήλουν, ὅπως καὶ ἐν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν

hoſpitij iure primùm receptus, deinde per noſtram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione cum dignaremur, & adorari iuberemus, atque ſecundum poſt nos locum obtinere, felicitatem ſuam ferre non potuit, neque ſobria mente magnitudinem honoris metiri: ſed regno meo ſtruxit inſidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac ſeruatore Mardochæo priuare me voluit, ſimúlque vitæ ac regni ſocia Eſthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amiciſſimis, imperium poſtremò voluit adimere. Ego verò quoniam à ſceleſto homine deſtinatos neci Iudæos non malos eſſe compertum habeo, ſed optimis inſtituris viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus eſt & ſeruat hoc imperium, non ſolùm abſoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos tranſmiſſis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore perſequamini, nam eum qui his perniciem molitus eſt, cum tota familia pro portis Suſorum in cruces ſuffixi, omnipotente Deo iuſtiſſimas pœnas à ſceleſto exigente. Iubeóque vt tranſcriptis in plurima exempla & per totam noſtram ditionem vulgatis his literis, Iudæos ſinatis ſuis legibus in pace viuere: eíſque ſitis auxilio, vt poſſint pœnas ſumere de illis qui eorum aduerſis temporibus iniurias eis facere auſi ſunt: idque decimatertia die menſis duodecimi qui eſt Adar: quandoquidem Deus eam diem per interneciua ſalutarem eis eſſe voluit: quæ quidem felix ſit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de inſidiarum machinatoribus. Notum eſſe volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vaſtabitur. atque hæ literæ proponantur per vniuerſam noſtram ditionem, & accingant ſe vtique in præſcriptam diem, vt ſe de inimicis ſuis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimiſſi ſunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam ſibi quoque communem interpretati ſunt. Ingens præterea gaudium, quaſi noua ſalutis luce obortа, dum per ſingulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, ſecuritatem ſibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem menſis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dyſtrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Iudæos, vt qua die ipſis imminebat exitium, ea in inimicos impune ſæuirent. quo factum eſt vt procuratores, magiſtratus, ſatrapæ, tyranni, reges in precio Iudæos haberent, omnibus modeſtiam indente metu ex Mardochæo. poſt diuulgatas enim vbique regias literas,

οἱ ἄρχοντες τῆς σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐν μόρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. τῆς δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ, δέος πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας ἡμυθέου συνέπεσεν,

etiam apud Susa interfecerunnt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi A indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim B decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attringendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies C festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittunt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat: Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrét, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel speare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν ὡσεὶ πεντακοσίους. τῆ δὲ βασιλέως τὸν ἀπολωλότων ἐν τῆ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἐθάρρα, καὶ ὡσεὶ τῶν ὅλη δ' χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἀγνοεῖν ὤετο, εἴτι πρὸς τούτοις ἐπ' αὐτοῖς χρήσαιτο βέλτιον πιθανολογήσεσθαι δέ, παρεκάλεσεν ὁμοίαν ποιῆσαι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὴ ὑστεραίαν ἡμέραν ἔτι χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τοῦ ἀμάνου παῖδας ἀνασαυρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν προσέταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν ἀπολείπειν ἐθέλοντα βεβλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συγγραφέντες τῆ τεσσαρεσκαιδεκάτη τοῦ δύστρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τῶν ἐναντίων ὡς τριακοσίους. καὶ ἐδόκει τῶν οἰκείων ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπίθανον δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἐν τῆ χώρα καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἰουδαίων, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῆ ἕκτη καὶ δεκάτη τοῦ μηνὸς, τῆ δὲ ἐχομένῃ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τῆ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐχομένου τοῦ μηνὸς, συναθροισθέντες διεχρήσαντο. ὅθεν καὶ πάντες οἱ ἐν τῆ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῆ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας διαφυλάσσειν τὰς ἡμέρας καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ μὴ λήθῃ παραπολέσθαι. μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι τῶν ἡμερῶν ὑπὸ ἀμάνου, δίκαιον ποιῆσαι, εἰ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσαντας αὐτὰς διχαίως ὄντας τοῦ θεοῦ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φουρείους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε τοῖς καὶ λαμπρὸς παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ συνδιέτριβεν αὐτῷ τῷ ἀρχιῷ, ἀπολαύων ἅμα τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῆ βασιλίσσῃ. ἰσῶ δὲ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα διὰ αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτοις βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνοντα τῶνδε ἔχει τὸν τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit:

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure susceptit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius; qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrét, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ κακὰ τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

ΑΠοθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλιασίβου, τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ τιμῷ ὁ ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πεντε τὰς καθημερινὰς προσφέρειν θυσίας, ἐκ δὲ ἀρνὸς ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τῷ ἀρτίαν ταύτην συνίδη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάννου ἰησοῦς, τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τῷ ἀρχιερωσύνῃ παρέξειν. ἀπὸ ταύτης οὖν δ' ἀποθήσεως ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀνελεῖν ἐν τῷ ὀργῇ. τηλικοῦτον δὲ ἀσέβημα θεασάμενοι κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννου ἱερωμένου, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὁμοῦ ἔτι καὶ ἀσεβὲς θέσπισμα γεγόνει.

τὸ μὲ

τὸ μὴ τοι θεῖον ἐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸν τὸν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ περσῶν. βαγώσης ὁ ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν ἰουδαίων ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, οὐδὲν ὅπως αὐτὸς ἰουδαίοις, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένῳ ὁ αὐτὸς εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ ὁ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς ἐκ ἐγὼ καθαρώτερος εἰμὶ τοῦ ἀπηρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὀργῇ βαγώσης, τοὺς ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ὑπὸ τὸν ἴσον τελούτης μετῆλθε. καθαιρέθεντος ὁ τοῦ ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰαδδοῦς. ᾧ ὁ δὲ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ συναβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, χαθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὲ οἱ σαμαρεῖς εἰσὶν, εἰδὼς λαμπρὰν ἔσαν πόλιν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυνείοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τοῖς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς θεάματα παρέχοντας, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰώμενος τὴν ἐπιγαμίαν, ὁμήρων αὐτὸν γενήσεσθαι, πρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ γένους ἰουδαίων ἔθνους παντὸς δύνοιαν.

Κεφάλαιον ἡ.

Ὅτι ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῖς ἰουδαίοις ὑπηρέτησεν.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεραστοῦ, ἐν ᾧ τὸ τῶν ὀρεστῶν γένους ὁλοφυρόμενοι, ἀπέθανε. διαδεξάμενος δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, ὅτι γενικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν ὁ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὁπλοφορίαν, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ ὁ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τῷ τοῦ ἰαδδοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικεῖν τὰ μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐσασάζον πρὸς αὐτὸν. ἠγνοῦντο γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὃν βιάβραν τοῖς νομοθέταις περὶ τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις γένεσθαι. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μὲν τοι καὶ ὕστερόν ποτε ἀχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ πρὸς τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαμίαν γυναῖκας ἐκ ὁπλοφορίους. ἐκέλευον οὖν τὸν μανασσῆν ἀπαλλάττεσθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. τοῦ δὲ ἀρχιερέως ἀναπειθόντος τὸν λαὸν, καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παροξυνόμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν συναβαλλέτην, ἔφασκεν μὲν ἕλεγεν αὐτὸν τὴν θυγατέρα νικασὼ, τῆς μὲν τ ἱερατικῆς μοίρης ὅσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῶν γάμων ἀξιομνούσης, οὐ βούλεσθαι δι' αὐτὴν στέρεσθαι. τοῦ δὲ συναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερνουμένου, καὶ πάντων ὑποδέξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅτι τοῦ γαριζὶν ὄρους τοῦ κατὰ τὴν σαμάρειαν,

Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis sceleſti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

Cap. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

PEr idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu innasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi pōtificis frattem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiā suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter, turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiiceret. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò, in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudæorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constituris in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, laddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

VIII.

A B C D E F G

ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ὄζιν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν ἐπαγγελλομένῳ μὴ τὰ δαρείου γνώμης τῷ βασιλέως· ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ μαναασσῆς, παρέμενε τῷ σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν δαρείου δόντος. ἐπεὶ δὲ συνέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δὲ ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ἐμπεπλεγμένων, κατεῖχεν ἡ μικρὰ ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο δὲ ἅπαντες πρὸς τὸν μαναασσῆ, τὰ σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ἀπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἐλλήσποντον διέβας ἀλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γρανικὸν μάχῃ νικήσας, προσωτέρω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τὸ καὶ πεζικὴν συναθροίζειν, ἀπαντήσας διανοούμενος τοῖς μακεδόσι πεινῆ πᾶσαν αὐτοὺς ὑπόντας καταστρέψασθαι τὴν ἀσίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν εὐφράτην ποταμόν, καὶ τὸν τοῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερελθών, εἶσω τῆς χιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡθεὶς δὲ τὴν δαρείου καταβάσει ὁ σαναβαλλέτης δύδυς ἔλεγε τῷ μαναασσῆ τὰς ὑποσχέσεις τελεῖν, ὡς αὐ δαρεῖος κρατήσας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο δὲ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδὲ εἰς χεῖρας τοῖς πέρσαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη δὲ ἐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τε μητρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας. ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν ὡδηγούμενος, δαμασκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἠξίου τε ὑποσπείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι ὠδηγεῖν, καὶ ὅσα δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τὰ μακεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, ὑ γὰρ μετανοήσειν ὅπι τούτοις. τὸ δὲ ἀρχιερέως ὑποκειμένου τοῖς γράμμασι φόρους ὡς ὅρκους εἶη δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως αἰῶ ἦ δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ ὑποβήσεσθαι φήσαντος· ἀκούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὰ μὲν τύρου οὐκ ἔφη καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσιν αἱρεῖσθαι. ὑποστησάμενος δὲ ταῦτα, ἐπέστειλε στρατεύειν ὅπι τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας πρὸς τίνας χὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὰ τύρου. καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὰ γάζαν πόλιν ἦλθεν. καὶ τὰ γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρουάρχον ὄνομα βαβημήσιν, ἐπολιόρκει· νομίσας δὲ καιρὸν ὁπιτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης ἐπιβολῆς, δαρείου μὲν ἀπέγνω. καὶ λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγε αὐτὸν ὠδηδόναι τούτοις, καὶ διατοῦτο αὐτὸν ἔχειν ἡδέως αὐτὶ δαρείου τὸ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη περὶ τῶν προκειμένων ὁ σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι μαναασσῆ, τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἰαδδοῦ ἀδελφόν. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δὲ ἔφη καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο

εἰς δύο διαρρεῖσθ τ̃ ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ σωεσὸς εἰ νεοτερίσειέ ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς κ̀ τοῖς ἀσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος ὁ ἀλεξάνδρου, πᾶσαι εἰσωεληλάμβησ ἀσεδῆν ὡκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τ̃ ναόν, κ̀ ἱερέα τ̃ μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμβρος, τοῖς ἐκ τ̃ θυγατρὸς γβησιομβίοις τὸτ ἔσεσθ. μυριάσι ὁ ἐπὶ τῆ τύρε πολιορκίᾳ διελήλυθότων, κ̀ δύο τῆ γάζῃ, ὁ μ̃ σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ ὁ ἀλέξανδρος ὄχελων τὴν γάζαν, ὅθ τὴν τ̃ ἱεροσολυμιτ̃ πόλιν ἀναβαίνων ὁσιεδάκει. ὁ ὁ ἀρχιερεὺς ἰασθεὶς τοῖς ἀκέσας, λιτ̃ ἐν ἀγωνίᾳ κ̀ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομβίου τὸ βασιλέως ὅθ τῆ ποτε ἀπειθείᾳ, ὧδ ἀγγέλας οὐδ ἱκεσίας τ̃ λαῷ, κ̀ θυσίαν μετ' αὐτ̃ τ̃ θεῷ ποιησόμενος, ἐδέετο ἐκβασίσαι τ̃ ἔθνος, κ̀ τ̃ ἐπερχομβίων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθέντι ὁ μ̃ τ̃ θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κ̀ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, κ̀ στεφανοῦντας τ̃ πόλιν, ἀνοίγειν τὰς πύλας. κ̀ τοῖς μ̃ ἄλλοις λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν ὁ μ̃ τ̃ ἱερέων τ̃ νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθ τ̃ ὑπάντησιν, μηδὲν ποσδοκῶντας πείσεσθ δεινὸν, ποσνοσμβίου τὸ θεοῦ. διανασας ὁ ὁ ὕπνος, ἐχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, κ̀ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μυήσας, κ̀ ποιήσας ὅσα κ̀ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν τ̃ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμβνος ὁ αὐτὸν, ὡ πόρρω τ̃ πόλεως ὄντα, ποσθεισι μ̃ τ̃ ἱερέων σ̃ τ̃ πολιτικ̃ πλήθος, ἱεροσωρεπ̃ σ̃ διαφέρουσαν τ̃ ἄλλων ἐθνῶν ποιούμβνος τ̃ ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμβνον, τὸ ὁ ὄνομα τὸτο μεταφερόμβνον εἰς τ̃ ἑλληνικ̃ γλῶσσαν σκοπὸν σημαίνει, τάτε γδ ἱεροσόλυμα κ̀ τ̃ ναὸν ὁρᾶσθαι σωέβαινεν ἀφορᾶσθ. τ̃ ὁ φοινίκων κ̀ τ̃ ἀκολεθέντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπερέχειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν, κ̀ τ̃ ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομβίων, τἀναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ γδ ἀλέξανδρος ἐπ πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μ̃ πλῆθος σ̃ τ̃ λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς ὁ ἱερεῖς ποσεστῶτας σ̃ τ̃ βυσσίναις αὐτ̃, τ̃ ὁ ἀρχιερέα σ̃ τῆ ὑακινθίνῃ κ̀ διαχρύσῳ στολῇ, κ̀ ὅπ τ̃ κεφαλῆς ἔχοντα τ̃ πέταλον κ̀ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τ̃ θεοῦ ἐγέγραπτο ὄνομα, ποσελθὼν μόνος ποσεκυνησε τὸ ὄνομα, κ̀ τ̃ ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τ̃ ὁ ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τ̃ ἀλέξανδρον ἀσπασαμβίων, κ̀ κυκλεσαμβίων αὐτὸν, οἱ μ̃ τ̃ συρίας βασιλεῖς κ̀ οἱ λοιποὶ τὸτο ποιήσαντος, κατεπλάγησαν κ̀ διεφθάρθαι τ̃ βασιλεῖ τ̃ διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμβνίωνος ὁ μόνε ποσελθόντος αὐτῷ σ̃ θυμβνίᾳ, τί δήποτε ποσκυνήσειεν αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς ποσκυνήσας τ̃ τ̃ ἰουδαίων ἀρχιερέα; ὁ τὸτον εἶπε ποσεκυνήσα, τ̃ ὁ θεὸν ὃν τὸν ἀρχιερωσυνίου αὐτὸς τετίμηται. τὸτον γδ καὶ κ̀ τοῖς ὕπνοις εἶδον ἐν τ̃ νυῦ σχήματι, ἐν δίῳ τ̃ μακεδονίας τυγχάνων, κ̀ ποὺς ἐμαυτὸν διανοσκεπτομβίῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τ̃ ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσυῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γδ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τ̃ περσῶν καθαιρήσειν ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμβνος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τὸτον ὁ νυῦ ἰδὼν κ̀ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὀπτασίας θεσπισθείς, ὀφεώς τε κ̀ διδασκαλίας, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν ποιεῖσθαι μβνος, διαρέσειν νικήσειν, κ̀ τ̃ περσῶν καθαιρήσειν δυνάμιν, καὶ πάντ' ὅσα κατὰ νοῦν ἔσι μοι ποσχωρήσειν,

if diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyriis imperantibus. quod vbi impetratum est omni ope adnitens templum ædificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relictum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexãder verò expugnata Gaza Hierosolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex postquam hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit; illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificiũ nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret, vtque populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Experrectus autem è somno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, regis aduentum præstolabatur: & cùm renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe abesse, progressus est cum sacerdotib⁹ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vtique ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in prospectu sit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus rex posset permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmẽ in amictu byssino, pontificémque in stola hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestãtem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantib⁹, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipse adoraretur ab omnibus; nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo, cuius pontifex esset, honorem eũ exhibuisse, hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedoniæ qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traiicere. nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem. deducentibus ſacerdotibus in vrbem peruenit. & aſcendens in templũ immolauit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſtenſóque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſũ ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iuſſit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere ſibi liceat, vtque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, ſineret vti inſtitutis propriis, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturũ ſe eſt pollicitus. Et cùm feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima ſita ad mõtem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudæicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiúſque filiis Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido apparatu & magnam alacritatẽ præ ſe ferentes, regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatíſque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, & illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe factuum. cúmque poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id conceſſi, reuerſus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo pòſt fecit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templũ verò in Garizin monte ſitum manſit incolume, & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calumniam ſe paſsũ dictitans. Eodẽ verò tẽpore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanę tũ fuêre.

Ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ̀ παρμενίωνα, ἡ δεξιωσάμενος τ̀ ἀρχιερέα, τῷ ἱερέων πλῆθι ἡγουμένων, εἰς τ̀ πόλιν βαδίζει· ἡ ἀναβὰς ὅπι τὸ ἱερὸν, θύει ᾧ τῷ θεῷ κ τ̀ ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτὸν δ τ̀ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς τ̀μησε. δείξθείσης δ αὐτῷ τ̀ δανιήλε βίβλε, ἐν ᾗ πατ τ̀ ἑλλήνων κρατήσειν τ̀ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶ ὁ σημαινόμενος, τότε μ ἡσθεὶς ἐπίλυσε τὸ πλῆθος. τῇ δ ὑπιούσῃ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς αἰτῆσαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, κ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀφορολόγητον εἶ), συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάντων δ' αὐτῷ ἵνα κ τοὺς ἐν βαβυλῶνι κ μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπὸ βασιλέως νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἠξίουν. ἐπιόντος δ αὐτῷ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ θέλοι) στρατεύεσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες κ κ' ταῦτα ζῶντες, ἐτίμως ἔχειν ἐπήγγελλε, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μ οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπι τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οὓς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμάρειται μὴ ὀπόλιν τότε τ σπᾶσμα ἔχοντες, κἀμοῦσι πρὸς τ̀ χαρίζειν ὀργ. κ μὴ κατωκημένοι ὑπὸ τῆ ἄπος αὐτῷ τ ἰουδαίων ἔθνος, ἰδόντες ὅπ τοὺς ἰουδαίους ἀλέξανδρος ἔτι λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰ οἱ σαμάρειται τὸ φύσιν, ὡς ἤδη που κ πρότερον ἐδηλώκαμεν, ἐν μ τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦν) συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τ ἀλήθειαν. ὅταν δ' π πρὸς αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπισπᾶσθαι αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, ἐκ τῆ ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφεῖμαι κ μανασσῆ. μ λαμπρότητος οὖν κ πολλῶν ἐλπιζόμενοι πρὸς αὐτὸν προθυμίαν, ἀπλούστησαν τῷ βασιλεῖ, μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τ ἱεροσολύμων. ἐπαγγείσαντος δ αὐτοῖς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς ἅβαλόντες κ ὡς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε. κ παρεκάλουν ἅβαπτόμενον πρὸς τ πόλιν αὐτ τιμῆσαί κ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μ αὖθις ὑποστρέφων ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφεῖναι τ φόρον αὐτοῖς τῷ ἑβδομαπῷ ἔτους. ἐ δ γὰ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα ἅβαπτόμενοι ἐπυνθάνετο. τῆ δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μ εἶ), χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῆ δ' οὐκ εἶ φαμένων, ἀλλ' ἕλληνας εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑποσχέσας μὴ ἔτι κ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δίκαια. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ὕστερος ἀπεπέμψατο. τοὺς δ τῶ σαναβαλλέτε στρατιώτας ἐκέλευσεν ἐπὶ σαῦ εἰς ἄγυπτον. ἐκεῖ γὰ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ κ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας. τελευτήσαντος δ ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὄρος τ̀ γαριζὶν ὅσπερ ἱερὸν ἔμενεν.

εἰ δ' τις αἰτίαν ἔχοι πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας κοινοφαγίας, ἢ τ ἐν τοῖς σάββασι παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, παρὰ τοὺς σικιμίτας ἔφευγε λόγων ἀδίκως ἐσκευωρῆσθαι. τετελευτήκει δ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, κ τὸν ἀρχιερωσύνην ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μ δὴ πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανε ὄντα.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ κὴ ἀπάτῃ ωὗ λαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα, κὴ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς δὲ αὐτῆς εἰς ἄιγυπτον κατῴκισεν. Κεφ. α

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλλὴνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, κὴ πολλὴς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρου τοῦ ἀρχιερέως αὐτῷ χαριζόμενος, κὴ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῶν ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, κὴ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῷ κτισθεῖσαις πόλεσιν. Κεφ. γ

Ἐκ τοῦ ἠμυμμένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τὸν βίβλον ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ὕφανα. Κεφ. δ

Φιλία κὴ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, κὴ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον τὸν ὕφανα. Κεφ. ς

Ὅτι στρατευσάμενος ἀντίοχος ὕβρει ἱεροσύλημα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ

Ως ἀντίοχε κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, κὴ τοὺς ἀντίοχε στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η

Ματθίε τελευτὴ, γηραιὸς μὲν ὢν καὶ ἤδη, ωὗ δεδοκὼς ὃ τὸν τῶν ἀναγκαίων πρόσασιν τοῖς παισίν. Κεφ. θ

Ως ἀντίοχε στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἠττηθεὶς ὑπ' ἀπέθανεν. Κεφ. ι

Η σίλωνος κὴ γοργίε στρατηγία ὅτι τὴν ἰουδαίαν κὴ ἥτα, κὴ ἀλφθοεὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια

Ὅτι στρατευσάμενοι ἰούδας κὴ σίμων, ὁ μὲν ὅτι ἀμμανίτας, καὶ τὸν γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὅτι τυρίους κὴ πτολεμαεῖς, ἐνεφύτευσαν αὐτῷ. Κεφ. ιβ

Ως ἀντίοχος ὁ ὕφανης ἐπελθὼν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ

Ως ἀντίοχος ὁ ὕφανηθεὶς δυπάτωρ στρατευσάμενος ὅτι ἰουδαίοις μὲν λυσίᾳ, κὴ νικήσας ἐπολυόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τὴν πολιορκίαν ξυνομένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, δωρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε

Ως βακχίδης ὁ δημητρίε στρατηγὸς, ὑπὸ στρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἄωφελητος ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις

Ως νικάνορ μὲν ὑπὸ βακχίδου πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ

Ὅτι πάλιν ὅτι τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐπιπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudea, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis vt iam dictum est Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperioverò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniã Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dũ seditionibus agitãtur, & de imperio cõtendunt durante longo bello, & vrbes multæ afflictæ sint, & habitatores earum plurimi per diuersa prælioru certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentib⁹, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiserimus. Sic. n. scribit: Est gẽs quæ Iudæorum dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hãc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauãtur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cęterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariáque & Garizin monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare cõpertum haberet ex responso quod Alexandri

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ τὴν ἁπάτῃ χρησάμενος τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐκ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν τὴν ἰουδαίαν τὸν προφητικὸν κατασησάμενος ζῆλον, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλοὺς τὰς ἀρχὰς, ἀντίγονος μὲν τὰς ἀσίας ὅπλοις κρατεῖ, σέλευκος ὁ βαβυλῶνος τὴν σὺν αὐτῷ ἐθνῶν, λυσίμαχος ὁ τὸν ἑλλήσποντον διέπων, τὴν μακεδονίαν εἶχε κάσανδρος, πτολεμαῖος ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων περὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μάχας συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποβάλλειν τὴν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, στάσεως τότε χρηματίζοντος, τὰ συμπτώματα παθεῖν αὐτὴ τῆ ὁλοκλήρει. κατέσχε δὲ ὁδῷ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, διὰ γὰρ ὑπονόησιν πολέμου, καὶ διὰ τὸ αὐτοπόνον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ ῥαθυμίᾳ τυγχανόντων, ὁπόνως ἐγκρατὴς γένεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν ἀλαδόχων πραξεις συγγεγραφὼς, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ὑποβαλόντων τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ἐπιδεῖν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ μυρμήκι, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν ἐν ταῦτα περὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλὴν αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῶν περὶ γαριζὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀναγκάσας. ἐπιμελῶς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκείνατο ἀλεξάνδρῳ,

ὁρισ-

προσβάσαμβώμ πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι δ' αὐτῶν A
τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας,
& τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολί-
τας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις †
παραδιαμβώσι τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν
ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο,
καὶ τε ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς, καὶ τῆς Πτολεμαίου φιλοπ-
μίας, προσκαλεμβώσης. στάσεις μὲν οὖν τοῖς ἐκγόνοις
αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθῶν B
ὑποσώζειν προαιρεμβώοις ἐγίνοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους
ἐπολέμουν. τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν
ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούν-
των· τῶν δὲ Σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος κελευόντων.

Κεφάλαιον Β.

*Ως Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς Ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλ-
ληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν,
καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀπέστειλεν τῷ θεῷ.*

C ΕΠειτα τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου Φιλαδέλφων ὁ
φιλάδελφος & κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος
τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς Ἰου-
δαίους ἐν Αἰγύπτῳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς
δουλείας, ὄντας ἀνδρῶν μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης.
Δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν ὅπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βα-
σιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκου-
μένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, εἴποτε D
μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ἢ ἤδη τῇ τοῦ βασιλέως
προαιρέσει, μάλιστα γὰρ ἐπὶ τοῦτο συλλογὴν τῶν βιβλίων
εἶχε φιλοκάλως, συναγωνίζετο. ἐρομένου δ' αὐτὸν ποτὲ
τοῦ Πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχει συνηλεγμένας
βιβλίων, τὸν μὲν ὑπάρχοντων εἶναι ἐπὶ δισχίλιοι, ὀλίγου δεῖν
χρόνου, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμνῆσθαι δ' ἔλε-
γεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῶν παρ'
αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βα-
σιλέως βιβλιοθήκης, ἃ δὴ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ E
διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέ-
ξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖ
μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ
χαρακτὴρ αὐτῶν, & τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀφιέναι,
ἰδιότροπον δὲ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ὑδὲν οὖν ἔλεγε
κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς
ταῦτα χορηγίας δοθείσης, ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ
& τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν
δημήτριον φιλοτιμούμενον πρὸς τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν F
βιβλίων ἐποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ
ταῦτα γίνεσθαι. ἀριστᾶος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλι-
στα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μοδε-
στίαν, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι
τὸν βασιλέα ὥστε ἀπολύσαι τοὺς Ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ
τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δὲ ἔτι πρότερον εἶναι
τῶνδε δοκιμάσας τῆς αἰτήσεως, πρώτοις περὶ τούτου
διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, σωσιβίῳ G
τε τῷ τεραντίνῳ καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν
ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐ-
τούς. προσλαβὼν οὖν & τοὺς τῶν προειρημένων
γνώμην ὁ ἀριστᾶος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λό-
γοις πρὸς αὐτὸν τοιούτοις ἐποιήσατο. ὁ χρὴ ἀπαραιτήτους ἡμᾶς ὡς βασιλεῦ θεωρᾶν, ἀλλὰ τἀληθὲς ἀπελέ-
γχειν. τοὺς γὰρ τῶν Ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διενοήθης εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμέ-

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum mĩgrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Cap. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dãbat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudæos, quĩ leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cũm Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudæorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasiõnẽ supplicandi, primum cũ prefectis satellitib. Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus vt preces suas apud regem quantum possunt adiutent: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eum allocutus est: Quia non decet nos rex verum dissimulare, sed ingenuè proloquĩ: cum hoc agamus vt Iudæorum leges nõn transcribantur tantũ, veruentiam vertantur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi eius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent pluspuam quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cætero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihiipsi profuturũ existi-

νον, τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο ποιήξαιμεν ἄν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οἷς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν ἀκολούθως ἀπόλυσον τὴν ταλαιπωρείας, τιμῶν βασιλείαν σὺ διέποντος τοῦ θεμιτὰ τοῖς νόμοις αὐτοῖς θεῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνεπόμενον θεὸν, ὃν ἔτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῆνα καλοῦντες αὐτὸν ἑτοίμως, ἀπὸ τοῦ σύμπαντα ἐμφύειν τὸ ζῆν τὴν ὁπόπλησιν αὐτὰ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἡδέως τὴν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν παρρησίαν, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ βίον ἀπειληφόσιν. ἴθι μοι τοίνυν ὦ βασιλεῦ, ὡς ἥτε ῥᾳδίως παρέσχεν αὐτοῖς, ἥτε ὁμόφυλος αὐτοῖς ὢν ταῦτα δοκῶ αὐτοῖς ἀξιῶ· πάντων ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων τοῦ θεοῦ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς ἀποιοῦσιν, ὅτι τοῦτῳ καὶ σὲ ὠφελῶ καλῶ. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀριστέως, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γενναίῳ τῷ προσώπῳ, πόσους ἔφη ὑπολαμβάνεις τὸν ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' ἀνδρέου, παρεισπεσὼν δὲ, καὶ φήσαντος ὀλίγῳ πλείονας ἑσεσθαι τῶν ἑνδεκα μυριάδων. ἦ μικρὸν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀριστέα δωρεὰν αἰτεῖς; σωσιβίῳ δ' καὶ τῷ παρόντων φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τὸν αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τὸν παρεσκευὸν τιμῶν βασιλείαν θεῷ χαριστήριον ποιήσασθαι. διαχυθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ δοκεῖ ὧν ἤξίου, ποιεῖσθαι γράμματα ὑπέρτερα μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν αἵρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ περὶ ταύτης τιμῶν τοῦ θεοῦ βούλησιν. καθ' ὃν δ' μόνον τοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αἰχθέντας αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ ὑπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αἰῶνος ἐπεισήχθησαν, πλειόνων ἢ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ταλάντων τὴν ἀπολυτρώσεως γεγενῆσθαι φαμένων, ταῦτα τε συνεχώρει. καὶ τὸ αὐτόγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνω διαφυλάξαι, μὴ ἂν τοιοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῖν τοῦ πατρὸς, τήν τε συρίαν καὶ φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἴς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεμπόλησαν, τούς τε περὶ αὐτοῦ ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νεῶν εἰσήχθησαν τούτους ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ τε στρατιῶται μὴ καὶ τὴν ὀψωνίαν, οἱ δ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ ὠφελῆ τὴν τοῦ πατρὸς περαίρεσιν καὶ ὠφελῆ τὸ δίον αἰχμαλωτίσθαι. τὴν δ' χώραν αὐτοῦ δοκῶ τοῖς στρατιωτικοῖς αὐθάδειαν κακῶσαι. καὶ δοκῶ τὴν εἰς αἴγυπτον αὐτοῦ μετάγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐν τούτου τοῖς στρατιώταις γενέσθαι. τὸ δίκαιον δ' σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους ὠφελῆ τὸ πρέπον ἐλεῖν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ πρεσβύτερον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτοῦ κεφάλαιον τοῖς κεκτημένοις. καὶ μηδένα δεῖ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δ' τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὑπὸ ξεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι, πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ὑπάρχοντας, ὠφελιμωτάτας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν ἡγούμην συμφέρειν. προσα-

προσαγγελλέτω ἢ τοῖς ἀπειθήσαντας ὁ βυλόμβος, A
ὧν τὰς οὐσίας, εἰς τὸ βασιλικὸν κτῆσιν ἀνεχθείσας βούλομαι. τότε ἢ τῷ προσάγματος ἀνενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὴ ἄλλα ἔχοντος, μόνα ἢ λείποντος τὸ ἀεὶ τῷ πρότερον καὶ τὸ αὖθις εἰσπραχθέντων ἰουδαίων μὴ ἀπεσάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ ἀεὶ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τὸ τῷ φόρων δόσιν οὖσαν ἀθρόαν ἀπέλυσε τοῖς ὑπηρέταις τὸ ταγμάτων ἀποδώσειν, καὶ B
τοῖς βασιλικοῖς ταπεζίταις. ἡνωμένων ἢ τούτω, ταχέως ἐν ζ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα ἢ ὑπὲρ ξ καὶ υ τῷ λύτρων ἐγένοντο. καὶ γὰρ τῷ νηπίων εἰσίωσαν τὸν ἀριθμὸν οἱ διατεταγμένοι τὰς κ καὶ ρ δραχμὰς, ὡς τὸ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τέκνων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ προσγεγράφθαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ ἢ ταῦτ' ἐχώρει καὶ τέλει τὸ βασιλέως βύλησιν μεγαλοπρεπῶς, C
ἀπέλυσε τὸν δημόσιον ἀποδοῦναι καὶ τὸ ἀεὶ τῆς τῷ ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ἦν γὰρ εἰκὸς τοῖς βασιλεῦσιν φιλονόμοις, πάντα ἢ μὴ πολλῆς δημελείας ἐπεράττετο, διὸ καὶ τὸ ὑπ' εἰσόδους αὐτῶν γράφειν καὶ τὸ τῷ διπλωμάτων κατατάκτας, καὶ τὸ πλῆθος τῷ ἀπεσαλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ὑφ' ἑκάστου κατασκευασθέν, ὡς ἀκριβεστάτω εἴη τέλει τὸ τεχνίτα τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ δι' ἃ τῷ κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἴη δ' ἄθεως γνώριμον, τῆς μὲν τοίνυν D
εἰσόδους τὸ ἀντίγραφον, ὑπάρχει τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ ὧδε δημοτίῳ. προσάξατός σου ὦ βασιλεῦ, πρεσβύτερ τῷ ἐπὶ λειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγεγραμμένων ὅπως σωαχθῇ, καὶ τέλει τῷ δεομένων ὅπως τῆς ἁγίας δημελείας τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος τέλει ταῦτα ποιήσῃ, δηλῶ σοι τὰ τῆς ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σοὶ ἑτέρως. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, E
καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχει σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ἔπω τετυχηκέναι προνοίας. ἔστι ἢ ἀναγκαῖον εἴη καὶ ταῦτα ὧδά σοὶ, δηλωθησόμενα. φιλοσοφωτέραν γὰρ καὶ ἀπέραντον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν ὡς αὐτὸν θεῖ. διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῷ ἱστοριῶν, ἐκ μυθολογίας φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρείτης, ὑδὲ τῷ κατ' αὐτὸν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὄσης, καὶ μὴ δέον αὐτὸν βεβήλοις σόμασι δηλοσαφεῖσθαι. ἐὰν F
οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῷ ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῷ πρεσβυτέρων ἐξ ἑφ' ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῷ νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῷ βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ κῦρ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῷ πεπραγμένων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως σωναγάγωμεν. τοιαύτης οὖν δ' εἰσόδους γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσεν ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῷ ἰουδαίων γραφὴν ἀεὶ G
τούτων, ἅμα καὶ τέλει ἄφεσιν τῷ δουλευόντων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς τούτοις ἐπέστειλε ἢ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἑπτὰ μὲν χρυσᾶ μέν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων ἢ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς φύλακας τῷ κιβωτῷ, ἐν οἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τέλει ἐκλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῷ ἅπερ ἂν ἐθελήσωσιν εἴδους ἐπιθέσειν. διετάξατο ἢ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερᾷ δοθῆναι. ὑπογράψω ἢ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῷ,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco nostro debêt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum esset regi, nec tamè diserte cautum esset illis quoque, qui vel antè vel pòst capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem regis beneficentia: iussitque vt ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem & in mensarios regios. Quo facto, intra septem dies peractum est quicquid rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cêtum viginti drachmas, quasi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc vbi ex sententia regis magnificè sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transcribendis Iudæorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, sed omnia diligenter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quòd à quoque factum est, vt primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quam artificum præstantia. Suggestionis sane exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandasti rex vt quod deest tuæ bibliothecæ suppleamus, & libros qui hactenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, scire te velim inter eos quos adhuc desideramus esse Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cùm sint, intelligi à nobis non possunt. sunt etiam negligentius quàm par est habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. necesse est autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriorem legislationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc est causa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel historicus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præscriptum res suas administrauerunt: quod sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbitur rex, scribes Iudæorum pontifici, vt mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorum interpretatione apertum ac consonum sensum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionem iussit rex suos, vt ad Eleazarum Iudæorum pontificem de hac re scriberent, simúlque per easdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum pristinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copiosam multitudinem: iussítque custodes arcarum in quibus gemmæ seruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro sacrificiis & reliquis templi vsibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm exposuero exemplar epistolæ scriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc sacerdotij fastigium hoc modo consecutus est. Onia pontifice defuncto filius ei Simon successit, Iustus cognominatus, quòd & Deũ piè coleret, & ciues sũma ꝑ equeretur beneuolẽtia. Quo mortuo, superstite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, pontificatũ assũpsit, cui Ptolemæus hoc modo scripsit. Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici salutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Persæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vsus amplis stipendiis conductorũ, aliis etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata vt essent terrori indigenis. Ego verò postquam principatũ adeptus sum, cùm in cæteros benignitate sum vsus, tũ maximè in tuos ciues: quorũ supra c. millia in libertatẽ vindicaui, restitutis de meo preciis eorũ possessoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accẽsui, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus est rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudæis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Græcam linguã vertere, & ita versam in Bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque sex viros bonos iam seniores ad nos miseris, qui per ætatem legum periti, possint præstare bonos interpretes. Spero enim si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum satellitum, & Aristæum, mihi charissimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum misimus, talenta argenti centum. Rescribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac epistola accepta, Eleazarus rescripsit quàm potuit honorificẽtissimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arsinoe, communibúsque liberis, nostræ quoque res se habent optimè: Acceptis tuis literis gauisi sumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem, aduocatáque concione eas legimus, testes pietatis qua colis Deum maximum. ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vsus attulerunt Andreas & Aristæus amici tui charissimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia dignissimi. quare scito nos tibi gratificaturos etiã si quid præter ingenium nostrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues nostros collatis non debemus segnes esse ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te sororéque tua & liberis & amicis hostias obtulimu, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu, vtque hæc legis versio tam felix tibi sit quàm cupis maximè.

μ τὸ προγεγραμμένον ἀντίγραφον ὑπέταξεν ἐπιστολῆς ἣν ἀπέστειλεν ὁ Φιλάδελφος Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, παρ' οὗ λαβὼν τὴν ἀρχιερωσύνην μετὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν τελευτήσαντος Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γενόμενος διάδοχος ὁ κληθεὶς δίκαιος ἐπεκλήθη, διά τε τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ ἐπιτιμῶν καταλιπόντος τὴν κληθεῖσαν οἰκίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει Πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων Ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὁ πατήρ μου ἐτίμησε, καὶ τοῖς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ καταξίωσεν ὅπλα μείζοσι μισθοφορίας, ἵππους δὲ καὶ ὁπλομάχους ἐν ἀγῶσιν αὐτοῦ, τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς ἀγνῶσιν ὦσι φόβος. ἐγὼ δ' ἀρχὴν ἔχων ὡμάλαβον πᾶσι μὲ φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲ μυριάδας αἰχμαλώτων δεδώκασιν, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας εἰς ἡλικίας, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν φίλων ἐμοῖς καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πίστων εὗρον δυναμένους, ταύτης ἠξίωκα νομίζων ἥδιστ' ἂν τῷ θεῷ τὴν ἐμοῦ προνοίας ἀπάθημα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀπαθήσειν. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις τὸν νόμον ὑμῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασι ἑλληνικοῖς ἐν τῇ ἐβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ὅπλεξάμενος, ἀνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ δι' ἀκριβείας τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τοὺς νόμους, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὅπλα τελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιθήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι περὶ τούτων διαλεξομένους ἀνδρείαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ Ἀριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῆς ἄλλων ἀναθέσεως ἀπέστειλα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δ' ἡμῖν ὅπλ' ἔλλιπε, περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. ἐπεὶ οὖν ὅπλ' ἐπολλῆς τῆς βασιλέως κομιδῆς πρὸς Ἐλεάζαρον, ἀπέγραφε πρὸς αὐτὸν ὡς ἐκεῖνος μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος βασιλεῖ Πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σῶν τε καὶ τῆς βασιλίσσης ἀδελφῆς καὶ τῶν τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὴν δ' ὅπλ' ἐπολλὴν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅπλ' τῇ προαιρέσει σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἵνα φανερὸν ὦσι καὶ οἷς ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβῶς. ἐπεδείξαμεν δ' αὐτοῖς καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. καὶ ἀργυρᾶς λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ὅπλ' σπονδὴν ὧν αἰτεῖται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρεία καὶ Ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σου τῷ φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ ὅπλ' φέροντες, καὶ τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴδοι δ' ἡμᾶς τὰ σοὶ συμφέροντα κἂν ἢ τὰ μάλιστα φύσιν, ὑπομιμνήσκοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς ὑπερβολὰς παλυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας κατατεθείσας. διὸ καὶ νῦν ὑπὲρ τῆς σῆς καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγάγομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ἠρᾶσατο ὅπλ' σοὶ τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τὸν τε τοῦ νόμου μεταγεγραμμένον, ὅπως συμφέροντα πᾶσι σοὶ λαβεῖν ὁ προαιρούμενος

ὅπλι-

ἐπιλέξαιμην ἢ κ᾽ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης φυλῆς A
ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. εἰς ἃ ἢ τῆς
σῆς δυσεβείας κ᾽ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τ᾽ νόμον
εἰς ἡμᾶς ἀποστείλαι μ᾽ ἀσφαλείας τ᾽ κομιζόντων.
ἔρρωσο. ταῦτα μ᾽ ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ᾽ ἐκ
ἀναλογῶν ἔδοξεν εἶ) τὰ ὀνόματα τ᾽ ἑβδομήκοντα πρεσ-
βυτέρων, οἱ τ᾽ νόμον ἐπόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέν-
των δηλοῦν. ἰῶ γὰ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ὅπι-
σθεν. τ᾽ μὲν τοίνυν τῆ᾽ ἀναθημάτων πολυτέλειαν κ᾽ κα- B
τασκευὴν ἰῶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῆ᾽ θεᾶ, ἐκ ἀπο-
πιτηδείων ἡγησάμενον διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ᾽ βα-
σιλέως ὅπ᾽ τ᾽ θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον
γὰ τ᾽ εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, κ᾽ παρὼν
ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κ᾽ τὰ ἔργα ὅπιβλέπων, ὐδὲν ἀμε-
λῶς ὐδὲ ῥαθύμως εἴα γίνεθαι τῆ᾽ κατασκευασμάτων,
ὧν ἑκάστη ὡς οἷόντε, τ᾽ πολυτέλειαν διηγήσομαι. τῆς μ᾽
ἰσομοίας ἴσως ἐκ ἀπαίτουσης τινὰ ἀπαγγελίαν, τὸ ἢ τ᾽ C
βασιλέως φιλόκαλον & μεγαλόφρον, ὅπως συνύσειεν
τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνων. πρῶτον ἢ τὰ θεᾶ
τῆς ζαπέζης ἐπιθήσομαι. εἶχε μὲν οὖν δ᾽ ἐννοίας ὁ
βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη ἂν τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι
τὸ κατασκεύασμα. θεσπίταξε ἢ μαθεῖν τὸ μέγεθος τ᾽
ἀναχειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ζαπέζης, πόσον τὸ
ὄγκον, & εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι μ.
μαθὼν ἢ κ᾽ τὴν ὖσαν ἡλίκην τοῖς ἰῶ, κ᾽ ὅτι αὐτῆς ὐδὲν D
κωλύει μείζονα γένεθαι, φήσας κ᾽ πειρᾶσθαι τὸν
ὑπάρχουσης τῆ᾽ μεγέθει βέλεσθαι κατασκευάσαι, φο-
βεῖσθαι ἢ μὴ θεὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος δῷ τοῖς
ὑπερβολῇ τ᾽ μεγέθους γένηται. βέλεσθαι γὰ ἐκ ἀνα-
κεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ θεὸς
τὰς λειτουργίας δύχρηστα. κ᾽ δῶ τοῦτο λογισάμενος
σύμμετρον κατεσκεύασθαι τοῖς θεοτέραν ζαπέζαν,
ἀλλ᾽ ὐ δῶ ἀπλῆν χρυσῆ, τῆ᾽ μεγέθει μ᾽ ἐκ ἔγνω τοῖς
θεοῦ πάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ ἢ ποικιλίᾳ κ᾽ τῆ᾽ κάλ-
λει τ᾽ ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἢ ὢν E
κατιδεῖν θεσπιτάντων παντοδαπῶν φύσιν, κ᾽ λαβεῖν
ὑπόνοιαν ἔργων καινῶν κ᾽ ἀδιδόξων, & ὅσα ἰῶ ἄγρα-
φα τοῖς δύρεσιν αὐτὸς παρέχων δῶ τοῖς σιμύσεσιν, καὶ
ὑποδείκνυς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευ-
άζεσθαι. & τὰ ἀναγεγραμμένα θεὸς τοῖς ἀκείβειαν
αὐτῆ᾽ ἀποβλέποντας ὁμοίως ὑπηρετεῖν. ὑποσησάμενοι
τοίνυν ποιήσασθαι τοῖς ζαπέζαν, δύο μ᾽ κ᾽ ἡμίσους πη-
χῶν τὸ μῆκος, ἐνὸς ἢ τὸ δύρος, τὸ δ᾽ ὕψος ἐνὸς κ᾽ ἡμί- F
σους, ἐκ χρυσοῦ τοῖς ὅλοις κατασκευῆς τὸ ἔργου ποιή-
σθαι, τοῖς μ᾽ οὖν στεφάνην παλαιστιαίαν εἰργάσαντο.
τὰ ἢ κυμάτια στρεπτὰ, τ᾽ ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοδόν,
τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ἐκ τῆ᾽ ἐσῶν μερῶν μεμιμημένην.
τεττάρων γὰ ὄντων αὐτῆ᾽, ἑκάστη γωνία τοῖς αὐτὴν τῆς
ἐπιτυπώσεως εἶχε δῶθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῆ᾽, μίαν
κ᾽ μὴ δῶφορον τοῖς ἰδέαν αὐτοῖς συμφερέφεσθαι. τῆς
ἢ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τοῖς ζαπέζαν ἰῶ κεκλεισμέ-

Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege misimus. tuæ autem pietatis erit ac iustitiæ, vt transcripta lege ad nos eã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc sunt quæ rescripsit pontifex. superuacaneum autẽ visum est apponere LXX. seniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola, donariorum tamen quæ rex Deo misit ornatum & magnificentiam silentio præterire non possum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim sumptus suppeditãs & præsentia sua extimulans artifices, opera eorum assiduè visẽdo, nullam eis segnitiæ aut negligentiæ relinquebat occasionem: quæ nũc recensebo singula, non quòd historiæ contextus hoc admodum postulet, sed quòd digna sit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque mensam conabor describere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hierosolymis erat magnitudinem, quanta esset, & an maior posset fieri: & comperta eius mensura quódque maior etiam esse posset: ait se eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset vtilis. Cupere. n. se ea donaria non solùm ad ostentationem, sed ad vsum etiam esse accommoda: itaque volens declarare se non auri penuria vel parsimonia p rem priori facere: quòd non erat integrũ addere magnitudini, id compẽsauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim esset ingeniosus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inusitatis operibus, pro sua sapientia præscribebat artificibus, exigens ne quid à præscriptis formulis discederent. ac primùm constituto mensæ modo in longitudinem cubitorum duorum & semis, in latitudinem vnius, altitudine sesquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ versatiles sculpturam habebant resticulatam indistincta imitatione per tria latera. cùm enim essent triangulæ per singulos angulos eædem erant figurationes vt conuersæ non alia, sed eadẽ specie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad mensam vergens egregias sculpturas habebat: sed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hæ totæ essent conspicuæ. quin & cymæ illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari mensura oculis subjiciebant. resticulis autem illis insertæ erant gemmæ pretiosæ paribus interuallis distantes, fibulis aureis per foramina comprehensæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali specie distinguebatur, intercurrente densa sculptura virgarum, quæ per circuitum mensæ voluebantur

νον. ὡραίαν ἔχον τ᾽ διατύπωσιν. τὸ δ᾽ ἔξωθεν θεσπιμβόν, ἔτι μᾶλλον τῆ᾽ κάλλη᾽ ἐργασίας ἰῶ ἐκπεπονη-
μβόν, ὡς ὑπ᾽ ὄψιν κ᾽ θεωρίαν ἐρχόμβον. διὸ κ᾽ τ᾽ μὲν ὑποχίλιοι ὑμιτόνιον τῆ᾽ μερῶν ὀξεῖαν συμβαγὲ
γένεθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τελῶν ὑσῶν ὡς θεωρηκέναι θεὶ τοῖς μεταγωγῆ᾽ τῆς τραπέζης ἐ-
λάττονα βλέπεθαι. ἐνδέκειντο δὲ ταῖς κοιλίαις τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς θ᾽ ἄλλοι, πε-
ρόναις χρυσαῖς δῶ τρημάτων κατειλημμβοι. τὰ δ᾽ ἐκ πλησίον τ᾽ στεφάνης & ὑπ᾽ ὄψιν ἀπατείνοντα, ὠοῖς
ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημβόν θέσει κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τ᾽ ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκναῖς, αἳ
θεὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἴλιπτο. ὑπὸ ἢ τοῖς ὠοῖς διατύπωσιν, στέφανον θεπήχυνον οἱ τεχνῖται,

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymatũ ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuersã menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliisque generibus quæ vbique grata ſunt propter preciũ.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rhombo circa mediũ ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erãtque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas,vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur.conſtabátque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ, à baſi vſque præcinctura, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίως κεκραμένῃ φύσιν ἐντετορευμένον, ὡς ἀναπηγνύσθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς αἴρεσθαι, καὶ ῥοιᾶς διατελλομένας. ταῖς δὲ λίθοις εἰς ταῦτα γλύφος τῶν φερομένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπωμένῃ χρόαν ἐξεργασάμενος, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν ζαπέζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν ἀλήθεια πεποίητο, καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως αἰκονλυφὴ τῆς ζαπέζης, εἰς ἑπαμφότερα μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τοικιλίαν τῶν ἔργων ἐγλαφυρότητος θέαν κατασκευασμένην, ὡς καὶ τῶν κυμάτων θέσιν ἐπὶ τὸ στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἑτέρου μέρος ἐναλλαττομένης γίνεσθαι διάφορον. τῷ δὲ αὐτῷ ἔχει καὶ τῶν ποδῶν ὕψιν ἡ ὑπογραφή. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος παχέων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τοῦ τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ὑπερτείναντες καὶ κατακλείσαντες αὐτοὺς ἐνέσφιγγον τῇ ζαπέζῃ καὶ τῷ στεφάνῳ, διὰ τοῦ θέατρον ἡ καμπυλίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τὴν αὐτὴν σπουδὴν τοῦ τεχνίτου μέρει, παρέχωσι τῷ αὐτῷ. ὑπὸ δὲ τῆς ζαπέζης, μαίανδρον ἐξέγλυφαν, λίθοις ἀνθρακὶ καὶ μέσον ἀξιολόγοις ὥσπερ ἀσπίσιν, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον θεωρεῖσθαι παρέχοντας αὐτὸ ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῷ τε ἄλλων χρωμάτων ὄσοι θαυμασιώτατοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὸν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοροειδὲς ἐδέδετο, ῥόμβῳ τῷ κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερές, ἐφ' οὗ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ χρόᾳ ἀλλήλων τὰς ἰδίας γειτνιάσει, ψυχαγωγίαν θαυμαστὴν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τῶν πετάλων ὑπὸ τὸν τραπέζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἐνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῆς ἦν ἐξ ἀνθρακος λίθου παλαιστιαία πεποιημένη χῆμα κρηπίδος ὑποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' ὃ τὸ παῦ ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐπήρτησο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῶν ποδῶν ἕκαστον, νιστὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα διὰ λεπτότητα καὶ τὸν ἐπαίρω αὐτῶν ἕκαστον κινούμενα, φαντασίαν τῆς φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητὴν παρεῖχεν. ἐκαμπύρησαν δὲ ὥστε τρίπυχον οἱονεὶ τὸ χῆμα τῶν βλης κατασκευάσαι ζαπέζης, τῇ ἁρμονίᾳ πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν ἑκάστου συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ὑπονοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως εἰς ἔλαττον τῆς ζαπέζης τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ δὲ σὺν αὐτῷ ἀνάθημα τοῦτο καὶ πολλὴν τοῦ βασιλέως φιλοτιμίαν ἔχειν, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς χαλκουργίας, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῆς τεχνικῆς συνεπιλέσθη. ἀπωδήσαντος οἱ καὶ μὴ τοῦ μεγέθους τὴν προσηκούσης τοῦ θεοῦ τραπέζης ἐμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὲν τοῦ τεχνίτου, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ πρώτην καὶ ἀπαράλειπτον ἀπεργάσασθαι. ἦν δὲ πεσσάρων, χρύσεοι δὲ ἦσαν δύο. φωλιδωτὴν δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τῆς ἀναζώσματος τῆς τρίτης, λίθων τῆς αὐτῆς ποικίλας ἐνθεμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πεχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργαστο, καὶ συνύφασιν λίθων παντοίων τῆς ἰδέας. κατ' αὐτὸ δὲ ῥάβδωσις αἰκονλυπτὸν. καθ' ἣν πλέγμα ῥομβωτὸν διπλοῦς ἐμφερὲς ἕως τῆς χείλους εἰσέλκυστο. τὰ δὲ κοῖλα λίθων ἀνθράκων ταῖς ἀναλόγοις ἀκανθίναις τὸ κάλλος ἀπεστέφετο. ἐπεστρέφετο δὲ τοῦ χείλους τῆς κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χαυλίαις εἰς κύκλον περιπλεκόμεναι. τοῦτον μὲν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορέντας ἑκάτε-

ϛν ἀμφορέως τοῦτον κατεσκεύασαν τὸν τρόπον. οἱ δ' ἀρ- A
γύρεοι τὸν ἐσόπτρων τὴν λαμπρότητα πολὺ διαγέσεσι
γεγόνασιν, ὡς ξεναστέρας δοκεῖ τούτων τὰς τῶν προσφερο-
μένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βα-
σιλεὺς καὶ φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσὸς μὲν ἀλλὰ μὴ λίθῳ
πολυτελεῖ διείληπτο, σμάραγδοι καὶ ἄλλοις καὶ πετάλοις ἀμ-
πέλων ἐσκίαζον φιλοτέχνως ἐντετορευμένοις. ταῦτα δ' B
ἐγένετο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐμπρέπειαν τῶν ἐργαζομένων θαυμα-
σίων ὄντων περὶ τὴν τέχνην, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆς
βασιλέως σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρτίζετο. καὶ γὰρ τὴν χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ προθυμεῖσθαι τοῖς
δημοσίοις πράγμασιν ἀπερισπάστως αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπεσκόπει. ἄγιον
δὲ μὴ τοῦτο τῶν τῆς τεχνικῆς ὑπομελείας οἱ πρὸς τὴν βασι-
λέα καὶ τὴν τότε σπουδὴν ὑποβλέποντες, φιλοπονώτερον
τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς C
ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς
ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας,
καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν
βασιλέα. ἐπεὶ δὲ γνωμῶν δεῖ εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν,
ἀκούσας πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβδομή-
κοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐλπιλυθότας, δύθι μεταπέμ-
πει τὸν ἀνδρέαν καὶ τὸν ἀριστέαν τοὺς πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικό
μενοι, τάς τε ὑπὸ σολὰς αἷς ἐκόμιζον αὐτὸν ἐπεδείξαντο τὸν ἀρ-
χιερέως ἀπέδωσαν, καὶ ὅσα φέρειν ὑπὸ λόγων ἐπύθετο, D
ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀσθενῶν δὲ ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ τὴν ἱερο-
σολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὑπὸ τὴν ἐρημίαν τῆς
πόλεως, τοὺς μὲν ἄλλους εἰς χρεῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέβαι-
νεν, ἐκέλευσεν ὑπολύσαι, ἐπιδόξαν τοῦτο ποιῶν καὶ
ἐπὶ τὸ ἔθος. οἱ μὲν ὑπὸ σίνων τῶν ἀρτίως ἀχθέντες,
ἐπὶ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆκαν, οἱ δὲ πρεσβεύ-
οντες, ἐπὶ μείζους. τότε σίνιν ὑπολύσας ἐκείνους, τοὺς
πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προσέμενεν. ὡς δὲ προσῆλθον
μετὰ τῶν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ E
ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἐδώκει, καὶ τὴν διφθερῶν, αἷς εἰλεγραμ-
μένους εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτη-
σεν αὐτοὺς πρὸς τὸ βιβλίον. ὡς δ' ὑποκαλύψαντες τὸ σῶ
λημάτων ἀπέδοξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὸ
ἰχνόπηκτον τοὺς ὑμένας, καὶ τὸ συμβολῆς τὸ ἀπεπίγνωσον,
ὕπνω γὰρ ἥρμοσο, καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάειν
ἔπειν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθεῖσι, καὶ μείζονα τῆς πέμψαντι, F
πρὸ γὰρ πάντων τῆς θεοῦ, ἃ τοῖς νόμοις εἶχε συμβέβηκεν.
ἐκβοησάντων δὲ ὑφ' ἑνὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμ-
παρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέσθαι, φύσει τὸ μεγάλης χαρᾶς
παρέσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δὲ τὰ
βιβλία δοθῆναι τοῖς ὅπη τῆς τάξεως, τότε τοῖς ἀνδρας ἠ-
σπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοῖς με-
τεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα καὶ ἐκείνους G
προσεπεῖν. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, ὑπερφυῆ ποιήσῃ, καὶ κατὰ πάντος ἔτος ὑπόμνημον εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐ-
τὴ ἐν τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἣν ἀπή-
γορον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσιωπήσαν τε αὐτοῦ αὐ-

& ornatus quidem vtriusque erat hic, amphitudo verò quæ amphoram caperet argenteę verò quæuis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes suspectátium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib° quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus edera & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solùm artificum ingeniis ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non satis putãs quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi, rex cognito eorum simul & septuaginta senìorum aduentu confestim legatos Andream & Aristæum accisuit: ab eíque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea scisciteando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum causa expetebant eius colloquium, prætermorem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptã continebant, primùm de libris eos rogauit. vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, & commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque seniores eorúmque comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: iussíque libros accipere quorũ hoc erat officium, tum demum viros salutauit, præfatus æquum fuisse vt pri° de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq; compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitque vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione

ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε, δοθῆναι τὰς καλλίστας, πρὸς τὴν ὥραν. ὁ δὲ ὅπη τῆς ξέ-
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, διωρόθιον καλέσας, ὃς εἶχε τιμὴν πρὸ τούτων προῖόντα ἐκέλευσεν
ἐπιμελεῖσθαι ἐκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν διαγωγήν. διετέτακτο δὲ τούτων ὑπὸ τῶν βασιλέως τὸν τρόπον,

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia pararentur vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est Dorotheo hac cura commissa, quòd hic callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam verò post ipsium ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui ſtãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausúmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò diserté ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi libri quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, eóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis trantiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, præsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

A B C D E F G

κ) γὰρ πόλιν ἐκάλει, ὅσαι ἐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται θεοῖς τ διάταν, ἵν' τούτων ὑπομελόμενος. κ) κ) τὸ τ ἀφικνεμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς ὡδρασκυάζετο, ἵνα τῷ σωπῆσει ζόπῳ τ διάγτης εὐωχύμενοι μᾶλλον ἥδωνῆ), κ) πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοζίως ἔχον δυσχεράνωσιν. ὁ δὴ κ) τοῖς τούτοις ἐχρῆτο, δωρεοδέες διὰ τ τοῖς τ βίον ἀκείβειαν, ὅτι τούτοις καθεσῶτος. σωέτρωσε ῆ πάντα δ' αὐτῷ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς. κ) διμερῆ τ κλισίαν ἐποίησεν, ἕτως πρὸς ἀξάντος τ βασιλέως. τοῖς μ̃ ℭ ἡμίσοις ἐκέλευσεν ἀνὰ χέιρα καλινθιῶναι. τοῖς ῆ λοιποῖς, μ) τ αὐτὰ κλισίαν, ὑδὲν ὑπολιπὼν τ εἰς τοῖς ἀνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' ἔτο κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τ δωρεοδεον οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελῶσι πάντες οἱ ὑπὸ τ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κ) ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοῖς ἱερεῖς κήρυκας κ) θύτας κ) τοῖς ἄλλοις οἷς τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παραιτήσαι ℭ. τ ῆ ὡδραγμένων ἕνα ἑλισσᾶον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ ῆ σας εἰς μέσον, ἠύχετο τ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ) τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτ. εἶτα κρότος ἐξ ἁπάντων μ) χαρᾶς κ) ἐπῆν. κ) παυσάμενοι. πρὸς εὐωχίαν κ) τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. διαλιπὼν ῆ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα χρόνον εἶ), φιλοσοφεῖν ἤρξατο, ℭ ἕκαστον αὐτῷ, λόγους ἐπηρώτα φυσικούς, ℭ πρὸς τὴν τῶ ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ' ἐκείνων παντὸς ἐπιδοσιν ὃ λέγειν αὐτοῖς προβλητέον διασαφούντων, ἡδόμενος, τοσοῦτον ἐφ' ἡμέρας ιβ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ ἑκαλομένῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, εἴ) μαθὼν, ἀναγνόντι τὸ ἀρίστῳ βιβλίον ὃ συνέγραφε διὰ ταῦτα. θαυμάζοντος δ' αὐτοὺς, ὑ μόνον τ βασιλέως, ἀλλὰ κ) μνεσθήμου τὸ φιλοσόφου πρότοια διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, ℭ διὰ τοῦτ εἰκὸς ℭ τὸ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος ὑρῆσθαι, παύονται μὲν πρὸς τούτων ὑπομένοντες. ἠρώτων δ' αὐτὸν τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ἤδη παρόντων αὐτῶν, ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύει τ αὐτοῖς, ἀνὰ ξία δραχμὰς τάλαντα, κ) τοῖς ἀποκαλέσαντας ὑπὸ τ κατάλυσιν. διελθουσῶν ῆ ξιῶν ἡμερῶν, ὡδαλαβὼν αὐτοὺς ὁ δημήτριος, κ) διελθὼν τὸ ἑπτασάδιον χῶμα τ θαλάσσης πρὸς τ νῆσον, κ) διαβὰς πρὸς τ ἠέφυραν, προσελθὼν ὑπὸ τὰ βόρεια μέρη, σωέδριον ἐποιήσατο ἐν τῷ ὡδῷ τ νέον κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν προβλημάτων ἡρεμίας καλῶς ἔχοντ. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλ πάντων, ὧν αὖ δεηθεῖεν εἰς τ ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὑπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἕνι μάλισα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ ὑπὸ τ τῶ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν διαταν χορηγουμένων, κ) προσέτι τῶ δωρεοδέου πολλὰ κ) τῶν παρασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντος. ὡρωὶ ῆ πρὸς τ αὐλὴν ὡδαμινόμενοι, κ) τ πολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὑπὸ τ αὐτὸν ἀπίεσαν τόπον. κ) τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ὑπονιπτόμενοι κ) καθαίροντες αὐτοὺς, ἕτως ὑπὸ τ τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγεγραφέντος ῆ τῶ νόμου ℭ τῶ κ) τ ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ) δυοὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ) μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτοις.

τὸ ῆ

τὸ ἢ πλῆθος ἀπεδέξατο μὴ ἢ τοὺς διασαφήσαντας
A ἀρεσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπήνεσαν ἢ ἢ τὸν δημήτριον
τῆς ἐπιβολίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γε-
γενημένον. παρεκάλεσάν τε δοιῶν ἢ τοῖς ἡγουμένοις
αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱε-
ρεῖς ἢ τῶν ἑρμηνέων οἱ ἀρεσβύτεροι, ἢ τὰ πολιτεύμα-
τος οἱ ἀρεσβευτικότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας
ἀπήρτισαι ἢ διαμένειν ταῦτ' ὡς ἔχει ἢ μὴ μετακι-
B νεῖν αὐτά. ἀπάντων ἢ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώ-
μην, ἐκέλευσεν εἴτις ἢ ἀρειότερόν τι ἀρεσγεγραμμένον
ὀρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπεῖσθαι τοῦτο ἢ
ποιεῖσθαι φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο ἀρᾶτ-
τοντας, ἵνα τὸ κεῖσθαι ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ διαμ-
μείνῃ. ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἢ ὅτι τούτῳ τ' αὐτὸ
ἀρεθήρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἥδη
δ' ἐμάλισα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν
διάνοιαν ἢ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ
C ἀρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς ἔτ-
τως θαυμαστῆς ἔσης τῆς νομοθεσίας, ὐδεὶς ἔτε τῶν
ἱστορικῶν αὐτῆς, ἔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημή-
τριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγρα-
φῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι ἢ σεμνὴν ἔφα-
σκε, ἢ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαν-
τες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς
ἱστορῆσαί τι ἀρὸ τούτων ἐταράχθη τ' διάνοιαν, πλείοσιν
D ἢξιάκοντα ἡμέραις, ἢ ὡς διὰ τὰς αἰτίσεις ἐξιλάσκετο
τὸν θεὸν, ἐντεῦθεν αὐτῷ γενέσθαι τὴν ἀρὸς ἀφροσύνην
ὑπονοῶν. ὁ μὲν ἀλλὰ ℭ ὅταρ εἶδεν, ὅτι τοῦτ' αὐτῷ
συμβαίη ἀρεσπεραζομένῳ τὰ θεῖα, ἢ τοῦτ' ἐκφέρειν
ὅτι κοινοὺς ἀνθρώπους θελήσαντι. καὶ ἀποχόμενος
κατέσχε τὴν διάνοιαν. ἐδήλου ἢ ἢ ἀρὸς θεσέκτου τὸ
τῶν τραγῳδιῶν ποιητὴν ἀναφέρεσθαι, ὅτι βεληθεὶς ἔν
τινι δράματι τ' ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυ-
θολογίαν, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς ἢ συνειδὼς τὴν ἀ-
E τίαν ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξομολογησάμενος τὸν
θεόν. ὑπολαβὼν ἢ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τ' δημη-
τρίου καθὼς ἀρείρηται, ἀρεσκωμάσας αὐτοῖς ἐκέλευσε
πολλὴν ποιεῖσθαι τῆς βιβλίων τὴν ὑπεμέλειαν, ἵνα
διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τούς τε ἑρμηνεύσαντας πα-
ρεκάλεσε συνεχῶς ἀρὸς αὐτὸν ἐκ τ' ἰουδαίας ὑπα-
γίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἢ ἀρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ,
καὶ ἀρὸς τὰς ὑπὸ τῶν δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν.
F τοῖς μὲν γὰρ εἰκὸς δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμψειν ἔλεγεν, ἐ-
κείνοις ἢ ἀρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων,
ὧν ἂν αὐτῶν ἔσι σοφία δικαίως τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου
μεγαλοφροσύνη ὑπάρχειν ἱκανή. τότε μὲν ἓν ἐξέπεμ-
ψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἁρίστας ἓξ, ἢ χρυσοῦ
τάλαντα δύο. ἢ κυλίκιον τάλαντον, ἢ τὴν τῶ συμπο-
σίου στρωμνήν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρή-
σατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε,
G κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, ℭ τὴν ἀκόλουθον αὐτῶν
ὑποσκευὴν, ἢ κυλίκιον τάλαντον λ'. ἀρὸς τού-
τοις ἢ ἢ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, ἢ στέφανον διαφερῆ, ἢ βυσσίνης ὀθόνης ἱστοὺς ἑκατόν. ἔτι γε μὴν φιάλας ἢ
θυμιάλια, ἢ σπονδεῖα, ἢ κρατῆρας χρυσοῦς ἀρὸς αὐλόθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ἢ διὰ τ' ὑποστολῶν,
ὅπως εἰ τῶν ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες ἀρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπάρχῃ, ἀρεὶ πολλῆς ποιούμενος τ' μὴ τῶν
ἐν παιδεία τυγχανόντων συνουσίαν, ἢ τὸν πλοῦτον εἰς τοιούτους ἡδέως ἔχων καταπίθεσθαι. ἢ τὰ μὲ εἰς
δόξαν ℭ τιμὴν τῶν ἰουδαίων τοιαῦτα ὑπὸ πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου συνέβη γενέσθαι.

& Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſent: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdōs & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſententia cùm omnibus placuiſſet, iuſſerunt vt priùs ſi quis aliquid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentiùs inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ: cæpitque de ea re conferre cum Demetrio, rogans quî factum ſit vt tam admirandarum legum nec hiſtoricus vllus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe & omni veneratione digniſſimam, & punitos eſſe quoſdā à cœlesti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædam ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus xxx. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facilè coniicientem quæ morbi cauſa fuerit. atque etiam in ſomnis admonitum hæc ideo pati, quod fuiſſet circa res diuidas curioſior, eaſque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cùm in quadam tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnouiſſet, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauítque interpres vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus commodum fore quam honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, confecturos quicquid vel ipſorum ſapientia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum quoque remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſinguliſque vnius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt ſi quis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν αὐτὸ οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluítque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis suppliciorum exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiosè commotis, & togantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerẽt: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, viceruntcausam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere; patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

Ἐτυχον δὲ καὶ τῆς φιλίας τῆς βασιλέων τῆς ἀσίας ἕνεκεν, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἄνω, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὸν πολιτείαν ταύτην ἐπ' ἐκείνου ἔχειν. τεκμήριον δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ἀφορισμόν τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον. ὃ τῶ δήμου τῆς ἀντιοχέων ἐν τῷ νεῷ πολέμῳ λύσαι προαιρουμένου, μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐπήρησε. καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τῶ υἱῶ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξὸν γὰρ τὴν αἰτίαν καταγνόντα τὸν ῥωμαίων ὄφελειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μείλιξαι τὸν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καίτοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἑκάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὸν προειρημένην πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρώτης ὀργῆς καὶ τοῦ τῆς ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μεγίστων ἀναπλήσεως ἐκράτησαν. ὡς τε μηδὲν μηθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τούτους χάριτος, μηθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς ἀπαραμυθήτους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας ἐξ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δὲ ἐν ἐξαμβρτόντας, δίκαιον ὑποστρέψαι τῆς ὑπαρχόντων. ὅμοιον δέ τι τούτων καὶ μάρκον ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τὴν ἰουδαίων οἴδαμεν. τῆς γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτούς, καὶ δεομένων τοῦ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἰώνος, ὁ καὶ θεὸς ὑπὸ τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιούντων δὲ εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, εὑρεθῆναι ἰουδαίους τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, σωτηρίσαντος αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφαίνατο, μηδὲν αὐτὸν καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δὲ ἀνεγκλήτους εἶναι βούλεται καταμαθεῖν, ἀπαγγείλαντα τῆς νικολάου ἰσορίων τὰ ἑκατοστὸν εἰκοστὸν ἕβδομον καὶ τεσσαρακοστὸν. πρὸς μὲν δὴ τὰ ὑπ' ἀγρίππου κεκριμένα, ἀνέξεσιν ἴσως θαυμάζειν. ἐπολέμει γὰρ τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. οὐεσπασιανοῦ δὲ ἄρτι καὶ τίτου τοῦ μεγαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ πολιτικοὺς ἀγῶνας οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετεωροπολησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ἐξέβην. τοὺς δὲ ἰουδαίους ἐπ' ἀπόκου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχον αὐτούς τε πολλὰ παλαιστωρήσας καὶ τῆς αὐτοῦ κακοπολιτείας, καὶ τοὺς τῶν κοίλων συρίαν νεμομένους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν δ' πάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ πταίοντος, ταῦτα πάσχειν, ὡς δ'

ὡς ὑδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμέ- A
νης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τὸ κλύδωνος μεταξὺ τ' εὐτυχίας τῆς αντιόχου, καὶ τῆς ὕστερον αὐτῷ τύχης τῶν πραγμάτων κεράσαντος. νικήσας μὲν οὖν τὸν πολεμαῖον ὁ αντίοχος, τὴν Ἰουδαίαν προσήγετο. τελευτήσαντος δὲ τοῦ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν σκόπαν, ὅστις ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, B
καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον ὑπ' αὐτοῦ προσέθετο. μετὰ δὲ πολὺ ὁ τὸν σκόπαν αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλὴν αὐτοῦ τὴν στρατιὰν διέφθειρεν. ὕστερον δ' αντίοχος χειρωσάμενος τὰς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεις, αἷς ὁ σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν σαμάρειαν, ἐκουσίως αὐτῷ προσέθεντο Ἰουδαῖοι. καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱε- C
ροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μάρτυρών τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν δύνανται πρὸς αὐτῷ, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω παρέχειν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. παραθήσομαι δὲ τὰς ὑπο- D
στολὰς τοῖς στρατηγοῖς πρὸς αὐτὸν γραφείσας, προδιελθὼν ὡς μάρτυρεῖ τούτοις ἡμῖν τοῖς λόγοις, πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ ις' τῶν Ἱστοριῶν αὐτοῦ, φησὶν ἔτως. ὁ δὲ τοῦ πτολεμαίου στρατηγὸς σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς τοῦ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αντίοχου, τὴν μὲν βαταναίαν καὶ σαμάρειαν, καὶ ἄβιλα καὶ γάδαρα παρέλαβεν αντίοχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ E
καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσαγορευόμενον ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ ὧν καὶ πλεῖόν ἐστιν λέγοντες, καὶ μάλιστα διὰ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ὑπεροψίαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθησόμεθα τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅπερ τὴν διήγησιν, προθέμενοι πρῶτον τὰς ὑποστολὰς τοῦ βασιλέως αντίοχου. βασιλεὺς αντίοχος πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ παρ' ἡμῖν μάλιστα τὴν χώραν ἐπέβημεν αὐτῶν ὑπὸδειξαμένων τὸ F
πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ προϋπομένους δ' εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων, τ' μὲν μετὰ τῆς γερουσίας ἀπαντήσαντων, ἄφθονον δὲ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις τοῖς ἐλέφασι παρεχημένων, συνεξελόντων δὲ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν αἰχμαλώτων. κρίναμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν G
πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐκείναμεν διὰ τὴν εὐσέβειαν προσήκειν τὴν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, κριθῶν τε θυσίμων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβανωτοῦ, ἀργυρίου τάλαντα μυριάδων β', καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἑκατὸν καὶ τὸν ὑπάρχοντα νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ', καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοσ. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ πρὸς τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ ὅσα ἕτερα οἰκοδομῆσαι δεῖ. καὶ ξύλων ὕλη, καὶ ἀκόμιστα ἔσται αὐτοῖς τῶν Ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῆς ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ λιβάνου, καθάπερ καὶ προσαγορεύεται τὰ τοῦ ἱεροῦ ὑπάρχειν δεῖ.

non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepissent occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius xvi. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanéam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum fumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituique nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque: volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comporteturtam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta A
leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. B Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intrà septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum C legis patriæ purificati priùs fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium mil- D lium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductatem exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque va- E leo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos tore nostratum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & F promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colēdum aruis & vinetis idoneos: immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum G accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè a nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτεύεθ' ἅσιν δὲ πάντες οἱ ἐκ τῶ ἔθνους κ̀ τοῖς πατρώοις νόμοις. ἀπολυέσθω δ' ἡ γερουσία & ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τῦ ἱεροῦ κ̀ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελῶσι, κ̀ τῦ στεφανίτου φόρου, & τῦ περὶ τὴν ἄλλων. ἵνα δ' θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῆ, δίδωμι τοῖς τε νεῶ κατοικοῦσι καὶ κατηλυσομένοις, ἕως ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἶ μέχρι τελῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν δ' καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τῦ τρίτου μέρους τῆς φόρων, ὡς τε αὐτῆς ἐπανορθωθησομένας τὰ βλάβας. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους κ̀ τοὺς ὑπ' αὐτῆς γενηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, κ̀ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἐπεμνύων δ' & τὸ ἱερὸν, σύγγραμμα κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, περιέχον τάδε. μηδενὶ ἐξὸν εἶ ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβολον εἰσιέναι τ ἱεροῦ, πρὶ ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς αὐ ἁγνισθεῖσιν ἔξιν ἔθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων κ̀ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων κ̀ λαγωῶν, & καθόλου πάντων πρὶ ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ χρῆσθαι τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δ' τοῖς πατρονικοῖς θύμασιν ἀφ' ὧν κ̀ τῷ θεᾷ δεῖ καλλιερεῖν, ὑπερτετάφθαι χρῆσθαι. ὁ δ' τούτων τι παραβὰς, ἀποτινύετο τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλιάδας. ἔγραψε δ' μάρτυρας ἡμῖν δυσέβειά τε κ̀ πίστις λοίπα νεωτερίζοντα τὰ κ̀ τὴν Φρυγίαν, & Λυδίαν ἐπύθετο. καθ' ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελούων ζεῦξιν τὸν αὐτὲ στρατηγὸν & ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι τινὰς τῆς ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν, γράφει ὧδε. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσαι δ' αὖ ἔχοι. ὑμάρτω δ' κ̀ αὐτός. πεπυσμένος τοὺς ἐν Λυδίᾳ κ̀ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης διατροφῆς ἡγησάμην τὸ τοῦτο μοι δεῖσθαι. κ̀ ἐκλυσαμένῳ μοι μὴ τῆς φίλων τι δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φερόμενα κ̀ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῆς ὑπὸ τῆς μεσοποταμίας κ̀ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους διχιλίους σὺν ὁπλοκτῇ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ οὕτως αὐτοὺς ἔσεσθαι τῆς ἡμετέρων φύλακας, ἕξειν τὸν πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς δόσεβειαν, κ̀ μάρτυρομένῳ μοι αὐτοὺς ὑπὸ τῆς προγόνων εἰς πίστιν οἶδα κ̀ προθυμίαν εἰς ἃ βεβαιαλουῶτας. βούλομαι τοίνυν καπέρ ἐρχόδους ὄντος τὸ μεταγαγεῖν, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δόσεις αὐτοῖς τόπον ἐκάστῳ, κ̀ χώραν εἰς γεωργίαν κ̀ φυτείαν ἀμπέλων. & ἀτελεῖς τῆς ἐκ τῆς γῆς καρπῶν αἰτήσεις ἐπ' ἔτη δέκα. μεξείδωσαν δ' & ἄχρις οὗ τοὺς βεβαίους τῆς γῆς ἀρτους λαμβάνωσιν, ὅπου εἰς τὰς τῆς θεραπόντων δαπανὰς ἱκανὰς. δίδωμι δ' κ̀ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῖν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερόν παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. προνοίαν δ' ποιῆ καὶ τῦ ἔθνους κ̀ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντιόχου φιλίας τῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ὑποχρώντος εἰρήσθω. μ̀ δ'

μὴ ὁ Τοῦτα φιλίαν πὴ συνθὰς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον A
αὐτίοχος ἐποιήσατο. πὴ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα
Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, ωὖ χωρήσας αὐτῷ τ' κοί-
λης συρίας πὴ Σαμαρείας Ϲ ἰουδαίας πὴ φοινίκης, φορὰς
ὑπόμεπ. πὴ διαρρηθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς
τὴν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῆς ὑπαρχίας ἀπολύτου
πατρίδας φορολογῶν, πὴ συναθροίζοντες τὸ προσ-
ταγμένον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τού-
τῳ τῷ χρόνῳ σαμαρεῖς δ' προέμενοι πολλὰ τὴς ἰου- B
δαίους ἐκάκωσαν, τὴν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, πὴ
ἀνθρώπους ἀφαρπάσαντες. ἐγίνετο δ' ταῦτα ὅτι ἀρχιερέως
ὀνίου τελευτήσαντος γὰρ ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην
ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μετ' ὀλίγον καταστρέψασθα
τὸν βίον, ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ
δικαίου κληθέντος. σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου
καθὼς προεῖπον. ἔστ' ὁ ὀνίας, βραχὺς ἦν τὴν ψυχὴν C
καὶ χρημάτων ἥττων, Ϲ ὡς τοῦτο τὸν λαὸν τῶν
λαῶν φόρου, ἐν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέ-
λουν ἐκ τῆς ἰδίας, πάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς,
εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον ἐυεργέτην, ὃς
ἦν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. πὴ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα προσέταττεν, ἀπαίτει τὸν ὀνίαν, πὴ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους. πὴ ἠπείλει κληρουχήσειν
αὐτῷ τὴν γῆν, πὴ ἀπολαβὼν, πὴ πέμψειν
τοὺς ἐνοικήσοντας ϲρατιώτας. ἀκούσαντες ὁ τὰ πα- D
ρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν ὁ
ὀνίαν ὡδὶ τούτων ἐλυσιτέλησε δίκῃ τὴν φιλοχρη-
ματίαν.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς ὁ ἡρωδότου ἀτυχίας ἐπανορθώσεις ὑπ' ἰωσήπου τοῦ τωβίου, πεισαμένου φιλίαν πρὸς πτολε-μαῖον.

Ἰώσηπός τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ὅτι σε-
μνότητι ὁ πὴ φρονήσεως πὴ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔ-
χων ὡδὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τωβίου μὲν πατρὸς,
ἐκ δ' τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλω-
σάσης αὐτῷ τ' μητρὸς τὴν τοῦ προσδοκῶν παρουσίαν, E
ἔτυχε μὲν αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιλάδελφον κώμην ἐξ ἧς
ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τ' πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ
προνοουμένῳ τ' ἀσφαλείας τῆς πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κιν-
δύνους τὸ ἔθνος ἐκλομένῳ προεσάσειν δίκῃ τ' τ' χρημά-
των ἀπορίαν, δ' ἃ πὴ τοῦ λαοῦ τ' προεδρίαν λαβεῖν
αὐτὸν ἔλεγε, πὴ τ' ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπατυχεῖν. εἰ δ'
ἱερατικῶς ἔτως ἔχοι τ' χρημάτων, ὡς δ' αὐτὰ πὴ τὴν
παρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ἀπομεῖναι, πὴ πᾶν ὅτιοῦν F
παθόντας αὐτοὺς τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν ἀπελθόν-
τα πρὸς τ' βασιλέα, δηλώσαι αὐτῷ τ' πάντων αὐτοῦ G
ὧδε χωρῆσαι τῆς χρημάτων τ' μέσης. τ' ὁ ὀνίᾳ μήτε
ἀρχὴν θέλειν ἀποκεκαμμένῳ, πὴ τὴν ἀρχιερωσύνην
δ' εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος,
μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλλειν γὰρ ἐρεῖν αὐτοῦ πρὸς τούτων, εἰ προσβούλειν αὐτῷ πρὸς τὸν
πτολεμαῖον συγχωρεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ὑπισχνεῖσθαι. φήσαντος ὁ ὑπιξέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώση-
πος, πὴ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὴν ὀνίᾳ τοῦ
θείου πρὸς αὐτῷ ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῆς ὑπὸ τ' σκυθρωποτέρας ἐλπίδος ἀφέσεως αὐτοὺς ἔχειν ἠ-
ξίου. προσβούσειν γὰρ αὐτὸς ὑπεγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, πὴ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæáque & Samaria: diuisísque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quod tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam. IV.

Cap. IV.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

IOsephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iter saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quod irascatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse A
verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm B
reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo C
sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & D
inopiam. qui cùm apud Alexandriam audissent, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit E
conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, F
indignè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicendâ erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum G
confiscationibus, quę priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκοῦσαι, πιχαίρειν τῷ
ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ
τε ὑποδέχεται τὸν Ἰώσηπον παρὰ τῷ Πτολεμαίου παρα-
βόλοτα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δω-
ρεαῖς, καὶ ὅτι πολλὰς ἐσιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, πρε-
πεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀ-
κολουθήσειν. καὶ γὰρ ἐπὶ μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος
πρὸς τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἰώσηπα τὸν βασιλέα, τῇ προσδο-
κίᾳ προεξενλαμβάνων, καὶ παραμυθησαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν,
καὶ πάντων ὧν αἰτήσαι παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν
αὐτὸν παίσειν ὑποχηρθέντα. τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ
καὶ τὸ σεμνὸν τῇ ἤθοις, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν Ἰώσ-
βατὸς ἐλθὼν εἰς τοῦ Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασι-
λεῖ τοῦ τῆς ὀνίου ἀγνωμοσύνου, καὶ ὡς τῆς τοῦ Ἰωσή-
που χρηστότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥ-
ξειν, παραμυθούμενος τὸν ἀμαρτημάτων τὸ πλῆθος. εἶ
γὰρ αὐτῷ πρὸς ἀτιμίαν. ἀμέλει τοσαύτη ὡς τὴν ἐγκω-
μίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χρώμενος πρεσβεία, ὥστε
καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τοῦ γυναῖκα αὐτῷ κλεοπά-
τραν, προεδέδηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον
ἔτι παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ὑπαπέμψας πρὸς τοὺς
φίλους εἰς συμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ
πρὸς τοῦ ὑποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐσθῆτας τε καὶ
σκεύωματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦτ' ὡς ὡς ὑπὸ δισμυ-
ριάδας δραχμὰς ὡρασκευασάμενος, εἰς Ἀλεξαν-
δρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖναν τὸν καιρὸν
πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῆς πόλεων τῆς δ' συρίας καὶ
φοινίκης ὡρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅπι τοῦ τελῶν ὠνοῦ.
κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῆς ἐν ἑκάστῃ πόλει
ὑπῆρχεσεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔτοι κ' τοῦ ὁδὸν
τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δ'
εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸ βασιλέα
Πτολεμαῖον ἥκουσεν ὄντα, ὑπαντιασόμενος ἀνέβαινεν αὐ-
τῷ. καθεζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς
γυναικὸς, καὶ μετ' Ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, ἔδοξε δ' οἱ ὁ ἀρισ-
βεύσας εἰς Ἱεροσόλυμα ὡς Ἰώσηπου ξενισθείς,
θεασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων, δὲ δὴς ἐποίει τῷ βασιλεῖ
γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶ), ὡς δὲ ὁ Ἰώσηπος ἐξ
Ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλό-
τιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὡρῶτος τε αὐτὸν ἠσπά-
σατο, καὶ ἀναβαίνειν ὅτι τὸ ὄχημα παρεκάλεσεν ἐν καθε-
δέντος ὡς τῆς ὀνίας θεατζομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν.
ὁ δὲ συγγίνωσκέ φησιν αὐτῷ δέ τὸ γῆρας. καὶ γὰρ λαν-
θάνει σε παῖδες, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια
τοῦ αὐτοῦ δέονται ἔχειν συμβέβηκε. πρὸς δὲ ἡμᾶς
ἔσαι σοι τῆς νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν ἀπασαθαι. ἡ-
δεὶς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ δωρεαπελίᾳ τοῦ νεανίσκου,
μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπειραμένος ἀγαπᾶν ἤρξα-
το, ὡς ἔντε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλοῦσαι ἐνδιατρῖ-
βῆ, καὶ καθημέρας ὅτι δ' ἐσιώσεως δ' ἰδίας ἔχων. γνω-
μένης δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως, ἰδόντες οἱ ὡρῶ-
τοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸ Ἰώσηπον, ἀπ-
δῶς ἔφερεν. ἐνιαυτὸς δὲ δ' ἡμέρας καὶ δ' ἐν ἔμελλε τὰ
τέλη πρασεῖσθαι τῶν πόλεων, ἠγόρασον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν τοῖς πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δὲ
τάλαντα συναθροιζομένων τῆς δ' κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῆς δ' φοινίκης καὶ Ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ,
προσελθὼν ὁ Ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνητὰς διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῆς
τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑποχνεῖται. καὶ τῆς ἀμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐ-
πιτίμων αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροσέκειτο. τῷ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος,

καὶ ὡς

καὶ εἰς αὔξοντα τιὼ πρόσοδον αὐτοῦ κατανεύοντι· ἢ A
ἀνοιὼ τῶν τελῶν ὀνείρῳ φήσαντος, ἐρομένου ἢ εἰ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δυνατούς, σφόδρα εἰς εἶπεν ἀπτερείνατο, δώσω γὰρ εἶπεν ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν ἢ τούτους οἵ τινες εἰσὶν εἰπόντος, αὐτὸν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τιὼ σιὼ, ἵνα ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δῶ σοί. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῆς ὁμολογούσαν, ἔχειν τὰ B
τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τιὼ ἄγνοιαν ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παροδοιμηθέντας. οἱ μὲν ἐπαινοῦντες εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης. ὁ ἢ Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως στρατιὰν δισχιλίους, ἠξίωσε γὰρ τινὰ βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζεσθαι. καὶ δανεισάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. γνόμενος ἢ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν C
τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ παρεσύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τὸ φρόνημα, καὶ τὴν παρεσκευασμένην ἐπαινέσας αὐτὸν, ἔφησεν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, καὶ D
τὸ μὲν δίκαιον τὰ ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν ἀσκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀπηρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο θαρροῦντες τὸν Ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὀπιχειροτονούντων ἢ καὶ σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοῖς φόροις αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποδείξας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν ἢ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἀπὸ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ δεκαπλασίαν τιὼ ὑπαρχούσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ἔπειτα κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τιὼ πάθησιν τῆς τότε δυτυχίας τηρῶν, φρόνιμον ἡγούμενος, ἐξ αὐτῶν ἂν αὐτὸς ἐκπέπτω. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τιὼ αὐλιὼ δυνατοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τιὼ εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῷ. ἀπήλαυσε ἢ τούτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κδ'. πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'. ποιησάμενος ἢ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα υἱκανὸν ὄνομα. γαμεῖ ἢ ταύτιν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. συνὼν τῷ ἀδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄρτι τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτιὼ συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, καὶ δεινῶν ὄντα τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ἀώρεπους, ἐρασθεὶς τοῦ ἀδελφοῦ τῆς τοῦτο μιμεῖται, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ δέκονον ἀγαθὸν γνώμονα, ὅπως αὐτοῦ ὡς τὸ πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ ἢ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τιὼ δέκονίαν, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ ἢ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γνωσθέντος πολλάκις, ἠρώτα σφόδρα τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἕρων τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ δῶ χωρήσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori redituum suorum addicturum se promittente, rogante tamen ecquos fideiussores haberet, festiuè respondit, datarum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia. id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitiis etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatísque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis septem filiis, suscepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyreanon quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, soliique fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei vt clàm ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus est apud fratrem quòd periculum esset, ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quã forte rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: fassus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Iosephus collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Iosephus enim volens cognoscere quísnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: verfique omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Iosepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulchertimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

τῦ ἢ ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγανακτῶν ἐφ' ἁλουσῶν, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετ' ἀδείας, & γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φήσαντος, & τἀληθὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὸν ἰδίαν ὕβριν ἀνασχέσθαι, ἢ τοιοῦτόν ἐπ' αἰσχύνῃ γνώμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ ἰώσηπος τ φιλαδελφίας, συνέφησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, ἢ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγγένεσθαι ὑπακοὸν ὄνομα ὡς τοιοῦτον ἐκ τοιούτων γνώμενον. ἐπεὶ δὲ ὧν τῇ ἡλικίᾳ ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὸν φυσικὸν αἰδρείαν ἢ συνίσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὅτι πολὺ κρείττονα ἢ φρονιθέστερον ἐνόμιζον, τῷ ἢ ἰωσέπου γνώναι θελήσαντος τίς αὐτῶν τῶν υἱῶν τοῖς ἀγῶσι διέφυκε, ἢ καθένα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἐχόντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥᾳθυμίας ἢ τ πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, αὐόητοι & ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μόνῳ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν οὐδὲν ἡμερῶν β εἰς τὸν ἐρημίαν, ἀπεσιώπα τὸν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζευγατήρας ἱμάντας. ὁ ἢ γνόμενος ἐν τῷ τόπῳ & τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τοῦ βουλατοῦ γνώμης κατηλόγησε, συμβαλλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας τινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν ἢ νεανίσκον ἡσυχάζοντα μὴ δεῖν ἀπολλύειν ἀφεμένους τοὺς ἀποσαλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν ἢ τ ἡλικίας πρεσβύτερον. καταφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τιμὰν ἢ τὰς δορὰς αὐτῷ, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐπέδυσε τούτοις τὰ ζυγεῖα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀρέσας, ἕως ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γεῖν, ὑπέστρεφε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἐφηγάπησε τὸ φρονήματος, ἢ τὸν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ὅτι τοῦτο. ὡς δ' ἀπήγγειλε τὸν αὐτῷ, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντες οἱ ἐπιφανεῖς τῆς συρίας ἢ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὸν γενέσιον ἡμέραν τὸ παιδίου, μετὰ μεγάλης φαντασίας εἰς τὸν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατεῖχετο. τῷ δ' υἱῶν ἀπεστείλατο εἴ τις αὐτῷ βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ ἢ πρεσβυτέρων παραγησαμένων, ἢ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγοητικώτερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν ἢ ὑρκανὸν πέμπειν συμβαλλόντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ εὔθυμος ἔστιν ἀπιέναι. ἐπαγγελλομένου ἢ πορεύεσθαι, ἢ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζῆσεσθαι γὰρ ὀλιγίστοις, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἥδη ἢ παιδὸς τῇ φρονήσει. δαλίπων δ' ὀλίγον ὁ πατὴρ συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὅπως ὀλίγου πρὸς τὸν ἀλεξάνδρεια οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὧν ἂν αὐτὸς εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ ἢ νομίζων δεκὰ τάλαντον ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρειὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραινοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι,

ὃς ἀ-

ὀφείλοντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτῷ διάκει, A
ἐκ ὀλίγα ἐλάσσω τεσσαράκοντα ταλάντων. ὁ γὰρ ἰώσηπος
πέμπειν εἰώθει τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἐπέμπτειν εἰς τὴν ἀλεξάν-
δρειαν, καὶ παραθεσμίας ἐπισαμένης καθ' ἕκαστον ἔτος τῷ
βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἐγεγράφει τῷ ἀρίω-
νι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαστείλας τὸν πατέ-
ρα ⁊ λαβὼν ἐπιστολὰς, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμη-
σεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι B
τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς
δ' ἐπυνθάνετο παρὰ τοῦ ἀρίωνος τὴν ἀφορμὴν τῆς
ὁδοῦ, ἀπέδωκε τῷ ἀρίωνι τὴν ἐπιστολήν, ἐπερωτήσαντος αὐτὸν, πόσα
βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αὐτὸν δέκα,
ἢ μικρῷ πλείω τούτων, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν,
ὀργισθεὶς ἐπετίμησεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῆν διαγνω-
κότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγάγοι τὴν οὐσίαν,
ὡς πόνων καὶ ταῖς ὑπομνήσεσιν αὐτὸν ἐχρῆν ἐθίλου, ⁊ μι- C
μεῖσθαι αὐτὸν ἄξιον ἡγεῖσθαι τῶν ἡγησαμένων. δώσειν
δ' ἐδὲν πλέον τριάκοντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς
τῆς βασιλέως. παρωξυσθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν
ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο
μηνυσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δηλωσάσης ὅπως ὑπε-
πλήξη τὸν παῖδα, σφόδρα γὰρ ἦν ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ'
αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπά-
τρα. ὁ δὲ πολεμάρχος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, D
θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ὑπὸς αλεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ
πατρὸς, ὅτε ὀφθείη αὐτῷ, καὶ πρόσπτ δώσειε τὸν οἰ-
κονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέ-
λευσε. τὸν δὲ φασὶν ὑποκινάμενον τῷ πρὸς τοῦ βασι-
λέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἔξι παρ' αὐτοῖς κωλύων
τὸν ἡγνοηθέντα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν
ἐλθῃ καὶ θύσῃ τῷ θεῷ. κἀ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ὡς δ'
αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, πρεμνίσοντα δῶρα κομίσαι E
τοῦ πατρὸς διαλύτην ἡγεμόνα. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι
πρὸς ἀκόσαντα ὧν προσέταξε. διαφέρειν γὰρ ἐδέν, ἢ
μικρὸν εἴη τινὰ διαστόλην ἢ μέγαν. ἀ οὖν μὴ κολά-
ζωμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ πρόσδοκα τοῦ τῆς ἀρχομέ-
νων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πολεμαῖος,
εἰς γέλωτα ἐτράπη, ⁊ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παι-
δὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς F
διετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθεια ἐστὶν αὐ-
τῷ, δοὺς τοῦ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῷ δεσμῷ ἀ-
πελύθη. καὶ ἓξ ἡμέραις ὁ ὑρκανὸς, πᾶσι ἀσω-
τοῦ τοῖς βασιλεῖς. ὁ δ' ἀσωμένος αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλο-
φρόνως εἰσίασαν ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν.
λάθρᾳ δ' πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ'
αὐτῷ παῖδας μὲν ἑκατὸν γεγραμματισμένους καὶ
ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον τάλαντον. ἑκατὸν δ' παρ- G
θένους δ' αὐτῆς τιμῆς ἐκέλευε. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν
πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τῷ πρώτων τῆς χώρας, ὑπο-
καθημένων πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἔτι τὴν
ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διαγραφόντων.
τῷ δ' ἐπιπαρακειμένων πάντων τῷ μερῶν τὰ ὀστᾶ,
ἀπέρριψεν ὁ αὐτοὶ τὰς σάρκας, σπαράττοντων ἅμα περὶ τὸν
τὸν ὑρκανὸν, ὡς πληρώσαι τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ ἁρπεζαν, τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ
πρὸς τὰ σκώμματα ⁊ τοὺς ἐν τοῖς ποτοῖς γέλωτας αἰεὶ δεινὸς, παρακαλέσαντα αὐτὸν τῷ κρεοφα-
γούντων τῇ τραπέζῃ, πάρεσ ὦ τοῦ βασιλεῦ ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ παρακείμενα ὑρκανοῦ ὀστᾶ; ἐκ τού-
του σόχασε ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἅπασαν ἀφείδυσε, ὡς οὐδὲ ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε.

qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi admumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse; iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc tenunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non veneriti sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se puniisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur colligè quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & roganteHyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quod non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τοῦ ζύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅτι ταυτὶ αὐτῷ βούλεται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοῖς μὲν γὰρ κυσὶ τὰ ὀστέα συὶ τοῖς κρέασι κατεσθίειν σύνηθες ἐστι, πρὸς τοὺς καθαρεύοντας ὄπτιβλέπων, ὅτι μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ κεῖται. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐδίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥίπτουσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νυνὶ πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ σοφὴν ὄντα γνωρίμην, πάντας ἐκέλευσεν ἀπαλλαγῆναι, τῆς δευτεραιλίας ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων προβάλλων, καὶ τῶν ἄλλα τὴν αὐλὴν δυναμένων, τοὺς μὲν παρώξυνε, τοῖς δὲ οἰκείως ἀπεστυθάνετο, τί μέλλουσι δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν δὲ τοὺς μὲν, ἀπὸ δώδεκα τάλαντα δώσειν φησάντων, τοῖς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι ὡς τὸ μὴ δυνάσθαι τοιούτῳ πρόσωπον δῶρεαί. πλέον γὰρ πέντε τάλαντον οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαίροντι δ' αὐτῷ, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ ἰωσήπου, & προσκρούσοντος τῷ βασιλεῖ ὡς τὸν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς. εἰσάσης δ' ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τάλαντον οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ὡ πλεῖον εἴκοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς οὐς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμαζόντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι & τοῖς περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως ὅσοι, πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς ὀλίγου τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τοῦτοις γὰρ ἐνεχείρησαν αὐτὸ οἱ ἀδελφοὶ δολοφονῆσαι τὸν ὑρκανόν. τολμηρὸς δὲ τὴν μεγαλοψυχίαν ἀπατασάμενος τοῦ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλεται λαμβάνειν. ὃ δὲ ἠδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτὸν γράψαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, & τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ὀπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν ὑρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐπαιρόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ δολοφονήσοντες αὐτὸν, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτοῖς ἐνέκειτο τῷ εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφείπτο δ' σωτηρίας αὐτοῖς. τὴν ὀργὴν μὲν οὖν τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, & δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. διωκόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου πολαμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸ τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐκ πενιχείας καὶ πενημάτων ἀθενῶν, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καθαρίσας,

εἴκοσι

εἴκοσι ἔτη ἐπὶ δύο τοῖς τῆς Συρίας τόλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας κομιζόμενος. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ Ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην αἰμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὀνίδιος τῆς τιμῆς αὐτοῦ Ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν ἔπεμπε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

B

Κεφάλαιον ε.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

Βασιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γεγραφῇ τινὶ, εὑρέθη ὡς ἐξ ἑνὸς ἐόντες γένους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτό, καὶ τάπερ ὑμέτερα ἴδια νομίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν καινὰ πρὸς ὑμᾶς ἐξομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, διαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα. σφραγὶς ἐστὶν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ πεμφθεῖσα πρὸς τὸν λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος δὲ ἰωσήπου τοῦ λαὸν συνέβη σασιάσαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῷ γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον διενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἠθέλησεν εἰς ἱεροσόλυμα. περαιώσας δὲ τοῖς πέραν τὸν ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοῖς ἀραβας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βαρὶν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθων λευκῶν κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῷα παμμεγέθεστατα. περιήγαγε δὲ αὐτὴν εὖρος μέγαν ἐπὶ βαθύ. ἐκ δὲ τοῦ κατ' αὐτὴν τὸ ὄρος πέτρας διατεμὼν αὐτῆς τὸ μέσον, αὐλὰς πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοῖς μὲν εἰς συμπόσια, τοῖς δὲ εἰς ὕπνον ἐκ διαφορᾶς ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ θεόντων πλῆθος, ἃ ἐκ πέριξ λίθων καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι στόμια τῶν αὐλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσιέναι καὶ μὴ πλείους, θραχύτερα λίθοις ἔθηκε. καὶ ταῦτ' ἐπιτηδὲς ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. περισωκοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, αἳ καὶ περιπάτοις ἐκόσμησε παμμίκτοις. καὶ Τύριον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. ἔστι δὲ ὁ τόπος ὅστις μεταξύ τε ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὑπόρρους τῆς ἰατεβωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ἔτη ξ'. τοῦτον τὸν χρόνον ὁ σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτη θεσσαρεσκαίδεκα τὴν ἡλικίαν.

Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt, natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere: sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine, aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: saluentium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Esebonitide. præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodē cognomēto Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus:

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

CAP. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, mòxque in Oniam fratrum minimum pontificatus trãslatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vius fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο· φύσεως δὲ ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν Ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ ἕνεκα τῶν πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένων, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτὸς ἑαυτῷ χειρόμενος. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν Ἀντίοχος λαμβάνει.

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις τῶν Ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαίσατο αἰτίαν.

ΥΠὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὃς δὴ παῖς ὢν Ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι, δηλώσομεν δὲ καὶ περὶ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἕκαστα. ἀφῃρέθη δέ, ἔστι γὰρ ἔτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, μεταρρυθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ ἦσαν τρεῖς ἐγγόνοι παῖδες, ὧν εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετωνόμασε. ὁ δὲ Ὀνίας Μενέλαος. ἐπισάσαντος οὖν τοῦ μετέπειτα ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα καταστάντα μνέλαον, καὶ τὸ πλῆθος διαπεμψάντος εἰς ἑκατέρους, ὑπὲρ τῆς μνελαϊκῆς μοίρας, οἱ τωβίου παῖδες ἐγγόνοι. τὸ δὲ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' ἃ δὲ οὐ πονήμνοι, ὅτε μνέλαος καὶ οἱ τωβίου παῖδες, πρὸς Ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὑπογράψαι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τὴν τῶν ἀρχαίων περιτομὴν ἐπεκάλυψαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπόδυσιν ἕλληνες. τάττε ἄλλα πάνθ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. Ἀντίοχος δὲ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τόπον, ὅτι τὴν Αἴγυπτον διέγνω στρατεύεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ δὴ τὸ τῶν Πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πρεμνόβια πηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. ὁρμᾷ δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πλεῖστον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πολεμαῖον προελθών, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον. καὶ ὁρμᾷ ἐν τοῖς πρὸ μέμφιν τόποις, καὶ καταχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅπως τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασπόμενος αὐτὴν, καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλεύουσαν χειρωσόμενος Πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δὲ ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ διαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ περὶ τούτων βασιλέως, ὃς τὴν Ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ὑπεμνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τοὐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'. A CAP. VII.

Οτι στρατευσάμενος ἐπὶ Ἰουδαίους Ἀντίοχος ὁ θεὸς ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐπόλισεν.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὸ φόβῳ ῥωμαίων δίος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ὥρμησε τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῶν ἐνόντων προσαιρέσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ τούτων τῶν Ἱεροσολύμων γενόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μὴ ἔτη δύο τῶν ἐκβοσσῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται παρ' ἡμᾶς, χασλεύς, καὶ ἦ μακεδόνας, Ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβλῶαι τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρηνικῶς ἀπάτῃ παρεγνωκέναι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, διὰ τὴν εἰσδεξαμένων αὐτόν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλὰ τὸν πλεονεξίας, χρυσὸν δὲ ἐώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνους ὑπὸ ταυτὸν ἀνοσιάς παραβλῶας. προεδύσας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκῦλα τοῦ θεοῦ βαφάσας, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποχόμενος, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποικιλμένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς ἰουδαίους ὄλεθρον τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἃς προσέφερον τῷ θεῷ καὶ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναῖκὰν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς δὲ ζωγρηθέντων πρὶ μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὸν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὸν καὶ ἐπιφανείᾳ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτὸν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὸν ἐγκατέστησεν. ἔθνος δὲ ἐδὲν ἦττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸ γένος, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἀνόμιμον ἐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ ὕπτιελῶν. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι. οἰκοδομήσαντες δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῷ καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντες, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθημέραν ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κέλευσιν ἀπειλήσας εἴπερ ἄρα ταῦτα ποιῶν φυλάξειν. κατέσπα δὲ καὶ διασκόπους, οἳ παραφυλάξουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπιτελούμενα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ δι' ἀλγηδόνων τὰ ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς εὐγενεῖς, οὐκ ἐφείσαντο αὐτῶν, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχοντες, ἢ τὰ τιμωρίας, διὰ τὸ πειθομένοις ἐπείλησεν αὐτοῖς. καὶ δὴ τοῦτο κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ἀμιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι,

Ρ Euersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesimaquinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris recondítis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà eum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi & VI.

lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatū regium, & suspendebant à crucifixorū parentū ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertū esset sacrum volumē aliquod, & ipsi apud quos inuentū esset mali malè peribāt. Samaritæ autē videntes in tali calamitate constitutos Iudæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatū: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudæos, vt eorum malitia dignum est, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationē facere, volunt nos in cōmunem cum illis causam inuoluere, cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficū, vt mandes Appollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hærētibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à molestiis liberi: & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post hanc Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum institutā viuere, absoluimus eos quantum ad hāc causam & eorum templum attinet, quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Appollonio magistratui scripsimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis vndecima.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦτο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κατὰ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀπῆγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοὺς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπου βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρὰ οἷς εὑρεθείη καὶ ἕτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, οὐκέθ' ὁμολόγουν αὐτοὺς εἶ συγγενεῖς αὐτῶν, οὐδὲ τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, ἰδίᾳ δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀντίοχον ἐρώτησεις, καὶ ὑπομνήματα, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συνεχοῦς τῆς χώρας λοιμοὺς παραλαβόντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερόν, ἐθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὲ δὲ τοῖς ἰουδαίοις τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένους, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιέπουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν φιλάνθρωπον καὶ σωτῆρα, προσκαλεσάμενος ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν προσκαθεύσαι τὰς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ ἤθει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίοις ὑπαρχόντων. προσαγορεύθηναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλληνίου. ἡγούμενοι γὰρ τούτου παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας προσανέχοντες, μείζονάς σοι ποιήσομεν τὰς προσόδους. ταῦτα τῶν σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. Βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβεβουλευμένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσπεσοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἀγεσυῦται χρώμενοι ζῶ, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῆς αἰτίας, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορευθήτω διὸς ἑλληνίου. Ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἑκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ἑνδεκάτη.

Κεφάλαιον η.

Ως αἰτιόχου κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας καταφρονήσας τῆς βασιλέως, καὶ τοὺς αἰτιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τῇ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωαάννου, τοῦ συμεῶνος, τῶν ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτοῦ υἱοὶ ε. ἰωαάννης, ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρος ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀπ- A
φοῦς. ἦν οὖν ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν
κατάσασιν τῆς πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως δι-
αρπαγὴν, καὶ τὸ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὸ πλῆθος τὰς
συμφοράς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶ) ὑπὲρ τῆς πα-
τρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλ-
θόντων ὖ εἰς τὴν ωοδιείμ κώμην τῆς ὑπὸ τὸ βασι-
λέως καθισαμένων ὅπ τὸν ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς
ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύόν- B
των ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, δέξ ὖ τὴν δόξαν,
τήν τε δέξ τἄλλα, καὶ δέξ τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιοῦ-
των τὸν ματθίαν ωρωτάρχειν τῆς θυσιῶν, κατα-
κελεῦσαι γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δέξ τοῦτο τι-
μᾶσθαι ωρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε
ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς αὐτό-
χου ωροστάγμασιν ἢ δέξ φόβον, ἢ δι' εὐαρέσησιν C
ὑπακούοι, πειθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὴ τῆς τέκνων
τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς ὖ σιωπή-
σαντος αὐτοῦ, ωροσελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέ-
σον ἔθυσεν κατὰ τὰ ωροστάξεν αὐτοκος, θυμωθεὶς ὁ
ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόν-
των κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τ' στρα-
τηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆν, ὃς ἐπηνάγκαζε, διε-
χρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν D
ἀνέκραξεν, εἴτις ζηλωτὴς ὢν τοῦ πατρίων ἐνθῶν, καὶ τ'
τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἐπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν
μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὸν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν
ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον
εἰς τὸν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ωπλαίοις δ' ἦγον. ἀκούσαντες
ὖ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν E
ὅσην εἶ) συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆς ἱεροσολύμων
ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὸν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ
καταλαβόντες, τὸ μὲν ωρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν
πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ
μὴ ωροσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι
πολέμου νόμῳ. μὴ ωροσδεχομένων ὖ τοὺς λόγους,
ἀλλὰ τἐναντία φρονέντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς
μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ἕτοιμοι ἐν τοῖς F
ωπλαίοις αὐτοὶ κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ'
οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τῷ ὖ ἀμύνεσθαι δέξ τ'
ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς ὧδε βλῶσαι τὴν
τ' σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχαῖον γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῇ
νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκ-
νοις συμπνιγέντες τοῖς ωπλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ ὖ
καὶ δέξασθέντες, τῇ ματθίᾳ ωροσέθεντο, καὶ ἐκεῖνον
ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὖθις ἐ- G
δίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυ-
λαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῇ
μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν αὐτοῖς ωροσ-
βαλλόντων, αὐτῇ δὲ ὑπ' ἀμυνομένων. κωλύσειν τε
μηδέν, ἕτοιμος ἀμαχητὶ πάντας ὀπολέσθαι. ταῦτ' εἰ-

zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quàm sic ingloriè viuere. Cúmque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deierant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: diruráque ara exclamauit; Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibíque victitabant in speculis. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa- VIII.

πὼν, ἔφυσεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ σαββάτοις εἴποτε δεήσοι μάχεσθαι. ποιήσας δὲν δύνα-
μιν πολλὴν ωερὶ αὐτὸν ματθίας, τούς τε ὁμοίους καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμβρύοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν
ἐνεχείρησεν ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ὑλάβειαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῆς τε παίδων τοὺς ἀ ωερι-
τετμημένους, ἐκέλευσε ωεριτέμνεσθαι, τοὺς ὑπὸ τῆς κωλύειν καθισαμένους σφαλών. ἀρξας δ' ἑαυτὸν καὶ
καταστὰς εἰς νόμον, ωροσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ ωερισπάμενος αὐτοὺς ἐγὼ μὲ εἶπεν ὦ παῖδες ἀπέμι

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propoſitum, & rogo ne per ignauiam ceſſetis id exequi: ſed potius memores paternæ voluntatis ſeruate ritus patrios,& rempublicam tantumnon collapſam reſtituite:neque illis accedite qui aut ſponte aut vi eam prodiderunt hoſtibus. Præſtate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac neceſſitate, parati ſitis pro legum tutela vel mortem opperiri, ſi ita res poſtulet, cogitantes quòd Deus vos tales non deſpiciet, ſed delectatus veſtra virtute in priſtinam patriis moribus viuendi libertatem reſtituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali neceſſitati obnoxia,ſed præclarè geſtorum memoria vice immortalitatis eſſe poterit. cuius amatores vos aſpirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura ſit concordiæ, & quibus quiſque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius conſiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciſcetur ſuæ gentis iniurias repulſis hoſtibus. Ad hoc autem negotium adhibite quotquot vſquam ſunt iuſti ac pij, & hoc pacto vires veſtras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius ſuccedit.

1.*Macch.*3 HÆc locutus filiis, precatúſque Deum adeſſe illorum conatibus, & populo priſtinum viuendi morem reſtituere, non multò pòſt moritur, & in Modim ſepelitur: & pòſt exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus adminiſtrationi rerum præficitur,anno CXLVI.qui adiutus impigrè à fratribus,eiecto hoſte, & impiis tribulibus necatis,totam eam terram luſtrauit à præteritis piaculis.

Cap. X.

Appollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, ſed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo ſpolio, plurimis etiam hoſtium vulneratis, & caſtris eorum direptis,ditatus præda rediit. Seron autem Cœleſyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa ſe copias habeat, & ad confligendum cum hoſte idoneas, decreuit contra eum ducere, ſui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus,adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progreſſus vſq; Bethora vicũ Iudææ, caſtra eo loco metatus eſt.Iudas autẽ

τὴν δ' εἰμαρμένην πορείαν. ὧδε παρίσταμαι ὑμῖν, τοῦτο μὲν φέγγημα, καὶ ὧδε παρακελεύω μὴ ῥᾳθυμεῖν κακοὺς αὐτοὺς φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους δὲ τῶν φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου θεοῦ μαρτύρεσθαι, ἕστε τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἴχεσθαι τὴν παροῦσαν πολιτείαν ἀναπτᾶσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ ὀργῇ βέλεσιν ἢ δι' ἀνάγκην παραδιδοῦσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης δὲ ἀνάγκης ἐπάνω ἡγεῖσθαι τὰς ψυχὰς ἕτοιμους ὑπομένοντας, ὡς τε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων ἀνδρείως. λογιζομένους τὸ δ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ ἀπορρίψεται. δ δὲ ἀρετῆς ἀγασθέντος, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθαι μετ' ἀθεσίας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὀπίκηρα, τῇ δὲ τῶν ἔργων μνήμῃ, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τὴν ἀνάκλειαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δὲ ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τοῦτ' εἴκοντας ἀλλήλοις, οἰκείαις χρῆσθαι τῶν ἀρεταῖς. Σίμωνα δὲ τὸν ἀδελφὸν σωτῆρα πρεσβύτατα, πατέρα νομίζεσθαι, καὶ οἷς ἂν οὗτος συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μαχαιροβατοῦν δὲ τὴν στρατιὰν δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος οὗτος ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσίεσθε δὲ καὶ τοὺς δικαίους Σ θεοσεβεῖς, καὶ τούτων δύναμιν αὔξετε.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν δεξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῆς λαοῦ τὴν ἰδίαν ἀνασώσας πάλιν τὸ βίου συνήθειαν, μετὰ πολὺ τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδεὶμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ποιησαμένου διεδέξατο τὴν στρατηγίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακαβαῖος ἐκαλεῖτο, ἔτει καὶ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ. σωταραμένων δ' αὐτῷ θαρσαλέως τῶν ἀδελφῶν Σ τῶν ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῆς ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τὴν γῆν.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς αὐτοκράτωρ στρατηγὸς ἀπολλώνιος ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπλώτησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς Σ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, ἔ καὶ τὴν μάχαιραν ᾗ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δ' θαυμασίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων

ἀνεχώρησε. σήρων δ' ὁ τῆς κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, Σ δύναμιν ἤδη προβεβλημένῃ πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἐγνω στρατεύσασθαι, προσηκὸν ὑπολαμβάνων τοῖς εἰς τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα παρανομοῦσιν, πρόφασιν κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅσην παρῆν αὐτῷ, προσκαλέσας δὲ καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς ὅτι ἐπὶ ἰούδαν παρεγίνετο. προσελθὼν δὲ ἄχει βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ ἰούδας ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτοῖς καὶ συμβαλεῖν παρακελεύμενος, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἐώρα πρὸς τὴν μάχην ὀλίγῳ τε τὴν ὀλιγότητα, καὶ δι' ἀπορίαν, νεκροὺς ὑπεσταν ἕξ, ὑποσυλῶντας, παρεθάρσυνε λέγων. ἐν οὐ τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἐστὶ καὶ τῇ τῶν πολεμίων πρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ ὑπὲρ ἐλευθερώσεως καὶ τοῦ ὑπὲρ ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἔτρεψαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοῖς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ὁρμῆσαι χωρῆσαι τῷ κέρατι. καὶ συμβαλὼν, ἔτρεψε τοὺς ἀφεστῶτας. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φόβῳ ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἀποκειμένης. διωκόντων δ' ἄχρι τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν φάραγγα.

Κεφαλ. ια.

Η λυσίου καὶ γοργίου στρατηγία ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων καὶ ἥτις.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς Ἑσπερίου μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο φέρειν τὸν ἀρχαῖον τοῦ ἔαρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν διῳκείωτο, ἐώρα τοὺς ἡσσωμένους ὑπολείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν (οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος ἐκ προοιμίου τοῖς ἀνθρώποις) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν Περσίδα πορευθεὶς, τοῖς φόροις καὶ χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν δὲ τῇ βασιλίσσῃ, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῇ, καὶ τὴν μέχρι τῆς αἰγύπτου ὁρῶν καὶ τὴν κατωθεν ἀπὸ Εὐφράτου διήκουσαν ποταμοῦ, καὶ μέρος τι τῆς διαμένουσης καὶ τῆς ἐλεφαντίνης, ἔταξεν μὲν τὸν αὐτοκράτορα τοῦ υἱὸν αὐτοῦ μὴ πάσης φροντίδος, ἐπιτέλλεσθαι αὐτῷ ἕως ἂν ἀνδραγάθηται. καταστρεψάμενον δὲ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὸ ἱερατεύλυμα, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἀπολέσαι. ἐκ παντὸς δὲ τρόπου ἐπέτρεπε τῷ λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐπίλασιν εἰς τὴν περσίδα ῥμζ' ἔτει. καὶ παραλαβὼν τὸν ἥμισυ τῶν δυνάμεων, ἀπέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ὁπλοξαμένους πολεμεῖν τοὺς ἀφεστῶτας καὶ νικάσοντας καὶ γοργίαν ἄνδρας δοκιμωτάτους τῶν βασιλέως φίλων, καὶ ἐξαδακτύλους αὐτοῖς πεζοὺς μὲν δυνάμεως μυριάδας δέκα, ἱππεῖς δὲ πεντακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. οἱ δὲ ἄχρι ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπεδεύσαντο. προσγίνονται δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ ἐπιτάδους καὶ τῆς περὶ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν φυγάδων ἰουδαίων. ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ἀνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, σπεύδοντες δὲ πωλοῦντες, ἄργυρον δώσουσι τοῖς ληφθησομένοις, ἀργυρῶν δὲ καὶ χρυσῶν πεπλοι αὐτῶν κατακοσμοῦσι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας καταπόσας, ἐπαίρει τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐκ τῶν θεῶν, τῶν ἐπιδόντων τῷ παρόντι τόπῳ, ἀπίκοος γενομένους, καὶ τὸ αὐτόθεν αὐτοῖς χῆμα τῆς ἱππείας ὧδε τοὺς μεγάλους κινδύνους ὑπεδέξαντας, τούτῳ δυσωπήσας ὧδε χρεῶν αὐτοῖς τὸν καὶ τῶν ἐχθρῶν μέγιστος.

occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim quia ipſi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum ſuorum exemplis, qui iuſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpè hoſtium millia profligauerint. Inuictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſuaſit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone ſignis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: quos perſequutus vſque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaſerunt in regionem maritimam.

CAP. XI.

Lyſia & Gorgia contra Iudæos expeditiones & clades.

AVditis his rex Antiochus vehementer iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato ſtipendio videret theſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gētium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perſide, regionis eius tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Aſiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iuſſit vt Antiochum filium diligenter educaret vſque in ſuum reditum: eidémque mandauit, vt ſubacta Iudæa, & habitatoribus eius ſub haſta diuenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus eſt in Perſidem CXLVII. anno, & traiecto Euphrate aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributiſque eis peditum quadraginta millibus, equitum ſeptem millibus, in Iudæam miſit eum exercitum. qui vſque Emauntem vrbem progreſſi, in campeſtribus eius caſtrametati ſunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduerſa hoſtium multitudine, horratus eſt ſuos milites vt forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolent orare veniam, vt Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quive agrosr ecens sibi comparauerant, nec distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. *Macch.* 4

A διατάξας ὁ τὸν ἀρχαῖον αὐτοὺς τρόπον ἢ πάτριον, χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις, ἢ τοῖς νεογάμοις ἀπολύσας, & τοῖς τὰς κτήσεις νεωστὶ ποιησαμένοις, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολιπόντες μάχωνται, κατασὰς τοιούτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς μὲν ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τοῦ παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς δυψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλελειπται. νῦν γὰρ ὅζιν ἀκινδύνως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν ἢ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαθωτὴν οὖσαν, ἡμῖν ὑπὸ ἐξουσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἔτι ποθεινοτέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κινδύνῳ ὑμᾶς, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δυσδαίμονα ἢ μαχάριον ἀνακτήσασθαι βίον, ἔστιν ἢ ἣν ὁ κατὰ τοὺς νόμους, ἢ τὴν πάτριον συνήθειαν, ἢ τὰ ἄγχιστα παθεῖν, ἢ μηδὲ σπέρμα τοῖς ἡμῶν ὑμᾶς ἀπολιπεῖν κακῶν ἐν τῇ μάχῃ ἡμομένους, ἔστιν ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν ἢ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι. τὸ ὃ ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερείας, πατρίδος, νόμων, δυσεβείας, αἰώνιον τὴν δύκλειαν καταισχύνειν σπεπιδυκότες. ἑτοιμάζεσθε ζιγαρῶν ἕτως τὰς ψυχὰς ὡς αὔριον ἅμα ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. ἢ ὁ μὲν ἐδας ταῦτα ὠδαθαρσυνῶν τὴν στρατιὰν ἔλεγε. τῷ ὃ πολεμίων, πεμφάντων γοργίαν μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, ἢ χιλίων ἱππέων, ὅπως δι' τὸ νυκτὸς ἐπιπέσωσι τῷ ἰούδᾳ, ἢ σφᾶς τοῦτο ὁδηγοὺς ἐχόντες αὐτοῖ παῖς τῷ πεφοβημένων ἰουδαίων, ἀφόμενος ὁ τῶ ματθίου παῖς, ἔγνω ἢ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῷ πολεμίων ἐπιπεσεῖν, ἢ ταῦτα διηρημένης αὐτῷ τὸ δυνάμεως. καθ' ὥραν ὖν δειπνοποιησάμενος, & πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τῶ στρατοπέδου, δι' ὅλης ὠδυσε τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν ἐμμαοῖς τῷ πολεμίων. ἐχ ἥρων δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῖς ἐχθροῖς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, παρῆλθεις ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δ' τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνεται τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ ἰούδας μεθ' χιλίων φαύλως ὡπλισμένων δι' πενίαν. ἢ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἀείσα πεφεγγμένους ἢ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς στρατοπεδουμένους, παρεκελεύσατο τοῖς ἰουδαίοις, ὡς ἢ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δίοι, & τὸ θεῖον ἤδη ποτὲ ἢ τοῖς ἔτεσι τοσούτοις ἢ μεθ' τῶν πλειόνων ἢ ὡπλισμένων κρατος ἐδωκεν, θαρσύνων αὐτοὺς τὴν δυψυχίας, ἐπέλυσε σημαίνειν τὰς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν ὃ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, ἢ σκηπλήξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν τῇ φόβῳ, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀθυσαμένους, τοὺς ὃ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, ἢ τῶν πεδίων τῆς ἰδουμαίας ἢ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας. ἔπεσον ὃ αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. ἰούδας ὃ τῶν μὲν σκύλων παρεκελεύσατο μὴ ἐπιθυμεῖν τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνα πρὸς μάχιμον εἶναι πρὸς γοργίαν ἢ τὸν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας ὃ & τούτων, τότε σκυλεύσιν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τοῦτον μόνον ἔχοντας ἢ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι ὃ αὐτοῦ διαλεγομένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπορύλαττον οἱ τοῦ γοργίου τὰ στρατόπεδα, ἵνα ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένους, τὸ ὃ στρατόπεδον, ἐμπεπρησμένον. ἀγὸ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦσι, τὸ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦτ' ἔτος ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, ἢ ἧς μὴ ἰούδᾳ πρὸς ὡδάταξιν ἑτοίμους κατενόησαν, ἢ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ ὃ ἰούδας ὡς ἀμα-

ὡς ἀμαχητὶ τῆς ὀργῆς στρατιωτῆς ἠττημένων, A
ὑποστρέψας ἀνῄρειτο τὰ σκῦλα. πολλὰ δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑακίνθον λαβὼν, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς κατορθώμασιν. οὐ μικρὰ δὲ αὐτοῖς ἠνίκα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. Λυσίας δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῆς ἀπωμοσθέντων ἡττῃ, τρισὶ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὁπλίτων συναθροίσας ἓξ, καὶ πεντακισχιλίους λα- B
βὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπλώτησε δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῆς πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν θεὸν δυξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῆς πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῆς ὡς πενταχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐμπέφοβος. ἀμέλει καταπόησας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα C
τῆς Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι τελευτᾶν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῆς τὴν ὑπόγνωσιν ὡς ἔχων, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ ὡπλισμένος μετὰ μείζονος στρατιᾶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. Τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη τῆς Ἀντιόχου τῆς βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας ἐκκλησιάσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς D
νίκας ἃς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ ὡπλισμένος μεταστὰς τῆς πλήθοις εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπεφρισμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἐξ αὐτομάτου ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρώσκειν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. ὁπλεξάμενος δὲ πύλας τῆς αὐτῆς στρατιωτῆς, προσέταξε τούτοις ἐκπολε- E
μῆσαι πρὸς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι αὖ αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῆς ἁγνίσειε. καθάρας δὲ ὁπλίτης τὸν, εἰσεκόμισε καὶ καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, θυμιὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε δὲ καὶ τὰ παραπετάσματα τῆς θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸν ἐκ λίθων συμμίκτων οἰκοδόμησεν, ἐκ λελαξευμένων ἐκ σιδήρου. παρέλαβε δὲ εἰκάδι τοῦ χεσ- F
λαίου μηνὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε φῶτα ὅπου ἦν λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅπου τὸ θυμιατὸν, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὅπου τὸ καινὸν θυσιαστήριον. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν ἐμίανεν αὐτῆς ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν δὲ G
ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' ἀντιόχου ἐξαμεῖναι δισσὸν ἔτος ὅτι συνέβη τρισίν. ἔτει δὲ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ ἐκάθεζε ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγίνετο, πέμπτῃ εἰκάδι τοῦ Ἀπελλαίου μηνὸς, ἣ καθαρισις ἐγένετο ἡμέρᾳ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' ἐν καὶ δ'. τὴν δὲ ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι καὶ τὴν Δανιήλου προφητείαν, περὶ ἣν καὶ ἡ γραφὴ ἐστί. ἐδήλωσε δὲ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτὴν δὲ Ἰουδας μὴ τῆς πολιτῆς ἀνάκτησιν τῆς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ἡ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατδωχῶν αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudæam ingressus, mōtana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderēt Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eis incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis construxit. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & sufficum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triēnium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Appellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

personabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priscam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex insperato obtigerat, vt lex lata sit ad posteros, quæ iuberet quotannis hoc festum reparari cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud nostros obtinuit: vocamúsque hanc festiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex insperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus custodias ad arcendum hostem imposuit: muniuitque Bethsuram oppidum, vt eo tanquam arce vti posset contra conatus hostium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes molestè ferètes Iudæorum vires resuscitari, per insidias adoriendo multos oppresserunt: cum quibus Iudas assiduè bellum geréns conabatur eorum incursationes compescere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Esau posteros interfecit & deprædatus est: & principis eorum Batanis filiorum castella, vnde Iudæos infestabant, vi capta cæsis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma transtulit, quorum numerosam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductisque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incēdit, atque ita domum victor reuersus est. Sed quàm primùm vicinæ gentes sensēre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti sunt. at illi refugiētes in castrum Dathema, significabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi essent à Timotheo, rogantes vt se huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas superuenerunt Galilæorum nuncij, querentes se infestari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

XII.

CAP. XII.

Quemodo diuisis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenses, Iudas Ammanitas superat.

IVdas igitur prospiciens vtrorumque necessitatibus, Simonem fratrem cum tribus selectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditidem proficiscitur: quod supererat virium Iudææ præsidio reliquit sub Iosepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abstinerent à pugna tantisper dum ipse ad eos reuerteretur. Simon igitur postquam in Galilæam venit, congressus cum hoste coegit eum terga vertere, & fugientem persequutus vsque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus spoliatis, receptos captiuos cum tota supellectile in Iudæam transtulit. Interea Iudas

A θεὸν τὸ πῦρ, αὐτοὺς ἢ τέρπων. τοσαύτη δ' ἐγένετο τοῦ λαοῦ τὴν ἀναίσθησιν τῶν ἐθῶν ἡδονή, μετὰ χρόνον πολὺν ἀσεβοῦντας ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενοι τῶν θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τῶν περὶ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. ἐξ ἐκείνου μάχει λεύκῳ, τὴν ἑορτὴν ἀγόμεν καλοῦντες αὐτὴν φῶτα, ὅτι παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν ἐξουσίαν, τὴν ἀσεβουμένην θέμενοι τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πύργους τὰς ἐπιδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τὴν Βεθσοῦραν ἐν πόλιν ἀχύρωσεν, ὅπως αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι τόπον ἐπὶ τῶν ἐναντίων. τὰ πλεῖστα ἔθνη πρὸς τὴν ἀναζωπύρησιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν Ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλὰς ἐπισπουδὰς ἐποιοῦντο, ἐπίδραις καὶ ἐπιβουλαῖς αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς ἐπέφερον Ἰουδαῖς, ἐπέχειν αὐτοὺς τὰ κατὰ σφᾶς μὴ ὧν ἐποίουν κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. καὶ τοῖς νησαίοις ἢ ἰδίοις Ἰδουμαίοις κατ' ἀπειλὴν ἐπέστειλε, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσκύλευσε. συγκλείσας ἢ καὶ τοὺς ἰδίους τῷ βαάτε λοχῶντας τοῖς Ἰουδαίοις, πρὸς καθίσας ἐπολιόρκει. καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνέπρησε, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὁπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δ' ἰσχυρὰ μεγάλῃ καὶ πολυανθρώπῳ ἔχοντας, ἧς ἦρξεν Τιμόθεος, καὶ τούτοις χειρωσάμενος, τὴν Ἰαζὼρ ἐξεῖρε πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γειτνιάοντα τῶν ἐθνῶν ἀναστατοῦντα, συναθροίζεται εἰς τὴν Γαλααδίτιν ὅπὶ τοὺς ὁμόρους αὐτῶν Ἰουδαίους. οἱ ἢ καταφυγόντες εἰς Δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιβάλλεται ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγεσαν. ἀναγνωσθεισῶν ἢ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, καὶ κατὰ Γαλιλαίας ἄγγελοι φθάνουσι σημαίνοντες ἐπισπᾶσθαι τοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος, καὶ τῶν ἀλλογλώσσων τῆς Γαλιλαίας.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς στρατεύσαντες Ἰούδας καὶ Σίμων, ὁ μὲν ὅπὶ Ἀμμανίτας καὶ τὴν Γαλααδίτιν, ὁ δὲ Σίμων ὅπὶ Τυρίους καὶ Πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἠγωνιμένων χρείας σκεψάμενος ὁ Ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν παρεσκεύασεν ὡς τρισχιλίους τῶν ὁπλιτῶν λαβόντα, τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ἰουδαίοις. αὐτὸς ἢ καὶ Ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ τετρακισχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν Γαλααδίτιν. κατέλιπεν ἢ, ὅπι τῶν ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, Ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίαν, παραγγείλας αὐτοῖς φυλάττειν ὅπιμελῶς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν Σίμων ὡδηγημένος εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς τρεῖς χιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν Ἰουδαίους, καὶ τὰ ὑποζύγια αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέστρεψεν. Ἰούδας ἢ ὁ Μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης διαβαίτης τὸν ἰορδάνην A
ποταμὸν, ☙ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν
τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῆσαι συνετυγχάνου-
σιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι,
ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτοῦ ἐν τοῖς φρουρίοις
ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς γαλααδίτιδος, καὶ παραγενομένων αὐτοῦ ἀπαγγεῖλαι ὅτι
τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτοῦ σῴζειν τοὺς ὁ-
μοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, ☙ B
προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τῆς βοσόρρας κατοικοῦσι,
καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μά-
χαιραν διαμβλον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆ-
ψεν. διαγομένης δὲ νυκτὸς, ἐπὶ μίαν ἔτους ἐπέχει,
ἀλλ' ὁδεύσας ἐπὶ αὐτῆς ὅπι τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς ἰου-
δαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, προσκαθεζομένην τὸ
χωρίον τιμοθέῳ μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔωθεν ἐπ'
αὐτὸ παραγίνεται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι C
προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, ☙ τοὺς μὲν κλίμα-
κας ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα
προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆ-
ναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τῆς ἀδελφῶν
☙ συγχύσεων ἀκινδύνως προθύμως, εἰς τρία
διελὼν τὸ στρατὸν ὅπλισιν κατὰ νότου τοῖς πολε-
μίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μα-
χαιβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀν- D
δρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις δυτυχείας εἰληφότες,
εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μὴ τῷ στρατεύμα-
τος ὁ ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτοῦ ὀκτακισχιλίους. ὑπονοή-
σας δὲ εἰς μάλλον πόλιν ἔτοι λεγομένην τὴν ἀλλο-
φύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρε-
νας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπί-
πρησιν. ἀρὰς δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε χάσφωμα, καὶ βο-
σὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος κα-
ταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῷ τιμόθεος E
δυνάμιν μεγάλην συναγαγόμενος, καὶ συμμά-
χους ἄλλους τε σχολαβὼν καὶ ἀραβίων τινὰς μισθῷ
πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν
πέραν τοῦ χειμάρρου ῥαφῶν ἀπικρὺς. πόλις δὲ ἦν αὕ-
τη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώτας εἰ συμβά-
λοιεν εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνί-
ζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον. F
διαβαίντων γὰρ ἥττων αὐτοῖς προὔλεγεν. ἰούδας δὲ
ἀκούσας σχολάζεσθαι τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην,
ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν
ὅπι τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρ-
ρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. ☙ τοὺς μὲν αὐτοῦ ὑπαν-
τίονας αἴρει, τοὺς δὲ εἰς δίους ἐμβαλὼν, ῥίψαντας
τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καὶ πίνες μὲ αὐτοῦ διέ-
φθασαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος,
συμφυγόντες, ἤλπισαν τοῦτο σωτηρίας. ἰούδας
δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ
τῆς ἀπωλείας τοῦ πολεμίου. ταῦτα διαπεραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἰουδαίους
μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ἅπαντα, οἷός τε ἦν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπαναγα-
γεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ὅπι τινα πόλιν ἔμφρων ὄνομα, ὅπι τὰ ὁδοῦ χειμένην, καὶ ἔστε ἄλλως αὐτοῦ προσπεμπόμενος βα-
δίζειν δυνατὸν ἦν, ἔστε ἀναστρέφειν ἠθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας
διαπερᾶσαι αὐτοῦ διὰ τὰ πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὰ διέξοδον ἐπετήμουν-
το. μὴ πθομένων ἢ τὰ ἐμφράγων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτὸν καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ δὶ ἡμέρας
☙ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταπρήσας ἅπασαν

cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt columpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquātò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arceréntque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugā compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatisque agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

αὐτὴν ὁδὸν ἔχε. ἔστι δ' ἰδεῖν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῷ βαδίζειν τοὺς νεκρούς. διαβάντες δὲ τὸν ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, ἔνθα κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη καλουμένη πρὸς ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένοντο, ᾄλλοντές τε καὶ ὑμνοῦντες καὶ τὰς σωτηρίους ἐν τοῖς ὁπλίτοις παιᾶνας ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῆς κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σὺν αὐτῷ οὐκ ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυναίων, τοῦ ὑπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολὴν γυμνῆς διχιλίους ἀποβάλλουσι τῶν στρατιᾶς, καὶ φεύγοντας ἄχρι τῶν Ἰουδαίας ὁρῶν διώκουσι. συνέβη δ' αὐτοῖς τὸ πάθος καὶ τοῦτο προδεικνύσασιν ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἀπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθος θαυμάσειεν ἄν τις, ὁ συνῆκεν εἰ προδεικνύουσι τὴν ἐπελθοῦσαν αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους οὐκ αἴνεσαν, ἀλλ' ἐπέκειντο πανταχόθεν αὐτοῖς, μέχρι τε Χεβρῶνα πόλιν καταλαμβανόμενοι, ἔσον ἰσχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήωσαν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ Μάρισαν πόλιν. εἶτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σκύλα καὶ λείαν κομίσαντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν,

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. 1. *Mach.* 6. EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem præditam opulentam Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cælestis numinis. atq; his dictis exhalauit animam. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalo-

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς αὐτόχθ ὁ ὄφις ἐπιλύπησεν ἐν πέρσαις.

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, τοῦ ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες ὄν. ἔνθα μὲν ὅπλα καὶ θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπεπώθητο τὸν υἱὸν τὸν φιλίππου, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ἐπὶ τούτων, ὥρμησεν ὅπως τοῦ ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτοῦ ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τοῦ ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τοῦ πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀπεχόντων, ἀποκρούεται τῆς ἐλπίδος. ἀπρωστήμονες γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ὅπι τῇ ἀκμῇ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινὲς καὶ τοῦ τῶν στρατηγῶν ἥττας, ἃς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τοῦ ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. προσχωμένης οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σωεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τοῦ τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὸν ἔσαν ἐμφύσε, καὶ τοῦτο ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλω, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸ θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λύτλω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τ̃ ἀντίοχον, βεληθέντα τὸ τ̃ ἐν Περσαις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βελόμενον, οὐκ ἔξι τιμωρίας ἄξιον. εἰ δέ τῳ δοκεῖ καταρρέψαι τ̃ βίον ἀντίοχον ἔτος, πολὺ πιθανώτερον ᾗ τ̃ ἱεροσυλίαν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν τελευτῆσαι τ̃ βίον. ἀλλὰ μοὶ μὲν τούτοις ἐ διαφέρομαι, τλὼ ὑπὸ τῶν μεγαλοπολίτων λεγομένην αἰτίαν, παρὰ τ̃ ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζεσιν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ Ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει Ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκκλείσας.

Ὁ δ' ἀντίοχος πρὶν τελευτᾶν καλέσας Φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ̃ βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τ̃ στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτ̃ ταῦτα ἀπέλυσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς φρονῆσαι τ̃ ἀναγωφῆς, καὶ τηρῆσαι τ̃ βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δ' ἀντίοχος τ̃ μὲ τ̃ ρ' ἔτει. Λυσίας δ' αὐτ̃ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτ̃ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τλὼ ἐπιμέλειαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τ̃ ἱεροσολύμων φρουροὶ τ̃ Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βελομένους, ἐξαίφνης ἐπιφέροντες οἱ φρουροὶ, διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰουδας ἐξελεῖν διέγνω τλὼ φρουρὰν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτος δ' ἦν τοῦτο τ̃ ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ σελεύκου ρ' καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐλίας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τ̃ ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ' τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τλὼ χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, ἐκ αἰτιώντες ἑαυτοὺς ὑφορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ζημιουμένους διὰ τὸν πατέρα αὐτ̃, τλὼ μὲ πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, ἣν δ' προστάξει ταύτλω ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τλὼ ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ὑπὸ τῆς βασιλέως καταταχθέντας, εἰ μήτις παρ' αὐτ̃ βοήθεια παραφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατόπεδον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς περὶ τῶν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δ' διςμύριοι. ἐλέφαντες δ' βʹ καὶ λ'. ταύτλω δὲ ἀναλαβὼν τ̃ δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ̃ ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τλὼ ἡγεμονίαν. καὶ προελθόμενος εἰς τλὼ ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ προσκαθίσας ἐπολιόρκει τλὼ πόλιν. ἰσχυρῶς δ' ἀντεχόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τλὼ προσκλὼ αὐτῶν τῶν μηχανημάτων ἐμπορησάντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτῶν, χέρσος ἐτείβετο πολὺς περὶ τλὼ πολιορκίαν. Ἰούδας δ' τλὼ ἔφοδον τ̃ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίσταται

litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Cap. XIV.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Cæterùm Antiochus prius quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditóque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, imposito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersitisque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cõmissa Lysiæ administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumæã. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D c. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritę territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est, nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militē quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduĕtu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici tēporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

A μὴ τὲ τλὺ ἄκραν πολιορκεῖν. ἀπεστάλκασι γὰρ
βασιλεῖ, βάλλεται στρατόπεδον ὅτι τῆ στενὴ, ἐν τινι
τόπω ΒΕΘΖΑΧΑΡΙΑ λεγομένῳ, σταδίους ἀπέχοντι τῆ
πολεμίων ὁ. ὁ ὃ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ ΒΕΘΣΟΥΡΩΝ,
ἤγαγε τλὺ δύναμιν ὅτι τὰ στενὰ, καὶ τὸ τὲ ἰούδα στρα-
τόπεδον. ἀμ' ἡμέρᾳ ὃ πρὸς μάχλω διέτασε τ στρα-
τιάν. τοὺς μὲ οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἔπε-
σθαι ἀλλὰ τ στενοχωρίαν, ἑ δ' εὐωνύμων αὐτῆ ὅτι πλέ-
τος τετάχθαι. εἰς ὃ κύκλον ἑλέφαντος ἑκάστω, συμ-
παρῆσαν πεζοὶ μὲ χίλιοι, ἱππεῖς ὃ πεντακόσιοι.
ἔφερον ὃ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ το-
ξότας. τλὺ ὃ λοιπλὺ δ' ἑκάτερωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν
ὅτι τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς φρασ-
σας. κελεύσας ὃ ἀλαλάξαι τλὺ στρατιὰ, προσ-
βάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τάς τε χρυσᾶς καὶ
χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῆ ἀφίεσθαι
λαμπράν. συνεπήχει ὃ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῆ.
ταῦτα ὁρῶν ὁ ἰούδας ἑ κατεπλάγη, δεξάμενος ὃ γεν-
ναίως τοὺς πολεμίους, τῆ προσδοκωμένων ὧδε ἐξακο-
σίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ, ὃν αὐ-
ρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῆ ἐλεφάντων ὁ-
πλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῆ τ
βασιλέα εἶ, παρεβάλλετο σφόδρα δικαρδίως ἐπ' αὐ-
τὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲ τῆ ὧδε τὸν ἐλέφαντα κλεί-
νας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς ὃ ὑπὸ τ γαστέ-
ρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὃ δ' ὀλίγα τε νεχθεὶς τῆ ἐλεαζάρω, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ
τῦ βάρους. καὶ ΟὟΤΩ μὲ δύσκωχος πολλοὺς τῆ ἐχ-
θρῶν ἀπωλέσας, τῆ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρε-
ψεν. ὁ ὃ ἰούδας ὁρῶν τ τῆ πολεμίων ἰσχὺ ἀνεχώρησεν
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. ἀντί-
οχος ὃ, τὸ μὲ τῆς στρατιᾶς εἰς ΒΕΘΣΟΥΡΑΝ ἔπεμψε,
πολεμίοις αὐτλὺ, τῆ ὃ λοιπῆ τῆς δυνάμεως αὐ-
τὸς ἦκεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν ΒΕΘΣΟΥΡΕῖται
τλὺ ἰσχὺν καταπλαγήντες, καὶ ἀναιρούμενα βλέποντες
τὰ ὀπτικὰ δεῖα, ὧδε διδόασιν αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες
ὑπὲρ τῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. ἀντί-
οχος ὃ λαβὼν τλὺ πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν
διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν ὃ κα-
τέστησεν ἰδίαν ἐν τῆ πόλει. πολλῷ ὃ χρόνῳ τὸ ἱερὸν
πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ὧδε προσκαθίζετο, καρτε-
ρῶς τῆ ἔνδον ἀμυνομένων. ὧδε ἔκασον γὲ ὧν ὁ βα-
σιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, καὶ ἐκεῖνοι πάλιν
ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' αὐτῶ ὀπιλελοίπει, τὲ μὲ
ὄντος ἀπανπλωμένῳ καρπῦ, τῆς ὃ γῆς ἐκείνῳ τῆ
ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἕβδομον
ἔτος καθ' ὃ νόμος ἐᾷ ἡμῖν ἀργὸν ἐᾶν τλὺ χώραν,
ἀπόρου μεμηχάνητο. πολλοὶ τοιγαροῦν τῆ πολιορ-
κουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τλὺ τ ἀναγκαίων ὀπο-
ρίαν ὡς ὀλίγοις ἐν τῆ ἱερᾷ καταλειφθεῖσαν. καὶ τοῖς
μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῆ ἱερᾷ, τοιαῦτα συνέβαινεν
ἐπὶ τὰ πράγματα. λυσίας ὃ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασι-
λεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος αὐτοῖς ὑπὸ τῆς
περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυ-
τὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν ὡς τε τλὺ πολιορκίαν
ἀφέντες, ὅτι τ φίλιππον ὁρμᾶν. ἐ μὴν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν,
ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ βουλευθῆναι, μηδὲν μὲ τῆ περὶ
φιλίππου ἐφανίζοντα, τ ὃ πολιορκίαν ὅπως χρησιωτάτη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τ ὀχυρότητα τοῦ χωρίου. καὶ ὅτι
τὰ τ

τὰ δ' ἔσοφῆς αὐτοῖς ἤδη ὀπιλελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταστῆσαι τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δεῖ πολὺ κρεῖττον εἶ) ἀσπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὀπαζάσαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὅπη τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τοῦ λυσίου φήσαντος, ἠρέσθη τότε στράτευμα καὶ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

Κεφάλαιον ιέ.

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν τελουμένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰουδαίους, ἀναιρεῖται αὐτὸν ὁ ἀντίοχος.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρηνεύειν τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δ', ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δ' ἀντίοχος εἰς αὐτό, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὕντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ καθεῖλε τὴν δύναμιν ὅσην εἶχον, καὶ θελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίαν γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἀρξαι τῆς κακῶν πείσαντα αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὰ πάτρια θρησκεύειν καταλιπεῖν. πέμψας δὴ τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ἐννέα. πονηρὸν γὰρ καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα ὠμότατα χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος πληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, ὁρῶν ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτόν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελών, τιμᾷ ἀρχιερατεύοντα ἀλκίμῳ δέδωκεν οὐκ ὀπὶ δ' ἀρχιερέων γένους, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεγάλως τιμᾷ τιμῶν ὑπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπό τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν τῷ νόμῳ τῷ ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ὀπίστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις ἀφεστηκόσι αἱρεῖ πρὸς τὸν βασιλέα.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, περιέθηκε μὲν αὐτῷ διάδημα. συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ προσδιδόντων αὐτοὺς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀπάγουσιν αὐτῷ. καὶ ἐπεὶ μὲν κελεύσαντος προσηκεν δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

A mearus eos iam deficerent, & auocaret multa tegni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum expolita, communi omnium suffragio comprobata est.

B

Cap. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

TVm rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemque viuendi propriis legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interposito, exiuerunt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento C iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, vt eum interficeret, si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beræam Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei successit in pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pontificem, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuiùs.

Cap. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis quot-quot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni

XV. 1. *Mach.7.*

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoque eieciſſent è patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cuitum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & cómendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iudam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſſit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum pletique erant impij & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiã paſſurus, niſi maturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

A ἀντιόχου ἔτη ϛ, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφέντες ὖ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων παντοδαποὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τοῦ ἔθνους παντὸς, καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες ⁊ συμμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτοις ἀπωλολέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλαβόντες, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δ' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἰούδαν τετολμημένα. ὁ ὖ δημήτριος παραξιωθεὶς ἐκπέμπει βακχίδην φίλον αὐτοῦ τῶν ἐπιφανοῦς βασιλέως αὐδρεῶν χρηστὸν, καὶ τῶν μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ὠνειδισμένος αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν ⁊ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁρμήσας ὖ ὑπὸ τῆς αὐτοχείας ὁ βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, ⁊ ὠνειδισμένος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης δῆλος ὢν. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ὤκνησεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέσται τοσαύτης, μεθ' ὅσης ὑπεπόλεμον τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνης ἔρχεται. τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐν τῷ δήμου πρόσεχοντες οἷς ὁ βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, ⁊ νομίσαντες ἐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας στρατιᾶς, ὑπὸ ἔδυσαν αὐτοῖς ἐκείνοις. ὁ ὖ βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς ὖ ἄλλους, ὅσοι δεινοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς πρώτοις τοῦ πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ παῖδας ἀποκτείνας προστάττει τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πᾶσιν, ὑπακούειν ἀλκίμῳ. καὶ μή τις παρῆς τινος ἴν' ἔχῃ τηρεῖν τοῦ χώραν αὐτοῦ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα ἀπῆλθεν. ἄλκιμος ὖ τοῦ ἀρχοῦ αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωσεῖς ὅτι κατασκευάσας δύναιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησοῖς ἀνδράσιν ὑπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλοῦ ⁊ δύναμιν περιεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανομούντων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος, ἐπῆρχετο τοῦ χώρας, ⁊ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ ἰούδα φρονοῦντας ἀνεῖλεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν ὖ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ ἰούδας γιγνόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἔθνους, ⁊ αὐτὸς ὑπεροπτιζόμενος τοῦ χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτέχειν τῶν ἰούδα μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἠττώμενον αὐτοῦ τῷ ἰσχύϊ, ὅτι τοῦ ⁊ δημητρίου τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω ζητοῦντα. ⁊ γιγνόμενος οὐ εἰς αὐτοχείαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὅτι τὸν ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲ ὑπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακά. πλείω ὖ γιγνοιτ' ἂν εἰ μὴ προκατελήφθειν, ⁊ δῷ δίκῃ, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἔπος ἀλείσης.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς νικάνωρ μετὰ τὸν βαχχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο σὺν τῇ στρατιᾷ.

CAP. XVIII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione periit.

Ὁ δὲ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπασφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ ἀφιλότιμον ἰούδου ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ ἡγούμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, φίλον ἄνδρα αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. οὗτος γὰρ ἦν ὁ καὶ ἀπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγὼν, καὶ ὅσους δύναμιν ὅσιον ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐπέλυσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ νικάνωρ ὡς ἀγωνιῶντος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῷ ἰούδᾳ, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, πρεσβεύεται λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην ἔφη φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δὲ αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἦκειν γὰρ μετὰ φίλων ὅτι τῇ ποιήσαι φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημηγορίαν τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς περὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῷ φρονεῖ. ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀπασφαλισάμενος τὸν ἰούδαν μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὸ βουλευθὲν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας ὁ νικάνωρ ἡγούμενος, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συγκροτήσας καὶ ὡπλισμένος πρὸς τὸν μάχιμον, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὅτι τάχιστα ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκρας φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς κατιόντι ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτοῦ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἐλθόντες ὑπὲρ τοῦ ὅτι τοῖς εἰρημένοις λύπῃ προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῆς πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐλήλυθε κατά τινα κώμην, βεθαὼν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσηλουμένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ὑπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέρᾳ κώμῃ σαδίους ἀπεχούσῃ τριακοντα τῆς βεθωρῶν στρατοπεδεύεται, εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τούτοις παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῆς στρατιᾶς πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ πρὸς οἷον ἐπελθόντες κινδυνεύουσιν εὐθυμεῖσθαι, δι' ψυχῆς ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὅτι τοῦ μάχιμου ἥξει καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ κατισχύσας τῆς μάχης ἡγουμένης, κρατεῖ τῶν στρατιῶν. καὶ πολλούς τε αὐτῶν ἀπέκτανε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οἱ δὲ τὸ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὴν στρατηγὸν διαλύσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ῥίψαντες τὰς παρούσας. ἔτι δὲ πόρρω ὄντος ἰούδας ἐφώνει, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πρέπουσι κώμαις ἐσήμαινεν, ὅτι νικᾷ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ὄντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἐκτεινον αὐτοὺς γυμνε-

XVII. 1. Mace. 7.

DEmetrius verò ne suis quidem rebus tutum existimans, si ita Iudæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit amicorum charissimum simul & fidissimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum satis contra Iudam putabat exercitu, iussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primum dissimulans hostem, decreuit specie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil esse causæ cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando sanctissimo, si quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm se venisse cum amicorum comitatu, vt mentem sui regis ei notam faceret, quàm propensus sit in fauorem Iudaici generis. hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cúmque post primam salutationem colloqueretur cùm Iuda familiariter, signum quoddam suis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis insidiis properè ad suos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque se vertit. Commisso deinde prælio prope vicum Capharsalamam, inferior inde discedens Iudas in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Reuertenti deinde præter templum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaturos Deo pro salute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus est nisi populus Iudam sibi traderet, breui se reuersurum, & in templum ipsum sæuiturum, ita vt ad solum vsque id diruat. atque cum his minis reliquit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratam sibi ædem vnà cum suis cultoribus tutaretur ab hostium iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi se cũ eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniẽs. Iudas quoque castra posuit ad aliũ vicũ nomine Adaso, triginta modò stadiis distantem ab hostibus, habens circa se nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hostium multitudine, néve cogitẽt cum quàm multis decernerẽt, sed quales ipsi, & pro qualibus præmiis contenderent, iussit forti animo hostem aggredi & pugnã capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis strenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cætera quidem acies substitit amplius, sed amisso duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerent. Iudas verò impigrè cum suis persequens sæuiebat cædibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: móxque vndique armati prosilientes, profligatis inconditè ruentibus oc-

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quicuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-
1. *Mach.*8. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Persæum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Cap. XVIII.

Bacchidis denuò missi in Iudæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem accepto nuncio cladis
1. *Mach.*9. Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra cũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ τροσωπον, ὡς τε ὀκ τ᾽ μάχης ταύτης ἀδλὲς διφυγὴν, ὄντων αὐτ῀ ὀκτακισχιλίων. τ῀ δ᾽ νίκην σωέβη γενέσθ ταύτην τῇ ιγ᾽. τε μὶως τε λεγομένε, ὃν δὰ μ᾽ ἰουδαίοις ἀδὰρ, κ᾽ δ᾽ μακεδόνας δύστρε. ἄγουσιν δ᾽ ὀν τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ πᾶν ἔτος, ὡς ἑορτὴν νομίζοσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνε μὴν τοι χρόνε τροὸς ὀλίγον τὸ τ῀ ἰουδαίων ἔθνος τ῀ πολέμων ἀπαπαυσάμενον, κ᾽ εἰρήνης ἀπολαύον, ἔπειτ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τῷ δ᾽ ἀρχιερεῖ τῷ᾽ ἀλκίμῳ βελησθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ῀ αὐλε, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τ῀ ἁγίων τροφητ῀, πλημμέλης ἀφορμὴς ὀκ τε θεοῦ τροσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὀκ τ᾽ γῆν κατενέχθη, κ᾽ βασανισθεὶς ὀκ᾽ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος δ᾽ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τε ἰουδα δίδωσιν. ὃς ἀκούσας τὴν τε ῥωμαίων δυνάμεως, κ᾽ ὅτι καταπεπολεμήκασι τήν τε γαλατίαν κ᾽ τ῀ ἰβηρίαν, καὶ καρχηδόνα τ᾽ λιβύης, καὶ τροὸς τούτοις τὴν ἑλλάδα κεχειρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς περσέα τε κ᾽ φίλιππον, κ᾽ τ῀ μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν τροὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν ῥώμην τ῀ αὐτε φίλων δύπολεμον τ῀ ἰωάννε υἱὸν, κ᾽ ἰάσονα τ῀ ἐλεαζάρε, παρεκάλει δ᾽ αὐτ῀ συμμάχους ἐᾖ, καὶ φίλους, καὶ δημηγίῳ χρᾶψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας δ᾽ εἰς τ῀ ῥώμην τοὺς τὰ τε ἰουδα τροσβλέποντας, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ δηλεχθεῖσα τροὶ ὧν ἐπέμφθησαν, τ῀ συμμαχίαν ὑπεδέξει. ποιήσασα δ᾽ τροὶ τούτε δόγμα, τὸ μ᾽ ἀντίγραφον εἰς τ῀ ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκὰς ἐγγράψαντες δέλτοις ἀνέθεσαν. ἰὼ δ᾽ τοιοῦτον δόγμα συγκλήτε, τροὶ συμμαχίας κ᾽ φιλίας τ῀ τροὸς τὸ ἔθνος τ῀ ἰουδαίων. μηδένα τ῀ ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τῷ᾽ ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δ᾽ ὅτίωσι τινες ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίοις αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν αὖ, τὴ ῥωμαίων ὅτίωσι τινες, ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δέ τι τροὸς ταύτοις τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῷ᾽ ἰουδαίων ἔθνος ἢ τροσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ γνώμῃ γνώμη τε δήμου τῷ᾽ ῥωμαίων. ὁ δ᾽ αὐ τροσθεῖναι τοῦτ᾽ ἐᾖ κύριον. ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δυπολέμου τ῀ ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσονος τε ἐλεαζάρου, ὅτι ἀρχιερέως μ᾽ τε ἔθνους ἰούδα, σεμωνοῦ τ῀ σίμωνος τε ἀδελφε αὐτε, καὶ τὴν μὴν τρώτην ῥωμαίοις τροὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω σωέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ιή.

Οὐ πάλιν ὅτι τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ὐτεμφθεὶς ἐπέστειλεν.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ᾽ τῆς νικάνορος τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τ῀ σὺν αὐτῷ᾽ στρατεύματος, πάλιν τ῀ βακχίδην μ᾽ δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ὀκ᾽ ἀντιοχείας ὁρμήσας καὶ ὡδοιπορήκως εἰς ἰουδαίαν ὐ ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύεται. καὶ τοὺς ὐ τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφύγασι, ἑκπολιορκήσας καὶ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα στρατὴν ἐποιεῖτο. μαθὼν δ᾽ τ῀ ἰούδαν ὐ τισι κώμῃ βηρζηθὼ τύνομα κατεστρατοπεδευμένον, ὐ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο μ᾽ πεζῶν μ᾽ δισμυρίων, ἱππέων δ᾽ χιλίων. τὴν ἰούδα δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἵνα τὸ βακχίδε πλῆθος θεωρήσαντες ἔδεισαν, καὶ τ῀ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὠ.

ἰούδας

ἰούδας ὁ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ὄχλου μεγάλου, καὶ μηδένα χαλκὸν αὐτῷ θεὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὀπτίζεσθαι παρέχοντα, ὀλίγος τε ὢν μὴ τῆς ὥρας συμβαλεῖν τοῖς μετὰ τοῦ βακχίδου. καὶ προτρεπόμενός γε τούτους ἀψύχους ὑπὲρ αὐτῆς τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὅπη τὸ μάχιμον. τῆς δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ θεὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλόντων δὲ νεῦμα ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις ὁ σωναγαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τοῦτ' εἶπεν ἥλιος ὀπίσθιον γιγόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ τελευτῶ ὁ παρὼν μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν μαχόμενον, σώσομαι γενναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ περὶ αὐτῆς δόξῃ περιβαλὼν τὸ ἐκ τοῦ νεῦν φυγῆς ὄνειδος. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἐθάρρυνεν, τῷ κινδύνῳ καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἐκέλευε.

A

B

C

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσσετο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρου τοῦ κέρατος ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προσῆσαν ἁπάσης τῆς φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι. ἔτυπε δὲ σύνταξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῇ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημείῳ τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσιέναι. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινομένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κράτιστον ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, παραλαβὼν τοὺς ἐρρωμενεστάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρεν αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὠσάμενος δὲ εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μάχεις ἀζᾶ ὄρους ἕως λεγομένου. θεασάμενοι δὲ τὴν τροπὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δύνημον ἔχοντες, ἐκύκλωσαντο τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν καταπίνειν γιγόμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ προεκινδύνευε τῶν πολεμίων ἕως ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων καὶ κατάκοπος γιγόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅπερ καλοῖς μὲν θανάτου γενομένοις, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀποθνήσκει τὴν ψυχὴν ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα θᾶττον πολεμίων ὑποστοχάσασθαι σίμων καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν μωδιεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τάφοις κηδεύσει, πενθήσαντος ὅλη συχνὰς αὐτὸν τὸ πλῆθος ἡμέρας, καὶ τιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γιγόμενον, καὶ τῷ τε παντὸς ἐπόλων μνήσθη μνήμονα, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερείας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ὑπομείναντα. τοιοῦτος οὖν τὸν ἀριστὸν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ὑπὸ μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔτος ἕνα κατασχών, ἀπέθανεν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nūc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Cap. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

INterea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatísque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres induciis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquammultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Mathiæ patris, nullum vnquam pro libertate populariorum defugit aut laborem aut periculum; quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α

Ως πολεμήσας βαχχίδῃ, καὶ ἀναγκασθεὶς φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τὸ ὄνομα ἔπαρχος αὐτοῦ ἀποστὰς ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεώνησε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ

Ως δημήτριος προσβαλὼν πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ

Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ὑπερβαλὼν τὰ παρὰ δημητρίου, καὶ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς

Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ

Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ἀπὸ κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η

Ως ζήφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντιόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζήφων παρεσπόνδησε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξεώνησε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι

Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια

Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις ζήφωνα σύμμαχος γεγόμενος αὐτοῦ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ καὶ δυσεβεῖ ὀνομασθέντι. Κεφ. ιβ

Ως ζήφωνος ἀναιρεθέντος, αὐτίοχον ἐπολέμησε σίμων, καὶ κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ

Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ

Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε

Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν αὐτίοχος ὁ δυσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανοῦ τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις

Τρκανοῦ στρατεία ὅπι συρίαν. Κεφ. ιζ

Ως αὐτίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IN IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri in principatu succedit. CAP. I.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. II.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. III.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. CAP. IV.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. CAP. V.

Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. CAP. VI.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. CAP. VII.

Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. VIII.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. IX.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.

Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. CAP. XI.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.

Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. XIII.

Quòd Simon à genero sub Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. CAP. XIV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.

Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.

Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.

Οτι ωνδαλαβὼν ἀριστόβυλος τὴν ἀρχὴν, διέδημα πρῶτος ὑπεδέξατο. Κεφ. ιθ

Αλεξάνδρε τ̃ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ

Πτολεμαίε τ̃ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα

Ως στρατευσάμενος δημήτριος ὁ νικάτωρ ὑπὸ ἀλέξανδρον, ἐκράτησεν αὐτ̃. Κεφ. κβ

Αντιόχε τ̃ διονύσε λεγομένε, στρατεία ὑπὸ ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τ̃ μάχη. Κεφ. κγ

Ως μετ̀ τ̃ ἀλεξάνδρε τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτ̃ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέσχεν. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. XIX.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. XXII.
Antiochi Dionysij in Iudæam expeditio. Cap. XXIII.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφαλ. α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

Cap. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iuda in principatu succedit.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος κατεδουλώσατο μῶν αὐτὸ τῶν μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅσον καὶ πολίτων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν ἰούδας, ἀνῄρηται ὑφ' αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν ἰούδα πάλιν ὅσον οὔπω τῶν ἀσεβῶν καὶ παραβεβηκότων τὸν πάτριον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀνεμάζον ἐπάκοιον. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων ποιήσει καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δηλ̃ τ̃ αὐτὴν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ὑπὸ τε τὸν λιμὸν καὶ τῶν ἐχθρῶν δεινοῖς αὐτέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῶν ἰουδαίων τοὺς ὑπὸς αὐτὰς τ̃ πατρίοις συνηθείας, καὶ τ̃ κοινὸν βίον πρὸς ἠμερημένους συναθροίσας, τούτοις ἐπεχείρισε τ̃ τ̃ χώρας ὑπομέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοῖς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδοσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔπειθ' ὕστερον διέφθειρε. ταύτης δὲ τ̃ συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις ἐπιγενομένης χαλεπῆς, ἦλθεν ἐκ πόσου πεπραμένοις μετ̀ τ̃ βαβυλωνίων ἐπανόδον, οὐ προσῆλθεν

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciato que ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant: quotquot

erant reliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& viſus dignus qui Iudæ fratri ſuo ſucceederet,communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias,& poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius adſentu, mittit fratrem ſuum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide décerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij, direptíſque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulò pòſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem dici.at ille cohortatus ſocios,& oſtenſo periculo quòd niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus:votíſque Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cùm ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis traiicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuertentibus, deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam,Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus:ſed nihil æquè vt Hieroſolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus,quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſã ab

τες τὴν ἑταίρων τῶ ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτὸ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτὸ, & τῶν ἐκείνου περὶ τ ὁμοφύλων προνοίαν ἔχειν ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, μὴ μικρᾶν ἀπεργάσατο τὸ ἔθνος, μηδ' ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῆ καὶ νομισθεὶς κ μηδὲν ἧ χείρων τῶ ἀδελφῶ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῆς ἰουδαίων. ὁ δ βακχίδης ἀκούσας τῶτο κ φοβηθεὶς μὴ ὧδάχη πράγματα τῆ βασιλεῖ κ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς κ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τῶτον ἐζήτει. ταύτῃ δ' ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτὸ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ἔζει κ ὧδαλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τ ἔγγισα τ πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ ὧδαφθόμενοι δὴ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφαρ, αὐτόθι δίῃγον. ὁ δ βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, & ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μ πάσης τ δυνάμεως, & πέραν τὸ ἰορδάνη στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωαννην τὸν κ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀπόθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως ἂ πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν δ ἰωαννην ἀπάντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐνεδρεύσαντες ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβράκε παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι κ τοὺς σὺν αὐτῆ, κ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι κ τὸν ἰωαννην κ τοὺς ἑταίρους αὐτὸ πάντας. δίκην μὴν τούτων ὑπέχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτὸ τὴν ἀξίαν, ὑπὸ μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δ βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τῶ ἰορδάνη κατὰ σάτον πεδευμένον, παραφυλάξας τὴν τῆ σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς ὑ μαχόμενον ἐκείνη δι' τ νόμον. ὁ δ παρορμήσας τοῖς ἑταίροις, κ περὶ τῆς ψυχῶν αὐτοῖς εἰ τὸν κίνδυνον εἰπὼν μέσοις ἀπειλημμένοις τῶτο ποταμοῦ κ τῆ πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχοιεν. οἱ μὴν γὰρ ἔμπροσθεν ὄπισεν, ὁ πάταμος δ' ὢν κατόπιν αὐτῆ. διαγάμενος δ Ϲ. τῆ θεῆ νίκην αὐτοῖς ὧδάχειν συναπέλει τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῆ τὸν βακχίδην, διέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τὸ δ προσιδόμενος κ τ πληγὴν ἐκκλίναντος, ἀποπηδήσας μ τῆ ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τῶν διασώζονται τ τόπον εἰς τὸ πέραν τὸ ἰορδάνου, τῆ πολεμίων οὐκ ἔτι τὸν ποταμὸν ὑπερβαίνων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δίδυς τὸ βακχίδου εἰς τὴν ἱεροσολύμοις ἄκραν. ἀπέβαλε δ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους, πολλὰς δ τ ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, κ τὴν ἱεριχοῦντα κ ἐμμαοῦν, κ βεθωρὼν, καὶ βεθήλλαν, καὶ θαμναθᾶ, κ φαραθὼ, καὶ τοχόαν, & γάζαρα, & πύργους ἐν ἑκάστῃ τῆ πόλεων οἰκοδομήσας, κ τεῖχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ, καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκείθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἰσχύρωσε. λαβὼν δ κ τοὺς τῆ πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, κ τῶτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν ὧδαγγέλλοντός τινος πρὸς ἰωνάθην & τὸν ἀδελφὸν αὐτὸ σίμωνα, τοὺς ἀμμαείου παῖδας ἀπάγεσθαι αὐτοὺς γάμου ἕνεκα μνηστευσαμένους, κ τὴν νύμφην ἀγομένας, ὑπὸ

γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἔσαν τῶν ἐπιφανῶν A
ὡδῇ τοῖς ἀραψὶ. μέλλειν ἢ γίνεσθαι ὡδαπομπὴν
κόρης λαμπρᾶς καὶ πολυτελῆ. οἱ ἢ περὶ τὸν ἰωνάθην καὶ
σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδίκησιν ἀδελ-
φῶν νομίσαντες αὐτοῖς ὡδαφαῖαι, καὶ λήψεσθαι τὸν ὑπὲρ
ἰωαννου δίκην παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς ἐξουσίας ὑπο-
λαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐνεδρεύ-
σαντας ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς ἢ εἶδον αὐτοὺς ἀγοντας
τὸν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον B
εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας
ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄλλα ὅσα
τότε εἵπετο λείαν τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν.
καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ ἰωαννου τὰδελφῶν ὡδῇ τῶν ἰδίων
ἀμυδρὰν, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἔτοι καὶ οἱ
συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφ-
θάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἔ-
λη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. βακ- C
χίδης ἢ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρυαγῆς ἀσφαλισάμενος,
ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ
τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ ἢ φυγάδες καὶ
οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ
πολλῆς ἀδείας ἐνδιαιτίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρή-
νην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα ὡδυκα-
λοῦντες, ὅπως εἴλαι βακχίδην ὅτι τὴν ἰωνάθου σύλλη-
ψιν. ἐδήλου γὰρ αὐτὴν ὀτόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ
μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ὅπιπεσόντας, ἀποκτενεῖν ἅ- D
παντας. τὸ ἢ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν βακχίδην
ἡδόμενος ἐδόκει ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις
καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰω-
νάθην. ἀπειθούντων ἢ πάντων καὶ μὴ δυναμένων
κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ τὴν ὅπιβουλὴν
ἠσθημένος, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευ-
σαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν
τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ ἢ ἰωνάθης E
σὺν τἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀνα-
χωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχί-
δην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλό-
μενος, αὐτὸν ἔχεν ἀσφαλῶς πεφευρημένον. βακχί-
δης ἢ ταῦτα ἀκούσας, τὴν τε μεθ' ἑαυτῆς στρατιὰν ἄ-
γων, καὶ τὴν ἰουδαίων τοὺς συμμάχους ὡδαλαβὼν,
ὅπι τὸν ἰωνάθην ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς τοῖς ὀ- F
χυρώμασιν, ὅπι πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ ἢ,
πρὸς τὴν ταυτὴν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ
καρτερῶς ἀντιπαρασκευασάμενος μὴν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πό-
λει καταλείπει, τὴν βακχίδην πολεμήσοντα. λάθρα
δὴ αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖ-
ρα πολλὴν ὡδῇ τῶν τὰ αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς
ὅπιπίπτει τῇ βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐ-
τῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τἀδελφῷ σίμωνι γίνεται G
τοῖς ἐχθροῖς ὅπιπεσών. καὶ γὰρ ἔδει αἰθόμενος ὑπ'
αὐτῶν κτεινομένους, ἐπέζεσιν αὐτοῖς, καὶ τά τε μηχα-
νήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέφρησε τῇ μακε-
δόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος
δὴ αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημ-
μένον καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ, τοὺς δ' ὄπιθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τὰ πράγ-
ματα ἐνέπεσε, τῶν παρ' ἐλπίδας ὑποβαπτὰ τὴν πολιορκίαν συγχύθεις. τῷ μὲν τοιγὰρ τότων θυμὸν, εἰς τοὺς
φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας. ἐβούλετο ἢ τελέ-
σας τὴν πολιορκίαν ἀφορμῶς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: cámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem secuiè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent, cautus enim erat, vt qui dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: cúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum cogitãs quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudais fœdere exercitum abducere.

1. *Mach.9.* QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degēs apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem sexagesimo supra cēteſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, moréſque Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ad Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. *Mach.10* MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, idque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham interceſſerant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. Talis cōditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hieroſolyma, & legit regias literas audiēte tā populo quā arcis præsidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erāt, vehemēter sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitū colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus reſtituit. Atque ita Ionathas Hieroſolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora eſſent contra assultus hostium. Quod vbi senserunt qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰωνάθης πολεμήσας βακχίδῃ μίαν ἔγκαιον φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν ἐκ τῆς χώρας.

Μαθὼν δ' αὐτὸ τὴν διάνοιαν ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ἢ ταύτην δύσπρεπες ἔσεσθαι ὁ βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀπένευσε πρὸς τὴν ἰωνάθου φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύειν ἐπὶ κατ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους ἀπέδοσαν, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, ἐπ' ἐπὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ἰωνάθης ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιούμενος ἐν μαχμᾷ πόλει τὴν διαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διέπει τὰ πράγματα, καὶ τοὺς παρεργοὺς τῶν ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἐπιφανοῦς ἐξιωσίαν πόλεμον πρὸς δημήτριον.

Ἔτει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὴν ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς υἱὸν ἀναβαίνα εἰς συρίαν, συνέβη καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἐνδοθεν φρουρούντων. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τεράπυργόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς ἐκ ἀποθέσεως τὴν ἀντιοχείας, οὐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πράγματα ῥᾳθυμος ἦν καὶ ὀλίγωρος, ὥστε καὶ αὐτοῦ καὶ μᾶλλον τὸ φῦλον τῶν ὑποτεταγμένων μίσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἄπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος προσβυτάμου πρὸς ἰωνάθην, πίστεις συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλὰς δωρησάμενος.

Ἔπεμψε δὲ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχείας καὶ φιλίας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προσδεξάμενος ἐκεῖνος αὐτοῦ, χρῆ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συνεπιθῆται. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ παρασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οὓς τῶν ἰουδαίων ἐκλεισε βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τούτων οὖν αὐτῷ τῶν δοθέντων δημητρίου προσπεσόντων, ὁ ἰωνάθης θαρσήσας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὸν ὄχλον ἀθροίζει τὸν βασιλέως, ἀνοίγων τοῦτε λαῷ καὶ τῇ φρουρᾷ τὴν ἀκροπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἐδείσαν, ὅπερ τε προφάσει ἰωνάθη τὴν βασιλέως στρατιὰν συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ὅπως μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὸν μονὸν ἐποιεῖτο, καὶ ἀνῳκίζων τὰ κατὰ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν βάλκιον κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἦ πρὸς τὰς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀπόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν Βεθσύρᾳ πόλει, καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων. ἦσαν γὰρ οἱ πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ πεφυγότων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φυγὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

A

chiam, excepris ſolis qui Bethſuram tenebant & arcem Hieroſolymis. nam horum maxima pars conſtabat ex Iudæis religionis defertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.

Κεφάλαιον ε.

Ὡς ἀλέξανδρος ἔλυσε τὰ ὑπὸ δημητρίου, καὶ ὑποδείξας ἰωνάθῃ ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit.

ΓΝοὺς δὲ ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἶη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν ἄλλον ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ὀξὺν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, νυνὶ ὀξὺν ἐκ ἄλλοτε χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ὅπως τὴν συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμψειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ὑπιστολήν. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὸν σε ἀνδρείαν καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας. χρηστεύεσθαι δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμαι τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίων γίνεσθαι περὶ ἡμᾶς. δεξάμενος δὲ τὴν ὑπιστολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτάσης μῆνας ἑπτὰ τέσσαρα, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ἀποθανεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ μῆνα τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. δημήτριος δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τὸν βραδύτητος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει οὖν καὶ αὐτὸς ὑπιστολὴν τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ ἐπιστέλλων τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειρασάντων ὑμᾶς τῶν ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσέθεσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ προκαλοῦμαι τοὺς αὐτοὺς ὑπομένειν, ἀπολιμόνους ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοῖς γὰρ πλείοις ὑμῶν ἀφίημι τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων ἃς προσετέλειτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι καὶ ἐμοί. νυνὶ τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἁλῶν, καὶ τῶν στεφάνων οὓς προσφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὴ τῶν τρίτων τοῦ τε καρποῦ καὶ τὸ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ γινόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καθοικούντων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους χαρίζομαι ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νυνὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν, τὴν δὲ ἄκραν ἀφίημι τῶν ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, οἷς δ' ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πίστεις καὶ φίλους, τούτους ἐν

B C D E F G

III.

ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiúſque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute ſit eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetrium habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua ſimul & fortitudine, mittimus ad te qui de ſocietate agant, & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacaſſet interim ſacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multu doluit, & damnans ſuam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidem laudo veſtram fidem, hortórque vt conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præceſſerunt regibus: inſupérque ſalis precium & aurum coronarium, & tertiam ſeminis, dimidiámque partem fructus arborei ſolitam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimúlque quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſylii habere, immunémque eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributę eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem terga cœgit vertere: hærentesque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cèdere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occîdit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

Cap. VI.

De templo Dei ab Onia edificato.

IV. ONias autẽ pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandrię degebat apud Ptolemęum Philometorẽ, vt iã antè diximus, videns Iudæam

αὐτῇ φρυρὰς καθεστῶσαν ἵνα φυλάσσωσιν ὑμῖν αὐτὴν Ⓒ ἰουδαίων ὑ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ϗ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω ϗ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ ϗ σάββατα ϗ ἑορτὴν ἅπασαν, ϗ ἡμέρας αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέρας, ἐξωσμένας ἀτελεῖς. τ αὐτὸν ζόπον ϗ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καταικοῦντας ἰουδαίους ἐλευθέρους ϗ ἀπεπιρράστους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέπω, ϗ μέχρις ἰσμυείων ἐξέσω τοῦτο. τῆς δ' αὐτῆς ὅποι ἂν ἀπίωσι τεύξονται ὧν ϗ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. κατασήσω δ' αὐτῆς, οἷς μ εἰς τὰ φρούρια, τινας ὑ ϗ πρὸς τ φυλακὴν τῶ σώματος, ϗ ἡγεμόνας ὑ ποιήσω πρὸ τ ἐμοῦ αὐλοῦ. ἐπιτρέπω ὑ ϗ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις Ⓒ τούτοις φυλάσσειν, ϗ τοῖς ἴσοις τοῖς προκειμένοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νόμοις, ὑποτάσσεσθαι βέλομαι. ϗ τῆς ἀρχιερεῖ ἐπιμελὲς ἔ), ἵνα μηδεὶς εἰς ἰουδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δ' ἐκ τῆς ἐμῆς εἰς τ ἀναλώσιν τῆς θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιέ. τὰ ὑ περισσεύοντα δ' οὐκ εἰσφορὰ τῆς χρημάτων ὑμέτερα ἔ) βέλομαι. τὰς ὑ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τῶ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. ϗ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, ϗ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύθωσαν ἔτοι, ϗ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἐσω. ἐπιτρέπω ὑ Ⓒ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν ϗ οἰκοδομεῖν, τ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τ ἐμῶ μινομένης, Ⓒ τὰ τείχη ὑ συγχωρῶ τὰ τ πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, ϗ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, ϗ ταῦτα ἐκ τ ἐμῶ αἰσίαστας. εἰ δέ τι ϗ φερόμενον ὅτι ὁ συμφέρει τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὑχυρὸν ἔ), Ⓒ τοῦτ' ἐκ τῆς ἐμῆς καταskευαθήτω. ταῦτα ὑπισχνέμενος ϗ χαιζόμενος ἔγραψε δημήτριος τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος ὑ ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, ϗ τ προσπεσόντων ἐκ τ συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὅτι τὸν δημήτριον ἐστράτευσε. ϗ μάχης γενομένης, τὸ μ δύνυμον κέρας τῶ δημητρίου, ἔφευγε τοῖς ἐναντίοις εἰς φυγὴν, ϗ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν ϗ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ ὑ δεξιὸν ἐσωίβαρνεν ἔ) τ δημήτριον, ἠτάκτει. ϗ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος ὑ γενναίως μαχόμενος, ἐκ ὀλίγοις μ ἀναιρεῖ τ πολεμίων, διώκων ὑ τοὺς ἄλλους, εἰσιλαύνει τ ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ ϗ δυσεκπόρητον. ἔνθα συμβὰν πεσόντος αὐτῷ τ ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς πρὸς αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, ϗ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ ὑ, πεζὸς ὤν, γενναίως ἀπεμάχετο, ϗ τελευταῖον θαυμαστὰ λαβὼν πολλὰ, ϗ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. ϗ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν δημήτριον κατέλαβε, ἔτη βασιλεύσαντα ιά, ὡς ϗ ἐν ἄλλοις δεδηλώσαμεν.

Κεφάλαιον ς'.

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, ϗ ὡς οἰκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

Ὁ δὲ ὀνίου τῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος ὑ ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ὑποκαλούμενον φιλομήτορα διῆγε, ὡς ϗ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίαν κακω-

καταμηνύειν ὑπὸ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, βουλόμενος αὐτῷ μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὁμοιότατον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λεβίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γένους κατασήσῃ. τοῦτο δὴ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῇ προφητείᾳ ἡσαΐᾳ, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἐξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπηρμένος ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιάδε. πολλὰς καὶ μεγάλας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς θεοῦ βοηθείας, καὶ γενόμενος ἔντε τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτου συνῳκισμένος τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τὰ ἔθνους, καὶ πλείστους εὑρὼν ἀνδρὰς τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερεῖς, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ὅπως δεηθεὶς τὸν τόπον ἐν τῷ προσαγορευομένῳ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέατον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑφ' τε σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἴγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, τὰς σὰς ὑπηρετεῖν χρείας. καὶ γὰρ ἡσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπε, ἔσαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὴ προεφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα περὶ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν ὀνίας πρὸ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσειε δ' ἂν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς αἰτήσαντα ἔσχεν ὁπισθόλης, τὴν δὲ ἀμυρταίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. αἰτήσαντα δὲ ἔφασαν. βασιλεῦ πτολεμαῖε καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀπέγνωμέν σου τὴν ὁπισθόλην αἰτουμένου ὑπογράψαι σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιουπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμενον ἀπὸ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔσαι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς ἡσαΐαν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀνέγραψα. λύρε δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίους πανοικίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λεβίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου διε-

vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliísque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum variæ materiæ sacrísque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & prævaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent cæremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirent: dum Iudæi contendunt iuxta Moysis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabbæum verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

κείνοντο. τῆς μὲ ἰουδαίων λεγόντων κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθαι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ ὄ σαμβρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσκαλέσαν τε σωὶ τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τοὶς ὠδὲ τούτων ἀκούσαι λόγοις, κ τοὶς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τ μὲ οὖν ὑπὲρ τ σαμβρέων λόγον, σαββαῖος ἐποιήσατο ☾ θεοδόσιος, τὰς δ' ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσαλαίμου. ὤμοσαν ὄ τ θεὸν κ τὸν βασιλέα, ἢ μὴ ποιήσαθαι τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πτολεμαῖον ὅπως ὃν αὐ λάβῃ ὠδαβαίνοντα τοὶς ὅρκοις ἀποκτείνῃ. ὁ μὲ ἐν βασιλεῖ πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβελίαν παραλαβών, ἀνάδισεν ἀκουόμβους τ λεγόντων. οἱ δ' ὐ τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων ὠδὲ τῆς αὐδρῶν οἷς ἀγανακτεῖν ὠδὲ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸ συνέβαινε. χαλεπῶς γδ ἔφερον εἰ τοῦτο τινὲς καταλύουσι, ὅτως ἀρχαῖον κ ὁσιώτατον τ κ τ οἰκουμβύλῃ ὑπάρχον. τοῦ ὄ σαββαίου κ θεοδοσίου συγχωρησάντων τῷ ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσαθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆς ἀποδείξεων ἀπ τ νόμου ☾ τῆς διαδοχῶν τ ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος ὠδὲ παῖς τ πρὸ αὐτοῦ ἀνδεξάμβους, ἦρξε τοῦ ναοῦ, κ ὅτι πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι ☾ λαμπροτάταις δωρεαῖς. τοῦ δ' ὐ γαριζὶν ὡς ὐδ' ὄντος, ὐδὲ λόγον ὐδ' ὑπόφρωλιν ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀπεδείκνυεν κ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τ βασιλέα κεῖναι μὲ κ τοὶς μωυσέως νόμοις οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναί ὄ σαββαῖον ☾ θεοδόσιον. κ τὰ μὲ γλυόμβυα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἰῶ.

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. 1. *Mach.* 11

CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplísque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ediceret, nemini licere accusationem contra

Κεφάλαιον ζ'.

Οτι ἀλεξάνδρ☾ ἀποθανόντος δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

ΔΗμητρίου δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ; καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμβυ, ἀλέξανδρος τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει τῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνησθύμβυος αὐτῷ περὶ γάμου τῆς θυγατέρα, δίκαιον εἶ λέγων τῷ τῆς παρούσαν ἀρχῆς κοινωνὸν γενέσθαι, ☾ δῶρα τῆς θεῆς πρέπουσαν εἰς αὐτὴν προαχθέντα κ κρατήσαντα δημήτριον, κ μηδὲν πάλαι ἐσπύβυον ἢ πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀναξίῳ συναφὴν συγγύρειαν. πτολεμαῖος ὄ προσδεξάμβυος ἡδέως τὴν μνηστείαν, αὐτικρὺς ἔφει, χάριεν τε λέγων δεῖν τῆς τῆς ἀρχῆς αὐτῷ παρούσαν ὖσαν ἀπειληφέναι, κ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖτο. ἀπαντᾶν δ' αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν, αὐτὸς γδ αὐτῇ μέχει ταύτης παραπέμψειν ἀπ' αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. κ πτολεμαῖος μὴ ταῦτα γράψας ὠδαγίνεται μ' ταχυδρόμου εἰς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. δύρων δ' ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε παραπλωτικότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἀργυρόν τε χρυσὸν ὅσον εἰκὸς ἰῶ δοῦναι βασιλέα. τῆς ὄ γάμων ὑπιτελεσθέντων, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. ὠδαγνόμβυος ὄ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ☾ δωρησάμβυος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος ὄ αὐτὸν ἰωάγκασε, κ ὑποδυσάμβυον τ οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεδεῖσθαι ποίησας αὐτὸν ὑπὲ τῷ βήματος, προσέταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μεῖ αὐτὸ προελθόντων τ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτὸ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὴ A
ποιησάντων τῷ ἡγεμόνων ὁρῶντες τὰ τοῦ βασιλέως
κεκρυμμένα ἰωνάθῃ τιμῶ οἱ κατηγορεῖν παρεσ-
κευασμένοι, μὴ πρὸς αὐτὰ ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρα-
σαν, μή τι παθόντες κακόν, δεδοικότες. τοσαύτη δὲ
περὶ πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσα-
το, ὥστε αὐτὸν πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ή. B

Δημήτριος ὁ Δημητρίου τὸν Ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε. φιλίαν πρὸς Ἰωνάθην ἐποιήσατο.

ἔτει δὲ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ Δημήτριος ὁ Δημητρίου, μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, οὓς παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ Κρὴς, ἀράς ἀπὸ τῆς Κρήτης, κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ τα- C
ραχὴν ἐνέβαλε. καὶ πρόφασμα ἐκ τῆς Φοινίκης, εἰς
ἀπόχειαν ἔαυτὸν ἔσωσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ πρωτὰ Δημήτριον ἐλ-
θεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. καταλιπὼν δὲ τὴν κοίλης συρίας
Ἀπολλώνιον τὸν δοὺν ἡγεμόνα. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως
εἰς Ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιε-
ρέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ
μὴ ὑπ' ἐξουσίας, ἐκ τοῦ ἀσομένου τῷ βασιλεῖ. τοῦτο D
δὲ αὐτῷ πρόφασιν πάντων ὀνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτά-
ξεται αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς
ὄρεσι καθήμενος ἀξιπόστα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ'
εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον,
τῇ ἡμετέρᾳ φάλαγγι συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τὸ νίκης
ἀποδείξει τὸ ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε ὅτι ἀρίστους
ἑκάστης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι. καὶ γὰρ δὴ τοὺς
σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἕτοι. ποιήσεις δὲ τὸ
πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις ἐκ ἔστιν, E
ἀλλ' ὅπλοις ἀμυνεῖσθαι, ἐνθὲ τόπος εἰς ὃν ἢ τὸ τεῖχος φύ-
ξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μικροὺς
ὁπλεξαμένους ἀναπώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων,
μετὰ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ χωμένους ἐν ἰόππῃ,
στρατοπεδεύεται πρὸ πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν ἀποκ-
λεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρυάξαν γὰρ ἔνδον εἶχον
ὑπὸ Ἀπολλωνίου κατασταθέντα. τοῦ δὲ ἰωνάθου πρὸς πο-
λιορκίαν τῷ στρατῷ ὁρμήσαντος, φοβηθέντες μὴ τὴν F
πόλιν αὐτῶν ἑλὼν κατασκάψῃ, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς
πύλας. ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ἀκούσας τὸν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου
κατειλημμένην, χιλίους ἱππεῖς λαβὼν, καὶ
πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἀράς,
πρόμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀπελθὼν δὲ εἰς
τὴν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ
πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλ-
πίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν
εἰς τὴν ἄζωτον τὸν Ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ G
ἡμέδαπα συνέβη τὸν πολέμιον, ὑποστρέψας εἰς μάχην
αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ Ἀπολλωνίου χίλιοι ἱππεῖς κα-
θίσαντες εἰς ἑνέδραν ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν
ὑπάρειν τοῖς πολεμίοις, ἀμθόμβιος ὁ ἰωνάθης ἐ κα-
τεπλάγη. τάξας δὲ τὴν φάλαγγα ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοῖς πολεμίοις ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κρ
ἐσπέρας καὶ κατ' ὄπισθεν ἐπελθοῦσι ἐναντίον ἀπετάξας. δὲ μάχης ἕως ἑσπέρας ἐβεβαίωσης,
δεὶς σίμωνι τὰδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenarijs militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius antè Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. eúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in lateralis formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge confligere.

Ipse verò suis mandauit vt obiectis scutis excip-
iperent tela immissa ab equitibus. qui cùm
hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec
tamen quenquam læserunt. non enim penetra-
bant ad corpora, sed obiecta scutorum ceu te-
studine, densitate eorum facilè repellebantur,
& cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane
vsque post meridiem lassatum hostem anim-
aduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus
egregia suorum opera hostem coegit fugere.
quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum
tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & vidē-
tes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo
ordine confusi fugiebant, dissipati per totam
planiciem. Ionathas autem victos Azotum vs-
que persequens, multis cæsis reliquos despe-
rata salute in templum Dagonis, quod est in
ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu,
& ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac
ne Dagonis quidem religione deterritus, & fa-
num ipsius & quotquot eò confugerant con-
cremauit. fuitque numerus tam eorum qui ex-
usti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo
millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu,
ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit
copias. & cùm extra vrbem castra posuissent,
prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitali-
bus muneribus. quibus acceptis, & collau-
data eorum voluntate, reuersus est illinc Hie-
rosolyma, multam secum ducens prædam,
quam abegit deuictis hostibus. Cæterùm Alc-
xander audito quòd victus esset dux eius Apol-
lonius, simulabat se lætum, quandoquidem
ille præter animi sui sententiam aggressus esset
Ionatham, amicum & socium: & misit ei virtu-
tis ergô fibulam auream, quod gestamen solis
cognatis regis concedebatur, & Accaronis to-
parchiã ei possidendam in perpetuum addixit.
Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum
nauali bus & terrestribus copiis venit in Syriã,
Alexandro genero laturus auxilium, alacriter
excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque A-
zotum, vbi obtundebatur querimoniis deplo-
rantium Dagonis templi incendium: acculabántque populariter Ionatham autorem eius
iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac
flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio,
Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorum
querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei
occurrit, exceptus & muneribus & omni ho-
noris genere. deinde cùm vsque Eleutherum
fluuium regem deduxisset, reuersus est Hiero-
solyma. postquam autem Ptolemaidem per-
uenit, minimum abfuit quin oppressus sit Pto-
lemæus, Alexandri insidiis per Ammonium
eius amicum appetitus. quibus detectis scri-
psit Alexandro, deposcens Ammonium ad
supplicium, quod meritum aiebat, propter
structas sibi insidias. qui cùm non dederetur,
intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse au-
torem, & cœpit eum magno odio prosequi.

αὐτὸς ἢ τοὺς σὺν αὐτῷ τοξότας φεσσαμένους τοὺς
ὅπλους, ὑποδεχεσθαι τὰ βέλη τὰ ἀφιέμενα ὑπὸ τῶν ἱππέων. καὶ
οἱ μὲν ἐπέπαυτο τὸ καλλιστεῖον. οἱ ἢ τῶν πολεμίων ἱππεῖς,
ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μάχῃ ἐξεκαλοῦντο,
ὑφ' ὧν αὐτοὶ ἐβάλλοντο. ὡς δὲ διέκειτο τῷ στρατοπέδῳ τὰ
βαλλόμενα, συμπεφραγμένοις ἢ ταῖς ἀσπίσι καὶ συνει-
λουμένοις ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐ-
κρατοῦντο, καὶ ἀποφόρητος ἐφέρετο. ὡς ἢ παρεῖδησαν ὑπὸ
ὥρας μέσης δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ
πολέμιοι, νοήσας σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμ-
βάλλει τῇ φάλαγγι, καὶ ἀθυμίᾳ χρησάμενος
πολλῇ τῇ στρατιωτῶν αὐτοῦ, ἔτρεψε τοὺς ἐχθροὺς εἰς
φυγήν. θεασάμενοι ἢ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς,
οὐκ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάντες μὴ ὄντες αὐτοὶ ὑφ'
ὧν μάχεσθαι δείλης μάχεσθαι, τῆς ἢ ὅλης τῆς πεζῆς
ἐλπίδος αὐτοῖς ὑπολωλείας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμέ-
νως ἔφευγον, ὡς ὁλοσχερέντας αὐτοὺς ὁλοπαντὸς ὁλο-
κορπισθῆναι τὸ πεδίον. διώκων δ' αὐτοὺς ἰωνάθης μέχρι
τῆς Ἀζώτου, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ὑπογόντας τῆς συ-
τηρείας ἰωάγκασεν ὅπη τὸν τοῦ Δαγῶνος ναὸν καταφυ-
γῶν, ὃς ἦν ἐν Ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὁλοπαντὸς ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτίκα τε ἐνέπρησε, καὶ τοὺς περὶ αὐ-
τὴν κώμας. ἀπέχετο ἢ ὑδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ
καὶ τοῦτο ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέ-
φθειρε. τὸ ἢ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόν-
των καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν
ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας δὲ τοσαύτης δυνάμεως, ἀφῆ-
κεν ἀπὸ τῆς Ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ὡς ἀγόμενος, καὶ κατα-
στρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτῶν, προσῆλ-
θον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσ-
φέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ ἢ, ἀποδεξάμενος αὐ-
τοὺς προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν οἴκαδε εἰς ἱεροσόλυμα,
πολλὰ ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν οἴκαδε νι-
κήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρος ἢ ἀκούσας ἐτ-
τιμᾶτο τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ἀπολλώνιον, προσποιεῖ-
το χαίρειν ὅτι ὡς φίλῳ αὐτοῦ γνώμῃ συνέβαλεν ἰωνά-
θῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, ἣν πέμπει πρὸς ἰωνά-
θην μάρτυρας αὐτοῦ, ἣν γέρα ἣν τιμὰς δώσει,
πορφύραν χρυσίαν ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασι-
λέων συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα καὶ τὴν τοπαρχίαν
αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ὑπάρξειν. ταῦτ' ἢ τοῦτον ἡδέως
καὶ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυσὶν ἄγαν
δύναμιν, καὶ πεζὴν εἰς συμμαχίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀ-
λεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν προ-
θύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος
ἐδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔν-
θα πάντες κατέβασαν αὐτῷ περὶ τὸ ἐμπεπρησμένον
ἱερὸν αὐτοῦ δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τοῦ
ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος καὶ πτολεμαῖος
μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. ἰωνάθης δὲ εἰς ἰόπ-
πην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ'
αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπάσης. ἕπεσθαι προπέμψας
αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ. πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἡνώμενος δ' ἐν πτολε-
μαΐδι πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾷ διεφθάρη πτολεμαῖος ὑπὸ βουλευθεὶς ὑπ' ἀλεξάνδρου δι' ἀμμωνίου,
ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς ἢ δ' ὑπὸ βουλῆς γενομένης, πτολεμαῖος γράφει τῷ ἀλεξάνδρῳ, περὶ
κόλασιν ἐξαιτῶν τὸν ἀμμώνιον ὑπὸ βουλευθείσαν λέγων πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκην δώσει τοῦτ' αὐτὸν ἀξιῶν ὑποσχεῖν.
ἐκ ἐναντίου ἢ τῷ ἀλεξάνδρῳ, αἰτίας ἐκείνου ἐξ ὧν ὑπεβουλεύσατο, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διέκειτο.

Τοῖς

τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἰῶ προσκεκεχολωμένοις ἀλέξανδρος διὰ τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μὲν οὖν τοῦ τετολμημένων ἀμμώνιος ὑπέσχε, κατασφαλεὶς ἀγρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀναδύσας σολῇ γυναικεία, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πολεμαῖος δ' μεμψάμενος αὐτὸν τοῦτο συνοικίσαι τῇ θυγατρὶ ἀλεξάνδρῳ, καὶ τε συμμαχίας καὶ κῆδος δημητρίου, διαλύεται πρὸς αὐτὸν συγγνώμην. ὅτε ἀπάσας γὰρ τῇ θυγατρὶ, πέμπει πρὸς δημήτριον δίδυς πρὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, συμπέμψας τῇ θυγατρὶ δώσειν αὐτὴ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δ' δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς πρεσβεύμασι, δέχεται τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἓν δέ τι πολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἐφ' οἷς ὁ πατὴρ αὐτῷ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρεῖτο. κατεπράξατο δ' καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δ' πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς πολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀναδείκνυται. καὶ ἀναλαβόμενος δύο διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου. χρησὸς δ' ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῶν λαμπρῶν ἐκ ἐφιέμενος, πρὸς δ' τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λαμπρύνασθαι σωτὸς, φείσασθαι τὸ μὴ δόξαι ἐν τοῖς ῥωμαίοις ὀλίγθονος ἔχειν. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοὺς, λέγων ὡς οὐδένος μνησικακήσειν αὐτοῖς πρὸ τοῦ πατρὸς, αὐτὸς διεργασθεὶς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἑσεσθαι διωμολογήσατο, καὶ φαύλοις ἐγχειρήματα προσγράψειν, ἐκ ἐπιτρέψειν ὑπέρχθαι, ἀπὸ δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τῷ δ' ἀλεξάνδρου συὸ στρατόμαχος καὶ μεγάλη ὠφέλησαν ὁρμήσαντες ἐκ δ' κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων χῆν ἐμπρήσαντες καὶ διαρπάσαντες, πολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἤλασε φεύγοντα μὴ τὴν ἀμβρυῶ δημήτριον. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς [illegible] ἐδέδωκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν ἔφυγεν. συμβὰν δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τ' πολέμωνος φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος ταραχθῆναι, καὶ τὸν πολεμαῖον ὑποσείσαμενον ὑποβαλεῖν. τοὺς δ' πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ ξαύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ τ' κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον [illegible] θανάτου καταστῆσαι. τῷ γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυναμένου. τῇ δ' ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν ἀράβων δυνάστης ὑποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑ τῇ ἡμερῶν ἀναδυκὼς ἐκ τῶν ξαυμάτων καὶ φρονήσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὴν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀνεῖδε. καὶ θαλάττας καὶ γῆς ἐπὶ πολὺ πλανηθεὶς τ' π' ἀλεξάνδρῳ τεθνηκότι χαράς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τ' ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ἔτη ἑ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. θαλαβῶν δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀπλεγόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τῶ πολεμαίῳ

Antiochenos autẽ iam antea propter eũ Ammoniũ infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit præ. à Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dũ amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodũ in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cõfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eũ restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatã coniugem perlibẽter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexãder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cõsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerẽt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autẽ cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot sceleſti elapsi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionathan: cúmque peruenisset vsque Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúsque honorificè, confirmatus est in pontificatu, quemadmodum à superioribus regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuersa tribúsque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, cóncessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos vt sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui benevolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid solebant ante me reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illústri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta aliisque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad subeunda quoties opus esset pericula.

A στρατιωτικὸν, τῆς τε συμμαχίας ἐκλαθόμενος, καὶ ὅτι πεποιθυῖα ἐπ' αὐτὸν, καὶ διὰ τὸν πρὸς Κλεοπάτρας γάμον συνῆν. οἱ μὲν ἐν στρατιώταις, φοβούμενοι αὐτοῦ τὴν πονηρίαν εἰς ἀλεξάνδρειαν, τοὺς δ' ἐλεφάντων δημήτριος ἐκρατήσε γένεται. ἰωνάθης δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, πολιορκεῖ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν μακεδονικὴν φρουρὰν, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τοὺς πεφυγότων τὸν πάτριον συνήθειαν. ἦσαν δὲ τὸ μὲν πρῶτον κατεφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο διὰ τὴν ἄρσιν, πεπιστευκότες τῇ ὀχυρότητι τῶν χωρίων. νυκτὸς δέ τινες τοῦτ' ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον πρὸς δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγγελμένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. ὑφόμενος δὲ ἐν πτολεμαΐδι, γράφει κελεύων αὐτὸν παρεῖναι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα. ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ παραλαβὼν καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλέων ἐπέκτησε. κατηγορούντων δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν. ἀλλὰ καὶ παρακαλέσαντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς ἰουδαίας ἅπασης, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, σαμαρείας καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τριακόσια τάλαντα δίδωσι, καὶ περὶ πάντων ὧν ἀπολαῦν ἀφίεισχον τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον τῆς ὑπατολῆς ἧς ἐγράψαμεν λαοδένει τῷ συγγενεῖ ὑμῶν, ἅπερ ἀλκαμένῃ ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λαοδένει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει ὅτι φίλα, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀπαιτεῖν. καὶ τοὺς ἑξῆς νόμους ἀφερεμᾶ, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὰ, οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ὑπὸ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσκυρούντα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀπὸ τῶν θυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ὑπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τοὺς λίμνας τοῦ ἁλὸς, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφανους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀπαβιασθήσεται τούτων ὑπὸ τοῦ νεῦ, ἀπ' εἰς τὸν ὑπόλοιπα χρόνον. φροντίσατε οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ὑπομνήματι τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱερεῦ τοῦτο. τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιάν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῦ ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συναπέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔθος γὰρ ἦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τοὺς στρατιώτας, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἔπαρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' δυνοῦντας ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δέησειέ ποτε προθύμους.

Κεφα-

Κεφάλαιον θ'. A CAP. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀνέσχε τῆ ἀλεξάνδρου ἡλικίᾳ παρέδωκε τῷ βασιλεῖ, ποιησάμενος καὶ αὐτὸν τῶν φίλων.

Tryphon Apamenus post deiectum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

AMέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλέξανδρος τῆς στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ καὶ τρύφων ὀνομασθείς, παρεγένετο πρὸς μάλχον τὸν ἀλεξάνδρου μὲν ἀντίοχον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπῆλθεν αὐτῷ δεῆσαι τὸν ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκατασήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ἀπεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τρύφωνος σπανίκατον τὴν προσαίρεσιν εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν πρὸς τούτου τοιάνδρὸς οὐ τοιοῦτος ὑπῆρχεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων καὶ τοῖς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ παρεβδύτας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ καὶ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑποχνεῖτο μὴ τῶν ἐν χερσὶ πόλεμον. τέλος δὲ νεῶν ἀφορμεῖν. ἠξίει δὲ αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι φίλων ἀπὸ σφῶν τὴν δύναμιν αὐτῷ. ὁ δὲ ἰωνάθης μὲ χιλίους ὁπλεξάμβους στρατιώτας, ἐπεμψεν. αὐτοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ἀφ' ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπηχθανόμενοι δ' αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτόντα, καιρὸν ἐπιτήδειον λαβεῖν καθ' ὃν ὁπλίσαιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλῷ ἀθρόισει δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ ἐξελθόντες τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους φυλαξόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῷ αὐτοχείων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ὡς δ' ἐλάβοντο τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αὐτοχθοσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἥττατο. βλέπων δὲ τοὺς αὐτοχθονας κρατοῦντας ἰουδαίους, ὅτι τὰς σφίσας τῷ βασιλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αὐτοχθονας. καὶ τὸ μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες παρῃτοῦντο διὰ τὸ ὕψος, ποιοῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἀλλοθεν μάχεσθαι, τῷ συνεχεῖς αὐτοὺς οἰκιῶν ἀποστῆσαι. καὶ ταύτας μὲν δίδυς πῦρ ἀπῆκεν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ἕλκει διατείνουσα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῷ οἰκιῶν ὑστῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐν ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐπέμετο. οἱ δὲ αὐτοχθονες μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι ῥαδίως κρατηθέντες τῷ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῷ ἰουδαίων ὑπὸ δώμασι ὄντες ὑπὸ δῶμα διαπηδῶντων, καὶ τέλος αὐτοὺς διώκοντων τὸ τρόπον, ὡς δόξαν συνιέναι ἡδέως τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αὐτοχθονας, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐπιθυμοῦντας, καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὁπλιζομένων. καὶ συμβολὰς πολλὰς αὐτῷ ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥίψαι τὰς παντοπλίας, καὶ παραδοῦναι αὐτὸς τῷ δημητρίῳ. συγγνώμης δὲ αὐτοῖς τῷ τετολμημένων, καταπαύει τὸ σάσιν. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους ἐξ ὧν τῷ σκύλων ὠφελήσας, καὶ οἷς ἀπίοις αὐτῷ πᾶσι χαλεπωμένοις δυσχερῶς ἔχοντας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

Am alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus nmero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

VIII. 1. *Mach.* 11

non sine præclaro virtutis eorum testimonio. A
postea tamen ingratus apparuit, & non seruauit pollicita, bellum etiam minatus, nisi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens solita est prioribus regibus pendere. Fecisséque etiam ni impeditus esset à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuersus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adolescente, diadema eius capiti imposuit: & deficientibus ad se omnibus militibus, qui fraudati stipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus est: & vno prælio factus superior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulso in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adolescens missis literis & legatis ad Ionatham, socium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, concessis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vasa & po- C
cula vestémque purpuream & ius vtendi misit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum esset Tyrum inter & Ægyptum præposuit. Ionathas verò lætus tot collatis in se per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonem misit, amicum se & socium professus, gesturúmque vnà bellum contra communem hostem Demetrium, D
multa de eius ingratitudine questus, quòd pro beneficio iniuriam sibi reposuisset. cùm igitur permissum esset ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus est militibus. & cùm Ascalonem venisset, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occursum est: quos & ipsos hortatus est, quem- E
admodum alias vrbes Cœlesyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. esse enim multas causas, cur ad hoc consentire debeant. quibus persuasis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter spem inuenit portas sibi clausisse, nolentes deserto Demetrio parti aduersæ se coniungere. quare Ionathas irrita- F
tus est, vt & agros vastaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos sæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præsentem calamitatem ab hoste, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & spem quoque incertam propter locorum distantiam, satius existimauerunt illo omisso necessitati suæ consulere: & missis ad Ionatham nunciis recepti G
sunt in societatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit vtile, cùm deberent sapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μάρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον ὁ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγίνετο, καὶ τὰς ὑποχέσεις διέβαλλε, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν οὐ, εἰμὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τιὼ ὀπὶ τὸν Ἰωνάθην αὐτῷ φθόνον ἀπημετέπασεν εἰς τὰς οὐκ αὐτῷ φερούσας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τιὼ συρίαν μετὰ τὸ παιδὸς αὐτοκράτορος, μειράκιον ἔτι ὄντα τιὼ ἡλικίαν, ἀφεπίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα· καὶ πρὸς χωρήσαντος τὸ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὃ καταλοίπει τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐνέφερε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τιὼ τῆς Ἀντιοχείων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν οὖν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν, ὁ δὲ παῖς Ἀντίοχος πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβυτὰς καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τιὼ ἀρχιερωσυνίαν ἐβεβαίωσε, καὶ τῆς τετράρχου παρεχώρει νομῆς, οἷ τιὼ χώραν τῆς Ἰουδαίων προσετέθησαν. ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀκπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις ὑπέρεπων ἀπέστειλε. καὶ πόρπη δὲ αὐτὸν δωρεῖται χρυσέα, καὶ τῆς πρώτων αὐτὸν καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐτῷ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ τοῦ κλίματος τ' τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. Ἰωνάθης ὁ τούτοις παρ' αὐτοκράτορος γεγραμμένοις εἰς αὐτὸν ἡδέως, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ χρύσωνα πρεσβυτὰς, εἶναί τε φίλος ὁμολογεῖ καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἐδ' αὐτῷ χάριτας ἀποδῶν, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδέητο τυχών, ἀλλὰ πρασαδικήσειν αὐτὸ· ὧν δὲ πάθοι. συγχωρήσαντος δὲ αὐτοκράτορος δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκτε σειᾶς καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσαι στρατηγοῖς, ὁπόθεν ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ δὲ λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δὲ οὐκ ἔδοσαν. ἀσκαλὼνίται δὲ ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῆς ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὴ δώρων ὑπαντησάντων., αὐτούς τε τούτοις παρεκάλει, καὶ ἐν τῇ τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἐκέλευε, ὅπως ἅπασαν δημητρίου, πρασθέσθαι μὲν ἀπέχω, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμοῦσας πρεσβεύεσθαι πρὸς δημήτριον δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς εἰ δ' αὐτὰς ἐκλομένας ταῦτα φεύγειν, πολλὰς αἰτίας. πεῖσας δὲ ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν ἀπόστολον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, πρασαξόμενος καὶ τιὼ παρὰ τούτων δύναιαν αὐτόκρατορι. πολὺ δὲ ἦρε τῆς πρασδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλόφρονεστέρους ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν αὐτοκράτορι πρόσχωρήσαι. τοῦτο παρέζωσεν εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τιὼ κάκωσιν. μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς πρικαθίσας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τιὼ γῆν αὐτὸς ὑπὸν διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα ὁ πάροντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς μνομένω, ἀλλὰ τὸ μὲ λυποῦ ἤδη παρὸν, τὸ δὲ ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ πρόσοιτο, σῶσαν ἔκειναν εἶν' αὐτῷ ἀφέντες παραμένειν ἐκεῖνο πρασπόδειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τ' ἰωνάθην, φιλίαν τε ὁμολογοῦσιν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲ γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τῆς δεινῶν, οὐ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γινόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας

τας ἀμοιβὰς ἰωὴ ποιεῖν, ταῦτα ὑπέρεσχε ζημιωθέντες αἰ- A
σχρῶς. ὁ δὲ συνθέμενος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι Δαμα-
σκοῦ. τὸ δὲ δημοτικὸν στρατόπεδον αὐτοῦ παρελθόντων εἰς
κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ' ἔστιν αὐ-
τῆς τὰ τυρεῖα γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν
ἐκ τῆς συμμαχίας ὑπέλαβον, ὅτι τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμ-
μαχον. τοῖς δὲ Γαλιλαίοις ὄντας αὐτοῦ ὑ πρεσβύτας B
πολεμοῦντας, ὑπεκύπτειν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν αἰτοῦν-
τας καταλιπεῖν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας ἀπαγαγὼν, ὡς ἐνὸν ἰσχυρότατον, τὴν βεθσύρων
πολιορκίαν προσκάθητο, χωρίον τῆς Ἰουδαίας
ὀχυρώτατον. κατεῖχε δὲ αὐτὸ φρουρᾷ δημότικος. ἐ-
δήλωται δ' ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν
ἐγείροντος τοῦ σίμωνος, μηχανήμασι δ' ἐνεργοῦντος καὶ
πολλῇ σπουδῇ χειμῶνι περὶ τὴν τῶν βεθσύρων πο- C
λιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ, μὴ κατὰ κράτος ἁλῶσι πε-
θέντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐμβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν κα-
θίστησιν ἰδίαν, ἰωνάθης δὲ ἅρας τὰ γαλιλαίας ἀπὸ τῆς ὑ-
δάτων τῆς γυμνασάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν D
στρατοπεδευκὼς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον πρε-
σβῦται, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῇ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες δὲ πρὸς μιᾶς ἡμέρας οἱ τῶν δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθῃ ἐπ' αὐτοὺς καθίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ καὶ τοῖς
λαχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τὰ στρα-
τιᾶς ἀπλώτων εἰς τὸ πεδίον. οἷς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑ-
τοίμους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοῖς ἰ-
δίοις στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῷ δὲ εἰς
τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῷ δημητρίου στρατιωῶν κατασα- E
θέντων καὶ νῦν τοῖς ἰουδαίοις γυμνοῦσι, δύσαν-
τες μὲν μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φόβου ὥρμη-
σαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς σὺν τὸν ἀεὶ θμὸν,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
ψάου, στῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. πολ-
λαπλῶς δὲ καὶ μετὰ ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσά-
μενοι, τῷ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ ταῖς χερ- F
σὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸν ἰωνά-
θην στρατιώτῃ, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ζαπέντας,
ἐπισυλλεγέντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τέως ἐποίησαν μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἦν τῶν πολεμίων. κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρῶς, καὶ διχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑ-
πέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ
κατ' νῦν εὐροίᾳ θεῷ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβύτας G
ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι βεβλόμενος τὴν ὑπάρχου-
σαν πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτοῦ
πρεσβύταις ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐ-
τοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν. οἱ δὲ ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῆς καὶ
τὰ παρὰ ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως ἐπέστειλεν ὡς πέμψειεν αὐτοὺς ὅπως τὴν τε συμμαχίας βεβαίωσιν, τὴν βουλῆς ἀπο-
κυρωσούσης καὶ πρότερον αὐτῇ περὶ τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δοῦσης ἐπιστολὰς πρὸς ἅπαντας
τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ δημάρχους, καὶ τὴν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφαλεῖς τῆς εἰς
τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῆς τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν σπάρτην παρεγένοντο. καὶ τὰς ἐπιστο-
λὰς ἃς ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἄρχιερεὺς ἰωνάθης τῷ ἔθνους

quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & insessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Genneſara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, ne scius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsenserant, còllocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

tis Iudæorum, & senatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, senatuique & populo fratribus suis, Salutem. Si valetis, & res vestræ tam publicè quàm priuatim prosperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem nostrum, ab Ario rege vestro missa per Demotelem epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar subiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è sacris nostris scripturis. Quòd verò non prius vos cognatos agnouerimus, ideo factum est, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occasionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata est nostra necessitudo, in sacris solennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro vestra salute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos solicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, misimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam nostram amicitiam. Bene igitur facietis, si vos quoque nobis scripseritis, & significaueritis, si qua in re vobis opera nostra possit esse vsui, ad omnia obsequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum sectæ erant, quæ de rebus humanis inter se dissentiebant: vna Pharisæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Essenorum. Horum Pharisæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in sua potestate esse aiūt, vt vel fiāt vel nō fiāt. Essēi verò omnia in fati potestate esse affirmāt, nec quicquā hominibus præter fati decretū accidere. At Sadducæi fatū omnino negant, & è rebus tollūt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in nostra ipsorum potestate esse, vt tam felicitatis nobis ipsi autores simus, quàm infortunij, si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in secundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu propere in Amathenem agrum ocurrit: nolebat enim eos sine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta stadia prope hostem castra posuisset, misit qui res hostium & munitiones perspecularentur. qui cùm explorassent omnia, & quosdam captiuos noctu adduxissent, indicantes quòd ex improuiso hostis vellet eos aggredi, maturè omnia communiit, dispositis etiam extra castra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iussit

τῆ ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῶν ἰουδαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κατὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἔστιν αἷ ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐῤῥώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τῷ γνησιωτάτῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, παρὰ ἀρείου τοῦ βασιλεύοντος ὑμῶν ἐπιστολῆς διὰ δημοτέλους, περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑποτέταχται τὸ ἀντίγραφον, τήν τε ἐπιστολὴν ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τὸν δημοτελῆ καὶ τὸν ἀρείου δυνοϊκῶς διετέθημεν· ὁ δὲ ὁμοίως τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῖν πεπιστεῦσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκατάρχειν τῆς ἀναγνωρίσεως. οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προταράξειν δοκῶμεν τινὰ παρ' ὑμῖν δεδομένην δόξαν. πολλῶν δὲ χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀναπολήθεισης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καθὼς καὶ ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτὸν ἐδεόμεθα. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιεστώτων διὰ τὴν γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἐθ' ὑμῖν ἔτ' ἄλλῳ τινὶ προσκόπτειν ἐνοχλεῖν ἐκείναμεν. καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς ῥωμαίους νεμήσιον τὸν ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τὸν ἰάσωνος, τῆ δὲ καὶ τὸν γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολάς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐν ἅπασι δέοντες ἐπιλέγοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένους ἐφ' ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι ταῖς τε πρεσβείαις φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. καὶ ἦν τὸ γένος τῶν Ἑβραίων αἱρέσεις τῆς ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ τείτη δὲ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν φαρισαῖοι, τινὰ καὶ πάντα τὴν εἱμαρμένην εἶναι λέγουσιν ἔργον. τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δὲ τῆς ἐσσηνῶν γένος, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνει, καὶ μηδὲν ὁμὴ κατ' ἐκείνην ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾶ. σαδδουκαῖοι δὲ, τὴν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, οὔτε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθεσθαι, ὡς τῆ ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοὺς γινομένους, καὶ τὰ χείρω ταῖς ἡμετέραν ἀβελίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῆς πραγματείας. οἱ δὲ τὸ δημοτέλους στρατηγοὶ τὸν γεγυμνωμένων ἦτταν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς προτέρας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. ὁ δὲ ὀλίγον διατρίβων, ὀξέως ὑπλώτησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν. οὐ γὰρ ἔγνω χολὴν αὐτοῖς παρασχεῖν ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῆς πολεμίων ἄποθεν σταδίους ν. πέμπει τοὺς κατοψομένους αὐτῆς τὴν παρεμβολὴν, καὶ πῶς εἶεν ἐς στρατοπεδευκότες. τῆ δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῆ φανάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἱ αὐτῆ μέλλειν ὁπλίσεσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, προγνοὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τῶν στρατοπέδου, καὶ τὴν δυνάμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, καὶ ταῖς διανοίαις

νοίας ὄντας ἔχειν ὡς καὶ δι' ἀὰ τῆς νυκτὸς εἰ δύσειε μα- A
χησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτὸν τὴν ἀναίρεσιν.
οἱ δὲ τοῦ δημητρίου στρατηγοὶ, θυθόμενοι τὸν ἰωνά-
θην ἐγνωκότα, ὅτι ἐπὶ τῇ γνώμῃ ἦσαν ἐμεῖς,
ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς
γεγονέναι, καὶ μηδενὶ πρόσδοκιῶντας αὐτὸν δη-
λήσειν ἑτέρῳ, τῆς βουλῆς διημαρτημένης.
ὅτι δὲ τοῦ φανεροῦ δι' ἀκινδυνίαν ὄντες, ὅτι ἐνόμι-
ζον εἶναι τοῖς ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβου- B
λεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁ-
ρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν
ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ ἰωνάθης ἕωθεν προσμίξας αὐ-
τοῦ τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ,
συνεὶς ὅτι πεφύγασιν ἐδίωκεν. ὑ μὴν τοι φθάνει
καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν ἐλεύθερον διαβεβηκότες
ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποτσάμμους οὖν ἐκεῖ-
θεν τὴν ὑποροφὴν πρὸς ἀραβίαν, καὶ πολεμή-
σας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπε-
λάσας ⸫ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς δαμασ-
κὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ C.
σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελ-
θὼν, ⸫ τὴν παλαιστίνην ἕως ἀσκάλωνος, ἰσχαλίσα-
ς, φρουρίοις, καὶ ποήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομή-
σασι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην,
καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην
φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς ἰοππίτους βουλομένους D
τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς ἐκδοῦναι τὴν πόλιν.
ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ὅ τε σίμων καὶ ἰωνάθης, ἦλ-
θον εἰς ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ'
εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβουλεύετο περὶ ἱεροσολύ-
μων ὑποσκάσαι τεῖχη, ⸫ τὸ καθηρημένον τὸ πρὸς
τῷ ἱερῷ περιβόλου, πάλιν ἀνασῆσαι, καὶ πύρ-
γοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ πρὸς αὐτό. πρὸς τούτοις
δὲ κατὰ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησα-
μένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν E
πόλιν, ⸫ τῆς ἀπορείας αὐτοὺς τῆς ὀπίσω τούτου ἀπο-
κλεῖσαι τὸν τρόπον. ἔπηρε μὲν ⸫ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρέ-
ατα ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας
ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλή-
θει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκο-
δόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν
ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημήτριος δυαβὰς, εἰς τὴν μεσο-
ποταμίαν ἦκε, ταύτην βελόμενος καὶ τὴν βαβυλῶ- F
να κατασχεῖν, καὶ τῷ ἄνω σατραπῶν. ἐγκρατὴς γε-
νόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας
ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτην κατοικοῦντες ἕλληνες
καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐφορεσβύοντο πρὸς αὐτὸν,
εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο δυνάμεσιν μὴ αὐτοὺς ὑ-
πομένοντας, συγκαταπολεμήσειν δ' ἀρσάκην τὸν πάρθων βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμη-
σε πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς πάρθους, καὶ ἰδίοις αὐτοῦ δυνάμεις, τὸν τρύφωνα πολεμῆσαι δι-
εγνώς, καὶ τῆς συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τὴν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν
ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς ⸫ ἐν
ἄλλοις δεδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus lateret. Demetrij verò duces vt sensêre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum sepium fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cõtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amisso exercitu, ipse viuus in potestatẽ hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. 1. *Mach.* 12 13. TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamobrem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasérunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. *Mach.* 13 HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quam primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρέου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσπόνδησε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ πρὸς τὸ δημήτριον ἔγνω βέβαιος ἔστο λαβόντα τέλος, καὶ ἔτ' ἰωὶ αὐτιόχῳ βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβάλλετο ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν προαίρεσιν ταύτην ὁ πρὸς ἰωνάθην φόβος φίλου τυγχάνοντος αὐτιόχου. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν αὐτίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κεῖνας ἀνελεῖν, εἰς βηθσὰν ἐκ τῆς αὐτοχείας προελθόντα, τὴν καλεμβήλων ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ πρόσαρων αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπλοῦν ἔσχεν ὁπλίτου τρόπον, πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γὰρ τὴν ἰωνάθην ὑπάρχειν δώσοις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθη προστάξει, τούτοις πίστωσασθαι βουλόμενος δῶρον, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ κατεφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ἀδὲν προρώμενον. τὴν τε στρατιὰν συνεβάλλετο ἀπολύσαι. καὶ γὰρ νῦν ἀδέοντος αὐτὴν ἐπάγεσθαι, πολέμου μὴ καὶ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. καταχόντα μήν τοι γε πρὸς αὐτὸν ὀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. ὡς δώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάττε ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ τὴν χώραν εἶσιν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν δὴ ἰωνάθης ἀδὲν τούτων ὑπενόησας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πίστωσιν, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε χιλίους ἢ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῆς δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος προστεταγμένον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως αὖ καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μέν, ὑπὸ φήμης τῆς περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἐφθησαν πρίν τοὺς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι φραξάμενοι τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιά.

Ως σίμωνι τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

Οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὴν ἰωνάθου σύλληψιν, καὶ τὴν τοῦ σὺν αὐτῷ στρατοῦ ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ὅτι τοῖς συμβεβηκόσιν ἀλοφύροντο. καὶ δὴ καὶ ταὐτὸς ὅπερ ζήτησις πᾶσιν ἦν, δέος τε μέγα καὶ κατ' λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τὴν ἰωνάθου ἀνδρείαν ἅμα καὶ προνοίαν ἀφηρημένοι, τὰ πλείστα ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτούς, καὶ δὴ ἰωνάθην πρεμεῖν ἔτα, νεῦν αὐτοῖς ὅπως ἔσῃ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς περὶ τὴν ἐχάτων κινδύνους ἀναγκάζον· καθίσαθαι. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῆς ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἰουδαίοις ὑποστρώτας ἡγεμόνος. αὐτὸς δὲ ὁ τρύφων

ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. Σίμων δὲ ὁρῶν τοὺς τούτοις ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμους ὄντας τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, οὕτω παρεκαλεῖν ἤρξατο. Τὸ μὲν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρας ἐλευθερίας ὁμόφυλοι μὴ τῷ πατρὶ ἐγώ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. Παραδειγμάτων δὲ τοιούτων ἀπορρέντος μου καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένων, φόβος οὐδεὶς ἔσται τηλικοῦτος, ὃς τοιούτῳ ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, οὐτεισάξῃ δὲ εἰς αὐτὸν φιλοζωίαν, καὶ δύζης καταφρόνησιν. Ὅθεν ἐκ ἀπροσκοπότερος ἡγεμόνος οὐδὲ τὰ καθ' ἡμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μεγίστα καὶ δρᾶν, ἐπειδή μοι προθύμως ἐφ' οἷς αὐτὸ ἠξιώσατε. Ὅτε γὰρ κρεῖττον ἐμὲ τὴν ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ὅτε χείρων ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. Θαρρῶ γὰρ ὡς ἐ δίκαιον ληφόμενος ὑπὲρ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ φυλάξων. Τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς ἐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὁρμητέναι. Τούτοις ποιησαμένου τὸν Σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ ἀντὶ τοῦ Ἰούδα καὶ Ἰωνάθου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τιμὴν προσαγαγεῖν. Ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅτι κελεύσει, πειθηνίους. συναθροίσας δὲ πᾶν δυνὰς ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν καὶ οἰκείας ἰσχύος, ἔτι δὲ καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι, καὶ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ἰωνάθην τινὰ φίλον Ἀψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς Ἰόππην, προσάξας αὐτὸν τοῖς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ προδιδῶσιν ὅτι τὴν πόλιν τῷ Τρύφωνι, αὐτὸς δὲ ὑπομένας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ Τρύφων ἄρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν προήλαυνεν, καὶ τὸν Ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπλώτησε δὲ αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς ἀδόξιον πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τοῦ Ἰούδα ἀνδρὸς καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προελθεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλοι λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τοῦ παιδὸς Ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν Ἰουδαίαν βασιλέως. ἀτὰρ γὰρ αὐτὸν ἔχει τὸ ἀργύριον ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τὴν τέχνην τοῦ τοῦ Τρύφωνος ἐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνεὶς ὅτι μὴ τὸ ἀργύριον ἀπωλέσῃ δοὺς τὸν ἀδελφὸν ἐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ τοῖς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ ἐξαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς ἄπιος αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν θανάτου ζημιούμενος,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymi tanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præfetam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere requimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos coorti, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciã, & posita formidine ausa est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmuniréq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxtà oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tanti per seruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subesſent inſidiæ: præſtabilius tamen eſſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſeruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non ſeruauit fidem, nec dimittit Ionatham, ſed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam aſcendere Hieroſolyma, peruenitq; vſque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè ſibi commeatus mitteret, iuſſit paratum eſſe equitatũ, quaſi eadem nocte venturus Hieroſolyma. ſed quia per eam noctem multa nix delapſa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum eſt eius propoſitum, & motis inde caſtris, in Cœleſyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & ſepulto Ionatha, ipſe Antiochiam ſe contulit. Simon autem à Baſca oppido fratris oſſa in Modim & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: vbi ampliſſimum monumentum extruxit patri ſimul & fratribus ſuis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit & columnas ſingulas ô ſingulis lapidibus, opus admiratione dignißimum. ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vſque ad noſtra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domeſtici quàm magnificentiſſimo ſepulchro eſſent conditi: qui defunctus eſt exacto põtificatus ſimul & imperij anno quarto. Cuius ſucceſſor Simon conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant ſoliti pendere: idque accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus eſt. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis inſtrumentis quàm in ſcripturis publicis adiiceret, actum eſſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente ſua meriti. nam huius principatu res eorum magnis acceſſionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulêre victorias. Deuaſtauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hieroſolymorum arce, ſolo eam æquauit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, néve inde vbi aliquod inferretur incommodum. quo facto viſum eſt ei operæ pretium, ſi mons quoque in quo ſita fuerat complanaretur, vt ſolum tẽplum emineret: effecitque id commemoratis pro concione malis, quæ à præſidiariis in eã diem Iudæi paſſi fuerant, quęque etiã in poſterũ ferre cogerentur, ſi externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑπ' αὐτῶ, συναγωγὴν τῶν στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν ὡς ἀπὸ αὐτῆ τῆ τρύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα μὴ ἀνέδωκαν μὴ ὅτι βουλὴν ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῶ, Ϛ τοὺς υἱούς, ἢ τοὺς ὑπὸ τρύφωνος προβαλλομένους μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. μὴ σίμων μὲν, τοὺς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε μὴ τὰ χρήματα. λαβὼν ὁ τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐπῆλθε τὴν χώραν, μὴ δι' ἧς τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διενοεῖτο τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. μὴ παραγενόμενος ἦκεν εἰς ἄδωρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. αὐτιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδευόμενος ἐναντίας αὐτῶ. τῆ δ' ἐν τῆ ἄκρα πέμψαντων πρὸς τρύφωνα, μὴ παρακαλούντων αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς, μὴ σιτία αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον ὡς δι' ἧς τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν δι' ἣν τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, μὴ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, Ϛ ἄπορον ἵππου μᾶλλον ὁδοιπορίαν ὑπὸ βάθους τῆ πορείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ τρύφων, εἰς τὴν κοίλην ἀφικνεῖται συρίαν, ἀπουδῆ τε εἰς τὴν γαλααδῖτιν ἐμβαλών, τόν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι μὴ ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μεταπομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μωδεείν τῆ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῶ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ Ϛ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῶ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ μὴ ἀνεξεσμένε, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ μὴ ἀξιόπιστον ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς δὲ αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλοις μονολίθοις, θαυμαστόν τε ἰδεῖν χρῆμ' ἀπάσαις, πρὸς τούτοις δὲ Ϛ πυραμίδας ἑπτὰ, τῆς τε γονεῦσι μὴ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστω μίαν ᾠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. μὴ πρὸς μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς μὴ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαύτην ἀπουδὴν οἰδαμῶ γνωμένην. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα πρὸς τοῖς ἑξήκοντα. μὴ τὰ μὲν πρὸς τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσθι. σίμων δὲ καταστάθεις ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους, τῶ πρώτω τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία μὴ τὸ ἀσφαλὲς τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὁ πρῶτος ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ὀπηλήθης κατέσχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἦν ἡ τοῦ πλήθους πρὸς τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὅτι τῶ πρώτου ἔτους γράφεσθαι σίμωνος τοῦ ἀρχιερέτου ἰουδαίων μὴ ἐθναρχε. δυτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτῶ σφόδρα, μὴ τ' ἐχθρῶν τ' πρειοίκων ἐκράτησαν. καταστρέψατο γὰρ σίμων, γάζαράν τε πόλιν μὴ ἰόππην Ϛ ἰάμνειαν. ἐκπολιορκίσας δὲ Ϛ τ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτ' καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν τ' κακῶς ποιεῖν ὡς μὴ τότε. μὴ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει μὴ συμφέρειν ἔμ), Ϛ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τ' ἄκραν ἦν) σιωτέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. μὴ δὴ τοῦτο ἐπειθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶ γίνεσθ, ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶ πρωεφάρχων μὴ τῶ φρουρῶν ἰουδαῖοι ὑπομιμήσκων, ὅτε πάθοιεν αὖ, εἰ πάλιν κρατήσῃ τῶν βασιλείαν ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φρυρᾶς ἐν αὐτῇ κατασαθείσης. ταῦτα A λέγων πείθει πλῆθος τὸ παραμῶν αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, & πάντες προσβαλόντες, καθήρουν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τῷ ἔργῳ, ἔρισιν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. & τὸ λοιπὸν ὑξεῖχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, τ' ἄκρας καὶ τὸ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν αὐηρημένων. καὶ τὰ ὑπὸ σίμωνος προχθέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ιϛ'. B

Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, σύμμαχος γενόμενος & αὐτιόχῳ τῷ δικαίῳ.

ΜΕτ' ὀ πολὺ δὲ τ' ἀχμαλωσίας τ' δημητρίου, τ' ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη, ζύφων διέφθειρεν ὑποξοπδῶν αὐτὸ τέσσαρα βασιλεύσαντος ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειριζόμενος ὑποθαίη δίκην, ἔλε, τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτὸν, δημήτριον μὲν ὑπὸ πάρθων ἀχμάλωτον γεγονέναι μυθεύων, τὸν δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ αὐτίοχον παρελθόντα εἰς τ' ἀρχὴν πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τ' ὑποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δ' ἐλπίσαντες δωρεὰν ἐκ τ' ζύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ὑποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. γνόμενος δὲ τῆς πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζύφων, δίδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν ὐσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὤν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεζίστατα ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἃ περιέβαλετο. τ' δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς ζύφων ἦν. τοὺς γὰρ ἐχθροὺς διὰ ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίσατο πρὸς κλεοπάτραν τ' δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μὴ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένων. ἁλισκόμενος δὲ καὶ αὐτίοχος τὸ δημητρίου ἀδελφὸς, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, & μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ ζύφωνα, πέμπει E πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, καλέσασα πρὸς αὐτὸν ὅπως τε γάμῳ & βασιλείᾳ. ἐκάλει δὲ τὸν αὐτίοχον ὅπως τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτοῦ ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τ' πόλιν διδόντων τινῶν ἐν τ' σελευκείας τῷ τρύφωνι δείσασα. γνόμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ αὐτίοχος, καὶ τ' ἰσχύος αὐτῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τ' τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τῆς ἄνω συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἴς τε δώραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς σίμωνα τὸν τ' ἰουδαίων ἀρχιερέα περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας πρέσβεις. ὁ δὲ προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τ' ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ σοφὴν, τοῖς τὴν δώραν πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς αὐτίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεκωλυκὼς φίλων. ὁ μὲν γὰρ ζύφων ἐν τ' δώρας φυγὼν εἰς ἀπέμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ G διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ζία.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως ζύφων & παρεδόντος αὐτίοχον ἐπολίμνη σίμων, καὶ καθελὼν τὸν στρατὸν αὐτοῦ νικήσας τ' ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

ΟΔ' αὐτίοχος ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τ' ἐν σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κατελθὼν παρασὺς τῷ φίλῳ, ὅπως τ' τ' ἰουδαίας πόρθησιν, καὶ

aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

NON multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo detulerunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominum sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonē agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quæ tũ in Seleuciã cũ liberis se inclusérat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

X. 1. *Mach.* 15

XL

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

CÆTERVM Antiochus ob innatam ingratitudinem beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

XII.

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

CAP. XIV.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Mach.* 16 IS per octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vibem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. *Mach.* 16 ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cótra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia: hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

τ σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπέστειλε. σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ γαμβροῦ πλεονεξίαν, ἅτε πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τῆ μὴ δικαίων τῆ πλεονεξίᾳ αὐτοῦ γινομένων τυγχάνειν παρεσκευάσθαι, καὶ τ ἡλικίας φέρημα κρείττον λαβὼν, νεανικῶς ἐστρατήγει τ πολέμου, καὶ τοὺς μὲν ἑαυτοῦ μᾶλλον τῆ μαχιμωτέρων προεκπέμπων ἐστρατοπέδευε. αὐτὸς δ' κατ' ἄλλο μέρος προῆει μᾶλλον τ δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν ταῖς φαραγγώδεσι τῆ ὀρῶν τούτων εἰς ἐνέδρας καθίστησας, διαμαρτάνει μὲν ὐδεμιᾶς τῆ ἐπιχειρήσεων, κρατήσας δ' ἁπάσης τῆ πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τ λοιπὸν διήγαγε χρόνον, πιστούμενος καὶ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡξεν δὲ ἐν ᾗ τὰ πάντα τῆ ἰουδαίων ἔτη, τελευτᾷ δ' ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ, πτολεμαίου τ γαμβροῦ ταύτῃ αὐτῷ συσπασαμένου. ὃς καὶ τ γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὅπῃ ἰωαννέᾳ τ ἕτέρῳ, τούτῳ δ' ὄνομα, τοὺς ἀναιρεθησομένους. αἰσθόμενος δ' τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἀναφυγὼν τ εἰς αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τινὰ πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τῷ πλήθει διὰ τὰς τοῦ πατρὸς ἀνδρείας, καὶ διὰ τὸ πολεμεῖν τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπελαθεὶς δ' πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπώσατο, τ ὑρκανὸν ἤδη ποιησάμενος.

Κεφάλαιον ιε.

Ὅτι πτολεμαῖος τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιχειρεῖ καθαιρεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τῷ ἡγεμονίας παρέλαβεν.

ΚΑὶ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τῆ ὑπ' ἰεριχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, διαγὼν λεγόμενον. ὑπολαβὼν δ' τὸ πάτριον ἀρχιερωσύνῃ ὑρκανὸς, καὶ τ θεὸν προφάσει θυσίας ὠθούμενος, ὅπῃ τ πτολεμαῖον ἐξεράσαιτο, καὶ προσβαλὼν τῆ χωρίῳ, τοῖς μὲ ἄλλοις ἐφείδετο αὐτῶ, ἥττατο δ' μόνῳ τῆ πρὸς τ μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτους γὰρ ὁ πτολεμαῖος ἀνάγων ὅπῃ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπόπτου ἠκίζετο, καὶ καθαρπαμένου ἂν ἀφίσαμένου τ πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον αὖ ἐνδιδοὺς τ πρὸς τ αἵρεσιν τοῦ χωρίου ἀσθενῆς, τοῦτο μᾶλλον ἐπῆγε τοῖς φιλτάτοις ἡγεμόνος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ πρόθυμον. ἡ μὲν γοῦν μήτηρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὸν, ἀλλὰ πολλῆ πλέον ὀργῆ χρώμενον, ἐλεῖν ἀσθένειαν τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ὑδὲ γὰρ αὐτῇ τ μετ' αἰκίας ἐξ θανάτου, εἰ δίκην ὑπόσχοι τ εἰς αὐτοὺς ἀδικίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸν δ' ὑρκανὸν ταῦτα μὲν λεγούσης τ μητρὸς, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τ αἵρεσιν τ φρουρίου. νικᾷ δ' αὐτὸν τυπτομένου ἰδοῦ καὶ παρατεθραμμένου, ἐξελύετο καὶ τ ὅπῃ τοῖς εἰς τὴν μητέρα παρατεθραμμένοις συμπαθείας ἥττων ἐγίνετο. ἑλκομένης δ' ἔτους εἰς χρόνον τ πολιορκίας ἐνίσταται τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ ἔστι δ' ζ ἔτη τοῦτο διατελοῦσιν ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τ αἰτίας τῶ πολέμῳ, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τῆ ὑρκανῆ καὶ τινὰ μητέρα, καὶ τοῦτο δράσας πρὸς ζιώνα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα τ φιλαδελφέων πόλεως.

Κεφα-

Κεφάλαιον ις'.

Ως στρατεύσας ἐφ' Ὑρκανὸν Ἀντίοχος ὁ Δοσίθης, λαῶν πάλαντα τ' συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποίησεν.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' μ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀφ' ἧς τὴν Ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' ξ' καὶ β'. ἀνώσας ὁ τὸ χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις περιλαβών, ἔνθα μὲν ὕδὼν ὅλως τὸ πρῶτον, ἐξ ἃ τε τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν ἐμπολιορκουμένων. ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. καὶ ὁ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τείχους καθὸ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὀπίσθιον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ρ' ξυλοφόρους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ πρόσβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τοῦ ἔρους καὶ διπλῆν τειχομένους ἀπετύχησε τοὺς ἐνοικοῦντας, οἱ δὲ πολλὰς ἐνδρομὰς ἀντιπνοοῦντες, εἰ μὴ ἀφυλακτοίς που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, ἀμαθομένους ἀνεχώρουν δυχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὸν κατενόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τε τῶν ἐπιτηδείων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἐργαζομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκείνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἐν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέσχεν. ἀπόρως μὲν ἦν τοῖς ἀπολελειμμένοις, ἐξελθεῖν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ περιαλούμενοι τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ἐπεὶ δὲ ἐπιστὰς γε μὴν ἡ σκηνοπηγίας ἑορτὴς, ἐλεήσαντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς Ἀντίοχον, καὶ ἀποδοὺς ἡμέρων ἕνεκα τῆς ἑορτὴν ἀξιώσαντος γνώμῃ, τῇ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ εἴκων ἀπέδη· καὶ πρόσθεν θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρωτας, καὶ μυρίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ ἦν μὲν θυσίαν δεξάμενοι πρὸς τὴν κομιζόντων, οἱ πρὸς τὴν πύλαις ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, Ἀντίοχος ὁ τὸν στρατιὰν εἰσία, πλεῖον Ἀντίοχος τῆς ὁσιότητος διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, εἰς μὲν κατέθυεν ὑπὸ τὸν βωμὸν, τὸ νεὼ ὁ τῆς ζωμοῦ τούτων περιέρραινε, συγχέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῆς δυσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀνηλλάκτως εἶχε. τέτον μέντοι τὸν Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας δυσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ὑποδεξάμενος ὁ αὐτὸς τὴν ὑπόσπονδον Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὴν περὶ τὸ θεῖον ἄγνοιαν, ἐπιορκοβύσαι πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δ' ἀπωσάμενος τὴν συμβουλὴν τῆς παρανομούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος ἀπὸ τῶν πρὸς ἀλλήλους αὐτῆς τὴν διαφορὰν ἀμείξαι, οὐκ ἐφέρητο. πυθόμενος δὲ κατ' δυσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς πρεσβυτέροις ἀπεκείνατο, ὑποδεδέναι μὲν τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἐπέταττε, καὶ τῆς ἄλλων πόλεων, παρεξ τῆς Ἰουδαίας, φρουράς τε δεξαμένους ὑπ' ἐκείνου ἀπηλλάχθαι τοῦ πολέμου. οἱ δὲ τὰ μὲν ὑπέμενον. τὰς δὲ φρουρὰς οὐκ ὡμολόγουν, ἀλλὰ τὴν ἀμείξιαν οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὰ μὲν τοίνυν τὰ φρούρια, ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δοθέντα τε, καὶ τοῖς ὁμήροις προσδεξαμένου τοῦ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς καὶ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ καὶ τὴν στέφανον τοῦ πόλεως. ὅπου τούτοις μὲν ἦν

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autẽ memor incõmodorũ quæ à Simone acceperat, Iudæã aggressus est, ex quo regnare cœperat anno 1111. ptincipatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimã Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primũ nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiã aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplicíque fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerẽtur inedia. sed cùm superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aspersérat, violatis Iudæorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæterarúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturũ his conditionibus. Assensérunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorũ consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum c c c. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quæ im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A αὐτίοχος τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τ̃ δαβίδ ταφον ἀνοίξας, ὃς πλεῖστῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, χιλία μ̃ τάλαντα ἐξεκόμισεν, ὧν μώμενος δ' ὑπὸ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γίνετ' δ' αὐτῷ κ̀ πρὸς αὐτίοχον φιλία κ̀ συμμαχία, κ̀ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάσῃ τ̃ στρατιᾷ, κ̀ φιλοτίμως παρέσχε. ☾ ποιεμένῳ τ̀ λὸν παρθυαῖς αὐτῷ στρατιὰν συνεξορμησεν ὑρκανός. μάρτυς δ' τούτων ἡμῖν ὅδε κ̀ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἔπος ἱστορῶν. ἔστραγον δ' σήσας αὐτίοχος ὅπῃ τῷ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τ̃ παρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο. δεηθέντος ὑρκανοῦ τῶν ἰουδαίων δ' τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἐξὸν ὁδεύειν. κ̀ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἱστόρηται λέγων. ἐνέστηκε γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μ̃ τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν δ' ἡμῖν ὅτε ἐν τοῖς σαββασιν, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ οὐ δεῖν. συμβαλὼν δ' αὐτίοχος ἀρσάκῃ τῷ πάρθῳ, πολλοὺς τε τ̃ στρατιᾶς ἀπέβαλε ☾ αὐτὸς ὑπόλυτος. τὸν δ' τῶν σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τ̃ αἰχμαλωσίας ὑπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον αὐτίοχος εἰς τ̃ παρθυαίνην ἐνέβαλεν, ὡς κ̀ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatísque omnibus Idumæis edixit vt circumciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circunciſionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gararáque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιζ'.

ὑρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

ὙΡκανὸς ὁ ἀκούσας τ̃ αὐτίοχε θάνατον, θύει ὅτι τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς δώρεὰν ὅπερ ἐν ἐρήμοις τ̃ μαχίμων κ̀ ῥώσας δυναμένων. μήδαβαν μ̃ ἐν πολλὰ τ̃ στρατιᾶς αὐτῷ ταλαπωρηθείσης ὀλίγοι εἶλεν. ἔπειτα κ̀ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις ☾ γαριζὶν τότε χεθαίων ἔθνος, ὅπερ ὤκει τ̃ εἰκαθέτην τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῷ ναὸν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι συναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ δι' τ̃ γαμβρεῖαν μανασσῆ τ̃ ἰάδδου τ̃ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς κ̀ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' τ̃ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μ̃ ἔτη σ', ὑρκανὸς δ' κ̀ τ̃ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ̀ μάρισαν. κ̀ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμοιντο τὰ αἰδοῖα κ̀ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δ' πόθῳ τ̃ πατρίδος κ̀ τ̃ περιτομὴν κ̀ τὴν ἄλλην τ̃ βίου δίαιταν ὑπέμειναν τ̃ αὐτὴν ἰουδαίοις ποιήσασθαι. καὶ χρόνος αὐτοῖς ὑπῆρχεν, ὥστε ἓν τὸ λοιπὸν ἰουδαίους. ὑρκανὸς δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἀναιρεώσασθαι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. κ̀ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτῶν γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. φάβιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λουκίᾳ υἱῷ μρυτίνα, κ̀ γαΐου σεμπρωνίου γαΐᾳ υἱῷ φαλέρνᾳ, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, κ̀ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ̀ διόδωρος ἰάσονος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τῶν ἰουδαίων, οἳ κ̀ δηλέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ̀ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόππη κ̀ λιμένες ☾ γαζάρα, κ̀ πηγαὶ, κ̀ ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας κ̀ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν αὐτίοχος ὧδε. τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκρίσασθαι, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πάντας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τῆς χώρας τῶν αὐτῶν A
καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι. ἡ ὅπως τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἀνόητα τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρέσβεις πέμψαντες ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἁρπασθέντα, καὶ τὴν χώραν διαπαύσωσι, καὶ τῷ πολέμῳ διαφθαρμένῳ, ὅπως τε αὐτοῖς θεός τε βασιλεὺς καὶ δῆμος ἐλεύθερος γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν B
τοῦ εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν ἀνδρὶ τοιούτῳ ταῦτα, ἀναιρεῖσθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν θεὸς ἄνδρας ἀγαθούς, καὶ ὑπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου. δεῖ μέντοι γραμμάτων, ἀπεκείνανθ' ἑλέσθαι ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος διαπαύσῃ, ἀποδόσειν τε τῷ λοιπῷ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γεγενῆσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸ στρατηγὸν φαῖνον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φαῖνος μὲν οὖν ὅτως ἀποπέμπει τοὺς τῶν ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς C
αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου θεὸς τοὺς διαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξόμενος τὴν οἰκαδὲ παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δημήτριος ὁ τῶν βασιλέων θεσθυμέστατος στρατεύειν ὅπλα ὑρκανόν, ἐκ παλαιοῦ ἐπιθυμῶν ἀφορμὴν, τήν τε σύρων καὶ τὴν στρατιὰν θεὸς αὐτὸν ἀπεχθανόμενος. ποιεῖ δὲ ταῦτα. καὶ πεμφθέντων θεὸς πολεμαῖον τὸν φύσκωνα ὁπλισθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τῆς σελεύκου γένους ἀποδῷ αὐτοῖς ἀποδημοῦντα τὴν βασιλείαν. τῷ δὴ πολεμαίῳ πέμψαντος ἀλέξανδρον μετὰ στρατιᾶς τὸν ζεβινᾶν ὁπλιζόμενον, καὶ μάχης θεὸς τὸν δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει θεὸς κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. ἡ μὲν δὴ ἀλεξάνδρου αὐτὸν τὴν γυναῖκα, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δὲ τὴν βασιλείαν D
λαβών, φιλίαν ποιεῖται θεὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ τοῦ δημητρίου παρὸς αὐτοῦ τὸν γνήσιον ἀδελφὸν ἀντιόχου τοῦ ἐπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπὸ δαφθείρας. λαβὼν δὲ τὴν τῶν συείας βασιλείαν αὐτοῦ, ὅτι μὲν τὴν ἰουδαίαν στρατεύειν ἐλάβετο οὐ, τὸν ἀδελφὸν ἀντιόχου τὸν ὁμομήτριον, αὐτοῦ δὲ κακεῖνος ἐκάλεσε, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ κυζίκου συλλέγειν. μέλλων δὲ τῆς χώρας, ἔγνω θαρσαλεώτερον αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἔφοδον τοῦ ἀδελφοῦ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκράτει, διὰ τὸ ἀφιλοῦν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δὲ οὐ αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος ὑπὸ τῶν ἐπιθεμένου, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέθανεν. ἦν δὲ ἀδελφὸς οὐ δημητρίου τοῦ χρυσοῦ πατρός. σωιάβη μέντοι μίαν τῶν δύο ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς μὴ ἐν ἄλλοις ἰσορροπεῖν. ὁ δὴ κυζικηνὸς αὐτοῦ θαρρύμενος εἰς συείαν, πολλοῖς ἔτεσι θεὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμεῖν διετέλει. ὑρκανὸς δὲ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ γὰρ αὐτὸς μὲν τοῦ αὐτοῦ τελευτοῦ τῶν μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ὕστερον ὡς ὑπήκοος, ὕστερον ὡς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι παρεῖχεν, ἀλλ' ἐῶν αὐτοῦ τὰ πράγματα ἐν ὁπλίσει πολλῇ καὶ ἀκμῇ καὶ τοῖς ἀλεξάνδρου τοῦ ζαβιναίου καιροῖς, καὶ μᾶλλον ὅτι τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ θεὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, χολοῦ ὑρκανὸν καρποῦσθαι ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἀπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τῷ μὲν τοίνυν κυζικηνοῦ τοῦ γαῦ κακοήθους, φανερῶς καὶ αὐτὸς τοῦ ἑαυτοῦ θεσαίρεσιν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῶν ἀπ' ἀρύπου

litibus regiis liceat per regionem ipſorum aut ſubditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum ſenatus, fiant irrita: vtque legati à ſenatu miſſi, curent reddi quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati ſunt. & vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt ſenatui renouare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atque amico populo. De literis autem ſcribendis reſponſum eſt curæ futurum ſenatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & daturum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatúmque eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs ſe referre poſſent in patriam. atque ita publico ſumptu legatos prætor domum remiſit, cum commendatitiis ad eos per quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæum Phyſconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. cúmque is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatúſque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus ferit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuo, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit & ipſe quid moliretur: vidénſque Antiocho

XVII.

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum A quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd B nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Marissenis, colonis Iudæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis C homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cùm venisset properè victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & D tantùm non imperio per eam deturbatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptijs, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidijs, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoE ste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem F superesset eius oppidi. Incredibile autem quidam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Acciditque autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquámque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copijs suis duces præposuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμείχων ἔρημον ὁρῶν τ αὐτίοχον, ἡ αὐτὸν τε φεύγοντα κακῶς ἡ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς φεὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ως αὐτίοχος ὁ κυζ κλεὶς ἐλθὼν ϐοηθήσας τοῖς Σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

Καὶ στρατεύει μὲ ὅπῃ σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, φεὶ ἧς ὅτι καλεῖται νυῦ σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ ἡρώδε, ἡ χρόνῳ δηλώσομεν. φεσϐαλὼν δ' αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκ. μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦσιν, ὑπὲρ ὧν μυριάσι ἰουδαίους ὑποίκους ὄντας ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντας τοῖς τῶν σύρων βασιλεῦσι. φεϊϐαλὼν οὖν τάφρον παντάχόθεν τῇ πόλει, ἡ διπλῶν τεῖχος ὑπὸ σταδίων π', τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, αὐτίχρονον δ' ἀφιππόβυλον, ὧν ὑπεκειμένων, εἰς τοῦτο αἰτίας ὑπὸ λιμοῦ φεσαχθῆναι τοὺς σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὡς ἄψασθαι μὲ τῶν ἀνθρώπων, ὑπακαλέσασθαι ϑ ϐοηθὸν αὐτίοχον τ κυζικλεώτ. ὃς ἑτοίμως ὑπὸ τ φεὶ ἀριστόβυλον, ἡττήτ. διωχθεὶς δ' ἄχει συνθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ὅπῃ τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς δ' δεύτερον ὑπακαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντας τ αὐτὸν αὐτίοχον. ὃς δὴ πολεμαΐδ τὸ λαθύρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκόντος τ μητρὸς ἐκεῖνος δ' ὅσον ὕπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐνεϐεβλήκειν, ἐξαπέστειλε, τὸ μὲ φρῶτον ὅπλων, ἐπόρθει τ ὑρκανεῦ χώραν μὴ τῶν αἰγυπτίων λῃστρικῶς, μάχεσθαι μὲ αὐτῷ κ' φεόσωπον ἐ δολμᾷ, ἐ γὰ λῶ ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτέ. νομίζων ϑ τῇ κακώσει τ χῆς, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τὸν ὅπῃ τ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ϑ πολλοὺς τ στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις φεσπίπτων, ἀπῆρεν εἰς ϝίπολιν, καλλιμάνδρῳ δ' ὅπιτρέπει τ φεὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον ὅπιϝέψας. καλλίμανδρος μὲ οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις φεσπεσὼν χθεὶς, εἰς φυγὴν ϝαπόμβος διεφθάρη. ὅπιτρέπεται δ' ὑπὸ φιλοχρημοσίας, τήν τε σικυθόπολιν ἡ τἄλλα φεὸς ταύτῃ χωρία, φεσῆψε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τ ϑ σαμαρείας πολιορκίαν, ἀχθέσειν ἐκ ἠδύνατο. ὑρκανὸς μὲ οὖν τ πόλιν ἑλὼν, ἐ ταύτῃ πολιορκήσας, ἐκ ἠρκέθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ ἡ πᾶσαν αὐτῇ ἠφάνισεν, ὥστε κλυσὸν τοῖς χειμάῤῥοις ποιήσας. ὑγροπάψας γὰ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῶ ἠμένος ποτὲ πόλιν αὐτῇ ἀφείλατο. ϖδάδοξον δέ φασι φεὶ τὸ ἀρχιερέως ὑρκανοῦ λέγειν, πίνα ϝόπον αὖτ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰ ὅτι κατ' ἐκείνῃ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ κυζικλεῖ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσειε φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀντίοχον τ αὐτίοχον. δ' τοῦτο φεσελθὼν ἐκ τ ναῦ, παντὶ τῷ πλήθ φανερὸν ἐποίησε, ἡ συνέβη ὕστερος ἠμένος. ἡ τὰ μὲ φεὶ ὑρκανοῦ, ἐν τούτοις ἴσω. ἡ ϑ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις ἡ τῇ χώρᾳ ἰουδαίοις διαφαίνειν, ἀλλὰ ἡ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσιν ἡ ἐν ἀγύπτῳ δ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰ ἡ βασίλισσα φεὸς τὸν υἱὸν σασιάζουσα πτολεμαῖον τὸν λάθυρον ὑπολεγόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν δ' ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίᾳ τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν

ἐν τῷ

ἐν τῷ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς κἀν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. παρασθοῦσα ὁ τούτοις ἡ κλεοπάτρα τὸν σπατιαν, ὀλίγα τῆς τούτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ κἀ στράβων ἡμῖν ὁ καππάδοξ, λέγων ὅτως. οἱ γὰρ πλείοις οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἐπιπεμπόμενοι παρὰ τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μετεβάλλοντο παραχρῆμα πρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι ὁ οἱ ἐκ τῆς ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τὰς πολίτας αὐτῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασιλίσσῃ χελκίαν τε κἀ ἀνανίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ στράβων φησί. γρηνανῷ ὁ φθόνον ἐκίνησεν ἡ εὐφημία παρὰ τῷ ἰουδαίων. μάλιστα ὁ οἱ φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω δεδηλώκαμεν. τοσαύτην ὁ ἔχουσι τὴν ἰσχὺν παρὰ τῷ πλήθει, ὡς κἂν βασιλέως τι λέγοντες κἂν ἀρχιερέως, εὔθυς πιστεύεσθαι. μαθητὴς δ' αὐτῶν ἦν ὁ γρηνανός, ὁ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. ὁ δὴ καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους ἑώρα λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, κἂν πάντα ποιεῖσθαι ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν τῷ θεῷ, κἂν αὐτὸ ὁ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἀξιοῖ γε μὴν εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τῶν ὁ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤδη τοῖς ἐπαινοῦσιν. εἷς δέ τις τῶν παρακειμένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει ὁ χάσει χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, ὁ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτὸς πυθομένου, δι' ἣν ἀποποιοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶ ἀκούσμην παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀχθαλώτου σου γενομένην τὴν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ἡδέως ὁ ὁ λόγος ἦν. κἂν πρὸς αὐτὸν γρηνανὸς παροξυνθῆναι, κἂν πάντες δ' οἱ φαρισαῖοι, σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. τῶν δ' ἐκ τοῦ σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τὶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν γρηνανῷ, τὴν κοινὴν πάντων φαρισαίων γνώμην, πεπαῦσθαι τὰς βλασφημίας τοῦ ἐλεάζαρον ἔλεγε, κἂν τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος δοκεῖν δοκεῖ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. ὁ δὲ γρηνανὸς τοῖς φαρισαίοις ἐφορμᾶν τινος αὐτὸν ἄξιον ἡγούμενος τιμωρίας, πεισθῆναι μὲν οὐ δυνάμενος ἐκείνων γνώμης γενομένας τὰς βλασφημίας, πεισάμενος δὲ αὐτὸν τῷ μέτρῳ τοῦ δίκης, πληγῶν ἔφασαν ὁ δεσμοῦ. ἐδόκει γὰρ λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε ὁ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὠμότητα ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπαινε, κἂν πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄνθρωπον ἀνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸν ὠνείδιζεν ἰωνάθης, κἂν διέθηκεν ὅτως, ὥστε τὴν σαδδουκαίων ποιεῖσθαι προαίρεσιν, τὰ φαρισαίων ὅπως ἂν τὰ ταῦτα ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, κἂν τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε κἂν τοῖς ἱεροῖς πρὸς τὸ πλῆθος διεκρύετο. πρὸς μὲν τοι τούτων ἐρῶμεν. νυνὶ δ' δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ τινὰ παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὁ διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua suprà mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatū Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cognituram an ex eorum consensu factum sit vbi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus, vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportuniùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionem à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm seruari quæ scripto continentur. atque hinc magna inter vtrosque exorta est controuersia, dum ditiores stant à Sadducæorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essenorum tertia satis docuimus in secundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operæ precium est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinatio.

Cap. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cúmque fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis cũ assumpsit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiam coniecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoque, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris, splendidissimè ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi quibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regem, quòd stultum existimet cùm regno solum potiri liceat, communicato honore cõtentum esse. Aristobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodã obscuro & subterraneo (decũbebat autẽ in turri quæ post mutato nomine Antonia dicta).

Ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γῆρος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἠκριβῶσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ φεύγει τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορᾶς γνώσεως σωτείραν μεγάλας, τῆς μὲν σαδδουκαίων, οἷς ὀλίγοις μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν ἐχ ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῆς δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ φεύγει μὲ τούτων τὰ δύο καὶ τῆς ἑαυτῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μνήμης ἐν τοῖς ἰουδαϊκοῖς, ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὰ σάσιν, καὶ μὴ αὐτὸς βιώσας δυσαιμόνως ἐτῶν ἀρχὼν διοικησάμενος τὸ ἄριστον ἔτος ἔτεσιν ἑνὶ καὶ λ' τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ἐ. ἔριῶν τῆς μείζονος ἀξίους ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριθείς, ἀρχῆς τοῦ ἔθνους, καὶ τοῦ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. σωιὼν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον ἐν τῆς μελλόντων προέγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τὰ εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἔτως, ὥστε καὶ τῆς δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅτι μὴ μένουσι τῆς προαγμάτων κύριοι προεῖπεν. ὧν τὸν καταστροφὸν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τοῦ παρὸς ὑπέβησαν δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς πρῶτος ἀριστόβουλος τὸν ἀρχὸν, διάδημα προσῆψε κεφαλῇ.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ παρὸς, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τοῦ ἀρχὸν εἰς βασιλείαν μεταθῆναι δόξας, ἐκεῖνον γὰρ ἔτους, διάδημα πρῶτος ὑπέθετο μὴ ὑ ἀριθμὸν ἐτῆς, καὶ π' καὶ ά, καὶ μιλιῶν γ', ἀφ' ὧν ὑπὸ βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. σέργων δὲ τῆς ἀδελφῶν τοῦ μετ' αὐτὸν αἰτίγονον, τοῦτον μὲν, τοῦ ὁμοίων ἠξίω, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα φεύγει τὰ ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐκείνου γὰρ ὑρκανὸς, τὸν ὅλων κυρίαν καταλελοίπῃ. καὶ μέχρι τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτὸν ὁ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένον. προσίθησι δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αἰτίγονον, ὃν σέργων ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τὰ βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲ πρῶτον, οὐκ ὀλίγως, ὅτε μὲ ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν ὑπερέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ ὁ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεται. τοῦ δὲ αἰτίγονον ποτὲ λαμπρῶς ὑπὸ στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τὰ ἑορτὰς καθ' ἣν σκιροπηγοῦσι τῷ θεῷ, καὶ ἐκεῖνον τοῦ καιρὸν εἰσάσης, ἔτυχε τοῦ μὲ ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ αἰτίγονον ὁπλιτοῦντα τὴν ἑορτὴν ἀναβιῶσαι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μὴ τῆς πρὸς αὐτὸν ὁπλίτης εἰς τὸ ἱερὸν, ὁ τὰ πλείω πρὸς τὰ ἀδελφοῦ σωτηρίας δύχεσθαι. τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ διαφθείρας τὴν ὁμόνοιαν αὐτῷ ἑπτουδακότας, ἀφορμὴν χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὸν πομπὸν τοῦ αἰτίγονου φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καθορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὰ βασιλέα, ὁ κακοήθως ὅτι τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸς τὸν πομπὸν τοῦ ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ἐ κατ' ἰδιώτην ἔκρισον τῶν γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχειν βασιλικοῦ τὰ θεατόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφοις ἐλπιδῶς καρτερεῖν, λογιζομένου δίκαιος αὐτὸν βασιλεύειν ἐνόν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄλλων πειθόμενος, ὁ τοῦ αὐτοκράτος ἐῆ τὰδελφοῦ φρονοῦν, καὶ τοῦ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, ἐδίεσπε τοὺς σωματοφύλακας ἐν τινι τῆς ὑπογείων αὐλῶνος κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθεῖσῃ δὲ αὐτωνία, καὶ προσ-

καὶ προσέταξεν ἀόπλοις μὴ ἅπτεσθαι μηδένα. κτί- A
νειν δὲ τὸν ἀπίγονον αὐ ὁπλισμὸς προὸς αὐτὸν εἰ-
σίοι. πέμπει μὴν τοι προὸς τὸν ἀπίγονον αὐτοὺς ἄνο-
πλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ ᵹ βασίλισσα καὶ συνεπι-
βουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀπίγονου, πείθουσι τὸν
πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκού-
σας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα ℭ κοσμὸν πολέμου,
προσηγγέλθαι προὸς αὐτὸν προσκαλεῖ ὡπλισμένον,
ὅπως ἤδη τὼι κατασκευῶι. ὁ δ' ἀπίγονος μηδὲν B
ὑπεισδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαῤῥῶν τῇ προσῳδῇ τὰ-
δελφῇ δεξιθέσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὼι παντο-
πλίαι προσήνεται προὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑπεδείκνυ-
το δὲ τὰ ὅπλα. ἐλθόμενον δ' αὐτὸν κατὰ τὸν στρατῶνος
καλούμενον πύργον ἃ συνέβαινεν ἀφώπλιστον εἶναι σφόδρα
τὼι πάσχοντι, ἀποκτείνυσιν οἱ σωματοφυλακες. διέφ-
θειρε μὲν ὁ τοιοῦτος θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνου μήτε δεξ-
βολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσι-
κὼι οἰκειότητα διέλυσεν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' C
αὐτὸς θαυμάσειε καὶ ἰδεῖν τινά, ἑαυτῶν μὲν τὸ ἦθος,
ἀδέ ποτε ἂν ἐν οἷς προεῖπε διεψευσάμενον τἀληθές.
ὅστις ἰδὼν τὸν ἀπίγονον παιόντα τὸ ἱερὸν αἰεβόησεν
ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας
ἕνεκα τῶ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀπο-
θανεῖν αὐτῷ καλὸν διεψευσμένῳ ζῶντος ἀπίγονου,
ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖπεν ἐν τῷ καλουμένῳ
στρατῶνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ τὸ χωρίον ᾧ ἔσθ' D
οὗτος ἀπέχοντα νεῶ ϛ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν
αὐτὸν, ἢ ἡμέρας ἤδη τὸ πλέιονος ἰοῦσμένας, ὡς αὐ-
τῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδεσθαι εἶναι). ταῦτ' οὖν
λέγοντος αὐτοῦ καὶ καπηφοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς
ἀπίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στρατῶνος πύργος
καλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ προλίῳ κατασκευῇ. τὸν μὲν
οὖν μάντιν, τοῦτο διετέλεσεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς
ἀδελφοκτονίας εὐθὺς εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος
ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τοῦ μίσους κεκακωμένης, E
ὡς διαφθαρέντων αὐτοῦ ὑπὸ ἀκράτου τῆς ὀδυνης
ἔνδοθεν ἔτι αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τῆς διακονουμένου τίς
παίδων καὶ δαιμόνιον οἶμαι προθυμίαν εἰς τὸν αὐτὸν
τοῦτον οὐ σφαγέντος ἀπίγονε ἀτίλους ἐπὶ τοῦ αἵματος
ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι κομίζων, ὀλισθὼν ἐξέχεε.
θορυβουμένης δ' ὁδοῦς παρὰ τῶν ἰδόντων ὡς τοῦ παιδὸς
ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀρι-
στόβουλος, τὼι αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι F
μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπο-
νοούντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δ'
ἀπειλουμένου καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τἀληθὲς εἶ-
πον, προσχεῖται μὲν αὐτῷ πληγὴν τὼι δεινοτάτην ὑπὸ
τοῦ συνήθους πολλὰ δάκρυα, βύθιον δ' ἀνοιμώξας
οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβέσιν ἔτι καὶ μιαροῖς θεὸν
ἐμέλλον, ἀλλὰ μετ' ἀχεῖα ποινὴ
συγγυοῖς φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχει τίνος ὦ G
σῶμα ἀναιδέστατον ψυχὼι ὀφειλομένῳ ἀδελφῶν καὶ
πατρὸς καθέξεις δ' αἵματος. τί δ' οὐκ ἀθρόαν αὐτὼι
ταύτῳ ὑποδίδως, καὶ μέρος δ' ὑπαστένδω τοὐμὸν αἷ-
μα τοῖς μαφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαπορήσειε
τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν ἓν καὶ τέσσαρα μῆ-

mandauítque vt ſi quidem ſine armis frater
veniret, nemo eum attingeret: quòd ſi armatus
aduentaret, vt trucidaretur, præmiſit tamen ad
eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina
& reliqui inſidiatores, perſuaſerunt nuncio vt
contraria diceret, audiſſe fratrem quòd arma-
turam eximiam ſibi comparaſſet, cupereque
ita armatum contemplari. Antigonus verò
nihil mali ſuſpicans, & fretus fratris beneuo-
lentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad
Ariſtobulum, contemplandum ſe præbiturus.
cúmque peruenisſet ad turrim Stratonis, qua
valde obſcurus erat tranſitus, à ſatellitibus in-
terfectus eſt. Huius autem caſus facile oſtendit
quantum poſſint liuor & calumnia, & quam
ſint efficaces ad ſubuertendam etiam natura-
lem beneuolẽtiam. Sed illud maximè admira-
tu dignum eſt, quòd Iudas quidam, cuius præ-
dictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus
eſt. Is cùm videret Antigonum accedentem ad
templum, apud diſcipulos, qui eum ob hanc
ſcientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere
ſe iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem
coarguet incolumis Antigonus, quem ea die
apud Stratonis turrim moriturum prædixerat;
quoniam locus ille abeſſet d c. ſtadiis & diei
pars maior exacta eſſet: atque ita periculum eſ-
ſe ne mentiatur ſuum oraculum. Ad hunc mo-
dum ſolicito nunciatur Antigonum cæſum
ad cellam ſubterraneam turris, quæ & ipſa
Stratonis vocabatur, ſicut & illa maritima quæ
pòſt Cæſarea nominata eſt, quæ ambiguitas
vatem perturbauerat. Ariſtobulum autem
continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quæ
res morbum eius aggrauauit, dum factum
ſuum continenter deteſtaretur, ita vt poſtremò
creſcentibus doloribus ſanguinem vomeret,
eum quidam è miniſtris efferens, diuina opi-
nor ita volente prouidentia, prolapſus in eo ip-
ſo loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta
habebat veſtigia. quo facto ingens eorum qui
viderant clamor exoritur, quaſi data opera
puer illic effudiſſet ſanguinem, ita vt clamoris
cauſam ſciſcitaretur Ariſtobulus, omnib. au-
tem dicere tergiuerſantibus, tanto magis con-
tendebat cognoſcere, quòd natura ita compa-
ratum ſit, vt ſuſpecta nobis ſint quæ diſſimu-
lantur ſilentio. tandem vbi minis ac terroribus
expreſſit vt fatentur veritatem, conſcientia
grauiter ictus animum, plurimas effudit lacry-
mas, & gemitum ex imo pectore ducens. Ergo
non latet Deum, inquit, meum in pium ac ſce-
leratum facinus, quãdo tam cito repoſcor pœ-
nas cognati ſanguinis. ô corpus impudens,
quouſque retinebis animam, quam materni ſi-
mul ac fraterni manes flagitant? cur non ſemel
eam reddis, nec ſic per partes opus ſit libare
meum ſanguinem, atq; impatienter oppreſſis
per nefas & patricidium? vix ea fatus erat cùm
exalauit animam, vno tantum anno in regno
exacto cognominatus Philellen, id eſt Græco-
rum amator, poſt auctam multis beneficiis
patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius
parte attributa ad Iudææ limites: cuius habita-
tores cõminatione exilij coegit circunciſionẽ

πολλὰ δ' διεργετήσας τὼι πατρίδα, πολεμήσας ἰτουραίαν, καὶ πολλὼι αὐτῆς τῆς χώρας τῇ
ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt attestatur Strabo ex autoritate Timagenis sic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circumcisionis fœdere.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum regis res gestæ.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome eius vxor quam Græci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse vt diximus vinxerat, Iannæum qui & Alexander est regem constituit, ætate cæteros præcedentem atque modestia: cui accidit vt mox natus, exotus patri factus sit, nec vnquam dum ille viueret in eius conspectum admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cùm aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem designasset, contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum priuata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eósque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidij ab eis expectandum erat Ptolemaidensibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis similes, quos cùm defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna species ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spem fecissent quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adiuturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus vt mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in

καὶ κατὰ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζῶν. φύσει δ' ὀπιεικὴς ἦν, καὶ σφόδρα αἰδοῦς κρείττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ τοῖς πολλοῖς ὀνόματος λέγων ἕνεκα, ὀπιεικής τε ἦν ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆς ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δεσμῷ συνάψας τῆς αἰδοίας περιτομῆς.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως πρᾶτα.

Τελευτήσαντος ὁ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη ὁ ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς, αὐτὴ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεφήκαμεν, ἰαννᾶον τ' ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τ' καθ' ἡλικίαν πρέσχοντα καὶ μετριότητα, ὧ καὶ συνέβη γυναικὶ δυτὶ μισηθείσῃ ὑπὸ τοῦ παντὸς, καὶ μέχρι τ' τελευτῆς αὐτὸν μηδὲ ποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται. πλείστων μάλιστα τ' παίδων ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, αὐτηρὸν καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα καὶ τοῖς ὕπνοις αὐτοῦ τ' θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτοῦ τ' παίδων μέλλει ἰσχεῖν δόξαν. τ' δὲ θεὸς τοῖς τούτου χαριστήρια δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῆς ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων οὐκ ἔσαι κληρονόμος, γυμνὸν εἶασε τὸν τῆ γαλιλαίᾳ ζῆφεδαι. ὁ μὲν τοι θεὸς ὑ διέψευσατο τ' ὑρκανόν. τ' δὲ βασιλείαν μὲν τῷ ἀριστοβούλου τελευτῶντι, οὐκέτι δὲ ἀγαθῶν, τὸν μὲν τῆς ἀδελφῶν ὀπιχθονιώτατα τῆ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τ' δ' ἕτερον, ἀνεπιγαμόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. κατασασάμενος δ' τ' ἀρχὴν οὐ ᾤετο συμφέρειν αὐτῷ τέρπον, στρατεύει οὖν πτολεμαΐδα, τῆ δ' μάχῃ κρατήσας, ἐκλεισε τοῖς ἀνθρώποις εἰς τὴν πόλιν, καὶ προκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῆς δὲ ἐν τῇ παραλίᾳ πτολεμαΐδος αὐτῷ καὶ γάζα μόναι χειρωθεῖσαι ὑπελείποντο, ᾧ ζωΐλος δ' ὁ κατασχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δῶρα. τῶ δ' φιλομήτορος ἀντιόχου, ᾧ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀντιόχου, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμούντων ἀλλήλοις καὶ τ' αὐτῆς δύναμιν ἀπολλυόντων, ἰδίᾳ ἑκάτεροι τοῖς πτολεμαεῦσι βοηθεῖα παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ πονηρίας τῆ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τ' στράτωνος πύργον καταφρακὼς καὶ τὰ δῶρα, παρῆν συνέζευγμα ζεῦφον στρατιωτικὸν, ᾧ τυραννίδι ὀπχειρῶν δι' τὴν τῆς βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἄμιλλαν, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. ἑκάτεροι γὰρ οἱ βασιλεῖς ἴσως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτὸν, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῆς ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταυτὸ τοῖς ἀθλητοῖς ἔπασχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπαρορυκότες, αἰσχυνόμενοι δ' ὁμολογῆσαι διετέλουν, ἀρχὴ ᾧ ἀναπαύσει διαφέροντες τ' ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὁμοῦ τ' ἀγύπτου βασιλέων, καὶ τῆ κύπρου ἔχοντος πτολεμαίου τὸν λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τ' ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῆς ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῆς πρόσβεων ὡς δι' αβας εἰς συρίαν ἔξει γαζαίους ἑαυτῶν μετ' τ' πτολεμαέων καὶ ζωΐλον, ἔτι γε μὴν σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῆς συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τ' ἔκπλουν ἔσπευδεν. ἐν τούτῳ ὁ τοῖς πτολεμαεῖς δημόνικος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβάλεσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶ φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῆ γυμνομαχίᾳ δι' κινδυνεύειν πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ

fauis-

φανερὸν ἐποίησας δουλείαν διαφόρῳ ἀντιδόντας αὐτούς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὴν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὴν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν ἐκ Κύπρου ἀναμένειν δυνάμιν αὐτοῖς καταστήσαντα πόλεμον οὐ γεγονότων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. ἀποστάσαν γὰρ αὐτὴν ὡς τὸ καὶ τὸν πόρον τὴν ἰόν ἐκβαλεῖν. εἰ δὴ τοῦ Πτολεμαίου μὲν διαμαρτήσῃ τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον, αὐτοῖς δὴ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος καὶ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαιέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἐνταῦθα τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἕως ὁ πᾶς στρατὸς αὐτοῦ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι προσειλημμένοις, ἐς προαγωγὴν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφορτίζετο. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τὴν χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀλεξάνδρου, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν διὰ τὸν Πτολεμαῖον ὁ ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπόν, λάθρα μὲν τὴν κλεοπάτραν δῆθεν τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκινούμενος. καὶ τριακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπῆρχετο, χάριν αὐτῷ τούτων αἰτήσῃ ζωΐλον ἐκποδὼν ποιησάσθαι τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσκτήσασθαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος πρὸς τὴν ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειρώσεται τὸν ζωΐλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγυμνημένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὅτι τὴν πολιορκίας στρατηγὸν καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὴν λοιπὴν τῶν Ἰουδαίων καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τὴν τοῦ Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν συνήθροισε καὶ αὐτὸς πρὸς τετρακισμυρίους τὸν ἱππέας καὶ μυριάδας τὸν εἰσχωρίων. ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ παραλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπαντᾷ τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δὲ ἐξάφνης ὑπιππεύσας ἀσωχεῖ τὴν τῆς Γαλιλαίας πόλει σαββασιν ἄγοντος αὐτὴν, καὶ πρὸς μυρία σώματα καὶ πολλὴν ἑτέραν ἔλαβε λείαν.

certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permisturam Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in maguam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter L. millia, vel vt quidã scriptores malunt, LXXX. millia, & cũ his hosti fuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Κεφάλαιον κά.

Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

Προελάσας δὲ καὶ σεμφύσιν μικρὸν ἄποθεν τῶν Πορδημίδος πολλοὺς ἀποβαλὼν ἧκε πολεμήσων ἀλεξάνδρῳ. ἐπιλύτησε δ' αὐτῷ πρὸς τὴν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀλέξανδρος, πρός τινα τόπον λεγόμενον κωφὸν ἀπόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μὲν οὖν τοὺς προμαχομένους ὀκτακισχιλίους ἃς ἑκατοντάμαχους προσηγόρευσεν ὁπλίτας χαλκοῖς χρωμένους ταῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τοῦ Πτολεμαίου προμαχῶσιν ὁπλῖται χαλκοῖ αἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐλάττονα ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου διλαβέστερον συνῆψαν εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐκ πλείονος ἐποίησεν ὁ Θρᾷκιος φίλος Στέφανος, διαβιβάσας καλύσας τὸν ποταμὸν, ἃ μεταξὺ ἦσαν ἐς στοχασμὸν δυκότες. ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῷ τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem inferiore, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriã, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere,

& primùm quidem æquo Marte certabatur, A multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæteróque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque B insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem x. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes fer- C uentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Idem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimus. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cùm circa D Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tam nauales quam terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde ex- E cluſa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sententia successerat, missa eò parte exercitus F omnino eum ex ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto ejectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiaris expugnat. Quò cùm veniſſet Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam G amicorum reginæ suaderent, vt illā quoque regionē occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorū multitudinē vnius viri parere nutibus: Ananias contrariū consuluit, iniquum facinus

ἐνόμισε γὰρ εἰ κῆ νώτου λάβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν ἐκ τῆς μάχης ἠδυναμένους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν παρ' ἀμφοτέρων ἰσόρροπα χεῖρῶν καὶ προθυμίας ἁπλότης, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἀμφ' ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑστέρων δὲ τῶν ἀλεξάνδρου γενομένων, φίλοστέφανος διελὼν τὴν δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκέρᾳ. μηδενὸς δὲ τῷ κλιθέντι μέρει τῶν Ἰουδαίων βοηθοῦντος, τούτους μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῶν πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς. οἱ δὲ τῶν πολεμαίων ταναντία τούτων ἐποίουν, ἑπόμενοι δὲ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἐκλύθη ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἡμβλυώθη κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τετρισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. πεμφθέντες δὲ, πεντακισμυρίους εἵρηκε. τῶν δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία. πτολεμαῖος δὲ μὴ τὴν νίκην προσκαθεζόμενος τὴν χώραν, οὐσίας γυμνὰς ἐν ποσὶ κώμαις τῶν Ἰουδαίων κατέμεινεν, αἷς γυναικῶν ἀνδρῶν μεσαῖς καὶ νηπίων, ἐπέλθοντες τοῖς στρατιώταις, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ κρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας σιέντας τὰ μέλη ἀπαρχεσθαι. τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγοις ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ καὶ στράβων καὶ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τρόπον καθὼς κἀγὼ προείρηκα. ἔλαβον δὲ καὶ τὴν πτολεμαΐδα κῆ κράτος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν. κλεοπάτρα δὲ ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τε Ἰουδαίαν ἀδείως πορθουμένην, καὶ τὴν γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, προϊδεῖν οὐκ ἔγνω τοῦτον ὅπως ταῖς πύλαις ὄντα καὶ ποθοῦσαν τὴν ἀγυπτίων ἀρχὴν μείζω γυμνόμενον, ἀλλὰ χρήματα καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξορμήσειν, πλεμόνας τ' ὀλίγας στρατιᾶς ἀποδείξασα χιλίους καὶ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλούτου, καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας πέμψασα κώοις παρέθησεν. κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον στόλῳ μεγάλῳ περιπλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τῶν πτολεμαέων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δὲ ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς ἄγυπτον ἔπαυσεν, ἀφορμίδιος αὐτὸν οἰόμενος κενὴν οὖσαν στρατείας καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. κῆ τοῦτον μὲν τὸν χειμῶνα συνέβη καὶ χελκίαν τὸν ἕτερον τῶν τ' κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν πρὸ κοίλην συρίαν διώκοντα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δὲ ἡ κλεοπάτρα τὴν ὁρμὴν τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ πρὸς τὴν ἄγυπτον οὐκ ὀνήσειν πρόσθεν προσκεχώρηκεν αὐτῷ, πεμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς ἀγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δὲ ἐν τούτῳ τὴν πτολεμαΐδα φεύγειν λαβὴ ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δὲ αὐτῇ μὴ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ πολεμαίου, καταφυγὴς δὲ ἐκ ἄλλης ἢ ταύτης δυνατοῦ, πρὸς μὲν τὴν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῷ λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, καὶ μὴ προϊδεῖν ὅτι ἐνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίων κείμενον. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τούτοις ἀνάπαλιν, λέγων ἄδικα

ποιήσειν

ποιήσειν αὐτὸν, εἰ σύμμαχον αὐθρωπον ἀφαιρήσεται τ ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. ἐγὼ δὲ ἀγνοεῖν σε βέλομαι φησὶν ὅτι τὸ πρὸς τέτον ἄδικον ἐχθρους ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους κατασήσει. ταῦτα δ' αὐανίσε φοβηθέλσαντας, ἡ κλεοπάτρα πείσεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποήσατο ἐν σκυθοπόλει τ κοίλης συρίας. ὁ δ' τῷ ἐκ πτολεμαίε φόβων ἐλθερωθεὶς, στρατεύεται μὲν οὐδεὶς ὅπι τὸν κοίλον συρίαν. αἱρεῖ δ' B γάδαρα πολιορκήσας δίκα μησίν. αἱρεῖ δ' C ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῷ ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατωκημένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ ασφαλῆς ἄξια, θεόδωρος ὁ ζηνώνος εἶχεν. ὃς ὑ προσδοκώσιν ὅπιπεσόν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῷ ἀποκτείνει, καὶ τὸν ἀποσκευὴν ἀλεξάνδρου διαρπάζει. ταῦτα μὲν ἔν ὑ κατεπλήτει τ ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὅπις ἐστὶ τοῖς ὑπὸ θαλαττίοις μέρεσι, ῥαφίαν C ἀνθηδόνι, ὃν ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγρίππαδα μετονόμασε, καὶ κατ' κεφ- C τοῖς εἶπε καὶ ταύτην. ὁρῶν δ' τὸν πτολεμαῖον ἐκ τ γάζης εἰς κύπρον ἀνακεχωρηκότα, τὴν δ μητέρα αὐτ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δ' τοῖς γαζαίοις ὅτι πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῷ πρεδρομεύσεν. ἀπολλοδότε δ' τε στρατηγοῦ τῷ γαζαίων, μ' δισχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ὅπιπεσόντος τῷ τῷ Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, D εἴκουν οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπελελυθότος αὐτοῖς πτολεμαίου. φθομένης δ' ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ὅπισυρέφονται, καὶ τοῖς γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῷ πρὸ χιλίους. τῷ δ' γαζαίων αὐτεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἀνδρείας, μήτε ὑπὸ τε πλήθους τῷ ἀναιρεμένων ἀνδιδόντων. (πολλῶν γὰρ ὁπλίτων ὑπερμένων παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ φρέσθαι) προσεπέγειρε δ' αὐτῷ τὸν προθυ- E μίαν καὶ ἀρέτας ὁ ἀράβων βασιλεὺς ὑπόδοξος ὢν ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελάμενος. ἀλλὰ σωσθῆναι προῶτον τὸν ἀπολλόδοτον διαφθαρεῖσαν. λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τῷ πρὸς τοῖς πολίτας εὐδοκιμεῖν, κτείνας αὐτὸν ἐ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐκδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δ' οὐδεὶς μὲν εἰσῆλθεν ἠρέμα. μ' δ' ταῦτα τὴν δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὑπερέχας τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ δ' F ἄλλοι ἀλλαχῆ ζεπόμενοι, τοὺς γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δ' οὐδ' ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀμύνεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς προκαπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἐκ ἐλάττονας αὐτῷ διέφθειραν. ἔνιοι δ μονόμενοι τὰς οἰκείας ἐνεπύρισαν ὡς μηδὲν αὐτῷ λάφυρον εἰς τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δ' τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτὰς δουλείας ἕτοιμοι ἀπαλλάττειν ἀναγκασμένοι. τῷ δ' βουλομένῳ ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τε ἀπόλλωνος ἱερόν. σωφρονούντων δὲ τὸν ὑπόθεσιν σωθῆναι ἔδοξε. ὁ δ' ἀλέξανδρος τούτοις τε αἱρεῖ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ὑπικατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα ἐνιαυτῷ πολιορκήσας. ὑπὸ τ αὐτὸν δ τέτον καιρὸν καὶ ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ὑπὸ ἐκ πλείονος ὑπιβεβουλευθεὶς, διώσας μὲν ἔτη μέ. βασιλεύσας δ' ἐνία κ'. διαδεξάμενος δ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτῷ σέλευκος, ἐπολέμει

dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in Aggripiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuisset illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoto perempto ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus, est deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & dirupta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & impositò sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, vnà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres, Philippum atque Demetrium, sicut alias narratum est, Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare conjecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm L. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid se vellent facere, ore vno respõsum est, vt seipsum interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

XX.

Cap. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmque suæ factionis viginti millibus illi

τῷ τῆς παρὸς ἀδελφῷ ἀντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνός, νικήσας δ' αὐτὸν, ⸀ λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δ' ⸀ κυζικηνῶ παῖς ἀντίοχος ὁ ⸀ εὐσεβὴς καλούμενος ⸀ συγχωνθέντες εἰς ἄραδον, ⸀ θεὶ θέμενοι διαδήματα πολεμοῦσι τῷ σελεύκῳ, ⸀ κρατήσαντες ἐξήλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δ' φυγὼν εἰς κιλικίαν, ⸀ χθεὶς ὑμενος δ' τὴν μόψου ἐσίαν πάλιν αὐτοῖς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δ' τῶν μοψουεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῷ βασιλεῖα, ⸀ διέφθειρεν αὐτὸν μετ' τῶν φίλων. ἀντίοχος δ' τῆς κυζικηνῶ παιδὸς βασιλεύσαντος τῆς συρίας, ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκφέρει πόλεμον ⸀ εἰς αὐτὸν, ⸀ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετ' τῆς στρατιᾶς. μετ' δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φίλιππος διαδήμενος διάδημα, μέρος τινὸς τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δ' ὁ λάθυρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν δημήτριον, τὸν κύκαιρα λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δ' τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀνθιστάμενος ἀντίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν γαλατῶν βασιλίσσῃ πάρθυς πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν δ' συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος ⸀ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δ' τῶν οἰκείων ⸀ τὸν αὐτὸν στασιάσαντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τὴν ἑορτὴν ἄγομένην, ⸀ ἐξ ὧτος αὐτῷ ὅτι τὸ βωμοῦ ⸀ θύειν μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμον ὄντος ⸀ τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων ⸀ κιτρίων. δεδηλώκαμεν δ' ⸀ ταῦτα ἐν ἄλλοις. προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς ἀκμάλωτον γεγονότα, ⸀ τὴν τιμῆς ⸀ τοῦ θύειν ἀνάξιον. ὅτι τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν ὡσεὶ ἑξακισχιλίους, δρύφακτον δ' ξύλινον ὡσεὶ τὸν βωμὸν ⸀ τὸν ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θείγκου, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τ' τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε δ' ⸀ ξένους ποσίδας καὶ κίλικας. σύνεσις γὰρ πολέμιος ὢν ⸀ οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δ' τινὰ ἀράβων μωαβίτας ⸀ γαλααδίτας, εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, κατέρριπτε ⸀ ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. σωσάψας δ' μάχῃ ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους τῶν ἀράβων βασιλέα, ⸀ πεσὼν εἰς ⸀ ἕδραν ἐν χωρίοις ⸀ χαλεποῖς ⸀ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς καθεῖαν κατερράχθη φάραγγα ⸀ γάδαρα κώμην τῆς γαλααδίτιδος, ⸀ μόλις αὐτὸς διασώζεται. φεύγων δ' ⸀ ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ᾤκησεν, ⸀ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτῷ διαθεμένῳ τὸ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ϛ', αἴρει τ' ἰουδαίων ⸀ οὐκ ἔλαττον ἑ μυριάδας. προσκαλοῦντος δ' παῦσαι τ' πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πιθανομένῳ δ' αὐτῷ τὸ ὀφεῖλον γνώσεσθαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, ⸀ πρὸς δημήτριον τὸν κύκαιρα ἔπεμψαν προσκαλοῦντες ὅτι συμμαχίαν.

Κεφάλαιον κβ'.

Ὡς ἐκ τῶν παίδων ⸀ δημητρίου ⸀ ὁ κύκαιρος ὅτι ἀλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτῷ.

Ο δὲ, μετ' στρατιᾶς ἐλθὼν, ⸀ συναλαβὼν τοὺς ὑπακαλεσαμένους, πρὸς σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δ', μετ' μισθοφόρων ἑξακισχιλίων ⸀ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε πρὸς δισμυρίους οὐ ἐφρόνει ⸀ σκεῖτο παρα-

ὧδε λαβών, ἀπεπλήρωτο τοῦ δημητρίου. τοῦτω δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν χίλιοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν ἐκατέρωθεν ἐπεφάχθη, τὰ μὲν δόλῳ ποιησάμενοι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας ἕλληνας πειρωμένους, τὰ δ', τοῖς σὺν δημητρίῳ Ἰουδαίοις. μηδετέρου δ' πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ὕπερ εἰς τὸν ποιησάμενοι. πολλοὶ δ' καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' ὀλίγον δ' μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ Ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. ἐν τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετ' οὐ πολὺ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν τοῖς μάχαις. καταπλείσας δ' τοὺς δυνατωτάτους αὐτῷ ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δ' τὴν πόλιν, καὶ ἡγούμενος ἐχθρὰς αὐτῷ, ἀπήγαγε εἰς ἱεροσόλυμα, ἐν πάντων ὠμότατον ἔργον εἰ ἐποίησεν. ὀχιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μετὰ τὴν παλλακίδων, αἰρᾶς αὐρῶσας προστάξεν αὐτῷ ὡς ὠ. τοὺς δ' παῖδας αὐτῷ ἐν τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, σφάξαι τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐπέσφαττεν, ὑφ' μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ' ὑφ' ἀνθρώπου ταύτην εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μέλλοντα ὅπερ ἐκ εἰκὸς ἐταλαιπωρήθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοῦχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, ἐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι καὶ σφᾶς αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐκ κατέστρεψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν ἀράβων τοῦ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυναρπάσαι σφῶν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἀλλά τε μέρεια εἰς ὕβριν αὐτοῦ ἐν ἐπήρειαν προξάντων. ἀλλ' οὐδ' ἐκ ὑπηνδίως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε δεῖ τὸ ὠμότητος ὑπερβολὴν, ὑπικληθῆναι αὐτὸν καὶ τῶν Ἰουδαίων, θρασίδαν, οἱ δ' αἰτησάμενοι αὐτοῦ τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχίλιοι, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἐπεὶ μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δ' ἱππέων. στρατὸν δ' ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τ' ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλέσατο, καὶ μισθοδοτεῖ τὸν σύμπαντα, τ' παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκουμένων δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δ' τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν δημήτριον παραλαβόντες, τ' μὲν, τοῦ μισθοδότη τοῦ τότε βασιλεύοντι πάρθων, ἔπεμψαν. τῶν δ' αἰτοχείων ὅσους αἰχμαλώτους ἔλαβον συνέβαινε, τούτους πεζῇ τοῖς αἰτοχεῦσιν ἀπέδωκαν. μισθοδότης δ' ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε δημήτριος τ' βίον. φίλιππος δ', ὑπὸ τῆς μάχης ἐλθούσης, ὅτι αἰτοχείαν ἐλθὼν, καὶ καταφρονῶν αὐτοῦ, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hæc Iudæi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Berhoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sæpe ab inimicis afflictus, in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœæ tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum excitauit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo abpsũtus est. At Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per c L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum x. equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, præliatus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dian oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suã potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotũ, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionẽ Adora & Marissam, totámque Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonẽ Cilicium, Pellam. hanc vltimã diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ'.

Αντιόχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν φιλίππου, τ' ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς δαμασκὸν (Δαμάσκηνοι) ἦλθε, καὶ τ' ἐκεῖ πραγμάτων ἐκράτησε γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐπιστρατεύσαντος δ' αὐτῷ ὑπὲρ τοὺς ἄραβας, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ὑπὲρ δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς καταλέλειπτο τ' ἄκρας φύλαξ, καὶ τῆς δαμασκηνῶν (Δαμάσκου) αὐτῷ τ' πόλιν, ἀχάριστος εἰς αὐτὸν γενόμενος, (καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν (Δαμασκόν), ἀλλὰ τῆς παρ' αὐτῷ φόβῳ ἐλθεῖν δοκεῖν (Δαμάσκου) λαβεῖν τ' πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίᾳ, διωρύμῳ αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τ' δαμασκοῦ. ὀξυρμήσαντα δ' αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τ' δαμασκὸν ἀπόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τ' ἀραβίας. στρατεύεται δ' φῦθες, ἐλθὼν ὅπλα τῷ ἰουδαίων ὁπλίτας μ' ὀκταχιλίους, ἱππεῖσι δ' ἀδίκησας δ' ἀλέξανδρος τ' ἔφοδον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ὅπου τ' χαβαρζαβᾶ καταξάμβως, ἢ νῦν ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τ' ἐπὶ ἰόππην θαλάσσης, ἢ μόνον ἦν ὑπόμαχον. τείχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναισήτους ξυλίνους, καὶ μισοπύργια, ὅπου σταδίους ρ', τὸν ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διαβιβάζει ταύτῃ τ' δύναμιν ὅπου τ' ἀραβίαν. ἀναχωρήσαντος δ' τοῦ ἄραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μ' μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ὑπαντήσας τούτοις ἀντίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε (Δαμασκηνῶν τῷ πονοῦντι μέρει. πεσόντος δ' ἀντίοχου, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῷ λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δ' μ' τέτων τ' κοίλης συρίας ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τ' ἀρχὴν ὑπὸ τ' τῶν δαμασκὸν ἐχόντων, δι' τὸ πρὸς πτολεμαῖον τ' μυναίου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ὅπου τ' ἰουδαίαν, καὶ πρὸς ἀδίδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ὅπου συμβάντας ἀνεχώρησεν ἐκ τ' ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δ' ἐλάσας αὖθις ὅπου ἄνω πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύεται ὅπου ἔσω, ὑπὸ πλείστων ἄξια ζημιῶν συμβάντων ἑαυτῷ. καὶ ξύλοις μ' ἀμφιβάλλῃ τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δ' λαβὼν τ' πόλιν, ὅπου γαύλανα καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. (Δαμασκὸν δ' καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τ' ἀντιόχου λεγομένην φαραγγα καὶ γάμαλα τὸ φρούριον. ἐκβαλὼν δ' δημητρίου πολλὰ τῆς τότων ἀρχοντι, προεῖδυσαν αὐτὸν, καὶ ξύλινον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῆς ἰουδαίων δι' τὴν διάνοιαν δεχομένων. καὶ τέτου τὸν καιρὸν ἤδη τῆς σύρων καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι προὸς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, δαπολλωνίαν, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρουρα. ἐν δ' τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδιδα, καὶ μάρισαν, καὶ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μαιδβίτας ἰορδέων, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν.

ταύτην δ' κατέσκαψαν, διὰ τὸ προσχωρούντων τῆς ἐνοικοῦντων εἰς τὰ πάτρια τῆς ἰουδαίων ἔθη μεταβαλεῖσθαι. ἄλλας τε πόλεις προστεύουσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατὰ σεμνύμεναι. μ' δ' ταῦτα ἀλέξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταστὰς, καὶ A
ἔτος ἤδη τέταρτον πυρετῷ συνεχόμενος, καὶ ἀπέχων τῶν
στρατειῶν ἅτε ἐν τοῖς πόνοις ἐξαναλωθείς, ἀπέθανεν ἐν
τοῖς γερασηνῶν ὄρεσι, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέ-
ραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ
τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑπογράφοντα μηκέτι
σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα & κοπτομένη, τὰ μελλούσης
ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παισὶν ἀποδύροιτο, & τίνι κα-
ταλείπεις ἔτι ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοη-
θείας δεόμενα; πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, & ταῦτ' εἰδὼς πῶς
ἔχεται πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' συνεβούλευεν αὐτὴν, πειθεσθαι μὲν οἷς ἐπιτάσσοι, πρὸς τὸ τὴν
βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι
δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλη
τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱερο-
σόλυμα ἐπανελθοῦσα, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ
ἐπιτρέψειν. τούτους γὰρ ἐπαινέσαντας αὐτῷ αὐτὴ τ' τιμῆς, B
ἔνοιαν κατασήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύναιτο δ' πολὺ
μᾶλλον τοῖς ἰουδαίοις τούτους ἔφασκε, κλάψαι τε μισοῦν-
τας, & φίλους ἐξαπιμένους ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πι-
στεύεσθαι ἐπὶ τῷ πλήθει περὶ ὧν ἂν μὴ φθονοῦντες, τί
κακὸν λέγωσιν, αὐτόν τε προσιόντας τῷ ἔθνει ἐξαι-
τούμενος ἔλεγε, ὑβριωθέντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν
τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μεταπεμψαμένη τε τοὺς πρω-
τεύοντας αὐτῶν, ὑπολείξασα δὲ τὸ σῶμα τεθνὸν ἐκείνοις, C
ὅπως μὴ βλάψωσι) χερσὶ μὴ πολλῆς ἀσεβείας ἐπι-
χειρεῖ. εἴτε καθυβρίζειν ἀταφίᾳ με θελήσουσι τὸν νεκρόν,
ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ τινὰ καὶ ὀρ-
γὴν αἰτίαν τοῦ σώματι προσφέρειν βουλήσονται). μὴ μηδὲν
ἧττον τῶν ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπρέψασθαι
ὑπολοιπόν. ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόντα, ἐγώ τε λαμ-
προτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς ἂν ἔτυ-
χον ἐν σοῦ, μηδὲν ἧττον τὸ ἐξεῖναι πιεῖν με κακῶς τὸν
νεκρὸν ἀσθενῆ θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. ταῦ- E
τα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη
ζ' καὶ κ', βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος ν'.

xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios reliquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm non ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuerta fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vrantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te, nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui xxvii. vitæ verò vndequinquagesimo.

Κεφάλαιον κδ'.

Ως μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὸν βασιλείαν κατέχει.

Cap. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ
ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις διαλέχθη, F
& πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τὰ μὲν περὶ τὸ νεκρὸν, καὶ τὰ
περὶ τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τὴν πρὸς ἀλε-
ξάνδρου ἔπαυσεν. δύνοις δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς
τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς μὲν πράξεις
τοῦ ἀλεξάνδρου διαγέμμοι, & ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπο-
κείτο βασιλεύς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, & τὴν γυναῖ-
κα ἐπὶ ταύτῃ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε &
λαμπροτέρου τινὰ τῶν βασιλέων, αὐτὸν ἐκπλῆσαι. G
δύο μέντοι υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ
ἀριστόβουλον, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς τὴν ἀλεξάνδρου
διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀθενὴς πρὸς
τὰ πράγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ
δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρ-
σαλέος. ἐξέρχεται μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ,
διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν ὑρκανὸν,
διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀπραγμον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ἐπέτρε-

Alexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis beneuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regẽ funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gerẽ- XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginam, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, virésque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrannis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de DCCC. simul viris supplicij : móxque vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit : rogabántque eam ne omnino in contrarium ípes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cótenti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere & mali indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ : sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recódiderat. Nec multo pòst Aristobulũ filiũ cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum rediit. Per idẽ tempus nunciatum est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturũ. ea fama non immeritò

ποιεῖν, οἷς ἡ τὸ πλῆθος ἐπίλυσιν, πειθαρχεῖν, ἃ ὑπὲρ ἧς τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, ὡς εἰσηνέγκαν οἱ φαρισαῖοι κ' τ' πάτριον φιλοτιμίαν, τοῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲ οὖν ὄνομα τ' βασιλείας εἶχεν αὐτή, τὴν τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. ἡ γὰρ φιλία ἐκείνοις κατῆρχον, ἃ δι' ἐμῶτας ἦλυον, ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν διατροφὴν διέφερον. ἐποιοῦντο μόνοι ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας ἀφῄρουντο. ἡ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστη, ἡ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλήξαι τοὺς πέριξ τυράννους, ἃ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῆς. κρίμνει ἡ ἡ χώρα πᾶσα πάριξ τῆς φαρισαίων. ἔτι γὰρ ἐπέζητον τ' βασίλισσαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ παραγένσαντας αἰτεῖν τοὺς ὡ. εἶτα αὐτὴ τούτων ἕνα σφάττουσι διορθοῦσα, ἡ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, ἃ μετ' αὐτῆς ἀριστόβουλος, ἐώκει γὰρ τοῖς γινομένοις δυσαναχετῆς, ἡ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς γένοιτο μὴ ὑπερέψων τὴν μητέρα, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις, ἐξ ὧν τὸ σφῶν βέβαιον τ' πίστεως, ἕως τὸν διατότε ἐπεδείξαντο, αἷς ὧν ὑπ' αὐτῆς μείζοσιν ἠζιώθησαν. ἡ ἐδέοντο μὴ ἄχει τὰ πάντος ἐμπαλιν ξέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τ' ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὕστερον. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μ' ἀρκεσθεῖεν τοῖς αἰτηθεῖσιν οἱ αἰτήσαντες, ἀλλὰ τὸ ἕως τοὺς διατότε γνῶσιν μείζους οἴσειν τὰ ξυμβαίνοντα. εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἠτοῦντο μᾶλλον μ' ὁδοῦ ἀσφῶν ἀπαλλαγήν. ἃ γὰρ αὐτομεῖναι χωρὶς αὐτῆς προῖσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντας ἕως τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συζῶσιν αὐτοῖς. ἄρχος τε εἶ σφῶν ἡ τῇ βασιλίσσῃ εἰ ἕως αὐτῆς ἀμελέμενοι, ὑπὸ τῆς ἐχθρῶν τὰ αὐδ' ἑῶς ἐπελεχθείησαν. αἰτῆ παντὸς γὰρ αὖ τιμήσασθαι ἀρέτην τε τ' ἄραβα, ἡ τοὺς μοναρχας, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἰῶ τάχα φερεκύδης ἃ τοῦνομα πεῖν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ, τόγε δεύτερον, εἰ τοῖς φαρισαίοις αὐτῇ ἕως τιμᾶν ἔγνωσαν, καταταξαι ἕκαστον αὐτῆς ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδέ δ' αἵμων τις ἐνεμέσησεν τῷ ἀλεξάνδρε οἵκῳ, αὐτούς γε μὴν ἀποδέξαι ἃ ἐν ταπεινῷ κήματι διοτιθέντας. πολλὰ ἂ λεγόντων αὐτῇ, καὶ εἰς οἶκτον τῆς τεθνεώτων, καὶ τῆς κινδυνεύοντος τοῖς ἀλεξάνδρου δαίμονας ὑπακαλυμμένων, ἅπαντες οἱ ἕως ὧτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα ἂ ἀριστόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμην ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἄρτιοι σφῶν αὐτοῖς τ' συμφορῶν ἐγένοντο, καὶ φιλαρχίαν ἐκλελυσπκυῖα γυναικὶ ἅδρα τὸ εἰκὸς βασιλεύειν ἡμέρας ἕνεκα μὴ οὔσης ὑπερέψαντες. ἡ ἂ, ἐκ ἐχουσα ὅπ ἕως ἐᾷξειε μᾶ τῶ ἀνθρώπους, τὴν φυλακὴν τῆς χωρίων σφῶν ὑπίσθεν, ὅπ μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξανδρείου, καὶ μαχαιρωῦτος, ἔνθα τὰ πλείστου ἄξια ἦν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀριστόβουλον, μᾶ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὑπὲ δαμασκόν, καὶ πτολεμαίου τῶ μεννάου τῶ λεγομένου, ὃς ἦν ἰῶ τῇ πόλει γείτων, ἀλλ' ὁ μὲν ὀλίγα ἐρασάμενος ἀπράκτος ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἀγγέλλεται τιγράνης ὁ τῆς ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν ἐ, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, καὶ ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν καὶ

σαν καὶ τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα ἦ πολλὰ καὶ λόγε ἄξια πέμ- A
πουσιν αὐτῷ καὶ πρέσβεις, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.
Βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἡ καὶ κλεοπάτρα καλουμένη, τῆς συ-
ρίας κατῆρχεν, ἡ καὶ ἐνῴκει τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκλεῖ-
σαι τιγράνην. συνελήλυθεσαν οὖν αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρῆσα-
σθαι τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος συλλυσάμενον. ὁ δὲ ἀπο-
δεξάμενος αὐτοὺς ἐπὶ διαφθήματος θεραπείας, ἐλπίδας
ὑπέθετο χρηστάς. ἅρτι δὲ τὴν Πτολεμαΐδος ἐαλωκυίας, ἀπ-
ηγγέλθη πίγρανι, λεύκολλον διώκοντα μιθριδάτην, ἐκεί-
νε μὲν διαμπερεῖν, εἰς τὰς Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ ἀρ- B
μενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. τίγρανης δὲ ταῦτα ὀπίνης,
ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκε. μὴ δὲ τοῦτο τὴν βασίλισσαν εἰς νόσον
χαλεπὴν ἐμπεσοῦσαν, δόξαν ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμα-
σιν ὑπιπτεῦσι, τὴν νυκτὸς ὑπεξελθὼν μεθ' ἑνὸς τῶν θερα-
πόντων, εἶτα ὅπου τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες κατετάχθη-
σαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἔπραττεν ἡ
μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδησε μὴ ὑποθανοῦσης, ὅτι τοῖς
φαρισαίοις τὸ παῦ ἦθος αὐτῆς ὑπῆρξεν. ἐώρα γὰρ τὸ C
ἀδύνατον τῶν μέλλοντος ὀλιγωρεῖσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφῷ.
ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τῇ πράξει μόνη, ᾗ κατέλιπεν αὐτόθι
μὴ τὴν ἡλικίας. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα
γαλαιστὴς ᾗ τὴν δυνατὴν, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτῷ. μεθ'
ἡμέραν δὲ τῇ βασιλίσσῃ ἄθησις γίνεται τῆς ἀριστοβούλου
φυγῆς, καὶ μέχρι τινός, ὥστε γεγονέναι τὴν ἀναχώρησιν ἐκ
δὲ νεωτερισμοῦ. ὡς μέντοι ἦκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι
ἐπ ἄλλοις ὅτι κατέλιπε τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύ- D
τερον, καὶ ξύμπαντα, δῆθεν γὰρ ἑνὸς ἀρξαμένου πάντα ὑπή
ντα πρὸς τὸ ἐκείνε βέλτιστα, τότε δὴ ἐν μεγίστῃ τα-
ραχῇ ὑπῆρχεν ἥτε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεσαν γὰρ
ᾗ πόρρω τῆς δυνάμεως τὴν ἀριστοβούλου κρατοῦσαν τὴν ἀρι-
στόβουλον ὄντα. μᾶλιστα δὲ ἔδεισαν μὴ ποιήσῃ εἰς φυ-
ξαιτο ὧν παρώρησαν αὐτῇ τὴν οἶκον. δόξαν ἐν τὴν γυναῖκα
αὐτῆς ᾗ ὄχλεσαι εἰς τὸ ὑπὸ τῷ ἱερῷ φρούριον κατέθεσαν. E
ἀριστοβούλῳ δὲ ὡσὰν ἐν πολλῶν συναιρεθέντι, ἀφ' ὧν
δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασίλειος πρὸς αὐτὸν ἰών. χαλεπὸν γὰρ ἐν
ἡμέραις ιε, χωρίων κρατῆσαι ἓξ, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων,
στρατιὰν ἠθροίζετο ὁπότε λιβάνε καὶ ζαχωνος, καὶ τὴν μο-
ναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως
ὑπήκουον, ἄλλως δὲ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτῷ τὴν μὴ
προσδοκωμένων, ἐκ ἦσαν καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν,
ὡς αὐτοὶ τὴν κτῆσαι προφάσει γνωσθέντες. τὴν γοῦν ἀίων F
οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὑρκανὸς, εἰσέπεσαν ὡς τιλὶ βασίλισ-
σαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην πρὸς τὴν παρόντων. τὸ
γὰρ ἀριστόβουλον, τὸ πάντων κρεῖσσον ἤδη κυρωθέν, ὁπότε
χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον δὲ εἰ μὴ τὰ μάλι-
στα κάμνοι πρεύσης αὐτῆς καὶ σφᾶς βουλεύσασθαι πρεσ-
βείαν δὲ τὸν κίνδυνον ἐκ διὰ μακρᾶς σφίσιν. ἢ δὲ αὐτὸς ἐκέ-
λευσε σκέπτεσθαι ὅπῃ δοκεῖσι χρήσιμον εἶ), πολλὰς δὲ αὐ-
τοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, καὶ δύναμιν,
καὶ τὰ ἐν τοῖς χαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ γὰρ μικρὸν G
ἔπι μέλειν τῆς σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε, βα-
σιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ δὲ σύμπαντα διώσασα γ' καὶ ὁ.
γυνὴ τῶν ἀσθενεῖ τῷ φύλου κατ' ἀρετὴν χρησαμένη. δόξα
γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα γνωμένη ἐπίλεγ-
ξεν ἔργοις τότε σκληκτικὸν δὲ αὐτῆ γνώμης, καὶ τὸ ἀ-
συνήθεσ τὲ ἀεὶ πᾶσιν τοῖς τὰς δυνασείας ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem tertuit, miserúntque ad eum legatos cum magni precij munerib⁹, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum regem legati rogauerunt, vt bene sibi de regina sua déque tota Iudæorum gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum sibi officiū, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullum dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressum vastare cā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iā dudum enim molestè ferēs quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatem Pharisæorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor quam domi reliquit cū liberis. ac primum venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquā venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc, iā illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dediderunt: tum demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis imperiū: & vehemēter timebant ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cū liberis custodiretur in castello quòd tēplo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella viginti duo, in quibus habens receptaculū, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim sēper pluribus se agglomerantes libēter obtemperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autē seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatibus, se autē non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absque illius conscientia. periculum autem iā esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnam facultatem, vires gētis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni ix. vitę tertio supra septuagesimū. mulier supra sexum suum egrēgia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiam, qui parum feliciter administrant respublicas,

semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia post habendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquiis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δ' ὕστερα πιθεμένη τῷ ἐγκρατῶς ἄρχειν, ἔστε καλῶς, οὐδαμῆ ἐνεκά γε τούτων ἐπεστρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο ἦλθον ἀτυχίας τὰ πράγματα αὐτῆς ἐσπεσόντα, ὥστε τὴν μὲν πρίσεων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν ἀπηλλαγμένην δυνασείαν, ὑπὲρ ἣν ἐμόχθησε μὴ πρέπουσαν γυναικί, χρόνῳ ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς δὲ δυσμενέσιν ἔχθιστον τὸ ἦθος αὐτῆς τοῦ αὐτῆς γνώμου προθεῖσα, τὴν ἀρχὴν ἔρημον τῶν προστατουμένων παισὶν ἀμφοῖν. καὶ ξυμφορῶν ὧν ἐπέπλησε καὶ παραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὸν τελευτὴν τὸ βασίλειον. ἃ μὲν ἄλλα καθ' ἕτερα ἔτη πράξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ δὲ οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν, τοῦτο εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντες ἐκείναν βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δ' ἰδιωτεύειν. Κεφ. α

Περὶ Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β

Ὡς Ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκεται ὑπὸ Ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ

Ὑρκανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς Σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἦλθον. περὶ τῆς βασιλείας διαμαλλομένοι. Κεφ. ε

Ὡς Πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φεύγεια παρέλαβεν. Κεφ. ς

Ὡς Ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ῥωμαίοις. Κεφ. ζ

Ὡς Πομπήϊος αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η

Ὅτι Σκαύρου στρατεύσαντος ὑπὲρ Ἀρέταν βασίλειον ὄντα τῶν Ἀράβων, Ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ

Ὡς Ἀλέξανδρος ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταφυγὼν πολιορκεῖται. Κεφ. ι

Ὡς φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς Ἰουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς Ῥώμην. Κεφ. ια

Κράσσου καὶ τῶν ὑπὸ παρθυαίοις στρατείαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ

Φυγὴ Πομπήϊου εἰς Ἴππεισον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ

Καίσαρος ἐπ' Ἄργυπτον στρατεία, καὶ ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς Καίσαρα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum, conuentum est vt Aristobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. CAP. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Quomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompeium de regno disceptauerint. CAP. V.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit. CAP. VI.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam castello oppugnatur. CAP. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium. CAP. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. CAP. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Iudæorum opera adiutus sit. CAP. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. CAP. XV.

Καίσα-

Καίσαρος ἐπιστολαὶ καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις
Οτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ Ἡρῴδῃ μὲν τὴν Γαλιλαίας περίοικον, Φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὴν Ἱεροσολύμων. καὶ ὡς σέξτος καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν Ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ
Ως κάσσιος τήν τε Ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὡς παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο. Κεφ. ιη
Ως μάλιχος ἐπιβουλεύων, ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ
Ως Ἡρῴδης ὑπὸ εἴλατος αὖτις κατὰ τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ
Ως ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου ἐπιβουλεύοντα βοηθήσων ὁ Ἡρῴδης ἀπαντήσας ξέπει τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα
Οτι Ἡρῴδης ἐν βιθυνίᾳ ὁ Ἀντώνιος πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὑφ' οὗ τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ
Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν παραγενόμενος Ἡρῴδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ
Στρατιὰ πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ
Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε
Ως Ἡρῴδης εἰς τὴν ῥώμην παραγενόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς
Ἔκπλους Ἡρῴδου ἀπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον. Κεφ. κζ
Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ Ἡρῴδου ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη

Cæsaris literæ, & senatusconsulta de Iudæorum amicitia. Cap. XVI.
Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit: & quòd Sextus Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit. Cap. XVII.
Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit. Cap. XVIII.
Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit. Cap. XIX.
Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit. Cap. XX.
Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. Cap. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit. Cap. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit. Cap. XXIII.
Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt. Cap. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos abducunt. Cap. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. Cap. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum. Cap. XXVII.
Antigonus à Sosio & Herode opprimitur. Cap. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quam ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctisque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφαλ. α'.

Περὶ στάσεως ἣν ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον, καὶ ὡς συμβάντος ἐκείνου βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

A ΤΑ μὲν οὖν περὶ ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῶν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δ' ἑξῆς ἀκόλουθα καὶ προσῆκον ἡγούμεθα, ἐκ ἄλλης τινὸς, ἢ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ διὰ ἄγνοιαν ἢ διὰ κάματον τὴν μνήμης, προμηθούμενοι. τῶν γὰρ ἱστορίαν καὶ τὸν μιμεῖσθαι τοὺς
B ἀναγινώσκοντας τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὸν ἀρχαιότητα δύσκολον, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ὄγκον ἔχετε τὸ ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἔχειν, ὡσὰν μή τι χάσματος τινὸς, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τὴν ἀκριβείας τοῖς συγγραφεῖς ἐχομένους δεῖ, καὶ τὸ ταληθῆ
C λέγειν τοῖς περὶ ὧν ἂν ἱστασιν αὐτοὶ, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλωσι. ἀρξαμένῳ τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανῷ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ' καὶ ο' ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντος ῥωμαίοις κοίντῳ ὁρτησίῳ, καὶ κοίντῳ μετέλλῳ, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον δύσις ἐφέρει πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, καὶ τὴν μάχης αὐτῷ γνωμένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, ἕως γνωμένης, φεύγει πρὸς τὴν
D ἀκρόπολιν ὑρκανὸς, ἔνθα σωέβαινε κατεῖρχθαι τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τὴν μητρὸς καθὼς προειρήκαμεν. καὶ τοὺς αὐτοσαιώτας ἢ καταφυγόντας εἰς τὸ τοῦ ἱεροῦ προβολον, αἴρει προσβαλὼν καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἔχθραν ὅτι τῷ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὴ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι τῇ πλήθοις παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἀριστοβούλου.

Περὶ

A

Κεφάλαιον ϛ.

Περὶ ἀντιπάτρου τῆ γένους αὐτοῦ. καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα δυνάμεως ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

Φίλος ἦν τῆς ὑρκανοῦ ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τοῦτο πρὸς ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τοῦτον εἶναι γένους ἐκ τῶν πρώτων ἰουδαίων, τῶν ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα μὲν λέγει χαριζόμενος ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν ἰουδαίων ἐκ τύχης ποτὲ γενομένῳ. ὥσει δ' ἂν καὶ κεμερὲν δηλώσομεν. ἐοῦν τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τοῦτο καὶ τοὔνομα. ὃν ἀλεξάνδρα τοῦ βασιλέως ἡ γυναικὸς αὐτοῦ σφόδρα τιμηθὲν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς αὐτοῦ ἀραβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τὸν οὖν ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήπι πάθῃ δι' αὐτὸν βίαιόν τι, δηνάριον κρύσα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων ὑρκανὸν ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὸν ἀρχὸν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὸν ἔσαν ἐκεῖνα δι' ὃ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν ποιούμενος διετέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσει τῷ ζωῷ, εἰ μὴ φυλάξαιτο πιπίσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τὸ ἀριστοβούλου μηδένα ὑπολιπεῖν κεμερὲν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀπολεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπεικείαν ὑ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐποίει δ' αὐτὸν τὸ ἀπροκλασμὸν καὶ τὸ παρρησίαν τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγχίνουν καὶ ἀνδρεῖον δοκεῖν. τῆς δ' ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπεὶ δὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ὑ προσέχοντα ἑώρα τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, ὑ διέλιπεν ἐκάστης ἡμέρας πλατόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κλεῖναι θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκειμένου πείθει, πρὸς ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. πεισθέντι δὲ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος ὑπισχνεῖται. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρειν εἰ τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λημψόμενον πίστεις, ὡς οὐκ ἐκδώσει τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτιν αὐτὸν γενόμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεφε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολὺν αὐτοῦ ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπερ τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα δὲ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τὸν ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀπίει, ἀλλὰ καὶ δωρεαῖς πειθόμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπέκειτο αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

B C D E F G

Cap. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis pararuerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, licut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quē ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi natura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad regem, acceptur-us ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in Iudæam restitueret, & instando quotidie dandòque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

II.

III.

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

ἄγαλλα, ἀθὼνη, ζώαρα, ὀρώναι, μάρισσα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit, ciuile bellum præſentiens. hūc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt populus, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obtruerunt lapidibus. quam crudelitatē Deus vltus eſt continuo, cædiſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἀρετᾶς Ἀράβων μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκεται ὑπὸ Ἱεροσόλυμα.

ΤΟύτων αὐτῷ τῷ ὑποχέσεων γνωμῶν, ἀρέτας ἐστράτευσεν ὅπλα τὸν ἀριστόβουλον, μεθ' ἑπτακισχιλίων ἱππικῶν ἅμα πέζης στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετ' αὐτὸν νίκην πρὸς Ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἔφυγε εἰς Ἱεροσόλυμα· ὁ δὲ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσπιθεμένου καὶ τοῦ δήμου τῷ Ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰουδαίων, ἐχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γνωμῶν καὶ τὸν καιρὸν τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλής, ὃς ἀνομβρείας ποτὲ ὕσης ηὔξατο τῷ θεῷ λύσαι αὐχμὸν, καὶ γνώμῃ ἐπήκοος ὁ θεὸς ὗσεν, ἔκρυψε αὐτὸν σὺν τοῖς τὴν σφῶν ὁρᾶν ὀπιμήσουσαν. ἀναχθέντα δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρείαν δεξάμενος, ἵν' ἔτους ἀρᾶς κατὰ ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτοῦ ἀπαθῆται. ἐπεὶ δὲ ἀπιλήγων καὶ παραιτούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, σαὶς μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σοὶ δῆμος ὄντες, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐμοὶ εἰσακοῦσαι, μήτ' ἐμοὶ κατ' ἐκείνων ἃ οὗτοι παρακαλοῦσιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ' δεξάμενον φεισάμενοι οἱ πονηροὶ τῶν Ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς τούτοις αὐτοῖς παράκλησιν ἐπιμωρήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκαιον εἰσπεράξατο τὸν ὀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀριστοβούλου, συνέβη τοῖς ἑορτὴν ἄγουσιν τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ἀπορουμένων δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοὺς ὁμοφύλους πωλεῖν, χρήματα λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δέ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, προθύμως ὅτε ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ ἀπὸ τοῦ τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον ὡς τε πλανᾶσθαι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ πράττοντας τοῖς προειρημένοις. πραττομένων δὲ τούτων οἱ ἱερεῖς, ἠύξαντο τῷ θεῷ, δίκαιον αὐτῷ εἰσπεράσαι πρὸς τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἐνδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Τιγρανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρος εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μέτελλον πεμψαντὰ τὴν πόλιν ἡρηκότας ἄρτι, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. ὡς δὲ προσβεῖς ἦκον παρ' αὐτόν τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ. ὑπεχυμένων δ', ἀριστοβούλου μὲν, ὑποδώσειν τάλαντα, τοῦ δ' ὑρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, προσδέχεται τὰ ἀριστοβούλου ὑποσχέσιν. καὶ γὰρ δύπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μᾶλλον ἠξίει τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίχεσθαι καὶ ὑπὲρ μείζονων τὰ ἄπιστον προὔτεινεν ἐπαγγελίαν. ἅτε γὰρ ἴσον ἦν βία πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τοῦ ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἂν πρὸς πόλεμον ὁρμήσειαν. τούτῳ δίνιαν προσθέμενος ὑπὲρ τὰς προειρημένας ἀρπίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν ἀρέταν, ἢ πόλεμον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδειχθήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ἐπί τε ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστράτευσε καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὑπὲ τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

A

B

C

D

Cap. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

IV.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαγωνιούμενοι.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ πομπηΐου εἰς δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ κοίλῃ συρίᾳ ὄντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηνται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὕστερον, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τεσσαρακισχιλίων. καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος, περιπολὴν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μύθοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐπιμήθη δὲ αὐτῷ, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ ἰουδαίων δυνάστῃ. μετὰ δὲ πολὺ ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δὲ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβίνιόν μὲν πρότερον, σκαῦρον δὲ ὕστερον, τοὺς μὲν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ τετρακοσίους τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τούτοις αὐτῷ κατεσκεύαζων. κελεύσας δὲ ἥκειν τοὺς ἀμφισβητοῦντας, ἐνίσταμένου τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ὅπῃ τῶν δαμασκηνῶν, καὶ τῶν τε ἄκρων ἐν παρόδῳ τῶν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσπαψεν αὐτῶν ὁ κυζικηνὸς ἐπεῖχεν ἀντίοχος. καὶ τῶν πολεμαίου τοῦ μηναίου χώρων κατενόησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ὀλίγου ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οὗ περ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

E

F

G

Cap. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus περιπλὴ, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiá nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille ccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussisset eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus:

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vteam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cum maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Deluium, & inde in Iudæam ſe contulit.

χιλίοις μᾶλλον τάλαντοις ἐξωνησαμένῳ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀμβρακιωτῶν τιμωρίαν, οἷς πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, καὶ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τήν τε ἡλίου πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διειργον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συριαν διαπορθουμένην συρίαν, ἀπὸ τῆς πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦλθεν. ἔνθα δὴ καὶ τὸν ἰουδαίων δῆμον καὶ τοὺς ἡγουμένων αὐτῶν, οἱ πρός τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι, παράνομον δὲ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τοῦ θεμωμένου παρ' αὐτοῖς θεοῦ πειθαρχεῖν. ὅπλας δὲ τούτοις ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλου μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως μὴ δοῦλοι γένοιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὰ δὲ ἄλλα βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πρόσοδα τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον εἶναι τὸν συστήσαντα διέβαλλεν, ὡς καὶ ἐπὶ λοιμὸν λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. συμπράττειν δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντας πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀπεπαῖσε χρόνου σκοπάσαντος. ὁ δὲ τὸ μὲν ὑπνοῦν αὐτὸν ἐν ἀρχῇ, τὸ ἀνειμένον φύσιν ἠπάτησθαι ἀνεφκτον ὄσαν, καὶ διὰ τοῦτ' ἀνεπιτήδειον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τοῦ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ αὐτομάτης αὐτῷ ὑπελθεῖν. πρεσβευομένου δὲ αὐτὸν, τοῦτο ὑπὲρ καὶ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα καὶ διαμάρτυρεσθαι τούτων ἐπάλειν τοῖς νεοις καὶ σεβασμίοις, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐν δίκῃ ὑφίξοντες, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε δεξαμένους ἀράως, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε δεκατάξειν ἔκασα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων πρῶτον ἰδιώτεως δ' ἐπέλθοιεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπόντων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν δαπανήσῃ καὶ διαπλεισθείη τῶν παρόντων. ἔτυχε μέντοι τοῦτο οὐκ ἀριστοβούλου δεόμενον. ὁ γὰρ αἰμιλίου ἀδελφὸς ὢν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

VI.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Põpeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

Κεφάλαιον ς'.

Ως πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβε.

ΟΡγίζεται δὲ καὶ τούτοις πομπήϊος, καὶ τὴν ὁδὸν τοὺς ναβαταίους ἀπαλαβὼν στρατιᾷ, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὁπλοφορίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὅπη τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ σκαμψάμβυς πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥπερ ὀξὺν ἀρχὴν τῆς ἰουδαίας διείργοντι τῷ μεσογείῳ, εἰσὶν αὖθις ἐφεξῆς ἔρυμα, ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐπέλυσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ παραμένων πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίους κάτεισι, καὶ διαμαλλομένων πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀναβαίνει πομπηΐου συγχωρήσαντος. καὶ τότ' ἐποίησε δὶς ἔξις, ἅμα μὲν

μὴν τ' κολακεύων ὑπ' αὐτὸ τοῦτο τ' βασιλείας ἐλπίδα, A
ἡγεμὼν ἕκαστον ὧν ἐπέλυσε πομπηΐου ὑπακούειν ὑποκρινόμενος. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑφ' ὃ τὸ μὴ καταλύειν αὐτὸν, ἡγεμόνα τοῦ πολέμου ἀφορμὴν αὐτῷ φοβούμενος, διδοὺς μὴ τ' ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν τοῦτο. κελεύοντος δὲ πομπηΐου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, & τοῖς φρουάρχοις ὅπως ἄλλην τὴν ἑαυτοῦ χάριν, παραδέχεσθαι δ' ἄλλως ἀφείρετο, πείθει μ', δυσαναχωρήσαντ' ἀπεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἡ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολέμου ἦν. ἡ μετ' ὀλὺ πομπηΐῳ σταλεὶς ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινὲς ἐκ πόντου, τὸν μιθριδάτου τελευτὴν ἐμήνυον, δεῖγμα φαρνάκου τοῦ παιδὸς αὐτὸν ἠμφιεσμένον.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος δ' ὅτι ἱερειχοῦντα, ἔνθ' φοίνικα ξέφεσθαι συμβέβηκε, ἡ τὸ ὁποβάλσαμον μύρων ἀκρότατον, ὃ τῶν θάμνων τεμνομένων ὄζει λίθῳ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπὸς, ἕως θεν ὅτι ἱεροσόλυμα ἐχώρει. ἡ μισανθρωπήσας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομπήϊον. ἡ χρήματα διδοὺς, ἡ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσασθαι τοῦ πολέμου, ἡ πρεσβεύσασθαι περὶ εἰρήνης ὅτι βούλεται. συγγνοὺς δ' πομπήϊος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει γαβίνιον ἡ στρατιώτας, ὅπως τε τὰ χρήματα ἡ τ' πόλιν, ἐὰν μὴ ἐπεσέχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τ' τε πύλεως ἀποκλεισθεὶς, ἡ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ' ἀριστοβούλου στρατιωτῶν ἐκ ὀλίγων τὰ συγκείμενα γνόντα. ὀργὴ δ' ὅτι τούτοις πομπηΐον λαμβάνει, & τ' ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ὅτι τ' πόλιν ἔρχεται, & τ' ἄλλα πάντα ἦσαν ὀχυρὰ, μόνῳ δ' τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. προσέρχεται γὰρ αὐτῷ φάραγξ βαθεῖα τε ἡ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ προβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον.

Κεφάλαιον η'.

Ως πομπήϊος αἱρεῖ κρατῶν τὸ ἱερὸν ἡ τὴν κάτω πόλιν, ἡ πρὸς τ' θυσίαις αὐτῶν.

Ἦν δ' τῶν ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, ἐκ ὁμονοούντων πρὸς τοὺς ἐκτὸς, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι πομπηΐῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τὰ ἀριστοβούλου φρονοῦντες, ἀποκλείειν τε ἡ πολεμεῖν παρῄνουν, τῷ κρείττονι ἔχεσθαι δεδεμένον. φθάσαντες δ' οὗτοι τὸ ἱερὸν κατελαμβάνουσι, καὶ τὴν τάνυσταν ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν ἀντιπαρασκευαζόμενοι. οἱ δ' ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐπεχείρησαν πομπηΐῳ τὴν τε πόλιν & τὰ βασίλεια. πομπήϊος δ' πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν ἡ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, & τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, & ὅσα ἔνδον ἔξω, πρὸ τοῦ ἱεροῦ ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. οὐκ ὑπακουόντων δ' εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ πρὸς ἑσπέραν ἐπίσχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος δ' ἑστιθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν μὲν ὀλίμαχον. ἀνεσκεψατο δ' ἡ ἐνταῦθα μὲν μεγάλοι πύργοι, ἡ τάφρος δὲ ὀρώρυκτο, ἡ βαθεῖα προβέβλητο φάραγξ. ἐπερρώγει γὰρ ἡ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γὰρ φύσεως αἰεὶ τεθραμμένης

spe regni Pompeio obsecundãs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin, paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitens obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma eum admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur. VIII.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus posceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato põte,

qua parte Pompeius erat cum suo contubernio. erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani: cædentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat tẽplum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quemque diem exigere, non potuissent absoluere aggerem vetantibus aduersariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos non sinit. quod vbi animaduerterunt Romani, sabbatis neque eminus incessebant telis Iudæos, neque manus cum eis conserebant: tantùm erigebãt aggerem & turres, machinásque admouebant, vt eis postridie aduersus nos vti possent. Facile est autem vel hinc discere, quanta pietate Deum colamus', & quàm obseruantes legum simus, quandoquidẽ oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus solemnia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum mense, die iciunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrumpẽs iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus sacris operabantur, neque metu mortis, neque iam cæsorum multitudine absterriti, passuri quicquid liberet victori potius quàm deserturi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patriis legibus. quòd autem hæc non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsáq; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequẽte cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cũ suis manipularibus: & inter vtrumque Fabius & ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in ædes ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ patrabantur ab hostibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia. Romanorum perpauci desiderati sunt. Captus est Absalomus, patruus simul & socer Aristobuli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigiis, penetrati, nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius, & vnà cum eo non pauci alij, & inspexerunt quæ nefas est videre nisi solis sacerdotibus. cúmque intus essent ex auro mensa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil cõmisit

ἐφ' οὗ δὴ ἔλεγε πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὀκτωκαίδεκα πλαγιοσανίδωμον ἐγήγερτο, τεμνόντων τὴν πέριξ ὕλην ῥωμαίων. καὶ ἐπειδὴ τὸ τ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πλησθείσης τῆς φάρυγος διὰ βάθος ἄπιδεον, προσβαλὼν μηχανὰς καὶ ὄργανα ἐκ τύρου κομισθέντα, δύο πήχεσι κατέρασσε τὸ ἱερὸν τοῖς περιβόλοις. εἰ γὰρ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐκράτησε τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας ἀμυνάσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τοὺς πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ καὶ ῥωμαῖοι σωιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἃς δὴ σάββατα καλοῦμεν, οὔτ' ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων. χοῦν γοῦν καὶ πύργους ἀίσασαν, καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τε αὐτοῖς εἰς τλὺ ὕστερον ἐπιτήδεια ἔργα ταῦτα εἴη. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τλὺ εὐσεβολλὺ ἧς ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν δυσεβείας, καὶ τλὺ φυλακλὺ τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας δεῖν φόβον ἐμποδίζομένων προὺς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ πρὸς ἑνάτλω ὥραν, ἱερουργουμένων ὅπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι πρὸς τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παρεῖπον. καὶ γὰρ ἁλώσης τῆς πόλεως πρὸ τρίτου μιῶν τῆς νηστείας ἡμέρᾳ κατὰ τλὺ ἑνάτλω ἐβδομηκοστλὺ καὶ ἑκατοστλὺ ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων γαΐου ἀντωνίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τοῦ ἱεροῦ. οἱ δὲ προὺς ταῖς θυσίαις οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκαθέντες ὑποδέχεσθαι. πᾶν δ' ὅτι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες. ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δὲ ὁ λόγος ταῦτα μόνον ὄξιν ἐγκώμιον ψευδοὺς δυσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθεία, μάρτυρσῖ πάντες οἱ τὰς κατὰ πομπήϊον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς ἐστράβων καὶ νικόλαος, καὶ προὺς τούτοις, τῖτος λίβιος, ὁ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ γὰρ τοῦ μηχανήματος προσαχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατεσπάσθη, καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν κορνήλιος φαῦστος σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἐπ' αὐτοῦ στρατιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους. μετὰ δὲ αὐτὸν, φάβιος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατὰ θάτερον μέρος. μέσον δὲ φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν σίφει καρτερῶ. φόνος δ' ἦν πάντα ἀπλεω. τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπηγοντο. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἔρριπτον, καὶ πῦρ ἐνέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γνώμματα καρτερεῖν οὐχ ὑπομένοντες. ἔπεσον δὲ, τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους καὶ δισχιλίους, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἀψαλώμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρωμοιώθη δὲ μικρὰ περὶ τὸν ναὸν, ἅπατόν τε ὄντα ἐν τοῦ πρὶν χρόνῳ καὶ ἄορατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θυσαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, ἐθνὸς ἥψατο δ' ὁσίας, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔσχεν

ἐπεσχεν ἀρετῆς. τῆτε ὑςερείᾳ καθαίρειν ὧδε γυμνάσιον τὸ ἱερὸν τοῖς νεοπάλοις, καὶ τὰ νόμιμα ὅλα φέρειν τῷ θεῷ, τῶν ἀρχιερωσύνῃ ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, δι' ἃ τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους ἀριςοβούλῳ συμπολεμεῖν κατέλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου, τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦσον καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τὸ τεῖχος πρῶτοι ἐπέβησαν, τὰς πρεπόντων ἀριςείων ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. αἱ δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο κοίλης συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τὸν ἑτέρων στρατηγὸν ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὅτι μέγα πρότερον ἀφελόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέςειλεν. καὶ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, δημοκρίτῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ, τὰς δὲ λοιπὰς ἵππον καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δῖον, καὶ σαμάρειαν, ἔτι τε μάισαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρίθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρις τῶν κατεσκαμμένων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντος αὐτοῖς ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μετονομάθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτου τοῖς πάθοις τοῖς ἱεροσολύμοις ἄμοι κατέςησαν ὑρκανὸς καὶ ἀριςόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τοῦ τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέςημεν. καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοῖς σύροις ἀφελόμενοι, ταύτην ἀναγκάθημεν ἀποδοῦναι τοῖς σύροις. καὶ πρότερον πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαίοις ἐβεβαχεί χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατ' ἔθνος ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ πρὸς μὲ τούτων κατὰ χώραν ἐρῶμεν. πομπήϊος δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σκαύρῳ ἐπέτρεψε καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι χιλιάρχου ἦρχετο, ἐπειγόμενος εἰς ῥώμην. ἐπείγετο δὲ, μὴ τῆς γυναικὸς καὶ ἀριςοβούλου διδομένου. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς μὲν ἀλέξανδρος μὲν ἀπέφρα, ὁ δὲ νεώτερος αἰτίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis auctor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum conscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidem pop. Rom. fecit stipendiaria, vibes verò quas eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instauravit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: easque in mediterraneis, præter varias bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omniū malorum causa fuêre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxítque secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ὅλη πέτραν βασίλειον οὖσαν τῆς ἀράβων, αὐτίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν ποιήσασθαι.

Cap. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

ΣΚαύρου δὲ ὅλη πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ ὄχλῳ τὸ δυσεμβολώτατον ἔχη τὰ ἐν κύκλῳ δηοῦντος αὐτῆς, καὶ τὸ στρατεύματος λιμώττοντος, ἀπαίτησος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνέδει παρείχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἀρέταν ἀριστόβουλος ὑπὸ σκαύρου, ὄχλῳ ὑποῦσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον λαβόντα μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς ἑξακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὅτι τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, οὐχ ἥττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν ἀρέτᾳ βουλόμενος.

IX. Scauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectísque propere decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hieri cuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ εἰς φρέαρ ἑαυτὸν καταπλησθεὶς πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ δ' ὕστερον ἀλεξάνδρου τὴν ἰουδαίαν καταλαβόντος τῶν ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ δὴ καὶ ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανῷ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην αὐτέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀναιρεῖν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπτικευομένου ὅπερ εἶλε πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. θεμένου δ' ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὥπλιζε τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς κορεαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιρωῦτα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται συὼ ἐπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκον αντώνιον πρεσπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δ' ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἑπομένους καὶ συὼ τούτοις τοὺς ὑπηκόους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος, παραλαβόντες δὲ καὶ τὸ αντιπάτρου ἑταιρικὸν ὑπλιτῶν ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δ' ὁ γαβίνιος συὼ τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δ' ἀλλήλοις ἐπεὶ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνυσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι πρὸς πολεμίων περὶ χιλίους, ζωγρεῦσι δ', οὐκ ἐλάττους. ὁ δὲ τούτῳ γαβίνιος ὅπως τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προσκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι περὶ τῶν προὐπτόντων αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὡμολογῶν. στρατοπεδευομένων δ' πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς αἴφνης οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος αντώνιος ὁπλιτικὸς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν οὐκ εἰς δυκαίαν. γαβίνιος μὲν οὖν μέσης τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν σκοπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅπη τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἴη, καὶ ὅσας γε ἐντύγχανε καθηρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μέρισά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δ' ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προσέταττε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολιὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δ' διαπραξάμενος καὶ τὴν χώραν ἐπανιὼν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὖτις κρατυνάντος διατρισθέντα πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγνώσεσθαι τε αὖτις τῶν ἡμαρτημένων δόμους, καὶ πιθομένοις τῶν ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιρωῦτα, ὕστερον δ' καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφέρετο τὰ ῥωμαίων, τοῦτο μὲν δὴ πρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, σωτηρίαν αὐτῇ τῶν δ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσοντα τῷ ἱερῷ θεμένῳ ἐπιμέλειαν. πέντε δ' συνέδρια καταστήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν γαδάρεσι, οἱ δ' ἐν ἀμαθουῦτι, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν ἱερειχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόρεσι τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατίᾳ διῆγον.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'. A Cap. XI.

Ως φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαῶν γαβίνιος αὖθις ἐπολέμησεν, εἶτα πάλιν αἰχμάλωτον εἰς ῥώμην ἀπέστειλεν.

Aristobulus Roma vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστοβούλου δὲ φυγόντος ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν παρασκευαζόμενον, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισένναν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον B αὐτὸν καταλαβεῖν, & συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων καὶ τὴν παλαιὰν δύναμιν ἔτι προσέρρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέρων χαίροντες πράγμασι. πειθόλαος γοῦν ὁ ὑποστράτηγος ἐν ἱεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ἡτοιμάσατο πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῶν προσιόντων ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιρωῦτα ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀδυνάτους ὄντας. ἐγένοντο γὰρ αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους C ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἥττηνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων γε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρωῦτα διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, & προσττων κακῶς ἐδὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, & πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε κατὰ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ διαύτη μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώλλιν ἀπαπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὐτὸς κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐὴρ ὢν λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γνώμενος. τὰ μὲν τέκνα αὐτοῦ ἄπαντα ὁ σύγκλητος, γαβινίου γράψαντος τοῦτ' ὑποσχέσθαι τῇ μητρὶ ὧδε δοῦναι τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίῳ δ' ὅτι πόρρωθεν στρατεύοντι, καὶ τὸ δύφρατὴν πεπεραιωμένῳ μετέδοξεν εἰς αἴγυπτον ὑποστρέψαντα, κατασῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. & ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὸ στρατιὰν ἰδίᾳ ὑφ' ὑρκανοῦ ἐσκέλατο, ἀντιπάτρου ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα & χρήματα, καὶ τοῖς ὑπὲρ πηλούσιον τῶν ἰουδαίων ὄντα αὐτῷ F προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς εἰς τὸ αἴγυπτον ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν σάσει καὶ ταραχῇ τοσαύτῃ. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καὶ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπέτυχον τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον G ταβύριον συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος ταῦτα καὶ τὴν συρίαν καταλαβών, ἀντιπάτρου, σωστὸς γὰρ ἦν, προσπέμπει πρὸς τοὺς νεοσυκώτας, εἰ παύσαιντο συνθεῖν τῆς ἀδιαφροσύνης αὐτοὺς, καὶ πείσαιντο πρὸς τὰ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῷ λόγῳ, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ ξεῖς ὄχλου ἔχων μισθοδοτοὺς ἰουδαίων,

Cæterùm cùm Aristobulus Roma profugus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machærumtem, tales dimisit vt inutiles ad moliendùm aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machærumtem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desistebat. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & pontificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc corũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is enim habens secũ xxx. Iudæorũ millia,

XII.

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd aufugissent in patriam: tantísque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

ἀπήντησε γαβινίῳ. ☪ συμβαλὼν ἡττᾶται, φεύγοντων αὐτοῦ μυρίων ὡς τὸ ἰταβύριον ὄρος. καταστρατοπέδους ὁ γαβίνιος τὰ κῦ τ ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἰὼ ἀντιπάτρῳ θέλοντι, ὅπῃ ναβαταίους ἔρχεῖ). ☪ κρατεῖ μ τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων ὁ μιθριδάτην κὴ ὀρσάνλιν φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, ἀφεῖπεμψε, τοῦ ὁ λόγῳ, ἀπεδρασαν αὐτόν. κὴ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κῦ τ στρατείαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμλν, κράτος ὠφελούς τλιν ἀρχλί. ὡδὲ ὁ ν πομπηΐος ☪ γαβινίε στρατείας ὅπῃ ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκληὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, ὑδὲν ἑτέρε κρείττονα λέγων.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, sacrilegium.

Κεφάλαιον κβ'.

Κράσσου κῦ τλιν ὅπῃ πάρθους στρατείαν εἰς τλιν ἰουδαίαν αἰάζασε, κὴ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos, sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs interta erat trabi cauæ ligneæ, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idẽ Strabo alibi testatur Syllã quo tempore in Græciam traiecit, gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem

Κράσσος δ' ὅπῃ πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. κὴ τὰ μὲν τῷ ἱερᾷ χρήματα ὁ πομπηΐος καταλελοίπει, δισχίλια δ' ἰὼ τάλαντα, βασάσας. οἷος τε λιν κὴ τ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ὀκτὼ ☪ ἑξακόσια ἦν ἡ, ὡς ἰδύλν τ ναόν. λαμβάνῃ ὁ κὴ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσῶν, ὃν μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ ὁ μνᾶ παρ ἡμῖν ἴσχῃ λίτρας ϛ κὴ ἥμισυ. παρέδωκε ὁ αὐτῷ ταύτην τ δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ὃ δι' πονηρίαν, ἀγαθὸς γὸ ἰὼ κὴ δίκαιος, ἀλλὰ πεπεισθέμενος τ τῷ καταπετασμάτων τῶ ναῶ φυλακῶ, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος κὴ πολυτελῶν τ κατασκλῶ, ὃν ὁ τ δοκῶ ταύτης ὑπερεμαθέμενος, ἐπεὶ τὸν κράσσον ἐώρα φόβῳ τ τῶ χρυσῶ νενόμενον συλλογῶ, δείσας φόβῳ τῷ παντὶ κόσμῳ τῶ ναῶ, τλιν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῶν, λύτρον αὐτὶ πάντων ἔδωκεν, ὅρκοις παραβὼν λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσῃν τ ὧν τῶ ναῶ, μόνῳ ὁ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντων μυριάδων ἀξίῳ. ἡ ὁ δοκὸς αὕτη ἰὼ ὧν ξυλίνη δοκῷ κενῇ. κὴ τοῦτο, ὃν μὲν ἄλλος ἐλαίθανεν ἅπαντας, ὁ ὁ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὲν τοι κράσσος κὴ ἑαυτὸν ὡς ἀδενὸς ἀφόβως ἄλλα τῷ ὧν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, κὴ ὠμόσας ὃν ὅρκους ἅπαντα τ ὧν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσῃ ὁ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἰὼ πλοῦτος ὧν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τ κῦ τ οἰκουμένην ἰουδαίων κὴ σεβομένων τ θεὸν, ἔτι ὁ κὴ τ ὑπὸ τ ἀσίας κὴ τ ἀνρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ὧν πολλῶν πάνυ χρόνων. κὰ ἔστι ὁ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τ προκειμένων χρημάτων, ὑδὲ ὑπὸ ἀλαζωνίας ἡμετέρας κὴ φιλοτιμολογίας, ὅπῃ τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κὴ στράβων ὁ καππάδοξ ὅτι λέγων. πέμψας ὁ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ὧ ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κὴ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν ὁ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἡ τὰ τῶ θεῶ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετιλύσησαν εἰς κῶα χρήματα, οἱ ὧν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, δι' τὸν ὧν μιθριδάτου φόβον. ὑγὸ εἰκὸς τοὺς ὧν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας, ☪ τ ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' ὑδὲ τοὺς ὧν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τοῦτ' ὀξὶ ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτλω δεδεικότας. μαρτυρεῖ ὁ κὴ ὧν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν διέβη σύλας εἰς τλὴν ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτλω, ☪ λεύκολλον πέμψαι ὅπῃ τλὴν ὧν κυρίλν στόλον

σάσιν ἢ ἔθνες ἠνῶ, ὧν οἰκεμένη πεπλήρω) λέγων ἅ- A
πασ. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν κυρηναίων, ἥτε τῆς
πολιτῆς, καὶ ἥ τ' γεωργῶν, ξένη δ' ἡ τῆς μεδίκων, ἡ τε-
τάρτη ἡ τ' ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρ-
ελήλυθη, καὶ τόπον ἔκ ὄξι ῥαδίως εὑρεῖν τ' οἰκουμένης,
ὃς ἂ φιλοδέξεται) τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὑπικρατεῖται
ὑπ' αὐτῶν. τιμῶ τε ἀγύπτιον καὶ τ' κυρηναίαν, ἅτε τ' αὐτῶν
ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῆς τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσαν
συνέβη. καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῆς ἰουδαίων θρέψαν B
δικαφερόντως, καὶ συναυξήσαν χρώμενα τοῖς παρ' αὐτοῖς τῆς
ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν ἀγύπτῳ κατοικία τ' ἰουδαίων
ὄξιν ὑποδεδειγμένη, χωρὶς καὶ τ' τῆς ἀλεξανδρέων πό-
λεως ἀφώρισο μέρα μέρος τῆς ἔθνει τούτῳ. καθίσα)
ὑ καὶ ἐθναρχης αὐτῶν. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος & διατά-
κεισις, καὶ συμβολαίων ὑπιμελεῖ) καὶ πρωσταγμάτων,
ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελῆς. ἐν ἀγύπτῳ μ' οὖν
ἴσχυσε τὸ ἔθνος, δικὰ τὸ αἰγυπτίους εἶ) ἐκ ἀρχῆς ἰουδά- C
ους, & δικὰ τὸ πλησίον ἔσεσθαι τ' κατοικίαν, τοὺς ἀπελ-
θόντας ἐκεῖθεν. εἰς ὃ τ' κυρηναίαν μετέβη, δικὰ τὸ καὶ
ταύτῃ ὅμοιον εἶ) τῇ τ' αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τ'
ἰουδαίαν, μᾶλλον ὃ τ' ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον. γράφων
δὴ οὕτω ταῦτα λέγ. κράσος ὃ πάντα διοικήσας ὃν
αὐτὸς ἠβούλετο τρόπον, ὥρμησεν ὅπ' τ' παρθυαίαν. καὶ
αὐτὸς μ' δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλω). κράσιος ὃ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προ- D
ποιησάμενος αὐτῷ πάρθους ἐμποδὼν ἰῷ, ἐκράτησεν
ἐπ' αὐτῷ δικὰ τ' κ' κράσου νίκην. αὖθις ὃ εἰς τύρον
ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τ' ἰουδαίαν. ταλαιπώρας μ' οὖν
δι' ὅλου πρόσπολον αἱρεῖ, & πρὸς βίαν μυρίους ἀνθρώ-
πους ἀνδραποδίζει, πεισθόλαόν τε τ' τῶν ἀριστοβούλου
σάσιν δικαδεδεμένον κτείνει, πρὸς τοῦτον αὐτὸν ἀπιπάρα
παρεκπεσαμένη, ὃν πολὺ & παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύ-
νασθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιος ἰῶν, καὶ φιλοδοξίᾳ ἰδουμαίοις,
παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῆς ὀνησίμων ἐκ ἀραβίας, κύ- E
προν ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτασσες ἐγένοντο παῖδες,
φασάηλος, καὶ ἡρώδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γένεται, ἰω-
σηπός τε & φερώρας, θυγάτηρ ὃ σαλώμη. ἔδει ὁ αὐτὸς
πατρὸς ἐπιτρέπετο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φι-
λίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα ὃ πρὸς τ' ἀραβα, ᾧ καὶ τὰ τέ-
κνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κράσιος
μὲν οὖν οὐκ ἀνασκολοπεδρυσάμενος, ὅπ' τὸν δυρράχιον
ἀπέφυγε, ὑπαντιάσαν τοῖς ἐκεῖθεν ὁπλίταις, ὡς καὶ ὑπ' F
ἄλλων δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος & εἰς συρίαν ἄφιξις.

ΧΡόνῳ ὃ ὕστερον καῖσαρ καταλαβὼν ῥώμην μετὰ
τὸ πομπήϊον καὶ τὸν σύγκλητον φυγεῖν πέραν
τοῦ ἰονίου, ἀπαλύσας τῆς δεσμῆς ἀριστόβουλον εἰς
συρίαν διαγνῶναι πέμπειν, δύο ἀπὸ δυνάμεις αὐτῷ τά- G
γματα, ὡς ἂ δύνηται τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς
ὤν. ἀριστόβουλος ὃ ἐκ ἀπώνατο τῆς ἐλπίδων, ἐφ'
ἃς ἔτυχε τῆς ἀπὸ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ ἀφε-
φθείρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ καίσαρος θεραπεύοντες πρόσωπα. καὶ ὁ νικητὴς [αὐτὸς] ἔκειτο ἐν μέλιτι
κακκᾶ δυμὸς ὅπ' χρόνον πολὺν, ἕως αὐτώνιος αὐτὸν ὕστερον ὑποπέμψας εἰς τ' ἰουδαίαν ἐν τ' βασιλικῇς
θήκαις ἐπόησε τεθῆναι. σκιπίων ὃ ὅπις εἰλαυνόμενος αὐτῷ πομπηίου ὑποκτῖναι ἀλέξανδρον τ' ἀριστοβούλου,

agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, abique eò quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiàm proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm sit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionẽ inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natã, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cõiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se oppositurus, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

CAP. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrũ Aristobuli filiũ XIIII.

XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

A

B

Cap. XIV.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, cúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

C

D

E

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrq; cladem accepturum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desideratos

F

G

ἀπασάμενος τ νεανίσκον ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημάρτημένοις, τῆς πελέκεως διεχρήσατο. ὁ δ' ἔτος ἐν ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ, τοὺς δ' ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μιννάου παρέλαβε, δυναστεύων χαλκίδος ὑπὸ τὸν λιβανον ὄρει, καὶ πέμψας τ ὑὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα πρὸς τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτὴν συναποστέλλειν τ ὑὸν ἀντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τ ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς φιλιππίων ἄγει γυναῖκα. μὴ δ' ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τ ἀλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιούμενος διετέλει.

Κεφάλαιον ισ'.

Καίσαρος εἰς αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δὲ τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τ νίκην τ εἰς αὐτὸν καίσαρι πολεμοῦντι κατ' αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τ ἰουδαίων ἐθνάρχης ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτη γὰρ τῷ περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ πολλοῦ ποιήσασθαι τ πορείαν, ἦλθε δὲ ἀσκάλωνα διαβιβάζοντι, ἦκεν ἀντίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεισάμενος τοῖς ἐπιτηδείοις, καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατ τ συρίαν ἅπαντες ἐπεκύρησαν, ὀπολείπεσθαι τ μὲν καίσαρος προθυμίας ἐθέλοντες, ἰαμβλίχος τε ὁ δυνάστης καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θολομαῖος ὁ σοήμου λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵτε πόλεις κεδὼν ἅπασαι. μιθριδάτης δ' ἀρὰς ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τ ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τ πόλιν. ἐνθένδε δ' ἀντίπατρος, ὃς πρῶτος κατασύρας τὴν τ τείχους ὁδὸν εἰς πεισὴν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τ πόλιν. καὶ τὸ μὲ πελούσιον ἔτως εἶχεν. τοὺς δὲ κατ' ἀντίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπίστας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τ ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δ' καὶ τούτους τὰ αὐτῷ φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον ἀντίπατρος, καὶ μάλιστα διαδείξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τῶ ἀρχιερέως ἐπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶ καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲ ὡς ἑώρων τ ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα σωνελθόντας ὑπήκουον. τοὺς δ' θεσσαλοὺς ἀκούσαντες οἱ περὶ μέμφιν, ἐκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτούς, κἀκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους προσελαμβάνει.

Κεφάλαιον ιέ.

Ἀντιπάτρου ἀρίστεια, καὶ φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δὲ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις πρὸς τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δ', τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δ' εὐώνυμον, ἀντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνεται τὸ τ μιθριδάτου κέρας, καὶ παθεῖν ἂν κινδύνους τὰ δεινότατα, εἰ μὴ προσδραμὼν τ ἵππον τῷ ποταμῷ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις ἀντίπατρος προσβοήθει νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τόν τε φεύγοντα, ζέσας δ' εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰγυπτίους. αἱρεῖ δ' αὐτῷ καὶ τὸ στρατόπεδον, ὑπομείνας τῇ δι-

ώξει, τόν τε μιθριδάτην σκάλει πλεῖστον ἐν τῇ ζοπῇ διαχόντα. ἔπεσον δ' τούτων μὲν περὶ ὀκτακοσίους,

τοὺς

ἢ ἀντιπάτερ ου πεντήκοντα. μιθριδάτης δὲ περὶ τῶν ὅλων ἐλλῃ καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸ ἀντίπαζον ἀναφαίνων, ὥστε τὸν καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ καὶ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, καὶ δὴ καὶ ζωθλίᾶν σωιέδη ἐν τοῖς ἀγῶσι αὐτῷ. καταλύσας μὲν τοι καῖσαρ μὴ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς ασίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανὸν μὲν τὸν ἀρχιερωσύνῃ βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν ῥώμῃ δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχῆ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μάρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ἕτερος, μὴ δὲ τὸν μιθριδάτην εἰσβάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ ὑπικρατίους ὀνόματος λέγει ἕτερος, τὸν μὲν μιθριδάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δὲ εἰς ἀσκάλωνα ἀντίπαζον, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰουδαίας ἐπιμελητοῦ ζιχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπροπέμψαι, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας πρὸς ἑσπέραν, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τότε πρὸς καίσαρα, τιμωρίαν τοῦ πατρὸς ἐπωδύρετο τύχῃ, καὶ ὡς δὴ αὐτὸν ὑποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πελέκει σκιπίωνος. ἐδεῖτο τε λαβεῖν αἶτον αὐτὸν τῆς ἀρχῆς ἐνεβεβλημένην. ὑρκανὸς δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντιπάτρου κατηγόρει διαίως ἀδικουμένων τὸ ἔθνος, καὶ εἰς αὐτὸν ὠφελημένων. παρὼν δὲ ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτὸν κατηγορίαν γιγνομένην, νεωτερισας δὲ ἀπέφαινε τοῖς περὶ τὸν ἀντίγονον καὶ στασιάσεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατιώταις, ποιήμασι τοῖς λόγοις, ὧν αὐτὸς μὲν μάρτις. δικαίως δὲ ἐλεγχθῆ ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναπρασον γενόμενον πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε φίλιον ὑπάρξαντα ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι λῃσεία ὑπὸ σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐ κατὰ δίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν τὸ φράσαντος. τούτοις ἀντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς θεραπεύηται, τοῦτο ἐπ' αὐτοῦ ποιησάμενος τιμὴν κείσιν, δεύτερον αὐτὸν ἀποδείκνυς τῆς ἰουδαίας.

Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatē primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hísque Hyrcanum pōtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniēs, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu electi. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gēris gesserint, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Cap. XVI.

Cæsaris litera & senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

Ἐπιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστῆσαι τείχη, ταύτῃ αἰτησαμένῳ τὸ χάρις. ἐρωμένῳ δὲ ἔτι πομπήϊος καταβαλόντος. καὶ τοῦτ' ὅτι ἐλλῃ τῶν ὑπάτων εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετωλίῳ. καὶ τὸ γραφόμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. λεύκιος οὐαλέριος λευκίου υἱὸς στρατηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς δεκεμβρίαις ἐν τῷ τοῦ ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν, δὲ λεύκιος κωπώνιος, λευκίου υἱὸς, καὶ παπίριος κυείνας, φίλοι ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νουμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἱκανὰ αἴτια φαίνεται ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

Hyrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. deditque hac de re in vrbē literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idibus Decembribus in æde Concordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

XVII.

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum, de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem aueam in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Potrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus

XVIII. est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽ lo suis quisque possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capterent, se quidẽ pro præsíde habituros dominũ,

διελέχθησαν, ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς πργμάτας πρὸς ῥωμαίους χάριτας. καὶ τὴ φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τ συμμαχίας ἠνεγκαν, ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, ⸗ γράμματ αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τ τήν τε χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἐδόξε ϗ συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν ταῦτ αὐτοῖς ⸗δοκεῖν, καὶ τ κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξεσθαι. ταῦτα ἐγένετο ὕπατ ὑρκανῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχη, ἔτους ἐνάτε μηνὸς πανέμου. νουμηνίᾳ ϗ καὶ ⸗δοκ τ τ ἀθηναίων δήμου τιμᾶς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτούς. ἐπεμψάν τε ψήφισμα ἅψαντες αὐτῷ, τῦτον ἔχον τ τρόπον. ὅπ πρυτανείας ⸗ ἱερέως διονυσίου τῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτη ἀπίοντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα ἀθηναίων, ὅπ ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δίκλης μηναίδρου ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιόνος ἐνδεκάτη τῆς πρυτανίας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρὸς ἕρων. ἐπεψήφισε δωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρε ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῇ πολιτῶν ἑκάστῳ δίνοῶν, καὶ πάσῃ χρώμενος προθυμίᾳ αὐτοῖς ἀποδῆ, καὶ τοὺς ⸗δεγμένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ θρασβείαν, ἢ κατ ἰδίαν πρόφασιν ὡς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τ ἀσφαλῶς αὐτῷ ἐπανόδε προθυμούμενος, ἐμῴρτυρήθη μὲν ⸗ πρότερον ἤδη τοῖτον. δέδοκται ϗ καὶ νῦν θεοδοσίου τῦ θεοδώρου συνιέως εἰσηγησαμένου καὶ περὶ τ ἀνδρὸς ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προφάσιον ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅπ ποτ ἂν δύνωνται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτῷ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνειπεῖν ϗ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις ξαγωδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, ⸗ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὑπομεληθῆναι ϗ τοὺς στρατηγοὺς ὅταν μέλλωσι τῷ αὐτῷ, ⸗ διαφυλάσσοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς δύνοιαν, εἴ πως ἔσται ὅπ ἂν ὑπνοήσωμεν εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τ τανδρὸς σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τοῦτον γενομένων φάνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ὑποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς σπουδὴν ἐν τῇ ἤδη τετιμημένων. ἐλέσθαι ϗ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵτινές τε αὐτῶ νομίσει τὸ ψήφισμα, καὶ ⸗δὲ καλέσασι προσδέξασθαι τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῖν τὴν πόλιν. αἱ μὲν οὖν ⸗δὲ ῥωμαίων καὶ τὸ δήμου καὶ τῶν ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῶν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ ϗ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεφεν, ἀνεγείρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, τὸν πομπήιου καθηρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπων κατέστελλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν. τὰ μ ⸗δ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν δὲ δαιμονίᾳ θέσθαι, καὶ βιώσεσθαι τῆς ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀταρέχως. φρονοῦντας ϗ τοῖς ἐκ τῆς νεωτερίζειν ἐλπίσι, ⸗ τοῖς ἀπ αὐτῆς κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἔχειν αὖθις προστάτου δεσπότην, ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ἢ αὐτὴ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ἢ καὶ καίσαρα πικροὺς αὐθ' ἡγεμόνων πολεμίους. ὁ δὲ ἀπέξεσθαι μεζονέμφονα ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίζει ἑαυτῷ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam compotuit.

Κεφάλαιον ιζ.

CAP. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen commisit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Στι ἀντίπατος τοῖς παισὶν, ἡρώδῃ μὲν τῇ γαλιλαίας ἀρχὴν, φασαήλῳ δ' ἐπίτροπα τῶν ἱεροσολύμων, καὶ ὡς σέξτος καίσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν ἡρώδην ἐποίησεν.

Βραδὺν δὲ ὁρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, φασαήλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς περιοίκου, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν ἡρώδῃ τῶν γαλιλαίων ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπασιν ὄντι, ἐτῶν δὲ αὐτῷ ἐπιγινομένων ἔτη. ὀλίγον δὲ αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρονήματι γλυκὺς ὁ τῆς ἀρχῆς ἔρως, ἀφορμὴν δ' εἶσπει τοῦ γενέσθαι εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐξαίφνης τὴν ἀρχιλῃστὴν, τὸν πρωτοστάτην τῆς συρίας καταφέροντα σὺν μεγάλῳ σίφει, τοῦτον καταισχὼν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύροι, ποθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τὸ λῃστηρίου τὴν χώραν, καθαρόν σφων. ὑμνοῦσι γοῦν αὐτὸν ὅτι τοῦτο κατὰ κώμας καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφάλειαν τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐνῆν δὲ ἀκοῦσαι τοῦτο καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ὅτι συγγενεῖ τε μεγάλῳ καίσαρος, καὶ διέποντι τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τὸν ἡρώδην πεπραγμένων, φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν εὐδοκιμησιν αὐτοῦ κινηθείς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας εὐφημίας. καὶ τοὺς μὲν τοῖς ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐξὸν ἐποιεῖτο, δι' αὐτὸ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, ἔτι δ' ἀπειρηκότας τοῖς πράγμασι πρεσφερόμενος, ἔτ' ἐξευβείζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' αὐτὴ πατρὸν ἐποιεῖτο θεραπείας πρὸς τὸ ἔθνος τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῆς οἵων ἄν τις μεταλαμβάνοι τῆς ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μέντοι τῶν ἐν τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ὑδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν οὐνοίας καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, οὐνοία τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ προσόδῳ τῇτε πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῆς ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος ἐπεποιημένος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πείσας πέμψαι τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν κοσμίζεται τῇ δωρεᾷ, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δίδοντος ἔπεμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφθονίζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. οἱ δέοι δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρώδην βίαιον καὶ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος ἐπιθυμοῦντα. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτιπάτρου, καὶ μέχρι ποτ' ἔφασαν ὅτι τοῖς πρωτεύουσι ἐπιτρέπεις; οὐκ ὁρᾷς αὐτιπάτρου μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ διεζωσμένους, σαυτὸν δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνος εἶναι νόμιζε, ῥᾳθυμῶν σοὶ τε σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ὁ δὲ ὑπερφρονῶν

Cæterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animadverteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorum hominum depranatus est, quo minus Hyrcanio fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram consessu iudicum facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præstò fuit, prænonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficiētem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, nequa tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hunc consessum iudicandū se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculū ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hîc purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquādo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

τῆ μεγμάτων ἀπίπατερς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν εἰσὶ, μὴ ἢ ἀπάτα σαυτὸν τῦτο οἰόμενος, ἀλλὰ διεπόταμ φανερῶς ἀνωμολόγηνται. καὶ γὰρ ἡρώδης ὁ παῖς αὐτῶ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῶ, παρεβαὶ τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κακῶλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν & πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη τῦτο παθεῖν, ὑπὸ τῦ συνεδρίου, μὴ λαβὼν ἢ ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς ἢ ἀκούσας ταῦτα, πείθεται. προσεξήφλαν ἢ αὐτῶ τὸν ὀργὸν & αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρεκαλῦσαι τὸν βασιλέα & τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπονθμένων ὑπόσχῃ δίκην. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τῦτων ὑρκανὸς ἡρώδην ἐκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὁ ἢ παῖς, τὸ πατρὸς αὐτῶ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ ἢ ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακὴν τῆς ἰδίᾳ τὸ σῶμα, τότε κατὰ τὸν γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τέρπον ἁρμοσάμενος, καὶ μὴ σίφος διαπορεύοντος αὐτῶ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε δέος ὑρκανῶ δόξειν μετὰ μείζονος παρεσκευάσθαι τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφύλακτος ἐν πρὸς τὸν δίκην. σέξτος μέντοι ὁ τῆς συρίας ἡγεμών, γράφει παρακαλῶν ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην ἐκ τ' δίκης, & προστιθεὶς παρακούσαντα. τῷ δ' ἰδίᾳ ἐφορμὴ & τὰ ὦδε τῦ σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τῦ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καθεσθεὶς ἢ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τῦ σὺν αὐτῶ τάγματος ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδεὶς, τῶν πρὶν ἀφικέσθαι δεδεβαλλόντων, ἀλλ' ἐν ἡσυχία, & τῦ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. δεδεικμένων δ' ἔτι, εἷς τις σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δεδὰ τῦτο τῦ δεδοικέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδρι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ὅτ' αὐτὸς οἶδα πρὸ τῶν πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων ὅτε καθεσάντα. ὅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνει. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δίκαιος οὐκ ἀφῖκται εἰς τῦτο τὸ συνέδριον κεκλημένος, ταπεινὸς φείσεται, καὶ χήματι δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἀνθρωπίνῳ παρ' ἡμῖν, κόμιν τε θηρεύσας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ ἢ βέλτιστος ἡρώδης φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἕστηκε τὴν πορφύραν ἀφεικέμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τ' κόμης, καὶ φεῖ αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' αὖ καταπείνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ἢ σωθῇ διασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρώδην μὲν ὅπῃ τέτοις ἐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον ποιεῖται φεῖ πλείονος ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς ἢ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ δεδωκότας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ ὅτι ὃν νῦν δὲ ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλεσθε, πολάσει ὑμᾶς ποτὲ & αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' ἐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρώδης τὴν βασιλείαν φαλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, & ὑρκανὸν αὐτὸν, χωλὸς τὸν σαμέου. σφόδρα γὰρ αὐτὸν ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. & ὅτι τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκυμένης ὑπό τε ἡρώδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν ἡρώδην, εἰπών, ἀγαπᾷ τὰς ἁμαρτίας ἐ δυνάσθαι φυγεῖν αὐτόν. καὶ φεῖ μὲν τούτων χῶραν ἐσῶμεν. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν αἵρεσιν ἡρώδου

ἡρώδου τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλον ἢ- A
μέραν ἀνεβάλλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρώδην,
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔστε γὰρ τὸν
κίνδυνον διαφεύξεσθαι ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς Δα-
μασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ παραγενόμενος πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος,
ἦπερ εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὸ
δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι
πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, B
φοβεῖσθαι δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀναισθησίας καὶ ἀνοίας. σέξ-
του γὰρ πιθησαντος ἡρώδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας,
χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν
ὄψει μὴ στρατώσηται ἡρώδης ἐπ' αὐτόν. ἀ πολὺ γὰρ
τούτου τὸ δέος ἐβεβάδιωεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρώ-
δης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ
καὶ τὸ κληθῆναι πρὸς τὸν λόγον ὑποχεῖν ἐν τῷ
συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς C
ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ ἀντίπατρος καὶ
ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες καὶ
φθεγξάμενοι, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κα-
ταπλήξάμενον δ' ἀπειλῆ μόνον, μὴ χωρῆσαι περαι-
τέρω κατὰ τὸ φθάσαν τοὺς αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε πρὸς τὸ κληθέντα ὅπη δί-
κην ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέ-
σεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ D
σκυθρωπότερον ἅπαντᾶν, πρὸ δὲ τῆς σωτηρίας ἀ-
χαριστεῖν. λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ μὴ πολέμου ῥοπὰς βε-
βαίει τὸ θεῖον, πλέον ὅσῃ τῆς φρατρίας τὸ ἄδηλον.
διὸ καὶ τὴν νίκην μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πο-
λεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲ δίρ-
γετήσαντι, μηδὲν δ' ἀχαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ,
πρὸ δ' ὧν ἐκάλοιη δίκῃ πονηρὸς συμβούλοις, ἀλλὰ
μὴ δ' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τι- E
νὸς παρεχομένῳ. πείθεται τούτοις ἡρώδης, ὑπο-
λαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀποχεῖσθαι αὐτῷ καὶ τὴν ἰ-
σχὺν ἐπιδείξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲ κατὰ
τὴν ἰουδαίαν ἔστως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς
ῥώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' ἀφρικὴν πολεμήσων
σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐ-
τὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶ μοι πάσας F
κυρῶσθαι τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκρά-
τορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς
ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δίκῃ σπουδῆς ἔχον
ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγα-
πήσαντες. ἐπεὶ γὰρ πολλοὶ δίκῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσ-
μένειαν ἀπεσοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων
ἀναγεγραμμένοις πρὸ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα πανταχῆ G
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ τισιν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς
οἷς τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἀκίνητα ἔχειν. ἐν τε
τοῖς δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῶν πόλεων, καὶ ἐπὶ νεῶν
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ πλάναις ἀναγεγραμμέναις χαλκαῖς. ἀ μὲν ἄλλα καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκοῦν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσὶν. ἐν τύποις ποιήσομαι καὶ
τὴν δόσιν δίκαιον. ἐθέλω δὲ καὶ τὰ γεγραμμένα, ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς
τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γάϊος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenissent Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorē suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suũ & altorem bellum moueat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nam si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX.
Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cœptã societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterũ,

Sidoniorum magistratibus, senatui & pop. salutem. Si valetis bene est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis vestris monumẽtis reponatur, inscriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Est autem hoc: Iulius Cæsar, Imp. iterum & pont. max. de consilij sententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudęus & nunc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in nostris negotiis præstitit, sicut ei multi Imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum esse iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, esséque ipsum & filios eius nostros socios, & in amicorum nostrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificalia habere ipsum & filios decerno. & si qua controuersia exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudicium penes ipsum esse. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata sibi loca possideant: vt pontifex ipse ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum passis adsit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Ascalonem, in templis, inscriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæstores ac magistratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar, Imp. dictator, consul honoris, virtutis & benignitatis causa, concessit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúsque filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorum totiúsque gentis, iure quo & maiores eorum hoc sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hierosolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham secundum suam voluntatem, & vt Iudæis secundo locationis anno de reditibus eorum subducant, immunésque sint ab angariis & vectigalibus. C. Cæsar Imper. iterum statuit vt singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe excepta, absque anno septimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque seminant: vtq; in Sidone secundo quoque anno tributum reddant quartam partem satorum:

A σιδωνίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν, εἰ ἔρρωσθε καὶ αὐ ἔχοι, κἀγὼ ὑγιαίνω σὺν τῷ στρατοπέδῳ. τὸ γλυμμένης ἀναγεγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθναρχην ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακείνται γράμμασι. βούλομαι ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους καὶ Ῥωμαίους ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀνατεθῆναι. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο. ἰούλιος

B κῆσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκεινα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἰουδαῖος, καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔντε εἰρήνης καὶ πολέμου πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, καὶ ἐν τῷ ἐξάγοντι ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ πρὸς μιθριδάτην ἀποσταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ,

C πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθναρχας ἰουδαίων εἶ βούλομαι, ἀρχιερατεύειν τε ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, εἴ τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔπι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔχειν ἀρχιερατικὸς ἢ φιλάνθρωπος, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ

D τέκνα αὐτοῦ. αἴ ὴ μεταξὺ γένηταί τις ζήτησις περὶ τῆς ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίνειν γένεσθαι παρ' αὐτοῦ. ὧν δὲ χειμάσιαν ἦ, ἢ χρήματα πρᾶσθαι ἐδοκίμαζω. γαΐῳ κάισαρος ὑπάτου, διδόγμενα, συγκεχωρημένα, προσκείμενα, ὄντ' ἔτος ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἀρχὴ, καὶ τοῖς διδομένοις τύποις καρπίζονται. ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων προίσηται τῶν ἀδικημένων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρ-

E χιερέα τῶν ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῶν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένων γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀπενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς δῶσαι κέλευσον, καὶ διατάξαι

F πέμψαι παντάχοῦ. γαΐος κάισαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὅτι συμφέροντι, τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου τῶν ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἔθνος εἶ ὄσι τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ κατέχουσι. γαΐος κάισαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἐκέλευε,

G τούτοις ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτῶν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῆται. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου κόρον ὑπεξέλωνται. καὶ μήτε ἐρανολαβῶσι τινὲς, μήτε φόρους τοῖς αὐτοῖς τελῶσι. γαΐος κάισαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔσπεισε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ ϛ' ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

πρὸς

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας τελώσιν, αἷς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐ-
τοῦ. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ
πρεσβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν ἰουδαίων ἐπιστᾶ συμμα-
χίαν, καὶ στρατιώτας ἀξειν, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσ-
πράξεσθαι, ἢ εἰς ἀδοχειμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνό-
ματι, ἀλλ' ἢ παντάχοθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
ταῦτα ἔχον, καὶ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐφρίαντο, ταῦτα πάν-
τα αὐτοὺς ἔχειν. ἰόπολιν δὲ πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον B
ἰουδαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν
εἶ καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ
ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ
παῖδας αὐτοῦ, πλὴν τῆς τῶν νεμομένων, χώρας, καὶ λι-
μένος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτῶνι μοδίους δισμυ-
ρίους χοί. ὑπεξαιρουμένου τοῦ ἔτους ὃ σαββατικὸν
καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτος οὔτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβά-
νουσι. τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκα-
νὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐξακατέχον, ἀρέσκει C
τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίους ὅπη τοῖς
δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν δὲ τὰ ἀπ' ἀρχῆς
δικαιώματα πρὸς ἀλλήλους ἰουδαίους καὶ τοῖς ἀρχιερεῦ-
σιν αὐτῶν, ἅπερ φιλάνθρωπα, ὅσα τότε δήμου ψηφισα-
μένου καὶ τῆς συγκλήτου ἔχον. ὅπη τούτοις τε τοῖς δικαίοις
χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ
χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συμμάχοις ἦσαν ῥωμαίων καὶ D
δωρεαὶ ὑπῆρχε, κατ-
ὠκῆσθαι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν
ἐθνάρχην καὶ ἰουδαίους ἔχειν. δεδόσθαί τε ὑρκανῷ,
καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ
πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων
καθιζομένους, μετὰ τῆς συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰ-
τησαμένους δὲ δικτάτορος ἢ δὲ ἱππάρχου
παρελθεῖν ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ E
ὑποκείμενα αὐτοῖς ὑποδίδωσιν ἐν ἡμέραις ἕξ τοῖς ἁ-
πάσαις, αἳ τὸ δόγμα γράψωσι. Γάϊος κάισαρ αὐ-
τοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὑπατός τε τὸ ε. δι-
κτάτωρ ὑποδεδειγμένος δὲ βίου. λόγοις ἐποιήσα-
το περὶ τῆς δικαίων τῆς ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρ-
χιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου τούτου. τῆς δὲ
ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάν-
των ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων καὶ ἰουδαίοις ὅτι τε F
συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, δικαιοχρησάντός τε
τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ
ἡμᾶς ὑπομιμνῄσκειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ
τῷ ἔθνει τῆς ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ
συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡ-
μᾶς διανοίας αὐτῶν, καὶ ὧν διηγήσαντο ἡμᾶς χάρις
ἀπαποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥω-
μαίων, παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν.
ἐντετυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ πρεσ- G
βεῖς τῶν παρόν-
των ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσ-
βεων. καὶ ἐπεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κω-
λύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
τοίνυν οὐκ ἀρέσκει καὶ τῶν ὑμετέρων φίλων καὶ συμμάχων
τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συνόδια, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτοῖς μηδ' ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπα-
τος, ἐν τῷ διατάγματι κωλύων διάσους συνάγεσθαι καὶ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, ὅτε χρήματα
συμφορεῖν, ὅτε συνόδεια ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους διάσους κωλύων, τούτους μόνους ὁπόταν

& ad hæc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ votãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſéque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæíſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiíſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetatíque eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum feciſtis contra amicos noſtros & ſocios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Poſt mortem autem Cæſaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato ſenatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum poſtulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt ſenatuſconſulto eis decretum eſt. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis ſcripſit per vniuerſam Aſiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Epheſiorum, in hunc modum. Dolabella imperator Epheſiorum magiſtratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis at ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus ſuis quòd militare non poſſint, eo quòd neque arma geſtare, neque iter facere eis fas ſit diebus ſabbatis, neq; victum more patrio poſſent ſibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes ſacrorum cauſa ſicut leges eorum poſtulant, & conferentes in offerenda templo ſacrificia. volóque vt hæc ipſa ſcribatis per vrbes prouinciæ ſingulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt. L. autem Lentulus Cos. pro ſententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Epheſi pro tribunali religionis ergò eſſe immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiuſmodi ſenatuſconſulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem noſtram aliáſque vrbes, & reſcripta de iure noſtro ad prouinciarum præſides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inſeruimus credere facile eſt his, qui noſtra ſcripta candidè lecturi ſunt. Quando enim tam manifeſta argumenta exhibuimus noſtræ cum populo Romano amicitiæ, oſtenſis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vſque durantibus, duraturíſque in poſterum, omnia hîc apponere ſuperuacaneum ac moleſtum duximus, exiſtimantes neminem foreram difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata ſit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceſſit amicitia & ſocietas. Incidit autem eiſdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa huiuſmodi. Cecilius Baſſus vnus è Pompeianis per inſidias interfecto Sexto Cæſare ipſe occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra eum venientibus cum equeſtribus ac pedeſtribus copiis: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæſare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iuſtum exiſtimans.

κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συναγεσθαί τε καὶ ἱσασθαι. ὃ ὑμᾶς οὐ καλῶς ἔχει, εἴτι κατὰ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀκυρώσαθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν. μὴ ὀκνεῖτε δὲ θάνατον, μάρκος ἀντώνιος καὶ πόπλιος δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τὴν τε σύγκλητον συναγαγόντες καὶ τῶν ὑρκανοῦ πρέσβεις παραγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ὁ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὅπως ἐλλείποι τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτοδίκην τῆς ἀσίας ἔτος. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβευτὴς ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου τῶν ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τῶν μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ συνήθων κατ' αὐτοὺς ἐμπορεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δίδωμι τὴν ἀτελειαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένους κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ πρὸς τὰς θυσίας ἀφορμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος ὁ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρείων. πολλὰ οὖν ὄντι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τὰς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὅπισθας αὐτιπεφωνημένα τοῖς ἡμετέροις, περὶ ὧν ἁπάντων ἕνεκα ὧν προτεθέμεθα πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασανίσαι ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ δὲ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν φιλίας γεγραμμένης, ὅπερ ἐκκινοῦντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα, καὶ διαμενούμενα, τὴν μὲν πάντων παραθεσιν ὡς περιττὴν τε ἅμα, καὶ ἀτεροῦν παρητησάμεθα. εὑρέν δ' ἔτος ἡμισάμεν σκαιὸν, ὃς ἐκ τῆς ῥωμαίων ἡμῶν πίστεως φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς ἐκ ὑπολήψεται περὶ ὧν εὖ φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ὑπεδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γεγραμμένην, δεδηλώκαμεν. σεισβὴν δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπήϊα φρονούντων, βουλευτὴς σωθεὶς ὅτι σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν, ἐκράτει τῆς παραλίου. πόλεμός τε μέγας περὶ ἀπάμειαν συνέστη, τῶν καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ κατὰ ἀντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν υἱῶν, κατὰ μνήμην ὧν εὐεργετήθησαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ ἐπὶ τὸν φονεύσαντα δίκαιον ἡγούμενος.

φονευ-

χρονιζομένου τῆ τοῦ πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὸν σέξτου. καῖσαρ δὲ ὑπὸ τῆς περὶ κάσσιον καὶ βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταρχὸν τὴν ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ς'. τοῦτο μὲν οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his, qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιη'.

Ως κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὠ παρ' αὐτῆς εἰσέπραξατο.

Cap. XVIII.

Cassius afflictis Iudais insuper octingenta talenta ab eis exigit.

ΤΟΥΤΟΥ δὲ ὅπως τοῦ καίσαρος θανάτῳ πολέμῳ συνερρωγότος, καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων ὅπως σφισὶ συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος εἰς συρίαν, ὡς δὴ λησόμενος τὸν περὶ τὴν ἀπάμειαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους μεθαρμόσῃ τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, καὶ φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπέτιθει. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. ἀντίπατρος δὲ ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μείζοσι τοῖς χρημάτων εἰσπραξίν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ δὲ μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δὲ ἄλλοις προστάξας εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος ἡρώδης ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰσπραξάμενος ὅσα ἦν αὐτῷ πρόσοδος φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα καισαρί. σαφέστερον δὲ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίοις ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασκευάζειν δύνοιαν ἐπὶ τῶν ἀλλοφύλων πόνων. ὅπως δὲ ἀσκονίδ' αὖ ταναδρεῖ ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ὑπημελημένοι. καὶ τὰς ἀρες πόλις ἐξανδραποδίζεται κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώτατα, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δὲ αὖ ἐπ' ὀργῆς κάσσιος ὡς καὶ μάλιχον αἰρεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δὲ ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπαύσε τὸν ὁρμῆς. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα ὑπεβάλλετο ἀντιπάτρῳ, τὸν τότε πολίτην, ἀσφάλειαν ὑρκανὸς ἀρχῆς ἕξεσθαι νομίζων. ὁ μὲν ἔλαθε τὸν ἀντίπαρον ταῦτα φρονῶν. ἡρώδης γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέρσαι ἰορδάνου, καὶ σεφὸν ἀραβίων ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μὴν τοῖς ὠν ὁ μάλιχος, ἠρέσετο τὸν ὑπεβάλλετο, ὑπολογούμενος μὲν ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασι πάλου μὴν τὰ ἱεροσόλυμα φερυσιωτος, ἡρώδου δὲ ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ὃς αὖ εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον ἀδέν. ὁρῶν δὲ τὸν ὑποψίαν καταλλάσσεται πρὸς τὸν ἀντίπαρον, καὶ συνέβησαν, μαρκῳ καὶ συρίαν στρατηγοῦντος. ὃς ἡρώδην νεωτεροποιοῦντα καὶ τὸν ἰουδαίαν τὸν μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε ὀλίγου μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος ἐφείσατο.

In Syriam dum venit Cassius, afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

BEllo deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutáque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partẽ quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius lenisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, dejerans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidẽte, qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamẽ Antipatri precibus donauit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως μάλιχος ὑπεβουλεύων, ἀντιπάτρῳ ἀνῄρε φαρμάκῳ.

Cap. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

ΕΛαθε δὲ ἄρα φονέα ποιησάσας ἀντίπατρος αὐτὸν τὸν μάλιχον. κάσσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὸν ὑπομένειν ἅπασαν ἐπεχείρησαν ἡρώδην, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικήν, ὑποχόμενοι δὲ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδείξειν μὴ πόλεμον, συνεῖχε γὰρ τότε, πρός τε αὐτώνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα.

Sed Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei nauibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiã polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tũ maximè timens Antipatrum,

μάλιχος δὲ τότε δείσας μάλιστα τὸν ἀντίπαρον,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parentis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicea, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibi ipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quási ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. ϗ πείσας ἀργυρίῳ τ̃ ὑρκανῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰςιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τ̃ ἄνδρα, ⸀ ὁπλίτας ἔχων ἐπιζ̃ε τὰ κ' τ̃ πόλιν. γνόντων δ' τὸν βεβυλλὸν τὸν κατὰ παῖδος ἡρώδε ϗ φασαήλου, ϗ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, ϗ ἔξαρνος ἦν τ̃ φόνυ. ϗ ἀντίπατρος μ̀ δυσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διενεγκών, ϗ τῇ πρὸς τὸν πατρίδα αὐθαδείᾳ, τέτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τ̃ῦ δ' παίδων αὐτὸ ἡρώδης μὲν δίδυς ἔγνω τιμωρεῖν τ̃ῷ πατρὶ, μ̀ χρατιᾶς δὲ μᾶλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δ' τ̃ῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει περιγίνεσθαι τὸν ἀδρὸς, μὴ πολέμου κατάρχειν νομιζῶσιν ἐμφυλίε. τῷ τε οὖν ὑπολογίαν μαλίχου προσδέχεται, ϗ πιστεύειν ὑποκείνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τὸν ἀντιπάτρου κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δ' ἐκόσμει τ̃ῷ πατρὶ, ϗ προσχωμόμενος ἡρώδης εἰς σαμάρειαν ϗ καταλαβὼν αὐτὴν κεκακωμένην, ἀνακτᾶτε ϗ τοῖς νείκη διέλυσε τοῖς ἐνθρώποις. μετὰ δὲ πολὺ δ' ὑσάσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς προσγίνεται σωὶ τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. ϗ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανον μὴ θητρέπειν αὐτ̃ εἰσιέναι. ϗ πείθεται μὲν ὑρκανὸς, προσβέβληται δ' αἰτίαν τ̃ ὑποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνοῦντας εἰσδέχεσθαι τ̃ πλήθες. ὀλίγον δ' φερντίσας ἡρώδης τ̃ῦ ἀγγέλων, νύκτωρ εἰσεισιν εἰς τ̃ πόλιν, ⸀ φοβερὸς μ̀ ἦν τ̃ῷ μαλίχῳ, ὁ δ' οὐκ ἀνίησι τ̃ ὑποκείσιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τ̃ αὐτάδελφον ⸀ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα δ' φαλακὴν τὸ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δ' ⸀ τοῖς περὶ ἡρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτὸ τὸ πρασσόμενον, ἀλλὰ ⸀ αὐτοῖς εἰς τὸ αὔριον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ως ἡρώδης ὑπεκίλαπτε αὐτ̃ κασσίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Κασσίῳ μὲντοι περὶ τ̃ς τελευτ̃ς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστελλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος εἶη τὸν τρόπον μάλιχος, ἀντεπέστειλε τιμωρεῖν τ̃ῷ πατρὶ, ϗ λάθρᾳ δ' ἀποπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροθύμως ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δ' laodiceian ἡκούσης κασσίᾳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλαν κοινῇ, στεφάνους τε αὐτ̃ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τ̃ μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γινόμενον. ὁ δ' περὶ τύρον τῆς φοινίκης ὑποπτεύομενος τὸ πρᾶγμα, μείζονων ἐφάπτετο. ϗ τὸ παιδὸς αὐτ̃ ὁμηρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τέτον τε ὑποκλέψας, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπάρειν, ἀποδόντος τε ἐπ' ἀντιόνιον κασσίᾳ, τὸ ἔθνος ὑποσπάσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δ' βεβυλλυμένοις, ὅτε διάφων ἀντέπραξε, ϗ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτ̃ καταγνόντες, προειστήμψας θεράποντα, τ̃ῷ μ̀ δοκεῖν ὅτι δεῖπνα παρασκευῇ, ϗ γὰ ἐξιάσειν αὐτοὺς ἅπαντας προφήτευσε, ταῖς δ' ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθει μ̀ ξιφιδίοις. οἱ δ' ἐξελθόντες, ⸀ πλησίον τῆς πόλεως αὐτ̃ περιτυχόντες ὅτι τὸ ἁμαλῆ, καθαιρετοῦσι τὸν

ἄνδρα. ὑρκανὸς μ̀ οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τὸ γεγονότος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκών, ἐπυθάνετο τ̃ῷ περὶ τὸν ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς ϗ τίς ὁ μαλίχου φονεύσας; εἰπόντων δ' κάσσιον τὸν

τῦτο φεῦξαι, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ ἦν πάντι, καὶ τῷ πατρίδος ὀλέθριον. καὶ Μάλιχος μὲν ταύτῃ τῷ τοῦ εἰς ἀντίπατρον ὠφλημένου δίκῃ ἐξέπεσε. καισὶν δὲ ἐκ συρίας ἀπάραντος Φασαὴλ γίνεται καὶ τῆς Ἰουδαίας. ἔλιφε δὲ ὑπολειφθεὶς ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ὅπῃ φασάηλον. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ἡρώδης ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐπαρχος ἐπορεύετο ἐν Δαμασκῷ στρατηγεῖν, καὶ ἑλόμενος φεύγειν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως ὁ φασάηλος δὲ αὐτὸν, ἕλικος κρείττων γενόμενος, καταλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα ὁ ὑπάτου δὸν ἀφίησι. τόν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δὴ παθόντα ὑπ' αὐτοῦ, συμφέροντα τοῖς ἐχθροῖς. ὁ δὲ ἀδελφὸς μαλίχου τότε ὅσους εἶχε φίλους χωρία ἐφρούρει, καὶ μάσαδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅπῃ μὲν οὖν τούτων ῥαίσας ὁ Ἡρώδης ἐκ τῆς νόσου ἐγένετο, καὶ ἀφελόμενος αὐτὰ πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπάτου δὸν ἀπέλυσεν.

Κεφάλαιον κά.

Ὡς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου βιηδούμενον ἐπὶ τὸ πατρῷον τυραννεῖον, Ἡρώδης ἀπαντήσας ῥέπτει καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει.

ΑΝτίγονον τὸν ἀριστοβούλου, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον τεθεραπδυκότα χρήμασι, κατὰ πτολεμαῖος ὁ μιννάιου δίκῃ τὸ κήδυμα. συνεμάχει δὲ αὐτῷ καὶ μάριον ὃν τυρίων καταλελοίπει κάσιος τύραννον. τυραννίδι δὲ λαβὼν τὴν συρίαν ἔθετο ὁ ἀνὴρ, ἐφρούρησεν. ὁ δὲ μάριον καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ ζῆα καταλαβὼν ἐρύματα, δίκῃ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ὅπῃ τοῦτον Ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἐξ ὧν καὶ δωρεὰς δούς δίκῃ τὸ φεῦγειν τὴν πόλιν δίνοιτο. ταῦτα δίκῃ φεύγοντος ὑπιόντος αὐτῷ Ἀντιγόνου, καὶ μάχῃ αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τὰ ἄκρα ὑπέβαινε τῆς Ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ἱεροσόλυμα δὲ παραγινόμενον, στεφάνοις αἰδοῦσι ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐπεγαμβρεύετο δὲ ἤδη κατ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γήμῃ, καὶ δίκῃ τοῦτο μᾶλλον αὐτῷ φροντίσαι μέλλον ἀγεσθαι τὴν ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρα, ὑρκανὸς δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τεκνῶν μὲν ἀρρένων. δύο δὲ θηλειῶν. ἦκτο δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημότην, δορὶς ὄνομα ἐκ τῶν ἐθνῶν, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, ἀντίπατρος.

Κεφάλαιον κβ.

Ὅτι Ἡρώδης ἐν Βιθυνίᾳ φθάσας πολλοῖς χρήμασιν ἐπιράπυσεν Ἀντώνιον, δίκῃ τῶν πρὸς κατηγορεῖν αὐτῷ συνηθέντας οὐκ ἐδέξατο.

ΚΑίσιον μὲν οὖν χειρῶνται Ἀντώνιός τε καὶ καῖσαρ περὶ φιλίππους. μετὰ δὲ τὴν νίκην καῖσαρ ὅπῃ γαλλίας ἐχώρει, Ἀντώνιος δὲ εἰς τὴν ἀσίαν ἀπῆρε. ἡμοῦμην δὲ ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπλοῦν πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ Ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγορῆντες τοῦ περὶ φασάηλον καὶ Ἡρώδην, φεύγημα μὲν εἶναι λέγοντες τῆς βασιλείας ὑρκανόν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην δὲ Ἀντώνιος δίκῃ πολλῆς

esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæum tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primùm compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ARistobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemæus Mẽnæus adoptat propter affinitatẽ. hunc etiã Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit Antigono, cúmque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentiùs eius tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

CÆterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum praestò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentiens continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicæ in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te eum tua gente agendo ornandoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant., id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς κατηγορεμένων, καὶ δηλα τοῦτο συνέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς αἰτησασιώτας. διεπέπρακτο γὰρ τοῦτο χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτωνίῳ. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτώνιος ἔπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸν ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε νομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ὑπὸ νόμῳ πολέμου, χρήσασθαι τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου κτήσεσιν ἀφηρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας αὐτώνιος δίκαια τοῖς ἰουδαίοις ἀξιοῦν, παρακρῆμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα περιέχον τοῦτο. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθναρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔῤῥωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μενναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεῦται ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε ἐμπορευθεῖσαν ἐν ῥώμῃ τελεθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν σὴν σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους αὐτῶν διάθεσιν ἐδήλωσαν, ἣν ἔχεις εὔνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀρέσκειν ἡμῖν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς κατανοήσας, ἴδιον ἡγησάμενος καταδεεμόντων δὲ τὴν ἀσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῷ ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε χρώων ἀποχωμένων, μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ γὰρ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆς, τοὺς αἰτίους καὶ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἀδικομενίας, καὶ τῆς εἰς θεοὺς ἀσεβημάτων, ἠμυνάμεθα. εἰ δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστράφθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνεθὼς ἐπειδὲ τὸ ὅπλ καμεῖσαι μῆνος. ἀλλὰ τὰς ὑπουλὰς αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῆς ἀσεβείων τολμημάτων αἴτιος, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμετέρας κακοπαθοῦς γνώμης, διὰ κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκρότουν, καὶ τόπους δυσεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀπότετειχισμένους ὄρεσιν, εἰς πύλη μιᾶ τὴν παρεσδον ταμιδύσασθαι, τῆς θεῶν αὐτοῖς ὅπλ ἀδίκοις ἐγκλήμασι κατεψηφισμένων, ἐπεστήσαμεν. καὶ βροῦτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κατὰ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύθαι τὴν ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινὴν οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις θεοῦ ὑπὸ θεῶν δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ δ' ἀσίας σῶμα νῦν δηλ τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ δηλ μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῆς ὑμῶν δηλφερόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐκπεφάχθησαν ὑπὸ γαΐῳ κασσίου ἢ τῆς ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν ὕτοι, ζῶσί τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίοις τε κωλύω βιάσεις εἴ τινες ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκλείσησαν κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἔπεμψας ἐδεξάμην. μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρ-

ἐθνάρχῃ πρεσβυτῇ χώραν αὐτῇ ὑμᾶς κατέχειν A
λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε, κ᾽ τ᾽ ἐναντιωμένων ἡμῖν ὅπλα
κρατῆσαι, ἐπεὶ τὸν περὶ τ᾽ ἡγεμονίας πόλεμον ἀπεδε-
ξάμεθα, κ᾽ τῇ δίκῃ πίστεως & δικαίων πεπιμένοι φέ-
ρεσθαι ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνησθέν-
τας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βέλομαι κ᾽ τ᾽ ἀφ᾽ ὑ-
μῶν εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. κ᾽ ὅσα
ἀφ᾽ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχω-
ρῶν, ἀλλὰ ταῦτ᾽ ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ἔτι δὲ B
ἐπαρχίας ἐκείνων ἀθεὶς ἔτε στρατόπεδα σ᾽ συγκλήτου
δύσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαν-
το βιάιως τοῖς περὶ ἀ πδίκουν χρησίμοις αὐτοῖς ἡγε-
μόσι. δίκαιον αὐτῇ οὐκ ἀπώκοπεν τοὺς τε συμμάχους
τοὺς ἡμετέρους ὁσάπερ εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως ἔχε-
κατέχειν, κ᾽ ὑμᾶς εἴ τινα χώρια ὑπαρχῆ ὄντα τῶ ἐθ-
νάρχῃ ἰουδαίων, περὶ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαῖον κάσιον
πόλεμον ἃ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ὅπλεῶν τῆς
ἐπαρχίας ἡμῖν νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῇ, βίαιτε C
αὐτοῖς μηδεμίαν περσφέρειν ὅπῃ τῇ ἀσθενεῖς αὐτοὺς
ποιεῖν τῆ ἰδίων δικαίων. εἰ δέ τινα ἔχετε περὶ αὐτὸν
δικαιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν ὅπῃ τοῖς τόποις, ἔξεσι ὑ-
μῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῖν ἴσα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως
τοῖς κείμασι φυλαττόντων. Μάρκος αὐτώνιος αὐτο-
κράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. δόγμα
ἡμῶν ἀπέστειλα περὶ ὑμᾶς. περὶ ἃ βέλομαι ὑμᾶς D
φερτίσαι, ἵν᾽ αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίους ἐπιγράψητε δέλτους,
γράμμασι ῥωμαϊκοῖς κ᾽ ἑλληνικοῖς, & ἐν τῷ ὅπῃ φα-
νερὸς ἄτω ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων
ἀναγνώσκεσθαι δυνήσεται. Μάρκος αὐτώνιος αὐτοκρά-
τωρ, τυρίων ἀνδρῶν κάλας αἴτων περὶ τῆ δημοσίων
φερνμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτη τῇ ὑπο-
στάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρα-
τοπέδων κ᾽ συμμάχοις ὄντας διήρπασε, κ᾽ ἐξεπολόρ-
κησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπαρχον τῶ ῥωμαίων E
δήμου, τ᾽ ὑπόνοιαν τινὶ ἐκείνῃ τοῖς ὅπλοις κρατήσαν-
τες, δόγμασι & κείμασιν ἐπανορθώμεθα τὰ ὑπ᾽
αὐτοῦ διεφθαρμένα, ὡς τε ὑποκατασταθῆναι ταῦτα
τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. κ᾽ ὅσα ἐκεκράθη ἰουδαίων, ἤτοι
σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθῆτε, τὰ μὲν σώματα ἐ-
λευθέρα, ὡς ἂν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς προτέροις
κυρίοις. τὸν δ᾽ ἐκ ὑπακούσαντα τῷ ἡμῶν δόγματι,
δίκαιον συγκέκριται βέλομαι. κἂν ἄλφ, τότε κ᾽ τιν F
προστάγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν οὐκ
ὑπακούσαντα. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο κ᾽ σιδωνίοις κ᾽ ἀντι-
οχεῦσι κ᾽ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεδόμεθα οὖν & ταῦτα
δικαίως, τεκμήρια γλυπόμενα ἧς φαμὲν ῥωμαίους
ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τῶ ἡμετέρου ἔθνους.

Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello suscepto, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiã vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis, néve vllam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant: quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac trimuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertétur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inferere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ΄.

Πῶς αὐτῇ ὁ εἰς συρίαν ἀφικόμενος ἡρώδην ἢ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. G

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

ΜΕτὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν αὐτωνίου ὡδηγημένου, κλεοπάτρα περὶ χιλικίαν συτυχοῦσα, δ᾽ ἔρωτος αὐτὸν ἐπεχείρωτο. κ᾽ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἐ-

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiã, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cũ suis, electo ad hoc eloquentissimo quoq; è suo numero. Iuuenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, XXII.

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſtiſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzaphames Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

A ὃς πιθὴς ὢν ἐτύγχανεν ἤδη γλυκόμυθος. ἀκροασάμενος ἢ ἀμφοτέρων αὐτῶν ὅτι Δάφνης, πυθόμενος ἢ ὑπὲρ τῶν, πότερα τὰ ἔνδον ἄμεινον διοικῇ. φήσαντος ἢ τὸν Ἡρώδην, αὐτῶνος ἢ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτούς, δὴ ἔτι παῖδας ὄντας ξενίαν, λεγομένην παρ' ἐκείνοις, μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, τοῦτον δὲ ἀμφοτέρους, τὰς ἀρχὰς καθίστησι, καὶ τὴν Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει διοικεῖν. γράφει ἢ καὶ γράμματα, καὶ ἐπὶ τὸν ἀπὸ σπάσασθαι ἔδωσε. μέλλοντος ἢ κτείνειν αὐτούς, παρῆσαν οἱ πρὸς Ἡρώδην. πρέσβεις ἢ ἦσαν ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας, ἀλλ' ἁπλῶς πάλιν αὐτωνίῳ χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ αὐτώνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τοῦ τε Ἡρώδου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι προστάξει κολάσαι τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Ἰουδαίων, νεωτέρων ὄντων θυμουμένων πραγμάτων, καὶ τοῖς πρὸς Ἡρώδην συναδικήσασι τὴν ἀρχήν. ταχὺ ἢ Ἡρώδης, B ἔφυτο γὰρ ὅπου τοῦ ψάμμου πρὸ τῆς πόλεως, προῆλθεν ἀπέναντι παρεκελεύετο, σωθῆναι ἢ αὐτοῖς καὶ ὑπεκπεσεῖν, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένην. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ὥθισμα ἢ ἐκ θορύβου ἰουδαίων σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους ἢ κατέτρωσαν. οἱ ἢ λοιποὶ διαφυγόντες ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἡσύχαζον. τὸν ἢ δῆμον καταβοῶντος Ἡρώδου, παροξυνθεὶς αὐτώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέχον, πάκορός τε C ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης τῶν παρθυαίων. τελευτᾷ ἢ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας παραλαβών, διαφερόντως φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην ἐδηλαβών, μέγα παρ' αὐτοῦ δυνάμενον.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymœ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus perſuaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiuigentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ſeruientibus oppidanis quifratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eóque in templo cõpulſo,

Κεφάλαιον κδ'.

Σπασινα πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὃν χρόνον ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι αὐτῷ δὲ δώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ τὸν ἡρώδην ἀνέλοιεν. ὁ μὲν οὐκ ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τέτο ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἐπράτευσαν, κατέβαινον ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ ἢ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν οὐκ ἐδεξαντο πάκορον, σιδώνιοι ἢ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλην μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπὴν ποιούμενον τὰ καθ' ἑαυτὸν χώραν, καὶ ἀντίγονῳ συμπροσλήψεσθαι, καὶ γὰρ μόνα τε ὁμώνυμον τῇ βασιλέως οἰνοχόον. ὃν ἢ τῷ πρὸ καρμήλου τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ συμβουλεύειν ἑτοίμους ἐχόντων, προσεδόκα δὲ διὰ τῆς χώρας μέσης πλαβεῖν ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ ἢ τὸ χωρίον καλεῖται. καὶ τινων ὑπαντησάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσχωμούντων δέ τινων, πολλοὶ συνῆραφέντες, ὅτι τὰ βασίλεια ἦσαν, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων ἢ τῷ πρὸ φασαήλου καὶ ἡρώδῃ. καὶ μάχης γλυκομύθης καὶ τῶν ἀνδρῶν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, κατέπου-

B xv. coniecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzaphames Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymœ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus perſuaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiuigentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ſeruientibus oppidanis quifratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eóque in templo cõpulſo,

Κεφάλαιον κδ'.

Σπασινα πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὃν χρόνον ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι αὐτῷ δὲ δώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ τὸν ἡρώδην ἀνέλοιεν. ὁ μὲν οὐκ ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τέτο ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἐπράτευσαν, κατέβαινον ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ ἢ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν οὐκ ἐδεξαντο πάκορον, σιδώνιοι ἢ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλην μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπὴν ποιούμενον τὰ καθ' ἑαυτὸν χώραν, καὶ ἀντίγονῳ συμπροσλήψεσθαι, καὶ γὰρ μόνα τε ὁμώνυμον τῇ βασιλέως οἰνοχόον. ὃν ἢ τῷ πρὸ καρμήλου τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ συμβουλεύειν ἑτοίμους ἐχόντων, προσεδόκα δὲ διὰ τῆς χώρας μέσης πλαβεῖν ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ ἢ τὸ χωρίον καλεῖται. καὶ τινων ὑπαντησάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσχωμούντων δέ τινων, πολλοὶ συνῆραφέντες, ὅτι τὰ βασίλεια ἦσαν, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων ἢ τῷ πρὸ φασαήλου καὶ ἡρώδῃ. καὶ μάχης γλυκομύθης καὶ τῶν ἀνδρῶν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, κατέπου-

πέμψουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτὰς, ἃς ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑφ' ᾗ οὖν ἀδικίας ταύτης ἡρώδης, μετολίγον πιμωρίαν οὐδ' ὑπ' αὐτῶν ἀσιωπήτως λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δ' ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀπέμελλον οἱ πολέμιοι τὸν ὅλον τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴν δ' ἔστιν αὕτη, μέλλοντα ἄξειν. τῆ δ' ἡμέρᾳ ἐπισάσης πολλαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα δὲ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ ἡρώδην ἐφρούρουν. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ἡρώδης δ' ὄχλον ἔχων, ἐπεξέισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδίον. καὶ καρτερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας ἔτρεψε, τὰς μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τὰς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα. ἦν γάρ τι καὶ τοιόνδε, παρεβοήθει δὲ καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις αἰτηθεὶς ὑπὸ ἀντιγόνου ἐληθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεσθαι, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπροάξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. φασάηλος δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξαμένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβῆναι τῷ βαρζαφάρνῃ αὐτὸν, δόλον τινὰ τοῦτον συνθεὶς. καὶ φασάηλος ὑπ' ἀνδρὸς ὑποβουλίου πεισθείς, μὴ ἐπαρθέντος ἡρώδου τοῖς προτερήμασι, δι' ὃ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ πάνυ καὶ τοῖς ἥκουσιν ὑποπτεύοντος. ὤχοντο μὲν οὖν προσβεύοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ καταλιπὼν ἡρώδην διακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευθέρων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. ἡγουμένοις δ' ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πόλεων ἔφεσῶτες. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως καὶ δώροις δίδωσιν, εἶτα ἐπεβούλευε. πλησίον δὲ μιᾶς ἱππασίων ἦν θαλάττης οἱ περὶ φασάηλον κατῆγον. καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς ἀντίγονος ὑποσχοίτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' οἷς παρθοις κατ' αὐτὸν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους. ὑ μὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ὑπεβαλλομένους αὐτοῖς ἀπίστους τινὲς, φυλακῆς αὐτοῖς ἐπιφανοῦς περιῖσαν μένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ περιέμενον ἕως ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν, μὴ προαναπηδήσαντος τούτων ἐκεῖνος ἀμαθόμενος ἐκφύγῃ. καὶ οἱ φύλακες αὐτῷ ἐωρῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῄνουν τινὲς δύεσθαι ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ περιμένειν. μᾶλλον μέντοι θεὸς ταῦτα αὐτὸν ὠφέλλειν ἐνόησε, ὃς ἀκμάσει παρὰ σαμαρείταις τῶν πλουσιωτάτων τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ὑπηρετοῦντα. ἐγγὺς γὰρ ἦν θάλασσα. ὁ δὲ ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤξίει, ἀδελφὸν ὄντα καὶ συνδιαιτᾶσθαι πρὸ ἀδελφοῦ. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, ἠξίωσε ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλόμενον περὶ αὐτοῦ. χρημάτων τε γὰρ διαμένειν, πλείονα ἔσεσθαι παρ' αὐτοῦ ὧν αἰτήσονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας προσβύτας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. οἱ δὲ βάρβαροι ταῦτα λέγοντος, ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι, ἀπῆει τε πρὸς πάκορον.

miserunt armatos quosdam in propinquas ædes vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòst Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cum paucis militibus, eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed reuera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, suasit ei vt legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéque vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum est, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esse pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari insidias; & clàm adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare nõ defuerunt qui hortarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures aecepturũ à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

CAP. XXV. A

Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos abducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui B indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia doloſè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto C audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum E facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin F ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto G amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coact⁹ deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

Κεφάλαιον κέ.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

ΟΙχομένου δ᾽, τοῦ παρθων ἐπέσπασάν τινες ὑρκανὸν καὶ φασάηλον. πολλὰ δ᾽ ὀλοφύρασθαι τοὺς παρθους. ὁ δ᾽ ὅπως τὸ ἡρώδην ἀπρεπὲς ἀλμῶδες διέτυχος, ἐντολὰς εἶχε παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶν τείχων συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ᾽ ἄγγελοι τοῦδε φασαήλου πεμφθέντες ὅπως δηλώσειε τὴν τῶν παρθων ἀπιστίαν. οὓς δὲ πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης προσέισι πακόρῳ καὶ τοῖς παρθων τοῖς δυναστοτάτοις, ὡς ὄντι τοῦ ἄλλων δεσπόταις. οἱ δὲ τὸ παῦν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τοῦ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. ἐδόκουν γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τῶν ἀπιστασιωτῶν. ἥκειν μὴν δηλώντας ὅσα κατορθώσειε φασάηλος. τούτοις ἡρώδης οὐκ ὀλίγον ἀνεκόφη γὰρ τὴν σύλληψιν τοῦ ἀδελφοῦ παρ᾽ ἑτέρων. ὁ παραμένουσα δὲ ὑρκανοῦ θυγάτηρ, ἣν ἐνεγήκατο τοῦ θυγατέρα, ἐπὶ μᾶλλον ὑπώπτευσε τοὺς παρθους. οἱ μὲν οὐδ᾽ ἄλλοι αὐτῇ ἐπείθοντο, αὐτὸς δὲ ὅπως δυλίαν ἐμφέρει γυναικί. βουλομένων δὲ τῶν παρθων τὸ χρὴ ποιεῖν, ἐδόκει αὐτοῖς ὁκ τοῦ φανεροῦ ὁπλιτεύειν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, ὁ δὲ ὑποθεμένων εἰς τὴν ὑστεραίαν, ὁκ τοιαύτας παρασκαῆς ἡρώδης γνόμενος, ὁ μᾶλλον οἷς ἥκουσε περὶ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν παρθων ὁπλιτὴς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσθέμενος, ἐπορεύετο ἐπελθόντος ἔγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ᾽ ἀδήλοις τοῖς περὶ τοῦ πολεμίων κινδύνοις. ἁρπάσας δὲ σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίτας, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὁπιθέμενος, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, ὁ δὲ ἐμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρῳ θυγατέρα τοῦ ἀριστοβούλου παῖδος, τήν τε ταύτης μητέρα, ἁρπασὰς δ᾽ αὐτῶν θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπαίναν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ὁπὶ ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν ὐδὲν εἰδότες ἀπὸ τοῦ στρατοῦ τὴν φύσιν ὑρέθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς περιτομίοις, ὁκ ἂν ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, ὁ φίλους ὲν δεσμοῖς, καὶ πρὸς αὐτῆς ὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδεχομένων. ἀλλ᾽ ἡρώδης ἐφαίνω τῆς ὲν τῷ δεινῷ πλαγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἐπὶ τὸ δεινὸν ὁρμῶν, καὶ πορείων κατὰ τὴν ὁδὸν διαρρεῖν ἕκαστον παρεκέλευε καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν ὕδατον τῇ λύπῃ. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ὲν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρὸν δ᾽ αὐτὸν διεχρήσατο τὸ ζῆν δεῖσαν τοῦ πέντος, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κινδυνευούσης ἀποθανεῖν, δέ τε τὸ ἐπ᾽ αὐτῇ πάθος, καὶ δέ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τελεῖν πρὸ τοῦ φεύγειν ἠνώμησε. περισάμενον γὰρ αὐτὸν τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέχον οἱ παρόντες. πρῶτα τε πλήθει κατισχύσαντες, καὶ ὡς ὐκ ἐχρῆν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅπως τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες. ὁ δὲ ἐπὶ ἡμέρᾳ, πρὸ δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τοὺς φίλους ὲν αὐτοῖς ἀφιέναι. διαφθεὶς δὲ ὑποχεῖσθαι τῷ κατ᾽ αὐτὸν τολμήματος, αἰδεῖ τε τῆς λεγομένης, καὶ πλήθει τῆς ὲκ ὅπερ ἐπόντων αὐτῷ τῇ χειρὶ ὀχλοκενεῖν οἷς ἐπεθύμησαν, αἰσχυνόμενος τὴν μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ κρείσσων ἤπειγεν ἀξιώσας

ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτηρωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς Μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς
γὰρ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας Ⓒ διώκοντας τῶν Πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε
δ' αὐτοῦ πρόσω τὴν φυγήν, ἐδὲ τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ. συνεστήσατο γὰρ ἤδη τοῖς ὑμομένοις ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδὸν. οὐδὲ δὴ καὶ ξεφάμενος καὶ κρατήσας ἦκ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκης τοιαύτης καθεζώς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιόντος, πρὸς πόλεμον παρασκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε μὴ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν πρὸς αὐτὸ, ἡρωδίαν προσαγορεύσας. ὑμομένων δὲ τῆς Ἰουδαίας ἐν θρήνοις χωρίῳ ὕστερον καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ὑπέλυπησε, Ⓒ βουλὴν πρὸς τοὺς ὅλους ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλῆς μὲν πλήθους ἑπομένου, Ⓒ δίχα τῆς μισθοφορεούτων αὐτοῖς, τὰ δὲ χωρίου τῆς Μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὡσεὶ σὺν ἑνὶ χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἄλλαχῆ κελεύσας δι' ἐδουμαίας σώζειν αὐτούς, οἷς ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κάφοι, καὶ τοὺς ἀναγκαζόντες προσαλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα προάγινε). Ⓒ καταθέμενος αὐτόθι, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτε τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τ' ἄλλων ὑπηρετείων ἁπάντων ἀφθονούντες, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπι πέτραν τ' ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν, διήρπαζον οἱ Πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων ὃ ἀπείχοντο τῶν ὑρκανῦ χρημάτων. τὰ δ' ἰδίᾳ εἰς τὰ ἑκατόσια τάλαντα. πολλὰ δὲ τῶν ἡρώδε διέφυγον, Ⓒ μάλιστα ὅσα καὶ προκεκομίδης κατὰ προμήθειαν τὰνδρὸς εἰς τ' ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν καὶ τ' πόλιν ὡς ἀπείχοντο τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τ' χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐπάνουν, μάλιστα δὲ τε πόλιν δυνατὸν ἀνέσωσαν. καὶ ἀντίγονος μὲν ὕστερον καθεχθεὶς εἰς τ' ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν Πάρθων βασιλέως, ὑρκανόν καὶ φασάηλον δεσμώτας προσλαμβάνει. σφόδρα δ' ἦν ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν ἀφαιρουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώσειν, τοῦτον αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανόν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῶν βασιλείαν ἀποκατασήσῃ προσαγαγεῖν, ἐπρεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν Πάρθων, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, προσγματοδόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφ' ὃ λελωβῆσθαι, τὸν νόμου τῶν ὁλοκλήρων εἶ) τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' οὐ τις θαυμάσειε τ' δύσχιας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἠνίσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τῦτο παθεῖν οἰκτρώτατον καὶ ἄχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας ὧν ἔχων ἐλεθέρας ὑπὸ δισμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρα προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐζήτησε μὲ ἑαυτὸν τ' ζῆν, ὡς ἐδύνει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ἀπορίαν, τῆς δ' ἐξουσίας τῶν κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλης ἠθυμῆκε, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς ἀντίγονος, ὡς ὅτι θεραπεία διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ θαῦμα. πρὸ μέντοι τῦ τελέως ἀφεῖναι τ' ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας τινος γυναῖκα τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου

pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset: in eo loco vbi Iudæos vicit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperterent, ipse properauit ad Petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Neç contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marissam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi neci se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã muliercula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliẽdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat aucem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos deposuerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm consultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tũc quidem in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáque triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

Τοὺς πολεμίους δ' ἀπεφοβήσατο, σφόδρα τ' ἀλθῶν δι-
θύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τ' ἐκδικήσοντα τ' θάνα-
τον αὐτῷ, τοὺς ἐχθροὺς πωρήσασθαι δυνάμενον. πρό-
δην γ' τὸ μέγεθος τῆ εὐεργεσίας ποτὲ αὐτὸν καπῶν, ἡ κα-
τέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν δυείσιν ὑπιβολας ἔρων
ὧν δαβόλων. ἐς γὰρ μάλχον τὸν ἀραβων βασιλέα,
πολλὰ εὐεργέτην διεγνωσμένον ἀπῆ τὴν ἀμοιβὴν πο-
μιούμενος ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα λαμβάνομος, εἴτε
δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς ὧδ' πολλῶν ὀξ αὐτῷ πεπει-
σμένος. ἡ γὰρ εἰδὼς τὰ κ' τὸν ἀδελφὸν, ἐπειδὴ λυ-
θῆναι τῆ πολεμίων αὐτὸν, λύτρων ὧδ' αὐτῷ κα-
ταβαλὼν νόμισμα, ἕως διακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο
γὰρ κ' τὸν φασαήλου παῖδα δι' ταύτην τ' αἰτίαν, ἐπειδὴ
τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἄραψι. ἀγ-
γέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων ὧδε τῦ μάλχου, δι'
ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παραγγελκέναι γὰρ αὐ-
τῷ πάρθους ἠρῶδην μὴ δέχεσθαι. ταύτην δ' ἐχέπτο
προφάσιν ὧδ' τ' μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, & τ' ἐντολ
παρὰ τοῖς ἄραψιν εἰς τῦτο ἀναγόντων, ὅπως ἀποστερή-
σωσι τὰς ὧδε καταθήκας, ἃς παρὰ τῦ ἀντιπάτρου
λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκείνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλή-
σων ἀφικνέσθαι πρὸς αὐτοὺς, μόνον γ' διαλεξόμενος περὶ
τῆ ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν
ἀναχωρεῖν, ἀσμένως μάλα σπεύσας τὴν ἐπ' ἄρυπτον.
& τότε μ' ἐν τινι ἱερᾷ κατάγει. καταλελοίπει γὰρ αὐ-
τόθι πολλοὺς τῆ ἑπομένων. τῇ γ' ὑστεραίᾳ ὧδε ἀγθό-
μενος εἰς ῥινόκουρα, ἐκεῖ κ' τὰ περὶ τ' ἀδελφὸν ἤκουσε.
μάλχῳ γ' μεταγνοοῦντι & μεταθέοντι τὸν ἠρώδην, ὑ-
δὲν θύπου πρόσω ἐγένετο. πορρωτάτω γὰρ ἤδη ἀπῴδων τὴν
ὅτι πλουσίαν. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόν-
τα νῆες ὁρμῆσαι αὐτόθι εἶργον τ' ἐπ' ἀλεξανδρείας
πλῦν, διὰ τοῦ ἠμερόσιν ἐντυχάν. ὑφ' ὧν κατ' ἀρὰν κ'
πολλὴν ἐκζοπὴν πρόσπεμφθεὶς εἰς τ' πόλιν, ὑπὸ κλεο
πάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μέν αὐτὸν ἀνδυ-
νήθη, εἰς ῥώμην ἐπιπλέοντα, χειμῶνος τε ὄντος, κ' τὴν
κατὰ τὴν ἰταλίαν ἐν θαλάσσῃ κ' σάλῳ πολλῷ διπλευ-
μένων. ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ὅτι παμφυλίας, & χεί-
μωνι σφοδρᾷ πρόσπεσὼν, μόλις εἰς ῥόδον διασώζεται,
φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. κ' δύο μὲν ἐνταῦθοι τῆ
φίλων αὐτῷ συνελύτησαν, σαππίνας τε κ' πτολε-
μαῖος. εὑρὼν γ' τ' πόλιν ὑπὸ τῦ πρὸς κάσιον πολέμε
κεκακωμένην, διὰ ἄπορος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ὤκνη-
σεν, ἀλλὰ κ' παρὰ δύναμιν αὐτὴν ἀνέκτατο. ξύλα
τε καταπρίσας, & ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν συῦ τοῖς φί-
λοις ὅτι ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγεται. κἀκεῖθεν
εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν ἀντωνίῳ φράζει
τὰ συμβάντα αὐτῷ κ' τὴν ἰουδαίαν, κ' πῶς ὁ ἀδελφὸς
αὐτῷ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπώλλυτο συλληφθείς,
κ' ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο. κ' ὡς αἰ-
τήσοιτο κατασήσειαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑπο-
σχόμενον χίλια τάλαντα. κ' γυναῖκας φ', αἳ τῆ πρώ-
των κ' τῶ γένους τῆ αὐτῆ ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅτι
ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσειε, καὶ διαφύγοι τὰς τῆ ἐ-
χθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας. ἔπει
δὲ παρέδωκεν αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτῷ πολιορ-
κουμένους, κ' ὡς πλούσιός τε διὰ χειμῶνος, κ' παντὸς
κατεφρονήσειε δεινῦ, ἀπῴδων ὅτι τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ καὶ τῦ μόνου βοηθείας.

Κεφα-

A

Κεφάλαιον κς'.

Ὡς ἡρώδης εἰς τὴν ῥ' ὠλυμπιάδα ὑφ' ἡγεμόνι ἀποδειχθεὶς ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δ' οἴκτος εἰσέρχεται τὴν ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τῇ κοινῇ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῆς ἐν ἀξιώματι τοσούτῳ καθεσώτων, ὡς καὶ ἐκείνων ὑποκλιθέντων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν καὶ μνήμῃ τῆς αὐτοπάτορος ξενίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὁ τετράρχης ἀποδέδεικτο, πολὺ μᾶλλον δι' τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, σασιᾷ λὼ δὲ καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸ ὑπελάμβανε, προθυμος λῶν οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. καῖσαρ μὲν ἦν καὶ δι' τὰς αὐτοκράτορος στρατείας, ἃς κατ' αἴγυπτον αὐτῷ τῷ πατρὶ συνεδίωξεν, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἂν καὶ αὐτονίῳ, σφόδρα προὐθυμεῖτο πρὸς τὴν ἡρώδου ἐπανόδου κόπτειν, πρὸς τὴν ἀξίωσιν ἣν ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος λῶν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσαλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, συνίστασαν τὸν ἡρώδην, τάς τε τοῦ πάππου αὐτοῦ διαλήψεις διεξιόντες. καὶ λῶν αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορεῖτο δὲ ἅμα καὶ πολέμου ἀποφαίνοντες αὐτὸν, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίοις ἐναντιώτατος ὢν βουλῆς ὅτι τούτοις παροξυνόμενος, παρελθὼν αὐτώνιος ἐδίδασκεν αὐτοὺς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ πάρθων πόλεμον, ἡρώδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον λῶν τὴν αὐτωνίου πρὸς τὴν ἡρώδην εὐνοιαν, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐκ ἐλπίζοντι προεποιήσατο. ἐπεθύμει γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ τοῖς ῥωμαίοις παρέξειν, τοῖς δὲ τοὺς γένους ἔθος ἔχοντας αὐτῶν διδόναι, ἀλλὰ δι' τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσειν ἀλεξάνδρῳ, ὑφ' ᾧ τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρὸς ἀρτοβάλου, πρὸς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ πάσαις ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῆς ἐδέ προσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην αὐτώνιος καὶ καῖσαρ ᾔεσαν, προαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τοὺς ὑπάτους, θύσοντές τε τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδην τῆς βασιλείας αὐτώνιος. καὶ ὁ μὲν ἔτος τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὅτι τῆς ρ' καὶ π' ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτῷ πολιορκεῖ τοὺς ἐν μασάδῃ, τὴν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνης δὲ ἀναιρίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ δι' τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν δισχιλίοις τῇ οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς ἀραβας. ἠκηκόει γὰρ καὶ μάλιστα τῆς εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μεταγνοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας δι' τὰ νυκτὸς ὁ θεός. τὰ δὲ σκεδοχεῖα πληθέντων τοῦ ὕδατος, οὐκ ἔτι τὰ φυγῆς ἐδίδου, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ τὰ δικαία τὰ ἀναιρίζοντος εἰς τὸν θεὸν προνοίας ταύτης αὐτοῖς μεγαλυνομένης ἐπεξίοντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν ἀντίγονον τοῖς

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ XXIII.
commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellabat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cęsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas indè fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conserentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

μὴ φανερῶς, τοῖς ἢ κὴ λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. κἂν τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ᾽ εὐσεβίας ὡς τε πάρθους ἀπείργῃ. μετ᾽ ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲν ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ᾽ ὅλον ὠὴ αὐτῷ στράτημα, χρήματα παρ᾽ αὐτῶν λαβεῖν. ἔγγιστα γοῦν ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, ἀποχρώντως ἠργυρίσατο τὸν ἀντίγονον. καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα ᾖ μὴ καθ᾽ ὁρᾶν τὸ τόλμημα, σίλωνα μέρους τινὸς στρατιωτῶν κατέλιπεν. ὃν κὴ αὐτὸν ἐθεράπευσεν ἀντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, ἕως δοκῶν κὴ πάλιν αὐτῷ πάρθους ἐπαμυνεῖν.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

Κεφάλαιον κζ.

Ἐκπλους ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης κὴ μάχη πρὸς ἀντίγονον.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, nequam hostilem munitiouem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars obtpes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clatigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

Ἡρώδης δ᾽ ὡς τ᾽ ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ᾽ πτολεμαΐδα, κὴ συναγοχὼς δύναμιν ἐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα κὴ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι᾽ γαλιλαίας ἐπ᾽ ἀντίγονον. συνελάμβανον δ᾽ αὐτῷ, σίλων τε κὴ βεντίδιος, ᾠδηθέντες ὑπὸ δελίου συνταττόμενον ἡρώδην, ὃν πεμφθέντος ὑπ᾽ ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν ἐν ἐτύγχανε τὰς ταραχὰς τὰς δι᾽ πάρθους ἐν τ᾽ πόλεσιν ὔσας καθιςάμενος, σίλων δ᾽ ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ᾽ ἀντιγόνου διεφθαρμένος. ἡρώδη μέντοι πρὸς ἱππον κὴ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ἠύξατο, κὴ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὡρμᾶτο δ᾽ αὐτῷ ὅπη τοὺς ἐν μασάδῃ, ἀναγκαῖον γὰρ ἦν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἱππῆ γίνεται. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτὴν, ἐχέλευ᾽ ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κὴ νώτῳ τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωρεῖν τοὺς ἐπὶ ἱεροσολύμων. ποιησαμένῳ δ᾽ σίλωνος ταύτην προφάσιν τ᾽ ἀπαναχώρησιν, κὴ τῶν ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ᾽ ὀλίγης ἱππου ἐπέξεισι. κὴ ῥέπεται μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ᾽ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δ᾽ τέως ἰόππην, ἔσωσε ῥυσόμενος τοὺς ἐν μασάδῃ οἰκείους. τῶν δ᾽ ὑπηχωρίων, οἱ μὲν αὐτῷ δι᾽ τ᾽ πατρῴαν προσεχόρουν φιλίαν, οἱ δ᾽ δι᾽ τ᾽ αὐτὸ δόξαν. ἄλλοι δ᾽ κὴ ἀμοιβὴν τ᾽ παρ᾽ ἀμφοτέρων διεργασίας. οἱ πλείους δ᾽ δι᾽ τὰς ἐλπίδας, ἃς ὅτι βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροιτο δ᾽ ἡ δύναμις ταχέως, κὴ προϊόντος αὐτὸν τὴν παρόδων τοῖς ὑπηνέμοις τόποις ἐνέδρας κὴ λόχους κατελάμβανεν. ὁ καθάπαξ ὐδὲν ὠφ᾽ τούτοις τοῖς πολεμίοις ἢ μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης δ᾽ τοὺς ἐν μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, κὴ ῥῆσαν τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, σωθῆναι δ᾽ αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, κὴ πολλοὶ τ᾽ ἐν τ᾽ πόλεως τ᾽ ἰδίων καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δ᾽ κὴ τὰ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως χλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε κὴ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων δ᾽ κὴ κατὰ σφᾶς ἐνθούντων, ὁ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ᾽ ἀγαθῷ τε παρεῖη τῷ δήμου κὴ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων κὴ τοῖς δι᾽ φρενοστάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τῶν δ᾽ ἀντιγόνου πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε σίλωνα κὴ τὸ τῶν ῥωμαίων στράτευμα ὡς ᾠδῆ

ὡς φθορὰ τιὼ αὐτῷ δικαιοσυνίλιω ἡρώδῃ δίδουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τουτέστιν ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ὄσι παρέχειν ὡς ἔθος ἔστιν αὐτοῖς. καὶ δὲ εἰ νιῶ πρὸς αὐτὸν ἔχοιεν χαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα παρὰ πάρθων, ἀφελέσθαι δικαιώσαι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τοὺς νομίμους κατὰ νόμον τιὼ βασιλείαν, οἱ μηδὲν ἀξιωματικοὺς πρὸς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, ἐκ εἰκότος πάσχειν τῆς τιμῆς στερούμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων, καὶ προσιόντων εἰς βλασφημίας ἀτόπους ἀμυνόμενοι τοῖς ὑπὸ τοῦ τείχους ἐπίφορα τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, ἐξιόντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ὑπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τιὼ δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν ἐπ' ὀλίγους, αἰτήσων τε τῶν ὑπηνδείων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὑπηνδείους τόπους, τῶν περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων στρατιωτῶν ἀπεσκυλάσθαι. σπένει τε τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρῴδης δὲ ἐνέκειτο φθάσαι καλῶν τοὺς τε ὑπὸ τῶν σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καίσαρός τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πρεσβεύσαντων αὐτόν. προνοήσειν γὰρ αὐτῶν τῆς εὐποιΐας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ὑπεσχῆτο ῥᾳδίως. καὶ μῶν τιὼ δίψαν δυθεὶς ἐξορμήσας εἰς τιὼ χώραν, καὶ ἔτ' ὑδρεμίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως προφασιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὰρ ὅσον ὑδρίαι ἤλπισέ τις τῶν ὑπηνδείων σκόμισε, τοῖς τε περὶ σαμάρειαν ὠκειωμένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπίσειλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάτε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῷ μηδὲ τοὺς ἐξ ἧς ἡμέρας τιὼ χορηγίαν τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. καὶ ἐλάσθαι ἢ ταὐτὰ ἀντίγονον, ἀλλ' ὑδρίας ἀπέπεμψε καὶ τιὼ χώραν τοὺς εἰρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοὺς. οἱ δὲ πεισθέντες τοῖς αἰτήμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν δὲ ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον ὅπῃ τῶν ὁρῶν καθιέντες τοὺς τὰ ὑπηνδεια κομίζοντας. ὑμιὼ ἡρῴδης τούτων πεσσομένων ἠρέμει. δίκα δὲ πειρᾶς ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δὲ ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μεταφορεῖς μυρίους πρὸς οἷς ὀλίγους τ' ἱππέας, ὅπῃ τὸ ἱεριχοῦντα θεήσεται. καὶ τιὼ μὲ πόλιν ἐκλελειμμένῳ καταλαβὼν, φ' ἧ τὰ ἄκρα κατειλημμένα σειὼ γυναιξὶ καὶ γλωσσῇ, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαίοις δὲ εἰσιοῦσιν διήρπασαν τιὼ πόλιν μυρίας ὅσας ὑπαρχόντων παντοίων κειμηλίων ταῖς οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μὲν ἓν φεύγειν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε. καὶ χειμάσασιν τὰ ῥωμαίων στρατιᾷ εἰς τὰς προσοικείους χωρησίας δέκα μὲν ἰουδαίαν καλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ ἀντίγονος φθὰς σίλωνος αὐτὸς τ' δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι τὸ στρατῦ μισθοῦν ἐν λύδδοις, θεραπείων ἀντίνιον. καὶ ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις δίηγον, ἀνεκμῶν τῆς ὅπλων. ἡρῴδῃ δὲ οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπῃ τὰ ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σειὼ τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς σαμάρειαν παρεγενόμενος, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τιὼ τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ τῆς μασσάδας, ὅπῃ γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσειν πνὰ τῆς χωρείαν ὑπ' ἀντιγόνου φρουρᾶς κατειλημμένα

iniquum eos facere qui Herodi regnũ astruant, homini priuato & Idumæo, hoc est semiiudæo, cùm id more gentis debeatur successioni generis. nam si offensi quòd ipse à Parthis regnum accepisset, ideò velint hoc auferre, non deesse multos ex eo genere qui legitimè possint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & sacerdotes insuper, quos iniquum sit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter se contendentibus, & vsque conuitia prorumpentibus Antigonus permisit suis vt arcerent hostes à mœnibus, qui cùm strenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus è suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbari cœpit exercitus & patare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne se defererent, missum tum à Cæsare & Antonio, tum à senatu reliquo, sibi curæ futurum ne quid exercitus desideret, atque etiam vt abundè adsint quæcunque requirerent. post quas preces continuò dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit. maior enim quàm quisquam speraret rerum necessariarum allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntem comportarent, vt & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, sed continuò dimisit per agros qui per insidias frumentatores interciperent. qui sicut iussi sunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, infestíque montibus, intenti obseruabant eos, qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis constabant, adiunctíque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendénsque vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugisse cum familiis, hos quidem captos dimisit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſissimis. Rex igitur relicto in ea præsidio reuersus est, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, sed misso in Idumæam Iosepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipse in Samariam profectus, & deposita ibi matre cognatíque aliis quos è Masada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædã loca ab Antigono infesta præsidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numeratísque viritim C L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hę speluncæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mõtis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορειν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀντιγόνου φρουρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν ληστῶν ἐν σπηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ὅλην ἐπέπεμψεν, ὡς ὁπλιτικοῦ ξύλα τέλη, πᾶσαι κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ἦν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θορύβου γενομένου τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δεξιὸν μέρος αὐτῷ κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπεφαίνεις δ' αὐτὸς μετὰ σπουδῆς, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐπέκειτο δὲ λῃστῶν τοῖς πολεμίοις ἄχρις ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φόβους κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ παρεσκεύασε μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. ἐξανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δραχμὰς ρ ν' δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, αἰτοῦντα τροφὰς παρέχειν ἐθέλοντος. μιᾶς γὰρ ἐπλέον ὁ ἀὴρ αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κειμένους, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων προνοίαν, φερνῶν τῶν νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ὑπιέμενε, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. χρόνῳ δὲ τὸν αὐτὸν, αὐτόνιος μὲν ἐτρίβετο ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ὑπὲρ τοὺς πάρθους, ἐπέτρεψε πρῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τοῦδε τοῦ πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ὑπὲρ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὑπὲρ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις ληστὰς ἐπεστρατεύετο, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν οὐεντιδίῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως ἐξερρωγότα. καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρνακας ἐπ' αὐτοὺς πυξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐνδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ὑπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι διὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρνακες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαιωρούμενοι κτείνειν καταφερόμενοι. τὴν μέντοι κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶδον σιωπῶντες, κατὰ βάθους ἀπείρου γενομένην. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπηρέσια. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σομίων, ἀλλ' ἦν δίκης ἠρέμα, μάχαιράν τις προσιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὴν χεῖρα ἀμφοτέραν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατίει ὑπὸ τὰ σῶμα, δυσχερείᾳ τῶν τειβίων τῶν ἐπιζευγνυόντων μὴ θλιβόμενον. καὶ ἡμιόμενος κατά τι σόμιον, πρῶτα μὲν παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὸ σομίον. ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαιωρούμενος ὠθεῖ καὶ κρημνοῖ, καὶ τοὺς ἔνδον ἐπεισελθὼν, ὑποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸ οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τὸ σωτηρίας ἀπόνοιαν. τὸ μὲν

τὸ μὴ πᾶν γε τοῦτο ἔργον ὑπέχειν ὑπεξελθεῖσι. Ⓒ πολλοὶ A
συγχωρήσαντος τοῦ βασιλέως ὑπακηρυκευσαμένου
παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῇ δ' αὐτῇ τρόπῳ Ⓒ
κατὰ τὴν ὀπυΐαν ἐχρήσαντο τῇ περιβολῇ, μᾶλλον
ἔτι τῷ ἐν τοῖς πολέμοις ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κα-
τὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφ-
θέντων τε τῷ ἄντρων. πολλὴ γὰρ ὕλη ἐν αὐτοῖς ἦν.
φρουρούσης δέ τις ἀπέλιμμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκ-
νοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐάσαι σφᾶς ὑπεξελ- B
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, φᾶς ὅτι τὸ σῶμα, τὸν
ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῷ παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ
πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἦ Ⓒ τὴν γυναῖκα, καὶ
ῥίψας κατὰ τοῦ κρημνοῦ τοῖς πετρηροῖς, ὑπεκατέβαλεν
ἑαυτὸν θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ
ἦ πρῶτον ὠνείδισεν τὸν ἡρώδου εἰς ταπεινότητα, καί-
τοι τοῦ βασιλέως, ἵνα γὰρ αὐτῷ ἀπόπατα τὰ γινόμενα,
δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν
ἄπλαγα τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐπεχείρατο. C
καθασήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πο-
λεμαῖον εἰς τὴν σαμάρειαν ὤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξα-
κοσίοις, πελτάταις ἦ τετραχιλίοις ὡς μάχῃ κεκθησό-
μενος πρὸς αὐτήγονον. οὐ μὴν τῷ πολεμαίῳ
προσεχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ
πρότερον τὴν γαλιλαίαν ταράξαντες, ἐπεξελθόντες
αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τοῦτο δράσαντες συμφεύγου-
σιν εἰς τε τὰ ἕλη Ⓒ τὰ δύσβατα τῆ χωρίων, ἄγοντες D
καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. πιμωρεῖται ἦ
τούτους ἡρώδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ αἱρεῖ τῷ
ὅπλοις αὐτῶν, τοὺς ἦ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πο-
λιορκίᾳ προσκαθίμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ
ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε ἦ πάσας ἅπαξ
τὴν πεντεκοστοῖαν, καὶ τὰς πόλεις ῥ' ταλαίπους. ἐν
ἦ τῇ μεταξὺ πανόδῳ πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν
πάρθων πταισάντων, πέμπει βοηδὸν ὁ βεντίδιος ἡ-
ρώδῃ μεταπεμψόμενος σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱπ- E
πεῦσιν, ὅπως δώσοντος αὐτῷνίαν. μαχαιρᾶς μὲν οὖν
αὐτήγονα καλουμένους αὐτὸν πρὸ τὴν ἡρώδου γνώμην,
χρήματα διεφθαρμένος ἀπῆκεν ὡς κατασκεψόμενος
αὐτοῦ τὰ πράγματα. τὴν ἦ ἀθέμιτον ὑπειδόμενος
αὐτοῦ τὴν τῆς ἀφίξεως αἰτίαγονος ἐδὲ προσεδέξα-
το, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν αἰείργε καὶ διεδή-
λουτὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. ἀμαθόμενος ἦ τὰ βέλτιστα
ἡρώδην αὐτοῦ παραμυθούμενον Ⓒ ἑαυτὸν διμβρωτικότα, F
πρόθυμα ἀκούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν
εἰς ἰμμαοῦν πόλιν. οἷς ἦ κεῖται ὁδὸν ἰουδαίοις πε-
ριεστοίχασε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθροὺς τε καὶ φίλους,
ἁρπάζόμενος ὡσπὲρ ἂν πεπόνθοι. παροξυνθεὶς ἦ ὅτι
τούτους ὁ βασιλεὺς ὅτι συμμορίας ἦκε. πρὸς γὰρ αὐτὸν
ἔγνω πρὸ τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ ἐχὶ
τούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ
τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν ἦ κὴ αὐτὸν πρὸς τὴν αὐτῆγό- G
νου καθαίρεσιν. ἀθυμαλυθὼν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο
μένειν. οὐ ἦ ἔπεισε δρόμῳ, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτοῦ
ἰώσηπον καταλιπεῖν σφίσι πρὸς πολεμοῦσιν αὐ-
τηγόνῳ. καὶ διελλάττουσιν μὲν τὸ μαχαιρᾶ πολλὰ

eos tamen conatus impediuit nox intetueniẽs, multíque rege per præconem pollicente veniã deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & ſubiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehenſus intus cum vxore ac ſeptem filiis, rogatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret, ſtans ante oſtium, primùm quemque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, poſtremò ſeipſum ſuperiecit, mortem ſeruituti præferens. primò tamen in obſcuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è ſpecula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ ſunt. Rex autem Ptolemæo præpoſito ei regioni, in Samariam profectus eſt cum ſexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non bene ceſſit: nam inuaſus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia, totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reuerſus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit: atque ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæſo in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. At Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum, non admiſit hominem, ſed pet funditores glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. ille tum demum Herodem bene monuiſſe, & ſe non obtemperantem erraſſe intelligens, in Emauntem vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt interfecit, nullo amici aut hoſtis diſcrimine, iratus ob ea quæ ſibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de cauſa adire Antonium, aliis ſibi opus dictitans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem læderent. alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò conſecutus eum rogabat vt maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Ioſephum fratrem ſibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Ioſepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in diſcrimen adduceret, néve cum Machæra contenderet. ipſe verò properauit ad Antonium oppugnantem Samoſatam ſitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. poſtquam autem peruenit Antiochiam,

μὴ ὑποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ
ἀνιέντες. καταλιπὼν ἦ ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ὑποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ
ἀνιέναι. αὐτὸς ἦ πρὸς αὐτόκιον ἐσπευδε, ἐτύγχανε ἦ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ
χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρόυσι. ὡς δὲ ἡμύμενος δ' εἰς αὐτόκειαν,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à fermè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non paucas gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos cooritentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis securum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cóstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnem Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nõ obscurè

Ⓒ πολλοῖς ὑπαντιχὺν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς αὐτὸν μὴ βαδίζειν ἔχουσι παρρησίαν, ὑπὸ δέους ἢ ὀλιγότητος τὴν τὰς ὁδοὺς ὑπιππεύοντας τοῖς βαρβάροις Ⓒ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ἐπὶ τολμήτας ἐξορμᾷν, ὥστε θαρρούσας αὐτὸς ἡγεμὼν γίνεσθαι τῆς ὁδοῦ. καὶ ἤδη σταθμὸν δύτερον τῆς σαμοσάτων, ἐλόχα μὴ αὐτόθι τῆς βαρβάρων στίφρα τοὺς φορτίων τας πρὸς αὐτόνιον. θρυμμὴ ἢ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία ὀφλαμβανόντων, προσλοχίζουσιν αὐτόθι τῆς ἱππέων ὐκ ὀλίγοις ἠρεμοῦντας ἕως αὖ εἰς τὸ ἱππηλάτον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑπεθοφυλακὴ μὴ ἠρώδης, προσπίπτουσι ἢ ἐξαπιναίως οἱ σὺν τῇ στίφρας, ὄντες εἰς φ'. Ⓒ ξενλαμβάνων τοὺς πρώτους, ὑπὸ δεσμὸν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ πρὸ αὐτὸν ὥστε χεῖμα μὴ ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρᾷ ἢ τὸ τῆς οἰκείων φρόνημα, καὶ θαρραλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῆς πάλαι φόβου ὄντας, ἐξ ὑπερεφῆς μαχομένων, σπανίνοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο ἢ ὁ βασιλεὺς αἱμαρῶν, καὶ τὰ ὑπρπασμένα, πολλὰ δ' ἦν σκυφόρεα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος φορεῖ. καὶ πλείονων αὐτοῖς ὑπιππευθέντων τῆς ἐν τοῖς θρυμῶσιν, οἱ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ σίφος καρτεροῦ ζέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῆς ὑποκτείνας, ἀλλὰ τοῖς ὑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ ἢ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ ἢ πλησίον τῆς σαμοσάτων ἐγένετο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτόνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμὴν ἠρώδη ταύτην ὑποτιθέμενος, καὶ ὑπηκουείας ἕνεκα. τὴν γὰρ τῆς βαρβάρων ἡκιστοι κατ' αὐτῆς ὑπόθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιῶτο καὶ τ' ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προλαβὼν αὐτὸν αὐτόνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. προῆγμα τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. αὐτόχειρ ἢ μετ' ὀλὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ δὴ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, σοσίῳ μὴ αὐτόνιος παραδίδωσι, ὠδηκελδυσάμενος ἢ ἠρώδη συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' ἄιγυπτον ἐχώρει. καὶ σόσιος μὴ δύο τάγματα, ὑπακουήσοντα ἠρώδη, προὔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἢ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τεθνεὼς ἰώσηπος τοσοῦτῳ τότῳ. λήθειν μὴ ὧν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς φεὶς αὐτόνιον ἀπερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδευσάμενος ἢ αἰὰ τὰ ὄρη (ἐ γὰρ αὐτῷ αὐείρας μαχαιρᾷ δόντος, ὑπὸ ἱεροχωῖται ἐπείγετο βελόμενος σωθείσαν τὸν σίτον αὐτῷ) καὶ νεοσυλλέκτου τοῦ ῥωμαίου στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρως ἐχόντος, καὶ γὰρ πολὺ ἐκ συείας ἐῶ κατειλεγμένου, ὑπιππευθέντων αὐτόθι τῆς πολεμίων, ἀπολιφθεὶς ἐν δυσχερείαις, αὐτός τε ἀπεθάνατο γενναίως μαχόμενος, Ⓒ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν. ς' γὰρ αὐείρας διεφθάρησαν. κρατήσας ἢ τῆς πικρῶν αὐτήγονος, ἀποτίμᾳ τ' ἰωσήπου κεφαλὴν ἑ τάλαντων αὐτ' ῥυομένῳ φερώρα τὸν ἀδελφὸν. καὶ μὴ τοῦτο ἀπὸς αὐτὸν γαλιλαῖοι τ' ὠδὲ σφίσι δυναῖ, ἐς τὰ ἠρώδου φρονήσαντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τ' ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γενέσθαι χωρίον ἐξεχώρε-

παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῆς πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν δάφνῃ τῆς ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, προσδεχομένῳ μήτοι καὶ αὐτῷ δόξαι τινας ὀνείρων ὄψεις, τεφανῶ προφαν-

προφαιρούσης τὸν τῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A
οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κζ λίβανον τὸ ὄρος γίνε-
ται, ὡς ὠ μὲν τῆ αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων ὃ
κ ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς πτολεμαΐδα ὡδοιπό-
ρει, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναζας μετὰ τῦ στρατῦ,
προῆει διὰ τῆς γαλιλαίας. ὑπαντῶσιν δ' οἱ πολέ-
μιοι. κ ἡττηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν
εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ.
προσβολὰς δὴ ταύτηθεν ἑωθεν ἐποιεῖτο, κ πολλῦ B
χειμῶνος καταῤῥαγέντος οὐδὲν παυόμενος,
ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλ-
θόντος δ' αὐτῷ παρ' αὐτωνίου κ δευτέρου τάγμα-
τος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλι-
πον αὐτό. κ ὁ βασιλεὺς ἐπεδείξατο ὅτι ἱεροκωῦτος,
προμηθούμενος κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ ἀδελφῦ.
ἐπεὶ ὃ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοῖς ἐν τέλει, μετὰ C
δὲ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύ-
σας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τῦ βασι-
λέως τὴν ἐκ τῦ θεοῦ εὔνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ σκέπη
τῦ οἰκήματος, οὐδένα ὃ ὑπολαβεῖν διέφθειρεν, ὥς τε
πάντας πιστεῦσαι τὸν πρώδην ἐπ' θεοφιλῆ, μέγαν ὄν-
τα κ θαῤῥοῦντα διαφυγόντα κίνδυνον. τῇ δ' ὑστε-
ραίᾳ τῆ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καταντες
τῆ ὀρῶν εἰς μάχην ἐφόδουν τοῖς ῥωμαίοις. οἱ δ' γυ-
μνῆται προσίοντες, τοῖς πέλτοις ἔβαλλον κ λίθοις τοὺς
ἵππεῖς τ βασιλέα ἐξελαυνθότας, αὐτόν τι πέλτῃ τῆς D
ὠμῆς τὴν λαπάραν ἔβαλεν. ἀντίγονος δ' ὅτι τὴν
σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν δυ-
νάμει πολλῇ. βελόμενος ὠμὰ χεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν
πολεμουῦτος ἐκ προνοίας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾶ
τῆ στρατηγῆ παρεκάθητο. ἡρώδης δ' ἑ πόλεις ὠμα-
λαβὼν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἦσι χιλίους ὄντας
ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλ-
θεν ὅτι τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' ἐγγὺς ὅτι κώ-
μην ἰσαίας καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ E
προσρεόντων ἐκ τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐ-
πεὶ πλησίον γίνεται τῆ πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐ-
τοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, κ πι-
μπρᾶσι τὰ δελφᾶ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο
κτείνων. πεπλημμύρων δ' τῆ οἰκίων ὁπλίτῃ καὶ
πολλῶν ἀναφυγόντων ὅτι τὰς στέγας, κρατεῖ τέτων,
κ τῆ ὀρόφων τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ταῦτα
τῆ στρατιωτῆ ἐφόρα ἀνδρῶν ἀπειλημμένων. τού- F
τοις μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες σωρηδὸν ἐπ'
ἀλλήλοις ἀπήρειν. κ θέαμα τῦτο δεινότατον ἦν κ
τὸν δὲ τ πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ὄντος τ
τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, τῦτο τὸ ἔργον μάλιστα
τὰ φρονήματα τ πολεμίων ἔκλασεν, καταδουλουμένων
τὸ μέλλον. ἐσπῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόῤῥωθεν συζυγό-
μενοι ὑπὲρ τ κώμην, οἱ τότε ἔφυγον. κ εἰ μὴ χειμὼν
ἐπέσχε ταθείς, ἦκεν ἂν κ ὅτι ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως G
στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῆ νενικηκέναι, κ τὸ παῖδιον ἂν εἰρ-
γασμένη. κ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τ παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει
κ ἀπανάστασιν ἐκ τ πόλεως. τότε μὲν ἦν ὁ βασιλεὺς,
ὀλίγας γὰρ ἦν, δι' ὑπνοποιείας πελάτας τοὺς στρατιώτας, αὖ-
τός τε ἀναπαυόμενος, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, ὥδε λουτρὸν ἦν. ἔνθα κ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν
κ θεὸς προύνοια διέφυγε. συμπᾶς γὰρ ὄντος αὐτῷ, κ μὴ παιδὸς ἑνὸς ἀκολουθοῦντος λουομένῳ, ἐκ τῆ ἐντὸς ἰκήματι τ
πολεμίων τινὲς ὑπὸ μισθοῦ συμπεφωνημένοι αὐτοῦ διὰ φόβου ἦσαν. κ μεταξὺ λουομένῳ, ὁ ὡρῶτος ἐπεξέρχε-

de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque propetauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: corúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cõtra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes acceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissẽt. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen abiit, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illaeso rege contenti essent sibiipsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phærorae in vltionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc vbi tempestas desquiit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquàm Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, durãte etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Cap. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. Peractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmisitque per mediterranea copias, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non desertum Deum suos in periculo: direptisque extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clanculatia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abũdarent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus ferebat, nulla interturbatã aëris intẽperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant; & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro disiecto machinis muro intus recentẽ extruebãt.

ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ δρὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ ξίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὧδὲν βλάψαντες τὸ βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ᾗ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ φεύγειν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὴν μὲ πάππου κεφαλὴν, αἰρήσαντα λθ, ἀποσείψας φερώρα ἔπεμψε, ποινὴν αἵθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πάθοι, δεδὲ καὶ ἐν αὐτόχρ ἐκείνε γεγυμνασμένος. λήξαντος ᾗ τὸ χειμῶνος, ἅρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύει τ' πόλεως. ξίτος ᾗ αὐτὸ τοῦτο ἔτος ἐν ᾧ βασιλεὺς ἐν ῥώμῃ ἀποδεδειχτο. ἀναστρατοπεδεύσαντος ᾗ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τ' τείχους καὶ τὸ ὀπιμαχώτατον, φεύγει τὸ ἱεροῦ καταστρατοπεδεύεται, φεύγβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς ἐ φεύτεροι ποτὲ πομπηΐος. ξισὶ ᾗ ἀλαλαβὼν χώμασι τὸν τόπον πύργοις αἴξησι, πολλῇ τε χρεῖ φεῦς τὸ ἔργον χρώμενος, ἐ τέμνων τ' πέριξ ὕλιν. ὧδε καταστήσας ᾗ τοῖς ἔργοις τοὺς ὀπτηδείους, ἱδρυμένης ἐπὶ τ' στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σαμάρειαν ὅπῃ τ' γάμον ᾤχετο ἀξόμενος τὴν ἀλεξάνδρε τὸ ἀριστοβούλε θυγατέρα. ταύτην γὰρ ἠγγυημένος, ὡς μοι καὶ φεύτερον εἴρηται.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ ξόσιν καὶ ἡρώδου αἱρίσιν ἀντίγονος διεφθάρη.

Μετὰ ᾗ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν δρὰ φοινίκης σόσιος, φεῦ ἐκπέμψας τ' δύναμιν δρᾷ τ' μεσογείας ἦλθε ᾗ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο ᾗ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ' σαμαρείτιδος, ἀολίγον φεῦς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, φεῦ ξισμυρίους γὰρ ἦσαν. πάντες ᾗ ὅπῃ τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο φεῦς τὸ βορείῳ τείχῃ τ' πόλεως, στρατιὰ ἐνδεκα μὲν ἕσα τέλη ὁπλιτικῶν, ς' ᾗ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ὀπτικεικὰ, ἀπὸ τ' συείας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσις μὲν ὑπ' αὐτωνίε σταλεὶς σύμμαχος, ἡρώδης δ' ἴδιος αὐτὸς, ὡς αὐτίγονον ἀφελόμενος τ' ἀρχὴν ἀποδειχθέντα ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς αὐτ' ἐκείνου βασιλεύσειε καὶ τὸ συγκλήτου δόγμα. μετὰ πολλῆς ᾗ φεθυμίας καὶ ἕρμδος, ἅτε σύμπαντος ἠθεσιμένου τὸ ἔθνους, οἱ ἰκδαῖοι τοῖς φεὶ τὸν ἡρώδην αὐτεπολέμουν, καταλειφθέντες ὑπὸ τὸ τείχους, πολλά τε ἐπεφημίζον φεὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' δύφημίᾳ τὸ δήμου, ὡς ῥυσομένου τῷ κινδυνῶν αὐτοὺς τὸ θεὸ, τάτε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκυάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα ζοφὴ δυνάμενα ἐᾷ ὑπολιπεῖν ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησείας τε πάθεα χρώμενοι, δυσείαν παρέχον. ταῦτα δ' ἡρώδης συνιδὼν, φεῦς μὲν τὰς λησείας, τοὺς ὀπικαιοτάτους τόπους φερελόχιζε. φεῦς ᾗ τὰ ὀπτηδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τῷ ἀναγκαίων. ἦρτο ᾗ συχνῶς ἤδη πολλῆς χειμερὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα δ' ἐπετῶς, θέρος τε γὰρ ἦν, καὶ ὐδὲν ἐμποδὼν φεῦς τὴν αἴρεσιν, ὅτ' ὄπο τὰ αἴρεσς, ὅτ' ὄπο τῷ ἐργαζομένων. ταῦτα μηχανήματα φεσάγοντες, κατέσφον τὸ τεῖχος, ἐ πάσας ἐχρῶντο πείρας. ἀ μὲν ἐξέπληττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' αὐτετειχῶντο κἀκεῖνοι φεῦς τὰ φῶτα τούτων μηχανήματα εὐ ὀλίγα. ἐπεκθεόντές τε, τὰ μὲ ἡμέρια ἐνεπίμφρασαν, τὰ ᾗ ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, ὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὄπις ἡμῆ δ' ἐλείποντο.

φεῦς τε

πρὸς τε τὰς μηχανὰς ἀντετείχιζον ἑρειπομένων τῶν A
πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ χῆν τε ἀπαντῶντες με-
ταλλεύσεσι διεμάχοντο. ἀπονοίᾳ ἢ τὸ πλέον ἢ πρὸ-
θυμίᾳ χρώμενοι καὶ προσβλιττάσσειν τῷ πολέμῳ εἰς
τοῦχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου σρατοῦ προκαθημέ-
νου σφᾶς καὶ λιμῷ ταλαιπωρούμενοι. ἐπῆνει τῶν
ὀλιγανδρίων. τὸν γὰρ ἑβδομαικὸν ἀναιρεθέντα σωρεύει
κατὰ ταὐτὸν ἔθη. ἀναβαίνουσι ἢ ὅτι τὸ τεῖχος πρώ-
τον μὲν λοχάδες κ. ἔπειτα ἑκατονταρχίης σοσίου. B
πρέσθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέραις μ'. τὸ ἢ δεύ-
τερον, ιέ. καί τινες τῶν προσβολῶν ἐνεπρήσθησαν
σοῶν, ἃς πρώδης αὐτίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μῖ-
σος αὐτῷ προσγματούμενος πᾶσι τῶν ἰουδαίων γε-
νέσθαι. ἡρημένου ἢ τοῦ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω
πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι
συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ σχολὴν δύσωσιν αὐτοῖς οἱ
ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὀλιτελεῖν τῷ θεῷ, C
προσβεύονται ὀλιγέσπα καλοῦντες θύματα αὐτοῖς
μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δὲ ὡς ἐνδώσόντων αὐτῷ
συνεχώρει ταῦτα, καίτοι μηδὲν ἑώρα γινόμενον
παρ' αὐτῷ ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς αὐτεχόντας ὑπὲρ
τῆς αὐτιόχου βασιλείας, προσγαλῶν κατὰ κρά-
τος εἶλε τὴν πόλιν, καὶ σάντα εὐθὺς ἦν φόνων ἀνά-
πλεα. τῷ μὲν ῥωμαίων ὅτι τετρῦ τῆς πολιορκίας
διωρισμένων, τῷ ἢ προσθλιττομένῳ ἰουδαϊκοῦ μηδὲν D
ὑπολιπεῖν ἀπεύδοντος αὐτόπαλον. ἐσφάττοντο ἢ συνε-
χεῖς ἔν τε τοῖς συνωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι, καὶ τῷ ναῷ προσφθύγοντες. ἦν τε οὔτε
νηπίων ὅτε γήρως ἔλεος, ὅτε γυναικῶν ἀσθενείας
φεισθῆ, ἀλλὰ καίτοι προεπεσόντος τοῦ βασιλέως καὶ
φεισθέντος ὑβριαλουῶτος ὑδρὶς ἐκράτησε τῆς δε-
ξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμιωότες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐσπε-
ξήεσαν. ἔνθα δὲ αὐτίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς
τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτεισι μὲν ὑπὸ τῆς βά-
ρεως, προσπίπτει ἢ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μη- E
δὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐσπεκρί-
νησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ αὐτιγόνῳ ἐπάλδυσεν. οὐ μὴν
ὡς γυναῖκα γε φεύγειν ἐλδύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ
μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο. φθόνον δ' ἐπὶ πρώδῃ κρα-
τοῦντι τῶν πολεμίων, τῷ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοφυ-
λων συμμάχων. ὥρμητο δὲ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅτι
θέαν τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τῶν ἁγίων. ὁ ἢ βασι-
λεὺς τοὺς μὲν προκαλῶν, τοῖς δ' ἀπειλῶν, ἔσι δ' οἷς F
καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἥττης χαλεπωτέραν ἡγούμε-
νος τὴν νίκην, εἴπερ τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ὀφθείη.
διεκώλυέ τε καὶ τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ
δρατεινόμενος πρὸς σόσιον, εἰ χρημάτων τε ἀνδρῶν
ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐ-
τὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅτι τοσούτῳ πολιτῶν
φόνῳ, βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν αὐ-
τάλλαγμα κείνει. τῷ ἢ αὖτις πολιορκίας τοὺς ἁρ- G
παγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὀλιγέπειν φαμένου,
αὐτὸς ἔφη δρανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοῖς μι-
σθοῖς ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος
πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν δὲ
ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως ἢ τοῖς ἡγεμόνας, βα-
σιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ὑπερφώντας. τοῦτο τὸ πάθος
συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅτι τῆς ρπ'

& cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam ſub terra manus conſererent, vtentéſque deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obſeſſi à tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in ſabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaſerunt in mœnia primùm lectiſſimi viginti milites, deinde Soſij centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus verò quintadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & ſuperiorem vrbem refugerunt: timentéſque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm ſinerentur introducere. Rex verò annuit, ſperans remiſſa tandem obſtinatione ceſſuros. Vt verò ſpem ſuam fruſtratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduerſam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati vlli parcebatur, non ſexui, nec imbelli quidem: & quamuis obſtante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, ſed veluti furore perciti ſæuiebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita deſcendit è turri, Soſióque ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam inſultauit homini Antigonam appellans. non tamen incuſtoditum reliquit tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterũ Herodes deuictis hoſtibus, non minus negotij habuit in cõpeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſendum non fanum ſolùm, ſed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudiníne ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſta vrbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguúmque dicens ſibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promiſſa perſoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne A
fit ieiunium, tanquã recurrente in idem tempo-
ris monumentum illata Iudæis à Pompeio ca-
lamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta
fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem
cõſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hie-
roſolymis, Antigonum vinctum ducens ad An-
tonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus
Antigonus, & Romam perductus ab Antonio,
apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens
ſe regio natum ſanguine, Herodem verò ple- B
beium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom.
pop. indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius
inſontibus regnum debeatur: hæc inquam ti-
mens multis pecuniis induxit Antonium vt
Antigonum tolleret. quo facto tum demũ He-
rodes metu liberatus eſt. atque ita Aſſamonæi
principatus deſiit poſt annũ centeſimum vige-
ſimumſextum: quæ domus illuſtris fuit, & cele-
brata propter continuatum in ea gente honorẽ
ſacerdotij, facinoráq; maiorum egregia, quibus
propugnauerunt Iudæorum tempublicam. Ve- C
rùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata
amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum
peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio
natum genere, & ſubiecto regibus. Atque hunc
Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum
accepimus.

ὀλυμπιάδος, τρίτ᾽ μὲν τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ἅσπερ ἐκ παραδόσεως τῆς γλυκυμόρου ὅτι πορθήσεως τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ᾽ ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, μιᾷ ἔτη κζ. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθέμενος τῷ θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην αντωνίῳ. δείσας δὲ ἡρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγονος ὑπ᾽ ἀντωνίου, ἐκ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ᾽ αὐτοῦ δικαιολογήσηται παρὰ τὸν σύγκλητον, ὡς δι᾽ εἰκῆς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι παρανικεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀλλὰ τὸ γένος, εἰ μὴ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν αντώνιον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. γενομένου, τῶν δέους μὲν ἡρῴδης ἀπηλλάσσετο. παύεται δὲ ἔτος ἡ τῶν ἀσαμωναίου ἀρχή, μιᾷ ἔτη ρκς. οἶκος λαμπρὸς ὢν ἐν, ἐκ ἀγένητος γένους ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε παρὰ τοῖς ἔθνεσι οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεφέροντο. ἀλλ᾽ ὅτοι μὲν ἀγὰ τὸν παρὰ ἀλλήλους ἔσαν, τὸν ἀρχὴν ἀπέβαλον. μετέβη δὲ εἰς ἡρῴδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, ἐκ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρῴδου, αντώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν ἐν αἰτιοχείᾳ, ἡρῴδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων φρούρους ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν αἰρεῖται, καὶ τὴν πόλιν ἡρχιερολόγησεν. Κεφ. α

Ον τρόπον ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν τῶν παρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρῴδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β

Ως ἡρῴδης ἀριστόβουλον τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καθίστησας, μετ᾽ ὀλίγον διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ

Ως κλεοπάτρα τῆς τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ἐπιβουλεύουσα βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ᾽ αντωνίου. Κεφ. δ

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε

Ως ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀραβας, καθ᾽ ὃν καιρὸν αντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ᾽ ακτίον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς

Περὶ τοῦ γυμνοῦ σεισμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ

Λόγος ἡρῴδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη, καὶ τὴν ἥτταν γυμνῶν. Κεφ. η

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes ARISTOBVLVM coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum ARETÆ infert, quo tempore ANTONIVS à Cæſare ACTIACO prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræ motu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. CAP. VIII.

Ως

Ως ἀναγκῶν ἔχων ἡρώδης ἀπιέναι πρὸς καίσαρα νεκρωθέντα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ
Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι
Ως ἐπανελθὼν φόβοις ἀφειλὰς παρεξωώθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι. Κεφ. ια
Περὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἰουδαίας καὶ συρίας γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ
Ως καθελὼν ὁ ἡρῳδοῦλύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε. Κεφ. ιδ

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudeam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus saluti fuit. CAP. XII.
Cæsaræ conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquã tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nõdum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autẽ factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nõ est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eũ vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

A Κεφαλ. α'.

Ως ληφθέισης τ' ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αὐτῶν μὲν ἀντίγονον ἐπιλύκισεν, ἡρώδης δὲ τῶν οἰκείων φίλων τοὺς ἀρίστους.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης οὕτως κατακρατοῦς ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς τούτοις αἰχμάλωτον ἀντίγονον, ὁ τοὺς τούτους ἡμῖν ἱστόρησε βίβλος. τὰ δ' ἐκείνης ὑστερεῖν, νυνὶ ἐρῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκεχειρώθη τῷ ἀρχεῖ ἡρώδης, τὰ κατὰ τὴν πόλιν πλήθους, ὅσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν θεραπείᾳ τούτους ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τῶν ἐναντίων ἑλομένους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπεμέλητο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλῶν φαρισαῖος καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ἔτοι συνεβούλευον δέξασθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, αἰθ' ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλῶν ἐδεῖτο καὶ κεκομμένου ποτὲ ἡρώδου, τὸ δὴ θανάτῳ, θεραπεῦσαι ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς θεοσωθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, καὶ τοῦτο χρόνῳ θεραπεύσας, τοῦ θεοῦ τοὺς λόγους αὐτοῦ τελειώσαντος. ὃν δὲ τῶν τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς δυτέρους ἀφανεστάτους, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, πᾶσι τούτῳ τὸν αὐτόκρατορα ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς θεοῦ αὐτοῦ φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲν τοὺς πρώτους ἐν τῇ αἱρέσεως ἀντιγόνου, φύλακας θεσπίσας ταῖς πύλαις τῶν τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρύουσι, καὶ πᾶν τὸ δ' εἰσκόμιζον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τι κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πέρας τε κακῶν ἐδὲν ἰδῶ. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶν κρατούντων διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνομένῃ, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀνεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν ἀναγκάζειν ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ ἀνεῖρειν ἐν ἐκείνῳ τὴν γῆν ἀπηγορευόμενον ὅτιν ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τῶν θειάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῶν περὶ ἡρώδην μίσους δίκαιον ἀντιγόνῳ δεδεμένον, ἔγνω τοῦτον ἐν ἀποχείᾳ πίλε-

πελεκίσαι. χαλεπῶς γὰρ ἐδαμῶς ἠρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαῖοι. μάρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ γράφων ὁ καππάδοξ λόγων ἔτος. Ἀντίγονος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μὲν οὕτω πρῶτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον ζόφον μεταθεῖναι αὐτοῖς γνώμας περὶ Ἰουδαίων ὡς τὰ δίκαθα τὸν αὐτ' ἐκείνου καθεσηκότα πρόδηλον. ἠδὴ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, ἕτως μέγα τι ἐφέροντο περὶ τὴν πρώτην βασιλείας. τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τὴν πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσειν δὲ τὸ πρὸς πρόδηλον μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ γράβων. κατέχοντος δὲ τὴν βασιλείαν πρόδου, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὃν δὴ καὶ πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς πρόδηλον τὴν αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς ζόπῳ τοιούτῳ. βαρζαφάρνης καὶ πάκορος οἱ τῶν πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρώτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν πρόδου φασάηλον, εἰς πάρθους ἀπῆγον. καὶ φασάηλος μὲν ἀφέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰχμὴν, πάσης ἡδονῆς κρείττονα τὴν μὴ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἔνειται φονέα, καθὼς προεῖπον.

A eum ſecuri percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Teſtis eſt Strabo ſic ſcribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam ſecuri ſubiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc ſupplicio, ratus non aliter poſſe adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem conſtitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis exiſtimatio. quare viſum eſt ignominioſa morte obſcurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum aſſecutus ſit, reuerſus eſt ad eum, in hunc modum dimiſſus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phaſaëlum, captiuos abduxerant: quorum Phaſaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honeſtam mortem præferens, ſeipſe interfecit, ſicut ſuprà diximus.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὅτι ὑρκανὸς ἐκ ἀφιξίος ὑπὸ τῶν πάρθων πρὸς πρόδηλον ὑπεστρεψεν.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt.

Ὑρκανῷ δ' ἀναχθέντι, φραάτης ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὑπεικέσεσιν προσωμίχθη τὸ τ' ἀνθρώπειας αὐτοῦ ἀξίωσιν προπεπωσμένος. ἀξιοῖ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν. ἐν βαβυλῶνι δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἰδίων Ἰουδαίων. ἔτοι τὸν ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ παῖ τὸ μέχρις ἀνθρώπου τεθνεῶτα νενόμικεν Ἰουδαίων ἔθνος. τῶν δ' ἰδίων ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν πρόδηλον παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, αὐτὸς μεταχωρεῖ τὴν ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοσόργως διακείμενος, καὶ τὴν χάριτος ἀπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κινδύνου καὶ μέλλοντα θαι αὐτῷ ζημιοῦσθαι, καὶ κινδύνου καὶ παλάσεως ἐρρύσατο. λόγους δὲ ὧν προσέφερτο τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν ἑαυτοὺς ἀκόσι. οἱ δὲ προσείχοντο καὶ μᾶλλον ἤδιον, τάς τ' ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς ἀδὲν ἐνδεὲς αὐτῷ τ' εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτοῦ εἴη, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τοῦτον μεταλαβεῖν δύναται, καὶ λώβῃ τῷ σώματος ὑπ' αἰτιγόνου πάθοι, τάς τε χάειτας ὑχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι πρὸς τῶν βασιλέων ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἀλλαττούσης αὐτοὺς ὐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτιθέντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπέιναι. καὶ γράφων πρόδης παρεκάλει δεῖσθαι φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινῆς ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἀπὸ γὰρ ἐκείνου μὲν ἐπίσαν τὰς χάειτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τεφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ σεισθεὶς, ἐκείνῳ δὲ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων ὑρκανῷ, πέμπει καὶ αὐτὸς τὸ φραάτην ἀριστβούλῃ συμμάχων, καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλύσαντας εἰς τὸ διηνεκὲς αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρώπου ὄντος. ἵνα δ' ὐκ ἐντεῦθεν ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἰδιοποιῆται τὰς ἐξ ὁλόγων μεταβολὰς, καὶ τὸ ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἑαυτοῦ, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι,

B

C

D

E

F

G

Vu 4

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariamnen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinẽ, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo mouerat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrã inuectus est: eã & clàm regno suo insidiatã, & per Cleopatrã id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ὑπ' ὑστέρῳ. τότε μέντοι γε ἐπειδὴ παρ' αὐτῶν πεπεισμένος, ἀφέντος τε τὸ παρθου καὶ τῆς Ἰουδαίων χρήματα πολλὰ χομένων, ἁπάσῃ τιμῇ ἐδεξάμενος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸ πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ δ' ὑποβουλῆς ἀπόπτον πραγματεύόμενος. ὑποκαθίστατο ἢ καὶ πάλλακα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὸν οἶκον ἐσασιάσθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ὑπεναντίων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τὸν θεὸν, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων ἀνάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὸν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. ἀλλὰ οὐδὲ ὧδε ἐκώλυεν ἀλεξάνδραν τὸν ἐπήρειαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δ' ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρα κάλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὸν δ' ἡρῴδη συνοικοῦσαν μριάμμην, ἀμορφίᾳ διάσημον. ἐπεπάρκτο ἢ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ φθονοίντος ἐκείνου, τῶν ὑπολήπτων τὴν ἀξιοῦντα τῆς ἀρχιερωσύνης. ἡ γράφει κλεοπάτρα μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμπραγματευομένου τὰ περὶ τὸν κομμὸν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τὸν παῖδ' τὸν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίῳ ἢ ῥαθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτοῦ ἄλλος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν ὅτι τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράθη τε τὸ ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, ἐκ ἦτον ἢ τὸν μριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὸν ἀλεξάνδραν ἀνειληφώς. ἐκείνης ἢ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γραψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ ἀποπέμψαθαι. θεασαμένου γὰρ ἐδενὸς ἀθετήσειν ὧν αἰτοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ. καὶ ἄλλος ἐτεραυδέτο λέγων ὡς ἐξ ἀνθρώπων αὐτὸν δοκεῖν, ἀλλά τινος θεὸν γεγένθαι τοὺς παῖδας, ἐπραγματεύετο ἢ δι' αὐτοῦ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ ἢ, τῷ μὲν κόρῳ ἡδέσθη μεταπέμπεσθαι, γεγαμημένῳ ἡρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν ἀφορμὰς ἐκ τοῦ ζώντου φυλαττόμενος. ἐπέστειλε ἢ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν ὑπηρεσίᾳ, πρόφασιν εἰς μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρῴδην, ὡς ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρα τε κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκαιδεκάετης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γνοὺς πρόφασιν πέμπει παρὰ τὸν ἀντώνιον, ἰκνούντα μὲν ὡς ἐκ ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον ἢ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπροκαλύπτως ἐκ τοῦ δυνάσθαι προιζόμενον. ἀπέγραψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπιζόντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις ἢ παραγνησάμενος τὸν ἀντώνιον, ἔγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀπιμάζειν τὸν παῖδα τῷ κλεοπάτρᾳ, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαειράμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κείνων, ἵνα μηδ' ἀποδημῆσαι δυνατὸν ᾖ τετιμημένῳ. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠπάτο πολλὰ τὸν ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ὑποβουλεύσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ δῆλα τὸν κλεοπάτρας θεάσθαι ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ ἢ μειράκιον αὐτοῦ αὐτὸ λάβοι τὰ πράγματα δι' αν-

δι' ἀπονίαν. καὶ ταῦτα βέλεσθαι μὲν ἐκείνῳ δικαίως, ὁπότε καὶ τὴν θυγατέρα σωφρονεστέραν τῆς μητρὸς αὐτῆς πεπαίδευκε, τὸν δὲ ἀρχιερωσύνης ἀνάπλεων, καὶ πάλαι προσήκοντα τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προσκαλεσάσθαι τὸν ἀνάπλεων, παιδὸς παντάπασιν ὄντος ἀριβοβούλου. τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκέπτως, ἀλλ' ὅπερ ἦξιε μάλιστα προφρονισμένως, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμπαθαλιφθέντων φίλων, προπαθὴς ἅμα, καὶ χαρᾷ τῷ δοκηθέντων, καὶ δίκῃ τῆς ἀπονοίας, ἐλεξάνδρα μὲν δακρύων ἀπελογεῖτο. περὶ μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη, πᾶν ὅπερ ἂν ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείαν δὲ μήτε ὑπιδέσθαι, μήτ' ἂν εἰ καὶ προσοίοι, βέλεσθαι λαβεῖν καὶ νεῷ ὑποχρέωσιν τιμῆς ἔχουσα, δι' ἃ τὸν ἀρχιλῷ τῆς ἐκείνου, καὶ τὸν ἀσφάλειαν τοῦ ἐκ τοῦ δύνασθαι μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τῷ ἡλίῳ προσεῖναι. νεῷ τε γενικημένῃ ταῖς διεργασίαις, δέχεσθαι μὲν εἰς τὸν ἴσον τοῦ τιμᾶν. ἔσεσθαι δὲ πρὸς πᾶν ὑπήκοος, παραπεισθεῖσα δὲ καὶ εἴπερ δι' ἃ τὸ ἡλίῳ καὶ τοῦ ἔσαν αὐτῇ παρρησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δράσειεν. ἔτους ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ φιλοφρονέστερον ἢ θᾶττον ἐν δεξιᾶς διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης ἀριστοβούλου τὸν ἐκ γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρώδης, ὅθεν μὲν ἀφαιρεῖται τὸν ἀρχιερωσύνην ἀνάπλεων, ὅτι μὲν ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν οὐκ ὀλιγωρεῖον, ἀλλὰ τὸν ὑφ' ὑφεάτου ἀτιμασθέντων ἰουδαίων. ὀλίγαι μὲν ἡμέραι τοῦτ' τὸν λαὸν περὶ τοῦ βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν ὁ ἀνάπλεως, ἀρχιεραπικοῦ γένους, καὶ πάλαι καὶ σωφρόνων ἡρώδῃ ἀποδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅτι τῷ παῦσαι τὰς οἰκείας φαρμακὰς φόβημα ποιῶν. ὁ δὲ ἄλλος γέ τις ἀφηρέθη τοῦ τιμᾶν ἅπαξ φόβαλαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δεύτερος δὲ ἀριστόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρώδης δὲ τούτου ἀντιπαρέδωκε τοῦ ἀρχιλῷ ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευκέναι τὰ περὶ τοῦ οἰκίαν. ὁ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἐν ἀλλοτρίαις αὐτοπόποις διετέλει. τοῦ ἀλεξάνδραν δὴ τε τοῖς ἐγχειριαθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἀξιωκὸς δεδοικέναι. προσέταττεν οὖν ἔντε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ὑπομελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος οὐδὲ εἷς τῶν πρὸς τοῦ καθ' ἡμέραν διαττᾶν ὑπιπτεύοντο. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτοῦ ἐξηρείου, καὶ μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα γυναικείου, ἐκ τῆς ὑποπτου ὑπομελείας ἀπηξιοπάθει, πάντος δ' τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παρρησίας στερομένη, τιμῆς διαφερούσης, καὶ δουλείας

in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuiscì, nec desinere pietatem erga eã cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cũ lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cũ ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dextris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

TVm rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suã componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quã amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram A literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus scandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non inscium eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam ta- C men erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis latérent insidiæ. Iamque instabat Scenopegia, festum apud noc cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem D exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, factis iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis se- E cum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, F perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amico- G rum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natanté, & quasi per lusum ac petulentiã mergentes non priùs destiterũt quàm

κὴ φόβῳ καταζῶν. ἐπεμπεν ἂν ὧδά τ' κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, κὴ ὧδε καλοῦσα τὸν βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δ' λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὸν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, κὴ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν ὧδε σκευασαμένη, ταύτας αὐτῷ κὴ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ὑπερτάξασα τῶν οἰκετῶν τοῖς σωιδόσι, δι' νυκτὸς ἐκφέρειν. ἦν δ' ἐντεῦθεν ὑπὸ θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, κὴ πλοῖον ὁ δι' ἁπλόου εἰς τὴν αἴγυπτον ἔμελλε ὧδε σκευάσεσθαι μόνον. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων ἀγνῶτος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρὸ πολλοῦ, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δ' σαββίων, κὴ γὰρ ἦν ἐχθρὸς ἡρῴδου πρότερον, ὅτι τῷ ὑπερβουλεύσαντων αὐτοκράτορι κατὰ τὴν φαρμάκειαν εἰς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸς τὴν μνῆσιν δυνοίας προσεδόκησε. ἐπαλλέγει τῷ βασιλεῖ τὴν τῆς ἀλεξάνδρας ὑπερβουλήν. ὁ δ', τὴν μὲν ἔως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δεσμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δ' τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν ἰδεῖν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἑῷ αὐτὸ δικαθῆναι, τιμήσας. ἐ γὰρ ἀναχέεσθαι κλεοπάτραν, αἰτίαν ὑπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφάνων δ' μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ὑπείκειας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. προὔκειτο μὲν πανταπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἀποδοὺν ποιεῖσθαι. τὸ δ' μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. κὴ τ' σκηνοπηγίας ἐνεστώσης, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τερπνὴ, ταύτας τὰς ἡμέρας ἐπιβάλλετο, καὶ πρὸς ὑφεστῶσίας αὐτός τε κὴ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἵλεω. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῆς τοιούτων ὑπαιτίαν τὰ πρὸ τῶν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξυνόντων ὁ φθόνος. τὸ δὲ μειράκιον ἀρίσοβουλος, ἕβδομον ὑπὸ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον αἰνίλθεν ὑπὸ τὸν βωμὸν συντελέσοντα τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῆς ἀρχιερέων, τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε κάλλιστος κὴ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἐπαίρων, τῷ μὲν πρὸ τὸ ὄγκους ἀξιώματος πλεῖον ἐν τῇ μορφῇ δι' αφαίνων, ὁρμή τε τῆς πλήθει πρὸς αὐτὸν δυνοίας ἐγίνετο, κὴ τῷ ἀειτοβέλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρέσπ. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξελέγχοντο τὰς δι' αθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ κὴ συγχεόμενοι, φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τῷ ὄχλων, πρότερον ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὧν εὐπετῶν θεσαν ὁμολογίαν. ὑπὸ τούτοις πᾶσιν ἡρῴδης ἔγνω τὸν προαίρεσιν ἐῷ εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. κὴ τ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιάτο μὲν ἐν ἱεροχοῦσι, δεχομένης αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δ' τὸ μειράκιον κὴ προσέλκων εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἐῷ συμπαίζειν κὴ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τὸ δ' πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματος θερινωτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλούντες, κὴ ταῖς κολυμβήθραις ὑπισάντες, αἳ μεγάλαι πρὸς τ' αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀπέψυχον τὸ θερμώτατον τ' μεσημβρίας. κὴ πρῶτον μὲν ἐώρων τοὺς νέοντας τῶν οἰκετῶν φίλων. ἔπειτα προαχθέντος κὴ τὸ μειρακίου τῶν τὸν ἡρῴδου παροξυόντων, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ὑπέστατο, σκότους ὑπιχόντος, βαρυῶντες ἀεὶ κὴ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀπῆκαν ἕως τ' παντά-

παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτος ἀκμάζοντα μὲν ἄπαντα βιὺς ἔτη, τὴν δὲ ἱερωσύνην καταχὰν ἐνιαυτὸν, ὃν ἀνάνηλος ἐνομίσατο πάλιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τὸ πάθους τὴν γυναῖξιν οὐθὶς μὲν ἐν μεταβολῆς θρηνῶσος ἐπὶ προκειμένῳ τῷ νεκρῷ, καὶ πένθος ἄχετον, ἥτε πόλις τὸ λόγῳ διαδοθέντος ὑπερήλγει, πάσης ἑστίας οἰκτιζομένης τὴν συμφορὰν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ γιγομένῳ. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ἦν σωιέσει τὴν ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκ τὸ μνώσκειν ὅπως ἐπεφόχθη πλέον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν ἀναγκαῖον ὅπι μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποιεμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία ἀναγράψαθαι βίον, ἐπέστησε δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρκέσαι τῷ κατ' ὀπαδυλῶ αὐτόμως διεφθαρμένῳ, τότε πλέον ἐτεύθεν αὐτῇ παρεκρατῆ τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑποψίαν ὀπαδοῦναι τὸ καὶ προνοίαν ἀπολέσθαι τὸν ἱκανὸν εἰς δικαιρίαν αὐτῆς ἐνομίζετο. παρεῖνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. ἡρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς ἐπεσκιάζετο, μὴ μὴ προνοίας γένεσθαι τῷ παιδὶ τὸν θανάτου, ἐκ ὅσα πρὸς πένθος ὀπτηδεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώμενος, καὶ σύγχυσιν τὴν ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινῶν. ταῦτα μὲν τὸ πάθους ἀπονίπτους αὐτὸν, ἐν ὄψει τὴν τε ὥρας καὶ τὸ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τὸ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον δὲ ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ προσγματούμενος. ταῖς μὲν εἰς τὸν πολυτέλειαν τὴν ἐκφορᾶς τὸ μᾶλλον ὑπερεδείξατο, πολλὰ μὲν τὴν ὠδασκεύῶν πρός τε τὰς θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποικιλμός, πολλὰ δὲ συγκαταθάπτων κόσμου, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λύπης τὴν ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀληθινὸν, καὶ ὠδαμυθήσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῇ πρὸς ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὀπιβουλεύουσα σατραπείαις, μέρη λαβεῖν αὐτὴ ἰσχυσε παρ' αὐτοκράτορος.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἥττησε μὲν ἀδὲν τῶν τοιούτων. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἡ μνήμη τὸ κακοῦ παρέχουσα τοῖς ὀδύνῃσι ὀδυρτικοὺς ἐποίει καὶ φιλόνεικον. καὶ γεάρει τοῖς ὀπιβουλίοις ἡρώδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ τὸν ἀπώλειαν τὸ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι σπουδάζουσα προσαρκέσαι δεομένῃ, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτείρουσα τὸν ἀλεξάνδρας, αὐτὸ ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα. καὶ αὐτώνιον ἐκ αἰεὶ παύσασθαι τὸν φόνον τὸ παιδὸς παροξυώσασα. ἐ γὰρ ἄξιον ἡρώδην δι' αὐτὸ καταστάντα βασιλέα τῆς ἀδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοιοῦτος βασιλεῖς τοιαύτας ὀπιδείκνυσθαι παρανομίας. τούτοις ἀναπειθόμενος ἀντώνιος, ὡς ὀπὶ λαοδικίας ἐστάλη, πέμπει κελεύων ἡρώδην ἐλθόντα πρὸς εἰς ἀρειστοβουλον ἀπολογήσασθαι. προσέχθη γὰρ ἐκ ὀρθῶς τοῖς ὀπιβουλίοις, εἰ δ' αὐτὸ γέγονεν. ὁ δὲ, τοῖς τε αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς ἐκ ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ· τὸν ἀντώνιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι προττῶν ἐνῆν, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτὸ ἰώσηπον ὀπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ πρὸς ἐκεῖ προγμάτων, ἐνετείλατο λελησθότως εἰ πάθη τι παρ' αὐτωνίῳ, προσχῆμα καὶ τοῖς μειλιμίοις ἀνελεῖν.

omnino aqua præfocatus sit. His fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic casus vbi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus inconsolabilis: totámque vibem rumore sparso mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & si dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali necesse habuit: & sæpè ad inferendam sibi manum promor, impetum tamen hunc animi repressit, si fortè superesse posset extincto per summum nefas filio, & retenta diutius vita nullam significationem dare quòd data opera necatum sensisset, donec aliquando se offerret vltionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se initio casum hunc contigisse, non luctum solùm si gens, sed & lacrymas & mœstitiã veræ similimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus preciosissimis, quo maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed in dies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simúlque filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine: factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, sed commissa regni cura Iosepho patruo, clàm ei mãdauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariamnen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem,

ἔτως τε δὲ ἔχειν φιλοσόργως πρὸς τὴν γυναῖκα,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id injuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseuerationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eò prouectus est vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neque vel morte ipsa ab ea disiungi. quę Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quidquid Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misereret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idque non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illum perdere. Sed quia iustum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmque breui constabilito tã regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatræ cupidati vllã spẽ,

καὶ ἀδοκήτου τοῦ ὕβρεως, εἰ μὴ τεθνηκότος ἐκείνου κατ' ὁμοιότητα ἄλλῳ τινὶ συνοικοῖτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐπέφαινεν ὁρμὴν αὐτοκράτορος ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάλαι θαυμαστῶς ἦν τῆς ἐκείνης ὁμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ὑποπτεύσας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας ἐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ἦν γὰρ τῷ ὅλων ἀπόντι πρὸς αὐτοκράτορα. ὁ δὲ ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ δὴ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μριάμμῃ, περί τε πραγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ἵνα ἐν τοῖς βασιλεύουσι παρ' αὐτῷ γίνηται καθεὶς συνεχῶς ὁμιλίας ἦν τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὴν δυνοίας, καὶ φιλοστοργίας· ἐξειρωνευομένων δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφηγουμένου δηλονότι ὁ ἰώσηπος ὅπως ἐξ ἀληθείας τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, πρόηκται, καὶ τὰ πρὸς τὴν σύνοδον εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν ἐκ ἀξιοῦτος οὐδὲ θανάτῳ ἀφιζήγχθῆναι. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, ἐ τὸ φιλόστοργον τῆς πρὸς τὸν ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑφέρησεν ἀπωλείας, θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ κὴ λόγος ἐγίνετο κατὰ τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν πρὸς τὴν ἐν ἔχθει τὸν ἡρώδην ἐχόντων ὡς αὐτοκράτωρ ἀφικόμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἢ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἐπάραττεν ὡς εἰκὸς τοὺς πρὸ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ τὸν ἰώσηπον ἀναπείθει τὴν βασιλείων ἐξελθόντα, συν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε πρὸ τὴν πόλιν δὴ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγουμένου ἰουλίου. δηλοῦτο δὲ τοῦτο πρῶτον μὲν εἰ καί τις ἀπάντησιεν τάραχὴ πρὸ τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ δήξειν αὐτοὺς ῥωμαίους δ' μφοτέρους ἔχοντες. ἔπειτα κὴ τὸ δόξειαν πάντος ἠλπικέναι τὴν μριάμμην αὐτοκράτορος θαυμαστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι κὴ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δ' ληθείᾳ βασιλικῆ γεγονόσιν. δὴ τούτων ἦ τὴν λογισμὸν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γεγράφατο παρ' ἡρώδου πρὸ τὴν ὅλων ἀφίκεσθ τῆς φήμης ἀνάντια, κὴ τὴν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' αὐτοκράτορι, τάχυ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ ἱεροσολύμων. τάχυ δὲ ταῖς ὁμιλίας παρεσκεύασατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οὔτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν δ' ἐκείνου θεραπείαν ἦτον εὐδοκήθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν αὐτοκράτορι βασιλέα πρὸ τὴν κὴ τὸν ἀρχὸν γεγυμνωμένων δ' θυείας ἀπαγαγεῖν. ὕστερος γὰρ ἂν ὑπὸ βασιλὺς εἴη, δόντας ἦ τὸν τιμὸν, κὴ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ κὴ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖν πρὸ τὰς ἀρχαῖς ἐλ-

γὸν συμφέρειν. ἦν γὰρ τούτων ἔγραφεν ἡρώδης, κὴ τὰς ἄλλας δηλώσει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' αὐτοκράτορι συνηθῶν ἐν ταῖς δεήσεσιν, καὶ συνεισιόντος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς δ' βολὰς αὐτῷ τῆς κλεοπάτρας ὕπης, ἢ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὸν βασιλείαν αὐτῇ προσηκέσθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δηλοῖ μὲν τυγχάνων αὐτοκράτορος, μηδὲν ἐπ προσδοκᾶν δυχερὲς, ἀλλὰ κὴ θᾶττον ἥξειν βεβαιοτέραν τὴν δύνοιαν τὴν παρ' αὐτῷ προσειληφὼς τῇ βασιλείᾳ, κὴ τοῖς πράγμασιν, κὴ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς

πλεονε-

πλεονεξίας, δόντος αὐτωνίῳ αὐτὸ ὧν ἠξίου τλν κοίλλω A συνεῖαν, κ) δῆλ τοῦτο παρηγορήσαντος ὁμοῦ κ) ὑποσκυδασαμένου τὰς ἐντεύξεις, ἃς ἐκ τῆς ἰουδαίας ἐπαιεῖτο. τούτων τῷ γεγραμμένων ἀπενεχθέντων, ἐπαύσαντο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἰδ ὡς ὑπολωλότος εἶχον καταφυγεῖν ὅπου τοὺς ῥωμαίους. οὐ μὴν ἔλαθεν αὐτῷ ἡ μεταίρεσις, ἀλλ' ἐπεὶ ὠδ ἀπέπεμψας ὁ βασιλεὺς αὐτωνίου ὅτι πάρθους εἰς τλν ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, εὐθὺ μὲν ἥτε ἀδελφὴ σαλώμη, κ) ἡ μήτηρ αὐτῷ τλν δῆλωσιαν, ἰδ ἔχον οἱ πρὸς τλν ἀλεξάνδραν, ἀπεσήμηναν. ἡ δ' σαλώμη κ) κατ' αὐδρὸς ἰωσήπου λόγον εἶπεν, ὡς δῆλον ποιῆσα, κ) τῇ μαριάμμῃ συγχωρούμενον, δῆλα τελεῖν. ἔλεγε δ' ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτλν ὡς πλείονος, ὅτι κατὰ τὰς δῆλα φορὰς φρενήματι χρωμένη μείζονι, τλν ἐκείνων ὑζωτείδιζε δυσχέρειαν. ἡρώδης δ' θερμῶς ἀεὶ, κ) λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τλν μαριάμμην ἔχων, εὐθὺ μὲν ὑζετετάραχτο, κ) τλν ζηλοτυπίαν ὡς ἔφερεν. ὑπηρατυόμενος δ', τῷ μὴ πρεπετῶς τι ποιῆσαι δῆλα τὸν ἔρωτα, σωτόνῳ τῷ πάθει, κ) τῷ ζήλῳ παρωξυμμένος, ἰδία τλν μαριάμμην ἀπέκτεινεν ἐκ τῆς πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὑπομνυμένης δ' ἐκείνης, κ) πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτόσῃ, πρὸς τλν, εἰς ὑπόλοιαν καταλογιζομένης, ἀπεπείθετο κ) μικρὸν ὁ βασιλεὺς, κ) μετέβαλεν ὡς τῆς ὀργῆς, ἡττώμενος τῆς πρὸς τλν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολαβεῖν πρὸς ὧν ἔδωξεν ἀκύσας πεπισκύκναι, κ) πρὸς τῆς κοσμιότητος αὐτῆ πολλλν ὡμολόγει χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, κ) δυνοίας πρὸς αὐτλν ἀπομολλγεῖ. τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, προὔπιπτον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δ' μᾶλλον τῷ βασιλέως ἀπισουμένου, κ) ὅπ τλν αὐτῷ δῆλησιν ἔλκοντος, ἡ φιλοῶτος εἶπεν ἡ μαριάμμη, τὸ κ) τλν ἀτολλν εἰ πάχοι τι χαλεπὸν ὑπ' αὐτωνίου, κἀμὲ σωαπολέσθαι τλν ἀδηνὸς αἰτίαν. τότε προσεσόνζος τῷ λόγῳ, πρεπαθήσας ὁ βασιλεὺς, εὐθὺ μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δ', κ) τῷ αὐτῷ τειχῶν αὐτὸς ἐξ ἐφέτερος; πρόφανες φόβον ἔχειν τ τ ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ἡ γὰρ αὐ δεσπότην ἀ καπηδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγυημένης. ὅπως δ' ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τλν γυναῖκα. νικώμενος δ' τῇ πρὸς αὐτλν ἔρωτι, ταύτλν μ τλν ὁρμλν ἐμεφάτευεν, ἑαυτὸν δῆλα καρτερήσας ὀδυνηρῶς κ) δυσχερῶς. τὸν μὲν δι ἰώσηπον ὑδ' εἰς ὄψιν ἐλθόντα δῆλα χρήσασθαι πρεσέταξεν, κ) τλν ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων παραπίαν, δήσας ἐφύλαττεν. ἐν δὴ τούτῳ κ) τὰ πρὸς τλν συνεῖαν ταραχὰς εἶχεν, ὡς ἀνείσης τῆς κλεοπάτρας τὸν αὐτώνιον μὴ πᾶσιν ὑπηχθρεῖν. ἐπῆλθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ δίδοναι, κ) πλείστον ἴσχυεν ἐκ τ ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ὑπερθυμίας, φύσει δ' πλεονεξίᾳ χαίρουσα, πανδημονίας ὑδὲν ἔλιπε, τ μ ἀδελφὸν, ᾧ τ βασιλείαν ἦδει χρησομένην, πρεπαιρεῖσα φαρμάκοις, ἐ ἔτος ἔχοντα, τ δ' ἀδελφὸν ἐκ πόλεως ἱκετεύουσαν, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ τ ἀρτέμιδος ὑποπτείνασα δι' αὐτωνίου. χρημάτων μ γὰρ ἕνεκεν

quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quàm primùm deducto aliquantisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexàndra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum suum Iosephum criminata est, B Mariamnes consuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter simultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariamnen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos. ægrè tamen se continens, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho commercij. Illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus C amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebátque ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans. tandem vt mos est amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. D cùm tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus pro dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabatúrque capillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim proditurum fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus lic et ægrè cohibuit se tamen. Veruntamen Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō desinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret: multúmque apud eum poterat ipretitum suis amoribus. cúmque natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum xv. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque spes affulgeret, neque templum, neque sepulchrum, neque asylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent spolia quæsita vel sacrilegio, miscebátque sacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τῇ δ' ἀδικίᾳ πλεονεξία. τὸ δ' ὅλον ἡδὲν αὐτάρκως ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δυαλύσῃ τὴν ἐπιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ὄψιν ἐνδεῖν ὧν ἐπεθύμει. διὰ ταῦτα δὲ τὸν αὐτώνιον ἐπῆρκε ἀεί τε τῆν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβᾶσα σὺν ἐκείνῳ τὴν συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τὸν πτολεμαίου πάρθοις αἰτιασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγειν κίνυσιν. ᾔτει δὲ παρ' αὐτωνίου τήν τε ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἀράβων ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δ' αὐτωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἠττᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐν τῇ ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι αὐ ἐκείνη θέλει. τὸ μὲν τοι περιφανὲς τῆς ἀδικίας ὀκνοῦσι μὴ μέχρι τοσοῦτον κατήκοον γενόμενον, ὅτι μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' ἐν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προστάττειν ἐκείνη διαφθείρομενος ἐν φανερῷ δόξῃ κακὸς, μέρη τῆς χώρας ἑκατέρᾳ παρελόμενος, τέτοις αὐτὰ ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς ἑλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρις ἀρκτώου, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐν προτέρων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρέσης αὐτῆ δωθῆναι.

CAP. V.

Cleopatra regina in Iudæam aduentus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessã sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè pretiosissimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestiis leuare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negotiis in manifestum se periculum coniicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quòd per vim atque insidias amissse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium eius ætatis longè

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟύτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὡς δὲ πέμψασα μέχρις εὐφράτου τὸν αὐτώνιον, ἐπ' ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρώδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δοθέντα, καὶ τὰς ὠδὲ τὴν ἱεριχουῦντα προσόδους ἡρώδου μισθωσαμένου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ ὡς δὲ μόνοις φύεται, τόν τε φοινικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τέτοις ὄσα, καὶ πλείονος αὐτῆς σωνθείας πρὸς τὸν ἡρώδην γινομένης, διεπείραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀκόλαστος καὶ ἀκαλύπτως ταῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἑνέδρας ἀρχὴν τὴν ἐπ' αὐτὸν ὑποκαταστρώσασα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ὑπερθυμίας ἠττᾶσθαι διέφαινεν. ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν ἦν δύνοις ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπὸν εἰς ἅπαντας ὑβρισμένος, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προβεῖσι, καὶ φθόνου πρωσούμενος, εἰ σωεδρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρῶν, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ὑποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἁπάντας. οἷς ἐγένετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αὐτωνίῳ λυσιτελήσειν, εἰ δ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴτις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καλέσαι, τοιοῦτον δεησόμενον. ταῦτα βουλομένων, σκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω προστῆναι, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐν προπετείας ὑποπτεύειν. οὐ γὰρ ἀπαχθεσθαι τὸν αὐτώνιον, οὐδ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον σήσειε πρὸ τῆς ὀμμάτων. τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ καὶ ὑποβεβλῆσθαι αὐτὸν αὐτῆς σέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς τὴν ἀπολογίαν φανεῖσθαι, τῷ μὲν ὑπερηφάνως εἰς γυναῖκα γεγημένῳ, μέγιστον ἀξίωμα τῆς κατ' ἐκείνου ἐχ-

ἐχυμίαν τ̃ χρόνον, σ̃ δ' ὠφελείας εἰ τ̃ ταύτην τίς οἰηθείη, συὼ ἀφαδία τ̃ καταίνωσει σ̃ ἐκείνε ὀχληρότερος φανεμένης. ὀξ ὧν ἐφ' ἅδηλον ὡς μεγάλων κ̀ ἀπαύστων κακῶν ἀναπλησθήσε᾽ τὰ περὶ τ̃ ἀρχὴν αὐτ̃ κ̀ τὸ γένος, ὀκέτι ὑποπρεσαμένου τ̃ ἁμαρτίαν, εἰς ἣν ἐκείνη παροξαλεῖ, θεᾶς τ̃ καιρὸν ὀχημόνως. τοιαῦτα διελογίζομαι τ̃ τὸ κινδυνωδες ὀξ εἰκότος ὠφελήσαντες, ἐπέσχον αὐτὸν σ̃ ἐπιχειρήσεως. ὁ δ᾽, τ̃ κλεοπάτραν δωρεᾶς θεραπεύσας, ἐπ' ἀρμενίαν παρῄπεμψεν. αὐτὸς δ᾽, τ̃ ἀρμενίαν καταλαβών, ἀρταβάζην τ̃ πυραύσου τοῖς παισὶ σατράπας, δέσμιον εἰς ἄγυπτον ὑποπέμπ, δωροῦμενος τέτοις τ̃ κλεοπάτραν, κ̀ τῷ παντὶ κόσμῳ σ̃ βασιλείας ὃν ὀξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμενίας δ᾽ ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τ̃ ἐκείνου παίδων, ὀχεθρὰς ὢν τ̃ τότε. κ̀ τέτον ἀρχέλαος κ̀ νέρων καῖσαρ ὠφελόντες, πυραύλην τ̃ νεώτερον ἀδελφὸν, ὅπ τ̃ βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μ̀ οὖν ὑστέρω. φέρε᾽ δ᾽ τοὺς φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, σ̃ ὑπ' αὐτωνίου δοθείσης χώρας, ὁ μ̀ ἡρώδης δίκαιος ἦν, ὡς ἀσφαλὲς ἡγούμενος δίδοναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ᾽ ἀρνᾶτ᾽, ἡρώδε τ̃ φόρον ὑπισχνεμένε, χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ ὀχθοήκοντα τάλαντα. μ̀ ταῦτα δ᾽ κακοήθης ἦν κ̀ βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, κ̀ μόλις εἰ κ̀ μέρη τινὰ ὀχαλύσειν, ὐδὲ ταῦτα δίδοναι δοκῶν ἀζημίως.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρώδης ἐπολέμησεν Ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτωνίῳ ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ.

ΗΡώδης δ᾽ τέτον τ̃ ζόπον ἀνωμοτρόπτος, κ̀ τελευταῖον ὐδὲν ἔτι τῷ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε μ̀ ὡς ἐπελευσόμενος, πρεσθεσμίᾳ δ᾽ ἐχρήσατο ῥωμαϊκῷ πολέμῳ. σ̃ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης προσδοκωμένης, ἦν δ᾽ σ̃ ζ̀ κ̀ π̀ κ̀ ρ̀ ὀλυμπιάδος γενέσθ συνέβη, καῖσαρ μ̀ αὐτωνίῳ. ἔδει τ̃ ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθ πραγμάτων. ἡρώδης δ᾽ κ̀ σ̃ χώρας δίβότε μένσης αὐτῷ πολεμικὴν χρόνον, τ̃ προσόδων κ̀ δυνάμεων δυναμένων, αὐτωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὅπλοις ἀσπίσαις τ̃ ὠφελησούσης χρησάμενος. αὐτώνιος δ᾽, σ̃ μ̀ ἐκείνε συμμαχίας ὐδὲν ἐφη δεῖσθ, τ̃ δ᾽ ἄραβα, κ̀ γὰρ ἱκανὸν ὠφελῆ τε αὐτὸ κ̀ σ̃ κλεοπάτραν τ̃ ἀπιστίαν, ἐπεξελθεῖν προστάττε. ἦξιε γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυστελεῖν αὐτῇ, τ̃ ἕτερον ὑπὸ θατέρε κακῶς πάσχθν ἡγεμόνι. τέτων αὐτὸ παρ' αὐτωνίε λεχθέντων, ὑποστρέψας ἡρώδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικόν. κ̀ δὴ εἰς τὴν ἀραβίαν ἐμβαλὼν, κ̀ ὠφελησάμενος ἱππικοῦ κ̀ πεζῆς δυνάμεως, εἰς δισσολυμα ἀφικνεῖται τ̃ ἀράβων ἐκεῖ συναντώντων. κ̀ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τ̃ πόλεμον αὐτοὺς, κ̀ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι. μ̀ ἦ ταῦτα πολλὰ στρατιὰ τ̃ ἀράβων εἰς κανὰ συνίει, χωρία δ᾽ ἐστὶ ταῦτα σ̃ κοίλης συρίας. ἡρώδης δ᾽ περπυσμένος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖστον ἧς εἶχεν δυνάμεως. κ̀ πλησιάσας ἐν κανὰ στρατοπεδεύεται, διεγνώκει, χάρακά τε βαλλόμενος ὀξ ὑπαίθρου τὰς μάχας διαχειρεῖν. ταῦτα δ᾽ αὐτὸ ὁπωσοῦν τος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων, παρελόμενον τ̃ ζυγὸν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἀραβας. ὁρμᾶ δ᾽ ἐ σ̃ πρὸ σωστέαθαι πισθέντ καλῶς, κ̀ ταῖς προθυμίαις

honoratissima, & si quid vtilitatis ex eius nece possit existere, coniunctum sit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cùm nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius subiugata Armenia Artabazé Tigranis filium cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munùs Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòst Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pulso iuniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iustè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem maleuolentiæ. Arabs verò postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit aliquandiu soluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

Cap. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæsar de imperij summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rē suā fore existimabat, si alter ab altero mutuis atterererentur cladib. Igitur Antonij iussu reuersus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens quò occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cúmque vellet munitis vallo castris per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cōfestim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tū quòd pulchrè instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferre eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quietur usi si Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & iuæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucíque in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēpore, sed Iudæorū castra capta sūt. Arabibus autē nō mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τ' πρώτῃ μάχῃ γενικῶς ἐδὴ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν δπῃ ἔψαντες τοῖς πολεμίοις. θορυβέντων ἰδὼ κ) πᾶσαν δπιδρχνυμένων ἀνιδεῖν, ἔγνω τῇ εὐθυμίᾳ τὸ πλῆθος ὁ βασιλεὺς δπερχόμενος, κ) πρεσφπὼν ὡς ἐ λελείψεῃ τ' ἐπείνων ἀρετῆς πρὸς τοῖς ὅπλοις ἠγήσατο, πάντων καὶ οἰκεία τέλη συναπολυθησάντων. ἔκπληξις ἦ λύδις ἐμπίπτει τοῖς ἀραψι, κ) πῆς αὐτῆς ἰδὲ εἰς ὀλίγον, ὡς ἑώρων ἀμάχοις ὄντας, ἐ μεσοις φρονήματος, ἔφυγον οἱ πολέμιοι ἐπλίναντες. κἂν διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθυμίωνος κακώσαντος ἡρώδην ἐ τοις ἰουδαίοις. δεῖ γὰ ὧν στρατηγὸς μὴ κλεοπάτρας δπῃ τ' ἐκεῖ, δξέφορος ἦ ἡρώδη, τὸ μέλλον ἐκ ἀσφαλῶς ἐσκόπει, δρασάντων μήτι λαμπρὸν τῆ ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν. ἡττωμένων ἦ δ' κ) συνέβη, τοῖς δπὸ τ' χώρας συνελκυσθεῖσι τῆ οἰκείων ἀθυμοτέροις δπῆρχε θεὸς τοῖς ἰουδαίοις. κ) τότε πλημμελῶσι τε κ) νικᾶν οἰομένοις ἀφρόσδοκήτως δπέστησαν, πολλὴν ἐποίει φόνον. τάς τε γὰ εὐθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες ἰουδαῖοι, καὶ τῆ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χεώμενοι, ταχὺ τῆ δπερχειρησάντων ἡττῶντο, κ) πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐκ χωρείοις ἀφίπποις κ) πεζώδεσιν, ὧν πλείστην ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τὴν δπόθεσιν ποιησάμενοι. κρατῶν ἦ παρόντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, κ) πάλιν ἀναστρέψαντες, ἐκτείναν ἤδη τετραμμένους. γίνονται ἦ παντοδαπαὶ κτυπουμένων ἀπώλειαι, δξὺ τῆ δξαπιπτόντων, ἐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ ἦ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κ) τ' μάχῃ, ἀφιππάζεται βοηθῆσαι ἄξων, ἐ μὴν διέφθη καίπερ ἐαυτοῦ δακὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὴ στρατόπεδον ἦλω τῆ ἰουδαίων. οἱ ἦ ἄραβες, ἐ μείζους δτυχήκεσαν ἐκ ὠδαλόγου, νίκῃ τε ἧς πλεῖστον ἀπεδέησαν ἀνειληφότες, κ) πολλῇ τῆ ἐναντίων ἀφηρημένοι δύναμιν. ἐνθένδε, ὁ μὴ ἡρώδης λησείας ἐχρῆτο, κ) τὰ πολλὰ καταζέχων τὴν τῆ ἀράβων ἐπάκτου τοῖς δπιδρομαῖς στρατοπεδευόμενος δπὸ τῆ ὀρῶν, κ) τὸ μ' σύμπαν δξέστατο κ' ξυμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐκ ἀζημίως ἦ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ, κ) τῆ φιλίππῳ, τῆ τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ σθένει τὸ πάθημα διορθούμενος.

Cap. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali numquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῆ ἡρωμένου σεισμοῦ κ' τῶν ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεσταμένης κ' σεισθεῖσα ἡ γῆ τῆ ἰουδαίων, ὡς ἐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῆ ἐν τῇ χώρᾳ πάντων πολλὰ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν ἦ κ) τῆ ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίας οἰκείαις, ὡδὶ μυρίους. τὸ μήτοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατρίβον, ἐδὲν ὑπὸ τῆ πάθους κατεβλάβη. τοῦτα πυθομένοις τοῖς ἄραψιν, κ) μᾶλλον ἢ κ' ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοὺς ἐκ τῆ γεγονότων λόγους τῆ μίσει τῆ ἀκουομένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπῆρε φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἁπάσης ἐμμενούσης τοῖς πολεμίοις, κ) διεφθορότων τῆ ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντιπαλον κατα-

λελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῆ τε ἰουδαίων τοὺς φρέσβεις, ἤκον γὰ δπὸ τοῖς γεγυμνασμένους εἰρωνίᾳ ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, κ) μετὰ πάσης εὐθυμίας ἐχώρουν δπὸ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆ.

οἱ δ'

οἱ δ' ἔτοιμοι ἐφοδον ἐξεδέξατο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προϊέντο τὰ πράγματα πλεῖον ὑπονοίας ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ὁ γὰρ Ἰδουμαίας ἐλπὶς προϊστημένοις ἐν τῇ μάχαις, ἔτε βοηθείας παρακομιζόντων αὐτοῖς τῶν οἰκοι πραγμάτων. ἔτως οὐδὲ ἐχόντων, ἐπῆλθε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῆς πεπτωκότα τὰ φρονήματα. προσδιακινήσας δὲ καὶ σαθαρρύνας πως ἔτι μειονόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τοῦ πλήθους διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς χρήσηται διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιάτοις ποιήμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

A at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, in quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

B

Κεφάλαιον ή.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Οὐκ ἀγνοῶμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ μὲν τόνδε τὸν καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς παρούσας ἡμῖν ἀνατιώμασι, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, δὲ τοὺς πλείστους αἰσθραγαθία διενεωχότας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῆς γεγονότων ὠδὲν ἔστιν τοῦτον, ὃ μηδετέρους ἔργου καλῶς παραχθέντος ἐπανορθώσετε, σαφὲς καλέσαι παρεῖλόμην ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν αὖ ἐμπεσόντες τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βέλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιεῖσθαι δηλῶσαι, δὲ τὸ ὑβρίζειν τῆς ἐναντίων ἰσάγκασμένοι. μέγιστον δὲ εἰ μάθοντε τοῦτο, παθυμίας ἄπτον ὑμῖν ἔσαι. μὴ δὲ τὸ ὑποδεῖσαι διότι καὶ τῆς ἐν ἡμῖν δυνάμεως ὑδὲν ὄζιν, καὶ πλείας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιεύμενος ὧν λέγω. τὴν γὰρ τῆς ἀράβων παρανομίαν ἴστε μὲν δήπου καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἔτως ἀπίστως διακειμένην, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον θεοῦ, πλεῖστα μέν τοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ τοῦ παραχρῆς ἐφεδρεύοντες ἀζυπονύτως. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, καὶ δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τὴν οἰκείας ἀρχῆς ἀποστερεῖν, καὶ δι' ἐκείνου κλεοπάτρα, τίνες ἄλλοι τῶν δίους ἀπήλλαξαν; ἢ γὰρ ἐμὴ πρὸς αὐτώνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις ἀρτία γεγένηται, μηδὲ τοῦτο ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττόμενον τὰν δὲ ἐς μηδὲν ὑποπτεύειν, ὃ δυνατὸν αἰ ὑπόπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρα μέρη τινὰ σφᾶς ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διακωλύσαμεν ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἔδοξα, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέρους ἐποεισάμην, τὰς δὲ διαπάσας αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν διδοὺς τάλαντα, διακοσίων δὲ ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοδεσμεύθη γεγένει, αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τούτων ἀπεσερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν οὐ μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίοις φόεσθαι, ἢ δ' χώρας ἀπόμοιρον τελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐκ ὧν γε τούτων οὓς αὐτοὶ σεσώκαμεν, οὐδὲ τοὺς ἀσεβεῖς ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἀνθύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῶν ἀρχῶν ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποτεθυμῶντας, καὶ ταῦτα δ' πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' δ' ἀδικεῖν τοῦτοις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν τὰ ἐπιζήμιον, εἰ μόνον κερδαίνειν δύναιντο. ἔστι οὖν ἐπ ζήτησις ὑμῶν εἰ δεῖ

Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata intortu ria, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo dissèram quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei decíderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum c c. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

A esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. B hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quibus enim iustitia est, cũ illis etiam Deus, vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. C Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur D nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quã E re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timidatis, eadẽ causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credũt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc F accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, G quòd si populariter militassetis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ τοῦ θεοῦ βουλομένου, καὶ παραγγέλλοντος ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων. ἃ γὰρ ὁμολογεῖται παρανομώτατα τοῖς τε Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ἀποσφάξαντες αὐτούς, τῶν μὲν Ἑλλήνων ἱεροὺς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίους διαλλάττειν δύναται. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δύναιντο, ἢ περὶ τὸν βίον εὐσταθεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως τοίνυν ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀνδρειότεροι δὲ ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιον ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ παρόντος, καὶ πλῆθος, καὶ ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ· συμβαλόντες τὴν δευτέραν, οὐδὲ ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἔφυγον εὐθὺς οὐχ ὑπομείναντες τὴν ἔφοδον, καὶ τὰ φρονήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν Ἀθηνίων ἐπέθετο πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἐστιν ἐκείνων, ἢ δευτέρα παρανομία, καὶ ἐνέδρα; τί οὖν ἔλαττον φρονοῦμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικωμένους, ὅταν δὲ κρατεῖν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν εἰ καὶ γενναίους ἡγεῖταί τις αὐτούς, οὐ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ εὔψυχον, οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ δύνασθαι καὶ τῶν ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς Ἄραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γενόμενα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας. ἔπειτα, ὡς οὐ καλὸν ἐκείνοις τε τόλμης καὶ ἡμῖν δειλείας τὴν αὐτὴν αἰτίαν γενέσθαι. οἱ μὲν γάρ, οὐκ ἐξ οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ εὔψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς δὲ χωρήσαντες ἐπ' αὐτούς, παραιρησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναληψόμεθα δ' αὐτοί, τὸ μηκέτι θαρσοῦσι μάχεσθαι. καὶ γὰρ οὔτε κεκακώμεθα τοσοῦτον, οὔθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργὴν θεοῦ παρέχειν τὸ γεγονός, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ πάθη τινά. καὶ εἰ κατὰ θεοῦ γνώμην πέπρακται, δῆλον ὡς καὶ πέπαυται κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην ἀρκουμένου τοῖς γεγονόσι. βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν μετεβάλλετο. τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τοῦτον ἀνεργεῖσθαι, καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σεισμῷ περὶ τὴν χώραν ἀπολομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπαθεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανερὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐστρατεύεσθε, περὶ ὑμῶν ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι περὶ πάντα καιρὸν προεστάμενον ἔχετε τὸν θεόν, ἐπεξέλθετε δικαίαις ἀνδραγαθίαις, τοὺς ἀδίκους μὲν πρὸς φιλίαν, ἀσπόνδους δὲ ἐν ταῖς μάχαις, ἀνοσίους

εἰσόπιν ἢ εἰς φρίσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡττημένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐγίνοντο πρὸς τὴν μάχην. Ἡρώδης ἢ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ὅπι τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατοπεδεύεται πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἅτε γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον σωάφαι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτοῖς πεποιεισμένος τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν Ἀράβων προνοούντων, ἀμφοτέρους ἔστι ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἠττηθέντες οἱ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρουν. τοῦτο δ' ὤθησεν εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ὀλίγοις μὲν ἐλθεῖν, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν ἢ κατὰ κράτος διαπρᾶξαι, καὶ τὸ στρατόπεδον προσάγων ἀπείθησαν. τούτοις γὰρ ἐπιθαρρήσαντες, προσῆσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ κατ' εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ἀδοκήτοις ἐχθρῶν ἐφικνούμενοι, ὅμως δ' οὐ εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ δι' τὸ κατεπείγειν ὅπι τὸ θέρμιον ὑπὸ τῆς ἀπαγχόμης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερά, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος δ' ἀπάντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ἐν ᾧ δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκλιναόντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων δυσπορεῖν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραπόμους γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προσπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι μὲν αὐτῶν ἐνέμοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν ἐλπίδι τὴν σωτηρίας, ἀπορία τῆς ὑπαρχόντων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἱ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες σωρηδὸν ἐπεσον μὲν κατέσχυσαν, προσκαθεζόμενοι τὸν χάρακα, καὶ προσπίπτοντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσι καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐπρεσβεύοντο πρὸς τὸν Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ διαλύσεως ἔπειτα, τὸ δὲ δίψος ἠπείγετο, πᾶν ὁπόσον ὑφίσασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀσπίδος ἠξιοῦντες. ὁ δ' ἅτε φρόνιμος, ἅτε λύτρα τὴν ἥλωκότων, ἅτ' ἀλλόφυλον μέτριον προσόντα, φιλόνεικος ὢν σκληρύνας τὰς πρὸς αὐτοὺς ἐκ ἐκείνων γεγυμνωμένας. καταναγκάζομενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, προϊόντες αὐτοῖς ἐπεχείρουν ἄγειν ἐπὶ δεῖν. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι τὰ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἐξεῖναι πολέμου νόμῳ χωρήσαντες ὅπι ἐκ ἐναντίους ἐγχειρεῖν, εἰ ἐκ δέοι τι πάσχειν αἰσθόμενοι, ἐκ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ἀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δ' γνόντες, ἐξῆλθον μὲν ἐκ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ἐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι κεκακωμένοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν τὸν συμφορᾶν τὸ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ πρὸς ἑπτακισχιλίους. τοιαύτῃ δὲ πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ἄσον ἐν αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρητο, τεθνεμακότες δ' ἐν τῇ οἰκείας συμφορᾶς τὸν Ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶχαν, καὶ πρὸς ἅπαν ἀπόφλωσαν τὸ ἔθνος.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamẽ contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: cõseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se inderent, itaque quinque millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaque coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominioſè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tã viribus, quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Κεφάλαιον Θ'.

Πῶς αἰχμάλωτον ἔχων ἡρώδης ἀπέναι πρὸς καίσαρα διέφθειρεν ὑρκανόν.

QVa felicitate ille multùm elatus domùm reuertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam, quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs sibi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peterétque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque eādem cantilenam de futurorum spe, déque Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Ioseph ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

Ὁ δὲ πλεῖστον ὅσον τοῖς δυνηθεῖσιν ἐξισωθῆναι φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα φρονήσας ἐπὶ τῇ δόξῃ τῇ εὐπραγίας. τοῦτ' ἦν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχείρητον καὶ πάντα γεγυμνωμένον. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τῷ ὑφ' ἡλίῳ ὅλων κείσιν ἐπάγων, αὐτόνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτὸν καὶ ἡρώδην τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. ἐκ γὰρ εἰκὸς ἀπιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς αὐτόνιον φιλίας γεγυμνωμένης. ἐν μὲν οὖν τοῖς μὴ φίλοις, ὑπόγνωσις τῆς κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σωμάχθειν πάθος ἢ λελῆθος ἐφηδόμενοι εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυγχάνοντες τῆς μεταβολῆς. αὐτὸς τε ἡρώδης τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν προεσωθείη καὶ διαφύγοι τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτὸν καιροῖς ἐφορμᾶν, ἀνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δ' ἢ πάσχοι τι διὰ καίσαρος, φθάνων τὸν μόνον ὃν τῆς βασιλείας ἐμποδὼν ὄντα θυμῷ ἐξελεῖν. ταῦτα ἢ αὐτὸς διενοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὑπακοὴ τέως καὶ τότε καὶ τὰ ἄλλον χρόνον, ὡς μὴ ἐξὸν πλουτεῖν μηδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, παῦ τὸ δι' ἐκείνων γινόμενον ἠναπεκόμενος. φιλόνεικος δ' ὢν ἀλεξάνδρα καὶ τῶν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατὴς φρενοῦσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὸν ἡρώδου ὠμότητα εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφάλειαν τὰς αὐθις ἐλπίδας. ἐξίου τε πρὸς τούτοις μάλιστα γένεσθαι τῷ τὴν ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαί τε αὐτούς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἡρώδην ἔτεσιν χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἐν ἐχθρᾳ καίσαρος, αὐτοὺς ἔσεσθαι τοῖς τὸν ἀρχὸν ὑπολαμβάνουσι μόνοις, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὸν σύνοιαν τῆς ὄχλου. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δὲ τὸ καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεποιθυίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τούτοις, καὶ τὸν ἡρώδην πρὸς αὐτοὺς ὑπερβολῆς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ὑπισχνεῖσθαι δώσειν δόσιθέῳ τινὶ τῶν πρὸς αὐτὸν φίλων, ὃν ἢ σωτήσατο πέμψειν αὐτῷ τὰ ἄγαλμα τοὺς ἀναληψομένους καὶ κομιοῦντας ἱππέας ὑπὲρ τὴν ἀσφαλτῖτιν λίμνην. αὕτη δ' ἀπέχει τῆς ἱεροσολυμιτῶν ὅρων, σταδίους τ'. ὑπισχνεῖτο δ' ὁ δόσιθέῳ, πεισθέντος αὐτῷ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τὰ πρὸς ἡρώδην δυσνοίας καὶ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῄρηκει, συγγενοῦς ἦν, καὶ τῶν ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτωνίου πρότερον ἀδελφός. ἐμὲν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡγεμόνος. πρεσβεύσας δ' ἐπὶ τῶν ἐκείνου ζῶν ἐπὶ τῷ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ὑπεδέδωσιν ἡρώδῃ τὸν ὑπισχνεῖτο. ὁ δ' ὑρκανὸς ὑποδεξάμενος, ἐπὶ τούτῳ προσυπουργήσας παρεκελεύετο. πύθεσθαι τοῦ ὑπισχνεῖτο, καὶ κατασημηνάμενον ὑποδοῦναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ἐμὲν γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὸν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δ' ὁ δοσίθεος ὑποθύμως προσυργήσαντος, ὁ μὲν ἄραψ αὐτεπίστελλεν αὐτόν τε ὑρκανὸν δέχε-

φός. ἐμοὶ ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡγεμόνος. πρεσβεύσας δ' ἐπὶ τῶν ἐκείνου ζῶν ἐπὶ τῷ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ὑπεδέδωσιν ἡρώδῃ τὸν ὑπισχνεῖτο. ὁ δ' ὑρκανὸς ὑποδεξάμενος, ἐπὶ τούτῳ προσυπουργήσας παρεκελεύετο. πύθεσθαι τοῦ ὑπισχνεῖτο, καὶ κατασημηνάμενον ὑποδοῦναι τῷ μάλχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ἐμὲν γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὸν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δ' ὁ δοσίθεος ὑποθύμως προσυργήσαντος, ὁ μὲν ἄραψ αὐτεπίστελλεν αὐτόν τε ὑρκανὸν δέχε-

A λχεσθαι & τοις σὺν αὐτῷ πᾶσιν, ἢ κὴ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψειν τὴν μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσουσαν, & πρὸς μηδὲν ἐνδήσειν ὧν ἤξίου. ὡς ὴ κὴ ταύτῃ πρώδης ἐδέξατο τὴν ὑπόθεσιν, μεταπέμπεται τὸν ὑρκανὸν, καὶ πρῶτ᾽ μὲν τῶν γνωμόνων αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνησαμένου ὴ, τὰς ὑποθέσεις λύσας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. Ταῦτα ὴ γράφομεν ἡμεῖς B ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τῶν βασιλέως πράξεων περιέχεται. Τοῖς δ᾽ ἄλλοις, ἃ κὴ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ πρώδην οὐκ ὀκνῆσαι τοιούτοις δόκησιν, ἀλλ᾽ ὑπερβουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γάρ τινες. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ὑποθέσεις πρὸς τὸν Μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαντα προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ᾽ εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπέρασθαι; τῷ ὴ, μηδὲν C πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας κὴ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια ὴ τῷ μηδὲν ἁμαρτήσατα τοιούτῳ τέλει προσπεσεῖν, καταλογίζονται τὴν ὑπεικείαν τοῦ τρόπου, & τὸ μηδ᾽ ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ᾽ ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶν ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῷ κὴ τὴν D διοίκησιν, ἀντιπάτρῳ προσανεχωρηκέναι. τότε ὴ πλείω μὲν ἢ τ᾽ γενόμενος ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοιῶτα ὴ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν πρώδην ὑπίσατο. δηλαδὴ βεβήκει ὴ κὴ τὸν ὑφεσάτην, τοῖς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν, καθάλπων ὅλως, ἐπ᾽ ἐκείνων τε γνησόμενος ἐγχειρεῖν τι κὴ καινοτέρων ἅπεσθαι πάντων ἀπιθανότατον, καὶ ὁ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν πρώδου γνέσθαι. τότῳ μὲν τὸ τέλος ὑρκανῷ συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλαις & πολυτρόποις χρησαμένῳ ταῖς ἐν τῷ ζῆν τύχαις, ὧν ἐς μὲν ἐν ἀρχῇ E βασιλεύσης αὐτῷ ἡ μητρὸς Ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καταστὰς τῶν Ἰουδαίων ἔθνους, ἔθεσιν δ᾽ τῷ τιμίῳ κατέχε. φυγαλαβὼν ὴ τὴν βασιλείαν ὑποθανούσης τ᾽ μητρὸς αὐτῷ, & ταύτῃ κατασχὼν γ᾽ μοίρας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγεται δ᾽ αὖθις ὑπὸ πομπηίου. κὴ πάσας τὰς τιμὰς ὑπολαβών, ἔτη μ᾽ διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς ὴ τὸ δεύτερον ὑπ᾽ αὐτηγόνου, κὴ λωβηθεὶς τὸ σῶμα φυγὼ παρθοις ἀχμαλώτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανήκει F χεσεν, δηλ τὰς ἐξ πρώδου προσηγμούμας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπλῶς, πολυπαθεία βίου χρησαμένῳ. τῷ δυσχερέσατον ὴ ὡς προειρήκαμεν ἐν γήρᾳ τέλους ἐν ἀξίᾳ τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὑπεικὴς κὴ μέτριος ἐν πᾶσι γνέσθαι. κὴ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικηταῖς ἄγειν, ὁ πολυπράγμων, ὁ ὴ δεινὸς ὢν βασιλείας ὑπισατεῖν. ἀντιπάτρῳ τε & πρώδῃ μάχει τῶδε προελθεῖν ἐγνώκει, δηλ τὴν G ὑπεικείαν τοῦ ἐκείνου. καὶ τὸ πρέπος ὕστε δίκαιον, ὕστε δυσεβὲς ἐξ αὐτῷ διέφατο τοιούτου τέλους. ὁ ὴ πρώδης ὡς & τὸν ὑρκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο ἀπὸ δόλου πρὸς πάσας, κὴ μηδὲν ἐλπίσας πρὸς τ᾽ αὐτῷ προσηκόντων δυνάμενος χρῆσθαι ἐν τ᾽ γνωμούσης αὐτῷ πρὸς αὐτόνομον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τ᾽ ἀλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένην τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ κὴ σα-

& familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, nóxque hominem duci iussisse. Insontem autem perisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictísque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alienissimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defúctæ cùm in regnum successisset, elapsis tribus mẽsibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Põpeij ope restitutus. receptísque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi consci. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum pertubaret. quare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri, & matrem Cypron, & ſororem, & totam denique cognationem in Maſada depoſuit: iuſſitque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere nó poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verùm his quoque mandatum dederat, vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conſeruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæſare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæſari occurreret. Quò poſtquam appulit, poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admiſſúſq; ad colloquium tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinẽ, neque ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum vt pænes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem coniunctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro benè de ſe merito non opes ſolùm, ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet, nec omnino in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato, licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt: atque hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim. quòd ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantùm in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilomin⁹ manebit amicitia, & laudẽ ſuã merebitur. His verbis cùm magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

σιάσῃ τὰ περὶ τὴ βασιλείαν πράγματα. παρεκάλει τε πάντα φερώρα τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὴ μητέρα κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὰς γυναῖκας ἁπάσαις ἐν μασάδοις κατέστατο, ὧν ἀκρόπολις σάμψος εἴη. περὶ αὐτῶ ἀνέσει διαφορὰς, ἔχειν τὸ πράγματον, μριάμμην ἢ τὴν ἑαυτῦ γυναῖκα, δυνατὸν γὰρ ἦν ἐν διαφορᾶ τῆ πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ μητέρα τὴ ἐκείνης διαίταν τὴν αὐτὴν ἔχειν, ἐν ἀλεξανδρείω σὺν ἀλεξάνδρα τῆ μητρὶ κατεστήσατο, ἰώσηπον τὸν ταμίαν καὶ τὸν ἱππάρχον σόαιμον, ἐπ' αὐτῶ καταλιπὼν, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑπομένοντας αὐτῶ, τότε δὲ πρόφασιν τιμῆς, φρουρεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ἵνα δὲ καὶ ἐκείνοις ἐντολὴ, μαθόντας τι περὶ αὐτῦ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας διαχρήσασθαι, τὴν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν τοῖς παισὶν αὐτῦ σὺν τοῖς ἀδελφοῦ φερώρα διατηρεῖν.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἡρώδης ἔσχε καὶ τὸ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν.

Ταῦτα ἐντειλάμενος, εἰς ῥόδον ἀπέπλευσε πρὸς σωτυχεῖν, κἀπειδὴ σωτύχης ἐπέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῆρητο μὲν τὸ διάδημα, τὰ δ' ἄλλα περὶ αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφεικώς. ὅτε δὲ κοινωνήσας λόγου καὶ τῆς σωτυχίας ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφηνε τὸ μεγαλεῖον τὸ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὥστ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀπὶ τοιούτοις ἁπόμενος, ὥστε δέησιν τινὰ ποιεῖσθαι, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς ἢ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων αὐτοπαθῶς. ἔλεγε γὰρ τῆ καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῶ μείζω ἢ κατ' ἐκεῖνον, καὶ πάντα πρᾶξαι καὶ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ ἡγησόμενα τὰ πράγματα, στρατείας μὲν καὶ κοινωνίας καὶ βοηθείας τῆ ἀραβῶν, πέμψας ἢ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἰ μείζω τῆ ὑπαλλόντων αὐτῶ ἡγεμόνα. τὸν γὰρ ὁμολογούμενα μὴ εἶ φίλον, διεργάτην δ' ἐκείνου ὄντα ἀμύνειν, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ στόματος καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλῶς εἶχεν ἀναγραφεὶς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε συνειδέναι καλῶς ἑαυτῶ πεποικότι, τὸ μηδ' ὑπαθέντα τὸν ἐν ἀκτίῳ μάχῃ καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαλόντα ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τὴν τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιεῖται ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτοῦ, τὸν μίαν αἰτίαν τῶ καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῆ πραγμάτων ἐκπεσεῖν, προδεικνύτα κλεοπάτραν ὑπανέλεσθαι. πρὸς ἀπηρημένης δὲ ἐκείνης, αὐτῶ τε τῆ πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι, καὶ τὰς πρός σε συμβάσεις ῥᾴον διεξιέναι τὴ ἔχθρας. ὧν ἁδὲν ἐκείνος ἐννοηθεὶς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῶ, συμφερόντως ἢ σοὶ προεπέμψατο τὸν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῆ πρὸς αὐτοῦνον ὀργῆ κρίνεις καὶ τὸν ἐμὸν προθυμίαν, ἃ αὖ εἶη μοι τῆ πεπραγμένων ἄρνησις, ἀπ' ἀπαξιώσατε τὴν ἐμαυτῦ πρὸς ἐκεῖνον διανοίαν ἐν τῶ φανερῶ λέγειν. εἰ δὲ τὸ πρόσωπον ἀφελὼν, τίς εἰμὶ πρὸς τοὺς διεργάτας, καὶ ποῖος φίλος ἐξετάζοις, ἔσαι σοι πείρα τῆ ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἰδέναι. τὸ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγὴν, οὐδὲν ἐλαττον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν δοκιμεῖν δυνήσεται. τοιαῦτα λέγων, ἐμεταβάσατο τὴν καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ μείζους ἐπαισάσατο τὴν καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ παρ' αὐτοῦ ἐμφαίνων τὸν τῆς ψυχῆς ἐλευθέριον, λαμπρὸν, ὡς τε αὐτῶ τὰς τῆ ἐγκλημάτων αἰτίας, σύσασιν ἤδη τὸν πρὸς ἐκεῖνον διανοίας πραγματικῶς.

καὶ τότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ φερ- A
ομένῳ μηδὲν ἐλάττω τιμὴν αὐτὸν ἢ πρότερον ἰδεῖν τὸν Ἀντώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, φοβηθεὶς ὅτι καπήλιος γένοιτο, ἀπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην. τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώμενος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτὸν πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσει καίσαρος καὶ δόγμασι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέπεμ- B
ψεν ἐπ' ἀγρίππαν καίσαρα δωρησάμενος· ἔδει γὰρ δυνάμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφανῶς μεγαλοψυχίαν. ἦν δὲ ὁ Ἡρώδης τῷ Ἀντωνίῳ σωθεὶς ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν αἰτήσειν παθεῖν. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ πρὸς κατειλημμένος καίσαρος. ἐπανελθὼν δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς πρὸς ἅπαντα προσδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῆς κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ θεοῦ προσεπικτώμενος. ἔνθα δὴ οὖν τῷ τὴν C
ὑποδοχὴν ἐγγόνει καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς ἀγρίππαν εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ φθὰς παρὼν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῷ ὑπηνδείων ἀφθονίαν, καὶ τοῖς δυνατοῖς ἐξετάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκτάττοντος σωιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν· καὶ φίλως αὐδρᾶσιν ῥ' καὶ ν' πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλῆτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρέχε δὲ καὶ τ' ἀνδρίαν διερχο- D
μένοις, τῷ τῷ ἐπειγόντων χορηγείαν ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα ἁλαπάσαις ὡ ἐδωρήσατο, καὶ παρέσησεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὅτι τ' βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπροτέρα τὰ κ' τῆς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν δυνοίας καὶ προθυμίας ὑπισωίσῃ, καὶ πλεῖσον ἰσχύ κατὰ τῆς χρείας τοῦ καίσαρος τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσαις. ὁ δὲ καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' ἀγρίππα τ' ῥω- E
μαίων τὰς ὑπηρεσίας ἤνεσεν ἐφ' ἑνί.

Quare diademate restituto hortatus eum, vt nominus suam, quam quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spē acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiā Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractánsque tum ipsum tum amicos ministerio virorum c l. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trāseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis d c c c. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ἡρώδης φθονεῖται δι' ἀγαθοεργίαις παρὰ τῶν γυναικὸς μαριάμμου ἀποκτείναι.

Cap. IX.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

Τότε μὲν οὖν ἡδόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ F
χαλεπῶς ἔχουσας τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆσαι γὰρ ὅπερ ἦν ὕποπτον ἀσφάλειαν τῷ σωμάτων εἰς ἐκεῖνο κατατεθεῖναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μήθ' ἑνὸς μήτε τῶν ἄλλων μήθ' αὑτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως, ὑπόκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον G
αὐτῷ ἡδομένῳ ἀπάτην ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ τῷ μήθ' εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τοῦ βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχυπέρα. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δωθείσας ἐντολὰς ἀπεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη δέος θεραπείας εἶχε τοῖς φρουροῖς καὶ μᾶλλον τὸν σόημον, ἐν ἐκείνῳ τὸ σωτῆρ ὅπις αμφὴ. σόημος δὲ καὶ μὲ τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, ἐδὲν ὧν ἡρώδης ἐκέκελευτο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λιπαρέσειεν τ' γυναικῶν ἐνθεραπεύσων αὐτὸν, ἦττατο καὶ μικρὸν ἤδη. καὶ τέλος ἔξειπεν ἅπασας

Herodes igitur in regno lætabundus, turbatam familiam inuenit, infensámque sibi vxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita vt nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quòd ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitē: nec vnquā excidebant mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipuè Solemum, non ignara incolumitatē suam sitā in eius manibus. ille verò principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremò effutiit omnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret A eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic exiltimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil cum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò inquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab He- B rode nasci pericula : votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem : id quod postea nec dissimulauit, aperrè falsa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium: eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mu- C lier verò narrante eo suos successus, súisque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat : sed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat : narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur : vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem : quam molestiam præ amore ferre non D valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ E affectum vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt : nóxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accendẽtes eius odiũ ac zelotypiã: quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortasse iam tum iustius in F eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri : cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam Iudææ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægy-
IX. pto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum G illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ὑδὶ ἐλπίσας αὐτὸν ὅτι τ' αὐτῆς ὑπερέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφεύγων τὸν ἀπ' αὐτῦ κίνδυνον, ὑ μικρὰ χαρισάμενος ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἰῶ εἰκὸς ἐκ δικαιοσύνης ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλεύοντος ἀγνῶ γνησομένης. ἐπέλπιζε δ' αὐτὸν ὐκ ἥττον εἰκὸς πάντα κατὰ νοῦν θεάσας ὑποστρέψειν ἡρώδης, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αὐτοπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν θεὸς τὸν μεριάμμυν ἔρωτα, μείζονα λόγου τῆς βασιλεῖ. ταῦτα τοὶ θεσπελίσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγέλλαι. μεριάμμη δ' χαλεπῶς μ' ἤκουσε, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῆς ἐξ ἡρώδου κινδύνων ἔσαι. χαλεπῶς δ' διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῆς ἴσων δυχομένη, δυσύποιστον δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτῦ βίον κρίνουσα. ἀ τῦτο διέδεξεν ὑ ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπερυφαμένη τὰ κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ὅτι μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυτυχήκει καταπεπλῆχθαι, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ θεὶ τούτων δυηγγέλιζετο. μόνῃ δ' ὑ πάντων ἀρὰ τὸν ἔρωτα ἀ τὴν ὕσαν αὐτῇ συνήθειαν θεπτερῆ ἠπατάζετο. τῇ δ' ὅτε τὰς δυμεφίας διηγουμένῃ χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ὅτ' ὑπερύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἰῶ, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας ἀ τῆς θεούσης εὐημείας, θεὸς μὲν τοὺς ἀπατασμοὺς ἀνέσεν, τοῖς δ' διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς ὐχ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ ἀ καταφανῆ γινομένα τὸν ἡρώδην ὑπαφάτειν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ θεφάλογον τῆς γυναικὸς θεὸς αὐτὸν μῖσος ἐκ ὑποκεκρυμμένον. ἤχθετο δ' τῷ θεάγματι ἐ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς ἐ ταῖς δλλαγαῖς, ἃ ἐτέμνεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ἔτως ἰῶ ἐν μέσῳ τῦ σύγειν ἀ σέργειν ἀπολιφθεὶς, ἀ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμυνάσθαι τῆς ὑφηνανίας αὐτὸν, δι' ὃ θεσκατειλῆφθαι τὸν ψυχὴν ἀσθενέσερος εἰς τὸ μεταπέσθαι τὸν ἄνδρωπον ἐγένετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῳ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτὸ μείζονα τὸν πιμωρίαν ὑποπανούσης εἰαυτομένους. σωισθῦσαν δ' αὐτὸν ἔτως ἔχοντα θεὸς τὸν μεριάμμυν ἥτε ἀδελφὴ ἀ ἡ μητὴρ, κάλλιστον ᾠήθησαν τὸν καιρὸν τῦ θεὸς ἐκείνῳ μίσους εἰληφέναι. ἀ διελάλουν ὑ μικρᾶς παεξιούσας τὸν ἡρώδην ὀργᾶς, μῖσος ὁμῦ ἀ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομένας. ὁ δ' ἔτε τῷ ἐίστων ἀνδῶς ἤκουε λόγων, ἔτι δρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπεισμένως ἐπεθάρρει. χεῖρον μὲν δὴ θεὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, ἀ τὸ πάθος αὐτεξεκαίετο, τῆς μὲν ὑ ὑποκρυπτομένης τῷ ὀργῇ θεν, τῇ δ' τὸν ἔρωτα θεὸς ὀργὼ ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἂν δίκης ἐπεφέρθη τι τῷ αἰκίας ὧν. νεῦ δ' καίσαρας ἀζελθόντος κρατεῖ τῦ πολέμου, ἐ τηθυπότων αἰτωλίου ἀ κλεοπάτρας ἔχειν ἄγυπτον, ἐπιῤῥόμενος εἰς τὸ καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ θεὶ τῷ οἰκίαν. ἐξιόντι δ' μεριάμμη ἐπιτάξασθαι τὸν σόημον, πολλήν τε χάριν ὑπομελείας ὡμολόγει, ἀ μεριδαρχίαν αὐτῷ θεφέρ' βασιλέως ἠτήσατο. κακεῖνος μὲ τυγχάνῃ τιμῆς. ἡρώδης δ' ἡμύμενος ὐ ἀγύπτῳ, καίσαρί τε μὴ πλείονος συνεῖναι χάριν ἀ παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, ἀ μείζων ἐξιῶθη. τ' τε γὰρ κλεοπάτρας ἀ Συροφοινίκων Γαλατῷ αὐτ' ἐδωρήσατο, ἀ τ' χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἰῶ δ' ἐκείνης ἀφηρέθη. θεσεθήκει δ' ἀ τῇ βασιλείᾳ

λεία γάζαν Ϲ Ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἔτι ἢ τῆς παραλίου γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, Ϲ στράτωνος πύργον. ὕστυχῶν ἢ καὶ τούτων λαμπρότερος ἦν. καὶ τὸν μὲν κάισαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον ὤφετο τὰ πράγματα αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἔξωθεν εὐπιδίδοναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δύστυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἔρωτα γὰρ οὐδενὸς ἐλάττω τῆς ἰσοθυμένων ἐπεπόνθει μετὰ τοῦ δικαίου τῆς μαριάμμης. ἡ δὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δέ τι καὶ γυναικεῖον ὁμοῦ Ϲ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐξευφωσία διαλωμένῳ δὲ τῷ εὐθυμίαν. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ἀναλογιζομένη τῇ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσπέχθη, καὶ τότ' ἐκεῖνος ἀχθηρανδρόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀπαφανδὸν ἢ τῷ μητρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ, ὅτι δυσμενείᾳ διεκλέαζε καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη σαφῶς ἐν ταῖς γυναιξὶν εἴη καὶ μῖσος ἄσπονδον, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ δραβολὰς μείζονας. ἤπτετο ὑποψίας ξεφορμὴν παρέτεινεν ἑαυτῷ μῆκος, ἐξ οὗ δὴ καίσαρος πρώδης ὑπερόφει. τέλεον μὲν τι προσικονομούμενον ἐκ πλείονος ἀξερράγη, ταύτης ἀφορμῆς ἐκβαλλομένης. καταπλινόμενος ὁ βασιλεὺς ἐπαύσασθαι μεσημβρίας ὕπνου, ἐκάλει τὸν μαριάμμην ὑπὸ φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὸν εἶχεν. ἡ δ', εἰσῆλθε μὲν, ὑ μὲν καὶ κατεκλίθη, ἀπουδάζοντος ἐκφαυλίσασα Ϲ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα Ϲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὡς ἀπεκτόνοι. χαλεπῶς δ' ἐκεῖνο τὸ ὕβρει ἐνεωχότος, καὶ γενομένος εἰς προπέτειαν ἐτοίμου, δ' ταραχῆς ἀμαθομένη μείζονος ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ σαλώμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸ οἰνοχόον ἐκπέμπει, κελεύσασα λέγειν ὡς πείθει μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκαταστκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν ταραχθῇ καὶ πιστεύσῃ τινὸς τοῦτ' ἴσθι, λέγει ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἔχούσης, αὐτὸς ὑ δεηκοΐσας παρεκαλούμενον, μὴ κινηθέντος ὑ ὅπι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρχὸν ἐᾶν, ὡς ἕνα δὲ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προσδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει δεηλεξόμενον. ὁ ὑ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ πανουδὴς εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ μαριάμμῃ παρεχθῆναι λέγων, ἀπαπείθειν ὑ φίλτρον αὐτὸν διδόναι. πρὸς τοῦτο δεηνηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶ φάρμακον ὑπ' ἐκείνης διδόμενον, οὗ τῷ δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδέναι, διὸ καὶ προσαγγείλαι, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ Ϲ τῷ βασιλεῖ διειληφότα. τοιοῦτον ἀκούσας ὁ πρώδης λόγων, Ϲ πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἠρεθίσθη, καὶ δύσκολον ὃς καὶ τῇ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασάνιζεν ὡς τὸ φάρμακον, γνώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνης δύνατον καὶ ἔστι μεῖζον καὶ ἐλαττόν τι πραχθῆναι. θρόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ὡδίν μὲν ὧν ἔνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοι τὴν γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γεγενῆσθαι, διὰ τοὺς λόγους ἃς ἔσεμνος αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ὡς αὐ ἔφη σέσημον πιστότατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτοῦ τε Ϲ τῇ βασιλείᾳ καταπροδοῦναι τὰς ὀπολὰς, εἰμὴ καὶ περαιτέρω προσελπλόθη τὴν πρὸς τὸν μαριάμμην κοινωνίας. Ϲ τὸν μὲ σόεμον δύο εὐνέλλουσιν ὑποκλίναι συλλαβόντας, τῇ ὑ γυναικὶ, κέλευσιν ἀπελθόντα, συναγαγὼν τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, Ϲ τὸν

A Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratoníſque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium ſplendoré acceſſio. Deducto deinde vſque Antiochiã Cæſare, in regnum reuerſus ſenſit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduerſam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte ſibi antè videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quã qui ardentiſſimè, ne illis quidem exceptis, de B quibus à ſcriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam moroſitatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumelioſius eum tractaret, quam tamen ille diſſimulanter & moderatè ferebat, licèt ſolitam apertè & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam C calumniarum quoties daretur occaſio: eaque ſuſpiciones paulatim creſcẽtes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariamnen accerſit. hæc autem introgreſſa quidem eſt, ſed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrans. quo in- D dignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit iamdudum ſubornatum pincernã, qui indicaret ſolicitam ſe à Mariamne vt ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitaretur qualénam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, à ſe requiſitum tantum miniſterium. quòd ſi rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & E ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione à Mariamne ſolicitatum, vt amatorium regi miſceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cuius ipſe vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & ſibi tutius exiſtimet. Ad hæc verF ba Herodes, iam antè ſatis commotus, cùm magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariamnes fidiſſimum tormentis examinauit, ſciens quòd ſine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil reſpondit, hóc tantùm prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſſe hæc proditurum, niſi aliquid commercij ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. móxque Sohemum comprehenſum imperat interfici, vxorem verò cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorũ amicorum cõſilio, accuſationẽ

accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam vt mulier sine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atque ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecorè mutata est. Volens enim ostendere se non esse conscium eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus scelestissimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. nō enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miseræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata est, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosior. Cæterùm formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest, quantum omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorum casus. idque apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exosa esset regis & matri & sorori, atque etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea perempta impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miserè affectus sicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniā vsque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariamnen. sæpe inuocabat eius nomen, sæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeóque dolori succubuit, vt sæpe ministros iuberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit

A κατηγορίαν ἐποιεῖτο πολέμιος, ὑπὲρ τῆς κ τὰς δηλητηριάσεις φίλτρων κ φαρμάκων. ἐν δὲ ἀπειρίᾳ τῆς ἐν τῷ λόγῳ κ κρίσεως ὀργιλώτερος, κ τέλος ἔτους ἔχοντα γνώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπεχρύβδην μέν τι κ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καί τισι τῶν παρόντων, μὴ σφοδρὸς ἔτως ἀναιρεῖν. καθαθέσθαι δὲ εἰς ἔν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπιτυθάνη δὲ τοῖς περὶ τὸν σαλώμην, ὅπως δὴν ποιήσασθαι τὸν ἄνδρα. μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα τὰς παρακαὶ τοῦ πλήθους εἰ ζῶσα τύχη φυλάξασθαι συμβουλεύσασι. μυριάμμη μὲν ἔτως ἦγετο τὸν ὅπι θανάτου. συνθεωρήσασα δὲ τὸ κρεῖον ἡ ἀλεξάνδρα, κ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ δὲ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ ἡρώδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος κ λίαν ἀπροσπῶς μετεβάλλετο. βελομένη δὲ ἐμφιλίαν τὸν ἄγριαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας ἔσχε, ἐκπηδήσασα κ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἔδοα κακὸν κ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα ἡγεμόνα, κ δίκαια πάσχειν ὅτι τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν. ὑπὸ δὲ ἀμείλικτα δέοντος τὸ παντὸν αὐτῇ διεργάτου. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀκριβῶς, κ τολμώσης ἐφάπτεσθαι κ τῶν τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς κ δὴ τῶν ἄλλων ἡ κατάγνωσις διὰ τὴν ἀπροσποίητον σφαγὴν, μᾶλλον δὲ ἐνέφαινε παρ' αὐτῆς τὸ ἀπολλυμένης. ἔτε δὲ λόγον δοῦσα τὸ ἀρχικὸν, ἔτε παραχθεῖσα πρὸς τὸ ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὸ ἀμήχανον ἀκριβῶς ἀκρίβειαν κ μᾶλλον ἄχθεσθαι σφοδρὰν ἀκρίβειαν ἐνέφαινεν. αὕτη γε μὲν ἀξιομαίῳ τῷ καταστήματι, κ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆει, τὸν δυγενείαν δὲ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἀδηλον τοῖς ὑπαθεωροῦσιν αὐτὸν ἐμφαίνουσα. κἀκείνη μὲν ἔτως ἀπέθανε, γυνὴ κ πρὸς ἐγκράτειαν κ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἀρίστα γεγυμνωμένη. τὸ δὲ ὑπερὸς ἔλειπεν αὐτὴ, κ πλέον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. κάλλει δὲ σώματος δὲ τῷ πρὸ τὰς ἐντυχίας ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φάσαι, τὰς κατ' αὐτὸν ὑπερῆψε, ἔτε πλείων ἀφορμὴ τὸ μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένετο. θεραπευομένη δὲ ὑπὸ τὸν ἔρωτα, κ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τὸν παρρησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν. ὑβρίζε δὲ αὐτὸν κ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τὸν τε μητέρα κ τὸν ἀδελφὸν τὸ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπροσπόητον. ἀναιρεθείσης δὲ τότε κ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τὸν ὀθυμίαν τὸ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ἔτως ὡς κ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ὑπὸ δὲ ἀπαθὴς ἀδὶ οἷος ἂν ἐκ σωφροσύνης διὰ ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, κ τῇ παρρησίᾳ τῆς συμβιώσεως ἐκ ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γένεσθαι. τότε μὲν τοι κ μᾶλλον ἐδόκει κ νέμεσιν τινὰ τῆς κατὰ τὸ μριάμμη ἀπωλείας ὑπιδέσθαι. κ πολλάκις μὲν ἀνακλήσας ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ ὁ θρῆνος ἀχημόνων. ἐπινοῶν δὲ πᾶν εἴτι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν πότους κ συνουσίας αὐτῷ πραγματευόμενος, κ τούτων ὑδὲν ἦρκει. τὰς ἐν διοικήσεσι τῷ κ τὸ βασιλείαν παρητεῖτο. κ τοσοῦτον ἦττητο τὸ πάθους, ὡς τ' αὐτὸν ἤδη κ καλεῖν τὸ μριάμμη πρὸς ἄξιαν τῶν ὑπηρέτας, ὡς ζῶσαν ἔτι δυναμένην ὑπακούειν. ἔτως δὲ ἔχοντος, ὑπῆντα λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἣ κὴ τὴν ὄχλων κὴ τῶ φίλων τὰς πλείους A
κὴ ἐπιμωτάτους διέφθειρε, κὴ παρέχειν ἅπασιν ὑποπτον κὴ μᾶλλον τοῦτο θεῶ σωνεχθῆναι, δι' ἃ τ' γενομένῃ μηνίσαι ὠδε νομίσαν ὅτι τὴν μυριάμνην. χεῖρον οὖν διετίθει κὴ τοῦτ' αὐτὸν ἡ βασιλέα, κὴ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἤδοις, κὴ προφάσει κυνηγεσίων ταύτας ἐναδημονῶν, ἃ ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, κὴ προσπίπτει νόσῳ δυχερεστάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἰῶ κὴ πρῆσις τῶ ἐντέρου, κὴ ἡ δι' ἀκριβείας παραλλαγή. τ' τε θεραπευμάτων B ἐδὲν ὅπη ἔ πρὸς ὠφέλειαν ἐξιόντα, ἀλλ' ἐναντιώμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγεν. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροί, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, ἐδὲν ὑπῆκουσε τ' νόσε, τὰ δ' κὴ τῶ βασιλέως ἃ ἔχοντος ἄλλως, ἢ κὴ τὸ βιαζόμενον τ' ἀῤῥωστίας διαπαθαι, πάνθ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθεῖν παρέχειν ἠξίουν, τὸ δόσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσία τῆς διαίτης ἀναπθέντες τῇ τύχῃ. καὶ εἶναι μὲν ἐν σαμῤῥείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαςῇ, τοῦτον τὸν τόπον ἐνοσηλεύετο. διατείβουσα δ' ἐν C τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπουδάκει τὴν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατῆς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ. κὴ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑποχείριον τὸ παῦ ἔθνος ἐφήκασι. τὰς μὲν δὴ θυσίας ἃ ἀεὶ τούτων οἷόντε γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταῦτα σωτελεῖν ἐδενὶ ἰουδαίων δυνατόν, τῷ ζῆν ἑτοιμότερον ἀν ὠδ' ἅπαχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας ἦν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι σωτελεῖν. τοῖς οὖν ὅπη τούτων τὴν φυλακτηρίαν ἀλεξάνδρα προστέυγκε τοῖς λόγοις, ὡς δέον αὐτῇ κὴ τοῖς ἐξ ἡρώδου ἅπαδοῦσι, παιδίοις, μὴ κὴ φθῆσις ἐκεῖνα μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς προγεγραμμένων. ῥωσθέντι μὲν γὰρ, ἐδεὶς ἀσφαλέστερον τὴν οἰκείων διατηρήσει. τούτοις τοῖς λόγοις αὐτῆς ἃ ὅπιστικῶς ἐνέσχηκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοί ὄντες, ἔτι D μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμενον, μίσει τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρώδου ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν, ἐς δ' αὐτῆς καὶ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως ἀχίαβος ἦν. δύθις οὖν ἐξήγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τὴν μὲν ἐδὲν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δ' μόλις κὴ συὴ κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς ἦν ψυχῇ κὴ σώματι κεκακωμένος ὁμῶ πρὸς τὸ δυσάρεστον, κὴ πάσας E ταῖς ἀπάταις ἑτοιμότερως εἰς πιθῶειαν τῆς ὑποπεσόντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ κὴ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀντίπατρον, ἔτι δ' δσιθεον ἐξ ἀπίας τιάσδε. κοσόβαρος μὲν ἦν τὴν ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῆς πρώτου παρ' αὐτοῖς, κὴ προγόνων ἱερατευσάντων τῆς κοζέ. θεὸν δ' τοῦτον ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δ' F τὴν πολιτείαν αὐτῆς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη κὴ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρώδης τ' βασιλείαν ὠδε λαβών, ἀρχοντα τ' ἰδουμαίας καὶ γάζης ἀποδείκνυσι τ' κοσόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην ἰώσηπον αὐτὴν ἐλῶν τὸν εἰληφότα προτέρων αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσόβαρος δ' τότων τυχὼν ἀσμένως κὴ ὠδὲ δόξαν, ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ τ' δυτυχίας, κὴ κῆ μικρὸν ἐξέβαινεν ἑαυτῷ καλὸν ἡγούμενος, ἀρχοντος ἡρώδου τὸ προσέταγμον ποιεῖν, ἵνα τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοῖς ἰδουμαίων χρώμενος ὑπ' ἐκείνοις ᾖ. κὴ δι' ἐμπορίαν δὲ πρὸς πλειόπαζαν, τ' ἰδουμαίαν φάμενος ἀεὶ τῆς ἐκείνης προγόνων γεγενῆσθ, ἐδὲ τοῦτ' ἦν δίκαιον ἀπεῖδε παρ' αὐτονίῳ τὴν χώραν. αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος ἦν

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit: omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram iuuerant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres; vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. Ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandem morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur A non quod Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quam pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre voluans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & B Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quam soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquam posthac illi fideret, orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri per- C missu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortium, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidem astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum: & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim à Babæ liberos D attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes E autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tu ic quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, F negans se quicquam scire quò illi deuenerint, rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam fo- roris indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & G quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iam reliquum esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnibus quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τὴν δύνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἔνοσαττε ἢ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος. εἰδὲ παρεθεὶν τῷ πλειόνων ἡρώδης, ἐπιχειρῆσον εἶ νομίζων καθ' αὐτὸν ἀρξαι τῶν τῷ ἰδυμαίων ἐθνους, & μεῖζον φανήξειν. ὑπιδέβαινε γὰρ τὴν ἐλπίσιν, ἀπόλλυας ἀφορμὰς ἔχων & χρήσις καὶ χρημάτων, ἃ μὴ δυνατοῖς αἰρεσκερδίας ἐπεπόρισο, καὶ μικρὸν ἀδὲν ἐπενόει. κλεοπάτρα μὲν ἂν αἰτωνίου δεηθεῖσα ὧδε τὴν χάριν ταύτης ἀποτυγχάνει. λέγουσι δὲ πρὸς ἡρώδην οἱ λόγοι, καὶκεῖνος ἑτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τὴν κοσόβαρον, ὅμως τὴν ἀδελφῆς αὐτοῦ δεηθείσης καὶ τὸν μηχὸς, ἀφῆσι καὶ συγχωρήσας ἐξίωσεν, ἀπαυθαίρετον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τὴν ὑπαχθρήσεως τὸν τότε. χρόνῳ δὲ διελθόντος, ἐπεὶ συνέβη τὸν σαλώμην σασιάσαι πρὸς κοσόβαρον, πέμψας μὲν ἄνθρωπον ἀπολυομένην τὸν γάμον οὐ κατὰ τοὺς ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δὲ ἀλλ' ἀχωρισθείσῃ καθ' αὐτὴν γαμηθῆναι μὴ τῷ πρώτῳ αὐθις εἰς ἀφιέντος. ἀπὸ τοῦ δὲ σαλώμη τὸν ἐν ὄρει μόνον, ἀλλὰ τὴν ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένην, τοῦ τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρώδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δύνοιας ὑποπτεύεσθαι τάνδρὸς, ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' αὐτιπάτρου καὶ λυσιμάχου, καὶ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τὸ λόγου, τοὺς βάβα παῖδας, ὅτι ἀγαστόζοιντο παρ' αὐτῷ χεῖρον ἐκείνου ἤδη δώδεκα. τοῦτο δὲ εἶχεν ὕπως. & πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθεὶν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ὑπὸ τῷ ἀδαδύξῳ τὸ λόγου. τὰ γὰρ πρὸς τοὺς βάβα παῖδας ἐπιτίδασε πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς γνωμένους τῇ ἀγαθέσει. τότε δὲ ἀφ' ὁ μῆκος τῶ χρόνῳ καὶ τὸ μνήμης ἐξεληλύθεσαν. ἡ δὲ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἰῶ. αἰτιῶνου τοῦ βασιλείαν ἔχοντος, ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τοῦ τῶ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν· ὑπὸ δὲ χρείας & κακῶν ὅσα πολιορκημένοις πρόσεισαται, πλείους ἦσαν οἱ τὸ ἡρώδου ὑπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὑπονεύοντες ἤδη τὰς ἐλπίσιν ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ τὸ βάβα παῖδες, καὶ δυνατὸ τῷ πόλιτοι δυνατοὶ, πιστοὶ διετέλουν αἰτιώνῳ. τόν τε ἡρώδου διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τοῦ ἐν ὄρει ἀρχαῖ προήκοντος. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ τομίζοντες, ὑπὸ τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τὸν δὲ πίλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατούντος τῷ προαγμάτων ἡρώδου, κοστόβαρος ὑποδεχθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀσφαλέστατην καὶ φρουρεῖν τοῦ πόλιν, ὡς μὴ ἀποπίπτῃ ἐξαυτῆς τοῖς ὑποχρεως τῷ πολιτῷ ἢ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ὑπολήψῃ καὶ τιμῇ τοὺς τῶ βάβα παῖδας πάντι πλήθει, & νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν προαγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. & τότε μὲν ἡρώδην, διελήλυθε γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑποψία, πίστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὴν ἀδὲν εἰδέναι τῷ κατ' ἐκείνους, ἀφῆτο τῆς ὑπονοίας. αὖθις γὰρ μεμύντες καὶ κηρύγματα τῶν βασιλέως ἐκπεθέντος, & πάντα ζόπον ἐρεύνης ὑπενοῦντος, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρνος γενέσθαι τὸ φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας αὐτοπάμπτον αὐτῷ πεπόσμενος, καὶ μόνον οὐκ τῆς δύνοίας, ἀλλὰ καὶ οὐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη τὸ λανθάνειν αὐτοὺς ἀφειλέτο. πρὸ τούτων ἐξαναστάντων αὐτῷ ἀφ' τῆς ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τὰς τόπους ἐν οἷς ἀφῃρέθη ἐμιμνήσθησαν, ἐκείνους τε & τοὺς συγκαταπαθείας ἀπέκτεινεν, ὥστε ἓν μηδὲν ὑπόλοιπον οὐκ τῆς ὑρκανῦ συγγενείας, ἀλλὰ τῆς βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ,

μηδε-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἱσταδαι τοῖς A
ἐθάνομωμένοις. ὅθεν τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πατρῷα ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ὑπομνήμασιν ὑποδιέφθειρε τὴν πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεσκεύαζον ὅσων, ἐξ ὧν ὀλίγα καὶ σφόδρα τὸ αὖθις χρόνου ἠδικήθη μέρος, ἀμελητέντων ὅσα προσῆκεν ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν οὖν ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο Καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, θαυμαστὰ μὲ B
ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, καὶ ἦ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἔθος ἀλλόφυλα. χρῆσις τε οὖν αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τούτων ὑπόδειξις, οὐ προσῆκον. τὴν μέντοι παντὸς ἐκείνος ὑπεφαινέτην τοῦ πανδαισίου σωστέλει, καταγγέλας τε τοῖς πέρξ, καὶ συγκαλῶν ὑπὸ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐπαλύοντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων, καὶ τοῦ νίκης ἀξιέξιαν. συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ὑπο- C
τηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαφέρουσι καὶ θυμελικοῖς καλουμένοις, προυτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ διεπύθοντο πάντας τοὺς ὑπομνηματίστους ἐλθεῖν ὅπου τὸ ἄμιλλαν. προὔθηκε δὲ καὶ τεθρίππους καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν ἀμιγεῖς δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπύθοντο, φιλοτιμίᾳ τοῦ διαφέροντος αὐτοῦ γλυκέως τὸ ὑπόδειξιν, ἐξεμεμήσατο. D
τὸ γε μὴν θέατρον ὑπογραφαὶ κύκλῳ προσεῖχον καίσαρος, καὶ ζόφαμα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκείνος ἐκτήσατο, χρυσοῦ τε ἀπέφθου καὶ ἀργύρου πάντων αὐτοῦ προτιμώντων. τὰ δὲ εἰς ὑπηρεσίαν ὑδὰν ὕστος, ὕτ' ἐσθῆτος τιμιον, ὕτε σπανίης λίθων, ὁ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπεδίκνυτο. θαυμασιὰν ἦ καὶ θηρίων ἐγχύβλιστων τε πλείστων αὐτοῦ συναχθέντων καὶ τ' ἄλλων ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλόσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ὀξὺ παραπλησίστερα. τούτων αὐτῷ τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ E
καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τοῦ κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲ ξένοις, ἐπιπλῆξις ὁμοῦ τε δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τοῦ πρὸς τὴν θέαν κινδύνων, τοῖς δ' ὑπηκοοῖς φανερὰ κατάλυσις τοῦ τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲ γὰρ ἐν πρόδηλα κατεφαίνετο, θεοῖς ἀνθρώπους ὑποβρύχιον, ὅπερ τέρψις τ' ἀνθρώπων θέας. ἀσεβὲς ἦ ξενικοῖς ὑπομνήμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς πατρίους. πάντων ἦ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ζόφαμα, δο- F
κοῦντες καὶ εἰκόνας εἶ τὰς τοῖς ὅπλοις προσῃλημένας, ὅπ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, ἀμερίμνως ἐθυχέραινον. ἐλαύθανον ἦ ὑδὲ τ' ἡρώδην ἁμαρτάνοντες, καὶ βίᾳ μὲ ἐπάγειν ἄκοντον ὡς θ. καθομιλεῖ δ' αὐτοὺς καὶ παρηγορῶ, τ' δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. ἀμελῶ ἔπρᾳθεν. ἀλλ' ὑπὸ δυχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκείνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξιόντων, εἰ μὴ πάντα δοκεῖεν οἱ ἀ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλῃ, τὰ ζόφαμα λέγοντες. ἀ γὰρ εἶ πάτριον αὐτοῖς. ἡρώ- G
δης ἦ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀνιστάμενος, καλέσας αὐτοῦ τοὺς ὑπερέχοντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτοῦ τοὺς ὑπαφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ ζόφαμα, τίποτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπιτίθεσθαι. τοῦ δ' ἐκβοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὑπὸ τάξας ἀφαιρεθῆναι τ' ἀθέμιστον νόσον, ὑπεδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' ὕδὲ ἐν ὑποσυληθέντα, γέλως καὶ πλεῖστος εἰς ἀλαζονίαν ἐδ ωνήθη, τοῦ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ πιθέσθαι τὰς κατασκευὰς τοῦ ἀγαλμάτων. τοῦτον ἦ τὸν ζόπον αὐτὸ θαμεσυσαμένου,

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore per magna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus: apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circunuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique atheletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntque exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deiectarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteriſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſet, hominũ eſſe imagines, iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cœpta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergô in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia dispositerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus frustatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscriis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obniam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, καὶ τοῦ ὁρμοῦ λῦ ἐπεπόνθεσαν ὀξ ὀργῆς ἀλαχίστος, οἱ πλείους μὲ εἶχον ὡς μεταβεβλῆθαι, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι τινὲς δ' αὐτῶν, ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τ ἐκ ὀξ ἔθους ὑπτιασευμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγέμονοι ἀρχεῖν κακῶν. ὅσοι γ ὠήθησαν ὑποκινδυνεύσαι μᾶλλον, ἢ δουλεῖν ὀξαλλαττόμενοι αὐτοῖς τ πολιτείας, θεσμοῖς πρώδην θεοῖς ἐπεισάγοντα τὰ μὴ δ' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲ βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανόμενον τ ταυτὸς ἔθνους. ἐν γ ἅπασι σωωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δίκα τ πολιτῶν ἀνδρες, καὶ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἐπὶ δ' αὐτοῖς δ' ἀναξιοπάθειαν ὧν ἤκουσαν καὶ τ διεφθορότων τὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς συνωμοσμένος, ἐχ ὡς συνεργῆσαί τι καὶ λίαν εἰς τ ὑπόχειρσιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταπεθεὶς αὐτὸν παθεῖν ἔτι χαλεπώτερος συμβαίνῃ δυσχερές. ὡς τε μὴ μεθίεσαν τ ὁρμὴν τοῖς ὑπηρέταις δ' αὐτὸν γλυκέως. ταῦτα γνόντες ὑπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲ δ' αὐτὸν ἡρώδην ἀσφαλῶς θεραπεύσοντων δ' ἀφανῶς, πολλοὺς δ' εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν σκεῖνε, τῷ θεῖ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενον. καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ καὶ θήσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ὀξυβείζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν σκεῖνον ἀγαγεῖν. σκεῖνοι μὲ θεσκαλασάντες, ὅτι τοιαύτης ἦσαν θεσθεσμίας. εἰς γ τ ἐφ' ἡρώδ ε πολυθεραπευμένην καὶ ἀσαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα παγμῶν ὀξυρηκῶς ὅλῳ τ ὑπόθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμαύουσεν. ὁ δ' ε γ αὐοίκειον ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορᾶν ὁ συωήδει θῶφ τῷ πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς παραχαὶ τὰς ὑπὸ τοῖς καθέκασα νομοφύλας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομασὶ τοὺς ἐν τ ἀρχαῖς σκάλει. θεσπιπτόντων δ' αὐτοῖς τῷ ὑπηρετῷ αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς ἐκ ἂν ὀξαφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπικόσμησαν γ τῷ ἀναγκαίᾳ καταθεσφῷ τῷ πόλοις, τῷ μηδὲν ὑφιέναι τῷ φρονήματος. ἐγ δ' ἑστεραπέντες δ' ἀρνησάμενοι τῷ θεῆξιν, αἰδείξαν ἤδη κρατούμενοι τὰ ξίφη. διωμολογήσαντες γ καλῶς καὶ συὶ βεβαία τῷ συωμοσίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κέρδος μὲν ἑαυτοῖς, δ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ γ πλέον ὑπὲρ τῆς κοινῶν ἐθῶν, ὃ ἐ πᾶσιφυλάττειν ἢ θνήσκειν θεὸ αὐτῷ ἄξιον. τοιαῦτα μὲ σκεῖνοι, τῇ θεαιρέσει τῆς ὑπβουλῆς ἐμπαῤῥησιασάμενοι, πειρ αὐτῶν αὐτοῖς τῷ βασιλικῶν ἤρχθ, καὶ πᾶσαν αἰκίαν, ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ ε πολὺ γ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ ἐ μελὶς διελόντες, θεῦθεσαν κυσίν. ἐωρᾶτο γ πολλοῖς τῷ πολιτῷ τὰ γινόμενα, καὶ κατεμαύουσεν δ' εἰς, ἕως ἡρώδ ε πικρότερον ἐ φιλόνεικον ποιεμένου τὴν ἔριναν, ἐκβασανισθείσαι γυναῖκες τινὲς ὁμολόγησαν δ' θεαχθέντα εἶδον. καὶ τ μὴ ἐνεργησάντων, ἐγένετο τιμωρία παντοία τ θεοπέτειαν αὐτῷ ἐπεξιόντος. ἡ δ' δημοτὴ τῷ πλήθους ἐ τὸ ὑπὲρ τῷ νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, ῥᾴδιον ἐποίει τ ἡρώδ ι, εἰμὴ μὴ πλείονος ἀσφαλείας κρατοῦν. καὶ δ' ἔγνω πάντοθεν θεῖσι ἀφαίνειν τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὸν ἡγέως τιμὴ δόσασιν. ὀξωχυρωμένης οὖ αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ἀπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ δι ητο, τῷ γ ἱεροῦ τῇ θεῖ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτῷ, τρίτον πάντη τῷ λαῷ τιμὴ σεβασμίαν ἐννόησεν ὀχυρίσμα, καλέσας μὲν αὐτιμὴ σεβαστὴν, οἰόμενος γ κ' χώρας ἡδὺ ἔλαττον ἰσχυροποιεῖν τ τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, δ' χηρον δ' ὄντα κ

κοινὸν

κοινὸν ὅπλα τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει ὑμησόμενον. A
τῷ δ' ἔθνει παντὶ φεύγειον ἐνῳκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲ
καλούμενον στράτωνος πύργον, καισάρειαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ
μετονομασθέν. ἐντὶ τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τ' ὁπλίκτων
ἱππέων ὧδε αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτισεν
ὅπλα τε τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. Ϛ τῇ περαίᾳ
τὴν ἐσβμωνῖτιν. ταῦτα μὲ οὖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ἀεὶ π
ρὸς ἀσφάλειαν ἐξυρίσκων, καὶ ἀγαλαμβάνων φυ- B
λακῆς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἤκιστα μὴ ἀπ' ἐξυσίας, εἰς
τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγ-
γνομένου συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν ἢ μηδ' εἰ πα-
ραχινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινῶν πλησίον οἳ καὶ γινώσκειν
καὶ κωλύειν ἐδύναντο. τότε ἢ τ' σαμάρειαν ὠρμημένος
τειχίζειν, πολλοὺς μὲ τῶν συμμαχησάντων καὶ τοὺς πο-
λέμοις, πολλοὺς ἢ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ὅπλιτὴδ ἄνειν,
ὑπό τε φιλοτιμίας τοῦ νέον ἐγείρειν, καὶ δεῖ τὸ πρότερον
ἐν ταῖς ὅπισήμοις ὖσαν, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφά- C
λειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὅπλιτηδεύετο. τιμῶ τε πρόσηκον
εἶναι ὑπάλλαττε, σεβασμὸν καλῶν, καὶ τ' χώρας ἀρί-
στην ὖσαν τ' πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐ-
πάνδυς ἐν εὐδαιμονίᾳ σωιόντες οἰκεῖν. καὶ τείχει καρ-
τερῷ τὴν πόλιν περιέβαλε, τότε τὸ χωρίον περάσαντες
εἰς ἐρυμνότητα κατασκευαζόμενος, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς
τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτά-
των πόλεων περιλαμβάνων. σάδιοι γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς ἢ D
καὶ μέσην, ξιῶν ἡμισαδίων τέμενος αὐτὴν, παντέλως
κεκοσμημένον, Ϛ γὰρ ἐν αὐτῷ μεγέθει, καὶ κάλλει τῶν
ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν, ἐντὸς τοῖς καὶ μέσης δὲ πά-
των ἐπεράτει κοσμῶν τὴν πόλιν. τὸ μὲν ἀναλημμα τῆς
ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι φρέ-
ριον αὐτὴν ποιούμενος ὅπλα τῇ μείζονι. τὸ δ' ἀνθρωπεῖς,
ὡς αὖ ἐν τῷ φιλοκαλεῖν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας
καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

Κεφάλαιον Ϛ'.

Περὶ τῆς λιμοῦ τῶν καὶ τῶν ἰουδαίων γενομένης.

KΑτὰ τοῦτον μὲν οὖν τ' ἐνιαυτὸν καὶ ὄντα τ' ἡρώδου
βασιλείας, πάνδημος τ' χώραν ἐπέβαλεν,
εἴτε δὴ τοῦ θεοῦ μισήσαντος, ἢ καὶ κατ' ἀνθρώπους ἀπαντή-
σαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲ γὰρ αὐχμοὶ διλωσκεῖς ἐγέ- F
νοντο. καὶ δεῖ τοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μήθ' ὅσοις καθ' αὐ-
τῶν ἐκωθεν ἀναβλασάνειν φέρουσα. ἔπειτα Ϛ τ' διάφ-
τησ καὶ τ' ἐνδειαν τ' σιτίων ἐξαλλαττούσης, νόσοι τῶν
σωμάτων καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐπεράτει διλωσκῶς
αὐτεφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τότε γὰ ἀπορεῖαι
θεραπείας Ϛ ζοφῆς, ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀξαμένῳ
ἰσχυρῶς τ' λοιμώδη νόσον, ἵνα τε φθορὰ τῶν ὕπως ἀπολλυ-
μένων, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας δυθυμίας, ἐπεὶ
περισαρκεῖν τ' ἀπορίαις ἐξ ὀλιγμελείας ἐκ λιῶ. φθαρέν- G
των γε μὲν τ' ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τ' ὅσοι περίτεσσ ἀ-
ποκέιντο δεδαπανημένων, ὑδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑ-
πελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ περισκοίαν ὅπλιτείνοντος τοῦ
κακοῦ, καὶ ὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς
αὐτοῖς ἐξ μὲ ὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι ἢ Ϛ τῶν
περιόντων τὰ ἀνέρμαστα, μηδ' ἕτερον αἰσίσης τῆς γῆς.
τε ἀνάγκη, πολλὰ δὲ τὰς χρείας ἐκαινέργ. Ϛ τὰς ἀπορίας ἐκ ἐλάττους ἐξ συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασι-

tus compescendos opportuna: Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatē rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum selquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Cap. XII.

De fame quæ in terram Iudæam incubuit.

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus etiam superstites per desperationē curam suorum relinquebant, nō profuturā in tantis rerū difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum superesset, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licèt obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumento, & approbata populo sua diligentia, nõ solùm mutauit auersorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibiipsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodũ, terra mox vbertem referente gratiam, vt omnibus alimenta supperterent. & quam primùm segetes messi maturæ factæ sunt, ad LM. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atqua ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remedium: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororum x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororum expensa sunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odiis quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

A λεῖ, τῇ τε φόρων οὐς ἐλάμβανεν ὑπὸ τ' ἀνῆς ἀφηρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα διεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ἣν τοῖς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἰῶ τε εἶδεν ὅ τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσκατειληφότος τὸ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς ἀρχομένων. τὸ γὰρ ἀκ δεσπότου, φιλάνθρωπον ἀεὶ τῇ ἐ πρὸς ὑπηκόους. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ, χαλεπὸν δ' ἰῶ, ὥτε τῇ πλησίον ἐχόντων ὑποδίδοσθαι σῖτα, τῷ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε ἀκ ὄντων εἰ μὴ δυνατὸν ὀλίγον ὅτι πολλοῖς διαρκέσαι, καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὅπλα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ συνέκοψεν ἀργυρέου καὶ χρυσοῦ, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς διαφορᾶς, μήτ' εἴτι τέχνη τίμιον ἰῶ, τούτου φειδόμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' ἀργύριον τὰ χρήματα, πρέσβεσιν τὴν ἀρχὴν ὑπὸ καίσαρος εἰληφότα. ἔδει δὲ ὀλίγου ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων δι' τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδιᾷ τε φίλος ὢν πρόσθη, καὶ δι' ὑποψίαν ἔχειν θέλων τοὺς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ σῶαι ὑγιείαν ταύτης τ' βοηθείας. ὁ δὲ πρόσθης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τὴν δημέλειαν τὴν αὐτ' προσιδεῖς, ἐ μόνον ἀπεμετέστησε τὰς γνώμας τῆς πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ κ μεγίστην ἐποιήσατο τὴν δι' ἐνδείξιν τῆς διανοίας, κ τῆς προστασίας. πρῶτον μὲν γὰρ ὅσοις οἷόν τε κ δι' αὐτῆς τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν, ἔνειμε τῷ σίτου τὴν ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κατὰ γῆρας ἢ τινὰ προσοῦσαν ἄλλην ἀδένειαν οὐκ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς θεραπεύειν τὰ σῖτα, προυνόει καθιστὰς ἀρτοποιοὺς, καὶ παρέχων ἑτοίμας ἕξοχάς. δημέλειαν δ' καὶ τὴν μὴ θεραπευομένων μετὰ κινδύνων αὐτοὺς, ἐποιήσατο, συγκατειληφυίας καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφαρμόσων κ παντάπασι ἐξαπαλωθέντων τῆς βυσσινομάτων, ὡς ὥτε ἱερέων εἶ χρῆσιν, ὥτε τῆς ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπορισθέντων δ' αὐτῇ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀπέρματα τοῖς ἐν συρίᾳ διδούς. καὶ τῦτ' οὐκ ἦττον ἐκ ἦττον αὐτῇ, διδοὺς τε χυδαίσης εἰς διφορείαν τῆς χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς γῆσθαι. τὸ δ' σύμπαν ἀμπὶ περὶ τὴν γῆν διαφαίνοντος, ὡς ἐλάττων ἢ μυριάδας ἀνθρώπων, οὓς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τὰ ἔσπερα κακωθεῖσαν αὐτῇ τὴν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης σπουδῆς ἀνελαβών, ἐκ ἥκιστα καὶ τοὺς πρείξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούρισεν. ὁ γὰρ ἐάν ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχών, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν δρεᾶσθαι κ τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ κ δῆμοι καὶ πόλεις, κ τῆς ἰδιωτῆς ὅσοις δυσεία δι' τὸ πλείονων περίστασθαι συμπεσεῖν, ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντες, ἔσχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε γῆσθαι λογιζομένῳ, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δύναται μεδίμνους ἀττικοὺς ί. πρὸς δὲ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν περὶ ὀκτάκις μυρίους. ταύτην δ' αὐτῇ τὴν δημέλειαν καὶ τὴν τῆς χάριτος δικαιοσύνην, ὥτος ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαι συμβῆ, & δι' ἀβοηθησίαν τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲν πάλαι μίσει κινηθέντα δι' τὸ ὦδε χαρεστέρως ἔνια τῆς ἐθῶν κ τ' βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι τ' παντὸς ἔθνους,

αὐτικα-

ἀπηλλαγμα ἢ φάνειδς, τ̃ ἐν τῇ βοηθείᾳ τ̃ δει- A
νοτάτων φιλοτιμίαν, δ̓ύκλεια ἢ κὴ πδᾷ τ̃ ἐξωθεν ἰῶ-
κὴ δοκεῖ τᾷ δυχερῆ συμβλῶαι π̃ αὐτῷ μείζω λόγου,
κακώσαντα ἢ τ̃ βασιλείαν, ἐχ ἥκιςα πρὸς δ̓όξαν
ὠφελῆσαι. τὸ γδ ἐν τ̃ δπορείαις μεγαλόψυχον πδᾷ
δ̓όξαν δπιδεικνύμενος, αὐτιμετέσησε τοῖς ὄχλοις, ὡς
ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν ἐχ οἷον ἡ πεῖρα τῷ πάλαι γεγε-
νημένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας δπιμέλεια πα- B
έσησε. πδεὶ ἢ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, κὴ συμμαχικὸν ἔ-
πεμψε καίσαρι φ̃ δπιλέκτοις τῷ σωματοφυλάκων.
οἷς γάλλος ἄλιος πδεὶ τλῳ ἐρυθρᾶν θάλασσαν ἦγεν,
εἰς πολλὰ χρησίμοις αὐτ̃ γενομένοις. πάλιν οὖν αὐτ̃
τῷ πραγμάτων πρὸς δπίδοσιν δ̓ιωκομένων βασι-
λειον ἐξωκοδόμει πδεὶ τ̃ ἄνω πόλιν, ἐφ' μεγέθει οἴ-
κοις ἐγείρων κὴ κόσμῳ κατασκδάζων πολυτελεςάτῳ
χρυσ̃ Ϲ λίθων κὴ κατακλιμάτων, ὡς ἕκαςον αὐτ̃
κλισίας μὴ ἔχειν παμπόλλους ἀνδρας ὑποδέχεσθαι,
κ̃ μέτρα ἢ κὴ τὰς πρόσοδους, ὁ μὲν γδ καίσαρος, C
ὁ ἢ ἀγρίππα ἐκέκλητο. πρόσελάμβανε ἢ Ϲ γάμον
αὐτ̃, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς δπιθυμίας, μηδένα τ̃ κ̃ τ̃
οἰκείαν ἡδονὴν ζῶν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ̓ὲ
αὐτ̃ τῆς γάμων ἐγένετο διάδε. σίμων ἰῶ ἱεροσολυμί-
της, υἱὸς βοηθ̃ τινός, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνω-
ίμοις. εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίςην τ̃ τότε νομιζομέ-
νων. ὄντος οὖν λόγε πδᾷ τοῖς ἱεροσολυμίταις πδεὶ αὐ-
τῆς, τὸ μ̃ πρῶτον ὑπὸ τ̃ ἀκοῆς κεκινῆδς τ̃ ἡρώδην
σωέβαινεν. ὡς ἢ κὴ θεασάμενον ἡ τ̃ παιδὸς ἐξέπλη- D
τεν ὥρα, τὸ μ̃ ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος δ̓ιατελεῖν ἅπαν
ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων ὅπερ ἰῶ, εἰς βίαν κὴ τυραν-
νίδα δ̓ιαβληθήσεδς. βέλτιον δ̓ὲ ᾠήθη γάμῳ τ̃ κόρλιν
λαβεῖν. Ϲ τὸ σίμωνος ὄντος ἀδόξοτέρου μὴ ἡ πρὸς οἰ-
κειότητα, μείζονος ἢ ἡ καταφερνείδς, τὸν δπιφανέςερον
τρόπον μετῆκε τ̃ δπιθυμίαν, αὔξων αὐτοὺς Ϲ τιμιωτέ-
ρους δποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἰησοῦ τ̃ τὸ φάβητος, ἀ-
φαιρεῖται τ̃ ἀρχιερωσύνλιν, σίμωνα ἢ καθίςησιν δπὶ τ̃
τιμῆς, κὴ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτει. τελευτήσαντος ἢ E
αὐτ̃ τὸ γάμου, πρόσπατεσκδάσατο φρούριον δπὶ τῷ
τόπων ἐν οἷς σίνιμα ἰδδάμας, ὅτε τ̃ ἀρχλιὼ ἐκπεσόντος
αὐτόμορος δπὶ τ̃ πραγμάτων ἰῶ. τοῦτο ἢ τὸ φρούριον
ἀπέχᾳ π̃ ἱεροσολύμων πδεὶ Ϲ σταδίους, φύσᾳ ἢ ὀχυρὸν,
κὴ πρὸς κατασκδλλὴ δπιτηδ̓ότατον. ἐςὶ γδ ἐγγὺς δπει-
νὴς κολωνὸς, εἰς ὕψος αὐτῶν χρεσπόιητον, ὡς εἶ μά-
σοειδὴ τ̃ πδιφορέν. διείληπται ἢ κυκλωτερέσι πύρ-
γοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεσᾶς βαθμίσιν ἐξωκοδο-
μημένλις εἰς σ'. ἐντὸς δ̓ὲ αὐτ̃ κατάγωγαὶ βασίλειοι F
πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κὴ κόσμον πεποιη-
μένᾳ. πδεὶ ἢ τλῳ βάσιν τὸ λόφου, δ̓ιατειβᾶ κατα-
σκδῆς ἀξιοθεάτου, Ϲάτε ἄλλα Ϲ τῆς εἰσαγωγῆς
τῷ ὑδάτων, ἃ γδ ὄρος ὁ τόπος ἔχηκεν, ἐκ μακρογ̃
ἢ κὴ δ̓ιὰ φλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ
δ̓ὲ δπίπεδα πδειωκοδόμηται, πόλεως ὑδὲ μιᾶς ἐ-
λάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰ-
κήσεως. πάντων ἢ αὐτ̃ πρεκεχωρηκότων εἰς δέον G
ὧν ἠλπικει, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ Ϲαρακὰς
ὑδ̓ὲ ἐποσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωδεν ὑπη-
κόοις πδᾳσκδασάμενος, φόβῳ π̃ ὧν ἀπαράιτητος
εἰς τὰς τιμωρίας, τλῳ δπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν τοῖς πρεπετείαις δείκνυτο. πρεβάλλετο ἢ τ̃ ἀ-
σφάλειαν, ὥσπερ δπιτείχισμα αὐτ̃, κὴ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι π̃ γδ ὡμίλει δ̓ικαίως

benter obliuiſcerentur, bene compenſatum putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & quantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque ſæpe forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatiſque auro & marmoribus & ſubſelliis, vt magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, A- XII.
grippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit vti ſua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat, & ſucceſſorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter LX. ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter acliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtque diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per CC. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta eſt ad iuſtæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: cómunicebátq; ſe accuratiſſimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus ſe comẽ

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & ex ornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

A

B

C

Cap. XIII.

Cæsarea conditur.

Ergo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, D cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda E fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum F profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάντα λιμένα, ὠφέλιμος τοῖς θέλουσιν ὁρμίζεσθαι.

ἢ φιλανθρώπως, ἢ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν ἐπὶ δωρείαις· ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χάριτας ἐμποιῶν ἢ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν δωρεπῶς ἔχων. ὡς αὐτῷ πάντα ὁμοῦ πάντων αὐξήσεις πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωρούντων. ὑπὸ δὴ τὴν εἰς τοῦτο φιλοτιμίας ἢ τὴν θεραπείας, ἵν' ἐθεράπευε καίσαρα ἢ Ῥωμαίων τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἐκβαίνων τὰ πάτρια ἐξεκακίζετο, ἢ πολλὰ τῶν νομίμων ὠλιγώρει, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας ἢ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνείχοντο τῆς τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα ἢ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὰ ἑλληνικὸν ζῆσον. τὰ δ' ἔξω χώρας ἢ τὰς πόλεις ἅπας κατεσκευάζετο. Ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἢ πρὸς ἀναγκαίων ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὲ ἢ Ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τὰ ἐκείνων τιμῆς ἐσχάτης χαριζόμενος. αὐτὸς μὲν οὖν τὸ σύμπαν αὐτὰ ἐσχαζόμενος, οὐ μὴ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τὰ ἀρχῆς τοῖς αὐθις ὑπολείπεσθαι. ὅθεν ἐπὶ τὰς ὑπερκειμένας τῆς πόλεως ἐκείνης, ἢ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

Κατειδὼν δὴ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ὑπτιοδέστατον εἰς ἀξιαν πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῆτε ἀγχιγραφῆ μεγαλοφροσύνῃ ἐπεβάλλετο, ἢ τοῖς οἰκοδομήμασιν αἰσιας ἅπασαν ὑ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, ἢ ἀγακόσμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, ἢ διαίταις πολιτικαῖς. τὸ δὴ μέγιστον ἐπὶ πλείστῳ ἐργασίαν ὠφελοῦν, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθους μὲν ἢ τῆ πέραμα, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι ἢ δρόμους ὑφόρμους, τῇ δὴ δομήσει προβλεπτὸν ὅτι μηδὲ ἐκ τοῦ τόπου τῶν ὑπτιοδεστάτων τὰ μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις ἐπὶ πολλαῖς ἐξετελειώθη τὰ δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, κατὰ τὰ εἰς ἄγκυραν ὠφέλιμον, ἰόππης μεταξὺ ἢ δώρων. πολισμάτια ταῦτ' ὀλίγα ὠφέλια, δύορμα δι' ἃς κατὰ λίβα προσβολὰς, αἳ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας, ὑπὸ τὰ πόντα σύρουσαι, καταγωγὰν οὐ μειλίχιον διδόασιν, ἀλλ' ἔξω ἀναγκαῖον ὑποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοῖς ἐμπόροις ἐπ' ἀγκύραις. τοῦτο τε λυθέντων τῆς χώρας διορθώσασθαι, ἢ προβεβλῆσθαι τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον οἷόν τε αὐτάρκεις πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις σόλοις ἐνορμιεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους ἦσαν τὸ μῆκος ἢ πλάτος τὰ ἔλαττον ι ἢ, τὸ βάθος δὲ θ'. τῶν δὲ μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους. ἡ δὲ ἐνδόμησις ὅσῳ ἐνεβάλετο τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβληντο τὴν κυμαγωγίας ὡς ἀπομάχεσθαι προκλώμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα. προκύματα δὴν ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, προεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δρῦσος ὀνομάζεται πάνυ καλόν τι χρῆμα, τὴν προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. φαλίδες δὲ ἐνεπεπόλωτο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ προ αὐτὸ ὑπόβασις περιεστεφάνωτο ὁ δὲ εἴσπλους, ἢ τὸ στόμα προποίπτων πρὸς βορρᾶν, ὃς αὐ-

ὃς ἀνέμων ἀθεμιώτατος. βάσις ἢ τῦ ὠρυόλυ πανA
τὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσιὸν λεόντων, πύργος ὠρυλωσμέ-
νος ὅσον πολὺ σφόδρα αὐτέχθ. κ᾽ δεξιὰ ἢ δύο λίθοι
μεγάλοι. κ᾽ ἡ καθ᾽ ἑκάτερα πύργου μείζως, ὀρθοὶ ἢ κ᾽
συνεζυγμένοι. ὠρυόλυ ἢ κύκλῳ ἡ λιμένα. λειοτάτυ
λίθυ κατασκδ᾽, συνεχεῖς οἰκήσεις, καὶν τῷ μέσῳ κο-
λωνός τις, ἐφ᾽ ᾧ νεὼς κάισαρος ἄποπλος τοῖς εἰσπλέου-
σιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ ἢ, κάι-
σαρος, ἥτε πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς Β
τε ὕλης κ᾽ κατασκδ᾽ς τετυχηκεῖα. τὰ δ᾽ ἐπ᾽ αὐ-
τῷ ὑπονομοί τε καὶ λαῦραι, θεαγματείαν ἐλ-
λάττω τῶν ὑφρωποδομημένων ἔχυσαι. τούτων αἱ μὲν,
κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμέ-
να καὶ τῷ θάλατταν. μία ἢ ἐγκαρσία πάσας ὑπεί-
ληφεν, ὡς τοὺς τε ὄμβρους δύμῤῥως κ᾽ τὰ λύματα
τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τῷ τε θάλατταν ὅ-
ταν ἔξωθεν ἐπιῤῥήγνυται διαῤῥεῖν, κ᾽ τῷ σύμπασαν C
ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκύασε δ᾽ αὐτῇ κ᾽ θέα-
τρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τῦ λιμένος ὄ-
πισθεν ἀμφιθέατρον, πολλῶ ὄχλον ἀνθρώπων δέ-
χεσθαι δυνάμενον, κ᾽ κείμενον ἐπιτηδείως, ἀπο-
βλέπειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, ἔτεσι
ἐξετελέσθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, ἐπὶ ταῖς ἐργασίαις
καὶ ἐγκαμόντος κ᾽ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τῦ βα-
σιλέως. ὅπ᾽ ἐκείνοις ἢ ὢν καὶ τῆς σεβαςῆς ἤδη πε- D
πολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτῦ πέμπειν εἰς ῥώ-
μην ἀλέξανδρον ἐπ᾽ ἀριςόβουλον σωτδεξομένους
κάισαρι. τούτοις ἀνελθοῦσι κατάγωγὴ μὲν ἐν ὁ
πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῷ μάλιςα σπουδασάν-
των ὠρὲ τὴν προδοσίαν φιλίαν, ἐφεῖτο ἢ καὶν τοῖς κά-
σαρος κατάγεσθαι. καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης
φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, κ᾽ δίδωσιν ἡρώδη τὴν
βασιλείαν ὅτῳ βέλεται βεβαιοῦν τῷ ἐξ αὐτῦ γε-
γονότων, κ᾽ χώραν ἐπὶ τόν τε τράχωνα κ᾽ βατα- E
ναίαν κ᾽ ἀβρανῖτιν. ἔδωκε ἢ ἀρὰ διαύτου αἰτίαν.
ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τῦ λυσανίου.
τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους ἐκ ἦρκει. λησ-
τεία ἢ ἔχων ἐν τῷ τράχωνι, πλείω τῶν προσόδων
ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοῖς
τόποις, οἱ τὰ δαμασηνῶν ἐληίζοντο. κ᾽ ζηνόδωρος
ἔτ᾽ εἴργει, κ᾽ αὐτὸς τῷ ὠφελειῶν ἐκοινώνει. καιρῷ
ἢ πάχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἐφώνος κατεβόων τῦ
ἠμεμονδύοντος, κ᾽ γράφειν ἠξίουν κάισαρι τῦ ζη- F
νοδώρου τὴν ἀδικίαν. κάισαρ ἢ, ἀνενεχθέντων
τούτων, ἀπέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λησήρια, τῷ ἢ χώ-
ραν ἡρώδῃ προσνέμειν, ὡς δι᾽ τῆς ἀπιμελείας τῆς
ἐκείνου, μηκέτ᾽ αὖ ὀχληρῶν τῶν ὠρὶ τὸν τράχωνα
γλυπομένων τοῖς πλησίον. ἦν γὰρ ῥᾴδιον λῃ ἐπιχεῖν
αὐτοὺς, ἐν ἔθει τὸ λησδύειν πεποιημένους, κ᾽ βίον ἐκ
ἄλλοθεν ἔχοντας. ἔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἔτε κτῆσις
ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς κ᾽ σπήλαια, G
κ᾽ κοινὴ μὲν τῶν βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηται
ἢ κ᾽ συναγωγὰς ὑδάτων ἐκ προῤῥυσκδὰς σι-
πίων, κ᾽ δυνάται πλεῖσον ἐξ ἀφανοῦς αὐτέχειν. ἀμ-
φὶ τὴν εἴσοδοι εἰσὶ καθ᾽ ἕνα παρερχομένων, τὰ δ᾽
ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, κ᾽ πρὸς δύρυχωρίαν ἐξειργασμένα, τὸ δ᾽ ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος ἐχ ὑψηλόν,
ἀλλ᾽ οἷον ἐξ ὑπαιθέδου. πέτρα ἢ τὸ σύμπαν σκληρὰ κ᾽ δύσοδος, εἰμὴ τείβῳ χρῶτο τὶς ἐξ ὁδηγίας.
οὐδὲ γὰρ αὗται κατ᾽ ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττονται. τούτοις ἐπειδὴ τῷ εἰς τοὺς πλησίον

ventorum sereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſitens, ad fluctus reſiſtendum fluctibus: a dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longe conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere ampitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eiúſque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamẽ etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecítque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, aucto prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. Incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere.: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cæsare. eum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cæterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendêtes de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatísque ac diruris templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere. Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua congressi sunt, facta est horum mêtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐπαλύοντο, καταλλήλων ἰδίᾳ ὁ μὲν λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν αἰσχρὸν ἐν τούτῳ λελῃθὼς λαβὼν ἢ τὴν χάριν ἡρώδης ἀδικίᾳ καίσαρος, & παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, τούς τε περιδρομίους αὐτῷ κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀσφαλῆ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρώδου μετειληφὼς, ἀπῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. καίπερ μὲν ἄφευκτος ἀπαιτήσει. πέμπεται δ' ἀγρίππας τὴν πέραν ἰονίας διάδοχος καίσαρι. καὶ τότῳ μὲν ἐν μιτυλήνῃ χειμάζοντι συντυχὼν ἡρώδης, ἰδὼν δὲ εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ σωτήρ, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀνασῴζει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦντες ἡρώδου, καὶ τούτοις ἐκεῖνος οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵπερ ἄραβας καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντας πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδου διακινδυνεύειν, καὶ στασιάζειν ἐπιχειροῦσιν αὐτοῦ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν δίκαιον ἀπολογουμένους. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ὑποπτεύσας ἤδη τὴν κατ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίτιν αὐτοῖς ὑποδόσθαι τάλαντον πεντήκοντα. ταύτης ἐμφερεχομένης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τὴν διάζευξιν θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀπειθοῦν δὲ καὶ τοῖς ὑπάρχοις τῆς στρατιᾶς, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πεφύκοντες τῆς βίου ταῦτα ἐκ μακροῦ γινώσκων ἡρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς πρεσχαῖς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι, ἤδη δὲ αὐτῷ τῆς βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. ἔνθα τὴν γάδαρα κατοικοῦντων οἱ πλεῖστοι, κατεβόων ἡρώδου, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δ' ἀπετόλμων, μᾶλλον μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου καὶ πολλοὺς ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, πεσεῖσθαι δ' ὑπὸ τῇ διοικήσει τῆς καίσαρος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὰν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θεάσει τῆς μηδὲ τοὺς ὑπ' ἀγρίππα πολιτευθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, δεδιότες ἡρώδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. καὶ γὰρ εἴτις ἄλλος εὐδόκει δυσπαράπτος μὲν ὅτι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις ἀμύητόν τε ἀφιέναι. κατηγοροῦντων οὖν ὑβρεως, & ἁρπαγὰς καὶ καθαιρέσεις ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώδης ἀπαρασκήνασε ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξατο δὲ καίσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς πρεσχῆς τοῦ πλήθους μεταβαλὼν τῆς διανοίας. καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ μὲν τούτων ἐρέθισαν λόγοι, τῇ δ' ἑξῆς οὐκέτι προσῆλθε δεδιότες. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε καίσαρος & τοῦ συνεδρίου, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐνδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπέσφαξαν αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕλας ἀφέντες, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντες, ἑκοντὶ διεφθείροντο. ταῦτα δ' ἐδέδοκτο κατάγνωσις ἦν τῆς προπετείας καὶ ἀμαρτίας, ἔνθεν ὑδὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυσε τὴν αἰτίαν ἡρώδην. ὑπεσυμπέπτωκε δ' ἀτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτοῦ τῆς αὐλαγχνης, καὶ πολλοῦ καὶ τοῦ ἀθροισθέντος ὑποχωρήσαντος αἵματος, ἐν ἀπο-

ἐν ἀπορίᾳ τ̀ συρίας ἐπλείωσε τ̀ βίον. καίσαρ ὁ Ϲ A τῷ τούτου μέρει ἐκ ὀλίγῳ ὄσαν, ἡρώδῃ δίδωσιν, ἢ μεταξὺ τῆ ϛάχωνος Ϲ τῆς γαλιλαίας ἰῶ, ἠλάθαν τ̀ πατρίδα τ̀ τῷ πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν τ̀ τοῖς ὑπ̀ϛρατηγοῦσι τ̀ συρίας, ἐντειλάμενος μ̀ τ̀ ἐκείνῳ γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συμβολον εἰς τῆτο περῆλθεν δυτυχίας, ὡς τε δύο τούτων τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ διεπόντων, τοσῷδε τὸ μέγεθος οὖσαν, καίσαρος τ̀ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, κατὰ τ̀ πρὸς αὐτὸν B δύνοιαν, καῖσαρ μὲν ὐδένα μετ' ἀγρίππαν ἡρώδου προτίμησεν, ἀγρίππας ὁ μ̀ καίσαρα. τοσαύτης ὁ ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ πᾶσαν καίσαρος ἠτήσατο τ̀ ἀρχήν, αὐτὸς δ' ὑπονείμας ἐκ τ̀ βασιλείας, πρόσοδον ῥ' γαλαίτων, ὡς εἰκέτι πάχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, τ̀ μὴ τοῖς ὑοῖς αὐτῷ κρατῆν. καίσαρα δ' ὅτι θάλατταν προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ ζιωοδώρᾳ προκαλλίστατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, πλησίον τῆ πανίᾳ καλουμένῃ. C σπήλαιον ἐν ὄρει προκαλλές ὄσιν, ὑπ' αὐτῷ ὁ γῆς ὀλίσθημα, μ̀ βάθος ἀπερρώγως ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ ὁ τὸ σπήλαιον ἀναπέλλουσιν αἱ πηγαὶ τῆ ἰορδάνῃ ποταμοῦ. τῆτον ὑπισημότατον ὄντα τὸν τόπον, Ϲ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν ὃν ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε μ̀ τὸ τείτον μέρος ἀφῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προφάσιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τ̀ ἀφορίας, τὸ ὁ πλέον D αἰχμαλώτους ἔχοντας δυσμενῶς. κ̀ γὰρ τῷ ἐξεργασίαν τῷ τοιούτων ὑπισπεύμασιν ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τ̀ δυσεβείας, μ̀ μεταπιπτόντων τῶν ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, Ϲ λόγος ὁ πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ μ̀ ταραττομένων. ὁ ὁ μ̀ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλῷ ὑπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δικαιρείας, ὑπτάττων δ' ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις. E ἰῶ δ' ὅτε συνόδους ἐφιεμένων τοῖς περὶ τῷ πόλιν, ὅτε κοινωνία περιπάτου μ̀ δρόμου, ἀλλ' ἑτετήρητο πάντα, Ϲ χαλεπαὶ τῶν φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε μ̀ φανερῶς μὴ λεληθότως, εἰς τὸ θρύλλειον ἀναγόμενοι τῷ ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιποριαις ἦσαν οἱ τοῖς συνιόντας εἰς ταὐτὸν ὑπισκοποῦντες. ἤδη δέ φασιν ὐδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτῳ τῷ μέρει, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, F Ϲ πεῖραν αὐτῷ ἰῶ ἔχεσιν οἱ περὶ τ̀ ἀρχῆς λαμβάνειν. τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ συμπροφέρεσθαι τοῖς ὑπισχνουμένοις, πάντας ἐπέχει τοὺς τρόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου πρὸς τῷ πίστιν ὑπάγεσθαι, Ϲ συνηνάγκασεν αὐτῷ σώματον τῷ δύνοιαν ἢ μὲν δίφυλάξειν ὑπ̀ τ̀ ἀρχῷ ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοί, κ̀ θεραπείαν κ̀ δίος, εἶκον οἷς ἠξίει. τοὺς ὁ φρονήματος μεταποιουμένους κ̀ δυχεραίνοντας ὑπ̀ τῷ καταναγκάζεσθαι, πάντ τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. συνεπείθει ὁ κ̀ τοὺς περὶ πολλίωνα τὸν φαρισαῖον Ϲ σαμέαν κ̀ τῷ ἐκείνοις συνδιατρίβοντας τοῖς πλείοσι ὁμιλεῖν. οἳ δ' ὅτε συνεχώρησαν, ὅθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἑτέρωθι δ' τὸν πολλίωνα τυχόντες. ἀφέθησαν ὁ ταύτης τ̀ αἰτίας κ̀ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος ὁ τῦτ' ὀνομάζεται τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι· τοὺς ὁ ἐσλωσοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μεῖζον τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κ̀ τῷ θνητῷ φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodique sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Panceadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauítque vt omnia ex eius sententia fierẽt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes, vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositísque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrà facerent propositis. nam multi clam & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibíque dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nõ discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisque: quod cùm nõ impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verberum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

ὁ γὰρ ἀφανὴς ὁ λόγος φανεὶς τῷ τῆς ἰσοτιμίας φίλῳ, ἐδηλώθη καὶ τοῖς ἐκείνων ὑπόλοιποι. ἐκάλει τοὺς τῆς ἐσχάτης μοίρας ὄνομα, καὶ τἄλλα κατὰ τὴν σεμνότητα τοῦ βίου καλοκαγαθίᾳ μάρτυρόμενος, καὶ σοφίσματι θεοῦ τῷ μελλόντων ἔχων. ἔβλεπε δὲ καὶ παῖδα τὸν ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα καιρὸν, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταγινώσκεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀπεμίμησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος ὁ μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τὸ γλουτὸν, ἀλλά σοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τοῦ ἀρχικοῦ δαίμονος ἀπαρξεῖς. ἀξίωσαι γὰρ ὧν θεὸς, καὶ μέμνησο τοῦ μαναήμου πλήγων, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῆς κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνῃ ἀγαπήσειας, καὶ θεὸν τὸν θεὸν εὐσεβοίης, ὀφειλεταί τε θεὸς τοῖς πολίταις. ἀλλ' ἐγὼ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσόμενον, τὸ παῖ ὄφις ἄμβλυς. δυστυχίᾳ μὲν γὰρ ὅσον οὐκ ἄλλος δοίσεις, καὶ τάξῃ δόξης ἀμοίρους, λήθῃ δ' εὐσεβείας ἕξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἀγνοήσει τὸ θεῖον ὅτι καταστρέφῃ τὸν βίον τῆς εἰς αὐτὸν ὀργῆς ὑπομνήμονα δυομένης. τοῦτοις αὐτίκα μὲν ἤκιστα τὸν νοῦν προσέσχεν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτοῦ ἡρῴδης. καὶ μικρὸν ὕστερον ἀρθείς, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ δυτυχεῖν, ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπει τὸν μανάημον, καὶ πόσοι τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. μανάημος δ', τὸ μὲν σύμπαν οὐκ ἔφη. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γλιχόσοι δ' βασιλείας ἐναυτοὶ, προσεπύθετο, καὶ εἴκοσιν καὶ λ' εἶπεν, ὅσον οὐκ ἐπέθηκε τῇ τέλει τῆς προθεσμίας. ἡρῴδης δ' ἐκ τούτου ἀρεσθείς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσχάτους τιμᾶν διετέλει. ταῦτα μὲν ἴσως εἴ τῳ καὶ δόξειε, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν ἐκ τοῦ παρ' ἡμῶν ἐμφανοῦς, διότι πολλοὶ δέοι τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῆς θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

CAP. XIV.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conuenienti celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt, per quæ factũ eſt vt res Iudaicæ nunc magis quã vnquã antea floreant. quare vt dicere cœpi, nõ opus eſt ſingulatim percenſere

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης κατιλὼν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον αὐίσατο.

ΤΟ'τε γοῦν ἐπ' ἡρῴδου βασιλείας γεγονότος εἰς αὐτὸν μὲν τὰς θεσπισθείσας θεάξεις, ἔργον ἐκ τοῦ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τῷ θεῷ δι' αὐτοῦ κατασκευάσαι, μείζω τε τὸ θεῖολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοφανέστατον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἀπαίτιον αὐτῷ τῷ πεπραγμένων, ὅπως μήτε ὡς ἐπιτελεσθήσεσθαι τοῦτο, καὶ θεὸς αἰώνιον μνήμην ἀρέσεσθαι. ἐκ' ἔτοιμον ἦ τὸ πλῆθος ὅπως ἄμβλυς, ἐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι θεὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπερχειρήσεως, ἤξιον λόγῳ θεσκαζησάμενος ἐγχρῆσαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῷ καὶ τὴν βασιλείαν πεπραγμάτων ἄνδρες ὁμόφυλοι, θέσιν ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐγνόητο τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτοῦ κόσμον, πλείω δ' ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ἔστε γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερηδύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ σοὶ πᾶσιν ὑμῖν αἰσθησόμενον, οἶμαι σοὶ τῷ θεοῦ βουλήσει, πρὸς δυναμένην ὅσον ἐστὶ πρέπειν ἀγωνίαν τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατ' μέρος ἐξειργασάμενα πρὸς τὴν χώραν

χώραν καὶ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπηκτοῖς εἰσέ- A
φερεν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ὕψος ὑμῖν πυξήσαμεν,
ἐφ' ἱερά μοι δοκεῖ λέγειν εἰδέναι. τὸ γὰρ ὑπηκόοις
ἥκειν ὑπηκόων βούλομαι, πάντας δυσεβέστατον καὶ κάλ-
λιστον ἐφ' ἡμῖν χώραν σεφανῶ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ὠ-
κοδόμησαν μὲν τῷ μείζονι θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μὴν τὸν
ἐκ βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεῖ δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέ-
γεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοῦτον γὰρ ὑφεῖχον
ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς B
ἀμέλει δυσεβείας τὸν πατέρων καταγνώτω. χάριν γὰρ
ἔ παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ κῦρος καὶ
δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς οἰκοδομήσεως ἔδοσαν. οἷς
ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις δελδίσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους
μακεδόσιν, ὡς ἔχοιεν δικαίαν τὸ πρῶτον τῆς δυσεβείας
ἀρχέτυπον εἰς ταὐτὸν ἀπαγαγεῖν μέγεθος. ἐπεσπούδακα
νῦν ἐγὼ μὲν ἀρχῆς θεὸς βελήσῃ, θέσεσι καὶ μῆκος εἰρή-
νης, καὶ πᾶσις χρημάτων, καὶ μέγεθος προσόδων, τὸ δὲ μέ- C
γιστον, φίλοι καὶ δι' ἀνοίας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν
κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πειράσομαι τὸ παρημελημένον
ἀνάγκη καὶ δουλεία τῆς πρότερον χρόνου διορθώμενος, τε-
λείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τὴν αὐτὸν ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βα-
σιλείας δυσέβειαν. ὁ μὲν ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε
δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος οὐδὲ δόξαν ἐμποιῶν. ἐν τῷ μὲν
ἐλπίδος ἄπιστον, ὡς ἐπιχειρεῖν αὐτούς. ἠδημόνουν δὲ μὴ D
φθάσας καταλῦσαι τὸ παῖ ἔργον, ὡς ἐξαρκέσει πρὸς
τέλος ἀγαγεῖν τὴν πρόθεσιν. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μεί-
ζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς
βολῆς. ὅτου δ' αὐτῷ ἀρκεῖ μόνον, παρεθάρρυνεν ὁ
βασιλεύς, καὶ πρότερον καθαιρήσῃ φάμβους τὸν νεὼν ἢ πά-
των αὐτὸ τὸ εἰς τὸ συμπλῆσαι παρεσκευασμένων. ἐν τού-
τῳ πρὸ τῶν ἐψεύσατο. χιλίους γὰρ ἐξεπέμψας ἁμάξας,
αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς
ἐμπροσθεστάτους ὁπλεξάμβους, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χι-
λίους ἱερατικὴν ὠνησάμβους στολάς, ἐν τοῖς μὲν διδάξας E
οἰκοδόμοις, ἐπέρους δὲ, τέκτονας, ἥπτετο τῆς καθαιρέσεως,
ἐπάντων αὐτῷ προθύμως προσφερομένων. αὐτὸν
δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμβος ἑ-
τέρους ἐπ' αὐτῷ τὸν ναὸν ἤγειρε. μῆκος μὲν ῥ' ὄντα πηχῶν,
τὸ δ' ὕψος ν' προσέτοις, ὃς τῷ χρόνῳ συνεζησάντων τῷ
θεμελίων ὑπέβη. καὶ τοῦτο μὲν κῦρος τοῖς ἔργοις ἐπε-
χώρησεν εἰνώκλμβ. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναός, ἐκ λίθων μὲν,
λευκῶν τε καὶ κραταιρῶν τὸ μέγεθος ἑκάτερον προσ- F
πηχῶν ὀκτὼ μῆκος, ἡ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ πρὸς ιϐ'. καὶ πάντας
αὐτὸ καθότι καὶ τὸν βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἐνθεν
ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς πρέ-
ποντον ἐκ πολλῶν σταδίων ἐν τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις,
μᾶλλον δὲ εἴ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες
τύχοιεν. θύρας δὲ ὀκτὼ τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ἐμπυρίοις,
ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκοσμη-
μένας, ἃ μὲν αὐθις ἀλουργῆσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. καθύ-
περθεν δ' αὐτῷ ὑπὸ τοῖς ἐιχώμασι, ἀμπελος διετέ- G
τατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ
τῷ μεγέθοις καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυ-
τελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἦν. περιελάμβανε
δὲ καὶ στοᾶς μεγίστας τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν ἀνα-
λογίαν ὑπερηφανεύων, καὶ τοὺς δαπάνας τῷ ἔργῳ ὑπερβαλλόμενος, ὡς ἂν ἄλλος τις ἐδόκει ὑπερκοσμεῖν τὸν
ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλε τείχους, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀνακαθῆναι. λόφος ἦν πε-
ριῳδὴς, ἀνάντης, πρέμνα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑπερηφανῶν ὑπὲρ τὴν κορυφὴν ἄκρον,

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipsam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica parte, nostri instauarunt, desunt ad priscã altitudinem sexaginta cubita. tãto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos nõ stetit, quin par illi pristinæ structura surgeret: sed hãc mensuram præscripserũt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorũ imperio, quia illi tũ vixerunt, sicut postea Macedonum, nõ potuerunt assequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus suppetunt, & quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurauerunt supplea, & quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quòd supra spem polliceri videretur: & angebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non posset absoluere. quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse. mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dũ omnis materia comparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neque eos fefellit. Multæ enim plaustra parauit quæ lapides conuehérent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hósque omnes adhibuit operi, materia iã ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidẽ & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòst sidentibus fundamentis decesserunt, eósque denuò addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine vigintiquinque cubitorum in longũ, octo in altum, latitudine verò cubitorũ duodecim. habebátque basilicę similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadiis conspicuum, maximè ex aduerso habitãtibus aut aduentãtibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habẽtibus columnas intextas, sub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materię precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ respõderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus Orientale vrbis latus resupinus.

huius verticem primus Solomon rex noſter A inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua; interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiotũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ia- C ctuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc D Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regis obi- E tum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat F ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc G quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομὼν κατὰ θεσπρεσωύλιν τοῦ θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχισεν ἄνωθεν τὰ περὶ τὴν ἄκραν. ἀπετείχιζε δὲ κάτωθεν ὑπὸ τὴν ῥίζης ἀρχόμενος, ἐν βαθείᾳ περιθεῖ φάραγξ κατὰ λίβα ταῖς πέτραις μολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλλήλας ὑπολαμβάνων ὑπὸ τῆς ἔσω χώρας, καὶ πρὸς βαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄτοπον εἶναι τότε μέγεθος τὴν οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνου γλυμμένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ μετώπου καὶ τὴν ὄψιν φαίνεσθαι ὁρᾶσθαι, τὰ δὲ ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν τὰ ἁρμόζοντα ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὴν δὲ ἐργασίας ὅτε συνεπλήσατο εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμενος αὐτὸ τὸν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῶν περὶ τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπεδὲν τοῖς κατὰ τὸν ὄψιν τὸν ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δὲ ἦν τὸ πᾶν περίβολος τετράγωνος σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος ὑπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐτὸν τὸν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιθεῖ μὲν ἑῶαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ τείχεσι ἔχον διπλοῦν ἐν μέσῳ τῷ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. τῷ δὲ ἱερῷ παντὸς μὲν ἐν κύκλῳ περιγεγραμμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τῶν ἀράβων ἔλαβε. κατὰ δὲ τὸν βόρειον πλευρὸν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος διερκὴς ἐτετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ ἡρώδου τῶν ἀσαμωναίων γόνοι βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βάριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, μὴ ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις μὲν, μέχρι τῆς τιβερίου καίσαρος χρόνου. ὅπου τοίνυν ὁ οὐϊτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὅπλοφορήσας τοὺς ἱεροσολύμους, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς ἀποιείας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων τιβερίῳ καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐπὶ λαδίνου ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μετὰ τοῦτον δὲ κάσιος λογγῖνος, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούσπιος φάδος ὁ τῆς ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαίους εἰς τὸν αὐτωνίαν καταθέσθαι τὸν στολὴν. ῥωμαίοις γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίοις, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρεσβεῖς πρὸς κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὁ δὲ ἀναβαίνων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐϊτελλίῳ τῷ τῆς συρίας ὅπως στρατηγῷ. πρότερον δὲ ὑπὸ σφραγίδος τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, ὅπου τὸν ῥωμαίων φρούραρχον ἀναβαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ καταμαθόντες τὸν ἑαυτῶν σφραγίδα, τὴν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουράρχῃ δείξαντες σύμφυτον τὴν σφραγίδα κατέθεντο. ταῦτα μὲν ἦν ὑπὸ πάθους τῶν ὀλισυμβεβηκότων παρεληλύθη. τότε δ' ἦν ὁ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἡρώδης καὶ ταύτην τὴν βάριν ὀχυρωτέραν κατεσκεύασεν, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ φυλακῇ τοῦ ἱεροῦ, χαραζόμενος αὐτωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων δ' ἄρχοντι, προσηγόρευκεν αὐτωνίαν. ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ περιβόλου,

πύλας

πύλας δ' ἐφέρασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, ἀ
ἀ ἐμέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης. αἱ δὲ
β', εἰς τὸ θεράσειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πό-
λιν, βαθμῖσι πολλαῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διει-
λημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ὀπὶ τὴν θέσ-
βασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τῷ ἱερῷ, θεατροει-
δὴς ὅπα, θερεχομένη βαθεία φάραγγι κατὰ παν
τὸ νότον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετάπου τὸ πρὸς με-
σημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον. ἐπ'
αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν στοὰν, ξυστὴν κατὰ μῆκος δί-
ουσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ὀπὶ τὴν ἑσπέριον. ἐ γὰρ
ἦν ἐντεῦναι θεόσωπον δυνατόν. ἔργον δ' ἦν ἀξιοα-
φηγήτατον τῷ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς
φάραγγος ἀμελήμματος, & οὐ δυνατὸ κατιδεῖν εἴ
τις ἄνωθεν εἰς τὸ βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος
ἐν αὐτῷ τὸ σοᾶς ἀπέσηκεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ
ταύτης τέγους ἄμφω συμπαθεῖς τὰ βάθη διοπτεύοι,
σκοτοδινιᾶν, ἀπ' ἐξικνεμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον
τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφέσασαν κατ' αὐτίσιχον ἀλ-
λήλοις ὀπὶ μῆκος τέτρασχα. συνεδίδετο γὰρ ὁ τέταρτος
τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. ἡ πάχος ἦν ἑκάστου κίο-
νος, εἰς ξεῖς ὀπὶ συναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς
περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κ ζ' διπλῆς αἰρας
ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξ β', κιο-
νοκρανίων αὐτοῖς κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον ἐπεξειρ-
γασμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν ἐμποιούσαις δρᾶν τὴν
τοῦ παντὸς μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ στίχων ὄν-
των, ξεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας ταῖς
στοαῖς. τῶν δὲ αἱ β' ὡδὶ ἀλλήλοι, τ' αὐτὸν γενέσθαι τρό-
πον, εὖρος ἑκατέρας, πόδας λ', μῆκος δὲ στάδιον, ὕ-
ψος δὲ πόδας ἀσφ' ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιό-
λιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αἰεὶ γὰρ πλεῖσον ὠδὶ
τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀρθαὶ βαθυξύλοις ἐξησκημέ-
ναι γλυφαῖς, πολυτρόποις χημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ
τῆς μέσης βάθος ὀπὶ μεῖζον ἤγερτο, ὥστε τετμημένου
τοῖς ἐπιστυλίοις θερμετωπιδίου τείχει, κίονας ἔχον-
τος ἐνδεδομημένους, καὶ ξεσᾶ πάντος ὄντος, ὡς ἀπρι-
τατα τοῖς ἐκ καὶ εἰσόδοι σωὶ ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐν-
τυγχάνουσιν ἔτι. τοιοῦτος καὶ ὁ περῶτος θρίβολος ἦν.
ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ἐ πολὺ δεύτερος, θερσβατὸς βα-
θμῖσιν ὀλίγαις. ὃν θρεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκ-
του, γεφυῆ κωλύων εἰσιέναι τ' ἀλλοεθνῆ, θανατι-
κῆς ἀπειλημμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς
θρίβολος, κατὰ μὲν τὸν νότον & βόρειον κλῖμα, ξυσί-
χους πυλῶνας, ἀλλήλων διεξῶντας. κατὰ δὲ ἡλίου βο-
λὰς, ἕνα τ' μέταν, δι' ἧ παρῆειν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν.
ἐστερὸν δὲ κἀκείνοις γυναῖξιν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκεί-
νοις δ' ἐνδότερον ξίτων, ὅπου ταῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν
ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς
ἦν, ἐφ' ἧ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ θεῷ. τούτων εἰς
ἑκάτερα τῶν ξιῶν ὁ βασιλεὺς ἡρῴδης παρῆλθεν. ἐκεκώ-
λυτο δὲ ἐκ ὧν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ θρὸ τὰς
στοὰς καὶ τοὺς ἔσω θριβόλους ἐπεφαγματεύετο, καὶ ταῦ-
τα ᾠκοδόμησεν ἔτεσιν ἡ. τὸ δὲ ναοῦ ἀπὸ τῶν ἱερέων οἰκο-
δομηθέντος, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλη-
ρώθη χαρᾶς. καὶ τὸ τοῖχος πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς δι-
χαρισίας ἐποιοῦτο, μὴ δὲ καὶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ βασι-
λέως, ἑορτάζοντες καὶ κατοφημοῦντες τὴν ἀνάκτησιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ξιακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βόας,

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio intercedentem duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vique imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per acclive tendentibus: Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo vigintiseptem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam austrino quàm septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab Oriente verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν, ὧν οὐκ ἔστι τὸν ἀριθμὸν εἰπεῖν. συμφέρει γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπόνηκε γὰρ τῇ προθεσμίᾳ τοῦ ναὸν ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς βασιλείας ἣν ἀρχῆς ἐξ ἔθους ἑορτάζειν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν, καὶ πρεσπομπάσιν δὲ ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν χαρίεσσαν. κατεσκεύασθη δὲ καὶ κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Αντωνίας μέχρι τοῦ ἔσω θεν ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ καταίων εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, μὴ ὂν τοῦ δήμου νεωτερισμὸν ὅτι τοῖς βασιλεῦσι φυλακτόμενος. λέγεται δ', κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐκ ὕειν, ἀν δὲ τῇ νυκτὶ, γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους ὡς μὴ κωλῦσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν, καὶ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὑπάρχει τῆς ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐκπεπονημένα τοῦτον τὸν τρόπον.

ΤΑΑ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Οτι ζόπυρ ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερώρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ ταῖς κατ' αὐτοῦ διαβολαῖς ἐχρῶντο. Κεφ. α

Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ

Εντολὴ τοῦ καίσαρος ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππᾳ παρόντος ἡρώδῃ, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε

Ως ἐξασιάσθη τε περὶ τῶν οἰκείων ἡρώδῃ, περὶ μὲν ὧν, αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τοῦ περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τῶν ὕβρεων. Κεφ. ς

Ως ἀντιπάτρου διαβεβλημένου ἐν ῥώμῃ, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἀγῶν ὅτι καίσαρος αὐτὸν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ

Αλεξάνδρου ἀπολογία ὅτι καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὸς ἡρώδης ὅτι καισαρείας κτίσει. Κεφ. θ

Πρεσβεία τοῦ ἀπὸ κυρηνίης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας, καὶ ἀντιγεγραφα ὅπισολῶν, ἃς καίσαρ καὶ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς πόλεσιν. Κεφ. ι

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸ δαβίδου τάφον. Κεφ. ια

Ως αἰχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρὰ δόλλαξεν. Κεφ. ιβ

Απόστασις τοῦ ἡρώδου βασιλείας τοῦ τὰ τράχωνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ

Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἄραψ ὅτι καίσαρος, ὑπὸ τοῦ ἐμβολῆς τοῦ εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε

Διαβολαὶ εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις

Ως καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ τῇ τοῦ σωτῆρος κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ θανάτος τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Phæroræ calumniis appetuntur. CAP I.

Quomodo Herodes vxores filijs suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. CAP. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. CAP. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. CAP. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. CAP. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. CAP. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. CAP. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. CAP. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. CAP. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. CAP. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. CAP. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. CAP. XII.

Trachonitarum defectio. CAP. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. CAP. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. CAP. XV.

Eurycles calumniæ contra Herodis filios. CAP. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. CAP. XVII

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherora calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ cu-
tas ad se pertinere existimans
rex etiam priuatas iniurias tam
in vrbe quàm in agris compes-
cere, nouam legem tulit prio-
ribus dissimilem, quam ipse
sancit, vt perfossores parietum liceret vendere
in seruitutem extra regni terminos: quod vi-
debatur non tam ad pœnam maleficorum ten-
dere, quàm ad dissolutionem patriatum con-
suetudinum. Seruire enim apud exteros, & di-
uersam viuendi rationem habentes, & cogi ad
faciendum quicquid illis imperare libuerit, re-
ligionem magis lædebat, quàm ipsos conui-
ctos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pri-
stinis legum sanctionibus: videlicet furem qua-
druplum reddere: quòd si non sit soluendo,
vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem
perpetuam, sed vindicandum in libertatem an-
no septimo. Quamobrem sic vulgò interpre-
tabantur, nouam illam legem iniquam pœ-
nam statuere, & tyrannicum quiddam magis
quàm regium sapere, non sine contemptu inue-
terati iam moris publici: traducebatúrque
hoc nomine rex omnium criminationibus in-
uidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Ita-
liam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Ro-
mæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tra-
ctato filios reducendos domum reddidit, satis
iam instructos disciplinis liberalibus. Qui post-
quam reuersi sunt in patriam, statim excepti
sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent
conspicui tum statura, tum multis ornamen-
tis animi, & modis omnibus regium quiddam
præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hæc ad in-
uidiam Salomē sororem regis, cæteróque quo-
rum calumniis Mariamne oppressa fuerat, me-
tuentes suæ potentiæ, quū viderent non defore
vltores materni interitus. Hinc igitur occasione

Κεφαλ. α'.

Οτι τῶν ἀλέξανδρος ἡ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ὡς Σαλώμη καὶ Φερώρας ἐπὶ τοῖς κατ' αὐτοὺς ἐβασκαίνοντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπιφανῶς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀνασκέλλαι, τῇ μὲν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμφιτανομένων, πίθησιν νόμον ἐδέδει ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίωσε, τοὺς τειχωρύχους ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἐν ἐκείνῳ καὶ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν περιέχον τῶν πατρώων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔχεσιν δίαιταν τὸ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι παντὸς ὅσα περισσότατον ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοις ποιεῖν, ἀμφότερα πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, καὶ κόλασις τῶν ἀλισκομένων, περιφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τὸ ξαπλάσιον καταβαλεῖν τὸ κλέπτειν, ἂν ἔχοντα ἢ πιπρασκέσθαι μόνον, ἀλλ' ὕπαγε τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐφ' ὃ καὶ τὸ διηνεκὲς τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἐξαυτῆς. τὸ δ' ὥσπερ ὠείδη τότε χαλεπὸν καὶ παρόμοιον γενέσθαι τοῖς κόλασιν, ὑφηφανίας ἐδόκει μέρος, καὶ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτό, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῆς ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τοῦ κοινοῦ τρόπου γινόμενα, μέρος μὲν τῆς ἀβουλίας, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ ὃ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρι τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαζῶντας. καίσαρ δὲ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, αὖθις μὲν τὰ μειράκια τῆς ἐκείνου μὲν, καὶ θείοπλοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῆς τε μεγαλοψυχίας αὐτοῖς ψυχῆς κοσμήμασι, καὶ βασιλικῶς κατὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἐν ἀποδίοντες. ὀλίφθονοί τε ἀνθρώποις ἐδόκουν, σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μεριάμμου τῆς βασιλείας κατηγωνισμένοις. ἔτω γὰρ ἔφοντο δυνας δύειν, εἰ μὴ δίκαιον δώσειεν τῇ εἰς τὸν μητέρα τὸν ἐκείνων ἀποδομηθέντων. τῆ αὐτῷ οὖν

ταύτῳ

ταύτην ὑποθέσιν τῇ δίκῃ, εἰς ἣν κατ' ἐκείνου ἀγχολὴν μετέφερον, λογοποιοῦντες ἐκ καθ' ἡδονὰς συνεῖναι τῷ πατρὶ, φόβῳ τοῦ τὴν μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὅσιον ἦν δοκεῖν ἐπὶ ταὐτὸν συνεῖναι τῷ τὴν τεκούσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ ὑπὸ τὴν ἀλήθειαν ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακῶν ἐδύναντο, τῆς δυσοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ἐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐκφέροντες τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην ἀναφερομένων ἐπιτηδευόντων ἐμίσει αὐτὴν τῇ φύσει χεῖρον νικωμένων.

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum matetno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς γυναῖκας δυσὶ τοῖς υἱεῦσιν ἠγάγετο ὁ ἡρῴδης παρὰ αἰσίαν ἐξέλυσεν.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

Ἐν μέντοι τῷ τότε πάσης ὑποψίας καὶ ἀγχολῆς μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τῶν γεγυμνικέων φιλοσοφίᾳ, καὶ πρίν ἧς ἔδει μετεδίδου, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν σαλώμης θυγατέρα βερνίκιλλαν, ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν ἀρχελάου τοῦ καππαδόκος βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ ϵ μέρκον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἤξίωσεν εἰς τε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει φίλου καὶ ξένου, καὶ φίλου. καὶ κεῖνος μὲν εἴξας λιπαρῶς ἐκείμην, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἡρῴδης δὲ ἐδὲν ἀρετῆς ἀπέλειπεν, ἐν τε ταῖς νεοκτίσοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ ταῖς κατασκευαῖς ὅπῃ δεικνύς, πᾶσαν δαπάλαυσιν διάπτης, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ σεβαστῇ, ϵ καισαρείᾳ τῇ τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεσκευασμένον, καὶ ταῖς ἐρύμναις, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρειόν τε καὶ ἡρῴδιον, ϵ τὴν ὑρκανίαν. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντώντος τε τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτώδει σολῇ, καὶ δεχομένης τὸν ἄνδρα σὺν δυφημίαις. ἀγείπατας δὲ τῷ θεῷ μυρίαις ἑκατόμβαις κατέθυσεν, εἰστίᾳ δὲ τὸν δῆμον ἐδενὸς τῶν μεγίστων πλήθει λιπόμενος. αὐτὸς δὲ ὅσον ὅπῃ τῷ καθ' ἡδονὴν ἦν ἐπὶ πλείοις ὅπτμέναις ἡμέραις διῆγε τὸ κομᾶν ἀπείγετο. τὸν δὲ πλοῦν ὑπβαίνοντος ἤ χειμῶνος, ὃν ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκὼς ἡρῴδης, ϵ σὺν αὐτῷ τοῖς ὑπισημοτάτοις.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quod iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hircania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum fastis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

Κεφαλ. γ'.

Ὡς ἡρῴδης τὸ δόσπορον ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἤδη ἀπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, τὴν εἰς βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν παρεσκευασμένον. καὶ πλεύσας ἐξὰ ῥόδου, καὶ κῶ παρασχὼν δὲ λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν ἀγρίππαν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον εἶργον τὴν ἀναγωγὴν τῶν νεῶν. ὁ δὲ διατρίβειν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. ϵ πολλοὺς μὲν τῶν παρόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τὴν πόλεως ἰδὼν πεπωκυῖαν σοὰ, λιῶ ἐν τῷ μεθεστηκότι πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, ἐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα τὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀπὸ λιῶν ῥᾴδιον λιῶ, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ περιττεύειν ἐδυνάτο πρὸς τὴν συντέλειαν τῶν κατασκευασμάτων, ἐνετέλλετο μὴ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ὑποκαθιστὰς τῇ πόλει

Nec ille exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properauit, audito quod cum exercitu Bosphorum peteret: factáque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inuenturum. Sed repulsus aduersis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæsit: vbi & priuatim multos salutatum venientes regiis honorauit muneribus: & quum animaduertisset porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc, quòd propter inopiam reparari non posset ad pristinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad absoluendam sufficeret, hortatus vt quàm primũ veterem

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quod euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti naui-gio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere perue-nerunt Ephesum: & inde rursum Samum tra-iecerunt nauibus. Toto autem eo itinere fe-rè per singulas ciuitates in multis Herodi gra-tificatus est, ad eius preces multorum subue-niens necessitatibus. Solitus est enim non so-lùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quæ neminem læde-rent, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus es-set, affuit.

Cap. IV.

Ionici Iudei Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Ro-manos concessa.

POstquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti op-portunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus suis eos viuere sine-rent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere ve-tarent, adigerentque se ad expeditiones & mu-nia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Roma-nos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audi-ret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui cau-sam eorum ageret, qui coram Agrippa, as-sidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis. in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui a-liquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstan-tissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

τὸ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς ὁ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικομένοις, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς κυανέων ἤδη τοὺς πλέοντας τὸν ἀγρίππαν, μετέστρεψεν ὡς ἐκεῖνον. καὶ ὡς συνέπιπτεν τὸν ἐν τῷ πόντῳ καταλαβὼν, ἀφόρητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶ φερομένοις. ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μείζους πίστιν εἰληφέναι δοκούντος, διὰ νοίας καὶ φιλοστοργίας τὸν εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τῷ βασιλεῖ, ἃ διαλιφθέντος ὁ τὰ ἐκείνου χρείας, ἵν' μὴ τῷ καταλιπεῖν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προφάσεως ἔθος. πᾶν γοῦν ἵν' αὐτῷ καὶ τὸν στρατιὰν ἡρῴδης, ἔτι τοῖς περὶ μαχικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς ὁ πᾶν τοῖς αἰσθέσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν ἀπὸ τὸν ἄνοιαν, ἡδέων ὁ ἀπὸ τὸν τιμῆς. ὡς δὲ αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ περὶ τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐς ἅλη, τὸν αἰσχρομιδῆ ἐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλεῦσιν. ἀλλὰ δυσμενῆ μὲν τὸν τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ὅτι δὲ μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν ὁ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν διέρχεσθαι τὸν βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐφύετο. ἐκ δὲ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἢ διὰ δεξιώσεως, ἐκ παρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ ταῖς δαπάναις ποιούμενος. καὶ τῶν παρ' ἀγρίππα τινῶν ὀνειδιζομένων μεσίτης ἦν, καὶ διεφέρετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος ὁ κἀκείνου χρηστοῦ, ἐκ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς δεξιουμένοις ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλπίσῃ, πλεῖον ἢ τὸν βασιλέως ἐποίει ῥοπὴν, προσέπεσον πρὸς τὰς διερμηνείας ὑ θεραπόντα τὸν ἀγρίππαν. ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν ἀπήλλαξεν ὀργιζόμενον, δὲ ἰλιεῦσιν ὁ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, ἐκ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς ὁ ἄλλοις κατὰ δύναμιν ἑκάστοις παρίστατο.

Κεφάλαιον δ'.

ἔντευξις τῶν κατ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππᾳ, περὶ ὧν ἠδίκηντο ἕλλησιν.

ΤΟότε περὶ τὴν ἰωνίαν αὐτῷ ἡμουμένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾤκει τούτους, καιροῦ καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. ἐκ τὰς ἐπιτρεπείας ἔλεγον αἷς ἐπιτρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶμένοι χρῆσθαι, δίκης τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπιφοιτῶντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, ἐκ τὸ εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιρεῖσθε, σπατιῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναλισκόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα διαπεπανῆσθαι τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς διαφυλαττόντων, καὶ τοῖς οἰκείοις ζῆν νόμοις. τοιαῦτα κατιόντων, παρεκάλουν μὲν ὁ βασιλέως ἀκοῦσαι τὸν ἀγρίππαν αὐτῷ διαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῷ τὰ δίκαια. τὸν ὁ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοῖς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοῖς παρόντας αὐτοῦ συνέδρους ποιησαμένου, καλέσας ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγονόσιν, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπου τοὺς ἀφελήσοντας τὰς ἐπιρείας αὐτῷ δυνησομένους, τοῖς ὁ τὴν ἐντυγ-

ἐντυχάνειν Ⓒ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ πρότερον οἵους A
ἠύξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αἰτοῦντες τὴν δεδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες
μὲν αὐτὰς ἀπὸ τούτων, οἷς μόνοις δεδόναι δύναμις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἄλλου κρείττονος, ἀλλ' οὐδ'
ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμᾶς ἴσασιν. καίτοιγε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔπαινός ὅδε τὴν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχουσιν αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε μικρῶν B
ἀρχὴν μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοῖς δεδωκόσιν. οἶμαι
μὲν ἐμποδὼν ὄντας καὶ πρὸς εὐσέβειαν χρώμενοι ἰουδαίοις, δῆλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας,
εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ πρόσθεν ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα δεδοκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν ἀβεβαίοις ἀξιοῦσι γενέσθαι. εἴ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη,
τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, οἵ τοῖς νομιζομένοις προσάγουσι θεοῖς, δῆλον ὅτι πάντα μᾶλ- C
λον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῆς πατρίου. καὶ δὴ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ δι' ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ ἀδικεῖσθαι αὐτὰ, Ⓒ τιμὴ δυσμενίαν, ἣν τιμῶ τὸ συμπᾶν τῆς ἀνθρώπων γένους δι' ὑμᾶς
ἔχει τούτῳ μεγέθους, τῆς οἰκείας καὶ χώρας ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν, καὶ δίκαιον. τοῦτο μὲν οὖν ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι διάζονται ἰδρᾶν κατ' ἄλλων,
ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τὴν οἰκείαν εἰς D
θεὸς ὁσίους ἀμελοῦεν, εἴτε τὰ οἰκεῖα τισὶν ἀνοσίως καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἔστι τὶς δῆμος
ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώποις, οἷς ἡ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ πρὸς σὰς τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, Ⓒ τὸ
ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἂν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν ἐξ χάριτας; οὐδεὶς ἁδὲ μαινόμενος. οὐδὲ
γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῆς ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὲν οἵ τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε παραμεύμενοι, βέβαιον οὐδ'
αὐτοῖς ἁδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείποντα. καί τοι E
τὰς μὲν τούτων χάριτας, ἁδὲ μεῖναι δυνατόν ἐστιν.
εἰ δὲ ἐκλογίσαιντο τὴν πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τὴν νῦν ἀρχὴν πολλῶν ὄντων ὅσα πρὸς δυσμενίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ ἐλευθέρους φανῆναι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρῶς πραττόντων, ἃ ἔστιν ἐπίφθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μὴ
πάντων δυτυχοῦμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσαμεν ἀκωλύτως τὴν πατρίου δυσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ Ⓒ καθ' αὐτὸ δέξειεν ἂν ἐπίφθονον, καὶ πρὸς τῆς συγχωρησάντων ἔφη. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώ- F
μενον, χαίρει τοῖς ἐπιφέπουσιν τιμαῖν. ἐθῶν τε τῆς ἡμετέρων, ἀπανθρωπον μὲν ἁδὲν ἔστιν, δυσεβὲς δ' πάντα, καὶ τῇ στοιχούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ ὅτ' ἀποκρυπτόμενα τὰ ἀπαγγέλματα, οἷς χρώμεθα πρὸς τὸν βίον πρεσμήμασιν ἢ δυσεβείας, Ⓒ τῆς ἀνθρωπίνων ἐπιθυμιῶν, τιμὴ ἑβδόμην τῆς ἡμερῶν ἀπίεμεν τῇ μαθούσῃ τῆς ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτην ὥσπερ ἄλλης τινός, καὶ τούτων ἀξιοῦντες εἶ ὧν ἐχ ἁ- G
μαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις Ⓒ καθ' αὐτὰ τὰ ἔθη, παλαιὰ ἢ ἡμῖν κἂν μή τισιν δοκεῖ, ὡς αὐτῆς καὶ τῇ τῶ χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον ἔχει τοῖς ὁσίως παρῃληφόσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρῶν ἢ κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲ ἃ τῆς θεᾶς συμφέρομεν ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη ἢ δαπάνητε, καὶ τ' ἑορτὰς ἄγοντες δικαιοκρα-

impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod iam antè vestra beneficentia concessum est: quódque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni iumus qui id retineamus, hoc ipso quòd nos dignos eo iudicastis. sin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis institutis, pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam sinæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? est ne qui vestram gratiam velit esse irritã? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscēdis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana perttahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quid non in honorem veſtrum excogitauit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patri huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum M M. militum auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Iudæi.

εια, καὶ πραγματείας ἄλλας, ἃ κατὰ χρείαν τῆ σωναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τ θρησκείας, λυ ἢ σωίσασιν ἡμῖν, μῖσος ἃ δίκαιον ἀδ' αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεπονθότες· ἢ γὰ ὑμετέρα κατὰ πάντων ἀρχὴ νομῷ μία, τ μὲ δῦναι ἐνεργὸν, τὸ δύνασθαι ἀργὸν ποιεῖ τοῖς ζιῶτον αὐτ' ἐκείνα πραγεσυμβούοις. ζαῦτ' ἐν ἀξιῶμεν ὦ μέγιστε ἀγρίωπα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδ' ἐπηρεάζεσθαι μηδ' κωλύεσθ τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τ ὄντων, μηδ' ἃ μὴ ζιαζόμεθα ζύειν, ὑπὸ ζύειν βιάζεσθαι. καὶ γὰ οὐ δίκαια μόνον ὄζιν, ἀλλὰ Ϛ ὑπ' ὑμῶν διδόμενα πρότερόν ὄζι, καὶ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ ζὰς ἐν τῷ καπετωλίῳ κλμένας δέλτους, ὑπὲρ ζύτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν ὡς μὴ πρεῖραν τ ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία ἢ κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν γὰ ἃ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, ζὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω ἢ τῶν ἐλπιζόντων προθέντες, διεγνεῖτε τῷ κρατεῖν. καὶ δυάμαι' ἂν τις ἐπεξιὼν ζὰς ἐκάστων δυτυχίας, ἃς δ' ὑμῶν ἔχουσιν, ἀσθένη πον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μὲν τοι μὴ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχανόντας ἑαυτοὺς ὑπολείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ πρότερον σιωπήσασιν τὸν βασιλεύοντα νεῦ ἡμῶν, καὶ σοὶ προσηκόντως εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν δῦνα πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προσαλέλειπται; ποῖα ἢ πίστις ἐνδεὴς ὄζιν; τὶς ἢ ἐ νενόηται τιμή; ποῖα ἢ χρεία μὴ εἰς πρῶτον ὁρᾷ; τὶ δὴ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάειτας τῷ εἰς ζοῦτον διεγνεσιῶν ἀριθμὸν εἶ); δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν τῶ πατρὸς αὐτοπάτορ προσαλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς ἀγύπτου εἰσβεβληκότος καίσαρος χιλίους ὁπλίτας βοηθήσας, ὅτ' ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἔνθ' ὅτε νεῶν ἔδει διύτερος ἐζητάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσων ἐκεῖνος παρέχον ῥοπὴν τῷ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; αὔωχεν δίον ὑπομνῆσαι τῆ ὁπισόλων, ἃ ἔγραψε τότε καῖσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς καὶ πολιτείαν ἔλαβεν αὐτίπατρος. ἀρκέσει γὰ ταῦτα τεκμήρια τὸ Ϛ τὰς χάειτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ πρὸς σὲ τὸ βέβαιον αὐτῆ αἰτεῖν, παρ' ἃ καὶ πρότερον μὴ δοθείσης λυ ἐλπίσαι, τὸ τὲ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς ὁμόθεσιν καὶ τ ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλεται ἢ ἡμῖν ὑπὸ τῆ ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας δύμης, ὡς ἢ ἀπέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, πλῆ αὐτὸν ὁπτελείας δυχάς, ὡς ἢ τ δῆμον ἐσιάσας, καὶ τὰ παρ' ἐκείνῳ ξένια προσήκω. ταῦτα γὰ πάντα καὶ ἤνθει, καὶ πολῦ πρὸς ἀνδρα ζούτων ὁπισατοιῶτα προαιρέσεων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, λυ ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνῳ, τ ἡρῴδ ε προξενέσης αὐτλυ ἐσίας. ζούτων ὑπομνήσκοντές σε, καὶ αὐτῷ τῷ παόντος καὶ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν φειττον ᾖδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ φειδέσθαι ἀφαιρεσυμβούους. ζιαῦτα ἢ τῷ νικολάϊ διελθόντος, ἠλθέτο μὲν ἀδημία τῷ ἐλλιῶν ἀπατεσις. ἀδὲ Ϛ ὡς ἐν δικασηρίῳ, φεὶ τῷ προκειμένῳ διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἐντυξις ὧν ἐδιάζοντο. κἀκεῖνοι ἀπολογία μ ἀδημία, τῷ μὴ ζαῦτα ποιεῖν. φέφασις ἢ ὡς τ χώραν αὐτῷ νεμόμενοι, πάντα νεῦ ἀδικοῖεν. οἱ ἢ

A B C D E F G

οἱ δ' ἔνδημοι τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ πρὸ τοῦ οἰκείου A
τιμῶν, μηδὲν λυπουμένους οἰκεῖν.

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀρώδης εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

Τοιαῦτα οὖν ἀγρίππας διαζομένης, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ὅτι μὲν τὸν ἡρώδην θεὸς αὐτὸν διανοίαν τε καὶ φιλίαν, ἕτοιμος εἴη πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιοῦσιν, καὶ καθ' αὑτὰ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲ ἐδέοντο καὶ πλέονων, ὡς αὐτὸς ἔσεσθαι, ἵνα μὴ λυπῶντα τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ὠφελήσειν. ἐπεὶ δ' ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ ἡμέσης, βεβαίων αὐτοῖς ἀνεπηρέαστος ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸ σύλλογον. ἡρώδης δὲ θεσπεσίως κατεπάζετο, καὶ τὸ θεὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονέμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντιπλεκόμενος, καὶ κατασπαζόμενος. καὶ τότε μὲ ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸ ἀγρίππαν παραπεμπόμενος ἀνήχθη. κατάγει δὲ εἰς καισάρειαν, ὑ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πνεύμάτων ὀπτασίαν τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πόλις καὶ τὸ χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τὸ ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ θεὸς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι καὶ τὸ οὐσίαν ἦσαν, ὡς δ' αὐτὸν ἀνεπηρέαστος εἰς τὸ λοιπὸν ἔξεσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπῃ τὸ δυτυχίας, καὶ τῇ διοικήσει τὸ ἀρχῆς, ὡς ὑδενὸς ὠφελείποιτο τῆν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῆν φόρων ἀφίησιν αὐτοῖς τὸ παρελθυθότος ἔτους. οἱ δὲ καὶ τῇ χάριτι, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μετὰ πλείστης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ σωδιδόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Cum igitur Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificaturum paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ως εἰσπέπτωκε τὰ θεὸς τὸν οἰκίαν ἡρώδη, θεστιμβίτι μὲν ἀπάτῃ τὸν τριακόσιον ἱππέα, χαλεπῶς δὲ τῇ θεὸς αὐτὸν φερομένων θυμῶν.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Προέβαινε δὲ ἀεὶ τὸ καὶ τὸ σάσιν τὸν οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὸ ὑπόνοιαν, ἀντιμεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ καὶ τῆν νεανίσκων μῖσος τὸν σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δυσχερὲς καὶ τὸν μητρὸς αὐτῇ εἰς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῆν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῆν θανάτῳ τὸν ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τὸν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὸν γεγυμνότα, μνήμη τε τὸν μητρὸς δι' ἃ πάθοι τῷδε τῷ ἀξίαν, καὶ τῇ τὸ κρατεῖν ὑπερθυμία, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τῷ σαλώμῃ, καὶ τὸν φερώραν, κακοήθειαι δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ πραγματείας ὑπόβουλοι. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ ζῆλος τὸ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲ ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ πεσόντες πρὸς τὸν ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ ὀργῆς αὐτοσχόλον. οἱ δ' ἥκιστον ζῆλον, ἀλλὰ πραγματικῶς, καὶ κακοήθως ἐχρῶντο τὸν διαβολαῖς, προσέλκοντες ἀεὶ τὸ μειράκια, καὶ τὸ θεασὺ καταλοχίζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγυμνότα. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι τὸν τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, ὑπὸ οἴεσθαι δίκαια παθεῖν, ἐκείνου, ἄχθεσθαι ἔμ πρὸς τὸ μὴ τὸν ἄρχειν δικαιοῦντα τιμωρήσεσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας τέλος οὖν ἀνεπλήσθη

Interim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppressérat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vltiscimottem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercéntibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non defuisse illis, hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectæ cõtẽderẽt. Iãq; fabula esset

III.

totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

II. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuráque ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spẽ fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendíque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: nõ quòd vellet sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabãtur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod ille vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios cõsiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentiæ

πᾶσα ἡ πόλις τῶν Ἰουδαίων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατῆχε δ' ἡ τ' σαλώμης ὀπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τοῦ μὴ ψεύδη λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ὕπως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνου, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεεινὸν μὲν ὥσπερ ὂν ἀποφαίνειν τὸν κατάστροφον τῆς μητρὸς, ἐλεγχοὺς ἢ αὐτοῖς οἱ τ' ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῆν, καὶ τῶν αὐτῶν μεταλαμβάνειν. ταῦτα προῆκε μειζόνως κατ' ἐχθρὸς τῆς σάσεως ἐν ἀποδημίᾳ τοῦ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρῴδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προεῖρηκα μὲν, προσέπιπτον οὗτοι οἱ λόγοι, πολλά τε τοῦ φερώρα, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον ἐῦ, τὸν πολλὰ τῶν νεανίσκων ἀναφανδὸν ἀπειλουμένων, ὡς ἂν ἀπέξονται μὴ πολάμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθεσαν δέ τι καὶ ὡς ταῖς παρ' ἀρχελάῳ τοῦ καππαδόκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δι' ἐκείνου προῖξ τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τοῦ πατρός. ἡρῴδης ἤ, τετάραχτο μὲν δι' οὓς ἀκούσας τούτων ἐξεπλήττετο ἢ μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ ἀνεκαμπτε τὴν συμφορᾶ τότε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τῶν φιλτάτων, ὅτε τ' σεβομένης αὐτοῦ γυναικὸς ὤνατο, ἀλλὰ τὰς ἐγγινομένας ταραχὰς κατὰ τοὺς οἰκίαν. τότε μέλλον τοῦ προσεπόντος ἤδη βαρὺ & μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πλείσα μὲν τῷ ἔξωθεν, καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς δυτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσετίθει. μέγισα ἦ τῷ οἴκοι, καὶ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρου προσιόντος, ὡς ἂν αἴ τις ὥρη, καὶ παρέχοντος ἀμφίλεγον τοῖς ὑφ' βολεῖ, εἰδέον τοῖς τοσαύτοις δυτυχίαν τῷ ἔξωθεν πραγμάτων, ἀλλάξαι τῷ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῷ θεῖ τοῖς οἰκείοις συμφορῶν ἀφυγεῖν ἐν τῷ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος ἦ καὶ ἀχνύμενος τὸν τρόπον τοῦτον ὅτι καθαιρέσει τῷ μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ γνώμενον ἰδιωτεύοντι παῖδα προσήγετο, & τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν. σκαλεῖτο ἦ αὐτίπατρος. ὡς ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ καὶ τελέως ἠττημένοις αὐτῷ, καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος ἦ παραιρεῖσθαι τοῖς θεάσοις τοῖς ἐκ μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθεσίαν τοῦ ἐκείνων οἰκοδομῆ αὐτόν. τὸ γὰρ αὐθαδὲς ἂν αὖ εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεισθεῖεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ & καθάπερ ἔφθεγον τινὰ & αὐτίπαζον εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, & καλέσαντων τῷ μειρακίων ἐξεῖναι δικαίρως χρῆσθαι βέλτιοσιν. τὸ δ' ὡς ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ πᾶσιν ὑ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ὑπηρεσίᾳ, καὶ δεινὸς ὢν τὸν τρόπον αὐτίπατρος, ἐπειδὴ παῤῥησίας τινὸς τῆς ὑ πρότερον οὔσης ἐλπίδος ἀπεπίσατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ ὑφαχωρεῖν τῷ πρωτείων, ἀλλ' ἐνέχεσθαι τῷ παῤῥησίᾳ, ἤδη μὲ ἠλλοξιωμένου & διαβολαῖς, ὠμείξχειρίσε δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐπεδήκει πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γινέσθαι τοῖς διαβεβλημένοις. ἦσαν οὖν ὅτε παρ' αὐτῷ μόνα οἱ λόγοι, φυλαττόμενοι δ' αὐτῷ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμιμνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς αὐτοπόποις, καὶ διὰ τοῦ δύνοιαν τοῦ θεὸς & βασιλέα πως διθησομένους αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη ἦ πλείους γεγόνεισαν οἱ κακεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρῴδου ἐκ τοῦ δοκεῖν κατ' δύνοιαν τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπονοήσωμεν. καὶ τέκνων πολυφορουμένων πως καὶ πιεζῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔστι καὶ μᾶλλον αἱ φύσει τῶν μισοπόνων ἀφορμαὶ ἐνεργοτέρονται. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐδ κατ' ἐπήρειαν ὧν ἠπορεῖτο, ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἀπάλλησις, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πως τοῖς φίλοις ἐδίκαιον ἐλέγχειν ἐπετίθεσαν. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς τὸ ἀντίπαλον κατεφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὰ πρόδηλα ἐξαγγελλόμενα, πρὸς ὕβαριν ἐπεργαζόμενα τὰ τῆς οἰκίας σφάσιν. ἀεὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλλοκοτίαν, καὶ παρηφιῶντας βιαζόμενος τοῖς ἐπὶ τὰ βέλτιστα μετρίοις, μείζονα ἀεὶ πρὸς πρεσβύτερον ἀντίπαλον παρεῖχεν. καὶ τέλος ἥττηθείς, ἐπεστόμωσε τὰ ἐκείνης μητρυιᾶς κρίσεσι καὶ πολλάκις ἐμφανῶς ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἰδίᾳ σωφρονίσας αὐτὸν ἀπέστρεψεν. ἀγχίπτατα μὲν οὖν ἀπιόντι εἰς τὴν ῥώμην, μὴ τὸ λοίπον τὸν ὅπλον τὰς ἀσίας δικαστὴν μεγίστης ῥίζης, πλούσιος ὑπὸ τὴν ἰουδαίαν, καὶ συντυγχάνων μόνον τὸν ἀντίπαλον ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνάγειν καὶ πολλῶν δώρων, κρίσεως φίλον ἰσόρροπον, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι πανταπασιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειρακία.

Κεφάλαιον ζ.

Ἐς ἀντιπάτρου διατριβόντος ἐν ῥώμῃ, τοὺς υἱεῖς ἀλέξανδρον καὶ ἡρώδην ἄγειν ὑπὸ καίσαρα καὶ αὐτοῖς κατηγορῆσαι.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὰς, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν ἀντιπάτρῳ προσῆκεν τὰ κατ' ἐπιδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσκήπτετο πρόδηλος, τοῖς φίλοις διάπυρος εἶναι δοκῶν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν ἀπορεῖν μηδὲν ἔχειν ἐξ ὑπαρχῆς διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐπιδιορθοῦσθαι τὴν παρ' ἐκείνοις μετάβολὴν τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὸ καθ' αὐτὸν ἀξιώσεως ὑπηκόως ἔχειν εἰς τοὺς ἐκ τῆς μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὴ διανοίας ἔχων, ἐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ὅτε ἀπιὼν ἦν καὶ παρεξιὼν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, σωφρονεῖν ἐπίστελλεν. προφάσεις μὲν, ὡς ἦν ἀγωνίων αὐτὸς, τὸ δὴ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλων καθ' ἑαυτὸν ὄντα ἐμποδόμυρμος, ὅσας εἰς τοῦτο προήγαγε τὴν πρώτην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τὸ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος, ὡς μετ' ἀμελῶν, μετ' ἐν προπετείας ἁμαρτάνει, κρεῖττον ἡγήσατο πλοῦσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν αὐτὸς κρίσεως, ὡς μηδὲν αὐτοῖς τοιοῦτον συμβαίνη πάθος, ὃ καὶ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς δὲ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐγίνετο μὲν μέλλει τὴν ἀκυλίας πόλεως κρίσεως συντυχεῖν ἐκφεύγοντας. ἐλθὼν δὲ εἰς λόγους, καὶ κρίνει ἀπιστάμενος ὅτι μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσχερεῖν, παρεσκεύαζε μὲν τοὺς παῖδας, ἐπᾶτο δὲ τὴν ἀπονοίας, καὶ τὴν ἐπιχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα ζόφον ἐκφεύγοντες μισεῖν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, καὶ μετέχειν ἐσπεύδειν τινὶ βασιλείαν ἀμείνονι τοῦτο καταλαβεῖν. ὁ δὲ ὑδὲ ἐπήσιον ἐκφεύγειν μᾶλλον ἢ κρίσει καταδικάσαι τὴν ἐπιμείναντα πρὸς αὐτὸν δυσβουλίαν καὶ κρίσεως ἐξουσίαν ἔχει. τοῖς δὲ ἐκ ὑπὸ τὴν ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης στερηθεῖεν καὶ τὸ ζῆν ἔλαττον λόγου, εἰ μόνον ἐκκλίναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ὅτου ἀχθεῖν τι καὶ μᾶλλον ἐπιπλέναι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τινὰ ἀτυχίαν αὐτὸς ἐν μακρῷ φέρων ἀναγκαδίως

captabant: cúmque per mulas atque inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm antè occasionem illis præbebant. nam & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis incusabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusas.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariamnes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm venisset in colloquium, rogassétque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, contentos esse patris exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac sceleſtũ odium inueteratũ esse in eorũ animis. Iam calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eas æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure nefas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, néve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæſare, adoleſcentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedite non poſſe, cùm potius iuuenili imperitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Cap. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæteróſque partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm benenolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate in ſontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim

νῦν ἐξηγεῖται καίσαρι, καὶ μαίνειν αὐτὸ τὰ αἰτίας ἕτοιμος λόγοις. καίτοι τί μὲ εἰπεῖν παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὅτι τίνι ἢ μέμφονται βαρύνοντα; πῶς δ' οἷόν τε καὶ δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐπιτήσατο πολλοῖς κίνδυνοις καὶ πανδύνοις ἀρχὴν, ταύτης ἐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, καὶ δοῦναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς τοῦτο γε μὴ τῶν ἄλλων ἄθλων δυσσεβείας ἐπιθεῖ τῷ μέλλοντι ποτὲ ἡγήσασθαι τούτου δ' ὄπιμελείας τε καὶ δ' ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἕσης ὅπτυγχάνειν. ὅπου γ' μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ἐστὶ τοῦτο πολυωφελημονεῖν, δῆλον. οὐδὲ ἀεί τι τῶν τῆς βασιλείας ἐνθυμήμασι, συγκαταλογίζεται θάνατον τῷ γεγωνότος, μεθ' ὃν ἄλλως ἐκ ἔστιν ἡ ἀρχὴν καταλαβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλεῦσι παρὸν ἐκ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν ἀποδίδοις, ἡ κόσμον, ἐκ ὑπηρεσίαν, ἡ ξυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμοις τοῖς ὀπισημοτάτοις παρεκάθισ, τῷ μὲ, ἐκ τ' ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ δ' τ' ἀρχελάου τὴν βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δ' μέγιστον ἁδὲ ὅτι τοιούτοις ἰῶ εἶχεν ἐξουσίαν ταύτῃ κατ' αὐτῶν χρησάμενος ἀγαγεῖν ὅπη τ κοινὸν δ' ἐργάτιν καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτὸ παῦσον ἢ πατὴρ ἀσεβέμενος ἢ βασιλεὺς ὀπιβελλόμενος δύναται, κείσεως ἰσοτιμία παρεσακέναι. δεῖσθ' ἰδιότι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀμωμήτων ἡγεῖσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, ἁδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νεῶ δ' ἁμαρτάνοιεν ἔργῳ μέγιστα τ' ἀνθρωπείων καὶ δικαίων καὶ πάσομένους. ταῦτα κρώδης ἐμπαθῶς ἢ πάσατο κατὰ καίσαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τῷ δ' νεανίσκω ἤδη μὲ καὶ λέγοντες δάκρυα καὶ σύριγγος ἰῶ, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν κρώδης τ λόγον. τὸ μὲ γὰ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας ἡγεῖσθαι, τ λόγον πιστὸν εἶδον ἐν τῷ σωφρονεῖν, τὸ δ' ἐκ τὲ παῖδος ὑπιφέρεσθαι τὰς δ' ἁβολὰς, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἰῶ ἤδεσαν, ἐκ δύσκρυνουσίτος ἁδὲ τὲ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τὲ πρὸς τ καίσαρα, εἰ μάλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ κατὰ ἀπρεπῆ ἐλέγχειν πεπλασμένον. ἰῶ οὖν ὑποφεύγειν τὸ δικάζεσθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὴ εἰ δόξειαν ἐκ τὲ σωφρονεῖν ἀπορρᾶσθαι, ῥᾳδίαν δ' ἐκ δειλιῶντες τὴν ἀπολογίαν ὑπὸ νεότητος καὶ ταραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. ἡ μὲν ὄψις καίσαρ ὀπιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσμένιστον ἐποιεῖτο τὸ μὴ κατασωφρονεῖν ἀποπάτερον, ἀλλὰ ἐξ ἀσφαλείας, καὶ μεγαλοπρεπείας ὀκνεῖν. ἐλεφοίτε ἐγγενόμενοι τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τ πατέρα διακίνησαν ἀληθινῷ τε πάθει συνεχόμενον.

Κεφάλαιον ή.

Αλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δ' συνεῖδον δυμένειαν τινὰ, καὶ παρ' ἐκείνου, καὶ ἐφοβᾶτε καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων δ' ἔκαστον, τὰς μὲ συνδακρύοντας, ἀπαθεῖς δ' συναλγοῦντας, θάτερος αὐτῶν ἀλέξανδρος, ὀπικαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς αἰτίας. καὶ πάτερ εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς δύνοια δῆλη, καὶ παρ' αὐτοῦ τ κεῖσθαι. ἐκ αἰ γὰ εἶτε δυχερές ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὅτι τ πάντα σώζοντα προήγαγες. καὶ γὰ ἐξῆν, παρούσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δ' ὡς πατρὶ τοῖς ἀδικοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ τοῦτον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντος ἦν. ἁδὲ γὰ

ὄπου

ἀποκτεῖναί τινα προαγόμενος, εἰς ἱερὰ καὶ νεὼς ἄγῃ A
τὸ σὸν ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἐγὼ δὲ οὐ νομίζομαι μόνον ὅτι
ζῶ, εἰ ζῆστον ἠδικημένος πατέρα πεπυσόμενος. καὶ
μήποτε τοῦτο σμικρὸν χεῖρον, αὐτὸ τὸ τεθνάναι μηδὲν ἀ-
δικουμένους, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτεύομένους. εἰ δὲ οὐδὲ
δεῖ λόγον τῆς ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μακάριοι καὶ σὺ
πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον ἀφαιρεῖν. εἰ δ' ὅτως ἡ ἀφθο-
λὴ κρατεῖ, ἀφελητὸς ἡμῶν ὁ νικῶν ἥλιος. ὃν τί δεῖ βλέ- B
πειν μόνον τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας
ἐπιθυμεῖν, δίκαιος εἰς νέους αἰτία, καὶ τὸ προσιδέναι
τινὰ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς προτέρας τινὰ νῦν
ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δὴ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ
ἤδη τὸν βασιλεύοντα, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητρὶ
αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶναι τοῦ πατρὸς
ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ἐγὼ τὸ ὑποπτον προς τοιαύ-
την ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῶν εἰ τοιού- C
μηταν ζῆστον, ᾧ καὶ τὰ μὴ πιστὰ πίστιν εἴωθεν ὑπὸ δυ-
σφημίας λαμβάνειν; φαρμάκου δῆτα σκιὰν ἐλέγχειν
δύναταί τις, ἢ συναμοσίαν ἠλιτωμένην, ἢ ἀφθόρου
οἰκετῶν, ἢ γράμματα κατὰ σοῦ γεγραμμένα; καὶ τοι
τούτων ἕκαστον ἴσως ὅπου καὶ μὴ γιγνόμενον ἐκ διαβολῆς
ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ ἐν ὁμογνωῶν οἴκοις ἐν βασιλείᾳ
καὶ τὴν ἀρχὴν λεῦ σὺ φὴς ἔπαθλον δυσεβείας, συμβαί-
νει, πολλάκις αἰτίαν γενέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπί- D
δων, δι' ἃς ἐσθ' μίαν ὑποψολὴν ποιῆται κακοπραγίας
ἀδίκημα μόνον ἔν, ὃ δὲ ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τοῖς δ' ἀφθόλοις,
πῶς ἂν λύσειεν, ὁ ἀκοῦσαι μὴ θέλων; ἐλαλήσαμεν π
μὴ παῤῥησίας; ἀκούεις σὺ, τοῦτο δὲ λεῦ ἄδικον, ἀλλ' εἰς
τοὺς ἐσθ' ὅτι λελάληκε μὴ σιωπῶντας. τινὰ μητέρα τὶς
ἡμῶν ἔκλαυσεν; ἔχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν ἀκρόων. ἀρχῆς ὀρεγόμεθα,
ἧς εἰσμόν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί μὴ θέλοντες; εἰ μὲν E
εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἐ κενοσπουδοῦ-
μεν; εἰ δ' ὦν εἰσὶν, ὦν ἐλπίζομεν; ἢ σὲ ἀφαιρεισάμε-
νοι κρατήσειν τινὰ βασιλείαν προσδεκήσαμεν,
οἷς ἔστι γῆ βάσιμος, ἔστι πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιού-
των ἔργων. ἢ ἐν τῷ ἀρχομένων δυσέβεια, μὴ θρησκεία
τῶ παντὸς ἔθνους, ἰωάχετο ἂν παροντόνους ὅπη τῷ
φαγμάτων, ᾧ εἰς τ' ἀμώτατον ὑπὸ σῶ καταστα-
θέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ μὴ τῷ ἄλλων κατεφρονή-
σαμεν, ἐδύνατό τις φονεῦσαι, ἀτιμώρητος μένειν, F
ζῶντος καίσαρος; ἔστ' ἀσεβεῖς ἔτως ἐνόμισας, ἔστ'
ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴστως ἢ σοι κακῶς εἶχεν.
εἰ δ' μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ἐπιβουλὰς δείσεις, τί
σοι προς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσεβείας; ἢ μη-
τὴν τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνου, ἐ παρεξύνειν
ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι
βουλόμεθα, λόγον δ' ὦν ἐπιδέχεται τὰ μὴ γιγόμενα,
διόπερ ἐπὶ τῷ πάντων διαστὴ καίσαρι μεστὸν δοῦν- G
τ' πάντα κρατεῖν, σωπησόμεθα ταῦτον τ' συνθήκιον, εἰ
μὴ αὐτοπτον ἐξ αὐτῆς τ' ἀληθείας τ' προς ἡμᾶς δόξε-
σιν ἀπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσομεν, ὡδ' ἴστως μὲν
ἀτυχῶς. δεινὸν γὰρ τῷ μεγάλων κακῶν ἢ φιλοδοξεῖν αἰ-
τία. παρρησίας ἢ τινὸς ὀρρωδίας, σὺ μὲν ἐν σῇ κρῖ σωσὶ
δυσεβείᾳ μένε, δώσομεν ἢ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ὅτως
ὁ βίος ἡμῶν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ὅτι ἀσφαλείᾳ τ' δεδω-
κότος. τοιαῦτα ἢ λέγοντος, ὅτι καίσαρ ὡδὶ προέπεσεν

ad fana ac templa adducit quem velit perderi quod sanè cautam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem patentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quam tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euasu discrimine. Quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat qui potest argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potéstne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cùm tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est diffidens inter se regia: & spes principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit. at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet patricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, possétne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neque tam stultos, sed infortuniores fortè quâ tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neque quod accuses, habes, neque quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquâ facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus, vt si re vera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua: nostram sententia damnemur. nec enim vsque adeò chara nobis est vita, vt eâ cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccassè pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hác admonitionem iuuenibus innuit Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ecc. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

τῆς δύω τῷ μεγέθῃ τ' ἀχθοβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν ἡρῴδ λιν ἀπέβλεπεν ὁρᾶν κἀκεῖνον ὑποσυγχωροῦμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπώκει, καὶ τῷ περὶ τὸν αὐλικὸν ὁ λόγος ἀχθεσθεὶς, ἐπίφθονον ἐποίει τ' βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τ' ἀχθοβολῆς καὶ τὸ πρὸς τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπῆρε καὶ τὸν λόγῳ δεξιῶς καὶ μὴ φρονήσεως ἀπειρότητα ἀλέξανδρος. λίαν δὲ ἐοικὸς ἐκείνοις ἔπαθε τοῦτον κἄμοιγε, πλάσαι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τ' γῆν νεῦσαι. ἡ δὲ ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπῆρεν ἄλογα κατηγορήκειν, ἀλλὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. καῖσαρ δὲ μικρὸν ὀκνήσας, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀχθολῆς δοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς παιδαγωγεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ ὑφεύσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. ἡρῴδην δὲ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, ἀχθεσθαι τοῖς παισὶν. ἐ γὰρ εἰκὸς δίκαιον, οὐδὲ πιθανὸν τὰ τοιαῦτα κῆ τῷ ἐξ αὐτ. δύνασθαι δὲ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξύναι δὲ τὴν δύνοιαν, ἐν ᾧ τὸ φρονητὲς ἑκατέρου τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ἂν οὐδὲ πλείονι περὶ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα νενθετῆκε, ἐνδοὺς τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δὲ βουλομένων ὑποπεσεῖν ὅπη δέησει, προαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας, παρακάζετο παρέκαμον ἐν μέρει προπίπτοσιν, ὡς μηδένα τῷ παρατυγχανόντων, ἐλθόντες ἢ δεῦρο, ἀπαθῆ γένεσθε. τότε μὲν οὖν δυχαρεστήσαντες καίσαρι, μετ' ἀλλήλων ἀπῆεσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς αὐτοκράτωρ ὑποκεινόμενος ἐφηδέως τᾶις ἀχθαγαῖς. ἐν δὲ τᾶις ὑστέραις ἡμέραις ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοσιοις ταλαίτοις, θέας τε καὶ ἀγῶνας ποιούμενον τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καῖσαρ δὲ αὖτ' τὸ μετάλλου τὸ κυπρίων χαλκῷ τὴν ἡμισειαν ἀπέδοσαν καὶ τᾶς ἡμισείας τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἄλλα ξενίαις, καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, καὶ περὶ τᾶς βασιλείας αὐτῷ τ' ἐξουσίαν ἔφηκεν, ὃν αἱρῆται τῶν παίδων ἀγάδοχον καθιστάνειν, ἢ καὶ ἀγανέμειν μέρος ἑκάστῳ τᾶς ἀρχᾶς εἰς πάντας διελόσομένης. ἐκείνω δὲ ἤδη θέλοντες αὐτὸ ποιεῖν, ὡς ὑπιξέσθαι ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τᾶς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ὅπη δ' τούτοις ἐπανεῖ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ὑποδημοῦτος δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέσπα τᾶς ἀρχᾶς, τὸ περὶ τὸν τραχῶνα, καὶ τούτοις οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χρωσάμενοι, πάλιν ὑπακοὴν ἐδίδασκον. ἡρῴδης δὲ πλέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο κατὰ κιλικίαν ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νῦν σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τᾶς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ὅπη ταῖς τῶν παίδων ἀγάλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτὸ τὴν θυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δωρεαί τε αὐτέδοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐκπύθεν ἡρῴδης, ὅτι ἰουδαίας ἐλθὼν, ἐ γεμόμενος ἐν τῷ ἱερῷ, περὶ τῶν πεπραγμένων κῆ τὴν ὑποδημίαν διελέγετο, τὴν καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ τἄλλα διεξιὼν ὅσα κῆ μέρος αὐτῷ προσχθέντα συμφέρειν ἠγεῖτο καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, τέλος ὅπη τὴν εὐσεβείᾳ τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πλήθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν, καὶ τὰς

τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἡμέ- A
ρᾳ, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοῖς ἐκ Μαριάμ-
μης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας
ὑποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην
ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὠλιγοποδιζόμενον, ἐν ᾧ
τῷ χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειροτάτου ἔχειν, οὔτε
τοῖς ἄλλοις ὑπηκοΐσμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται
καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τοῖς τε ἡγε-
μόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐ- B
τὸν, ἀταράχου ἕξειν τὸν βίον ἔφη, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν
διαφωνίας ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν
τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεσκὰ διειλεγμένος,
οἷοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλ-
πίδων αἷς ἐδίδου τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζε πολλὰ, καὶ
νεωτέρων ἐφιέμενα.

Κεφάλαιον Θ'. C

Ὡς αἰῶνας ἄγων πενταετηρικοὺς ἡρῴδης ὅτι καισα-
ρείας κτίσει.

ΠΕρὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείαν ἔλαβεν ἡ και-
σάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει
πρὸς τέλος ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐκ-
πεσούσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν D
ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑνενηκοστῆς
πρὸς τῇ ἑκατόν. ἐνίκων δὲ διὰ τοῦτο πρὸς τῇ καθιερώσει
μείζων ἑορτὴ, καὶ πρόσκαιρα πολυτελέστατα. κατηγ-
γέλκει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημά-
των. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θη-
ρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῆς ἐν τῇ
ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις ποιν ὑπῆρξε θεαμάτων. ἀνετέθη δὲ
καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρε- E
σκευασμένος ἄγειν αὐτόν. ὁ δ' αὐτὸς πᾶσαν τὴν εἰς τὰ
τοιαῦτα πρόσκαιρον, ἀπὸ τῆς οἰκείας διεπέμπετο τὴν
φιλοτιμίαν ὑπὸ κόσμῳ. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος Ἰου-
λία, τὰ πολλὰ τῆς οἰκείας πολυτελέστατον ἀπέστειλεν, ὡς
μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα σωτηριώμενα, τῶν λαιτῶν πεν-
ταχοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείο-
νος κατὰ θεωρίαν, καὶ θρασβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆ-
μοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεσαν διαρκείας, ἅπαντας ἐξεδέ-
ξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διωρεκέσιν ἑορ- F
ταῖς τῆς πανηγύρεως. ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς
ὑπὸ τῆς θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν
τὰς διαφθορώδεις, καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς
ὑπέρογκον γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάν-
τα γὰρ ἅπερ αὐ ὑπηρέτησεν, ἐφιλονείκει τὴν τῆς
ἤδη μεγίστων ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν
αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς
ὑποδεέστερα τῆς ἀρχῆς ἡρῴδη τῆς οὐσίας ἐν αὐτῷ με- G
γαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ ἀρχῆς ἅπασης, καὶ ἀ-
γύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυ-
ριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνή-
γειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς σκιάζας, ποταμοῦ
τε διερρέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ κάλλιστον καὶ μέγεθος τῷ φυτῷ περιειληφότος ἄλσος. ταύτην δὲ
ἀντιπάτερον τὸν πατέρα, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ἐπιχειρήσας οἰκο-
δομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διέφορον, καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον, ἐκάλεσεν κύπρον. φασκόντος τε τοῦ ἀδελφοῦ

nuncians filios post se regnaturos primùm A
Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino; non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus: His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Cap. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione vndecunque curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circundante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi inceptа pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestiâ. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile, neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat non aliter quam in hostes, nullo cognatorũ aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα ἀγὰ τὴν γεγενημένην πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν ἀνέστησε τὰ κάλλιστα, πύργον τε ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, οὐδὲν ἐλάττω τῶν κατὰ τὴν φάσιν, ἐν Ἱεροσολύμοις φασάηλον, ἀσφάλειάς τε τῇ πόλει μέγας ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ πεπολιάρχου ἀγὰ τὴν Ἱεροσολυμίαν. ὁμώνυμον δ' αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπὸ τῶν αὐλώνων τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀστέων κατὰ βορρᾶν ἄκρον, ἀπ' ἧς καὶ τὴν πρὸς ἕω χώραν ἔρημον οὖσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν ταῖς ὑπομενούσαις τὴν οἴκησιν, φασηλίδα τε ταύτην ἐκάλεσε. τὰς δ' ἄλλας διεφθορυίας ἄκρων οἰκεῖν, ὅσας ἀνέδειξεν ταῖς πόλεσιν, ἔντε συείᾳ, καὶ κατὰ τὴν ἰλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' αὖ ἀποδημήσας τύχοι. τε δὴ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργων εἰς ὑπομέλειαν τῆς θεοτέρων ἐπιλειπόντων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δ' μέγιστα, καὶ θαυμαστότατα τῆς πεπεσυγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τὸν πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα θεοῖς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῆς δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν συείᾳ, μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, ᾗ κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοαῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὴν ὕπαυθρον ὁδὸν ξεστῷ κατασορέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων διαγωγείαν ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπίασιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς θεοτηρείας ἀδοξοῦντα ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων θεοσόδους κατασήσας, καὶ θυσίας, τε τὸν ἄλλον κόσμον σκευοποιήσας τέλει πανηγυρι. δεῖ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διηνεκῆ ἀγωνοθέτην τῶν πλείστοις ἀνηγέφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ὑπέρκειται θαυμάζειν τὸ διεφὲς τῆς ἐν τῇ φύσει θεμαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, τε τὰς διεργίσιας ἀπέδειξε, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, ὡς ἔστιν ὅπως ἂν αὖ τις αὐτὸν καὶ ἧττον τετιμηκότων ἡρτήθη μὴ συνομολογεῖν διηνεκεστάτῃ καρδίᾳ τῇ φύσει. ὅταν δ' εἰς τὰς τιμωρίας, καὶ ἀδικίας, αἷς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαράκτητον τῷ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετειλήφοτος ἀλλοτρίου. ἔνθεν καί τινες καὶ μαχόμενοι ἐπ' αὐτῷ ὁμίζουσι χρῆσθαι τὴν θεμαιρεσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἄτοπα ἔχειν, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος δὲ ὢν, καὶ τούτου τὸ πάθος ἀτημιώδης ἰσχυρῶς, θεοσέβετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, ἔστου μνήμης εἰς αὐτὸν ἢ κατὰ τὸ παρὸν ἀφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. τῇ δὲ δεπαίας ὑπὸ δίναμιν χρόμβος, διὰ γνάζετο χαλεπὸς εἶ τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ δὲ εἰς οὓς ἐδεπάνα πολλὰ χρόμβα, κακοῦ πειστὴν ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει· καὶ στενοδὼς ἐφ' οἷς ἐδίκῃ τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὰ μὲν ἐκταραττόμενος τοῖς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. ἀδὲ δὲ εἰς τὰς θεοσόδους λυστελὴς ἦν. ἀπεφιλονείκει δὲ τὴν δύσνοιαν αὐτοῦ δίπορεία ἀφορμὴν ποιούμενος. τοῖς μὲν οὖν τοῖς οἰκείοις εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο ἑκὼν ἐξομολογούμενος, ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἁμαρτιῶν ἐκ ἱκανὰς ἑαυτῷ κατηῦ ἐγίνετο, καὶ διέλυσεν ὁμοῦ συγγνώμης τε φίλοις, ἴσα πολι-

βολημίοις τιμωρούμενος, ἐκ τοῦ μόνος θέλειν τιμᾶσθαι τοὺς τοιούτους ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου τοῦ πάθους ὅτι μέγιστον ἔδει αὐτὸν λαβεῖν, καὶ τὰ γινόμενα κατὰ τοὺς καίσαρας καὶ ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὶ αὐτὸς ἄξιον θεραπεύεσθαι· καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ἔφετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ὄντι θυμίαν ἐδήλου. τοῦτο μὲν Ἰουδαίων ἔθνος ἥκιστα νόμῳ θεοὺς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνειδὸς τὸ δίκαιον αὐτὴ τοῦ θεοὺς δόξαν ἠναπτηκέναι, διόπερ καὶ ἐμοὶ αὐτοῦ κεχαρισμένον ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὑπτιμήσασιν, κολακεύειν τοῦ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ καὶ ἡρῴδῃ θεοῖ μὲν τοῖς οἰκείοις, καὶ συμβούλοις ἁμαρτίας, θεοῖ δὲ τοῖς ἔξω, καὶ μὴ θεοσπούστας δυσεργασίας.

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæteríque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρήνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀσίαν ἰουδαίους, καὶ ὅσους ἡ πρὸς κυρήνῃ λιβύη κατέχει σπάνιον αἱ πόλεις, τῶν μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων, ἐν ᾗ τότε δὲ ἐπηρείας ἐχόντων τῶν ἑλλήνων αὐτούς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν δεόμενοι τῆς ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ πρὸς τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς τὰ αὐτῷ ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑποτάξαμεν τὰ αὐτίγραφα μαρτύρια τῆς δικαιοσύνης ἣν ἔσχον ἐπ' ἐμοῦ πάντοθεν οἱ κρατοῦντες. καῖσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεύς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διαφέρον εὑρέθη, οὐ μόνον ἐν τῇ ἐνεστώσῃ καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προγεγενημένῳ, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος καίσαρος πρὸς τὸ δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξε μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ μετ' ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοῖς ἰουδαίοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς κατὰ τὸν πάτριον αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ἐπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, τάττω ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχέσιν ἱεροσολόμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σαββασιν, ἢ τῇ πρὸ τούτης ὀφείλεσθαι, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔστε σαββατεῖα, ἔστε ἀνδρῶνος εἶναι αὐτὸν ἱεροσυλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ὑπὲρ γαΐου μαρκίου κηνσωρείνου, καὶ τοῦτο τὸ δόγμα, κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ὁπισημοτάτῳ τόπῳ γνωθέντι μοι ὑπὸ τῶν κοινῶν τῆς ἀσίας ἐν ἀργύρῃ. ἐὰν δέ τις φωραθῇ τι τῶν προειρημένων, δώσει δίκην ἱερόσυλον μεγίαν. ἐσημειώθη ἐν τῇ καίσαρος ναῷ. καῖσαρ νορβανῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' ἐν εἰσὶν ἐν ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιείτωσαν. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίππας

Cap. X.

Iudeorum Cyrenenſium & Aſiaticorum ad Cæſarem legatio.

VI. Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Tribus potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superioti etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: liceréque eis vtriuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam IX. in parasceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cõtra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hunc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine probibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere: nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἡ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, τιμὴν ὀπιμέλειαν, & φυλακὴν, βέλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων κατεφρονημένους τε εἰς τὰς ἀσυλίας βέλομαι ἀποστερῆσθαι, καὶ ἐνοχοὺς εἶναι τοῖς ἰουδαίοις, ὡς δημόσιον ἀνατεθραμμένους οἱ ἱεροσυλήσαντες ἔγραψε δὲ καὶ σιλουανὸς τοῦ στρατηγοῦ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρίοις ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρίῃ ἰουδαῖοι ὡς ἐν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, & πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τῆς ἐπαρχίας ὀπτιμολαμβάνοντας ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ὄρος αὐτοῖς πάτριον, ἐντυχόν μοι νεῖλῳ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν πρόφασει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς ἀποκαθίσαι κατὰ μηδένα τρόπον ἐνοχλεμένους, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τῇ πόλεων τοῖς εἰς ταῦτα ἀποκεκριμένοις, καὶ ταῦτα διορθῶσαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος νορβανὸς φλάκκος ἀνθύπατος σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. καῖσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἂν ὦσιν κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι καῖσαρ κἀγὼ ὅτως θέλομεν γίνεσθαι. ἰουδαῖον ἤττον καὶ ἰούλιος αὐρήνιος ἀνθύπατος ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδοῖς φεβρουαρίοις δικαιοδοτοῦσι μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν καῖσαρα τὸν σεβαστὸν καὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἑκάστου αὐτῶν εἰς τὰ ἱερὰ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν αὐτοὺς κατὰ τὰ πάτρια ἔθη. ἠτοίμασα τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ καὶ ἀγρίππα δοθεῖσιν τιμῶ ἐμῷ γνώμῃ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τοῦ σεβαστοῦ & ἀγρίππα βουλήμασιν, συνεπιζέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲ οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῆς ἡμετέρων πρεσβειῶν ἀναγεφαὶ τὸ πλέον εἰς τοιὰ ἔλλησιν εἶναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἄνωθεν ὑπετυγχάνοντες, οὐδὲν τῆς πατρίου συνηθείας ὑπὸ τῆς ἀρχόντων προσίεσθαι, ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες & τῆς εἰς τὸν θεὸν τιμῆς. ποιήσαι δὲ πολλάκις αὐτῆς τιμῆς ὑπερβαλλόντων τὰ ἤθη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίστους ἡμῶν τε καὶ αὐτοῦ μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται καὶ πόλεις, ἐὰν ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης διαφορᾶς τὸ δίκαιον ᾖ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὑπομένει λυσιτελέσατον ὂν ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις & πλεῖστον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, φίλους καὶ συμμάχους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαγορεύον, καὶ δίκαιον ἐν τῇ διαφορᾷ τῆς ὑπομενομένης οἴεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκαγαθίαν ὑπομένειν ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῆς ἀνθρώπων βίον. ἐπαινέσαι δὲ ὅτι τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'.

Περὶ χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

Ὁ γὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀνηκόως ἔπι τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸν Δαβὶδ καὶ Σόφον ἀργυρίου λάβοι, ξιφιλία τάλαντα, καὶ χρυσοῦ πολὺ πλειόνων καὶ ἔτι δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὴν χορηγίας, ἐκ πλείονος μὲν δὴ ἐννοίας εἶχεν τὸν ὅπ χείρησιν. ἐν ᾗ τοῦ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν Σόφον, εἰσέρχεται παρὰ μικρὸν συμφορὰν ἤνεγκε μὴ ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἴη), παρειληφὼς ᾗ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ὑποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον ᾗ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλῶν, ὧν ἀπείλατο πάντα. ἀπιστίαν δὲ εἶχεν, ὅπ μὴ λεσέραν ποιούμενος τὸν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰς θήκας, ἐν αἷς κεῖτο τοῦ Δαβίδου, καὶ τοῦ σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιούσης ἀπαντήσας ὡς ἐλέγετο. φοβερὸς δὲ αὐτὸς ἐκπέσει, καὶ τοῦ θείου ἱλασμίου μνῆμα λιθίνης πτέρυγας ὅπ τοῦ σωμῶν κατεσκευάσατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ τούτου καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, ἀμελῶν ὅτι κατῆλθεν, ἁρπάσαι τὸ φανῆναι ὅπως ἄμωμος. διατελεῖ ᾗ καὶ τἆλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σωτῆρι κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἀπόμωμος τὸ πρὸς δίκλαν αὐτοῦ φρονοῦντων. πολλὰ ᾗ καὶ τὸ ἐμφανῶς ἀδίκων αὐτοκατασκευάζων, καὶ μηδὲ πάσης ἀπουδῆς ὑπερυπτόμενος, ὃς γε καὶ τὸ μυριάμμης θάνατον, καὶ τῶν παίδων αὐτῆς ὠμῶς τοῦ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς διαφθορὰν αἰτίαν ἐκλόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τὸ νεανίσκων ὑπερβολὰς καταψευδῆ). καὶ διατετέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τοῦ βασιλεῖ, ἀφειδέστερον ἐγκωμιάζων, ὡς ᾗ τῶν παρανομηθέντων ἐπιεικασμένως ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλοὺ ἂν τις ὡς ἔφην ἔχοι τὸ συγγνώμην. ἐν γὰρ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τοῦ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς ᾗ καὶ γένους ὄντες αἰχμὲ τὸ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὸ ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ὡς αὐτὸ ἐπὶ δικαίως ἐπιθέμενοι τοῖς πράξεις, πολλοὺς μὲν τῶν ἐγχωρίων τὸ ἐκείνου βασιλεύοντας ἐπὶ δὲ ἐκτοπῆς ἔχοντες, τὸ δὲ ἀληθῆ περὶ ἐκείνων τετιμηκότες, διὰ ὅτι δικαίως ἐγένετο συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυχεῖν. ἡρώδης ᾗ διὰ τὸ ὅπ χείρησιν διὰ ἐποιήσατο τοῦ Σόφου, χεῖσθαι ἐδόκει πρόφασιν ἐν τοῖς κατὰ τὸ οἰκίαν, εἴτε δὴ τῷ μιασίματος ὑπολύοντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐνόσει, πλεῖστα χρήματα πρὸς αὐτοὺς ἐξελθεῖν συμφορᾶς, εἴτε καὶ τύχης ἐν ἐκείνοις τὸ ὑπόθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὴν αἰτίαν δικαίων ἐ μικρὰν πίστιν παρεῖχε τῷ διὰ τιμὴ ἀσέβειαν αὐτοῦ τοῖς συμφοραῖς ἀπλωτικέναι. σᾶσις γὰρ διὰ ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τὸ αὐλικοῦ, καὶ μίσει πρὸς ἀλλήλους αὐθυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς. ἐρατήνη δὲ ἀεὶ κατὰ τὸ ἀδελφῶν αὐτιπάτρος, δεινὸς ὢν, ἐξωθεν μὲν, προβάλλειν αὐτοὺς τὸ αἰτίας, αὐτὸς ᾗ πολλάκις ὑπολογουμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ᾖ τὸ δοκεῖν δύνειν πίστιν αὐτοῦ πρὸς τὰς ὑπόθεσις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τοῦ ζόπῳ ποικίλως ἐπροβεβλήθη τὸ πατέρα μόνος ὡς τὸ ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα προφέρειν αὐτὸς πίστις δικαίως. ὁ ᾗ

A

B

C

D

E

F

G

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi foriſque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit reclusō Dauidis ſepulcro tria millia talētorū argenti exultiſſet, ſupereſſēque multo plura, quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc reſciret populꝰ, aſſumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentius ſcrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulchri monumentum è candido marmore cōdidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tēporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factum exiſtimans: idque more ſuo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea rantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie affecta fucauit, aut quantum potuit occultare ſtuduit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarū patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habētes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus in eam partim incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: ſiue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes emiuebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuoluēs illos falſis criminationibꝰ: ipſe patrociniū eorum ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia facilius iuuenes clā poſſet opprimere: atque talibus verſutiis circūueniebat patrē, vt putaret hūc ſolū incolumitatis ſuæ cutā gerere. quapropter

etiam Ptolemæum præfuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatã cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpõdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram: condixitque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem, Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nam & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoque iuuenem exoſũ redderet. illa verò in matris gratiam ſæpe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſè de patre loquerentur,

A κὴ Πτολεμαῖον, ὃς λῶ αὐτοῦ ἀνακαλὸς ἦν τ βασιλείας πεφυκὼς εἰσαπίξω σωθῆναι, & μὴ δ ἀσθενὴς μᾶλλον ἰσχὺς τῆ ἐπεγόντων ἐβυλεύετο, κὴ καθόλυ τὰ πάντα ἦσαν ἔτοι, κὴ πεφύτευτο δοκεῖν θέλοντι κὴ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ ἐξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς μαριάμμης χαλεπώτερον ἀνεδιετίθετο, κὴ τλὼ ἀτιμίαν ὑπ' ἀνηβείας ἐν ἕρεσιν παρεσωμένοι, κὴ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρω συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάυ γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τλὼ σαλώμην, κατὰ τε τλὼ πρὸς τὸν ἄνδρα ὀχθησιν, κὰκ τῆ πρὸς τλὼ ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ἐπαρφανεστέραν ἀχαρίδα. σωφρονεῖ μὲν γὰρ ἀεὶ σοβύλλη, τλὼ δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς ἀναξιοπάθει γλαφύρα. δευτέρας οὖν ταύτης ἕνεκα ἐμπεπλωκυίας, ὑπὸ τ βασιλέως ἀδελφὸς φερώρας ἔξω ταραχῆς λῶ, ἰδίαν δ' ὑπόθεσιν ἐπαφίας κὴ μῖσος εἶχεν. ἐμπεπλῶκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλεύσης αὐτῷ γυναικὸς, ἥττητο δ' τ ἀνθρώπου μεμνημένος ὅτι ζοσῦτον κρατοῦμενος, ὡς αὐτῷ κὴ τῆς τ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τλὼ μὲν ὑπερφανῆσαι, πρὸς δ' τῆ δούλη τὸν νοῦν εἶχεν. ἤχθετο δ' ἀπιμαθεὶς πρώδης τῷ πολλὰ μὲν διεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δ' ὠμάμει δ' κὴ κοινωνὸν ἔχειν τ βασιλείας, ὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἀν τῷ προσώπῳ δυσχερῆν ᾤετο. κὴ τλὼ μὲν κόρλω μὴ τυχὼν φερώρα δικαίᾳ, παῖδ' φασαήλε δίδωσιν. αὐτὸς δ χρόνῳ διελθόντος αἰόμενος ἤδη παρικμακέναι τλὼ ὀργὴν ἀπιμίαι τὰδελφῷ, πρῶτ τε τῷ πρώτων ἠπιᾶτο, & τλὼ δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν, κύπρος δ' ἐκαλεῖτο. φερώρα δ' συμβυλεύη πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τ ἀδελφὸν ἀπιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. κὴ γὰρ αἰσχρὸν εἶ δούλης ἡττᾶσθαι, ὅπως ἐρεῖν μὲν αὐτὸν τῆς δυοίας τῆς ὠδᾷ βασιλέως, αὖπον δ' κἀκείνῳ ταραχῆς & μῖσος πρὸς αὐτὸν καθίσαθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ κὴ πρότερον ἐκ διαβολᾶς ᾐρῆσθαι τλὼ μὲν ἄνδρα ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὑπεπέμπετο. βασιλεῖ δ' ὡμολόγει λήψεσθαι τλὼ δευτέραν αὐτῷ θυγατέρα, κὴ ξιακοσίων ἡμέραν συνέθετο τὸν γάμου, συνεπομνύμενος ὡς ἐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τλὼ ὑποπεμφθεῖσαν ἔσαι. διελθουσῶν δ' τῶν τριάκοντα ἡμερῶν, ζοσῦτον λῶ ἥττων τὸν ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δ' ἀγαπᾶν ὅτι τῆ πρώτῃ. ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν ἡρώδην ἐλύπει, κὴ πρὸς ὀργλὼ ἦγεν. ὅσαι οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ ὠδαπίπτοντες παρ' αὐτοῦ, κὴ πολλοὶ τλὼ ὀργλὼ τ βασιλέως ἀφορμλὼ τῶν κὴ φερώρου ἀγαβολῶν ἐποιοῦτο. διέλειπεν δ' ὐκέτι τὴς ἡμέρας οὐδ' ὥρας, καθ' λῶ ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν καινῶν ἀγωνισμάτων συγχυῶν κὴ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιμμένων. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ὅσα τοῖς ἐκ μαριάμμης, ἐδὲ τλὼ ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀρισοβούλῳ θατέρῳ τῷ νεανίσκων εἶα τῇ τ γάμου πρὸς ἐκεῖνον δυοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν εἶπ λαλήσειαν κατ' ἰδίαν αἰαπείθουσα κὴ μιμεῖσθαι ἑαυτῇ, κἀν τοῖς προσκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνουν δ' τ παῖδα τῷ νεανίσκῳ ἐποιήκει. χαθιζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μέμνηνται μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τῆς μαριάμμης, ἐσυγκήκασι δ' τὸν πατέρα,

συνεχὲς

μενεχὲς ἢ δέδοικεν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A
χῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρώδη γε-
γυμνασμένους, κωμογραμματεῖς κατασήσειν. ἁρμόσει γὰρ
εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῦν ὑπομελὲς αὐτῷ, καὶ πρὸς
παιδιὰν ἐπιτηδειότερον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ μὴ τού-
τας ἐάσειεν τῇ μητρῴᾳ κόσμῳ μετὰ λυπηρίας, αὐτὶ δὲ πα-
ρούσης ἀβεβαίστου, ἀπειλεῖν ὡς ἔχοιεν ἡμφιεσμένας
καθειργνῦν), μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας. ταῦτ' οὖδις B
ἀπηγγέλλετο δι' ἀλαζονείαν τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖνος
ἤκουεν μὲν ἀληθινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. ἐκακοῦτο δὲ
ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν καὶ πάν-
των δύσκολος ἦν. ἐμέλλε δὲ καὶ τότε μὲν ἐπιπλήξας τοῖς
παισὶν, ἀπολογησαμένων ῥᾳόων εἰς τὸν κατ' αὐτῶν ἐγίνετο,
εἶτ' ἐξῆς πολὺ χείρων πρὸς πεσεν. ὁ γὰρ Φερώρας
ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυ-
γατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, σαλώμης ἔφη λε-
γούσης ἀκηκοέναι, τὴν ἡρώδην ἠτιῶσθαι τὸν γλαφύρας C
ἔρωτος, καὶ δυσφορητόν αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν εἶναι. τοῦτο
δὲν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας
ἐξεκαίετο. καὶ τὰ κατὰ τὴν μιλῶ εἰς τὸν παῖδα γινόμενα
παρ' ἡρώδου, πολλάκις ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρο-
νήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν δι' ὧν
ἐπεσύνετα λόγων. ὡς ἐκαρτέρησέν τε τὸν ὀδύνων τὸν
φεύγοντος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, κατα-
μιμνύει τὰ ὑπὸ τοῦ φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρώ- D
δης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γινόμενος, καὶ τὸ συμ-
φυὲς τῆς διαβολῆς ἐψευσμένον ὑφ' ἑαυτοῦ φέρων, ἐτεθαρρήκει,
καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῆς οἰκείας,
οἷος εἰς αὐτοὺς γινόμενος, οἵων τυγχάνοι. μεταπέμπε-
ται δὲ τὸν φερώραν, καὶ προσονειδίσας, κάκιστε ἁπάντων εἶπεν,
εἰς τοῦτο δὲ ἀμότητος καὶ πονηρίας ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς
τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν νοῆσαι τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ
ὁρᾷς τὴν σὴν προαίρεσιν ὡς ὑβλασφημίας ἐξοχασμέ- E
νος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ παιδὶ προσεσύλησας, ὅπι-
βυλλεῖν δὲ καὶ φαρμάκου αὐτοὺς ποιήμενος τὴν ἐμῆς ἀπω-
λείας; τίς γὰρ ἂν εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ
σοὶ ὁ παῖς, ἀνέσχετο τὴν πατέρα μὴ τίσασθαι δι' τοιαύτην
ὑποψίαν; πότερον δὲ λόγον εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν
δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς καὶ τὴν γενομένου; τί δέ
σοι βέλτ), τὸ μισεῖσθαι τε αὐτὸν, καὶ τὴν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
πρὸς μόνῳ τῷ κατ' ἐμοῦ βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκρί-
νασθαι, καὶ πρὸ τούτων λέγειν, ἃ τὴν σῆς ἀσεβείας ἦν μὴ νοῆ- F
σαι, μὴ δέ βαλεῖν; ἔρρε κάκιστος εἰς διεργάτην καὶ ἀδελ-
φὸν μονόμυθος. μὴ σοὶ μὲν ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσειεν, ἐγὼ
δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε ἀμυνομένους κατ' ἀξίαν, μὴ
μείζονος διεργασίᾳ ἢ τυχεῖν εἰσὶν δίκαιοι. τοιαῦτα μὲν ὁ
βασιλεύς. φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλ-
ούς, σαλώμιν ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι
τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα,
πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς ὀδὲν εἴη αὐτὸ τοιοῦτον, καὶ ὅτι δέ G
πεδῆς ὄζει ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὴν τοῦ βασι-
λέως, καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν δέ τὴν δύνοιαν ἣν ἔχῃ
πρὸς τὸν ἡρώδην ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους, ὧν
ἦ τοῦ παθόντι καὶ μᾶλλον βουλεύεσθαι. μόνη γὰρ
ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν ἣν εἶχε γυ-
ναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, ἐκ-
πόπους ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λεγούσης,
καὶ πολλάκις μὲν ὅπλοις κατορύσσης τοῦ τειχῶν, πολ-
λάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἢ μὲν ὄψις εἶχε τι πρὸς τὴν ἄγνοιαν πιθανὸν, ἢ δὲ κακοήθεια τοῦ ἤθους τὸ

minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permoleste ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehementer exanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre eum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxque accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste filius, pateretur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant? apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis meliot, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam forte aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & præcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, vt abiecta quasi oblectabat muliercula filiam regis duceret, & hãc esse causã odij. hęc illa loquente, simulque capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, nec prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duranit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum serò ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quo tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consueuisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negãte adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius cẽsente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offẽsæ veniam. Mutatis igitur spõsalib. puella data est nuptũ adolescentulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbæ domesticæ, imò augebantur etiã

Τοῖς γλυκυθύμοις ὑποκρίσεσιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δ' Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν δύσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογικὼς, ἀκούσας δ' ἃ πεφθέγμενος. ἐγίνετο δ' ὅπι πλεῖον ἤτε σύγχυσις, Ϛ ἡ περὶ λόγων εἰς ἀλλήλους ἅμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν γόητα ἐπαινέσας τὴν ἐγκρατείας, ἢ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀνένεγκεῖν τοὺς λόγους ὀφεὶ τῆς ἀρρωστείας τοῦ σώματος ἐγίνετο. τοιαύτης δ' τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ πρὸς τὴν ἀγαθοκλῆν, ἅτε τὸ βασιλέως γυναῖκες ἤχθοντο φύσει δυσχεραίνειν εἰδῆαι, καὶ γινομένην ἄλλοτ' ἄλλῃ κατὰ καιροὺς ἔχθραν Ϛ φιλίαν. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν πρώδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅπι μεῖζον ἐπῆγεν τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τ' ἀραβίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀπαίδευτος καὶ νωθὴς τὴν φύσιν, σύλλαιος δ' αὐτῷ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ὅθεν ὑπὸ χρείας οὖν τινος ἐλθὼν ὡς τὸν πρώδην, συνδιατρίβων ἴδεν τὴν σαλώμην, καὶ τ' νοῦν ἔσχεν πρὸς αὐτήν. γνόντων δ' ὅτι καὶ χρεία τυγχάνει δεομένῳ. σαλώμη δ' καὶ χρεῖος ἦ πάλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, Ϛ τὸν νεανίσκον ὡς ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων ὅπι τὸ δεῖπνον ἐφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκείνων ὁμιλίας. ταῦτα δ' αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, δεδιηλῶσαι τὴν ἀκρισίαν. ὁ δὲ πρώδης δ' Ϛ πρὸς τὸ φερώρα προσεπιθάνετο, καὶ τηρεῖν ἠξίου πρὸς τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν. ἐκεῖνος δ', ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, ἃ ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν ἄρρην ὑποπὸς ὢν ἀπήει. δεδιπὼν δ' δύο μῆνας ἦρξεν ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους ὑπὸ τοῦ προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὅπιμιξίᾳ τῆς τῶν ἀράβων ἀρχῆς, εἰ αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τοῦ δ' πρώδου τὸν λόγον ἀπαφέροντος, καὶ πιθανομένου τῆς ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχη, ταχέως μ' ἐκείνη προσήκατο. σύλλαιος δ' ἀξιουμένων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ ἐᾶν δυνατὸν, οὐχ ὑπομείνας, ἀλλὰ καταλαβόμενος πρὸς τῶν ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο προέξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη οὖν ὅτε φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γλυκὺ πρὸς τὸν ἄρραβα. τελευτῶντι δὲ κόρῳ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν κατενεγκόντι ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ ὁ μὲν φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς προεῖπον ἠτιμωμένος τῆς γυναικὸς, αὐτούσης σαλώμης εἰς τὸν γάμον κατακοσμεῖσθαι γλυκόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικῆσαι. μεταπεισθεῖσα δ' ὑπὸ τοῦ φερώρα τὸν νεανίσκον οὐ δύνασθαι ἔσεσθαι λέγοντος, δι' τὴν ἀπώλειαν τοῦ πατρὸς, Ϛ δικαιότερον εἶ λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα τ' τετραρχίας ὄντα δι' ἔδοχον. ὅτε δ' συγγνώμην ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ὅτως. ἐκείνη μὲν οὖν ἀπομεθαρσήσασα τ' ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρᾳ μετρακίῳ, φέρνην ὑπερδέξιος ἑκατὸν τάλαντα τοῦ βασιλέως. οὐ καὶ ἀνεῖτο δ' τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς ταραχὰς λαμβάνουσα. καὶ συμπίπτῃ τοιοῦτον

ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐκ δυσπρεποῦς χωρήσαν ἐπὶ τὰ δυσχέρειαν. ἦσαν δύο εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ ὄμορ κάλλος ἀμετρίως ἐκπεπληγμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον παρατίθεναι, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλεῖ πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. ἃ καὶ ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. ἀπαχθέντι δὲ ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς, πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογωῦν. ἄλλο δὲ ὑπὲρ ἐν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνῳδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκῃ ὄντες, ὅτι τὸ ἐνόντων ἀεὶ τῷ ὑπηρετῷ, καὶ χαριζομένων τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενῆ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἐμφυτον Ἀλεξάνδρῳ. παραινοίη δ' αὐτοῖς πρώην ἀπεγνωκέναι τὸ ἐλπιζόμενον ἤδη τετυχηκότα, καὶ τῷ γήρᾳ ὑποκαλύμματα τὸ χρόνου ποιούμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν προσηκόντως τῷ μεγαλυνομένῳ τὴν βασιλείας, ἵνα καὶ μὴ βουλομένου τὸ πατρὸς ἐκ ἄλλου τινὸς ἦν, ταχὺ τὸ πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ὑπὲρ δὲ μόνον ὄμορ τὸ γῆρας, ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς ὑποψίαις ἔσιμον αὐτοῦ τὸ κρατεῖν ἦν. πολλοὶ μὲν δὲ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων σωφρονοῦσιν ἐκ οἱ πονηροὶ πᾶν ὅτιοῦν καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τῶν λόγων ἀκούσας πρώην ὁ Ἄλος ἐπιρείας, καὶ τὸ θέους, τὰ μὲ εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς ὑπόνοιαν ὡς ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὥστε ἐκ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐ δεδοικὼς μηκέτι ταῖς ἀληθείαις σωφρονίσειν ἐπ' αὐτὸν ἐχυρώτερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ ἡμερόν. ἔνθεν δὴ ἐκ φανερῶς τὸ ἔρδιναν ἐποιεῖτο, καταστόπους δὲ τῷ ὑπόνοιαν μᾶλλον διέπεμψεν, ὑποψία τε, καὶ μίση πρὸς ἅπαντας ἐν, καὶ τὸ ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλῷ ἐκ καὶ τῷ ἐξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πρέσβεις τε ἐδὲν ἦν, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς οὐ καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ' οἷς ἐν ἦν σωφθῆναι πλέον ὀνόματος μόνον ἐδόκει, ἐκ μέρος δὲ τῆς ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐτράποντο, νομίζοντες μὴ εἰ φθάσας ἕτερος ὑπ' ἕτερον ἀφαλοῖ, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὅπερ φονοι δ' εἴποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν γιγνόμενοι ἐκ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δὲν οἰκείας τινὰς ἐχθρας ἐπιζήσαν τῷ τοιούτῳ ζόπῳ, καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγίνοντο, τὸν καιρὸν ὡσανερ ὄργανον, καὶ πάλιν ὅτι τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἑτέροις ἐπεβάλλουν. ἥτε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ ἐγένετο, μὴ προφανῶς ἁμαρτάνοντας αἱρεῖν ἐπιχειροῦντι, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ἐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐν δεξαμένους ἀπηρτίζετο. τοιαύτη μὲ ἑαυτῷ πρὸς τὰ αὐλαὶ παραχή. πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη, καὶ τότ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς ἤδη ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, ἤδη εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτην δὲ τὰ παραγγελίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἡ παρρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐν ξοπῆς μετέλαφε. καὶ γὰρ

A

B

C

D

E

F

G

ἀνδρόμαχον καὶ γέμελλον, ἄνδρας αἰῶθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲ πρὸς τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε πρεσβείας, καὶ συμβουλίας ὑπάρχοντες αὐτῷ τὰ οἰκεῖα, συμπαθεῖν ἐδοκοῦντες ἢ καὶ τοῖς ὑεῖς, καὶ ἡ δὲ ἡ πρώτων παρρησίας

à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magísque in gratiam Antipatri sæuientibus aiunt Alexandrum innatum contra patrem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem desererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animum potituro vel inuito patre regno debito, expectarentque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia statutos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã inquirere: per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò nulla erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla interedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati qui alios præuenirent calumniis, certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se concitabant inuidiam, videbantúrque meritò retaliandi, & sic accipiẽdi, vt ipsi tractassent alios. Iámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vrentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac facerent, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationibus quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæte, is habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quod ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegaris ademisse authoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater: qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quod nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle, quàm à fide erga dominos & amicos discedere, vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterísque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire, quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias struerent, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquerentis de patre, non rectè factum, quod Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum redirent c c. talenta annua. tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet. neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ puriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, solicitéque cauens ne videretur filium remere damnasse ad vincula, & quæstioni subiiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumque tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate coastitutus, dixit Alexãdrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem vt curarent se accersiri à Cæsare,

τόπον ἐχηκότας παρητήσατο τότε. τ μὴν, ἐπὶ δημόσιος ὁ φθόνος αὐτῷ συνήθης ἦν ἀλεξάνδρῳ. γέμελλον ἢ δύνοιεν ὅπως ἀμύνος ἐκείνῳ. καὶ δὴ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συναγόμενοι, καὶ τὴν ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν, παρητήσατο ἢ καὶ τούτους, ἡδέως μὴν ἂν ἐκτείνειν. ὑπὸ ἢ τῶ μὴ κατ' ἀνδρῶν ἐν ἀσήμων ἔχειν τὴν ἄχει τοσούτων παῤῥησίαν, τὴν τ πιμὴν, καὶ τὸ δυνάσθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας παραμυθούμενος. ἐν ἢ τούτων ἁπάντων ἄτιος ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ γενοσηκὸς τῆς τῶ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὴν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τί περαίνειν εἰ τὴν αὐτέχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τὴν πρὸς τὸν ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὴν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴτι κατ' αὐτὸ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ ἢ ἀπέθνησκον ἀδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ἐν ἐν φιλονεικίας ἄτιον, εἰ μή τι ζῶντον οἷον ἐνόει κακῶς δείσκοιτο. ὁ δεινὸς ἀντίπατρος τὸν μὴν ὑπ' αὐτῆς τ ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν ἐμβαλεῖν, ὅπως ἐξαιρήσαιτο ἢ ζητεῖν ἐν πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τις ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐναγούμενος αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὴν ἐξικὴν δύσχος, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ ἐκ τ φύσεως ἔσιν. ἀχθεσθαι δὲ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὴν ἅμα πρεσβυτῶν συσκέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὀφθαι. ἐξόν ἢ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ἀποσκοπῶ ῥίπτειν. τὴν δὲ φιλοτιμίαν εἰδέναι τῆ μεγυνικότος, τούτων δύσκριμοῦντων. βασανιζόμενος οὖν τῶ λόγου, καὶ προσημνομένης αἰσθεος τῷ σώματι, προσεπίθει ὅτι ὁ συνεργὸν ἔχει τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φόνου εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν τῶτ' αὐτῷ προχθῇ τὴν βασιλείαν αἰτησόμενος. εὑρέθη ἢ ὁ γράμματα τῆ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιήσειν, ἀντιπάτρῳ χώραν ἀπονέμοντα προσόδου δισχιλίων ταλάντων φέρουσαν. ὅπ τούτοις δύθις μὴν ἔδοξέν τι πιστὰ ἔχειν ἡρώδης ὡς ᾤετο, κατὰ τ τῶν παίδων ὑπουψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις ἢ, ἐν εἰκῆ χαλεπὸς ὤν, τὰ μὴν ὑπὲ οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπεισθικῶς, ἀναλογιζόμενός ἢ ἄξιον μ βουλῆς ἐξ αὐτῷ ὑδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις ἢ ὁ νεανικὴ φιλοτιμία, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὴν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου ἢ ὁ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν φθονομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος ὢν μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τῷ ἢ φίλων τῷ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῷ ὡς ὀλίγους, ὑδὲν εἰπόντας, ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς ἢ τ εἰς τοιοῦτον ἐτοιμότητος ἔσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἷς τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς αἰσχύναις ἐγένετο, ἀκαπέμπτην ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κλησθῆναι θᾶττον ὑπὸ καίσαρος, ἔχειν ἢ αὐτῷ προῖξιν ἐπ' αὐτὸν συνιστάμενον μισοῦσαι,

μισει-

μαθειδάτλιω τ̃ βασιλέα πάρθων τ̃ παζ̃ὸς ἠρημμύε κ̃ῃ ρωμαίων φίλον. εἰ) ἦ αὐτῷ, κ̃ῃ φάρμακον ἐν ἀσπάλωνι ϖ̃ϑασπδυασμμύον. τούτοις ὅπῆς δυσιν ἡρώδης, καί τινα ϖ̃ϑαμυθίαν τ̃ ϖ̃ερπετείας εἴληφεν ἐν τ̃ῖς κακοῖς, ὑπὸ τ̃ χειρόνων κολακευόμμυος. κ̃ῃ τὸ μ̃ φάρμακον ὡϑὲ ἐπηδακότι ζητεῖν ἐχ ἱρέθη. τλεῖ δ' ὑϖ̃ερβολιὼ τ̃ῆ κακῶν ἀλέξανδρος ἐν φιλονεικίας ἐπῤῥώσαϛ ϑέλων, εἰς μ̃ ἀρνησιν ἀν ἐξάπετο, μετήει ἦ τλιὼ ϖ̃ερπέτειαν τ̃ῆ παζ̃ὸς ἀμμβρτία μείζονι, τάχα ἦ κ̃ῃ δξῆ τ̃ούτου δυσωπ̃ῶσαϛ βελόμμυος τὸ ϖ̃ερὶ τὰϛ ὑϖ̃οβολὰϛ ἕτοιμον, ἐχ ἥκιϛα ἦ εἰ Ϛ ἔτυχεν πιϛδυθεὶϛ κακοιῶ αὐτὸν, Ϛ ϖ̃ᾶσαν τλιὼ βασιλείαν ϖ̃ερῃρημμύος. γράμματα γὰ γεάψαϛ ἐν βίβλοις τέταρσιν ἀπέϛειλεν. ὡϛ οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ πεϱαιτέρω χωρεῖν. γμύὸὰϛ γὰ τλιὼ ὑπνβυλλιω, Ϛ ταύτῃϛ συλλαμβάνειν τόν τε φερώραν, Ϛ τοὶϛ πιϛοτάτοις αὐτ̃ῷ τ̃ῆ φίλων. σαλώμλιω ἦ κ̃ῃ νύκτωρ ἐπειϛελθόσαν ἀκοντὶ μιγλιῶαι, κ̃ῃ ϖ̃άντας ὅτὶ ταὐτὸν ἥκμυν, τὸ θάττων ἐκεῖνον ἐκϖ̃οδὼν ϖ̃οιησαμμύϛ, ἀδ̃ῆαν τ̃ ἀεὶ ϖ̃ερϛδοκίαϛ ἔχειν. ἐν τούτοις κ̃ῃ πτολεμαῖοϛ διεβέβλητο, κ̃ῃ σαπίννιος οἱ πιϛότατοι τ̃ῷ βασιλεῖ. κ̃ῃ τί γὰ εἰ καθάπεϱ λύττης τινὸϛ ἐμπεϛούϛης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθνεῖωντο, μητ' ἀπολογίαϛ, μήτ' ἐλέγχε τόπον, ἕως ἀληθείαϛ ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ μνομμύῆς ἀκμύήτε τινὸϛ εἰϛ ἅπαντας ἀπωλείαϛ. κ̃ῃ τ̃ μ̃ δεϛμῷ, τ̃ῇ ἦ θανάτος, τ̃ ἦ τὸ ταῦτα μέλλιν ἐπ' αὐτοῖϛ ὀδυϱομμύων, ἡσυχεία τε κ̃ῃ κατηφεία τὸ βασιλεῖον ἀπεκόσμει τ̃ ϖ̃ρώτης δὐδαμμονίας. κ̃ῃ χαλεπὸϛ ἰῶ ἡρώδῃ ϖ̃αζ̃ὸ βίος ἐκτεταραγμμύῳ, κ̃ῃ τὸ μηδενὶ πιϛδύειν μέγα τ̃ ϖ̃ερϛδοκίαϛ κολαϛήριον ἔχοντ. πολλάκιϛ γοιῶ ὡϛ ἐπανιϛάμμυον αὐτ̃ῷ τ̃ ιόν, ἡ κ̃ῃ ξιφήρη παρεϛῶτα δξῇ φαντασίαϛ ἐλάμβανεν. ὅτωϛ ἡ ψυχὴ, κ̃ῃ νύκτα, κ̃ῃ ἡμέραν ϖ̃ερὸϛ τάτῳ ζμυομμύη, πάθοϛ ἀϖ̃εμάξατο μανίαϛ κ̃ῃ ἀγνοίαϛ ὡϛ ἦτον. κ̃ῃ τὰ μμὺ ϖ̃ερὶ ἐκεῖνον εἶχεν ὅτωϛ.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡϛ ἀρχέλαϑ ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺϛ ἀλέξανδρον τ̃ῷ ϖ̃αρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαοϛ ἦ ὁ τ̃ καππαδοκῶν βασιλδὺϛ ὡϛ ἐπύθετο τὰ κ̃ῃ τ̃ ἡρώδλιω, ἀγωνιῶν τε ὑϖ̃ὲρ τ̃ θυγατρὸϛ, Ϛ τ̃ ϖ̃εανίσκε, κ̃ῃ συναλγὼν αὐδρὶ φίλῳ, τ̃ ὅτὶ τοσόνδε ταραχῆϛ, ἥκειν ὡϛ ἐν παρέργῳ ϑέμμυοϛ τὰ ϖ̃ράγματα. Ϛ καταλαβὼν ὅτωϛ ἔχοντα, τὸ μ̃ ὀπτιμᾶν, ἢ φαῦλα ζμυέδ τι ϖ̃ερπετὲϛ αὐτ̃ῷ τελέωϛ αὐοίκδον εἰϛ τ̃ καμὲν ἠγήσατο. φιλονεικήσειν γὰ κεκακωμμύων, κ̃ῃ μᾶλλον ἀπολογεῖαϛ ϖ̃ϱοϛδύδοντα πλείονοϛ ὀργῆϛ αὐαπλησθήσεϛ. μετήει ἦ τάξιν ἑτέραν τ̃ ἐπανόρθωσιν τ̃ῆϛ ἠτυχημμύων, ὀργιζόμμυος τ̃ῷ ϖ̃εανίσκῳ, κἀκεῖνον ὅτὶ φκῆ λέγων, τ̃ῷ μηδὲν ἐν ϖ̃ερπετείας ἐργάσαϑαι. τόντε γάμον δξαλύσειν ἔφη ϖ̃ερὸϛ τὸν ἀλέξανδρον, Ϛ μηδ' αὖ τ̃ῆϛ θυγατρὸϛ φείσαϑαι δικαίως εἰ ϖ̃ωμ̃ῦδῆα τούτῳ οὐ κατεμμύουσεν. τοιούτου δ' ὄντοϛ οὐ κατὰ ϖ̃ερϛδοκίαν ἐν ὁ ἡρώδης ὤετο, τὸ ἦ πλέον ὑϖ̃ὲρ αὐτ̃ῷ τλιὼ ὀργλιὼ ὅτὶ δεικνυμμύου, μετέπιπτεν ὁ βασιλδὺϛ τ̃ῆϛ χαλεπότητοϛ, κ̃ῃ λαβὼν ἐν τ̃ῷ δικαίᾳ δοκεῖν τὰ πεϖ̃ερᾳγμμύα πεποιηκέναι, κ̃ῃ μικρὸν εἰϛ τὸ τ̃ῦ πατρὸϛ αὐτιμεδίϛατο πάθοϛ. οἴκτοϛ ἦ ἰῶ ἐν ἀμφοτέρῃϛ, ὅτε μ̃ ἀπελύοντο τινὲϛ τ̃ὰϛ τ̃ῦ νεανίσκε ὑϖ̃οβολὰϛ εἰϛ ὀργλιὼ ἐκταραττόμμυοϛ. ἐπειδὴ ἦ

indicaturum de quibuſdam contra illum conſpirationibus quãdo pater ſocietati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Aſcalonem paratum ſit. His auditis Herodes credidit, conſonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen ſumma cura quæſitum nuſquam inuentum eſt. Cæterùm Alexander oppreſſus malis adeò non ceſſit, neque inficiatus eſt, vt patrem exaſperaret amplius: ſiue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: ſiue vt, ſi fortè crederet, inuoluerer eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à ſe conſcriptos ei miſit, negans opus eſſe tormentis pluribus. Structas enim inſidias, participesque eorum eſſe Pheroram, & amicorum fidiſſimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito ſe eſſe congreſſam, omnéſque eò tendere, vt illo ſublato optatam aſſequerentur licentiam. eiuſdem conſpirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cũctis regi fidiſſimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in ſe inuicem efferabantur homines pridem amiciſſimi, non defenſione, non coarguitione expectata tantiſper dum veritas pateret, iudicium præueniente ſupplicio. alij vinciebantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipſas quàm repræſentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat priſtinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipſum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini ſe auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: ſæpéque illi obuerſabatur irruens gladio ſtricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abeſſet ab inſania.

Cap. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

IX. DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero ſolicitus, rum amici quoque vicem miſerans inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij ſui putauit profectionem ad eum ſuſcipere. Quem vbi ſicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, ſi obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerſo contendens & excuſare ſe ſtudens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus eſt qua res affectas componeret, indignatione verſa in iuuenem, aſſerens regem nihil præter æquitatem, ſed omnia rectè feciſſe. Se quoque diremptũ illud coniugũ, ac ne filiæ quidem parſurum, ſi ſceleris conſcia nõ feciſſet indiciũ. Tum Herodes vbi præter opinionẽ vidit hominem pro ſe læſo tam grauiter excãdeſcere, aſperitate remiſſa, & factũ ſuum iuſta æſtimatione volés expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad miſericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: poſtquã verò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus. nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

ἀρχέλαος συγκατηγόρει, θεὸς δάκρυα καὶ λύπλω τὰ ἀπαθῆ μεθὶς ἀμβος. ἐδεῖτο γὰρ ἐκεῖνε μήτε ὀργῆλίαν ἢ γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἐδίκαιεν. ἀρχέλαος ἢ φθονεῖλαεῶν ὑπεικέστερος, εἴς τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἰ) λέγων νέον ὄντα & κακοηθείας ἀνεπίθετον διαφθεῖραι. τότε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. τῷ γὰρ ἡρώδε καλεπῶς καὶ θεὸς τ φερώραν ἔχοντος, ὁ μ' ὀπεία τῷ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρῶν μάλιστα δ' ωμένμενον, αὐτὸς τυχὼν θεὸς ἐκεῖνον ἐξάπετο μελαιέμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τ μὴ μικρὰν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε ὕτε ὑποδεῖσθαι τ ἔντυξιν, ὅτ' ἔφη δ'ωατὸς εἰ) ταχὺ μεταπείθειν ὕτως ἔχοντα τ βασιλέα, βέλτιον ἢ εἰ) αὐτῷ θεσσίναι καὶ δῆσθαι τῆ πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὰρ ὕτως τὸ θυμοῦ τὸ θεῖττον, αὐτὸς ἢ συνήψεσθαι παρών. ταῦτα ἢ πεισθέντος αὐτῷ; σωὶ ἀμφοτέροις λῶ διαπεπραγμένον. ἅτε διαβολαὶ θεοὶ δόξαν ἀφῃρῆσθαι τ νεανίσκου, & φερώραν ἀρχέλαος διαλλάξας, ὕτως εἰς καππαδοκίαν ἀπῆει κεχαρισμένος, ὡς ἂν ἄλλος ἐν τῇ τότε πεισάσθαι τῆ καιρῶν ἡρώδη ηὐμένος. ὅθεν & δίκαιος αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεστάτοις, κἂν τοῖς ἄλλοις μεγαλοφρεπῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐποιήσατο ἢ καὶ συνθήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ θεὶ τούτων ἐγέγραπτο καίσαρι, καὶ μέχρις ἀπορίας ὅπῃ τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τ ἡγεμόνα συρίας τίτον ἐν διαφορᾶς ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διάλλαξεν ἡρώδης, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

Cap. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiã Alexandrũ accusaturus & commendaturus Antipatrũ Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus, cumque non posset eos in potestatẽ suam redigere, quòd essent sub tutelâ Arabum

Κεφαλ. ιγ'.

Ἀπόστασις τῆς βαχωνίτης.

ΓΕνομένῳ ἢ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος θεὸς τοὺς ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἱ κατοικοῦντες τ βαχωνα, καίσαρος ἀφελομένε ζημιώσεσιν, καὶ θεσθέντος ἡρώδη τ χώραν, λῃστρίαν μ' ὡς εἶχον ἐξουσίαν ἐπιγεωργεῖν ἢ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐ ἐκείνοις ἐκ αἱρετὸν, ἡδὺ δὲ λυπτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονέντων. ὅμως ἢ κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς ὑπηρέποντος τῷ βασιλέως, ἀπείχοντο τῆ εἰς τοὺς πλησίους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ δοκῆ τοῦτο λῶ δόξα τ ὑπομελείας ἡρώδε. πλεύσαντος ἢ εἰς τλῶ ῥώμλω, ὅτε καὶ τῷ παιδὸς ἀλεξάνδρου κατηγόρει, & ὧν δαθησόμενος αὐτίπατρον τ ἰδίου παρελπλύθει καίσαρι, λόγον ὡς ὑπολωλὸς εἴη διαπεισάντες οἱ τ τραχωνα νεμώμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὑπὸ σωὴθη τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐζήτουν. τότε μὲν οὐ αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τῷ βασιλέως ὑπόντος, ἐχθρώσαντο. θεὶ τετταράκοντα ἢ τινὲς ἀρχιλῃσαὶ καὶ δὲ τῆ ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τλῶ χώραν, εἰς ἢ τλῶ ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαίου διαμένε μὴ τλῶ ἀτυχίαν τῷ σαλώμης γάμου, τόπον τε εὔρυμον ἐκείνου ὄντος, ὠκησαν, καὶ καταλαβόντες ὁ μόνον τλῶ ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τλῶ κοίλλω συρίαν ἅπασαν ἐλπίζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τῷ συλλαίῳ, καὶ κακῶς ποιῆσιν ἄδειαν. ἡρώδης ἢ ἐπανελθὼν ὑπὸ τ ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῆ οἰκείων αὐτῷ κακακωμένα. καὶ τῆ μ' λῃστῶν ἐπιχειρητὴς ὁ δυνάμενος χωρεῖσθαι διὰ τ ἀσφάλειαν, λῶ ἐκ τ τῆ ἀρχῶν θεσσα-

πρεσβείας ἐποείσαντο, χαλεπῶς ἔχων αὐτὸς τ ἀ- A
δικημάτων, προελθὼν τ ζάχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῷ
ἀπέσφαξεν. ὀντεῦθεν ἐκείνοι κ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς
ὧν ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῖς κ νόμου πάντα ζόπον
ἐπιξέναι τοὺς τῷ οἰκείων φονεῖς, ἀνυποπτήτως τ ἡρώ-
δην πᾶσαν ἄγοντες κ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος ἔ δι-
λέγετο περὶ τούτων τοῖς κρίσεσι τῆς ἡμέρας σατορνίνῳ
τε κ βολομνίῳ, τ ὅτι πολάσῃ τοὺς λῃστὰς ἑξαίφνης. B
ὧν ἐπὶ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μὲ ἐγίνοντο,
πάντα ἔ ἐτάρασσον ἐπανασάσει, τ ἡρώδου βασιλείας
χωρία κ κώμας πορθοῦντες, τοὺς λαμβανομένους τ
ἀνθρώπων ὑπισφάττοντες, ὡς ἐν πολέμῳ τιὼ ἀδι-
κίαν ἐφιέμενοι. ἐγεγόνεσαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους, ἐφ' οἷς
ἀχθόμενος ἡρώδης, τοὺς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος ὀ
βόδα συλλαίῳ δανείσας ἔτυχεν ὀβόδα τάλαντα ἑξή-
κοντα, παρηκούσης αὐτῷ τ προθεσμίας ἀπολαβεῖν ἡ-
ξίει. σύλλαιος ἔ τ μὲ ὀβόδαν παρεισάμενος, αὐτὸς ἔ C
ἅπαντα διοικῶν, τοὺς τε λῃστὰς ἐξαρνος ἦν μὴ κατὰ τ
ἀραβίαν εἶναι, κ περὶ τῶν χρημάτων ἀνεβάλλετο, περὶ ὧν
ὅτι τε σατορνίνῳ κ βολομνίῳ τῆς συνείας ὑπισχνοῦ-
το, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἔ συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς
ἡμερῶν ἑξήκοντα, τότε χρήματα τ ἡρώδῃ ἀπολα-
βεῖν, κ τὰς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. κ παρὰ
μὲ ἡρώδῃ, τῆς ἀρχαίων ἀδείας ἁρέσθη τὸ συμφορον, ὅτε
ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον ζόπον. οἱ δ' ἄραβες, πλεί- D
σχοντο τὰς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθούσης ἔ τ προθεσμίας ὁ σύλλαιος, ἀδὲν τῆς
δικαίων πεποιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀπῆρχεται. ῥυσία
ἔ τῆς χρημάτων, κ τῆς παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρώδης ἐ-
ποιεῖτο, κ τῆς περὶ τ σατορνίνον κ βολόμνιον, ὅπῃ ἐ- E
πόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξίεναι. στρατιὰ τε ἔχων,
προσήγαγε εἰς τὴν ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ
σταθμοὺς διανύσας. κ γὰρ ὁμόμβους ὅτι τῷ φρουρίῳ τῷ
τοὺς λῃστὰς ἔχοντος, αἱρεῖ μὲ ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς,
κατασκάπτει ἔ τὸ χωρίον, ῥαπτὰ καλούμενον. τῆς ἔ
ἄλλων ἀδὲν ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων ἔ τῆς ἀράβων
ἡγεμόνι νακήβῳ, μάχη γίνε). καὶ ὠλίγοι μὲ ἡρώ-
δου, νακήβος ἔ ὁ τῆς ἀράβων στρατηγὸς, κ περὶ εἴκοσι
πέντε τ σὺν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ ἔ ἄλλοι, πρὸς φυγὴν F
ἐξάπονθο. πεζάμβους ἔ τρεῖς, χιλίους ἰδυμαίων ὅτι
τῇ ζαχωνίτιδι κατοικίσας, ἤρξω λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ
περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε περὶ φοινίκην οὖσιν,
δηλῶν ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελ-
θεῖν ἐδόκουν τοὺς ἄραβας αὐτῷ πέφευγε). ταῦτα μὲ ἐν ἐκεί-
νοις πολυπραγμονοῦντες, δεινὸν ἐ ψοφοδόμβου.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἀραψ ὅτι κρίσεως ἡρώδου κατηγόρησεν. G

Ἄγγελοι ἔ συλλαίῳ καταπεσχήσαντες, εἰς ῥώμην
τὸ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς
ἕκαστον τ γεγονότων αἴροντες. ὁ ἔ ἤδη μὲ ἐπεπραγμέ-
νοις χνώεμος ἦν κρίσεσι. τότε ἔ περὶ τιὼ αὐλαὶ
ἐπιστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, ἀνδρὶ μεταμφιέννυται μό-
λαιναν ἐσθῆτα κ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πο-
λέμου τε περὶ τιὼ ἀραβίαν εἴη κατακεκομμένη, κ πάντα

nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domestiorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionib. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incidirent, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Cap. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetũ id cœpit: ipsámque munitionem nomine Ræptã diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia; & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iurè vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Sed aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatiũ obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus seũ adiit, denarrans vt bello afflicta sit Arabia, totumque

regnum euersum ab Herode ingresso cum ex ercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásque magnas opes apud Rheptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm an Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus sui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiam vino inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandũ principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsq; eorũ munera, in fecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

ἀπάσατος ἡ βασίλειος στρατιὰ παρθήσαντος αὐτῷ ἡρώδου. δακρύων ὁ, πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους ἀράβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, ἀνηρῆσθαι δὲ τὸν στρατηγὸν αὐτῷ ναβαῖον, οἰκεῖον αὐτῷ, καὶ συγγενῆ, πλεῖστον δὲ διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαιπτοῖς καταπεφευγῆσθαι δὲ τὸν ὀβόδαν, ὑπὸ ἀσθενείας ἐκ ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τῷ ἀραβικῷ δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου λέγοντος, πρὸς ἰδέντος ὅπῃ φθόνως ὡς ἐφ' αὐ αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπιφυλακὼς ὅπως καίσαρι μέλοι τῷ εἰρήνῃ ἅπασιν εἶ πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸ πόλεμον ἡρώδῃ, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λειπομένοις ὁ καῖσαρ, αἰτίαν τῷ ἡρώδου τοὺς παρόντας, καὶ τῷ ἰδίων τοὺς ὅτι συείας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τῷ στρατιᾷ ἡρώδης κατάροι. τῷ ὃ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ ὃ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν ἡρώδην, ὡς ἄτε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τῆς ὑπουλῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, τοῦ ὑπηκόῳ χρήσεται. γράφει ὁ καὶ σύλλαος ὡσαύτως τούτων τοῖς ἀραψίν. οἱ ὃ ἐπαρθέντες, ὅτε τῷ λῃστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδέδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα διελύοντο, νομὰς τε αὖ ἐκείνου μισθωσάμενοι ἐγκατεῖχον, ἀμοιβὴ ταύτης ἐχρῶντο, τεταπεινωμένου τὸ τῷ ἰουδαίων βασιλέως διὰ τοῦ ὀργὴν τὸ καίσαρος. ὑπιόντα δὲ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τοῦ τραχωνίτην ἔχοντες, καὶ τ' ἰδουμαίων φρουρᾶς κατεξαναστάντες, καὶ λῃστηρίοις χρώμενοι μᾶλλον τῷ ἀράβων, οἱ ἐλειπλάτουν τοῦ ἐκείνων χώραν, ἐκ ὅτι ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι τὰς ἀδικίας ὄντες. ἡρώδης ὃ ταῦτα πάντα φέρων ἐδύσχερει, μεταβεβλημένης αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἣν εἶχε διὰ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο τὸ φρονήματος. διὰ γὰρ πέμψαντος αὐτὰ προσβείαν ἀπολογησομένου ὁ καῖσαρ ἠνέχετο. πάλιν ὃ τοὺς σωσιλθόντας, ἀνεφάνδην αἰσχρῶς ἐμίσει. ἦν δ' οὖν ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δέος ὅτε σύλλαος ὁ μετείσας ἐλύσει, πίστιν δυθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε ὃ καὶ μειζόνων ἀπτόμενος. ὁ μὲν γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὑπολαμβανόμενος ὃ τῷ τῷ ἀράβων ἀρχὴν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχειρῆ δόλαις παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τοῦ ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δόδους τοῖς περὶ τοῦ αὐλαίου, πολλὰ ὃ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ ὃ τῷ μὲν τ' ἀρέταν ὑπισείλαιτο πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠρίζετο. πέμπει ὃ κἀκεῖνος ὑπουλῆ καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ὑπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ ὃ ὑπουλὴ καταμηνύει σύλλαον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὁδοὺς τε φαρμάκοις διαφθείραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα διανέμοντα, ὡς ἐξιδιώσαιτο τοῦ ἀρχοῦ. προσέσχεν ὃ οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ὑποπτεύων μηδὲν τῷ δώρων λαβών. τὰ ὃ περὶ τοῦ ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προνοίας. τῷ γὰρ βασιλέων, ὁ μὲν ὅσον τοῦ αὐχοῦ βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικουῦντας. ἡρώδης ὃ ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠδῖνομίας φέρειν ἠναγκάζετο.

πέρας

πέρας δ' ἐδὲν ὁρῶν τῶν δεινοτάτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἅπος ἐλθεῖν, εἴπι δύναιτο μαξιώτερον δυρεῖν ὀργή τε τῷ φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν κάμαρα τὴν δυτυχίαν ποιησόμενος: κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ Εὐρυκλέους καὶ τῶν παίδων πρὸς Ἡρώδην.

Cap. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

ΕΞετάραττο δὲ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ τοῖς παίδας B αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐχόντας πρὸς τὸν κηδεμόνα σκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, ἐπεὶ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπειλῇ τῇ βασιλείᾳ ὀργὴ τύχης. ἐπέβαινεν δὲ καὶ μᾶλλον πυξάνθη τότε πρὸς τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ἀπὸ λακεδαίμονος εὐ ἄσημος τῶν σκεῖ, κακὸς δὲ τὸ ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς ξυφὸν καὶ κολακείαν δ' ἑνὸς ἑκατέρων αὐτῷ ἔχειν τε, καὶ μὴ δοκεῖν, ὅπιδημήσας ὡς τὸν C ἡρώδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τὸ δικαιοσύνης τῶν ἐντυξέων ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γνώεσθαι βασιλέως. ᾧ δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶ τῷ καππαδοκὶ ὀργὴ ἀπεδὴς, ὅθεν καὶ τὸν γλαφύρων ὑπεκείνατο τιμεῖν, καὶ πολὺς ᾧ ἀφανῶς μὲν ἐπιθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλεμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς D ἐξ αὐτῷ ἀντιχαρίζεσθαι τὰς ὀργὰς. τέλος δὲ τοιοῦτος ἐκάστῳ καὶ τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶ φίλος, τοῖς δ' ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὸς ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μᾶλλον, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπεισμένον ὀρθῶναι λέγειν. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ ἃ πρὸς τὴν μητέρα δηλητο καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωθύμενος αὐτοῖς τῆς τιμῆς, ἃ πάντα ἤδη δύ- E ναται. τοιοῦτον δὲ ἀνεκτὸν ὑδὲν ἔφη κατασκευασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τὸ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει. τοὺς δὲ λόγοις δυρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τούτοις ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς ἐχ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τοῦ πράγματος, καὶ φυλάττεσθαι ὠδακελυόμενος τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δὲ ἀπαθὼς F τοῦτο ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐᾶν τὸ αὐτοχειρίαν. ἀντίπατρος μὲν ἐν δύνοιο ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκασα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' ὡς ᾧ τὸ ἀλέξανδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκριβείαν διηρθρωμένος ἀπίθανος, ἀλλ' ὅτω δὲ ἔθηκε τὸν βασιλέα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸ κηδεμόνα. δύθις γὰρ δυρυκλεῖ G δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκῶν, τὸν ἀλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς ὀργὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γενήσεσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τὴν κακοπραγίας ἀπῆει. δυρυκλῆς μὲν οὖν, ἐδὲ ἐν τῇ λακεδαιμόνι παυσάμενος ἔτι μᾶλλον ἐθηρᾶτο ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀνατεμπήθη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἐχ

PEr idem tempus diſſidium cum filiis domeſticum multo magis exacerbatum eſt. quamuis enim iam antè nunquam prorſus vacarit ſuſpicione, malo pernicioſo regibus, tunc tamen id maximè ob talem cauſam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, ſed ingenio peſſimo, adulator & deliciis perditus, ſed vtrunque vitium egregiè diſſimulans, vſus Herodis hoſpitio, datis munetibus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuerſatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuerſabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congreſſus familiaris. aiebat enim ſibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò ſimulabat ſe Glaphyram obſequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obſeruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò ſe blandis colloquiis inſinuauit vnicuique, vt illi ſoli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico eſſet commodum. his artibus ita ſibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei ſoli tutò ſe poſſe querelas ſuas concredere. aperiebat igitur ei dolorem ſuum, quòd pater eſſet à ſe alienatior, catúmque matris narrabat, & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate ſolus poſſet omnia. Hæc diutius ferenda non eſſe, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipſis ne conuiuia nec colloquia communicare ſuſtineat. Hæc ille, dolorem ſuum in ſinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad ſe hæc pertinere, tacere tamen non poſſe ob periculi magnitudinem & conſultum ei velle, vt caueret ab Alexandri inſidiis. non enim eum diſſimulare animum, ſed ipſis verbis præferre cupiditatem parricidij. Poſt hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo perſuaſus eſt vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus eſt verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod ſine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum ſe cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam ſuam commemorauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia diſceſſit. Reuerſus deinde in patriam, cùm ibi quoque ſimilibus artibus vteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. Porrò Iudæorum rex non iã

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri,& Aristobuli,proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisciтans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere:& inter cæteros Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus,&omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti,quòd esset exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt ie solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent.facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij coreptus similiter examinatus est : huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet,polliciтúsque eis esset pecuniam regiam ibi reconditam.Sed illo perneganre filius eius accedens vera esse dixit omnia : protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus,ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit,paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, esséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium,eos verò qui torti sunt rex apud Hierichútem produxit ad populum,vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit:&iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præanxietate etiam amitam suam ac socrum ad misérationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit,periculum imminet,delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib.quę hic fiunt per literas significes?quę verba mulier statim fratri retulit. ille non amplius se continens vinciri eos iu-

A ὥσπερ πρόσθεν εἶχεν πρός τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη δὲ καὶ μισοῦς οἰκείου γεγυμνασμένος αὐτὸς, εἰ μὴ λέγοι τις ἐξεργάζετο, πάντα πρῶτα ἔπρασσε, καὶ πιθανόμενος, μὴ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, δύρατόν τι κῶον ἀλέξανδρῳ συνειδέναι. μὴ τοῦτο μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὸ παίτων ἥδιστον, πρώδης ἐλάμβανεν. ὀπηνέναι δ' κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζον τι, σωφρονισμὸς
B ἀεὶ τ' κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς ἐπὶ ἄθλου τούτῳ προκειμένῳ, λέγειν τι περὶ ἐκείνοιν δυσχερές, ὁ πρὸς τῆς τοῦ βασιλέοντος εὐδοκιμοσύνης.σωματοφύλακες ἦσαν πρώδη δύο, κατ' ἰσχὺν μὴ μέγεθος πρώμνοι, ἰσκουμῶδος μὴ τύραννος. οὗτοι προσκρούσαντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ἀπεστομμένοι, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ
C κατὰ γυμνασίαν πρώμνοι, καί τι χρυσίον, μὴ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. δύθις οὖν μὴ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δ' ἁλόντες πυρήσαντες πολὺ χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς πρώδη ἀλέξανδρος, ἐπεὶ τοῦ καιροῦ ἡσσον θηρίων ἀρώνων προσβάλοι. δ' ὡς ἀτοῦ γὰρ ἔφη λέγειν, ὡς ὑπὸ τ' ἵππου κατενεχθεὶς, αἰσχύνοιτο τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν γε γεγονέναι πάθος. ἐπέδειξαν δὲ μὴ χρυσίον μὲν ἐν
D ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐξελεγχον, ὅτι μὴ λόγχας αὐτοῖς ἔδιδε βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα κελεύοντος ἐκείνου. μετὰ τούτους ὁ φερούαρχος ἀλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δέχεσθαι τῇ φερυρᾷ, μὴ παρέχειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπερκεῖσθαι τὰ κείμενα τῆς βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φερύριον. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. ὡς δ' αὖτις, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη χρήσθαι, μὴ γράμματα ἐπέδωκεν ὡς δ' εἰπάσης τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προεθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειρᾶσθε καθὼς
F ὑπέσχεσθε δέχεσθαι ἡμᾶς τῇ φερυρίᾳ. μετὰ τοῦτο τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν πρώδης, οὐκέτι ἀνδιασόμενος εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δ' διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμησασθ' τ' τύπον, καὶ δ' ἀντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός. ἐν ὑστέρῳ δ' ἁλεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ἅπερ ἐπέθανε. τοὺς δ' βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, μὴ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγε ἐν ἱεριχοῦντι κατηγορουμένους τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὡρμημένων δ' καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος εὐνοίας. ἰῶ δ' φυλακὴ, μὴ τήρησις αὐτῶν, μὴ προσκήμενοι, πάντα δ' ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα μὴ λαλούμενα. μὴ τί γὰρ ἢ κατάδικον εἶχον ἀδοξίαν μὴ δίος. ἕτερος δ' αὐτῶν ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ἐπαγόμενος
μὴ τ' ἑαυτοῦ πενθερὰν, μὴ πενθερὸν, συναλγεῖν αὐτῷ τ' συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τ' τὰ τοιαῦτα πεπονθόμενον. ἐφ' ἔφη μὴ σοὶ κίνδυνος ἀπολείας, ἀλλαβεβλημένης συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τὰ νῦν δὲ πρεσβύτους δ' τοὺς ἐκείνη ταχὺ κάλα ταδελφῇ προσφέρει τοὺς λόγους, ὁ δ' ἐπὶ καταχὼν αὐτὸν, δῆσαι τε κελεύει,

κελεύει, καὶ διαστήσαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ποιήσαι δύνηται τὸν πατέρα, ταῦτα γεγραμμένους ἀποφέρειν. οἱ δέ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ὅτι βουλοίμην μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸ μεμνημένος, οὔτε συσκευάσασθαι, δεδεσμῆσθαι δὲ δυνατὸν εἴη, καὶ τοῦτο δι' ἀπάγχου τινὸς ἢ δι' ἄλλου τρόπου ἢ διὰ χειρός ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβευτοῦ παρὰ Ἀρχελάου μέλα τινός, ὃς ἦν δυνάστης τῆς ἐκείνου, βουλόμενος ἡρώδης ἐνδείξασθαι τινὰ δυσνοιαν Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς Ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν. ἀλλ' ὑδὲν ἧττον ἄτοπον, ἧττον δυχερὲς ἐντεθυμῆσθαι κατὰ τὸ παρὸν, ὑδὲ ὅσα συνεσκεύασαι κακοπαθείᾳ τῆς ἐναντίων ἀληθὲς εἶναί τι ζώντων. βέλεσθαι δὲ ἀνεζέζειν, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ ζώντους ἀπολέσαι θᾶττον, ἀπιπάντων τῶν πλήθει ζώντων ἰδίους ἐγκαθίσαντος φίλους. ταῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τὸν τε μέλαν, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τινὰ Ἀρχελάου, καὶ πυνθανόμενος παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῆς εἰς βουλὴν ἡρώδου γιγνομένων. ὡς δὲ ἦκεν, οὐδὲν μὲν ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπλαγεῖσα, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀφῆμωξεν. ὡς δὲ καὶ τὸ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῆς παρόντων ὀδυνηρά τις θέα μέχρι πλείονος, ὑδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ θεάσεσθαι δυνάμενον. ὀφθὲν δὲ τῷ Πολεμαίου, τούτῳ μὲν ἄγειν αὐτὸν ἐπετάκτο, φράζειν κελεύσαντος, εἴτι τῆς παρατυγχανούσης ἡ γυνὴ συνοῖδεν αὐτῷ, τί δ' ἂν ἐφη συνέγνω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ περιορωμένη πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἢ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδείη μὲν ὑδὲν ἄτοπον. εἰ δὲ φέροι πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ κατ' αὐτῆς τί φθάσαιμι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν, οὓς ἤκιστα ἐχρῆν, οὔτε αὐτὸς ἐννόησα, ἔτε ὑδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' Ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην. ταῦτα καὶ κείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρώδης, Ἀρχέλαον ἐξελεγχθῆναι τὰ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ βολομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν ἁπλῷ μὲν ἐλούσης τῆς χιλιάδος πρέσβεις, Ἀρχελάῳ τὸ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμφαμένους ὅτι τῆς ἐπιβολῆς ἐφάψαιτο τοῖς φασὶν, ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην πλεῖν. κἂν δύρωσιν αὐσάντα τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνειν, καίσαρα, δίδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοῖς ἐλέγχοις οἷς κατὰ τῆς νεανίσκων κεκασκευασμένους ἀπέστειλεν. Ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι περὶ θελῆσαι κατ' ὀργὴν ὧν ὑποπτως ἔχοντες ἐτύγχανον, ἐᾶ μὲν δὲ πρὸς καίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλοτι καὶ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις. εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχον τε καιρὸν ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῷ καίσαρι, διηλλαγμένων δὲ ἤδη. τὰ δὲ περὶ τὴν νικολάου πρεσβείαν, ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, δὲ περὶ τὴν αὐλὴν ἐγίνετο. πρῶτον μὲν ἐν ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαμβάνειν κατηγορεῖν ἠξίει. καὶ οἱ ἄρχοντες δῆλοι περὶ τὰ συντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμιώτατοι,

bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volēs Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respōdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parētem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit conilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaū maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationē quòd filiis conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, reddderent ei literas, & argumēta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: nō tamen missurū fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturū eos in maleuolentia: Romā autem delati inuenerunt iā Herodi reconciliatū Cæsarem, eíque literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hūc modū se habuit. Quāprimū Romā venit & in palatiū, præter ea mandata quę habebat, Syllæū accusandū suscepit. animaduertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore nectos plerosque cognatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis oriretur, difficilem se habiturum iudicem, quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sumptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasse rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cæsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πρὸς νικόλαον προσελθόντες, ταῖς ἀδικίαις ἁπάσας ἐμιμοῦνον, καὶ τὸ ὀβάδου καὶ ὡς διεφθαρέντων πλείστων σφαγὴν τεκμήρια παρέχοντες, ὧν δὲ καὶ τῆς γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν δούλων ὑφηρημένα, δι' ὧν τύπων ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος δι' εὐτυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτοῦ προσλαμβανομένην, δι' αὐτῆς ἐπεισμετάθετο τὸ μέλλον, ἐπειγὸν ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς ἡρώδῃ ποιῆσαι καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι πρὸς ὧν ἔπραξεν ἐκ τοσαύτης παῤῥησίας. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, χρήσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ ἡρώδου λέγειν. σωθέντων δὲ ἐπ' ἀλλήλοις, καὶ δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τήν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀργύρου, χρήματά τε ὡς εἴη διανεισμένος ἐπ' ὠφελείᾳ ὑμῖν, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, οὐ τὴν ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναστήσειε καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῆς ἡρώδου προσποιήσεως. ὡς δὲ ἦκεν ὅτι τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν καίσαρ ἐξεῖργεν αὐτὸν τοῦτο μόνον ἐρωτῶν ὑπὲρ ἡρώδου λέγειν, ὡς ὁ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῆς ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τινὰ χώραν διαρπάσας. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλείστα γε αὐτῆς ὁ γέγονεν ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἐᾷ χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς ἃ τὸ παράδοξον καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκριβατεῖν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῆς πενταετοῦς ταλάντων, καὶ τινὰ συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἐᾷ προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τὰ προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὸ μὲ στρατιὰ, ὁ στρατιὰν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δίκαιον τῆς ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ ταύτην, μηδὲ ὡς ἐπέδειξαν αἱ συγγραφαί, πολλάκις μὲν ὅτι σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ βολόμνιον τοὺς τῆς συρίας ἡγεμόνας, τελευταῖον δ', ἐν βηρυτῷ τούτων ἀντίον συλλαίου τὸ σὸν τύχῃ ἐπομόσαντος, ἢ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρώδου πεφυγάδας. ὧν ὑδὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρώδῃ, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις ὕστερος ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ὕστερος προαγωνιούμενος ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπερασπίας τοιαῦτα. καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπου ψαίνειν μὲν τῆς σῶν ἡγεμόνων, διδασκάλας δὲ τῆς συνθήκης, ὀσεβημένους δὲ μὴ τῆς ἄλλων θεῶν, καὶ τὸ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαί τὸν τραχῶνα κατοικοῦντα, τετρακόσιοι τὰ πρῶτον εἶτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρώδου κολάσεις διαφυγόντας, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τοῦ ἀραβίαν. τούτους ὑπεδέξατο σύλλαιος ὅτι πάντας ἀνθρώπους ἔφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῆς λῃσῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὁμολογήσας δὲ καὶ τούτοις ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅροις ἀποδώσειν καὶ τὸ αὐτοῦ τὸ δάνειον προθεσμίαν. καὶ δύναιτο ἂν ἃ ὅτι δεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλοτινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, ἢ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ὅτου οὖν καὶ τὸ τῆς αἰχμαλωσίας ὅπῃ φθόνου συκοφαντήματος προφώτερος, μέγιστον ὦ καίσαρ κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τοῦ σοῦ ὀργοῦ αὐτὸς ποιήσ-

φημί

φημὶ γὰρ ἐπιλθόσης ἡμῖν τὰ ἀραβων δυνάμεως, καὶ τῆς A Affirmo enim quod cum Arabum manus nos
ἑωθεν πρώτου πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀ- inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus
μυνομένους νάκεβον τὸ στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ σὺν τούτῳ Nacebum, & cum eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mil-
εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέ- le & quingentos cecidisse retulit. His motus
ρων, διχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit
ταῦτα μᾶλλον σκινὴ τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν σύλλαιον quot Arabes ex pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ
ἐπιστραφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκραγεν ὁπόσοι τεθνήκασιν sunt syngraphorum conditiones, & rescripta
ἀράβων. ὑποψυμῶν δ' αὐτὸν, καὶ πεπλανῆσθαι λέγον- præsidum, literæque vrbium continentes que-
τος, αἵ τε συνθῆκαι τῶν δανείων ἀνεγινώσκοντο, καὶ τὰ B relas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Hero-
ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατη- dem in gratiam receperit: & pœnitens quod
γόρουν. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καίσαρ, ὡς τὸν μὲν calumniis permotus duriùs scripsisset, hoc
σύλλαιον καταγνῶναι θανάτου. ἡρῴδη δ' ἀλλαττόμενος, quoque Syllæo opprobrauerit, illius menda-
μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ διαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν ciis impulsum se discessisse ab officiis amicitię.
αὐτῷ πεποιθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς In summa, remisit eum in prouinciam vt
ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον postquam satisfecisset creditoribus, daret sup-
ἀγνωμονῆσαι. τὸ δ' σύμπαν, ὁ μὲν σύλλαιος ἀνεπέμπετο plicium. Cæterum Aretæ indignari pergebat,
τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἰ- C quod regiam dignitatem ac potestatem vsur-
τα ἔτι κολασθησόμενος. ἀρέτα δ' οὐ μετρίως ἐπὶ καίσαρι, paret, priusquam à se acciperet: volebátque
ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐ- Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc con-
γνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δ' silium mutauerunt redditę ipsius literæ. Olym-
τὰ περὶ ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τὸν pus enim & Volumnius cognito placatum es-
ὄλυμπον, καὶ βολόμνιον σύμβουλα καίσαρα πυθομένοις, se Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtu-
διὰ τί ἔδοξεν ἐξ ὑποπτίας ἡρῴδῃ, τὰ περὶ τῶν παίδων lerunt ei literas, continentes argumenta qui-
γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. καίσαρ δ' ἀνα- bus filios impietatis conuicerat: quibus lectis
γνοὺς, τὸ μὲν ἀρχὴν ἄλλῃ περιθέναι μέσῃ, καὶ κα- visum est non onerare insuper alio regno se-
κῶς πρὸς τοῦτο τὰ περὶ τοὺς παῖδας, D nem & infortunatum circa filios: admissisque
ὡς φύσιν καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δ' τοὺς περὶ ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον δύ- legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd
τιμήσας ὡς περιττείᾳ χρήσαιτο τῆς μὴ παρ' αὐτῷ τὴν rex eorum temeratiè principatum sumpsisset:
βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, non expectata sua sententia, admisit mune-
καὶ τὴν ἀρχὴν ἐβεβαιώσατο. ἡρῴδης δ' γράφει διαλλα- ra, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post XIII.
γήσεσθαι, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἀκριβῶς λέγων, καὶ δίκην, εἰ μὲ hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere
ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξιέναι παρὰ λοίας se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq;
ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιῶναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν. εἰ δ' φρασ- eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in par-
μὸν ἐνένησαν, ἄλλως νεωτερίσαντα μηδὲν ἀνήκεστον E ricidas animaduertere. se enim liberam ei po-
διαπράττεσθαι. συμβαλέσθαι δ' ἔχειν αὐτῷ σωτήριον testatem permittere. quod si tantùm fugam me-
ἀποδείξαντα περὶ βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ ditati sint, ipsum quoque salua pietate opor-
διαλαβόντα, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὴν βασιλέα τῆς καπ- tere leni castigatione contentum esse. quare
παδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴοι φιλίᾳ τε καὶ suum consilium esse, vt indicto consistorio a-
ἀξιώματι εἰσὶ δηφανεῖς, μετ' αὐτῶν γνώμης ὅτι χρὴ pud Berytum Romanorum domicilium, & ad-
διαλαμβάνειν. καίσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστελλεν. hibitis præsidibus cum rege Cappadocum Ar-
chelao, amicisque cæteris & viris illustribus,
de communi sententia quid statuendum sit
dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ
Cæsaris.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρ ἐξουσίαν δίδωσι τῷ βηρυτῷ τοῦ συνεδρίου F
κατηγόρους τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ θάνατος
γραπτὸς ἀντίγραφον.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

ΟΔὲ ἡρῴδης τῶν γεγραμμένων ὡς αὐτὸν ἀπεστε- QVa accepta Herodes supra modum gaui-
νοχωρηκότων, ἥδιστα μὲν διὰ τοῦτο ὅτι τοῖς sus est, tum quòd rediisset in gratiam,
ἀλλαγαῖς ἐπιγένοιτο, ἥδιστα δ' καὶ τῷ πάντα ἐξεῖ- tum propter concessam sibi statuendi de filiis
ναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν δυσφορεῖν, potestatem liberam: & nescio quo pacto acci-
ἐπὶ τοῖς πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θεᾶσαι, ὅ- dit, vt qui priùs in secunda fortuna durus qui-
τε περιπεσεῖν, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρ- G dem pater fuerat, non tamen temerarius aut
εἶχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis
παῤῥησίας ἀπιλαβόμενος, τὸ μῖσος ἐπαρροδόξει τὴν in melius mutatis, & recepta pristina fiducia,
ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo con-
τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκεῖνον γὰρ ἦν ἔχθος uocat per nuncios quotquot visum est Cæsari,
ἐκ πλείου πρόσφατον ἔχειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων vno Archelao excepto, vel quòd hominem o-
μισθὸν ἔσεσθαι. ἦλθον δὲ βηρυτὸν, τήν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐπάλεσε.

filios quidem, quos adducere in concilium no- A
luit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessu C L. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos B
adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga consilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: remque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, C
addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes taxiseum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quã vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant D
ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hęc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis E
hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Be- F
rytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, consciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogi- G
tauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vẽtum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebãt ne propter inueteratum

Τοὺς μὲν παῖδας, ἐπὶ γὰρ ἥξιου αὐτοὺς ἄγειν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον δὲ πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν ὑπάγεσθαι. μόνος καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν ἐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀπάγχειν ὢν τὴν ψυχὴν, πλεῖον ἢ ἀπεοικυῖαν ἢ πατρὶ ὅτι παισὶν εἴποι, βίαιος γὰρ ἦν. καὶ ὡς τὸ ὁπλοθήκιον ἀφῖκτο, καὶ μέγιστα θυμῷ καὶ ἀγριότητος ἐνεδίδου σημεῖα τοῖς τε ἐλέγχοις ἐκ ἐκείνοις ὑπηρέταις καταμαθεῖν, ἀλλὰ συμπροφέρειν αὐτοῖς προσιθεὶς, παρὰ καὶ παίδων ἀκήκοα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ὅπη βουλὴ μὲν ἢ τὶς ὑπόνοια δυσεβείας ἐκ ἐγέγραπτο, μόνον ἦ ὡς φυγεῖν βουλόμενοι, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ἐνεῖδη προφέρουσαι ὀργὰ τὴν δύσνοιαν, ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλύετο, μᾶλλόν τε ὀξυβόα, καὶ τὸ πρέπον εἰς ὁμολογίαν τῆς ὑπατείας δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν στέρεσθαι τῆς ζωῆς, ἢ τοιαῦτα ἀκούειν λόγων. τὸ ἦ τελευταῖον εἶπεν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτοῖς νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τῶν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὑπαιθοῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶ τοῖς πρέσβεσι βάλλειν, καὶ τοῦτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὁμως ἀναμεῖναι τὰ ἐκείνων κρίσιν. ἦκεν μὴν τοὺς, δικασὰς μὲ ἐχ ἥκιστα ὑπὲ φανερᾶς οἷς ἐκ τῶν παίδων ὀλίγου πάθοι, συνοργιλῶσαι ἢ κρεῖσσον ἔχοντας, ὡς ὑδενὶ καὶ τῷ πόρρω γεγενότων ἀμελήσαι τοιαύτης ὑπερβολῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων ὑδὲ ἕως τῆς ὑπερλογίας παρηγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπερβολῆς καὶ ἀλλαγῶν χρεῖον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίωσαν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος, ἀσφαλέστερον γνώμην ἀφῆμενος ἀτιμωρησίαν χρώμενος. ἔφη δὲ καταδικάζειν μὲν τῶν πρώδου παίδων, κτείνειν ἦ ἐκ οἴεσθαι δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τοῦ πάθους μείζονος ὄντος, εἰ καὶ ταῦτα δι' αὐτοὺς δεδυσχήκει. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες, εἶπον τὰ δὲ αὐτῷ ξεῖς ὄντες προσθῶνται, τῷ αὐτῷ γνώμῃ ἀσφαλίσαντο. ὀλόμνιος ἦ ἄντικρις ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ὑπὲρ ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ ἦ αὐτὰ καὶ τῶν ἑξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τῷ ὑπὲρ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν δὴ, ἱρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τοῦ νικολάου πλύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπανιόντα, προσδιηγησάμενος τὰ ἐν βηρυτῷ, λέγ τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶ τὰ ἐκείνου περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χαλεπὰ μέντοι αὐτοῖς καθεῖρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. κὰ εἰ μὲ ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φάνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ ἦ ταναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτόν εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ ἦ δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοις περὶ τῶν φίλων. κὰ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο σιωπῇ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς ἦ ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος διὰ ἅπασι περὶ τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία πᾶσιν χωρήσειν τὰ κατ' αὐτοὺς ἀναδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πᾶσιν ὅσοι

ἐν πα-

ἐν παλαιῷ καθεσασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ στόμα ἐλ- A
θεῖν. καὶ τοῖς μὲ πάθεσιν ἐδυςέφραντον, ὡς λυῖ ἦν ἐδὲ εἰ-
πεῖν τι θαρραλέως, ὅτε ἄλλο λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυ-
νον, ἀλλ' ἐκκλαίοντας μὲν τὸν ἔλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύ-
δως ἦ τὴ ὑποβολιμαῖα τοῦ πάθους ἔφερον. εἷς ἦ αὐτῷ παλαι
στρατιώτης, ὀνόματι τήρων, ἡλικίας ὄντος
ἀλεξάνδρῳ φίλος, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυό-
μενα δι' ἡσυχίας λυῖ, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερίστητος ἐξε- B
λάλει, καὶ βοᾶν λυάγκαζετο πολλάκις ὧν τοῖς πλήθεσιν
ἐωθὼς καλύπτως λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ ἦ δίκαιον ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀνηρημένον εἴη, κεῖσθαι ἦ
τὰ ψεύσματα ἡ κακοήθεια, καὶ ὅσον τέφος ἐπάγει
τοῖς πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων
παθῶν ὀρᾶσθαι τοῖς ἀμβλυτάτοις. τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει μοι
ἐν ἀκινδύνως παῤῥησιάζεσθαι. τὸ ἦ δίκαιον, ἐκίνει C
πάντας, ἐν ἀνάνδρως αὐτὸ πρὸς τὸν καιρὸν ἐγαμψε.
διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς ἔπασχε, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν
ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν
τῇ σιγῇ προορώμενοι τῷ ἐκείνου παῤῥησίαν ὁμοῦ
ἀπεδίδοντο. τὸ δὲ προσδοκώμενον πάθος, ἐβιάζετο
πάντα ὧν πνα οὐ ῥᾳδίως ἀυτὸ λαλεῖν. ὁ ἦ καὶ πρὸς τὸν
βασιλέα μὴ πάσης παῤῥησίας ὠσάμενος, μόνος μόνῳ
λέγειν ἠξίου, καὶ συγχωρησάντος, ὀδυρόμενος εἶπεν, ὦ D
βασιλεῦ μᾶλλον ἀγαπᾷ ὅτι τοιούτῳ πάθει. τῷ δὲ μὴ πρὸ
ταύτης παῤῥησίαν, ἀναγκαίαν δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν
εἰ λάβοι τι. χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, πρόκειται τ' ἐμῆς ἀσ-
φαλείας. ποῖποτε ὤχοντό σε, καὶ πεπόωκασιν ἐκ τ' ψυ-
χῆς αἱ φρένες; ποῖ ἦ καὶ ὁ πρότιτος ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ
καὶ μεγάλα κατώρθωσας; τίς ἦ ἡ τῆδ' φίλων καὶ συγ- E
γενῶν ἐρημία; κείνω ἦ, ἐδὲ παρόντας αὐτοὺς εἰ συ-
γγενεῖς ἢ φίλους, οἶ προορῶσι τοιοῦτον μῖσος ὅπι τῇ μα-
καιζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ ἦ ἐ σπένῃ τι προπτό-
μενόν ὅτι; δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς
γεγυμμένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρως ἀναρπάσῃς, σεαυτ'
ἐν ἡμέρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομή-
σαντι τ' εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν ὧν αὐτὸς ἤδη
τοσαυτάκις κατέγνως θανάτου; ἐκ ἐννοῆσεις, ὅτι τῇ μὲν
ὄχλων ἡ σιωπὴ, τῷ ἀμβλυτάτῳ ὁμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
πάθος; ἥτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες,
ἔλεον μὲν τῇ ἀτυχουμένων, μῖσος ἦ τῇ ταῦτα δρᾶ- F
σαντι ἐχήκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς,
ἐν ἀρχῇ μὲν ἐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ
καὶ λέγειν διεκόπησεν ἑαυτὸν ἀψαμένου τῶ τήρωνος ἐκ-
αργῶς, τῶ τε πάθους καὶ τ' πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπιστίας.
αὖθις ἦ ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ στρα-
πωτικῇ ῥώμῃ παῤῥησία. τὸ δὲ ἀπαίδευτον ἐξέ-
πιπτε τῶ καιρῶ. ταραχῆς ἦ ἡρώδης ἐνεπίμπλατο, καὶ
μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀ- G
κούειν τῆδ λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς δορυφορικοὺς στρατιώ-
τας, καὶ τοὺς ἀγαναντοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο,
πρόσφατόν τῆδ τε ὀνομαστὶ δηλωθέντων ἁπάντων,
καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου
γνωσθέντος, ὅπτι θεται τῷ καιρῷ καὶ τρύφων τὸς
κουρεὺς τῶ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολλάκις ὁ τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρῷ τ' λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἐσεσθαι δὲ ἐν ῥώτοις τοῖς πρὸ ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα
ἐπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μᾶ ταῦτα, βάσανος λυῖ τῶ τε τήρωνος, καὶ τῶ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τῶ κυρίως.
ἐξεκαρτερηκότος τε τῶ τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη ἐξηκείμενον, ἔχοντα
ἦ ἐλαφίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐν τῆς πρὸ τὸν παῖδα δυχερείας πρεῦπον,

diſſidium immineret eis exitium. cúmque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij queti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periiſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: cóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. Hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô res diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occidéſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhæc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi ægre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se iudicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem ejecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tãdem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbẽres suis obseruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

A ἔφη μεμυέιν τὴν βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ παραμένοιεν αὐτῷ τὴν φρέσαν τὸν βασάνου καὶ τὸν αἰκίας αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα. δόντος δὲ πίστιν ὅτι τάχιστα, ἔλεγεν ὡς εἴη αὐτόθυρα τις ὑπαθέος δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὸν πόρον. προσελθεῖν γὰρ δύνασθαι μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τὰ εἰκότα ὑπ' ἀγχυνέος ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνος εἰπὼν, ἐξαιρεῖται τὸν πατέρα τὸν ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε

B πρὸς ὑποψαφίαν νοήσας τινὰ ταύτην τὴν κακίαν αὐτοῦ, καὶ τοῦ γεγυμνικότος. ὁ δὲ ἥρως δῆς, ὡς εἴ τι προσῆκον ἐνδιάσιμον ἰδὼν αὐτῷ πρὸς τὴν τεκνοκτονίαν, τοῦτο τόπον ἢ χώραν καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶσαν ἐξηρημένος τὸ δυνάμενον αὐτοῦ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ ὑποδέχειν, ἔσπευσεν ἤδη τέλος ὑπιθεῖναι τῇ προαιρέσει. καὶ προσαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, ξιακοσίους τε καὶ χιλιάρχους τοὺς ἐν ἀρχῇ γενομένους, καὶ τὰ τέκνα σὺν τοῖς παισὶ, καὶ τοῦ θεοῦ ἐκείνου διελέγχοντι κυ-

C ρεῖ, κατηγορίαν ἀπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο. καὶ κείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς ὑβριστυχῆσι βάλλοντες, ἀπέκτειναν· Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς Σεβαστεὶὼ, ὑπὸ τάξαντος τοῦ πατρὸς, στραγγάλῃ κτείνονται. τὰ δὲ σώματα νύκτωρ εἰς Ἀλεξάνδρειον ἀπενέχθεντο, τό τε μητροπάτορες ἐκεῖ, καὶ τὰ πλείστων αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν ἂν ἄλογον ἐνίοις καταφαίη,

D ζεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, ἔτος αὐξηθεῖσαι, καὶ παραστῆσαι προελθὸν, ὑπονικῆσαι τὴν φύσιν. δόξασις δὲ γένοιτο ἂν εἰκότως εἶτε εἰς τοὺς νεανίσκους αἰτιατέον τὴν τοιαύτην αἰτίαν πρὸς ἄκρον ὀργῆς ἀναγαγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ ὑποσκυθίσαντας ὑπὸ χαλεπότητος αἰτίαν αὐτοῖς, εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ὑπαθῆ καὶ προϊττὸν ὄντα πρὸς τὴν ὀλιγωρίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν ἄλλης δυσδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι ὑπαλλαττέον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ ἐκλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ

E τὴν τύχην παντὸς δυγνώμονος λογισμοῦ μείζω τὴν δύναμιν ἐφικνεῖσθαι. ὅθεν καὶ πειθόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας πρόξεις ὑπ' ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῆς τοῦ χρεὼν πάντως ἀνάγκης, καὶ καλῶμεν αὐτὴν εἱμαρμένην, ὡς ἐδένος ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεται. τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω πρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσει κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ὑποδιδόντά τι, καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ὑπολαμβάνοντων ἐκ ἀνθυθμίους ποιοῦντα, ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη περιλοσόφηται καὶ τοῦ νόμου. τῆς δ' ἄλλων δύο, τὴν μὲν

F ὑπὸ τῆς παίδων μέμψεται αἰτίας, ὑπό τε ἀνθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ διαβολῶν ἐδεήσχοντο κατὰ τοῦ πατρὸς, καὶ τῆς προτιμώντων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, ἃ δυμφυεῖς ἦσαν ἐξεταστέα, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκρατεῖς δὲ λέγειν, δύαλωτοὶ δὲ ἀμφότερα τοῖς ὑπτιεύουσιν αὐτοὺς, καὶ πρὸς χάριν καταμεμυούσιν. ὁ μέντοι πατὴρ, ὡδὲ ἐντεθωπῆς ἔοικεν ἄξιος φανεῖσθαι τοῦ ἐκείνου

G ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πίστιν ὑπεβουλῆς ἐναργῆ λαβὼν, ὅτε δόλου σκολιὸν ὑπιχειρήσεως ἐλέγχου ἔχων, ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φυέντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ ἐκπρεπεῖς πᾶσι τοῖς ἀλλοφύλοις, καὶ ὑποδέοντας ἢ ἐν τοῖς ὑπερδεύμασιν εἴπου θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῆς ἐμπεσούσης ἔδει. τούτων δὲ ἁπάντων μετεῖχον, ἀλέξανδρος ἢ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ὥρει δὲ εἰ καὶ κατέγνω καὶ ζώντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν ῥωμαίων δύναμιν,

δι' ἣν

δι' ἣν ἐδέν ἔτι ἐξ ἐφόδου ἢ βία παθεῖν ἐδύνατο. τὸ A ἢ κτανεῖναι ταχύ, ἢ πρὸς ἡδονὴν τῶ νικῶντος αὐτὴν πάθοις, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποτιμήτου. ἢ τῆς ἡλικίας ἐπ' ἄσης σωφρονοῦντον ἐξήμαρτεν. ἦν μὲν παροξυντικὴ, ἢ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγὲν ἢ κεκινημένον χωρῆσαι πρὸς τὴν ἀτοπον, εἰ ἢ δυχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν ὀπισθόσει ἢ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μεληήσαντα, τὸ τελευταῖον ἢ ὑποστῆναι ἢ B ἁψασθαι, φονώσης ἢ δυσμετακινήτου ψυχῆς ἀπὸ τῶν χειρόνων. ἐδήλωσε ἢ ἢ τοῖς αὐθις ἂν ἀποχόμενος ἢ δὲ τῶν λοιπῶν ὅσους ἐδόξει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίει συμπαθείαν τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ ἢ ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τῶν μηδὲν ἐκείνων φεισαμένῳ. διέξιμεν ἢ ὕστερ αὐτῶν ἑξῆς ἀφηγούμενοι.

positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit cum excusationem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur cariſſimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τοῦ ἀντιπάτρου τοῦ Ἡρώδου κακοηθείας. Κεφ. α
Περὶ Ζαμάριος Ἰουδαίου τοῦ Βαβυλῶνος. Κεφ. β
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρώδου. Κεφ. γ
Ὡς Ἡρώδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς Καίσαρα. Κεφ. δ
Τελευτὴ τῆς Φερώρα. Κεφ. ε
Κατηγορία τοῦ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς Ἡρώδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ς
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ
Περὶ τῆς Ἡρώδου νόσου, καὶ σώσεως τῶν Ἰουδαίων. Κεφ. η
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ
Ἡρώδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ ταφή. Κεφ. ι
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν Ἀρχέλαον. Κεφ. ια
Στάσις Ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς ἄφρος τοὺς ἀρίους αὐτῆς ἐκόλασε. Κεφ. ιβ
Ὡς Καῖσαρ τὰς Ἡρώδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ τέλεσι διαδόχοις. Κεφ. ιγ
Περὶ Ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ
Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίενναν. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia. Cap I.
De Zamari Iudæo Babylonico. Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. Cap. IV.
Pheroræ obitus. Cap. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. Cap. VI.
Antipatri capitis damnatus in vincula coniicitur. Cap. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio. Cap. VIII.
Antipatri exitium. Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. Cap. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum. Cap. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit. Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. Cap. XIII.
De Pseudalexandro. Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem sublatis fratribus agitatus diris, gradu iã ad extremam contra patrem impietatem facto, nõdum improbæ spei satisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorũ metu, qui possent in principatus societatem venire, in aliam maiorẽ difficultatẽ parãs sibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuisus erat omnibus. huc accedebat quòd illũ magis etiã haberet solicitũ, alienati militũ animi: à quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa videretur nouarum rerum cupida, quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre administrabat res Iudæorum credente se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem prosequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infestus furiis: dabátque operam vt nulli essent, qui insidias eius detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta vi petitus refugere. sed tum longè magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certum imperium: quòd si diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimum. Ideò nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentissimis munerib. sibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiã erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: paritérque regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primatiõ. erat. n. callidissimus ad deuinciendos per beneuolẽtię speciem hominũ ani-

Κεφάλαιον α'.

Περὶ τ αὐτιπάτρου τ ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ ὑ ἀραμμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑς άτῃ κ ἀλαζονείᾳ τ ἐπ' αὐτοῖς τ πατέρα τρεπομένῳ, ἔτι κ γνώμη ἡ ἐλπὶς τ αὐτ ὁμοία βίᾳ ἰών. ἀπαλλαγὶς γὰρ φόβου τ ὀλίγ τῇ ἀρχῇ δοκᾶ τὸ τοὺς ἀδελφῶν μὴ ὑπηκοινωνήσον, ἐρχομένοις κ ἄπουσιν αὐτῷ δυείσειν τὸ τ βασιλείαν παραῤῥυέντ, τοσόνδε φύσ τοῦ ἔθνους μῖσος πρὸς αὐτόν. ὅπως ὑ αὐτῷ κ τάδε χαλεπῆ, πλήρους παρελύπει τὸ τραπωτικὸν ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμη πρὸς αὐτ, εἰς ἃς τὰ πάντα ἰῶ τοῖς βασιλεύσιν ἀνακείμενα τ οἰκείαν ἀσφαλᾶς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγνώμονον πραγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμνήσθησεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τοῦ ἀδελφῶν. ἐ μὴν ἀλλὰ ☾ σωτὴρ χέ τε τοῦ παρ' ἐδὲν ἄλλο ἢ βασιλοῦς ὤν, κ ὄπις δύετο παρ' αὐτῷ μᾶζόνως, ἐξ ὧν ὑπολωλεύαν καλῶς εἶχεν, δυοίας βεβαιῶ μᾶλα δυρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ ἡρώδ τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδειχώς, ἀλλ' ἐν ἔχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους, ☾ πρὸ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα. διαῤῥὲ αὐτὸν πρείαις δυσὶν ἀρᾷ, ἅπερ δὴ πάντα μηχαναῖς τῆς δὴ τὸν ἡρώδ ὁδοῦ ἴσαντο αὐτιπάτρῳ, ἐρημοῦντ αὐτὸν μ' κατηγορῶν ἐφ' οἷς πρεσβεύειν διενοεῖτο, ἡρώδ ὑ αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ τὸ αὐτιπάτρου φανερῶς πολεμίᾳ κατασάντος. ὥ τε μίσει μᾶλ τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἔπρασσε τιλὼ ὄπιβελλὼ τοῦ ἀδελφῶν. τότε ὑ ἤττετο μειζόνως τὸ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθ τ πράξεως. ὑποδυόμενος μᾶλ γὰρ πράδου, βεβαίως αὐτῷ πρειγμομένης τῆς ἀρχῆς, ἐξικνυμένῃ ὑ εἰς τὸ πλέον ὄπιζεν, κινδύνων ἂν πρεσάντων ἐξαγελτὸ γλυομένης τῆς πράξεως, ἧς σωθέντος μὲν γὰρ νῶς, πολέμιον ἰῶ ἀγκαζε τὸν πατέρα καθισῶν. καὶ δοκᾶ τοῦτο χαείζεσθαι πολυτελὴς ἰῶ τοῖς πρὸς τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις σκηπάσων τὸ τοῦ ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ὄπι ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δώρεων δύνος καθισαμένους, πρὸ πάντων ὑ σαβρίνον, τ συρίας ὄπιμελητόν. ὃν δὲ ἐξαπαῖ τε ἰῶ ἐλπὶς αὐτῷ κ τ σαβρίνου ἀδελφὸν μεγέθ δώρων ἃ ἐδίδε, κ τ ἀδελφιὸ τ βασιλέως ἀνδρὶ πρώτῳ τοῦ πρὸς τὸν ἡρώδ σωνοικῆσαν τοῦ αὐτοῦ τρόπου χρόνου. ψυσάμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατος ἰῶ πεπιςῶσθαι.

κ μὴ

καὶ μῖσος ἀφάμβυος ἐφ' οἷς τινας ὑπεκρύψασθαι σωτε- A
πώτατος. ὁ μὲν ἠπάτα γε τὸν τὴν δίκαν θεοκα-
ταγνοπκῶν ἐκ πλείονος αὐτὸν, ἢ μηκέτ' οἷόν τε οὖσαν
ἀφιλογιθῶν, καὶ ἀεὶ τὸ ἥδη ἀφασιδυῆ τῇ πάσῃ αἰτιεχνάσθαι αὐτῷ πρὸς τὸ κακότερον. καίτοι
θυγατρὶ αὐτῆς σωφρόνει θεῖος πρὸς μητρὸς αὐτιπά-
τρου προνοίᾳ τῇ ἐκείνου, ἢ ἤδη πρόσθεν λαβὼν τὸν
κόρον πρότερον ἀριστοβούλῳ γαμηθέντα. ὁ γὰρ ἕτε-
ραν ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς αὐτὸν καλλαΐα παῖς γυναῖκα εἶχεν. B
ἀλλ' οὐδὲν ὅπῃ τῷ μὴ καταναοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ὅπλ-
γαμία τεῖχος, ὥσπερ οὐδὲ ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς
τὸ μὴ μεμισῆσθαι. τὸν γὰρ σαλώμην, ἡρώδης ἐπιπου-
δακῖαν συλλαβὼν τῷ ἄραβι γαμηθέντα κατ' ἐρωτι-
κὸν ὀπιθυμίαν βιάζεται τῷ ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμ-
πεπαιδύσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πεθούσης τὸν σαλώμην
μὴ αἰτιᾶσθαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσαιτο αὐτοῖς
πρωτόπλος, ὁμωμοκότος ἡρώδου μὴ αὖ δυνήσεσθαι σαλώ- C
μην μὴ ὑποδεξαμένην τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο
καίσαρός τε ὕπη γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβου-
λούσης παῦν συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὸν ἀρχελάου
θυγατέρα τοῦ βασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα
ἐξέπεμψεν ἀλεξάνδρῳ σωφρονιοῦσαν, ἐκ τῆς αὐτοῦ τῆ
προῖκα δόσεως, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν
εἶναι. αἰτέσασθαι δὲ αὐτὸς τῆς παίδων τὰ τέκνα παῦν ὀπι-
μελῶς. ἔσαν γὰρ τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσε- D
νες δύο, ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τ' σαλώμης θυγα-
τρὸς ἄρσενές τε ζεῖς, ἢ θήλεια δύο. καί ποτε παρόν-
των αὐτῷ τῶν φίλων ἀσπασάμενος τὰ παιδάρια,
καὶ τῶν ἡλίων ἀναπλαύσας τὴ τύχῃ, ἤυχετο μηδὲν τοιόν-
δε παισὶν τοῖς ἐκείνων συμπεσεῖν, αὐξηθέντας δὲ ἀρε-
τῇ, καὶ συμφορᾷ τῇ δικαίου, τὰς τετραρχὰς ἀμείψασθαι
ἃς ποιεῖτο. ἐπεγύνητό τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφικοιντο εἰς
ὥραν τῷ ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν ἀλεξάν- E
δρου παίδων φερώρου θυγατέρα, τῷ δὲ ἀριστοβού-
λου τῷ αὐτοῦ. καὶ θυγατέρα τῷ ἀριστοβού-
λῳ ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ αὐτοῦ, τῷ δὲ ἑτέραν
τῶν ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρώδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ.
γένεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρός.
πάτερον γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἐ-
πέπεισε δὲ τὰς μητρείας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ
τῶν ὀρφανῶν, εἰς εὔνοιαν αὐτῶν δι' τὴν δημαμίαν τ' F
αὐτοκράτορος προσκαλούμενος. αὐτίπατρος δὲ γνώμῃ τῇ
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύσῃ ἃ ἔλυσεν καὶ πρὸς παῖ-
δας αὐτοῖς γεγονότας, ἅτε τῷ πατρὸς ἀπιδὴ πρὸς αὐ-
τοὺς, ἠρέθιζεν αὐτὸν μείζονα ἔσεσθαι τ' ἀδελφῶν προσ-
δεχόμενον, καὶ μᾶλλα ὁπότε ἀνδρωθεῖεν, ἀρχελάου
προσδεχομένου τοῖς θυγατρὶδοῖς βασιλέως ἀνδρὸς,
καὶ φερώρου τῷ ἰδίᾳ ληψομένῳ τ' θυγατέρα. τετραρχὴς G
δὲ ὢν ἐπῆγειρε δὲ αὐτὸν, ἢ τὸ παῦ πλῆθος ἐλέῳ
μὲν τῷ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν ἃ ἀπηλλαγμένον κακο-
ξοπίας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο οὖν δίκ-
λυσιν τῷ τῷ παρὸν ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ πιθέμενος εἰ,
προσλήψεται τῆς δὲ αὐτοὺς ὁμιλῆσαι δυνάμεως. καὶ μετεπέμπετο ἡρώδης εἰκὼν δίκῃ τῇ αὐτιπάτρου, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τ' θυγατέρα ἀριστοβούλῳ γαμεῖν, καὶ τ' φερώρου τ' υἱὸν αὐτῷ. καὶ τὰ μὲν τῷ ὁμολογιῶν τ' γάμου, τοῦτον κινεῖται. τ' ζόπον ἄκοντος τοῦ βασιλέως. ἡρώδη δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῦτον τ' χρόνον σωφρονεῖν ἐνέα γυναῖκας,
ἥτε αὐτιπάτρου μήτηρ, ἢ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀρχιερέως, ἐξ ἧς ἢ ὠμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγένετο. ἰοῦδ δὲ ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γαμηθεῖσα, καὶ ἀνεψιὰ σοῦ αὐταῖς, καὶ ταῖσδε μὲν τέκνον οὐδὲν ἐφύει.

mos,& dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorẽ duxerat. sed nec affinitas hæc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiũ potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiẽtem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret perfuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auctis, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. Mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerẽt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouẽ vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera sũmi pontificis filia, exqua puer natus est patrem nomine referẽs. erãt inter has & fratris filia, & cõsobrina, sed steriles.

II.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

CAP. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes facilius ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere; vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrocinijs: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem quę illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit, porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi gratibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis, suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

λιῶ δ' ἐν τ γυναιξὶν καὶ τῶ σαμβρέων ἔθνος μία, ἡ παῖδες αὐτῆ ἀντίπας, ⊂ ἀρχέλαος, ⊂ θυγατὴρ ὀλυμπιάς. ἡ ταύτην μ ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν. ἀρχέλαος ὴ ἡ ἀντίπας ὡδῆ τινὶ ἰδιότη ξοφαὶ εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγάμηκε αὐτῶ, ⊂ παῖδες ἐξ αὐτῆς ἡρώδης τε ἐγεγόνεσαν, ἡ φίλιππος, οὓς ⊂ αὐτὸς ἐν ῥώμη ξοφαὶ εἶχεν. ἡ πολλὰς ὴ λιῶ ἐν τ γαμετῶς, φασάηλον πεποιημένη αὐτῶ παῖδα. πρὸς γε μὴν ταύταις φαίδρα, ἡ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, ⊂ σαλάμη. τὰς ὴ πρεσβυτέρας αὐτὸ θυγατέρας ὁμομητρίας τ πρὸ ἀλλήλων δέον ὧν πρεπούσας φερούσας τ γάμον, συνοίκισεν τ μ ἀντιπάτρω τῶ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλω ὴ, τ ἐπέραν. ἡ ὃς δὴ ἡρῴδε ἀδελφῶ παῖς ἐγεγόνει. ἡ τοῦτο μὴν ἡρῴδε τὸ ἔθνος λιῶ.

Κεφάλαιον ⊂.

Περὶ ζαμάρεω ⊂ ἰουδαίου ὃν βαβυλῶν ⊂.

ΤΟ'τε ὴ βελόμενος πρὸς ξαχωνίτας ἀσφαλὴς εἶη, κώμην πόλεως μέγεθος ἐν ὑποδέξασαν ἔγνω ἰουδαίων κτῆσαι ἐν μέσω, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τ αὐτῆ, ἡ τοῖς πολεμίοις ἐξεπίτηδες ὁρμώμενος, ἐμβαλεῖν ἐπ τ ὀξέως κακουργεῖν. ἡ ὅπως ἄνδρα ἰουδαῖον ἐκ τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱππότοξόταις πᾶσι, ἡ συγγραφὴν πλήθ εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τ διαφερόντων δεδεβηκότα ἡ τύχας, ἐν ἀπορρεία τῆ ὅπῃ δάφνη τ συνεία διαπαῖδ σατορνίνε τ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῆ δεδωκότος χωρίον, ἐαλαθὰ ὄνομα αὐτῆ, μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῶ πλήθ τ ἑπομένων, παρέξειν ὑπισχνούμενος γῆν, ἐν τοπαρχία τῆ λεγομένη βαταναία, ὡρίζετο ὴ αὐτὴ τῆ ξαχωνίτιδι, βουλόμενος προβλημα τ κατοίκησιν αὐτῆ κἀκεῖθεν, ἀπελαύνειν τ χώρας ἐπηγγέλλετο, ⊂ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν ἀ εἰσωθῆναι, ἐγκατοικεῖν τ γῆν ἄφορον ὡδαχόμενος. τούτοις πεισθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, ⊂ λαβὼν τ γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, ἡ κώμην βαθυρὰν ὄνομα αὐτῆ θέμενος. προβλημά τε ἦν ὄντι ὁ ἀνὴρ, ⊂ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς ξαχωνίτας, ἡ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις δι' ὑσίας ὅπῃ ἱεροσολύμων τὸ μὴ λησείας ὑπὸ τῆδ τραχωνιτῆδ κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, ἡ ἅπαν ξαχόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. ἡ ἐγγύτατ ἡ χώρα σφόδρα πολυανθρωπος, αὐτεία τε ὅπῃ πᾶσιν ἀπλοῖς, ἃ παρέμενεν αὐτοῖς ἡρῴδε ζῶντος. φίλιππος ὴ δ' ὕστερος ἐκείνε, πυθόμενος τ ἀρχὴν, αὐξάνεσθαι τε ἡ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπιθέμενος. ἀγρίππας μὴν τοῦτο ὁ μέγας, ἡ ὁ παῖς αὐτὸ ⊂ ὁμώνυμος, ἡ πάνυ ἐξεύχοντο αὐτοὺς, ἐ μὴν τοὶ τὰ τ ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, τὰ μ ἐλευθέρου ἡ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν αἰτίαν, ὅτι βολαῖς ὴ τῆδ φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπῆσαν αὐτοῖς. ⊂ ταῦτα μ ἤ καιρὸς ἀκριβώσομαι προϊόντος τ λόγου. τελευτᾶ ὴ ζάμβρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὅπῃ κτήσει τῆσδε τ χώρας ἡρῴδης ποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, ἡ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκιμον μὴν, ὃς ἀνδρεία ἠυξημένος ὑπερφυῶς ἰσχύειν, συνεκέκτητο τοὺς ὑφ' αὐτῆ βαβυλωνίους, ἡ ἴλην τῆδ τῆδ ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τοῖσδε τοὺς βασιλέας. ἡ ἰάκιμος ἐν γήρᾳ τελευτῆ, φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τ ἦον, ἡ τὰ ἄλλα ἀρετῆ χρήσασθαι, παρόν τινα οὐκ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ, ἡ δύνοια ἀσφαλὴς αὐτῆ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰν ὴ ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ὅδε ἀσκῶν διετέλει, ἡ ὅταν ἐξοδεύειν δέησεν ἡγούμενος.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κ᾽ Ἡρῴδου.

Ἡρῴδου δ᾽ ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πρὸς ἀντίπατρον, καὶ ἐφ᾽ οἷς ὠφελήσειε κυρῶν, ἐκ μὲν τοῦ πατρὸς ἐλπίδι δυνάμεως, καὶ πίστεως, ὡς ἂν περαιτέρω πάσης τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξουσίας ὀλιγωρεῖν καθιστάμενος, δεξιᾷ τῇ παρὰ τοῦ πατρὸς εἰς κακουργῶν, καὶ ἐφ᾽ οἷς εἴποις πιστότατος. διό τε πᾶσι φοβερὸς ἦν ὄντως ἰσχύϊ τῆς ἐξουσίας, ὡς τῷ κακοτρόπου τῆς προμηθείας μᾶλλον ἢ αὐτὸν φέρων ἐς ἐπιφθόνους εἶναι, καὶ οὐ τὰ ἐπιτάγματα δέος, πάντα τῷ ἀντιπάτρου προεισοικίσαντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνιστάμενα πρὸς αὐτόν. ἐβεβούλωτο γὰρ φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνδρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτῷ παρθένων. ἀλλ᾽ ὅμως ἐνεῖχε, φέρεσθαι τε ἐδίδου διὰ τὴν γυναικῶν ἀκρισίαν δυεῖν τὸν ἄνδρωπον καὶ ἀλλήλαις δύνοιαν συμφέρεσθαι τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐτάς, καὶ δι᾽ αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταὐτὸν γὰρ ἀμφὶ αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. φερώρᾳ μὲν πρὸς ἀντίπατρον ἐφ᾽ ἑκάστοις τισὶν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. ἀντίπασμα δὲ ἐν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ σκοπουμένη τὰ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν δύνοιαν αὐτῆς ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πράγμασι, εἰδῶς τε καὶ μισοῦσιν ὑποτραμμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν δύνοιαν αὐτῆς, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πράγμασι ἦσαν, δόξουσιν ὡς φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῷ συνῳδόν, μίσους ἢ καὶ λοιδοριῶν εἰ καιρὸς πράσοιπεν, καὶ μάλιστα ἡρῴδου ὡδὶ τυγχάνοντος ἢ ἔτι πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν. κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς δύνοιας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἐπράσσον ὄντος. ἐλάνθανε δὲ τὴν σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ δίανοια αὐτῇ ὅτι τοιοῖσδε ὡρμημένων, ἔτε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι ἐν ἀπήλλακτο αὐτῇ. πάντα αἰσχυνόμενοι τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως σκληρῶσα, ἀπεσήμαινεν, συνῳδούς τε κρυπτὰς καὶ πόθους, βελτιότερα τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα, ὧν μὴ ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συμπεφθαρμένων πᾶν περαιροῦσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νεῦον δὲ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ πρώτου διαφόρους καὶ τὰ πάντα ὅτι ἐλάθη τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν δύνοιαν ἀπατηθέντας, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ πρόσθεν μὴ ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἃς ἐλαυθάνοιεν χρώμενοι δ᾽ οἷα τῇ ἀλλήλων ἐπιτυδεύσοιεν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα αἰσχυνόμενά τε καὶ ἀκριβῶς συντυχάντα τῇ ἀδελφῇ ἀνέφερε, συνιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν ἀ ἐχρεμένου ὑπονοιῶν καθισαμένων ἐχθολαῖς τῆς ἀδελφῆς. καὶ ἐν γὰρ μόριόν τι ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ᾽ ἀκριβώσει μέγα φρονεῖν τὸ πατρίων νόμων, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πρασσομένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιφέρεσθαι, προμηθεῖς, καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐπηρμένοι. πάντος γοῦν τοῦ ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δ᾽ ὅρκων ἢ μὲν δύνοπσα κρίσαι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες ἂν ὤμοσαν ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερώρου γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει.

Cap. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

CÆterùm in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquàm semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac benevolentia: qua tamen potestate ille audaciùs abutebatur, callidè tegens suam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: crátque omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & socrui & sorori, quamuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absque illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus, & mutuò se inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conueniebat, diuellente eos regis sorore: quæ iamdudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantùm perniciem conspirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & inuisam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictisque conuiciis simularent dissidium: maximè præsente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam benevolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum est, nec postea cùm cœpit fieri. omnia enim peruestigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clàculatias cõsultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & iactantes inter se conuitia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hęc illa & peruestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quòd suspectum haberet etiam sororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum secta exactiorẽ patriæ legis cognitionem sibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hóc mulierum sodalitium. Hi Pharisæi vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem suam iureiurando obligasset regi & Cæsari, hi soli nõ iurauerũt: excedentes sex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherotæ vxor pro eis mulctam

perſoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quoſdam ſolicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariſæorum aliquot deprehenſos interfecit, præcipuos autores huius conſilij, cúmque his Bagoam eunuchum, & ſuas delicias Carum, præſtantiſſimæ formæ gratia ſibi commendatum: & præter hos quotcunque è domeſtica familia cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam ſpem ſublatus erat, quaſi parẽs & benefactor appellandus regis, quem deſtinarent vaticinia. proſperè enim ceſſura nouo regi omnia, conſtabiliendo ſucceſſionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porrò conuictis Phariſæis ac ſupplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accuſationem inſtituit. quòd ipſius impulſu frater conditionem regiarum virginum ſpreuerit: id crimen ad ſuam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ſerat diſſidia, quibuſcunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à ſe impoſitam illius perſolutam eſſe impendiis, & in ſumma conſciam eſſe totius recentis conſpirationis. Rectè igitur factutum Pheroram, ſi non expectatis fratris precibus ſponte talem mulierem ableget, fratres inter ſe committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda ſit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec niſi illa reiecta manſurum ſit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat ſe & fraternæ pietatis iura perſanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam diſceſſurum: emoriique ſe malle, quàm ſine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui ſe iniuria exiſtimaret affici, iraſci tamen fratri diſtulit, contentus Antipatro & eius matri interdixiſſe Pheroræ conſuetudine, & vetuiſſe mulierum regiarum conuenticula. illi facturos ſe iuſſa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comeſſationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque ſtupri habere conſuetudinem, conciliante matre ipſius Antipatri.

CAP. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem.

QVapropter ſuſpectum habens patrem, & veritus ne vlterius ſerpendo eius odia ad ſe quoque peruenirent, ſcribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm ſe ad Cæſarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes miſit cum precioſiſſimis muneribus & teſtamento, in quo ipſum Antipatrum regem declarabat, aut ſi ille prior vita decederet, Herodem natum ſibi è filia ſummi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus eſt, non factis imperatis Cæſaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipſum

A οἱ ἢ ἀμειβόμενοι τὴν δύνοιαν αὐτῆς, προγνωσιν ἐπιτηδεύοντο ἐκφοιτήσει τοῦ θεοῦ, παρέλεγον ὡς ἡρῴδῃ μὲ καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θεοῦ ἐψηφισμένης αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τε βασιλείας εἰς τε ἐκείνην καὶ τοὺς παῖδας καὶ φερώραν, παῖδας τε οὓς εἶεν αὐτοῖς καὶ γαμετὴν, ἐλαύθανε τὸν σαλώμην, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ὧν, ὅτι τῷ θεῷ τὸ αὐλικὸν διαφθείρουσίν τινας. καὶ ὁ βασιλεὺς τῷ τε φαρισαίων τοὺς ἀπιστοτάτους ἀναιρεῖ, καὶ βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καρόν τε τῷ τότε πρόσχαρα ἀρετῇ τῶν θρεπτοῖς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτῷ. κτείνει ἢ καὶ παῖδα τὸ ἰδίᾳ συνειστήκει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγεν. ἦρτο ἢ ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῷ, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαζόμενος τῶν βλιπαταστάθησομένῳ θεοῤῥήσει βασιλέως. καὶ χεῖρα δὲ ἐκείνῳ παιδεύῃ, παρίζοντος αὐτῷ γάμου τε ἰκανῶ, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ἡρῴδης ἢ κολάσας τὸ φαρισαίων τοὺς δῆθεν ἐλληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς φερώρᾳ γυναικὸς, τλύ τε ὕβρεις τὸ παρθένων τῇ θλιμῇ τε γυναικὸς ἀναπιθεὶς, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ ἐπιμίαν αὐτῷ ποιούμενος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν φάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δι' ἔργων ὅσα δύναιτο. τλύ τε διάλυσιν τε ζημίας τε ὑπ' αὐτοῦ βλιβληθείσης τέλεσι διαφθυχθείσαν τοῖς ἐκείνης, τῷ τε νεῷ πεφεσγμένων ὑδὲν ὅπ ὑμετ' αὐτῆς. αἰθ' ὧν φερώρα καλῶς ἔχειν, ὑ δείσει ὑδὲ γνωμῷ εἰσηγήσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευστον ὑποπέμπεσθαι γυναῖκα ταύτῃ, ὡς πολέμου τὸ πρὸς με σοὶ αἰτίαν ἰσομοίρων. καὶ νεῶ εἴπερ αἰτιποιῇ συγγνώμης τε ἐμῆς, ἀπέπαυσε τλύ τε τὴ γαμετλύ. μόνος γὰρ ἔτως ἐμὸς ἀδελφός τε καὶ σέργειν ἀπιλλαγμένος. φερώρας ἢ καίπερ λόγων ἀρετῇ πρὸς θάνατον μένος, ὅτε συγγνώμης τε πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον ὑδὲν, ὅτε τῷ πρὸς τὴ γαμετλύ δύνοιαν. αἰρεῖσθαί τε πρότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν τλμᾶν ἀπεσερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ἡρῴδης ἢ φερώρᾳ μὲν ἐπροβάλλετο τλύ δῆθεν τοῦτο ὀργλύ καίπερ ἀπόδουν τιμωρίαν εἰσπεφευγμένος. αὐτιπάτρῳ τε ἀπειπε καὶ μηδὲ τῇ ἐκείνῃ φεράρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῷ γυναικῶν φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταυτὸν συνεσόμενον. οἱ δ' ὡμολόγουν μὲν, συνήσουν ἢ ἧ καρεῖς, καὶ συνεκώμαζον φερώρᾳ τε αὐτιπατρῳ. ἐφοίτα ἢ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν καὶ αὐτιπάτρῳ τὴ φερώρου γαμετὴ συμφρασάσας αὐτοῖς τὰ εἰς τλύ συνόδου τῆς αὐτιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμενος ἢ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλεῖον προχωρεῖεν τὰ τῦ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους καλέσαι τὸν αὐτιπατρον ἡρῴδης, πέμπειν ἢ τάχος αὐτίπατρον ὡς καίσαρα. ἐβουλόμην ἔπεμπεν ἡρῴδης αὐτίπατρον, δῶρα συνεπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ δὲ διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν αὐτίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ἢ τελευτᾶν ἡρῴδην, τὸν ἐκ τῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεγενημένον. συνεχόρμα ἢ αὐτιπάτρῳ καὶ σύλλαιος ὁ ἀραψ, μισθὸν ὢν προστάξει καίσαρ διαπεφευγμένος. καὶ αὐτίπατρος αὐτὸ κατηγορεῖ ὅτι

καὶ

καίσαρος, πρὸ ὧν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ A
καὶ τοῦ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλοὺς ἀπέκτεινεν ἐν πέρᾳ
ἀξιολόγων, πρὸ πάντα γνώμιμον τοῦ αὐτοῦ, καὶ μάλιστα σεμνὸν
ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμᾶσι δικαιότατον, ἀπηρνημένον
καὶ φάβατον καίσαρος δῶρον. καὶ σύλλαιος αἰτίαν εἶ-
χεν ἐκ ζιῶν δεήκλημάτων. κόρινθος ἰδὼν ἡρώδου σω-
μαζοφύλαξ τοῦ βασιλέως μάλιστα πιστὸν ὑπ'
αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος ὅτι χρήμασι μεγάλοις ἡ- B
ρώδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν δὲ φάβατος
συλλαίῳ πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος διαπεῖσαι πρὸς τὸν βασι-
λέα. ὁ δὲ κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα ἀνά-
πιστα ἰδὼν αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας κα-
ταρρόου τῇ κορίνθου πυθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄν-
τα, τὸν δὲ συλλαίῳ φίλον. οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει γὰρ αὐ-
τοὺς ὁ βασιλεύς, ὡμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξορμῶντες
μὴ μαλακίζεσθαι κόρινθον, καὶ ἔτι δεήσειε, καὶ συγ-
χρησυρήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ σατορνῖνος δηλώσεως C
αὐτοῦ πάντων τοῦ ἡρώδου χθονὸς, εἰς ῥώμην ἐξέ-
πεμπεν αὐτούς.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τῆ φερώρα.

Φερώραν δὲ ἰσχυρὰς ἐμμένοντα δυσὶ τὸ γυναικὸς
ἀναχωρεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ ἡρώδης κωλύει. ὁ δὲ ἀσ-
μένως ὅτι τὸ τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὀμόσας ἀ πρό-
τερον ἤξειν ἢ πύθοιτο ἡρώδην τετελευτηκότα, ὡς τε D
νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι τινων πι-
στώσεων ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, ἐχ ὑπήκουσεν
ὅτι τῇ τιμῇ τὸ ὅρκου. ἀ μὲν ἡρώδης γε μιμεῖται τὸ ὅτι
τοιοῦτος δὲ ἐκείνου γνώμιμον προαφηρημένος ἰδὼν ἔχθ, ἀλλ'
ἦκεν ὡς τὸ φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχεῖ νοσεῖν, καὶ
μεθαρμόσεως αὐτοῦ μὴ χθονὸς. θανόντα δὲ προ-
σείλας ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἕξει, πέν-
θος μέγα ἐπ' αὐτῷ προέθετο. τοῦτο αὐτιπάτρῳ καὶ τοι- E
γε ὅτι ῥώμης πεπλωκότι κακῶν ἐχθρὸς ἀρχὴ τῆς
ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πνευμένου τοῦ θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὰ
πάντα προὶ αὐτοῦ λόγου, πρόδηλον τοῦ ἀνθρωπίνῳ
γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ὅτι πᾶσιν.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆ γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς ἀναιρεθείησι φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς αὐτιπάτρου ἐπιβουλάς. F

Ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφῆναι ἐγένοντο αὐτοῦ ἀπελευθέροι δύο τῶν φερώρα τιμίων. οἵτοι
προσελθόντες, ἡρώδου ἤξίουν μὴ ἀνεκδίκητον κατα-
λιπεῖν τὸ ἀδελφοῦ τὸ νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς
ἀλόγου τε καὶ δυσυχοῦς μεταστάσεως. τοῦ δὲ ὅπισθα-
φέντος τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰρ ἐδόκει, δεισαντήσαι μὴ αὐτὸν
ἔλεγον πρὸς τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τῆς νόσου, φαρ-
μακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον G
εἰωθότι ἐμφαγόντα τοῦτου τελευτῆσαι. κομιστὸν
μὲν τινὰ γνῶναι τὸ φαρμακον τοῦ γυναικὸς ἐκ τῆς
ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προποιήσειν ἐρώτων, φίλ-
τρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτοῦ ἔστι, τοῦ ἀληθὲς ὅτι τῇ φε-
ρώρου τελευτῇ. φαρμακὶς ὁτανῆ ἢ εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ
τοῦ ἀραβίας. ἢ ταῦτα ἐπεκάλουν. καὶ τῆς συλλαίου ἐ-
ρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πεί-
σουσί τε αὐτὴν ὅπως δόσῃ τὸ φαρμάκου, εἰς τοὺς τόπους ἐλθοῦσαν, ἵνα μητὴρ τῆς φερώρου γυναικὸς

Cæsarem, quotum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se multo patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Cap. V.

Pherorę obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quędam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi: quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Cap. VI.

Pherorę vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

PHeroras mortuo Taphanitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs aurem simul ac fidē præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quę morbi fuit initium, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciē attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadā muliercula, nomine quidem amatoriū, re autem vera Pheroræ letiferum, sunt enim Arabum mulieres veneficæ maximè. hæc autem quæ tū insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profectæ fuerant vxoris Pheroræ mater

V.

& ſoror, & cum illa reuerſæ ſunt pridie quàm ille conam letiferam ſumeret. His auditis rex ad iram concitatus torſit ancillas earum & quaſdam etiam ingenuas, & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum ſecreta omnia, comeſſationéſque illas & occulta conuentiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem proſequeretur odio, vtque ſæpenumero apud patrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne ſperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio. addere his ſolitum accuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſámque in tam malitioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, quòd letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, miſſum inde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato ſi quid per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt multorum tum fuit opinio, nihil omnino mẽtita eſt. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde iu domum noſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam pernicíem comparatum. Poſtquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, & ἐπαυῆκεν αὐτῷ ἀγόμενα τῇ δείπνου πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῷ λόγων παρεξωυθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῷ γυναικῶν καὶ τινας ἐλευθέρας, κ᾽ ὅντος ἀφανοῦς τὸ φάρμακος, ὑφ᾽ τὸ μηδεμίαν ἔχειν, τελευταία τις τῶν ἐκείνων αὐτῇ τῷ ἀληθόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδὲν, θεὸν ἢ δικαλεῖσθαι ζιαῖσε αἰτίας δώσειν τῶν βαλεῖν τὴν ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τῷ ἐπιχόντων αἰτίαν πᾶσι γνωμένην. ταῦτα εἰς ὄπτασιν ἦρω δὴν ἄγει, & τὰ πάντα βασάνοις τῷ γυναικῶν ἀνάπτα λῶ, οἵ τε κώμοι, κ᾽ αἱ κρυπταὶ συνόδοι, κ᾽ δὴ κ᾽ λόγων πρὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς φερώρου γυναῖκας. ὧν δὲ ταλάντων ἑκατὸν δωρεὰ ὑπεκρύπτεσθαι φαίζειν πρὸς φερώραν τῷ ἀντιπάτρῳ κελεύσις ὑπὸ τῦ πατρός. μῖσος τε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήκιστον τῦ πατρὸς βίᾳ ἐξημμένου, καὶ αὐτὸ μηδὲν ἐλάσσονος τῦ γήρως ὑπεκειμένου, ὡς μηδ᾽ ἐλθεῖσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως διαφθαῖναί ποτ᾽ αὐτόν. ὧδε ξέφεσθαί τε πολλοὺς ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ κ᾽ ἀδελφοὺς, κ᾽ ἀδελφῶν παῖδας, ὑδαμῶς ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τὰσφαλοῦς. καὶ γὰρ δὴ & νεῖπε πάχειν αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τῦ βασιλέως, κ᾽ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε μὴ κ᾽ αὐτῷ ἄπλοτο ἤδη, τὸν μὲν ὑπ᾽ ῥώμης ἀραθαι τέχνην ὑπονοῦσαν, φερώραν δ᾽ ὑπὸ τῆς αὐτῦ τετραρχίας. ταῦτα, σωῆσε γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς κ᾽ πλὴν, τῦ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, σωῆλθ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κρατυνάμενος ὑπὸ καλία τῦ ἀντιπάτρου τὴν δωρεὰν τὴν μητέρα αὐτῦ, πάντα τὸν πρὸ αὐτὴν κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφελόμενος, ἔπειτα αὐτὴν ἀποπέμπεται, κ᾽ ταῖς φερώρου γυναιξὶν φιλίαν ἐπείσατο. μείλισσα ἢ ἐξώτρυνεν εἰς ὀργὴν κατὰ τῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμβρείτης αὖθ᾽ αὐτίπατρος, ὑπερεσπούων τὸν υἱὸν τῦ βασιλέως αὐτίπατρον, ἄλλα τε αὐτῦ ἐν ταῖς βασάνοις κατειπὼν, καὶ ὅτι ὠδασκευασάμενος φάρμακον θανάσιμον, δόλῳ φερώρᾳ κελεύσας ὧδε τὴν ἀποδημίαν αὐτῦ, ἵν᾽ ὡς πλεῖον ἀφεστήκει τῷ ἐν τούτοις ὑποτοπασμῷ τῷ πατρὶ δουλῶν. καὶ κομίσαι μὲ αὐτίφιλον ἐξ αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἵνα τῷ αὐτοπάτορος φίλων. σαλεῦσαι ἢ ὡς φερώραν ὑφ᾽ ἑαυτῷ Θευδίωνος, μητρὸς αὐτιπάτορος ἀδελφῆς βασιλέως παιδὸς, κ᾽ ἔτος ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν φερώρου, δόντος φυλάσσειν τῦ αὐδενὸς αὐτῆς. ἡ ἢ ὁμολογεῖ μὲν αὐακείναντος τῦ βασιλέως, κ᾽ δεδομοῦσα ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, οὐ μὴν τελευτᾷ ὑπὸ πόδας τῆς πλώσεως γνομένης. κ᾽ ἔτος ἐπεὶ αὐεκτήσατο αὐτὴν, ἀδεεῖ τε αὐτῇ ὑπιχνούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ᾽ ἀφανισμῷ ταληθοῦς ζητομένῃ, ζέφειν γὰρ μὴν κακοῖς τοῖς ὑσάτοις ἀγνωμονεῖν προθεμένην ὑπιχνεῖται, & ὤμοσεν, ἢ μὲν ἐρήσειν τὰ πάντα ὃν ἐφεξῆς ἔσπον, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῷ ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐκομίσθη γὰρ ἐκ τ᾽ αἰγύπτου τὸ φάρμακον ὑπ᾽ αὐτιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόησεν. κ᾽ θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλασσεν αὐτὴ, ὧδε φερώρου λαβοῦσα ὅτι σὲ ὑπ᾽ αὐτιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει φερώρας, κ᾽ ἐθεράπευες αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σε τ δ' νοιαν, ἰὼ φεὶ αὐτὸν ἐ- A
χεῶ, ἐπιπλάδη τε τῇ δ χνοίᾳ, κ μετακαλέσας με,
ὦ γύναι φησὶν, φθειρόδευσέ με ἀντίπατρος δπὶ παρεῖ μ
τῇ ἑαυτῆ, ἀδελφοῦ τ τῇ ἐμῇ, θανάσιμόν τε γνάμιλον
σπειθεὶς κ φάρμακον ὃ δ χανόησοτο αὐτῇ πιπορεισ-
μένος. ν νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτε ἀδελφὸς ὢδὲν ἀρετῇ ἧ
φότερον ἐχρῆτο φεὶ ἐμοῦ ὑφαιρῶν ὥπλαγ, ἐμέ τε ἐλ-
πὶς ἐκ εἰς μακρὰν ἀπείσεσθαι τ βίκ, φέρε μὴ γνώμῃ
ἀδολφοκτόνῳ δπεπισάμιλον φερπάτορας τοὺς ἐμαυ- B
τῆ, τὸ φάρμακον, κμῆς τε ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασάν
τε ὢδὲν εἰς ἀναβολὰς φέρσειν τ ἀνδρὸς τὰς ἐντο-
λάς. κ τὸ μ πλεῖον καύσασαν τ φαρμάκκ τυχεῖν,
ὑπολείπεσθαι δ ὀλίγον, ἵνα εἰ φερώσου μετασάντος
φθιστοῖ κακῶς αὐτὸν ὁ βασιλεύς, μαθίσαται δ' ἐφ-
δρασιν ποιεμφὴν τῇ ἀναγκῶν. ταῦτα εἰποῦσα, τότε
φάρμακον κ τ πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγε. κ ἀ-
δελφὸς δ ἀντιφίλε ἕτερος κ μητὴρ αὐτέ, ἀνάγκης τε
κ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, κ ἐγνώριζον τὴν C
πυξίδα κατηγορεῖτο δ' κ τ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ,
γυνὴ δ τ βασιλέως, ὡς παίτων τούτων ἴσωρ ἠμυ-
μένη, κρύπτειν φερθυμηθεῖσα αὐτά. κ δὴ τάδε ἡ-
ρώδης ἐκείνου τε ἐξέβαλεν, C τ ἰὸν αὐτῆς ἐζήλευφε
τῆ δ χαθηκῶν εἰς ὁ βασιλεῦσι μετ' αὐτὸν κ τ πευ-
θερὸν τ ἀρχιερωσύνκν ἀφείλατο σίμωνα τὸν τ βοη-
θοῦ. καθισᾷ δ ματθίαν τὸν θεοφίλε ἱερεσολυμίτην
ὄντα. ἐν τούτῳ δ κ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθὼν ἐς D
ἀντιπάτερον παρῆν, κ βασανισθεὶς, δ εἰσπεπαι κομί-
ζων, δώσειν τε τῇ αὐτῇ μητρὶ κ φερώνᾳ, ὡς εἰ τὸ φερ-
τερον μὴ ἄπροιτο τ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχει-
είζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο δ' χράμματα φὸς τῆ ἐν ῥώ-
μῃ φίλων τῇ ἡρώδη, κ ὑπαγορεύσει ἀντιπάτερον, δπὶ
κατηγορίᾳ ἀρχελάε κ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δῆ-
θεν δ χαβάλλοιέν τε τὸν πατέρα δπὶ σφαγῇ τῆ φεὶ
ἀρεσόβουλον κ ἀλέξανδρον, δ' οἴκτου δ' C αὐτοὺς
λαμβάνοιεν. ἤδη γδ κ σπαλουῶτο ὑπὸ τ παρὸς, ἐχ E
ὡς ἐφ' ἑτέρους, ἀλλ' δπὶ τῇ κἀκείνους φερσαπολωλέ-
ναι τ κλήσεως αὐτῆ γνομένης. ταῦτα δ' μεγάλων μι-
σθῶν οἱ φίλοι τῷ ἀντιπάτρῳ συνέφερσον. γεάφει δ'
C αὐτὸς ἀντίπατρος τῇ πατρὶ φεὶ αὐτῆ δπιμελ-
σας τῆ αἰτιῶν, κ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων
αὐτὰ μειράκια, τῆ δ' λόγων τῇ ἡλικίᾳ τιὼ ἀνάθεσιν
ποιούμενος. αὐτὸς δ' δ' ὧν τὰ φεὶ σύλλογον ἠγωνίζετο,
κ φεὶ θεραπείαν τῆ φρώτων ἀνδρῶν ἐμηχάνει, F
κόσμους τε ἀριφρεπεῖς ζηλάντων ἐώνητο δγκοσίων.
θαυμάσαι δ' ἂν τις ὅτι τοσῶνδε ἐν ἰσδαίᾳ κατ' αὐ-
τὸ κακωπηθέντων μηδ φότερον ἐπὶ ἀδὲν αὐτῆ δῆ-
λον ἠγόητο. αἴτιον δ' ἰὼ ἦτε ἀκείβεια C φυλακὴ τῆ
ὁδῶν, κ μῖσος τῆ ἀνθρώπων τὸ φεὸς ἀντίπατρον. ἐδὲις
γδ ἰὼ ὃς φερθύμως κινδυνεύῳ τῇ αὐτῇ, πρεῖσις τῆ
ἐκείνου ἀσφαλείαν καθίσαι.

eum & curandum venisti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circunuenit me Antipater, dum pestiferis consiliis & veneficis ministeriis suũ patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vsus est video, decedere, & mihi instare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inspectante venenum illud exure. tum se sine mora prolatum iuxta viri mandatum concremasse, paulo seruato vt si post mariti mortem rex eam tractare vellet durius, possit ei necessitati ocurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quasi secretorum horum omnium participes sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam rex abiecit, & filium eius è testamento deleuit, vbi successor destinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filium Hierosolimitani genere. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quæstionibus fassus est attulisse se venenum quod daret patroni sui matri & Pherorae, vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accusabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Aristobuli, miserarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus accessio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusãs, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quòd cùm per septem menses ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota sint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio, & viarum custodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conicitur.

Ἡρώδης δ' ἀντιπάτερου γεγεαφότος φεὸς αὐ-
τὸν ὡς τὰ πάντα ὂν χρὴ δραπεφαγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, δπικρυφάμενος τιὼ ὀργὴν
ἀντιπέμπει καλοῦν μὴ βραδύνειν εἰς τιὼ ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι φὸς τιὼ ἐπιδημίαν αὐτέ. κ ἅμα

CÆterũ Herodes ad Antipatri literas, quibus significarat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret ne quid sibi per eius absẽtiam quod nollet accideret. Simúlque VI.

modicè de matre eius quæstus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modisque omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant sententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius absentia aduersariis audacia virésq; ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iámque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fastis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni sanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium inscius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingressus est. quo mox admisso, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primùm mentem eius perculit, iam sentientem quò deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac rege, adhibitísque in cõsessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouissiméque serui matris Antipatri capti paulò antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicúmque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne de causa sua priùs decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integram seruaret: rex verò postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatẽ suam in procreandis

A τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου, καθίσεσθαι μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τοῖς περὶ αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, παντί τε τρόπῳ φιλότιμα τὸν περὶ αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ὑποτοπήσας, ὑπερβάλλοιτο μὲν ὁδοὺς τοὺς περὶ αὐτὸν, τῇ δὲ ῥώμῃ ἐνδιατρίβοντας κτήσεις ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ διαπεφάσοιτό τι αὐτοῦ. Τούτοις ἐν κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ὑπετυγχάνει. τοῖς δὲ τὸν φερώρου τελευτὸν διασαφοῦσιν, ἐν ταρσοῖς πρότερον, δεινὰς τε ἐποίησεν ἐπ' ἀνοίᾳ τῇ φερώρου, διότι δὲ τὸ πατρὸς τὸν ἀναίρεσιν ὁ διαπραξάμενος ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. πρὸς δὲ καὶ ἐνδοιάζειν τῆς κιλικίας ἠνώμενος ἐνεδίαζεν ἤδη πρὸς τὸ οἰκαδε πλεῖν, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν, ἐκέλευον αὐτὸν ταῦτά πη καταδυκοῦντα ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ διαμέλλειν τὸν οἰκαδε πλοῦν. λύσειν γὰρ ἅπαντα τὸν ἠνωμένον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νεῶν ἐκ ἐπέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἐκείνου ὑποψίαν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑποβλύσθαι. Τούτοις πεισθεὶς ἐπλεῖ τε καὶ προσέσχε τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτων ὑπὲρ τιμὴν τῆ καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προὐπτίοις δὲ ἦν αὐτῷ ἀντίπατρος ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσόντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξέπεσε μετ' ὀλίγων καὶ ἀγαθῶν ὑπομνημάτων. ταῖς δὲ ἐναντιωτάταις ἀρᾶις ἐκ σκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι πενθοῦσι τοῖς ἀδελφοῖς ὑποπίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δὲ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἄκριτος κυϊντίλλιος, διάδοχος μὲν σατορνίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἥκων δ' αὐτός τε σύμβουλος ἡρώδῃ, πρὸς τὰ ἐνεστηκότων αὐτῷ διενθένται. καὶ αὐτῷ συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντίπατρος ἀδένος αὐτῷ σκπύσου γεγονότος. εἰσεισι δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπὶ πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ δὴ θύραις, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφῶς οἰ ἐληλύθει κατανοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀσπάσαιτο ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ὀνειδίζων, καὶ βάλοιτο ὀλέθρου τὸ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκρατεῖ καὶ δικαστῇ ἔσεσθαι οὔσαν τὴν αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτου κακοῦ ἅμα τε ἀκρατὴς καὶ παρόντος τοῦ μεγέθει προφερόμενος ὤχετο. ὑπαντιάζουσι δ' αὐτὸν ἥ τε μήτηρ, καὶ ἡ γυνή. αὕτη δὲ ἦν, ἣ γλυμνὴν ἀντιγόνῳ θυγατρὶ τοῦ πρὸ ἡρώδου ἰουδαίων βεβασιλευκότι, παρ' οὗ τὰ πάντα σκμαθὼν ἐν ὠδασκυᾶις τὸ ἀγῶνος ἦν. τῇ δ' ἑξῆς, συνέδρευεν μὲν ἀκρὸς τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴτε τινες μειρύσθην ἐμελλον, καὶ ὧν τινες βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοι τε μηδῶοι τὸ ἀντιπάτρου μικρῷ πρότερον συνεκληρωμένοι ἦ σκεῦνον ἥκειν, ὑπισχνεῖτο φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπανιέναι ὡς πάντων τῶν παρὸν ἥκόντων εἰς πίστιν, μόνῳ τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπέσθαι καίσαρα, καὶ συὼ αὐτῇ τὸ μὴ τῷ παρὸν ὑποχείριον γενέσθαι. ἀντιπάτρου δὲ προσιόντος τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα, ὁ ἱκετεύοντος μὴ προδιεγνωσμένῳ κατασκευὴν δίκην, ἀλλ' ἀκριβάσεως αὐτὸ γενομένης ὧδε τῷ πατρὶ, ἀκριβῶς μὲν δυναμένῳ, τοῦτον κελεύσας ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, ὡς ὅτι τοιαύτας αὐτῷ τύχας

τύχας ὑμομήλιν, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A
γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσατο αὐτῷ
ἐξηγέμενος, & πλούτου δύναμείαν ἐν ἡμέρᾳ ὡς ἐθε-
λήσειαν προτεθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν ἕδεν ἐπ' ἐμποδίσ-
ματι ὑμεῖσθαι τὸ μὴ ἂν ὑπὸ βουλῇ τῇ ἐκείνων κινδυ-
νεύσας τελευτᾶν, ὑφ' τὸ θᾶσσον δυσεβῶς τιὼ βασι-
λείαν προλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μετ' αἴτιος, δίχῃ
τε τῷ πατρὸς καὶ δίκη. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν,
τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ὑπὸ τοιαῦτα χωρεῖν B
μὴ ὑποφαπῶαι. δέδοχον μὲ γὸ ὑποφιάσθαι δέκα
γεγραμμένων τῆς ἀρχῆς, ζώντος ἢ ἐπ' ἴσῃ πλεονε-
κτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπαρείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας.
πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον προσόδου κομι-
σάμενον, δωρεαὶ δ' εἰληφότα, ὁδοῦ τῆς εἰς ῥώμιν
τριακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπεκάλει ἢ καὶ τῷ
ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προ-
τεθεμένῳ, μιμητῇ γεγονότι. εἰ ἢ μή, δέκα κενῆς ταῖς δὲ ἐ- C
παγωγὰς ἐπιφέροντι αὐτῷ τῷ συγγενῶν. τὰ γὸ πάντα
ἀδαμόθεν, ἀλλὰ μειούσει τῇ ἐκείνου μαθητότα
προέξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκεί-
νε. οἷς ἀπολύειν κακοῦ πάντος κληρονόμον δ' παρο-
κτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦτ' ἅμα λέγων εἰς
δάκρυα ῥέπει), λέγειν τε ἄπορος ἦν. & νικόλαος ὁ
δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τῷ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα
συνδιατεθέμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς προάγμασιν ὧν προ- D
κεχθεῖσι τρόπον ἁπλατεστέρως, δεινθέντι τῷ βασιλεῖ
τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων
ἐχόμενα ἦν. καὶ τῷ ἀντιπάτρου καὶ δικαιολογίαν πρὸς
τὸν πατέρα παραμένου, & ὁπόσα ἁπλᾶ δείγματα
δ' δυοίας πρὸς αὐτὸν διεξίοντος, τὰς τιμὰς ἃς ὑπῆρ-
χον αὐτῷ προφερόμενος ἂν ποτε ὑμεῖσθαι μὴ ἐκ ἀρε-
τῆς ἀξίᾳ πρὸ αὐτὸν γεγονότι. καὶ γὸ ὁπόσα προϊδεῖν
δεήσειε παντὸν προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε τι-
να ἐδ' εἶτο χειρῶν πόνῳ τῷ αὐτῷ ἐκπεπροφέχθαι τὰ E
πάντα, εἰκός τε ἂν εἶ) τῷ ἀλλαχόθεν ὑπιβουλῶν τ' πα-
τέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ὑπιβουλευτικὴ καταγνῶαι, &
ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἁπλῶ ἐπ' ἐκείνοις ἐμπρυτρεῖτο, κακίᾳ
τῇ ὑπὸ τοῖσδε μέλλεσι σωτείναι. καίτοι γε τὸ μέλλον-
τος δέδοχον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τὸ σωναπολαυ-
σομένῳ τιμῇ, αἳ εἰς τὸ παρὸν πρεῖπαν, ἂν ὑπεκκεκω-
λύσθαι. εἰκός τε ἂν εἶ) τῷ ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τιὼ ἡμέτεραν, μὴ ψόγων καὶ κιν- F
δύνων ἐφίεσθαι τὸ ὅλε, ἄδηλον εἰ δύναμένῳ προνοέ-
σθαι. καὶ ταῦτα τεθεάμενον τ' ζημίαν τῷ ἀδελφῶν, καὶ
μειούτιὼ μὴ καὶ καταγορητιὼ γνώμενον λανθάνειν
δυναμένων, κολασιὼ τε ἐπεὶ φανερῶ κατέσπασαν
πονηροὶ τὰ πρὸς τ' πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τ'
ἐνταῦθα ἠνωνισμένων προδείγματα εἶ), τ' ἀκεφάτῳ
δυοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῷ δ' ὑπὸ
ῥώμης μάρτυρα εἶ) καίσαρα, ὑπίσης τῷ θεῷ ἀπατη- G
θῶαι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν εἶ) τὰ ὑπ' ἐκείνε γράμ-
ματα ἐπεσαλμένα, ὧν ἐ καλᾶς ἔχειν ἰσχυροτέρας
εἶ) τὰς δέβολας τῷ στασιάζειν αὐτοὺς προθεμένων,
τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτῷ σωτεθεῖσαν χολῆς
τοῖς ἐχθροῖς ἐγχυμένης, ἁπλῶ ἂν αὐτοῖς ὑπιδη-
μοιῶντος προγενέσθαι. δέβαλλόντος δὲ καὶ τὰς

talibus liberis, quódque ſenecta ætate incidiſſet in Antipatrum. enumerauit deinde curas educationis & inſtitutionis, quámque benignè ſuggeſſiſſet illi ex opibus quantum ipſe cuperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quo minùs capitalibus appeteretur inſidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Miratíque ſe Antipatrum quánam ſpe elatus in tantam peruenisſet audaciam. Succeſſorem enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti quoque ſibi ex æquo participem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe c c c. talentorum viatico. Obiiciebat deinde fratrum accuſationem, quorum ſiue ſontrum idem accuſator atque imitator, ſiue innoxiorum circumuentor ac paricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupiſſent, rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, cauſámque ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidiis, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quã enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cùm ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecùs ac numini nemo poſſit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & poſtremò ſe quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

βασάνους εἰς ψεύδολογίαν, ὡς τ' ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ
τῷ ἐφεσηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὅτι τούτοις τροπῆς τὸ σωτηρίου ὑμομήλης,

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodésque ipse quantumuis dissimulans fieret mitior : Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebátque testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis consiliatris naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestiis, à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam : & facilè colligimus illa quoque te nõ ad securitatem patris, sed ad fratrum fecisse perniciem, vt detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitiùs, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum bene conuenire tibi cum eis : quorũm posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus : alteram palàm quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus : alteram clàm maiore facinore per occultas insidias conãdo patrem subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solùm ipse meritũ supplicium effugeres, verùm etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplũm extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam regiæ potestatis particeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non contentus societate patris indulgentissimi, nisi quoq; suã partem præriperes : & cuius te seruatorẽ verbis præferebas, eum re vera quærébas perdere, non ipse tantùm scelestus, sed matri quoque inu-

σφόδρα δὲ ὠκτειραν τὸν ἀντίπατρον, δάκρυόν τε καὶ ἀπιᾶς τὸ πρόσωπον χρώμενον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτου καταφανῆ. φανερὸν ἦ καὶ πρώην ἤδη καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἐκδῆλον εἶναι. νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατηρᾶτο λόγοις. μειζόνως ἐκδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων καὶ μαρτυρίων συνῆγε· καὶ ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος μάλιστα ἦ τὴν ἀρετὴν ὅτι πολὺ ἐξηνέγκατο τοῦ βασιλέως, ἥτις εἰς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τοῦ υἱέως, ἐξαμαθὲν δύσκολον ὀνησιφόρως αὐτῷ ἐπαίρων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καί τοι γε οὐκ ἔστιν θαυμάζειν τοῦ πατέρων τὴν ἀβουλίαν. νεωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συμβόλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶττον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι ἐπιθυμήσαντας. ἀντιπάτρου δ' ἂν δικαίως τὴν μαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ παρὸς διεργετηθέντα τὸ λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰσοκλώστατα τῆς ἐρωτικῆς μὴ μαλαχθέντος, καί τοι γε κἀκείνοις πολὺ ἐγκαλουμένης μαλακίας τοῦ ἀδικεῖν τοὺς διεργέτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν ποιεῖς τὸ μιμητὸν αὐτῆς καταφανῆ ὠμότητος ἐμποδὼν σαυτοῖς. καί τοι γε ὦ ἀντίπατρε τῆς ἀδελφῶν μιαιφονίας τε ὢν τιμήσεται αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρινὺς τῆς ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τῆς πεφωραμένων. καὶ ἐπὶ ἐκείνοις ἐγκαλέμενος θυμῷ χρῆσθαι μὴ μέλλειν τοὺς, ἀλλὰ τοῦ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐτοῦ δάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, δείσκοντες κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῆς φιλοπάτωρ εἶναι πεπισθυμένος, ἀσεβέσιν ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν ἀδαλάβοις διευάμην. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέστησας. ἅμα ἦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αἴτιος ἐφ' οἷς ἠλέγχες πονηρὸς γεγονότας, καὶ τοῖς ὁμοφρονήσασιν αὐτοῖς οὐκ ὑπεσθίδοις, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίσας, ὡς καὶ συνθήκην πρὸς αὐτοὺς κἂν τὸ πατρὸς ποιησάμενος, ἐπὰν εἴλῃ κατηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τὴν ὑπεβουλὴν δ' παρὸς τυραννίας κερδαίνεσθαι καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν δυφεσσιόλῳ καρπούμενος, ἑνὸς τὸ σὸ ἀξίαν. φανερὸν μὲν τὸ κἂν τὴν ἀδελφῶν, ὧν καὶ ἠγάλλου ὡς ὑπὲρ τοῖς μείζοσιν. ἐν ὧν ἄξιον ὅτου φερνεῖν. εἰ δὲ μήγε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κατὰ τοῦ πατρὸς σωτῆρας, ἐκείνους μὲν, οὐκ ὡς παρὸ ὑπεβουλευκότας μισῶν. ὁ γὰρ αὖ ἐξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτεῖν ἀδυπλησίαν. ἀλλ' ὡς δικαδόχους τῆς ἡγεμονίας οὐκ δικαιότερον αὖ ἡγεμόνας. τὸν ἦ πατέρα ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θάσσων ὡς ἐκείνων ὑπακαταψεύδηται μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας παρασχεῖν ἄξιος ἦσθοι, ταύτας ἀδικῶ τοῦ δυσχοῖς εἰσπραξάμενος πατρὸς, ὑπονοῶν παρανοίαν ὁ κοινὴν, ἀλλ' οἵαν μέχρι νεῦ οὐκ ἰσόρροπον ὁ βίος. οὐ γὰρ μόνον παρὸ ἐπεβάλλουες, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντα τὸν διεργετικόν, κοινωνὸς δ' βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ δόξης προφανθείς. καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ὑπικωλυμένος, ἐλπίδα ἦ τὴν εἰσαῦθις γνώμην τοῦ πατρὸς καὶ γεάμμασι προσφαλισμένος. ἀλλ' οὐκ ἄρα τῇ πρώδου ἀρετῇ τὰ πράγματα, γνώμῃ ἦ τὸν πονηρὸν ἐκείνης τῇ ἑαυτοῦ, βουλόμενος τοῦ πάντων σοι ὑπακούσαντος πατρὸς, καὶ τὸ μέσον ἀφαιρεῖσθαι, τὸν προσποιῆσαι τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθισάμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα

ὡ ἐπι-

ὠ ἐπενόεις παμπλαῆ, & σασιοποιῶν τ̃ δύνοιαν τοῖς ἀ- A
δελφοῖς καὶ τὸλμῶν θηρίον ἀποκαλεῖν τ̃ πατέρα, πα-
σῶν ἑρπετῶν χαλεπωτέραν τ̃ δικαίαν κατασκευασμέ-
νος, ἢ τὸν σεαυτοῦ ἰὸν ὅτι τοῖς συγγενέσι καὶ τοῖς ὅτι
τοσούτοις εὐεργέταις παρεκάλεις ὅτι συμμαχίας φυ-
λάκων, καὶ τέχνας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φερασμένος
καὶ τ̃ γέροντος, ὥσπερ ἂν ἀρκύσας σε τ̃ δεινότητος μῖσος
τὸ ἀποικτεῖραι ὧδας ἦσας. & νῦν ἐλπὺδας καὶ βα- B
σάνους ἐλευθέρων οἰκετῶν ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν δικὴ σὴ
γεγονέναι, μεμύσεις τῶν σωσωμοτῶν, ἀντιλέγειν τῇ
ἀληθείᾳ παρὼν, καὶ οὐχὶ μόνον τ̃ πατέρα ἀναιρεῖν με-
μελετηκὼς ἐκ τ̃ ἀνθρωπείου, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον καὶ σὲ
γεγραμμένον, καὶ τὸν ἀρετὴν τὸ ἴσου, καὶ τὸ δικαίου τ̃
φύσιν. ἔτως ἄρα ψευδεῖς λέγων τὰς βασάνους τ̃ ἀνα-
βεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὴ ῥυόμενοί σου τὸν πατέρα
ἐπιορκοῦσιν τῷ ἀληθεύειν. οἵ γ' σαὶ βάσανοι δο-
ξουσιν. ὁ ῥύση ἄρα τὸν βασιλέα τ̃ ἐπιβουλίας τ̃ συγ- C
γενῶν; ὁδὶ ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὲν
τ̃ ἀδελφῶν δύνοιαν παρασκευάμενον τῷ παιδὸς, ἐν-
θα δ' μέλλοι κατὰ μόνας ταχέως ἀποίσασθαι τὴν βασι-
λείαν, πάντων αὐτῷ θαρασυμώτατον ἀναφαινόμενον;
γνοὺς ὅτι παροινία κοινὸν ὄνειδος ἀδίκημα καὶ τ̃ς φύ-
σεως & τ̃ βίου, πεφυκὼς ὁδὲν ἧσσον ὡς τὸ βεβου-
λευμένου καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν. παρασ-
τάθει ἤδη τὰ τ̃ς μητρὸς ἀντιπάτρου, ὁπόσα παρὸς τί-
νας ἐν κουφολογίᾳ γυναικείως εἰρημένα. μαντείας D
τε καὶ θυσίας ὅτι τῷ βασιλεῖ γεγονέναι. καὶ ὁπό-
σα μετὰ τῆς φερώρου γυναικῶν ἀντιπάτρῳ ἀνέλιπτο
μετὰ οἴνου & λύμης ἐρωτικῆς, τῆς τε βασάνων τὰς
ἀπαρείσεις καὶ ὁπόσα μαρτυρίαν ἐχόμενα, πολλὰ δ'
καὶ παντοῖα ἐν, τὰ μὲν παρασκευασμένα. τὰ δ',
παρὸς τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι
ἐφορμένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν ἔτι κατὰ φόβον
τὸ ἀντιπάτρου μὴ δεδρασάμενοι τὸ αὐτὸ σιγῇ πα-
ρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὁπιβατὸν τοῖς κατηγορίαις E
τῆς ἀρξάντων γεγονότα, & τῷ ποτὲ πολλῷ αὐτῷ
ὄντα ὄντα τύχῳ, παρφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς πα-
ραδεδόκιαν, οἱ καὶ ἁπλήστως μίσους τὸ παρὸς αὐτὸν
ἐνεφορεῦτο. κατέαν δὲ ὁ τοσοῦτον ἐχθρὰ τῆς ὁπε-
χειρικότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθη τόλμης ὧν ἐπε-
νόησαν κακιᾶς καὶ δυσμενείας τ̃ παρὸς τὸν πατέρα, καὶ
τοὺς ἀδελφοὺς τάσεως, & ἀλληλοφθορίαν ἀναπε-
πλησμένον τὸν οἶκον. καὶ μήτε μίσει καὶ δίκῃ, μήτε φιλία
δ' δύνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ συμφέ-
ρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοὺς οἱ πολλοὶ παρ- F
ανεσκοπημένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα ἀρετῇ κρίνειν πε-
φύκασιν ὅτι τοῖς παροῦσι, δεδὲ τὸ καὶ ὀργῆς ἀπαλλαγ-
μένες ὅτιψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, καὶ καταβοὰς ἐν τοῖς
πρὶν εἰρχθέντος ποιεῖσθαι, ὧδε γιγνομένης ἀδίκιας ἀφέ-
φερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολὺ τερποὶ τε κακῶν
ἀποδειχθῆσαν, ὁδαμόθεν ψεύδεσι αἰτίαν ἐγκαλεῖσθαι
δυνάμενοι, δεδὲ τὸ μήτε δύνοιά τῇ παρὸς πρόσθεν λέγειν
τοῖς πολλοῖς, μήτε ἀσφαλία κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔ- G
χρῃεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρά τε ἠγεῖσθαι
τὰ παράγματα, & τὸν αὐτίπαλον ἐν ἀσφαλείᾳ τῇ ἐ-
πρόσθε, πονηρία δ' τῇ αὐτῇ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολ-
λά τε ἐν καὶ ὧδε πολλῶν οἷς παρηγέλλετο εἰπεῖν ἀγορεύομενα, ὡς τε τὸν αὐτίπαλον καὶ περ ὅτι πλεῖ-
στον παῖτα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι καὶ ἀπερυθριάσαι, μηδ' ὅσον ὑπὸ φωνῆς ὅτι τὸ αὐτίπλεγον

rens eiuſdem notam ſceleris, & fratrum diſturbans beneuolentiam, diſſidiisque miſcens omnia: & poſt hæc auſus es patrem vocare beſtiam, ipſe venatiſſimis quibuſque beſtiis nocentior, proprio veneno abutens in coniunctiſſimos optiméque de te meritos, muniensque te cuſtodibus ac variis tam virorum quam mulierum technis contra vnum ſenem, quaſi non tua ſola ſceleſta mens ſatis eſſet ad explēdū odium. Et nunc poſt tortos tua cauſa viros & mulieres, ſeruos & ingenuos, poſt aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem ſperaſti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te eſt conaris legem quoque contra tui ſimiles ſcriptam abolere, ſimúlque Vari æquitatem, omnémque quanta eſt in rerum natura iuſtitiam: an ideò mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui ſeruatoribus? tibi ſcilicet in tormentis plus credendum eſt. Non liberabis tegem Vare à cognatorum iniuriis? non dabis neci hanc peſſimam beſtiam, pietatem erga genitorem ſimulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt ſolus regnet deprehenſum inſtruendis illis capitalibus inſidiis? Scis parricidium non priuatum eſſe crimen, ſed publicā vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiā non minus quàm perpetratum contaminet: imo quod qui non punit, & ipſe in naturam parentem eſt iniurius. Poſt hęc matris eius quædā adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effutierat. conſultos vates de regno, & ſacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinoſas & ebriolas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus. quæque ad teſtimonia pertinerēt per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina neceſſitate expreſſa, atque hoc ipſo certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri ſilentio texerant, poſt verſam eius fortunam videntes accuſationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum ſua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis grauabatur, vt propriis ſceleribus, hoſtili in patrē animo, diſturbata fratrum concordia, commiſſis inter ſe domeſticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iuſta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, niſi quatenus ſibi videretur commodum. idque cùm iamdudum à multis eſſet obſeruatum, quo quiſque erat æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduerſarius: & quàm primùm tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid ſcirent certatim prodentes: cúmque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam loquerentur, neque periculi metu ſilentio quicquam tegerent, ſed damnarent omnes ſceleſtos conatus Antipatri: eúmque non tam ob patris ſecuritatem quàm ſuo metipſius merito de medio tollendum cenſerent, & tradendum ſupplicio. nec hi ſoli qui interrogabantur eum accuſabant, verùm etiam ſpontanei delatores plerique aderant: ita vt licèt callidiſſimus eſſet mendaciorum artifex, & frontis perfrictiſſimæ, tamen ne hiſcere quidem

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus incidérunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi ptæditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus quęnam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo: scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquam ab insidiatrice exiget. Ea verò quàm à Salome scriptam videri

A τὴν ἰχνεύειν ἐσφέρεσθαι. νικολάου δ' παυσαμένου τὴν τε λόγων & τὴν ἐλέγχων, ἄφορος ἐπέλυσεν αὐτὸν πρότερον ἐπ' ἀπολογίᾳ τὴν ἐγκληθέντων χωρεῖν, εἴ πως αὐτὸν φανήσοιτο τῷ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ὑπενεχθεῖσιν εἶναι. καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνέχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τὴν ὁμοίων ἀνέχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ' ὡς τάχιστα ἔκειτο ἀπατεξαμένος, τόν τε θεὸν, καὶ πᾶσι προσιθεὶς τὸ ὑπομαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι φήνασθαι, μὴ ἂν ὑπόβουλον αὐτὸν τῷ πατρὸς γενέσθαι. εἰωθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπόταν μέν ἐγχειρῆταί τινα κακῶν, εἰ ἔν τισ' εἴη τὸ πᾶσι τὸ φῶς τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὑπὸ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπόταν δ' φωρώμενοι κινδυνεύοιεν δίκην ὑποσχεῖν, κατ' ὀλίγον αὐτὸ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ὑπείρεσιν. ὃ δὴ καὶ τῷ αντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τῷ θείῳ ἀκαταφρονήτως, καταργήσας αὐτὸν παντάχοθεν ἡ δίκης ἀπορία τὴν ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις ἐπαφορίσεις τῇ ἀρετῇ τὸ θείου, μαρτυρίαν ὑπισχνῶν αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνου φοβούμενος εἰς μέσους φήναι, ὁπόσα φόβῳ τὸν πατρὸς φράσειν ὤλμᾶν ἐκέλευεν. ὁ δ' ἄφορος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακείνων τὸν αντίπατρον, ὑδὲν δείσκετο πλέον τῆς ἀνακλίσεως τῷ θεῷ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ μνόμιον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὴν πειθοῦσαν αὐτὸν δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τὸν δὴ θανάτῳ τὸν ἁλωκότων πίνει κελεύσαντος ἄφορου, ἡ φήμη ἔθανε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπέρχεται τῷ συνεδρίου, καὶ τῇ ἐξῆς ἐπ' αὐτοχείας, οὗπερ δὴ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ ἐφέτειαι, ἐφ' τὸ σύνεδρίου τοῦτο βασίλειον εἶναι. ἡρώδης δ' φήμη μὲν ἔδησε τὸν υἱόν. ἀδήλοι δ' τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ ἀφέσεις πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπελήλυθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου φράσειν ὁπόσα περὶ τὸν αντίπατρον ἔφραξεν. δήσας δ' αὐτὸν εἰς ῥώμην ὡς καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα περὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τὴν καίσαρα τὴν κακίαν τοῦ αντιπάτρου. ἀλίσκεται δ' ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, καὶ ὑπολὴ ὑπὸ ἀντιφίλου πρὸς αντίπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰγύπτῳ δ' αὐτὸς διέτριβε, καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τ βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἔπεμψά σοι τὴν παρ' ἀκμῆς ὑπολὴν μὴ φεισάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχοίης περὶ τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡ μὲν ὑπολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ὑπολήν. ἐμὴν φανερά γε λύ, καὶ ὁτὲ αντιφίλου δοῦλος ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν φήν λαβεῖν. δυσελπίας οὖν ἐχούσης τ βασιλέα, τὴν φίλων τὶς τὴν τὸ ἡρώδου θεώμενος ὑφῃρημμένον τ δούλου τ ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, εἵκασεν ἐντὸς τῆς ὑπατυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. καὶ λύ δ' ἦτας. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ὑπολὴν, ἐγγεγραμμένα τε λύ ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αντιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἷαν ἤθελες ὑπολήν. καὶ ἀπόγραφον ποιήσασα τῇ φορᾷ τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς φήν σαλώμης ἔγραψα. λύ ἀναγνοὺς, οἶδ' ὅτι τιμωρήσεται σαλώμην ὡς ὑπέβαλον. λύ δ' ἡ φήν σαλώμης δοκοῦσα

B

C

D

E

F

G

εἰ) πρὸς τ̃ δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' αὐτιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ σαλώμης, ὅσα γῶν ἡ δχάνοια θέλοι ὑπαγορδυομδμη, λέξει ὃ συνέκδοτο αὐτῆς. τὰ δ' γεγραμμδνα ὧδε τοιάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρώδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιουμδνη μηδέν σε λανθανέτω κ̃ σὺ γινομδνων, δύρῶσα ὅπισολίω σαλώμης πρὸς τὸν ἐμὸν κυρίαν κ̃ σὴν γεγραμμδνων ὅπκινδυνώσ ἐμαυτῇ σοὶ ὃ ὠφελήμως ἐξεγραψάμην κ̃ ἀπέσειλά σοι. ταύτην ὃ συνίνη ἔγραψε γήμασθ συλλαίω θέλουσα. κατάχισον οὖν τ̃ ὅπισολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνδύσω. πρὸς δ' αὐτὸν ἐγέγραπτο αὐτιπάτρον, δχασαφύσης ὅτι δχανομδνη κελδύσματι τῷ συνίνη αὐτή τε γράψειε πρὸς ἡρώδην, ὡς σαλώμης ὅπιβύλως αὐτῷ πεφασεν ἐνδχομδνης τὰ πάντα. κ̃ αὐτίγραφον δ' ὡς πρὸς δέσποιναν τ̃ αὐτῆς πεμφθείσης ὅπιστολῆς ὑπὸ σαλώμης ὑποπέμψειεν αὐτή. ἣν δ' ἡ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλδυε δ' ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, Ϲ ἔπεφασε ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων συνεργεῖν κατά γε τ̃ παρδος κ̃ κ̃ δ' πτθίδος. ἡρώδης δ' ὀκπλαγεὶς μεγέθ δ' αὐτιπάτρου κακίας, ὥρμησε μ̃ κ̃ ὧδε χῆμα αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκηθεν μεγάλων γενόμενα πρδγμάτων. κ̃ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ κ̃ τῇ ἀδελφῇ ὅπιβεβελδυκότα, κ̃ τ̃ καίσαρος δ' ἐφαρκότα τὸν οἰκίαν. ἐξώτρυνε δ' αὐτὸν κ̃ ἡ σαλώμη ϛερνοτυπουμένη κ̃ κτείνειν αὐτὸν κελδύουσα εἴ τινος ὅτι τοιοῦδε πίϛεως ἀρχὰν ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν γένοιτο. ἡρώδης δ' μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν υἱὸν, κελδύων εἴτι αἰτιατὸν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑπόδδμενον. ἐπεὶ δ' ἀχαρὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπειδὴ πανταχῇ πεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γονῆς συνεργήσαντας αὐτῷ τὰ φάρμακα μὴ μελλῆσαι κατειπεῖν. ὁ δ' αὐτιφίλου τὸν πάντων αἰτίαν ἀνετίθει, ἕτερον δ' ὐδένα προὐτίθει. ἡρώδης δ' θελαλῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν ὅτι ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τ̃ ὅτι τοῖσδε βελδυμάτων. ἔπειτα δείσας μὴ βοηθείᾳ τ̃ φίλων δυείσκοιτο τ̃ κινδύνε δεχρυσῶν, αὐτὸν μ̃ δέσμιον ὡς κ̃ πρότερον ἐφύλαττεν, αὖθις δ' πρέσβεις ἐξέπεμψε κ̃ γράμματα ὅτι κατηγορίαν τ̃ υἱέος, ὁπόσα τε ἀκμὴ συνεκκρύσειεν αὐτῷ, κ̃ αὐτίγραφα τ̃ ὑπολῶν.

A volebant, Antipatri commentum erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & regi scripsit in hanc sententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi sit curæ ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam contra te scriptam ad meã dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebãt quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum e uestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium; qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangés, & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cũ fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset. Qui cùm ad hæc ne hitcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio saltem socios sceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal parricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ή.

Περὶ τ̃ ἡρώδου νόσου, κ̃ στάσεως τ̃ ἰουδαίων.

F

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

VIII.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅτε κ̃ ῥώμης ἦπτήοντο, ὁπόσα τε ἀνακεινομένους δεῖσαι λέγειν, πρδσεκδδαχθέντες, Ϲ τὰ γεγραμμένα φέροντες. εἰς νόσον δ' ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν, δλαθήκας γεγραφε τ̃ νεωτάτῳ τ̃ υἱδν τ̃ βασιλείαν διδοὺς, μίσῳ τότε πρὸς τ̃ ἀρχέλαον κ̃ φίλιππον ἐκ τ̃ αὐτιπάτρου δλαβολῶν, καίσαρί τε τάλαντα χίλια, Ϲ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος Ϲ τέκνοις Ϲ φίλοις κ̃ ἀπελδυθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε δ' κ̃ τοῖς υἱέσι χρήματα κ̃ πρδσόδους καὶ ἀγροὺς, κ̃ υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμην τε ὅτι μέγα ἐπλήτησεν τ̃ ἀδελφὴν, δῶρόν τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν δλαμεμφηκέναι καὶ μηδαμόθι θρασυνομένην κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δ' θεραπείσειν, κ̃ δὴ ἕτος ἑβδομηκοστὸν ἦν, ἐξηρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ κ̃ πικρίᾳ εἰς πάντα χρώμενος. αἴτιον δ' ἦν δόξα τε καταφρονεῖσθαι κ̃ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

INterea dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus testamentũ condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæsaríque legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberisque eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filiis distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quam propter perpetuam & incoucussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus est, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quòdque existimaret gẽtem lętari suis infortuniis: quam opinionem

confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos ſuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnéſque ad regem perduxit. Quo rogante quò freti auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes vitos decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſum⁹ vindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyſes autore & doctore Deo pertulit:

ἐπῳδήν τινες τ̃ δημικοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέσησαν αὐτῷ δῶρα διαυτὰ αἰτίαν. ἦν ἰούδας ὁ σαριφαίε, ⁊ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οἷς τινας τ̃ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες ⁊ δημῷ φερσφιλεῖν δῶρα παιδείαν τ̃ νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δι' ἡμέρου αὐτοῖς πάντες οἷς φερσαγοίησις ἀρετῆς ἐπετηδύετο. οἵ τε πιυθανόμενοι τ̃ βασιλέως τ̃ νόσον θεραπεύειν ἄπορον ὖσαν ἐλπίδα τὸ νεώτερον, ὡς τὰ ὁπόσα ὧδε τ̃ νόμων τὸν πάτριον κατεσκεύασε ἔργα ὑπὸ τ̃ βασιλέως, ταῦτα καθαιρεῖν θέλοντες δυσεβείας ἀγωνίσματα ὧδε τ̃ νόμων φέρειν. καὶ γὰρ δὴ δῶρα τ̃ τόλμαν αὐτῷ παρ' ἃ διαγορεύει ὁ νόμος τ̃ ποιήσεως, τάττε ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς ὧδε τὸ εἰωθὸς τ̃ ἀνθρώπε διεξίει, καὶ δὴ καὶ τελεῖ νόσον. ἦν γὰρ τῷ ἡρῴδῃ πνὰ φερσματευθέντα ὧδε τ̃ νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλεν οἱ φθεῖ τ̃ ἰούδαν καὶ ματθίαν. κατεσκεύακει ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τ̃ πυλῶνος μεγάλε τ̃ ναῦ ἀνάθημα ⁊ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀνασάσεις ὁπινοεῖν καί τινων ζώων ἀναθέσεις ὁπτινοῦνεθαι τοῖς βιουῦ κατ' αὐτὸν φερειρημένοις, ὡς τε ἐπέλθοιεν οἱ σοφισαὶ, τὸν ἀετὸν καθαιρήσων. καὶ γὰρ εἴ τις αὖ γένοιτο κίνδυνος τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεθαι τὴν φερτεθειμένην ἀρετὴν ὑπ' αὐτ̃, τοῖς ὅπι σωτηρία καὶ φυλακὴ τ̃ πατρίου μελλήσουσι τελευτᾶν, δῶρα τὸ ἀίδιον ἐπαινεῖθαι φήμην καταστησαμένοις, ἔν τε τοῖς νεῦ ἐπαινεθήσεθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνήστον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καὶ τοίνυν τοῖς ἀκινδύνως διατεθειμένοις ἄφυκτον ἐῖ τὴν συμφορὰν, ὡς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀρεγνωσμένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῷ μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῆς δεχομένοις ἀπέναι τ̃ βίε. φέρειν καὶ κύφισιν πολλὴν τὸ ὅπι καλοῖς ἔργοις, ὧν μνήσεσθαι τὸν κίνδυνον ἐῖ, τελευτᾶν, καὶ ἅμα ἱέσι τοῖς αὐτῷ, καὶ ὁπόσοι τὸ συγγυοῖς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε φερσποιῆσαι ὄφελος δύκλειᾳ τῇ ἀπ' αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆγεν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται ὁ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φράζων τὸν βασιλέα, καὶ συμφέροντα τοῖς σοφισαῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀελθόντες κατέσπασάν τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. ⁊ ὁ στρατηγὸς τ̃ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ὁπιχείρησις φερὸς αὐτὸν, δπὸ μείζονος διανοίας ἢ ἐφράσατο, ταχὺ λαβών, ἄνεισι χεῖρα πολλὴν ἀγόμενος ὁπόσοι ἀνθέξοιεν τῷ πλήθει τ̃ φερεσμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ὁπιπεσὼν μὴ φερσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δίξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ φερνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τῶ ὀνήσαντος φρονεσποπημένοις. τῷ τε νέων ὡς ἑλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἱ θαρσεῖ ἐμμὸν ὁπόντα εἰς φυγὴν τὸ λοιπὸν πλῆθος καταστὰς συλλαμβάνει. ⁊ τοὺς εἰσηγητὰς τῶ τολμήματος ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμένοις ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτ̃, καὶ αἰσχύνετο ὁπὶ τ̃ βασιλέα ἐρεμένου ὑπὸ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τ̃ βασιλέως εἰ τολμήσειαν αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ καὶ πεφρόνηταί γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, καὶ πίστραχ' τὰ πεφρεσμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεσωσθησάμης. τῶ τε γὰρ θείε τῇ ἀξιώσει φερὶς ἁμάρτια βεβοήθη' ὑφ' ἡμῶν. καὶ τῶ νόμου τῇ ἀκριβάσει πεφρονήσαμεθα. θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τῷ σῶν δολμάτων ἀξιωτέροις τετηρεῖθαι ἡγέμεθα νόμοις, οἷς μωυσῆς ὑπαγορεύσει ⁊ διδαχῇ τῶ θεοῦ γεγραμμένος κατέλιπεν ἀδο-

ἡδονῇ τε τὸν θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν ἡμῖν τινα A
βλαβάλοις, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ
φιλίᾳ τῇ εὐσεβοῦς μέλλει συνείσεσθαι τὸ ἐφ' ἡμῖν
λῆσαν αὐτό. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον ἡδέως
ἐλλειπες ἔρα τῇ τόλμῃ τῶν λόγων χεώμενοι, ἢ θαρ-
σήσαντες τὸ ἔργον φεύγειν ἀπεφεύγοντο. βασι-
λεὺς δ' αὐτοὺς καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς Ἱεριχοῦν-
τα, καλέσας Ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡς ἀγε-
νομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅπ B
κλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ σώματος, τῆς ἀγωνιῶν
τε ἐφ' ὅσον ἀμύνειν ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γενομένας ἀπειθ-
μεῖτο, καὶ τοῦ ναοῦ τὸν κατασκευὸν ὡς μεγάλοις τέ-
λεσι τοῖς αὐτοῦ χρόνοις, μὴ δυνηθέντες ἔτεσιν ἑκατὸν
εἰκοσιπέντε τῆς ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοῖν-
δέ τι ὅπ τιμῆ φέρειν τοῦ θεοῦ. κοσμῆσαι ἢ καὶ ἀνα-
θήμασιν ἀξιολόγοις. αὐτ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτὰ
χρύσθαι κἂν μετὰ θάνατον καταλελεῖφθαι μνήμην C
τε αὐτῶ & δόκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ
ζῶν ἀφύβείζειν ὑπόχοιντο εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἡμέρας τε
καὶ ἐν ὄψει τὸ πλῆθος ὕβρει χεωμένους ἄφαθ' ὑπ'
αὐτοῦ ἀνακειμένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβείζοντάς
τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτόν, ἀληθεία ἢ εἴπις
ἐξετάζοι τὸν γεγονότος ἱερουλοιῦντας. οἱ ἢ δὲ τὴν
ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὴ & κατ' αὐτῷ ἐξαγείωσας εἰσ-
φέρεσθαι τὸ τιμωρίαν, ὅτε γνώμη ἔφασαν αὐτὰ πε- D
φέχθαι τῇ αὐτῷ, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς ἀπιλλαγ-
μένα κολάσεως αὐτὰ ἐῇ. ὁ ἢ τοῖς μ' ἄλλοις φρονότε-
ρως ἔχειν. ματθίαν ἢ τ' ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς
ἄπιον τοῦ μέρους τέκνων γεγονότα, καθίσα ἰώζαρον
ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ ὅπ ἢ τοῦ μα-
θίου τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα
καθεσιῶσαι φοὸς μίαν ἡμέραν, ἐν ἰουδαίοις νησείαν ἄ-
γουσιν. αἰτία δέ ὄζιν ἥδε. ὁ ματθίας ἱερωμένος ἐν
νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἢ ἡ νησεία ἐνίσατο, ἔδοξεν E
ἐν ὀνείρατι ὠμιλῆσαι γυναικί. & δὴ τόδε ἐδυναμέ-
νῳ ἱερᾶσθαι, ὡσπερ ὁ τοῦ ἑλλήνου συνεφέσατο αὐ-
τῷ συγγενὴς ὤν. ἡρώδης ἢ, τόν τε ματθίαν ἐπεπαύ-
κει τ' ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγ-
γέρκει τοῦ φάσιν καὶ ἄνδρας ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ ἐ-
κάυσε ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη ἢ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλι-
πεν. ἡρώδη ἢ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκην
ὧν ὠδαιμόνισεν ἐν τοῖς θεοῦ. πῦρ μ' F
γὸ μαλακὸν ἐν, ὐδὲ πολλὴν ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπα-
φωμένοις τοῦ φλόγωσιν, ὁπόσον ἐν τοῖς ἐντὸς φερσεπί-
θει τοῦ κάκωσιν. ὀρθυμία ἢ δεινὴ τὸ δέξασθαι τοῦ
ἀπ' αὐτοῦ. ὐ γὸ ἐν μὴ ὐχ ὑπουργεῖν. & ἕλκωσις ἦν
τε ἐντέρων καὶ μάλισα τὸ κώλου δεινὰ ἀλγηδόνες.
καὶ φλέγμα ὑγρὸν φεὶ τοὺς πόδας καὶ διαγές.
ὠδαπλησία ἢ καὶ φεὶ τὸ ἧτρον κάκωσις ἐν. ναὶ
μὴν καὶ τὸ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, πνεῦ-
μάτος τε ὀρθία ἔντασις, καὶ αὖτ λίαν ἀσθε- G
δοῦντι τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τοῦ πυκνοῦ τοῦ ἄσθμα-
τος. ἐσπασμὸς τε φεὶ πᾶν ἐν μέρος ἰσχυὸν ὐχ
ὑπομονητὸν φερσιθέμενος. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν
θεραζόντων, καὶ οἷς ταῦτα φεραποφθέγγεσθαι σοφία
φοήκη), ποινὴν τ' πολλῶν δυσεβοῦς τούτων ὁ θεὸς εἰσ-
φέρεσθαι ὧδε τοῦ βασιλέως. καὶ περ δὲ μειζόνως ἦν αὐτὸς ἀλαπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι τοῦ
ἀσφῆλαι ἐν, ἰατροὺς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ὑποτρεσσόμενος,

nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunque nobis intuleris, conteij nos non ob maleficium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hęc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos miſit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exhauſtos pro republica, tum inſtauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum regum ad honorem Dei valuiſſet perficere, nec extructum id tantùm à ſe, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo dignißimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam, & memoriam, & gloriam: nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficiis reponi injuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores, quique veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in ſe quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, videríque ſibi admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio, eíque ſucceſſorem dedit fratrem vxoris ſuæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem ſubſtitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam, non eſſet idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis autorem eiúſque ſocios viuos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus eſt grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quam intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimúlque vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimilitérque inguina. ipſa quoque verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regẽ læſæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaturum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique, IX.

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, cali A
dis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præ-
ter vim medicam potu quoque iucundæ sunt.
Hę aquæ in lacum bituminis teracem effluunt.
ibi ac medicorum consilio immissus, fouen-
dus in refertum oleo solium, visus est illis
iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde B
liberalitate vsus in duces atque amicos, rursum Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue fontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait in- C
stare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nõ enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis D
huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes ia- E
culis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi F.
quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus, curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis G
quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

ποταμόν τε περάσας ἰορδάνλω, θερμοῖς τοῖς κὴ καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ σὼ τῇ ἐς πάντ ἀρετῇ Ϲ πότιμά ὄϛιν. ἔξεϛι ϳ τὸ ὕδωρ τῦτο εἰς λίμνλω τλὼ ἀσφαλτοφόρον λεγομένλω. κἀνταῦθα τοῖς ἰαϛροῖς δοκῆσαν ὡς τε κὰ θάλπειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μετας άσεως ἐποίησεν αὐτοῖς. τῇ ϳ οἰκετῇ οἰμωγῇ χρωμένων περιενεγκών, κὴ μηδ' ἓν τινα ἀμφὶ τῷ σωθησομένῳ ἐλπίδα ἔχων, τοῖς ϛρατιώταις κὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάϛῳ καλδύει νεμηθῆναι. πολλὰ ϳ κὴ τοῖς ἡγεμόϛιν αὐτῇ κὴ φίλοις τοῖς αὐτῦ ἐδωρεῖτο, κὴ παρὼν αὖθις δπὶ ἰσχυοῦντος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρει δπὶ πᾶϛιν ὀξαχθεμένῳ, ὥς τε δὴ τελδτῇ, πρᾶξιν τοιάνδε δπινοεῖν. ἀφικομένων πρὸς ἄγματι τῷ αὐτῦ ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τῦ ἔθνους ὁπού ποτε ἀξιολόγων, πολλοὶ ϳ ἐγένοντο ὡς τὸ παντὸς ἔθνους καϛακεκλημένῳ, Ϲ πάντων ἀνεϛαλμένων τὸ δχλοβάγματος, εἰς δὸ θάνατον λῶ κὰκείμενα τοῖς ἀλογήϛαϛι τῇ δπιϛολῶν, ἐμμανομένῳ πᾶϛι τὸ βαϛιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις κὴ παρεχηκόϛιν αἰτίαν, συγκλείϛας αὐτὸς πάντας ἐν τῷ ἱππο δρόμῳ. τλὼ τε ἀδελφλὼ αὐτῦ σαλώμλω κὴ τ ἀνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶ μεταπέμψας, τεθνήξεϛθαι μὴν, ὑ πόρρω ἔλεγεν, δπὶ τοϛόνδε τ ἀλγηδόνων αὐτὸν πρϛιεχόϛων. Ϲ τόδε μὴν οἰϛόν τε κὴ πᾶϛι φίλον πρᾶγτυγχάνειν. ὁλοφυρμῷ ϳ ἄπειϛιν κὴ πένθους ἐνδεᾶ ὁποῖον δπὶ βαϛιλεῖ πρέπουϛιτο ἄν, μάλιϛα αὐτῷ λυπηρὸν ἔϳ). ὑ γὸ δποϛκοποῦντι τλὼ ἰουδαίων δχλόνων, ὡς δίκαιος αὐτοῖς κὴ πάνυ κεχαριϛμένος ὁ θάνατος αὐτῦ, δχλ τὸ κὴ ζῶντος δπὶ δποϛάϛει ἐπείγεϛθαι κὴ ὕβρει τῷ ὑπ' αὐτῦ πρϛπεπτωκόϛων. ἔργον δ' ἄρα ἐκείνων ἔϳ), κούφιϛιν τινὰ αὐτῷ ψηφίϛαϛθαι τῦ δπὶ τοιοῖϛδε ἀλγλωῦ. τὰ αὐτὰ γὸ δὴ φρονῆϛαι δόξῃ τῇ αὐτῦ μὴ ἀπειπαμένων μέγαν αὐτῦ τὸν δπιτάφιον γλυκάνεϛθαι, κὴ ὁποῖος ἐπ' ἄλλων βαϛιλέων, καὶ πένθος δχλ τῦ ἔθνους ἁπαντος ἐκ ψυχῆς ὁλοφυρομένων δπὶ παιδία καὶ γέλωτι αὐτῦ. ἐπὰν οὖν θεάϛωνται τλὼ ψυχλὼ ἀφέντα αὐτὸν, πρϛιϛήϛαντας τῷ ἱππο δρόμῳ τὸ ϛρατιωτικὸν ἀγνοοῦν ἔτι τὸν θάνατον αὐτῦ, μὴ γὸ πρόπεμψαν εἰς τοὺς πολλοὺς ὀξενεγκεῖν ἢ τάδε πρᾶξαι, κελδύειν ἀκοντίϛαι τοὺς ἐγκαθειργμένους. κὴ πάντας τῦτον αἰτιόλντας τὸν τρόπον διχόθεν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσαντας τ δυφρανοῦντος, κυρώϛει τε ὧν δπιϛείλαιεν αὐτοῖς μέλλων τελδτᾶν, κὴ τῷ πείθει ἀξιολόγως τιμῆϭαι. κὴ ὁ μὴν μ' δακρύων ποτνιώμενος, κὴ τ συγγενοῖς τλὼ δ' νοιαν κὴ πίϛιν τ θείου πρϛβαλών, ἐπέϛκηπτε μὴ ἠτιμῶϭαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν οὐ πρϛβήϛεϭαι. καϛανοήϛει δ' ἄπις τλὼ δχλόνοιαν αὐτῦ τ ἀνθρώπου, Ϲ ὅτῳ τἀ πρότερα ἤρϛκεν, ὡς ὑπὸ τ φιλοζωεῖν πρᾶξαι τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς πρπεπομμένα, ἐκ γοῦν τῷ ἀρτι ϲτολῶν κδὲν ἀνθρώπειον εἰϛφερομένων, εἰγε κὴ ἀπὼν τ βίου πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πόνθει καὶ ἐρημίᾳ τῷ φιλτάτων τὸ παῦ καϛήϛειεν ἔθνος, ἕνα δπὸ ἑκάϛῳ οἴκου κελδύων μεταχειρῆϭαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δϵδρακόϛας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμαϛι κατηγορίας αὐτῷ γνομένης, εἰωθότων οἱ πρπατοίνοις ἀρετῆς κὴ πρὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τοιοῖϛδε κρίϛεσιν τὰ μέϛα καταπίπτειν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Ἀντιπάτρου αἰτίας.

ΤΑῦτα ὁ ὄθνις ἑλλοντος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγνῶς, γράμματα παρ' αὐτοῦ τοῦ πρὸς ῥώμην πρέσβεων ὑποσαλμένων εἰς καίσαρα. καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τὸν τε ἀκμῆς ὀργῇ τῇ καίσαρος ἀπηρμένης, ἐφ' οἷς αὐτὸς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτόν τε ἀντιπάτρον, ὡς ὅτι γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσοι, εἴτε κτιννύειν. τούτων ἀκροώμενος ἡρώδης, βραχὺ μέν τι ἀνέλυεν ἡδονῇ τῇ γεγραμμένων, θανάτου τε τὸν ἀκμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ἐξουσίαν ὅτι τῷ παιδὶ τιμωρίας πρεσβυτὴς ἦν εἰς μέγα τῆς ἀλγηδόνων, πρεῖτο τεθαλαμπωρημένος στόμα, καὶ ἤτησε μᾶλον καὶ μαχαίριον. ἦν δὲ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτῷ, προελέγαντι αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν. λαβὼν ὁ καὶ προσπεφάμενος, γνώμην εἶχεν ὡς πάσων ἑαυτόν. κἂν ἐπεπρόχει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν ἀχιάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τὸ βασιλέως. καὶ ἀντίπατρος, πισεύει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν, θαρσήσας τε ἐχρεῖτο ὅτι τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τῆς δεσμῆς ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀκονιτὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἱρκτοφύλακι προῖ ἀφέσεως ἦν αὐτοῦ δόλος μεγάλα ὑπεσχημένου εἰς τὸ παρόν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς αὖ προῖοιτο τὸν ἀγῶνος ἀνεγκόντος. ὁ δέ, καὶ μόνον ἀπωθεῖν ἦν προσόμενος ἐφ' οἷς ἠξίου ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ὑποσημαίνων δόλιον τὸν ἐκείνου, πολλαῖς καὶ προσεισφορεῖς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ ἡρώδης καὶ πρότερον μὲν ἀπιστῶν ἦν, ἀλλ' οὐσίᾳ τῷ υἱέος, ἐπεὶ ἤκουσε τὸν εἱρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυπάμενος τὸν κεφαλὴν, καὶ περ ὢν τῷ ὑσάτῳ ὤν, καὶ ὅτι ἀγκῶνα προῖαρας ἑαυτόν, κελεύει πέμψας τινὰ τὸν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τάχους κτεῖναι αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφοις ἀσήμοις ποιεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρώδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ τάφη.

ΤΑὰς δὲ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ προῖ τὴν διάνοιαν γνωμένης. ἀντίπαν μὲν ὧν τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχην καθιστὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τοῦ τε γαυλωνίτου καὶ τραχωνίτην καὶ βαταναίαν καὶ παναιάδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ, ἀρχελάῳ δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν ἕτερον. ἰάμνιαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταλείμμ, καὶ ἀργυρίου δισημου μυριάδας πεντήκοντα. φρενόσας δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ὁπόσοι συγγνῶς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν ἀπορίᾳ καθισάμενος. καίσαρι δέ, ἀργυρίου μὲν δισήμου μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ δὲ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα προῖξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃν ἀντίπατρον κτείνας τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃν μὲν ἀπέλιπεν ἀντίγονον, ἔτη τέσσαρα καὶ ἑξήκοντα, μεθ' ὃν δὲ ὑπὸ ῥωμαίων ἀπεδείχθη ἔπλα καὶ ἑξήκοντα, ἀνὴρ ὠμὸς μὲ

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, supernenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. Ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus, erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Azotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoque legauit argenti signati centies centena millia, prætérque sua vasa tam aurea quã argentea, magnúmque vestis pretiosæ numerum. Iuliæ autem Cæsaris vxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post destructum regno Antigonum anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixitque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrũ omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deende Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quam accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splẽdidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impositio capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabãt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque tranfiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat fletus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duticiæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quẽ sit testamẽti à patre scripti confirmatio. quamobrẽ ne ab

XL

εἰς πάντας ὁμοίως, ⁊ ὀργῆς μ̃ ἥσσων, κρείσσων ἢ τῶ δικαίου, τύχη ἢ εἰ καί τις ἕτερος κεχαρισμένος ἄνθρωπος. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλῶς κατασὰς, ⁊ κινδύνοις ἀμέτροις περιζόμενος μυρίοις, πάντων ποιεῖται ὑπεράρσιν, καὶ τὸ ζῆν ὅτι μήκιστον ἔσχετο. ὁπόσα ἢ τὰ κατ' οἶκον ἀφεὶς ἡμεῖς τοῖς αὐτοῦ, ὅσα μ̃ γνώμη τῆ ἐκείνου, καὶ παύσαι δεξιᾶ κεχαρισμένος ἀνὰ τὸ κείνας ἐχθροὺς κρατεῖν οὐχ ὑστερήσαι, δοκεῖ δέ μοι καὶ παύσαι δυσυχὴς. σαλώμη ἢ ⁊ ἀλεξᾶς πρὶν ἐκπυσον ἡμέρας τὸν θάνατον τ̃ βασιλέως, τοὺς ὅτι τ̃ ὑποδέρμου κατακεκλῃσμένους ἐκπέμποντας ὅτι τὰ αὐτῶ, φάρμοι βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοῖς ὅτι τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. προέστη τε αὐτῶ ἤδη ἀνάγκαια μείζων εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερῶτο δ' ἤδη ὁ θάνατος τ̃ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ὑπομνήσαι ἀπέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας χάριτος μεμνημένους, ὅτι τε πίστεως ἀχαριστείᾳ ⁊ ἀνοίας τ̃ εἰς αὐτὸν, καὶ ὡδήγησεν τ̃ ὁμοίων παρόντας ἀρχελάῳ τῶ παιδὶ αὐτ̃, ὃν βασιλέα καθίσατο. εἶτα μέντοι πτολεμαῖος τ̃ σημαντῆρα τῦ βασιλέως πεπισμένος τὰς διαθήκας ἀνέλιξεν. αἱ λήψεσθαι κύρωσιν ὑπ' ἄλλως ἔμελλον, ἢ κἠσαρος ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ ἦν δύσις ἰὼν ὑπομιμνόντων ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται χ̃ σὺν τε αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἀνοίαν τε ὑπισχνεῖτο ⁊ εὐθυμίαν τ̃ αὐτὴν, ⁊ συλλήπτορα τ̃ θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ἢ τάφον ἡτοίμαζον τῶ βασιλεῖ, μελῆσαν ἀρχελάῳ πολυτελεσάτῳ ἡμέσθαι τ̃ ὑπομνήσεως τ̃ παρόν, ⁊ πάντα τ̃ κόσμον προκομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσεσθαι τῶ νεκρῶ. ἐφέρετο ἢ ὅτι κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνὴ τε ἰὼ ἁλουργὴς ⁊ ἀμπέχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἠσημένος, ὑπερκάμψαν στεφάνη χρυσέᾳ, σκῆπτρον τε τῆ δεξιᾶ παρακείμενον. προῆ ἢ τ̃ κλίνην ὥστε ἡμᾶς καὶ τὸ πλῆθος ἰὼ τῶν συγγενῶν. ὅπι ἢ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας προσηγορίας διέκειντο αὐτοῖς μεμνημένοις. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μ̃ δὲ τὸ θρᾴκιον, ὅπι ἢ τούτοις ὁπόσοι γερμανοὶ, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμῳ πάντες τῶ πολεμικωτέρῳ. τούτων ἢ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ ταῖς ταξιαρχοῦσιν αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῶν οἰκετῶν ἀρωματοφόροι. ἦσαν ἢ ὅτι πρώσθου στάδια ὀκτώ. τῆδε μὲν αὐτ̃ ἐχώρουν αἱ κηφαὶ τελοῦσαι τῶ αὐτῶ. πρώσθε μὲν δὴ τοῦτον ἐτελοῦτο τὸν τρόπον. ἀρχέλαος ἢ, ὅπι μ̃ ἑβδόμην ἡμέραν πένθος τῶν ἐν τῶ πατρὶ τιμῶν διετέλει. τόσας γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον τῦ παρόν. ἐξιάσας ἢ τοὺς ὁμίλους ⁊ καταλύσας τὸ πένθος, αἴεσιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν ἢ δύσημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὓς τινας ἴοι ἐκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι τοῖς δύσημίαις. ὁ ἢ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθὼν, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον ἀπεδέξιοῦτο τοὺς ὁμίλους, χάρματι τῆ δύσημίαν τιὼ δύνοιαν αὐτῶ ἡδονῆ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτῶ

μνησικακοῖεν ἀνθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσεισε ⁊ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενος τὸ θρόνον αὐτῶ. ἀρτι μέντοι φάσκοποιεῖσθαι τῦ βασιλείου ὀνόματος. τιμᾶσθαι δὲ αὐτὸν τῆ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως καῖσαρ ὑπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἱ ὑπὸ τῦ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῶ. δι' ἰὼ αἰτίαν οὐδὲ τῦ στρατεύ-

στρατεύματος ἐν ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ προθέσθαι A
προθυμουμένῳ, δέξασθαι τὸ προσενεχθὲν τῆς ἐνθένδε
τιμῆς, δηλοῦντος τοῦ κυρίου ἀποδώσοντος φανερὸν
εἶναι βραχόμενον. προϊόντων μέντοι εἰς αὐτὸν τῶν πρα-
γμάτων ἐλλείψειν ἀρετῆς τὴν ἀμειψομένην τὴν δύνοιαν αὐ-
τῷ. προσδόσειν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι
τοῦ πατρὸς ἀμείνονα τὰ πάντα. οἱ δ', οἷον ὄχλος εἰωθὲν
φιλεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῆς ἡμέρων τὰς διανοίας
ἐμφανίζειν τῶν παρόντων ὅτι διάσεσθαι ἀρχάς, ὅσῳ B
πρᾴως καὶ θεραπευτικῶς ὁ ἀρχέλαος διελέγετο αὐ-
τοῖς, τοσῷδε μειζόνως τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς
αἰτήσεις δωρεὰν ἐπετελέφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς αἷς ἐπι-
ταττοις φέρειν ὑπερεφίζειν δοκοῦντες χρώμενοι, οἱ δὲ δε-
μοτῆς, οἳ ὑφ' ἡρῴδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν
χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰσὶν δὲ οἱ ἀφέσεις τῆς τέλων, ἃ ὅτε
πρᾶσιν ἢ ὠνᾶς ἡμισείας ἐπεβάλλετο, θεραπομέ-
νας πικρῶς ἠτοῦντο. αὐτελεῖ τε εὐδαιμῶς ἀρχέλαος,
ἐπεὶ ἤρατο ὁμίλου παντὸς ὧν πονεῖν πάντα, δηλοῦ τὸ C
νομίζειν μέγα θεῖναι εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς χρήσεως,
τὴν δύνοιαν αὐτοῦ τοῦ πλήθους. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ θεῷ
κατ' ὠμοχίαν ξέστεται μετὰ τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ὁ λαὸς ἐσαίσαι πρὸς τὸν ἀρχέλαον.

ΕΝ τούτῳ δὲ τινες τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεω- D
τέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ὠδύροντο μαθίαν
καὶ ἰοὺς οὓς ἡρῴδης ἀποθανόντας, οἷς ἐδάκρυ-
σεν τοῖς εἰς τὸ πανδεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τοῦ ἐκείνου ἀπει-
λεῖσθαι, ἦσαν δὲ οἱ τῶν ὅτι καθαιρέσει τὸ χρυσοῦ ἀετὸν
καθαιρεθέντος, ὅτι μέγα τε τῆς δοῦς καὶ οἰμωγῆς
γεγόμενοι, καί τινα ὡς κέφισιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν,
ἀπερρίπτουεν εἰς τὸ βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενο- E
μένης ἠξίουεν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπὲρ ἀρχελάου γενέσ-
θαι κολάσεσι τῶν ὑπὸ ἡρῴδου τιμωμένων, καὶ πάντων
γε καὶ φρόνιμον καὶ ἀκριβεστάτην ὑπὲρ αὐτοῦ ἀρχιερέα
καθεστῶτα παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν
ἀρχιερέως ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος καίπερ
δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπένδυε, ἔχων τινὰ ὅτι
ῥᾴμης ὁδὸν ἀνυέσθαι, σκοπεῖν αὐτοῖς εἶχος, ὅτι
ἀκοσμοτάτοις τῶν δοξάντων καίσαρι. πέμψας δὲ τὸν F
στρατηγὸν σφῶν χρῆσθαι, καὶ τὸ ὅτι τοιούτοις τιμωρίας ἀ-
ποσάντας σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν
συνέθλοι μὴ νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅτι
μέγα τὴν ὑβρίζειν ἀφοῖσειν, τίνες τε καιροὶ ἂν ἐν τοιούτοις
εἶεν, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως κατάστησάμενος τὴν ἀρ-
χὴν, ὑπανδύσει τῇ καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε
δὲ κοινῇ βουλεύειν περὶ ὧν αἰτιῶνται σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ
ἀνέχειν, μὴ καὶ σασιάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα
ὑπεπτῶν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς G
αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἃ εἶων, καὶ εἰς κίνδυνον τῷ
ἀπολογουμένῳ ἐκεῖνον καθίσασαν, καὶ τῆς ἄλλων ὅσις
γε ὅτι σωφρονισμοῦ καὶ ἀποτροπῆς τῆς τοιῶνδε ὀργιά-
ζεσθαι βλιμήσειν φοβεῖσθαι φανερὸς ἦν, δηλοῦ τὸ πάντα
βουλήσει τῇ αὐτῆς μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῆς ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε
ἡρῴδου σεμνοῦσθαι τῆς φιλοτίμου, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ γνωμῶν τῆς ἐν αὐτοῖς, ὡρμηκότες
ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μέλλησει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem so accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates incuntium, quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuiusannuum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & tocios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recèns neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatíque in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore dignioiem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suæ voluptati tribuerent, quàm autoritati præsidentiũ, & indignum ducerent, si amicorum quos viuo Herodè amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erãt vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ aliaturum videbatur, ne sui quidem periculi

XII.

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem irã accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullíque etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, nepue thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his ali-
XIV. quid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

A ὑπ' αὐτοῦ, περιιδέσθαι τε ἀμαθεῖς, καὶ εἴπου ὑποπτευθείη ὑπερβολῆς αὐτοῖς γινομένης τῆς παραχρῆμα ἡδονῆς ἐκ τοῦ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθίστους δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δὲ ὑπὸ ἀρχελάου πεμπομένων οἳ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τῶν δὲ οὐχ ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν δοκεῖν παριόντων ὅπως εἰς τὸ πρᾳότερον καταστήσονται αὐτούς, οὐδένος ἠνείχοντο εἰπεῖν. ἀνάστασίς τε ἦν λίαν ὀργῇ χρωμένων. φανεροί τε
B ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσοντες τὴν στάσιν πλήθους ἐπισυρρυέντος αὐτοῖς. ἐνστάσης δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα προτίθεσθαι πάτριον, (φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐτῶν γινομένης, καὶ θύουσιν αὐτῇ προθύμως, πλῆθός τε ἱερείων ὡς ἐν ἄλλῃ καταχόπτειν ἐστὶν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πληθὺς ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας ἐπὶ θρησκείᾳ τοῦ θεοῦ) καὶ οἱ νεωτερι-
C σταὶ τοὺς περὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ηὐποροῦντο, τοῖς στασιώταις οὐκ ὂν μετ' αἰσχύνης μεταιτεῖν αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μή τι δεινὸν βλαστήσειεν αὐτῶν τῇ ἀπονοίᾳ, πέμπει σπεῖραν τε ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τὴν ὁρμὴν τῶν ἐνεστηκότων πρότερον τὸν πάντα ὅμιλον τοῦ μανιώδους αὐτῶν μὴ πλέω καταστῆναι, καὶ εἴ τινες διάδηλοι πολ-
D λοὶ τῶν ἄλλων καθίσαιντο προθυμίᾳ τοῦ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀναγαγεῖν. ἐπὶ τούτοις οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγρίωσαν, βοῇ καὶ διακελευσμοῖς χρώμενοι. ὥρμησάν τε ἐπὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ περιστάντες καταλεύουσι τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν ταῦτα πράξασιν διὰ χειρῶν αὖθις ἡ θυσία ἦν. ἀρχελάῳ δὲ ἄπορον ἐδόκει σώσεσθαι τὰ πάν-
E τα, μὴ οὐκ ἀνακόψοντι τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε ὁρμὴν τοῦ πλήθους. ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ τούς τε αὖθις ἐσκηνωκότας κωλύοιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν δέχοιντο ἀντειλῆφθαι τοῦ ἀσφαλοῦς ἤδη πεπιστευκότας. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ δὲ λοιπὸν ᾤχετο ἐπὶ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὐ-
F τῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῄεσαν τὴν ἑορτὴν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπαίδευτον. ἀρχέλαος δ' ἐπὶ θαλάσσης κατῄει μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τἀδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίστασθαι τοῦ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. συνεξῄει δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη ἡρώδου ἀδελφὴ τὴν
G γενεὰν ἀγομένη τὴν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀντιπράξοντες, καὶ μάλιστα περὶ τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι καταβοάς. ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος καίσαρος ἐπίτροπος τῶν ἐν συρίᾳ πραγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἡρώδου χρημάτων, καὶ αὐτὸν τῆς ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς ἔσχεν ὁ οὔαρος παρελθών. διὰ δὴ πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῆν. καὶ οὐάρῳ σαβῖνος χαριζόμενος, οὔτε τὰς ἄκρας ὅσαι γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, οὔτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημαίνετο, εἴα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τοῦθ' ὑποσχόμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ἐπὶ τῆς ῥώμης ἀρχέλαος,

ὑάρῳ δ' ἐπ' ἀντιοχείας ἐχώρουν κομιδαὶ, σαβῖνος A
ὅτι ἱεροσολύμων χωρήσας, ϖδ καταλαμβάνει τὰ βασί-
λεια. μεταπέμψας ὃ τοὺς φρουάρχους, καὶ ὁπόσοι διοι-
κηταὶ τῆ ϖεγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν ϖρο-
θήλυς ἰῶ, καὶ τὰς ἄκρας καθίσατο ἢ αὐτῷ δοκοῖ. ὁ μὲν
οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο,
ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ ϖροστέτακτο αὐ-
τοῖς, κἀκείνοις ὃ φυλάσειν ἔκαστα ἰῶ ϖροσποίησις αὐ-
τοῖς. πλεῖ ὃ καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ὅτι ῥώμης καὶ αὐτάρκας, B
ἡρώδου μὲ παῖς, ὅτι αὐτοποιήσει τ ἀρχῆς, ὑποχέσεσι
σαλώμης ἡρμένος ὅτι τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιότερος
ἀρχελάου ϖδ λήψεσθαι τὰ ϖεγμάτα, ἀξιωκῶς κατὰ
τὰς ϖροτέρας διαθήκας βασιλοῦς ὑποπεφαίνθαι, αἷς
ἀσφαλεστέρας εἶ τῆ ὑπογραφεισῶν. ἐπήγετο ὃ σὺν
τιῶ τε μητέρα Ϛ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολε-
μαῖον, φίλων τε ἡρώδ καὶ τιμιώτατον καὶ
αὐτῷ ϖροσκείμενον. μάλιστα ὃ αὐτὸν σὺν καὶ ἐπ' αὐ- C
τοποιήσει τ βασιλείας ϖρονεῖν εἰρηναῖος ῥήτωρ αὐτὴρ,
καὶ δόξη δεινότητος τῆς ϖρὶ αὐτὸν τιῶ βασιλείαν πει-
σθῆναι. διὸ δὴ καὶ τῆ κελεύοντων εἶκειν ἀρχε-
λάῳ ϖρεσβυτέρῳ, ὄντι κατὰ ταῖς διαθήκαις ὑπὸ τῶ
πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, ἐκ ἰωείχετο. ἐπεὶ δ'
εἰς τιὼ ῥώμιν ἀφίκετο, καὶ ϖάντων τῆ συγκλήτου ὑπό-
στασις ἰῶ ϖρὸς αὐτὸν, ἐκ διοίκα τῆ ἐκείνε, μίσει ὃ τῆ
ϖρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ὑπεθυμοῦντες ἐλευ-
θερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι. εἰ δ' D
ἄρα τις αὐτοῖς λυσιτελέστερον ἀρχελάου τὸν αὐτὸ-
πάτορα λογιζόμενοι, σωέφερον αὐτοῖς τιῶ βασι-
λείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ ϖδ καίσαρι τῶ
ἀρχελάου δι' ἐγγεγραμμένων. καίσαρ ὃ ἀρχελάου τε
εἰςπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώ-
ματα ϖροστίθει τὰ αὐτῷ, Ϛ τιῶ διαθήκιν τῶ πα-
τρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆ ἡρώδ ἐγγεγραμμένων αὐτῷ
σημαντῆει νομίζοντα πτολεμαῖον, ἀναβαδίκει τὸ E
μέλλον. ὁ ὃ, ταῦτά γε ἀναγνοὺς τὰ γεγράμματα, καὶ τὰς
τῶ ὑάρου καὶ σαβίνε ὑποσολὰς ὁπόσα τε χρήματα ἰῶ
καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφοῖτα, καὶ ὡς αὐτοῖς ἐϖ' οἰκειώσει τῆς
βασιλείας ἐπεπόμφει γεγράμματα, σωῆγεν ὅτι πα-
ρακωχῆ γνωμῆ τοὺς φίλους. σωὼ οἷς καὶ γαῖον τὸν ἀ-
γρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτῷ θυγατρὸς υἱόν,
ποιητὸν ὃ αὐτῷ γεγονότα. ϖρῶτον τε καθεδούμενον
παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις ϖρὶ F
τῆ ἐγκλητικῶν. καὶ ϖρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς αὐτοπα-
τορος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναν-
τιώτατος, ἔλεγεν ἀρχελάῳ παῖζειν τὸν ϖρὶ τ ἀρ-
χῆς εἶ λόγον, ἔργῳ τιὼ δυναμιν αὐτῆς ϖρότερον
ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι ὅτι τοῖς ἀπολω-
λόσι καὶ τιὼ ἑορτιὼ. ὧν καὶ ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν
τιὼ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆσθαι δυναμένους ἀνα- G
κειμένιν εἶ), καὶ μὴ ὑπ' αὐθρὸς ϖεφάχθαι, εἰ μὲ
βασιλέως ἀδικουῦτος τὸ καίσαρος δι' ἄγνοιαν ϖε-
ρὶ αὐτῷ ἐπερχόμενον. εἰ ὃ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον.
ὡς δι' τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀπποιουμένῳ, κα-
λῶς αὖ τι συγκεχωρεῖσθαι, δι' τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθήπτετο ὃ αὐτῷ
ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῆ στρατιωτικῆ μεταναστάσεις ὑπηκόων, Ϛ ϖεφάδισιν ὅτι θεόντου βασιλείου, Ϛ
δικῶν διαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ζημιωθείας, καταυδύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ
πάντων διάϖεμψιν, ὧν ὑδὲν μειζόνως ὑπονοῆσαι καθισάμενον ὑπὸ τῶ καίσαρος εἰς τιὼ ἀρχιὼ.

alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit,& occupauit regiam.accitis deinde præfectis artium,& regiis procuratoribus,rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai,sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari.Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe,ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius.Ducebat autem secum matrem suam,& fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vti eloquens, & diu versatus in regiis negotiis.quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori,& hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit,omnes cognati ad eum defecerunt,non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside:quod si parum succederet,commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo,atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variique ac Sabini literis,tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao,dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere,cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris,cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato,quod peius esset etiam.quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum,quem iam quantum in se fuit,ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset,annuissétq; postulatis populi, denique nihil non fecisset quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes sine quenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quam si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam um & rationis & corporis vitibus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando desiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, mortem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpra in se proritauerint. Cæteta quoq; de quibus Arche-

A αὐτίθει ὁ αὐτὸς ⸂καὶ περὶ ἐκ τῦ ἱπποδρόμου διαμωμῆ⸃
τλιὰ ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δ' πι-
B σδόξαντα δυνάμενα ἀληθῆ τὸ φύσιν ἔχειν γίνεσθαι ὑπὸ
τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τῦ ἄρχειν περιλαμβά-
νόντων τλιὰ ἐξουσίαν. πένθους τε τῦ ὀλίγ τῷ πα-
τρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνε τελευ-
τῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τλιὰ πληθιὼ ἀρ-
χλιὰ τὸ ϛασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διερχετήσαν-
C τος αὐτὸν τὸ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκό-
τος τοιῦσδε ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ὀλίγ
σκιᾶς δακρύειν μὲν περιστοιβόμενον τὰς ἡμέρας, ἀπο-
λαβόντα δ' ἡδονῆς τῇ ὀλίγ τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτες,
φανεῖσθαι τε ἡ περὶ τὸν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρ-
χέλαον συγχωρεῦντα τλιὰ βασιλείαν, ὁποῖος γέ-
νοιτο καὶ περὶ τὸν πατέρα. χορδίζειν δὲ ⸂ἀδεῖν ὥσπερ
ἐχθρῦ περόντος, ἀλλ' ὡς αἰδεῖς ὕπνος μὲν συ-
γχύσεις τηλικαύτας δ' διερχετεῖν ἐξηγμένου, δεινόν-
τόν τε πάντων ἀποφαίνετο. νυνὶ ἥκειν ὀλίγ καίσα-
ρα καταδύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ,
πάντων αὐτῷ περιστοιχιζομένων ὁπόσα γένοιτο αἰ
ὑπ' αὐτὸ ἡ βεβαίως, ἤδη τε αὐτοκράτορος παρεχο-
μένου περιστόμενα. μάλισα δ' τλιὰ σφαγλιὰ τῷ περὶ
τὸ ἱερὸν ἐδείνοντο λόγῳ ἡ τλιὰ δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς
τε ἐνεσηκυίας, ἡ ἱερείων ἐν ἔσπῳ σφαχθοῖεν ἔνιοι
μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πληθεῖν δὲ τὸ ἱερὸν
D νεκρῶν, ὐχ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ ⸂μετὰ νομίμων
ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς περάξεως, ὃ-
πως δυσπιθεῖν πληρῶσα τῆς φύσεως τυραννίδος τλιὰ
πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένην ἀδικίαν. δ' λὺ μηδ' ἅ-
παξ ποτὲ ὁρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτὸν τλιὰ δικαιο-
χλιὰ ἀρετῇ τὸ πατρός. δπίσασθαι γὰρ αὐτὸν τὸν τρόπον,
ἡ τὸν ἐχθρὸν αὐτὸν ⸂ἐκ τῷ δικαιωκῶν τῷ ἰσχυροτέρων
αὐτίπαν καθίσασθαι. κλιθλιῦσθαι γὰρ ὑπὸ τὸ πατρὸς
E ὅτι τλιὰ βασιλείαν ἀχὶ νεκρῦ ὄντος περὶ τῷ σώ-
ματι ἡ τλιὰ ψυχλιὰ, ἀλλὰ ἀκραιφνεῖ μὲν τῷ λο-
γισμῷ χρωμένου, ἀλκῇ δ' σώματος τοῖς περάγμα-
σιν ἐφεσηκότος. εἰ δ' ἡ μὴ περότερον εἰς αὐτὸν ὁπίσω
τοῖς νεῶν δικατεθεῖσθαι πατέρα, ἀποφαίσθαι ποτα-
πὸς ἂν γένοιτο βασιλεύς, τὸν μὲν κύριον ⸂ὀμνύειν
τλιὰ βασιλείαν καίσαρα ἀφηρημένον τὸ δοῦναι τλιὰ
ἐξουσίαν, τοὺς δὲ πολίτας ἰδιώτλιν ὄντα ἀκμλιὰ
σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ἀποτετραμμένον. καὶ αὐτίπατρος
F μὲν τοιάδε εἰπών, ⸂μάρτυρον ⸂ἐπάγεσθαι τὰ εἰ-
ρημένα κρατυνόμενος πολλοῖς τῶν συγγενῶν, παύε-
ται τῷ λέγειν. ἀνίσταται δ' νικόλαος ὑπὲρ ἀρχε-
λάου. * τοὺς γὰρ ὅτι τοιῦσδε ἄρχοντας, οὐ
μόνον τὸ καθ' αὐτοὺς ὑβρίζουσιν εὖ πονηρεῖς, ἀλλὰ
καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τλιὰ ἄμεινον αὐτῷ δυνα-
μονεῖν περαγεσυμένων. ὡς δ' πόλεμον ἑδρων λόγῳ
μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς καίσαρα
φανερὸν ἐῆ. τοὺς γὰρ ὑβρεμοῦντας κωλύτας ⸂γενο-
μένους, ⸂ὑπ' ἀρχελάου πεπομφότας κτεῖναι ὅπ-
λιθεμένους, ἔτε τὸ θεοῦ, ἔτε τὸ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν
περοτῆδι ὑμομένους, ὧν αὐτίπαλον ἂν ἀμυνεῖσθαι ἐν-
δικτλιὰ καθισάμενον, ὅτι θεραπεία ἐχθρας τῆς
αὐτῷ περὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τὸ ἀρετῇ δίκαιον. οἱ παρ-
ελθόντες ἡ μὴ περὸς δικανομένους ἄρχοντες ἀδίκων

ἔργων, οἱ δ' εἰσὶν οἱ ⸂διαζόμενοι ἡ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. αὐτίθῃ δ' ἡ τὰ λοιπὰ

πᾶσι

ἄλλοις ἐν βουλῇ τῆς κατηγόρων. ὑδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐ μετ' γνώμης τῆς αὐτοῦ γεγονέναι πραχθὲν αἰτίᾳ τὸ ἀδικεῖν ὑπολαβεῖν. ἐ τῇ φύσει τοιούτους αὐτοὺς γεγονότα πονηρὰ εἶ), ἀλλὰ τῆς βλάψειν αὐ δοκεῖν ἀρχέλαον. τοσοῦδε αὐτοῖς ἔμφυτον τὸ ὑβρίσαι τοὺς εἰς αὐδένα συγγνώμῃ, κ) πάντες μὴ διεργάζεσθαι, συμπάθειαν ἢ αὐτοῖς κ) δόξαν παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένου. τάς γε μὴν διαθήκας ὑπὸ τῶ σωφρονοῦντος γεγράφθαι τ βασιλέως, ἐ κυριωτέρας τ ἐγγραμμένων ἐσεσθαι, διὰ τὸ καίσαρα δοκεῖν τ ὅλων καταλείφθαι κριτὴν τ κρίσιν τῆς ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ὑδαμῶς καίσαρα τ ὕβριν αὐτοῦ, οἳ τῆς πρώδου παντοίως ἀπολαύσαντες, πρὸ ὧν ἔξω κακῶν δυνάμενος, τὰ πάντα δεῖ ὕβρει γνώμης ἐπειρῶντο αὐτοῦ, ὅσῳ αὐτῷ ἐδεῖ τ συγγνώμην τοιούτων γεγονέναι. ἔκοιν καίσαρά τε αἰδρὸς ὑπ' αὐτοῦ πεπαιμένου τὰ πάντα κ) φίλα κ) συμμάχα καταλύσαι τὰς διαθήκας, ὅτι πίστει τῇ αὐτοῦ χρεμμένας. ὑδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τ ἐκείνου, τιμῶ καίσαρος ἀρετὰ κ) πίστιν, ἐς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην αἰεὶ διαφερόντως θεραπεύων, κ) μανίαν κ) λογισμοῦ ἔκστασιν καταγνοὺς αὐδενὸς βασιλέως, ἡδὲ μὲ ἀγαθῷ τ διαδόχῳ καταλελοιπότος, πίστει ἢ τῇ αὐτοῦ σωτηρίαν ὑπολαβόντος, ἔτε ἁμάρτανον πρώδην ποτὲ ἐδεὶ κρίσιν τὴν διαθήκων, συμφορᾶσιν καλουμένου ὅτι τῇ καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. κ) νικόλαος μὴ διὰδὲ διελθών, πεπαιμένως τ λόγον. καίσαρ ἢ ἀρχέλαον σωφρονοῦντα μᾶλλον πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε αἴτιον, φάμενος ἀθανάτων εἶ τ βασιλείας. πολλὴν τε ἀπέφηνε τροπὴν γνώμης τ αὐτοῦ ἐν ἄλλα σωφρονοῦν, ἀλλ' ὁπόσα αἰ τε διαθῆκαι ὑπεμόρδιον, κ) ἀρχελάῳ συνέφερεν. ὁ μὴν τοῦτο ἐκαινούργει ὑδὲν, ὡς αὐτίνω δὴ δείγματι χρώμενος ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον εἶ). ἐ διαλύσεως τῆς αὐτῶν γνωμούσης ἐσκοπεῖτο καθ' αὐτὸν εἴτε ἀρχελάῳ ἢ βασιλείαν εἴη κυρώσων, εἴτε κοινὴν αὐτὴν ποιεῖσθαι πᾶσι τοῦ πρώδου γένει, κ) ταῦτα πάντων πολλῆς ὅπως περείας διομένων.

A laum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certè à rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerũ domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis: nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis: testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: videnſque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigeant.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων ἐπὶ σαβίνον, κ) ὡς ὕαρος τὰς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

CAP. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit.

F

Πρότερον ἢ ἡ κύρωσίν τινα τούτων γνώσῃ μεθέμενε ἡ ἀρχελάου μήτηρ, νόσῳ τελευτᾷ, κ) φθορᾶς καρὰ τ συρίας στρατηγοῦ παρῶν γράμματα τ ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἀφισταμένων. τῷ γὰρ ἀρχελάου μὴ τὸν ἔκκλησιον ἀφορμὴν βάθη τὸ πᾶν ἔθνος, κ) ὕαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῶν, τοὺς αἰτίους τ κινήσεως τιμωρίᾳ φθειρόντων, ἐ τ πλείστῃ τ στάσεως ὑπεχόντων παιπαλώμενος πολλῆς γνώμης, ἐως ἀπορίας τ ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, ἔλιπε ἐν τῇ σαμαρείᾳ ἐν ἱεροσολύμοις λιπόμενος, τ ἰουδαίων ποτὲ ἀπειλὰς ὑποσομένους. ἡ μὲν ἐπρεσβεύετό γε ὑδὲν ὑπὲρ τ μὴ ἡ στασιάσοντος αὐτῷ. ὅτε γὰρ ὕαρος ἀπῆει, σαβῖνος ὑπέστρεφε τὸ καίσαρος ὑπομένας αὐτοῖς μεγάλως τοῖς ἰουδαίοις κατεπόνει, σπείρᾳ τε τῇ καταλελειμμένῃ πεδίων ὡς κ) φεισόμενος αὐτῶν, κ) τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὀπλίσας δορυφόρους, ἐφῆκε αὐτοῖς ἐπὶ γῶν τοῖς ἰουδαίοις, κ) ἐπιτρέψων ὅτι ὑπὸ ἀφόδου. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζετο φυλάσσειν, κ) τοῦ βασιλικοῦ χρημάτων ἐπ' ἰρδίνη σπουδαίως ὥρμητο βίᾳ διὰ παρόδῳ

XIV.

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nó solùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitíque trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septétrionali & Orientali regione circumsidet. ab Occidétali altera quà sita erat domus regia. Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, telictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit accertimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eòque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso periérunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλεονεξίαν ὑπεθυμίας. ὅπερ ἀσης δὲ ἡ πεντηκοστὴ, ἑορτὴ ἣν ἡμῖν ὅτι πάτριος τοῦτο κεκλημένη, ἔτι καὶ θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργὴ φέροντες τὴν παροινίαν τῶν σαβίνε ὕβρεως, μυριάδες συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἱεριχουντίων τε ἡ πόλις ἐστὶ ὁπόσοι περαιοῦνται ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων πόλεις ἦν, ὃ πρὸς πάντας συμφλέγει, καὶ πολὺ πρόθυμότεροι τῶν ἄλλων ὅτι τιμωρίαν τῶν σαβίνου ὡρμήκεσαν καὶ ξία μέρη νεμηθέντες ὅτι τίτων δὲ στρατοπεδεύουσι χωρίων. οἱ μὲν τὸ ἱππόδρομον ὑπολαβόντες, καὶ τὴν λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τὴν βορείαν τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ δὲ τὴν ἑῴαν μοῖραν ἔχουσι, μοῖρα δὲ αὐτῶν ἡ ξίστη, τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον ἔνθα καὶ τὸ βασίλειον ἦν. ἐπεφάσατο δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ὅτι πολιορκίᾳ τὴν ῥωμαίων ἀπαντᾶσθαι αὐτοὺς ἐκπεπολεισμένους. καὶ σαβῖνος, ἔδεισε γὰρ τὸν τότε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θαρεῖν ποιούμενον ὑπὸ τοῦ ἐπιβαίνειν μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴν κρίνει αὐτὸν νικᾶν, ὧν δὲ χρήματα τε ὡς τὸ πλεῖστον ἔπεμπε χρήματα, καὶ τὸ συμπαθὲς ἀεὶ αἰτεῖ κελεύων ἐκ τοῦ ἄστεως βοηθεῖν ὡς κινδυνεύει μᾶλλον τὸ ἐγκαταλειφθὲν στράτευμα φρουρεῖν τοὺς, ἀλλὰ τὸ μὴ εἰς μάχην ἐλπίζειν καταπονήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τὸ φρούριον τὸν ὑψηλότατον τῶν πύργων καταλαβόμενος φασάηλον, ὅτι τιμῇ τοῦ πρώτου ἀδελφοῦ φασάηλου ὠκοδομημένον τε καὶ οὗτος εἰρημένον, τελευτῶντα παρθιαίων αὐτῷ ὑμομένης, κατέσεισε τοῖς ῥωμαίοις ἐπεξίναι τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν αὐτὸ εἰς τοὺς φίλους τὸ μὲν πρὸς καπίναι, τοῖς δὲ ἄλλοις προαποδιδόσκειν αὐτῷ τῆς πλεονεξίας δικαίων. τὸ μηνοῦσιν δὲ εἰς τὸν ἔξοδον τῶν ῥωμαίων μάχη σωίει καρτερῶς καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων ἐκράτουν, οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τὸ δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπωκότων, προσδυσάντας δ' αὐλίασιν ὅτι τὰς στοὰς, αἳ περ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν προβόλον προέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γενομένης, λίθους τε ἀφεῖσαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς ἐπάγοντες. οἷς ὃ σφενδόνων, ἀθλητὰς τρόπου τινὰ τῆς μάχης ὄντες. καὶ οἱ ἕξόταγ πάντες ὧδε τεταγμένοι μέγα ἔβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ἀλλὰ τὸ ἀκροδέξιοί τε εἶναι, καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μὴ ἄπορον, ἀλλὰ τὸ ἀπέφικτον τοῖς ἐκκοντίζειν πρωμένοις εἶναι, ῥᾴοις ὃ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. ἐκ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη συνέκρη τοιάδε ἔσχε. ἔπεσον ῥωμαῖοι δ' ἀνδρες φέροντες τοῖς δρωμένοις πῦρ εἰσιόντες ταῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσιεμένων, καὶ μετὰ τὴν ἐγείρειν φλόγα δυναμένων, ἥπτετο τῆς ὀροφοῦ ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις παρεῖχεν πίσσης τε καὶ κηροῦ πολὺν ἐπὶ ὃ κηρὸν χρυσὸν ἐπαλλιλιμμένον ὧδέως ἦκεν. ἔργα τε μεγάλα ἐκείνα καὶ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο. καὶ τοῖς ἱεροῖς τὸ στοᾶν ὅλεθρος οὐκ ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τῆς ὀροφῆς καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτοῖς. τοῖς δὲ προσαδὸν ἔβαλλον οἱ πολεμίοι πολλοὶ ὃ ἀπορία τε σωτηρίας, καὶ ἐκπλήξει κακοῦ τῆς προσηκούσης, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ εἰσίεσαν ἑαυτούς. οἱ δὲ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι ἑαυτοὺς διέφθειρον ἐποιοῦντο. ὁπόσοι δὲ εἰς τὴν κατόπιν χωρήσαντες ὁδὸν ἣ ἀναβεβήκεσαν ἐκάλουν, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, ὑπὸν τ' ἀπονοίας ἀπὸ τοῦ ἀπόπαλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐστάθη δ' ἔτ' ἀπελθόντων ὅτι τὸ τέρος ὑπὸ ὁσιοσυῶ. καὶ ῥωμαῖοι δὲ τῷ πυρὶ ἢ παρεῖκοι ὠθοῦντες, ἐπεφάτουν τῷ θησαυρῷ, καθ' ὃν ἱερὰ ἱῶ χρήματα, καὶ διεκλάπη μὲ

πόλλα

πολλα ὑπὸ τῆ στρατιωτῆ, σαβῖνος ἢ ἀφειστήκεσαν εἰς A militum diſperiit, ad Sabinum autem pro-
τὸ φανερὸν τετρακόσια τάλαντα. ἰουδαίοις ἦ, ἐλύπει μὴ ſam quadringenta talenta ex ea præda relata
τὸ πάθος τῆ φίλων οὓ ἐν τῆδε ἔπεσον τῆ μάχη, ἐλύ- ſunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti
πει ἢ κὴ τῆ ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἐ μὲν, ἀλλ' ὅ- ſunt, deſideratis in ea pugna carorum amico-
περ αὐτῆ ἐτύγχανεν συνεστραμμένον κὴ μαχιμώτατον, rum plurimis, & inſuper ſpoliato ſacrario, fa-
τέτω ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλων πῦρ τε ἐνέ- cto tamen globo è pugnaciſſimis circumdederunt regiam, incenſuros ſe eam & omnes in-
σειν αὐτῷ, κὴ πάντας κτενεῖν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀ- tus occiſuros minitantes, niſi quamprimum
πιέναι, κὴ πθομένοις ὑπισχνέμενοι ἄδειαν κὴ σαβίνῳ diſcederent: quòd ſi mox abirent, impunita-
σὺν αὐτοῖς. κὴ τ βασιλικῶν τὸ πλεῖον ὑπεμολήκεσαν tem Sabino vnà cum ſuis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars ſtabat. Ru-
σὺν αὐτοῖς. ῥῆφος ἢ κὴ γρᾶτος ξιχιλίους τ μαχιμωτά- B fus quoque & gratus, qui ſub ſe habebant
των τ ἡρῴδε στρατεύματος ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμα- tria millia bellicoſiſſimorum & ſtrenuiſſimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes
σι δρασπείους, ῥωμαίοις προσεπίθεσαν. καί τι κὴ ἱππι- Romanorum ſe tranſtulerunt: ſimúlque e-
κὰν ὑπὸ τῆ ῥήφῳ τεταγμένον, ὃ κὴ αὐτὸ προσεθήκεν quitatus Rufo duci parebat, non mediocris
τῆ ῥωμαίων ἐγγενόμενον. ἰουδαίοις ἦ ἐκ ἠμέλητο ἡ πολιορ- ſanè ad rem Romanam acceſſio. Interim Iu-
κία, ἀλλὰ κὴ τὰ τείχη μετήλλαττον, Ϲ τοῖς μεταβαλ- dæi nihilo ſegniùs inſtabant oppugnationi,
λομένοις ἐπέλυον μὴ ἐμποδισᾶς εἰ τῆ ἀπολιφ- muros ſuffodientes cuniculis, & aduerſarios
θέντος χρόνου παρεῦσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τὸν πά- hortantes vt abirent, néve diutius vindicantibus ſe in libertatem à maioribus acceptam
τριον. σαβίνῳ μὲ οὖν δυκτὸν ἦν ἀπιέναι μ τῆ στρα- C obſiſterent. At Sabinus libenter quidem inde
τιωτῆ, πιστεύειν δ' ὐκ οἷός τε ἦν διὰ τὰ πεπραγμέ- abduxiſſet milites, ſed fidem promiſſis habere non poterat, propter ea quæ perpetraverat, nimiam etiam æquitatem hoſtium ſuſ-
να. κὴ τὸ λίαν μὲ δύγνωμον τῆ πολεμίων ἐπ' ἀσφα- pectam habebat, & expectabat à Varo ſubſidium. In hoc rerum ſtatu etiam alibi per
σπῆ ἢ κατασπομένῳ εἶχεν. ἅμα ἦ κὴ τὸν ὕαρον ἤξειν προ- Iudæam diuerſis in locis innumeri tumultus
δοκῶν ὑπέμενε τῆ πολιορκία. ἐν τούτῳ ἦ κὴ ἕτερα μύ- exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vin-
εια θορύβων ἐχόμενα τὸν ἰουδαίαν κατελάμβανε, dictæ concitabat cupiditas. Duo enim viro-
πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν Ϲ rum millia, qui aliquando ſub Herode me-
ἰουδαίων ἔχθρας ὅτι τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. δισχίλιοι ruerant, tunc verò dimiſſi domi agebant, in
μὲν τῆ ὑφ' ἡρῴδη ποτὲ στρατευσαμένων κὴ ἤδη κα- D vnum collecti bello impetebant regios, re-
λελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συστάντες προσε πολέμουν ſiſtentes ſibi ductu nepotis Herodis Achia-
τοῖς βασιλικοῖς, ἀποστατοῦντος αὐτοῖς ἀχιάβου τῆ ἡρῴ- bi: qui nuſquam æquo loco eos ſuſtinere
δε ἐκγόνου, κὴ τῆ μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεω- auſus vt veteranos & bellandi peritiſſimos,
σμένῳ δ' ἐμπειρίαν τὸν εἰς τὰ πολεμικὰ τῆ ἀν- tuebatur ſe & ſua quantum poterat aſperi-
δρῶν, ταῖς ἦ δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δ' ἰσχυρά. tatibus acceſſu difficilibus. Quin & Iudas
ἰούδας ἦ ὠ ἐζεκίου τ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς ὅτι μέγα δυ- Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem
νηθέντος, ὑφ' ἡρῴδου ἦ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. magno labore expugnati filius, apud Sepho-
ἐξῆν οὖν ὁ ἰούδας τοῖ σπέρδειν τῆς γαλιλαίας συ- rim vrbem Galilææ collecta circa ſe homi-
στησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπονενοημένων ὅτι δ ἐ- E num deſperatorum manu incurſabat regis di-
μέλλε τῆ βασιλεῖ ποιεῖται, κὴ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα tionem: & potitus eius armamentario, ar-
αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζε τοὺς τοῖ αὐτὸν καθ' ἕνα, Ϲ matiſque inde ſuis ad vnum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit:
ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελήφθη αὐτόθι, φοβε- iámque formidadus accolis ſpoliabat in quoſ-
ρός τε ἅπασιν ὠ ἦν κὴ φέρων τοὺς προσπυγχανόν- cunque incideret, aſpirans ad regnum, affe-
τας, ὑπερθυμία μᾶλλον ἢ προνοίᾳ βασι- ctánſque hoc faſtigium non bonis artibus
λείᾳ τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρία, τὸ ἦ ὑβρίζειν πρου- quarum imperitus erat, ſed nocendi licentia.
σία, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἀντεύθην γέρας. ὠ Dum ita vbique turbatur, etiam Simon He-
ἦ κὴ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τ βασιλέως, ἄλλως rodis regis ſeruus, vir alioqui & forma &
ἦν ἀνὴρ δυπρεπὴς, καὶ μεγέθει κὴ ῥώμῃ σώματος F ſtatura & robore egregius in primis habitus,
ὑπὲρ μέγα προύχων τε κὴ πεπιστευμένος. ἐξῆν ἀρ- auſus eſt diadema ſumere: ſtipatúsque nume-
θεὶς τῆ ἀκρασίᾳ τῆ φρονήματος, διάδημά τε ἐ- roſis copiis, & rex conſalutatus ab inſana multitudine, placebat ſibi præ quouis alio, auſpicatus poteſtatem diripienda ac incenden-
τόλμησε προσθέσθαι, καί τινος πλήθους συστάντος καὶ da Hierichuntina regia: paſſimque crematis
αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῆ ἐκείνων, κὴ εἰ aliis regis palatiis, & præda conceſſa ſuæ fa-
ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀντινοῦν, τὸ ἐν ἱερουσαλὴμ βασί- ctionis hominibus, maiora etiam auſurus vi-
λειον πυρφορήσειν δ' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμ- debatur, ni maturè occurſum fuiſſet. nam Gra-
μένα, πολλάς τε Ϲ ἄλλας τῆ βασιλικῶν οἰκήσεων, tus regiorum militum dux, cũ Romanorũ par-
πολλαχῆ δ' χώρας ὧν ἐκεῖς ἠφάνιζεν τοῖς ἐκστη- G tes fouens, ſuas copias contra Simonem duxit:
κόσι λείαν ἀναγαγεῖν Ϲ ἐγκαταλελειμμένα ὑπερέ- vbi poſt acerrimũ conflictum tranſamnani ho-
βων. ἐπέφερκτο δ' ἂν τι μεῖζον ἀπ' αὐτῆ μὴ τα- mines incõpoſiti, & ferociter magis quàm pe-
χείας ὑπισροφῆς ἠλομένης. ὁ δὲ γρᾶτος τῆ βασιλι- ritè pugnantes deleti ſunt. ipſum Simonẽ per
κῶν στρατιωτῆ ῥωμαίοις προστεθειμένος μεθ' ἧς εἶχε

δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, κὴ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὅτι πολὺ ἠλομένης, τό τε πολὺ τῆ πε-
ραίων ἀσυντάκτοι ὄντες, κὴ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὅπλοις μαχόμενοι διέφθαρησαν. κὴ αὐτὸς σίμωνος

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis ratiquibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emmauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionē conserentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factū est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

φυγὴ δέ τινος φάσκοντος στέλλοντες αὐτὸν γέροντος ἐντυχὼν τῷ κεφαλῷ ἀποτέμνει. κατεφρονήθη δὲ καὶ ὅτι τῷ Ἰορδάνῃ πόλεως ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπῆν τινῶν συχνῶν αὐτῶν αὐθρώπων σίμωνι ὡραπλησίων. ἅτε πολλὴ ἀφεσιὼν ἐπολίτευσε τῷ ἔθνει, δέον τὸ βασιλέα μὴ οἰκεῖον ἂν εἶ) τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπιλθόντας συφορήσας τὸ μὴ συσκασιάσοντος τῷ αὐθρώπων, ὑπέκκαυμα αὐτῷ δέον τε τὸ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ ἀθρόγγης αἰὴρ ἔτε προγόνων ἐπιφανὴς ἀξιώματι, ἔτε ἀρετῆς ὠφελούσια, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν ἦ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν ἦς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως ἦ μεγέθει σώματος, ἢ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δόκησιν ἔσχε, ἐτόλμησεν ἐπὶ βασιλείᾳ φρονῆσαι, καὶ δέον τῷ ἡδονῷ τὸ πλέον ὑβρίσαι καὶ θνήσκων ἂν ἐν μεγάλοις πάθεσιν τῆς ψυχῆς τὸ ἐπὶ τοιοῖσδε ἀνάλωμα ἡγησόμενον. ἦσαν ἦ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ὅτι μεγάλα φρονεῖν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισθυμένοι, φόβλημα εἶ) τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῷ ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πλῆθις φρὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, ὁ ὑπεστράτηγον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῷ. ὁ ἦ δέδημα φρονεθέμενος, βουλευτήριόν τε ἦγεν ὅτι τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμην εἶχεν τῇ αὐτοῦ. δέδεμαι τε ὑπολαμβάνων τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, ὁ ἂ φράσειν ἐθέλοι μὴ ὑποστρεφομένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς ὁ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅτι μέγα φρονεκείμενοι ῥωμαίων τε καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως φρὸς ἀμφοτέρους. τοῦτοις μὲν ὄφρει ἦ χρήσαντο ὅτι τῆς ἡρώδου ἀρχῆς, ῥωμαίους ἦ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, φρεϊόντος ἦ τῷ χρόνου, καὶ ὅτι πλεῖον ὁμοίως ἐζημειώθησαν. δέφοβεῖς τε ἂν ἑῷ τοῖς πᾶσιν ὦν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδοις ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωφροσύνῃ τῷ φρονεῖν. ὅτι πίθονται ἦ τοῦτοι ὁ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαοῦντα, οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς σπείρας ἔφερον. καὶ φρεῖς αὐτῶν ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο τοῦ τάγματος, καὶ πεσόντα εἰκόνα τῷ φρεὶ αὐτὸν, πλείω τοῖς κρατίστοις κατακόπτουν. οἱ ἦ λοιποὶ, δείσαντες φρὸς τὸ πάθος αὐτῷ, γεῦσιν συὶ τοῖς βασιλικοῖς, οἳ φρεὶ αὐτὸν ἦσαν σπείρης αὐτοῖς ἡγουμένης, στέλλονται τοῖς νεκροῖς καταλιπόντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίοις τε παρελύπησαν ἐς εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος σκάκωσαν ὅτι μέγα. χειρουῦται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν γέροντος συμβαλών, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν φρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντες, ὁ τελευταῖος φάσει τε τῷ σώματι λελυσημένος, καὶ ἄφορον ὅτι πλέον ὁρᾶν τῷ συστηναι ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλονθεὶς τῆς δυνάμεως, ὅτι δεξιᾶς καὶ πίστεϊ τῷ θείῳ ἀρχελάῳ ὡραδίδωσιν αὐτόν. ὁ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται. λῃστηρίων ἦ ἰουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ ὡς ἂν ὡραγένοιντο τινὲ οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεύς φρεϊσάμενος ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ κοινῷ ἐπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθισάμενοι, τῷ ἦ ὁμοφύλῳ φόνον μέγιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος ἦ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πιωθαίνεται τὰ πεπραγμένα, σαβῖνον γράψαντος φρὸς αὐτὸν, δείσας φρεὶ τῷ τρίτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀπαλαβὼν, τρία γὰρ ὅτι

συείας

συρίας τὰ πάντα λῶ, Ϲ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσαπερ διπλουειακὰ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι παρεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι διὸν αὐτῷ τὴν πόλιν διπλουσέας πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθρᾳ τε τῇ πρώδου φιλίαν τῷ ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν ὡς ὀλίγην, χωρεῖς πεζῶν τε Ϲ ἱππέων. συναχθείσης δὲ ἐν πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ φράατι, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ ἐγγὺς τῆς πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αὐτομολοῦσιν εἰς μάχην ἔρχεται, καὶ σεφφωρεῖν ἐλῶν, τοῖς μὲν οἰκήσεως ἀναβραπόδιστον, τῷ δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ ἄρεως ὅτι σαμαρείας τῷ παντὶ στρατῷ σεβασιὼν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέχει δηλῶ τὸ ἀπήγκλητον ὅτι τοῖς νεωτερίσμοις ἦν. στρατοπεδεύεται δὲ ἔν τινι κώμῃ πτολεμαίου κτήματι, ἄρεως ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄραβες μίσει τῷ πρώδου ἐμπίμπρασιν αὐτῷ, ἐχθρῶς Ϲ πρὸς φίλους τοῖς ἐκείνῳ ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες σαμφὼ κώμῃ ἑτέρᾳ διήρπασάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν παῦ ἐρυμνὴν οὖσαν Ϲ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ πρόδῳ, οὐδὲν αὐτοῖς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ λῶ. πίμπρασται δὲ Ϲ ἐμμαοῦς, οὐάρου καλύσαντος ἐπὶ σκηνῆς τῷ τελευτικότων, πρόφασιν λιφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ Ϲ ἱεροσολύμοις ἤδη σωπᾶτε, καὶ ἰουδαίων οἱ κατὰ πολιορκίαν τὸ ζάγματος τῆδε στρατοπεδευόμενοι, τῷ ὄψιν τῆς πρόσθου τῶν στρατιωμάτων ἐκ ὑπομείναντες ἔφυγον ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δεινὰς τὸ ἄρεω σφίσιν ἠγκαλοῦντο ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τῆς μὲν συνόδου τῆς πλήθους δηλῶ τὴν ἑορτὴν ἠθροικυίας, τὸ δὲ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῷ, τόλμῃ δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπολωτήκασι δὲ τῷ ὑάρῳ, ἰώσηπός τε ἀνὴρ ἰὸς πρώδου βασιλέως, γεφτός τε Ϲ ῥοῦφος τοῖς ὑπ' αὐτοῖς τῶν στρατιωτῶν ἄρχοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος δὲ ὡς ἀφίκετο ὑάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. ὕαρος δὲ κατὰ τὴν χώραν πέμψας τὸ στρατὸ μέρος, ἐπιζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, οὓς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δὲ οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ δηλῶ ταύτην τὴν αἰτίαν σαωρωθέντες διχίλιοι. μεθ' ὃ τοῦτο τὴν μὲν αὐτὸ στρατιὰ ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδαμινοῖς ὕσταν τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτητο αὐτοῖς Ϲ παρήκουστα τῶν δογμάτων, Ϲ ὧν ἕξιον σύαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐν τῷ κακουργεῖν ἀμελέγοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνεσκεύαν πιθανόμυθος, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ ὕαρος τῷ πλήθει συγχωρήσας αἰτίας τὴν ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῷ. καὶ σαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῷ πολλοὺς διῆκεν, ὁπόσοι τε συγγνώμης ὄντες πρώδου, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἐκόλασε μόνους, οἳ μηδὲν φεισπάσαντος τῆς δικαίας καὶ τῶν οἰκείων ἐς ἔριν.

vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præteriturus, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto ille itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus cõspectum territi diffugerunt oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint: & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actíque sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quíque contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

XVII.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neque ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm longè deterior fuerit condito superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressasit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatũ, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicumque tandẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratũ

ἔαρος μὴ δὴ ταῦτα κατασησάμενος, Ⓒ φρουρὰν ἱεροσολύμων τὸ μὴ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' αὐτοχείας ἠπείγετο. ἀρχελάῳ δ' ὅτι ῥώμης ἕτερον πρᾶγμα ἐφύοντο αὐχαὶ κ' διαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὴν ῥώμην πρεσβεία ἰουδαίων ἄρδην τ' ὑποσολον αὐτῷ τῷ ἔθνει ὅτι κεχωρηκότος ὑπὸ αἰτήσεως αὐτονομίας. μὴ ἦσαν οἱ μὲ πρίσβεις οἱ ὑπὸς αλέντες γνώμη τῶν ἔθνους πεντήκοντα, συνίσατο δ' αὐτοῖς τ' ὅτι ῥώμης Β ἰουδαίων ὑπὲρ ὀκτακισχιλίοις. καίσαρός τε συνεδρίων φίλων τε τῷ αὐτῷ, μὴ ῥωμαίων τ' πρώτων συναγομένος ἐν ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτῷ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲ πρίσβεις μὴ τὸ πλῆθος τ' αὐτόθι ἰουδαίων ἀφικνεῖν), ἀρχέλαος δ' μὴ τῷ φίλων, ὁπόσοι δ' συγγενεῖς ἦσαν τ' βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲ συνεστάχθαι δι' μῖσος, τὸ πρὸς αὐτὸν ὑστέρων, τοῖς δ' πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτῷ δεινὸν ἡγοῦντο, εἰ ἀρχικὴν τὴ αὐτῷ οἰόμενοι γνώσεσθαι ἐδὲ καίσαρι κατ' ἀνδρὸς οἰκείου C τοιάδε θεμένοις θυμεῖσθαι. παρὼν δ' ἤδη μὴ φίλιππος ὑπὸ συείας, ἐξορύναντος αὐτὸν ἄρη, τὸ μὲ κεφάλαιον, ὅτι συνηγορία τὰδελφᾶ, πάνυ γὰρ δύνοει ἔαρος αὐτῷ· γνωμῶν δ' τ' βασιλείας μεταπώσεως, Ⓒ τάδε ὑπωπτεύειν ἔαρος, νέμησιν αὐτῆς γνώσεσθαι δι' τὸ πολλοὶ εἶ) τοῖς αὐτονομίας γλιχομένοις, ἐκ ὑστερεῖν τῶ κἀν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι. λόγω δ' ἐν τοῖς ἰουδαίων πρίσβεσι δοθέντος, οἱ ὅτι καλύσει τ' βασι- D λείας ἐλπίζον λέγειν, ὅτι κατηγορία τ' ἡρώδε ἐδαμονιῶν ζέπον). βασιλέα μὲ ὀνόματι ὑποφαίνοντες, τῷ δ' ἐν ταῖς τυραννίσιν ἑκάστης τὸ ἀνήκεσον ἐναδεξαμένου εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τ' ἰουδαίων σωθέντα χρῆσθαι, τὰ πολλὰ μὴ φύσει τῇ αὐτῷ πεφυκαμυργεῖν ἐκ ἀπωλλαγμένου. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθρεις ὑπολώλειεν, ἐκ ἰσορήσθν τῷ πρότερον πολλῷ δυσυχεστέρεις τὸ πάθος ἐκείνων τοὺς ζῶντας εἶ), ᾧ μόνον ὧν ὄφει μὴ διανοία ἐπ' αὐτοὺς ἀναθεῖεν, ἀλλὰ μὴ ὧν τ' ὑσίας. πόλεις μή γε τὰς μὲ πρειοικίδας, Ⓒ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκουμένας κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι καταλύσει τε μὴ ἀφανισμῷ τῷ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῷ κατωκημένων. πενίας δ' ὑπόπλεω τὸ ἔθνος ἀναπεπλημένας, σωὶ ὀλίγοις δ' δεσμὸν παρ- E ληφότα, τῷ τε δυπαρίδων ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις τὰς ὑσίας ὑποφερόμενον, μὴ οἷς συγχωρήσειε τ' ἄδειαν τ' ζῆν, ψίλωσιν χρημάτων καταδικάζοντα. μὴ χωρεῖς μὲ πρόσασθαι φόρους ὑπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρεῖς δ' ὑποείας εἶ) πρὸς καταβολὰς αὐτῷ τε μὴ οἰκείοις μὴ φίλοις, μὴ τ' δ' ἄλλων, οἱ ἐπ' ἐκφορᾶς τῷ φόρων ἀξιοῖεν, διὰ τὸ μὴ εἶ) κτῆσιν τῶ αὐβείσθ, μηδ' ὅπως μηδ' ἀργυρείων διδομένων. παρθένων μὴτοι φθορᾶς, μὴ γυναικῶν αἰσχύας, ὁπόσας ὅτι παρανία Ⓒ ἀπανθρωπία ἁρωμένας, σιγᾶν, διὰ τὸ, ἡδονὴν ἴσιμον εἶ) τοῖς πεπονθόσι, τῶ μὴ γενόνεναι, τ' ἐκ τῶ αἰσχύνεσθαι αὐτὰ εἶ). τοσοῦδε ἡρώδ' ἴω G ἐπεισαγαγεῖν τῷ ἔβειν αὐτοῖς, ὁπόσω ἐκ ἂν ἄνθρώπων ὑπῆρχεν δυνάμεως αὐτῷ ἁρμοζομένης. πολλῶν γοῦν αἰῶνας ἁπάντων ἁλαβόντα τὸ ἔθνος, ἀδήμιαν ἰσορῶσθ πώποτε τοιάδε δυσυχίαν ὑπελθεῖν αὐτῷ, ἁδ' εἰγμα κακώτεως, ὧν αὐτὸ ἡρώδης ἐπεπόθει τὸ ἔθνος. μὴ δὲ ταῦτ' εἰκότως ἂν γνώσθαι τὸ ἀσμενῶς ἀρχέλαον βασιλέα πρόσειπεῖν, οἰο-

μένους πάντα ὀπτιναῶν τ' ὅτι βασιλείᾳ ἰσόμενον ἡρώδ' μειζώτερον φάνεσθ, μὴ τόν τε πατέρα σωνολο-

φύεσθ

φύεσθαι αὐτῷ θεραπόντας, εἰ ἢ μεῖζόν τυχεῖν συνθεῖεν, καὶ τἆλλα οἰκειούμενος. τὸν δ' εἰσανύσαν μὴ οὐχ ἡρῴδου γνήσιος παῖς δοκοῖτο ὑὸς, ἐδόκει εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἔργου ἐπάξειν αὐτῷ τὴν ἔθνους τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλεον κρατυνόμενον ἡγεμονίαν, ἀλλὰ τὸ ὅπη κρίσαι εἰδέναι, καὶ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶη. καὶ δὴ δεῖγμα τοῦ εἰς αὖθις ἀρετῆς πιθέναι τοῖς ἀρχθησομένοις μετριότητος, καὶ δυνάμεως, ἣν χρήσαιτο αὖ πρὸς αὐτούς, ὑπὸ τῶν πρώτοις ὑποδειχθείσης πρόξεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις, καὶ τῷ θεῷ, χιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μηνὶ ποιησάμενον. πῶς ἂν αὖ ἤδη δικαίῳ μίσει χρήσαιτο κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητα, καὶ ἔγκλημα τοῦ αἰτιάσεως καὶ ἀντιλογίας ὅτι τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ἵν' ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τοῦ ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τιῶν δὲ ἀρχῶν ἀπαλλάχθαι, προθήκην ἢ συείας γεγονότας, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτος εἴτε ἀληθῶς σασιώσεις εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσκαμόμενοι. εἴτε καὶ ἄτακτοι μεζιότερον τυχόντες οἱ ὅπισσον) αὐτοῖς. τοιαῦτα ἢ τοῦ ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος τοὺς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, ἡρῴδην μὲν, ὅτι τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἐπὶ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ὅτι μείζοις, καὶ τοῦ ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένοις, ὅτι νεκροῦ κατηγορίαν συνιστάναι. τὰ ἢ ὑπ' ἀρχελάου πρόχθέντα ὕβρει τῇ ἐκείνων αἰτιᾶσθαι. οἳ δὲ ἐλευθερώμενοι φρασμάτων τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἄρξαντες τῶν κωλύειν ὑβριζόντας προσπαθημένων, ἀμείνους ἡγουμένης ἐκκαλοῦσιν. ἐνεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ τῷ σασιάζειν ἀδεῶς ἀπαιδευσίαν τῆς πείσεως δίκη καὶ νόμοις, ἵνα τὸ θέλειν τὰ πάντα νικῶν. ταῦτα μὲν ὁ νικόλαος.

luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum impurandæ esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, esséque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφαλ. ιγ'.

Ως καῖσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐ διαφαίνει, τοῦς ἢ ἡμίσους τῆς χώρας ὑπὲρ ἡρῴδη ὑπατεύσει ἐθναρχίαν κεδίσας), τιμήσειν ἀξιώμενος βασιλείας ὑπεχνέμενος εἰ περ τινὶ εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τινὶ ἢ ἑτέρων ἡμίσειαν, νείμας δίχῃ, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέρας παραδίδου, φιλίππῳ καὶ ἀντίπατρον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντα προτοῦ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντα προτοῦ πρὸς ἀρχέλαον περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥτε περαία, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φορεῖτε δὲ, τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτος. βαταναία ἢ σὺν τραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σύν τινι μέρει οἴκου τῷ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάῳ συντεθειωμένα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τότε σταμβρηνῶν. τεταρτον μέρος ἔτοι τῶν φόρων ἀφαλέλυντο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ καὶ ἱεροσολύμοις. γάζα γὰρ καὶ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀπορρίξας αὐτοὺς τῆς ἀκρας ὡς συείας προθήκην ποιεῖται. προσῆν δὲ ἀρχελάῳ φορᾶ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱέσι τῆς πατρῴων παρῆν.

Cæsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic trans Iamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus. Archelao verò Iudæa & Idumæa, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara, & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. Dc. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phataëlida, argentique signati quingenta millia, Cæsar largitus est in Ascalone palatium: percipiebátque ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita sunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt testamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta sibi à patre, accepêre ex Cæsaris munificentia ducena quinquagena signati argenti millia, & elocatæ sunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æstimatione cessit ipsius filiis, paucis aliquot vasis sibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

A σαλώμη ἡ θεὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τ διαθήκαις ἐτίμει, ἰαμνία ἡ λιῶ ταῦτα καὶ ἄζωτος, & φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίε ὀπισήμε μυριάδες τεντήκοντα, καίσαρ χαρίζεται καὶ τ ἐν ἀσκάλωνι βασίλιον οἴκησιν. λιῶ ἡ καὶ ταύτη θεσσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος λιῶ ἐν τῇ ἀρχελάυ ἀρχῇ κομίζονται ἡ & οἱ λοιπὶ τ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αὐτοῖς διατέθειται δικαίωμα. δυσὶ ἡ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις χώρις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καίσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπιτίθησι μυριάδων ἀργυρίε ὀπισήμου, καὶ συνώκησεν αὐτὰς τοῖς φερώρα υἱέσι. χαρίζεται ἡ καὶ ὁπόσα αὐτοῦ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ἀλίγα τ σκεύη ὑπεξελόμβος, ἐκ ὧν μεγέθη τέλους ὡς μνήμη τ βασιλέως αὐτοῦ κεχαρισμένα.

B

CAP. XIIII.

De Pseudalexandro.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæsarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via grassari cœpit ad regium fastigium. itaque ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam astutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius institutione fingebat se Alexandrum illum Herodis filium, morti subtractum cuiusdam beneficio, cui demandatum sit eius interficiendi negotium: supposititis enim necis ipsorum vicariis, & se ereptum & fratrem Aristobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non desinebat fucum facere: cúmque Cretam appulisset, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem persuasit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum insulam vbi magnam pecuniæ vim quæsiuit prætextu regiæ prosapiæ. Et iam sperans recepturum se paternum principatum, remuneraturúmque beneficos, Romam properat suis hospitibus deducentibus. cúmque adnauigasset Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis simul fauore exceptus est, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hospitij iure coniuncti, vel aliquo erant obstricti beneficio. in causa fuit hominum natura rumorum auida, præsertim conciliante formæ similitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, persuasum erat hunc ipsum esse, non alium, idque aliis non dubitabant asseuerare iureiurándo interposito. Quod postquam Romam perlatum est, vniuersa Iudæorum illic agentium multitudo profecta est obuiam, tam insperatam salutem ad Dei referentes gratiam, & publico applausu propter maternum genus excipientes hominem lectica gestatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, suppeditantibus sumptum hospitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur faustis ominationib. vt fieri solet in re præter spē incolumi-

C D E F G

ΤΟύτων ἡ ταύτη διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅτι ἡ τ σιδωνίων πόλεως ἀπατεθραμμένος ὑπό τινι τῶν ῥωμαίων ἀπελευθέρων, εἰσφύσησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἡρώδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ θεὸς ἀλέξανδρον αὐτοῦ ἀνηρημένον ὑὸν ἡρώδου ἐμβρυτρεῖτο ὑπὸ τοῖς θεωμένοις. & τοῦτο παῤῥησίαμα λιῶ αὐτὸν εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τ ἡγεμονίας. & ὁμοτεχνήσαντα ὑπὸ λαβὼν ὁμότροπον ἄνδρα, ἔμπειρον ἡ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, ἔμπειρον ἡ ἄλλως, καὶ ταραξίαν μεγάλα θεάματα φύειν ἔχοντα, καὶ διαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτοῦ γενόμενον, ἀπέφαγεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρώδε πάππον ὄντα ἀγακεκλεμένον ὑπό τινος τῶν ἀπελεῖν αὐτὸν ἐκ μελλόντων. κτείναντα γὰρ ἑτέρους οἱ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωμένους, αὐτόν τε θεσπίσαντα καὶ τ ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπέρωτο, καὶ τοὺς συντυγχάνοντας ἐκ ἀπήλλακτο ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρίτην θεσπεσιωτάτην ἐνεχθεὶς ἰουδαίων ὁπόσους εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπῆγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δυπορηθεὶς δόσει τῇ ἑαυτοῦ, ὅτι μάλιστα διῆρεν. πολὺ ἡ λιῶ συνεπεύθην ὁπόσα αὐτοῦ θεσπέσια χρήματα, θεσφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τῶ ὀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχεῖον, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς ὑπηρέτας, ὅτι ῥώμης ἠπείγετο, θεσπομπῇ τῇ ἰδιοξένων. καὶ δικαιαρχία θεσβαλῶν ἐκ ἠτύχει & τοὺς τῆδε ἰουδαίων ἀφ' ὁμοίας ἀφορμῆς θεσπαγαγέσθαι. θεσπέσασά τε ὥσπερ βασιλεῖ ὅτε ἄλλοι, & ὁπόσοις ξενία θεὸς ἡρώδην, καὶ θυσίαν ἐτέλεσεν ἡ λιῶ, τῇ ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τελεσιλόγοις συὸ τῇ φερεγγύῳ τ μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ἀμελικόσιν ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τὸ πιστὸν ἐνεπίθη τῷ μὴ ἐκ ἑτέρος, ἀλλ' αὐτὸς εἶη, καὶ θεὸς τοὺς πλησίον καὶ ὁμοίους. ὡς τε καὶ θεσελθόντος εἰς τ ῥώμην λόγου τ θεὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξέπεσαν, τῇ θεᾷ δόξαν τ σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔρρον, καὶ χάρμα ποιούμενοι ἐκ τὸ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁπότε χωρὶς καὶ τῆς γενομένης διαφθορᾶς ἔμενε. καὶ πᾶν βασίλιον θεὶ αὐτὸν χῆμα λιῶ ἀναλώμασι τ ἐνδοξέστων, μεγάλαι τε θεισάσεις ἐγίνοντο τῆς πληθύος, ὅτε βοήσεις τε ἄφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἔτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἐδὲν ὅτι ἐκ ἐθεάσατο.

καίσαρ

καίσαρει ἢ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία πρὸς αὐτὸν, ἠπίστει μὲν ὅλως τὸ μὴ αὐ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡρώδην ἐν τοιούτοις ὅτι μεγάλα αἰτήσουσιν αὐτόν. διόπερ ἢ τῇ ἐλπίδι κέλαδον τοῦ αὐτὸν τινὰ ἐξελευθέρων ὡμιληκότα τοῖς μειρακίοις, πέμπει καλέσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν ἀλέξανδρον. ὁ ἢ ἀνὴρ οὐδέν τι βελτίων ὅτι τῇ κρίσει τῶν πολλῶν ἠλάττωτο. ἀλλ' ἵνα μὲ ἐμφερὴς ὢν μὲν ὥστε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως σκοπίζεσθαι δυναμένους. αὐτουργίᾳ τε δὴ ἐπεξάχωτο ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ πρὸς τὸ σκεῦος ῥοδαρὸν τοῦ σώματος ὑπὸ τροφῆς καὶ ἀγυμναστίας συνερχόμενον, ἀφῃρῆτο τὰ ναυπόρα τοῦ διὸτι σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. θεασάμενος οὖν συμπνυσμὸν ὅτι ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν, ἐξήτασε περὶ ἀριστοβούλου, τί δὴ γεγονὸς συνεκκλαπέντος αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὁ πρωτογόνου μεταποιούμενος τὰ ἀξίας, ἧς τετύχηκε τυγχάνειν τοὺς ἄλλου γεγονότας. φαμένου ἢ ὅτι νήσου τῶν κυπρίων καταλελείφθαι, κινδύνων ὑποφαίνει τὴν θάλασσαν, εἰ περὶ αὐτὸν συμπᾶν τι δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ μαιαμμης γένος, ἀλλὰ περιὸν ἀριστόβουλος μόνοι τοὺς ὑπεβεβουλευκότας. ταῦτα διϊσχυριζομένου, καὶ σωτῆρος αὐτῷ τῆς μηχανοποιοῦ τοῦ πράξεως, καίσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μέρημνον, ἀλλὰ σοὶ μυθὸς εἶπε πρόκειται τῆς μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτη χρησαμένου τὸ μὴ ἀπολλύμενον τοῦ σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δρᾶσαι. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπεβέλλημα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας, χρόνων ἓς γεγονὼς τυγχάνεις. καὶ δή, ἐπεὶ γὰρ ἄλλως πράσσειν, φράζε πρὸς τὰ καίσαρα τὸ ὑπεβέλλημα, ὅντι ζόφον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι συγκείμενον. καὶ ὁ καίσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, οὐ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τοῦ πρὸς αὐτὸν, δρᾶσαι εἰον ὁρῶν αὐτουργήσαντα τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει. τὸν ἢ αἰσπείσαντα κτείνει. καταδίκην ἢ ἤρκει μηλίοις ὅσα τετέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον δράκοντος ἀναλωκέναι. τὰ μὲν περὶ τὸν ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς συντεθέντα, ἔτυχεν ἀκλεοῦς εἴχεν.

Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul ereptoAristobulo, aut cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus: Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quísnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in regiminum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα.

Cap. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

XIX. ΑΡχέλαος ἢ τὴν ἐθναρχίαν ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ εἰς ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὑπερβαλὼν συσάντι τοῖς σασιώταις, ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου ἀποκαθίσας ἀδελφόν. ἀποικοδομεῖ ἢ καὶ τὸν ἐν ἱερειχοῦντι βασίλειον σπουδαιότατον, πολλὴν τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰ τὸν κώμην ὀφείλει ὑπορρέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὼν αὐτῷ ποιήμιον· τῷ πιέζῳ φοινίξιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένῳ. κώμην ἢ κτίσας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ θέτο, καὶ τὰ παρόντα παρέβασιν ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὸν ἀρχελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμοτον ὂν ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἀγαθῶν, γαμεῖ δέ τε ἢ δὴ ὁ ἐλεάζαρος

Cæterùm Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum feciſſe,

τὴν ἱερωσύνην, ὑπερβαλόντος αὐτὸν ζῶντι ἰησοῦ τοῦ σιὲ παμφοῦς. δεκάτῳ ἢ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὄντι ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μὴ φέροντες τὸν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudęam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicátáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium quæ est vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interprætatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putaui, quod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα ὅπῃ κῶς αἰσθρέφῃ) πρὸς αὐτὸς. ὁ δὲ ἰόντων κῆσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τ ὅπ τ ἐποιῆ ἀρχελάῳ τ ἐν ῥώμῃ πραγμάτων, ἀρχέλαος ὃ κ τούτῳ ὄνομα ἦν, μεταλέσας, χράφειν μ ἀρχελάῳ ταπφνὸν ἡγεῖται. σὺ δ ὧδε χρῆμα φησὶ πλέων μηδὲν εἰς αἰσθολὰς ἐπανάγῃ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. κ ὃς ἔκπλευν ἐκ τ ἐξέως ποιησάμενος, κ ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνῃ τ ἀρχέλαον ἐν δωχίᾳ ὄντα μ τ φίλων, τὴν τε ὀχείοιαν ἀπυσπασμένῃ τ κήσαρος, κ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τ ἔξοδον. κ ὁ κῆσαρ ἀφικομένου ὅπ τινων κατηγόρων ἀκεσθέντα κ αὐτ λέγοντος κ ἐκεῖνον μ φυγάδα ἐλαύνῃ, δοὺς οἰκητήριον αὐτ βίεννα πόλιν τ γαλατίας, ἐς ἃ χρήματα ἀπωλυέγκατο. πρόσθεσν ὃ ἦ κληθεὶς ὅπ ῥώμης ἀπελθεῖν ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐνδιηγεῖται τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀσάχις δέκα τ ἀριθμὸν, πλέας πυρῶν τ ἰδίαν ἀκμὴν ἀπῃληφότας, δόξαι ὑπ αὐτ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. κ θορυβούμενος, φέρειν γὰρ εἰς μέγα δόξαι ὑπ τ ὄψιν αὐτ, μέτασ ἔλλε) τὺς μάντεις, οἷς δὴ ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναστροφαί. σκιὰ γὰρ μῶν ὃ ἑτέρων ἐφ ἑτέροις, ὁ γὰρ εἰς ἕνα ἕκαστον πᾶσιν ἀφίκνεται, σίμων αὖθρ γῆμος ἐσαῦος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγεν ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμασιν, βόας μ γὰρ κακοπαθείας τε ὑποσαφεῖν, διὰ τὸ ἔργοις ὅπ ζαλαπωρεῖν τὸ ζῶν. μεταβολὰς ὃ αὖ πραγμάτων, διὰ τὸ τ γῆν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρυμμένην, ἐν ταὐτῷ μένειν ἐ δύναθαι. τὰς δ ἀσάχυας δέκα ὄντας, ἴσον δὲ ἀριθμὸν ἐναυτῷ ὁρίζειν. πρόσθεν γὰρ ἑνὸς ὧδε γίγνεσθαι θέρος, κ τὸν χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τ ἡγεμονίας. ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ ὃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ ῥηθὲν αὐτ ἦλθεν ἀρχελάῳ σωσθένης, ὁ ἀνακαλούμενος ἀρχέλαος πεμφθεὶς εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ κήσαρος ἄφικετο. ὧδε πλησία ὃ κ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτ τυγχάνει, βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ. ἢ ὡς πρόσθεν εἶπον, σωσώκει παρθένον λαβὼν ἀλέξανδρος ἡρώδου μὲν υἱὸς, ἀρχελάου δ ἀδελφός. ἐπεὶ δ συμβαίνῃ τ ἀλέξανδρον ὑπὸ τ πατρὸς τελευτῆσαι, ἰόβα τῆς λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται. μετὰ γὰρ τὸς λιβύος χηρεύουσαν ἐν καπποδοκίᾳ ὧδε τῷ πατρὶ, ἀρχέλαος ἄγεται τὴν σωσικοῦσαν αὐτ μυριάμμιλον ἐκβαλὼν, τοσόνδε αὐτὸν τ γλαφύρας ἀπέστρεψεν ἔρως. κ σωοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὅπισθεν τα θεασαμένην, χάρειν κ προσβάλλειν προθύμως. τὸν δ κατὰ μέμψιν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, ἐ φάναι, γεγαφύρα, σωωμορεῖς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἰ γυναῖξιν ἡ σωωμολογήσασά μοι, κ συνηθικιωθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γενόντων, λήθῃ παραδίδως ἔρωτας τοῖς ἐμοῖς, δευτέρων ὅπ θυμία γάμων. πλησθέρα δέ σοι ὐδὲ ἔτως ὕβρεως, ἀλλὰ κ τρίτον ἐτόλμησας αὐτῇ ὧδε καταπλίνας νυμφίον, ἀφρεπῶς καὶ ἀναισχύντως ὑπισθοῦ οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ σωπαθεμένη πρὸς ἀρχέλαον, αὐδ ἐα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ἀλλ' ἀλ ἐγώγε λήθην ποιήσομαι δύνοίας τ σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τῦ ὀνειδισμοῦτος, ἐμοὶ ὥσπερ ἰῷ καθασκυασάμενος. ταῦτα δηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον. ἐγὼ δ ὡ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷ δὲ τῷ λόγῳ ἐξ) διὰ τὸ πρὸς τ βασιλέων αὐτὸν σωνεσπέραι, κ ἄλλως ὅπ ὧδέ πῃ φέρῃ, τότε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερεῖς, κ τῦ θείας προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπινα πρόσειληφότος τῇ ἀυτῷ, καλῶς ἔχειν νόμισα εἰπεῖν ὅτῳ.

ὅτῳ ἢ ἀπιστεῖται τὰ δεδηλωμένα, γνώμης ἀνάμβυος τ' ἑαυτῷ κώλυμα· ὡς αὖ ἠβούλοιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ προσιέμβυῳ. τ' ἢ ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς προσνεμηθείσης τῇ σύρων, πέμπεται κυρλίνιος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ὑπατικὸς, ὁποτιμησόμβυος τὰ ἐν συρίᾳ, καὶ τ' ἀρχελάου ἀποδωσόμβυος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illo à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρλίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας καὶ ἰουδαίας, & ἀποδωσόμβυος τὴν ἀρχελάου οὐσίαν. μεταπεσούσης τ' ἰουδαίας ἐν βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ἐν τῷ ἱππικῷ τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. & περὶ ἰούδα τοῦ γαλιλαίου. Κεφ. α

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι ὧδε ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β

Ως ἡρῴδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενεγκαι εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς ἢ ὁ λαὸς, ἐσαισασε πρὸς αὐτὸν, ἄχει ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου. Κεφ. ε

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς τιβέριος καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβάνην μὴ τὴν πάρθων πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν ἢ πολεμεῖν. Κεφ. ς

Πόλεμος ἡρῴδου τοῦ τετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν τῆς ἀραβων βασιλέα & ἥττα. Κεφ. ζ

Ἀπόπλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς τιβέριον καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. & ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὸν τιβερίου τελευτήν. Κεφ. η

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππα. Κεφ. θ

Στάσις τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, & ἑλλήνων, & πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι

Ως γαΐος, πέμψας πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς αὐτῷ στρατιὰς συναγαγόντα δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτὴν τὴν ἀνδριάντα. Κεφ. ια

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, δι' ἀσινάου & ἀνιλαίου τοῖς ἀδελφοῖς. Κεφ. ιβ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad censendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equestris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæsaris administraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiusque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. CAP III.

Vt populus tumultuatus sit propter clàm illatas Hierosolyma à Pontio Pilato Cæsaris imagines, quoad Cæsaream à Hierosolymis deportatæ sunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus est. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & vtriusque partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. CAP. XI.

Quo in statu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu fine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorũ cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorum lucrorum studio. Itaque conficientibus se mutuò ciuibus,

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρίλιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη ἐπὶ τιμητὴν συσίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κατὼν ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ περὶ ἰούδα τοῦ γαλιλαίου.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ τῆς εἰς τὴν βουλὴν συναγομένων αἴρων, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ὑπ' αὐτοῦ τελεκὼς, καὶ δι' ἃ πάσων ἐδόκουσε, ὕπατος ἡγεμὼν, τότε ἄλλα ἀξιώματα μέλλων σὺν ὀλίγοις, ὅτι συσίας παρὰ τῶν ὑπὸ καίσαρος, διαφορὰν τῆς τὸ ἔθνος ἀπεσαλμένος, καὶ τιμητὴς τῆς ὑσιῶν ἐπεσταλμένος. κωπώνιός τε αὐτῷ συγκαταπέμπεται, ἵππεως τῆς ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τὴν ὅπι πᾶσιν ἐξουσίαν. παρὰ δὲ καὶ κυρίλιος εἰς τὴν ἰουδαίων προσθήκην τῆς συσίας ἠμελήθη, ὑποτιμησόμενός τε αὐτῆς τὰς ὑσίας, καὶ ὑποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δηνῷ φέροντες τὸ ὅπι ταῖς ὑπογραφαῖς ἀκούσαι, ὡσοκατέβησαν τὸ εἰς πλέον ὠφελεῖν πεῖσαντες αὐτοὺς τὸ ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦ δὲ θεοῦ υἱὸς ἦν. καὶ οἱ μὲν πεπιθέντες τὸ ἰωαζάρου τῆς λόγων, ἀπετίμων χρήματα μηδὲν ἐνδιάσαντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης αἴρων, ἐκ πόλεως ὄνομα γαμάλα, σάδδουκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἠπείγετο ὅπι ὑποσάσει, τῶν τε ὑποτίμησιν ὠδὲν ἄλλο, ἢ ἀπτικρὺς δουλείαν ὑπιφέρειν λέγοντες, ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' αὐτῆς πλήθους προκαλούμενοι τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν καθ' ὁδὸν εἰς τὸ δύδαιμον ἀνακειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν δὲ ἐκ τῆς ταύτης προϊόντος ἀγαθῆς, τιμὴν καὶ κλέος πεισόμενος ἐκ μεγαλοφρόνος, καὶ τὸ θεῖον ἄλλως ἢ ὅπι συμπροάξει τῆς βελτιόνων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἢ μεγάλων ἐργάτας τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἐξαφιῶνται φόνου τὸ ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονῇ δὲ τὸν ἀκούσαιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προὐκόπτεν ὅτι μεγάλη ὑπιβολὴ τὸ ζημήματος. κακὸν δὲ ἐστιν ἔ μὴ φυόντος ἐκ τῆσδε τῆς αἱρῶν, καὶ περαιτέρω τὸ εἰπεῖν ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἐχ οἷόν τε ἄπαυστον τὸν βίαν ἔχειν, καὶ ὑπὸς ἔρησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπελαφρυόσιεν τὸν πόνον. ληστηρίων δὲ μεγάλων ὑπιθέσεσι καὶ διαφθορᾶς αἱρῶν τῆς φώτων, δόξᾳ μὲν τὸ ὀρθομένῳ τῆς κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σάσεις τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς,

καὶ

καὶ φόνος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῆς A
ἀνθρώπων, εἴς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτοὺς χεωμένων ὅπλοις· ὁ δὲ,
ἐπιθυμίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τῆς παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἀσεβείας. ὁ γὰρ,
τῶν πολεμίων λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀνάγκην ἀμάχητον ἀφικνούμενος,
καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ καταφθοράς, μέχρι δὴ καὶ τοῦ ἱεροῦ
τοῦ θεοῦ ἐνέμησε πυρὶ τῆς πολεμίου δεξιᾶς. εἴπερ οὖν ἄρα τοῖς
τῶν πατρίων καινώσεις καὶ μεταβολαὶ μεγάλας ἔχει κεφαλὰς τοῖς
ἐπιλαμβάνουσιν, εἰκὸς καὶ Ἰούδας, καὶ σὰδδουκος, τεττάρτην φιλοσοφίαν ἐ- B
πεισακτον ἡμῖν ἐπιφέροντες, καὶ ταύτης ἐρασῶν ἀπορρηθέντες, πρός τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῆς αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῆς ἀσωμήθει πρότερον φιλοσοφίας τοιάσδε, περὶ ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἀπροσδοκήτου τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πρόγμασι συνετύχει.

Κεφάλαιον β'. C

Τίνες αἱρέσεις παρὰ Ἰουδαίοις, καὶ ὁποῖαι.

ΙΟυδαίοις φιλοσοφίαι ἦσαν ἐκ παλαιοῦ τρεῖς παρὰ πᾶσιν ἀρχαίοις τε παρίσιν, ἥτε τῆς Ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τῶν Σαδδουκαίων, τρίτην δὲ ἦν φιλόσοφον, οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν τοι περὶ αὐτῆς ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου· μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῆς ἐπ' ὀλίγον. οἵτε γὰρ Φαρισαῖοι, τὰ δίαιταν ἐξωτελίζουσιν, ἁπλῆν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος πρόνοιαν παρέδωκεν ἀγαθῶν. ἔκριναν τῇ ἡγεμονίᾳ, πειθαρχητον ἡγούμενοι τῷ φυλακτῷ τοῦ περαιτέρω μὴ ἀθλήσαι. τιμᾶς γε τὰ ἡλικίας σεβόμενοι οὐδαμῶς ἐν, οὐδὲν ἐπ' ἀναλόγῳ τοῦ εἰσηγηθέντων ταῦτα θεσμοῦ ἐπαιρόμενοι. πεφασμένης τε εἱμαρμένης τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ τὸ ἀνθρωπεῖον τὸ βουλόμενον ἢ ἐπ' αὐτῆς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται, δοκῆσαν τῷ θεῷ κρᾶσιν γενέσθαι, καὶ τῆς ἐκείνης βουλῆς, καὶ τοῦ ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι E
προσχωρεῖν μὲν ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθανάτου τε ἰσχυεῖ τὴν ψυχὴν πίστις αὐτοῖς ἔνι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας διεπράξατο ἐν τῷ βίῳ γένοιτο. καὶ τὸν μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσίσεσθαι, τοῖς δ' ῥᾳδιώτερον τὸ ἀναβιοῦν. καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανώτατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα δρᾶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἔχεσθαι τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι προσορμήσει. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμπεπύρησαν ὀρθοπραγίᾳ τὸ δὴ πᾶσιν κρείσσονος, ἔστε F
τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ οὐδαμῶς τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῆς νόμων. πρὸς γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἓν μετίασιν ἀμφιλογεῖν ἀρετῇ ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἀνδρας ἔσθ' ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι. πεφάσεταί τε ἀπ' αὐτῆς οὐδὲν ὡς εἰπεῖν. ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' ὧν οἷς ὁ Φαρισαίοις λέγει δῆλα τὸ μὴ G
ἄλλως ἀνεκτοὺς γενέσθαι τοῖς πλήθεσιν. ἑαυτοῖς δὲ δοκεῖ τῷ θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, τιμωρίαν ἡγούμενοι τῇ δικαίου τοῦ πρόσθεν. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὀρθοῦσι διαφόρους ἁγνειῶν αἷς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἱργόμενοι τοῦ κοινοῦ περιβόλου, ἐφ' αὐτῆς τὰς θυσίας ὀρθοῦσιν.

& furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine, donec poſtremò malum eò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

Cap. II.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos.

IVdæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erant diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum, & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licèt nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxtà horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cum corpore extinguit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æque ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimat: ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificant.

moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis iam seculis triti in eius continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quàm quiuis nihil possidens. Atque hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium, nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos Plisti nominantur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquisitissima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis sæpe spectatum scio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniuriis, quibus postremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum sectis hæc suffecerint.

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractóque censu, qui incidit in annum trigesimumseptimum, post victum à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota esset contra Ioazarum pontificem plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisque tetrarchiæ res ordinauit, & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada sitam ad Iordanis fontes instruxit ædificiis, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vbis speciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ sunt,

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἡρώδης καὶ φίλιππος οἱ τετραρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρήνιος δὲ τὰ ἀρχελάου χρήματα δημοθοινὸς λαβὼν, καὶ τὴν ἀποτιμήσεων πέρας ἔχουσαν, ἃ ἐνάτου ἐτους ἑβδόμῳ καὶ τριακοστῷ μετὰ τὴν ἀντωνίου ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος, ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάζεται ὑπὸ τῆς πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, ἀνανον τὸν σηθ ἱστᾶ ἀρχιερέα. ἡρώδης δὲ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτῶν παραλαβόντες καθίστανται. καὶ ἡρώδης σεπφωριν τειχίσας, περιοχὴν τῆς γαλιλαίας πάντας ἦγεν αὐτὴν αὐτοκρατορίδα. βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἰουλίᾳ καὶ αὕτη, τείχει περιλαβών, ἰουλιάδα ὑπὸ τῆς αὐτοκράτορος ἀγορεύει τῆς γυναικός. φίλιππος δὲ πανεάδα, τὴν πρὸς τοῖς πηγαῖς τοῦ ἰορδάνου καταστασιάσας, ὀνομάζει καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐπάλεσεν. καπφανίου δὲ τὴν ἰουδαίαν διέποντος ὃν ἔφην κυρηνίῳ συνεπιτροπεύειν, τάδε πράσσεται. τῇ ἀζύμων δ' ἑορτῆς ἀγομένης ἐν πάσχα καλοῦμεν, ἐν μέσῃ νυκτὶ ἐθος ἐστὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἐν ἀπογνωσαι τὰ ἱερὰ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρῶτον ἤνεκται ἡ αἴσθησις αὐτῇ

ἀνδρες

ἄνδρες σαμάρειται κρῦφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διέφερον ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν τοῖς στοαῖς ποιούμενοι. καὶ διὰ παντὸς τοῦ ἱεροῦ ἤρξαντο, μὴ πρόσθεν δὲ τοιούτοις νομίζοντες, τότε ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ καπώνιος μετ' ὀλίγον εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, διάδοχος δὲ αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐδηλώθη, μάρκος ἀμβίβιος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ μετασάσα ἰουλίαν ἰαμνιάν τε κατέλειπε, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαήλιδα, καὶ ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄφθονος. διαδέχεται δὲ τοῦτον ἀννιος ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, διὸ τεσσαρεσκαίδεκα μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἡγεμόνευσε, ἐπτὰ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες ἕξ, ἡμέραι δυοῖν πλείονες, τούτου δὲ αὐτῷ τὸ χρόνου τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν αὐτάνιος, βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τοῦ καίσαρος τὴν ἡγεμονίαν, τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος οὗτος ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ὑπ' αὐτοῦ παρ' ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος ἀννίου ῥούφου ἁλάτιος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱερέα ἄνανον ἱσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' ὀλίγον μεταστήσας ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτῷ δὲ διαγενομένου, καὶ τόνδε παύσας, σίμωνι τῷ καμίθου τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδωσιν. οὐ πλέον δὲ τοῦ ἑνιαυτοῦ τὴν τιμὴν ἔσχεν διεγένετο χρόνος, ἡνίκα ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος δὲ αὐτοῦ. καὶ γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, ἔνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος αὐτῷ ἦκεν. ἡρώδης δὲ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα δὲ ἦν τῷ τιβερίῳ φιλίας προσελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτῷ τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις ἀποκτείνας τῶν γαλιλαίας ὅτι λίμνη τῇ γυμνασαείτιδι. θέρμα δὲ ἐστὶν ἐν πόμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὦσιν, ἐν ὀλίγον δὲ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐν τῆς ἀπ' αὐτῷ γῆς, ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, πρὶς δὲ καὶ τῷ ἐν τέλει. ἐδέξατο δὲ αὐτοῖς συνοίκους καὶ τοὺς πανταχόθεν ἀποσυναγομένους αὐδεὰς ἀπόρους, ἐ γὰρ δὲ οὐδ' μήτε σαφῆς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐτοὺς καὶ ὅτι πολλοὺς ἠλευθέρωσεν, καὶ ἀπῃγόρευσεν, ἀνάγκασμα τῷ μὴ ἀπολείπειν τὴν πόλιν ὑπηδεῖς, κατασπουδάς τε οἰκήσεων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς ἀβέβαιον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ τῶν ἰουδαίων πατρίου, ἀλλὰ τὸ ὅτι μνήματα δὲ πολλὰ τῆδε ἦν ἀπεριμάστους τὴν ἵδρυσιν τιβεριάδι ἡγεῖσθαι. μέρος δὲ ὅτι ἐπὶ ἡμέρας ἐν τοῖς οἰκήσεως εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φραάτης ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπὸ υἱῶν ἡγεμόνης αὐτοῦ ἡγεμόνης ὑπὸ φραάτου τοῦ υἱέως, κατὰ τοιοῦτον τρόπον. φραάτης παίδων αὐτοῦ γνησίων ἡγεμόνων, ἰταλικὴ παιδίσκη, ὄνομα αὐτῇ θεσμοῦσα, ταύτῃ ὑπὸ ἰουλίᾳ καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπέστειλεν, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλαγεὶς δὲ τῇ πολλῇ τῆς εὐμορφίας, προσῆκτο χρόνου, καὶ παιδὸς αὐτῇ τοῦ φραάτου ἡγεμόνος, γαμετὴν τε τὴν ἄνθρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν. ἦγε δὲ πάσων οἷς εἶπεν πάντων τῆς βασιλείου γενεᾶς,

Samaritani quidá clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt, vt poſthac IV. ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. Paulo pòſt Coponius Romam reuertitur ſucceſſore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis ſoror vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in campo Phaſaelidem, Archelaidémque plurimis palmetis conſitam, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit Romanorum Imperator, præfuítque reipublicæ annos quinquaginta ſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſocius & particeps. Vixit autem annos ſeptuaginta ſeptem: Et Tiberius Nero prinignus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius? à quo quintus Iudæorum præſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano ſacerdotio Iſmaelem Fabi filium iuſſit eſſe pontificem: quo paulò pòſt deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem tranſtulit. Elapſo deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho, qui cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipſius nomine vrbem à ſe conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Geneſarethici, vnde non longè apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata eſt, quorum nonnulli eò migrare coacti ſunt, quidam etiam è nobilitate ſedes illic ſibi optauerunt. quóque maior eſſet frequentia, recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis proſecutus aſtrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros largitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in ſolo multis ſepulchris referto, cùm iuxta noſtras leges ad ſeptem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per inſidias ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermuſam nomine, inter cætera dona à Cæſare miſſam, primùm in cõcubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obſtupefactꝰ præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eã ſibi coniunxit. Quæ cùm quicquid vellet regi perſuaderet,

cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit nihil ſe effecturam, niſi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Perſuaſit igitur marito, vt Romam eos obſides mitteret: quod illis ſine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi ad regnum educabatur: qui tædioſum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conſpirauit, cum qua creditus eſt etiam ſtupri habere conſuetudinem. Ergo patricidio ſimul & inceſto exoſus popularibus, priùs quàm confirmaret ſuas opes per tumultum pulſus interiit. Tum verò nobiliſſimi Parthorum animaduertentes non poſſe ſine rege conſiſtere ipſorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arſacidarum ſanguine, putantéſque ſatis eſſe ſemel violatam regiam maieſtatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, ſed inuiſus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis eſſet, & ad iram promiſſimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. ſolent enim perpetuò geſtare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occiſus eſt. Legatione deinde miſſa Romam, petierunt regem vnum ex obſidibus, prælatúſque eſt Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum ſimul & domeſticum. Sed breui pœnitentia ſubiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientiſſimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, ſic vocantes obſidẽ, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure ſibi regem impoſitum, ſed quod turpius ſit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arſacidem genere. ille paruit libenter, & præſto fuit cum exercitu. cui cùm occurriſſet Vonones, primùm manente etiam rum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulſus eſt. Sed paulo pòſt inſtauratis copiis Vononem auſum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium miſſis Romam legatis ſuper hoc negotio. Vt verò repulſam paſſus eſt à Tiberio, pertæſo ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: deſtitutus omni ſpe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præſidi ſe dedidit. is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſeruauit in Syria. Armenis autem Orodẽ vnum è ſuis filiis Artabanus regẽ impoſuit. Per idẽ tempus cũ Antiochus quoq; Comagenę rex fato conceſſiſſet,

A κὴ ἀπολύουσα τὸν αὐτῆς παιδὶ τὸν ἡλικίας τὸ πάρθων ἡγεμονίαν, ἑώρα μὴ ἄλλως ἰσχυσομένην μὴ ἀποσκευὴς αὐτῇ μηχανησθείσης τὸ γνησίων τὸν φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. κὴ ἦν μὲν, ὑπὸ δὲ αἰτεσπεῖν δύνοιτο φραάτην τοῖς θεσμούσης ὑπαγόμασιν, ὅπη τὸν ῥώμης ἐξεπίμποντο. φραατάκης ὁ μόνος ὅπη τοῖς θεσμοῖς ξειρόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο κὴ ἅμα χρήσιον τὸν πατρὸς διδόντος τὸν ἀρχεῖν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμφορᾶξει τὸν μητρὸς, ἡ δὴ κὴ συνείναν λόγος. ☾ δι' ἀμφότερα μισηθεὶς, ὑδὲν ἧσσον, ὡς τὸν παροχθονίας τὸ μῖσος, τὸν μητρὸς ἔρωτα πιθηλύων τὸν ὑπηκόων, ϛάσει φθειλαθεὶς φεύγειν ἡ φύναι μέλας, ἐξέπιπτε τῇ φαλμάτων, κὴ ὕστω θυήσκ. συμφρενήσαντες ὁ οἱ ἡλικιαγότατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲ ἀμήχανον πολιτεύειν, οἱ ὁ βασιλεύοντες ἐκ τὸ ἡλίους τῇ ἀρσακιδῶν, ὑ δὲ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη ὁ πολλάκις, κὴ μέχει νεῶ φθεύβειδος τὸν βασιλείαν ἔκτε γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος κὴ ἡλιέσεων, ὁρώδην ἐκάλουν φρεσβεύσαντες. ἰὼ ὁ κὴ ἄλλως μὴ ὅπη φθονος ἅδε τῇ πλήθει, κὴ ὑπαίτιος κατ' ὑπόβολας ὠμότητος, πάνυ δὲ ἰὼ σκαιός, ☾ συνοδοιπόρητος εἰς ὀργιὰ. ἵνα ὁ τῇ ἐκ τὸ ἡλίους. τὸν μὴ δὴ συςαίτες, ἀποκτείνυσιν, ὡς μὴ ἔνιοι φασὶν, ἐν ἀγονδαῖς κὴ τεραπέζαις, μαχαιροφορεῖν δὲ ἔθος ἅπασιν. ὡς ὁ πλείων κατέχει λόγος εἰς θήραν φερσάγοντες. φρεσβεύσαντες ὁ εἰς ῥώμην, ἠτοῦντο βασιλέα τῇ ὁμηρευόντων. κὴ πέμπεται βονώνης φερκειθεὶς τῇ ἀδελφῶν, ἐδόκει δὲ χωρεῖν τὸν τύχην, ἰὼ αὐτῷ δύο μέγας τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίας φερσέφερεν, ἰδία καὶ ἀλλοτρία. ταχεῖα ὁ αἰατερπὴ τοὺς βαρβάροις ὕπεσιν, ἅτε κὴ σφαλερὸς φύσει ὄντας, φερὸς τε τὸν αἰαξιοπάθειαν. αἰδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ φερσασόμενον ἠξίουν, τὸν ὁμηρείαν αὐτὶ δουλείας ὀνομάζοντες, κὴ τῆς ὁπλήσεως τὸν ἀδοξίαν. οὐ γὰρ αἳ πολέμου δικαίῳ δεδόᾶς τὸν βασιλεύοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τῇ παντὶ χρῆσεν, εἰρλιὴς ὕβρει. ὧδε χρῆμα ὁ σκάλευν ἀρτάβανον μηδίας βασιλεύοντα, γένος ἀρσακίδων. πείθεται ὁ ἀρτάβανος, κὴ μὴ σρατιᾶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει ὁ αὐτὸν βονώνης. κὴ τὸ μὲν φρῶτον συμφρενήσαντος αὐτῷ τὸ πλήθους τῇ πάρθων παρεσταξάμενος, ἰππεῖς φεύγει φερὸς τοὺς ὅρους τῆς μηδίας ἀρτάβανος. καὶ μετ' οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλὴν σρατιὰν, συμβάλλει τε βονώνῃ, κὴ νικᾷ, κὴ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς φερὶ αὐτόν. ἀρτάβανος ὁ πολὺν τῇ τερπὴ φόνον ἐργασάμενος ἐκ ἐκπλήξεως τῇ βαρβάρων, φερὸς κτησιφῶντα μετὰ τὸ πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βονώνης ὁ εἰς ἀρμηνίαν δραπέτης, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, ☾ φερὸς ῥωμαίους ἐφρίσσετο. ὡς ὁ αὖτε τιβέριος μὲν ἀπεῖπε, φερὸς τε τὸν ἀναδειαν, καὶ τὸ πάρθε τοῖς ἀπειλας, ἀναφρισβεύει δὲ δὴ πόλεμον αἰατεινόμενος, μηχανὴ ὁ ἰὼ ἑτέρα, βασιλείας οὐδεμία, κὴ γὰρ οἱ φθεὶ νειφάτην δ' ἐνατοὶ τὴν ἀρμηνίαν ἀρταβάνῳ φερσίθενται, ὧδε δίδωσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ

A συείας σρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲ κὴ αὐθὶς τ' ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συείᾳ παριφυλάττετο. τὸ ὁ ἀρμηνίαν ὁρώδῃ δίδωσιν ἀρτάβανος, ἑνὶ τῇ ἑαυτῦ παίδων. ἐπολέμησεν ὁ ☾ ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἀντίοχος,

διέτη-

διέστησε ἡ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύσαν ἀφ' ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ χῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἠβασιλεύετο τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ὁ σύγκλητος γερμανικὸν πέμπειν διορθώσαντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν, προαγματευομένης αὐτῷ τῆς τύχης δίκαιαν τοῦ θανάτου. καὶ δὴ ἠλαττώθη καὶ ἀπεβλήθη, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ πίστεως, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Κεφάλαιον ϛ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς πόντιον πιλάτον.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ὁ τῆς ἰουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας χειμαδιῆσαι ἐν ἱεροσολύμοις ὅπερ καταλύσει τὴν νόμων τῶν ἰουδαϊκῶν, εἰσφῆσαι, προτομὰς καίσαρος αἳ τοῖς σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πρίσπον ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τοῦ νόμου. καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὲν τοιῶνδε κόσμων σημαίας ἐποιοῦντο εἰσοδον τῇ πόλει. πρῶτος δὲ πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον ἱδρυθέντας εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ, ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πληθὺν παροῦσαν εἰς καισάρειαν ἱκετεύειν ποιούμενοι ὅτι πολλὰς ἡμέρας, ὅτι μεταθέσει τῶν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρησάντος διὰ τὸ ὕβριν καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ πέρ ἐν ὀλίγῳ ἐχώρουν λιπαρεῖν, καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ὅπικαθίσας τὸ στρατωτικὸν, αὐτὸς ὅτι τὸ βῆμα ἦκε, τὸ δὲ, ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκεύασο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸ ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν δὲ τῷ ἰουδαίων ἱκετεία χρωμένων, ὑπὸ συνθήματος θεῖσήσας τοῖς στρατιώτας, ἠπείλησε θάνατον ὁπλισήσειν ζημίαν ἐκ τοῦ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα ἀποιεν. οἱ δὲ ῥᾳθυμεῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τὸ σοφίαν παραβήσεσθαι τῶν νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ὅτι φυλακῇ τῶν νόμων, παραχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῆς ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἔσπασε δαπάνῃ τῆς ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὸν ἀρχαῖον τοῦ ῥύματος, ὄσον ἀπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ δὲ, ἐν ἠγάσσων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, κατεβόων αὐτοῦ παύσασθαι τοῦ ὅτι τοιούτοις προθυμουμένου. τινὲς δὲ καὶ λοιδορεῖα χεόμενοι, ὑβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πρᾶσσειν ὄμιλος. ὁ δὲ, σολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἀπεχόμενον, οἱ ἐφέροντο σκυτάλαις ὑπὸ ταῖς στολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ προελθοιεν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐπέλασεν ἀναχωρεῖν. τῇ δὲ ὡρμηκόσιν εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσωτέκετο σημεῖον. οἱ δὲ πολὺ μειζόνως ἢπερ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντας. οἱ δὲ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν ὅλον, ὡς τε ὅπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐν διασκευῇ ὄπιφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ ξαυμασίαν ἀνεχώρησαν. καὶ ἔστω παύεται ἡ στάσις. γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ταληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος πιλάτου, οὐκ

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Cæterùm Pilatus Iudææ præses a Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exerros præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductũ struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atque hoc modo compressa est seditio.

VI. Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum cũ fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimósque tam de Iudęis quã de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principib⁹, Pilat⁹ cùm addixisset cruci, nihilomin⁹

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa mirãda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. VII. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iliacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nõ ferens amoris importunitatem, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouã doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens portò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam commiſciscitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilẽtij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens vigintiquinque millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt pollicit, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò facilius conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia cõiugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundũ incidit: totamque eam noctẽ obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeũte priuſquã ſacerdotes doli cõſcij ſurgerẽt, Paulina mane ad maritũ reuerſa cõgreſſũ cũ Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς ζῶν, τῇ θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μύρια θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νῦν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τε δεινὸν ἐθορύβει τοὺς ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ πρόσφατος αἰσχυνῶν καὶ ἀπηλλαγμένων σωτυρίχαινοι. καὶ πρότερον τῶν ἰσιακῶν ὀλιγωρίας μνήμην ποιησάμενος, ὅτου μεταδιδῶ τὸν λόγον ὅπη τὰ ἐν τοῖς ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα γὰρ τῶν ὅπη ῥώμης, προγόνων τε ἀξιώματι τῶν καθ' ἑαυτὴν ὑπερδεούσης κόσμον ἀρετῆς ὅπη μέγα προῖσα πρὸς ὀνόματι, δυνάμις τε αὐτῇ χρημάτων ἓν, καὶ γεγονυῖα τῶν ὄψιν διαπρεπῆς, ὧς τ' ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀπέκειτο ἡ ὑπερβολὴ δυσὶ βίᾳ. ἐγεγάμητο γὰρ σατορνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα ἀπροσυμβόλῳ τῷ περὶ αὐτὸν ἀξιολόγῳ. ταύτης ἐρᾷ δίκιος μοῦνδος τῶν τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἓν ἡ ὥστε ἀλλῶναι δώρεσι, δι' ὃ τῶν πεμφθέντων εἰς πλῆθος προϊδεῖν, ἐξέπαλαι μᾶλλον. ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται δυνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ὑπικλωμένης, ἀφέρων τὸν ἀτυχίαν τοῦ ἔρωτος, ἐνδεία σιτίων θάνατον ὑπομᾶν αὐτὸ καλῶς ἔχειν νόμιζεν ὅπη παυλίνῃ κακοῦ τοῦ κατειληφότος. ὁ δὲ ἐπεψηφίζετο τοιούτῳ τελευτῇ, καὶ φράσειν τὰ ἀπηλλάσετο. ἓν δὴ ἤδη παρῶσας ἀπελθεῖν τῶν μουσάδων παντοίων ἴδρις κακῶν, ἡ δεινῶς φέρουσα τὸ νεανίσκου τὸ ψήφισμα τοῦ θανεῖν, ἀγνὸν ἀφανῆς ἓν ὑπολέμμος, ἀναιρεῖ τε αὐτὸν ἀφικομένη δι' λόγου, πιθανή τε ἓν ἐλπίδων τινῶν ὑποχέσει ὡς διαφθαρησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὸν παυλίναν αὐτῶν. καὶ δεχομένου τὸν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δώσειν αὐτῇ μόνον ἐλεγεν, ὅπη ἀλώσει τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ὅπη τούτοις ἀναιρεῖται τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ ἀργύριον, ἃ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐξέλειπε τοῖς προδιδραμουμένοις, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὸν θεραπεία τ' ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένῳ, τεχνᾶται τοιόνδε. τῷ ἱερέων τισὶν ἀφικομένη διὰ λόγων ὅπη πίστεως μεγάλης, τὸ μέγιστον δώσει χρημάτων, τὸ μὲν παυσὸν, μυριάδων δυοῖν καὶ ἥμισυ, λαβόντος δ' ἔκβασιν τοῦ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διαφθεῖ τὸν νεανίσκον τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, πελεύσασα παντοίως ὅπη τῷ λημομένῳ τὸν ἄνθρωπον ἀποδόσαι. οἱ δ' ὅπη πλησθῆ τοῦ χρυσίου διαχθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῷ ὁ γενέστατος ὡς τὸν παυλίναν ὠσάμενος, γνωμένων εἰσόδων, καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ συγχωρηθέν, πεμπτὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ ἀνούβιδος ἔρωτι αὐτῆς ἁλισκόμενος τοῦ θεοῦ, πελεύοντός τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' ἀκτὸς ὁ λόγος ἓν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ὅπη τούτοις ἀξιώσει τοῦ ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ δύνει τῶν ἀνούβιδος εἰσηγέλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τῇ σωφρονούσῃ τὸ γυναικὸς ἐξεπὶς ἀμφος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς ἓν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνα ἐκποδῶν ἓν, καὶ ὁ μουῦνδος, προσεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, οὐχ ἡμέρᾳ ἔτανεν ὁμιλῶν τῷ πρὸς αὐτὸν. παννύχιόν τε αὐτῷ διακονήσατο ὑπειληφῦα θεὸν εἶ). καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῷ ἱερέων, οἱ τὸν ὑπεβελλεν ἤδεσαν. παυλίνα πρωὶ ὡς τὸν αὖδρα ἐλθοῦσα, τὸν ὑπαφάνειαν ἐκδιηγῆται τοῦ ἀνούβιδος,

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ἀπίστων εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τάδε δ' ἐν θαύματι καθίσαντο, ἂν ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτοὺς κρίνειν, ὅπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπώλεσεν αὐτῆς. ἔστιν δ' ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτῷ ὁ Μοῦνδος, παυλίνα φησὶν, ἀλλά μοι δοκεῖ καὶ διακοσιάδας μυριάδας δισσώσαι δυναμένῃ οἴκῳ πρεπόντως τῷ ἑαυτῆς, δεηκονεῖσθαί τε ἐφ' οἷς πρόσκαιρόν μοι ἐπέλιπες. ἃ μὲν οὖν σοι εἰς Μοῦνδον ὕβριν διέπραξα μηδέν μοι μέλησαν τῆς ὀνομάτων, ἀλλὰ τὴν ἐκ τοῦ πράγματος ἡδονῆς, ἀνύβριστον ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπὸ ταῦτα εἰπών. ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τῆς ζημίας, περιρρήγνυταί τε τὴν στολὴν, καὶ τὰν ἀνδρὶ δηλώσασα τὸ παντὸς ὑπερβάλλοντος τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ προϊδεῖν βοηθείας τυχεῖν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσας τοὺς ἱερέας, ἐκείνους τε ἀνεσταύρωσεν, καὶ τὴν ἴδην ὀλέθρῳ γενομένῳ ἀρίστην, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρι συνθεῖσαν τὸν γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς ἴσιδος εἰς τὸν θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μετὰ δὲ ταύτης ἐτίμησεν, κώλυμα τοῦ μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτῆσθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὅθεν τὴν ἀφήγησιν ἔσχον ἐν ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προεσήμαινεν ὁ λόγος.

& idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα Ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ Πιλάτου.

Cap. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

Ἦν ἀνὴρ Ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορίᾳ τε τῶν πατρίων νόμων, καὶ δίκῃ τιμωρίας τῶν ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς ἂν εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβοντος, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν μωυσέως, προσποιησάμενος τε ξεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ὑπισχνεῖτο φυλδίαν τὴν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσελπλυθῆναι τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψαι. καὶ λαβόντες, δὴ χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιεῖν), ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ τιβέριος, ὑποσημαίνει γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνος τὴν φυλδίας αἰτὴν ὑπισχνεῖται τὴν γυναικὸς, κελεύει πᾶν τὸ ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δ' ὕπατοι τετρακισχιλίους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείους δ' ἐπόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. ἵνα ἀπαλλαχθῇ δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμαρέων ἔθνος, συμβέβηκε γὰρ αὐτοῖς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεύδος πιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλήθους τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων δὴ τὸ χαρίζειν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀνυπόστατόν τε αὐτοῖς ὁρῶν ὑπείληπται, ἰχυρίζετό τε φυλάττειν δίξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῷ ποησαμένου κατάθεσιν. οἱ δ' ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, περιβαβᾶ λέγεται, παρελάμβανον τοὺς ὑπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ πιλάτος τὴν ἔξοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλίτῃ, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

Erat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cùm se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia conminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi credituli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior eliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. It ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

Cap. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. Vitellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi repertaest, detinuit, tutus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo põtificum atque custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accẽdente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea cõdita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autẽ in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectũ quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Arrabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Κεφάλαιον ς'.

Οὐιτελλίου ἀφίξεις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ἀβίεπτα ἔγραψε αὐτῷ, αἰτησαμένου μὲν πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πεμφθῆναι, ὑπὲρ δὲ πολέμου μή.

Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτε ἱεροσολύμων αὐτῆς, ἣν δὴ αὐτοῖς ἑορτὴν πάσχα καλεῖται. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς οὐιτέλλιος, τά τέλη τῶν ὠνημένων καρπῶν ἀφῆσιν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάτρια αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν θησαύρισιν, καθάπερ καὶ πρότερον ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἔστιν ὅπερ λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ ταύτην αἰτίαν. ὁ ἱερέων τὴν ὑρκανὸς, πολλῶν δὲ ὄντων οἱ τόδε σκηνῆσθαι τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βαρὶν κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν διαῖταν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ μὴ μόνῳ συγχωρῆσθαι τῷ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιὼν, ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. ὃ οἱ τε ἡγεῖς αὐτοῦ ταῦτα ποιήσειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρώδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὀπτηδείῳ κρημνῷ, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῇ ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμήλιον κατεῖχεν, πίστιν δοὺς δὲ, μὴδὲν νεωτερεῖν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δηθὲν δὲ ἔποιησεν ὅμοια τῷ ἡρώδῃ, καὶ ὁ ὀπισθεὶς αὐτοῦ βασιλεὺς ἀρχέλαος υἱὸς ὤν, ἔ ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐποιήσαντο τῆς στολῆς τὸν ἀρχιερέως, ὑποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφῶν πρὸ τοῦ ἱερέων καὶ τῶν γαζοφυλάκων, τὸν φρουράρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἐκείνην λύχνον ἅπτοντος. ἔπειτα δὲ ἡμέραις τρισὶ τῆς ἑορτῆς, ἀπεδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ φρουράρχου, ἐ ἀγνισθείσῃ, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ τῆς ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸν οἶκον, ὅπερ ἔκειτο ἐ πρότερον. τοῦτο ἐποίησε τρισὶν ἑορταῖς ἐκάστου ἔτους καὶ τοῦ νηστείαν. οὐιτέλλιος δὲ ὅτι τῷ ἡμετέρῳ παρεῖναι ποιεῖται τὴν στολὴν, ἢ τε κείσοιτο μὴ πολὺ πρόσω μένειν ὑπισχνήσας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα ποιήσας εὐεργεσίᾳ τὸ ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ὑπεκλύμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱεροσυνῆς, ἰωνάθου καθίστησιν ἀνανίου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' ἀντιοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τοῦ ὁδόν. πέμπει δὲ καὶ τιβέριος ὡς οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ ποιήσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. φοβεῖ γὰρ αὐτὸν ἐλθὼν ὢν, ἐ ἀρ-

καὶ ἁρμενίαν παρασασμὸς, μὴ δὴ πλέον κακουρ- A occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum iratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmijs solicitauit ad inferendum quamplurimum bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quiecerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio & multis popularium millibus, regióque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniès remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingeret prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum septem genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consulatem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntijs. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem IX. suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

καὶ ἀρμενίαν παρασασμὸς, μὴ δὴ πλέον κακουργῆ. πρὸς δίεσι ἢ τῇ φιλίᾳ μόνος ὁμήρων αὐτῷ δεδομένων, μάλιστα ἢ τὸν ἀρτάβανε υἱέος. ταῦτα ἢ γράφων πέρσεος πρὸς τὸν ἰόυπάλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν ἰβήρων καὶ τὸν ἀλανῶν βασιλέα πολεμῶν ἀρτάβανον μᾶλλον ἐκκινῆσαι. οἱ ἢ αὐτοὶ μὲν αὐτοῖς ἔσχον. ἀλανοὶ ἢ δίοδον αὐτοῖς διδόντες δι' αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ ἀρτάβανῳ. καὶ ἅτε ἁρμενία ἀφῄρητο αὖθις, καὶ πλεισταισης πολέμων τῆς παρθυαίων γῆς. οὕτε πρῶτοι τῷ τῆδε ἐκτίνοντο ἀνδρῶν, ἀπάσατά τε σὺν αὐτοῖς τὸ πᾶν ἔθνος καὶ τοῦ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐν τούτοις τῇ μαχῶν ἔπεσον μετὰ πολλῶν σταδὸν μυριάδων. ἐκ αὐτοῦ τὸν πατέρα ἀρτάβανον ἰόυπάλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγενεῖς καὶ φίλους ἐκείνῳ γνωρίμῳ, ἐμέλλησε μὲν κτεινύειν δεῖ τὰ δῶρα εἰληφότων. αἰσθανόμενος ἢ τὸν ὑπόβουλον ὁ ἀρτάβανος ἄφυκτον ἔσαν, δεῖ τὸ τοῦ πολλῶν καὶ πρώτων ἀνδρῶν σπουδεῖσθαι δὴ αἰτίαν τοῦ δὴ πέρσας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρῶς συνέσεσθαι, καὶ τόδε ἤδη ἐφαρμόζον δὴ δόλῳ τὸν ὑποστῆναι φρασθείσαι, ἢ πέρσας αὐτῷ γνωμῆς μεταπίπτει πρὸς τοὺς πρώτους, δὴ πρὸ αὖθις σαρσαπείων ἴσως ἐν αὐτόν. καὶ πολλὰ μὲν ταῦτα φρασθεὶς ἀθρόσας δαιῶντες σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεστηκότας κατέσχε τὴν ἀρχαίαν. ταῦτα ἀκούσας ὁ τιβέριος, ἥδιον φιλίαν αὐτῷ γνώσεσθαι πρὸς τὸν ἀρτάβανον. ἐπεὶ ἢ κἀκεῖνος προσελθὼν, ἀσμένως ἐδέχετο τὴν πρὸς αὐτῷ λόγον; δὴ τὴν δὲ φράτιν παρῆσαν, ὅτε ἀρτάβανος, καὶ ὁ ἰόυπάλλιος. καὶ ζεύξεως τοῦ ποταμοῦ γνωμῆς, καὶ τὸ μεσαίτατον ἐφ' ἁρμάτων ἀλλήλους ὑπελθόντες μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τὸν πρὸς αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γνωμῶν, ἡρῴδης ὁ τετράρχης ἐστίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα ὑπερμεγάλους τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ ἀρτάβανος μετ' ὀλίγον πέμπει τιβερίῳ ὅμηρον δ' ἄρειον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ αὖδρα ἐπάπηχυν τὸ μέγεθος, ἰουδαῖον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, δεῖ μάντοι τὸ μέγεθος γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅπη τοίνυν ἰόυπάλλιος μὲν ἐπ' αἰτιοχείας ἦει, ἀρτάβανος ἢ ὅπη δ' βαβυλωνίας. ἡρῴδης ἢ βουλόμενος δι' αὐτῷ πρῶτος τοῦ γνώσεσθαι πίστιν καίσαρι τὸν ὁμήρων τὴν λῆψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὄπισθεν, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενος ὅπη μιμύσει τῷ ὑπατικῷ. πρὸς ἰόυπάλλιον ἢ ὅπη πεμφθεισῶν ὄπισθεν, καὶ τὴν καίσαρος ὑπομνήσαντος πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γνώσεσθαι, πρότερον πίστιν δεῖ αὐτῷ ἡρῴδην πρῶτον. θεσπότης, θεραχθεὶς ὁ ἰόυπάλλιος μεγάλως, καὶ πρεσβύτερα τὸ μείζονος ἢ ἐπὶ πρεσβεῖα ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργὴν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν μετὰ τὴν ἀρχαίαν παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡρῴδου ἢ ἰοῦ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοσᾷ μὲν ἐναυτοῖς τῆς τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἢ αὐτὸς ἐπὶ τετράρχης τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ τὴν βαταναίων ἔθνος πρὸς αὐτοῖς. μέρισον ἢ ἐν οἷς ἦρχεν ὧδε. ἄρχων τὴν ἔρημον καὶ ἀσφαλῆ μονὰ. δίαιταν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόοδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τοῖς ἐπιλέκτοις, καὶ τὸ θρόνῳ εἰς ὃν κάθιζοιμενος ἐν τῇ ὁδοῖς ἐπομένῳ, ὁπότε τὶς ὑπαντήσας ἐν χρείᾳ γνώστο αὐτῷ ἐπιβοηθεῖν, ἀδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέος ἱδρύσεως τὴν θρόνῳ ἢ καὶ ἴχνει γνωμῆς, καθιζόμενος ἠκροᾶτο, καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλοῦσιν, καὶ ἡφίει τοὺς ἀδικουμένους ἐπαλλήλων

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnifice ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarentur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuertum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris, eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

ἡμερῶν. τελευτᾷ δ' ἐν ἰουλιάδι, κἀν αὐτῇ κατορυχθεὶς ὅπου τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτός. φαὶ γίνονται πολυτελεῖς. τὴν δ' ἀρχὴν, ἐν ᾗ κατέλιπε παῖδας, τιβέριος ἐδωρήσατο, προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τὴν σύριον. τοὺς μέντοι φόρους, ἐπέλαβε συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῃ ἡμερῶν κατάπαυσαν.

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος ἡρώδου πρὸς ἀρέταν καὶ ἧτα.

ΕΝ τούτῳ δὲ συνέβαινον ἀρέτας τε ὁ πέτρας βασιλεὺς, καὶ ἡρώδης διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἡρώδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνὼν χρόνον ἤδη πολύν. ἐλθόμενος δ' ὅτι ῥώμης, κατέλυσεν ἐν ἡρώδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐκ ὁμομητρίου. ἐν γὰρ τῷ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατὴρ, ἡρώδης ἐγένετο. ἐγαμεῖς δὲ ἡρῳδιὰς τοῦτου γυναικὸς, θυγατηρ δὲ ἦν ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφὸς αὐτῆς, ἀγρίππου δὲ ἀδελφῆς τῆς μεγάλης. τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων, καὶ δεξαμένης, συνθήκαι γίνονται μεταπέμπεσθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἀπὸ ῥώμης ἀπαλλάττοιτο. ἐν δὲ τῷ συνθήκας ὡς τε τῆς τοῦ ἀρέτα θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν ῥώμην ἔπλει ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπερασάμενος ἐν τῇ ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσαλτο, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῷ πρὸς τὴν ἡρῳδιάδα συνθεσίων ἡμερῶν, φρὶν ἐπύθετο αὐτὸ ἡμέρας τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ὅτι μαχαιρουῦντος, μαθοῦσα δὲ ὅτι τε ἀρέτα καὶ ἡρώδου ἀρχῆς, γνώμην ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ ἡρώδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠσθημένος ἀνθρώπων προσδοκῶν. ἡ δὲ, προσαπέστελλε δὲ ἐκ πλείονος εἰς τὸν μαχαιρουῦντα, τότε παρὰ αὐτῆς ὑποτελῆ, πάντων εἰς τὴν ὁδοποιΐαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἀρέτα. παρὼν, καὶ ἀφορμᾶτο εἰς τὴν ἀραβίαν κομιδῇ τῆς στρατιᾶς ἐν ἡσυχίᾳ, παρὼν τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τόχος τοῦ αὐτὸν τὴν ἡρώδου διάνοιαν ἔφερε. ὁ δὲ ἀρχὴν ἐκθέμενος ταύτην ποιούμενος, περί τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρᾳ συλλογίσεις, εἰς πόλεμον κατέστησαν, στρατιὰς ἀπεσταλκότες αὐθ' ἑαυτῆς. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ ἡρῳδιάδος στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων οἳ ὄντες ἐν τῷ φιλίππου τετραρχίας ἡρώδῃ συνεστράτευον. ταῦτα ἡρώδης γράφει πρὸς τιβέριον. ὁ δὲ ἀρχὴν φέρων τὴν ἀρέτα ὑπεχείρησεν, γράφει πρὸς ἐπίλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶντα ἑλόντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κεφαλὴν πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ τιβέριος μὲν ταῦτα προσέταττεν ἐπέστελλε τῷ κατὰ συρίαν στρατηγῷ. ποσὴ δὲ τῷ ἰουδαίων ἐδόκει ὁλοθρεύειν τὸν ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιμωρούμενον τοῦ ἀπεκταλευμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον ἡρώδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. ἔστι γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ὅτε τινῶν ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας ἡρώδης τὸ ὅτι τοσόνδε πιθανὸν αὐτὸ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅτι ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐῴκει-

ἐώκεσαν συμβελῆ τῇ ἐκείνε προέξοντες, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖσθαι πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνώσθαι, προλαβόντα αἱρεῖν, τὸ μεταβολῆς γνωμένης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσόντα μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ πρώδε, δέσμιος εἰς τὸν μαχαιρωθέντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φεῦγον, ταύτῃ κτίννυται. τοῖς δ' Ἰουδαίοις δόξαν ὅτι παιδεία τῇ ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὅτι τῷ στρατεύματι γνώσθαι, τῷ θεῷ κακῶς πρώδῃ θέλοντος. Οὐιτέλλιος δ' ὡς ἐπὶ πόλεμον τὸν πρὸς ἀρέταν ἐδυσὶ ταγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὰ φίλοι καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ὅτι τῆς πέτρας ἤπείγετο, καὶ ἔσχε Πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν. καὶ γὰρ αὐτοῖς ἦν πάτριον, φορεῖν εἰκόνας εἰς αὐτὰ φερομένας, πολλὰς δ' ἦν σημαίας ὑπερμένας. ἐπειθεὶς μεταβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις προβουλεῦσαι, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου καλύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ πρώδου τοῦ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνῆει, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἃ ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων πλήθους δωρεπῶς, ξεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διαζεύξας ποιεῖται, ἐν αἷς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ. τῇ τετάρτῃ δ' καὶ γράμματων αὐτῷ φθεγγομένων ἃ ἐδήλου τὸν Τιβερίου τελευτὴν, ὥρκισεν τὸν πλῆθος ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ γαΐου. ἀνεκάλει δ' καὶ τὸ στράτευμα ὅτι τὰ οἰκεῖα ἕκαστος χειμαδιοῦντος, πόλεμον ἐπιφέρειν αὖθις ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς γαΐου μεταπεπωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δ' καὶ τὴν ἀρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀπέλλου στρατιὰν φαῦναι, μηχανὴν ἂν εἶναι τῆς στρατιᾶς τὸ ὅτι πέτρας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰρ τὸν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὁρμημένον ἡγεμονεύσαι, ἢ ἐφ' ὃν γένοιτο ἡ ὀργὴ τοῦ στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' αἰτιοχείας ἀνεχώρησεν. ἀγρίππας δ' ὁ μείζονος υἱὸς ἐνιαυτὸν πρότερον ἢ τελευτῆσαι πλέονα, ὅτι ῥώμης ἄπειρα πρόξων τὰ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα δυνάμεώς τινος αὐτῷ φθεγγομένης. βούλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μακρότερον πρός τε ἡρώδε, καὶ γένους αὐτῷ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸ πρὸς αὐτὸν λόγον, ἅμα δ' καὶ φανήσεσθαι ἔχειν τὸ θεῖον, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερτεθυμένων, ἀλλὰ τῷ πρὸς τὸ θεῖον δυσσεβεῖν, εὐθὺς ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδε, σωμάτων πολὺ πλείονα, πολλοὶ δ' ἦσαν, ἀφθαρσίαν τοῖς ἡρώδε ὑπογόνοις. φέρει δ' αὖ τι καὶ σωφρονισμὸν τὸ ἀνθρωπείοις γένεσι, τὸ τὴν δυσχέρειαν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δ', καὶ τὸν ἀγείπαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγενημένον, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ διὰ πᾶσαν δόξαν τῶν εἰδότων αὐτὸν, ὅτι τοσόνδε πύθηται δυνάμεως. εἰρᾶ) μὲ ἂν καὶ πρότερον πρὸς αὐτῶν, λεχθήσε) δ' μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς. ἡρώδη τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ μριάμμης τ' ὑρκανῦ θυγατρὸς, γίνον) δύο, σαλαμψιὼ μὲ ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιᾷ φασαήλε παιδὶ ὄντι, τῷ φασαήλε ἀδελφῷ δεδωκότος αὐτοῦ τῷ πατρὸς. νύμφης δ' ἀπατρῳ ἐκ αὐτὴ ἀνεψιᾷ, ἡρώδε παιδὶ τ' ἀδελφῆς σαλώμης. καὶ φασαήλῳ μὲ ἐκ σαλαμψιὼς γίνονται ἑ παῖδες, ἀντίπατρος,

nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

XI. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferátur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missóque per magnũ campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam ventum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo, & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatásque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu pararetur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, excepris paucis periit: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simúlque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinque liberos Antipatrũ,

Herodem, Alexandrum, & filiasAlexandram ac Cypron, quæ nuptit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata ex filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus. atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius; & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole decesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum desciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, superest vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

XII.

A ἡρῴδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ᾗ ἀλεξάνδρα καὶ κύπρος ἣν ἀλείππας γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλου. ἀλεξάνδραν ᾗ, γαμεῖ μὲν τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. κύπρῳ δὲ ἐξ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες ᾗ τρεῖς, βερνίκη, μυριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας ᾗ δὲ δροῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ δροῦσος πρὶν ἥβῆσαι τελευτᾷ. τῷ ᾗ παιδὶ τούτων ἀγρίππας ἐξέφετο μὴ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν,

B ἡρῴδης τε καὶ ἀριστόβουλος, καὶ βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες ἡρῴδου, τοῦ μέγας τοῦ μεγάλου. ἡ ᾗ βερνίκη κοστοβάρου καὶ σαλώμης παῖς τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος νηπίοις θνήσκει λιπὼν ὑπὸ τῷ παῖδε σὺν ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δὲ ἄγονται ἡρῴδης μὲν ὑπὸ τοῦ ἀγρίππα μὸς μυριάμμην θυγατέρα ὀλυμπάδος τῆ ἡρῴδε βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δὲ ὑπὸ τοῦ

C βασιλέως. ἴσχει δὲ ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον. ὁ ᾗ ζῆτος τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ ᾗ αὐτοῖς γίνεται χωφὴ, ὄνομα καὶ τῇδε ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν τῶν ἀρσένων τέκνα. ἡρωδιὰς ᾗ αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῴδῃ ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μυριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς ἡρωδιὰς ὕστερον συγχύσει φρονήσασα τὸν πατρῷον, ἡρῴδῃ

D γαμεῖται τῷ αὐδενὸς τοῦ ὁμοπατρίου ἀδελφῷ δήσασα ζῶντος, τοῦ ᾗ γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν ζῆτος. ἡ ᾗ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρῴδου παιδὶ τοῦ τετράρχῃ τῆς τραχωνίτιδος. ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτοῦ ἄγεται ἡρῴδῃ τοῦ ἀγρίππου ἀδελφῇ. παῖδες ᾗ ἐγγίνονται αὐτοῖς, ζῆς, ἡρῴδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιοῦς ἔσχε γένος.

E κύπρῳ δὲ ἐξ ἀντιπάτρου θυγάτηρ γίνεται κύπρος, καὶ αὐτοῦ ἀλεξᾶς σέλκιος γαμεῖ τὴν ἀλεξᾶ. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ μὲν κύπρος. ἡρῴδης ᾗ καὶ ἀλέξανδρος οὐκ ἀδελφοὺς ἔφη αὐτοῦ πατρός, ἀτέκνου τελευτῶντος. ἀλεξάνδρῳ ᾗ τῷ ἡρῴδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπορριφθέντος ἀλέξανδρος δὲ πυθάνης ἐγένετο ἐκ τῆς ἀρχελάου τοῦ καππαδόκων βασιλέως θυγατρός. καὶ πυθάνης μὲν βασιλεύων ἀρμενίας κατηγορεῖται αὐτοῦ ὅτι ῥώμης γνωμῶν, ἅπαντα

F τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ ᾗ πυθάνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς ἀρμενίας ὑπὸ νέρωνος σταθέντος, ὃς τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δὲ ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσίοδός τε τῆς ὑπὸ χιλικίᾳ ἐπαρχίας αὐτὸν ἵστησι βασιλέα. τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, δύο ἅμα τῷ φυλῶν τοῦ θεραπείαν

G ἐξέλιπεν τῷ ἰουδαίοις ὑπηκόων μεταξὺ μὲν τὰ ἕλλησι πάτρια. ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτῶσι συνέπεσεν. τῶν δὲ γνωμῶν ἡρῴδου ἀπογόνων, ἓς καταλέλειμμαι ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τοῦ βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τέ μοι τὸν γένος προδεδηλωμένος, δεῖ μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προσκόψειν καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον η'.

Ἀπόπλους ἀγρίππα πρὸς τιβέριον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὸν τιβερίου τελευτὴν ὑπὸ γαΐου τοῦ διαδόχου ἐλύθη.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Ἡρῴδε τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γεγενημένης πρὸς δρῦσον τὸν τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αντωνίᾳ τῇ δρύσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερνίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ θεραπαγῶν ἐξωκείας τὸν ἐρῶν. φύσει γὰρ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, ἃ ἐξεφαίνετο ἐν ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκειν αὐτῆς ἐξιόντως τὸν ὑπὸ τοιούτοις γεγενημένῳ ὀργῷ. ἐπεὶ δὲ ἡ βερνίκη τελευτᾷ, χρώμενος ὅτι τῷ αὐτῷ ζόφῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τὸν εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, ἅτε ἂν, ἐκ τοῦ δωρεᾶν τὸ μὴ μέτρῳ θεραπεύμενον ἀναλῶσαι τῆς χρημάτων, τὰ πλεῖστα δὴ εἰς τοὺς καίσαρος ἀπελθούσης ἐτετέλεστο ἐλπίδι θεράξεως τὸν αὐτῷ. πενία τε ἐν ὀλίγῳ θεὶ αὐτὸν λύῃ, καὶ τοῦτ' ἐκ κώλυμα τὸν ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱὸς τετελευτηκότος ἀπειπὼν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ δι' τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μιμνησκόμενον τοῦ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνου. διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅτι τὸν ἐν δαΐας πλέων, ὠχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ ἐκτίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισαῖς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ ἀλογωρίᾳ ὑδὲ λύῃ τινα οἱῷ τ' ἐνδιδοῦσιν. ὡς τε ἀπορίᾳ τῆς ποιητέων, καὶ αἰχμὴν τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἰς τινα πύργον ἐν μαλαλάθοις τῆς ἰδουμαίας ἐν θερμοῖς τοῦ μεγαστήσοντος αὐτὸν λύῃ. αἰθαίνεται δὲ αὐτῷ τὴν δίκαιον κύπρος ἡ γυνὴ, παντοία τε λύῃ ἀπειργουσα τὴν ὅτι τοιούτοις βελτιόμενον. διαπέμπεται γὰρ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡρῳδιάδα ἡρῴδῃ τῆς τετράρχῃ συνοικοῦσαν γράμματα, δηλώσα τότε ὅτι τοῖς τοιούτοις τοῦ ἀγρίππου βουλεύσαιτο, καὶ τὸν ἀπάγχειν ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξήγειν. σκέλδε τε συλλυπῆ ὄντα βοηθεῖν, θεωροῦσαν ὡς αὐτῇ παντοίως καθίζοι τὸν ἀνδρα, καὶ ταῦτα ἐκ ὁμοίων ἀφορμῆς. οἱ γὰρ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητέριον ἀπέδειξαν τιβεριάδα, καί τι καὶ ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὸν διαίταν, ἀγορανομίᾳ τε τῆς τιβεριάδος ἐτίμησαν. ἐ μὲν δὴ πλεῖον γε ἡρῴδης ἐτίμησε τοῖς δεδεγμένοις, καὶ τοῦτο, ὑδὲ ὡς ἀρκοῦντα λύῃ. ἐν δὲ τύρῳ δεῖπνα συνουσίαν ὑπὸ οἴνου τε πλησμονῆς αὐτοῖς λοιδωρεῖσθαι ἀπέτον ἐκ ἠνέσαντος ἀγρίππας, τῷ ἡρῴδε τε ἐπονειδίσαντος εἰς ὑποφίαν καὶ τοσοῦτος ἀναγκαίας μεταδιδοῦσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶσιναι φίλον ὄντα ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, συείαν ἐν τῷ τότε διεῖπεν. καὶ δεξαμένου φλάκκου δὲ τούτῳ διήγημα τοιούτου αὐτὸν ἐκεῖ ἀεισοβεύειν, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου διαφορᾶς τε λύῃ, ἐ μὲν ἐβλαπτοντο ἐχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. οὐ μὲν ὅγε ἀριστόβουλος αἰεί τι τοῦ θεοῦ τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῖς, μάχεσθαι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστασθαι, αἰτίαν τοιαύτην ὅτι τῇ δυσμενείᾳ δεδεγμένων. δαμασκηνοὶ σιδονίοις θεὶ ὅρων διαφορᾶν καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου θεὶ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δύναιτο, ἀξιοῦν μεγίστης τ' αὐτῷ ἡγεῖσθαι, ἀργύριόν τε

Ggg 3

Pavlò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exercere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa detreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eũ collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præfidem se contulit, cum quo Romę amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphā viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quam primùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis propipiens, exigendi facultatem ademisset, zgrē tulit: mandauítque cubiculariis non priùs admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij posteà principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. ⸗ ὁ μὲν πάντα ὅτι τῇ βουλῇ τῇ Δαμασκηνῶν ὥρμητο πράσσειν. ἀριστόβουλος δέ, ὡ γὰρ ἐλαύθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, καταγορεύει πρὸς τὸν φλάκκον. ⸗ βασανιζομένῳ τὸ πράγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν, ἐζωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν περιωσθείς, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, ⸗ τὸ ἄπορον τ᾽ ἀλλαχόθεν διάπτης, γνώμην ἐποιεῖτο ὅτι τῆς ἰταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορία, ἦλθε μαρσύαν ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, πρεσβεύοντι ἤδη τὸν ἰουδαίοις μηχανῶν δανεισάμενον παρά τινων. ⸗ ὁ μαρσύας πρῶτον καλέσει βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τ᾽ ἀγρίππου μητρὸς, ἠξίωσεν ὁ δὲ σπείσας δικαίως ὑποτελῆ τ᾽ αἰτωνίας, αὐτῷ γοῦν ὡμολόγει ὅτι γεγραπται, ⸗ πίσει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπεκάλει δὲ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ὅσους ἔρησιν, ἀναγκάζει τὸν μαρσύαν δύο μυριάδων ἀργυρίων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας ⸗ χιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ σπείσας ⸗ τὸ μὴ ἕν᾽ ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τοῦ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀνθηδόνα ὡδᾳ ὁρμώμενος, ⸗ λαβὼν ναῦν, ἀνήγετο. ⸗ γνοὺς ἐρέννιος καπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπεσόντες αὐτὸν ἀργυρίου, ἑξακόσια μυριάδας θυσαυρῷ τῷ καίσαρος ὀφειλομένας ὅτι ῥώμης ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπιτεθεῖσαν τῷ μηνοφίλῳ. ⸗ τότε μὲ πεισθεὶς τοῖς κελευομένοις ὑποστρέπτος ἦν, νυκτὸς δὲ ἀπηλλομένης, κόψας τὰ ὑπόγεια, ὤχετο ἐπ᾽ ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρῳ δεῖται τῷ ἀλαβάρχῃ μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ, σπεύσω μὲν ἂν αὖ ἔφη ὡδᾳ δρᾶν, κύπρῳ δὲ ἂν ἠρώτα, τέκνῳ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, ⸗ τέκνῳ λοιπόν ἅπασαν ἀρετήν. ἡ δὲ ὑπῆρχεί τε, ⸗ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν διαρχίᾳ ῥωμῷ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς τὸ ἀγρίππου τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. ⸗ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἀνδρα ὅτι τῆς ἰταλίας πλευσούμενον, αὐτὴ μὲν τοῦ τέκνων ὅτι ἰουδαίας ἀπέζευξεν. ἀγρίππας δὲ εἰς ποτίολους ὡδαβαλών, ἐπιστολὴν ὡς τιβέριον καίσαρα γράφει διαπόμενον ἐν καμπανίᾳ, παρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ὅτι θερμοτέρᾳ ⸗ ὄψει τῇ σπείρᾳ, ⸗ ἀξιῶν ἔφησιν αὐτὸν ἥκειν εἰς καμπανίας ὡδαβαλεῖν. τιβέριος δὲ ἡδέως ἐνδιάσας, τά τε ἄλλα αὐτοῦ γράφει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἔτι χαίρειν ἐπισημαίνων ὅτι τοῦ σοῦ ἐπιπνεῖν εἰς τὰς καμπανίας. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖται μηδενὶ φιλῶν τὸ ἐν τοῖς γράμμασιν προθύμου, πανταχόθεν τε ⸗ ἐξενίζετο. τῇ δ᾽ ἑξῆς, καίσαρ γράμματον αὐτῷ ὡδᾳ. ἐρεννίου καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ἑξακοσίας δάνεισμα ποιησάμενος, ⸗ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τὸν συγκείμενον ἀπιστίας ἐνομίσθη, οἰόμενος φυγὰς ἐν τῇ ὑπ᾽ αὐτοῦ χωρείων ἄνευ αὐτὸν καθίσας τ᾽ ὅτι τῇ εἰσπεσόντων ἐξουσίας. ταῦτα τιβερίου ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, προσαλγεῖται ὁ καίσαρ, ⸗ ὀργισθεὶς ἤδη τῷ ἀγρίππᾳ κελεύει εἰσόδων τ᾽ πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ μηδὲν τῇ ὀργῇ τ᾽ καίσαρος καταπλαγεὶς αἰτωνίας δεῖται γερμανικῆς τε μητρὸς, ⸗ κλαυδίου τ᾽ ὑστερον ἡγουμένου καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῶν ξιάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας μὴ ἁμάρτοι τ᾽ πρὸς τιβέριον. ἡ δὲ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο αἱδὼ γυναῖκες, ⸗ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγονυίας,

δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος, ἀνεπιλύτως ἐᾷ ἡ φιλία τὸ πιθανόν. αὐθις δ' αὖτε πιθανὸς ὁ καῖσαρ συνίσχυσεν ὑφωνὸν τὸν αὑτοῦ, κελεύων τὰ πάντα αὐτῷ τὴν ἐξόδους παραλυγχάνειν, ἀγρίππας δὲ φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς ἀντωνίας, καὶ θεράπαιναν ζέπε δὲ γαΐαν ὑφωνῆ τε ὄντος αὐτῇ, καὶ δυνάμει τοῦ πατρὸς εἰς τὰ μάλιστα τιμωμένου. ἦν γὰρ ἐνταῦθα ἄλλος σαμαρεὺς ἀνήρ, καίσαρος δὲ ἀπελεύθερος. τοῦτον τότε δάνεισμα μυριάδων ἑκατὸν δυεῖν μόνοιν, τῆς τε ἀντωνίας καταβάλλει τὸ ὀφειλόμενον χρέος, καὶ τῶν λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θεραπεύων τὸν γαΐαν, μείζονος ἐν ἀξιώματι ἐνεποίησε παρ' αὐτῷ. προϊόντος δὲ εἰς μέγα τοῦ ἀγρίππα τὸν πρὸς γαΐαν φιλίας, ἐκκυμαίνουσί ποτε λόγοι περὶ τιβερίου γίνονται, καὶ τὸ ἀγρίππα κατ' ὀλίγας ξυμπομπὴν, μόνῳ δ' ἥκειν, ἢ τάχος τιβέριον ὑπεκστῆναι τῆς ἀρχῆς γαΐῳ παραχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, τίνων ἀκεραίων τῶν λόγων δύτυχος, ἀγρίππου δι' ἐνυπνίου ἀπελεύθερος ἰουλίου, καὶ παραζώνημα τῆς σιγῆς παρεδίδου. κλοπῆς δὲ ἱματίων αὐτοῦ τοῦ ἀγρίππου ὑπαλειφομένης, καὶ ἀκριβῶς ἐπεκλόφει, φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτοῦ ὑπὸ πίσωνα ἁλισκομένης, ὃς ἐν φύλακι τοῦ πόλεως, ἐερομένου τὴν αἰτίαν τῆς φυγῆς, καίσαρι φησὶν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ὑπὲρ ἀσφαλείας τοῦ σωτηρίας αὐτοῦ φέρεσθαι, ὥστε δήσας αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς καισαρείας. καὶ τιβέριος τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μᾶλλον δὲ καὶ τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων ἁλόντων. ὅτε γὰρ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ἐκ τοῦ ὄξέος ἐποιεῖτο, ἡμέρησίν τε ἢ δευτέροις ὑπὸ αὐτοῦ σαλεῖσιν ἀδημία ἐν δεδοχὴ, ὁπότε μὴ φθάσει τετελευτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτῶν ἀκεραίων πρόσωπος ἐν, ὡς τε τοῦ φίλων ἐερομένου τὴν αἰτίαν αὐτῷ τοῦ ὅτι τοιούτοις ὁλκῇ χρώμενος, ἔφη, τὰς μὲν πρεσβείας ζήσειν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐταῖς ἐκ τοῦ ὄξέος ἁλισκομένης, ἑτέρους πρέσβεις ὑπιεμένους ἐντυνθήσεσθαι ἐπανίοντες, ὄχλος τε αὐτῷ γίνοιτο ὅτι δοχαῖς αὐτῷ καὶ πομπαῖς προκειμένῳ. τὰς δ' ἀρχαὶ συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ καταστᾶσιν, αἰδοῦς προμηθείᾳ τοῦ ὑποτελῶν. φύσει μὲν γὰρ εἶ πᾶσαν ἡμερησίαν τοῦ πλεονεκτεῖν. τὰς δ' μὴ πατρίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖσιν, καὶ μείζονος ἐξοφλεῖν ὅτι κλοπαῖς τοῖς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖσήκασιν εἰς πλέον αὐτοῖς, ἄδηλον τῷ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τοῦ κεκερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐταῖς χρωμένους. δεδοχῆς δ' ὅτι ὠδαχθομένης ἐκ τοῦ ὄξέος, ἀδαιμῶς ἀρκέσαι τοῖς ἄλλα τοῖς ἄρχουσι προκειμένοις, ἀπαστροφῆς αὐτοῖς διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προειληφότες χρόμενοι, ὑποδιδοῖεν τῆς ἀπουσῆς τοῦ ὅτι τοῦ λαμβάνειν δεῖ τὸ πρὶν ἐν καιρῷ χρεῶν μετασχῶσι. παρεδίδου μά τε αὐτοῖς φησὶ τοιοῦτον ἔλεγχον. θαυμάσια τινὶ κειμένῳ μίσει καὶ πλήθος τὰς ὠτειλὰς προέσησαν, καί τις τοῦ παρατυχόντων οἰκτήσας αὐτῷ τὴν δυσχίαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ὢν ὑποσοβεῖν αὐτὰς ὠδάσατο. καὶ δεομένῳ παύσασθαι τοῦ ὅτι τοιοῦσδε, ὑπολαβὼν εἴρετο τὸν εἰπεῖν τὸ ἀπροσμηθοὺς εἰς τὸν δάκτυλον κακῶ τοῦ ἐφεστηκότος. μᾶλλον γὰρ αὖ ἀδικῶν με εἶπεν ταῦτας ἀπαγαγών. τοῦ μὲν γε ἤδη πληθωρείσας τοῦ αἵματος ἐκ ἐᾶ ὁμοίως ἔπειξις, ὄχλον μοι ὠδάκειν, ἀλλάπτῃ καὶ ἀνίσχυσον. αἱ δ' ἀκραιφνεῖς τοῦ κατ' αὐτὰς λιμοῦ συνελθοῦσαι, καὶ τεθυμῶν ἤδη ὠδαλαμβάνουσαι, καὶ ὀλέθρῳ ὠδάδοῦσι. δέκα τάδε ἐν καιροῖς ὑπὸ πολλοῦ τοῦ κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποτελέσιν, προμηθὲς εἶ μὴ συνεχὲς ἐκάστοτε ἐλλεῖν τοῖς ἡσυχάζουσι,

prabuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandarétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Pisonem vbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nō mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem ideò admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuò creari redeant, atque ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideò sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem molestiam mihi facerest: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorū rapacitate vexatis.

XIII.

qui more muscarum eos infestarent, maximè ad innatam cupiditatem metu citò desinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberij, testatur mihi factum ipsius. nam cum duobus supra viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuersum Iudæis misit gubernatores; Gratum & successorem eius Pilatum. nec aliter se gessit circa cæteros imperio subditos. Vinctorum quoque causas ideò se aiebat seriùs cognoscere, ne affecti supplicio citò leuentur malis quæ meruerint anteactis sceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit causa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priusquam Cæsari aures ei præbere sit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tusculanum, stadijs ferè centum ab vrbe dissitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē auditetur Eutychus, cognosceretúrque cuius accusaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Drusi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recusarit alteras nuptias, licèt hortante Augusto ad iterandum coniugium, inreóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valdè potens propter præfecturam prætorianorum militum, conspirantibus multis senatoribus & libertis Cæsaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illustris opera fuit Antoniæ, per quam occursum Seiani malitiæ. quàm primum enim intellexit insidias compositas in principem, rem totam ei perscripsit accuratissimè: traditísque literis Palanti seruorum suorum fidissimo, misit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & socios consilij; Antoniæque iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in posterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, respondit Tiberius: Huic quidem si quid contra Agrippam mentitus sit, præsentem pœnam sufficere: sed videndum illi esse, ne dum inconsultiùs à liberto pœnas experit, inquisitione facta, malum quòd alteri molitur, sibi ipse conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica gestari, præcedente ipsius nepote Caio vnà cum Agrippa accessit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutichum. ad quam ille: Deos testor, Antonia, quod nō spōte, sed tuis coactus precibus faciam quod facturus sum. quo dicto Macroni Seiani successori imperat Eutychum adducere. quo fine mora veniente, rogat eum

οὐ σὺν ῥόπῳ μεγάλῳ σκοπουμένων αὐτοῖς, φύσει πως πρὸς κέρδος ὁρωρεγμένοις σύμμαχον παραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τῆς ταχέως ἀφαιρησομένης τὴν ἔνθεν ἡδονήν. μαρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ καὶ τὸ δηλοῦν τοιούτοις φύσεως, πιθανώτερον τὸ ἔργον αὐτό. ἐπὶ γὰρ δύο καὶ εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γεγόμενος, δύο μὲν Ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, Γράτον τε, καὶ Πιλάτον, οὓς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐδὲ ὅπῃ μὲν Ἰουδαίων τοῖς ἄλλοις, ἕτερος ἦν ὅπῃ τῶν λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμωτῶν τὴν ἀναβολὴν καὶ ἀνεξέτασιν ἐποιεῖτο διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ θανάτου, κύριοι γενέσθαι τῶν ἐνεστηκότων κακῶν, ἀλλὰ τοῦ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῶν ὅπῃ τοιούτοις τύχῃ συμβεβηκέναι. ἐβουλόμην γάρ, ἀνθυβρίσαι τῇ ὑπεκειμένῃ μείζονα προσαρέπειν τὴν δυσχέρειαν. ἀλλὰ μὴν δὴ ταῦτα καὶ Εὔτυχος ἀνεξετάστως τε οὐκ ἐτύγχανε, καὶ τὰ δεσμὰ λυόμενος εἶχεν· ἦν γὰρ ἡνωμένος, πιθανός τε ἐν τῷ καταφανῆ εἰς τοὐσκολαιὸν παραγίνεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, καὶ ὁ Ἀγρίππας ἄξιος τοῦ αἰτωνίαν διαπεφάσθαι, γλυκὺς τῷ δυτύχῃ τοῦ ἀνέσασιν ἐφ' οἷς ποτε τοῦ κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῷ. τιμία δ' οὖν αἰτωνία πιθερίῳ εἰς τὰ πάντα συγγνώμης τε ἀξιώματι, δρώσῃ γὰρ οὖν ἀδελφῷ τῆς αὐτοῦ γυνή, καὶ ἀρετῇ τοῦ σώφρονος. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπείπατο τὴν πρὸς ἕτερον, καίπερ τοῦ σεβασθῆναι κελεύσαντος πιὸ γαμεῖσθαι, καὶ λοιδωρίων ἀπηλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τὸν βίον, ἰδίᾳ τε διεργάσης οὐδὲν εἰς τὰ μέγιστα τοῦ πιθερίου. ὅπιβουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηϊανοῦ φίλου τε αὐτοῦ, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔχοντος διὰ τὸ τὴν στρατιωτῶν ἐπ' ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τὸν τε βουλῆς οἱ πολλοί, καὶ τὴν ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. προύκοπτέν τε ἡ ὅπιβουλὴ ὅπῃ μέγα, κἂν ἐπέπρακτο σηϊανῷ τὸ ἔργον, μὴ τὸν αἰτωνίας τόλμῃ χρησαμένης σοφωτέρᾳ τοῦ σηϊανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ὅπῃ τῷ πιθερίῳ συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πάλαι τὰ ὅπόσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῶν ἄλλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς πιθέριον εἰς τὰς καπρείας. ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε σηϊανὸν κρίνει, καὶ τοὺς συνεπιβάλλοντας, τήν τε αἰτωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἆσαι, τιμωτέραν τε ὑπελάμβανε καὶ πὶ τοῖς πᾶσι πιθανωτέραν. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς αἰτωνίας ὁ πιθέριος ὠθούμενος ἐξετάσαι τὸν δύτυχον, ἀλλ' εἰ μὴ καταψεύσεται φησὶν ὁ πιθέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δύτυχος ἀρχῆσαι κομίζεται παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν ἣν ὅπιτετίμηκα αὐτός. εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ φανήσει τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοίη τὴν δίκην. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν αἰτωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τοῦ πράγματος. καὶ ἡ αἰτωνία, ἐπεὶ γὰρ αἰνίει πολλὰ ὢν ὁ ἀγρίππας ὅπῃ τοῖς δὲ εἰδέναι, καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρεῖτο μὲν πιθέριος ὅπῃ φορείου κείμενος περίοντων γαίου τε τοῦ σεϊανίνης ἡνιόχου καὶ ἀγρίππα, ἀπὸ ἀρίστου δ' ἦσαν, ὠθισθεῖσα τοῦ φορείου,

παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν δύτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δ', ἀλλ' ἴσων μὲν εἶπεν αἰτωνία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτῆς, ἀνάγκῃ δ' ἐπὶ τοῖς ὠθισθείσης ἐξαγόμενος, πρόξω τὰ προστόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκρωνα ὃς σηϊανῷ ἐξάρχος ἦν, τὸν δύτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὡς δὲν εἰς ἀναβολὰς παρῆν, πιθέριος δ' αὐ-

τὸν

τ· εἴρετο τὴ ἢ ἔχοι λέγειν καὶ αὐδρὸς ἐλδυθερίαν αὐτῷ A
παρεχηκότος. ὁ ἢ φησὶν, ὦ δεσπότα, ἑωρῶμεν μὲν ἐπ'
ἀμάξης, γαΐος τε ὅδε τὴ ἀγρίππας συὼ αὐτῷ, τὴ σφῶν
ἐζόμεν· ἐπεὶ δὲ τὸν ποδῶν. λόγων τε πολλῶν ἀνακυκλη-
μένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ δὲ ἀφίκοιτο ποτε
ἡμέρα ἢ μέλλοις ὁ γέρων ὅδε χρεοζοινοῖσε ἡμᾶς
τ· οἰκεμένης. ὑδὲν γὰ ἡμῖν τιβέριος ὁ ἰωνὸς αὐτῷ χθονοῖ
ἂν ἐμποδὼν τῶ σοὶ τελδυτῆ. ὡ ἥτε οἰκεμένη χθονοῖ
ἂν μακαρία κἀγὼ πρὸς αὐτῆς. τιβέριος ἢ πρὸς ἡη- B
σάμενος τὰ εἰρημένα, τὴ ἅμα μίσιν ἀναφέρων τῷ ἀ-
γρίππᾳ παλαιὰ, διότι κελδύσαντος αὐτῷ θεραπδύειν
τιβέριον ἡωτὸν αὐτῷ γεγονότα, ὡ δρόσε πᾶδα ὄντα,
ὁ ἀγρίππας ἐ τιμίως ἦχθ πᾶδα κερυσαμένους τὰς ἐν-
τολὰς, τὴ πᾶς ὡς τ γαΐον μετακάθιζεν, τῶτον μὲν δὴ
φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων ἢ τὸ μὲ ἐ σαφῶς ὄντινα
ἂν πρὸς ἄξαιεν ἐξεπισάμενος, τὸ ἢ ἐκ ἂν πρὸσ-
δοκῶν πρὸς τῷ ἀγρίππα αὐτὸν βελεῦσαί τι τοιοῦδε, C
ἐπανεῖχεν ἀκριβωσόμενος τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ ἢ κᾆ-
σαρ πρόσθεν ἰδὼν τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν ἀ-
γρίππαν ἑστηκότα, τὴ μὲν δὴ φησὶν μάκρων τῶτον εἶ-
πον δεθλιῶν. τῷ ἢ ἐπανερομένῳ ὄντινα ἦν, ἀγρίππαν σε
εἶπεν. τὴ ὁ ἀγρίππας, ἔφη, μὲ κᾆ δέησις, τῷ τε παι-
δὸς ὧ συνετράφη μνημονεύων, τὴ τ τιβερίῳ τ ἐκ-
τροφῆς. ἐ μὲν λῶιον γέ τι, ἀλλ' ἦν αὐτὸν ἐν πορφυρίσι
δέσμιον. τὴ καῦμά τε γὰ σφοδρὸν λῖ, ὡ τῶ οἴνῳ τῷ
ὀπισπίω μὴ πολλῷ γεγονότος, δίψος ἐξέκαγεν αὐτὸν, καί D
τι τὴ ἡωνία τὴ τὸ παρ' ἀξίαν κατελάμβανεν, θεασά-
μενός τινα τ παίδων θαυμασὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν
ἀγγείῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. τὴ ὀρέξαντος προθύμως
πιὼν, ἀλλ' εἴπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὧ πᾶ τὰ τ δέσε τ
δρακονίας γέγονεν, δραφυγῆς μοι ἡμομένης τῆδε τῆδ
δεσμῆδ, ἃ αὖ βεβδύνοιμι ἐλδυθερίαν εἰσπραξόμε-
νός σοι πᾶδα γαΐε, ὃς τὴ δεσμώτη μοι ἡμομένῳ δρακο
τεῖδαι καθάπερ ἐν τῷ πρόσθεν καθεστηκότι σχήματι E
τ πρὶ ἐμὲ ἀξιώσεως ἐκ ἐθέλησας. τὴ ἐκ ἐψδύσατο
ταῦτα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰ βασι-
λδύσας τ θαυμασὸν μᾶζόνως ἐλδυθερόν τε ἀφῆκεν
πᾶδα γαΐε καίσαρος γεγονότα λαβὼν, τὴ τ ἐσίας δπί-
τροπον καθίστησιν. τελδυτῶν τε τῷ ἰδίῳ ἀγρίππᾳ ὡ θερ-
μίκῃ τῇ θυμηδεῖ ὅτι τοῖς ὁμοίοις δρακονισόμενον κατέ-
λιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραὸς τελδυτᾷ τὴ ζῶντα
μὲ ὕστερον ἐθρύπτο. ἀγρίππας ἢ τότε δεθεὶς εἰσῆκε πρὸ
τῦ βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας F
μᾶ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέα καθίσαντος
ὄπι τῦ δένδρου ᾧ ἀγρίππας πρόσκειτο, βεβδύνα
ἢ οἱ ῥωμαῖοι τ ὄρνιν τῶτον καλοῦσιν, τῷ δεσμωτῷ τις
γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη
ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. τὴ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα
αὐτῷ, ἰουδαῖον ἢ τὸ γένος, τὴ τῷ ἐκείνῃ ἀξιολογωτά-
των, ἠξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλη-
σίον ἐλθεῖν δρᾷ λόγων, βέλεδος γάρ τινα ἀμφὶ τῷ πα- G
τρίῳ ἔρεσθαι αὐτόν. ὡ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἵσα ἢ δι'
ἑρμηνέως, ὦ νεανία φησὶ, καίχθεὶ μέν σε τὸ ἀφνί-
διον τῆς μεταβολῆς, πολλῷ τε ἔτως τὴ ἀθέρα ἐ-
παγαγὸν τῷ τύχῳ. ἀπιστία δέ σοι τῷ λόγων, οἳ ὅπι
φυγῇ κακοῦ τὸ ἐφεστηκότος διηρῶτο τὸ θείου τῷ
ῥοήσιον. ἴσθι γε μὲν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς παρόντας, τὴ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐρρυτάνδυσαν ἡμῖν ἢ
σίδηρον, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ἔτε ἡδονῇ γλωσσαργῷ δίδους τ ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε δρακοπῆς

Cæsar quidnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voro obesse posset nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non satis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans: An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui randem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmque æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã popposcit potum. & cùm libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quàm primùm enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare, vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnam esset ille purpuratus. & cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, cõtristat te quidem tam repentina & improuisa fortunæ mutatio: nec facilè credes propè esse effugium sic cõsulente rebus tuis diuina prouidentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsidẽt, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus: hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictoremque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam antè prænomonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnè omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δύθυμεῖν σε ἐπιτιθάκως. αἰ γὰρ ὅτι τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑσερηκότος τῦ ἀποδιξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίθενσαι τ' ἀχθηδόνα, τῦ μηδ' εἰ τ' ἀκοὴν ἀπεσάσαι δύνασθαι. ἀλλὰ Ϲ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ὡδὶ βαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι δηλῶσαι τὴν προαγόρευσιν τ' θεῶν. καὶ ἐὰν ὅπως καὶ δύθεως ἀπαλλαγὴ τε σοι τῆδε τ' δεσμῦ παρέσαι, Ϲ προόδος ὅτι μέγιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε αὖ ἡλίου πᾶσιν οἷ νῦν δι' οἴκτε τὰς τύχας σε λαμβάνουσιν. δυδαίμων τε αὖ ποιοῖς τ' τελδτὴν, παισὶν οἷς τὸν ὅλβον καταλιπόμενος. μνημονεύῃ δ' ὅποτε εἰς αὖθις τ' ὄρνιν θεάσαιο τῦτο, πέντε ἡμέρας σοι τ' τελδτὴν ἐσομένην. ταῦτα προεφέρε) μὲ ὅπερ ἀποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἑξαπορεῖλαν τούτοις τ' ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτῷ συνέσειν τ' ὠδαγλυομένην ἀπορεῖν σε, ἄδικον ἡγησάμην, ὅπως ὅπις ἀμύνος ἀγαθὲ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τ' ἀχθηδόνα τ' παρόντος πάνυ μὴ μέλλω ὑ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε ὠδαγλυομένην τῷ δυδαίμονος, ἢ τ' καθ' ἡμᾶς δεδοξασμένην δυσυχίαν ἢ τὰ νῦν συνέσεσθαι. ἢ ὁ μὲ γερμανὸς τοσάδε προφητῶν, εἰς τοσόνδε ὤφλεν γέλωτα τῷ ἀγειτονα, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον κατεφαίη τεθαύμασθαι ἄξιος. ἡ δ' αὐτονία χαλεπῶς φέρουσα τ' δυσυχίαν, τὸ μὲ πιβερίῳ προϊέναι αὐτὸ δεδιέναι, ἐρρωδέστερον ἐώρα, ἢ ἄλλως ἐπ' ἀποφάσεις ῥᾳδιούμενον. δυείσκετο δ' αὐτῷ παρὰ τ' μάκρωνος στρατιωτῶν τε μεῖζον ἀνδρῶν, οἳ ὠδαφυλάξειαν αὐτὸν ἐν φρενῖσιν ἢ ἑκατονταρχὺς ἐφεσπομένους τε ἑκείνοις καὶ συνδέτε ἐσομένους, λυόμενοι καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους τήν τε ἄλλην ῥαστώνην ἢ τῷ σώματι ῥᾳδιοῦντ' αὖ. εἰσίεσαν τε ὡς αὐτ' φίλός τε σίλας, καὶ τ' ἀπελευθέρων μῦσας καὶ συχεὶς ζοφὰς εἰσκομίζοντες αἷς ἔχαιρεν, καὶ δὴ δὴ πιμελείας πάσης ἐχοντες, ἰμάτιά τε κομίζοντες ὅτι περιποιήσῃ περιέξεως, ὁπότε νύξ ῥᾳδιοῖτο ὑπεστρώνυσαν αὐτῷ συμπροφέρει τῷ στρατιωτῷ μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπροφάσατο ὅτι μιᾶς ἓξ, καὶ τὰ μὲν καὶ ἀγρίππαν, ἐν τούτοις λῦ. τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς καπραίας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲ πρῶτα μετείως. ὑπόδυσις δ' εἰς τὸ μᾶλλον τ' νόσε, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, δύοδον ὃς λῦ αὐτῷ πιμώτατος τῆδ' ἀπελδθέρων, κελδύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρήζειν γὰρ ἀφικέδαι φησὶ δι' ὀλίγων πρινὶ τελδτᾶ. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲ ἐκεῖνος, δρῦσος μὲν δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δ' τούτου κατελείπετο τιβέριος ὑπικαλύμενος γέμελλος, γαΐός τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφῆς υἱὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν ἐπιστημονικὼς ὅτι πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τῦ δήμου τιμώμενος, δι' ἀτλὼ γερμανικοῦ τῦ πατρὸς ἀρετλύ. ὅτι μέγιστον δὲ δὴ ἐξῆς ἦλθεν παρὰ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, δύσταθείᾳ τ' τόπου, Ϲ δεξιότητι τῦ ὁμιλεῖν ἀπεπαχθὴς ὤν, καὶ τλὼ ἀξίωσιν κτήμενος τῦ βέλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶ). ἐξ ὧν ὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βυλὴ, μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ Ϲ τῷ ὑποτελδν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲ ὁμιλητικότες ἀλισκόμενοι τῇ χάειτι τῆς ὑπείξεως, οἱ δὲ πίσει τ' ἐκείνων ἀφηνίσεως ὠδυλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτῷ τελδτήσαντος πρὸ τέθη πᾶσιν, ὡ θεραπεία τ' ἀρχῆς ὅπιφδομένων τ' συμφορὰν, λύπῃ ἢ ἀληθεῖ οἰκειυμένων, δι' τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τλὼ μετάσασιν αὐτῷ ὑπειλῆφθαι. ὕπως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτῷ

ὠδυ-

πᾶσι καταλέλοιπο, τοῖς τε ἄλλοις, & μάλιστα τὸ A
στρατιωτικὸν ὄχλο, αἱρετὸν ἀριθμουῦντες τὸ πρὸς τ' ἀρχῆς
ἐκείνῳ προῄδμενον εἰ δόσει & τελευτᾶν. ὁ δὲ τι-
βέριος διόδῳ θεὸς ἄγμα ποιησάμενος καὶ τ' ὑστεραίαν
ὑπὸ τ' ἕω εἰσκαλεῖν τοὺς παῖδας, δύχεται τοῖς πατρίοις
θεοῖς σημεῖόν τι προφαντὸν αὐτῷ δοῦναι περὶ τοῦ τοῦ
ἡγεμονίας δεξαμένῳ, αὐτὸν μὲν πρὸ ἡμέρας τοῦ παι-
δὸς αὐτὸν καταλιπεῖν, μεῖζον ἢ δόξης τε καὶ βουλήσεως
τ' αὐτοῦ πεπιστευκὼς τ' θεῶν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ὑποφαινόμε- B
νον. οἰώνισμα δ' οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ἑκεῖνον ἥ-
ξειν τοῦ ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρῶτος τοῦ ὕπαυσαν ἀφίκοιτο
πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα δεδογμένος, πέμπει
πρὸς τοῦ ἑωνοῦ τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρώ-
τοῦ ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελή-
σαντα φρατηρίας τοῦ θεοῦ ὑπολαμβάνων. ὁ δ' αὖ
τε ψήφιζεν αὐτῷ τοῦ χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ'
ἐνθυμησάμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα λῷ, κελεύει τὸν
ὄδοδον εἰσκαλεῖν πρῶ παίδων τὸν πάντα πρότε- C
ρον. ἐξελθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαῖον πρὸ τοῦ δω-
ματίου καταλαβών, ὁ δὲ τιβέριος ὑπαρῶ μετε-
ώρου τῆς τροφῆς αὐτῷ ἡδομένης, ἥδει δ' ἐδὲν ὧν
ἐβούλετο, ὁ δεσπότης καλεῖ σε φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰ-
σήγαγεν αὐτόν. τιβέριος δ' ὡς θεᾶται γαῖον, τότε
πρῶτον εἰς ὄλιγοιαν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας,
καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφηρημέ-
νου ὄλιγωρεῖν οἷς ψηφίσοιτο D
αὐτῷ μὴ προῄδημένος, πολλὰ δὴ καταλογιζόμε-
νος, αὐτὸν μὲν τοῦ ἐφ' οἷς προβουλεύσειεν κυρεῖν
ἀφηρημένον τὸ κράτος, τιβέριον δ' τὸν γαῖον ὡς τῆς
τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ δεδμάρτοι καὶ τῆς σωτη-
ρίας κεχρημένον, δεῖ τὸ ἐπ' ἄλλων κρειττόνων ὠ
ἀνεκτὸν εἰσηγησαμένῳ τοῦ σωσαναστροφεῖν καίσεδαι,
τοῦ σωτηρίαν αὐτῷ τοῦ μὴ συγγνοῖς ὠφελεῖν δυνα-
μένου, φόβῳ τε & μίσει τοῦ ἐφεστηκότος χρησομένου E
πρὸς αὐτόν, τὰ μὲν ὡς προσεδρεύοντα τῇ ἀρχῇ,
τὰ δ' ὡς ἀντιβουλεύειν ὑπὲρ τε τῆς σωτηρίας καὶ
τῆς ἀπιλήψεως τῷ πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ὧ
δ' ἡ γλυκυθυμολογία τιβέριος τὰ μάλιστα προσκεί-
μενος, καὶ κατορθέμενα αὐτῇ μείζονος τῷ εἰς
τόδε ἀνακειμένων ἑκόντων τὸν βίον ἐξημένος. γαλ-
βαν οὖν ποτὲ θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ
πρὸς τοὺς ὑπατικοὺς εἰσάτους αὐτῷ, ὡς ὠδαγμένος ἀ- F
νὴρ τῇ ῥωμαίων προσιμησόμενος ἡγεμονία. τά τε
πάντα μαντειῶν ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος
ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ δεῖσ, ὑπὸ τοῦ ἐπαληθεύοντος
αὐτῷ δὴ τοῖς προάγμασιν ἐχρῆτο αὐταῖς. & τότε ἐν
χαλεποῖς λῷ σωτυχίᾳ τοῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ὀπολω-
λότι πρῷ ἡεῖ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς διαπεφόμενος, καὶ
κατάμεμψιν αὐτοῦ ποιούμενος, ταύτῃσι οἰώνοισιν προ-
μηθοῖς. παρὸν γὰρ αὐ αὐτῷ λύσαντα ἀπηλλαγμένῳ G
τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῷ ἑσομένων, διαφθείρεσθαι τῷ
προσηνοῦς τοῦ ἑσομένου δυσυχίαν τῷ φιλτάτων
τελευτᾶν. καὶ περ ἢ σωτεθραγμένος τῇ πρὸ
δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς ἂν ἠθελεν προέδῳ, ἄ-
κων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαῖον, ὦ παῖ, καὶ περ μοι συγγνωσέσθαι τιβε-
ρίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δέξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῷ θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρί-
ζω τοῦ ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε δυοίας τῆς ἐμῆς,
ἧς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίσημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς τιβέριον συγγνοῖς, ἀλλ' ὑπερἀμενον,

plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis intro vocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. Nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nó satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, vitum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quã poteris gratiam mihi referas, amore conplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimum enim principatum assecutus est fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidém gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd vererentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosque prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis? tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuncias? tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduentum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit quæ de re inter se conferrent. quibus primò cunctantibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset núciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mentitus mortē Cæsaris & nō capite lues hanc linguę petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutum hactenus,

ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ κεκαρισμένον ἀγαθῶν ποιήσεις, ἀμείψασθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς σοὶ δύμον, καὶ ἅμα πιθανείου φανῆσαι δεῖ τὴν συγκρύσιν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ἐμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας βέβαιον γίνοιτο ἂν πιθανείος, φεύγιμον ἢ τὸ δυσυχοῖς μεθίστασθαι. αἴτε γὰρ μονώσεις ὀλιγανδρεῖ τοῖς εἰς τηλικοῦτον πράγματον ὄγκον καθίστασιν, καὶ θεοῖς ἐκ ἀπιμώρητα, ὁπόσα καὶ δίκαια πάσχομεν ἀφανίζοι τὸ νόμου τὸ ἑτέρους πράσσειν ἃ μὴ χρή. ταῦτα δὲ ὁ πιθανείος ἔλεγεν, ἐ μὴν πιθανὸς ἦν τῷ γαΐῳ καίπερ ὑποψιαζομένῳ. ἀλλὰ καταφὰς εἰς τὴν ἀρχὴν, τόν τε πιθανείον μαντείας αἰρεῖται ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ τὸς ὀλιγανδρῶν ἐπ' αὐτὸν συνισταμένους, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ. τιθανείος ἢ τὸν γαΐον ἀποδείξας ὀλιγανδρῶν τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὀλιγανδρίους ἡμέρας ἔσχεν, χὼν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμέρας ἓξ καὶ πέντε μείνας, πρὸς ἑαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαΐος ἢ λεὶ αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πιθανείου τελευτῆς, διφθείνονται μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆ ἀγγελίας, ἐ μὴν πιστεύειν γε θάρσος λεῖ αὐτοῖς, ἐ τῷ μὴ βούλεσθαι, πρὸ πολλῶν γὰρ αὖ ἐπέμψαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῷ λόγων. δέει ἢ μὴ ψευδεῖ τῆς ἀγγελίας ἐλθομένης προσέξανας αὖτες, ὑπήλοι ὦσι τῷ αὐτῷ χάρμασος, εἶτ' ὀπόλλοιντο διαβολῆς αὐτῷ ἐλθομένης. πλεῖσα γὰρ αἰὴρ εἰς ὀδὲν ῥωμαίων ἐς ὑπατείδας εἰργάσατο δεινὰ, ἀυσόργητος ὅτι πᾶσι ὢν, καὶ ἀπίκεσος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καθ' ἁσας, εἰ δὲ χωρεῖς λόγου τινὶ ἀρίαν ἐπανέλοιτο τῷ μισεῖν, καὶ ὅτι πᾶσι μὲν ὅς κείνοιεν ἐξαγριοῦν φύσιν ἔχων, εἰς θαύασον τε καὶ τῷ κουφοτάτων αἰατιθεὶς τινὶ ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ τῷ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέσαντες τινὶ ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ὑπολαύσματι χρῆσθαι σπεκώλυσε δείματι κακῶν, ἃ προσεφέρετο ψευσθεῖσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσύας ἢ τῷ ἀγείππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος τιβερίου τινὶ τελευτινὶ, ἔθει δρομαῖος τὸν ἀγείππαν ἀγγελιύμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συμβύσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ ἢ σωίσιν τε τῷ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ προσεπεχθεὶς, ἀλλά σοι τῷ ἀπαίτων, καὶ τ' ὅτι τῷ δι' ἀγγελίας χάριτες ἐν ἐμοὶ παντοίαι γίνονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἴη. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφεστήκει τῷ ἀγείππα, θεώμενος τινὶ τε προσδοκίαν μεθ' οἵας ὁ μῦρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῷ λόγων χάρμα ἀηρίωπα συνελθὸν, ὑποτοπήσας καινωσίν τινα γεγονέναι τῷ λόγων, ἤρετο σφᾶς περὶ τῷ λόγου τῷ ἐφεστηκότος. οἱ ἢ τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένῳ δὲ ὑποσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος λεῖ, μηδὲν ἐνδιάσας. ὁ ἢ, σκοινοῦτό τε τινὶ ἡδονὴ τῷ λόγου, δεῖ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππα φέρειν. προσυπέθει τε αὐτῷ δεῖπνον. διωχλημένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τῷ πόνου προϊόντος, παρλῶ τὴς λέγων, ζλῶ τε τὸν τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τινὶ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινὰς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, δεῖ τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα προσαχέναι, δεσμώτην τε καὶ ἐπ' αἰτίᾳ θανάτου καίσαρος συνδηθῆναι μὴ χάρματος, ἀποθεῖναι τ' ἀγρίππαν τῷ κλινιδίου. καὶ ἦπου φησὶν λήσειν με ὑπνοεῖς θανάτου τ' αὐτοκράτορος καταφυσάμενος, ἀλλ' ἐ κεφαλῇ τῇ σῇ τέτοιν ἀναμαξάμενος τ' λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγείππαν, λευκὼς προστρέον αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτὸν, ἢ πρότερον καθίσα- A
ται, καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις ὢν κα-
κοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ὢν καὶ τὴν πόλιν ἰσχυ-
ριζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ τιβερίου, ἐθάρρυνέ τε οἱ
ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καί τινες καὶ θυσίας ἐ-
πετέλουν, ὀλίγας τε ἀφίκοντο ἡμέρας τὸν γαΐου, ἢ μὴν
πρὸς σύγκλητον τοῦ τιβερίου δηλώσαντος τὴν τελευτήν,
καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν τὴν ἡγεμονίας ἠξιωμένον. ἢ δ', B
πρὸς πίστωσιν τῆς φύλακος τοῦ πόλεως τοῦτό τε ἀγορεύ-
σας, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκπέμψαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεθ-
ιέναι εἰς τὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἢ δεθεῖναι διαιταν
εἶχεν. ὡς ἐν θάρσει λοιπὸν ἦγε τὰ πρὸς αὐτῆς. φυλα-
κὴν μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μόνον τοῦ ἀνέσεως τοῦ εἰς τὴν διαι-
τησιν· ὡς δὲ ῥᾴμῃ παρῆν, ἄγων τὸ τιβερίου τὸ
σῶμα, ταφάς τε αὐτοπρεπεῖς πολυτελεῖς νόμοις τοῖς
πατρίοις, ἀγρίππαν καὶ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυ-
μον, κώλυμα οὐ ποιήσασθαι ἦν, ὅτι μίσει τοῦ πρὸς τὸν δε- C
δεμένου, προμηθείᾳ δὲ τοῦ γαΐου δωρεᾶς, μὴ δόξαι ἀ-
πάρτου ἡδονῇ δεχομένου τὸν τιβερίου μετάστασιν, ἀν-
δρα ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀξέος. διελθο-
σῶν μέντοι ὀλίγων ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι.
εἶτα δὲ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα
καθίστησιν αὐτὸν τοῦ φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμε-
νος αὐτῷ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τῇ σι- D
δηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσοσταθμον, ἱππάρχου δὲ ὄντα τοῦ
ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς γαΐου
καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ
γενέσθαι πλεῦσαι, τινὰ τε ἀρχαιολογήσασθαι, καὶ τὰ
ἄλλα εἰς δέον οἰκονομήσαι μᾶλλον ἐπανιέναι, καὶ συγχω-
ρηθέντος τοῦ αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη
πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τοῦ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι
τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμοῦ
δόξης τε τοῦ πρότερον καὶ τοῦ ἐν τῷ παρόντι δαίμο- E
νος. καὶ οἱ μὲν ἐμανάκιζον τὴν μὴ διαμαρτίαν χρησαμένου
τοῦ ἐλπίδων. οἱ δὲ ἐν ἀπιστίᾳ εἶχον γενόμενον ἦσαν.

& accuratiùs in posterum custodiri eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quòd antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον θ'.

Ως ἡρῴδης τὴν ἀρχὴν ἐξωρίσθη.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρῳδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα F
ἡρῴδῃ, τετράρχῃ ὄντι τῶν γαλιλαίας, καὶ πε-
ραίας, φθόνῳ τὰ δελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν
πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγυμνασμένον ἀνδρὸς τοῦ αὐτῆς,
διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διὰ λῦσαι τὰ
χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δ' μετ' ἀξιώματος, καὶ
ὕστερος πολλῷ τοῦ δαίμονος. ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἔ-
φερεν τῇ ὄντι ζωσθένην μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεά-
σαιτο μὲν τὴν εἰωθότων ὑβρασμάτων τοῦ βασιλείας ὑπο- G
φορτικῶς τοῖς πλήθεσι, ὑπερύβρεως ἃ ἐτόλμα τινὰ
δυσχέρειαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὴν ἀνδρεῖαν ἐξῆρεν, κελεύουσα
ὅτι τοῦ ῥώμης τολμᾶν ὑπὲρ μισθοῦ τὴν ἴσον. ἃ δὲ ἀνεκτὸν
εἶναι φησὶ τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀρίσου βάλλει μὲν ὑὸς ὤν,
θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένος, πενίᾳ δ' ὑπορῶ

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Peræ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: háncque mutationẽ iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritũ assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorũ profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius regis, & à cognatis ad regnũ inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pa- A
ter dignitate agere, nunc ſaltem honorem fa-
miliæ debitum appete. neque ferendum pura
exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſu-
ſtentatus ſit opibus: neque per tuã patiarisigna-
uiam, vt ille videatur plus in paupertate ſuper-
fuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam in-
duſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus:
quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecun-
dum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſeri-
cordia non potuit viuere. Ergo Romam ea- B
mus non parcentes nec labori, nec auri argen-
tiue impendiis, quandoquidem non tam hæc
ſeruare ſit optabile, quàm parando regno in-
ſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis a-
more, & ſuſpecta habens Romana negotia:
conabatúrque eam in diuerſam ſententiã tra-
ducere. mulier contrà quanto magis eum ter-
giuerſari videbat, tanto vrgebat improbius,
nihil non tentandum cenſens regni cupidine:
nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõ- C
ſenſum, non valentis aliàs eius importunita-
tem excutere. itaque ſine parſimonia facto ap-
paratu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade
Romam profiſciſcitur. Agrippa porrò cogni-
ta eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe
accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos
è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam
miſit. Fortunatum ſuum libertum ad imperā-
torem cum muneribus, & literis ſcriptis con- D
tra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per oc-
caſionem amplius cum principe ſuper hoc ne-
gotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, &
ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à
tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæ-
ſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit.
vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum
fortè apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt
Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis
diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum E
imperatorum quiſque ſuperiorem vincere
contendit magnificentia: inuitantibus eò la-
uacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus,
tam ad ſartiendam corporum valetudinem,
quàm ad animos otio relaxandos commodis.
Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt,
priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ
perlegit literas, accuſantes Herodem, quod
prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, &
nunc iterum Artabano Partho faueret contra
Caij nouum imperium. argumento erat ipſius F
tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis
ſuis haberet tantum armorum, quantum in-
ſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſuffi-
eret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt
Herodem, veráne eſſent quæ nunciarentur de
armorum numero. quo annuente, neque e-
nim vera negare poterat: ſatis approbatam pu-
tans defectionem, ademptam illi tetrarchiam
ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; ei-
us donans Agrippæ indicit: Herodẽ verò per-
petuò damnauit exilio apud Lugdunum vr- G
bem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrip-
pæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam
conceſſit: & ratus non libenter fore marito ca-
lamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi

πρώδῃ μηδὲν ἐλύπει σε τὸ σὸν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς
ἐς γόνατος ἔῃ), νεῦ γῶν ὀρέχθαι σθένους ἀξιώματος.
μηδὲ ὑπόμεμφε παρόντι τιμᾶς αἰδοῖ, πλοῦτον
τεθεραπευτικὸν τὸν σὸν, μηδὲ πενίαν ἀπορίας τὸ σὸν
ἐκείνου, τὸ ἡμετέρας ἀπορείας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυνα-
μένῳ, μηδὲ δυστρόπῳ ἀνεπαίσχυντον ἡγεῖ τὸ χθὲς κὴ
πρώην ἐλέσθαι σοῦ δεδεβεωκότων. ἀλλ' ὅπῃ τὸ ῥώμης
ἴσωμεν, κὴ μήτε πόνε φειδόμενος ἔσω, μήτε ἀργυρίου δα-
πάνης κὴ χρυσίε, δεῖ τὸ μὴ ἐπ' ἰσόμοιρον ἐν ἑλκύσαι
ἡμῖν τὸ τέρπον, αὐτῷ ἀναλώσεως τὰς ὅπῃ κτήσῃ βα-
σιλείας ἐσομένης. ὁ δ', τέως μὲ ἀνεμείχετο ἀγαπῶν τὸ
ἡσυχίαν, κὴ τὸ ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων,
ἀναδιδόσκειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξανα-
χωρῆσαι ἐᾶσα, μᾶλλον ἐπέκειτο πελεύουσα, μὴ ἀπόνως
παῖδα θεράσειεν ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ. τέως μὲν ἀπεῖπεν,
ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμολογοῦσα αὐτῇ ἀκουσίως γε-
νέσθαι, δεῖ τὸ μὴ ἔῃ) ἄλλως ὑποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ὅπῃ βέ-
βαιος ὑφισάμενον. παρασκευασάμενός τε ὡς οἷόν
πολυτελῶς, τὸ φιλοῖ μηδενὸς χεῖρόμενος, ἀπῆρτο ὅπῃ τὸ
ῥώμης, ἅμα ἢ τὸ τῷ πρωδείδῃ ἀγόμενος. ἀγείππας
ἢ τῷ, τε δῶρον αὐτῷ, κὴ τῷ παρασκευῇ ἀδα-
νόμενος, κὴ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεὶ τε ἐπανα-
πλέοντας ἤκουεν, πέμπει κὴ αὐτὸς ὅπῃ τῆς ῥώμης
φερτέον αὐτῷ τῷ αὐτοκράτορι, δῶρά τε κομί-
ζοντα τῷ αὐτοκράτορι, κὴ ὅπως ολας κῇ τὸ πρώδου,
ταῦτά τε αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸ γαΐου. ὁ δ' ἐπα-
ναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸ πρώδην, κὴ δεξιῷ χρησάμενος
τῷ πλῷ, τοσοῦδε ἀπελείπετο τὸ πρώδε, ὡς τε τὸν
μὲν, ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ δ', ὅπως κατάγεται, κὴ τὰς ὅπ-
ολας ἀπεδίδου. κὴ παρεπλέυσαν ἀμφότεροι δι-
καιαρχίαν, καὶ τὸν γαΐον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν,
πολίσμιον δ' ἔστι τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ὑπὸ
σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι
τέ εἰσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέστι κεχρημέναι κα-
τασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῷ αὐτοκρατόρων ἑκά-
στου παραγενόσθαι ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε πα-
ρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γηθὲν αὐτόματα ἀφθονα,
ἀγαθὰ ὅπῃ τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, κὴ ἄλλως τῷ
ἀφειμένῳ τῆς διαίτης συμφέροντα. γαΐος ἢ ἅμα τὸ
παραγορεύων τὸ πρώδην, πρῶτον ἢ αὐτῷ ἐντυχεῖν
ἔσχεν, ἅμα τε τὰ ἀγείππου τὰς ὅπιστολὰς ὅπιθεν,
ὅπῃ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας, κατηγό-
ρει ἢ αὐτῷ ὁμολογίαν τε πρὸς σεϊανον κὴ τῆς πρε-
σβείου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸ πάρθον ὅπῃ τὰ
παρόντος κῇ τῆς γαΐου ἀρχῆς. πρόδηγμά τε τῷ
αὐτῷ τὰ λόγου μνεμόσυνα ἅπερ ὁπλοτέρῳ ἀρκέσουσα κα-
τασκευὴ ἐν ταῖς πρώδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη. ἐκυ-
νέστο τε ὑπὸ τῷ εἰρημένων, κὴ ἤρετο τὸν πρώδην, εἰ
ἀληθὴς ὁ πρὸ τῷ ὅπλων λόγος. τὰ ἢ, ὃ δὲ ἕτερα
εἰπεῖν δεῖ τὸ ἀπιφθέγξασθαι ἀληθείαν, εἰπόντος
ἔῃ) τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος ἔῃ) τὰ ὅπῃ τῇ ἀποστά-
σεσι κατηγορούμενα, τέως τὴν ἀρχίαν ἀφελόμε-
νος αὐτὸν, προεθήκην τῇ ἀγείππου βασιλείᾳ ποι-
εῖται, κὴ τὰ χρήματα ἀμοίως τῷ ἀγρίππα δίδωσιν, αὐτὸν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰ-
κητήριον αὐτῷ λουγδοῦνον πόλιν τῆς γαλλίας. πρωδίδα ἢ μᾶλλον ἀγείππου ἀδελφὴν οὖσαν, ταύτῃ χρή-
ματα ἐδίδου ἀπόνα ἰδίᾳ ἴδια, κὴ τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ αἰδοῖ τῆς συμφορᾶς, τεῖχος αὐτῇ

τον

τὴν ἀδελφὸν ἔλεγλυ. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνος τε καὶ ἀξιώματι τῷ σαυτῆς πρεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δέ μοι ἔστιν χρῆσθαί σου τῇ χάριτι τῇ δωρεᾶς οὕνοια ἡ πρὸς τὸν γαμβρικότατα, καὶ κοινωνόν με τῆς δαιμονίας ἡγουμένῳ, καὶ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸν ἐπὶ τῇ τύχαις καθεστῶτα μόνον. ὁ δὲ ὀργὴν τὸ μεγαλόφρονος αὐτῷ ποιησάμενος, σωφλαυνεν καὶ αὐτὴν τῷ πρώδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ ἀγρίππᾳ δίδωσιν. πρωδιάδι μὲν δὴ φθόνος τὸν πρὸς τὴν ἀδελφὸν, καὶ πρώδῃ γυναικείων ἀνοησαμένῳ κενολογιῶν, δίκην ταύτην ὑπέμεινεν ὁ θεός. γάϊος δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐναυτὸν, καὶ τὸν ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πεπραγμένοις, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν, εἰς εὔνοιαν προὐχώρει, καὶ τοῖς τε ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. θεῖον δὲ ἔσχετο τὴν ἀνθρωπίνης φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐπαιρόμενος αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τῆς θείας πολιτείας ἦρτο.

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

B

C

Κεφάλαιον ί.

Στάσις ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

Καὶ δὴ γάστεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων πρεῖς ἀφ' ἑκατέρας γάστεως προσβυται αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν γάϊον. καὶ ἦν δὲ τῷ ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, καὶ ὡς τῷ καίσαρος τιμῷ προσιορῶεν. πάντων γὰρ ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, δωμοὺς τῷ γαΐῳ καὶ νέως ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοῖς θεοὺς δεχομένους, μόνοις τοῖσδε ἄδοξον ἡγήσασθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτῷ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζεν τὸν γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβεύων τῷ ἰουδαίων τὰ πρεσβεῖα ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῷ κατηγορημένων. διὰ κλείει δ' αὐτὸν γάϊος κελεύσας, σκηπτῶν ἀπελθεῖν, πρὶν ὀργῆς τε ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτοῖς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισιν πρεῦθρισμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἱ πρὶν αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

Cvmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

XV.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς γάϊος πέμπει πρεσβείαν εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὴν εἰκόνα.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

Γάϊος δὲ ἐν δεινῷ φέρων εἰς τοσόνδε ὑπὸ ἰουδαίων προεῶφθαι μόνων προσβυτεῖν ὅτι συρίας σκηπτοῦχον, σκάδυκον δ' ἐπιτελλόμενος τῆς ἀρχῆς, κελεύων χρὴ πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὴ ἑκόντες δέχονται, ἰσᾶν αὐτοὺς ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν παλαβὼν, ἐπείγετο σκευωρεῖσθαι ταῖς ὑπηρεσίαις τὰ κελευσθέντα. συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὅτι πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἦρ τὸ πολεμεῖν ἦν ἀφεζόμενος, καὶ πρὸς τὸν γάϊον ἔγραφεν περὶ τῆς ἐπιγνωσμένων. τὸ δὲ ἐπιλύει τὴν προθυμίας αὐτὸν, καὶ σκέλλει μὴ ἀπίνας, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένους ἐπιτελλομένου. ἰουδαίων δὲ

D

E

F

G

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petronì certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata. freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis ęmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicatiam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem polluceret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scriberet quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τ̃ πετρώνιον εἰς πτολεμαΐδα κ̃ δεήσεις, κ̀ μηδὲν ὅλ̀ ὦδανομία σφᾶς ἐναναλήζῃ ὦδαβάσ τ̃ πατρίω. εἰ δέ σοι πάντως δέκτα τ̃ αὐδριάντα φέρειν, ℭ ἐς ἀν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρησάμενος, ποιήσατε τὰ διδόμενα. οὐδ αὖ δυνάμεθα θεμιτὸν συγχωρεῖν πρᾶγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε τῷ τοιῳδὲ κ̀ προπατόρων τ̃ ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν αἰνέσει αὐτὰ κεχειροτονηκότων. πετρώνιος ὑ ὀργὴν λαβὼν, εἶπεν. ἀλλ᾽ ἐ μ̀ αὐτοκράτωρ ὢν βελεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτ̃, τάδε ποιήσειν ἐπενόουν, κ̀ν δίκαιος ὦ ὑμῖν ποιεῖς με ὁ λόγος ὧδε. νυνὶ δέ μοι κρίσεως ἐπεσκλκότος, πᾶσιν ἀνάγκη δεδογμένη τοῖς ἐκείνῳ πειθαρχήσασι ψηφισμένοις, δι᾽ τὸ εἰς αἰτιώτερον φέρειν ζημίαν τὴν ὦδοκήσασιν αὐτ̃. ἐπεὶ τοίνυν οὐκ ἐθέλετε ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ αὖ ὄκνολαι τὰς γαῖας παρελθεῖν, ἐδ᾽ αὖ αὐτοὶ ὦδαβαίνομεν τὸν νόμου τὴν πατρῴαν σύν, θεοῦ πειθόμενοι ἀρετ̃ κ̀ πατρώους πόνοις τ̃ ἡμετέρων εἰς νεῶ ἀναβᾶναι μεμνημένοι, ἐδ᾽ αὖ ὑλπίσαμεν ὅλ̀ ὑπὸ θεοῦ τινος καλοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ πατρῷα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ ὦδαβαίνειν ποτ᾽ αὖ θανάτου φοβηθέντες. ὑπομένομεν ὑ εἰς τύχας ἰόντες, ὅτι φυλακ̃ τε πατρίω, κ̀ κίνδυνον ποιεῖσθαι ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπισάμενοι κᾶν ἀπολέσθαι, δέ τε τὸ θεοῦ τὸ ὑπόμενον μεθ᾽ ἡμῶν, ὅτι τιμ̃ τε τ̃ ἐκείνου τὰ δίκαια ὑποδεχόμενον, κ̀ τ̃ς τύχης τὸ ἐπ᾽ ἀμφότερα φίλον τοῖς ποιήσασι ὦδατυγχάνειν. ἐκ δὲ τὸ σοὶ πείθεσθαι, πολλὴν μὲν λοιδορίαν τὸ αἰσχίστου ποιησόμενοι, ὡς δι᾽ αὐτὸ ὦδάσαντι τὸν νόμου ποιησαμένοις, κ̀ ἅμα πολλὴν ὀργὴν τὸ θεοῦ, ὃς κ̀ παρὰ σοὶ δικαστ̃ γένοιτο ἂ βελτίων γαῖα. κ̀ ὁ πετρώνιος ἐκ τ̃ λόγων θαυμάσας δυσκίνητον αὐτ̃ τὸ φρονεῖν, κ̀ μὴ αὖ ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῶ ὦδαγένεσθαι δέκτον πείσασθαι τ̃ γαίῳ τὴν ἀνάθεσιν τὸ αὐδριάντος, πολὺν ὑ ἔσεσθαι φόνον, τίς τε φίλους ἀναλαβὼν, κ̀ θεατρείαν ἢ ὦδὲ αὐτὸν ἐμέ, ὅτι πτολεμάδος ἠπείγετο χρῆζων κατανοῆσαι τ̃ ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. κ̀ ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τὸ πρὸς ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ὑ κείνοντες τὸν ἐκ τὸ ὦδανομεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπαντιάζουν πετρώνιον εἰς τὴν πτολεμάδα ἰόντα, κ̀ ἱκετεία χρώμενοι μεδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν αὐδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα κράσει, πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου ὦδραστάλειαν λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν. οἱ δ᾽ ἰδαμῶς πολέσαμεν ἔφασαν, τεθνηξόμεθα ὑ πρότερον ἢ ὦδαβῆναι τοῖς νόμοις. ὅτι τε τὰ πρόσωπα κείροντο, κ̀ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι κτεννέσθαι ἔλεγον εἶ. ℭ ταῦτα ἐπράσσετο ὅτι ἡμέρας τεσσαράκοντα, κ̀ τὸ γεωργεῖν ἀβέλτιστοι λοιπὸν ἦσαν, κ̀ ταῦτα δ᾽ ὥρας ὔσης πρὸς σπόρω, πολλή τε λῶ προαίρεσις αὐτοῖς, ℭ δ᾽ ὑπόκρυ ὅπλων μία πρόθεσις, ἢ τ̃ αὐδριάντος θεάσασθαι. ἐκ τοιούτοις ὑ ὄντων πραγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου τὸ βασιλέως ἀδελφὸς, ℭ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τ̃σδε δ᾽ οἰκίας, κ̀ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πετρώνιον ὦδακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾶ τ̃ πλήθους, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν αὐτ̃ παρέχειν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς γαῖον τὸν αἰτήσοντα αὐτ̃ πρὸς τὴν ὑποδοχὴν

τὸ

τῶ αὐδριάντος, πῶς τε ὑπὸς ἀντες τ γεωργεῖν αὐτικα- A
θίζον), πολεμεῖν μ᾽ ὑ βελόμθοι δ᾽ τὸ μηδ᾽ αὖ δύνα-
δθαι, θανεῖν δ᾽ ἔχοντες ἡδονλω, πρὶν ωδ᾽ ἀβλεῖαν τὰ
νόμιμα αὐτοῖς, πῆς τε ἀσπόρε σ᾽ γῆς γλομθμης, λη-
ςείαι ἀναφύοιτο, ἀδυναμία καταβολῆς τ φόρων. ἴσως
γδ᾽ αὖ ὀπλαδίστατα τ γαΐον, μηδὲν ὠμὸν δ᾽ανοηθλῶαι
μηδ᾽ ἐπ᾽ αὐασ᾽ασ᾽ φρονῆσαι τῶ ἔθνοις. ἐμμθμόντος ὑ τῆ
τότε βελῆ τῶ πολεμεῖν, τότε δὴ καιρὸν ἀπλεδς τῶ
φεύγοντος. οἱ μ᾽ ἀμφὶ τ ἀριςόβελον, ὅπὶ τύτοις B
πεζώνιον παρηγόλοιτο. πεζώνιος ὑ τῶτο μὲν τῆ φδὲ
τ ἀριστόβελον παντίως ὅπειμθμων, δ᾽ὰ τὸ ὑφ᾽ μα-
γάλων ποιεῖδ τὰ δίκαιν, ὁ πάση μηχανῆ φεφρεν-
σαμθμων εἰς τὰς ἱκετείας, τῶτο ὑ τῆ ἰυδ᾽αίων θεώμθος
τὰ ἀπωδ᾽άτακτον τῆς γνώμης, ὁ δεινὸν ἡγούμθος,
ὅσαῖς δὲ μυριάσιν ἀνθρώπων μανία τῆ γαΐου δ᾽ανοη-
νούμθος, ἐπαγαγὼν θάνατον ὐ αἰτία τὸ φεὸς
θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, ὁ μετὰ πομπῆς τὸν μ᾽ ταῦ- C
τα ὅσιον ἐλπίδας διατᾶδαι, πολὺ κρεῖασον ἡγεῖτο, ὅπ-
ςείλας τιθαλῶ τὸ ἀήκεςον αὐτῆ, ὀργῆ φέρεσθς μὴ
ὐκ τῶ ὀξέως δεδ᾽ανοημθμου αὐτῆ ταῖς ὅπες τολαῖς,
ταχα κ᾽ πείσειν, καὶ τῆ τὸ πρῶτον μανία τῆς γνώ-
μης ὅπιμθμόντας, ἄφαδς πολέμου τῶ φεὸς αὐτός.
εἰ δ᾽ ἄρα π καὶ κατ᾽ αὐτὸ ξέπει τῆς ὀργῆς, κα-
λῶς ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμθμους, ὑφ᾽ ὅσης-
δὲ ἀνθρώπων πληθύος τελευτᾶν, ἔφειτο πιθανὸν
ἡγεῖδαι τῆ δεομθμων τὸν λόγον. συγκαλέσας ὑ εἰς D
τὸ πρεσιάδα τοῖς ἰουδαίοις, οἱ ὑ ἀφίκοντο πολ-
λαὶ μυριάδες, καταστὰς ἐπ᾽ αὐτῶν τοιῶτε ὐ τῆ
παρόντ σρατιᾶς ὑ γνώμης ἀπίφλως τῆς αὐτῆ, τῶ ὑ
αὐτοκράτορος τῆ φεσταγμάτων τὸ ὀργὸ ὐδὲν
εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ᾽ ὐκ τῶ παραχρῆμα ὑπφέρεδαι
τοῖς φεφγμασι τοῖς παρακεκᾶδαι θάρσος εἰσφε-
ρομθμοις, ᾧ καλῶς ἔχειν, τὸν γε πμῆς ὅσαύτης ὑπ-
ατδχάτα συγχωρήσει τῆ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναν- E
τίον φράσειν. οὐ μὸν δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφά-
λειαν τε ὁ πμὸν τὸ ἐμαυτῶ μὴ ἐχ ὑφ᾽ τῶ ὑμετέ-
ρου μὴ ὑπολουμθμου τοιοῦτον ὄντων ἀπαλοιῶ, δ᾽ακο-
νούμθμος τῆ ἀρετῆ τῶ νόμου, ὃν πάντ᾽ιον ὄντα
φεμάχητον κ᾽ωδε. καὶ τῆ ὑπὶ πᾶσιν ἀ᾽ξιώσει, κ᾽
δυνάμει τῶ θεοῦ, τὸν ναὸν ὡς αὖ φεῖδεῖν τολμή-
σομι ὕβρει πίσειν τῆς τῆ ἡγεμονδύντων ἐξουσίας.
στέλλω ὑ ὡς γαΐον, γνῶμάς τε τὰς ὑμετέρας δ᾽α- F
σαφῶν, ὁ πῆ κ᾽ πιπτρεία χρώμθος ὑφ᾽ ἧ καθ᾽
ὑμᾶς παρὰ γνώμλω πεισομθμλω, οἷς φεούθεδε ἀ-
γαθοῖς. καὶ συμφέροιτο μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γδ᾽ ἀν-
θρωπίνης μηχανῆς κ᾽ δυνάμεως ἡ κατ᾽ ἐκεῖνον ἐξου-
σία, φρυτανδίων ὑμῖν τε τὸ τήρησιν τῆ πατρίων,
κ᾽ αὐτῆ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις παρὰ γνώμλω βελδ-
σεσι πμᾶν τῆ εἰς θεῖον ἀμύρτεῖν. εἰ δ᾽ ἐκπικραθεὶς
γαΐος εἰς ἐμὲ ξένει τὸ ἀήκεςον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι G
πάντα κίνδυνον, κ᾽ πᾶσαν ταλαιπωρίαν σωμάτ᾽ι
τῆ σώματι κ᾽ τῆ ψυχῆ, ὑφ᾽ τοῦ μὴ ὑμᾶς ὅσους δὲ
ὄντας ὑπ᾽ ἔτος ἀ᾽γαθᾶς φεύξεσι δ᾽ολλυμθμους θεω-
ρεῖν. ἄπιτε οὖν ὑπ᾽ ἔργα τὰ αὐτῆ ἕκαστοι, κ᾽ τῆ γῆ
ὑπονεῖτε. πέμψω δ᾽ αὐτὸς ὑπὲ ρώμης, κ᾽ τὰ πάντα
ὑφ᾽ ὑμῶν δ᾽ ἐμαυτῶ, κ᾽ τῆ φίλων, ὡς ὑποξαπόσομαι δ᾽ακονεῖν. ταῦτα εἰπὼν κ᾽ δ᾽αλύσας τῆ ἰυδαίων τ
σύλλογον, φεμπθεῖδαι τῆ εἰς τὸν γεωργίαν ἠξίου τοὺς ὐτέλει, κ᾽ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σάμς. καὶ ὁ μὲν δ᾽υμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαδδεν. ὁ θεὸς ὑ, παῤῥησίαν ὑπεδείκνυτο τῶ αὐτῆ πεζωνίῳ,

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc se mente omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi ludæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reuerítus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset itacundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiam si ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nō præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratis, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præsies magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens, curæ esse Deo res Iudaicas, atteſtãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotiò scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim niti bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lautitiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quam magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatē momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionē aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam viberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

καὶ τὸν ὅτι τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε δὲ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς ἰουδαίους εἶπεν, ἡ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγνόμενον, διὰ τὸ σκαιὸν τοῦ ἡμέρου ἄθεσον οὖσαν ἐδὲν ὄμβριμον ὑποσημαίνειν ἐκ τοῦ πρὸ τοῦ καιροῦ, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχόμενον, ἐπ' ὀργνώσει ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις ὕδατος τοῦ ἄνωθεν, εἰ καὶ σωτήριόν ποτε θεασαμένοις τὸν οὐρανόν. ὡς τε δὴ τότε πολλῷ, καὶ πρὸ τοῦ εἰωθὸς καὶ πρὸ τοῦ ἐπιφερόμενον ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν πετρώνιον ἐπ' αὐτῷ δέομενον. ὁ δὲ πετρώνιος ἦν καταπεπληγμένος μείζονος, ὁρῶν ἀναργῶς τὸ θεῖον τῷ Ἰουδαίων προσομιλοῦντα, καὶ πολλῷ ὑποσημαίνοντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδεὶς ἂν τοῖς ἔργῳ προθυμουμένοις τοιαῦτα φρονεῖν ἰσχὺν ἀνταλέξεως καταλελεῖφθαι. ὡς ἦ δὲ πρὸς τὸν γαΐον σωθῆναι τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἔγραφεν, ἐπαινῶν δὲ αὐτῷ τὰ πάντα, καὶ παντοίως προκαλούμενος μὴ ὀκνῆσαι μυριάδας ἀνθρώπων ὑπονοεῖν, ἃς ἐκεῖνοι, ἢ δὲ δίχα γε πολέμου προχωρήσειν τὸ νομίμου τῆς θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ὑπερεῖδαι, καὶ πρὸ τεσσαίων τῆς ἀρᾶς ὑποπτεύεσθαι τὸν μέλλοντα ἀῶνα, καὶ ἄλλως θείου τοῦ προσήκοντος αὐτῷ τιμᾶν, ὡς ἀκραιφνῆ ἀποφαίνειν, καὶ μηδὲν εὐδιάφορον ὅπη δυνάμενον τιμᾶν αὐτὸς ὑποδείκνυσθαι καταλιπούσαν. ὁ δὲ πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἀγειπάτας ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν γὰρ ὅπη ῥώμης διατρίβων, προὐκόπτειν φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γαΐον μείζονος. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ προπιὼν ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ τῶν εἰς ἡδονὴν φερόντων, ὡς μηδ' ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γαΐον ποτε ἰσοθεωθῆναι θελήσαντα καὶ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. τοσοῦτον αἴρει τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπῆρεν, καὶ πρὸ τὰ πάντα καίσαρες ἐπφερόντωσι παρασχεῖν. καὶ ὁ γαΐος ἐκθαυμάσας τοῦ τε διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τοῦ μεγαλοφρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρετῇ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῶν χρημάτων δύποτε χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τοῦ ἀγείππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ πρασομένῳ, ἀνειμένος ὑπὸ οἴνου, καὶ τοῦ διάνοιαν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπετασμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλοῦντος εἰς πότον ἀγείππα. καὶ πρότερον μὲν σοι τιμῶ σωπῆσαι ἢ ἐχρῆν τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλῷ δ' ἄνοιαν μὴ καιρῶν ἐπιδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου πρείσης δι' αὐτοῦ, ὑπολείπεις τε ἐδὲν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν ἥκιστα δὲ ποτάσθαί με ὑπὸ τ' σῆς σπουδῆς, ἀναλαβεῖν βέλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δῶρεῶν ἐχόμην ἀπεμισθασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν ἂν ἐμ προθεῖη τὸ δ' δαίμονος, δῆλον ὑπόσταται γάρ σοι προθυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γὰρ τε πολλῷ ἀρπάσαι, ἢ καί τινων πρόσοδος πόλεων. ὁ δ', καὶ περ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤπιστο ὡδ' σπουδασάμενος, ὡς ἐφανέρου τοῦ διάνοιαν, ἀλλ' ὁκ τὸ ὄξεως ἀμείβεται τὸν γαΐον, ὅπ ὅτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καρποδοκῶν ὡδ' τὰς τιβερίου ἐντολὰς θεραπεύσειεν αὐτὸν, ὅτε νῦν πρόσοσιν τῷ εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν πᾶσι λήψεσι. μεγάλα δ' ἦ τὰ πρόσθε δωρήματα, καὶ πεφιτέρω τῷ θρέψει χρωμένου τῇ ἐλπίδων. καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, ἀ γέ μου τὸ εἰλι-

ἀληφότος ὀλιγοστίας τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐκπλαγεὶς τὴν ὀλιγοστίαν αὐτοῦ, πλέονος ἐνεκλῆσαι εἶπεν, ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ ὧν δεηθείη. ὁ δέ, ἐπεὶ περ ὧν δεήσοιτο ἡ θυμία τῆς σῆς δωρεᾶς ἄξιον ἀποφαίνεις, αἰτήσομαί σε μὲν εἰς ὄλβον φερόντων ὑδὲν ὀλίγον τὸ μεγάλως με ὠνήσαι φρέπειν, οἷς ἤδη παρέχες. ὅτι δ' ἂν σοι δόξαι θεραπεῖαι τὸ δυσεβοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις ἀεὶ καλῶ, καί μοι θεὸς δύκλεια γένοιτο παρὰ τοῖς πεπυθαμένοις, ὡς μηδ' ἑνὸς ὧν χαίρω σὺ δ' ἐμοῦ τὸ σῆς ἕξεως ἀτυχεῖν πώποτε γνοίη. ἀξιῶ γάρ σοι τὸ ἀνδριάντος τ' ἀνάθεσιν ἐμοὶ ποιήσασθαι κελεύεις περῶνιον εἰς τὸ ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι θεάσειν δέοντα. ὁ μὲν, καίπερ κινδυνεῦον τοῦτο ἡγούμενος, εἰ γὰρ μὴ πεπαιδευκὼς ἐκεῖνον Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, ὅτι τὰ μεγάλα νομίζειν τε καὶ ἔχειν, κύβον ἀναιρεῖσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἡγεῖτο. Γάϊος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τ' ἀγρίππου ἐγκλημένος, καὶ ἄλλως ἀπορεπεῖς ὑπολαμβάνων, ὅτι ὅσων δὲ μαρτύρων ψῆφος ἡμέᾳ θεὸν ὧν θεοῦ μὴ ἐθιάζετο αἰτεῖσθαι τ' ἀγείρπαν, μὴ τὸ ὀξὺς μεταμέλῳ χρώμενος, ἅμα δ' τὸ ἀγρίππου τ' ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἤτοι θεοῦ δοὺς χρηματίσαι, ἢ ἄλλη δυνάμει, τὸ κοινῆς δ' εὐθυμίας ὅπως μελήσῃ, θρεσβεύων τοὺς νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ γράφει θεὸς τὸν περῶνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀθεμίτου θρασύτητος ἐπαινῶν, καὶ τὸ θεὸς αὐτὸν θεὸν αὐτῷ ἀπεσκλήκοτος. νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδριάντα ἑστάσας, ἑστάτω, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἄγαγε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔστειλα, ἄπιθι. ὑδὲν γὰρ ὑπεύθυνος ἔσομαι τ' ἀνασάσεως τ' ἀνδριάντος, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονως, ἢ ὡς τε μεγαλεία τῇ ἐκείνου, καὶ οἷς κελεύσειεν αἰτεῖσθαι. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει θεὸς τὸν περῶνιον, θεότερον ἢ ἐντυχεῖν ὅτι ἀποσάσει αὐτοὺς καὶ δόξας ἐπείγεσθαι. μηδὲν καὶ ἕτερον ἀποσημαίνειν τὴν ὀλιγοστίαν αὐτῷ, ἀλλὰ πόλεμον αἴτιον ῥωμαίων ἀπειλεῖν. καὶ θεσσαλονίκης ὡς ὅτι πεῖρα τῆς ἡγεμονίας αὐτὸς τετολμηκότων, αὐτὸν ὅτιπᾶσιν ἅπασιν μὲν τὸ αἰχμᾶν, κρείσσων ὢν τὸ βελτίσσω, καὶ ἐφ' οἷς πᾶσι κινεῖν ὀργὴν χρῆσθαι παρ' ὅτου τινὸς οὐδ' ἐπειγόμενος, παίδ' ὄντων αὐτῷ ὀλίγου δεῖν πάντων οὐδὲ θεσθείς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθεὶς τῇ ἐκείνης τ' κρίσει τὸ δυσδαίμονος, γράφει θεὸς τ' περῶνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν μείζονι λόγῳ τῆς ἐμῆς πεποίησαι ἐντολῶν ὀλιγωρεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεὶς, ὅτι παραβάσει τῆς ἐμῆς ἐντολῶν, κελεύω σε σαυτὸν κρίτην ἡγούμενον, λογίσασθαι θεὸν τὸ ποιητέον σοι ἐπιστάσης ὀργῆς τῆς ἐμῆς, ἐπεὶ τοι παράδειγμα ποιοῦντός σε, οἵ τε νῦν πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον γένοιντ' ἄν, μηδαμῶς ἀκυρώσειν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς. ταύτην μὲν γράφει περῶνιον τ' ὑπατικὸν, ὁ μὲν φθάσας ζῶντος περῶνιος δεξάμενος αὐτὴν, βεβαρυνθέντος τ' πλῆθος τοῖς φέρουσι εἰς βοῦν δὲ, ὥστε περῶνιον γράμματα θεὸν αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μαθάνει τ' Γάϊον τελευτήν. θεὸς γὰρ ἂν ἀμνημονήσειν ἔμελλεν περῶνιον, κινδύνων ὃς ἀπειλήφει ὅτι τῇ τ' ἰουδαίων χάριτι καὶ τιμῇ τῇ αὐτοῦ. ἀλλὰ τ' Γάϊον ὑποσκυασάμενος ὀργῆς ὧν ὅτι σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ θεῶσειν ἐπολμήσαις, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν συνεργεῖ τῷ περῶνιον ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

no ſolùm meritis, ſed cupiditatibus etiam abundè ſatisfactum eſt. Ibi Caius attonitus hominis modeſtia, magis vigere cœpit, vt vellet vti ſua beneficentia, nihil non poſſicieri perſeuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, ſed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo: illud potius poſtulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem nummis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dediſti, de ſtatua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum ſubeſſet periculum, quódque capitale eſſet placitis Caij contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciés etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem ſuæque gentis tranquillitatem, quam incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans eius induſtriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad ſtatuam attineat, ſi quidem dedicata ſit & poſita, ſinendam eſſe. ſin minus, non eſſe cur in eo negotio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reuerti ad intermiſſa officia. remiſſum enim eſſe hoc Iudeis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à ſe haberi, vt non poſſit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius ſcripſit Petronio, priuſquam ad defectionem ſpectare Iudæos cognoſceret. allatis poſtea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullâm que rationem honeſtatis habens, & impetu nacundiæ quouis abripi ſolitus, quem refrænare nunquam ſtuduit, imò ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò ſcribit eidem in hanc ſententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quam mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipſo ſtatuere debeas, ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa quidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas, nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipſius honorem atque Iudæorum religionem ſubiit: ſed amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita eſt illi gratia tâ a Romanis quâ à prouincialib.

maximo fauore præcipuis ſenatoribus cum A proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortẽ ſibi conſciſcere, quare B lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

μάλιστα δ' ἁπάσαις τῆς βουλῆς προὔχοιεν ἀξιώματος ἀφ' οὗ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκρότατον τῆς ὀργῆς χρῆναι τὸν γαΐου. καὶ τελευτᾷ μὲ ὑ μὴ πολὺν χρόνον, ἀ γράψας τῷ πετρωνίῳ τὸν ὅτι τὸ θανεῖν αἱρετὰ μᾶλλον ὑπολάμ[illegible]. ἣν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ τὸν ὁπλιβυλῆς τὸν τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. πετρωνίῳ δ' ὑστέρα μὲν παρῆν ἡ ἀγγελοφοροῦσα τὸν γαΐου τελευτὴν ὑπογραφή, μετὰ πολὺ δ' ἡ κελεύουσα αὐτὸν τελευτᾶν αὐτόχειρα. καὶ ἥδη τε τῇ συμφορᾷ τοῦ ὀλέθρου, ὃς τὸν γαΐον κατέλαβεν, καὶ τῷ θεῷ τὴν προνοίαν ἐξεθαύμασεν, ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος μεθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τὸν εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τὴν ἰουδαίων σωτηρίας παραχρῆμον. ὁ πετρωνίῳ μὲν ὕστερα μὴ αὐτοπαθεὶς, διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus. C

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' ἀσπαῖον καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædeſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem D poſſit alere. ad hæc non patet hoſtiũ aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis mœnibus. eidẽ flumini eſt & Niſibis apposita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quę deinde à multis hominũmy riadib. illò deducebatur, metuentiũ latrocinia Parthorũ quo E rum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſeriùs aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contu- F lerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſque egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in ali- G menta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorũ, ſi detrectarent

Γίνεται δ' ἐν τοῖς κατὰ τὴν μεσοποταμίαν καὶ μάλιστα τῶν βαβυλωνίαν οἰκούντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδήμητος ἧς τινος ἑλλάσιν, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁποῖος οὐκ ἰσαρίθμους ἐφέτεσιν. ἐξ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐπανήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχε. νεαρδὰ δ' βαβυλωνίας ὄνομα πόλις, ἀλλως τε πολυανδρεῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων ἀκάπλεως. ἔστι δ' καὶ πολεμίοις ἀδύσβολος, ἐξιόδῳ τε τῷ ἀμφὶ αὐτὸν πᾶσαν αὐτὸς αὐτῇ ὑπολαμβάνοντος, καὶ κατασκευῇ τειχῶν. ἔστι δ' καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ ῥεῖθρον, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῆς χωρίων πεπισδυκότες, τότε δίδραχμον τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστους πάτριον ταύτῃ κατέθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐκρώντο δ' ὥσπερ ταμιείῳ ταῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δ' δὴ ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο ἡ καιρὸς, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τῶν κομιδῇ τὰ χρήματων παρελάμβανον, διδόντες τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ἐπεὶ τελούσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. ἦσαν γὰρ ἀσιναῖος καὶ ἀνιλαῖος, νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δ' ἀδελφοί. ἐπὶ αὐτοὺς, παιδεῖς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μητὴρ προσέταξεν ἱστῶν μαθήσει ποιήσεως ὑφ' ὄντος ἀφροσύνοις τοῖς ὁπλιχωρίοις, ὡς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεσὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βραδυτῆτα ὑπεκαλέσας τὸν ἀφίξεως, ἐκόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τῷ δικαίωσιν λογιζόμενοι, καταπαύσαντες τὸν ὁπλων πολλὰ ὁπόσα τῷ τῆς οἰκείας φυλακτόμενα, ἔχοντα εἴς τι χωρίον ὀχύρωσιν μὲν ποταμῷ ποιούμενον, νομοὺς δ' ἀγαθὰς ὡδαρχεῖν πεφυκὸς, καὶ χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ὑποτίθοιντο. συνῆσάν τε ὡς αὐτοὺς τῷ νεῶν οἱ ὑπορώτατοι, καὶ τούτοις τοῖς ὅπλοις φαγνυμένοις, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῷ κακῶν ἡγεμόνες ὠνομάζοντο εἶ). προϊόντες γὰρ δὴ τὸ ἄμαχον, καὶ καταπολυάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῷ βοσκημάτων, ἢ ἀρκοῦσα ὑπεροφὴ γένοιτ' ἄν, προϊσθέντες φιλίαν τε πειθομένοις, καὶ ἄμυναν τῷ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δ' τῷ ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δ', ἐπὶ πλεῖστα παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, καὶ τῷ προβάτων ἐξειλλον

ὁπό-

ὁπόσα κελεύοιεν. ὥς τε δὴ ἐκ πλείονα αὐτοῖς στρατεύ- A
γειν ἰσχύς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βούλοιντο καὶ ἐκ ὀξέως
ἐλαύνοντες κακουργεῖν. θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἠνάγκα-
σε πᾶς ὁ συγχαίρων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πέλας
ὁμόροις. ὥστε ἤδη προῆκε λόγος καὶ αὐτὸν κατὰ
τὸ παρθυαίων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς βαβυλωνίας σατρά-
πης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ὑπεφυομένοις κω-
λύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀπασῶαι, συλ-
λέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρθυαίων καὶ B
τῶν βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθάσαι θέλων
ἐπιβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατα-
σκευάζων τὸν στρατόν. ἐπεὶ καθίσας ὁ τὸ ἔθνος, ἡσύχα-
ζε καὶ τὴν ὑπάτην, ὡς ὃ σάββατον ἀργίας παντὸς
χρήμα[illegible] ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ἀντι-
στήσειν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν
ἄξειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προήει χρήζων ἀφύ-
λακτον ποιεῖσθαι τὴν ὑπόπτωσιν. ἀσιναῖος δὲ ἐτύγχανε σὺν C
τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐ-
τοῖς. ἄνδρες φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέ-
πεσεν ἐ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γίνοιτο, ἀνδρῶν αὐτοῖς
ὑπιβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος αἰκαιρεύσεως ἀθάνο-
μαι χαλινῶν. δέδοκα μὴ ἐλπλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέ-
μιοι προῖσαντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπιν, ἀπαγ-
γελίαν ἡμῖν σαφῆ [illegible]τες πόσων ποιησόμενος. εἰ δὲ D
ὑπὲρ ψεύδεσί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μὲν, τὰ
δὲ εἶπε, καὶ ὡς χοντό τινες προσκοποῦντες τὸ μνσόμενον.
καὶ ἡ τάχος παρελθόντες, καὶ ἅτε αὐτὸς ψεύδης σα-
φῶς εἰκασὴς ἐῖ τῷ προσοιμῶν τοῖς πολεμίοις,
ἅτε σκεύεσι πλεόνως ὑπεξέφειν ἤμελλεν ὑμῖν ὑ-
βρεῖν. προεμελήμεθα δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων
διαφέροντες, τοσῶνδε ἵππου πλῆθος ἐπελαύνουσιν
ἡμῖν ἐν ἀπορείᾳ χειρῶν κειμένοις, ἀλλὰ τὸ καθείρ-
γεσθαι φιλοψυχοῦσι τῷ παρόντων εἰς τὸ ἀργεῖν. ἀσι- E
ναῖος δὲ ὡς ἀεὶ γνώμῃ τὰ κατασκόπου κρίνειν ἔμελ-
λεν ὑπὲ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησά-
μενος τὸ ἐπ' ἀσφαλέστοις τελευτῶντας δύφραίνειν τοὺς
πολεμίους, τὸ ἀλκῆς δὲ ἐξαμένους ὑπὸ τῆς ἀνάγκης,
εἰς ἰσῶ ἐνεπεπόκει, νομίσας τιμωρίαν ἀπολαμ-
βάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβά-
νει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, ἅ ὑπὲ
τὰ ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς
κτείναντες αὐτῷ διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ὑπὲ τὰ ἕ-
τοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἐτρέποντο τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῷ F
πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς
μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολμήματι τῷ τῷ ἀδελφῶν,
ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ
πέμπει τὸν πιστότατον τῷ σωματοφυλάκων λέγοντα,
ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν
ὑπὸ χρήσεως αὐτὸ τῇ ἀρχῇ γνωμώμης, ἐν ἐλάσσονι
τιμῇ καθ' αὐτὸν ὀργὴν τ' ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησά-
μενος, ἀπέσειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑ- G
μῖν, συγχωρῶν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων
ὑπὸ φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπά-
της χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται καὶ τιμὴν,
ἵπερ ὑμῖν, πρὸς τὴν νῦν ὕστη ἀρετὴν μελλήσῃ δωνάμει
τῇ σκείνου ὠφελεῖν. ἀσιναῖος δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδὸς τὰς σκεῖ, τ' ἀδελφὸν δὲ ἀπίλαον σκπέμπει
μὴ δώρων ὁπόσα ποείσαι ἰῶ. καὶ ὁ μὲν, ὡχετο, καὶ εἴσοδος αὐτοῦ γίνεται παρὰ βασιλέα. ἀρτάβανος
δὲ ἐπεὶ θεᾶται τὸν ἀπίλαον καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τῆς τὸν ἀσιναῖον ἐφυστερηκότος,

imperata facere. quapropter neceſſitate coacti mittebant eis quantumcunque poſcerent. quo factum eſt, vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquã hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſsáque palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie verò Iudæis ſabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non auſurum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo negotio vinctos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis prope ſe armis cum ſociis deſidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frænorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optarim autem vana eſſe, quæ diximus. móxque quidam profecti vitum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidiis ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non concedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per otium in ſe graſſarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primúſque correptis armis ſuo exemplo ad ſimilem excitit audaciam, ad conſetẽdas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtímque ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere, miſſiſſéque ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidiis, paratam eſſe regis munificentiam, foréque vt hac ſua virtute poſthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem verò Anilæum miſit cũ quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum veniſſe, rogauit cúrnã domi reliquiſſet Aſinęum,

cognitóque metu illum se continere intra palustria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læsurum in fidem venientes : idque porrecta iuueni dextra sanciit, quod apud barbaros conuenturos certissimum est argumentum fiduciæ. nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec dissidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persuasurum fratri, vt simul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur consilio illum accersiit. Asinæus verò facilè à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quàm luculenter erga ipsos rex affectus sit, quòdque ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis mitatus generosum Asinæi animum, quòd videret breui statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore; quod tam vasto animo respondeat, & inter epulas ostenso magistro militum Abdagasi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cùm rogasset, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnásque tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat : negauit se hoc permissurum in hominem qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam : sed redeuntem aggressus per vim absque meo consensu opptime. Mane deinde accito Asinæo : Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuisque in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potentia,

A ἐπεὶ δὲ παρεθάρσησεν αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἕλει ὑπομεῖναι. ὁ δὲ, τοῖς τε πατρίοις θεοῖς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δρᾶσαι αὐτοὺς πίστει τῇ αὐτοῦ προσεκχωρήσαντας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον ἀσφαλὲς παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις ἀπόδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. εἰ γὰρ ἄν ψεύσαιτό τις δεξιὰν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως γενομένης, οὐδὲ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοιαύτης ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, ἀπὸ τοῦ ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα πραξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνίλαιον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραξε δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρήζων ἐκτόμισμα τῇ ἀρετῇ τοῦ Ἰουδαίων ἀδελφοῦ εἰς φιλίαν κτήσασθαι τοῦ ἐκείνου σατραπείαν, ἐν [illegible]ρασάσῃ τε ἰσχὺν καὶ ὄγκον τῷ ὑποσπονδύλου μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ ἢ πλεονεκτοῦντος πολέμῳ τοῦ ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τοῦ ἀφεστηκότος, αὐξηθῶσιν ὅτι μέγα οἱ περὶ τὸν Ἀσινάιον ἐπὶ τοῦ Βαβυλωνίας, ἤδη συνήσαντες ἐπ' ἀκεραίᾳ τῇ αὐτοῦ, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχόντες τὸ κακῶσαι μειζόνως ἢ ἁμάρτοιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δὲ Ἀνίλαιος, πιθανὸς ὢν τοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ τε ἄλλου προθυμίαν ἐνηυρύμενος τοῦ βασιλέως, ἢ ὅρκιον τὸ γεγυημένον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον, ὁ δὲ ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται ἀπαγομένους. ἐθαύμαζέν τε τὸν Ἀσινάιον τῇ ἐν ταῖς πράξεσιν ἀλύχου, θεωρῶν παντελὲς ὄντα ὀρθοῦ βραχεῖ τε ἢ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δοκοῦντα καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲν κείνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα ἀπαθέσει παρέχοιτο τοῦ ψυχοῦ τὸ σώματος. ἀπό τε πρώτου δείκνυσι τὸν Ἀσινάιον ἀβδαγάσῃ τοῦ αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τότε ὄνομα θέσασθαι, ἐπὶ τοῦ πάσαν ἀρετοῦ ἢ χρῶντο εἰς πόλεμον. τοῦ δὲ ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν ποινὴν ὑπολαβεῖν ὑφ' ὧν ὑβρισεν εἰς τοῦ παρθυαίων ἀρχοῦ, ἀλλ' ἃ μὲν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα διδοῦσι ἐπ' αὐτοῖ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ πεθαρρήκοτι, καὶ προσέτι δεξιαί τε πέμψας, ἐπὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γενέσθαι ἀπουδάσας. εἰ δὲ αὐτὸς τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὕβρεως χρῄζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐνδίκῃ τοῦ ἀρχοῦ πεῤῥυβεισμένου, ἐπαναχωρεσάτω γοῦν ὁπόθεμος πρεσβύτερον κρατεῖ τοῦ πρεῖ σε, καθ' μετ' ἀγνοίας ἢ ἐμοῦ, ἕως ἂν μεταπαλέσας τὸν Ἀσινάιον, ὃς σοι φησὶν, ὦ γεανία, χωρεῖν ὅτι τάχιστα, μὴ πλείοσι τοῦ ἐνθάδε στρατιωτῶν τοῦ ὀργοῦ ἐρεθίσειας, ὅπως χειρεῖν σοῦ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. παρακαταθήκην δέ σοι δίδωμι τοῦ Βαβυλωνίων γοῦν, ἁλῆσθαι τε, ἢ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομβίου ὑπὸ τοῦ σῶν φρενίδων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρησοῦ ἀνεπίκλητον σοι παρεχόμενος τοῦ ἐμαυτοῦ πίστιν, ἀπὸ κέφοις, ἀλλ' ὅτι τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀναπειμένοις. ταῦτα εἰπὼν, ἢ δῶρα δοὺς ὁπλικὰ ἐκπέμπει τὸν Ἀσινάιον. ὁ δὲ εἰς τοῦ οἰκείαν παρορμόμενος, φρονήσει καταπλήσσει, ἐπὶ ὁπόσα πρότερον ὠχύρου, μέσας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγείρει, ἐπὶ ὁπόσα ἀπ' ἄλλος τοῦ πρότερον ἐν τοιαύτης ἀφορμῆς ἄψασθαι πραγμάτων ἐν τέλμῃ γενομένων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταστεμπόμενοι στρατιῶται. μικρὸν γὰρ ἐδόκει ἢ τῆς κατ' αὐτὸν ἦσον ἀρετῆς ἢ ἐν βαβυλωνίοις πρεσβεῖα τιμή. ἀπὸ δὲ ἐν ἀξιώματι ἢ δυνάμει,

πάντα

πάσα τε ἤδη τὰ ὅλα τῆ τ μεσοποταμίας θεὸς αὐτὸν ἦρτο θεσπίσματα. φρόνιμον τε αὐτῷ ἡ δόξα μονία ὅτι ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀκμάζοντων ἢ αὐτοῖς τ ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ὑπολαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τ ἀρετὴν ἡ φρόνησιν ὅτι μέγα δυνάμεως, σπεύδουσιν εἰν ὕβριν ὅτι ῥᾳδίως τ παρόντων ὑπὸ ὑπερθυμιῶν ἢ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τ παρθένων τινὶ, στρατηλὸς ἢ ἀφίκετο τ ταύτη χωρίων, ᾧ δὴ ἢ ἔπετο γαμετὴ, τάττε ἄλλα, ἢ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι φρόνημα πασῶν, ἢ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τ ὑπερφυοῖς. ταύτης εἴτε ἀκοῇ τ ὑπερβολῆς ἐκμαθὼν, εἴτε ἢ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος, ἀδελφὸς ἐρασθὴς τε γενόμενος τ πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ τῷ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐπιθέσεσθαι τ συνοδον τ γυναικὸς μὴ τ ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτησάμενον ῥᾳδίαν. τὸ τ δυσαντίληκτον κρίνειν τ ὀργὴν θυμίας. ἅμα τε ἐν πολέμοις ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐπιχειρεστάνητο, ἢ μάχης ἐπάκτου γενομένης πεσόντος αὐτοῦ ἐληλάμενο ἐρασθῆ. ὑ μὲν δίκαια μεγάλων δυσχερῶν αἰτίαν τε ἅμα αὐτῷ, τ ἀσεβείᾳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ, ἀλλὰ σεμνὴ τινι μεγάλῳ κακῷ, δι' ἣν τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ δὲ τὰνδρὸς εἰς τελευτὴν ἦλθε, ἀρχομάλωτος ἦγετο, ἀφιδρύματα τῆς θεοῦ ἅπερ τῷ ἀνδρὶ ἢ αὐτῇ παρῆσαν ἰδίᾳ, ὅπερ ἐστὶν ἐν τοῖς ἐκείνη πᾶσιν ὅσιν ὅτι τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, ἢ ἴσασιν ὅτι ξένης συνεπόμενα, ἧκεν ἔλεσα ἢ ταύτη τὸ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐνθουσιαστήσατο. ἦν δὲ μὴν φρονῶν λελησμένος αὐτῷ θρησκείαν ἐποιεῖτο. γαμετὴ ἢ ἀποδειχθεῖσα, ἥδη ζόφῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι ἢ μεθ' οἷων νομίμων ὅτι τε θεσπίσμων αὖ ἐς, ἐδιεφάρδην αὐτούς. ἢ τῷ ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν φρῶτον ἐπέσκωπτον, ὡς ἀδαμῶς θεάσασθαι ἐθεσκὴ, ὑδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῷ θεσφοθεσα, γυναῖκα ἡγεμόνος ἀλλόφυλον, ἢ ῥᾳβαίνουσαν θυσιῶν ἢ σεβασμῷ τ αὐτοῖς εἰωθότων τ ἀκρίβειαν. ὁρᾶν ἔν μὲ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τῷ σώματος συγχωρῶν ἀπολίσειε τ ἀρχὴν τῷ ὑπερέπους, ἢ τ εἰς νεῶν ὑπὸ τῷ θεῷ θεσθεῖσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ ἢ ὑδὲν ἐπέρασεν, ἀλλά κού τινα αὐτῷ τ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε, ἢ ὃς κτεινόμενος δυοῖας τε τῷ νόμων, ἢ τῷ κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπιθέσατο αὐτῷ τε αἰτίᾳ, ἢ ἀσεβείᾳ, ἢ πᾶσιν ἑτέρεις, ὁμοίαν ὑπὸ τῷ ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γενέσθαι τελευτὴν, τοῖς μὲ, ὡς ἡγεμόσι θεμένοις γενόσι, τοῖς ἢ, ὅτι μὴ βοηθῶν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι ἀλλὰ τὸ ἐπιδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ ἢ ἐβαρυύοντο μὲν, ἐνεῖχοντο ἢ, μεμνημένοι τε ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἐμοὶ τῇ ἐκείνων, τῇ δόξα μονία συνελθόντες. ἐπεὶ ἢ ἐκ τοιῶ διαφορᾶς ἀκούσαντα θεῶν τῷ παρθενίους τιμωμένων, ὡς ἐπ' ἀνίκητον ἡγούμενοι τὸ ἀδικεῖν τοὺς νόμους, ὅτι τὸν ἀσεβῆ ἐλθόντες ἐκ πλέονες ἤδη κατεδίκων τ αὐλαίᾳ φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ θεότερον κατ' αὐτὸν ἐωμεκότα τὸ ὠφελεῖν, ἀλλὰ νεῶν ἴσον, ὅπερ φὴν ποιεῖσθ τ γενόντος, φρενὶ τ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε ἢ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐμοὶ ἐς ὀλεθρον ἀνακαμψίν. τὸν τε γάμον τ ἀνθρώπου λέγοντες ὑ μεῖ αὐτῷ, ὅτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθ νόμων, ἢ τ θρησκείαν ἴσον ὅπῃ δύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσῃ τ θεῷ τῷ αὐτοῖς σεβασμίω θεάσεσθ. ὁ ἢ ἢ αὐτὸς ἤδη μὲ τ ἁμαρτάδα τῷ ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ἔσαν κακῶν, ἢ ἐσυμφέρειν, ὑ μεῖ, ἀλλὰ ἐκ ἐνεῖχετό γε δυοῖς τῶν συμμοιῶν νικώμενος, ἢ συγγνώμειν νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τ ὀργῆς νικωμένου. ἐπεὶ ἢ πλείοις τε ὀσημέραι συνεφέροντο, ἐκ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαὶ, τιμωρίαν δὴ φανὴ σφίσι αὐτῷ

A vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutu. bus. In hac felicitate florentior indies excgit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deterius vergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptíſque inſtitutis patriis, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cùm neque ſuis

B imperare poſſet cupidinibus, neq; vlla alia ſpes eſſet potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipſi quàm fratri fuit principium. cùm enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clàm

C inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id ſfactum obiurgabatur ab amicis vtriuſq; fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſecuti ſint. Sed

D adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam confoſſus ſit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorúmque ſociis, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtque ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per ſummum nefas opprimi paſſi ſint. quamuis enim moleſtè ſerrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant

E præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factóque concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi priùs parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certè erratum corrigere, priuſ-

F quam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierent, tādem ſuper ea fratrē

admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & veritа ne Anilæo propter amorem sui duriùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: cósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudæis tot iam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum sese ipse vita existimans,

πρὸς ἀνίλαῖον, τοῖς τε πρώτοις γεγονόσιν ὀπτημένῃ, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κακιζόντων τὸν ἄνθρωπον ὑποπεμφθέντα εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεφάσκετο δὴ ὑδὲν ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἡ γυνὴ δι' ἀμαθυμίαν τὸ θεοῦ τὸ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτὸν, δεδοικυῖα δὴ πρὸς ἀνίλαίου μηκέτι πάθοι ἔρωτι τοῦ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσιναίῳ δῦσα ἐν τοῖς σπίοις, μεθίησι τὸν ἄνθρωπον, ἀδεᾶ τε ἐῶσα ὅτι κειτῆ τῷ πρὸς αὐτὸν προσχθησομένων τοῦ ἐφεξῆς χρόνου. ἀνίλαῖος δὲ καταμόνας ἤδη τὸν ἠμημονίαν ὠδύρατο, ἐξάγει στρατιὰν ὅπι τοὺς μιθριδάτου κώμας, αἱδὲ πρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυηνῇ, ἔ βασιλέως ἀρταβάνου τοῦ θυγατέρα γεγαμηκότος, ἀφ' ἁλείας τε ἦλθε αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, ἔ αἱδ' ἑάπόδα δυείσκετο, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὅπι πρὸς λήψει τὸν δυδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μιθριδάτης δὲ, ἐτύγχανε γὰρ τῆδε, ἐπεὶ ἀκούει τῷ κώμῃ τοῦ ἄλωσιν, ἐν δ' ἐνῷ φέρων ὁπότε μὴ πρόσαρξαντος ἀδικεῖν ἀνίλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τὸ ἀξιώματος ὑπερίδων, ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῷ πλείστων τοῖς ἐν ἡλικία παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαῖον. καὶ ἐν τῇ κώμῃ τῷ αὐτὸ καταχὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπαύσῃ μαχησόμενος ἀφ' τὸ ἕβδομον σάββατον ἡμέραν τοῖσιουδαίοις ἐν ἀργίᾳ ἀγομένῃ. ἀνίλαῖος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ' αἰδρός σύεγγυς ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μιθριδάτης ἤμελλε δαίνυσθαι δειπνοποιούμενος, καθ' ἡσυχίαν ἦλασε νυκτὸς ἀμαθέσι τῷ ποιμένων χρήζουσι τοῖς παρθυαίοις ὑπνώσειν, καὶ πρὸς φυλακὴν τετάρτην ὑπνώσειν, τοὺς μὲν, ἐπ κοιμωμένους αἱρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτην δὲ ζωγρίᾳ λαβὼν, ἦγε ὡς αὐτὸν ὅπι ὄνον γυμνὸν ἀναβήσομενος, ὅπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς τὴν ὕλλην μετ' ὀλίγου ὀείσματος, καὶ κελεύσαντα τῷ φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀνδρῶν αὐτὸς ἐναντία. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρὰ παρθυαίοις, καὶ ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. νῦν μὲν γὰρ αἰκιστὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ ἔπειτ' ὑβρεισαι μιθριδάτης, ἀλλ' οὐκ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς ὑπεργενόμενον χάριτος μηκέτ' ἔχειν τοῖς τὰ τοιάδε παρεσχῆσι. πάχος δέ τι αὐτὸν ἂν ἀφεμένους βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλῳ σφαγῷ ἰουδαίων τῷ ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, ἀφ' τε τὴν συγγένειαν, καὶ ἀφ' τὸ μὴ ἀπροφύλακτον εἶναι ἂν αὐτοῖς πάσματός τινος γενομένου τὸ κατ' ἐκείνους ἀνθρώπων πλῆθος χρώμενον. ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσεσθαι τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν προορώμενος, ἀγαπῶν δὲ τὴν σωτηρίαν μετ' αἰσχυνης ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν γενομένης. καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὴν ἀρετὴν ἣν πρὸς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλέως, ἣν μὲν ὠφελυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὅπι γάμου κοινωνίας. ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῷ ὀνειδῶν τὸν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ ὠφελύοιτο αὐτὸ τὸ γάμου, ἄγων μὲν καὶ βουλόμενος, συνάγει γοῦν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, ὡς ἀναχετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων ἡττηθεῖτο αὐτοπολε- A
μώντων. ἀνίλαῖος ᾗ ὡς μανθάνῃ προσελαύνοντα δυνά-
μει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν
τοῖς πολεμίοις, δυτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοία
χρήσειν τοῖς πολεμίοις, & τῷ τε τόλμησιν ἢ εἰωθόσι
θαρρεῖν ἀδυστυχεῖν, ἐξῆγε τῷ δύναμιν. πολλοί
τε πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατὸν προσεγένοντο αὐτῷ καθ'
ἁρπαγὴν τῆς ἀλλοτρίων ζαπησόμενοι, ἢ ὄψει πάλιν
προεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι ᾗ αὐτοῖς B
εἰς ζαδίους ἑπτήκοντα, & δι' ἀνδρὸς ἑνὸς πορείας γε-
νομένης, & μεσημβρίας, τότε προῆλθε τὸ δίψος, ἢ
μιθριδάτης ὑπεφαίνετο, προσέβαλλε τεθλασπωρη-
μένοις ὑπερεῖα τῷ πιεῖν, δι' αὐτὸ ἢ τὴν ὥραν φέρειν τὰ
ὅπλα μὴ δυναμένοις. ζοπή τε οὖν ἐγένετο τοῦ προῆλθε τοῦ ἀνι-
λαῖου ἀρχὰ, δι' ἣν τὸ ἀπηνορδυκότας ἀκραφνέσι προσ-
φέρεσθαι, ἢ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον αὐ-
τῶν. ἀνίλαῖος ᾗ, ἢ ὅσον προῆλθε αὐτὸν ἦν σωτηρικὸς ὑπὸ τοῦ C
ὕλης ἐπανεχώρει φυγῇ μεγάλῃ νίκης τοῦ ἐπ' αὐτοῖς
χαρὰ μιθριδάτην παρεχηκότες. ἀνίλαίῳ ᾗ προσῆει
πλῆθος ἄπρεπον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦ σωτηρίαν
ποιεμένων, ῥᾳδίως χάριν τοῦ εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε ἀν-
ταίσομα τοῦτων προσοδον ἡμέδος πλῆθος τοῦ ἀπο-
λωλότων. ἐ μὲν ὁμοίοι τε ἦσαν τοῖς πεπλωκόσι δίκα τὸ
ἀμελέτητον. ἐ μὲν ἀλλὰ ἢ ταύτας ὑπεφοιτὰ τοῦ κώ- D
μας τοῦ βαβυλωνίων, ἀνάς ατά τε ἐῶ πάντα ταῦτα ὑπὸ
τοῦ ἀνιλαίου ὕβρεως. & βαβυλώνιοι, ἢ οἱ ὄντες ἐν τῷ πο-
λέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νεωρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰου-
δαίους ἀνίλαῖον δίκαιούμενοι. ἢ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τοῦ
λόγον, ἀδὲ γὰρ βαλομένοις ἔκδοτον ὧδε δοκεῖν δυνατὸν
ἐῶ, τοῦ εἰρήνην προκαλοῦντο. οἱ ᾗ καὐτοὶ χρῄζειν ἔλεγον
τοῦ ὑπὸ τοῦ εἰρήνης συμβάσεων. ἢ πέμπουσι μὲν τῆς βα-
βυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τοῦ ἀνίλαῖον. οἱ ᾗ
βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ἡμομένης, μαθόντες τὸ E
χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαῖος ἐῶ, δύπιεσόντες κρύ-
φα νυκτὸς μυθύουσι, ἢ καθ' ὕπνον ζεπομένοις κτεί-
νουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, & ἀνίλαῖον
αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι ᾗ ἀπαλλαγέντες
τοῦ ἀνιλαίου βαρύτητος, δύπισόμισμα γὰρ ἐῶ αὐτῷ
μίσει τῷ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ὅτι πολὺ διά-
φοροι καθεστήκεσαν ἀπίᾳ τῆς ἐναντιώσεως τῷ νόμων,
& ὁποτέροις ὧδε ἡμέροιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων F
ἤπτοντο. & τότε οὖν ἀπολωλότων τῷ πρὸς ἀνίλαῖον,
ἐπεπίθειτο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ ᾗ ἐν δει-
νοῖ πεθέμενοι τοῦ ὕβρεν τοῦ ἐν τῷ βαβυλωνίων, ἢ
μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε ἀνεκτὸν
ἡγέμενοι τοῦ σωοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν
τὴν ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογοτάτην, σελεύκου κτίσαντος
αὐτοῦ τὸ νικάτορος. οἰκοῦσι ᾗ αὐτοῦ, πολλοὶ τῶν μα-
κεδόνων, πλεῖσοι ᾗ ἕλληνες, ἔσι ᾗ καὶ σύρων ἐν ὀλί-
γοις τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτην κατα-
φεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, ἢ ὅτι πέντε ἔτη ἀπαθεῖς G
κακῶν ἦσαν. τῷ ᾗ ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ πρῶτον, φθο-
νὸς ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῷ, καὶ καιναὶ κτίσεις
ἐν τῷ πόλεως ἢ δι' αὐτοῦ ἀφιξιν εἰς τὸ σελεύκειαν, ἐδέχετο δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' αἰτίαν οὗ ἀ-
φηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν τάσῃ ἢ διχονοίᾳ ὄζιν ὁ βίος, ἢ κρα-
τοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἡμομένων ἐς τὰ σίαζον, ἢ οἱ σύροι καθυπέρτε-
ροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλονικούντων τε ἀνδρῶν, ἢ πολεμεῖν προθύμως

si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtímque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridatis victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui cecidérant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum deportarent ad ſupplicium. quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros apellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt. nam cùm vtrinque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: eóſque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibíque ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus eſt: quãdo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt vt plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à vitis belliciſſimis. Atque ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A

B

C

συνεταξμένων. καὶ οἱ ἕλληνες θαῤῥοῦντες τῇ σάῃ δυνάμει ὁρῶντες ἑαυτοὺς ἀφορμὴν τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθείεν παῖσαι τὸν λόγον τὰς ἰουδαίους καὶ σύρους, ἠθέλησεν ἕκαστος πρὸς τὴν σύρων τοὺς αὐτῷ συνήθεις περὶ τῆς γενόσεως, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑποχνούμενοι. οἱ δὲ ἐπείθοντο ἀσμένοι. ἐγένοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τὴν πρώτην παρ' ἑτέρους ἀνδρῶν προσόψεων ὅτι ὀλλαγὰς τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἐποιοῦντο παρ' ἀλλήλοις τὸ θαῤῥεῖν τὸ πρὸς ἰουδαίους ἔχθος, ὅτι πεσόντες αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὡσεὶ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων ὑπεχωρήθεν αὐτοῖς ἔφυγον. τούτοις τε δὴ εἰς κτησιφῶντα ὑποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη ἡ ὑποσκευὴ αὐτοῦ τῇδε ὑποκειμένη τυγχάνει. ἀσυλίαν δὴ δὲ αὐτοῖς τὴν ἱδρυσιν ποιησαμένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκέων φερόντων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων ἔθνος, τούς τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον δὲ σύρων ἐμπολιτεύον τοῖς τόποις τούτων ἔλεγον τοῖς σελευκίοις ὅτι πολέμῳ πρὸς ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἴς τε τὰ νέρδα καὶ τὸν νίσιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων πιστεύοντες τὸν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν καὶ ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα δὲ.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσηπου ἰσοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος καῖσαρ ὑπὸ βουλευτῶν ἀνῃρέθη. Κεφ. α
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β
Στάσις τῆς βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ
Ως κλαύδιος καῖσαρ ἀπεδίδωσιν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῇ, καὶ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ προσγράμματα τοῦ καίσαρος ἐν ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ. Κεφ. δ
Ἀπόκλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε
Ἡ ὀθησολὴ πουπλίου πετρωνίου τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ς
Περὶ τῆς τοῦ ἀγρίππα προόδου ἄχει ὁ τελάδης. Κεφ. ζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. CAP. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. CAP. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. CAP III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. CAP. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. CAP. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præsidis ad Doritas pro Iudæis scripta. CAP. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerisque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exilijs cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Campaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, alióque sucos secessus per Italiam. ad hæc Ioue qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenien sis statuarij,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ως γάϊος ὑπὸ χαιρέου ἀνῃρέθη.

ΓΑΪΟΣ ὃν ἐν μόνοις ἰουδαίοις τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοῖς ὁπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν ὑπεδείκνυτο τὴν μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης ἐσπλέων γῆς καὶ θαλάσσης ἐστέλλεν αὐτὸν, ὁπόση ῥωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτὸν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰσόρροπα φέροντα. μάλιστα δὲ ἠδικεῖτο τῶν δεινῶν τὴν περιοικουμένων ἡ ῥώμη κατ' ὀλίγον αὐτὸν τιμωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου, ἀλλά τοῖς τε ἄλλοις ἄχθος καὶ φόβητρον, καὶ μάλιστα τὸν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι, καὶ περιόντων ὑπαναιρέσεως τιμώμενοι. μυρία τε δείσκετο, καὶ κατὰ τὴν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τὸ πόλεως ἀγομένων, διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὸν βουλευτὴν κατακλήσεις, ὧν ἀτίμωσις ἦν καὶ μετανάστασις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, διὰ τὸ κατὰς φαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐφ' ἁρπαγῇ τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθειάζετο δὲ ἑαυτὸν, καὶ τοῖς τιμαῖς ὑπὲρ ἀνθρώπινος ἠξίου γίνεσθαι. διὰ δὲ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἷς τε ὁ διὸς φοίτιος τὸ ἱερὸν, ὁ καπετώλιον μὲ καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀπ' αὐτοῖς ὄζιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν δία. καὶ ἄλλα ἔπραττε μανίας ὑδὲν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ δικταρχίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσσιωνὶς ἑτέραν πόλιν ἀπὸ θαλάσσιον, καὶ τὸν διάβασιν δεινὸν ἡγούμενος ζεύξει περατοῦ, καὶ ἄλλως ἀπιβάλλειν ἠξίωμενος αὐτῷ δεσπότην ὄντι τῆς θαλάσσης ταῦτα καὶ ὁποῖα καὶ ὅλως γῆς ἀπαγτεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σανδίοις ζεύξαντα μέτεσιν τὴν θαλάσσης, καὶ εἴσω τὸν κόλπον ἀπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ὅπῃ τῇ μαφόρᾳ τὸ ἅρμα. θεὸς γὰρ ὄντι ζεύξαντας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς. τῶν τε ἱερῶν τῶν ἑλλήνων ὑδὲν ἐπ' ἀσύλῳ κατέλειπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας παρ' αὐτὸν. ἐ γὰρ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν τε ὄσων ἡ ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τήν τε οἰκείαν, καὶ τοῖς κήποις, ὁπόσα τε ἄλλῃ καταγωγὰ διὰ γῆς τῶν ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸ ὀλύμπιον τιμώμενον διὰ τὸ τῶν ἑλλήνων, καὶ ἔτως ὀνομασμένον ὀλύμπιον, φειδίᾳ τῷ ἀθηναίῳ πεποιημότος,

ἐπὶλ-

ἐτόλμησε κελεύσαι εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν· μέλλει δὲ A
πρᾶξαι γε τοῦτο ἀρχιτεκτόνων, φασὶν, ἐπὶ τὸν μέμμιον
ῥηγοῦλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ θεοῦ, ἀπολείπειν
τὸ ἔργον κινήσεως αὐτοῦ γεγνομένης. λέγεται γὰρ τὸ μέμ-
μιον δηλοῦν ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γεγνομένων ἢ
ὡς εἴ τινα ἤλπιζον, παρβαλέσθαι τὴν ἀναίρεσιν. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν καίσαρα ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν
ἀξιοκόνητον τὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτων
αὐτὸν κινδύνου γνόμενον, σώζεται φθάσας ἤδη B
καίσαρα τελευτήσαντα. εἰς τοῦτο γὰρ προῆλθε τὸ μανικὸν
αὐτοῦ, ὥς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ γνομένης, ἀνακομίσας ὅτι τὸ καπετώλιον ὅτι τοῖς γόνασι κατα-
πήσεται τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ δὴ
γεγονέναι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πα-
τέρας, ὁπότερον μείζονα φάσθαι ἐν μέσῳ δὲ καταλιμπάνειν. καὶ τάδε ἰκετεύοντα φεύγοντα αὐτὸν οἱ ἄν-
θρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας C
ποιεῖσθαι τοῦ δεσπότου ἐφ' οἷς ποτ' ἐθελήσειεν ἐγκλή-
μασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἐῶ ὁπόσα μέλλοι γνέσθαι, ἀλλὰ
τὸ χαιρεπές τε καὶ ὑπαγορεύσει τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γί-
νεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυδίου ἐτόλμα ποιήσασθαι πο-
λυδεύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ γαῖος ἐκείνου κατὰ παῤῥησίαν τοῦ αὐτοῦ δίκης θανάτου λεγομένης
ἐπ' ἀκεσάσει σωκελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ μὴ λαβεῖν δύ-
ναμιν ἀκελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεφύετό γε αὐτῷ. ἀνα- D
πεπλικότος δ' αὐτοῦ συκοφαντῶν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην ἧς ἐκράτει, καὶ πολλῶν τῶν δουλοκρατείαν
ἐπηρμένων τοῖς δεσπόταις, ὅτι βουλαὶ τὰ πολλὰ ἤδη
συνίσαντο. τοῦ μὲν ἐπ' ἀμυνὴν ὧν πάθοιεν ὀργὴν
ποιεμένων, τοῦ δ' πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν με-
γάλων πεφεμένων, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον.
ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις καὶ τῷ ἀσφαλεῖ με-
γάλῳ συνέγνωκεν δυσαρμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατος
αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ ὑδὲ εἰς ὀλίγον ἀξιογό- E
νει μὴ ἂν ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τελευτῆς
φθαγμομένης. βέλομαι δ' δι' ἀκριβείας τὸν πάντα
περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε καὶ πολλὴν
ἔχει πίστιν τοῦ θεοῦ τῆς δυνάμεως, καὶ φθαρμυ-
θίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς
οἰομένοις ἀτίδιον τὴν δυτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ὅτι μή-
νισον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ φθαγμομένης.
ὁδρὶς μὲν ζεῖς ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκεύαζετο, καὶ τού- F
των ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. ἀμ-
μίλιός τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς ἐν ἱβηρίᾳ γένος
συνεῖχε πινάς· ἢ δὲ ἐκείνων, ἢ δὲ αὐτοῦ προθυμος
ὢν ἄρασθαι γαΐου. ἐτέτακτο δ' αὐτοῖς συνεκροτεῖτο ἧς
χαιρέας κάσιος χιλίαρχος ἡγεμόνων ἐῶ. μνηκιανὸς
δ' ἄνιος ἐκ ὀλίγου μοίρας τοῦ ὅτι τὴν τυραννίδα
παρεσκευασμένων ἐῶ. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ G
προὸς γαΐον συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι πᾶσιν
ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον προὸς τὰ μετὰ ἀδικίας
ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχεν τὶ θυμοειδὲς ἐν τῇ δρα-
στικίᾳ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' ἓ μηδὲ σέγειν προσίθε-
σθαι τοῦ βελτιόνων. πολλοῖς γὰρ ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτοῦ δραστηρίοις. μνη-
κιανὸς δ' τὰ μὲν λεπίδου τε ἐκδικία, φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τῆς πολιτικῆς σὺν ὀλίγοις
ἀναιρεῖ γαΐος, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτὸν δρᾷ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν γαΐον ὅτι θάνατον ἀνακειμένῳ
ἐπαφιέναι τῷ ὀργῷ, ὅτι τῷ ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαιρέαν δ' αἰσχύλῳ φέροντα ὀνείδη τε εἰς τὴν ἀναν-
δρίαν τοῦ τῦ γαΐου προσφερομένῳ, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τῷ γαΐῳ

ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illætum simulacrum, & absque vitio. aiunt, etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem replesset sycophantiis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ; quod & in aduersis soletur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua cõsilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multique hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habēdam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probio effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essétque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuitia: & testē adhibebat Quintiliam

τελοῦντιν ὡς ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνων. διὸ ἢ κῆ πᾶσι κοινῆ προσεθήκατο τὸ δεῖν τῷ πράγματι σκέψιν, πότερα ὕβριν, θεωμένοις, κῆ δυσθυμίαν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀράμενοις τὸν γάϊον. ἴσως μὲν οὖν καθορθώσας, καλῶς ἢ καθορθοῖ τηλικοῦτον ἀγαθὸν ἔχειν δεῖ σωτηρίας τε τῆς πόλεως, κῆ τῆς ἡγεμονίας ποιεῖσι, ⁊ μὴ ὀλέθρου ἀπέδωκε τὸ πράγματος. πάντα ἢ χαρίεσαν ἐπείγεσθαι ὀνόματός τε δυσθυμία μείζονος, κῆ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ προσέναγ τῷ γαΐῳ δι' ἓ χιλιαρχίαν βαστάσης αὐτῷ κτείνειν ἐσομένης. ἐν τούτῳ ἢ ἱπποδρομίαι ἦσαν, κῆ σπουδάζε ἦ γὰρ ῥωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σωίασι ἢ προθύμως εἰς τὸ ἱππόδρομον, κῆ ἐφ' οἷς χρήζοιεν δίον ἦ τὸ αὐτοκρατόρων κῆ πλῆθος συνελθόντες. οἱ ἢ ἀναπλέκτους τὰς δεήσεις κρίναντες, ἐδαμῶς ἀχαρίστους. ἐκέλευον δὴ κῆ τὸ γαΐον ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τῆ τελῶν ἐπανιέναι, κῆ τῆ φόρων ὑπεκφίζειν τι τοῦ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ, ὡς ἐκείχετο, κῆ πλέον τι τῆ βοῆ χρωμένων, ἄλλοις ἄλλη διαπέμψας, κελεύει τοὺς δοῶντας λαβεῖν τε, κῆ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀπελεῖν φοβάμενος. κῆ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, κῆ οἷς προστέτακτο ἐποίησαν, πλείστοί τε ἦσαν οἱ δὴ τοιούτοις ὑποθανόντες. κῆ ὁ δῆμος εὐφραμὲν, ἐκείχετο ἢ παυσάμενος τ' βοῆς ἐν ὀλίγῳ τοῦ ἕνεκα τῆ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δὴ τοιούτοις παράπτησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίεσαν ἐπήγαγε μείζονος ἀπέδωκε τε τῆς ὑπερβουλῆς, κῆ παύειν κατὰ τῆ ἀνθρώπων ἐξηγειομένου τὸν γάϊον. καὶ πολλάκις μὲν, κῆ ὧδε τὰς ἐπιθέσεις ἐμελέτησεν ὑπερχειρεῖν, ⁊ μὲν ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, ἐκεῖνο ἐναγὲς καὶ ἀνοσιούργημα τὸν ἢ καιρὸν ὑποσκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ὑπὲρ καταπράξει τῆ βεβουλευμένων ταῖς χερσὶ χρῶτο. ἐστρατεύετο ἢ πολλῷ ἤδη χρόνον ἐν ἡδονῇ φέρων γαΐου τὸν σωματροφῶ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐπέστη γαΐος εἰσπραξόμενον τοῖς τε φόροις, κῆ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καίσαρος θησαυρὸν ἐφυσερήκει τοῖς καιροῖς, δῆλα τὸ διπλασιάσασθαι τῷ δυνάμιν αὐτῆ χρόνον ἐκεῖ ποιεῖται τῇ ἐπιπράξει τρόπῳ τῆ αὐτῆ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ γαΐου πρόσαξει δῆλα τὸ φειδοῖ χρῆσθαι τὰς τύχας οἴκτον λαμβάνων τῆ ὑπὸ τῶν εἰσπραξίν εἰς ὀργὴν προυκαλεῖτο τὸν γάϊον, μαλακίαν ὑπικαλουμένου αὐτῆ τὸ ἀολῆ σωάγεσθαι τὰ χρήματα. ⁊ δὴ τά τε ἄλλα ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, κῆ ὁπότε τὸ σημεῖον αὐτῆ τὸ τ' ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, θηλειά τε ἐδίδου σώματα, καὶ ταῦτα ἀμηχάνως ἀπέλεγε. καὶ ταῦτα ἔπρασσε αὐτὸς ὡς ἀπηλλαγμένος ἐν τινῶν τελεταῖς μυστηρίων, ἃς αὐτὸς συνίστατο, στολὰς ἐνδυόμενος γυναικείους καὶ τινων θρεπτίσεις πλοκαμίδων ὑπνοῦν, ἀλλά τε ὁπόσα ὑπικαταψήσασθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τοῦ ὑπὸ τοιούτοις αἰσχύνου ἐτόλμα χαρέα προσκαλεῖν. χαρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν ὑπαλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παίσατο, μείζονος ἢ ὁπότε ὑπεδέδοτο γελῶμενος ὑπὸ τῆ ὑπαλαμβανόντων, ὡς τε κῆ οἱ συχιλίαρχοι, παρέδοσαν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτῆ τ' καίσαρος κομίζειν, φρύλειόν τινα τ' εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. δῆλα ταῦτα ἢ αὐτῆ, κῆ θάρσος παίσατο κοινωνούς τινας παραλαμβάνειν, ὡς ἂν ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ⁊ ἰὼ γὰρ πομπήδιος συγκλητικὸς μὲ, τὰς ἀρχὰς ἢ διελθὼν ἅπασας, ὑπατικὸς ἢ ἄλλως, κῆ δι' αὐτὸ ἀποφάσμενος ὑπὸ τοῦ βίου. τοῦτον ἐνδίκου πρόδηλος ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀφρικανῇ κῆ τῇ γαΐῳ, μάρτυρα παραλαμβάνων κυϊντιλίαν

γυναῖκα

γυναῖκα τῷ ὅτι τ' σκιωπῆς ὅπιφανείᾳ τὲ ὠραίᾳ ὡρ- A
αϊσάσιον πολλοῖς τε ἦσαν, καὶ τῷ πομπηίῳ. καὶ τῆς
ἀνθρώπου, ψεῦδος γὰρ ἰών, δεινὸν ἡγεμόνης μάρτυρίαν
ὅτι θανάτῳ τὲ ἑκάστε ὠφελεῖν, βασάνων ἔχρηζεν
ὁ τιμίδιος. Ϛ γαΐος παρεξυμμόνος, κελεύει τ' χαιρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τ' κυϊντ-
ιλίαν, χρώμενος τῷ χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ
ὁπόσα τρεβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τὲ νομίζειν ὠμότερον
δικαιοπραγεῖν τὸν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλα- B
κίας. κυϊντιλία δ' ὅτι τὸν βάσανον ἀγομένην τῷ συ-
νισόρων τινὸς ὅτι βαίνει τῷ ποδὶ, ἀποσημαίνουσα
θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. διοίσει
γὰρ μὴ ἀπὸ εὐγαθίας βασανίζει ταύτην ὡμῶς ὁ χαι-
ρέας, ἄκων μὲν, καταναγκας δ' τὰς ὑπ' αὐτε. καὶ
μηδὲν ἐνδοῦσαν, ἦγεν εἰς τὸν ὄψιν τὸν γαΐου, δικαιο-
μένην ἂν ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ γαΐος παρών τι
πρὸς τὸν ὄψιν τῆς κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῷ ἀλγη- C
δόνων δικαιομένης, τὲ ἐγλήματος ἤφιει καὶ αὐτὸν καὶ
τὸν πομπήιον. ἐκείνων δ' καὶ χρημάτων δόσει τι-
μᾷ ὠφελιμείας ἐσομένων λώβης, ὧν ἐλελώβητο
εἰς τὸν ὠμότητα τὲ ἀφορήτου τῷ ἀλγηδόνων. ταῦ-
τα δεινῶς ἰωίασε τὸν χαιρέαν, ὡς ἄπορον ἀνθρώποις, Ϛ
ὑπὸ γαΐου παρηγορίας ἀξίοις ἐν αἰτίᾳ κακῶν τὸ ὅσον
ἐπ' αὐτοῖς γεγονημένοις. φησί τε πρὸς κλήμεντά
τε καὶ παπιώνιον, ὧν κλήμης μὲ ὅτι τῷ στρατοπέδων,
παπιώνιος δ' καὶ αὐτὸς ἰών, χιλιάρχων, ἀλλ' ὅτι φυ- D
λακῇ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα τὲ αὐτοκράτορος ἡμῖν
προέσειν ἐν ἐλλέλειπε. τῷ γὰρ σωματοκόπων αὐ-
τὲ κατὰ τῆς ἡγεμονίας προθυμίᾳ καὶ πόνοις, τοὺς μὲ
ἀπεκτεινάμεν, τοὺς δ' ἐστρεβλώκαμεν ὅτι τοσοῦτον,
ὡς ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μῶν πόσης τε ἀρετῆς
ἡμῶν ἐξάγεται τῷ στρατιῶν; σιγήσαντος δ' τὲ κλήμε-
τος, καὶ τὸ μὲν ἀρχαίᾳ φέρειν τὰ προσπαιόμενα καὶ τῷ
βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι φράσαντος, λόγῳ δ' αὖτῷ
τὸν μανίαν τὲ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡ- E
γουμένῳ προθυμίᾳ τὲ ἀσφαλοῦς, χαιρέας δ' ἤδη θαρ-
σεῖ χρώμενος ἐν λόγοις ἰῶν κινδύνων ἀπειλμένοις πρὸς
αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὸν πόλιν, καὶ τὸν ἀρχαῖν
ἐπεξιών, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἶη γαΐος ὁ τὸν ὅτι τοιού-
τοις αἰτίαν προσιθέμενος, τοῖς δ' ταληθὲς ἐξετάζειν
πειρωμένοις, ἐγὼ τε ὦ κλήμης, Ϛ ὑποσὶ ὁ παπιώνιος
καὶ προ ἡμῶν σὺ, ταύτας ῥωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ F
ἀνθρωπίνῳ τὰς τρέβλας προσφερόμενοι, Ϛ ὅπ-
τάγμασι τοῖς γαΐου δικανουόμενοι. γνώμη τε τῇ αὐ-
τῷ, παρὸν παύσω τοσαύτην ἤδη χρώμενον ὕβρει
εἰς τε τοὺς πολίτας Ϛ τοὺς ὑπηκόους, δικανόμεθα
δορυφόροι Ϛ δήμιοι καθεσηκότες αὐτὶ στρατιωτῷ, καὶ
τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπ' ἐλευθερίας, οὐδὲ ἀρ-
χῆς τῷ ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τὲ δουλουμένῳ
τάτε σώματα αὐτῷ καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι
τὸ καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς καὶ βασάνου τ' ἐκεί- G
νων, μέχρι δή τις καὶ καθ' ἡμῶν δικανήσηται τοιαῦτα
γαΐῳ. οὐ γὰρ εὐνοία τε πολιτεύει δικὰ τάδε πρὸς ἡ-
μᾶς, δι' ὑποφόσεως δ' μᾶλλον, καὶ ἄλλως τὲ πολλοῦ
τῷ ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος. οὐ γὰρ δὴ σήσεται
ποτε γαΐῳ τὰ τ' ὀργῆς, δικὰ τὸ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτ' τυγχάνειν. σκόπει δ' πρόσθεν ἡμᾶς καὶ αὐτοὶ,
δίον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε καὶ ἐλεύθερον βεβαιῶν, καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαξαὶ ψηφίσασθε. κλή-
μης δ' τ' μὲ δίκαιον τ' χαιρέᾳ, φανερὸς ἰῶ ἐπαινῶν, σιγᾷ δ' σπέλδει μὴ καὶ φορτικοῦντος εἰς πλέονας τ' λόγε,

mimam propter formam adamatam cum aliis
multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem
suum falso, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vigebat tormentis eam subiici. Tum Caius exasperatus
Chæream iubet sine mora torquere Quintiliã,
ideò potissimum ei solitus cædes & quæstiones iniungere, quòd putaret hæc executurum
inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret.
Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõsciorum cuiusdam obiter pedem calcauit,
innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam
examinauit Chærea, non sponte, sed necessitate coactus. Cúmque illa perduraret,
duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus
Popedium absoluit, & pecuniis solatus est
mulieris calamitatem, quam fortiter æquè
ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè
tulit Chærea, sic traduci putans suam sæuitiam,
quasi tam immodicam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem sic Clementem & Papinium alloquitur,
quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem
Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio nostro defuimus. nam nostra opera &
industria coniuratorum alij necati sunt, alij
tormentis intantum lacerati, vt ipsi visi sint
miserabiles. Sed hæccine sunt nostræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, sed
vultus rubore pudorem fatente ministeriorum talium, cæterùm verbis non ausо suggillare insaniam Cæsaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, causa vulgi
sermonibus in Caium refertur: sed si rei disquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic
Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti
humano generi horum malorum causa sumus,
qui mandata eius exequimur: & cùm finem
imponere possimus eius tum in ciues, tum in
reliquos subditos debacchationibus, per tam
fæda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio gestantes arma, sed pro
eius incolumitate, qui eorum tam animos quã
corpora in seruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæsorum & atrocissimis quæstionibus, donec ipsius iussu ab aliis
pari mosto tractabimur. non enim hoc modo
cariores ei reddimur, sed suspectiores potius:
& alioqui assuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquiescet priùs quàm nos quoque cæteris adiiciat:
nimirum iam destinatos exitio, nisi maturè
prospicimus & communi libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi approbaret Chæreæ sententiam, tacere tamen
eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præcæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolétiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properãtem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cõueniremus iam antè consentimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age agrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus fervor in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

καὶ δεχομένων ὁπόσα προπεπαθῆ καλῶς ἔχοι, περὶ τυχεῖν προέξαντας σπεύσαι τὸ ὁπλισμάτος γυμνωθῆναι κολασθῆναι. χεῖρω γὰρ αὖθις, ἢ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ὑποδιδόναι τὰ πάντα, ὡς ὑποφωνησομένης τινὸς αὐτοῖς ὁπλισείας τυχαίας. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφεῖσθαι τὸ ὅπλισι δὲ τόλμαν. τῶν μὲν δὴ ὑπὸ σῶν χαρέα συμπεθέντων καὶ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα αὐ ἴσως ὑποθείμην, δυσπρεπέστερα ἢ πῶς αὖ τις καὶ δύναιτο; καὶ κλήσεις μὲν ὡς αὐτὸν ἀπαλύει δεῖ λογισμῷ τῷ τε ἀπεσταλθέντων, καὶ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει προφερόμενος. χαρέας ἢ δείσας ὡς κορυφαῖον σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ἢ ἄλλως ἐξεπισάμενος αὐτὸν, καὶ τὸ ἑλληνίζειν ἐφασκεν, καὶ δεῖ τὸ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων πολεμίως διακειμένου λοιδορεῖν ἐκ τοῦ ὀξέως ἔχεσθαι τῆς ἐγνωσμένων εὐχρηστήσεως ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσας εἶ) προσθεσθαι, καὶ δίκην μὴ ὑπὸ κλήμενος ἐπροίτησις γένοιτο αὐτῷ, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, καὶ τῶν καιρῶν τὰς ἀναβολὰς πρὸς τῷ ὑποβαλλομένῳ πιθέμενος. ἐπεὶ ἢ ἀσμένως καὶ τῷ σαβίνῳ τὰ πάντα λῷ, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὴ ἐκ ὑστεροῦντι ἴσης, δυσπειθῆ ἢ προσόν τινα εἰπὼν ἀσφαλῆ εἶναι τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ προδιδόντος, ἐπείτε αὐδρὸς πυθόμενος, ἢ μόνον σίγειν ὧν πύθοιτο προσταττόμενος, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανερουμένου τὸ αὐτὸ, πολλῷ μᾶλλον ἤρτο. καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο τῆς χαρέως. ἐρώτησαν τε ὡς μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὁπλισιν δύσει ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τῷ μεγαλόφρονος συγγνώμῃ, γαίῳ ἢ ὑποπτον τὸ λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μινυκιανός τε, καὶ λέπιδος, καὶ δείματι κινδύνων τῷ καθ' αὑτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐπὶ τέλει φοβεροῖς ἦν γαῖος, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἔκασον, καὶ πρὸς οὕς τινας τὴν μανίαν χρῆσθαι μὴ ἀφισόμενος. φανερεί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ὁπὶ τοῖς πεφυκόσιν ἀχθηδόνος, διαφανεῖν μὲ ἀλλήλοις αὐτικρυς τὴν διάνοιαν, καὶ μῖσος τὸ πρὸς γαῖον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως ἢ ἀιδανόμενοι τὴν ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν γαῖον, καὶ δι' αὐτὸ δυοῖα χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπαλλαγμένοι. γνωμένης ἢ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπειπεῖν συνέβαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τιμιον ἡγεῖσθαι τὸν μινυκιανὸν, ὑπερόχῃ τε ἀξιώματος, γνωριώτατος δὲ ὢν τῇ πολιτῇ, καὶ τῷ ὅτι πᾶσιν ἐπαγουμένῳ μᾶλλον ὡς ἄπορον τινος λόγου φθάσαι, κἀκεῖνος εἴρετο χαρέαν, ὅτι καὶ καταλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως ὢν ἐς τὸ χαρέαν ἀπὸ τῶν σημείων τὸ δόσεως πρασομῶν ὕβρεις. ὁ ἢ χαρμαπὸ τὸ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τὸ μινουκιανὸν τὸ ὅτι τοιοῖσδε πιστεῦσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ σύ μοι δίδως εἶπε σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δέ σοι τῷ αἰσχίστου με μειζόνως εἴπερ εἰωθα ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. ὑδέ μοι χρεία πλειόνων ἐστὶ λόγων οἵ με θαρσοῖεν εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν. καὶ ἐν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' αὖ ἀρκέσει. ὥστε ἴδι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡμεμῷ τ' ἴσθι εἰ βέλοιο αὐτὸς κελεύων με χωρεῖν, ἢ καὶ προείσομαι ὁπλισεία τῇ σῇ, συμπροάσοντός τε πίσωνος. ὑδὲ ἀπορία σιδήρε τοῖς τ' ψυχὴν εἰς τὰ ἔργα προφερομένοις, δι' ὧν καὶ ὁ σίδηρος δρασήριος εἰσωθεν εἶ). ὥρμηκά τε εἰς τ' προάξειν, ἐχ ὧν αὖ αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι φερόμενος, ἡ γὰρ σχολὴ κινδυνίους μοι καταιονεῖν τοὺς ἐμαυτῦ, δικαίως τε παξίδος

ἐλθ-

ἐλεύθερα τάττης ἐπαλγῶντι, καὶ τῶν νόμων τὴν ἀρετὴν ἀφηρημένῳ. ζοὶ τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου δίκῃ γαῖον καὶ ἄληφότος. ἄξιος δ' ἂν εἶην καὶ σοὶ δικαστὴς τοιούτοις τυγχάνειν, ὅτι τὸν ὁμοια φρονεῖν αὐτοῖς ἢ σὲ μὴ ἀπελλάχθαι μανικιανὸς ἢ τὸ ὁρμᾶν τὸν λόγον θαρσαλέως, καταζέσαντα τε ἐς μῆνας, καὶ παρεσκευάσατο τὴν τόλμαν αὐτῷ, ἐναγίσας τε ἢ ἀπανασάμενος. μετ' ὀλίγων δὲ ἢ μετ' ἱκετείας ἀπεῖλύοντο, ἢ ἰαχμεῖζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος δὲ εἰς τὸ βουλευτήριον χαρέᾳ, φωνὴ ἐκ τοῦ πλήθους ἠκούσθη τινος ἐπ' ἐξορμήσει, καὶ δύοντος περαίνειν μὲ δὴ τὸ παραυτίκα, ἢ παρασκευάζειν τὸ δαιμόνιον. ἢ τὸ χαρέᾳ τὸ μὲ φράσαι ὑπώπτευσέ τις μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν παραδότης γεγονότος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ὅτι παρέσκηπτον φέρειν, εἴτε παραινέσει τῶν συνεγνωκότων ἀπαναγκάζοντός τινος, εἴτε δὴ καὶ τοῦ θεοῦ ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ἀέξοντος αὐτό. δεδιττόμενοι δὲ ἐκ πολλῶν τὸ ἐπιβάλλεσθαι, καὶ πάντες ἐν ὄκνοις παρῆσαν. οἱ μὲ βουλευτῆς ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τῷ στρατιωτικῷ συνήθεσαν. ἐδόκει γὰρ ἑκάστῳ ὃς μὴ ἐν δικαιοσύνῃ κινεῖσθαι τὴν γαῖαν μετάστασιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντας ἐπέσχετο ὁποίῳ δύναιτό τις τρόπῳ μὴ δι' ἐκὼν εἶναι δ' ὅτι τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχοι θεοθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων ἤρτο ὅτι τυραννοκτονία. ἐπεὶ καὶ κάλλιστος, ἀπελεύθερος δὲ ἦν γαΐῳ πλεῖστα τε αἴρειν εἰς ὄδεν ὅτι μέγιστον δυνάμεως ἀφίστατο, καὶ ἀδύνατον ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τῶν πάντων, καὶ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐγίγνετο αὐτῷ, δωροδοκώτατος δὲ ὢν καὶ ὑβριστικώτατος, παρόντα σφῶν ἐξουσίᾳ χρησάμενος ἔδοξέ τοι εἰκός, καὶ ἄλλως τε τῷ γαΐῳ τὸν φύσιν ἐξεπισάμενος ἀπήκειν ἐσαεί, καὶ ἐφ' οἷς τισι κείνειν ὑδαμῶς ἀπαναισάμενοι χαρμένειν, αὐτοῦ τε πολλαὶ μὲν καὶ ἄλλαι τῷ κινδυνεύειν αἰτίαι, ἐχ ἥκιστα δ' τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐπιθέσθαι κρυπτῶς μεταδιδόντα πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τῷ κἂν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὸν ἡγεμονίαν γαΐῳ μετεῖναι, αὐτοῦ τὸν ὑπόθεσιν δ' τιμῆς τὸν ἐφ' ὁμοίοις ἐχειν, προσκατατέλλεσθαι χάριν, καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐπόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς δίκῃ χρῆσαι φαρμάκῳ τῷ κλαύδιον, μυείας δεῖσθαι τῶν χρημάτων τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δ' προσποιεῖτο κάλλιστος ὅτι θήρᾳ τῇ κλαυδίᾳ τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ ὕστερον γαΐος ὡρμηκὼς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐκείνου τοῦ κάλλιστον προφάσεων, ὕστερ κάλλιστος κελευσθεὶς που τὸν προῆκται δόκησιν ὑπολάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τὸ διαφόρους ὑποστολάς, ὡς αὖ ὃν τῷ παραχρῆμα τὸν μισθὸν σκομίζειν. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἐκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τῷ γαΐῳ, κάλλιστος προσαποσπασθαι χάριτος κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ ἠμυομένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν χαρέᾳ ὑποβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀνειδῶν πολλῶν. ἐδόκει γὰρ χαρέας ἐκὼν τῷ προάσειν ἀναβολὴν ἐφιέσθαι, πάντα κομῇ ὑπτιόθεσιον τῇ προάξει νομίζων. καὶ δὲ εἰς τὸ καπετώλιον αἰώρητα, καὶ τὰς θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ὑπελαμβάνετο τοῦ γαΐου, παρὼν πολλάκις κομεύς. καὶ ὑπὲρ τὸ βασιλικῆς ἐσάμενον, καὶ δῆμῳ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπτέντα ὅσαν κεφαλῆς, ὑψηλὸν δὲ ὄζει τὸ στόμα εἰς τὸ ἀγορεύειν φέρον, ὅτι τε τῶν μυστηρίων ταῖς ποιήσεσιν ἃ σωίσα τότε. πάντων δὲ αὐτὸν ἀναβεβοημένῃ θεσπιῳδὰ τὸν ὑπογνώσαι τῷ ὑπὸ χρησμοῦ τινι γεγενῆσθαι πεπρωμένα. εἰ δὴ μηδὲν τιμῶν, ὡς τῶν θεῶν αὐτῶν δύναμιν τὸ θνατὸν παρατυγχάνειν,

A sublatis legibus, & omnibus imminente a Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eius ratos haberent: atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quotquot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánsque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies cónsciorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde, aureos & argentos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. At non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortẽ virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

αὐτῷ δ' αὖ ἐχρῶ ἐγχειρεῖν, καὶ μὴ σπένδεσθαι συμβῆναι διαλῦσαι τὸ χαῖον. ἔτος δὲ ὀργῆς εἶχε τοῖς συνωμόταις ὁ Χαιρέας, διὸ καὶ τοῖς καιροῖς μὴ διαρρύειν. οἱ δ' ἕτεροι μὲ νομίμων τε χρῆζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῷ ἐπαγόμενον. ἐμὲ μὲν ἀλλ' ἥξειν, εἰς ὀλίγον γοῦν ἐκβολῇ χρήσασθαι μὴ καὶ ὀπτασφάλματος τῇ ὁπλιτικῇ συνελθόντος, ταράξαιεν τὴν πόλιν ζητήσεων τὴν συνειδότων τὴν θεᾶσθαι γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μᾶλλον σεσιν ὁπλιτρεῖν, ἀποσχεῖν τὴν ἀνδραγαθείαν φεύξεσθαι ζαῖν θεὸς αὐτοὺς μᾶζόνως. καλῶς ἂν ἔχειν. θεωρεῖν ἐν τῷ παλατίῳ ὁπλιτελεσμένων ἄπλως τὸ χρήματος. ἄγον δ' ὅπι τιμῇ τὸ πρώτῃ μεταστησαμένης τὴν ἀρχὴν τοῦ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρὸν τε πρὸ τοῦ βασιλείου καλύβης πηκτῇ ὑρομένης, καὶ ῥωμαίων τε οἱ διαξίδας θεωρῶσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ καῖσαρ ρασώνιος τε αὐτοῖς ἑστὼς πολλῶν μυελάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργυμένων, ὥστε εἰσιόντι τινὶ ὁπλιχείρησιν ποιήσασθαι, δυναμένοις τοῖς ὑπασπισταῖς εἰ καί τινες προθυμοῖντο μὴ ὠφελῆσαι μένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἰ χρὸ ὁ χαιρέας, ὁ τῷ θεωρεῖν ἐπελθόντων τῇ πρώτῃ διδομένων ἄπλεσθαι τὴν προξεως. ἰκνεῖσθαι δ' ἰὼ τὸ καὶ σπεύσας προβεβλημένος, τὸ δ' τύχης συγχωρεῖν ἐκβολαὶ, καὶ τοῖς ἔρις ἐκβαλλομένου τοῖς νομίμοις ἡμέραις, μόλις πρὸ τὴν τελευταίαν αὐτοῖς ἐπροφθῆ τὸ ἔργον. χαιρέας γὰρ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολὺς μὲν εἶπε καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ἀνειδίσαι τε τὸ ὁπομένον ἡμῖν ὅπι τοῖς ἔτι βουλευθεῖσι μετὰ ἀρετῆς, δεινὸν ἂν εἰ μενύματος ῥωμένης διαπεσεῖται ἡ πρᾶξις, καὶ ζαῖος ὑβρει μειζόνως. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τὰ ἐλευθερίας ἀφαιρεσύμενον ὁπόσα τῷ ἡμετέρων, τὸ προσθήκιον τῷ ζαίου τυραννίδι χαιριζόμενα; δέον αὐτοῖς ταδεῖς τὸ λοιπὸν ἓν), καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τῷ δυσάμενος φθαρῆναι δ' ἀγῶνος τῷ ἅπαντος τὰ αἰδὶς ἐν θεάμασι μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταλιπαν. τῷ δ' ἐδὲ αἰτιᾶσθαι ὡς ὑ πάνυ καλῶν δυναμένων, ὅτε τινὶ προῆξιν αἴτιος διχομένων, σιγῇ δ' καταπεπλησμένων, τί φησιν, ὦ ῥωμαῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τινὶ σήμερον τῷ θεωρεῖν ὑστάτην ἡμέραν ἔσαν, καὶ ζαῖον ἐκπολυσόμενον; ὅπι γὰρ ἀλεξανδρείας παρεσκεύασο πλεῖν κατὰ θεορίαν τὰ ἀγύπτου. καλὸν δ' ἡμῖν προσέσθαι τῷ χειρῶν τὸ ὄνειδος τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεύσαν, διά τε γῆς καὶ θαλάττης. πῶς δ' ἂν αὖ δικαίως κείνομεν αὐτοὺς αἰχμὴν τῷ ῥωσομένων, εἴτις οὖν αὐτὸς ἀγύπτιος κείνεται, τινὶ ὕβριν οὐχ ὑπομένοντας ἀναχετὸν τοῖς ἐλευθέροις γενόσαν; ἐγὼ μὲν οὖν ἐκεῖ εἰς πλείονα αἰτίξομαι τὰς σκέψεις ἡμῖν, χωρήσαν δ' τοῖς κινδυνίοις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονὴ φέρων παῖ ὅτι καὶ ῥώσιτο ἐξ αὐτῷ, ἐδὲ αὖ ἐκβαλοίμην ἐπερ εἶπ. τὸ δὲ δὴ καὶ ῥώσιτ' αὖ δὲ εἰ φεύγημα ἔχοντι τούτου κεπλιώτερον, ζαῖον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τινὶ ὅπι τῷδε ἀριτινὶ ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὡρμᾶκει προῆξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπεποίησε θάρσος. πᾶσι τε ἰὼ ἔρως ἁπλῶς τῆ ἐγχειρήματος, μηδὲν ἐκβαλλομένοις, εἰωθέ τε ὅπι τῆ παλατίῳ τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἔθος δὲ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αὐτεῖν ὧδε τῷ αὐτοκράτορες τὸ σημεῖον, ἰὼ τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τὴν ὠφελήψεως τῆ σημείου. ἀρτι τε σιωπὴ πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ὅπι προσηκαλήψθεας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος ζαῖῳ τῆ ὅπι τοῦτο δὲ τῷ πολλῶν αὐδὴν, παρὸ καὶ ἐβιάκειτο ἐδὲν, ὅτε τῇ συγκλήτῳ χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην ἐζον-

τὸ, καὶ

τὸ, καὶ τοῖς αὐτὸ ἐφάσαν ὁμῶς αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δήλῳ αἵματι μιγνύμενον τὸ ἐλδύθερον. γαΐος δὲ προϊόντων αὐτῷ γλυκυμένων, ἔθυε τῷ σεβαστῷ καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἤγετο. καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείου τινὸς σωλῆνα αἵματι λευκῷ ἀσπρίωνος τοῦ ἐκ τῆς συγκλητικῶν ἀναπλεων γλυκέως. τοῦτο γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, ἰῷ δὲ ἄρα εἰς οἰωνὸν τῷ ἀσπρίωνι φανερὸν, ὅτι καταφθείρεται δὲ τῷ γαΐῳ. γαΐον δὲ ἱστορεῖται φθόᾳ φύσει τὸ ἑαυτοῦ, δυσφορητότατον γλυκέως κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ διὸ πολλὰ χρώμενον ὁμιλίαις, πάνυ ὀλίγαις ἐν ἐκπλήξαι τὸν παρεστῶτα. μὴ δὲ θυσίαν, ὅτι τὸ θεωρίαν ἔφερεις, ἐκαθέζετο, καὶ ὡδὲ αὐτὸν τὸ ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκόπαζον δὲ τὸ θέατρον, πλῆρες δὲ ἐγένετο καὶ ἕκαστον ἑαυτοῦ, ἔστι δὲ ἔδρον. δύο ἔχει δύο φερούσας, τὸ μὲν, εἰς ἄγαθον, τὸ δὲ, εἰς ὁδὸν εἰσόδους, καὶ διαχωρίσεσιν, ὅπως μὴ ἀναμίσοιντο οἱ ἐνδὸν ἀπειλημμένοι. ἐκ δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἑτέρῳ διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπέφηνε φίαν ἐπαναστροφὴν τοῖς ἀπαγωγίαις, καὶ ὁπόσα ἀναγκαῖα. συγκαθημένης δὲ τοῦ πλήθους, καὶ τὸ χαιρέα σεμνῶς τοῖς χιλιάρχαις ἐκ ἄπωθεν τοῦ γαΐου, διὸ δὲ ἔστι θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βαθύβιός τις τῆς συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικὼς, ἤρετο κλαύδιον καθαθεζόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπατικὸν, εἰ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων ἀφαίρετο πίστις, προμηθὴς γλυκόμενος τὸ μὴ ἐξάπυρος εἶ) τάδε λέγων. τὸ δὲ φαμόν μηδὲν πεπῶδες. σήμερον ζιγαρῶν ὦ κλαύδιε τυραννοκτονίας ἀγὼν προύκειται. καὶ ὁ κλαύδιος, ὦ γλυκᾶε, φησὶ σίγα, μήπως ἄλλος ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὀπώρας ὑπαρχούσης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὀπύσα τῷ σανίῳ τίμια τοῖς κτεμένοις, ὁ γαΐος ἡδονῇ τὰς ἀφ' αὐτῆς ἐθεώρει μάχας, καὶ διαρπαγὰς οἰκτρομένων αὐτὸ τῶν θεωρῶν. ἐνθάδε καὶ σημεῖα μανθάνει δύο γλυκέως. καὶ γὰρ μῖμος εἰσάγει καθ' ὃν σαυρεῖται ληφθεὶς ἡγεμών, ὅτε ὀρχηστὴς δ' ἐμμα εἰσάγει κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐκτείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἵμά τε λῶ τεχνητὸν πολὺ, καὶ τὸ ὠδὲ τὸν σαυρωθέντα ἐκκεχυμένον, καὶ τὸ ὠδὲ τὴ κινύραν. ὁμολογεῖται δὲ καὶ τὴ ἡμέραν ἐκείνῳ γλυκέως ἐν ᾗ φίλιππον τὸν ἀμυντου μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας εἰς τῆς ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐου δὲ ἐνδοιάζοντος εἴτε ὠδαμῶσειν εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ διὰ τὸ τελευταίαν εἶ) τῶν ἡμέραν, εἴτε λυθρῷ χρισάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπανίοι καθὰ καὶ πρότερον, μνησθεὶς δὲ τοῦ γαΐου καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ διαχυθεὶς τὰ τῆς καιρῶν εἰς κενὸν, ἐκάνασας ἐπειδὴ ὁ χαιρέας ἐώρα προεξελευθότα, ἐπείγετο θεραπεύειν αὐτὸν προελθών. λαμβάνεται δὲ αὐτοῦ τῆς τολῆς γαΐος καὶ φιλοφρονούμενος δῆθεν, καὶ ποῖ δὴ φησιν ὦ μαθόμενε. καὶ ὁ μὲ, αἰδοῖ δοκεῖ τὸ καίσαρος καθίζειν. κρείττων δὲ ὁ φόβος λῶ. ὀλίγον τε διαλιπών, εἶτα διαπίσεται. καὶ ὁ γαΐος ἡδὲν ἐμποδὼν λῶ, ἄξιόν τι δοκῶν δὴ τινι τῆς αἰσθησεκτων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. ἀμφρώνας δὲ, καὶ αὐτὸς παρῆνει τῷ γαΐῳ καθ' ᾧ προτερον ὑπεξελθόντι πρός τε λυθρῷ καὶ ἀρίστῳ γλυκέσθαι, καὶ ἔπειτα δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσον δὴ πέρας ἀχθῶμαι τὸ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ ὠδὲ τὸ χαιρέαν ἔτασον μὲ ἀλλήλοις ἢ καιρὸς, καὶ ἐχθρὸν ἕκαστον σαυτὰ ἢ προσαχθεῖσι μὴ διαλιμπάνειν δὴ πονοῦντας. ἤχθοντο δὴ τῇ διαβολῇ, καὶ τῷ μέλλειν ζῷ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ ὠδὲ τὸ ἀνάπαυσιν ἤδη ζῷ τὰ ἡμέρας λῶ, καὶ χαιρέας θεραπεύοντος γαΐου, προθύμως λῶ ἐπανελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ προσαιτεῖν. προσὸ δὲ μὴ ζῷ τοῦτο σῶ πολλῷ φόνῳ τῷ τε βελούτῳ, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν

bant viri cum mulieribus, & ſenatui conſuli cum ingenuis. progreſſus deinde imperator rem diuinam fecit Auguſto Cæſari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit reſpergi cruore togam Aſprenatis vnius è ſenatorum numero, quod ominoſum ei fuit, licèt tum riſu exceptum à Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Caium ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilé, ita vt inſueta comitate omnibus faceret miraculo. Peracto ſacro conſedit inter amicos in theatro, quod compactile inſtaurabatur per ſingulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram verſus ſubdiualem aream, alteram verſus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorum conſeſſu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, vbi mimi verſabantur, & muſici. Cúmque iam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Barbius vir prætorius ſubmiſſa voce rogauit aſſidentem ſibi Cluuitum conſularem, ecquid noui audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparſis deinde in ſpectatores miſſilibus, quæ pomis conſtabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiendis: hæc certatim populo: moxque duo quædam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt in quo iudex deprehenſus in crucem ſuffigitur: & fabula acta eſt Cinyra, in qua & ipſe & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fuſum eſt tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuiſſe aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne vſque finem ſpectaculi, præſertim cùm dies eſſet vltimus: an lotus & cibo ſumpto reuerteretur, vt erat ſolitus: Minucianus ſupra Caium aſſidens, veritus ne periret occaſio, iam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comitet apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reueritus ſedit denuo. ſed vicit timor: & paulò pòſt rurſum ſurrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, vt more ſolito lotus & ptanſus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conſcius, quòd ſtatutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam eſſet hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atque in ſedentem irruere. quamuis enim intelligeret id ſine multa equitum, qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri,

exiſtimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cæſarem. Tum coniurati turbam dimouent, quaſi Caio hoc volente: re autem vera captantes ſolitudinem quo faciliùs poſſent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus ſororis eius maritus, & Valerius Aſiaticus: quos dimoueri vetabat ſua dignitas. eos ipſe ſequebatur cum Paulo Arruntio. mox vbi regiam ingreſſi ſunt, relicta recta via per quam eum præſtolabãtur ſeruorum miniſteria, & quà Claudius cum aliis præceſſerat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco viſurus, qui venerant ex Aſia, partim ad concinendos hymnos ſacrorum domeſticorum, partim ad ſaltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea ſignum poſtulat. & illo probroſum quiddã dante conuitio ſimul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus conſauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit veriſimile, quia tale facinus non admittit lenta conſilia. quòd ſi hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuiſſe omnium ſtultiſſimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter ſe ac ſuos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio poſſent ſuccurrere, niſi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur ſe & amicos potiùs quàm illum affligere voluiſſe, cùm poſſet re bene geſta clam ſe vltoribus eius ſubducere, non perdendo temere tempus, vel ſeipſum potiùs. Verùm hæc quiſque, vt libuerit æſtimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet oſſe iugulí retentum eſt, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, ſiue quòd nemini ſatis fideret, ſiue præ ſuperbia: gemitu tantum edito, fuga ſe propipiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumſiſtentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixiſſe fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus eſt. quamuis enim adhibuerit ſocios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúſque auſus eſt conſilium communicare cum aliis. quod vbi probari ſenſit, coniuratos in vnum contraxit vſus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam poſceret, hic quoque primus in eum irruit, & ſua virtute cædem exorſus trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ δεδιὼς, θεόθυμος λῦ, κωλῶς ἔχειν ἡγέμονος, πᾶσιν ἀσφάλειαν Ⓒ ἐλευθερίαν ὠνέμενος ἐν ὀλίγῳ πίπτειν τὰ κῆ τὰς ἀπολεμβάνες. Ⓒ δὴ ταμιμένων εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει γάιος ἀναστάς, καὶ θόρυβος λῦ. ἀνέστρεφον ἢ κὴ οἱ συνωμόται κὴ ἀνωθοῦντο τὸ πλῆθος, λόγῳ μὲ ὡς τὸ συγκεραύνειν τὸν γάιον, ἔργῳ ἢ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἅπτεται τοῦ σφαγῆς. παρεξέκεσαν ἢ κλαύδιος μὲ ὁ παῖδως αὐτὸ, κὴ μάρκος μινυκιανὸς ὁ τοῦ ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι ἢ οὐαλέριος ἀσιατικὸς, οἷς ἀδὴ βουλομένοις διακωλύσαι δύναμις λῦ αἰδεῖ τοῦ ἀξιώσεως. εἵπετο ἢ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ ἢ ἐντὸς λῦ τῶν βασιλείων, τὰς μὲ δρομικὰς ὁδοὺς λείπει, καθ' ἃς δὴ ἐκπέπεσαν τῶν ἄλλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸ, κὴ παρῆσαν οἱ περὶ τὸ κλαύδιον. ξέπε ἢ κῆ στενωπὸν ἠρεμοῦντα, κὴ ὅπου τόπον παρὸς λεχρίοις ὑμνῳδοῦντας, ἅμα κὴ παῖδας οἱ ἦκεσαν ἐκ τοῦ ἀσίας καλλιφώνους, πομπῆς αὐτῷ ἐκεῖθεν ὑμουμένης ὅτι ὕμνοις μυστηρίων ἐπετέλει, ἐνίοι ἢ κῆ πυρρίχισμὸν οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσωντο. ὑπαντιάζει ἢ αὐτὸν χαιρέας κὴ ἤτησε σημεῖον. τὸ ἢ τῶ εἰς κλοῦν ἀναχωμένων εἰπόντος, ὁδὲν ἐνδοιάσας λοιδορίας τε ἐκχέπτο κῆ τῷ γαΐῳ, κὴ ἀπασσάμενος τὸ ξίφος, ἐπάγει πληγὴν σφοδρὰν. ἐ μὲν γε λῦ καίειος. καί τινὲ φασί τινες θεόνοιᾳ τοῦ χαιρέα γενέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν γάιον, ἀλλὰ πιμωρεῖσθαι μείζονας πληθὺς τραυμάτων. ἐμοὶ ἢ ἀπίθανος δοκεῖ ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ὅπι χωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς θεάσεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεαν ἢ εἴπερ ἄπως ἐφόνευε, πάντων ἥμιμαι μωρία διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ ὀξέως ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε, κὴ τοῖς συνωμόταις κινδυνίων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπιγνῶναι βοηθειῶν γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὸν ψυχὸν ἀφεῖναι. καὶ ταῦθα χαρίεν λόγον ἂν γνῶναι ὁ θεὸς τῆς γαΐου τιμωρείας, ἀλλὰ τοῦ αὐτῷ, καὶ τῷ φίλων, ὅπου ἢ κῆ θεάσασθαι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῷ ἀμυνομένων, ἐκ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτόν τε ἀπολέσαι κὴ τὴν χαρέα. καὶ ταῦτα μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βουλομένοις, ἢ κὴ θέλοιεν. ὁ ἢ γαΐος ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμενος, μεσηγὺς δὲ τοῦτο ὤμου, καὶ τὸ τραχήλου φερόμενον τὸ ξίφος, ἐπέσχεν ἡ κλεὶς θεσσοτέρω χαρεῖν, ἔτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ἔτε ἐπεκαλέσατό τινας τῷ φίλων, εἴτε ἀπιστία εἴτε κὴ ἄλλως φρονήσει. σόνῳ ἢ χρησάμενος θεὸς τῆς ἀληθόνος τὸ θεῖτὸν εἰς τὸ θεόθεν ἵετο φυγῇ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῷ ἱππάρχων ἤδη θεοκατεργασμένος, ὠθεῖ κλιθέντα ὅπι γόνυ. πολλοὶ ἢ θεοσταίτες ἀφ' ἑνὸς ἐγκελεύσματος ἐκόπτον τοῖς ξίφεσι. ἐγκελεύσμός τε τὰ θεὸς ἀλλήλους καὶ θεὸς ἕεις αὐτοῖς λῦ. τελεύταιαν ἢ ἀκύλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἀπαίτων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μεθίεσαν αὐτὸν ἀκεραῖον. ἀναθεὶν δ' αὖτις τὸ θεάξειν χαρέα, κὴ δὲ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπεπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' ἓν πρῶτός τε ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς θεαχθεὶς θεολαβὼν πολὺ τῶν ἁπάντων, κὴ πρῶτος μὲ ὁλμηρῶς ὤρεπτεν τοῖς λοιποῖς, διεχομένων ἢ τὸν ὅπι τῷ φόνῳ λόγον, ἀπορέσας τε ἤθεσιν, κὴ τὰ πάντα φρονίμως συνεπίσας ἔνθα ξυνωμοσίᾳ εἰσηγήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, κὴ λόγοις καθομίλησε χρησοῖς, ὡς ὁ ὁλμῆρτας λῦ ἀγκασέ τε τοὺς πάντας, ἐπεί τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὶ χρῆσθαι, φαίνει καὶ ταῦθα πρῶτός τε ὁρμήσας, κὴ ἀψάμενος ἀρετῇ τῶν φόνῳ, κὴ τοῖς ἄλλοις διεπιβαλὼν παράσχων Ⓒ θεοπτέρωτα γαΐον. ὥστε ἀ δικαίως,

Ⓒ ὁπόσα

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἰη πεπραγμένα τῇ χαρέᾳ ξυνωμοσίᾳ τε & ἀρετῇ προσήκοντα, & πόνῳ τῆς χειρὸς καὶ γαΐου μὲν τούτῳ ξίφει χρησαμένου τελευτῆς ὑπὸ τῶν πολλῶν τῆς θαυμάτων ὀποφυχθεὶς ἔκτο. οἱ δὲ τὸν χαρέαν, ἐπειδὴ κατείργασο αὐτοῖς ἤδη γαΐος, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐώρων, ὄκνῳ τε τῆς γεγονότων. ἐ γὰρ μικρὸν ἦν τὸν αὐτοκράτορα ἀνῃρηκόσι τὸ κινδύνευμα ὑπό τε τῶν οἰκείων τῶν δήμου τιμώμενον, καὶ ὄντα πρόσφιλῆ, καὶ τῆς στρατιωτῶν μὴ ἀναμωτὶ ποιησομένων τιὼ ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε γενῶν ὑσῶν τῆς ὁδῶν καθ' ἃς ἐπράξαν τὸ ἔργον, & μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τὰ θεραπείας, & ὁπόσοι τῆς στρατιωτῶν ὅτι φυλακὴ τῶν αὐτοκράτορος ἐκείνιω παρῆσαν τιὼ ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χωρησιῶντες, παρῆσαν εἰς τιὼ γερμανικῶν μὲν οἰκίαν τῶν γαΐου παῖδος, ὃν τότε αἱρήκεσαν. σωπημένη δ' ἐκείνη, διὰ τὸ ἐν τῷ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίας ἑκάστῳ τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τῆς οἰκοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τὴν ἐπονυμίαν ἔλαχεν. ἐ δὲ ἐκπεσόντες ἐκ τῶν πλήθους τὴν ἔφοδον, ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λανθάνοντες ἀκμιὼ κακοῦ τῶν τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρώτους δ' εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ ἀφθησις ἀφίκετο τὸ γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δ' ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ὃ ἐ κατέλεχαν, τὸ κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῷ. θυμῷ δ' χρῆσθαι πάτριον ὄξιν αὐτοῖς ἀπαίσιον εἶπεν ἑτέρους βαρβάρων, διά τε ἡσυχίως λογισμὸν ὑπισχεῖσθαι τῶν ποιημένων, ῥωμαλέους τοῖς σώμασι, & τῇ πρώτῃ ὁρμῇ συνιόντας τοῖς πολεμίοις, ἃ ἀφορμίσωσι μεγάλα καταρθοῦντες. ἔτοι ὧν πυθομένοι τὸ γαΐου τὸ σφαγὴν, καὶ προαλγήσαντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κείνειν ὑπὸ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῷ, μάλιστα δ' αὐτοῖς πρόσφιλὴς ἦν γαΐος δόσεσι χρημάτων τὸ δοῦναι αὐτῷ κτεάμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη (προεστήκει δ' αὐτῷ, σαβῖνος χιλιάρχων, ἐ δὲ ἀρετὴν καὶ γενναιότητα προόντων, μονομάχος γὰρ ἦν, ἰσχύι δ' σώματος τιὼ ὅτι τοιούτοις κτησάμενος ἀρχὴν) διεξῆσαν τὰ οἰκίας ἀπορρύνομενοι τοὺς σφαγέας τῶ καίσαρος. ἀπορρύαντα κρεκργήσασιν αὐτοῖς, διὰ τὸ πρώτῳ προπεσεῖν, ἃ τιὼ σολλὼ μιαίαν τὸ αἷμα τῆς θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, ἀπ' ἀγαθῷ τ' συντυχίαν ἀπεσήμαινε τῶ γεγονότος. δεύτερος νωβανὸς ὑπανίζειν, τοῖς γενναιοτάτοις τ' πολιτῶν, & πολλοῖς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῷ προπατόρων, καὶ μηδὲν αἰδουμένων αὐτὰ τὴν ἀξίωσιν ἰσχύι πρήχων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τ' πρώτων ὀλίγιστων συμπλακεῖς, φανερός τε ἦν ἀπροφασμόνως τεθνηξόμενος, μέχει δὲ προιχθεὶς πολλοῖς τῆς ὑπερεσμένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους θαυμάτων. τέτος δ' αὐτίος τῆς ἐκ τῆς βελῆς σωὴ ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον προπεσόν, ὑπὸ δ' φιλοθεαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς τῶ αὐτόπτης γενέσθαι γαΐου κειμένου, μῶσος ἐπέφανε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τὸ αὐτοῦ, καὶ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεθεὶς, κτείνῃ στρατιώτας ὑποπέμψας, καὶ παρὼν μὲν διατάδε διφραινόμενος θεωρίᾳ τ' νεκρῶ. θορυβεμένης δ' οἰκείας, χρυσίδν αὐτὸν ἐνθυμησάμενος, ἐ βλαφυγαίνει τ' γερμανῶν τὸ εἰς τ' ἔρευναν ἀκειβὲς, καὶ ὅτι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τῆς τε αἰτιῶν καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων, καὶ οἱ μὲν, ταύτῃ τεθνήκεσαν. εἰς δ' τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τ' γαΐου τελευτῆς, ἐκπλαγείς τε, & ἀπιστία ξυν. οἱ μὲν δ' & πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τ' ὄλεθρον αὐτῷ, καὶ πρὸ πολλῶ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθὸν, ὑπὸ δίκης ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν.

A & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani ſenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiã: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi cóparans: mox que duce Sabino (is non ſua, aut maiorũ virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam lateret interfectores Cæſaris: & primùm fortè oblatum Aſprenatem fruſtatim lacerauerunt, cũ cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri ſuã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ reluctanti ei, qui primus ſe inuaſerat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrũ rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsenserant, vel quòd verum esset miserè cupiebant, adeò nō proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cū aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ ἢ οἷς ⸂ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων λῦ, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐθέλειν πι-
στεύειν ὑπερῆρε, μήτε ἀληθείᾳ προσιέμενος, μήτε τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπῳ εἶ) τοιάδε ἀρετῇ χρῆσθαι. γυναικά τε λῦ ταῦτα καὶ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι, καί τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν ἀλλὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ἁδὲν ἀλλ' ἢ
B συντυραννοῦντες, καὶ ἀλαζονίᾳ τῶν κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασείοντες τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελῶν τυγχάνοντι ἢ αὖ γυναικωνῖτις, ⸂ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων κρεανομίων, ἡδοναῖς ἀνειλημμένοι ἀπέκαμνον, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας τὸ πλῆθος, τὸ ἢ ἀληθές, ἐκπεπλάκατε τὸν μανίας γαῖαν τὴν ὠμότητα. οἱ ἢ δοῦλοι ἀλλὰ τὸ ἐν φρουρᾷ τε εἶ) καὶ καταφρονήμασι τῶν δεσποτῶν ὑποτροφῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὅσης τὸν κατ' ἐκεῖνον ὑπηκουείας. ῥᾴδιον γὰρ ψευσαμένους τε καὶ τῷ κυρίῳ πεπιστεῦσθαι, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτῷ, ἅμα ἐλευθέρους τε εἶ) ⸂ πλουσίους, μισθῷ τῷ κατηγορεῖν, ἀλλὰ τὰ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οὐσίας τῶν ὑρῶν.
C τὸ ἢ δυπαρίσθων εἰ καί ποτε πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προσιέναι τὸ ὑπερβάλλον, τοῖς ἢ ὑπὸ τοῦ θέλειν δύκτον ἡγεμόνος, σιγῇ παρεδίδοτο, ὑ μόνον ὅτι τοῖς πίστει μὴ χαρᾷ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῶν ἀκροάσεως. οἱ μὲν δειλότες, μὴ καὶ ψευδοῦς ἐλπίδος, τιμωρίᾳ σωιέλθοιεν, ὡς προσεξορμήσαντι ὑποφυλάσσεσθαι τὸ ἀξίωμα τὸ ἑαυτῶν. οἱ ἢ ἐξεπίσαμενοι ἀλλὰ τὸ τὸν ὑπερβολὴν μισεῖν, μᾶζόνως ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δειλότης
D μὴ πρός τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῶσα ὠφελήμους ἐζῶντος γαῖαν, κολασθεῖεν ἐνδείξεως ῥᾳδίως. ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὁμιλητὴν μὲν ξαυμάσαι, ὑ μὴν ὑποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείᾳ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶ). ἦν τε πιστὸς αὖθις ὑθεὶς, ᾧ ⸂ θαρσήσας γνώμην ὑποφαίνοιτο τὸν αὐτός. ἡ γὰρ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο δυνοίᾳ τῆς τυραννίδος, ἡ καὶ μίσει πρὸς
E ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ὑδαμόθεν δυνοίᾳ χρωμένῳ, ἀλλαφθείρειν τὸν ὅτι τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο ἢ ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τοῖς δυπαρίσθοις ἐφάνιζον τὸ δίθυμῶν τὸν ἐλπίδος, ὡς ἀμελείᾳ κινδυνώδη γενόμενα, καὶ ἄφεσιν κομιδῇ τῶν ξαυμάτων ἂν περιέχειν ἡμαπωμένον ὅτι τὸν ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ὡς δημοσίας εἶ). καὶ ταῖς μὲν εἰκάζειν βυλήσῃ τῇ ἀλογίσῳ τῷ θορεῖν προθεμένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρᾳ δόξῃ τὸν ἀκούοντων λαμβανόμενα. ὑ μὴν τὸν γε ὡς ἐπέδρας ἀξέλπιστοι
F δειλότες τὸ ἐπενεχθησομένῳ προσεξιῶσιν αἰτίαν. ὑ γὰρ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν ἀλυσίας ῥυήσεσθαι προῖ αὐτοὺς τὸ κείσθαι, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν τοὺς τε καταγορεύσαντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ ἢ ⸂ πᾶν τὸ πλῆθος τῷ γερμανῶν προῖέναι τὸ θέαζον ἐπασασῶρον τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωρεῖν ἐλπὶς μὴ ἀπολεῖσθαι, ⸂ πρὸς πᾶσαν ἤ τινος εἴσοδον πλοῖα εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοντα. ἐν ἀμηχανίαις ἢ ἦσαν, ὅτε ἀπιέναι θαῤῥοῦς εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τὸν ἀλαζονίαν τὸν ὑπὸ τῶν θεάτρῳ πεπιστευκότες. εἰ ἀπίόντων ἢ ἤδη, βοὴ τῶ

θεάζειν ῥήγνυ) καθ' ἑκάστους ἐπομένων τῶν στρατιωτῶν, ὡς πάντων αἰνοίας αὐτῷ ὑμουμένης καὶ τῶν βουλευόντων τὸν ἐπανάσασιν, εἰδότες ⸂ γέγονεν ἐπανάσασις, καὶ τῶν γεγονότων, φειδοῦς ἕν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοίας ἀφ' ἧς ἤδη ἐν αἰτίᾳ ὑμουμένων ὑπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ὀργῇ τῷ πεπραχότων ὅτι καὶ πεπραγμένον εἰς κατάστασιν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μὴ διακρύων καὶ τύψεως προσέτι ὑπὸ θειάζοντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα ἀνέδιδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐγὼς πλησίον, καὶ ὡς αὖτις ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς εἰποιεν τἀλεγον. θεραίνεται ἢ πρὸς ταῦτα τῷ στρατιωτῷ ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

μελή-

μελήσαντος αὐτοῖς τὸ ὅπη τοῖς θεωρεῖς βελτίμοτος, A
ὠμόν τε γὰρ ἰὼ ὅτε ⸀ ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκόσιν ἐ-
δόκει, τὰ κεφαλὰς τ᾽ ὠθεῖ τ᾽ ἀσπρίωα ὅπῃ τ᾽ βωμὸν ἀ-
περῥσαμένοις, θεὸς ἂν μᾶζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λο-
γισμῷ τε ἀξιώσεως τ᾽ αὐτῶν, ⸀ ἐλέῳ τ᾽ πάθους, ὡς τε
παρ᾽ ὀλίγον, κὴ αὐτοῖς ἀδὲν ἐλλειπες ἔρως τὰ τῆς κιν-
δύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασεσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον ἐῇ τὴν
συμφορὰν, εἴπερ εἰς τέλος φθυχθῆναι δύναιτ᾽ ἄν. ὡς τε
κἂν εἴ τινες τ᾽ θεσθύμως μισέντων κὴ μὴ δίκης τὸν B
γαῖον, ἀφαιρεῖσθαι τ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ δ᾽ φερσωνῶν τ᾽ χάρας,
ἀλλὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲ τ᾽ συναπολωμένης γεγονέναι, τὸ ᾗ πι-
σὸν τὸ θεῖναι μηδέπω κὴ τότε ἐχέγγυον παρελθεῖν.
ἰὼ ᾗ δυάρεος ἀρέντιος τ᾽ κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα,
κὴ δι᾽ αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθη χρώμενος, κὴ χρήματα
θεὶς εὐθελημένος ὁμοία τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύ-
ναμίς τε αὐτῷ ἦν ἐφ᾽ οἷς ἐθέλησε θεάσασθαι κὴ τ᾽ πόλιν,
ἔντα τῷ τότε κἂν τοῖς ὕστερον. ὅθεν δόξαθεὶς αὐτ᾽ ὡς ἐνεῶ C
πενθιμώτατον, καίτοι μίσει κὴ παρόν τινα ἓν ἐχρῆτα
θεὸς γαῖον, ἀλλὰ μεῖον κρείσσων ἡ διδασκαλία τ᾽ φό-
βε, κὴ στρατηγία θεὶ τ᾽ κερδησομένης τ᾽ σωτηρίαν τ᾽ εἰς
τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὅλιτησθύσας, ὡς αὖ
τις ὅπῃ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσαιτο ἀπολωλόσιν,
ἀποσημαίνῃ τ᾽ γαΐκ᾽ τ᾽ θάνατον ὅπῃ τὸ θέατρον παρελ-
θών, κὴ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ὅπῃ πλέον αἰνοίᾳ συμπε-
ριφερεσθαι τ᾽ γεγονότος. ἤδη ᾗ ⸀ σείλας ἀρέντιος παρῆν
ἀνακαλῶν τὰς γερμανοὺς, κὴ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ D
κελεύοντες καταπήθεσθαι τ᾽ σίδηρον, κὴ δραπετεύοντες
γαΐκ᾽ τελευτῶν. τοῦτο κὴ σαφέσατα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ
θεάτρῳ συνειλεγμένους, κὴ πάντας οἳ ⸀ ὅπως ἐν τοῖς
γερμανοῖς θεὶ τύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς ὠδαλγυο-
μένης, ἔμπνουν κεῖσθαι τ᾽ γαΐον, ἂν ἔῃ τινος κακῶν
ἂν ἀπέχον. τοσόνδε ἐνεβίσθυσεν αὐτοῖς δύνοίας τῆς
θεὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μὴ τὸ καθ᾽ αὐτοὺς ἀπολωλένου
τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ ⸀ τῶ- E
σαυτῆ δυσυχίᾳ σωιεσόμενον. παύονται ᾗ τὸ ὥρμη-
κότος εἰς τὸν πυμοῖον μαθήσεως σαφοῖς ὠδαλγυο-
μένης αὐτοῖς ὅπῃ τῇ τελευτῇ, δράτε τὸ εἰς ἀχρεῖον
ὅπιδείξασθαι τὸ θεσθύμον τ᾽ δύνοίας, ὃς ἀμείψας
αὐτὲς ἀπολωλότος, κὴ δέει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει
χρωμένων ὑπισχνῆ γένοιτο ὑπὸ τ᾽ βελῆς, εἴπερ εἰς
ἐκεῖνον θεὶς αἴρῃ τὸ κράτος τὸ ὑπακούσαντος ἀρ-
χοντος. καὶ οἱ μὲ γερμανοὶ, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐπαύσαντο λύσ- F
σης τ᾽ ὅπῃ γαΐκ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐ-
τές. χαρέας ᾗ, σφόδρα γὰρ θεὶ μνηκιανῷ ἔδεισε μὴ
δραφθαρείη μανία τῆς γερμανῶν θεὶ πεσών, ἕκασόν
τε τῆς στρατιώτων μετῆει θεσμηθεῖσθαι τῆς σωτηρίας
αὐτῷ δρόμους, κὴ μὴ ἀπωλόλοι πολλῷ δέξασιν
πονούμενος. κὴ μνηκιανὸς μὲν κὴ κλήμης, ἀνάγεται
γὰρ ὅπῃ τοῦτον, μεθίσι πολλῶν μετ᾽ ἄλλων συγ-
κλητικῶν δικαιωσωίλῳ τῇ θεάξει συμμύρτυρῶν, κὴ G
ἀρετῷ τοῖς ἐντεθυμημένοις, κὴ θεάσειν μὴ ὑποδε-
δειλιακόσι. τυραννίδι γὰρ εἰς ὀλίγον μὲ ἐλθεῖν ἡδο-
νῇ τὸ ὑβρίζειν ἐναρθείσαν, δύτυχεῖς ᾗ ἂν ἄρα
πειεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τ᾽ βίᾳ, μίσει τ᾽ ἀρετῆς θεὸς αὐτῷ χρωμένης, ἀλλὰ μὴ ταύτης δυσυχίας,
ὁποίᾳ δὴ γαΐον σωελθεῖν, θεὸ τ᾽ ἐπανασάντων κὴ σωτεθέντων τ᾽ δικίθεσιν αὐτὸν ὅπιβαλὸν αὐτῷ γνο-
μένου, κὴ διδάξαντα οἷς ὑβρίζειν ἀφόρητος ἰὼ, ἀφανίζων τὸ νόμε τ᾽ θεόνοιαν, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆ-
σθαι τοῖς φιλτάτοις. καὶ νῦν λόγῳ μὲν ἐῇ τούτοις οἰ ἀπηρήκασι γαΐον, ἔργῳ ᾗ αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτῷ κεῖσθαι
δολωλότα. ἤδη ᾗ καὶ τὸ θέατρον ἐξανίσατο τῆς φυλάκων, κὴ θεσχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγένοντο τῆς εἴσω.

in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum aſperatis capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoque ſolicitis, quòd incertieſſent etiānum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: ea autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

A B C

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi D
irripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non suffecturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum coiuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset E
ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsēs certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vtpost eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque instituí honestis studiis: F G

αἰτία δ' ἦν τοῦ θορύβου διαφθερομένην τὴν θεωρῶν. ἀρχύων ὁ ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς ὅτι θεραπεία τινῶν ἕλκεσιν, ἐκπέμψας ἢ τοὺς σωιόντας, λόγῳ μὲ ὡς μὴ μεταλυσομένους ὁπόσα εἰς τὴν ἴασιν τοῖς ἕλκεσιν φέροντα, τὸ ἢ ἀληθὲς, ὡς ἀπίσουν κίνδυνον τοῦ καταληφθῆναι. ἐν τούτῳ ἢ βουλὴ τε ἦλθε καὶ συνόδους, καὶ ὁ δῆμος ἥπερ καὶ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ὅτι τὸν ἀγορᾶς κατασχὼν, ἐν ζητήσει τοῦ σφαγέων τοῦ γαΐου ἦσαν. ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ δύθυμος, δοκεῖν ἢ καὶ ἡ βουλή. καὶ ἰδοὺ γὰρ ἀσιατικὸς ἀλλότριος ὑπατικὸς ἀνὴρ, σαφῶς ὅτι τὸν δῆμον κατασχὼν θορυβέντων, καὶ δῆνον πυθομένων τὸ ὅπλα θαλεῖν τοὺς αὐτοκράτορα τοὺς ἀποκτενόντων, ἐπεὶ σφόδρα θύμως πάντες αὐτὸν ἤεσαν, τίς ὁ σφάξας τυγχάνει, εἶδε γὰρ ἔγωγε φησί. καὶ σφᾶς θέσαν ἢ καὶ οἱ ὕπατοι δέγμα γαΐου μὲ κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες ἢ τῷ τότε δήμῳ, καὶ τοῖς στρατιώταις. ὅτι τὰ αὐτοῦ ἀπίναι, τῷ μὲν δήμῳ, πολλὰ αἰτέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα. τῷ στρατιωτικῷ ἢ πλῆθι, εἰ ἐν κόσμῳ μείνειαν τοῦ εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν δέξαμένοι. δίος γὰρ ἰὼν μὴ δέξαμενοσάντων ἀπολαύσεις τοῦ κακοῦ ἡ πόλις, καὶ ἁρπαγὰς αὐτοῦ καὶ συλήσεις τοῦ ἱερῶν ξεπομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τοῦ βουλευτῶν τὸ πᾶν πλῆθος συνελεγμένον, ἅ μάλιστα οἱ τὸ γαΐου συνθέντες τοῦ φόνου θεσίν τε ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀναπεμπόμενον δὴ τοῦ πράγματος.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τοῦ θορύβου, ἀφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιος ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδευον ὁμοῦ αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δοῦναι ὡς τοῖς ποιητέοις, ἑώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν ἐγκρατῆ τοσόνδε αὖ ποτε γοῦν θορύβου, ἐξικομένην τε ἐκ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ αὐτῶν κτήσεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἴτε τις τοῦ ἐν ἀρχῇ καθαρχήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶ μὴ ἐ συνεργοῖς τῆς ἀρχῆς κατασᾶσι. καλῶς οὖν ἔχειν ἀκείτων ἔτι ὄντων τοῦ θορύβου, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παῖζων τε ὄντα τοῦ τεθνεῶτος, καὶ τοῦ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένην, ἀδενός ἕ τινος ἂν ἀξιολογώτερον, σεμνόν τε ἀρετῇ, καὶ τοῦ κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, ἅ σταθέντα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεαῖς. ταῦτα διανοοῦνταί τε, καὶ ἐκφέρουσιν ἐκ τοῦ θαλάμου. ἥρπασε μὲν δὴ κλαύδιος ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ. γνέος ἢ σέντιος σατορνῖνος, καὶ τοι πεπυσμένος τοῦ κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὅπλα κάζοιτο τοῦ ἀρετῆς ἄκων μὲ δοκεῖν, τὸ ἢ ἀληθὲς ἅ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταστὰς ὅτι τοῦ συγκλήτου, ἅ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρους καὶ γυναίοις αἰδοῖσι φρέποντος ποιεῖται θάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπιστον ῥωμαῖοι δέχα τὸ χρόνῳ πολλοῦ ἥκειν αὐέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομέν τοῦ ἐλευθέρου τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον θάρσος οὖσαν καὶ γνώμη θεῶν οἱ ἐχαρίσαντο αὐτὴν κειμένην, δύφεμίσειν ἢ ἀρκοῦσαν καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲν αὐτῆς εὐδαιμονία σωιόρουσαν. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς αἰδεσιμένοις, ἅ μετ' αὐτοτελοῦς τοῦ διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ παῖδι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἐὰν θησι διαιτωμένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ ἢ τοῦ σέβεσθαι ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι. τῆς ἢ νεῦ ἁπλήστως πεπλαμένον μακαρίσθαι τοὺς ἐγγυηθέντας ἅ ὀνειρόφαντας αὐτῇ, καὶ τῇ

ἡρώθεων ὐδὲν μειόνος ἀξίως τιμῆς τύσδε τὲ ἄνδρας, εἰ ὀλίγῳ γε καὶ τύτῳ τ ἡλικίας ἡμᾶς ἔγευσαν αὐτῆς. ἐπὶ μὲ εἰς πᾶν τ αἰῶνος τ ὄπιον ὠφελημένην τ ἀρετᾶς αὐτῆς. ἀρκοῦσα δ' ἂν ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. αἰῶν ὑπείληπται τοῖς πρεσβυτέροις δέοντων ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενοι μετρίως ἄγειν. τοῖς δ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς καταστάσεως ἀγαθὸν ἀνδρᾶσι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγέναμεν. νεῶν δ' ἐν ἡμῖν, ἀλλὰ πολὺ ἄρτι ὥρᾳ, ὐδὲν ἁμάρτοιεν εἰπὼν τὸ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἀνθρωπείᾳ τὸ εὐθύτατον. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ μᾶλλον ἢ λαβών, οἷς δ' ὄψει ὁμιλήσας ἡδόμην, οἷον κακῶν τὰς πολιτείας ἀναπιμπλασιν αἱ τυραννίδες, κωλύσασαι μὲ πᾶσαν ἀρετήν, καὶ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιρήμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείᾳ δ' καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιστάμεναι, ἀλλὰ τὸ μὴ ὅπῃ σοφίᾳ τῶν νόμων, ἀλλ' ὅπῃ τῇ ὀργῇ τ ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ πράγματα. ἀφ' ὧν δὲ ἴσμεν φρονήσας ὅπῃ καταλύσῃ δ δημοκρατίας, καὶ ἀναβιασάμενος τ κόσμον τ νόμων τὴν πολιτείαν διετάραξε, χρείασον μὲν τὸ δικαίᾳ χρώμενος, ἅπασιν δ' καταθέαν ἡδονὴν αὐτῷ κομιοῦσος, ὡς ἔστιν ὅτι τῶν κακῶν ὁ διέφθειρε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἀναιρεῖν οἱ ἐκείνου ἀναδοχοι δ ἀρχῆς κατέστησαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τὸ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μάλιστα τῷ πολιτῷ ἐρημίαν τ χώραν καταλείποιεν, ἀλλὰ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τῆς αὐτῷ τὸ κινδύνους ἀπὸ ἐκάστου ὁμιλεῖν, καὶ τ ἀρετῇ προῦχειν πεπτωκόσιν, ὁ μόνον ὑφαρεῖν τι τῶν αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ὑπονοίζειν αὐτῷ τοῖς ὀλέθροις τῷ ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα αὐτοῖς ὑπὸ δεξαμένων καθ' ἃ ἕκαστος ἦρξεν. εἷς ὧν ὁ Γάϊος ὁ σήμερον τεθνεὼς, πλέω τε πάντων δεινὰ ὑποδείξας, ὁ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαίδευτον τ ὀργῆς ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, καὶ μείζω κακὰ ἐκδεξόμενος ἀδίκως τὴν τιμωρίαν ἐπιτεθεσθαι, ὀργῇ ὁμοίως εἷς τε ἀνθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ ὁ κερδαίνεται τὸ ἡδύ, ὐδὲ μεθ' ὕβρεως ἀποχρῆται, ὡς εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, ἢ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ παῖ κέρδος ἐν τῷ πανοικεσίᾳ διοχλεμένων τῷ ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δ' τυραννίδι παῖ τὸ ἐλεύθερον, εἰς ὕποιαί τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτὸν καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πεθεμένοις, ὁπόσα πεπόνθοιεν ἂν ἔστιν. ἐξεπιστάμενοι γὰρ ὧν αἰσθήσεται κακῶν ἔστιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τὸν τύχῳ, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πράξειαν μὴ δυνάμενοι, μόνως πως δύνοι κτήσασθαι τὸ ἀπόπτου τὸ ἀδείας, εἰς παντελῶς ἀρεῖσθαι δ' ὠνητέον αὐτούς, τοιούτων δὴ κακῶν ἀπογεγονότας, καὶ ἀποτελεῖς ἀλλήλοις κατασάντες, αἵ περ πολιτειῶν ἐχεγγυώτατα πρὸς τε τὸ παρὸν δύνοιν, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δικαίοτε φρονῆσαι, ἀλλὰ τὸ εἰς κοινὸν αὐτῷ τὴν ὠφέλειαν ἅπαντᾶν. ἢ καὶ ἀναποφεύσασθαι γνώμην, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ φερόμενα, ὐδαμῶς ὡς κίνδυνον φέρων, ἀλλὰ τὸ μὴ δεινότατον ἐν τῶν ἐφεστηκότα ὦ ἀνδρῶν πλάσσοντα τὴν πόλιν, ἐν αὐτοκράτορι μεταστήσασθαι τὸν εἰρηκότα. ἐν τέρφει τ τυραννίδα ὐδὲν νεώτερον, πλὴν ἥτε ἀργία καὶ τὸ πρὸς ὐδὲν τ ἐκείνῃ θελομένων ἀνεπιλαίφ χρώμενον. ἀ δὲ εἰρήνης τ τερπνὸν

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ mihi videre licuit, satis intellexi quantum malorũ in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & neminî nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus cervicibus immineat, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, quàm istorum segnities, qui nulla in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, re- B cipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui à se- D natu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij illegitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramque interficiat: ideò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sẽtentia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumque venisset

ἡασώμεθα, Ⓒ μεμαθηκότες ἀνδραποδῶν ἐν τοῦτῳ ζῆν, ὁπόσοι τε ἐπαίομεν συμφορὰς αἰσχίστοις, καὶ οὓς τε τοῖς πέλας ἐπείδομεν, φόβῳ τε μετὰ ἀρετῆς τελευτᾶν μᾶλλον ἢ ἀκλεῶς καὶ ὑγιαίνοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον δὲ τοῖς ἀριστείοις τὸν τύραννον τιμᾶς, αἵτινες μέγισται τούτων ἐπινεμηθῆν, μάλιστα ἂν χαρείη τῷ πάσῃ. σὺν γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔδωκε πρᾶξις ἡμῖν καὶ γνώμη καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πέφυκεν, ἃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, σοφρόνως βουλευόμενος τε ἅμα καὶ σωφρονικῶς ἐνεργήσατε ὅτι τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τάς τε τιμὰς, πρῶτον τε ἀπάντων τοῦτο εὐαφιέσθε. ἔργον γὰρ καλλίστου καὶ ἐλευθερίας ἀνδρῶσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς δικαίους, οἷος, δὴ καὶ αὐτὸς ὅδε ἡμᾶς πάντας ἐποίησεν οὐδὲν ἁπλοῦς κρατίῳ καὶ βεβούτῳ τοῖς ἄλλοις ἰούλιον ἀνηρηκόσιν. ἐπεὶ γε οἱ μὲ, ὅσους καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίψασιν τῇ πόλει, ὅδε ἂν μὴ δ τυραννοκτονίας, καὶ τ' αὐτεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τ' πόλιν. σέντιος μὲ τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, Ⓒ τ' ξυλλόγῳ ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δέ τις τρεβέλλιος μάξιμος, ἁρπάσας τὸν δακτύλιον τὸ σεντίου, λίθος ἦν εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεσμεύετο αὐτῷ, καὶ ἀνεδῆ τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει θραῦσαι ὅπερ ἐφέτο ἐν λίθῃ γεγονότι. Ⓒ ἡ μὲ ξλυφὴ κατακηλυτα, ἐφελκύσθη ἢ ἡ νῦξ ὅτι μέγα, καὶ χαρείας ἦν σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ ἦ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύμασι ἦ ἰὼ αὐτοῖς, καὶ ὁμοίαν ἀπιστίαν τὰ δρώμενα. ἔτι γὰρ ἕκαστος τῷ μεθ' ὃ τ' δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφηρέθησαν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ φάλαδοσις. ἔτοι γὰρ πρότερον ἡ τυραννηθεῖσαν τ' πόλιν, κίνεια τ' στρατιωτῶν ἦσαν. χαρείας ἦ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρέδωκε τ' στρατιωτῶν τοῖς περὶ τ' σύγκλητον συνεχόντων. ἦσαν ἦ εἰς ἀπείρας τέτρασι, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμώτερον τ' τυραννίδος προὔκειτο. Ⓒ οἵδε μὲ αἰτήσαν μὴ τῷ χιλιαρχῶν, ἀπεχώρει ἦ ἤδη καὶ ὁ δῆμος πρόθυμος καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τιμὴ ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ὡκέτι ὅτι τῷ ἐφέτου. καὶ τὰ πάντα ἰὼ ὁ χαρείας αὐτοῖς. χαρείας ἦ ὁ ἐπιτιθέμενος, πρεσβυτέρᾳ γαΐῳ, καὶ τῷ γυναικὶ, ἀλλὰ μὴ παντοίκῃ τὸν ἐλεύθερον αὐτῷ σωσυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πάντ ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι καὶ τῷ νόμων, ἄλλως τε πρόθυμον ἐπιστευθέναι τελειώσασθαι τῷ αὐτῷ, καὶ πάνυ δόφεναι μῖσος τὸ πρὸς γαΐου, ἰούλιον ὑπερέπεμπε λέπιδον, ἵνα τῷ χιλιαρχῶν κτενοῦντα τ' γυναῖκα γαΐου, καὶ τ' θυγατέρα. κλημένος ἦ ὅτι συγγνωμὴ τῷ λέπιδῳ τ' ὅτι ζωσῶσθε πρόθεσαν λῃστηρίαν, ὅπως μὲ ζωὴν καὶ ὅτι τοιούτοις τ' τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ πρὸς τ' πολιτικῶν, ὡς καὶ τὸ παντὸς ὅπλου ξυλλόγματος δόξῃ κοινωνεῖν τ' πρῶτον συνθεμένων. σέντιος ἦ τῷ συνωμοτῷ, καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θρέψαι χρησόμενον, ὅτι τὸ γαΐου φύσῃ τῇ αὐτῷ χρώμενον, ἢ συμβολῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πρὸς ἄξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκῃ τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ὅτι Ⓒ αὖθις ἰὼ ἀπώλετο. οἱ ἦ Ⓒ τῷ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνώμῃ, τὸ ἦ πατὴρ, καὶ τῷ ὑπὸ γαΐου πεπονθότων κακῶν, ἐκείνη τ' αἰτίαν ὑπέφερον, φάρμακον τῷ γαΐῳ δοῦσαν ξυνοιῶν δούλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγαὶ αὐτῇ ψηφισμένον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτῷ ἐξ τῷ γυναικὶ τῷ ὅτι τοῖς ῥωμαίοις τύχαις καὶ τῆς ὑποτελείσης αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθὲν, ὡς τε αὐτῷ τελευτᾶν, ὑδὲν γὰρ οἱ ὅπαντα δόντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐς ἄλλετο ὁ λέπιδος. ἐβεβούλευτο ἦ ὑδὲν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐκ εἰς καιρὸν διαφυγεῖν τοῖς ἀπεσκλκόσι, θέλων ἐπανδήμοις μεμπτὸς ἔῃ τῷ ἐπ' ὠφελείᾳ τ' δήμου ποιεμένων. παρελθὼν ἦ

ὅτι τὸ

ὅπ τ βασιλείαν, καταλαμβανῃ τ κεσωνίαν, γυνὴ ἧ ἐπὶ τ γαΐῳ, ὀδυρομένῃ τὸ σῶμα τὸ ἀνδρὸς χαμαιπετοῦς, ἢ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαλεπώτατα ὁ νόμος τοῖς μεθ' ἑαυτὸν ἔσιν, αἵματί τε ἀναπεφυρμένῃ ἐν τῷ ξαυμάτων, καὶ πολλῷ τ ταλαιπωρίαν συμφερομένῃ τ θυγατρὸς παρερριμμένης. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε ἑτέρων, ἢ κ μέμψιν τὸ γαΐου, ὡς πιθανὸν ὀργῆς πολλάκις ἀφορμὴν αὐτῷ. ἐπ' ἀμφότερα αὐτὸς ὁ λόγος, ἢ τότε εἰκάζετο, ἢ νῦν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀφ' ἑκάστης τῆς διανοίας τῆς ἀπορρήτων, ἀφ' ὅτι θελήσειαν ῥηταῖς ταῖς αὐτῷ προσιθεμένων. οἱ μὲν, ὑποσημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβαλλομένης ὑποψίαν μανιῶν, ἢ τὸ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως ἢ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῆς πραγμάτων, μὴ παρ' αὐτῆς ὑποπτέσθαι τέρπω τῆς αὐτῷ χρωμένων. οἱ δὲ ὡς λόγου τοῦ περὶ τῆς σωφροσύνης ὑπεροπτήσαντος γαΐῳ κελεύσειε μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτοὺς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδείᾳ κινδυνώδων κατασκευάσαι. καὶ τοῦτο ἦν τὸ ὑποπτευόμενον ὡς προφορᾶς ὀργὰς ἀφαιρεθῆναι μᾶλλον ἀκριβῶς γεγονός. ἢ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τ κεσωνίας, καθ' ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι περὶ αὐτῆς ἐφρόνουν ταῦτα λύ. ἡ ἧ ἐπεὶ θεᾶται τ προσοδον τ λύππου, τότε σῶμα τ γαΐου προὐδίκευεν, ἢ ἄσον ἴσαι παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ ἢ δακρύων. ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ σωφρονίσατο ἑώρα τὸν λύππον, καὶ μηδὲν προσιόντα ὧν ὅπ' προῆκεν ἐκ αὐτοῦ κεχαρισμένων, γνωρίσασα ἐφ' ὃ χώρει, τλού τε σφαγίου ἐγκύπτου ἅπτου προθύμως, ποτνιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τὰς ὕστερον σαφῶς ἐν ὑπογνώσει τῶν ζῶν γεγονότας, καὶ κελεύουσα μὴ μέλλειν ὑπολειπούσει τὸ δ' ἑφάματος ἔπ' αὐτοῖς συνήθεσιν. καὶ ἥδε μὲν ἀψύχως ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τῶ λούππου, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ λοῦππος ταῦτα προσαγγέλλων ἔπαυσε τοῖς περὶ τὸν χαρέαν. γάϊος μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λείποντα πανάρων μιῶν, ὕστερ τελευτᾷ, αἴτιος ἢ μετέστη ἢ τῇ ἀρχῇ συμπλῆξαι, σκαιός τε ἢ κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῆ τε ἡσσώμενος, καὶ φίλος διαβολῇ, ἢ τὰ μὲν φοβερὰ κατασπλήσσων, ἢ διὰ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσειε φονικώτατος, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πεπλάσθαι, τὸ ὑβρίζειν εἰς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, ἢ ποιητὴς ἐν τῷ κτείνειν, καὶ ὠδυνόμενος. ἢ τῷ μὲν θείου, ἢ νομίμου μείζων ἐπαοιδαχὼς εἶναί τε ἢ δοκεῖν, ἡσσώμενος ἧ ἐπαίνων τῆς πλησίον. ἢ πάντα ὅσα κρεὰ κείνας ὁ νόμος ὑπεμφᾷ, τιμωρίαν ἐνόμισεν ἀρετῆς, ἢ φιλίας ἀμνήμων, εἰ καὶ πλείστα τε ἢ διὰ μακρῶν ἠμοιτο οἷς τότε ὁρμᾶσθαι ἐκπλήξει κολάσεως ἢ ἐλαχίστης. πολέμιον ἧ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, ἀναπλησθεὶς ὅπ' πάσων οἷς κολάσειε τὴν ὑπερθυμίαν λαμβάνων. ὅθεν ἢ ἀδελφῇ γνησίᾳ σπουδῇ, ἐξ ἧ καὶ μάλιστα αὐτῷ φίλαν ἔδοξε τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μίσος, διὰ τὸ πολλῶν χρέων μὴ ἰσορροπούμενον, εἰς τε ἀπιστίαν, ἢ ἔχθραν τ πρὸς τὸν πράξαντα ὀδυκαλεῖν. ἔργον ἧ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον εἴποι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς σωμάτων ἢ αὐδρὸς ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλὴν γε τῷ περὶ ῥᾴστην ἢ σπουδὴν ὑπονοηθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῆς ἐπ' αἰγύπτου σπεύσαι πλοίων. τοῦτο ἧ ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε ἢ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. ἐ μὲν ἢ ὅλι τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμέρᾳ ὑπὸ τῶ ἀμβλυτέρως αὐτῷ ὑπηρετεῖν κατελείφθη. ἄπον δ' ἐν

in palatium offendit Cesoniam humi stratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ solent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem se cum iacente simul filia, nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accusatio, quòd amantissimæ vxori non paruisset præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum visum est, sicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis sic intelligentibus, consuluisse eam, vt rediret ad saniorem mentem, & in ciues sæuire desineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, instigasse eam maritum, vt sine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduersione dignum sit, suæ tamen securitati prospiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus segnior fuerit. adeò in diuersum sensum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, ostenso iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque sensit cædis causa eum venisse non magni pendentem verba nihil ad suum propositum facientia, confestim nudatum iugulum præbuit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à sociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipse factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto sui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de causa sanguinarius, vnicum fructum potentiæ existimans si abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniustis cædibus ac rapinis ageret: attollens se supra humanum fastigium, & diuinitatis opinionem affectans, popularique assentatione deprauatissimus: legum cancellos non secus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira stimularetur ad vindictam ac supplicia: osor bonorum virorum omnium, quicquid collibuisset citra omnem contradictionem licere sibi postulans. quare ne à sororis quidem germanæ stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta est inuidia, propter incredibilem & multis retro seculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum est memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægyto venientibus. hoc enim citra controuersiam maximum opus est, & vtilissimũ nauigantibus, ac ne id quidẽ absolutum est: sed imperfectum mansit remissa contentione operãtium. in cau-

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vsus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus posti emò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm

III. Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisque se oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occuper. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciũ rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animũ

ἡ σοὶ τὰ ἀχρεῖα σπεύδη, καὶ τὸ δαπανᾶσθαι εἰς ἡδονάς, αἳ κᾷ μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτόν, ὑφαιρεῖν τιὼ δὴ τοῖς χρείττοσιν αὐτομολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥᾴστη τε ἀρίστος, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίων παιδείᾳ σφόδρα ἠσκημένος, συνίστατο ἐπὶ τῷ δικάζεσθαι, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσι τε καὶ πλείονος ἀξιουμένοις αὐτὸς ἐπιτυχὼν ἐπὶ τῶν ὀξέως, φανλῶς πεπαιδευμένος ἐν μεγίστῳ σεβάσματι παρῆν ἐμοὶ, δυσκολία τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τῷ εἰς ἰσχὺν αὐτῇ συλλαβεῖν μελέτη τῶν ὑπάτων. ἀδελφὸς γὰρ παιδὸς ἐμοῦ γεγονὼς πρεσβύτερος (καὶ δόκιμος γένοιτ' ἄν), μέγα κἀμὲ κάσμα παιδείας αὐτέχεσθαι, ὅτε τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ῥώμαια ἐπ' αὐτῇ καλοῦντα ἀφαρπάσειν, καὶ συνεφιλοκαλεῖ γαΐος, συγγενοῦς τε αἰδοῦς, καὶ ἡγεμόνος εἴκων ὑπεροχάς. ἐρωτῶντός τε τοῦ καὶ αὐτὸν πολιτῶν, ἃ μὲν αὐτὸς εἶχε τε ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόντα ἀγαθὰ σοφίας τε ἐλθόντα ὁλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὕστερος ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τὸ σωφρονεῖν, οἷς αὐτὸ δύνατον τὸ σωφρονεῖν ῥᾳστώνη πάρεστι. φίλοις μὲ κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπεπαιδευθεὶς τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλει τῆς κρατούσης, μέχρι δὴ τοῦ σβεσθῆναι τὸ ὑφειμένῃ τε ὑφείζειν ἀπαμφιάσας δυνάμεις ἡ σοὶ αὐτὸν ἐχρήσαντο, μίσους ὑποφυέντος ὑπ' αὐτῆς ὑπερβαλλούσης τελούτᾳ. κλαύδιος ἦ καθάπερ αὐτοῦ ἔργον ἔφλεγε ὑποδείξεως αὐτοῦ τε γαΐᾳ ὁδῶν ἡγουμένης, καὶ τῷ οἴκου θορυβηθέντος πάθει τὸ κράσπεδος τελούτης ἐν ἀμηχανίοις ὢν σβεσθῆς σωτηρείας, ἔν τινι στενοπῷ κατειλημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, ὑδεμίαν κινδύνων ἀπάτην πλὴν τῆς ἡλικιότητος ὑφορώμενος. μέτειμι γὰρ ἰδιώτης ὢν, ἡγοῦμαι αὐτὸν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀρχῶν, παιδίᾳ τε σεμνὸν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ παντὸς τοῦ εἰς θόρυβον ἀνακεκινημένου παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε ἦ ποίας κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ τοῦ βασιλείου παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀπάλειπτος γεγονότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιαιτέρᾳ οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἳ σβεσθῆ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἔξι τῆς στρατιᾶς καθαρπάζειν, ἐν βουλῇ σβεσθῆ τοῖς σφαγείοις ἦσαν. ὁπόσοι ἦ καὶ παρετύγχανον τιὼ μᾶ γαΐου πιμπείαν ἐν ὀλίγῳ πεδήμενοι ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς τύχας συνειλθεῖν. τὰ ἦ σβεσθῆ αὐτοὺς ἀποσοπούμενοι μᾶλλον, ἢ τρόπον τινὰ καλῶς, καὶ τῆς γερμανῶν τε ἐν τιμωρίας τῶν σφαγέων ὄντων ὠμότητος χάριτι ἑαυτοῦ μᾶλλον, ἢ τοῦ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἀπαίρων ὁ κλαύδιος ἐθορυβεῖτο διὰ τοὺς σβεσθῆς σωτηρείας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῆς σβεσθῆ τῆς ἀναρμοίας ἐπεθέατο τὰς κεφαλὰς ὡδαφερομένας. εἰσήκει ἦ κατά τι σεσοβατὸν ὀλίγας βαθμίσι χωρίον, ὑπαισχυνόμενος τῆς κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γεάτος τῆς σβεσθῆ τοῦ βασίλειον τὸ τῆς στρατιωτῆς θιασώτης, καὶ τοῦ μᾶ ἀκεκιβωσαμένου τιὼ ὄψιν ἀμαθὴς ὢν σβεσθῆ τὸν σκότον, τοῦ ἦ ἄνθρωπον εἶ) τὸν ὑπολοχῶντα κεκτῆς εἶ) μὴ ἀπολλαγμένος. σεσοβῆσι τε εἰσήκεσαν, καὶ ὑποχωρεῖν ἤξιουν, καὶ καταλαβὼν ὑπηγανείζει. γερμανικὸς μᾶ οὖτ' φησὶ σβεσθῆς τοὺς ἐπομένους, καὶ σπεύμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαύδιος ἦ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνὴν ὑποπτεύσαι τιὼ γαΐᾳ, φεύδω σβεσθῆ ἤξιον τοῦ κατ' αὐτὸν αἰτιαχθεὶς ἀπάμπαν αὐτοὺς ὑποπτεύσῃ, καὶ τοῦ ἀνσφυμνθοῦς τῆς γενομένου. καὶ ὁ γερμανικὸς μεταδόσας, ὑπαπατᾶται ὑπὸ δείξιας, καὶ παῦσαι φησὶ μικρολογούμενος σβεσθῆ τῆς σωτηρείας, δίκαιον σε μεγαλοφρονεῖσθαι

φορεῖαν περὶ τὴν ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ γαΐου ἀφῃρημέ- A
νοι τὴν σὴν συνεχώρησαν ἀρετῇ, περίνοιαν τ' οἰκειμένης
λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τ' περόνων ὑπολάμβανε τὸν
θρόνον. ἀνεβάσαζε ἢ αὐτὸν ὁ πάνυ βαρεῖν τοῖς ποσὶ
δυνάμενον, ὑπό τε φόβου καὶ χαρμάτος τ' εἰρημένων.
συνεστρέφοντο ἢ περὶ τὸν γεφυρὸν ἤδη καὶ πλείους τῶν
σωματοφυλάκων, καὶ θεωρούντες τὸν κλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τῇ ὑπὸ κόλασιν ἕλκεσθαι τῶν ὑπὸ τοιούσδε
ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπειλήμμενα δίκῃ βίᾳ τε παντὸς, ℭ B
κινδυνεύοις ἔτι μᾶλλον ὑπὸ γαΐου ἀρχῆς ὠμοτάτου. πῶς
ἢ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμφέρεσθαι κείσιν ἠξίουν τιὼ περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων τὸ στρατιωτικὸν συστρεφομένων, φυγή τε ἦσαν τοῦ ὁμίλου, καὶ περιόδων
ἀπορία τοῦ κλαυδίου δι' ἀσθένειαν τοῦ σώματος. ἐπεὶ
καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὖτε φέροντες περὶ τιὼ ἁρπαγὴν
αὖτε ἀλλαγμένης φυγῆς ἔσωζον αὐτοὺς, ἀπ' ἐλ-
πίδος θέμενοι τιὼ σωτηρίαν τοῦ δεσπότου. ἐν δ' ὀρυχω-
ρίᾳ ἢ τοῦ παλατίου γενομένοις, πρῶτον δὴ οἰκηθῆ- C
ναι τῆς ῥωμαίων πόλεως τοῦτο ἀναδίδωσιν ὁ περὶ
αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ὁπλοφόρησις ἰὼ τῷ στρατιωτῷ,
χαρᾷ τιὼ ὄψιν δεχομένοις τοῦ κλαυδίου. περιπλείσον τε ἰὼ αὐτῶς αὐτοκράτορα σῴσαντος τὸν ἄνθρωπον,
δυνοία τε τοῦ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς ἢ ἰὼ αὐτὸ, ὅτι
μέγα πᾶσι τοῖς ὠμοτάτοις καταλελοιπότος κλέος τὸ D
αὐτό. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσῆει τ' τε πλεονεξίας
τῷ ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνάστων, καὶ ὁπόσα ὅτι
τ' πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. περὶς ἢ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ περάγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς
ἀρχιὼ μεθισαμένων τῷ ὅλων κινδύνοις αὐτοῖς φέρειν
δίκαιος ἄνδρα κτησαμένων τιὼ ἀρχιὼ μεθισαμένων τῷ ὅλων, παρὸν ὑπεχωρήσει καὶ δυνοία τῇ αὐτῷ λαβόντα
κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμιὼ, ἢ ὅτι τοιότοις γένοιτο ἂν ἀρκοῦσα. ταῦτα E
περός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξήεσαν, ℭ τοῖς ἀεὶ
περαπίπτουσι διηρεμῶτο. οἱ ἢ σωφρονέμενοι περθύμως ἐδέχοντο τιὼ περόκλησιν, συμφεράξαντές τε καὶ
περικλείσαντες ἦγον ὅτι τοῦ στρατοπέδου φορεῖδιν
ἀναβασάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. διεσήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου, καὶ τῷ ἐν τ'
βουλῆς. οἱ μὲ ἀξιώματός τε τοῦ περτέρου ὀρεγόμενοι,
καὶ δικαίαν ἔπακτον αὐτοῖς ὕβρει τῷ τυράννων γενο- F
μένῳ φιλοτιμούμενοι δικαδιδόασιν χεόνῳ παρέχον. ὁ ἢ δῆμος φθόνῳ τε περὶς ἐκεῖνον καθιστάμενος, καὶ τῷ πλεονεξιῶν αὐτῆς ὄνησόμισμα τοῖς αὐτοκράτορας εἰδὼς, καὶ αὖτε καταφυγὼ, ἔχαιρε τῇ
κλαυδίου ἁρπαγῇ, σάσιν τε ἔμφυλον, ὁποία ℭ ὅτι
πομπῆς γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῷ ὑπολαμβανομένων τοῦτον αὐτοκράτορα καθισάμενον. γνῶσα ἢ ἡ βυλὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τῷ στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς
τὸ στρατόπεδον, πέμπει περὶς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρε- G
τῆς ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν ὅτι καθέξει
τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀναχωρεῖν ἢ τῇ συγκλήτῳ,
τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, ἡ ἰσόμενον, καὶ τῷ νόμῳ
ἀναχωρεῖσθαι τοῦ ὅτι τοῖς κοινοῖς κόσμου τ' περό-

ad principatum erigere, quem dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. móxque attolunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi ſoli tenerent palatium, partem vrbis vt ferunt antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reſtitui iudicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibíque aduerſus potentiorum iniurias præſidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, ſperans huius opera carituram ſe bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in caſtra tranſportauerint, lectos ſui ordinis viros illò miſerunt, qui eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum aliis quomodo res adminiſtrari debeant: meminerítque quàm miſerè tractata ſit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

περνοιαν μνημονεύοντα ὧν οἱ περότεροι τύραννοι κακώσειαν τ' πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσειε
σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τ' βαρύτητα τ' τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων περασομένην τ' ὕβρεως, αὐτὸν ἐθελουσίως περὶ παρανοίᾳ θαρσεῖν τῆς πατρίδος. καὶ πειθομένῳ μὲν καὶ τοῦ περότερον ἀναφάγμονος τ' ἀρετὴν

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem B eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentéſque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniceret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu C accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

CAP. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

PORrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium exanimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe E medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de-Claudio factum ſit. quibus id quod verum F erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne impariatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe G pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtãt veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos, pro nobis autem

ὑπὸ δὲ τὴν μάχην βέβαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν αὐτοῖς ἐλευθέρων ψηφισθεῖσι τὴν πολιτείαν, καὶ ὅπλα χωρὶς τοῦ νόμου τὸ μέρος ἀρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἕκαστον ἀρετῆς. εἰ δὲ ὑποτοοῖτο μηδὲν ὅπλα τὸν γαῖον τελευτῆσαι φερνιζόμενος, ὅτι γε αὐτοὶ ὁπλίζειν. καὶ τε δὴ στρατιᾶς πολὺ ἔθνος τὸ συνεσπικὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε ἀπορείαν, καὶ πλῆθος οἰκετῶν οἱ χρήσοιντο αὐτοῖς. μέγα δὲ μέρος τῆσδε ἐλπίδα εἶναι καὶ τὴν τύχην, ἣν τε θεοὺς ἐν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ ἐν τοῖς μετ' ἀρετῆς, καὶ τὰ καλὰ τοῖς ἀγῶσι ποιεμένοις. εἶναι δὲ τούτοις οἱ καὶ περὶ ἐλευθερείας μάχονται καὶ παρίσθος. καὶ οἱ μὲν παρεσβύται, ἐπερώνιος καὶ βεσόχος, δημάρχοι δὲ ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖσδε ἐλεγόντο τοῖς λόγοις. καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτοῦ παρατείνοντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωρεμένους δὲ στρατιᾶς πληθὺν τὴν κλαύδιον περιεστεμμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ὄντας συλλείπειν τῇ πρὸς αὐτὸν, εἴγε ἀρχῆς ὀρέγοιτο, δῆλα καὶ βουλῆς δέχεσθαι διδομένην. αἰσιωτέρων δὲ καὶ δυσερμονέστερον χρῆσθαι τὸν μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' ἐννοίᾳ τοῦ διδόντων παραλαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

ΚΛαύδιος δὲ, ἐπίστατο γὰρ μεθ' οἵας αὐθαδείας ὁ πρεσβείλειον, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῇ ὅτι τὸ μετριώτερον ξυμφόρως, ἐμέμφετο, ἀλλὰ καὶ τῇ πρὸ αὐτοὺς φόβῳ δείσας, ἅμα μὲν θάρσει τῇ στρατιᾷ, ἅμα δὲ ἀγρίππου τοῦ βασιλέως, καλόντος μὴ προῆσθαι τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον προῖξας μὲν καὶ πρὸ γαίου οἷον εἰκὸς ἀνδρα ὑπ' αὐτοῦ δεσποτικῆς ἠγμένον. καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν προεῖπεν τοῦ γαίου, καὶ ἀναθέμενος ὅτι κλίνης, καὶ προεῖλας ἐν ᾗ ἐνδεχομένων, εἰς τοὺς στομαχοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαῖον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντα δὲ ὑπὸ ξαυμάτων, ἰατροὺς μεθίεσθαι λέγων. συνθόμενος δὲ τοῦ κλαυδίου τὸν ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς ἁρπαγὴν, ὡθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀπήγειρεν ἀπιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταλαβὼν αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μέσῃς τῇ κεφαλῇ, ὡς ὑπὸ συμφορᾶς γνωμένης ἀναλύσεως αὐτοῦ παρῇν, καὶ ἤρετο τοὺς βουλευτὰς τὰ πεπραγμένα κλαύδιος. τοῦ δὲ τὰ ὄντα φαμένων, καὶ προσανερωμένων τινα γνώμην ἔχοι περὶ τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τὰ κατ' ἐκεῖνον δίκαιος, ἕτοιμος εἶναι τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ σκέλλειν περὶ τῆς συμφορᾶς, πῶν ὅτι καὶ εἰς ἡδονὴν φέρει ὑπεξελόμενος. χρείαν γὰρ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταπεμένους, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῆς οἱ φοβοῦντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀνθρώπους καταστάντες εἰς τάδε σφαλεῖεν. ὑποκινεμένης δὲ τῆς βουλῆς ὅπλων τε ἀπορείαν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιᾶς τὸ μὲν τοῖ αὐτῆς εἶναι συνεσπικὸς, τὸ δὲ συνεχεστήσειν ἐλευθερώσεως δ' ἄλλων γνωμένης. εἶπε μὲ ὦ βουλὴ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, προέσειν ὁπόσα θυμὸς ὑμῶν. λοιπὸν δὲ ἐδὲν ἐνθυμάσασθαί μοι, ἀλλὰ τὸ ὅτι σωτηρία φέρει τὸν λόγον ἔσε δὴ στρατὸν ὃς ὑπὸ κλαυδίῳ μεμελετηκόσι, πλήθει χρόνου ὁπλιτῶν μεμελετηκόσι. τὸ δὲ ἡμέτερον συν-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαι, καὶ τῆι ἄλλῃ δόξαι τ' ἐλευθερίας ἀπηλλαγμένων, δυσκράτητον. ἡμεῖς γὰρ τεχνίτας μαχόμενα παρασκευάζοντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως πᾶσιν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς κλαύδιον πείσοντας καὶ πιθανοὺς τὴν ἀρχὴν, πρεσβεύειν τε ἕτοιμος εἰμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις, τοῦ τε παραχρῆμα βουλῆς διηλλάγη καὶ μόνας παρὰ τὸ κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον ὑποκρίνεσθαι, καὶ τῷ ἀξιώματι τῆς ἐξουσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, καὶ θαυμάζειν τοῦ βουλοῦ μὴ φέρουσαν ἀρχέσθαι, ἀλλὰ τὸ ὠμότητι τρέπεσθαι τοῦ παρόντος, ὅτι τὸ ἡγεμονεύειν κατασκάπτων. ζεύξειν δ' αὐτοὺς ὑπείκεια τῆι καθ' αὐτὸν, μείζοσιν καιροῦ, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἰσομοίρους, ἔργῳ δὲ κοινῆι πᾶσι παρεκείσομένους εἰς μέσον. ἀλλὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὠδυνότων παραγμάτων ἐν ὄψει τῆι ἐκείνων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρεσβεῦσαι τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τὸν στρατὸν συλλεχθέντα διελέγετο, ὅρκοις λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίστει τῆι πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεᾶι τοῖς σωματοφύλαξι πεντακισχιλίαις δραχμαῖς καὶ ἕκαστον ἀνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀπάλλοντα τὸ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπαρχεῖται τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τοῦ βουλοῦ εἰς τὸ ἱερὸν τῆς νικηφόρου θεοῦ, ἔπι δὲ νυξὶν. ἔνθα δὲ οἱ μὲν ἐν τῆι πόλει κλέπτοντες ἑαυτοὺς, συνεδίαζον πρὸς τοῦ ἀκράσιν. τοῖς δὲ ὅτι τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐληλύθεισαν ἔξοδοι, προφορωμένοις ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ὑπογνώσει τῆς ἐλευθέρου γεγονότος, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τῆς δουλεύειν ὑπειληφότες δεδιέναι ἀρχὰς τοῦ ποιεῖν, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων πρὸς τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι καταστῶσι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν καὶ πλείους, καὶ δεδουλευμένων πρὸς τῶν ἐν χερσὶν, ἀφνίδιον ἄρασθαι δοκοῦσι τῆς σωτηρικότος αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύοντων τοῦ βουλοῦ ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τοῦ ἡγεμονίαν καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο πρὸς τοῦ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τοῦ ἀρχοῦ ἐφίσιμον εἶ. ὁρᾶν δὲ ἐκείνοις δικαίως, ὅς τις τοσαύτης παρασκευῆς ἄξιος, ὥστε ἑαυτίᾳ τὰ πρὸς συγκλητικῶν λοῦ πολὺ πλέον, ἢ ἁμαρτίαν μὲν τοῦ καὶ τοῦ ἐλευθερίας αὐχήματος, φόβῳ δὲ τοῦ κλαυδίου. ἐμοὶ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μιτιλιανὸς μέρος, καὶ τὸ καθ' αὐτὸν γενναιότητι ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφοῦ γαΐου γεγαμηκὼς ἰουλίαν, παρόθυμός τε λοῦ ἀπαιρεῖσθαι τῆς παρεγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι παράσιν ἐν παραφάσεως ἀναρτῆσαι. ἐκαλέοντο τε ἀσιατικὸν μιτιλιανὸς ἐν τῆι γαΐου σφαγέων αὐτοῖς τοιούτων δεινοῖν. ἐγεγόνει δ' ἂν φόνος εἷς τινος ἑλάσσων, διαχωρηθέντων τῆς ἐπιθυμούντων τοῦ ἡγεμονίας ὡς τε ἀναπαύσασθαι κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος δὲ λοῦ αὐτῆς ἀξιόλογον, καὶ τῆς στρατιωτῆς οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὅτι τῆς πόλεως, ἐρέται τε ὁπόσοι συνέῤῥεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῆς μετόντων τοῦ ἀρχοῦ, οἱ δὲ φειδοῦ τοῦ πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τοῦ ὑπὲρ αὐτῆς ἀπέστησαν. ὑπὸ δὲ πρώτου ἀρχοῦ ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς παρελθόντες, ἐν ὑπαιθρίοις λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῆς δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶ παῦ[illegible]ς αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἷος τε ἄρχεσθαι ἀνεθορύβησε, μὴ ἐφεὶς μὲν ὡς τε εἰπεῖν.

erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum sæuitiam: nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat decommuni sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij deliturerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam repetandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, proter nobilitatem generis, affinitatemve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit. fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deindeappetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idque sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè ſenatus poterat expedire A
conſtitutionem reipublicæ, militibus auto-
ritatem eius contemnentibus, & interfectori-
bus Caij ampliſſimum ordinem militari inſo-
lentiæ cedere non patientibus. Tandem Chæ-
rea non continens iram quòd imperatorem
peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum af-
ferret ab Eutycho. is erat auriga Praſinus Caio
dilectiſſimus, cuius equitio ſtabulis extru- B
endis ille viles operas exegerat à militibus: íd-
que tum eo dicto exprobrabat eis Chærea,
multáque alia, allaturum ſe Claudij caput
minitans. indignum enim eſſe, ſi poſt inſa-
num ſtulto principatum committant. At illi
verbis eius nihil moti, ſtrictis gladiis, & ſub-
latis ſignis tendebant ad Claudium, adiun-
cturi ſe his qui iam ſacramento ipſius ſe obli-
gauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis pro-
pugnatoribus, & conſules fermè in priua-
torum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporéque
occuparis omnibus, nec ſcientibus quídnam C
agendum poſt irritatum in ſe Claudium. íam-
que pœnitentes alius in alium iactabant con-
uitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in
medium progreſſus, citius ſe eos omnes con-
trucidaturum ait, quàm paſſurum vt ſe in-
ſpectante imperium committatur Claudio, &
aſciſcatur vltronea ſeruitus, ſin úlque Chæ-
ream obiurgabat, quòd cùm primus contem-
ſiſſet Caium, nunc meum mortis videatur pu-
blicam libertatem prodere, quaſi verò ſine D
hac vlla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus.
ille contrà hac amiſſa ſibi certum ait mortis
propoſitum, velle tamen priùs tentare men-
tem Claudij. Interim in caſtris multi ſena-
torum per confertos milites enitebantur ad of-
ficium exhibendum Claudio: & inter cæte-
teros alter Conſul Q. Pompeius, eo magis
inuiſus militibus, quòd ſenatum ad liberta-
tem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis cum
inuadentes gladiis perpetraſſent cædem, niſi
fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum pe- E
riculo allidere iuſſit ſuo lateri. ſed non idem
honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui
cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam
plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare
properant: Aponius verò diſceſſit ſaucius,
& eorum nemo non periclitatus eſt. Rex A-
grippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs
ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis
non habiturum quibus imperet. Cui ille li- F
benter paruit, iuſſitque eos conuenire in pa-
latium, quò ipſe per mediam vrbem lectica
delatus eſt, deducentibus militibus non ſine
vexatione plebeiæ multitudinis. è tyranni-
cidis autem Chærea & Sabinus conſpicui pro-
ceſſerant in publicum contra edictum Polio-
nis, quem Claudius paulò antè Prætoria-
nis præfecerat. Ipſe perlatus in palatium con-
uocatis amicis capitalem ſententiam in Chæ-
ream protulit. Quamuis enim facinus per G
ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen
crimen obiectum eſt, & exemplum erat ſta-
tuendum ſecuritati futurorum principum.
ductus eſt igitur ad ſupplicium vnà cum Lupo

δξὲ τὸ ὡρμῆδζ πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖδζ, ἢ ἢ ἡμι-
σύμφυον σάλοιτο ὡς ἂν ἐξόμφυοι τὰς βίβας, τῇ συ-
κλήτῳ ἢ ἀποεία ἄρχειν τε, ἢ ὃν ἀρχθεῖεν αὖ τ ἑαυτὸν,
ὅτε δεχομφύων ζοὺς τῆζ σπαπωτῆζ, καὶ τῆζ γαΐου
σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς σρατιώταις ἃ ἐφιέντων. ὁ
ζοιῦτος ἢ ὄντων, χαρέας τλὺ ὀργλὺ ἃ ἀναχό-
μφυος ωεὸς τλὺ ἄτιμσιν τὲ αὐτοκράτοεος, δύ-
σειν ἐπηγγέλλετο σρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον πα-
ρὰ δὐτύχου κομίσειεν. λῦ ἢ ὁ δὐτυχος ἒζὶ, λυϊσχος
τὲ καλυμφύου ωεσσίνου, ωλατύσφυρος γαΐῳ, ἢ
ωρὸ τὰς οἰκοδομὰς τῆζ σάσεων τὲ ωρὸ σπεῖον ἱππι-
κοῦ τὸ σρατιωτικὸν ἐτείβετο, ἀτιμοις ἐργασίαις ὑπκεί-
μφυον. εἰς ἅπερ ὁ χαρέας ὠκείδιζεν αὐτοὺς, ἢ ἕτερα
πολλὰ ζοιαῦτα, τλὺ τε κεφαλλὺ κομεῖν τὲ κλαυδίυ.
δεινὸν γὸ εἰ μὴ μανίαν ὠνομάσουσι τ ἡγε-
μονίαν. ὑ μὲν διετράπησάν γε ὑπὸ τῆζ λόγων, ἀλλὰ
ἀτασάμφυοί τε τὰς μαχαίρας, ἢ τὰ σημεῖα ωεάμε-
νοι ὡχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες ζοῖς ὁμόυ-
σιν αὐτῷ. κατελείπετο ἢ ἥτε σύκλητος ἐπ' ἐρημίας
τῆζ ἀμυνόντων, ἢ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῆζ δραφέ-
οντες. ἔκπληξίς τε, ἢ κατήφεια λῦ, ὥζε ὅτι χρή-
σαιντο αὐτοῖς τῆζ ἀνθρώπων εἰδότων δξὲ τὸ αἰτρεθεῖ-
δαι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλαυδρεῖτο
ἢ μετάμελος λῦ αὐτοῖς. ἢ σαβῖνος εἷς τῆζ γαΐυ σφα-
γέων, σφάζειν ωρότεοον αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς
μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα σήσεσθζ, ἢ δ' ὑλοκρατίαν
ἐπόψεσθζ καταλαβοῦσαν. τόν τε χαρέαν εἰς φιλοψ-
χίαν ἐπέπλησεν, εἰ καταφρονήσας γαΐυ ωρῶτος ἀ-
γαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλαυθερίας οὐδὲ
ἕτως ὑποδυθῆναι δυναμένης τῇ πατρίδι. χαρέας
ἢ ωρὸ μὲν τὲ θνήσκειν ἐνδυαζὸν ὐδὲν φρονεῖν ἔλε-
γε. βουλεύεσθαι μὲν τοι δραπετεύειν δξήσιαν
τλὺ κλαυδίου. ἢ οἱ μὲν ὡ ζοῖς δὲ ἦσαν. ὅτι ἢ τὲ
σρατοπέδυ πανζαχόθεν ὠθεῖτο ἢ θεραπείαν τλὺ
κλαυδίου, καὶ τῆζ ὑπάτων ὁ ἕτερος κόϊντος ωομπη-
ίος δ' ἀρίας λῦ τῆζ σρατιωτικῆζ μᾶλλον ὡς ὑπ' ἐ-
λαυθερίας τλὺ σύκλητον ὠθαζαλῶν, ὁρμήσαντες
ἀτασάμφυοι ξίφ. κἀν ἐπέσφαζτο αὐτοῖς μὴ κλαυδίυ
δραπετεύσας τὲ κινδύνου. τῆζ ἢ συκλητικῶν ὁ λῦ
συν τῆζ κόϊντῳ, ὑ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. πνὲς ἢ
ἢ πληγὰς ἔλαβον αὐτῆζ ἀνωθύμφυοι ἢ ωρὸς αὐτὸν
ὑτομόξεως. ἀπώνιος ἢ θαυμαπὰς ἀνεχώρει, λῦ τε κίν-
δυνος ωρὸ ωάντας αὐτούς. ἢ ἀγρίππας ὁ βασιλδς,
ωροσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ ζοῖς συγκλητικοῖς ἡ-
πιώτερον κράσθαι. ὠμομφύυ γὰρ τινος κακοῦ ωρὸ
τλὺ βουλλὺ, ἢ χ' ἕξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. ωείθε-
ται ἢ κλαύδιος, ἢ συγκαλεῖ τλὺ βουλλὺ ὅτι τὲ πα-
λατίου δξὲ τῆς πόλεως φερόμφυος, ὠθαπέμποντος
αὐτὸν τὲ σρατιωτικοῦ συν πολλῇ πάνυ κακώσει
τῆς πληθύος. ωροεξέπεσαν ἢ τῆζ γαΐυ σφαγέων εἰς τὸ
φανερώτεοον χαρέας ἢ σαβῖνος εἰρομφύοι ωρόσ-
θεν κατ' ὀπσολὰς πολλίωνος, ὃν μικρῷ ωρότεοον
κλαύδιος σρατηγὸν ἥρετο τῆζ σωμαζοφυλάκων. κλαύ-
διος δὲ ἐπεί περ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, συναγα-
γὼν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου ωερὶ χαρέου.

ζοῖς ἢ, τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιςίαν ἢ ἐπεκάλει τῇ ωίσει χόν, ἢ αὐτῷ τιμωρίαν ὑπεβάλλεν
δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀποζοπῇ τ μέλλοντος χρόνε, ἀπήγετο οὖν τ ὅτι θανάτῳ, ἢ σὺν αὐτῷ λύπιος

τε ἢ

τε Ῥωμαίων πλείους. λέγεται ἢ χαρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, καὶ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ τοῦ χήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ἀνειδίσειε λέπτον εἰς δάκρυα ἐκτεθραμμένον. ἀποτιθεμένου γάρτοι τοῦ στολέως τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥίγος ἀπωμόνυτο φησὶν, ὡς ἂν αὐτὸν ἀντία τοῦ λέοντος ποιήσαιτο πώποτε ῥίγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἑπομένου καὶ θέαν, ὡς ἦκεν ὅπη τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δι' ἐμελέτης αὐτῷ γεγόναι αἱ σφαγαὶ, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. ἐκέλευε κομίζειν ὡς γαῖον μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει ἢ δι' ἀμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γνομένης. λέπτος ἢ ἐπάνω δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πλειόνων γνομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τοῦ βάχηλον ἐπιφέρειν. ὀλίγαις ἢ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμὸν ἐκτελοῦντα Ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτοῦ ἐπιφέροντες, καὶ χαρέαν μοίραις ἐπιμησάντες τὸ πῦρ πιθέμενοι, ἵλεων καὶ ἄμεμπτον εἶναι τὸν εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλέντες. καὶ χαρέᾳ μὲν τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε. σαβῖνος ἢ κλαυδίου μὴ μόνον τὸν αἰτίας παραλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἔχειν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τὴν ἐκλειπίαν τοῦ θεοῦ τὰς συνωμοσίας πίστεως, σφάζῃ τε ἑαυτὸν θεμιτώτερον τῷ ξίφει, μᾶλλον δὲ καὶ τοῦ κώπου τῷ ξαύματι συνελθεῖν.

A

B

C

Κεφάλαιον β'.

D

Περὶ κλαυδίου ὑποδέξεων αἰγείας τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ θεσπίσματα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

Κλαύδιος ἢ τὸν στρατιωτικὸν πᾶν ὅπη ἓν ὑποπτον ἐκ τοῦ ὄξεως ὑποσκιασάμενος, διέγραμμα φρυτάσσει τὴν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, ἓν ὁ γαῖος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὴν βασιλέα, προσθήκην ἢ αὐτῷ ποιεῖ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ἓν πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ ἤθους ἀπεδίδου, ἄβελαν ἢ τὴν λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσετέθη. ὁρκία τε αὐτῷ τέμνει πρὸς τὸν ἀγρίππαν ὅπη τὰ ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. αἰτιόχον ἢ ἓν εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, χιλιαρχίας μέρει τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει ἢ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γενόντα, ἐπ' αἰτωνίαν αὐτοῦ ὑπεροφυόντα τὸν μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, καὶ αὐτοῦ υἱὸς βερνίκιλλαν τὴν ἀγρίππου γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ δὲ μάρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ ἀγείνωτας ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἔτι αἰτησάμενος παρὰ κλαυδίου. στασιάζεται ἢ κατ' αὐτὸν τὸ χεῦνον ἰουδαίων, τοὺς μὲν ἕλληνας, ὅτι τοῦ ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος δὲ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅτι ἀρχῆς τοῦ εἰκῆ τεταπεινωμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅπλοις διέστελλε τῷ ἰσταρχοῦντι καὶ ἀγρίππου, ὥστε τὸν στάσιν καταλῦσαι. πέμπει ἢ καὶ διέγραμμα παρακαλοῦντα αὐτὸν ἀγείνωτου τε καὶ ἡρῴδου τῶν βασιλέων, εἴς τε τὴν ἀλεξανδρείαν, καὶ συείαν, ἱλεγμένον τοῦτον τὸν τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὅτι γνοὺς αἰτήσαντας τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

E

F

G

aliisque complurib. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acurum haberet gladium: postulauitque eum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter perit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter cruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecari vt propitius non irasceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quàm antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data desciscere, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLaudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexãdrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis

V.

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, idque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebítque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippe in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarú simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

νους συγχωρησαντας τοῖς φρώτοις δίδυ καιροῖς ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας ἀπὸ τῆς βασιλέως τετευχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῆς γραμμάτων τῆς παρ' αὐτοῖς, ἐκ τῆς διαταγμάτων, καὶ μὴ τὸ τῆ ἡμετέρᾳ ἡγεμονίᾳ ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τ σεβαστ ὑποτεταχθῶαι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῆς πμφθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν ἀπ' τούτων γενομένην τ δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὼς καιρὸν ἀνέλας ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τελευτήσαντος τ ἰουδαίων ἐθναρχ τ σεβαστὸν μὴ κατακωλυκέναι ἐθναρχας γένεσθαι, βούλομαι ὑποτετάχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ καταβαίνειν ἀναγκαζομένους τὰ πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς δ' ἐπαρθῶαι καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τ γαΐ καίσαρος χρόνων, τὰ δίκαια τὰ πολλὰ ὑπόντα καὶ καταφρονοῦσιν, ὅτι μὴ καβιῶαι ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τ πάτριον θρησκείαν, καὶ θεὸν σεβασθρόσθαι αὐτὸν ταπεινώσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν δίκαια τὰ γαΐου καταφρονεῖσθαι τῆς δικαίων τῆς ἰουδαίων ἔθνει καταπεπωκέναι. φυλάσσεσθαι δ' αὐτοῖς καὶ τὰ φότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις δ' διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείστην ποιήσασθαι φρόνοιαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μ' τὸ φοτεθῆῶαί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μ' οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τῆς ἰουδαίων διάταγμα τόπον λῶ τ τόπον γεγραμμένον. τὸ δ' εἰς τ ἄλλην οἰκουμένην, ἔχει ὧδε. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου καὶ ἡρώδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, οὐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς, ὑφ' ὧν παρελήφθην ἀξίους κρίνας, διὰ τὸν πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα δ' δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλλιμίδα πόλιν τῆς δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅλη τὸ θεῖον σεβασθ αὐτῶν λῶ τετηρημένα. καλῶς οὖν ἔχειν κ' ἰουδαίους τὰς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, αἰσχυνόμενος φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη νεῦ καταγγέλλω μου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπερκέστερον χρῆσθ, καὶ μὴ τὰς τῆς ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δ' νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μὲν τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεων, καὶ τῆς κολωνειῶν, καὶ μουνικιπίων τῆς ἐν τῇ ἰταλίᾳ, ἔτ τῆς ἐκτὸς βασιλεῖς τε, καὶ δυνάστας διὰ τ ἰδίων πρεσβυτῆς ἐγγράψαντες βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ἐπ' ἔλαττον ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ὅθεν ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνασθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, καὶ τ οἰκουμένην πᾶσαν ὅπως ἀλεῖσι ἐδήλωσεν λῶ περὶ ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτὸς δ' ἀγρίππαν κομισάμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμῆς λαμπροτέρας ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τῆς ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὅπου τόπους διὰ χρείας ἐπόρευον ἄγειν. ὁ δ' ὡς εἰκὸς λῶ τὸν ὅτι κρείττοσι τύχης ἐπερχόμενον μετὰ ταχους

ὑπέ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθων, χαριστηρίους ἀξε- A
πλήρωσε θυσίας, οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον ἀπολιπών. διὸ καὶ
ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τήν τε χρυ-
σῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσόσταθμον τῇ
σιδηρᾷ, ἣ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέδη τοῦ συγγενοῦς
τύχης ὑπόμνημα, καὶ τὸ ὅτι τῆς κρείττονος μεταβολῆς, τῆς
ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε θριβόλων ὑπὲρ
τὸ γαζοφυλάκιον, ἵν' ᾖ δεῖγμα, καὶ τοῖς τὰ μεγάλα δύνα- B
σθαί ποτε πεσεῖν, καὶ τοῦτον θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα.
πᾶσι γὰρ τοῦτο ἀνεφαίνετο ἡ τοῦ ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι
βασιλεὺς ἀγρίππας, ὑπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτήριον
ἀπεδέδη τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον τοῦ θεοῦ ἐκ-
βαλόντος, εἰς βασιλέα τε πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. διὰ
τοῦτον ἐννοεῖσθαι ὅτι τοῦ ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὀ-
λιγωρεῖν τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δυνάτως πάλιν ἀνα- C
γεῖν ὕψος. ἐντελῶς δ' οὐκ ἀρησάμενος
τῷ θεῷ ἀγρίππας, θεόφιλον μὲν τὸν Ἀνανίου τοῦ ἀρχιερω-
σύνης μετέδωκε, τῷ δὲ βοηθοῦ σίμωνι, τούτῳ καὶ θήρας
ἐπίκλησις ἦν, τὸ ἐκείνου πρόσωπον ἐμιμεῖτο. δύο δ' ἦσαν
ἀδελφοὶ τῷ σίμωνι καὶ πατὴρ βοηθός, ὃς τῇ θυγατρὶ
βασιλεὺς συνῴκησεν ἡρῴδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται.
σὺν οἷς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔχειν ὁ σίμων, καὶ σὺν τῷ πα-
τρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔσχον οἱ σίμωνος τοῦ ὀνία παῖδες
τρεῖς ὄντες ὅτι τοῦ τῶν μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τοῖς προ-
αγούσαις γραφαῖς παρέδομεν. καταστησάμενος δὲ τὰ
περὶ τοὺς ἀρχιερέας οὕτω ὁ βασιλεὺς τοὺς ἱεροσολυμίτας D
ἠμείψατο τοῦ εἰς αὐτὸν δύνοιας. ἀπῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ἐπὶ
κάσης οἰκίας, ἐν καλῷ ποθέμενος ἀντιδοῦναι τοῖς ἠ-
γαπηκόσι σφόδρα. ὑπῆρχον δ' ἀπόδειξις παντὸς τοῦ
στρατεύματος, σίλας ἀνὴρ πολλῶν ἀυτῷ πόνων συμ-
μεταλαχόντα. παντάπασι δ' ὀλίγου χρόνου διελθόντος,
δωρεῖταί νεανίσκοι τοῦ ὁσιότητος προπεπαίδευμένοι τόλμαν,
καθάπερ ἀεὶ πεφυκότες εἰς θαυμάζεσθαι θεασεῖς, καί- E
σαρος αἰδεσιάτα κομίσαντες, εἰς τιμὴν τῆς ἰουδαίων
συναγωγὴν ἀνέθεσαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀγρίππαν
παρώξυνε, κατάλυσιν γὰρ τῆς πατρίων αὐτοῦ νόμων ἐ-
δύνατο. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς πούπλιον πετρώνιον, ἡγεμόνα
δ' τῆς συρίας ὄντα τότε, θαμὰ γίνεται καὶ καλεῖ τὴν
δωρεὰν. ὁ δ' οὐκ ἦν τὸν ὅπως τῷ προσχθέντι χαλεπώσας,
καὶ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἀσέβειαν τιμὴν τῶν νόμων θαμέσθαι
σαν, τοῖς ὅπως ἀσι τῆς δωρεᾶς σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε. F

reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazaræos tondere mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratam catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantheram in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret instituta patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam. VI.

Κεφαλ. ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωρείτας ὑπὲρ ἰουδαίων.

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

ΠΟύπλιος πετρώνιος πρεσβευτὴς τιβερίου κλαυ- G
δίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωρείων
τοῖς πρώτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας
τινες ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε διὰ τὸ προτεθῆναι τὸ
διάταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ
περὶ τοῦ ἀφιέσθαι ἰουδαίους φυλάσσειν τὰ πάτρια, πρό-
θυμῶς ὑμᾶς αὐτοὺς, ζηλωτὰς ὄντας πάντα προέχειν συνα-
γωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, διὰ τὸ μεταθεῖναι
ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, θλασφημοῦν-
τας οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτο-
κράτορα, ὃς ὁ αἰδεσιὰς βελτίων ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν
ἀλλοτρίῳ ἐπίθετο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τοῦ συναγωγῆς τόπῳ τῷ φύσει δικαίοντος ἕνα ἕκαστον τῶν ἰδίων τόπων
κυριεύειν κατὰ τὸ καίσαρος ὑπόκειμα. τοῦ γὰρ ἐμοῦ ὑπομνήματος μιμήσασθαι γελοῖόν ἐστι μὴ τὸ τοῦ

Pvblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriensium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolentia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatum, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæſaris, qui Iudæis non religionem tantùm permiſit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de cauſis eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam proprijs magiſtratibus, hæc furore populi, non ſuo conſenſu facta aſſeuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magiſtratus autem hortor, vt ſi videri volunt his conſenſum ſuum non acceſſiſſe, centurioni ſontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi cariſſimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occaſio excitandi tumultus defenſionis prætextu. Quo autem melius cognoſcatis, quænam ſit ſuper hoc negotio voluntas Auguſti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propoſitum: quod iam antè ſatis notum omnibus, cariſſimus rex Agrippa mihi ſedenti pro tribunali recitauit, ius ſuum poſtulans, & vt ſuis beneficium Cæſaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in poſterum nullam quæratis ſeditionum materiam, & cæleſte numen ſuis quiſque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admiſſum erratum corrigeretur, & in poſterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pōtificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali ſacerdotio exiſtimās. Sed ille recipere noluit ſic excuſans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus eſt, etſi me Deus indignum iudicauit ſummo pōtificio, ſed mihi ſatis eſt: tunc enim ſanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd ſi quæris, oſtendam qui honore hoc ſit longè dignior. eſt mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omnique peccati labe mundior, quem auſim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modeſtia delectatus rex, omiſſo Ionatha iuxta ipſius conſilium, fratri eius Matthiæ ſacerdotium id detulit: nec ita multo pòſt Petronio Marſus in adminiſtranda prouincia Syria ſucceſſit.

αὐτοκράτορος διάταγμα ὅπερ ἔφαντος ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μήτοι καὶ συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κεκελευκότος. τοὺς μὲ οὖν διὰ τὸ διάταγμα τ σεβασ ἴσα τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοὶ ἠγανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῷ ἐξέχειν, καὶ τῇ ἰδίᾳ παραιρέσει χαλεπῶς λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τ πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχῃ παρῆλθε βιτελλίῳ σπέλδουσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τ πεπραγμένων λόγον ἀποδώσοντας. οἷς ἂν πρώτοις ἄρχουσι παραινῶ, εἰ μὴ βέλτιον ἄλλο δοκεῖν καὶ τὴν αὐτῷ παραίρεσιν μεμῆσθαι τὸ ἀδίκημα, ὑποδείξαι τὰς αἰτίους τῷ ἑκατονταρχῃ, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐόντας ἀφορμὴν χαίρειν, ὧν περ δοκοῦσι μοι πρόνοιαι ἀλλὰ τῷ ἰδίων ἔργων, ἐμοῦ, καὶ τὸ τιμιωτάτου μοι βασιλέως ἀγρίππα ἡδέως μᾶλλον παρορωμένων, ἵνα μὴ ἀφορμῆς ἁρπάσωμεν τὸ τῷ ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τ ἀμειψίας παραφάσεως συναθροισθὲν εἰς ἄπορον χωρῆσαι. ἵνα δ γνωριμώτερον ᾖ, τί καὶ ὁ σεβασὸς περὶ ὅλης τ παράγματος ἐφρόνησε, τὰ ὑπ' ἀλέξανδρείᾳ αὐτῷ διαπεμφθέντα παρατεθέντα παρασθήσω, ἅπερ εἰ ἐ γνώριμα πᾶσιν ἦν δοκεῖ, τότε καὶ ὅτι τὸ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας διαμολογησάμενος περὶ τ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τ τὸ σεβασ δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, παραγγέλλω, μηδεμίαν παράφασιν σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἐκάσους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω παρεμυθήσατο, διορθώσεως μὲν τὸ παραπεπτωκὸς ἁμαρτυχεῖν, χαίρειν δ παραπλήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τ ἱερωσύνην τὸν καν θηρᾶ σίμωνα, ἰωνάθην δ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἦγε τ ἀναίρε, τὸν ἀξιώτερον τ τιμῆς ὁμολογῶν εἶ). τῷ δ ἀσεμνισὸν ἐφαίν, τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν. παρητεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τεπιμημένος χάρω, ὅτι ψυχῆς ἔχων τὸν ὅ μοι γέρας σῇ δίδωσι βελήσει, εἰ δ καὶ θεὸς ἀδὲν μᾶλλον τ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἐκεῖνον ὁ θεός. ἅπαξ δ ἀνδύναι σολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἀμφιασάμενος σοιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βέλῃ τ ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, δίδαξον. πάσης, καὶ θεὸς τὸν θεὸν ἀμβρόσιας, καὶ θεὸς σε βασιλῆ, καθαρὸς ἀδελφός ἐσί μοι, τρέπομαι τῇ τιμῇ τοῦτον σωίσημι. τέτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθην μὲν ἔασε, γνώμῃ δ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ, ματθίᾳ τ ἱερωσύνην ἔδωκε. μετ' ὀ πολὺ, πετρώνιον μὲ, μάρσος διεδέξατο, καὶ διεῖπε συρίαν.

Cap. VII.

Geſta Agrippæ vſque ipſius obitum.

VII. Silla autem magiſter militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed vel difficillimos labores pro eo ſæpe ſuſceperat, fretus amicitia poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps. quapropter grauabatur regialiquo modo cedere. ſemperq; licētius agebat cum eo, & in familiaribus colloquiis moleſtus erat interdum extollens ſe immodicè, & ſæpe prioris fortunæ aduerſitates in memoriam reuocans vt oſtētaret, quā ſtudioſus ipſius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τῦ βασιλέως ἱππάρχου φράξεως ἄχει τ πλυθῆς.

Σίλας δ ὁ τῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ διὰ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιςὸς, ὑδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν αἰτιάμενος, ἀλλὰ καὶ ἐις σφαλερωτάτοις ὑποδὺς πολλάκις πόνοις, πεποιθήσεως ἐῶ ἀπλεως, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ἐδαμὴ τοίνυν ὑπερκατεκλείνετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. κἂν ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐμίνετο φορτικὸς ἀμμύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγκὰ τ τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τ ἑαυτῦ αὐθαδείᾳ ἐνοχλῇ, συνεχῶς δ' ἐῶ ὡς ὑπ' αὐτοῦ κόμοι

κάμοι πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον, ὀνείδισμὸς ἐδόκει, διὸ παύσαντος ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀταμίευτον παῤῥησίαν τοῦ ἀνδρός. οὐ γὰρ ἡδεῖαν γε αἱ τῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσεις. δῆθεν ὅμως ἀπεκρίνατο ὡφελήσειν μᾶλλον. τέλος γοῦν ἀπῆρεν σφόδρα ὁ σίλας τοῦ βασιλέως τὸν θυμὸν, κἀκεῖνος ὀργῇ πλέον, ἢ λογισμῷ δόξαι, τὴν ἱππαρχίας μόνον μετέσχε τὸν σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἡμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὰ περὶ τοῦτον κρίσιν ἐφῆκεν, εἰ γὰρ λαμβάνων, ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἐκεῖνος ἀνέτλη. ἡμέραν οὖν ἑορτάζων αὐτῷ γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσύνας καθίσατο θαλείας, τὸν σίλαν ἀνεκάλει παραυτίκα συνέδριον αὐτῷ γενησόμενον. τῷ δ', ὡς ὁπὸς ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει προσειληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ὡς ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὴν μὴ μικρὸν ἀπολλυμένην; οὐδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πεπαῦσθαι νενόμικέ με τὸν παῤῥησίας, ὧν ἀπὸ ποίας συνειδότος ἔχων βοήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ὑπέσχηκα πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ὑπεγκάμνει δεσμὸς, καὶ σκότος εἱρκτή. ἃ ἐγὼ ποτε τούτων λήσομαι. τάχα καμοὶ τὴν τῆς ἀρετῆς συνεπίσεται μνήμη, καὶ μεταναστᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα ἀνεβόα, καὶ διετέλει τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ δὲ ὡς ἀπάτως ἑώρα δηλούμενον, πάλιν εἴασεν εἰ φρουρᾶ. τὰ δὲ τῆς ἱεροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεῶντα πόλιν, δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τὴν μὲν, δρυῶν εἰς πλάτος, τὸ δὲ εἰς ὕψος ἐξείρων. κἂν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μέρος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ κώμαις δύο γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν ἀγρίππᾳ μὴ παυσθῆς παύσασθαι τὸν τῆς τειχῶν ἐξοικοδομήσεως. ὁ δὲ ἀπειθεῖν οὐκ ἔκεινε. πεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς εἶναι διεργετικὸς εἰς ἑκάστους. καὶ μεγαλοφρονήσας ἔθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν αὐξήσας αὐτὸν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι καὶ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χάριν, κατ' ὀλίγον ἠρώδη τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμενος. ἐκείνῳ δὲ πονηρὸν μὲν ἦθος ἐπὶ τιμωρίαν ἐπότιμον, καὶ τῷ ἀπηχθημένων ἀταμίευτον ἔλλησι πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνε δόσει χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε καταστάσεις, ἔστιν αἷς ναοὺς ἀνέστησε, τοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων ὀλιγίαν πόλιν, οὐδὲ ὁλίγης ἐπισκευῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δόσεως ἀξίας μνημονεύθηναι. θεσπὴς ὁ τρόπος ἀγρίππα, καὶ πρὸς πάντας τὸ διεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν μὲν φιλάνθρωπος, καὶ εἰνοεικνύμενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα, καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις μὲν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. διὸ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθε ἀγνείας, οὐδὲ ἡμέρᾳ τις παρῴδευεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χηδεύουσα θυσίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν ὑπεχώρει

A exhauſtos memorans. quæ cùm ſine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim eſt temporis ingloriæ acti memoria, & ſtultum eſt indeſinenter exprobrare debitum. poſtremò in tantum exaſperatus eſt regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus ſit ademiſſe illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipſius patriam adſeruandum miſerit. Elapſo deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata iu conſilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro ſe pertuliſſet: cúmque natalem ſuum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accerſiuit Silam, vt mox intereſſe velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non diſſimulauit

B indignationem cuius iuſtam cauſam habere videbatur, vocantibus ſe reſpondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòſt eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum eſſe paſſus eſt, ſed ſpoliauit eo me affectum contumelia. niſi fortè putat linguam mihi poſthac fore minus liberam: imò fretus conſcientia nunquam clamare deſinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro

C quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obſcurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiſcar, ſed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in cuſtodia. Conuerſus autem ad Hieroſolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit ſumptu publico, latioréſque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & feciſſet aduerſus omnem humanam

D vim inexpugnabiles, ni Marſus Syriæ præſes Claudio Cæſ. ſignificaſſet eam rem per literas. qui ſuſpicatus molituros aliquid noui, diligenter ſcripſit Agrippæ, vt à munienda vrbe deſiſteret: atque illi mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis ſumptibus pararet ſibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæſitam munificentia gloriam; longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitioſus erat ac procliuis ad ſæuitiam: & propter mutuum odium manifeſtè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt

E qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus eſt memorabili: nec vlla liberalitate proſecutus eſt. Agrippa contrà mitiſſimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in ſuæ gentis homines benignus, &

F promptus ad iuuandos præ cæteris in aduerſitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hieroſolymis, inſtitutorum ac rituum patriæ ſeruator religioſiſſimus. purus enim erat à contaminamẽtis omnibus, nec vlla dies elapſa præteribat abſque ſacrificio. Accidit aliquando, vt quidam Hieroſolymita legis peritus

nomine Simon aduocata concione per regis abſentiam agentis tum Cæſareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non niſi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi ſignificauit per literas confeſtim accerſiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, aſſidere ſibi eum iuſſit. mòxque ſedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus eſt veniam. tum rex citiùs quàm quiſquam opinaretur reconciliatus eſt, clementiam magis quàm iram decere reges exiſtimãs, & lenitatem animi magis quàm celſitudinem. itaque illum dimiſit non ſine munere. inter alias autem multas eximis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis ſumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, ſimúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò abſolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt ſplendidiſſimè, exhibitis in theatro ſpectaculis, & muſicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad oſtentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde ſpectatores oblectare etiam cateruatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duas cohortes fecit ſeptingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis abſumpti ſunt vulneribus.

VIII. Poſt hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. ſuſcipiebatur autem ab aliis regibus: venítque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emeſinorum Sampſigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpitalitate excipiebat, oſtendens per hoc animi ſui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſuperuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vſque ad ſeptimum lapidem illi obuiam proceſſit: quod quidem ſimultatis cum Marſo initium factum eſt, dum eodem cum hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi redderet tantam regũ concordiam. ratus enim id non eſſe è republica, per idoneos nuncios mandauit ſingulis, vt ſine mora diſcederent: quare Agrippa vehemẽter offenſus eſt. Marsũ quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu ſucceſſorem dedit Elioneum Cithæi filium. lámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in vrbem Cæſaream, quæ priùs Stratonis turris dicta eſt: vbi ſolennes ludos celebrauit pro ſalute Cæſaris: ad quam feſtiuitatem magna

ἐξαχειβάζειν δωκῶν τὰ νόμιμα, σίμωνα δ' ὄνομα τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τηνίκα ἦν βασιλέως εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτῷ κατειπεῖν, ὡς οὐχ ὅσιος εἴη. δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ δ' εἰσόδου φορτικούσης τοῖς ἀγνοῦσι. δηλούσης μὲν δὴ ὀλίγα γεγραμμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορούσας σίμωνα ταῦτα μεταπέμπεται ἦν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθέζετο δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδούμενος παρ' αὐτὸν ἐπέλθοντα, πρέμνο τε καὶ φαίνου, εἶπέ μοι, φησίν, τί σοι ἐνθάδε μνομένων ἔξεστι θεμένοις; ὁ δ' εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδεῖτο συγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ φορτικόν τις διηλλάττετο, τιμῶ φαύσκοντα χείνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγάθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. τὸν σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο πολλοῖς δ' καταστρώσας πολλὰ βηρυτίοις ἐχαρίσατο ἐπιμησε. θέατρον δὲ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρον δ' πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα φεὸς τούτοις, καὶ στοὰς ἐν ἀδενὶ τῷ ἔργων στενότητι δαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δ' αὐτῷ τιμῇ καθιέρωσιν μεγαλοφρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὑπιτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἀδόντων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν δ' τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τιμῇ αὐτῷ δεκνὺς μεγαλόνοιαν. ἔνθα καὶ τιμῇ κατὰ πλῆθος αἰτίταξιν βουληθεὶς γενέσθαι τῷ θεωμένων τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τιμῇδε τιμῇ φάξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δ' ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ δ' τελέσας τὰ φεστηριμένα, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἐῶ δ' ἀφ' ἕτοις ἄλλοις βασιλεῦσι φοίβλεπτος. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσιος σαμψιγέραμος, καὶ κότις, τῆς μικρᾶς ἁρμενίας ἐκβασίλευσε, ἐπολέμων τιμῇ πάντου κεκτημένος δυνασείαν. ἡρώδης τε, ἐκ ἀδελφὸς ἐῶ αὐτοῦ, ἦρχε δ' τῆς χαλκίδος. ὡμίλησε δ' πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, καὶ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα δεδείξεως φρονήσεως ὕψος, καὶ διὰ τοῦτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τοῦ βασιλέως παρουσίας τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων διατελούντων ἔτι παρ' αὐτοῦ μάρσος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. φεὸς ῥωμαίους οὖν τιμητικὸν πρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σταδίοις ἑπτὰ, φοβηθεὶς ὁ βασιλεύς. τοῦτο δ' ἆρα ἔμελλεν τῆς φεὸς μάρσον ἀρχὴ γενέσθαι διαφορᾶς, συγκαθεζόμενος ὅτι τοῦ ἀπωτέρω, ἀπηγγέλλετο τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι. μάρσῳ δ' ἡ τούτων ὁμόνοια καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλία φεὸς ἀλλήλους, ὑπεπτοήθη, συμφέρειν οὐχ' ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δύναμιν τοσούτων συμφρόνησιν. δύθις οὖν ἐκάστῳ τῆς δεήσεως τινὰς πέμπων ἐπίστελλεν ὅπῃ τὰ ἑαυτοῦ δίκα μελλήσεως ἀπέρχεσθ. ταῦτα ἀγρίππας αἰσθόμενος ἐδέχετο. καὶ μάρσῳ μὲν ἐν τούτῳ διαφόρως ἔχε. τιμῇ ἀρχιερωσυνίου δ' μαθίαν ἀφελόμενος, αὖτ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τοῦ κιθαίου παῖδα. ἕκτον δ' ἔτος αὐτοῦ βασιλεύοντι δ' ὅλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, ἐς παρθῶν εἰς πόλιν καισάρειαν, ἣ πρότερον στράτωνος πῦργος ἐκαλεῖτο. συντελεῖ δ' ἐνταῦθα θεωρίας εἰς τιμῇ καίσαρος τιμῇ ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτῇ τινα ταύτῃ ὑπισχνούμενος,

καὶ παρ' αὐτῷ ἤθροιστο τῇ κῇ τ' ἐπαρχίαν ἐν τέλει καὶ A
πρωτεύοντων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὴ τῇ θεω-
ρίων ἡμέρᾳ σὺν ἡλίῳ ἀνατείλαντι ἐσθῆτα ἀργύρου πεποι-
κιλμένην παῖσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφὴν ἔχουσαν, παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις
τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγα-
σθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμάρων τι φόβητρον, καὶ
τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδες. ἐνθὺς οἱ κόλακες B
ταχὺ καὶ ἐπιόντα θεὸν ἀγαθὸν, ἄλλος ἄλλοθεν ἀνε-
βόων, θεὸν προσαγορεύοντες, καὶ μηδὲν εἰς ὑπολεί-
ποντες, εἰ μὴ μετὰ χεῖρα ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ
τοιοῦτόν τι κρεῖττόν σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν, ὡς
ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, καὶ δὲ τὸν κόλακα ἀσε-
βοῦσαν ἀπεβλέψατο. ἀνακύψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸν
βουβῶνα τ' ἐπὶ αὐτῇ κεφαλῇ ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὑπ'
ὀφθαλμοῦ τινος, ἄγγελον. τοῦτον λύπης σύνοπτον κακῶν ἦν C
τὸν καί ποτε τῆς ἀγαθῶν χορηγοῦντα, καὶ δριμύτερον
ἔσχεν ἀνύσαι. ἄθρουν δὲ αὐτῷ τ' κοιλίας προσέφυσεν
ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον. καὶ θεωρῶν οὖν
πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέ-
φειν ὑπὸ τάχους τὸν βίον, ὃν δὲ χρῆμα τ' εἱμαρμέ-
νης ἆρτι μου κατέψυσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης.
ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανῶν ἀπάγομαι.
δεκτέον δὲ τὸ πεπρωμένον ἡ θεὸς βεβούληται. καὶ
γὰρ βεβιώκαμεν ἀδαμῆ φαύλως, ἀλλ' ὑπὸ τῆς μα- D
καριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὑπετέτρει
τ' ὀδύνης κατεπονεῖτο. μετ' ἀνιδὴς οὖν, εἰς τὸ βα-
σίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔ-
χοι τεθνεῶτα φαντάσασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δ'
αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὑπὸ σάκκον καθεσθεῖσα
τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.
οἰμωγῆς δ' πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑπερῴῳ
δ' ὁ βασιλεὺς δορυφόρῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέ-
πων αὐτοὺς θρηνοῦντας θεασάμενος, ἄδακρυς ὑ- E
δὲ αὐτὸς ἔμεινε. συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ
τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρε-
ψεν, ὑπὸ ἡμέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον.
τῆς βασιλείας δ' ἕβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ὑπὲρ
γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἑαυτοῦ, τῆς φιλίπ-
που μὲν τετραρχίας εἰς ἕκτην ἄρξας, τῷ τετάρτῳ
δ', καὶ τὴν ἡρῴδου προσειληφὼς, ἔτεις δ' ὑπὲρ ἀπὸ
κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορείας, ἐν οἷς τῇ τε F
προειρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τὴν ἰουδαίαν προ-
σέλαβε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσεδεύ-
σατο δ' ὅτι πλείους αὐτῷ προσφορὰς δραχμὰς ὑπὲρ
χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν οἱ προσεδανείσατο.
τῷ γὰρ φιλόδωρος ἦν δανειλώτερα τῇ προσόντων
ἀπέλισκεν. ἵλεῳ δ' ἀφειδὲς αὐτὸ τὸ φιλόπλουτον. ἀγνοουμέ-
νης γε μὴν ταῖς πλήθεσι τ' ἐκπονοῦς αὐτοῦ, συμφρο-
νήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνάστης ὁμώνυμος ὢν
ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τῷ βασιλέως, ἀρίσκωνα ἔ- G
πεμψαν ὑπηρετῆσαι τὸ ὑπηνέσιον, καὶ σίλανα, ἐχθρὸς γὰρ
ἦν αὐτοῖς, ἀπέσφαξεν ὡς δὴ τῷ βασιλέως κελεύσαν-
τος. ἀγείτωνας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ζόπυρον τοιούτῳ
κατέστρεψε τὸν βίον. ἦρξεν δ' αὐτὸς καταλέλειπτο, υἱὸς
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ζεῖς δ' θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμη-
μένη βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύο, μυριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δεκα-
ετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δ' δρουσίλλα. καθομολογήσατο δ' ὑπὸ τῷ πατρὸς θεὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. nóxque adulatores pernicioſi alunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reuerito, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: nóxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare. præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX.
fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eísque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructíque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, neć auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iurtiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάῳ τῷ χελκίᾳ παιδὶ μειρακίῳ, δρύσιλλα δ' ὄνομα, θυγατρὶ δὲ κομμαγηνῆς βασιλέως υἱὸς ἦν ἔτι. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον σκληρῶν ἀγρίππας, καισαρεῖς, καὶ σεβαστηνοὶ τὰ δυσποιῶν αὐτὸν λαθόμενοι, τὸ τὰ δυσμενέστατον ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀφειδεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατιῶται τότε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν, οἰκάδε ἀπῆλθον, καὶ τὰς ἀνδριάντας τῶν τῆς βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, σκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅπου τῶν τειχῶν, ὡς δύνατον μάλιστα ἐφύβριζον, ἀχαριστότερα δικαιώσεως δρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις καταλινόμενοι τόποις, παιδιὰς ἐσιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀπενδόντες τῷ χάρωνι, σποὰς τε τῆς βασιλέως σκηνῆς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες δ' ἦσαν ὡς ἀγρίππα μόνον χρησαμένης πολλὰς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίας, καὶ τοῦ πάππου δ' ἡρῴδου, ὅτι τὰς πόλεις, ἐκείνος αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ δὲ τοῦ τεθνεῶτος υἱὸς ἀγρίππας, ὅτι ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ξεφόμενος φόβῳ κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμενός γε μὴν καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν ἀγρίππας, σεβαστηνοὶ δὲ καὶ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δὲ τοὺς ἀχαριστήσαντας ὠργίσθη. πέμπειν οὖν οὐκ ἀθρόως ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν διαδεξόμενον ἅμα βουλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμωσμένους ὅρκους. ἀλλὰ τὸν ἐξελευθέρων, καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοῖς παισὶν ἐκβεβηκότι χρόνοις ὅτι βραχέα πιστεῦσαι βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ τελείῳ δὲ εἶναι βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς ἰουδαίας καὶ τῆς ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαστον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δίδους τιμὴν τὸ μὴ μέρος ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει δὲ πρὸ πάντων ὅπως εἴλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ὅπλων ἅψαι τῆς εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παιδικίας εἰς τὰς ἐπιζώσας. τὸν ἴλλιν δὲ τῶν καισαρέων, καὶ τὸν σεβαστηνῶν, καὶ τὰς πέντε σπείρας εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύσωνται. τὸν δὲ συνεχῆ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὅπλιτῶν στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῶν ἐκείνων ἀναπληρώσαι τόπον. οἱ μὲν οὖν κελευσθέντες μετέστησαν. ὁρισθέντες δὲ, κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μεῖναι ὅπου τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἳ καὶ τοῖς ὅπλοις χρόνοις τῶν μείζων ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχὴ τὰ κατὰ φλῶρον πολέμου σπέρματα λαβόντος. ὅθεν ὑπατικὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγεν αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α

Οτι ζόπον ἑλένη τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλίς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἰζάτης, καὶ τὸ σὺν αὐτοῖς ἔθνος αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β

Ως τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῆς ἰουδαίας τοὺς ἱους ἰούδα τὸν γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἀνέλασε. Κεφ. γ

Ως ἐπὶ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε

Περὶ τῆς τῶν φήλικος πράξεων. Κεφ. ς

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, & περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η

Ως φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναλαβεῖν αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.

Quomoda Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Geſta Felicis Iudææ præſidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερατικῆς στολῆς.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorē Marſo Caſſiū Lóginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnē Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autē arma tranſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſque Philadelphenſiū interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dedítque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pōtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum, vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere,

ΕΛΕΓΤΗΣΑΝΤΟΣ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀγείπτα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγήλαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ δεξόμενον κλαύδιος καῖσαρ κάσιον λογγῖνον μνήμην τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δι' γεγραμμένων ὑπ' αὐτοῦ θεωτος ἀξιωθεὶς, μηκέτι μάρσον τῆς κοίλης συρίας πρεσβεύειν. φάδος δὲ ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν δεύτερος ἀφίκετο, καταλαμβάνει ταράττοντας τοὺς εἰς τὴν περαίαν κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῆς φιλαδελφίων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν χεῖρα αὐτῶν διαλείποιεν, εἴπερ ὑπὸ τῆς φιλαδελφίων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. λαβὼν οὖν τοὺς πρώτους αὐτῆς, τοὺς τε τάσεως. αἰτίους, δήσας προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῆς, ἀνεῖλεν, ἀνίβας δὲ ὠνόματι τῷ. ἀμαράμῳ δὲ καὶ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναρεῖται δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀλίγον χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, ἀγαπητῶς μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν τοῖς ἄραψι. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα τοιούτων ἡ ἰουδαία, φερούσῃ τῇ φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν αὐτωνίαν, ἥπερ ὀλίγον πρότερον κατεθέμην, κειμένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, κατὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δὲ ἀντιλέγειν μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δὲ ὅμως τόν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφικνεῖτο γὰρ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ τὸ μὴ τὰ πρόσταγματα φάδου τὸ πλῆθος τῆς ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ὑπεξέφαγε πρεσβεῖς ὡς κάισαρα πέμψαι

τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν τοῦτο τὸ αὐτὸ A
ἐξουσίαν ἔχειν. εἶτα ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, ἕως αὖ γνῶσι, τί περὶ
τούτων κλαύδιος ἀποκρινεῖται. οἱ δέ, ὑπερησθέντες αὐτοῖς ἐ-
φασαν ἀποστεῖλαι τοὺς πρεσβεις εἰ λάβοιεν τοὺς παῖ-
δας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ
δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρεσβεῖς. ὡς δὲ ἀφικόμενοι
εἰς τὴν ῥώμην αὐτοῦ, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ
τετελευτηκότος παῖς, καθ' ὃν ἦκουσιν αἰτίαν, ἐτύγχανε
δὲ ὢν ὡδὶ κλαυδίῳ κήδεται, καθὼς καὶ πρότερον εἰ- B
πομεν, ὡς μαλεῖ τὴν κήδεσαν συγχωρῆσαι τοῖς ἰου-
δαίοις ἅπερ αἰτοῦσιν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάδῳ περὶ
τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας ὁ κλαύδιος τοὺς πρεσβεῖς,
ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ σπένδειν αὐτοὺς ἀγείπτα
χάειν εἰδέναι, ταῦτα γὰρ ἐκείνῳ ποιεῖν ἀκινδύνως. ὅτι
τε τὴν ἀποστεῖσι, τοιαύτῃ ὅπις ὀλῇ ἔδωκε. κλαύδιος
καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον
ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ
δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμίτῃ ἀρχισι, βελῇ, C
δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τε ἐμοῦ,
ὃν ἐγὼ ἔθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δυσεβέστατον ὄντα,
προσαγάγοντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρεσβεῖς δυκαεισ-
σωῦτας ἐφ' ᾗ πεποίημαι τὴ ἔθνος ὑμῶν κηδεμονίᾳ,
καὶ αἰτησαμένων ἀσεδαίως καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆ-
τα, τε τὴν σίφανον τοῦτο τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν, ἐγὼ συγχωρῶ,
καθὼς ὁ κρήτικος καὶ μοι τιμιώτατος βιτέλλιος ἐποίη-
σε. συγκατατίθεμαι δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ φρῶτον μὲν τὸ D
ἐμαυτὸν δυσεβὲς, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους τὰ πάτρια
θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ἡρώ-
δῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τιμᾷ περὶ ἐμαυτὸν
δυσέβειαν, καὶ τιμᾷ περὶ ἡμᾶς γνώσκω ἀσεδῶ, παύ
σαιτέμαι ταῦτα ποιήσας, περὶ οὓς ἔγει μοι πλεῖστα
δίκαια φιλίας κρατίσους ὄντας κἀμοὶ τιμίους. ἔγραψα
δὲ περὶ τούτων, τε κεσπίῳ φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ E
δὲ χρήματα κομίζοντες κορνήλιος κέρωνος, ζύφων
θεόδωτος, δωρόθεως ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐ-
γράφη περὶ πασαρίων καλανδῶν δὶς ὑπάτου ῥήφου, τε
πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρώδης ὁ ἀδελ-
φὸς μᾶλλον ἀγείωπου τοῦ τετελευτηκότος, χαλκίδος δὲ τὴν
ἀρχὴν καὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐπεστόμιος, κλαύ-
διον καῖσαρα τιμᾷ ἐξουσίαν τοῦ νεῶ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημά-
των, καὶ τιμᾷ τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέ- F
τυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμ-
μενεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρώδης, μεθίστησι τὸν ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνικαλέμμου
καυθήραν, ἰωσήπῳ τῷ τοῦ καναῖ αὐτοῦ ἐκείνου τιμᾷ δεδο-
χμένῳ τὸν τιμῆς ἀφαιρούμενος.

qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si priùs darentur obsides. Quúmque promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. XPP. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totíque Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus pissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, roganteque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharа in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

CAP. II.

Οτι τὸν ἑλένη, τῶν ἀδιαβίων βασιλὶς καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθνη.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τῶν ἀδιαβίων βασιλὶς ἑ-
λένη, καὶ ὁ πᾶς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τὸν βίον μετέβαλλον δι' τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τοῦ
ἀδιαβίων βασιλεὺς, ᾧ καὶ βαζέως ὀπίκλησις ἦν, τὸν ἀδελφῆς ἑλένης ἄλοχα ἔρωτι τῇ πρὸς γάμου κοινωνίαν
ἄγεται, καὶ κατέσπασεν εἰς ὑμέναια. συλλαβοῦσα δέ ποτε τῇ γαστρὶ τὸν γυναικὸς τὴν χεῖρα περισπασάσης,
ἐώνησε καθύπνωσεν, φωνῆς τινὸς ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης ἄραι ἀπὸ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τῶν ἀδιαβίων βασιλὶς ἑ-
λένη, καὶ ὁ πᾶς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τὸν βίον μετέβαλλον δι' τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τοῦ
ἀδιαβίων βασιλεὺς, ᾧ καὶ βαζέως ὀπίκλησις ἦν, τὸν ἀδελφῆς ἑλένης ἄλοχα ἔρωτι τῇ πρὸς γάμου κοινωνίαν
ἄγεται, καὶ κατέσπασεν εἰς ὑμέναια. συλλαβοῦσα δέ ποτε τῇ γαστρὶ τὸν γυναικὸς τὴν χεῖρα περισπασάσης,
ἐώνησε καθύπνωσεν, φωνῆς τινὸς ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης ἄραι ἀπὸ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν

Per idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem G ductam grauidã reddidit. Accidit deinde, vt vnà accubans, & manũ reclinatam habens in vxoris vterũ, vocẽ quandã sibi videretur audire, iubentem, vt manũ àvẽtre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia A inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc B pater licèt intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari C beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Portò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eíque donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditúrque ibi hodie quoque videre D volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patrisobitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit digniſſimum, attamen veſtrũ quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis E proceres primùm more ſuo reginam adorauerunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi populariũ voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque ſuam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecuriùs nouo regi pararetur imperium. ſic enim F liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia, differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & protegem fe- G citgrandioremfilium Monobazum, impoſitoei

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχὸν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, ἀθὶς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμενον τὸν υἱὸν ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ἦν δ' αὐτῷ μονόβαζος τοῦτου πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἐλένης γνώμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μὲν τοι πᾶσαν δυνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν ἰζάτην ἐχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοιοῦτος ἐν τοῖς παισὶ πρὸς ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μᾶλλον ἤυξετο λυπουμένων ἀπάντων, ὅτι τὸν ἰζάτην αὐτοῖς ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δὲ καίπερ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ δι' ἃ τοῖς πατρὶς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιῶν δυνοίας τυγχάνειν. τὸν δ' ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει περὶ αὐτοῦ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννήεργον ἐκπέμπει τὸν ἀσσυρίων κράτος βασιλέα, πρὸς ὃν καταπεμφθεὶς ἐκείνῳ τιμᾷ παρὰ σωτηρίαν. ὁ δ' ἀβεννήεργος, ἀσμένως δεξάμενος τὸν νεανίαν, καὶ δι' πολλῆς ἄγων δυνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτοῦ τιμᾷ θυγατέρα, σάμαχος δ' ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λίθοιτο προσόδους. μονόβαζος δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τῷ ζῆν ὀλίγον αὐτοῦ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀπαντᾷ φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λεγομένων. φέρειν δ' ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δ' αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τοῦ λάρνακος, ἐν ᾗ νόμος ἐκ τῆς ἐπιχωρίας δυναστοῦσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ὑπεδείκνυται. διατρίβοντι οὖν ὁ ἰζάτῃ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τοῦ τελευτῆς τὸν πατρός. ἦ δ' ἐξέλιπεν ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστάνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τῶν δυνάμεις στρατιωτικοὺς. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς αἰὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτοῦ διάδοχον ἰζάτην ἤυξατο γνώσεσθαι, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκρινεν, οὐδὲ ὑμᾶς λελῆθέναι δοκῶ, βουλομένη ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλειόνων καὶ θελόντων τὴν ἀρχὴν λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅπη πείρα τοῦ τὴ φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δ' ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χάριν ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκριθέντι τῶν ἀδελφῶν καὶ τὰς δυνὰς τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ἵνα τοῦ τὴν ἀρχὴν ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθέξειν. φθαρέντων δὲ ἐκείνων καθαρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὴν καὶ τὸν ἰζάτην δυνοίας ἔχειν, ἐδεδοίκει ὅμως ὑπιδέχειν τὴν τοῦ τῆς αἱρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι αὖ ἰζάτης ἐνθυμούμενος σωφρονήσει. οἱ δ' ἐπεὶ ἀνελεῖν συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. σωφρονοῦντι δὲ αὐτῷ μεταξὺ προσήκουσάν τινα τῆς ἀρχῆς ὑπόστασιν, ᾧ μάλιστα πρόσθει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προθεῖσα

τὸ δὲ

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῷ πατρὸς δακτύλιον, τιμή τε σαμψηρὰν ὀνομαζομένω παρ' αὐτοῖς, διοικεῖντε τούτοις τὴν βασιλείαν παρήνεσε μέχρι ἂν τὸ ἀδελφὸς παραγένοιτο. ἥκε δὲ θᾶττον ταχέως ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ὑποχωρήσαντος τῆς ἀρχῆς αὐτῷ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῷ ἀσασίνῃ χάρακι διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτοῦ εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, καὶ ἐκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε. μεταπεμφθέντι τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν συνεξῆλθε κατὰ πολλὴν ὑπακούσας δίκην. συμβεβήκει δ' τὴν ἐλένην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τοὺς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τοῦ γεγονότος. καὶ τὸ μὲν ἀπολεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν σφῶν αὐτῶν μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοῖς μὲν ὁμηρεύουσι μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυδίῳ καίσαρι, τοῖς δὲ, πρὸς ἀρταβανὴν τὸν πάρθον, ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἐπεδύσατο καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπεσεῖσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν ἄλλως βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμοιτο, προσήκειν οἱ ἕτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπεῖχετο, ὑπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα γὰρ ἔσεσθαι, καὶ κατασήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ἐπιθυμήσειε καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. ἐκ ἂν ἀπέχεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῷ ἰουδαίων. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγε, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοῖς λόγοις ἀνέφερεν. τῷ γὰρ τῇ μητρὶ συμφάσκοντος, καὶ συναπειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπειστον. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τῷ προάγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένου κινδυνεύσειε τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τοῦ βασιλεῖ ἀπορρήτων ἔργων γενόμενος. διναμένου γὰρ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἶναι πάντως κἀκεῖνα ζηλοῦν τὰ πάτρια τοῦ ἰουδαίων. τοῦτο γὰρ κυριώτερον τῆς περιτμήσεως. συγγνώμην ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φάσαντος, μὴ προέσθαι τὸ ἔργον διὰ ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείσθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα δ', τὴν γὰρ ὁρμὴν οὐκ ἐξεβιάζετο παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, προσέφατο προσέσθαι τοῦργον. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν μωυσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λαθὼν εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοῖς νόμοις, καὶ δι' αὐτῶν τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ προσέχειν τὰ προσαττόμενα ποιεῖν ὑπ' αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μενεῖς; ἀλλ' εἰ μὴ περὶ τοῦτο νόμον ἀγνοεῖς, ἵν' εἰδῇς τίς ὀξὺς ἡ ἀσέβεια, πεῖθ' ἀνάγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, οὐκ ἀπεβάλετο τὴν προθυμίαν, μέλλας ἢ εἰς ἕτερον οἴκημα,

diademate. & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eos veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izaræ innotuisset. ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cùmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus desciscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobatis, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumcisione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem post, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde A
accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res peruenirent ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt conscriis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & B
eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmque illud apud omnes mortales famosissimum, vt C
ibi Deum adoraret, votiuáque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum D
inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia
III. quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur E
postea.

Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & sibi fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi co- F
gnitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inultum siueris, animabi- G
tur in cæteros quoque reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autẽ audito eius nomine, videnſque

καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὸ πρεσταχθὲν ἐτέλει, καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. τοῖς δὲ ἐκπλῆξις δεινὴ ἐλαβε καὶ φόβος ὅτι μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώδεσιε μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀναχορμένων τὴν ὑπηκόων ἀρχειν αὐτὴν ἀνδρα τὴν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν. κινδυνώδεσιαν ἢ καὶ αὐτοὶ τῆς ἀρπίας ἐπ' αὐτοῖς ἐκπεσόντες. θεὸς δὲ λῶν ὁ κωλύσων ἄρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ὅπη τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδυνώδεσιν, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρων εἰς σωτηρίαν ἄμμηχανον, ὑποδεικνὺς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκόσιν ὁ καρπὸς ἐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλένη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ πᾶσι ζηλωτὸν, καὶ τοῖς ἄλλοθεν ἐξαίτιον ἐκ θεοῦ πρόνοιαν, ὑπεθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις φιλτάτον ἱερὸν τοῦ θεοῦ προσκυνῆσαι, καὶ χαριστήρια θυσίας προσενεγκεῖν. ἐδόκει τε τοῦ παιδὸς ὑπηρέτης. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ πρὸς καλέσαντος καταυδύσαντος, καὶ πολλὴν πρὸς σκευὴν τῆς εἰς τὴν ὑποστολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν προπέμποντος ὑπὸ τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀβρώτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλέου πέμπει τινὰς τῆς ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολὺν σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ὑποφυμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἐπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῆς ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῆς Παρθων βασιλεὺς Ἀρταβάνης, ἀθύμως τοὺς σατράπας ὑπιβουλὴν εἰς αὐτὸν συνιστάντας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας τυχεῖν, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ὑπισχνούμενος καὶ ὑπ' Ἰζάτου ὑ γινωσκόμενος. καὶ πλησίον γενόμενος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ φεύσῃ μετ' ὀλίγον οἰκέτην, μηδὲ ὑποφανήσῃ δορυφόρου. ἀπεστερήθην γὰρ ἐκ μεταβολῆς γενόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, καὶ σῆς ὑπηκοίας χρήζω, βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὸν ἐξ νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ πρόνοιαν. ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδίκητον προφθέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοιοῦτον, καὶ εἶδεν ἰκέτην

ἱκέτιν αὐτῷ παρεςῶτα τὸν ἀρταβάνην, κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ θαρσύνων εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀπήκεσον. ταχεῖα γὰρ ἔσται τῆς λύπης ἡ μεταβολή. φίλον δὲ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὰ πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τὰ ἐμαυτῆς ἀποδώσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ὅπλα τὸν ἵππον ἀρταβάνῃ, παρεπορεύετο δὲ αὐτὸς πεζὸς, τιμῶν ὑπονέμων ταύτην, ὡς αὖ μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεςῶσαν αὐτῷ τύχην ἐτιμῶν ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι μὴ ἀποδείξαντος πάλιν ἀναβάντος, καὶ προηγεμόνευε. ὁ δὲ πειθεὶς, ὅτι τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμῶν ἀπένειμεν ἔν τε συνεδρίαις καὶ ταῖς πρὸς τὰς ἐσιάσεις προκαθίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ προτερον ἀξίωμα, καὶ τὴν λογισμοῦ δίδους ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνην ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τὴν παρ' αὐτῷ πεπραγμένων ἀμνηστίας δεξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τοῦ ἀπιστεῖν. τοῦ δὲ πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δύνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὸν ἀρχὸν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι. κίνναμος δὲ ὄνομα τοῦ παρειληφότι. καὶ δεδοικέναι μὴ σάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τὸν προαίρεσιν αὐτοῦ ὁ κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, πεθέσθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθὸς, οὐδὲν καλῶν αὐτῷ πεπύσμενος οὐδαμοῦ τὸν ἀρχὸν ὑπολειπόμενον τοῦ αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πεισθεὶς παρῆν. ὑπαντήσας δὲ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας προτιθησιν αὐτῷ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. ὁ ἀρταβάνης ὕστερον δὲ ἰζάτου πάλιν εἰς τὸν ἀρχὸν καθίσαται, προτερον αὐτῆς ἐμπεσὼν διὰ τοὺς μαγιστάνας. οὐκ ἐχθύετο μὲν ἀμνήμων τοῦ εἰς αὐτὸν ὀφλήματος, ἀλλα δωρεῖται τὸ ἰζάτῃ τὰς μεγίστας τιμὰς παρ' αὐτοῖς. τῷ τε γὰρ παρὸν ὀρθὸν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ὅτι χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ὅσοι γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τὴν τῶν ἀρμενίων βασιλέως ὑποτεμόμενος. νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ, ἐν αὐτῇ προτερον μακεδόνες κτίσαντες πόλιν αὐτόχειραν τοῦ μυγδονίαν προσηγόρευσαν ταύτας μὲν δὴ τὰς τιμὰς ὁ ἰζάτης ὑπὸ τοῦ τῶν πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, ἀρταβάνης τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ ὐαρδάνῃ καταλιπών. ἔδοξε δὴ πρὸς ἰζάτην ἀφικόμενος, ἐπειθεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἀνοίσειν, συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν, ἃ μὲν ἔπειθεν. ὁ δὲ ἰζάτης τὴν ῥωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην ὑπερφυᾶ, ἀδύνατος αὐτὸν ἐνόμιζεν ὑπερφρεῖν. ἐπὶ δὲ πεμπτοῦ μὲν τὸν ἀριθμὸν υἱοῖς, τὴν ἑλληνίαν φωνὴν, γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς πρέπον, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τὸν ὐαρδάνην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, ἀφ' ὧν οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὑπεθυμεῖτο τὸν ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον δὴ πρὸς ἰζάτην κατήγγειλεν,

astare ſupplicem Arrabanum, ab equo deſiliit, &, Bono, inquit, animo eſto rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniéſque amicum & ſocium meliorem, quàm fortè ſperaſti hactenus, aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Arrabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iurauítque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam onem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ: reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio prædítus, ſcribit ei, vt acceptà à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Arrabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit a Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Arrabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellū indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum eius fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulò post sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prosperè succedere, prædicarique eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebántque primo statim conflictu se eum desertu ros. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt: tergáque vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, vbi inquisitione facta in autores ignominiæ, postquam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsísque plurimis, reliquos veram fugam coegit capessere. ipsum regem acriter persequutus in castrum Arsamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam viuum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynastam alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit: bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciénsque quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiescceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleã:

A ὁ μὲν ἔλαβεν οὐδὲ τὸ ὁπωστοῦν στρατείας ὄνησιν, τῷ θεῷ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτεμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὴν ὀξύνοιαν Οὐαρδάνου, καὶ ὡς ὅτι ῥωμαίοις στρατεύειν ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τοῦ ἀδελφοῦ Γοτάρζῃ παρέδωσαν. καὶ τοῦτον μετ' ὀλίγον χρόνον ἐξ ὑποβουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται οὐολογάσης ὁ ἀδελφός, ὃς δὴ καὶ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς διανενεῖμε, πακόρῳ μὲν τὴν πρεσβυτέρῳ, τὴν μηδίαν, μικροτέρῳ δὲ τοῦ νεωτέρῳ τὴν ἀρμενίαν. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὸν ἰζάτην παρὰ τοῦ θεοῦ εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν ὄντα παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐδοκιμοῦντα, ἔχον ὑπόθυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δὲ παρόδου αὐτοῦ κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τοῦτο χαλεπήναντες οἱ μεγιστᾶνες, καὶ φέρουσι μὲν τὴν ὀργήν, κατὰ νοῦν δὲ ἔχοντες, καιρὸν ὑπιόντες ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύσασθαι θελήσαντι κατὰ τῶν παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπαγγέλλονται δὲ καὶ πρὸς τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισοῦντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀπόῤῥητον παρεκάλουν. πείθεται δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὡς τὸν ἰζάτην. μᾶλλον δὲ τὴν πρώτης συμβολῆς πεῖραν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς παντελῶς δόλῳ καταχρηθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις στρέψαντες, ἔφυγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης καταπλαγείς, νοήσας δὲ προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑποχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ δὲ ὑπούσῃ συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, φεύγοντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον συνήλασεν ἄρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος κρατερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὲ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. ἐκουσίᾳ γὰρ καταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. δυστυχόντες δὲ οἱ τῶν ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τὴν πρώτην ὑπερβάσεως, ἀποδιδόντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ τῷ βασιλεῖ, οὐδὲ ὡς πρότερον, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν ὁμολογοῦντες, βασιλέως δὲ πάρθων ἄξιόν ἐστιν, ἀποκαλοῦντες δυνατεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, καταστῆσαι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῷ γένει πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐθῶν ζηλωτὴν γεγονότα. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τοὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δοθείσας τιμὰς ἐπέμπειν ἀπῄτει. ἀπειθήσαντι δὲ, πόλεμον κατήγγειλεν. προφάσει δὲ τῇ τοῦ ψυχικοῦ μὲν οὐδὲν μέλειν ὁ ἰζάτης, ὡς ἦκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτοῦ νομίσας τοῦ περὶ θρησκείας ἐξίσασθαι δοκεῖν δεῖν· φόβον δὲ τῶν τοιούτων προφάσεις, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ ἀποκλαύσαι ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, ἐὰν αὐτὰ ἀρνήσαιτο, ἕκαστον ἀπολέσθαι τοῦ κινδύνου θεοῦ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

B

C

D

E

F

G

κὴ τὸ-

καὶ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καὶ A
ἐντίθεται μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὸ τῆς φρου-
ρείων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πᾶντα εἰς τὰς βάρεις,
καὶ ἐμπυρώσας τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε
οὕτω διατρεπισάμενος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους.
πυθόμενος δὲ τοῦ παρθου μετὰ πολλῆς δυνά-
μεως πολὺ καὶ ἀπροσδοκήτου θᾶττον ἐλπίδος, ὥδευσε
καὶ σπουδῇ, βαλλομένῳ τε χάρακα πρὸς τῷ πορα-
μῷ τῷ τὴν ἀδιαβηνὴν, καὶ τὴν μηδίαν ὁρίζοντι, πέμπει καὶ B
ὁ ἰζάτης τὸ στρατόπεδον ἐκ ἀπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν
ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς
τὸν ἰζάτην ἄγγελος πρὸ τῶν παρθων πεμφθεὶς, ὃς τῷ
παρθῳ δυνάμιν ὅσην τις ὄζιν ἤγγειλεν, ἀπὸ δύσεως
ποταμοῦ μέχρι βάκτρων τοῖς ὅροις αὐτῆς πιθόμενος, καὶ C
τοῖς ὑπηκόοις αὐτῆς βασιλέως καταλέγων. ἔπειτε δὲ
δόσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον πρὸς δεσπότας τοὺς ἑ-
αυτῶν γιγόμενον, καὶ ῥᾴδιος τῷ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν,
ἀλλὰ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τῶ ἀγγέλου
φράσαντος, ὁ ἰζάτης εἰδέναι μὲν τῷ παρθων δυνά-
μιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ'
αὖ ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγχο κρείσσω τὸ
θεόν. καὶ τοιαύτῳ δοὺς τῷ ἀπόκρισιν, ὅτι τῷ ἱκε-
τείαν ἐτρέψατο τῶ θεῶ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ
κατὰ τῷ κεφαλῷ καταιχμίας, μετὰ γυναικὸς
καὶ τέκνων ἐκύησεν, αἰτιώμενον τὸν θεὸν καὶ λέγων, D
εἰ μὴ μόνῳ ὦ δέσποτα κύριε τῆς σῆς ἐγχωρίου χρη-
σότητος, τῷ πάντων δικαίως μόνον καὶ πρώτον ἡ-
γημαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, ἐκ ἂν ἐμοῦ μόνον
ἀμυνόμενος τοῖς πολεμίοις, ἀλλ' ὅπως καὶ τῆς σῆς δυ-
νάμεως καταπτολμήσασι, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσ-
σαν ἐπαφιέναι οὐ πρέπει σοι. ὁ μὲν ταῦτα ἐπο-
νιᾶτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγέ-
νετο, καὶ κατ' ἐκείνῳ δὴ τῷ νύκτα διξάμενος εὐ- E
λογίσας ὅπως ὁλὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο δακῶν καὶ σα-
κῶν χεῖρα μεγάλῃ καταφρονήσασαν αὐτῆς ὑπο-
δημίας ἐπιστρατευσαμένῳ διαρπάζειν τῷ παρ-
θυαίῳ, ἀπροσκοπτος αἰζδυξεν εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ
ἰζάτης ἔτω κατὰ θεῦ πρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τῶ πάρ-
θου διαφεύγει. μετ' ὀλίγῳ δὲ χρόνον πεντηκοστὸν
μὲν καὶ πέμπτον ὑπὸ γλυφὰς πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ
πρὸς εἰκοσὸν δυναστεύσας, καταλιπὼν παῖδας
ἄρρενας ἔπεσι τέσσαρας, τῷ μὲν τοι διαδοχῇ τῆς F
ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐκέλευε παραλα-
βεῖν, ἀμείβομενος αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ὑποδημίαν
αὐτὸ, μετὰ τὸν τῶ πατρὸς αὐτῦ θάνατον, πιστῶς φυ-
λάξειεν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἑλένη, τὸν
τῶ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς
εἰκὸς μητέρα στεργομένῳ δυσεβὲς ἀτου παιδὸς, παρα-
νοίαν δ' ὅμως εἶχεν τῷ διαδοχῇ ἀκούσασα εἰς τ
ἀνασβήσειν αὐτῆς ἰὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐ- G
κπολεμήσειν. παραγιγομένῃ δὲ εἰς τῷ ἀδιαβηνῷ, ὁ πο-
λὺς ἰζάτης τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεβίωσεν. ὁ δὲ μονόβαζος
πέμπει ἐκείνης ὀστᾶ, καὶ τὰ τ ἀδελφῶ εἰς ἱεροσό-
λυμα θάψαι προστάττων ἐν τ συεαμίσιν, αἷς ἡ μήτηρ
κατασκεύασε ζῶσα τὸν ἀειμνήστεια σάσμα τῆς τῦ ἱε-

fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quo Itam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus exspectabat aduentum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuissetque castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Dahatum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porrò procuratore apud Iudæam præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicés

sciſſurum ſe verbo fluuium & facilem præbitu- A turum tranſitum, taliſque promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III. B

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilei punit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum C in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eique ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem D Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filiis: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius
VI. Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi E Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

CAP. IV.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde F naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis forte exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. G his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitijs, iubet totum exercitum

πρὸς ἄγμασι τὸν ποταμὸν χίσας, ὁδὸν ἕξα παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, & ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπάτησεν. οἱ μὲν γὰρ ἔπεισαν αὐτοὺς τ ἀφροσύνης ὀναδαφάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἐπιφερομένη ἀπροσδοκήτως ἀπέκτεινε πολλούς, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τ Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀπέτεμον τὴν κεφαλήν, & κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις & τοῖς κατὰ τοῦ φάδου τ ἐπιτροπῆς χρόνοις, ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον γ'. B

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπέστη τοῖς υἱοῖς Ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀνῄλωσεν.

ΗΛθε δ φάδῳ τιβέριος ἀλέξανδρος διάδοχος, ἀλεξάνδρου παῖς τ & ἀλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, & πλούτῳ πολυτελοῦς τ ἐκεῖ καθ' αὐτὸν, ὃς διέμεινε & τῇ πρὸς τ θεὸν εὐσεβείᾳ τ παιδὸς ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ παρ' ἑαυτοῦ ἐκ C τούτου γὰρ, & τ μέγαν λιμὸν & τ Ἰουδαίαν συμβᾶν γενέσθαι, καθ' ὃν & ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον διὰ τ ἀγυιᾶς, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς πρόσθεν. πρὸς τούτοις δ & οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ γαλιλαίου αἱρεθησαν, τῶν τ λαὸν ἀπορωμαίων ἀποστάντων κυρίως τ Ἰουδαίας πλὴν ὄντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβος & σίμων, οὓς ἀνασταυρώσας πρόσταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δ & χαλκίδος βασιλεὺς ἡρώδης, μεταστήσας τ ἀρχιερωσύνης Ἰώσηπον τὸν & Καμύδη, τ διάδοχον τ πρὸ αὐτοῦ Ἀνανίᾳ τῷ & Νεδεδαίου δίδωσι. πρόειμι δ ἀλέξανδρος κέλμανος ἀφίκετο διάδοχος, & τελευτᾷ τ βίον ἡρώδης ὁ & μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὃν δὴ & κλαύδιος καῖσαρ ἀρχῆς ἔτι, καταλιπὼν ζῶντας υἱοὺς, ἀριστόβουλον & Ἀγρίππᾳ, ὑπὸ τ πρώτης αὐτῷ τεχθέντα γυναικὸς, & Βερνίκης δ τῆς πατρὸς ἀδελφῆς θυγατρὸς Βερνικίανον, & ὑρκανόν. τ δ ἀρχὴν αὐτὸν κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππα τῷ νεωτέρῳ δίδωσι. σάσεως δ ἐμπεσούσης τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, μεμένηκε τὰ & τ Ἰουδαίων πράγματα ἀκοινώνητα, ἡσυχάσαντα ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων, & πρόσθεν ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων & τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάλαι προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐξάσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῆς & παντα χόθεν πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τ ἑορτὴν, δείσας ὁ κέλμανος μή νεώτερόν τι ἐκ τούτου προσπέσῃ, κελεύει τ στρατιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τ τῶν ἱερῶν στοῶν ἐξαίφνης καταστέλλουτας τ νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δ & οἱ περὶ αὐτὸν τ Ἰουδαίας ἐπιτρόπευσαντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐποίουν. τετάρτη δ ἡμέρα τ ἑορτῆς, στρατιώτης τις ἀναπαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θεασαμένων, ὀργὴ & θυμὸς ἦν, ὡς ἐαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἀτιμάσαντινὲς δ τῶν θερσουτέρων τὸν κούμανον ἐβλασφήμουν, ὑπὸ αὐτοῦ τὸν στρατιώτην κεκινῆσθαι λέγοντες. κούμανος δ ἀκούσας, & αὐτὸς ὑπ' μετρίως ἐφιζάνων πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῄνει μὴ τοῦτο παύσασθαι νεωτέρων ὁπλισμῶν τὸ πρᾶγμα, μηδὲ σάσεις ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δ, μᾶλλον γὰρ ἐπέκειντο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίαν μίαν-

ἀναλαβόντας, ἦκεν εἰς τὴν Ἀντωνίαν, φρούριον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ πεφυκὸς, καὶ προσέταξεν ἑτοίμως ὁπλίζεσθαι περὶ τὴν ἱερὰν πανήγυριν. οἱ δὲ τῶν Γαλιλαίων ὄχλοι, ὡς ἐπὶ τοσοῦτον ἀνδρῶν πλῆθος ἐκκλησιάζειν ἔμελλον, ἐπὶ πολὺ μὲν ἐφοβήθησαν, ἔπειτα δὲ ἀθρόοι τὴν ἔξοδον ἐποιοῦντο. ἐπὶ πλεῖστον δὲ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ τῶν ὁδῶν ἀλλήλοις ἐπιπίπτοντες, καὶ τὴν φυγὴν ἐπειγόμενοι, πολλοὶ ἐν τοῖς στενοῖς ἀπεπνίγησαν. καὶ τοσοῦτον ἐγένετο πένθος τῇ ἑορτῇ, ὅσον οὐδεμία πώποτε συμφορὰ τοσαύτη παθοῦσα. ἐκ γὰρ τοῦ τυχόντος ἀφορμῆς ἐπὶ τοσοῦτον κακὸν ἐξέκαυσε. καὶ τῶν μὲν ἐφεστώτων τὸν νεωτερισμὸν τινὲς καὶ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἐκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως στέφανον καθήμενος δοῦλον ὁδοποιοῦντα λῃστὰς ὄντας, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διαρπάζειν. ἀκούσας δὲ τὸ προσχθὲν ὁ κύμανος, διὰ τοῦτο πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ὁπλίτας ἄτους αὐτοῦ διασῶσαι, ἕπεσθαι δὲ αὐτόν. ὁ δὲ πορθήσιος ὀχλοκόπος, τῶν στρατιωτῶν τὰς τοῦ μωϋσέως νόμους, ἐν τινι κώμῃ λαβὼν κειμήλιον, προσκομίσας εἰς τὸ πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ὑπέβλασφήμησέ τε πολλὰ καὶ κερτόμησε. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἔνθα δὴ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸν θεὸν ὃν περ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζῆλος γὰρ οὐκ ἀνομοίως, τῆς πατρίου αὐτοῖς ἕκαστος εὐσεβείας ἐνεπύρωτο. καὶ ὁ κύμανος δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσειε τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατιώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τὸν στάσιν ἐκ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

A cum armis conuenire in Antoniam caſtellum templum imminens, vt ſuprà docuimus. vulgaris autem multitudo viſo aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inuicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſáque in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaſerant, in publica via centeſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnéſque eius diripuerunt ſarcinas. quo audito Cumanus confeſtim eò miſit milites, iuſſos vt vicos locos propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Moſaicos in quodam vico inuentos protulit, eóſque lacerauit in conſpectu omnium, multis debaccatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes vt non ſuam, ſed læſi numinis vlciſceretur iniuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri ferit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem ſedauit.

Κεφάλαιον ε.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, διὰ τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κατὰ τὴν αὐτοῖς κώμην τῆς ναΐς λεγομένην, σαμαρείας δὲ καὶ τοῦ μεγάλου πεδίου τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι. πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν μετελθεῖν τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες δὲ ὅτι τοῦτο γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἔπεισθον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ ἡγοῦντο μὴ πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὸν ἐφ' ὕβρει δὲ πανταπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς πειρωμένων, καὶ πείσειν τὸν κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξεσθαι τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνους μὲν οὐ προσέχον. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθεῖν ἐλεύθερον τὸ δεινὰ παρακαλέσαντες. λῃστὰς δὲ ὄντας τῶν ἔτη πολλὰ τὸν ἀγχιβίου ἐν ὄρει πεποιημένους, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. κύμανος δὲ τὰ προσταχθέντα ἐπιτελῶν, ἀναλαβὼν τὸν τῶν σεβαστηνῶν ἴλην, καὶ πεζῶν τινας τῶν τάγματα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅτι τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τιμὴν καὶ γένους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶκτον

B

C

D

E

F

G

Cap. V.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.

POſt hæc inter Samaritas & Iudæos oritur diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies feſtos Hieroſolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt ſe in libertatem aſſererent. Seruitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum verò fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum iniuriis coniuncta ſit. Cúmque magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque ſe Cumano perſuaſuros, vt pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, aſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtauerat. At Cumanus cognitis quæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatísque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiſcitur, quos aſſecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hieroſolymitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam

VII.

calamitatem ventum sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogabántque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa
VIII. Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorũ diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulò verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinctos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præsens affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti suiexationem tederent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operatem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæotum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

A κακῶν μέγεθος ἦκουσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδοῦ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίως εἶχον ἐξιστῶντας τὸ πλῆθος ἱκετεύοντες ἅπασι, καὶ πείθοντες ἐπὶ ὀφθαλμῶν θεμένους, κατασπαφησομένου μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, καὶ τὰς γαμετὰς σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοῖς ὑποβαλοῦσθαι, μεταθέσθαι δὲ λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὑτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες,

B ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ εἰς τοὺς ἐχυροὺς τόπους πάλιν ἀνῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, ὡς νομίσιον κοδράτον τὸ συμβὰν παρεῖσπτον καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα ἀναβοώμενοι, κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσαιεν. καὶ ὡς μὲν οὐκ αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐχ ἕνας ἀγανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων καταφρονήσειαν,

C ἐφ' οἷς κεῖται ἐκείνῳ αὐτοὺς εἶπερ ἠδίκουν ἀναχθῆναι, ἢ πεῖν ὡς οὐχ ἑκόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν. ἥκειν δὲ ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας τευξόμενοι. ταῦτα μὲν οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὰ σάσεως καὶ τὰ μάχης αἴτιος γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, φονεύσαντων δὲ κώμαιον δῶρος ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ ἀναπαυσαμένους τὴν ἀπηνεμένων φόνον. καὶ κουαδρᾶτος ἀκούσας, ἐβουλήθη τὸν δῆμον, εἰπὼν ὑποφανεῖν

D ἐπεισθὰν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀναχθήσεσθαι ἀκριβέστερον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν ἀπῆσαν ἀπρακτοι, μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ κουαδρᾶτος ἦλθεν εἰς σαμάρειαν, ἔνθα διακούσας αἴτιος τῆς ταραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, αἰκίσας αὐρωσεν, οὓς κώμιος ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ἀναβαίνων λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος ἐκ ὑποδεούσαν, καθίσας ὑπὲ βήματος κἀκ δευτέρου τῶν σαμαρέων ἀκούσας, διδάσκεται ἀνδρός τινος σαμαρέως, ὅτι τῶν

E Ἰουδαίων τὸν πρῶτον ὄνομα δότου, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισταὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσειαν τὸν ὄχλον ὑπὲρ τῆς ῥωμαίων ὑποστάσεως. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδρᾶτος ἀπολεῖν προσέταξεν. τοὺς δὲ ἀρχιερεῖς Ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν στρατηγὸν Ἄνανον δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε, πρὸς τὸν Κλαύδιον λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς Ἰουδαίων, κυμάνῳ τε ὑπηρέτῃ, καὶ κελεύσει, χιλίαρχος δὲ ἦν, ὑπὲρ τῶν βίας ἀπενεγκαμένους

F παρ' αὐτῶν πρὸς τὸν Κλαύδιον λόγον ὑφέξοντας. καὶ τοῦτο μὲν τὸ πρὸς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δήσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων νεωτερήσειεν, εἰς τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρηνευομένην, καὶ πάσχιον ἑορτὴν τοῦ θεοῦ τελοῦσαν. πεσόντας οὖν μηδένα νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν ὑπῆσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ὑπέστρεφεν εἰς ἀντιόχειαν. οἱ δὲ κόμανον ἦγον, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων αἰχμαλώτους

G εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι δὲ καὶ τὰ αὐτοκράτορες ἡμέρας καθ' ἣν τῷ πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἔμελλεν. ἀτυχὴς δὲ μάλιστα τῶν κομάνου, καὶ τοῖς σαμαρεῦσιν ἰῶ, δεδὰ τῶν καίσαρος ἀπολιθέντων, καὶ φίλων, καὶ δεινόν τοῦ Ἰουδαίων εἰ μὴ περιέστησε ὁ νεωτερὸς ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταδυόμενος

νες ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα ἀφανί-

δημούσιαζε περιόντος τῆ αὐτῆ δικαιοσύνῃ τιμωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. ὁ δὲ κλαύδιος τῇ δόξῃ ταύτῃ προσδεχθεὶς, καὶ δημόσιος ὡς εἰπεῖν τοῦ καλῶν ἀρχηγοὺς τοὺς σαμαρεῖς γνωμένους, τοὺς ἐπ' αἰσθόμενος ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τὸν κελεύσαντα δὲ φυγῇ ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἄγοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ὅτι τοῦ πόλιν πᾶσαν σύροντας, ἔτως ἀποκτεῖναι. πέμπει δὲ καὶ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πρεσβεύοντα τῶν ἱππικῶν. τὸν δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτοῖς τὴν τραχωνίτιν σὺν ἀβίλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ αὕτη γεγόνει τετραρχία. τοῦ χαλκίδα δὲ αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δωδεκατεύσαντα ταύτης ἐτῶν τεσσάρων. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσσῶν βασιλεῖ προτιμώσῃ θελήσαντι, δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν. ὀλίγῳ γὰρ ὁ αὐτόχθων τοῦ φιλίππου παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν προϋποχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ μιθριάμμιλον δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῷ ἑλκίου παιδὶ, πρότερον ὑπὸ ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. δραλύονται δὲ τῇ δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευσε φῆλιξ θεασάμενος ταύτην, καὶ γὰρ ἦν πασῶν δραφερεῦσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῷ ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων κύριον ὄντα, μέγαν ἐπὶ σπουδόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν αὐδρα καταλιπεῖν αὐτῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος, μὴ ὑφορηθεῖσαν αὐτόν. ὁ δὲ καιρὸν θηρεύσας, καὶ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς βερνίκης βιαιοθάνατον φθόνον, δρᾷ γὰρ τὸ κάλλος πυρ' ἐκείνης ἐν οὐ πολλοῖς ἐλαττοῦτο, ὑποδεδυκὼς τὰ τε πάτρια νόμιμα πείθει, καὶ τῷ φίλτρῳ γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσαν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπον οὐ ναΐας, ἐκείνος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τῷ ἐκπύρωσιν τοῦ βιαίου ὄρους ὅτι τῆς πάτε καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μὴ ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ πρόσθου πλοῦτον ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον ὑπεχηρόδιασα, φήμης ὑποψίαν ὅτι τὰδελφοῦ συνοίκει, πείθει πολέμωνα, κιλικίας δὲ τὸν τότε βασιλεύοντα, προσελθόντα γάμον πρὸς γάμον αὐτῇ. ὅπως δὲ ἐλέγχοιτο ὅτι φιλοδεῖς τὰς δραβολάς. καὶ ὁ πολέμων ἐπείθη μᾶλλον διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἐφ' ᾧ δὴ πολὺ συμμένειν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολασίαν ἐκ φάσκων, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τῷ τε γάμου, καὶ τῷ τοῖς ἔθεσι τοῦ ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τοῦ αὐτοῦ δὲ καιροῦ καὶ μιθριάμμη προσπαραμμὴν τὸν ἀρχέλαον, ἀπωφήνατο δημήτριον τὸν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων ῥητορεύοντα γνώμης τε καὶ πλούτου, τότε δὴ καὶ τῷ ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἰσχε. γνώμενον δ' αὐτῷ παιδίον δὲ ἐκείνου ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστων τούτων, μὴ ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καῖσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα τρία, μείνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι, καὶ λόγος ἰσχυρὸς ἦν, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγρίππινης φαρμάκοις αὐτὸν.

persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio, Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebúsque viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

IX.

X.

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauiæ. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quod eius artibùs ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim quires Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant, sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio, addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν τοῦ γερμανικὸς καίσαρος ἀδελφός, αὐτὸς δὲ δομέτιος ἐνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τῶν ῥωμαίων πολιτῶν. ὃν τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ὅτι πολὺν χρόνον, κλαύδιος ἄγει πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. πρόσαντες δὲ τῷ γυναῖκα μεσσαλίναν ὀνόματι ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς καὶ ὀκταουία, καὶ ὀκταουία μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐν πατρὸς ἐτέκνωσε πρώτη γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τοῦτον δὲ ὕστερον αὐτῷ ἐπάλεσεν εἰσποιησάμενος υἱὸν ὁ καῖσαρ. διδυμᾶν δὲ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἁρπάσῃ τὸ πατρὸς τὴν ἀρχὴν ἁρπαλάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ πρόφασιν βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τάττει τὸν θάνατον τῷ κλαυδίῳ, καθάπερ ἐν λόγοις, διεπράξατο, καὶ ἁρπαγὴν πέμπει τὸν τῶν στρατευμάτων ἔπαρχον βοῦρρον, ὡς αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τούς τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείστα δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν ὅτε ἁρπαλαβών, βρεττανικὸν μὲν ἀθλίως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ δόλῳ φαρμάκων. φανερῶς δὲ ἐκ εἰς μανίαν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, τούτῳ ἀμοιβὴν ὑποπτεύσας αὐτῇ, ὑμόνοιαν τῆς γενέσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ τὰς ἐκείνης μηχανὰς τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἁρπαλαβεῖν. κτείνει δὲ τὴν ὀκταουίαν ἢ σωφρονεῖ, πολλούς τε ὑπαφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ὑπαβολὰς συνυφάντας. ἀλλὰ δὴ μὲ τούτων, ἐῶ πλείω γράφειν πολλοὶ γὰρ τὴν δὴ νέρωνα συντεθάχασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, δόξαν χάριν δ' πεποιθότες ὑπ' αὐτοῦ, τὴν ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ δόξαν μῖσος, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ὅτες ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν ὀκ ἔπεισί μοι τοὺς δὴ νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἡγουμένων γράφοντες τὴν ἀληθειαν τὴν ἱστορίας τετηρήκασιν, καί τοι πρὸς ἐκείνοις αὐτοῖς ὑδὲν μῖσος ἦν ὅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἡγουμένους. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ἑκουσίως τῆς ἀληθείας ἐκβέβηκα γράφειν ὡς θέλουσι, τούτῳ γὰρ χάριν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ σκόπον τὴν ἀληθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπορρηθέντα τοῦ προειρημένης ἡμῖν πραγματείας, ἐν ὀλίγον μνήμης ἀξίωμεν. τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, ἀναγκαίως μὲν παρέρχως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ὀλιγωρεῖν ὀκνοιῶτες. ἐπανήκω τοίνυν ὅπου τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν. τῷ γὰρ φρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ ἡμίσεων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν ὑδέχεται. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας πρόσασιαν, ἀριστόβουλος ἡρώδου τοῦ χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὸν ἀγρίππαν δὲ δωρεῖται μοίρα τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. διδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πάλιν τοῦ πέραν, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῶν φηλικος πραξεων.

ΤΑ δὲ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πρόσταται πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὑπόδοσιν ἐλάμβανε. λῃς γὰρ πλέων δὲ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γόητων ἀνθρώπων οἱ τὸν ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς κατ'

καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς ληστᾶις λαμβάνων, αἰχμη- A
ρεῖ, καὶ ἐλεάζαρον τὸν δ' ἀνανίᾳ παῖδα, τὸν συσπάσαντα τῶν
ληστῶν τὸ στράτευμα, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα. πίστιν γὰρ
αὐτῷ παρεσκεύασε τὸν μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει
πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. καὶ δήσας, αὐτὸν ἔπεμπεν εἰς ῥώμην.
ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν ἰωνάθην ὁ φῆλιξ
διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τῆς κρείττονος
πολιτείας τῶν καὶ τὴν ἰουδαίαν πεφυλάττειν, μὴ μέμψιν
αὐτὸς ὀφλοίη πρὸς τῶν πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖ- B
νον παρὰ τοῦ καίσαρος πεμφθῆναι τὸν ἰουδαίας ἐπίτροπον,
πρόφασιν ἐπενόει δι' ἧς μετασήσεται τὸν συνεχῶς ὀχλη-
ρὸν αὐτῷ γινόμενον. ἑαυτὸν γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ διὰ διαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν
πιστότατον τῷ ἰωνάθῃ φίλων, ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
δώρων ὀνόματι, πείθει χρήματα δώσειν ὑπαγόμενος,
ἐπαγαγεῖν τῷ ἰωνάθῃ τοὺς ληστὰς ἀναιρήσοντας. καὶ-
κεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο διὰ τῶν ληστῶν πρᾶ-
χθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτῷ C
εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐ-
σθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες τῷ ἰω-
νάθῃ, κτείνουσιν αὐτὸν. ἀνεκδικήτου δὲ τοῦ φόνου μεμψη-
κότος, μηδὲ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν
ταῖς ἑορταῖς οἱ λησταὶ, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυ-
μμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀνη-
ρουν μὲν τινας ἑαυτοῖς ἐχθροὺς, οἷς δὲ ὅτι χρήμασιν D
ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν αὐτόν. καὶ δὴ καὶ σφάττειν ἐ-
τόλμων, οὐδὲν ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. διὰ τοῦτο
οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀπο-
στραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δὲ ἱερὸν, οὐκ ἔτι κα-
θαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν
ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ δουλείαν ὑποβα-
λεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονήσαι τε συμφορᾶις
βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν ληστῶν ἔργα, τοιαύτης E
ἀσεβείας ἐπλήσθη τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, καὶ ἀπα-
τεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρη-
μίαν ἕπεσθαι. δείξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ ση-
μεῖα καὶ τὰ τοῦ θεοῦ προνοίαν γινόμενα, καὶ πολλοὶ πει-
θέντες, οὐκ ἀφρονεστέρας τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας
γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ, ἐκόλασεν. ἀφικνεῖται δέ τις ἐξ αἰγύ-
πτου καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, προφήτης
εἶναι λέγων, καὶ συμβαλλόμενον τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν F
αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον ἐλαιῶν ἔρκε-
σθαι, ὅπου καὶ τῆς πόλεως αὐτόθεν κείμενον ἀπέχει στάδια
πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς καταλύ-
σαντος αὐτοῦ, πίπτει τὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι'
ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ
δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀνα-
λαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν
ὁρμήσας ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων, προσβάλλει τοῖς πε-
ρὶ τὸν αἰγύπτιον, καὶ τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀπέ- G
κτεινε. ἑξακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὁ δὲ αἰγύπτιος αὐ-
τὸς διαδρᾶσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλι-
ν δὲ οἱ λησταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥωμαίους
πόλεμον παρώρμιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-

quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quod nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum Romam tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flámis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quò caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatúſque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere. id Syri nõ

XII.

XIII.

γοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ καὶ τῶν καισαρέων οἰκούντων
ἰουδαίων, σάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύνεγγυς περὶ ἰσοπολιτείας, οἱ μὲν γὰρ ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος ἰουδαῖον. σύνεγγυς δὲ τὰ μὲν

inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem tur- A rim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res pòst peruenit ad cognitionem præsidum, correptíque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros lacessebant conuitio. qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinque vel saucia- rentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prędam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibi ipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parcerétque iam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singulíq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, cõflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquótque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dediscétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIIII. apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cũ Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarũ omnium causæ ortæ sunt. Iudæi enim Cæsarienses vbi cognouerunt quę scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib.

ἔχειν. πυθόμενοι δὲ οἱ τῆς καισαρέας ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύεσιν, σάσεως μᾶλλον εἴχοντο, μέχρι

πρὸς τὸ πρώδην, ὡμολόγουν, ἔφασαν ἢ τῶν καισαρέων, σράτευμα πῦρρον τὸ προτερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς σάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὴν ταραχὴν ὕστερον κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ δι' αὐτὸ καταφρονοῦντες τῶν σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἔριθίσειν προσδοκῶντες. οἱ ἢ χρήμασι μὲν ἠττημένοι, μέγα ἢ φρονοῦντες ὅτι τῶν τοὺς πλείσους τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις ἐνόντων σρατευομένων καισαρεῖς εἶεν, καὶ σεβασηνοὶ, μέχρι μέν τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὶ ἀδαμφότερα ξωθεῖναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι μὲν ἰουδαῖοι. φῆλιξ ἢ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμε τρόπῳ ἡμομένην, προπηδήσας, παύεσθαι τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους ἢ, τοὺς σρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφῆσι. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους ἢ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς σρατιώταις. οἱ ἢ τῶν ἰουδαίων ὑπερεπέσχον, καὶ προσῄοντες καὶ τὴν ἀξίωσιν δείσαντες πρὸς ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς σρατιώτας ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν δοῦναί τε μετάνοιαν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φῆλιξ ἐπείθη. καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τῷ ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι ἰδίῳ. ἐξαπέσταται ἢ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι σάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῶν πλήθους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἕκασός τε αὐτῶν σῖφος ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ ποιήσας, ἡγεμὼν ἰδίῳ. καὶ συρράσσοντες, ἐκακολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ ἢ ὄπλήξων ἰδίᾳ, ἀλλ' ὡς ἐν ἀνορσατόπῳ πόλει, ταῦτα ἐφέρετο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη ἢ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ὅπι τὰς ἅλωνας τοὺς ληψομένους τὰς τῶν ἱερεῖων ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ἔτως ἐνέπιπτε δικαίῳ παντὸς ἡ τῶν σασιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ πορκίου φήσου ἀπόσολου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων.

ΠΟρκίῳ ἢ φήσῳ διαδόχῳ φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τοῦ καισαρείαν κατοικούντων ἰουδαίων, εἰς τοῦ ῥώμην ἀναβάντες, φήλικα κατηγορησῶτες. καὶ πάντως ἂν ἐδέδωκει τιμωρίαν τῶν εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων τοῦ ἀδελφοῦ πάλλαντι ἀδελφοῦ παρεκάλεσαντι συνεχώρησε, μάλισα ἢ τότε δι' αὐτὸν ἐν τιμῇ ἔχων ἐτύγχανεν. καὶ τῶν ἐν τῇ καισαρείᾳ ἢ οἱ πρῶτοι δύο σύεσι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς ἢ ἦν τοῦ νέρωνος, δῶρα τοῦ ὅπι τῶν ἑλληνικῶν ὑπηκόων πεπισευμένος, πείθουσι πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ νέρωνος αὐτοῖς ὑπήκοον ἀνενδότως τοῦ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ βήρυλλος τὸν αὐτοκράτορα παρασκευάσας ἐπέτυχε γραφῆναι τοῦ ὑπηκόου. αὕτη τοίνυν ἠμῶν τῶν μὴ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρ-

μέχει δ' ἡ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν. ἀφικομένου δὲ εἰς τὴν A
Ἰουδαίαν φήστου, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κα-
κοῦσθαι, τῇ κώμῃ ἅπασαν ἐμπιμπραμένων τε καὶ διαρ-
παζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃσταί δέ εἰσιν
ἔτοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυον χρώμενοι ξιφιδίοις παρα-
πλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῆς περσῶν ἀκινάκαις,
ὀκνηρώτεροι δὲ καὶ ὡς ἀπὸ ῥωμαίων
σίκαις καλουμέναις ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ
λῃσταὶ δύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιρεῖσθαι. ἀναμιγνύ- B
μενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἰπα-
μεν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν δι-
άνοιαν συρρυέντων, οἷς βεληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπέσφατ-
τον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων, ὑπὸ τὰς κώμας τῶν ἐχ-
θρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμ-
πει δὲ φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν ὑπὸ
τοῖς ἀπατηθεῖσας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν
αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου, καὶ παῦλαν κακῶν εἰ βεληθεῖεν C
ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῷ. καὶ αὐτόν τε ἐνεῖνον τὴν
ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμ
φθέντες. καὶ ἦν τὸ κωλυὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας
ᾠκοδομήσατο μεγάθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασι-
λείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τοῦτο βασίλφον
ἐκάλουν ὑπὸ τῆς ἀναμωναίας παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ
τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις
τὴν πόλιν ὑπερτερεῖ· ἄτιμον παρεῖχε τοῖς θέαν, οἷς ἐφίεμε- D
νος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ κατὰ
τὸ ἱερὸν πραττόμενα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῆς ἱεροσο-
λυμιτῶν οἱ πρεσβύτεροι, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐπὶ γὰρ τῷ
πάτριον καὶ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν δρώμενα
κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν
ἐπῳκοδόμησαν ὑπὲρ τῆς ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἧπερ ἦν τῷ ἔ-
σωθεν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μόνον δὲ τῶν βα-
σιλικῶν στοῶν τὴν ἄποψιν ἐκεῖ οἰκοδομηθεὶς ἀπε-
τέμνετο, ἀλλὰ καὶ τὴν δυτικῆς στοᾶς τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐξω- E
θεν ἔσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς
ἐποιοῦντο ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ. ὑπὲρ τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτε
βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα δὲ φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ
προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξου-
σίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς νέ-
ρωνα, ζῶν γὰρ οὐκ ἀνήσομεν καθαιρεθέντος τινὸς μέρους
τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ φήστου, πέμπουσιν ἐξ
αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον τὸν
ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων δὲ δεξάμε- F
νος αὐτῶν, ἐ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ προκειμένου, ἀλ-
λὰ καὶ συνεχώρησεν ἕτερα ἐᾶν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυ-
ναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, οὐδὲ τῶν ἰουδαίων δει-
σιδαίμων χαριζόμενος, ἢ τοῖς περὶ δέκα προσέταξεν ἀπι-
έναι, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἰσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑ-
αυτῷ κατέχειν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δί-
δωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τῷ σίμωνος παιδὶ
ἀρχιρέως, ὀνομαζομένῳ δὲ καβεῖ. G

donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarij, tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Asamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa resciuit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

XV.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὸν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφεῖλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ ἀνανῳ παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνανῳ λεγομένῳ τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, τὸν δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτατον ἀνανον, δυτυχέστατον γεγενῆσθαι,

Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotiũ eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seuerissimum, vt antè docuimus. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missíque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pullantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi vinum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent, auctíque denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impēdiis magnis exędificatū ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsū ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donauit

XVI.

A B C D E F G

ϖέντε γὰρ ἔχε παῖδας, καὶ τούτοις πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. αὐτὸς καὶ ϖρεσβύτερος τῆς τιμῆς ὅπι πλεῖσον ἀπολαύσας, ὅσον ἠδυνήθη συμβῆναι τῷ ϖαρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην διαδέχεται παρειληφέναι, θρασὺς ἦν τὸ ἦθος, καὶ τολμητὴς διαφερόντως. αἵρεσιν δὲ μετῆει τὴν σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ ϖερὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ ϖαρὰ ϖάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ ὢν τοιοῦτος ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ὀπίτηδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. εἰσαγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς ϖαρανομησάντων κατηγορίαν ϖοιησάμενος, ϖαρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ὀπιεικέστατοι εἶναι τῆς κατὰ τὴν ϖόλιν ἕδρας, καὶ ϖερὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ὅπι τοῦτο, καὶ ϖέμϖουσι ϖρὸς τὸν βασιλέα κρύφα ϖαραγγέλλοντες αὐτὸν ὅπως εἰλάμενος τοῦ ἀνάνου, μηκέτι τοιαῦτα ϖράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ ϖρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν ϖεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἔξον εἴη τῷ Ἀνάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀξιοῖ τὰ μιῶνας ἔτεις, ἱστοροῦντα τὸν τοῦ Δαμνέως κατεσχηκέναι. ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ ϖρόνοιαν, ὡς μὲν τοῦ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅπι μέγα ϖροὔκοπτε δόξης, καὶ τὰ ϖρὸς τὸν πλοῦτον δυνάμει τε καὶ τιμῆς ἤξιοῦτο λαμπρῶς, ἰῶ γὰρ χρημάτων ϖοριστικός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηροὺς, οἳ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅπι τὰς ἅλωνας ϖορεύοιντο τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας ἀπείχοντο τύπτειν. οἵτε ἀρχιερεῖς ὁμοίως τοῖς ἐκείνου δούλοις ἐχρῶντο, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τοῖς δεκάτας ζητοῦντας, τότε συνέβαινε θνήσκειν, ζοφερᾶς ἀτοιμίας. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐπεισήκει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος ἐλεαζάρου, παῖδα δὲ ἦν οὗτος ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἀγήγαγον, εἶτα πέμψαντες ϖρὸς τὸν ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα ϖρὸς αὐτὸν, εἰ ϖείσειε τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοῖς ἐξ αὐτῶν ληφθεῖσι, ἀπολύσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην ϖείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μείζονων κακῶν ἦρξεν. οἱ δὲ λῃσταὶ ϖάντως ἐϖεμηχανῶντο τῶν Ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ σωζόμενοι ζωγρούντες οὐκ ἀϖέλυον, ϖλὴν τινὰς τῶν σικαρίων ἀϖολάβοιεν. ἠθροίσθη τε πάλιν ἀριθμὸς οὐ ὀλίγος, καὶ θαρρήσαντες τὴν χώραν ἅϖασαν ἐϖάκουον. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸ τοῦ νέρωνος τιμῶν, νερωνιάδα ϖροσηγόρευσεν. καὶ βηρυτίοις δὲ θέατρον ἀϖὸ ϖολλῶν χρημάτων κατασκευαζόμενον, ταῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, ϖολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον δὲ ἐδίδου τῷ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν τὴν πόλιν ἀ- A
δριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τῇ τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰ-
κόσιν ἐκόσμει, καὶ μικρᾷ δεῖν πάντα τὰ τῆς βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος δὲ αὐτῷ καὶ τῷ ὑπη-
κόων ηὔξετο, διὰ τὸ θεμαρύμενον τὰ ἐκείνων, ξένην
πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ ἰησοῦς, ὁ τοῦ γαμαλιὴλ, τὴν
ἀρχιερωσύνης, διαδεξάμενος τὸν βασιλέως, ἰησοῦν
ἀφελόμενος τὸν τοῦ δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο φάσις αὐτῷ πρὸς
ἀλλήλους ἐγίνετο. συσκήματα δὲ τῷ θρασυτάτων ποιη- B
σάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῆς βλα-
σφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑφεῖχε δὲ ἀνανίας τῷ πλούτῳ
θρασυνόμενος τοῖς λαμβάνειν ἑτοίμοις. κοτόβαρος δὲ,
καὶ σαοῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλῆθη συνή-
γον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὸ πρὸς ἀγρίπ-
παν συγγένειαν, δυνάμεως τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρ-
πάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνης μάλιστα
τοῦ καιροῦ σωβεῖν τὴν πόλιν ἤμελε νοσεῖν, θρασυνόμε- C
νων πάντων ὅπη τὸ χεῖρον. ὡς δὲ ἤκουσεν ἀλβῖνος διά-
δοχον αὐτῷ γέσσιον γλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος
δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρεσκευάσθαι, θρασυνα-
γὼν τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῷ θρασύτατοι φα-
νεῖν ἄξιοι, τούτους θρασύτατον ἀναιρεθῆναι. τοὺς δὲ ἐκ
μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὸν εἱρκτὸν κατα-
τεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ ἔτως D
ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν ἐκαθάρθη, ἡ χώρα δὲ
λῃστῶν ἐπλήρωθη. τῶν δὲ λοιπῶν, φυλὴ δέ ἐστι αὕτη, ὅ-
σοι θρασῆσαν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθίσαν-
τα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ἐπίσης τοῖς ἱερεῦσιν ἐπι-
ζώνην λινοῦν στολήν. τρέπειν δὲ αὐτὰ τοῖς ἀρχῆς
χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθησαν, καινοποιεῖν.
καὶ τῆς ἀξιώσεως ἡ διήμαρτον. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ γνώμης
τῶν εἰς τὸ συνέδριον ἐπιχωρίων, συνεχώρησε τοῖς E
ὑμνῳδοῖς ἐποθεμένοις τὴν θρησκείαν ἐάσαι, φορεῖν
λινοῦν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινος τῆς φυλῆς λειτουρ-
γούντος καὶ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοῖς ὕμνοις ἐκ-
μαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα δὲ ἦν τὰ ἐναντία ταῦτα
τοῖς πατρίοις, ὧν παραβαθέντων, οὐκ ἐνοῦν μὴ ἔχει
δίκας ὑποσχεῖν. ἤδη δὲ τότε, καὶ τὸ ἱερὸν τετέλεσο βλέ-
πων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυ-
ρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς F
ὁμοίους, διὰ τὸ τοὺ τοσοῦτον ἐκ τῆς κοινῆς τὸ ἱερὸν ἐρ-
γασίας ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα μὴ ἀποθησαυρίζειν διὰ τὸν
ῥωμαίων φόβον ἔχειν ἐθέλων, θορυβούμενος δὲ τῷ
τεχνικῷ, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοῖς θυσανευσὶ βου-
λόμενος, καὶ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας ἐργάσαιτο,
τὸν μισθὸν ὑπὲρ ταύτης δυσέως ἐλάμβανεν, ἐπειδὴ τὸν
βασιλέα τὸ ἀνατολικὸν στοὰν ἀνεγείρας. καὶ δὴ ἡ στοὰ τὸ
μὲν ἔξωθεν ἱερὸν, κειμένη δὲ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, πε-
ντακοσίων πηχῶν τοῖς τείχεσιν ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τετρα-
γώνων κατεσκεύασο, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑ- G
κάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι. τὸ δὲ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶ-
νος τοῦ βασιλέως πρώτου δημιουργοῦ τοῦ σύμπαντος ἱεροῦ. ὁ
βασιλεὺς δὲ, ἐπεὶ τὸ μὲν ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τὸ
ἀπεμέλησαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν κα-
θαίρεσιν εἶναι ῥᾴδιαν, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευὴν, ὅπη δὲ τῆς
σοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε δὲ καὶ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δεήσειν, πρυτάνατο μὲν περὶ τούτου
δημοσίοις. κατασορέσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν καὶ

ei populo, & oleum viritim distribuit: totamque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audaciam iuuenum sæpe à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifesto capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus hominum, quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pōtificatū abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanaium, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt factis ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium tex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. seque illic pōtifice

A ἐκώλυσεν. ἐπὶ τούτου δὲ τὸν τοῦ γαμαλιήλου τὸν ἀρχιερωσύνην
ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν ματθίᾳ τῷ θεοφίλου, τοῦ δὲ
ὃν ὁ ῥωμαίων πόλεμος ἰουδαίοις ἔλαβε τὰ ἀρ-
χικά. ἀναγκαῖον δὲ εἶναί μοι νομίζω, μὴ τὴν ἱστορίαν ἐπιτη
δεύσηκεν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρ-
χόμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν,
καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς.
πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τὸν μωϋσέως
ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τοῦ θεοῦ. τελευτήσαντος δὲ
B ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἀπ' ἐκεί-
νων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν.
ὅθεν καὶ πάγιόν ἐστι μηδένα τοῦ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην
λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ ἀαρῶνος, ἑτέρας δὲ γένους
ὄντ' ἂν βασιλεῖς ὢν τύχῃ τεταχέναι τὰ ἀρχιερωσύνης.
ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ ἀαρῶνος ὡς ἐ-
φαμεν τοῦ πρώτου γενομένου μέχρι φανάσου τοῦ κατὰ
τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν σασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρ-
χιερέως ἔτη καὶ ὀγδοήκοντα. ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν ἔρημον
C ὅτε τὸν μωϋσέως χρόνον τῆς σκηνῆς ἱστώσης, ἕως
μωϋσῆς τοῦ θεοῦ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰου-
δαίαν ἀφίξεως, ἐνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν
ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερατεύσαντες ἑπτακαίδεκα. τὸ δὲ πρῶ-
τον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον,
ὕστερον δὲ, καθάπερ ζώντων διεδέχοντο. οἱ δὲ πάντες ἑπτακαίδεκα ὄντες υἱοὶ τοῦ
D μεγάλου ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι
τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως παρελάμβανον. ἐνῆν δὲ αὐτοῖς
ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ
μοναρχία, βασιλέων δὲ ἔθνη γίνεται δὲ τοῖς ἐθνικοῖς ἀριθμὸς
ὧν ἦρξαν οἱ ἑπτακαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡ-
μῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον, μωϋσέως ἀγόντος μέχρι τῆς
τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱερο-
σολύμοις ᾠκοδόμησεν ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακο-
σίοις. μετὰ δὲ τοὺς ἑπτακαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέ-
κα καὶ ὀκτὼ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ σολομῶνος
βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῶν διαδεξάμενοι, μέ-
χρι οὗ ναβουχοδονόσωρ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς
στρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ
ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετῳκίσατο, καὶ τὸν ἀρχιε-
ρέα ἰωσεδάκου ἀχμάλωτον ἔλαβε. τούτου χρόνος
τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἕξ ἐτῶν ὅσι, μη-
νῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἕως βασιλευομένων ἰουδαίων.
μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ ὑπὸ
τῶν βαβυλωνίων γενομένης κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς
ἀπέλυσε τοὺς ἐν βαβυλῶνος ἰουδαίους ὅλη τὴν οἰ-
κείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναλῆψαι.
τότε δὴ τῶν ὑποφαινόντων ἀχμαλώτων ἰησοῦς ὁ τοῦ
ἰωσεδέκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. ἦσαν δὲ καὶ
οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι μὲν βα-
σιλέως ἀντιόχου τοῦ δικαίου ἐπολιτεύοντο δημο-
κρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκατέσσαρα. ὡρῶντος δὲ
ἀντιόχου ὁ θεοφιλημένος, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ λυ-
σίας, τὸν ὀνίαν ᾧ μενέλαος ὄνομα, παύουσι τῆς
ἀρχιερωσύνης, ἀπελόντες αὐτὸν ἐν βεροίᾳ, καὶ τὸν
παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν ἀδελ-
φὸν ἀρχιερέα ὑμῶν μὲν τοῦ ἀαρῶνος, ἐν ὄνασι δὲ τῆς

οἰκίας ταύτης. διὰ τοῦτο δὴ καὶ ὀνανίας ὁ τοῦ τελευτηκότος ὀνίου ἐξάδελφος ὁμώνυμος τῷ πατρὶ ὠδαηλίου-
νος εἰς αἴγυπτον, καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει
τούτους καὶ τὴν ἡλιοπολίτιδα νόμον διαμαθόντας τῷ θεῷ ναὸν ὡδαπλήσιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτοῦ ἀρχιερεία

κατα-

καζασῆσαι. ἀλλὰ σὺν μὲ τῦ ἱερῦ τῦ κατασκευαζθέντος ἐν ἀγύπτῳ, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ ἰάκιμος ἔτη ζία τὴ ἀρχιερωσύνην καταχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως ὄντα. πάλιν δὲ οἱ τῶ ἀσαμωναίε παῖδων ἔκγονοι, τὴ μὲν ἀσίαν τῦ ἔθνους πεσόντες, καὶ πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίσασιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. τελευτήσαντος δὲ ὀξὺ ὑπὸ βελῆς αὐτῦ, καὶ ἐνέδρας τῦ τότε φύρωνος μηχανηθέισης ὡς αὐτὸν ἀπατήσαντα λαμβάνει τὴ ἀρχιερωσύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ. καὶ τῦτον δόλῳ ἐπὶ συμπόσιον τότε τὸν γαμβρὸν ἀγαθαρένζα, διεδέξατο παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καζαχόντα τὴ ἱερωσύνην πλείονα τὰ ἀδελφῦ χρόνον ἐνιαυτοὺς ζιακοντα ἓν ἔτος τὴ τιμῆς ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιὸς, ἰδὼν τὸν καὶ ἀειστοβύλῳ κληθέντα τὸν ἀγαθυχίαν καταλιπών. κληρονομεῖ δὲ καὶ τῦτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὸν ἱερωσύνην δὲ καζαχόντα μετὰ βασιλείας. καὶ γὰρ ἀγάθημα προειδέσ φρῶτος ἰδὼν ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταστρέφει τὸν βίον, ἀλεξάνδρα τῇ γυναικὶ καταστῆσαι τὸν ἀρχιερατευσόμενον ὑπιξέμενος. ἡ δὲ τὸν μὲν ἀρχιερωσύνην ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τὸν βασιλείαν ἐννέα ἔτη καταχοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὸν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔχει. μετὰ γὰρ τὸν θανατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὸν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱεράτευσε τὸ ἔθνους. ἔτει δὲ ζίτῳ τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς μησὶ τοῖς ἴδιοις πομπηίος ἐλθὼν, καὶ τὸν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δήσας ἔπεμψε. τῶν δὲ ὑρκανῷ πάλιν τὸν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὸν μὲν τὸ ἔθνους πρόστασίαν ἐπέτρεψε, δραχμὴν δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι. βαρζαφάρνης δὲ, καὶ πάκορος, οἱ τῶν παρθυλιῶν δυνάσται, δραξάμενοι τῶν ὑφάτου, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρία παρέλαβον, τὸ ἀειστοβύλου δὲ υἱὸν ἀντίγονον, κατέστησαν βασιλέα. ζία δὲ ἔτη, καὶ ζεῖς μηνᾶς ἄρξαντα τῦτον, στασιός τε ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτώνιος δὲ ἀπέλεν εἰς τὸν ἀπιόχειαν ἀναχθέντα. τὸν δὲ βασιλείαν ἡρώδης ὑπὸ ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ἀφ' ἑκάτερ τοὺς ἐκ τῦ ἀσαμωναίε γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισὶν ἀσήμοις, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι, πλὴν ἑνὸς ἀειστοβύλου τὸν τιμὴν ἀπένεμε. τὸν δὲ ἀριστόβουλον ὑρκανὸς τῦ τότε πάρθων ληφθέντος ἰωνὸν ἀντὶ καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτῦ συνώκησε μαριάμμῃ τὸν τῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος δύνοιαν, ὅθεν τὸν ὑρκανὸν μνήμην. εἶτα φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸν ἀειστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀπέλεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πνιλῶν μεχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μὴ τῦτον ἑκὰτ τοῖς ἐκγόνοις τῶν ἀσαμωναίε παίδων τὸν ἀρχιερωσύνην ὑπεδυσεν. ἐκρατεῖ δὲ ὁμοίως τῶν ἡρώδη πρὸς τὰ καζασύσεως τὰ ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτῦ, καὶ μὴ τῦτον τὸν ἀρχὴν ῥωμαῖοι τὰ ἰδέαν ὧδε λαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῶν ἡρώδε χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὸν πόλιν τῖτος ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιοκτώ. χρόνος δὲ τῦτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ὅτι τε ἡρώδου βασιλεύοντος,

constituerent: de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice manlit ciuitas. Dein postquam Asamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum viginti septem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. Illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios XXIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzaphares & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao eius filio : defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus : de quibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerint iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxítque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat : adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens : Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè trahebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur latibus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est : quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum : quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulium meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

Κεφαλ. Θ'.

Ως φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος παύλα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακοῖς, ὡς αἴρεσιν αὐτοὺς ὑφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΈΣσιος ὁ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομένιος ὢν τὸ γένος ἦν, ἐπήγετο δὲ καὶ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ἔσαν πομπηίας ὁ νέρωνος γυναικός, καὶ πονηρίᾳ μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν τὰ ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ὥστε ὢν ὠφέλιμον τὴν ἐξουσίαν ἐχθρὸν ἦν κακοῦ, καὶ βίαιος, ὡς τε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς διὰ ἐργάτην ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τοῖς μὴ παντάπασι κατάφωρος εἶναι ὠφελοῦσι. γέσσιος ὁ φλῶρος καθάπερ εἰς ὑπόδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς παραλιπὼν μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ ἄπεκτος ὀργὴν ἔλεον, παντὸς ὢν κέρδους ἄπληστος, ὥστε μὴ τὰ πλεῖστα τῆς ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃσὰς ἐκοινώνησεν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐποίουν, ἐξέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὑπὲρ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπισυκότες. καὶ τοῦτο μέτριον ἦν, ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῆς λῃσῶν νομοθεσίας παρθήσεις ὑπομένειν, ἐναγκάζοντο τῆς ἰδίων ἐξισάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε μετὰ τοῖς ἀλλοφύλοις καθίσαντες. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενος ἀθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ὑπατείας φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς, ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς ἑλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται δ' ἐνταῦθά μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μέχρι τοῦ καὶ τὸν πόλεμον πραξάμενον γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη, τὸν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου παραδόσιν, μέχρι ἐτῶν δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίαν, τῆς ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατάστασιν, καὶ πολιτείαν, καὶ παλαιγένειαν, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, πάντα τε πέρσαι καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἶμαι, μετ' ἀκριβείας συντεταχέναι, πεῖραν δὲ πεποιῆσθαι, καὶ τὴν τῆς ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῆς ἐν δισχιλίοις ἔτεσι γενομένων. ἀπλανῆ δὲ παρεσκευάσθαι, καὶ τὴν περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε πράξεις αὐτῆς καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλειν, μοναρχῶν τε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔδοξε γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπαγγελάμενον τῆς ἰσοδείας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὴν τῆς προτεθέντων συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἄλλος ἕτερος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην ἅπασιν ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογήμην πρὸς τὴν ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτῆς καὶ τὸ ὑπερχώριον παιδείαν διαφέρειν, καὶ τῆς

τῆς ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐπιστήμης μεταλαχεῖν, τῷ γραμματικῷ ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τῷ δὲ τῷ φορᾶν ἀπείβειαν, πάτριος συνήθεια παρ' ἡμῖν γε οὐκ εἰώθει δέχεσθαι τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτων ἐπιστήμονας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα, τοῦτο μόνον, οὐκ ἐλευθέρων τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκείας θέλουσιν, μόνοις δὲ σοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τὴν πόνων τὴν ἐπικαρπίαν δ' ὀψὲ ἔλαβον. ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἀπόφθονον ἡγοῖτο, εἰ μὴ φύσει τοῦμοῦ, μὴ εἰ καὶ τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ὅτι τούτοις ἐγὼ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι πρεσβυτέραις, ἓξ δὲ μυριάσι στίχων. καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ κἀμοὶ πρόσθεσιν, ὑπομνήσω πάλιν, τῶν τε πολέμου, καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τοῦ νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις ἔστι δεκάτου μὲν ἔτους τοῦ δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ ἡβδόμου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. προῄρημαι δὲ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν ἰουδαίων, ἐν τέτρασι βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων δι' ὅτι κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nō licuit. noſtri enim homines nō ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtiſque per rotam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. C Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

A

Aaron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit pag.61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. *moritur* 110. c. *primus fuit pontifex* 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris, mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 385.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.e
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.a.& 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
abemerigus Isaæ suam filiam dat vxorem 684.c
abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. *Ieboshthum Sauli filium constituit regem* 212.c *pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Davidem* 213.f. *ab Ioabo fraudulenter occiditur* 215.a
aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammonem fratrem iugulat 227.d *fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis, tum quomodo Ioabum tractarit* 228. *popularem auram captat & regnum* 229.c. *cum patris concubinis rem habet* 231.d. *cogit magnum exercitum contra patrem* 233. c. *pendens in arbore interimitur* 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Saulis sæuitia 196.f. *confirmatur ei pontificatus* 241.f *quomodo à Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur* 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f *Tyriorum rex* 1042.e.1043.a
Abigea Nabali vxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
Abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperiũ arripit 155.g *vrbe & tribu pellitur* 156.c *Sicimas captas solo æquat* 157.b *occiditur a muliere* ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra debiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Davidem 246.g *ambit eam vxorem Adonias* 253
abisæus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. *cum fratre Sabæum persequitur* 238.e *vindicat regem ab interitu, occiso Acmone* 242.c
Abrahamus quando natus 15.c *Lotum nepotem adoptat* 15.g *è Chaldæa migrat in Chananeam, & Dei verum cultum instituit* ib. *hinc in Ægyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam* 16.f. *Ægyptiis disciplinas instituit* 17.c. *Assyrios vincit* 18.c *decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo* 18.e *genuit Ismahelem ex Agare* 19.d *hospitatur angelos tres* ibid. *migrat in Gerara* 21.a *à Deo tentatur* 22.e *monumentum sibi & posteris comparat* 24.b *ducit Chæturam vxorem, suscipit liberos* ibid.c *Isaco quærit vxorem* ibid.e *moritur* 26.b
eius arma contra Pharaonẽ 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a.
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quam antecessores sui 285.c *agnoscit suum factum & pœnitet* 289.c. *cedit Adadi filio bellum inferenti* 290.c. *eundem vincit* 291.c. *occiditur* 295.d *ipsius liberorum capita præciduntur* 310.e
Achan furtum committit 137.e *plectitur* 138.c
Ache quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, belloque impetitus, magnã patitur stragem 321.d *Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur* 322.d.
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b *impetitur à 2000. militibus dimissis* 607.d *Herodem manum sibi inferentem prohibet* 773.e *militibus tumultuantibus resistit* 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnũ & alia vaticinatur 274.b.280.c
Achilaus princeps cõmentariensium 241.f
Achimanus Berzellai filius apud Davidem manet 237.f

Achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.d
Acmes Iuliæ famil. dolus 595.b 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221. f
adadi huius posteri dicti reges Syriæ sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ib.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290.291. & recipitur in gratiam 292.c. Ioramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur à deo 305.a
præficatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.e.366.e.381.f. 424. a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adonus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi à patre impetrat 248.d
salutat matrem Salomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95.a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Ægyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Ægyptij populus qualis 13.f. 54.b
Ægyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52.f.
cur quintam fructuum portionem regibus pendant 55.c
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b. 1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c 1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e. per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Ægyptiorum dij descripti 1054.c. 1065.
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Ægyptium mare totum portub. caret 894.b
Ægyptum fames occupat 44.e. 53.a
Ægypti regina Solomonem inuisit 270.a
Ægypti descriptio 807.f. 895.g
egyptus vnde nomen acceperit 1045.f
ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539.b
æmilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
æmilius Regulus Corduben. 653.c
æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
æoles populus 13.c
æraria quis inuenter 7.d
æris genus auro preciosius 222.d
acinaces Persicus, qualis 697.a
æta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
æternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956.f
æthiopes, populus 13.f
bello Ægyptios infestant 57.f
quomodo à Mose victi 58.d
æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem accepisse 279.f
agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19.c
ablegatam vnà cum filio consolatur angelus 22.b
agatharchides historicus 1050.b
aggæus propheta 365.f. 366.c
agisa Nabathæi facinus 935.b
agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
agriculturam quis innenerit ibid.
agrippa Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629. vsque 637
M. Agrippa in Iudæos benenolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendū principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliqua eius gesta vsque mortem 677.678.679.680. & 793.795.796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893. 906. 907. 913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio auctor ut Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b. nuptias instruit ibid. Galilææ parte donatur à Nerone 694.f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030. b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudæa præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961.c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatū succedit aliàs Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexāder alabarcha mutuat pecuniā Agrippæ

Agrippe 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c *vincit* 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionathan in summo honore habet 435. a. *Ptolomæo Philometori hostis factus occiditur* 437.f
Alexander Aristobuli filius Iudæam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quot quot potest interficit 477.f
Hircano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexãdri fictitij actus & fallaciæ 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus duxit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumniis oppressus coniicitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumniis vrgetur ab Euricle alijsque 573.574.
& in carcerem detruditur ibid.
accusatus à patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula coniicitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.c
circumuenit astu Ptolomæum Lathurum, à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
prælialur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714.715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Macherunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Ægyptum & Phœnicen translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 385.d
Damascum & T rum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e.816.b
eo mortuo quomodo regnà eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinæ Demetrij vicli loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à moriturο marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b.513.b.
Alexandra Phasaeli filia 627.g 628.a.
alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolymatæo anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hieroſoly. 922.e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorum solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomonem vxorem 583. b.223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, alisæi 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631.a
althemus præ timore obriguit 744. c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecita Hebræos subigunt 153. d. *eorum rex captus & occisus* 185.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
David cedit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæũ concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
Amarei filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
Amaramus seditiosus exulat 6 2.c
Amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasus Abesolomi copijs præficitur 253.c. *impetrat veniam à Dauide, cui gratulatur regni restitutionem* 236.c
constituitur præfectus exercitus 238.d. *occiditur à Ioabo* 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316.c
paternæ necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317.b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amathæ 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459.b
ambitio quantum malum 215.b.per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619.a
amenophis regni terminus 141.b
amesses regni terminus ibid.
amiaz Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f.excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.a
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalomo 227. d

amorei cum ſuis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118.a
amoſus Manaſſis filius regno paterno ſubſtituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 335.a
ananelus conſtituitur pontifex ab Herode 212.b honore priuatur 513.a reſtituitur ei 511.a
ananias Maſbali pontifex cũ quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedrachei 346.a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452.g.458.d
ananias Phariſæus Ioſephoſe opponit 1015.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúſque ſeruorum iniquitas 698.d 699.b. ipſius filius capitur à ſicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani ſenioris felicitas ib. a
ananus Ionatha filius Ceſtio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe præparat 826.f apparatum belli rurſus amittere noluit 829.a milites contra Simonẽ Giotæ mittit ibidem e
ananus pontifex, eiúſque geſta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hieroſolymæ excidij principium 882.g. eiúſque virtutes celebratæ ibid.
ananus Sethi filius pontifex conſtituitur 618.e eo priuatur 619.c
ananus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195.c.203.b exercitum ducit in Hebræos 203.f. 206.d
andromache amicitiã renunciat Herodi 567.g
andronicus Meſſalami filius orator 434.a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiiſſe 8.c
anilei & Aſinæi Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. per totum
animi vnde certiſſimum argumentũ colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas ſeditioſus plectitur 681 c
annius Minutianus 633.e.636.671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis conſtet 11. c
anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Iobeli remiſſio 96.b
anni quot ab exitu Iſraelis ex Aegypto vſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
anteij interitus 661.f
anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus ariſtobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d accuſat Ceſarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d paternum regnum affectans profligatur 461.d reducitur in regnum per Parthos 494.e. amputat Hyrcano auriculas 497.e. accuſatur Romæ, & placat pecuniis hoſtem 499.c quomodo ab Herode oppugnatus ſit 500.c & inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio 507.c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508.b.510.e. per totum. antipatrum & Hyrcanum accuſat 724.g vincitur ab Herode 729.d. rex conſtituitur 732.d. quã inſolens ex vnica victoria factus 738.d. dat ſe vincẽdum Soſio 741. d. ſecuri percutitur ibidem.f
Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b quomodo à fratre & cur occiſus 454.f.712.e
antiochia Mygdoniæ, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium eiectum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidoniis & Apamenis pepercerũt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſiũ petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Encæro & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d vincitur ab Hyrcano 452.g occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a trucidatur à Triphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a eius cũ Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b per totum, aliáque eius geſta 1087. 1088.1089. 1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſeua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c Bethſaritas expugnat 420.d Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e dat filiam Ptolemæo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonẽ perſequitur & interficit 447.f Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449. per totum. regno & vita priuatur ab Arſace 450.b Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometer Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Sy-

regnum Syriæ occupat, & Heracleonis insidiis occisus. 451.d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834.f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumæa præfectus ab Alexandro 469.b
Antipas regij generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568.e.574.e
malicia eius 582.per totum.
eius in patrem insidiæ 585.a.587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratribus insidiatur 751.d
prodigit 761.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770.per totum.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717.f.718.per totum, aliáque eius gesta 722
vsque 727
antipater accusatus, declaratur præfectus Iudæa à Iulio Cæs. & Hierosolymarum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.a
antipater qui prius Antipas, quomodo se suósque euexerit, & Aristobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius authoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæsari, aliáque eius gesta ibidem. & 480
dynasta & procurator Iudæa constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula prouehit 483.b
antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum apparauerunt in Herodis interitum 588.f
Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas historias 702.e
Antonia Drusi maioris vxor Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius furor in Agrippam 634.e
eius prudentia 637.b
antoniæ ædificij Herodiani descriptio 919.c
antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f.624.d.746.d
antoniæ fundamenta subuersa 951.c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g.429.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæsare 524.a
occisus 524.e. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734.b.propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
antonius centurio à Iotapateno insidiis interemptus 850.d
antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius gesta ibid.
antonius Primus Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f.eius gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c.
Romam properat ibid.
antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
aod. vide Iodes
apachnæ regni termini 1040.b
apania obsidione liberata 727.c
apellæus mensis 370.a.409.b
aphrica unde sic denominata 24.e
aphri & Æthiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
eius portentosa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061.1062. per totum. & eius calumnia & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Iudæis impudentissimè fingit 1065. 1066.1067.per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazæorum ducis prælium cum Iamneo, & mors 459.c
apollonius Antiochi dux, à Iuda Macchabæo victus occiditur 413.b
apollonius Dauus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
appollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.177.
apollonius senator sauciatur 672.e
apsanes Iudæis præficitur 159.a
aquila aurea supra portam posita deiicitur 596.b.772.c
aquila quare Romanorum insigne 838.b
aquila Caligulæ interfector 660.e
ara tabernaculi, & Arula suffumigatoria 83.g
arabia confinis Iudæa 469.c
arabes qua ætate infantes suos circumcidant 21.f
arabes Hebræos subigunt 153.d. ab ipsis rursum caduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519.f
arabum Iudæam devastantium sævitia 609.c
arabum gesta in Iudæa post mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viscera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
aramus, aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes ubi mortuus ibid.d
arasci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdicta quæ vis indita fuerit 5.e
arca Noe reliquiæ ubi seruentur 684.c
arca tabernaculi forma 82.f
arca in potestatem hostium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit auctor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169.b
arca transfertur Hierosolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, post Athenienses literis eruditi 1035.d
arce, alio nomine Arbipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110.b

archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608.c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g. 602.a accuſatur apud Auguſtum 603.e ethnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611.e. Glaphyram fratris defuncti uxorem ducit 613.f
accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 618.e à fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773.g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 785.a. eius reditus quanti ibid.b
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956.c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.e. 470.b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Æneas conſtituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472.d. 716.a. cum Herode bellatur 626.b. & Iudæa infert bellum 716.a. à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
aretas Petræus Romanis auxiliatur 609.a
argolica hiſtoria ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.e
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 405.
ariſteus Iudæorum negotium agit apud Ptolomæum Philadelphum 389.f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d. 780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
Ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcēs pulcherrimus 514. d. ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f. 514.g
Ariſtobulus Alexandri Iamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471.c. quale donum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f
vinctus abducitur Romam 475.e vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno ſublatus eſt 479.g
Ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Romam ducit uxorem 549.c. coniicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578.f. ſtrangulatur 580.b
ariſtobuli filij Herodis, liberi qui 762.a. 793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
ariſtobulus Herodis frater, privatus mortuus filia vnica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis fil. dominiis multis donatus à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſæuierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cædepollutus moritur philellen dictus 455.g. primus diadema regium uſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714.a.
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15.a
arnon fluuius 110.c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Partborum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſinæo & Anileo reconciliatio & amicitia 646.a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 627.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
artabazes Tigranis filius captus 519.b
artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium inſtruxerit 373.b. accuſat uxorem & deuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374.b. Amanem in ſummo habet honore 375.a. eundem cruci ſuffigit 380.b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemiſius menſis 259.c
arterius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſeruatus ſit 95.g
aruceus Arcen condidit 14.d
arudæus, Aradus inſula ibid.
aruntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 195.g
aſamonæorum gens Iudæorum reſp. ſtatum mutauit 367.b
aſamonis montis Galilææ ſitus 818.c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282.c. eius pietas, & bellum cum Zaræo Æthiopum rege ac victoria ibidem, mors 284.d. 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 831.a. eius ſitus ibid.
aſcalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curæ obſequitur Danieli 346.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g. filij 52.d
aſeritarum ſors in Chananæa 141.a
aſiæ quingentas ciuitates vni rectori & conſuli Romano parere 806.g
aſinæus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſoris ciuitas 152.c
aſofra, buccina 97.b
aſperſorium tabernaculi 81.a
aſphaltites lacus repletus cadauerib. 890.a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891.b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſprenatis prodigium & interitus 661.d
aſſamonæi principatus quando deſierit 508.b
aſſamonæorum familiæ quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 781.a
aſſaracoldas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni terminis 1040.b

Aſſuras,

assuras, Assyrij 14.f
assyriorum imperium quando dissoluturum fuerit 331.c
astabarri populus 14.b
astapus fluuius 58.f
astartes templum 209.a
astartis rex Tyriorum, eiúsque successores enumerati 1043.a
astoborra fluuius 58.f
astronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienses quando & quemadmodũ Romanis subiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi crediti 1068 c. *scriptis legibus vtebantur* 1072. b
Athenio legatus Prolemai Euergetis, ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges pastor regũ affectat 608.b.780.c
anaris vrbs Aegyptia 140.a.& e 1052.g
augusti Cæsaris in Iudæos beneficia 562.d. *in Herodẽ odium & Aretam* 572.b. *reditus cum vtroque in gratiam* 577.d. *confirmat testamentum Herodis* 611.e. *in Italiã proficiscitur* 729.e
augusti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ descriptio elegans 91.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adado cũ muneribus mittitur ad Elisæũ, vnde se regem futurum cognouit 306.b. *contra Israelitas belligeratur & Hierosolymitanos, à quo pacem redimit Ioasus rex* 313.f *moritur* 316.a
Azarias propheta vaticinatur Asani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emesenorum rex Agrippæ iunioris sororem duxit 693.b
azotum pestis propter arcam detentã inuadit 169.b
azotum captum & concrematum 436. b
azymorũ festiuitas restauratur 323.d
azymorum festiuitatis institutio 65.d. 93.b

B

Baaras loci, & herbæ descriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
babel quid significet 12.c
babylon locus cur sit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri potestatem venit 352. a
babylonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339. 340.341. *per totum.*
Babylonicæ turris institutio 12.a. & *quanta fuerit* 12.b
babylony Iudæos persequuntur 649. e
Babyloniorũ antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.f
Bacca vicus 833.g
Bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur frustra 421.f. *mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit* 424.f. 425.d. *adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam* 430.b
Bacchidis sæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis mensura 259.a
baenis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bageses copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodestes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. *sacerdotes eius vniuersi sublati ibidem. ædes ipsius à fundamentis diruitur* 311. d
balachus Moabitarum rex Balamũ ad Israelitas execrandum mittit 112.d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab asina compellatur 112 f. *bene precatur his quos execrari volebat* 113. *per totum malum consilium dat Madianitis* 114. e
balsamus vbi nascatur 270.f
balsamum vbi proueniat 473.b
Balthasar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. *ipse cum suo regno in Cyri Persarum regis potestatem venit* 352.a *occidit Adoniam* 254. b
banaias satellitibus præponitur 241.f *vnus fortium Dauidis* 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thaumus occisores Iabosthi supplicio afficiuntur 216.e
barachas auxor Israelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322.b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
barasa expugnata concremata 417. c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ scriba 337.a. *liberatur à carcere* 342.c
baris castellum, postea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum satrapa Syriam obtinet 494.d.730.e
Basanes Hieroboami totam familiam sustulit 282.e. *regnum occupat ibidem*
basanæ, moietas à Gimone propheta graniter carpitur, sed frustra, regnúmque ab hostibus infestatum tueri non valens moritur, Elano filio successore relicto 283.f
Bassus addit se Cassio 727.c
batanæa, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nacheris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenũ hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelsephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleastartus rex Tyriorum Hiramo patri successit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 24.c. *filij decem* 52.b
beniamitarum sors in Cananæa 141. e
beniamitæ post Iesu ducis mortẽ quieti & agriculturæ student 146.b
beniamitarũ fortitudo & peritia militaris 148. c *cædes omnium vsque ad sexcentos viros* 149.a *quomode ad tribus restituta* 146. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Costobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.e
bernice Salomes filia datur nuptum Aristobulo Herodis filio 549.c. *fit exosa Glaphyræ* 564.b. *datur alij marito* 762.a
bernices supplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Cestium de Flori gestis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
berosus Chaldæus de astronomia & Chaldæorum philosophia Græcè scripsit 1043.g. *eius historiæ verba & compendium de Iudæis* 1044.a. *Græcos scriptores taxauit ibidem*
bersabe, ciuitas 288.d
bersabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorũ 972.e
berytus quomodo ab Agrippa exor-

nata 678.b
Berzelleus quantis beneficiis iuuerit Dauidem regno pulsum 233.b quam gratiam ei obtulerit rex 237.e
Besarra oppidum 1007.e
Beselel architectus 88.e.98.e
Bethsemmathe uxor Esau 28.b
Bethalaga vicus 429.b
Bethel quid significet 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethmaus vicus 1003.e
Bethura locus 139.f
Bethsabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
Bethsama vicus 170.g
Bethsamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethsana, quæ Scythopolis 418.a
bethsana ciuitas 141.g
Bethsuritarum deditio 420.d
Bettæa capta & prædata 222.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezetha collis descriptio 919.g
Biblia quot annorum historiam complectantur 2.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
Borceos vicus 833.e
Bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
Boz columna vestibuli templi 261.b
Bozus quomodo Ruthem acceperit uxorem 163.e.164.a.
Britannicus Claud. Cæsaris filius 644.a
Britannicus Claudij ex Messalina f. Neroni prinigno in imperio posthabitus 796.b
Britanni quomodo & quando Romanis subiugati 805.g.807.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & vsus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Milesius quo tempore historiam conscribere inceperit 1034.e
Caduceatores sacros esse & inuiolabiles 522.a
Cæcilius Bassus occiso Sexto Cæsare prouinciam occupat 488.f
Cæcilius Bassus Sex. Cæsarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum gestarum nuncius ad Vespasianum mittitur 902.e
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902.a
Cadesa ciuitas 140.b
Canopolis & forum quod vocatur materiarium à Cestio incensum 819.f
Caron regio amomi ferax 684.c
Cæsar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 782.f
Archelao tetrarchiam seu mediam regni partem dedit ib.
eius promissio Archelao facta ib.
reliquam regni dimidiam partem duas tetrarchias diuisit ibid.g
cæsar quæ Salomæ largitus sit 783.b
cæsar quas ciuitates Iudæorum regno aunlsas Syriæ adiecerit ibid.
cæsaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæsar falsum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inserit 784.b
cæsares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæsarea conditur 746.e.747.g
cæsarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæsarea Iudæa maxima ciuitas 854.f
cæsaria templa 747.a
cæsariensium contumelia in mortuum Agrippam 680.a
cæsarienses contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæsarienses omnes Iudæos apud se habitantes trucidant 813.f
cæsennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Cestio in Galilæam missus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibidem.
cæsennius Patus rector Syriæ 974.a
cæsennius Patus Antiochum regem Comagenes apud Vespasianum defectionis accusat 983.f
bellum monet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæsonia iugulata cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas constituitur pontifex 619.c
cain quid significet, sacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius posteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Augusti adoptiuus 603.e
caius Cæsar Agrippam vinculis soluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occisæ 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæsar Deum se vocari voluit 790.d
Petronium ob statuas in templo locandas, Hierosolymam misit ibidem, e
caij litera ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananæa 99.a
calidæ ad Baias 638.e
Calidæ ad Emmauntem 619.d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula constituitur Cæsar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 734.e
designatur Cæsar à Tiberio 635.f
occiso Tiberio fratre opprimitur & ipse 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
qualis fuerit ingenio 641.b. 643.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes sæuitia, & diuini honoris vindicatio, insaniáque tum coniuratio in ipsum, & eius interitus 652. vsque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
callistus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyses Cyri filius patri in regno succedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005.b
cana seu Canatha 742.e
canathenses ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena esse creditus 861.c
capharsaba, campi nomen 559.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmissus ad Hierosolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis situs 852.f
carræ, Mesopotamiæ ciuitas 15.c
carthaginensium originis & fati descriptio 807.d
carus delicia Herodis 586.b
cassander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388.a
caspiæ portæ 625.a
Cassius Chærea 653.654.655
per totum. occiditur 673.a
cassius quæ gesserit in Iudæa 476.a
affligit Iudæos 489.b
cassius Longinus Syriæ præses 544.d
cassius Iulio Cæs. interfecto Syriam petit & quid gesserit 727.728.
per totum, occisus 729.e
castor rerum iudaicarum scriptor 1065.
casteris Iudæi versutia & dolus erga Titum 924.f
castra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libya Pentapolitanis rector sicariis calumniandi doctor erat 997.a

tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem.d
cedasa vrbs 441.e
celadus Augusti libertus 613.a
qui Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 783.e
celer accusatus Romæ causam dicit, & plectitur 793.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad supplicium Hierosolyma mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizus Hebr. in libertatem restituit 151.a
cestius Gallus Syriæ præses invadit Galilæam 1015.b.1023.d
Cest. Festus à Claudio in Iudæam procurator præmissus 793.e
eius malitia 799.a
cestius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur sic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b.1016.c
Charea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum transeuphratensiũ rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi populus 14.g
chaldeorũ consensus cum sacris literis 1046.d
chamis patris irrisor 14.e
chananæus, chanaan 14.a
chananæorum terræ præstantia 98.e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus mensis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copias Cleopatræ præficitur 452.g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum descriptio 263.e
chetim quid Hebræis significet 13.d
chetimus, & chetima insulæ ibid.
chetomene qualis vestitus 84.c
cheton quid significet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius insignis 269.g
Christus & christiani 622.g.623.a
chusarthes Assyriorum rex Hebræos sibi subiecit 150.e
chusus, chusai 14.a
chusis amicus Dauidis constantissimus quomodo se gesserit apud Absalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillæos à Palæstinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cincheres idem quod talentum 83.e
cinnyra, instrumentum musicum 243.a
cinyra fabula 659.d
circenses ludi 654.b
circumcisionis prima institutio 19.e. 21.e.
cisus Saulis pater 174.e
citharæ quis inuentor 7.d
ciuitatem qui primus instituerit 7.c
claudius à militibus constituitur Cæs. 664.d
claudius Aggrippam ad senatum legatum mittit 795.d
Ci. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorũ nobilissimos interfici iussit 795.g
claudius quandiu imperium administrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Aristotelem præceptorem suum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortiũ 655.c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexãdro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434.e
cleopatra Marc. Antoniũ in sui amorem pertrahit 493.f. 729.f. Mariamnem cum filio ad se vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513. vsque 645. 742.d. 988.d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f. 742.a. Herodem ad stuprum solicitat 518.d. occiditur 524.e. 745.f
clitus Tiberiensis altera manu mulctatur 1012.a.828.e
cluuius 659.c
colossus Cæsaris 747.g
comagenensiũ ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de causa in Massada incorruptus manserit 988.c
conon Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præficitur 616.b. 618.g
coponius procurator constituitur, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo se liberent 109.c
corea, loci nomen 718.e
coræ seditionem contra Mosem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 197.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
corrai, locus 172.d
corus mensura, qualis 109.b. 336.f
costobarus Idumæa Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
costobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
coturnices vbi copiosè inueniantur 72.e
cotys Armeniæ rex 678.d
crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat periurus 478.e cum omnibus suis copiis perit 479.c
crassus in Syriæ prouinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
cretenses moribus, non verbis eruditebantur 1072.a
cteſiphon, vrbs 650.b
cumanus Iudææ præses cõstituitur 690 d. 794.a. & quid sub eo Iudæis acciderit ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Iudæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
cuspius Eadus Iudæorũ regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
cydoessa Tyriorum vicus 869.e
cyprus insula 13.d
cyprus præsidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phasaelis filia 628.a
cypron, castellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis subditi 807.d
cyrus Persarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudæis Hierosolyma repetere permittit, templúmque restituere, ac vasa templi eis reddit, multáque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d.
perit 356.b

D

Dabaratæni vxorem Ptolemæi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbæ descriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exustum 436.e
dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub una tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damascus à quo condita 15.a
damascus imperio Dauidis subiicitur 222.b
damascus à Metello & Lollio capta est 471.a
damascenorum in Iudæos seueritas 1009.c. 822.a. 992.d

dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit diutius viuere propter valetudinẽ & ſtudia 346.a. inſomnia diuina 246.f. regi ſomnia interpretatur 347.f.348.a.
Balthaſaris viſionem in pariete explicat. 351.d.
abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b
inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f.353.a
apud Ecbatana turrim edificat ibid.e quàm caruis Deo fuerit, & quantum ceteros prophetas ſuperauerit 353.e.354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danite à Chananeis ſedes mutare coacti 150.b
danuì, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabista vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſtea leonib. obiicit 352.b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis predicat ibid.
Darius equitum prefectus ſub Agrippa 810.g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quæſtionem proponit quænam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b.& f commonitus vero à Zorobabele Iudeos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 262.e. 367.d
mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
dathamñ cum vniuerſa ſua familia terra debiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſei 164.e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharã 186.e.187.a eiº magnanimitas 188 b. victoria de Goliatho 189.c amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita à Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e ſocerum fugit 191.192. 193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & inſanum ſe fingit 195.e fugit inde aliò atque aliò ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d
iungit ſe Ancho contra Hebræos 203.f 206.e abducuntur ei ambæ vxores captæ 207.b
Paleſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211.d
rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a
eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214. c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 217. a. dominorum ſuorum occiſores punit 211.d.216.g. quanta copia ad eum in Hebronem conuenerint 217.a Iebuſæos illudentes capit 217. a. amicitiam cum Ivramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218.c. Paleſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Paleſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thenonem in amicitiam recipit, Idumæam ſubigit, & officia diſtribuit 222.e. 241.e.
Ionathæ poſteros beneficiis afficit 223. b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæ deperduntur 223.e, 224.e
Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriamque interficidum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b. à filiis moleſtatur 227.e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e
patienter audit conuicianteм Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233.b. priori filium aggreditur 233.d. occiſum luget 235.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabeo 238.c. Paleſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f
fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244.b è tribus malis infligendis peſtem eligit, & Oromna aream emit 244.e. 245. c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat, filiumque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibi. e. 246. b. alſioſus calefacit ſe Abiſaces accubitu 246.g
Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum.
Dauidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomonis commiſerit 250.g.251.a
expirat ac ſepelitur, maximiſque cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241.g
Debora prophetiſſa 152.d
Decima data 18.e.28.f.109.a
Decius Mundus quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmij fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damaſcum conſtituitur & Alexandrum Iannæum ſuperat 460.b. 461. a, contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ib.f
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Ionatha Iudeiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d.
capitur à Parthis 443.f
dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit 389.d. legem Iudæorum tranſcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in hiſteria Iudæorum venia concedenda quòd Hebraice neſciuerit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis denabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Muſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus conſideret 4.b
diglath quid ſignificet 5.e
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.e
Dina Iacobi filia 31.b

ſtupratur, quapropter Sicimite vniuerſi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. à Phariſæis interficitur 716.f
Dionyſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
Diophantus notarius ſceleratus 574.e
Diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Diſciplinas à Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
Diſſimilium communionem etiam naturam horrere 123.f
Dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
Dius menſis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b *occidit Abimelechum pontif.* 196.f
Doleſus nobilitate potens à Gadarenſibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſaluus euadit 902.e *à Mutiano productus populo rector inſinuatur* 903.a
Domitiano Germani ſubiiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ahenobarbi filius ibid.
Domitius Nero conſalutatur Imperator 694.b. *fratrem, matrem, vxorem, virúmque illuſtriſſ. trucidat* ibid.c *Cæſarea excludit Iudæos* 696.f
Domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
Domitij Sabini fortitudo 926.b
Dor à Phœnices vrbs 1000.e
Dorę ciuitatis ſitus 1067.b
Doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filij accuſatur veneficij, & quomodo ſe geſſerit 588.d.766.b
Doritirum in Iudæos inſolentia 675.f
Dorotheus hexa. interpretibus additus 396.f
Doſithæus Hyrcanum & Alexandram Herodis prodit 524.f
Draconis leges de ſupplicijs antiquiſſi. 1015.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
druſilla Agrippæ filia 628.a
Druſium turris 747.e
Druſus Agrippæ filius 628.a
Druſus Neronis filius 629.634.e
Druſus turris 536.g
Drymos loci nomen 730.e
Dyſtrus menſis 132.e. 366.e. 381.f

E

EButius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.e. *Gamala occiſus* 865.e
Ecdippen locus 731.b
Edom, vide Idumæa
Edrœus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, vna omnis eius ſoboles tollitur per Zamarem 284.d. & e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g *fit pontif.* 110.c
Eleazarus pont. moritur 145.b
Eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. *fortiter ab Etephanto confoſſo opprimitur* 420.c
Eleazarus phariſæus homo ſeditioſus conuitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478.d
Eleazarus Anani fil. pontifex conſtitutus vnius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. *priuatur pontific.* ibid.g
Eleazarus gigas, quam vaſto fuerit corpore 625.d
Eleazari Aſamonæi filij fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a 796.d
Eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
Eleazarus Ananæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g *reiecit Cæſaris hoſtias* ibid.
Eleaz. Semei fucinus memorabile 844.d
Eleaz. duo ſocij contra Manahemum 812.e
Eleazari Simonis filij factio 904.c 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ ſocij mors 895.e
Eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e *eius ad ſuos oratio* 989.f *altera oratio de immortalitate animæ* 990.g. 991. 992. *per totum*
Elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
Eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558.f
Eleutherus fluuius 742.b
Eleutheri equites 731.b
Eliabus architectus 78.b. 88.e
eliacias pontif. ſub Ioſia rege 333.f
Eliacimus Ioſiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium iam factum Ægyptiis 336.a. *etiam Babyloniis tributum cogitur pendere* 336.e *occiditur* 337.d
Eliacimus Ioachimi filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & geſſerit 285.e. 286.a. 287.288.289.298.299. *per totum. exemptus ex hominibus* 300.b
Eliæ epiſtola ad Ioramum Ioſaphati filium ſceleratum regem 307.b
Elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.c. *filij eius ſcelerati* 165.a *exitium ſuum cognoſcit* 166.a *ipſius & filiorum mors* 166.d. & f.
Eliſæus prophetię donum accipit, & Eliam comitatur 289.a *vaticinatur & aquam ſuppeditat* ibid. *Ioramo Achabi filio* 301.a *viduam à debitis liberat* 302.d *Ioramo inſidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit* 302.d.303.a *famis tempore vilitatem annonæ prænunciat* 304.d *Adado mortem indicat* ibid.e *Ieum vngit regem Iſraelitarum* 308.b *Ioaſus Ioazę filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur* 316.e *vita defungitur* 315.g *cadauer occiſi à latronibus in ipſius monumentum iniectum reuixit* 316.a
Elymus, elymi 14.f
Emian zona ſacerdotalis 84.a
Emmaus concremata 609.c
Emmaus vicus, Vide etiam Ammaus
Engaddi à ſicarijs inuaditur 887.f
Eniachin tribus ſacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enoſa ciuitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes veſtitus 85.b
Epherus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignorauit 1039.a
Ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
Ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Ioſepho 53.e
Ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
Ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d

Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditionis ceperit, 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicureorum error refutatur 355.b
Epiphania ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæsennij Pato pugna forti obnituntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib.e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
epomidis descriptio 85.f
epule feralles Iudæorum 775.a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo succedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
erica prætorianorum Achaïæ præfectus occiditur 321.f
Esaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331.c. obiurgat eundem propter thesauros Babyloniis monstratos 331.d
esaiæ prophetiam cognouisse & credidisse Cyrum regem 357.c
esaiæ vaticinium depranatum 996.c
esaui natiuitas 26.d. uxores 27.a circumuenitur à fratre ibid.d iratus fratri reconsiliatur 32.f partitur cum fratre habitationem, vocatúrque Adomus 36.a
Esdras Iudæorum apud Babylonē de gentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f. 368.a quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit, mortuúsque sit 368. 369.370. per totum.
Escon puteus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem. Iudæorum cladem futuram cognoscens regi indicat 379.e impetrat Iudæis vitam 380.b
Esseu, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis 787.e. opinio de animæ diuinitate ibid.g. aliud eorum & diuersum collegium 788.d
Ethæus Gittheus Dauidis sectator præficitur exercitui 233.d
Eua quid significet 5.b eius lapsus 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euila 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in historia Iudæorum venia concedenda quod Hebrum-

cè nescierit 1051.b
euphrates flumius 5.c
euryeles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, & domum eius subuertit 573.f.758.e. 759.f
eutychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni maleuolentiam Agrippæ 633.a
eutychus, auriga Caij Cæs. 672.a
execrantis aliquem pœna 128.c
eZechielis prophetia 335.f
ezechias Achaze filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323.per tot. Palæstinos bello vincit ibid. à Senacheribo oppugnatur 328.a in summam adactus desperationē Esaiam imploral 329.d posteritatem à Deo exorat 331.a moritur ibid.f
eZechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti seruus 587.a
Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e. 555.a
fati potentiæ nemo potest resistere 580.d
fauces locus 98.b
faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudæos missus 795.g
felix præfectus militum Romanorum inuadens Phasaelin vincitur 491.a Cl. Felicis procuratoris gesta 796. per totum. vide Cl. Felix
ferrei montis situs 891.a
festus procurator successit Felici 798.a vide Porcius
festorum descriptio 92.f.93. per tot.
filij contumaces & protervi in parentes quomodo multandi 126.e
filiorum Israelis iura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flauius Iosephus. vide Iosephus
Flauius Sylua in administratione Iudææ Basso succedit 985.d contra Massadam militem mouet ibid. & 986.g. Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 994.g
fletus, sylua 219.c
florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & auaritia in oppressione Hierosolymorum 802.f mendacium apud Cestium 803.per totum. vide Gessius
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippæ libertus Romam missus à suo patrono 638.c
fratris uxorem ducere prohibitus 613.f
fratres veri, quos & interitus ipse sociauit 1097.a
frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animositas 720.b
furum pœna 127.e

G

Gaba, quid significet 186.a Gaba equitum ciuitas cur sic vocata 832.f
gabaonitarum iniuria in uxorem Leuitæ & quomodo ea propter multati 147.148.149. per totum.
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Iesu 138.f. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pompeij 473.c eius gesta 476.477.478. per totum.
gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. per tot. 894.
gadara restaurata 720.f
gadarę optimates legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 888.a
gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
gaddi natiuitas 30.g & filij septem 52.c
gadus propheta Dauidi vnius è tribus malis offert electionem 244.d
galaad, calis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c in medio foro necatus ibidem. 896.d
gales insectans Abimelechum Gedeonis nothum, prodítur à Zebelo 156.f
galgala quid significet 157.d
galilæa & regiones trans Iordanem quamrediens fecerit 782.g
galilæa minor qua 832.f
galilæa utrinque descripta ibid. calamitas 834. per totum
galilæa tota à Romanis subacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iapha occisa 848.g
galilæorum nouæ inuentæ & factiones Hierosolymis 897.b
gallia motus 890.b
gallia bellum desiit ibid.
gallię situs descriptus 806.e
gallis centurionis fusinus apud Gamalam 865.e

gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000 f.
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866.per tot.
gamalenſium cades à Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit a b Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146.a
gazæi à Iamnæo obſeſſi captique 459.e
gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155.per totum.
quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869.d.
eiuſdem nominis deſcripta ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circunciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f. 13. 14.per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudæos cohabitatores ſuos gesſerint 815.f
gergeſei, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 621.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ. frater 964.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſetur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſæ ibid.
gerſus Moyſis filius 61.e
geſſius Florus Iudææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702 d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
auaritia apud Cæſarienſes 796.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
giganteum reliquiæ in Hebrone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum maneant vaticinatur 283.f
ginæa vicus 833.d
Giſcala Galilææ oppidulum indomitum 868.c
Giſcala ſuccęditur & diruitur 1001.e
giſcala à Ioſephi militibus diripitur, prædaque popularibus conceditur 828.per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549.c. odio proſequitur Salomem 564.b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſomnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ibi.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. interitus 189.c
gomor, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ierami Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g
312.a. & regno & vita priuatur opera Ioadi 312.per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
Græcorum omnia noua & heri nuperque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem
philoſophi primi Ægyptiorum, Chaldæorúmque diſcipuli 1034. e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037.per tot.
græcorũ legislatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077.& ſeqq. per totum. eorum legislatores poetis poteſtatẽ dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetoribus verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent ibid.
grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
granidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gymnaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibidem
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 269.a
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecatæus Abderita 1048.b.1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatonmachi Alexandri Iamnæi 457 f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcanes Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helene Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principetus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamniæ 630.c
Hermæusqui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.a

Hermogenes Grecus Iudaeorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippae frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hierosolymorum dux constituitur, Ezechiámque cum aliis praedonibus afficit supplicio 483.b
infantem ob eadem exosus dicit causam 484.b
praficitur Caliſyriae 485.b
Romanorum beneuolentiam captat & assequitur 489.e
Malichum trucidat 490.f
Antigonum Aristobuli profligat 491.d
uxores & liberos sibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492.a
accusatus tetrarcha constituitur 494.a
strenue pugnat ibidem.
elabitur ex hostium insidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur usque Romam 498.d
rex Iudaeae à senatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigiose seruatus bis 505.c.& f
Hierosolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Aristobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad stuprum solicitatur 518.e
bellum Aretae infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excusarit apud Caesarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem uxorem interficit & magnificè donatur à Caesare 529.a. 530.b
necata à se uxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad caedem amicorum quorumcunque & ad omnia mala incitatur 531.d.532.533
arces in suam tutelam extruit 535.a
fami urgenti succurrit 536.b
quomodo subditos in officio continuerit 537.g
Caesaream condiderit, & à Caesare sit muneratus 539.b.540.541
salutat Agrippam 540.b
extruit templum Caesari, & tributorum partem subditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Essenos magnificat 541.b
templum nouum edificat Hierosolymis sumptuosiss. 543.e
legem statuit de furibus nouam 546.f
nauigat ad Caes. & reductis Roma liberis dat uxores, Agrippámque honorat 548.549
quartam tributorum partem suis remittit 553.d
ipsius familia domesticis agitatur dissidiis 554.c
filios suos apud Caes. accusat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij, ibid. pecuniis destitutus Dauidis sepulchrum reclusit 563.b
omnes coniunctos habet suspectos 565. 566. 567. 568. 569. à Syllaeo iniquè accusatur apud Caesarem 572.a
accusat filios apud consilium Berytense 578.a
strangulat 580.b
liberis ipsorum prospicit 583.f
quas ipse uxores habuerit & sobolem ib. 627.f
Antipatrum damnatum in uincula conicit 595.e
morbo correptus testamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
sub mortem liberalissimus & crudeliss. 598.b
uim sibi conatur inferre, & Antipatrum iubet occidi 599.d
testamento mutato moritur ac funeratur 600.c
testamento eius confirmato quantum filijs ipsius patrimonium superfuerit 611.e
praficitur Galilaeae, & strenue agit 725.f. accusatur Hyrcano à maleuolis 726.b
uindicat patris mortem 728.e
eius victoria 729.b
accusatur ib.e
quomodo se gesserit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f 731.732. aedificat, & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e. rex Iud. constituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a. & seq. fratris mortem ulciscitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes uincit 742.e
conciliat sibi Iulium Caes. 745.b
aedificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746. 747. 748. & seqq.
athletam & uenatorem agit ac bellatorem 749.d
dissidet cum filijs duob. & uxore 749.f. 750. 751. conciliatur filijs 751.g
iterum dissidet cum ipsis 755.c
accusat filios apud Caes. & Beryti 760.c. occidit 761.f. 793.g
eorum liberis prospicit 762.c
quot uxores & liberos habuerit 763.a
eius domus iterum conturbatur dissidiis 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accusat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g. 772.a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
instaurat ciuitates 980.e. 988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit. ibid.e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c
Vitellij iram in se concitat 625.e
bello ab Aretа superatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626.b
uxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
qualis fuerit ingenio 677.f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Caesare ob auaritiam increpitus, in Hispaniam cum uore fugit 790.d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793.f
Herodias Agrippae soror, Herodis iunioris uxor 626.b
odio prosequuta fratrem se suúmque maritum in exilium conijcit 638.g. 649.a
eius exprobrationes & stimuli 790.c
Herodion conditur 497.b. 732. 748.c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035.a. Romanorum non meminisse 1038.g
Herodotus erroris argutus 279.a
Herodotus Halicarnassens Iudaeorum gentem non ignorauit 1047.a
Heroum oppidum 52.d
Hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
Hettan praedium 272.a
Hezarbunis dux captus 155.b
Hieremiae prophetae uaticinium & epicedion Iosiae conscriptum 335.f.& seqq.
damnatur, iterum absoluitur 336.f
aufugit 337.b
hieremias in carcerem conijcitur torquetur 339.c
in cœnosum puteum praefocandus demittitur, uerum rursus liberatur. 339.f. non uult proficisci Babylonem 343.b. donatur magnis munerib. & alia eius gesta ibid.e
hieremias consulens Ioanni Careae abducitur ab eo in Aegyptum, ubi Aegyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius uaticinia celebrata 929.e
hierichus urbs 112.a
excinditur, & restaurator ipsius diris

diris deuouetur 137.b
hierichus desolata 890.f
eius agri descriptio ibid.g
Hierichunti fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisaeo factus 891.d
Hierichunty agri bonitas 141.c.473.b.518.d
Hieroboamus Nabathaei filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Salomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duásque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur & inde à pseudopropheta seducitur 277.g.278.a
filio suo aegrotante quid responsi acceperit à propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Ioae filius regnum Israelitarum excipit 316.b
Syriam suo regno licet impius adiecit ibidem. moritur Zacharia filio harede relicto 318.f
Hieronymus historicus Iudeorum 1050.f
hierosolyma rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hierosolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hierosolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exedificata 218.b
hierosolymorum thesauri auferuntur, moenia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Ioam 317.e
hierosolymorum captiuitatem qui propheta predixerint 335.f
hierosolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vastatio 342. per totum
hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius spoliatur & prophanatur 409.a
restituitur tam vrbs quam templum 415.d
hierosolyma & templum à Pompeio expugnata 473.c
hierosolyma diripitur à Parthis 497.d
hierosolyma eiúsque templum cur deus auersatus 695.d
hierosolyma ad summum felicitatis euasisse fastigium, & ad extremam esse deiecta miseriam 707.a
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709.e
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a
per totum
Hierosolyma Iudaeae vmbilicus, eiúsque situs 883.g
descriptio 912. e. per totum & 1049.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887.g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969.e
quando in ea templum edificatum ibid. e. eius origo & finis ibidem f
Hierosolyma non idem vocc Iudaica quod Graca significat 1059.d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686
Hierosolymitanorum supplicatio 795.b
Hierosolymitani officiosè Agrippa, & Politiano obuiam progressi 803.e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811.a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813.e
Hierosolymitanorum turbae & indignationes propter Iosephum 856.d
Hierosolymitanorum miserabiles clades, & fuga ad Vespasianum 886.d.e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907.f
in legionem decimam excurrunt 909.a
eorum insidiae contra Romanos 911.b
seditiones perpetuae 920.d. per totum
conflictus cum Romanis 920.d.& seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926.e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933.b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932.933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 935.e
fames 937.d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940.a
famis incremẽtum horribile 941.e
Hierosolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941.a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946.d
mendacia inter seditiosos 949.e
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 654.b. pugna circa porticus 956.a. circa templum 459.a
strages & fuga incenso templo 459.a. sex millia in porticum confugiunt, sèque saluari ex propheta falso seducuntur 459.g.960.a
plurimi confugiunt ad Titum 966.b. infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames captiuitasq; 967.968 per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141.e
Hiezecielis prophetia 335.f.338.e
hin, mensura qualis 88.d
Hippeni Iudaeos suos cohabitatores male tractant 815.d
hyppici turris descriptio 914.d
hippodromos locus 773.e
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis cõtulerit 1042.c. mulctatus quod Salomoni proposita aenigmata soluere non potuit ibid.f. eius gesta ibid. Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806.g
Historia apud Barbaros solennior quam Graecos 1038.b
Historia scriptori quae curanda 468.b
historiae veritatem à Iudaeis honorari, à Graecis vero negligi 707.a
Historia vera quod indicium 1035.e
Historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
Historicus mendax quantum à falsario instrumentorũ differat 1024.e
historicus quis laude dignus 706.f
historici quod officium 1024.f
Holocautoma sacrificium cur dictum 91.a
homeri poemate nullum vetustius 1034. d. quomodo conseruatum ibid.
Homicidarum inuitorum asyla 18.d
Homicidij incerti inquisitio qualis fiat 122.f.123.a
Hominis creatio 4.e
Hominis aetatis quis terminus prascriptus 8.e.15.e
Homines quando degenerare à virtutibus ad vitia caeperint 7.e
Hominum commercia quibus vitanda 94.e
Hominum ingenium quàm sit malum 197.a
Homonoea, loci nomen 1020.e
Hortos pensiles à Nabuchodonosoro extructos 350.a
Hospitij reuerentia 20.1.147.d
Hyc vocis significatio 1040.e
Hyoscyami descriptio 86.b
Hyperberetaeus mensis 92.c. 263. b. 286.b

hyrcanium vicus 742.d
Hyrcanus Alexandri Iannei filius constituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & ociosam vitam elegit 468.d.& 717.d
cui ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469. d
Scauri amicitiam frustra ambit 471.b. *disceptat apud Pompeium cum fraire* 472.a
redditur ei pontificatus 475. a. 481.e. *honoratur ab exteris gentibus* 482.d
honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 486. a. *capitur & amputantur auricula eius* 497.e.732.e
à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur à quo perfide tractatur 511.*per totum*
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo Sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 71c.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudæ 726.f
Hyrcanus Ioseph Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406.*per totum*
eius gesta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a. *pacem ab eo redimit ccc. talentis, Dauidisque thesaurum tribus millibus talentorum imminuit* 449.g.450.a
vrbes ab hostibus ablatas recuperat, pacémque cum Rom. init 450. d. *Samariam obsidet & radicitus tollit, eúmque deo colloquitur* 452. *per totum. eius felicitas & mors* 454.a. *somnium de filiis quale aliquando habuerit* 456.b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, opprimiturque ipse 152.c
Iabesa ciuitas, & Iabitenorum officium in Saulum & filios eius extinctos 209.b
Iabisus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæsi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna vestibuli templi 261.b
Iacimus, vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Isaci natiuitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit à socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Iacobus vocatur Israel ibid.
desidit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Ioseph um luget 39.e
mittit filios frumentatum in Ægyptum 44. f. *proficiscitur ipse etiam cum omni familia* 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij agantur in crucem 690.c
Iacobus frater Christi lapidatur 698. b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
iacobi septimi ex fratribus Maccabæi supplicia & constantia 1096.b
iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit 383. b. *Alexandro magno negat forum venalium rerum* 384. d. *placat eundem & impetrat quod vult* 385.c
moritur 386.g
iadon propheta Hieroboami idololatriam obiurgat 278. c. *discerpitur à leone* 277.e
iahel, vide iale
iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
iale Syſarem occidit 153.b
ialus custos thesaurorum Dauidis 250.c
iama regni termini 1040. b
iannæus Alexander. quare Alexander
iaphavicus 1016.d
iaphæ munitiones 848.a
iaphetus filius Noe 11.d
eius soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f.13.a
iaphthes accitur ad principatum Israelitarum 158.a
victor filiam suam deo mactat ibidem e
iar, mensis 259.e
iardan vicus 833.f
iason, alias Iesus, Oniæ pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408. c
iasonis vt pontifex constituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
iauanes Iapheti filius 13.a
iazarus pontificatu priuatur 618.e
iazael propheta vaticinatur Iosaphato 298.c
iazoron vrbs Syriæ a & concremata per Iudam Macchabæum 416.c
iberi, populus 13.b
ibes serpentibus infesta 58.d
ides scelus & supplicium 622.623
idumæa vnde dicta 36.a
Dauidi subdita 222.f
eius tumulus 779.g
Idumæi, quomodo circumciserint & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam venerunt ibidem g
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Giora 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædatur 897.e. *ad Titum supplices veniunt* 965.g. *scelerata eorum facta repetita* 980.a
Iebostus Saulis filius constituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per insidias 216.c
sepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebusæi populus 14.d
Iebusæorum ludibrium in Dauidem male ipsis cessit 217.f
Iechonias, vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iepthe. vide Iaphthes
Iesraela vrbs 288.c
Iessæus filius Obedæ 164.e
Iessæi filij qui 186.c
Iesus Christus describitur 621.f
Iesus Ananis filius prædixit Hierosolymæ excidium 961.a
Iesus Damnæi filius fit pontifex 698.
Iesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
iesus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo priuatus 408. b
iesus Naues ei filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananæa exploratorem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99.a
Moyses eum sibi successorem designat 118.c
prædicit, quæ gesturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
iordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæsitam diuidit tribubus 141. *per totum. præcipit eis vt reliquias Chananæorum tollant* 142.c
moritur 144.f.145.a
iesus Phabetis filius pontificatu priuatur 537.d
iesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878.879.*per totum*
mors 882.e
eius virtutes celebratæ 883.b

Ieſu Saphiæ filij facinora 1003. *e.* & 1008.1009.1020.1021. *per totum*
Ieſus Sapphæ filius 812.*d*
Ieſus Thebuthi ſacerdos Titio ſacra donaria tradit 966.*c*
Ieſus Tobiæ filius quid geſſerit 857. 858.860. *per totum*
Ieus Amaſis fil. Ramatham expugnat, & inigitur rex Iſraelitarum 308.*b*
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.*a*
Balis ſacerdotes extirpat 311.*d*
contemptor & ipſe numinis moritur Ioaza filio ſucceſſore relicto 313.*f*
Ieus propheta arguit Ioſaphatum 297. *a*
Iezabela quàm mala mulier 285.*d*
minatur Eliæ interitum 288.*c*
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.*d*
precipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.*a*
Ilys, ager qualis 71.*b*
Immundi qui Moyſi 94.*c*
Impedimentorum cuſtodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207.*f.* 208.*a*
Imperatores Rom. ſemper honorauerunt & ornauerunt templum Hieroſolymitanum 940.*e*
Imperij Romani fines quouſque 805.*f.* 837.*b*
Indorum mortis deſcriptio enarrata 991.*c*
iniuria maxima quæ 122.*d*
inuenta debere reſtitui 127.*f*
Inundationis vniuerſalis deſcriptio 8.*e*
Ioabi cum Abenero pugna 212
Abenerum turpiter occidit 214.*f.* 215.*a*
exercitui præficitur Dauidis 222.*f*
Syros vincit 224.*e*
Dauidis nomine belligeratur fortiter 225.226. *per totum*
ingenioſum commentum fingit 228. *b*
Abeſalomum interimit 234.*c*
Danidem Abeſalomum lugentem increpat 235.*d*
præfectura privatur 238.*d*
Amaſam interficit & Sabæum perſequitur, caputque ipſius ad regem perfert, & reſtituitur priſtinæ præfecturæ 238.*f.* 241.*e*
populum cenſet 244.*b*
occiditur 254.*e*
Ioadus quomodo Gotholiam regno ſpoliat & occidit, Ioasumque regno præficit 312.*a.* 313.*a*
ſtudet templo reſtaurando & moritur 314.*a*
Ioachabis natiuitas & quid ſignificet 167.*a*
Ioacimus Ieſu filius pontifex 367.*f*
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum conſtituitur 337.*d*
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.*a*
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350.*c*
Ioacimus Ioſiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptijs factum 336.*b*
tributarius etiam fit Babyloniis 336.*d*
occiditur 337.*d*
Ioacimus pontifex mortuus 370.*g*
ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
ioannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenæ regionum rector deſignatus 822.*e*
ioannes Aſamonæi fil. occiſus 710.*b*
ioannis Baptiſtæ interitus 626.*f*
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hieroſolymitanorum fideliter conſulit Godoliæ 343.*g*
iſmaelem Godoliæ interfectorem perſequitur 344.*e*
conſulit Hieremiam, & ipſum in Ægyptum abducit 345.*a*
ioannes dux militum ionathæ 293.*e*
iohannes Eſſæus Tamnam miſſus, vt toparchiam adminiſtraret 822.*e*
ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.*g*
Medabēſibus Amaræis occiditur 428.*c*
ioannes idumæorum dux ab Arabe quodam ſagitta occiſus 922.*g*
ioannes iudæ fil. in pontificatu ſuccedit patri, & fratrem in templo occidit 382.*c*
moritur 383.*b*
ionathæ ac iudæ fratris ioannis interitum vindicat 382.*e*
Bacchidem adigit ad ineundum ſecum amicitiam 430.*a*
eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.*e.* 431.*b*
Alexandro quàm fuerit gratus 434.*f*
vincit Apollonium Dauum 436.*b*
amicus fit Demetrio Nicanori 438.*b*
ſociat ſe Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.*a*
deſeritur à ſuis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.*f*
capitur per proditionem 444.*d*
occiditur ibid.*g*
Ioannis Leui filij Giſcalenſis facinora 1001.1003.1004.1005.1006.1013 1014.1016. *per totum. Giſcalam Ieſephi iuſſu muro cinxit* 823.*b*
eius proditio & doli varii 824.*a*
dolus nouus 826.*b*
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.
ad defectionem incitat 828.*d*
Titum fallere conabatur 869.*d*
Hieroſolymam fugit 869.*f*
eius excuſatio apud Hieroſolymitanos 870.*f*
Hieroſolymitanis exitij cauſa 876.*a*
malitia, crudelitas & geſta 887. 897.898.920. 923. 925. 931. 932. 933.936.940.943. *& ſeq.*
Ioannis Leuitæ conflictus 905.*a*
Ioannis pontificis monumentum 920.*f*
Ioas ſeu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.*a*
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.*b*
contemnit Amaſiæ minas, quem capit in pugna 317.*c*
perit ibid.*f*
ioaſus Ochoſiæ filius quomodo à Gotolia ſæuitia ſeruatus, & rex conſtitutus 312.*a*
à religione deficit & legibus 314.*d*
Zachariam ioadi filium in ipſo templo lapidat ibid.*e*
egrotans occiditur 315.*a*
ioazarus dux miſſus contra ioſephum Matthiæ filium 827.*c*
ioazarus ioſepho inuidet 1013.*c*
ioazarus priuatur pontificatu 618.*e*
ioazaſ ſeu filius regnum paternum aſſequitur 313.*g.* 315.*b*
Dei beneficio liberatus moritur 315. *d*
ioaſus ioſiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Ægyptum abducitur & moritur 335.*g* 336.*a*
iobacchus torrens 33.*b.* 111.*d*
iobel fil. Lamechi 7.*d*
iobelus quid ſignificet 96.*c*
iobelei anni remiſſio & libertas ibid.
iochabel mater Moyſis 55.*f*
iodes à Moabitis oppreſſos Hebræos libertati reſtituit 151.*d*
iohel Samuelis fil. quomodo ſe in principatu geſſerit 173.*a*
ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amaſiæ filio 318.*a*
quomodo ad Niniuitas miſſus ſit, & in mare proiectus ac à cete hauſtus poſt triduum viuus in terram reuomitus 318.*c*
ionia vnde ſic dicta 13.*a*
ionici iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550.*e*
ionum in iudæos odium 398.*d*
ionatas Ananifil. 676.*c*
pontificatum oblatum reſpuit ibid.
& eius geſta 795.*d*
ionathas Aſamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. *c*
ionathas Saulis filius caſtrum Paleſtinorum expugnat 179.*c*
hoſtes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.*c*
animoſitas & honeſtas 181.*f*
amor in Danidem 191.*c.* 193.*c.*
fœdus cum eo 193.*f*

cadit in pugna contra Palæstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 223.b
Ionathæ cuiusdam Saducæi cum Phariseis contentio 453.f
Ionathas homo vilissimus provocat ad singulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem Romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ succedit in imperij administratione 428.a
Ionathas Phurisæus 1013.f
insidiatur Iosepho, seruatur 1018. 1019. iterum insidiatur eidem 1020.1021
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Massadam ædificauit, & nomen id imposuit 987.d
Ionathas qui alias Ionadab, socius Ammonis 228.d
solatur Dauidem 227.f
Ionathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242.f
Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996.e
eius supplicium 997.d
Ioppe à Cestio militibus capta, direpta, & incensa 818.a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius situs descriptus ibid.c
Ioppensium interfectorum quot millia 818.a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300.a
Moabitas expugnat 301.d
monitus ab Eliseo cauet Syrorum insidias 303.c
fame vrgente Eliseum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304.b
liberatur ab obsidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308.a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proicitur 309.c
Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum paternum 302.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & cursus 861.a
Iesabetha, Ochoziæ soror germana quomodo Ioasum seruarit 311.g. 312.a
Iosadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342.e
eximitur vinculis 343.a
Iosaphatus à commentariis Dauidis 222.g
Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 285.c
præsidia vrbib. suis imponit, & collapsam religionem restituit 293.a. quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iustitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298.e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Iosephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani non satis continens 516.b
Iosephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750.f
Iosephus Cabæus pontifex 697.f
priuatur munere ibid.
Iosephus Caiaphas, quære Caiaphas
Iosephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Iosephi Dalæi fatum miserabile 459.e
Iosephus Ellemi filius 597.d
Iosephus & Iesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949.a
Iosephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 822.c
Iosephus Herodis nepos occurrit Varo 609.e
Iosephus Itaburij montis planiciem muro circundedit 866.f
interfectus Gamala 867.c
Iosepho Matthiæ filio qua causa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici historia descriptionis 1.c.
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipsius genus, filij institutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipsius tutelæ 1003.b
in quibus versatus sit periculis 1004.1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis insidias effugit & Iesu latronum principis 1005.f
ignoscit capto Iesu, & cum Ebutio bellum gerit 1007.a
insidiis, calumniis variis petitus euasit 1008.1009.1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011.d. ciuitates munit 1013.a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014.e
æstutia eius in cognoscendis insidijs 1016.a
Ioannis consilijs contra ipsum quomodo occurrerit 1017.c
Ionatham insidiatorem seruat, & legatos mittit Hierosolym. 1011.c
in salutis discrimen incidit 1019.f. accusatur à Tiberiensibus & irridetur, eorúmque vrbem cepit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias falsi historici depellit ibidem f. historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas seruat 1027.f
Tiberiada seruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Sulam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Vespasiano Titóque, & captiuorum multos liberat. falsóque accusatur 1030.e. vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Iudaicum conscripserit 705. 706.707.708. per totum
Iosephus Matthiæ filius vtriusque Galilææ rector designatus 822.e
eius singularis industria ibid.
dolo Ioannis Fiscalis subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis è Tiberiade de rationibus belli scribit 835.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840.841.842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Vespasianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo delitescit 850.f
eius socij ipsum persequuntur ib.
eius oratio philosophica ad socios 852. a. eius socij cum ipso cædes mutuas sortiuntur 853.e
cum altero sortem euadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 834.c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occisum credens cruciatur animo ibid.
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebraicè nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot. pro reliquiis ciuitatis frustra obsecrat 965.b
Iosephus Medicaster defectionis auctor 1012.f

tor 1012.f
Ioſephi filij Iacobi natiuitas 31.b
fratribus cur exoſus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
ſolicitatur ad ſtuprum à domina 40.a
ſomnia explicat 42.a.43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Pſontomphanecus 44.c
fratres capit ibid.
& miris exagitat modis 45.46. per totum. cognoſcendum ſe ipſis exhibet 50.d
patri aduentanti occurrit 52.d
moritur, & oſſa eius in Chananeam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Ioſephus apud Veſpaſianum accuſatus 997.c. quinque millium annorum hiſtoriam Græco ſermone contexuit 1033.a. eius hiſtoriæ certitudo 1037.c
dux ipſe Galilæorum à Romanis captus ibidem
ſolutus vinculis cum Tito ad obſidionem Hieroſolymorum profectus ibidem
Ioſephus belli hiſtoriam primum Veſpaſiano & Tito obtulit, vt ſibi teſtes eſſent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex ſacris literis interpretatus eſt 1038.a
Ioſephus Simonis filius toparchiam adminiſtrat 822.e
Ioſephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402.b
feſtiuum eius reſponſum 402.e
vxores & liberi 403.e
Ioſephus Zachariæ fil. præficitur præſidio Hieroſolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418.b
Ioſias Amaſi filius patri in regnum ſuccedit, optimam rempub. & veram religionem inſtituit ſublatis idolorum aris & ſacerdotibus 333. 334. per totum
moritur 335.e
Ioſue, vide Ieſus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno ſuccedit, Ammonitaſque tributa pendere cogit 310.e
filio Achazo ſucceſſore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Amalechum 156.a
Iotape Sampſigerami regis filia 628.c
Iotapatæ ſitus deſcriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hieroſolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miſerabilis 845.846.847
Iotapateni cuiuſdam capti à Veſpaſiano conſtantia 849.f
Veſpaſiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occiſa & capta 850.e
Ious menſis 110.c
Iozarus conſtituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid deſignet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b.259.a
quibus donis fuit remuneratus à Salomone 267.d
Iſacus naſcitur & circumciditur 21.
ducitur ſacrificandus 23.a
ducit vxorem 26.a
naſcuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exoſus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab vxore ibid. c. moritur 34.e
Iſacharis ſors 141.g
Iſboſeth. vide Ieboſthus
Iſeremoth locus 97.e
Iſiacorum ſcelus & ſupplicium 622.a
Iſidis ſtatua & templum tollitur 623.c
Iſmael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Iſmaelis Abrahami filij natiuitas & circumciſio 19.d
Arabum autor eſt 21.f
ducit vxorem. gignit fil. xij. 22.c
iſmael Phabæi filius conſtituitur pontifex 696.c
iſmael regij generis iudæus Godoliam interficit 334.b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Maſphatenſes abductos ibid.
iſrael quid ſignificet 33.c
iſraelitæ inhumaniter tractantur ab Ægyptiis, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
tranſeunt mare rubrum 67.d
armis Ægyptiorum ſe muniunt 68.c
obmurmurant Moyſi 71.d
coturnicibus paſcuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infeſtantur 74.b
collatio ad tabernaculi ſtructuram 77.g. ſeditionibus agitantur & puniuntur 97.e.98.a
negatur eis ingreſſus in Chananeam 99.d
iſraelitæ inſcio Moyſe cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deſerto vbuenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amoræos extinguunt 111. per tot. à Madianitorum puellis ſeducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananeam. & quiſque in ſuam ſortem mittitur 141.d. commouentur inter ſe propter aram in ripa iordanis extructam 143.c. quomodo ſe geſſerint poſt Ieſus mortem 145.e. omiſſo bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chuſarthi Aſſyriorum regi ſubiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis ſubiugantur, à Iode libertati reſtituuntur 151.c. iterum à Iabino opprimuntur 152.c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis ſeptem annis miſerè tractantur 153.d
reſtituuntur libertati per Gedeonem 154.f. ſub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, ſed per Iephthem liberantur 158.d
cæduntur à Paleſtinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Paleſtinis 208.b
ciuili bello laborant 212
iſraelitæ quot annis poſt ieſum nequuerint Chananæos ex Hieroſolymis eiicere 218.e
Reliqua ipſorum geſta ſub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem reſtituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Perſidem, & quo tempore id factum 324.g
itaburius mons 141.g
ſitus 866.f
italiæ bella ciuilia 896.d
iehaciæ ſeu Hirenes concubinæ Ptolemæi Phyſconis ſobrietas 1064
ithamari domus priuatur ſacerdotio 254.c
ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
iubal & eius inuenta 7.d
iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
iucundus Herodis ſatelles falsò accuſatus torquetur 574.b
iudæa latronibus expletur 698.d
iudææ regio vbi præſtantiſſima 719.b
iudææ deſcriptio 833.d
iudæa nulla pars erat quæ non vnà cum Hieroſolymis interiret 888.c

Iudæus vinus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933.d
Iudæi quando primum cœperint appellari 372.b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357.b
impediuntur ab ædificando 360.a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262.f
quando templum absoluerint 366.e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376.a
quomodo à Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422.a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c. *summa calamitate constituti post Iudæ casum* 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. *quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti* 485.e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g.434.a
Iudæorum sectæ quot 442.d
Iudei quàm sint religiosi 474.b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Iudæi seditionem excitant 596.601 604 605. 606. 607. 608. *per totum*
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621.b.640.a
Iudæorum miseria sub Felici 695.a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Iudæorum 20000. *à seipsis contrita* 691.a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695.g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Iudæorum epulæ ferales 775.a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Iudæi Petronio supplicant 791.b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Iudæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797.d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsarea 799.b
Iudæorum dispersio in totum 809.d
Iudæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814.d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Iudæorum & Romanorum strages in scenopegiis Hierosolymæ 818.e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830.e
Iudæi à Romanis profligantur 831.d. 848.c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882. b
Iudæorum circa sepulturam cura ibidem.f
Iudæorum in Massada immane facinus 994.b
Iudæorum apud Alexandriã & Thebas interitus 995.d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Iudæorum cura conscribendæ historiæ 1036. a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033.c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. *eorum egressus ex Ægypto mille annis ante Iliacum bellum* 1042. a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia cõtra Ægyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & Senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1064. 1065
Iudan Amasiæ regis mater 316.c
Iudas, Iudæi 14.b
Iudæ portio in terra Chananea 141.e
Iudæ natiuitas 30.f
consilium de fratris cæde vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filij tres 52.b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145.c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249.e
Iudas Asamoniæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instauraverit ac perierit 709.c
Iudas Capsæi, vir strenuus 441.d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382.e
Iudas Essæus propheta 713.c
Iudas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616.c
eius secta 617.b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
iudas iudæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.g
iudas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. *Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit* ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
itidem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423.f. *creatur pontifex, & fœderatur Romanis* 424.b
cadit 425.e
iudas Sopphorei sophista 772. e
iudas vates 455.b
iudicum status quis 178.b
iulia vxor Cæs. Augusti 559.d
iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 589.f
iuliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & beneficus est in Iudæos 482.a. *parat expeditionem contra Scipionem & Catonem* 485.d
occiditur 489.a
iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
iulius Capella 1000.f
iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667.c
interficitur & ipse 973.b
Iupiter Olympius 652.e
Iurisiurandi modus 24.f
Izate regis filij & fratres Titio supplicant 964.d

L

Labanus Batuelis filius 15.f
dolose cum Iacobo agit 30.c

perse-

perſequitur fugientem generum 31. d
Laboſardachus Niglaſaris filius in paternum regnum ſuccedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.b
Lacedæmonij cum Iudæis ſocietatem & fœdus faciunt 442.b
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis ſubditi 805.c
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.d
Largius Lepidus decimæ legionis præpoſitus 956.f
Latopolis 65.c
Latronum colluuies Hieroſolymis 871.a.872.eorum facinora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694.f.695.f.999.f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepid. à Caligula occiſus 653.f.656.
Leproſi quatuor Syrorum caſtra vrgente inedia inuadunt 304.f
Leproſorum conditio 94.c & quod alicubi ſint in precio 96.e
Leuces loci deſcriptio 988.f
Leui, tribunum præfectus 1013.b
Leuis natiuitas 30.a
vleiſcitur ſororis ſtuprum 34.a
filij ipſius tres 52.a
Leuias traditur 871.g
occiditur 872.a
Leuita vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147.c
Leuitæ eius prudentia ib.e
Leuitarum numerus 97.a
Leuitis ac ſacerdotibus ciuitates cum ſuo agro, & decimæ adſcribuntur 108.g.109.a
earum ciuitatum nomina 142.c
Leuitæ vſum veſtis lineæ impetrant 699.d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.a
Lex Moyſis cur à poetis aut prophanis hiſtoricis non tractata 398.e. 397.c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074.1075. 1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuiſſe 1070.d
Leges Moyſis ad mores pietatemque pertinentes 121.a.122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30.e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036.e
Liberius Maximus miſſus Veſpaſiani Iudæis ſtipendium indixit 983.d
Lybia dicitur Aphrica 24.d
Lybya, Libya 14.a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. a
longæui cur primi homines 11.b
longinus tribunus à Iudæis occiſus 820.f
longini equitis Romani ſorte factum 924.c
Longini iuuenis Romani facinus 953. f.
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.g
captiuus abducitur 18.a
ſeruatur de excidio Sodomitarum 20.d
filiæ cum patre coeunt ibid.f
Loti vxor in ſalis ſtatuam verſa ibid.
Lucilius Baſſus legatus Herodium caſtellum capit 980.b
Macharunta quoque 983.a
Iardem Syluam oppugnat 983.b
Lucius Annius Geraſam capit, & mille iuuenes interficit 893.a
Luctus tempus 126.d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenſes 654.b
luminum feſtiuitas, & eius inſtitutio 415.e
lupus Alexandriæ rector ad Veſpaſianum ſcribit de ſeditione Iudæorum 995.e. templum Onia ablatis donariis claudit ibid.
luſtrandi populum modus 109.g.110.a
luſtrationis tabernaculi modus 88.c
lydda ciuitas à Ceſtio exuſta 818.e
lydi olim Ludi dicti 15.a
lyſanias Ptolemæo Mennæi patri ſucceſſerit in regnum 490.d
interficitur à Cleopatra 519.a
lyſanias Parthos in Iudæos incitat 730.c
lyſia committit Antiochus Epiphanes filium ſuum, & bellum contra Iudæos 413.d
lyſias vincitur à Iuda Machabæo 415.b
occiditur à Demetrio 421.g
lyſimachus fratrem ſuum occidit, & Garam prodit 459.e
lyſimachus Helleſpontum occupat mortuo Alexandro 388.a
lyſimachi portentoſa de Iudæis mendacia confutata 1058.1059.1060. 1061 1069.1070.1077. per totum

M

Macedones tranſiſſe pedites mare Pamphylium 68.b
Macedones quando Romanis ſubditi 806.a
Macedones Ægyptios ſubiugarunt 1068.e
Machabæi natu maximi & primi inter ſeptem fratres ſupplicia crudeliſſima & ipſius cum inſigni tolerantia ſermones 1083. a. vbi hiſtoria Machabæorum fratrum
Machæra dux Roma. legionum qua liter ſe geſſerit apud Herodem 903.d 738.b
Machæruntis vxor fratris Machabæi conſtantia 1094.b
Macheruntij Romanis perſuadent vt præſidio ſuo decedant 818.b
Macherus quomodo capta à Romanis 982.c. ſitus eius deſcriptus 980.c
Macho capta & depredata 22*.c
Macro præfectus prætorianorum militum 633.b
Madianitarum filiæ Iſraelitas illiciunt ad delinquendum 114.115. per tot. cæduntur cum ſuis regibus 117.f
Madianitæ Hebræos ſubigunt 153.d
cæduntur maxima ſtrage 155.a
Madiana ciuitas 59.d
Madus, Madæi 13.a
Magnus campus regio 1014.e
eiuſque deſcriptio 891.a
Magoges & Magogæ populi 13.a
Magus Ægyptius pſeudopropheta triginta millia hominum ſeduxit 797.a cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones iterum Iudæos afflixerunt 797.c
Magorum turba in Iudæa 694.g 695.e
Malchus exactionum collector pro Caſſio 727.d
nonas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727.e.728.a
Malichi Arabum regis perfidia 494 a 733.b
Malchus Arabiæ rex Veſpaſiano in auxilium miſit quinque millia peditum, equites mille 834.f
Malichus Iudæorum dux 721.e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Iannæum 476.c
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid.f
Malthace vxor Herodis moritur 778. e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogatiua 73.c
Manachaſes veſtis qualis 84.b
Manahemus Eſſenus Herodem puerum ſcholas frequentantem ſalutat regem 542 a
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Maſſadam inuadit 811.g.812.a
velut rex Hieroſolymam redit, & princeps ſeditionis fit ibid.
interficitur 813.a
Manahemus occiſo Seleſmo regnum ſibi vindicat & Thapſenſes excindit, ac poſt à Phullo pace redempta moritur 320.b
Manaſſes Ioſephi filius 44.d.52.b
Manaſſes in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53.e
cenſetur loco Leui 96.f
Manaſſe pars dimidia Chananæa 141.d
Manaſſes Ezechiæ filius regnum paternum aſſequitur, impiiſſimus, & prophetarum occiſor captus à Babyloniorum rege tandem in prin-

cipatum restituitur, & pietatis studet prioribus mutatis moribus 332. per tot.
moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Ioannis pont. fil. ducit vxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses trans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 822. e
mandra, locus 344.f
mane, quæ diei pars 4.c
manethon Ægyptius historicus 1039. d. eius historiæ compendium 1039. 1040.1041. per totum
manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052.a
eius historia emendata ibidem. & 1054.a
manethonis mendacia confutata 1053. 1054.1055.1056.1057.1061. per tot.
manna qualis cibus 72.g
mannæus Lazari ad Titum profugit 941.a
manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163. e
m. Agrippa. vide Agrippa
marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.e
m. Antonius. quære Antonius
m. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956 f
mardocheus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f.367.d
mardocheus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Iudæorum calamitatem Esthera indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
mare vas templi cur sic dictum 261.b & quam fuerit capax, eiusque vsus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
maresa vrbs 283.a
mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955.a
mariamne Agrippæ filia 628.a
mariamne Alexandri Aristobuli & xandræ filia, vxor Herodis 512.b occiditur à marito 530.b
mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729.d
eius insolentia in maritum 750.a
occiditur 759.g
mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetry Alexandrini 693.f
mariamne Meyssi soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa ciuitas deuastatur 732.d
Marsonane, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace, Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Iudææ constituitur 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massada castelli descriptio 887.f
Massatæ castelli situs descript. 986.g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphthes pileus 84.e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171.g
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709.b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313.b
matthias Anani fit pontifex 676.e
priuatur sacerdotio 678.f
matthias Absalemi, vir strenuus 448. d
matthias Ioannis filius sacra prophanare vetuit, veræque religionis fortiter tuetur 410.g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
matthias Margaloth seditionem mouet 596.a
exuritur viuus 597.e
matthias Margalothi sophista 772.b
matthias pontifex maximus vt Simonem Giora Hierosolymam reuocet 898.a
matthias Theophili constituitur pontifex 589.c. priuatur eo munere 597.c
matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
maxilla, locus 1618. 1624
mazaca ciuitas 83.b
madabenses Amræi, Iaannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450.d
medimnus Attieus & Samius 100. b
medi populus 83.a
medi quod in Asia regnauerunt Græcis cogniti 1038.f
megassari facinus audax 935.b
megasthenes historicus 1045.b
mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
melcha Aranis filia 14.d
Melcha Saulis filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti succurrit 190.f. 192.b. datur alij nuptum 202.a
ridet maritum 220.d
Melchisedecus rex Solymæ Abrahamum comitate excipit 18.d
melsis impesuit Pseudalexander 783. e
Memnonis sepulchri descriptio 790. g. 791.a
Memphibostus Ionathæ filius humanissime à Dauide habitus 223.c
delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Ephesius singulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conscripsit 1042.g
Mendæ ciuitas 335.d
Menedemus Philosophus 396.d
Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius propter amissum pontificatum deficit à patriis legibus 408.d
abducitur captiuus & occiditur 421.c
vide Onias
Mensa tabernaculi 83.b
Mensa à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donata descriptio 403.d
Mensis anni primus Meyssi quis & cur 9.a
Mensuras quis excogitarit 7.e
Meroë vnde dicta 58.f
Mesæ, Mesenæi 15.a
Meschus, Meschini 13.b
Mesopotamiæ difficilis transitus 24.f
Mesre, Mesrai 13.f
mesrai filij quibus populis nomina imposuerunt ibid.
messala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
messalina à marito Claudio Cæs. ob Zelotypiam trucidata 694.a
methir, tunica pontificalis 84.f
metilius præfectus à Vade reseruatus 813.d
metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
michæas propheta, vulnerare ipsum nolenti male omnatur 292.e
Achabo malum nunciat, quare in carcerem conijcitur ibid.g
Achabo interitū prædicit 294.d
michæas propheta 356.g
michole vxor Dauidis. vide melcha
milesius arcis Damasci præfectus quomodo Philippum Grypi filium trucidarit 462.a
militis cuiusdam facinus contra senatum Romanum 792.g
militis Rom. impudentia quantum cladem Iudæis dederit 691.b
militis mosaices libros dilacerantis pœna ibid.c
militia qui non commodè & qui ab ea immunes ibid.g & seq.

Mina quantum pendat apud Iudeos 478.c
Minaus Ægypti rex Memphis conditor 268.f
m. minucius rufus 660.a.671.e
misael appellatur Misaches 346.a
misas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quo necessitatis peruenerit 300.c
misenum oppidum 652.c
mithridates erarij Cyri prefectus 358.b
mithridates occisus 473.b
mithridates Pergamenus Pelusium expugnat & Ægyptios vincit 480.b.eius gesta 724.a
mithridates quomodo ab Anilao tractatus, quomodo ab vxore, déque eius victoria 648.d.per tot.
munasses Gracus historicus 1051.a
moabita penitus fracti à Dauide 221.d
moabitæ & Ammanitæ socij, mutuo sese interimunt 298.a
iterum sternuntur & prædantur 301.d
moabus, Moabitæ 21.a
molonis mendacia de Iudæis 1061.d
monobazus Bazæos Adiabenorum rex quomodo Iudaismum sit amplexus 685.c
eius regnum 920.c
monobazus Monobazi filius pyrex constituitur 684.f
rex fit 689.e
mons Samaron, locus 281.b
montem in alium locum deuolutum 319.f
mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
moses, qualis fuerit vir 3
moysis natiuitas 55.a
quomodo seruatus 56.b
cur sic vocatus ibid.f
adoptatur à regina 57.b
moyses diadema regium pedibus calcat ibid.c
præficitur exercitui Ægyptiorum & Æthiopas bello vincit 58.b
ducit Tharbin vxorem 59.b
fugit Ægyptios ibid.c
Raguelis filiab. opitulatur contra pastores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid.f. *conspicatur rubum ardentem in Sina* 60.b
confirmatur ei liberatio Israelitarum 61.f
edit miracula, nomẽ Dei cognoscit, redit in Aegyptum ibid.
edit prodigia apud Pharaonem 61.f.62.63
educit Israelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65.b
cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e
traducit eos per mare rubrum incolumes 67.d
aquam amaram facit potabilem 70.71.a. *coturnices & manna impetrat à deo* 72.e
ex petra aquam elicit 73.f
cum Amalecitis pugnat 75.b
decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96.g
quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. *Aaroni fratri sacerdotium confert* 87.e
dedicato templo victimas offert 89.a
in tabernaculo Deum consulit 90.f
tribum Leuiticam Deo dedicat 94.a
censet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectioni bellóque necessaria 96.f. *mittit exploratores in Chananeam* 98.d
Core factionem compescit 104.d
eius iustitia 106.f. *lustrat populum* 109.g. *Sehonem & Ogem reges delet* 11.per tot. *Madianitas cum suis regibus cædit* 117.e. *Iesum sibi designat successorem* ibid.g
moriturus quid suis prædixerit 119.b. *quas leges præscripserit* 120.f
vsque 136
exhortatur Iesum vt in Chananæos exercitum ducat 131.a
nube circundatus disparuit 132.d
lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyses fabulosè dicitur fuisse leprosus 84.d
vir admirandus 99.f
Moseos quinque librorũ scopus 1036.f
Moses apud manethonem prius Osarsiphus sacerdos Osireos dei Heliopolitani dictus 1053.g.1054.g
moses Ægyptiis vir diuinus habitus 1956. d. *eius tempora quibus vixit descripta* ibid.
eius virtus & gesta 1070. 1071. per totum
mosollani Iudæi nobile factum 1049.f
muchæus fert sententiam contra Vasten regem 373.f
mulierum potentia 361.f
mundi & vniuersorum creatio 4.b
mundum prouidentia dei regi 355.a
mundus quomodo Paulinam constuprarit 622.f
murus triginta nouem stadiorum cum tredecim castellis circum Hierosolymam triduo ædificatus 937.b
musicorum instrumentorum Dauidis, regis descriptio 242.g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895.g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

Naamis vxor Abimelechi Bethlemitæ & quid significet 163.c
quomodo Ruthem instituerit 164.b
Naases Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans à Saulo occiditur 178.b
Naases iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223.f
Nabæorum Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conuicia sur Dauidi 200.g
quid significet 201.c
moritur, ibid.f
Nabla, instrumentum musicum 243.a
Nabrodes, qualis vir 11.f.14.b
Nabuchodonosorus rex Babylonis bello infestat Nechaum Ægypti regem 335.d
Ioacimum occidit, & Hierosolymitanorum præstantissimos Babylonem abducit 337.d
duces eius qui vrbem Hierosolyma ceperunt 341.b
quomodo captum Sedeciam tractarit 142.e
Hierosolyma penitus excindenda, & templum spoliandum, populúmque Babylonem traducendum curat 342.a
Cœlen Syriam ac Ægyptum perdomat 345.c
iudæorum nobilium quorundam pueros instituit & castrat ibid.f
somnium, cuius erat oblitus, vult sibi indicari & explicari. quod facit Daniel 346.f. *moritur* 349.c. *gestorum eius repetitio* 350. d. *posterorum eius finis* 352.a
Nabuthus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hierosolyma ad templum spoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæsus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c. *quot habuerit liberos* ibid.
Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditúrque cum omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais à Caine condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbatha regionis situs 799.f
Narbathene toparchia à Cestio equitibus vastata 818.a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Dauidem increpandum 226.e. *indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet* 247.c
Naumi prophetia de excidio Niniuitarum 321.a
Nazarai deo deuoti 109.b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839.g
Necessitate laborantes subleuare, homini decentissimum & deo gratissimum 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 355.a

captiuum abducit Ioacum filium eius 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336.c
vincit ibid.
Neemias quantum iuuerit Iudæos apud Xerxem 371.d
Neerda vrbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242.e
Nephthalimi natiuitas 30.f
filij eius 52.c
Nephthalitarum sors 142.a
Neronis gesta & præcipue contra Iudæos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893.b
Nero contemptor nationis Iudæorum 968.e
Nero indignatur ob res minus prospere gestas in Iudæa 830.a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 698.f
Neruis cur Iudæi abstineant 33.c
Netiræ & Philippi fratrum fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Iudam Macchabæũ pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423.f
Nicanor amicus Tiri sagitta vulnerat 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.a
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398.e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 583.c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g
sententia de duobus eius filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Nicolai rhetoris oratio pro Iudæis Ionicis 550.g
Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 781.f
Nigro Peræitæ qui Idumeam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus pareret 822.d
Niger Idumæa rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peræa, Silas Babylonius & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831.b
quomodo occisus 885.c
Nigliſar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluuius 5.d
Nilus vsque ad Elephantinem nauigabilis 894.b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Assyriorum 330.d
Nisan, mensis 9.a. 64.g. 93.a. 366.f
Nisibis regio 687.e
Nisibis vrbs 644.d.
Noba oppidum sacerdotum 195.a
excinditur cum vniuersis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104.f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 989.a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8.e
eius filij quales 11.d
vini vsus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97.b. 99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& eius gesta 793.c
Nymphydius homo nequiss. 893.c

O

OBadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164.e
Obedias iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo vxor eius vidua per Elisæum sit à debitorum molestiis liberata 302.b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 322.a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b. superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Ionathæ dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex casu moritur 299.b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta ictus ab Ieu perit 309.e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octauia Claudij Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205.e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334.b
Olineti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.e
Olympius Iupiter 652.e
Onias & Dositheus Iudæi duces liberauerunt Alexandriam 1064.c
Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 386.g
Onias Onia fil. templum in Ægypto ædificat 433.a
Onias Onia fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate eiectos 708.e
Onia, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488.c
vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 392.a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Onia pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470.d
Oniæ regio 480.a
Ophnes sceleſtus filius Elis 164.f. 165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quamdiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
vinus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & Persidem 324.g. 325.a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893.d. 896.d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armeniæ dominus 15.a
Oza attingens arcam exanimatur 219.g
Oza percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Iudæ patre mortuo capit 317.g
natura bonus & gnauus multis deiectis gentibus vrbem restaurat 318.a
efficiens à pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

PAcorus rex Mediæ 688.a
coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redimit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Iudæos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Iudæam ibid.
insidia-

insidiatur Phasaelo 495.c.730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Cæs. vxor 69.a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66.a
Palæstinos Sampson vexat 161.c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæstini cum Iudæis præliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 189.d
denuo reintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Sauli ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos Dauid superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmira vrbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d. 93.f
Panium, locus 541.c. 746.g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pannichis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d. 739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Parricidium quam graue sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanúmque cum Phasaelo captiuos abducunt 494. e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a 93.a. 136.b. 601.a
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendũ 206.a
Paulina quomodo à Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat, & inaccessum facit ibid.
Pausanias Cerastæ fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata vnde maxime nascãtur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Iudæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam votiuam vbi deposuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis fortè factum 952.a
Pelusium vrbs 184.c. 894.b
Pelusium capitur 480.d. 724.c
Pentecostes festiuitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecostæ vnde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Persæ populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de vxoribus ibid.e
Persarũ cõtra Græcos expeditio 1034.e
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnauerunt 1038.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035.a
Pestis quam sæua inuaserit Dauidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Iosephum 39.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Ægypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536.c
Petronius præses Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum suo periculo 641.d
Petronij epistola ad Doritas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.b
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanissus Samuelis filius è rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex à seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.c
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami coniugem concupiscit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. *per totum*
dimissos insequitur 65.f
cum omni exercitu deletus 67.f
Pharæ filij duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.c
Pharisæorum secta 442.d
autoritas 453.b. 463.c
Pharisæorum secta qualis 585.f
Pharisæi 617.c
Pharisæorum existimatio 716.c
& quomodo se gesserint regnante Alexandro ibid.
Pharmuthi mensis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725.c
superat Felicem 729.a
accusatur à Iudæis ibid.c
circumuenitur à Pacoro 730.g
occidit sese 732.c
Phasaelus ciuitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 560.a 606.b. 748.b. 779.b. 914.c
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam respuit vxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
dissidet fictè cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & vxor eius accusatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c
seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ vxoris insolentia 763.c
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Iudæis dissidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ parti impetans Antiochum Cyzicenum superat 459.g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem à Varo Romam præmissus 782.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.c
calũniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 782.g

Cæsaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarum præfectus 584.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis seruatus, eiusque gesta 1003.a.1012.d
filiæ eius duæ in excidio Gamalæ seruatæ 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Iudæorum legatus à Caligula repulsus 649.e
Philo historicus 1051.b
Philosophiæ tria genera apud Iudæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1072.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 115.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.e
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gadditas cum reliqua dimidia tribu 143.e *succedit patri in pontificatum* 141.b
Phison fluuius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.g
testimonium de Iudæis 1039. c. 1042.1043. *per totum*
Phœnicum historia 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phrates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul periit 619 f.620.a
Phrurea festi dies 382.d
Phryges populus 13.a
Phuites Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488.a
Pilatus à Tiberio in Iudæam missus 789.c
Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæsareæ egerit ibid. Hierosolymis statuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæsa. imagines 789.c
tumultus alius ob' Corban thesaurum sacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piso legatus Pompeij 473.f
Pistus nobilis defectionis à Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hierosolymorum præfectus 476.c.723.c. *transfugit ad Aristobulum* 477.b
occiditur à Cassio 479.d
Placidi & Iosephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 834.b. *in Galilæam maximam multitudinem occidit* 837.d
à Iotapata repulsus aufugit ib.d.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
gesta contra Gadarenses 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. *Mosen imitatus* 1079.b
Plinthines situs 894.b
Plistorum apud Dracos secta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circumcisionem admittit & Bernicem ducit vxorem 693.e
Politianus tribunus cur à Cestio Hierosolymam missus 803.c
eius oratio & gesta ibid.
Pollio Pharisæus Herodi amicus 510. b.541.f
Polybius Megalopolitanus. historic. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ gesserit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Aristobuli causam cognoscit 718.d
Hierosolyma capit 719.e.720.b
Q. Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis summi qualis electio 1073. c
Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 872.c
Pontificum & sacerdotum dissidium 696.c
Pontificum iniquitas 698. d. *origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quotque fuerint ab Aarone vsque ad finem belli Iudæorum cum Romanis* 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum solere perpetuum esse 513.e
Pontificiæ stolæ custodia apud quos fuerit 624.c. *repetitur à Fado* 682.d
Pontius Pilatus Iudæa præsidet 619.d
Iudæos afficit contumeliis 621.b.623.g
accusatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.e.999.d
Portius Festus Iudæa procurator, & quæ sub eo sint gesta 696.e. *quare Festus*
Posidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriam milites 668.d
Prætorij in castris Rom. descriptio 835.e
Prandium quæ hora faciunt Iudæi sabbato 1020.d
Principes singuli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priscus centurio Ionatham Iudæum sagitta transfigit 953.a
Priscus sextæ legionis dux à Iudæis occisus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quamodo extructum 538.f
Procymia 747.f
Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus solis potestas data historiæ condendæ 1036.a
Prophetico spiritu vbi multi sint correpti 192.f
Proseucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Atheniensibus vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundum & omnia regit 355.a
Pseudalexandri gesta 612.c
quomodo deprehensus ab Augusto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falsus
Pseudopropheta Hierobeami seductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giscaleo spoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b
& iterum reconciliatus ei per Iosephum 402.c
Ptolemæi Euergetis gesta post captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564. a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hierosolyma 388.a
traducit Iudæos in Ægyptum 388.d

eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hierosolymam die sabbathi 1050.d. liberalitas & beneuolentia erga Iudæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452.d
dissidens cum matre regno priuatur 452.g. 456. obsidet Ptolemaidem 457.d. Asochim oppidum capit, Alexandrúmque Iamnæum vincit, & quanta eius sæuitia 458.a
Ptolemæus Menneus quomodo se à supplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Menneus Damascum bello vexat 464.g
Aristobuli coniugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus 1.
Iudæos in Ægypto seruientes liberos dimittit, & legem Moysis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389. vsque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. succurrit suo genero Alexandro seu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur simul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Physconis immanis crudelitas & iniustitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Asamonæi gener socerum occidit & alia scelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluserit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Ægyptii reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis situs descriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud se habitantiũ interfecit 815.d
Ptolemaidenses à Iuda Machabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri sitientis astutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio post coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vrbs 652.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares. vide Petephres
Pythagoras Samius emulatus Iudæorum scripta 1046.f
multas Iudæorum leges transtulit in suam philosophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum stoicorum de diuina natura sententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ solis sublatæ à Iosia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquagesimi anni remissio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602.c
cognoscit causam Antipatri 593. vsque 594. & inde seditiosos Iudæos expugnat 609.b
Quirinus ab Augusto mittitur ad censendam Iudæam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe speculatores Hebræorum tuetur à vi Chananæorum, & securitatem ab hostibus impetrat 135.a
incolumitatem promissam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
amulatio erga sororem 30.f
mariti complexum soreri vendit, furatur idola patris 31.a
eius astutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Ietheglæus, sacerdos, filiam suam Moysi adoptato tradit vxorem 60.a
Moysi ob victoriam gratulatur, & consilium dat ei distribuendorum officiorum 97.c
Ramatha ciuitas 165.b
Rapsacis Senácheribi copiarum præfecti insolentia 328.c
ipse cum exercitu diuinitus deletus 330.d
Rases Damascenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Bathuelis filia 15.f. petitur in connubium Isaco 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme vrbs quæ aliàs Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non vxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 125.b
Regis potentia 361.x
Regum imperium quamdiu durauerit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignauis 206.d
Regibus subditi quæ ferant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibúsque suum auxit regnum, & ductis xvij. vxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Susacæ 279.d
pro aureis scutis amissisærea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespasiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudæos affecerint 485.e. & inde
Romanorum dissidium inter se 427.
Romani Germanos captiuos vbique circunduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 814.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in seruis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Ciscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, eiúsque partem maximam diruunt 923. d. cum Iudæis acriter confligunt ibid. & 625.d
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Iudæorum reuereri 927.f. per legem Iudæorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933.c. ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942. c. pugnant cum Iudæis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Græcos peruenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gaddítæ altare construunt super ripa Iordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 30.e
eius pietas in fratrem Iosephum 38.c

se ac fratres proditionis insimulatos excusat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus præfectus militum Archelai 607.b
Rutæ mirabilis magnitudinis in regia Macharuntis descripta 981.a
Ruthes amor erga socrum suam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

Saba Æthiopum regia, quàm valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabæus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem à Dauide 238.b
Sabas, Sabæi 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid.b
Sabactas, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbæus orator supplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis à Tito spectatus 976.c
Sabbathum & eius vacatio à laboribus seruatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo obseruatum 411.d. *negligendum aliquando* ibid.& 428.d
Sabbion Alexandram Herodi prodit 321
Sabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hierosolymis regiam occupat 603.a
vexat Iudæos propter auaritiam suam 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Roma capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi suspendio 379.g
Sacchæus transfuga Iosepho prodit insidias Ioannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.e
Sacerdotum & pontificis eum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Iudæos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92.93.94.*per totum*
Sacrorum scriba 54.e
Sadæus Xerxis præfectus 371.e
Sadocus pontifex constituitur 222.g. 241.f.250.e
Saddocus nouas res molitur 616.e
Sadducæorum secta 442.d.617.e.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cuthæos in Iudæam transfert 345.e.364.g
Salmanasaris contra Israelitas victoria 359.a
Salome, aliàs Alexandra, vxor Aristobuli, soluit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome quæ Iuliæ Augusti coniugi testamento reliqueris 789.a. *eius reditus erant sexaginta talenta* 783.b
Salome Antipatri filia 723. d. *soror Herodis prodit Iosephum maritum suum fratri* 517.b. *alteri marito Costobaro repudij libellum mittit* 532.b. *odium exercet in Herodis filios & earum vxores* 553.e.594.f. *accusatur Herodi* 566.b. *Alexæ iungitur connubio* 583.b
Salome vxor Herodis moritur 619.a
Salomon promittitur Dauidi successor & templi extructor 220.g *nascitur* 227.g. *instruit eum pater* 246.b. *constituitur rex* 248.a. *quomodo regnum nactus se de hostibus sit vltus* 254.b. *regis Ægypti filiam ducit vxorem* 255.c. *petit à deo & accepit sapientiam* ibid. e. *controuersiam mulierum duarum diiudicat* 250.d. *toparchas quos habuerit & quantas diuitias sapientiámque ac philosophiam* 256.f. *coniurationes & incantationes composuit* 257.f *eius cum Iromo amicitia & materia cædendæ petitio & concessio* 258.259. *per totum. templum cum vasis quomodo extruxerit & arcam eò transtulerit* 256.*vsque* 266. *somnium videt & regiam extruit cum domo reginæ* 265.g.266. *quibus donis remunerauerit Iromum* 1042.d
Hierosolyma muris & turribus instaurat & vrbes condit 268.e *ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit* 271.a *quali satellitio stipatus incesserit* ibid.g *quanta opulentia Hierosolyma auxerit* 272.b *deficit à pietate, ac ducit vxores* DCC. *& concubinas* CCC. 272.d *prædicitur ei filium ipsius pœnas prosè daturum* ib. *multis hostibus à deo excitatis infestatur* 275.a *moritur Roboamo successore regni relicto* 274.e *quo tempore ædificauit templum Hierosolymis* 1042.b
Salpadis filiarum hereditatis ius 118.f
Saltis regis gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samaræ propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samaas vir iustus accusat Herodem & vaticinatur Iudæis mala imminentia 484.d
Samarei populus 14.d
Samaraa qua Mareane vrbe dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo æquatur 452.e
Samaria vrbs, vide Sebaste 531.b
Samariæ regionis descriptio 833.d *& quibus à Iudæa discrepet* ib.
Samaritæ qui ante Chutræi 386.a
Samaritarum odium in Iudæos 36.b *accusantur apud Darium* ib.c
Samaritæ Iudæos infestant 401.a *Iudæos se esse negant agentes feliciter* 410.a
Samaritarũ dissidium cum Iudæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatæ ciuitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quid significet, & quomodo natus 160.c *connubium & gesta eius* 160.d
Samuelis natiuitas & prophetia 165.c *consilium de libertate recuperanda* 111
Samuel senio grauatus filiis reip. administrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulem inungit regem 175. d. *ostento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum* 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d *eidem regni amissionem nunciat* 185.d. *Dauidem vngit regem* 186.e *moritur* 200.b. *ab inferis reuocatus per ventriloquam* 204.e
Sanaballetes Darij præfectus dat filiam suam Nicaso vxorem Manassi fratri Iaddi pont. 383.b *deficit à Dario, Manassi templum & sacerdotium confert moriturque* 384.e
Sanctum, qua tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sinagdrui princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis esus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus scriba 333.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus sterili ibid.
expellit

expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabaz anus 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phaſaele inſidias indicat 371.d
Sareptæ oppidum 285.f
Sareptanæ vidua fiducia 225.g.226.a
Sardonichas XII. cum veſtitu pont. 90.a. quibus inſcripta ſunt nomina filiorum Iacobi, in Eſſene 85.d
qua virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fontæium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas pernaſtant ibid.
Satum quamnam capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
eius ſententia in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patris quærens à Samuele rex conſtituitur 175.c.176.f
quàm decora fuerit ſtatura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Paleſtinos ſuperat, & aram extruit 181.f.
quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas dolet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
numine priuatur, & fit damoniacus 186.g.187.a commouetur contra Dauidem 189.e. inſidiatur vitæ ipſius 190.a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a
conſulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit vna cum ſuis filiis in prælio 208.f. ipſius progenies datur ad ſupplicium Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam multat 721.c
Scenæ locus 33.e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. à Græcis qui Ponticum nauigare cogniti 1038.f. Anacharſim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856.g
Scithopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Iudæorum tredecim millia perfidiosè interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ili, vnus ſortium Dauidis 243.e
Sebaſte conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 795.a
Sebaſtenorum contumelia in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
à quo ſic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Exechiele, ſed fruſtra ibid.c
expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudeliterq; tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
Sehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neroni inſidians occiditur 632.d
Seir quid ſignificet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.c
Seleſinus Iabeſſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eúmque necat 459.g. vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Aſiæ rex opes Iudæorum ſacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus deſcriptio 863.b
Semeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328.a per totum, re infecta domum ſe recipit 329.e. à filiis ſenioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitolium conuenit 792.c
Senatus Romani & plebis diſſidium 671.c
Senis cuiuſdam magnanimitas 503.a
Senis cuiuſdam ſeueritas 737.b
Senius Gallus Syriæ præſes 100.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
Sepphoris vrbs Galilææ 607.e. 1015.e 1023.c. capta incendio abſumitur 609.b.781.a
Sepphoris cum tribus aliis ciuitatibus à Ioſepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris ciuitas Galilææ maxima 832.e
Sepphorita à ſeditioſis moleſtantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent ſuo malo 1027.d
Sepphoritæ à Ieſephi militibus ſpoliantur prædáque reddatur 828.e
Sepphorita Ptolemaidem ad Veſpaſianum pacati veniunt 832.e
Septimus annus 711.c
Septimi anni remiſſio 964.b
Septimi diei obſeruatio 719.f
Septuaginta Interpretes legem tantum Iudæorum in Græcam linguam tranſtuliſſe 2.d
Septuaginta interpretes legis transferendæ cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati 395.396.397 per totum
Serebæus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam ſeduxerit 5.d. mulctatio 6.c
Serpentes volucres Ægypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Ægyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d.725.g. interficitur à Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & ſicarij vnde dicti 697.a. eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hieroſolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saulo 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicima capta & ſolo æquata 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis pareit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus nummus qualis 88.e
Sideralis ſcientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præſtant Iudæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi auctoritas penes quos Roma 666.e

Sila militib. Agrippæ præficitur 675. d. offendit Agrippam 676.f occiditur 679.f
Sila Tiberiensium dux 1005.c.1019. f
Silas Iosepho de insidiis & perfidia Ioannis Giscaleni scribit 816.c
Silo dux Romæ exercitus 500.a.734.e corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
silus vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e vindex ingenium, filij sex 52.a
Simeoni qua terræ portio cesserit 141. e
Simeonitidis tribus facta post Iesum mortuum 145.c
Simonis Asamonæi filij gesta 710.d
Simon Boethi filius pontifex constituitur 537.c priuatur sacerdotio 589.c
Simon Camithi annuum pontificatum administrat 619.c
Simon Cantharæ constituitur pontif. 675.c. priuatur eo 676.c
Simon Cyprius magus 693.d
Simon Essæus Herodi somnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ sectæ Sophista erat ib.
Simon Gamalielis filius struit insidias Iosepho 1013. d. capitur à Iosep. 1024.a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 820.a cum latronibus qui erant Massadæ Idumæam populatur ibid.b ex Acrabatena toparchia pulsus est ab Anano pontifice 894.a. eius gesta ibidem & 895.896.897.904. 905. per totum 914.g. 920.a.931.f. 932.g. 938.e. 946.c.962.963. 964. 965.966.967. 968. 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis seruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a
Simon Iustus pontifex 392.a.401.b 407.d. eius filij tres, omnes pontifices 408.c
Simon Matthes Matthæi fil. 410.g strenuè iuuat fratrem Ionatham 429.a. & f
Simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784.c
Simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Saulj filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b.95.c
Sinæus mons 288.d
Sinai populus 14.d
Sis, nomen clini & quid significet 298.c
Sisa Dauidis sit Scriba 222.g
Sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358. c. conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthræus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causæ 1079. e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e excidium ipsorum 20.c
Sodomitica terræ descriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
Sohemus Itureus Herodis mandata vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f eius animosa oratio ad Iacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorũ laudes 1097. 1098. & seqq. eius immania supplicia & insignis tolerantia 1099.1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d.218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772. a
Sosius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b.685.a
Spelunca Galilææ quomodo expugnata ab Herode 502.d
Spelunca latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit depromptu & à quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a. 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c contra Roboamum ducit exercitum 279.b. Hierosolymam in deditionem accipit, templúmque spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d
& quomodo imbelles reddiderit ibid.
Syllæus ambito Salomonis connubio frustratur 566.e latronibus Trachonitis auxiliatur & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d deserit Cæsari Herodem 571.g.572. accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576. b.577.b. iterum accusatur 586.g.587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Dauidis imperio 222. b. Iudæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Iudæorum ciuitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g.650.a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quæ à Iudæis vastabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940. a
Syssares dux Iabini exercitus quomodo occisus 158.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82.83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quædona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96. g
Tabernaculorum festinitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83. e
Tanis Ægypti vrbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881. a
Templum in Garizin extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthæorum Garizim quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c.260. 261. 262. per totum templo absoluto infertur arca 263. c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364.f 365.d

365.d.ſpoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c
reſtituitur & repurgatur à Iuda Macchabeo 415.d
Templi Hieroſolymitani deſcriptio 915.f.916.917.918.per totum
Templi incenſi fatalis dies 957.d
cauſa & principium ibid.
tempus à prima conſtructione per Solomonem vſque ad excidium 958.g
Templi Hieroſolymis conſtructio & ſacrorum ratio expoſita 1066
ianuarum deſcriptio 1067.c
Tephthei Garſenſis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculoſa antiquitas 895.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræ motus ingens in Iudæa 520.e
Terra Onia 724.c
Teſtes qui ſint, qui minus 122.e
Teſtis falſi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Thano Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filiæ, Abeſalomi germana 218.f
ſtupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnita 160.c
Thamna oppidum 145.b
toparchia 890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moyſi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharſices Æthiopum rex 330.a
Tharſus, Tharſenſes 13.c
Tharſus Ciliciæ vrbs ibid.
Thaumaſtus Caij ſeruus 633.d
oblatæ Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. deſcriptio 659.b
Thebethus menſis 370.a
Thecoa vicus 1031.b.894.g
Thella vicus 832.g
Themoſis regis geſta 1040.e
Theodectes poëta cur glaucomate infeſtatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani geſta 714.b
Theodoſius orator ſupplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani ſit pontifex 627.c
ſubmouetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophraſtus Iudæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermuſa Phraatis ancilla, & vxor pmala 619.f
Thermutis, regis filia Moyſen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas præſtigiator ſeducit Iudæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobiæ filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hieroſolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces aſperrimos Rom. ſubdidos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.f
Thucydides in multis tanquam fallax accuſatur 1035.b
Thuri, menſis 263.b
Thygrammes, Thygrammei 13.c
Tiberias vrbs 1023.c
à quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis ſeditio & ſectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellauit Joſepho, & iterum recuperatur 827.e
Tiberienſes Veſpaſiano ſe dedunt 859.d
Tiberienſis lacus Aſphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberienſium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberienſibus ſpoliatis præda redditur 828.f
Tiberius Alexander Iudæa præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexander à Claudio procurator miſſus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius vide Claudius.
Tiberius Druſi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæſar conſtituitur 619.b. Iſiacos & Idem ſupplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 629.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus deſignat ſucceſſorem 634.e
mathematicorum ſtudioſiſſimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore ſteterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid geſſerit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum ſcriptor 1065
Timæus rex Ægypti 1039.e
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum ſæpéque vincitur 416.c
Tirathaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honeſtè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintædecimæ legionis præpoſitus 956.f
Titus imperator ſemper miſeratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Veſpaſiani filius Iapham expugnat 848.a
Iotapatam capit 949.g
item Giſchalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui perſequitur 870.b
proficiſcitur ab Alexandria Cæſaream 903.d
eius expeditio contra Hieroſolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& ſeq.920.921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum miſericordia 924.925.931.f.& ſeqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius geſta & virtutes 936. 937. per totum. 944. vſque 954.955.f. vſque 960.962. vſque 977.988.989
Titus Syriæ præſes reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis deſcriptio 845.b
Trabs ex ſolido auro in templo Hieroſolymitano 478.e
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur ſub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode ſublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Veſpaſiano miſſus 848.a. Tiberiadem miſſus vt ciuium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas miſſus 859.c
cunctis trans Iordanem deuictis ſe Veſpaſiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœmina gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c

Tryphonis scurra dictum in Hyrcanum 405.g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falsò accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudæa præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izate indicit occiditúrque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regia præfectus eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Bataneorum 815.g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 128.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a.734.e
Vetriloquorũ vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1039.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expedítio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837.838. *vsque* 845.850.851.852.853.854.855.856.857.858. & 860.861. *vsque* 870. & 885. *vsque* 902.
Vespera quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544.d.624.f. *beneficus est in Iudæos* 624.c. *exuitur prouincia* 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d 902.d. *mors* ibid.
Vitellij victoria apud Bebiracum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio primo obuiam mittit 901.f. *exercitus totus deletus* 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e.761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f.
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9.a.64.g.93.a
Xerxes Darij filius paterni regni heres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f. 368.369.370.371.372. *per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes* 372.a

Z

Zabadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis nativitas 31.b *filij* 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e. 884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potitus seipsum exurit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscens & Moysi obloquens occiditur à Phinee 116.f
Zaræus Æthiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis, vxorem Simonis Giocæ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Giorę rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidij Hierosolymitani 904.b
eorum immania supplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Dauidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rusulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 362.e
reducit Hierosolyma dimissos à Dario Iudæos, eiúsque patrocinatur 363.c
princeps Iudæorum captiuorum 358.d.363.f

FINIS.